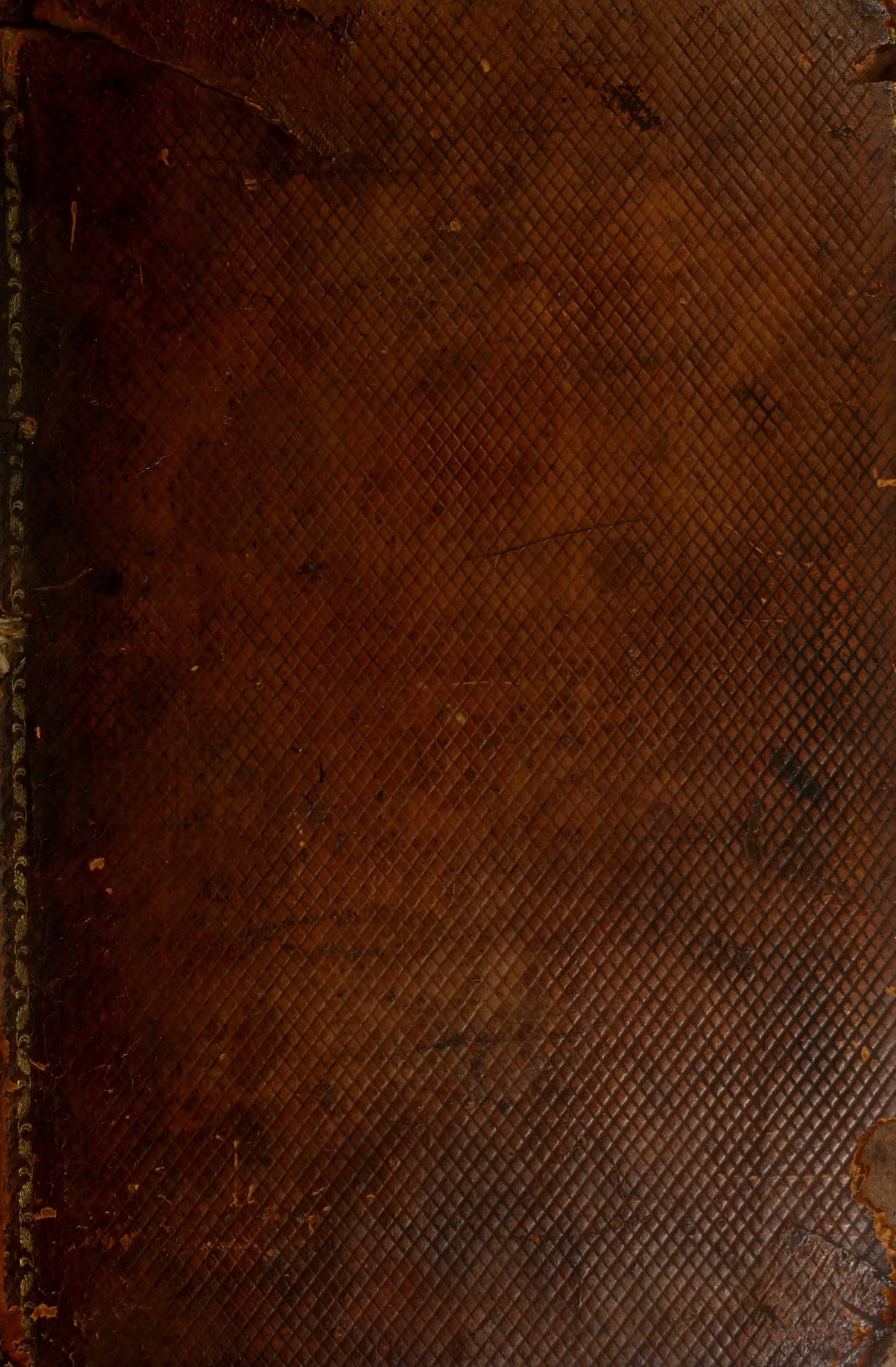

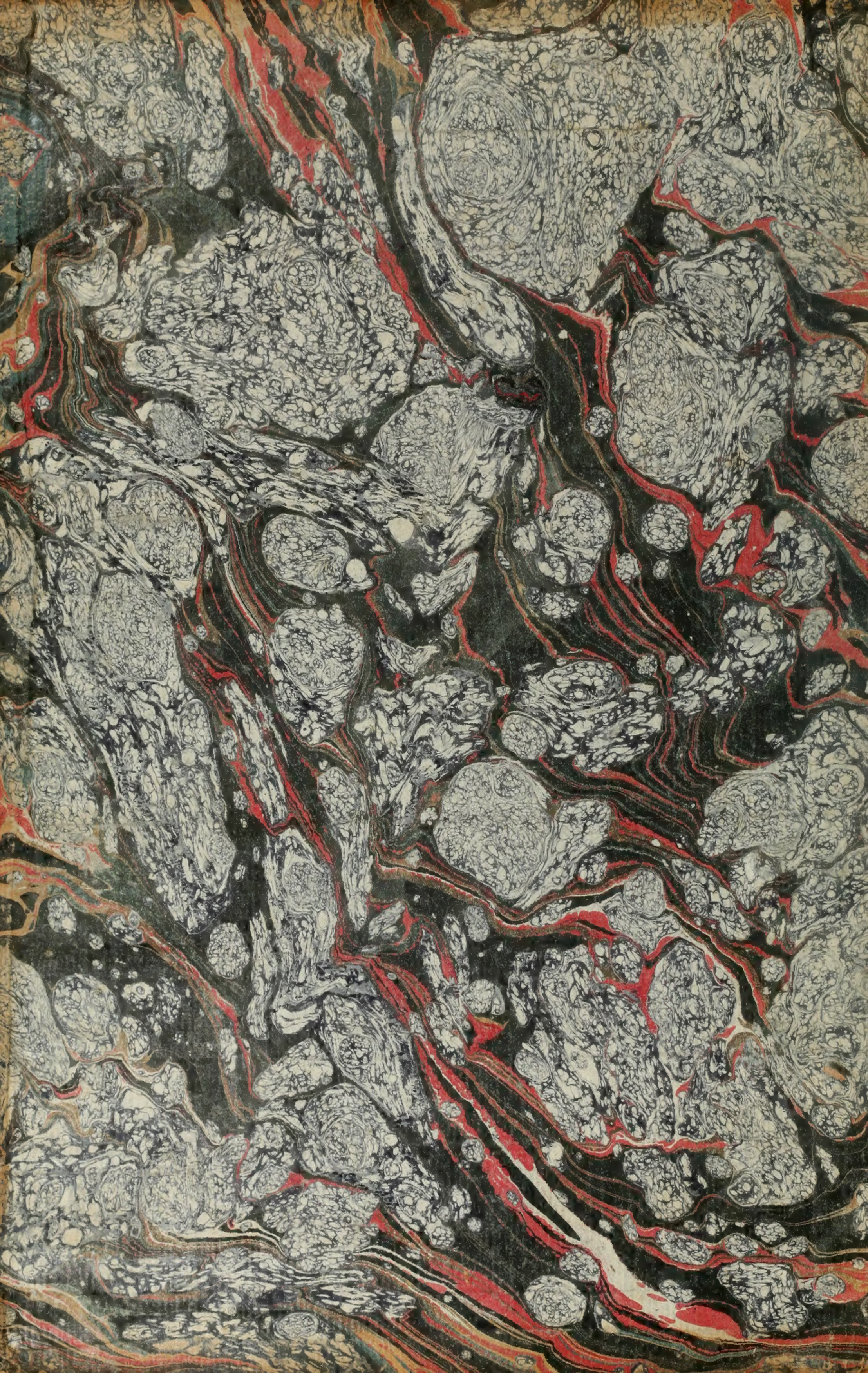

HENR. WHITE,
LICHFEILD:
JULII XVII°
MDCCCXIII.

247 Continentia — —

HIEROGLYPHICA
SIVE DE SACRIS AEGYPTIORVM LITERIS COMMENTARII,
IOANNIS PIERII VALERIANI BOLZANII BELLVNENSIS.

LECTORI.

Habes in hisce cōmentarijs non solùm variarum historiarū, numismatū, veterumq́ inscriptionum explicationem, verumetiam præter Aegyptiaca & alia pleraq; mystica, tum locorum cōmunium ingentem magna cum oblectatione syluam, tum sacrarum literarum, in quibus haud rarò & Christum ipsum, & Apostolos Prophetasq́ huiusmodi locutionibus vsos fuisse videmus, exquisitam interpretationem: vt sanè non temerè Pythagoram, Platonem, aliosq́ summos viros ad Aegyptios doctrinæ gratia profectos intelligas: quippe cùm hieroglyphicè loqui nihil aliud sit, quàm diuinarum humanarumq́ rerum naturam aperire. Vale, & hoc periucundo iam per Pierium oblato beneficio feliciter fruere.

Cum gratia & priuilegio Imp. Maiest. in annos quinque.

BASILEAE.
1556.

ILLVSTRISSIMO COSMO MEDICI FLORENTINORVM DVCI, HETRVRIÆ'QVE PRINCIPI, HEROI INCOMPARABILI, IOANNES PIERIVS VALERIANVS S. P. D.

VM mecũ reputo, COSME Princeps Illuſtriſsime, reputo autem ſæpiſsime, quanta fuerit & genij & ingenij tui felicitas in laudatiſsimæ uitæ tuæ negotiorumq; electionibus, cùm omnes te unanimi totius patriæ tuæ conſenſu, in tam tenera ætate, ditioni ampliſsimæ præponerent, & in hanc celſam honoris ſedem extollerẽt, tum certè quonam modo tantam rerum molem in hac temporũ perturbatione ferre ac ſuſtinere poſſes, ſanè quàm, pro eo ac debui, ſolicitus eſſe cœpi. Verùm cùm actionis adminiſtrationisq; tuæ progreſſum, & quam uitæ rationem complexus es, conſidero, gaudio planè maximo ita perfundor ac exulto, ut etiam planè uideam te Fortunæ locum illum, ſingulari omnium beneuolentia & ſumma uirtutis exiſtimatione non ſolùm tueri potuiſſe, ſed etiam eam uirtutis opinionem de te concitauiſſe, ut uel maximis regnis gubernandis te dignum præbueris. Nam qui fructus à bono ueroq; principe ſoleat expectari uel maximus, huiuſce iam nõ adumbratam imaginem, ſed luculentam expreſſamq; formã nobis exhibuiſti: atq; ut inſigne cõmodum ſubditis tuis adferre poſſes, in primis operam dediſti, ut tanquã agrum melioribus ferendis ſegetibus deſtinatũ, lolio zizaniáue, ſic Rempub. tuam labe uitijsq; contagioſis perpurgares, dum corruptores coërces, externas diuini nominis contumelias, blaſphemias, periuria, & id genus extrema ſcelera pro uirili, iureq; tuo prohibes, emendas, tollis, ac punis: nihilq; magis è tua dignitate, nec rem Deo (huius enim miniſter & eſt & dicitur bonus quiuis Princeps) gratiorẽ, nec ciuibus tuis ſalubriorem exiſtimaſti, quàm ſi ad huiuſcemodi honeſtatis ac pietatis ſcopum & metam in curriculo tuo gnauiter & ſtrenuè contendas: pro quo etiam labore & indefeſſo ſtudio certò nouiſti tibi diuinitus immortale præmium eſſe propoſitum, cùm tam glorioſi conatus & curſus dux & magiſter CHRISTVS prolixè polliceatur illis rerum omniũ feliciſsimos ſucceſſus, qui religionem puriorem ardenter amant, & ornare ſedulò cõtendunt. Quamobrem Coſme Princeps ornatiſsime, fas mihi ſit quæſo, meo quodam more, & ſingulari quadam erga te gentemq; ueſtrã pietate, liberius quædam uſurpare & adferre, quæ ex officio prætermittere non poſſum: teq; exhortari, & admonere, uel iam currentem, ut dici ſolet, incitare potius, ut quem hactenus animũ ad publica iuuanda commoda attuliſti, eum non deponas, ſed tibi etiam atq; etiam uigilandũ, ac pro Repub. conſilio & labore excubandum exiſtimes: ſtudiaq; omnia, cogitationes & curas in ijs rebus ponendas, quibus clauum tanti dominij in maximis fluctibus tenere, & amplas ditiones tuas in ſummis rerum difficultatibus tueri ac gubernare poſsis. Hoc ipſum facilè totum aſſequeris, ſi Deum uerum in CHRISTO uerè, ut facis, agnoſcens, ſumma fide & obſeruantia colas, ames, uenereris, & gloriæ ſanctiſsimi nominis eius, doctrinæ cœleſti, Eccleſiæ tranquillitati amplificandæ conſeruandæq; dies noctesq; ſtudeas: in dominio ad quod es adhibitus, publicam, ut hactenus feciſti, ſalutem quæras, ſubditorum incolumitatem cures & tuearis, honeſtam diſciplinam inſtituas, uel iam inſtitutam conſerues,

florentem ditionem legibus, iustitia, cōcordia stabilire pergas. Magnū, inquies, est hoc & arduum munus, molestiarumq; plenum, & quod nō nisi ab ijs præstari potest, quibus diuinitus peculiare donum concessum est: mihi autem homini satis alto perfruenti otio hęc pręscribere longè facilius, quàm inuenire quenquā qui ad hūc scopum propius collimet. Rectè sanè, sed quorsum hæc? Vt teipsum, Clarissime Princeps, respicias, teq; eum esse firmè credas, in quem Deus Opt. Max. immensa sua benignitate, tam ampla conferre uoluit beneficia, unumq; constituere Ducem ac ueluti pastorem magnis & latè dissitis populis, ut eos cōmodè prudenterq; regendo pascendoq;, in hoc tuo principatu idea quædam sanctæ Reipub. eluceres: ideoq; duos præclaros tibi comites addere uoluit, Iustitiā & Religionem: quarum altera fortunas, uitam & dignitatem ciuium & populorum conseruas & contines: altera ad ueram salutem ueramq; felicitatem omnes conuocas, & proprio laudabiliq; exemplo tantum non adducis. Respice igitur COSME Princeps munus tibi assignatū à Deo, talentūq; tam liberaliter tibi impertitum, ac cœleste tuum illud nomen non sine diuino numine ideo tibi obuenisse, ut (quod olim de Sparta prouerbium iactatum est) quam nactus es Hetruriam, eam excolas, & omni uirtutum genere exornes. In primis autem, ut decet ueræ uirtutis amatorem, artes quibus doctrinæ liberales continentur, studio, liberalitate, & officijs tuis complectaris: insunt enim in artibus illis fontes & causæ sapientiæ, uirtutū, legum, & honestæ disciplinæ: quę omnia quàm principatui & prouincijs tuis necessaria sint, unus omnium Principum optimè nouisti, qui nullis sumptibus, laboribus nullis pepercisti, ut præstantiores ingenuarum artiū doctores gymnasijs præficerentur, iuuentutemq; liberaliter instituerent. Et si quis tandē inueniatur qui ab egregia aliqua uirtute cōmendationem ducit, hunc tua beneuolentia dignū iudicas, ac benignè complecteris, autoritate defendis, foues, & dignis præmijs ornas: ut iam nemo mirari debeat, probos homines & doctissimos quosq; certatim ingenij sui partus libenter illi cōmendare, cuius uel nominis splendore, gratiam & ornamentum scriptis concilîant suis. Quā quidem ob rem nec mihi, qui annos permultos in uestra sum clientela, cōmittendum putaui, ut, cùm multi eam uoluptatem, quam incredibilem ex ista magna dignitate animis suis perciperent, scriptis declararent, uellentq; te hunc summum honorem ex tuo merito splendore diutissimè administrare, ego unus in tanta omnium lætitia tacerem, nec scripto testificarer commune omnium nostrûm gaudium ex eo potissimū natum esse, quòd te unum in hac durioris temporis propagatione diuinitus delectū uidemus, qui literas literatosq; uiros singulari benignitate foues atq; illustras, ac aduersus intolerandam inscitiam & immanem barbariem defendis. Vt igit̃ huiusce perceptę meæ lætitiæ aliquā significationem darem, cōmentarios satis multos diuersorū amicorū, quibus id denegare nec potui nec debui, rogatu, de sacris Ægyptiorum literis hoc tempore in unum ueluti corpus cōstrictos, in tuo nomine apparere uolui: in quibus uel describendis uel tractandis magnam operam & sedulum studium nos posuisse, boni omnes qui nostra legere dignabuntur, facilè intelligent. Quàm uerò feliciter id à nobis tentatū sit, aliorum iudicium erit: labores certè incredibiles sustinuimus, dum earum rerum explicationem adferre studuimus, quæ naturæ obscuritate uarietateq; inuolutæ, multisq; obstructę difficultatibus, plurimorū uel insigniter eruditorū hominū ingenia exercere detinereq; potuerint: ut etiā æquiorem mihi fore lectorem sperem, ubi uiderit me primum in tanta rerum uarietate

magni

magnitudine ac difficultate, maximo studio maximaque animi cõtentione in hoc argumẽto elaborare uoluisse, & honesto exẽplo multorũ studia excitare. Quanquam hoc loco extiterunt, qui in ipso operis uestibulo à tam laborioso me deterrere ita studuerunt incœpto, ut etiã uel arrogantiæ uel imprudentiæ nota & crimine me uerberarint, quòd unus è multis existimarẽ aliquã absolutã explicationem me nunc tandem huic tam obscuro argumento adferre, & tam immensam rerũ abditarũ seriem ex Ægyptiorũ sacerdotũ arcanis eruere posse confiderem. Quin potius rei difficultate ob oculos uersata, inexhausti operis laborem declinandũ censuerũt, præsertim cùm in huiusmodi enodandis nõ pauci ex Græcis & Latinis barbarisque scriptoribus omne studiũ & operã sine fruge cõsumpserint, quòd opus tale rerum atque artium omnium propémodum rationem naturamque comprehendat. Præterea uetustis earum literarũ monumentis partim temporum, partim hominũ incuria deperditis, ea dicebant scriptorũ inopia laborandũ esse, ut si ætas, si ingeniũ, si alia pleraque adessent, uix tamen ad exitum perducere concederetur tantæ molis argumentum, quod idem adeò sit ex hominum memoria sublatum, uel potius abolitum, ut nulli unquam usui sit hæc elucubratio futura, cùm præsertim hoc ipso tẽpore nullus quantũlibet profunda eruditione sit, qui uel obeliscos qui Romæ aut alibi adhuc uisuntur, uel admirandam illam Bembi mensam intelligat, aut interpretari posit: uanũque esse, ingeniũ in eo pertinacius intendere, quod te nunque omnino speres assecuturũ. His ego responsum uolo, me non esse nescium plurima ex his unà cum Ægyptiorũ regno, doctrina, institutione, ac ferè omni eorum nomine ita esse abolita, ut si uel ipse reuiuiscat Heraiscus, qui fertur olim omnia sacerdotũ eorum monumenta literasque mysticas uno statim obtutu intellexisse, rerumque simul interpretationẽ cõfecisse, iam nunc laboret incassum, si quid tale aggrediatur. Sed esto nõ posse me, non posse alium quempiam totum hoc sacrum perlustrare, idcircó ne præclaro & laborioso incœpto desistendum, quòd uni omnia præstare negatũ sit? Idcircó ne ueterũ numismata & statuas artificiosius elaboratas, quas tanto studio perquirimus, tanta diligentia effodimus, tanto sumptu resarcire curamus, quæcunque fuerint uel nare, uel manu, uel pede, uel alio quopiã membro mutilæ, in fornacalem ignem ad usum calcis coniiciemus? quomodo enim nobis uel uoluptati uel admirationi esse poterunt, si non undecunque perfectæ fuerint, quandò nihil isti dignũ putant, preciosum nihil, nisi quod est absolutissimũ? Agè igitur COSME, si horũ sententiã probas, monumenta aliquot tum uetera tum recentia ex amœnissimis tuis ædibus abiice: statuas illas mira Michaëlis Angeli Bonaroti industria fabrefactas, è Diui Laurentii tẽplo eliminandas cura, nam & illis aliquid deest, & hæ extremã artificis desiderant manũ: & ut de his tantùm loquamur quos in nostræ cõmentationis serie duces libenter suscipimus, Pliniũ habere domi nemo uelit: professus enim se naturalis aut mundi historiæ libros editurũ, non omnia nouit, non omnia perquisiuit, in orbis descriptione multa prætermisit, montes aliquot non recensuit, flumina pleraque non cõmemorauit, urbes tunc celebres non agnouit omnes, quadrupedũ, piscium, auiũ, stirpium, ac aliarũ quarundã uim ac proprietatẽ parum accuratè proposuit? Quid Plutarchũ, quid Ælianũ, quid Athenæum, quid Pausaniã memorem, cùm horũ nemo omnia, quæ in suscepto argumento dici potuissent, dixerit? Quid Paulum Iouium, cuius tanta in scribenda historia laus est, ut eandem plerisque ueterũ eripuerit, & cum uel primis parem habeat? Huius'ne incomparabilis uiri scripta reiiciemus, quòd in ea temporũ serie

aliquot annorũ hiſtoria concisior ſit? Id exiſtimo nemo, niſi prorſus humanarũ rerũ imperitus, approbauerit. Tu certè Coſme Princeps domeſtico idipſum improbas exemplo, qui quanto potes ſtudio, quicquid reparari poteſt, inſtauras, & quorũ uirtutes uel imitaris, uel etiam excellis, eorũ etiam imagines uel opera ſtudioſe perquiris. Sed ne in hoc multus ſim, harũ cõmentationum labor nulli rei magis mihi uidetur aſsimilandus, quàm illi de quo dixi ſtatuarũ effodiendarum & inſtaurandarũ ſtudio: ut enim illæ utcũq; mutilæ, gratę eſſe ſolent, ſic noſtra hæc (niſi me inſtituti operis fallat amor) etſi nõ omnia complectent, habitura tamẽ ſpero aliquid, quo ſeſe humana ingenia oblectare poſsint. Nihil igit mihi cum illis ſit, qui quòd deſperẽt inuicti membra Glyconis, Nodoſa corpus nolint prohibere chiragra. Nouimus humanarũ uiriũ terminos circumſcriptos, & aliquid eſſe prodire tenus, ſi non datur ultra. Quamobrẽ quis tandem iniquiore in eum erit animo qui mortaliũ ingenia, induſtria & laborib. ſuis quocunq; modo uel delectare, uel iuuare conetur? Nam de præſentis argumenti uel oblectatione uel utilitate, quam earum rerum explicatio & cognitio affert, ſi uelim pro dignitate dicere, nullus unquam exitus reperietur. Quòd ſi unicuiq; rei non exigua nobilitas ex antiquitate comparatur, ſcriptorũ opinio eſt literas has quibus inde uſi ſunt Ægyptij, tunc primũ excogitatas, cùm ueteres illi ante diluuium uiri, qui rerum cœleſtium rationem primi mortaliũ indagaſſe traduntur, duas diuerſa materia columnas conſtituerũt, lateritiã unam, alterã lapideam, in quibus totũ de conſummatione mundi arcanũ exſcriberent: ſunt enim qui deſcriptionẽ huiuſmodi, animaliũ cæterarumq; rerum figuris conſtitiſſe aſtruerẽt, in quibus tamen philoſophi, poëtæ, hiſtorici, diuinarum etiam diſciplinarũ ſententias deliteſcere uiderunt. Conſtantiſsima enim fama celebratũ fuit, ſacerdotes illos Ægyptios omnem naturæ obſcuritatem adeò manifeſtè ſibi cognitã profeſſos, ut eandem quaſi per manus traditã, diſciplinã hæreditariã poſsiderent. Hac ipſa præclara fama cõmotus admirandus ille Pythagoras, Ægyptũ ſibi adeundã luſtrandamq; putauit, ac ab ijſdem ibi ſacerdotibus talia cepit arcanarũ rerũ documenta, ut non ab re de illo paſsim dictũ ſit, mente Deos adijt, & quæ natura negauit uiſibus humanis, oculis ea pectoris hauſit. Tantaq; huius uiri fuit admiratio, ut Crotoniatæ & Metapontini (apud quos etiã de uita deceſsiſſe fertur) ex eius domo templum facerẽt, ac ueluti numen colerent. Quid Plato, ut ingenij doctrinæq; princeps, & philoſophorũ Deus & haberetur & uocaretur, nónne id Ægyptiacæ peregrinationi debet referre acceptũ? Nónne Moſes ipſe, quẽ Pharaonis filia adoptauit, regioq; modo peritis Ægyptiorũ adhibitis præceptoribus educauit ac erudiuit, magni ſapientisq; nomine honoratus eſt? Sed ne in cõquirendis multis laborare uidear, cũ hac hieroglyphica inſtituendi ratione ſimilitudinem habere cõperio diuinas noſtrorũ literas, ita omnia myſtico quodã ſenſu ſcripta quæcunq; Moſes, quæ Dauid, quæ Prophetæ reliqui cœleſti ſpiritu afflati protulerũt. In noua uerò lege nouoq; inſtrumẽto cùm Aſſertor noſter ait, Aperiam in parabolis os meũ, & in ænigmate antiqua loquar, quid aliud ſibi uoluit, quàm, hieroglyphicè ſermonẽ faciam, & allegoricè ueteuſta rerũ proferam monumenta? Et illud, IESVS in Parabolis loquebat ad turbas, nónne ſermones ſuos arcano quaſi uelamine quodam contegebat? Pari modo uidemus Apoſtolos ab uſitato loquendi more receſsiſſe, ut ſacra de Deo dicta à cęteris ſcriptis, ſicut merita dignitate, ita & forma quadam diſcernerentur, ne cœleſtiũ myſteriorũ maieſtas paſsim & indiſcretè pateſceret, ſanctũq; canibus, & margarita porcis exponerent. Demetrius certè Phalereus apud Philadelphũ Alexãdriæ regẽ pleriſq;

audientibus affirmauit, nõ licuiſſe Græcis Hebraicã hiſtoriã attingere: quin illuſtriũ ſcriptorũ quoſdã eam rem tractare auſos, aduerſa mentis ualetudine & languore corporis tandiu conflictatos, donec ab incœpto deſtitiſſent, tanquã id arcanũ profanis eſſet gentibus manifeſta ira numinis interdictũ. Ad quod ipſum ſi nunc multi reſpicerẽt, modeſtius aliquando ſe gererẽt. Vides enim quę de humana diuinaq́ꝫ diſciplina uetuſtas illa ſub rerũ uerborumq́ꝫ quorundam inuolucris occultauerat, & quòd peritiſsimi quiq́ꝫ inter ſe hoc ueluti ænigmatũ genere uti conſueuerũt. Mihi igitur uitio uerti non debet, ſi omnẽ operam & ſtudiũ ad harum rerũ explicationẽ contulerim, quas tanto in precio à præſtantiſsimis quibuſq́ꝫ ſemper habitas nouimus. Angelo Politiano, Petro Crinito, Philippo Beroaldo ſummæ laudi datũ, quòd primi unum uel alterũ ex his locũ interpretati ſint. Mihi igit̃ ut idem attentẽ cur negẽt? Etſi is non ſum, qui cum illis auſim eruditione contendere: (fuerunt enim ex ijs quos æquus amauit Iupiter) ſi quid tamen nõ intermiſſus labor, & in euoluendis remotioribus libris perſeuerantia ualent, nõ unũ iam aut alterũ locum, ſed ad multa uolumina de arcanis huiuſmodi, aliqua poſteritatis gratulatione me cõſcripſiſſe grati, ni fallor, profitebuntur, ac oblectationẽ & utilitatẽ ab harũ rerũ tractatione nõ diſiunxiſſe. Maximas certè cõmoditates & utilitates cõſequemur, ſi ex mutis expertibusq́ꝫ rationis animantibus exempla ſumere uoluerimus, & uirtutũ quas ſequamur, & uitiorũ quæ fugiamus. Nec deerit occaſio rectè ſentientibus, qui accõmodatè ad religionẽ noſtram hæc retulerint & expoſuerint. Nec etiã arborũ & herbarũ conſideratio nobis ocioſa eſt, cùm B. Paulus & ante eum Dauid ex rerum creatarũ cognitione, Dei magnitudinẽ & dignitatem intelligi tradant. Quæ cùm ita ſint, quis noſtrũ tam torpeſcenti, ac terrenis fæcibusq́ꝫ immerſo erit animo, qui ſe non innumeris obſtrictũ à Deo beneficijs fateatur, cùm ſe hominẽ creatũ uideat, & omnia quæ cœlo, aëre, aqua, terraq́ꝫ continent̃, hominis cauſa generata eſſe, ſeq́ꝫ nõ ſolũ rerũ cœleſtiũ contemplatorẽ eſſe, uerũ etiam eorũ omniũ quæ uniuerſum complexu ſuo cõtinet, dominũ eſſe conditũ? Hæc ſi ita ſuis uiribus & animo expenderent̃, atq́ꝫ oculis quotidie cernunt̃, mirabiles excitarent in nobis erga Deũ amorẽ. Verùm iam tẽpus ut quæ, cõiunctiſsimis efflagitantibus amicis, cõmentarijs ſingulis comprehenſa ſint, uno ueluti obtutu ſpectanda exhibeã: quos quidẽ cõmentarios, optime Princeps, ad te mitto, ut quibus poſsim officijs, meã in te fidẽ, perpetuamq́ꝫ obſeruantiã declararẽ, uehementer etiã atq́ꝫ etiã rogans, ut hos ipſos ad te uenientes, id eſt, munuſculũ Pierij tui, quo ſe præſtantẽ uirtutẽ tuã memoria ſempiterna colere uelle declarat, ne aſpernere, libroſq́ꝫ ipſos unà cum autore tuendos conſeruandoſq́ꝫ ſuſcipias. A Leone animantiũ omniũ præſtantiſsimo fortiſsimoq́ꝫ auſpicandũ putaui, in quẽ cùm oculos attentius cõieciſſem, ſtatim ardentiſsimus ille animi tui uigor affulſit: quare nemini conuenientius q̃ uni tibi eum etiã peculiariter dedicari poſſe iudicaui: meq́ꝫ ad id faciendũ in primis incitauit, quòd in tua ciuitate, quæ ſemper fuit leonũ altrix, magna ſpes afferebat̃, ut Leo meus nuper ablactatus, educationis incremẽta opiparè eſſet apud te conſecuturus. Multo enim indiget cibo: nec quenquam hodie noui, qui liberalius ac libentius uno te ſit impenſam hanc, quæ tua eſt humanitas, facturus, cũ præſertim largiſsima tibi ſit earũ rerum copia, quibus Leo meus paſcendus eſt: mox uerò ubi uires indeptus idoneas fuerit, tuorum literatorũ ope curaq́ꝫ ſaginatus, nulla noſtra uerecundia theatris exhibitus, ſpectaculo quouis publico feliciſsimis tui nominis auſpicijs emittatur. Vale.

RERVM QVAE OCTO ET QVINQVAGINTA HIS COMMENTARIIS CONTINENTVR, CATALOGVS.

AVTORES, QVORVM TESTIMONIIS IN HIS COMMENTARIIS VSVS EST PIERIVS.

LOCORVM QVORVNDAM SACRAE scripturæ, qui hîc passim exponuntur, Index.

GENESIS.

FINIS.

IO. PIERIVS VALERIANVS AD COSMVM MEDICEM FLORENTINORVM DVCEM, DE IIS QVÆ PER LEONEM SIGNIFICANTVR EX SACRIS ÆGYPTIORVM LITERIS.

A
VLTA quidem ſunt, quæ Leone ſuper tam philoſophi quàm hiſtorici, neq; nõ aruſpices diſſeruere: ſed neq; ueriora, neq; admirãda magis ab eorũ ullo, quàm ab Ægyptijs ſacerdotibus & obſeruata, & poſteritati cõmendata ſunt: tot ea ſcilicet extãt, quæ uiri illi totius auſim dicere arcanorum naturæ conſcij, ſuper animaliũ ingenijs maximè omniũ diligenter explorauerunt. Eam uerò eſſe in Leone præſtantiam norint omnes, ut uel ſingula eius membra nõ eorũ tantùm ſacerdotũ inuentione, ſed & gentiũ, ætatumq; penè omniũ cõſenſu, myſtici alicuius ſignificati argumentũ præbuerint. Tot ſunt ueterum monumenta, in quibus Leonina facies uarijs hieroglyphicis expreſſa nunc magnanimitatem, nunc animi corporiſq; uires, nunc Solem & terram, nunc natorum erga parentes obſequiũ, nunc animi domitorẽ ſignificat: alijs mox pictu
B ris amoris petulantiã, oratoriæ partem facultatis, uigilantiam, cuſtodiam, terrificum hominem, dominatorem, Nili incrementũ, clementiam, uindictam, & pleraq; alia cõmonſtrabat. Nulla tamẽ naturæ ui admirabilior eſſe iudicatur, quàm ipſa qua egregiè pollet magnanimitate. Ab ea igitur primùm omniũ ordiemur, quam Ægyptij ſacerdotes ea de cauſa per Leonem pictũ intelligi uolebãt, quòd inter quadrupedes nullũ aliud animal præſtare magis animo exploratũ habuere. Eam præterea Leonis eſſe imaginem, ut magni & generoſi animi ſimulacrũ præ ſe ferat, uti in Phyſiognomorũ obſeruationibus inuenitur. Caput enim magnum habet, pupillas ignitas, faciem obrotundam, & ad radiorũ ſimilitudinem iubas undecũq; diffuſas, quibus colla armoſq; ueſtiat. Id enim Leonum genus animoſius eſſe theatra Romana ſæpius oſtendere. Atq; hæ quidem, quò diffuſę magis, uulnerũ eò magis cõtemptum indicant. Eos Homerus ἠυγενέας appellat: de quibus dicitur, leonẽ nõ terreri laruis, neq; à ſubula excipi. Quare Diogenes cùm apud Xeniadem ſeruiret, amicis uolentibus eum redimere, negauit uelle ſe:
C an neſcitis, inquiens, Leones non ijs ſeruire à quibus aluntur, ſed altores potius ſeruire leonibus? Pari magnanimitate Antigonus Demetrij filius cùm urgentibus hoſtibus olim retrocedere cogeretur, negabat ſe fugere, ſed utilitatẽ à tergo ſitam perſequi. Huiuſmodi uerò faciem horridè iubatam in morem hiſtricis irritatæ aſpicias in Antonini nummo, qualeſq; illi ſunt, quos throno Solis Ægyptij ſubiecere affinitatẽ demonſtrantes, quam cum ipſo Deo iubarũ imitatione habere uiderentur. Nam degeneres ac perinde pauidiores illi omnino ſunt, qui criſpiorib. breuioribuſq; ſunt iubis. Neq; aliud ſibi uult diuina lectio, cùm Dei populum ſicut catulũ Leonis exurgere, & ſicut leonem exilire ſcribit. Quanta enim illa ſunt indicia magni animi, cùm quis crucem ſuam tollit, & Chriſtũ ſequitur, cùm Principũ furias cõtemnit, cùm ferocia ſæuaq; uerbera aſpernatur, cùm cæſus deniq; gladijs bidentis inſtar nullã neq; murmure, neq; querimonia conſternationẽ oſtendit, cùm uicto ſeculi terrore, ſpretiſq; corporis pœnis, igni, beſtijs, tortoribuſq; traduntur: deſpiciunt enim & contemnunt omnia quæ ſunt

De magnanimitate Leonis.

Antonini numiſma.

in potestate mortaliũ, & imitantur eum, qui Leo de tribu Iuda nuncupatur: atq; D hic demũ ille ille homo est impauidus, qualem dari sibi Democritus postulabat ad summi boni specimen, qui scilicet animum à terrore liberasset.

ANIMI CORPORISQVE VIRES.

Aiunt uerò Admetũ leonem & aprum iunxisse, ex quo illũ animi corporisq; uirtutes copulasse intelligendũ. Per leonem enim animi uim: per aprum, ut suo loco dictum, robur corporis interpretantur. Addũt eum eodem argumento Apollini atq; Herculi acceptissimũ fuisse, quos media sapientia & ingenitę cuiusdam uirtutis indole sibi cõciliasset. Quinetiam Poëtæ feroces in bello uiros θυμολέοντας uocare consueuerunt.

ROBVR.

Est & illud hieroglyphicum, per anteriora leonis robur significare, propterea quòd in eo animali membra illa robustiora sunt: ab excellenti enim ui quadam uniuscuiusq; rei significata sua Ægyptij desumebant. E Expresit robur hoc Lucret. Carus cùm ita scripsit:

Principio genus acre leonum sæuaq; secla
Tutata est uirtus. Necq; alia de causa leonem cœlo adscriptum multi prodidere, nisi quòd Sol eo tempore quo signũ id permeat, maximè sit ualidus atq; robustus, moxq; degeneret in posteriora declinãs. Quia uerò, ut Pausanias ait, decet bellatorem hominem in conflictu aduersus hostem, omni posthabita mansuetudine atq; clementia, sæuire, Lacedæmonij Martem θηρίταν appellauere: eoq; spectare Homericum illud ait de Achille dictum, λέων δ' ὥς ἄγριος οἶδεν. Cuiusmodi signum in Simandrj Ægyptiorũ regis nominatissimi sepulchro spectari solitũ autores tradũt, quem leonis specie figuratũ hostes in fugam uertere uidisses, ut ex eo & animum & robur & uigilantiam regis perspicere liceret. Videre uerò est in *Traiani numisma.* Neruæ Traiani nummo fortitudinẽ hanc ita figuratã, ut claua leonino insideat F capiti. per clauam fortitudinẽ significari dictum in Roboris cõmentario: per caput uerò leoninũ animi generositatem interpretamur: utroq; enim opus est, qui Ducis inuicti nomẽ affectet sibi uẽdicare. Quod uerò pertinet ad leonis robur, tradunt autores Hyllum Herculis filium, eò quòd uiribus præstaret, Leonẽ Citheroniũ cognominatũ: quem cùm Euchemus Arcas interfecisset, Rex à Megarensibus salutatus est, apud quos oraculũ erat, eum sibi adsciscendum, qui leonẽ interfecisset. Quod simile fuit Diocletiani facto, qui tunc ad se rerum summam peruenturã acceperat ab oraculis, cum primũ aprũ interemisset: ob idq; cùm plurimos confecisset apros, queri per iocũ solebat, se quotidie apros interficere, nunquã aũt Imperatorẽ declarari, donec uirũ nomine Aprum iugulasset. In nummo *C. Publicij Q. F. numisma.* quodam pulcherrimo C. POBLICII Q. F. cernere est fortitudinis simulacrum, quod leonẽ suffocat claua à pedib. strata, pharetra cũ sagittis antepośita. Hippothoon Poëta robur hoc leoninũ pulcherrimo descripsit senariolo, quẽ apud Io. Stobæũ inuenimus: γῆρας λέοντος κρεῖσσον ἀκμαίων νεβρῶν: cuiusmodi uerba senex ille dicit apud Aristophanẽ, Vespis, ἐγὼ τὸ μὸν νομίζω γῆρας εἶναι κρεῖττον ἢ πολλῶν κικίννους νεανιῶν. Leonis senectã maximè florente hinulorũ iuuentute meliorẽ esse scribit Hippothoon: & senex ille Aristophanicus senectutẽ suam pubescenti multorũ iuuenũ uirtu-

A uirtuti gloriabundus anteponit. Cicero uerò Officijs, uim non aliter leoni peculiarem esse dicit, quàm uulpeculæ fraudem.

VIGILANTIA CVSTODIAQ.

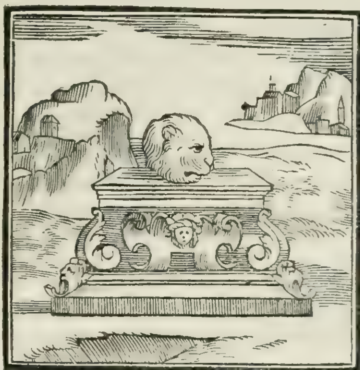

Verumenimuero per leonis caput Ægyptij sacerdotes uigilantiã atq; custodiam ostendebant. Causam addebant, quòd solum hoc ex animalibus recuruos ungues habentibus, simulatq; natum est, cernit. atq; hinc Plutarchus solare animal leonem haberi putat. Sanè illi nomen παρὰ τὸ λάω τὸ θεωρῶ inditum aiunt etymologiarum indagatores. Somni prætereà parcissimi est, oculosq; habet inter dormiendum splendescentes, ac quodãmodo patefactos, quod in custodię signum recepere: & sanè multi crediderunt leones omnino insomnes esse, quod Manethon Ægyptius in ijs B quæ scripsit ad Herodotum tradit. Huiusce rei argumentũ nonnulli obseruauere, quòd caudam assiduè inter quiescendum motat. Cæterùm incredibile est, ut putat Aristoteles, animal ullum perpetua uti uigilia: sed inde persuasi sunt qui talia se obseruasse profitentur, quòd leo magnos habet oculos palpebrasq; perexiguas, ut non oculum possit penitus obtegere, intuentiq; splendor ille sese offert, qui plurimus emicat ab eius pupilla: quare semper somni expers esse uideatur. Quapropter significanter admodum, non tantum Mycenarũ portis, sed etiam reliquorũ ædificiorũ, præcipuè uerò fanorum ualuis, ædiumq; sacrarum uestibulis leones, tanquam diuinorum custodes, ut est passim cernere, statuebantur. Quiq; ijs insomniam attribuunt, inde eos Soli dedicatos autumãt, eandem cum leone conditionem habenti, quippe qui patenti igneoq; oculo terram conspectu perpetuo atq; infatigabili tueatur. Cùm uerò constet Alexandrũ Magnum præter alia quæ in homine præclara fuerunt, uigilantissimũ etiam fuisse, quod in exemplo à grue sumpto alibi diximus, non miror, etsi aliæ etiam huius rei causæ esse possunt, eum in nummis quibusdam leonino spolio caput indutũ spectari, ab cuius altera facie simulacrũ Iouis est sedens, læua baculo innixus, de-
C xtera Aquilam prætendens, literę ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ, nempe quòd ab Hercule per Caranũ primũ Macedoniæ regẽ duceret genus: nam Hercules Nemei Leonis spolio ubiq; insignis, uel quòd eximię magnitudinis leonẽ spectãte Spartanorũ legato strauit. Quanquã non sum nescius Philippum regem post Olympiæ nuptias per quietem sibi uisum coniugis aluo insignem affixisse bullam, cuius sculptura leonis imaginẽ haberet: quod & uxorem grauidam esse, & animosum filium pariturã, coniectores periti respondere. Hinc Alexander in matris honorem leonis spolio maximè gauisus, & eadem de causa cùm somnio monitus Alexandriã in Ægypto ædificasset, eam Leontopolim appellauit: quãuis eius successores Alexandriã à cõditore ipso maluerint uocitari. Quod uerò pertinet ad leonis somnũ, Physiologos ait Adamantius hæc de catulo leonis scribere, eum quippe simulac natus est, tribus diebus & tribus noctibus dormire, tum deinde patris rugitu tanquã tremefacto concussoq; cubilis loco catulum dormientem expergefieri. eoq; trahit dictũ illud à Iacobe in sacra lectione: Catulus leonis Iuda ad prædam fili mi ascendisti, requiescẽs accubuisti ut leo, & quasi leæna, quis suscitabit eum? Atq; etiam illud ex secundo Balaamis responso: Recumbens ut

Portis ualuisq; fanorũ cur leonina capita affigantur.

Alexãder Magnus in numismate.

Leontopolis.

leo requieſcet, & quaſi leæna, quã ſuſcitare quis audebit? quod dubio procul ad Chriſti ſepulturã pertinet. Sedenim intelligere etiam poſſumus dormiſſe eum ſicut leo, ob ſplendeſcentes inter dormiendum oculos, ut ſcilicet diuinitatẽ ipſam cum eo nihil quicquam ſopitam intelligamus. Quod autem de oculis inter dormiendum ſplendeſcentibus à nobis additũ eſt, ea de cauſa factum, ut aurem ijs uelleremus, qui uiri alioqui doctrina magni atq; pij, in eo tamen lapſi ſunt, quòd animã Chriſti putarunt per tempus illud, quo cadauer eius ſepulcro conditum fuit, apud inferos paſſam: quod humana ipſa natura piorum hominum audire reformidat. Animaduerte autẽ Origenis traductionẽ latinam loco hoc, ut ferè paſsim, ualde corruptam eſſe. D

TERRIFICVS.

ATq; eo quidem ſigno quo robur & uigilantiam indicabant, eodem & terrificum hominem, qui reliquos aſpectu ſolo conſternaret, ſignificabant: cuiuſmodi ſimulacrum in Agamemnonis clypeo fuiſſe Pauſanias teſtis eſt, ad formidinem alijs incutiendam. quod quidem ſcutum in Olympiæ templo per aliquot tempora pependerit, inſcriptione etiam adiecta: E

Agamemnonis clypeus.

οὗτος μὲν φόβος ἐστὶ βροτῶν ὁ δ᾽ ἔχων ἀγαμέμνων.

Quod ita reddere poſſumus:

Terror hic eſt hominum, quiq; hunc gerit eſt Agamemnon.

Eſt autem Leo eius naturæ, ut etiam ſi ferum nihil moliatur, intuentes tamen terreat: ea eſt in oculis eius uis, ea maieſtas. Vnde tam Græci quàm Latini Poẽtæ terrorem deſcripturi, comparationem ab huiuſmodi animalis ferocia libentiſsimè deſumpſere. Meritò itaq; Chabrias Athenienſiũ dux, ut alij, Philippus Macedo, dicere ſolebat, formidabiliorẽ eſſe ceruorũ exercitũ duce leone, q̃ leonum duce ceruo. Atq; tanta porrò uis tantusq; uigor animali alioqui robuſtiſsimo ita in oculis conſiſtere tota uidetur, ut eorum uel minima offenſione ſupraquàm credibile ſit debilitari uideatur, leuiſsimiq; obiectu amictus pecude ignauior fiat: quod et in theatris ſępius Roma ſpectauit, & Lyſimachi exemplo comprobatũ eſt, quem Alex. Magnus in idem clauſtrũ cum ferociente leone incluſerat: ille uerò hanc ingreſſus uiã, domita ſtrangulataq; bellua, & Regi admirationi fuit, & uitę cõſuluit ſuę, meruitq; ut huiuſmodi factũ æterna numiſmatũ memoria prorogaretur. Quin non in oculis tantũ eius terror, uerùm etiã in rugitu cõſtat: itaq; Pindarus eum ἐρύβρομον Olympijs, hoc eſt, latè rugientẽ uocat, Ageſidamo, ut in uulpe diximus. Id uerò fit tãta ferarũ omniũ trepidatione, ut, quod Ambroſius cum Baſilio teſtant̃, animantiũ multa quę uel eius impetũ per celeritatẽ euaſerint, horrenda tamẽ eius indignantis audita uoce, ueluti ui quadã perculſa atq; attonita cõſternentur, & plerũq; ita deficiant prę metu perdita, ut nullo negocio capiantur. Quinetiã qui per ſomniũ imaginatus fuerit habere ſe leoninũ caput, Onirocritæ uolũt eum in aduerſarios terribilẽ fore ſignificari, nonnunq̃ uerò & principatus & dominationes aſſecuturũ. Ab huiuſmodi uerò rugitus magnitudine Marcus è quatuor Euangeliſtis unus, leonis imagine, ut eſt à Daniele præuiſus, ita in hodiernũ uſq; diem hieroglyphicè figuratur, quòd ipſo ſtatim operis initio uocem in deſerto clamantẽ ingenti ore tonat. Ita Eucherius. F

Lyſimachi præclarũ factum numiſmate teſtatũ.

Marci Euangeliſtæ imago hieroglyphica.

DOMINATOR.

SAnè Baſilius leonẽ pro dominatore animaliũ rationis expertiũ ponit: obſeruatumq; eſt in oſtentis, ut ſi fortè mulier aliqua leonẽ pariat, fore ut ab externis gentibus uinceretur ea reſpublica in qua id cõtigiſſet: quod non in humano

tantùm

A tantùm genere, sed etiam in quocunque alio diuersæ formæ animanti pollere tantundem comperias apud aruspices. Obseruatum est in Co insula, cùm ouis de grege Nicippi cuiusdam priuati hominis leonem peperisset, non fuisse huiusce rei euentum irritum, arrepta inde ab eo dominatione. Hinc illa societas leonina, quæ longè plura sibi assumit quàm relinquat, de qua Aristo Iur. Conf. Cassium respondisse refert, societatem talem coiri non posse, ut alter lucrum tantùm, alter damnum sentiret: & hanc societatem leoninam solitum appellare L. ff. XVII. T. pro Socio. l. XIX. & Dion Chrysostomus sermone περὶ βασιλείας, Homerũ ait sapienter boui æquiparasse Agamemnonem eo uersu,

ἠύτε βοῦς ἀγέληφι μέγ' ἔξοχος ἔπλετο πάντων.

Minimè uerò uel leoni, uel aquilæ similem dixit, propterea quòd dominationis ea sunt exempla.

SVMMA CALLIDITAS INGENII.

Nihil uerò grauabor antiquã in argumentũ huiusmodi fabulã subiungere, quæ mortalibus utili admodũ documento futura sit. Diuulgata per orbẽ erat fama oraculi quod ab Ioue Ammone prodierat, Alexandrũ Macedonẽ breui ad se uenturũ, quem filiũ esse confitebat̃ suũ: solicitari hinc ad obsequiũ terræ Reges, Principemque ut sibi conciliarent inter se certare muneribus: præcipueque Ptolemæus Ægypti Rex dei sui filiũ ueneraturus magnam pecuniæ uim parat, quantũ scilicet uectigalis uno die ex Nili ostijs & Memphiticæ urbis portorijs collegisset. Erant uerò cuiusque generis pecuniæ ex rebus omnibus hinc inde collectæ ad aliquot talentorum millia, id totũ sine delectu xenij nomine ad Alexandrum deferri curat. Obtulerunt spontè ueterinam operã, mulus, equus, asinus, & camelus, qui pecuniã cum fide conuectandã suscepere. Hi uix biduũ à Memphi progressi facti sunt obuiam leoni, qui & ipse intellecto Herculis cultu, quẽ Macedo suscepisset, dum rebus studet suis, Regẽ salutaturus iter in Macedoniã tendebat. Data itaque & accepta hinc inde salute, cùm destinatũ, ut fit, omnes iter enarrassent, adsciscitur comes leo quasi custos atque præsidiũ aduersus latrocinantes affuturus. Hic de pecunijs certior factus, habere dixit se quoque certam drachmarum summã, quas pro cõmeatu ferret: sed esse illas sibi plurimũ incommodas, quòd oneribus gestandis nequaquã assuetus esset: rogat itaque oneris additamentum leue singulis futurum inter se dipartitũ suscipiant, magni hoc beneficij loco habiturus: obsequuntur illi officiosissimè, ac paucas admodũ illas leonis drachmas inter se diuisas in sacculos quisque suos admiscẽt, iterque mox cõtinuant suũ. uenerant in pingues Asiæ cãpos, cùm leo armentorũ multitudine cõspectã dies aliquot ibi commorari è re sua fore designauit, simulataque lassitudine aliquot dierũ quiete sibi opus necesse dixit, quasque deposuerat pecunias reposcit: illi adapertis cõfestim sacculis, ipsum, quæ sua essent, sibi desumere licere inquiunt. Leo cũ plerasque alias magno numero drachmas eadẽ nota signatas in uno quoque sacculo conspexisset, læto magnoque rugitu ædito, drachmæ, inquit, meæ multas admodũ drachmas singulæ peperere, atque mox quotquot erant suis similes abstulit pro suis. Quid quòd Hannonẽ Carthaginensem præclarũ uirũ, cuius meminit Plinius, in exiliũ actum ferunt, quia leonem ferundis oneribus assuefecerat, argumento inde capto, ut Plutarchus ait ἐν πολιτικοῖς παραγγέλμασι ad Traianum, quòd qui leonem cicurare potuisset, ad longè maiora etiam aspiraret. *Fabula elegans.*

B

C

HOMO QVI VEL SVAM VEL ALIENAM ferocitatem edomuerit.

EOdem ostento mortaliũ triumphis leones iũctos à M. Antonio, atque id qui

dem ciuili bello generosos spiritus iugum subituros portendere, id quod Cicero Philippicis illi obijcit, dum currũ eius leonibus iunctum, imperiosi hominis inuidiã ostentare memorat. Et Epistolis ad Atticũ, qui auguriũ id formidabat, ait: Tu Antonij leones pertimescas, caue, nihil est illo homine iucundius: & quę sequuntur reliqua. Sanè hominem qui arte, ingenio uel autoritate longè potentiorem se addicat sibi atq; subijciat, per leonẽ ab homine domitũ intelligimus, quippe quòd feræ alioqui ferocissimæ ualidissimæq; impetum ferocitatemq; sopire mollireq; potuerit. Hac utitur comparatione Nazianzenus, ubi Basiliũ ait non modò sibi conciliasse prius Eusebium, sed in suam ita sententiã attraxisse, ut eius consilijs & monitis in omnibus parêre uideretur. Notum ex historijs quid Megarensibus acciderit, apud quos Cassius leones, quos ædilibus ludis præparauerat, reliquisset. Cùm uerò ciuitas per Calenum caperetur, Megarenses ferarũ carceres effregerũt, earum uinculis relaxatis, ut irruentibus hostibus obiectæ, negotiũ eis tantisper facesserent, dum sibi per morã aliquam consulere possent: sed enim longè aliter euenit, quia leones in ciues ipsos truculenti sæuitia cõuersi, tantam inermiũ stragem edidere, dum obuios quosq; adoriunt, E sternunt, atq; dilacerãt, ut spectaculum id fuerit uel ipsis hostibus perquàm miserabile. Atq; ut huiusmodi multa prætereamus, iam uerò Pythagoricum præceptum est animalia curuunguia (ita mihi liceat γαμψώνυχα interpretari) nutrienda non esse, quippe rapacitatem è ciuitate summouendã. Idem sentit Æschylus, cùm leonis catulum in Republica non alendum esse dicit his uerbis:

D

Οὐ χρὴ λέοντος σκύμνον ἐν πόλει τρέφειν,
Μάλιστα μὲν λέοντα μὴ 'ν πόλει τρέφειν
Ἢν δ' ἐκτραφῇ τις τοῖς τρόποις ὑπηρετεῖν.

Catulum leonis alere in urbe non iuuat,
Magis cauendum ne leonem nutrias,
Quem qui educarit, eius & mores ferat.

Euripides uerò nullo eos pacto censet admittendos, Pythagorę præceptũ secutus, in quo sapienter quidem Æschylus hæc super Alcibiade, impotentiores id genus homines non accipiendos, cæterùm si accepti fuerint æquo animo ferendos. At Euripides, ut Aristophanicus clamat Dionysius Ranis, ingenuè magis locutus, siquidem ut apud Homerum habetur, F

Οὐκ ἔστι λέουσι καὶ ἀνδράσιν ὅρκια πιστά.

FVROR INDOMITVS.

IMmensum itaq; furorem, quo quis impotẽtius exardescat, significare si collibuisset, leonem effingebant catulos suos discerpentẽ, imò exossantem, ut Græcum uocabulum ἐξωστίζοντα interpretemur, non autẽ ἐκστίζοντα (ut in uulgatis Hori exemplaribus eodẽ capite bis positum nihil significat) quo quidem furore correptum olim Herculem autores tradunt, eoq; insaniæ prouectum, ut non hospitis tantùm filios enecarit, uerùm & in suos ipsius filios usqueadeo sæuire solitũ ut eos interfecerit: quod nõ absimile est à pictura leonis proprios catulos discerpentis. Sanè Theocritus in Megara Herculis fœmina, de furore quem is in liberos exercuerit hæc dici:

Σχέτλιος ὃς τόξοισιν ἃ οἱ πόρεν αὐτὸς Ἀπόλλων

Ἤπιος

A Ἠέ τινος κηρῶν ἢ ἐρινύος αἰνὰ βέλεμνα
Παῖδας ἑοὺς κατέπεφνε καὶ ἐκ φίλον εἵλετο θυμὸν
Μαινόμενος κατ᾽ οἶκον ὁδ᾽ ἔμπλεος ἔσκε φόνοιο
Τοὺς μὲν ἐγὼ δύστηνος ἐμοῖς ἴδον ὀφθαλμοῖσι βαλλομένους ὑπὸ πατρί.
Infelix qui miſsilibus de munere Phœbi
Siue ea Parcarum, uel Erinnyos impia tela,
Gnatis ipſe ſuis furijs agitatus ademit
Charam animam, ut domus ipſa cruore aſperſa nataret,
Hos ego confoſſos manibus cecidiſſe paternis
Iuſſa oculis ſpectare meis miſerabile uiſu.

Poëtæ quoq; noſtri leonem iracundū notant, unde illud apud Horatiū: Promethea inſani leonis uim ſtomacho apposuiſſe noſtro, cùm de excandeſcentia loquere͂t. Elegantiſsimè quoq; neq; nō eruditiſsimè Lucretius cauſam furoris iſtius perquirit, cuius carmina nō iniucunda quæ repetantur ponere nō pigeat:
Sed calidi plus eſt illis, quibus acria corda
B *Iracundaq; mens facilè efferueſcit in ira,*
Quo genere in primis uis eſt uiolenta leonum
Pectora qui fremitu rumpant plerunq; gementes,
Nec capere irarum fluctus in pectore poſſunt.

Superius uerò dixerat cùm de uarietate animi loqueretur:
Eſt etiam calor ille animo quem ſumit in ira
Cùm ferueſcit, & ex oculis micat acrius ardor.

Eius uerò indicium excandeſcentiæ eſt, cùm caudæ uerberibus ſeſe excitare uiſus fuerit, quod ita Heſiodus tangit in Herculis ſcuto:
Πλευραί τε καὶ ὦμους
Οὐρῇ μαστιχόων ποσὶ γράφει, οὐδέ τις αὐτὸν
Ἔτλη ἐς ἄντα ἰδὼν σχεδὸν ἐλθεῖν οὐδὲ μάχεσθαι.

Quem Catullus ſecutus Galliambico ſuper Atti dixit:
Age cæde terga cauda, tua uerbera pateant
C *Face cuncta mugienti fremitu loca retonent.*

Et quæ ad furoris incitamentum & indicium ſequuntur: nam & corrugare frontem pugnaturus cernitur, quod σκύζειν Græci dixere: & ſuperciliorū contractionem ἐπισκύνιον uocant. Index autem præcipuus eſt leonini animi cauda, perinde ac equorum aures, eaq; propriè in leone dicitur alcea, quòd præcipuum in ea robur conſtet: uel quòd incitamentū quoddam ſit ad aſſumendas uires animumq; commouendum: initio irarum terra flagellatur, increſcente uerò excandeſcentia terga etiā ſua uerberant: id ea de cauſa fieri putat Alexander Aphrodiſeus, quòd eorum anima uehementius moueatur, ſitq; ultionis admodum appetens: cauda uerò utatur ueluti homines manu, qua illi ſe plerūq; in excandeſcentia complodere ſolent: ita animalia hæc ira cōmota, cùm id quod ſeſe lædit ulciſci nequeūt, eo ſibi modo ſolatium ſolent excogitare. Eſt itaq; furor leoni familiaris, unde apud Maronem, Iræq; leonum, legitur. & Ouidius: Iram uultus habet, de eiſdem ait. quare Poëtæ leonem peculiariter feram dicunt. ita Callimachus:
Θηρὸς ἀερτάζων δέρμα κατωμάδιον.

Quòd uerò catulos ab eo exoſſari pingerent, cauſa eſt, quòd medulla leoni uel nulla, uel perexigua eſt, ut omnium animalium ſolidis omnino oſsibus conſtare uideantur, quaſi inde accreſcat furor, quòd labor his confringendis ſit merce-

de minor, cùm minimũ id sit quod suctui posit inseruire. Sunt præterea ossa il- D
la dura adeò, ut ex collisis ignis ueluti ex silice excutiatur. Hinc animal est maxi
mè febri obnoxiũ. Febrẽ uerò nihil aliud esse, quàm superantẽ totius corporis
calorem, medicorũ omniũ cõsensu manifestum est. Febri deniq; nomẽ ab igne
græcum πυρετὸς, à feruore latinũ est: quo morbo leones toto uitæ tempore cru-
ciari feruntur: eaq; de causa Lucretius triste leonum seminium appellauit. Sanè
Prouerbium. prouerbiũ hinc emanauit ἐγέλασεν ὁ λέων, quotiens rarũ aliquod hilaritatis exem
plum intueamur. Thucydidis id dictũ in Cylonio scelere subnotando, cùm sci-
licet indoluisset demũ Atheniensis populus Cylonem per factiosissimas factio-
nes quietum Reipub. statum interturbare, & quasi post diuturnam mœstitiam
ad hilaritatem demum respexisset, ut impetu in hominem facto, eum uel in in-
uiolabilis Deæ templum aufugientem persecuti sint pleriq;, distractumq; inde
magno totius ciuitatis gaudio trucidarint.

REMEDIVM IN FEBREM NACTUS.

Eo itaq; incõmodo uexantur leones: tametsi unus Albertus negat esse eos febriculosos, cui in Germania nato, alito atq; educato, ubi totum ferè uitæ spatiũ consumpsit, utrum de leone loquenti potior sit adhibenda fides, quàm Ægyptijs inter leones quodammodo genitis, cumq; ipsis totũ uitæ tempus uersatis, alij uiderint. Ego sanè disciplinas eorum in huiusmodi re secutus, compertũ esse inquam, leonem febri correptum uel si ad furorem usq; exæstuet, unius pastione simiæ liberari. Quapropter Ægyptij sacerdotes si febricitantem hominem, & sibimet auxilia comparantem significare uellent, leonis simiam uescentis hieroglyphicum ponere soliti sunt: tanta enim indignatione simiam fert leo, ut nullum animal auidius perdere desideret. Causa est animalis petulantia, leonem indignissimis modis exagitantis. Nam simulac uel ex arbore aliqua uel ex alio tuto latentiq; loco nacta fuerit occasionem in leonem insiliendi, pro F
magno habet negotio caudæ sese eius applicare, natibusq; affigere, atq; ita quibuscunq; potest ludibrijs Regi suo illudere: quod cùm impatienter ferat leo, impotenter admodum in huiusmodi animal efferascit: quæ plenius in Cynocephali commentario discussimus. Sed ut mirari desinamus animal adeò ignobile generosissimo omnium infestum esse, scimus etiam culices in leonum greges petulanter adeò ferocire, ut eos magna interdum clade ad internecionẽ adigant. Inter enim arundineta Mesopotamiæ leones innumeri iuxta fluminum ripas & fruteta uagantur, eo tempore quo hyemis clementia ibi mollissima est, semper innocui: uerùm ubi per æstatem cœlum exarserit, regionibus ijs æstu candefactis ambustisq; propémodum, ipsi tam uapore syderis quàm multitudine culicum agitantur, quorum densissimis examinibus per eas terras omnia referta sunt, qui quidem ad splendorem oculorũ tanquam ad humidiora membra cõuolantes eos appetũt, palpebrarũ libramentis mordicus insidentes. Hinc leones cruciati diutius, aut fluminibus, ad quæ remedij causa confugiunt, absorbentur, aut amisis oculis immanius efferascunt, quod ni fieret, omnis ea quę ad Orientẽ latè diffunditur plaga, huiusmodi bestijs oppleretur. Id sibi cõpertum

esse

A esse testatur Ammianus Marcellinus rerum gestarum libro decimo octauo.

SVPER IGNE SOLICITVS.

ATque hoc quidem animal, quod ignem ingenitum, & in ipsis ossibus abstrusum gestat, ignem tamen præcipuè formidat, adeò ut nihil æquè uereatur atque prætentas faces, quibus ad ferociam eius domitandam nihil efficacius: quod & Homerus testatur eo carmine:

Καιόμεναί τε δέται τάς τε τρεῖ ἐσσύμενός περ.

Ardentesq; faces, quas quamuis sæuiat horret.

Et Pindarus Nemeis: πῦρ δὲ παγκρατὲς θρασυμαχᾶν τε λιόντων ὄνυχας ὀξυτάτας ἀκμαῖν τε δεινοτάτων χάσμαις ὀδόντων. In cuius trepidationis admiratione adducti Ægyptij sacerdotes, hominem super igne formidolose solicitum & quasi uesanientem, ostendere si uellent, leonis simulacrũ, & faculam pingebant. Id nos uix autoribus credebamus, antequã & Florentiæ, & demum Romę leones hac potissimũ ratione domari cõspiceremus. Simulacrũ hoc in marmore cæsum Romæ uidi uia Leoniana, quæ ad Popularem ædem ducit, erutum frustum ex Augustorũ mauso-

B leo. Leo erat humi sessitãs capite sublato, & in tergus uerso: in transuersum adsculpta erat fax pinea cum nuce in summo capulo, tæniaque à face in leonis tergus porrigebatur. Quamuis uerò apud autores scriptũ repererim, nihil aliud ex hieroglyphico huiusmodi significari, quàm, uti dicebamus, eum qui super igne pauidus esset: si tamen liceat mihi sententiã his meã admiscere, rei istius interpretationem esse dixerim, edomitũ furorem. Causam cur ita ignẽ expauescat leo, Peripatetici eam afferunt, quòd eius animalis uis præcipua in oculis cõsistat: quique oculos sicciores calidioresque habent, ij maximè omniũ ignem auersant. In idem uerò significatũ adduci possit ilicis folium leonino pedi subiectũ: siquidem Magi ferunt leonem iligneo folio calcato torpescere: eandemque uim esse folio scillæ traditum à Zoroastre, non illo inquam antiquo, sed qui post Plutarchum fuit.

RELIGIOSA FORMIDO.

ET ne longius à leonina formidine digrediamur, gallũ is identidẽ, et pręcipuè albũ, ut Ambros. ait, à quo etiã Pythagoras abstinendum iubet, mirũ in modũ perhorrescit: quod

C pro symbolo colendę diuinitatis accipi quidã prodidere. Siquidẽ gallus, de quo Lucretius,

Quem nequeunt rabidi contra constare leones
Inq; tueri, ita continuo meminere fugai.

diuinũ quiddam præ se fert, uti latius in commẽtario de uolucre ea perscripto disseruimus. Diuinitatẽ uerò omnis terrena potestas reformidat, ac reueretur. Leones porrò cùm Deũ matri sint dedicati Terræ, ipsi addicti intelliguntur: & superius bonã leonis partem, quippe quod à iubis est reliquũ, terram prę se ferre dicebamus. Sedenim aliã huius formidinis causam adducit Proclus libello de Magia: ait enim, gallum & leonẽ pręcipuè solaria esse animalia: sed cur gallũ leones uereantur, nõ posse nos à materia, sensúue rationẽ assignare, sed à superni tantũ ordinis cõtemplatione, quia scilicet præsentia uisue solaris uirtutis magis gallo infusa sit, quàm leoni concessa. quod ex eo cõiectare uidet, quod exploratũ omnibus est, applaudere illum hymnis surgenti Soli, quasique iubar eius aduocare, eo præsertim tẽpore, quo ex medio Antipodũ cœlo digressus ad nos

deflectitur. Affirmat etiã solares quosdã angelos in galli effigie nõnunquã apparuisse, qui cùm in se sine forma sint, nobis tamen, qui sumus in certã effigiẽ informati, forma se prædítos ea uidendos exhibuere. Contrà uerò Dæmones nõnunquã leonina fronte uisos, qui obiecto gallo repentè in auras euanuerint: quare solent etiamnũ diebus his, superstitionis eius studiosi, gallinaceũ pullũ in pelliciendis eis concilij causa præmactare. Ad hæc tradunt Græcorũ nonnulli, qui doctrinã Ægyptiorũ sequuntur, animã Cecropis, quẽ in leonem transmutatũ credebant, immolatis gallis gallinaceis, characteribus quibusdam subscriptis euocari, seq; illam eis ostendere: quod tamen esse ludibrium Æneius Euxitheus affirmat, Dæmonesq; ita nos præstigijs fallere contendit. Quòd uerò Dæmones, qui leonina fronte apparuerint, obiecto euanescant gallo, inde procedere dicit Proclus, quòd in eodem ordine constituta, quæ inferiora sunt, superiora semper uereri coguntur. Quemadmodũ modesti pleriq; uiri, dum uirorũ diuinorũ imagines intuentur, hoc ipso aspectu uereri solent turpe aliquid perpetrare. Lucretius uerò ex sectæ suæ præceptis ait esse gallorum in corpore quædam

Semina, quæ cùm sunt oculis immissa leonum
Pupillas interfodiunt, acremq; dolorem
Præbent, ut nequeant contrà durare feroces.

Mirum uerò quòd ueteres obseruarunt leonem etiã herbã ita nuncupatã, quæ surculis sese circumplicando plurimũ nocet, gallũ ita abhorrere, ut si puella adhuc intacta, menstrua tamẽ, nuda pasis crinibus leguminũ segetem circumeat, gallum in manibus habens, exarescat gramẽ id, prorsusq; deficiat. Id qualecunq; est à Democrito tamẽ traditũ est, ut asserit Sotion. Sed qui alieniores à superstitione sunt, arcanãq; naturæ uim quandã cõtemplant̃, semina aiũt galli sanguine contingi debere, hæcq; ita sata ab Leone herba nulla postmodum iniuria affici.

INVNDATIO.

INcrementũ uerò Nili, quẽ NVM Ægyptiaca lingua nuncupant, quod apud nos significat nouum atq; recens, ostendere cùm uellent, leonis identidem hieroglyphicum faciebãt: quippe cùm Sol Herculei terga leonis adit, Nili diluuiũ excitat, duplumq; recentis aquæ Sole in eo signo cõmorante sæpius exundat: quæ uis aquæ per spatiosam Ægypti planitiem latè diffusa, solũ ea fertilitate grauidum reddit, qua nõ ipsi tantùm indigenæ sibi alimenta colligunt, sed magnã orbis partem fame leuant. Propter eam uerò aquarũ redundantiã, quam Leonis beneficio consequi se quotannis experiuntur, institutum est, & apud gentes omnes uno iam consensu receptum, ut canales, tubiq; & siphones, qui aquam eructant, per terebrata foramina in leonina capita ad id locis opportunis adsculpi solita aquam immittant, quæ inde ex leoninis rictibus euomi uideatur. Qua ratione autem capita ea leonum in simis præcipuè constituenda sint, quoq; ordine disponenda, atq; ut ea tantùm quæ cõtra columnas fuerint perterebrari debeant ad canalem usq;, qui cœlestem aquam ex tegulis excipit, reliquis inter hæc solidis, uti quæ cadit uis aquæ per tegulas in canalem, ne deijciatur per intercolumnia, né ue transeuntes perfundat, sed ea tantùm quæ sunt contra columnas, ex ore ructus aquarũ emittere debeãt, Vitruuius latè docet. Obseruauerat siquidem is, aquarum redundantiam per leonem apud Ægyptios significari, atque hoc in omnibus antiquorum ædificijs fieri pasim uiderat. Et ut semel dicam, fontes & aquarum tubi, qui ab aquæductibus quibuscunq; prominebant, leoninis figuris ornabantur; ut qui fons admirabili opere Viterbij antiquam hanc disci-

Leonina capita aquas eructantia.

A disciplinam ostentat. Et ut alia dissimulem, Romæ in Area Lateranensi leones duo sunt nigri lapidis ante æneam M. Aurelij statuam positi, qui dubio procul fontibus inseruiebant. Indicio sunt ora perterebrata in adaperto rictu, & inferne foramina in guttur usque immissa, & inter pedes pro pectore canaliculus excipiundę aquę, dimittūdæque intercauatus. Tale aliquid obseruaui in agro Brixiano extra portā Orientalem ad secundum lapidem, ubi iuxta uiam, quæ tota magnis aquarū riuis atque diuortijs instructa est, leo marmoreus antiquissimi operis, utris instar inflatus, rictum eodem modo ad aquarū effluuiū patefaciebat. Sed neque in ijs tantùm quæ ad aquā euomendam pertinent, leonum effigies apponi consueuerūt, uerùm etiam propterea quòd leo, cœlestis ille inquam, aperire claudereque uidetur aquarum cataractas. Atque in hæc usque tempora nunquam antiquata est ueterum consuetudo, ut ostiorum clausuræ, claues, annulique foribus affixi leoninis rictibus ornentur, quod apud Ægyptios factitari solitum ait Theon in Arati cōmentarijs: quamuis quod ad ostia pertinet, ad eam, qua de superius dictum est, custodiam potius respicere, quàm ad aquarum fluctus, credi
B derim. Illud non omittam quod Horus Apollo tradit, in supplicationibus pluuias exposcentibus plerisque in locis leonum ora uino prolui fuisse morem. Sed aduertendum est uulgatos Hori codices hoc loco deprauatos esse.

SEMEL TANTVM ENIXA.

CVm uerò persuasum haberent Ægyptij leænas semel tantùm in uita párere, id quod cum Heródoto plerique alij prodidere: mulierē itidem quę unius tantùm filij mater fuisset, per leænam sculptā significare consuerunt. Est in hanc sententiam Æsopi fabella ueteribus scriptoribus approbata. Cùm uulpes leænę fœcunditatem suam obijceret in generositatis commendationem: illam uerò incesseret, quòd & semel in uita, & unum tantùm páreret: leænam respondisse, se quidem semel & unum párere, sed eum leonem. Huius raritatis causam plerique reddere commenti sunt, eamque potissimū adinuenere, quòd catuli in utero iam unguibus obortis matricem discindant, edique partum, ea unguium acie in enixu lacerata, uel quòd unà cum primo partu locos amittat, quam deliram esse fa- *Aesopi fabella.*
C bulam Aristoteles asseuerat, easque uel quinquies uita párere, quod explorauerit in terra Syria, demonstrat. Primū enim quinque, ac per annos singulos uno subinde pauciores, donec ad unicum, & mox ad sterilitatem declinauerint, in qua reliquum uitæ spatium degant. Aliàs magna ex parte geminos, quod per longā annorum seriem Florentiæ experimento compertum est: sed cùm plurimū sex, nonnunquā etiam unū. Philostratus affirmari ait à rerū peritis, ter eas tota uita párere: primò quidem treis, mox duos, inde unū: uisam tamē aliquando leænā, quæ octo utero gestarit. Sedenim quam Philosophi rationem raritatis huiusce in pariundo conati sunt inuenire, Basilius Magnus ad prouidentiā Dei refert, cuius imperio factum sit, ut animalium ea quæ facilè capi possent, longè essent cæteris fœcundiora: quocirca tam lepores, quàm damæ, quàm etiā oues, ferè sæpius & geminos pluresque pariunt fœtus, ne genus deficiat feris ijs, quæ sanguine gaudent, carniuoræque sunt. At ea quibus pro cibatu cætera sunt, certū est longè minus fœcunda esse: quapropter ait, Leonis uix unius Leæna mater euadit. quę quidem raritas pariundi, cùm non alij animalium generi certius contingat, meritò Ægyptij, quod in pluribus accidit obseruantes, semeliparam per Leænæ hieroglyphicum ostendebant.

CLEMENTIA. D

PRæter hæc alia quoq;, leone ſuper, hieroglyphica inueniuntur, quæ quoniam apud eos non reperi qui literas hieroglyphicas interpretati ſunt, ſed potius obſeruatione inuenta mihi uidentur, breuiter attingã. Ex ijs clementia eſt, quæ per leonem & ſubſtratũ hominem, ita tamen ut leo ſit incolumis, ſignificetur, propterea quòd infeſtiſsimè ſolicitatus ab homine leo, dummodo ſit intactus, nõ unguibus eum lacerat, nec ulla iniuria afficit, ſed quatit ſolùm, atq; ubi ita perterruerit, dimittit: quod ita Ouid. ſcribit:

Corpora magnanimo ſatis eſt proſtraſſe leoni.

Seueri Pij Aug. nummus. Ad huiuſmodi ſignificatum non fruſtra uidimus in Seueri Pij Aug. nummo ſimulacrũ mulieris quod leoni exporrecto inſidet, manu quidem una haſtam terræ affixam tenens, altera fulmen quaſi abijciens, non autem in iaculandi geſtu, cum inſcriptione huiuſmodi, INDVLGENTIA AVG. IN CAR. neq; quicquam aliud legi poteſt.

CASTIGATIO.

PRæter clementiam ineſſe Leoni caſtigationis etiam iudicium, ex eo didicimus, quod traditũ ab Eudemo citat Ælianus, leonem, urſam, & canem eodem cõtubernio à magiſtro quodam alitos & educatos, ſine ulla iniuria aliquandiu pacatiſsimè conuixiſſe, ac ſi domeſtica & eiuſdem generis animalia fuiſſent: uerùm cùm urſa quodam impetu percita cõtubernalem canem dilaceraſſet, commotum leonem uiolati hoſpitij ſcelere in urſam proruiſſe, eaq; pariter dilacerata meritas pro cane pœnas exegiſſe. E

VINDICTA.

LOngè uerò diuerſum à ſuperiori ſignificato eſt, quòd ulciſcendi ſtudiũ per leonem telo confoſſum pleriq; pingere inſtituerunt. Vulneratus enim leo obſeruatione mira percuſſorem nouit, & in quantalibet multitudine unum appetit, & ſi detur copia, fœdiſsimè lacerat & diſcerpit. Ferunt Iubæ Maurorũ regi prꝑſtantis animi iuuenem fuiſſe comitem, dum per deſerta Africę rerum ſuarum componendarũ ſtudio rex cum exercitu proficiſceretur, ex itinere uerò leonem obuiã factum à iuuene illo ipſo ſagitta percuſſum in ſyluã receſsiſſe: anno uerò pòſt cùm Iuba rebus ex uoto cõpoſitis eâdem copias traduceret, eundem illum leonem obſeruato iuuene à quo uulnus acceperat, unum illum è tam magno militum numero uiolentiſsimo curſu hoſtiliter aggreſſum nulla ui cohiberi potuiſſe, quin correptum iuuenem miſerabiliter dilaceraret, nemineq; aliorũ F
Cambyſes. læſo ultione ea contentum deceſsiſſe. Pythagorici porrò animam Cambyſæ regis Ægypti in leone ſe deprehendiſſe aiebant, unde illi animus imperij cupidiſsimus fuerit, & maxima quæq; ſemper appetierit. Cæterùm hæc quoq; poteſt aſſignari cauſa, quòd illis temporibus, quibus claruit, neminem in ultionẽ eo magis propenſum fuiſſe notum eſt, qui nunquã Ægyptios perſequi odijs armiſq;, & omni uexationis incõmodo affligere deſtitit, eis ſemper infenſus, donec in omni Ææegypto rerum potitus, ſacris omnibus profanatis, populos totius regionis male tractãdo, defeſſus potius quàm ſatiatus eſt. Facit ad hoc illud, quòd uiſi leonis oſtentum, belli principium coniectores atq; augures tradunt indicare, quod quidem eleganti trimetro apud Græcos exprimitur:

Λέοντας ἰδεῖν δυσμενῶν δηλοῖ μάχας.

Viſæ leonum imagines noctu indicant occidionem ab hoſtibus.

REGIVM AVGVRIVM.

ALioqui regibus augurium dare leones ſoliti ſunt, ut is qui Iuliano Imperatori

A tori Gordiani tumulum cum exercitu prætergresso sese obtulit immanissimo corpore eius aciem inuasurus, à qua multiplici telorum ictu confossus est. Obitus enim regis ex hoc portendebatur, inquit Ammianus. Verùm antea Maximino Cæsari cum Narseo Persarum rege iam congressuro, itidem leo & aper ingentes trucidati simul oblati sunt: tamen euenit ut is ea fera admodum gente superata, incolumis & sine damno discesserit. Et Sandrocottus Indus obscuro genere, cùm Alexandri furorem pedum pernicitate declinasset, fessusq; somnū in sylua captaret, à lambente leone sudorem sibi sensit abstergi: quoq; pacto inde, præfectis Alexandri oppresis, Indiæ regnum inuaserit, à Trogo traditur. *Sandrocotti augurium.*

ANNVS MENSESQVE.

ET quoniam incidimus in auguria, non ab re fuerit id cōmemorare, quòd leæna, quæ catulos octo utero gestabat, à uenatoribus in Mesopotamia cæsa exenterataq;, quo tempore Apollonius Tyaneus eà iter faciebat, indicauit eo interpretante annum unum & menses octo illum apud Barsanem Babyloniæ moraturum. Interrogantibusq; comitibus, cur non potius annos IX. interpre-
B taretur, cùm ex passere & pullis octo à serpente deuoratis apud Homerum annos identidem nouē Calchas intellexisset: editi iam illi fuerant, respondit Apollonius, hi uerò adhuc in utero nondum fœturam compleuerant, quare mensibus potius quàm annis asimilantur.

CRAPVLA.

SVnt etiam qui hominem ad satietatem usq; crapulatū, per leonem frusta carnium depascentem indicari uelint. Animal siquidem hoc cibo incontinenter admodū utitur, multaq; deuorat solida sine ullo dissectu quæcunq; potest: m x à saturitate nihil biduo aut triduo edit. quā scilicet uoracitatē Iuuenalis tangit, ubi multa pascendum carne leonem dixit: atq; inde fit ut grauis illi ob cruditatem exhalet anima, quæ terrimini semper odoris est: quocirca nonnulli grauem animam significantes, leonis os hians facere consueuerunt. Huius fœtoris ergò Martialis uidetur muliebre pudendum leonem appellasse eo uersu:

Quare si pudor est Ligella noli
Barbam uellere mortuo leoni.

Taxat enim eam, quæ cùm uetula esset, pilos uellere pertentaret. & alij lupanar
C olidum dixere. Quanquam non desint, qui loci huius interpretationē longius accersitam ad Cenchrenas, quas leones Nicander appellauit, referant: huiusmodi enim serpentes morsu sanguinem exorbent, & genitale semen ex preciosissima sanguinis decoctione fieri Medici consentiunt, unde dixit Iuuenalis:

Accipiat sanè mercedem sanguinis.

MERETRIX.

SAnè meretrices per leænæ nomen intelligi, multis ueterū sententijs & monumentis cōstat. Tale aliquid habes apud Aristoph. Lysistrate in iuramento fœminarū: Non stabo leæna in Tyrocnesti. Huiusmodi petulantiæ causa Ezechiel Hierosolymam leænam uocat, & Heliachim catulū eius, qui ductus est in Ægyptū. Alium rursus catulum Ioachim, quem in cauea, ut LXX. ediderunt, Nabuchodonosor Babylona traduxit. Michaël Byzan

tius meretrices quasdam ex Megara Sphinges appellatas ait, quòd humano capite mansuetudinē præ se ferrent, cæterū corpore reliquo leonino rapacitatem, & imperium quod in amatores exercent, indicaret. Et Megaricæ Sphinges in opprobrium dici solitum de meretricibus, ob impuros scilicet mores Megarensium, quos ueterum scriptores omnes damnant. Facit ad hanc rem ueteris Poëtæ senariolus admodum uenustus: D

Ἴσον λεαίνης καὶ γυναικὸς ὠμότης.

Par est leænæ & fœminæ crudelitas.

Sed & ante urbem Corinthum Veneris erat templum, iuxtaq; Laidis tumulus, cui leænę simulacrū appositum uidebatur, ariete inter priores pedes apprehenso: quod nimirum petulantiam eam indicabat, qua præcipuè lasciuiunt arietes, de quibus loco suo diximus.

TACITVRNITAS.

Leænæ uerò elinguis simulacrum ex ære quod Athenienses statuêre Iphicratis opus, ex effigie quidem leænę, meretricis nomen, ex linguę uerò defectu taciturnitatem eius indicabant. Cùm enim Armodius & Aristogiton de liberanda à tyrannis patria consilium iniissent, coniuratioq; delata esset, comprehensam illi leænam scortum eorum utriq; admodum familiare, ad mortem usq; tormentis uariis excruciarunt: ea tamen constantissimè omnia pertulit, nec quenquam prodidit, supra fœmineam imbecillitatē fortitudinis admirandæ memorandum exemplum: quam Athenienses ut honoribus honestarent, ne scortum tamen celebrare uiderentur, eiusdem nominis animal ob taciturnitatē elingue, erigendum decreuere. Constantissimū meretricis huius exemplum citat Tertullianus, quò nostri animosiores fierent, cùm leui adeò de causa repertæ sint uel mulieres quæ tam forti animo pro amicorū salute nō solùm tormenta paruifecerint intolerabilia, sed sponte suū ipsæ cruciatū auxerint. Nam hæc eadem, ut ille ait, carnifice iam fatigato, postremò linguā suam comestā in faciē tyranni sæuientis expuit, ut expueret & uocē, ne cōiuratos cōfiteri possit, si etiā uicta uoluisset. E

CYZICENI.

Cyzicenorū pecunia.

Si quis uerò incidat in monetam, quæ leonis imaginem ex una parte habeat, ex altera uerò Cybelem deorū matrem, sciat eam esse Cyzicenorū pecuniam, quæ celebris admodum est ob id, quòd pulcherrimè scalpti erant. Et quia pro XXVIII. drachmis Atticis imputabantur, quæ summa ducales aureos duos reddit, & aliquantulum plus: una enim argenti drachma, Marcelli Veneti pondus æquat. Atq; hi sunt Cyziceni stateres, qui rem egregiè factam indicabant. F

Magorum porrò superstitio, considerata leonis alacritate pernicissimoq; cursu, mustelæ dentem leonino corio adalligatum, ad pedum tumorem atqueadeo imbecillitatem adhibere cōmenta est, id quod apud Lucianum Tychiades ridet, orta inter Cleodemū & Dinomachum medicos contentione, uno eorum leoninum, altero ceruinum corium præferente, ut per incantamenta Eucrati laboranti amuletum aliquod apponerent. Controuersia uerò omnis inter eos est, dum ille fomentum aliquod miserabiliter implorat, utrum ceruus an leo magis pedibus ualeat, atq; eorum uter alacriori feratur cursu. Meritò igitur Virgilianus Æneas, tergum Getuli immane leonis dat Salio, uelocitatis præmium, qui primam in stadio coronam meruerat, nisi dolo Nisi fuisset interturbatus.

HERCVLANVS LEO QVID.

Quid uerò sibi uelit Herculanus leo, magis diuulgatum est, quàm ullo sit

opus

A opus cōmento latius declarare. Illud tamen non omiserim, Herculē illum Ægyptium, qui cum Osiride, ut antiquitatum scriptores tradunt, Italiam ab amarissimo Gigantū iugo liberauit, per leonem intelligi, neq; quenquam alium. Plures enim Hercules fuisse, & Arrianus & Diodorus historici prodidere: hunc autem omnium primum leonis insignia gestasse tradunt. Cæterū Heraclitus Ponticus superatū ab Hercule leonē ideo fingi dicit, quia Argiuus ille, de quo Græci plurima scripserūt, Hercules, furorem illum, quo ex atra bili plurimum laborauit, tandem edomuerit. Satis enim exploratum est ex ijs quæ antea dicta sunt, animal id per semetipsum immoderatis animis excitari. Sunt tamē qui per Herculem mysticè Solis lumen intelligāt: leo uerò cùm Soli dicatus sit, manifestum est quid sibi uelit Hercules, & leo. Nam & hinc Iubari stellæ nomen, qui Phosphorus est, quòd splendor eius in modum leoninæ iubæ diffunditur.

VIRTVS.

Vtcunq; uerò, leoninum spolium uirtutis hieroglyphicū est, eaq; de causa Herculi dicatur, quem pro uirtute ueteres posuere: ideoq; Diogenes con-
B spicatus quendam eo ornatu sibi gloriose placentem, exclamauit, ecquid uirtutis indumentum uituperas? Sedenim non leonis tantùm, uerùm alterius etiam animantis gestare pellem, heroicum fuisse morem didicimus ex Apollonij commentarijs, ubi Poëta scribit:

Δέρμα δ' ὅμῳν ταύροιο ποδηνεκὲς ἀμφ' ἔχετ' ὤμοις.

Et apud Virgilium Euandrus:

Demissa ab læua Pantheræ terga retorquet.

VIRES CEDERE SApientiæ.

IN Antiochi nummo uideas leonem quendam propémodum humi procumbentem, & superuolantem noctuam, quod nonnulli uespertinum crepusculum indicare arbitrati sunt: quippe cadente Sole, noctem, quam per auem eam intelligi uolunt, exurgere. Ego uerò per huiusmodi hieroglyphici figmentum significare crediderim, uires cedere sapientię.
C Nam per leonem robur, per noctuam Mineruam intelligi, suis locis cōmentaria hęc ostendêre. Eiusdem argumenti esse puto leonem in nummo, cuius inscriptio est ΜΙΛΗΤΩΝ, qui anterioribus pedibus inclinat ad humū, supernè uerò caduceus exporrigitur, ut scilicet id ostendat, uires quantumlibet feroces sapientum eloquentiæ cedere. Nummum uidi apud Maffeos Romæ. Quòd uerò signum Iunonis Argis spectabatur palmite redimitum, subiecto pedibus eius corio leonino, id habebat hieroglyphici, quòd nouercā utriusque priuigni exuuijs insultantē ostenderet. Callimachi id inuentum tradunt, qui Iunoni uitem induxit. Rem huiusmodi tangit Tertullianus.

VIRES CEDERE ELOquentiæ.

LVNA.

Visebatur in Olympiæ templo Dianæ simulacrum alatum, dextera pantheram, sinistra leonem continens. Per alas uolucrem Lunæ cursum interpretemur, quę septem uiginti dierũ spatio totum permeat Signiferũ, quem Sol uix annuo temporis spatio perlustrat. Panthera uarietates eius indicat, quas unoquoq; mense XII. suis nominibus designatas alibi recensuimus. Leo Solis uim, qua splendorẽ sibi comparat, ea tantùm parte lucẽs, qua eius radijs illustratur. D

SOL. TERRA.

Fieri etiam solita erant apud ueteres simulacra quædam radiata, ita tamen ut unius simulacri radij omnes sursum uersus tenderent, alterius ad inferiora demitterentur, atq; ea ita cõformata, uectanda leonibus cõmendarentur. Sciendum autem ex Vectij cõmentatione, Solem & Terrã ex eo figmento ueteres intellexisse, quippe quos Assyrij ADAD, & ADAGARTIN uocabant: ADAD quidem Solem, qui radijs deorsum inclinatis inferiora uiuificat, mulcet, educat, omniũ quippe terra nascentiũ autor: ADAGARTIN uerò Terram, quæ conceptam à solaribus radijs uirtutẽ, eandem, quã licet, sursum uersus erigit. Ita uelu ti sponsa uiri appetens, ut Platonicũ dictum interim usurpemus, rerum omniũ suarum stipata fœtu, sese habendam exporrigit. Sedenim ipsa leonis effigies utrunq; referre uidetur hieroglyphicũ, quippe quę anterioribus partibus Solem excribit, posterioribus uerò Terram. Quòd tamen Adagartin pro tellure positum putat Vectius Bassus in cõmentario Germanici, qui Phænomena scripsit, ubi de Erigone agitur, uirginẽ, inquit, dici Cererem arbitrati sunt pleriq;, spicarum quas tenet indicio: alij Adagartin malunt. Sunt qui & Fortunam, quoniam sine capite astris inseritur. Nigidio Figulo placet iustitiam, uel æquitatẽ, quo nomine etiam Terram ipsam dici alibi comprobauimus: & legiferam ubiq; Cererem apud Poëtas appellari comperias, ut ab iustitiæ nuncupatione, neq; hoc quidem alienum uideatur, & cum Tellure iustissima consensum habeat. Hinc apud Maronem prospero terræ subiugandæ omine Æneia puppis Prima tenet rostro Phrygios subiuncta leones. Veluti etiã hominem insidentẽ leoni nonnunquã uideas, quem is stimulo

E

F

ANIMI DOMITOR.

G ſtimulo regat, quod eſſe animi regem omnino uidetur ſignificare: neque enim Æneium illud ad ſacra tantùm patria refertur, quæ in Cybeles honorem fieri ſolita: neq; ſolum reſpicit beneficium, quod, ut additum eſt, fuerit

Ida profugis gratiſsima Teucris.

Subijciuntur uerò leones Magnæ Deæ uehiculo, identidemq; trahunt & currum Solis: atq; tam uarie à ueteribus tradita, ad unum eundemq; demum intellectum tendũt. Demum hæc duplex in leone natura, qua quidem anterioribus partibus cœleſtia refert, poſterioribus uerò terram, quæſtionem illam facilè poteſt ſoluere, qua nonnulli mirantur, cur leonis effigies in diuinis noſtrorum literis modò Chriſto, modò Dæmoni attribuat: pro Chriſto quippe apud Prophetas non ſemel poſitus, ut ſuprà diximus: pro maligno uerò, Petrus epiſtola prima rugientem leonem dixit: & Dauid, libera à leonibus unicam meam clamat. Quibus reſponſum facio, anteriora quæ ſunt leonis, fortitudinis, & regiæ uirtutis habere ſignificatum, atq; ita pro Chriſto poni. Nam Ireneus ubi myſterium Dei in rebus ſtrenuè gerendis, in dominando, in regendo uim & autoritatem
H oſtendi diſputat, leonis imaginẽ ait id præmonſtraſſe, quæ uni ex quatuor Euangeliſtis fuerit attributa: inferiora autem, partem quippe terream, fugacitatis & inſidiarum: caudam enim ſubter uterum cùm fugit ſubijcit: cauda ferit ex obliquo per inſidias: quę omnia Dæmonẽ excribunt, quo nihil à bono fugacius, nihil in mortales inſidioſius.

CHRISTVS HOMO DEVS.

DEniq;, ut etiam aliter philoſophemur, cœleſtis eſt anteriore parte leo, ideò admiranda Chriſti opera ueram nobis ante oculos proponunt diuinitatẽ. Nemo enim qui à Deo nõ ſit, ait Nicodemus, opera ea facere poſsit quæ ipſe faciebat. Poſteriore terram ſapere uidetur: ea frigida eſt, inde ad minima quędam, galli quippe cantum, prætentam facem, leuis obiectum amictus, quin ad ſimiã, & ilicis folia, atq; etiam ſcillæ, leo timidus eſt, & ad fugam promptiſsimus. Et humanus Chriſtus mortem timet, perpetuæ nõ ignarus, quæ ſtatim ſubſecutura eſſet, immortalitatis: effugere cruciatũ tentat, patremq; orat, ut acerbiſsimus à ſe calix auferatur: & inde ita debilitatus, ut præ trepidatione genibus inſiſtere
I non poſſet. Quòd ſi utraq; natura in Chriſto eſt, leo cùm ſit eiuſmodi, rectè in diuinis literis modò Deo, modò mortalibus accõmodatur.

IVSTITIAE cultus.

EA uerò præcipuè de cauſa eorum ſententiam approbarim, qui ferociores quoq; animos iuſtitię ſeſe ſubijcere per hieroglyphicum huiuſmodi arbitrãtur: quia nuper in Cauartiano agri Bellunenſis uico ſuburbano reperti ſunt magno numero nummi, ab quorũ una facie mulier corona inſignis longaq; induta palla ſedet, manũ ad enſis inuerſi capulum extendens, ita ut apex ipſius capuli uolã impleat: literę circunſcriptę, IVSTIƆIA. Ab altera facie, eadem mulieris effigies penè nuda, amictu quidem toto in exporrectã retro dextrã appenſo, læua ſupra leonis caput poſtremis pedibus reſidentis iniecta: literæ adſculptæ ſunt, LEONIS HVMILITAS.

NATORVM OBSEQVIVM erga parentes. K

LEones autem domitos, & Magnæ Deæ currui ſuccedentes, Lucretius aliter interpretatur, qui uelit figmentum id ſignificare, liberos quantumlibet feroces obſequentes eſſe debere parentibus: ait enim,

Adiunxere feras, quòd quamuis effera proles
Officijs debet molliri uicta parentum.

AGRICVLTVRA.

VArro tamen in Cybeleio curru duo conſideraſſe uidetur, leonem utiq; terræ ſymbolū, uti paulò antè dicebamus: mox quia genus id animaliū in longinquis, & à nobis remotiſsimis regionibus inuenitur, nullam ait eſſe terræ partē tam remotā quā coli ſubigiq; nō oporteat: ita omnes, quæ uel hieroglyphica ſunt, uel quoquo modo myſtica, in ſuam quiſq; artem, uel diſciplinā quam profitentur, trahunt. Diodorus autē, L
uti ſuus eſt mos, hiſtorias ſibi confingit ex cōmodo ſuo, leonesq; ideo Cybeles currum trahere cōfictum ait, quòd ab his ea educata fuerit. Vtrū uerò curru uehatur Dea, an ſella ſedeat, quantum ad ſignificatū pertinet, parui refert: nam in
Fauſtinæ nummus. Fauſtinæ nummo Cybelem Turritam leoninæ ſellæ inſidentem uideas, quæ orbem intra manum & genu tenet: inſcriptio, MATRI MAGNAE.

MIXTA QVID.

QVod uerò pluribus in antiquorū monumentis, præcipueq; ſepulchralibus cernere eſt, leones aliquod animal apprehendiſſe, quippe uel ouem, uel taurum, uel anguē, uel huiuſmodi quippiā, ex eo conijcere potes, ſepulti animū aut naturā talem fuiſſe, cuiuſmodi eſt illud, quod apprehenſum fuerit: quippe ſi ouem, uel agnū, ut in ſepulcro quodam Romæ ſub Æſculapij pronao habetur, intelligas hominē ferocitate demolita manſuetudinē amplexatum: ſi Taurum, temperantiā: ſi anguem, prudentiā, uel quid huiuſmodi, prout animalis quod detentum fuerit ſignificatū exiget, interpretaberis. Si uerò hoſtiliter captū uel diſcerptum, eius naturæ hoſtem male habitum. Nam in nummo quodam argen-
Auguſti Cæſaris nummus. teo Auguſti Cæſaris ualidiſsimæ formæ leonē uideas, qui ceruū ſuperat dentibus in armos affixis: quod fortè referri poteſt ad Actiacam uictoriā, quam is A- M

FEROCITATE POSITA aſſumpta manſuetudo.

ACTIACA VICTORIA.

pollinis

A pollinis fauore consecutus est,in qua,ut apud Maronem:

Omnis Arabs,omnes uerterunt terga Sabæi.

Pauorem enim ex ceruo loco suo significare diximus.

AMORIS PETVLANTIA.

QVæsierit hîc aliquis,quid sibi uelint leonis anteriora,quę in Chimæra fuisse traduntur,cuius figuram Homerus ita descripsit:

πρόσϑε λέων,ὄπιθεν δὲ δράκων,μέσση δὲ χίμαιρα.

Eam autem amoris petulantiam,quę fuerit à Bellerophonte coërcita,significare clari pleriq; autores uolunt. Huiusmodi enim sunt amoris initia, qui primo statim insultu leonina feritate nos aggredi uidetur:dictumq; Epicharmi Comici:

Amoris mollitiem leonis robore domitandam.

Δομιτὴς ἔρως λεοντείᾳ δυνάμει θαλερός.

Eoq; respexisse uidetur Horatius,cùm de iuuene perdito amore capto ait:

Uix illigatum te triformi
Pegasus expediet chimæra.

Capra procacitatem atq; lasciuiam, cui animosus idem Heros fortiter obstitit. B Draco,insultusq;,pugnam adeò periculosam,quæ omnia ex peculiaribus commentarijs toto hoc opere suis quæq; locis explicantur.

TRES ORATORIAE PARTES.

NAzianzenus uerò,neq; nō interpres Hesiodi,per chimærā treis Rhetoricæ partes intelligunt, Iudicialē quippe per leonē, ob terrorē quē reis incutit: Demonstratiuā per capram, quòd in eo genere dictio plurimū soleat lasciuire: Deliberatiuam demum per draconem,ob uarietatem argumentorum, longioresq; circunductus,& spiras quibus in persuadendo opus est: unde etiam monstrimater fingitur ab Hesiodo, Echidna nomine,per quam ποίκιλον νοῦν καὶ πολυειδῆ, intelligi contendunt,quippe mentem multis & uarijs præditam disciplinis.

SACRORVM INITIA.

NEq; prætereunda est leonis facies illa, quæ omnium prima uisa est Ezechieli,per quam eius disciplinę periti aiunt initiandorum sacrorum admonitionem nobis oblatam. Eam uerò in primis uisam, quòd à principiū uita soleat totius populi consensus legem sibi constituere. Ad ualuas igitur templorum,sustinendis modò postibus, modò hyperthyris,modò pronais locorū ubiq; leones C subijciuntur,ut cum Maronis dicto,uel præcipuo potius summi Dei pręcepto, Deos primùm uenerari meminerimus. Et nullam esse gentem tam efferam,neque animū tam indomitum, qui non posit religionis cicuratione, beneficioq; molliri,atq; ita mitescere,ut nullum inde sit onus detrectaturus.

LEONES TARVISINI QVID.

LEones duo pro foribus, ut ferè passim insigniora templa habent, Taruisij sunt, qui in pronao cathedralis à dextera draconē alatum unguibus impactis cōprimit,draco retorto collo leonis pectus admordet:praua quidem cogitatio cor incessit,fortis uerò animus eam actutùm elidit:à læua leo leunculum apprehensum pectori subijcit suo:generosus quippe animus seipsum uincit.

SPHINGES QVID.

QVas uerò sphingas humanicipites, reliquo corpore leonino pro tēplis prostare locorum ubiq; cernere est, sunt qui figmentum omnino hieroglyphicum interpretentur ea intelligentia, ut humanam naturam præstare cæteris animantibus admoneamur. Nam alibi principatū ex capite intelligi disseruimus.

Leonem autem brutorum omnium principem esse, manifestum, qui humano subiectus imperio reliqua secum trahit. In diuinis uerò literis imperium in bruta omnia homini datum legimus. Sphinga sanè monstrum ex parte dimidia uirginis formam præ se tulisse, figmento Græcorum tradit Adamantius. Aliȷ interpretantur, totius terræ dominium religioni cedere, cui ferocia quantumlibet animalia sese subiȷciant, imperiumq; suscipiant. D

LIBRI PRIMI FINIS.

AD CLARISSIMVM ET REVERENDISSIMVM GVIDONEM ASCANIVM SFORTIAM CARDINALEM S. FLORÆ, DE IIS QVÆ PER ELEPHANTVM ET RHINOCERONTA SIgnificantur ex sacris Aegyptiorum literis. E

ERRESTRIVM Animalium hieroglyphica publico spectaculo emissurus, Leonemq; in primis, quippe eorum dominum, auspiciȷs inclytissimi Cosmi Medicei Florentinorũ Ducis exire procuraui, & quòd studium clarissimæ eius ciuitatis semper fuit Leones publicè alere, & quodam Aegyptiorum more honorificè tueri, et quòd generosa eorum magnanimitas in ipso Duce laudabilibus tot effulget exemplis, vt non aliȷ cuipiam argumentum huiusmodi dedicari deberetur. Sequebatur Elephas, animal quippe quo neq; vastius, neq; portentosius natura rerum tulit: sed deformitatem bestiæ tot dotibus, ipsisq; tam præclaris insigniuit, vt in omni vitæ tenore humanũ genus (quod sanctius animal Poetæ canunt) ab eo bruto si non superatũ, certè lacessitum esse videatur, aut pari conditione decertare. In eo autem excellit Elephas, quòd à se natura suggerente & morum, & virtutum documenta præbeat: quod homines nisi doceantur, vix assequi posse fateantur: sed multa sunt quæ ab eo tanquam à morũ idea homines desumere & imitari coacti fuerint. Est enim Elephas ingenita munificentia nobilis, temperantia insignis, æquitate summa conspicuus, præcipuus declinator insaniæ, vaniloquentiæ hostis, pietatis cultor, & ea celebris mansuetudine, vt alienam etiam crudelitatem abhorreat, contra minus validas feras pugnare dedignetur, in iram autem nunquam efferatur, nisi acerbitate iniqua, enormiq; aliqua iniuria cõcitatus: deniq; regalem & ipse animum, ne omnia hîc accumulem, in omnibus referre videatur. Quæ quidem Reuerendissime Domine tibi, non vt te doceam, non enim sus Mineruam aiunt, sed vt in memoriam redigantur, hoc cõmentario enarrabuntur, exemplisq; citatis comprobabuntur. Nec ad quenquam ex vestro ordine hic cõmentarius mitti potuit vel aptius, vel conuenientius, quàm ad eum qui humanitate, fide, pietate, & multarum virtutum, quæ supra ætatem in te conspiciuntur, commendatione longè clarissimus & esset, & haberetur. Vale. F

A SVIS VIRIBVS POLLENS.

T igitur ab ijs ordiamur quæ ſuper Elephanto Ægyptij tradiderunt: hominē, in primis opulentum, ſuis quippe uiribus pollentē, aliorū nihil indigū, qui dicere tutò poſsit, in me eſt omnis ſpes mihi, qui ſibi conducentia olfactu quaſi quodam enanciſcatur, per animal hoc, imò per unam tantùm eius promuſcidem, hieroglyphicè ſignificabant, in eam ſcilicet admirationē adducti, quòd talem, tantamq; habeat, ut ea una officijs ferè omnibus illi oppidò ſufficiat: ea uice manus utatur, unde etiā nomen: ea bibat, ea cibū ad os admoueat, eam rectori, cuius omnib. imperijs ſe præbet obſequentiſsimū, erigat, offeratq;, ſiue is in ceruicē animalis ſummā ſuſtolli uoluerit, ſiue ad terrā deſcendere: quin arbores eadē proſternit, in acie tela de manibus dimicantiū detrahit, equites ab equo deripit, pedites correptos quoquo libuerit proijcit, & quotiens immerſus per aquas ingreditur, ea ipſa edita in ſublime reflat atq; reſpirat. Proprio itaq; & eleganti uocabulo Lucretius hac de cauſa elephantos anguimanos B dixit, quòd promuſcidem ipſam inſtar anguis quoquo uerſum flectat, reflectat, cōtrahat, porrigat, lubricet, & incuruet. Sunt qui uiſos ætate noſtra affirmarint gladiū longitudine duorū cubitûm ad promuſcidē alligatū geſtantes, atrociſsimas in bello cędes edidiſſe. Sanè quantū ad uires pertinet, nunquā ſe Cato apud Ciceronē ait cū adoleſcēs eſſet, uires tauri aut elephanti deſideraſſe: quod dubio procul indicat, inter bruta tauros & elephantos uiribus alia omnia antecedere.

REX.

AD hæc Ægyptij regem hominem per elephanti ſimulacrum intelligebant, non ea tantùm de cauſa, quòd cùm gregatim ſemper ingrediantur, is qui maximus eſt natu gregem ducit, quod in regibus eligendis multarum nationū & gentium mos fuit, ut id muneris ſenioribus demandaretur: hinc apud Hebræos Seniores, apud Athenienſes Palæologi, apud Romanos Senatores rerū habenas moderare ſoliti: uerū propterea quòd habet hoc animi regij peculiare, ut genua non flectat adeò notabiliter ut animalia reliqua, calcaneū uerò leuiter incuruet. Nam genua non flectere, dubio procul oſtendit ſupplicabundum nō C eſſe: flectere uerò calcaneum, humanitatem, qua maximè præditus eſt, indicat. Nam apud Philoſophos morū inſtitutores, pes indicium eſt affectus illius qui humilioribus applicatur. Penes uerò quem ſit rerū poteſtas, decet quidem eum humanum eſſe, humaniſq; rebus commoueri: genua uerò flectere non oportere manifeſtū eſt. Habitus & in oſtentis elephantus regiæ ſublimitatis ſignum, qui Aureliano, multò ante eius imperium donatus eſt, ſoluſq; tunc omniū priuatus elephanti dominus fuit, ut legere eſt apud Fl. Vopiſcū. Nam & Scandrocotto Indo homini humili genere nato, quē Alexander Magnus ob linguę procacitatē interfici iuſſerat, pernici fuga elapſo, cùm mox latronib. cōtractis aduerſus Alexandri Præfectos bellum moliretur, Indiam ab eorū dominatione liberaturus, uiſendę magnitudinis elephātus ferus ultro ſe obtulit, & uelut domita manſuetudine eum in tergū ſuſtulit: quod eum regē futurū portento fuit, nec fefellit euentus. Siquidem oppreſsis Alexandri præfectis, Indiæ ſibi regnū aſſeruit, eaq; autoritate polluit, ut Seleucus Alexandri ſucceſſor in Perſide cùm Indiam affectaret, regno illi relicto res cum eo cōponere ſatis habuerit. Præterea ſcriptores rerum, aſsiduum cum ſerpentibus certamen gerere tradunt elephantos, ſerpentes inter alia ſignificata loco ſuo diſpoſita, terrarū orbem, prouincias,

CAESAR.

& regiones pro uario picturæ gestu significare ostendimus: eas uerò qui domitari uoluerit, uiribus in primis esse præditum oportet, abundare opibus, ut quæ bello necessaria sunt, facilè comparet, & cum ipsis prouincijs arma semper exercere. Quapropter, ut mihi uidetur, Natura ipsa rerum humanarū cognitionem hoc exemplo descripsit, quippe quę elephantum suis uiribus optimè præmunierit, & quæ regem addeceant adiecerit ornamenta, moresq; & uirtutes etiam regias uni illi ante omnia bruta, ut paulò infrà docebimus, elargita sit. Quod uerò pertinet ad prouinciarum subiugationem, uidere est in C. Cæsaris nummo elephantum promuscide surrecta, aduersus quem serpens quasi con certaturus insurgit: in altero uideas serpentē ipsius elephanti pedibus obtritū, in quo inscriptio est CAESAR. Potes ex illo, lacessitū bello, & hoc, confectum intelligere. Neq; uerò me fugit elephantū Maurorū lingua Cæsam appellari solitū, quod Spartianus in Ælio Vero tradit, primumq; Cæsaris cognomine nuncupatum, qui elephantum occiderat. Sed inepta hæc inscriptionis causa mihi uidetur: crediderim autem potius ad munificentiam spectare, qua Cæsar elephantos exhibuerit.

C. Cæsaris nummus.

D

E

AFRICA.

Q. C. Mari nummus.

QVem uerò elephantū in Q. C. MARI nummo compereris, ibidibus adiectis, hieroglyphicum id Africam prouinciā ab eo domitam, ditionemq; Imperij in Ægyptū usq; propagatā, significare crediderim. Elephanti porrò Pompeij Magni currū subiere Africo triumpho: & in nummo argenteo admodum pulchro Scipionis Imp. inscriptio, cuius galea elephantini capitis speciē habet, infernè aratrum, antè spica posita est: quæ omnia ad Aphricę triumphum, & annonam inde largiter aduectam spectant. Inscriptio, Q. METELLVS.

F

Scipionis argenteus nummus.

V. LEGIO.

IN militaribus uerò signis, elephanti legionis quintæ uexillis adpingebantur, propterea quòd C. Cęsare aduersus Lucium Scipionem ciuili bello decertante, ea legio negotium sibi contra elephantos dari postulauit, req; strenuè gesta reliquæ uictoriæ occasionem præbuit.

ORIENS.

SEd Augusto currum ex quatuor elephantis S. P. Q. Romanus in nummis decreuit, quòd, ut puto, spolijs Orientis onustus Imperatorium inde triumphum duxerit. Id honoris Ti. Cæsar post adeptum imperiū patri deferendum curauit, quod ipsa testatur inscriptio, quæ sic habet: TI. CAESAR DIVI AVG. F. AVGVST. P. M. TR. PO. XXIIX. DIVO AVGVSTO S. P. Q. R. Eundem honorē Claudius Auię Liuiæ Circensi pompa, currū quippe elephantorū Augustæo similē decernendū curauit. Sed & DIVO AVG. Vespasiano currus ex

D. Vespasiani nummus.

A rus ex quatuor elephantis in nummo eſt, cuius latus alterum inſcriptionem habet ad reliquos honores tertij conſulatus: nam qui ſua uirtute ad Imperatorij faſtigij culmen euectus erat, re in Oriente bene geſta, paribus cum Auguſto honoribus honeſtandus fuit: ita Elephas iunctus, prouinciam patriam ſubiugatā hieroglyphicè ſignificabit. Eſt & Philippi Imperatoris numus, in quo elephantus gradiens ſub magiſtro cum inſcriptione AETERNITAS AVG. [illegible]

MVNIFICENTIA.

EST autem inter uirtutes regias illa, quæ ſolet ante alias populorum beneuolentiam cōciliare, munificentia: hac oſtentanda magni principes elephanto plurimū uſi ſunt. Hinc uideas in Antonini Pij nummo elephantē promuſcide in ſemicirculū ſurſum uerſus lunata: inſcriptio eſt MVNIFICENTIA AVG. Atque itidem in nummo L. Septimij Seueri Pertinacis Aug. Imp. VIII. elephas eſt promuſcide in eundem modum curuata, cum eadē ipſa inſcriptione, MVNIFICENTIA AVG. S. C. Nanq; hoc eos ſpectaculis exhibitos oſtendit, atq; hinc eorum Imperatorū intelligenda munificentia, qui eos modò in certamen commiſere, modò in ſaltationem, modò ut funes ſcanderent & inambularent, edidere. Quod ſi ad eorum quoq; animalium liberalitatem trahere uolueris, ſanè mu- *Antonini Pij num[illegible] Seueri Pertinacis.*
B nificos hos & liberales inuenias, ſiue ij curatoribus ſuis, ſiue etiam puellis, quarum amore ſe captos oſtendêre, munera elargiri ſoliti ſunt: quandam enim admirandam eorum in homines beneuolentiam, gratumq; in educatores animū ſcribit Ælianus, exemplo illius qui pro domino multū diuq; pugnauit, cumq; ſagittis interfectum, promuſcide ſublatum ad præſepe ſuum aſportauit.

TEMPERANTIA.

SEd quid illud, quod etiam in temperantiæ ſignificatum, aut eius qui ſeruare modum in rebus norit, per elephantū qui cibum caperet exprimebant? Aſſuetus enim certæ pabuli menſuræ, ſi quid largius opulentiusq; appoſueris, tantum aſſumit quantū quotidiana cōſuetudine paſcere ſit inſtitutus. In Syria cùm domi quidam educaretur, magiſter accepta hordei menſura dimidium ſingulis diebus interuertebat, cumq; aliquando præſente domino totam illi menſuram appoſuiſſet, ſimulatq; animaduertit elephantus duplicatam eſſe pabuli portionem, hordeū id in partes duas promuſcide diſgregauit, tam æquas, ac ſi uel modio quis demenſus eſſet, unaq; magiſtro portione derelicta, conſuetam ſibi par-
C tem abſumpſit: cuius facti meminit Plutarchus.

AEQVITAS.

NEq; quidem exemplū aliud prætereundum, ex quo æquitatis etiam idem hoc animal ſeruantiſsimum eſſe fateamur. Quidam menſuræ quę magiſtro impendebatur, & lapillos, & puluerem immiſcebat, quò de pondere aliquid fraudaret: animaduertit elephas apud illum carnes elixari, accedensq; cinerem è foco in ollā paria facturus iniecit.

DECLINATOR INSANIAE.

EST illud uerè regium, inſanos & dementes homines euitare. Quapropter Ægyptij hominē tali prudentia præditū, ut nihil ſibi cum ſtultis & fatuis eſſe uellet, oſtendere cùm ſtuderent, elephantum & caprum hye-

roglyphicè ponere ſoliti ſunt: ac de capro quidem ſuo cõmentario quę uſui uenerunt perſcripta ſunt. Cauſam picturæ huius eſſe dicunt, quòd elephantus inſpecto capro quamprimũ fugit, tantum eſt inter eos naturæ morumq́ diſsidium, ut uirtus uitium nullo poſsit pacto tolerare. Facit ad hoc etiam antiquiſsimum Moſaicæ legis inſtitutum, quo principes ubi deliquerint, ſacra facere admonentur ex hirco, cùm alioqui priuati homines capram uel agnum immolarent. D

VANILOQVENTIA euitata.

CVm uerò uaniloquum genus hominum regi cuipiam deſpectui habitum, ac ſedulò euitatum oſtendere curaſſent, elephantum & porcum adpingebant: Elephas enim porci audito grunnitu, in fugam ſe proripit eueſtigiò, nõ ſecus ac generoſiores equi præſertim Scythici, aſinorũ ruditum impotenter admodum exhorreſcũt, quod exemplo Darij exploratũ eſt. Nihil porrò quicquã tam cõueniens Regi, quàm dicacitatẽ uaniloquentiamq́ ab ædibus ſuis procul ſummouere, eamq́ inimicam ſibi conſtituere, ut adagio receptum ſit, Fidem regiã aſſeuerando in ijs quæ omnino credi uolumus atteſtari. De porcis aũt, quos pice oblitos, & mox igne flammatos Megarenſes in Antipatri elephantos immiſerint, eosq́ ita fugarint, in Porci ipſius commentario hiſtoria recitata. E

REX VILIVM ASSEctator.

QVia uerò cornua animalium nulli maiora, nec ſpecioſiora quàm elephanto, hac ipſa etiam de cauſa regem oſtendit: cornua enim, ut in Cerui cõmentario declaratum eſt, dignitatis & ſublimium honorum ſignificatum habent. Hominẽ igitur Ægyptij amplio ri aliqua dignitate tituloq́ honeſtatũ, qui tamen nulla uel maieſtatis uel decori ratione habita uiliſsima quæque ſectaretur, ſordesq́ omnes perſcrutaretẽ, ſignificare ſi uellent, hieroglyphicum elephanti qui mures uenaretur proponebant, indignus quidẽ tam uaſta mole labor. Eademq́ nota inurendum facinus, quo Domitianum iam Imperatorẽ ſtylo muſcas perfodientem deriſum accepimus: uel patrem eius Veſpaſianũ de lotio uectigal exigentem, quanquã eius lucelli odor ei bonus uideretur. Verùm ſuper hac re notum adagium, Mures negligit elephantus. Ac ne quis cauilletur elephanti dentes inſignes eſſe, non cornua, Pauſanias omnino eſſe cornua contendit, tum aliquorũ animalium exemplo, quibus aut in ſupercilio aut in naribus cornua naſcantur, tum quòd per aliquot annorũ periodos corrupta decidant, & noua ſuppullulent, igneq́ molliantur, quod in dentibus haudquaquam fit, & quòd in craneo oriantur. F

Mures negligit Elephantus, Adagiũ.

METICVLOSVS.

EST & illud regum ferè omnium proprium, ut ipſi ad ſuam (quod aiunt) umbram expaueſcant, ita potentiæ comes additus uniuſcuiuſq́ rei metus. Elephan-

A phantum autem conſternationis hieroglyphicũ eſſe, manifeſtum, ſi pręſertim ij ad ſtagna limpidæ aquæ, unde ſeſe tanquã in ſpeculo contemplari queant, deducti pingantur: quam ſpeciem ſupra modum reformidant, aut certè abhorrent et auerſantur, eaq; de cauſa turbidam omnino bibunt. Atq; hinc Indorum populi, apud quos magnus earum belluarũ prouentus eſt, ſi quos fluuios cum his tranare parent, illunes nubilasq; noctes obſeruare conſuerunt.

LONGO TEMPORE QVID EFFECTVM.

SVnt qui pullum elephanti pingant, quippe cui nondum dentes enaſci cœperint, ſi longo quid temporis interuallo factum ſignificare uoluerint: hunc enim utero geſtari Teophraſtus decennium ſcribit: quanquam Ariſtoteles, Ælianus & alij annos longè pauciores ponant: utcunq;, uulgatum inde dicteriũ, Citius elephantos párere, quotiens tarditatem negotij alicuius inceſſere uoluerimus. De ijs uerò quę minimè fieri poſſe ſperemus, Ennius dixit, prius locuſta pepererit Lucam bouem. Ita enim prius Romani uocauerũt elephantos, quòd à noſtris in Lucania primùm uiſi.

B VICTVS PROVISIO.

EST & illud apud Horum celebre hieroglyphicum ſuper elephanto, ut ſi hominem frugi & de uictus ratione ſolicitum indicare uellent, elephantũ pingerent dentes ſuos terra condentem. Eum ſiquidem aiunt ſimulac caducos dentes ſuos intellexerit, ſpontè auellere, & terra infodere. Verũ ego crediderim potius uitæ ſuæ proſpicientem, quàm uictui legendum, Philippumq; ipſum deceptum aliqua forſitan Ægyptij uocabuli æquiuocatione. Manifeſtũ enim eſt ex receptorum autorum probatione, elephantos dentes ſuos nonnunquã in uenatu alliſos arboribus excutere, ſcientes ſe eorum cauſa peti, ut ita præda derelicta uitæ ipſi ſuæ proſpiciant. Et ne indicio ſint uenatoribus, quotiens præ ſenecta deciderint, eos etiam tum humo condunt, unicuiq; tamen ſit integrum quam maluerit ſententiam ſequi.

CONCORDIAE DISCORDIAEQ. EFFECTVS.

HVic uerò ſignificato ſubijciemus illud, quo nonnulli Salluſtij ſententiam, quæ eſt, Concordia paruæ res creſcunt, diſcordia maximæ dilabuntur, nouo cõmento pingere, non tamen infeliciter excogitarunt. In illo Formica in Elephantũ creſcit appoſito caduceo, in hoc Elephantus in Formicã deſinit, aqua & igni pro rebus maximè cõtrarijs adiectis. Verũ ex huiuſmodi figmento ſi caduceum & aquã & ignẽ ſummoueas, perfectus etiã intellectus ſignificari poteſt, quippe qui minimorũ æquè ac maximorũ cognitionem ſit optimè conſecutus, omniumq; unam quaſi ſcientiã coniunxerit. Sed enim interpretamentũ hoc perinde ac illud arbitrariũ eſſe nõ inficior. Sed dicet aliquis, quorſum Elephantus ad Formicam? Plutarchus porrò de formica multa magnificè locutus, quod animal eſt omnium minimum, ita de maximo non diſsimilia ſe dicturũ profitetur.

STVPOR.

ATq; hic qui mentis tot exhibuit experimenta, quo uel Cicerone id aſſerente libro de natura Deorum primo, belluarum nulla prudentior, ſtuporis tamen nota proper unam uaſtitatem nonnullis habitus, ut legere eſt apud Diogenianum, cui Philoſtratus etiam ſubſcribere uidetur, dum neq; elephanto, neque dentibus eius quicquã eſſe cum lyra dixit, neq; quidem cum peritis uiris, cuius hæc Amphione uerba ſunt, quæ quidem ideo græcè ponere libuit, quia in impreſsis exemplaribus corrupta leguntur: ἐλέφας οὐδαμοῦ τῆς λύρας οὔπω οἱ ἄνθρωποι

εἰδότες ὅτι αὐτῷ τῶν θηρίων, οὔθ' ὅτι τοῖς κέρασι αὐτοῦ χρήσονται. quod perinde esset, atq; illud quod D
de asino fertur, nihil illi cũ lyra. Quin & Plautus in hanc sententiã: Meus herus
elephanti corio tectus non suo est, neq; plus habet sapientiæ, quàm lapis. In quã
sententiam Græci dicunt ἐλέφαντος διαφέρεις οὐδέν. Et Tertullianus eum bestiam uo-
cat insulsissimã, etsi quam in diuinis literis præ se ferat imaginem. Eucherius ho
minẽ eum signo huius dicit indicari, qui magna & enormia scelera perpetrarit,
citato ad hoc Solomonis loco: Et adducebant ad Solomonem simias & elephan
tos. Et tamẽ Indici, cùm omniũ sint ferocissimi, adeò ut difficulter cicurari pos-
sint, ad instrumenti musici pulsationem cantilenarumq; modulationes animũ
intendunt, auresq; ad audiendum arrigunt, atq; hinc ita demulcentur, ut nullo
alio cõmento efficacius comprimant ferocitatem. Sanè tria elephantorum ge-
nera autores ponunt, palustres, montanos, & campestres. Palustres omnino
dementes leuesq; esse, montanos prauos & insidiosos, campestres mansuefieri
facilius, & longè dociliores esse: quos nequaquã stupidos existimant illi qui eos
in theatris figurarum notas & mutationes uarietatesq; callere multorũ testimo
nio compertũ asserunt. Romæ illud accidisse proditũ est, cùm eorũ grex & salta E
tiones, & orbiũ lubricationes edoceretur, indociliorẽ fuisse unũ: qui cùm à magi
stris increpitus & castigatus esset, noctu uisus est ad umbrã Lunæ institutionis
documenta illa per semetipsum attentare, meditari, & exercere. Verũ hæc nõ ita
fortè uidcantur admiranda, quæ fame magistra discere cogantur: illa potius ad
m[illegible]emur, quæ faciũt feri nullis unquã legibus instituti, probitate, prudentia, &
æquitate, nullis ferè animantibus inferiores.

PIETAS.

QVid quòd sponte sua naturæ quadã sub-
limitate præditi, pietatem colunt, & reli-
gionem obseruãt? Noua enim apparente Lu
na, spontè, ubi iure suo degunt, uiuo se flumi-
ne purificant: si morbis infestantur, Deorum
auxilium implorãt, herbas cœlum uersus ia-
ciunt, earum internuncio eò preces allegan-
tes: qui quidem gestus excipiendus est ab ijs,
qui pietatẽ ex elephanto picto exprimere uo
luerint. Idem humanis proximi sensibus, ser- F
monem patriũ intelligũt, gloriam & honores
ambiunt, ignominia notati mortẽ infamæ ui-
tæ præferunt, quã interdũ, alia sibi consciscen
dæ mortis occasione negata, inedia finierunt.
Quoties uerò in theatris oppressi, amissa fu
gę spe uulgi misericordiã supplicarũt, & qua-
dam sese lamentatione complorantes, totũ ca
ueæ consessum in lachrymas concitarunt.

MANSVETVDO.

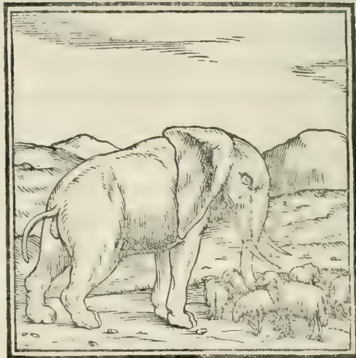

CVm tamen tanta ipsi sint æquitate man-
suetudineq;, ut crudelitatis alienæ mini-
sterio fungi minimè cogi possint, quod irri-
to olim Bocchi conatu apparuit, cõtra minus
ualidas feras pugnare prorsus negant: cumq;
maioribus non nisi lacessiti: & in grege pecu-
dum ambulantes, occurrentia manu dimo-
uent,

A uent, ne quid obterant imprudentes, tantaq; illi imbecillioris huius gregis reuerentia, ut uel feri, ex arietis cõspectu mirificè cicurentur, lenesq; atq; tractabiles fiant. autor Plutarchus Symposiacῶn XII. Quid quòd aberrantem hominem in solitudine factum obuiam non modò nõ trucidant, aut alia afficiunt iniuria, sed clementer & placidè sese duces præbent, & uiam illi commonstrant? Quod uerò de sermone dicebamus, quem patrium intelligant, at etiã certum eos inter se habere tradit Oppianus, uerùm non nisi à magistris suis intellectum. Iam illud ætati nostræ claro innotuit experimento, eos magistri sui dicto audientes esse, siue progrediendum, siue regrediendum sit: quẽ feriant, quibus abstineant, quos inuadant, ubi temperandum iræ, ex ipsius magistri sermone cognoscere: ut non immeritò confirmata sit opinio, huiusmodi esse quandã illi belluæ cum genere humano societatẽ, ut M. Tullij dictum ea re super identidem usurpemus. Cùm igitur elephas iusti & moderati imperij species quodammodo esse uideatur, meritò Regis nomẽ, tum ob uirtutes, quas superius in eo recensuimus, tum ob hãc ipsam mansuetudinem atq; clementiã adeptus est. M. Antonius cognomento
B Philosophus, nihil quicquam esse dicebat quod Imperatorem Romanũ magis commendaret gentibus, quàm clementia, eaq; de causa neq; quidem in rebelles suos sæuitum uoluit. Hæc Cæsarem Deorum adscripsit numero, hæc Augustũ consecrauit, hæc Pio cognomentum dedit, hac eadem de causa Senatus Ro. timore eo liberatus, quẽ ex Maximini Imp. immanitate contraxerat, clementissimis Impp. Maximo Balbino et Gordiano statuas cũ elephantis decreuit. Quamuis alia de causa Gordiano tertiò quadrigæ elephantorum decretę sunt, quippe ut qui Persas uicisset, triumpho Persico triumpharet. Sed qualis ea in animali bruto mansuetudo fuit, quã recitat Plutarchus. Romæ cùm pueri quidã per lasciuiam elephanti promuscidẽ stylis pupugissent, iratus ille unum ex illis arripuit, eum in sublime iaculaturus, sublatoq; ad hoc præ metu puerorũ ingenti clamore, socij mo-
C rituri uicem deplorantiũ, tanto omniũ mœrore elephas intellecto, arreptũ puerum humi molliter deposuit, satis habens metu illo puerilem audaciam castigasse.

IRA LACESSITA.

QVamuis uerò ita natura mansueti sint, in iras tamen acriter incitantur, perturbatiq; irritatione aliqua acerbiore immaniter efferascunt (iustus enim, ut in diuinis habet literis, cũ irascitur, peior est) eo casu tam hostibus quàm ductoribus suis perniciosi. Quã in eo animali naturã cùm non ignoraret Annibal, eam in usum suum cõuertit: quippe cùm in prȩalti fluminis transitũ elephantos cõpellere non posset, neq; materiæ qua naues conficeret copiã haberet, ferocissimum elephantẽ sub aure uulnerari iussit, percussoremq; transnatato statim flumine procurrere: elephas exasperatus ad persequendum sui doloris autorem transiuit amnem, & ita reliquis idem audendi exemplum fecit, ut Stratagematῶn libro primo apud Iulium Frontinum habetur: idq; in traijciendo Rhodano factũ Liuius tradit: quamuis uariatam actæ rei memoriam esse confiteatur. Sanè Mauri affirmant cor duplex elephanto esse, altero quidem irasci, altero ad lenitatem induci: atq; hoc illud est quod horum utrunq; munus supra modum

exequitur. Sanè elephas ad hæc usq; tempora longa seculorum serie in Italia fabulosus habitus, neq; hominũ quisquam adduci poterat tam deformem immanemq; belluam, qualem quantamq; in picturis aspiciebãt, ijs dotibus excellere, quibus apud rerum scriptores insignis habebatur. Nam quamuis trecentesimo abhinc anno Fridericus II. Imp. elephantum ad nos ex Idumæa transuexerit, & superiori ætate alter in Italia uisus fuerit, nihil tamen præter corporis uastitatem, quod celebratione dignũ censeretur, super illis memoriæ proditũ extabat. Cæterùm omnẽ historiæ antiquæ fidem adimpleuit Hanno elephas, quẽ initio diximus ab Emanuele Lusitaniæ rege Indiæq; triumphatore, Leoni X. Pont. Maximo dono missum, ac Romæ uidimus, Reuerendissime Domine: tanta ingenij, intelligẽtię atq; docilitatis exempla præstitit ea ætatula, quadrimus enim huc aduectus erat, ut non modò quę à scriptoribus tradita fuerant credamus, uerùm autores ipsos in hoc animantiũ genus quasi inuidos, eleuasse plurima, quæ longè magnificẽtius illustranda fuerant, suspicio sit. Hinc factũ, ut ad eius significata, & eorũ causas recensendas effusior accesserim, qui priusquã animal inspicerem, ne pro anilibus fabulis eorũ bona pars acciperetur, ueritus fuissem. Illud autem profiteri possumus, de reliquis animantibus quæcũq; fidem excedere uideantur, scriptorum autoritati nos acquiescere: super elephanto uerò quæcunq; admiranda traduntur, nos in Hannone, uel paria, uel ueteribus illis longè maiora, oculata fide deprehendisse, cuius rei Romã ipsam frequentissimũ totius orbis theatrũ testem appellamus. Sed minimè loco hoc dissimulandum, quod super eiusdem Hannonis ingenio Michaël Syluius, regis sui ad summũ Pontificẽ orator, summæ, ut nosti, uir integritatis fideiq; sanctissimæ, atq; alij narrauere, remq; multorũ testimonio comprobauere.

De Elephanto historia iucunda.

Cùm destinasset Emanuel Rex eum Romam Pontifici Maximo donũ ire, naui quam inscenderet iam instructa parataq; ad profectionem, nullo unquam pacto per aliquot dies fieri potuisse, ut Hanno uel duci se ad nauim, uel si quo modo adductus fuisset, eam uellet inscendere, usqueadeo auersabundus profectionem huiusmodi reformidabat. Cumq; rex ea re super solicitus admodum esset, magnisq; pollicitationibus unumquenq; inuitaret, qui deducendi asportandiq; Hannonis negotium suscepissent, neq; quisquam nomen profiteretur suum, insusurratũ demum est regijs auribus, eius belluæ magistri dolo hæc fieri, quippe qui puellę cuiusdam amore perditus, ægrè ferret se in tam longinquas regiones ablegari, proindeq; Hannoni persuasisset ne se abduci pateretur abuehendum: quippe eum in loca sterilia, inamœna & barbara, ubi ludibrio contumelijsq; omnibus tanquam hosticę terræ animal afficeretur, neq; uictui neq; ornatui eius uel necessaria, uel cõmoda suffectura: longum ad hæc iter & incõmodum, & uastum maris æquor arandũ, ut satius esset in qua tunc erat terra quamprimũ contrucidari, quàm per tot uiarum difficultates ad ærumnosissimã deniq; uitã peruenire. Rex hac re cognita magistrũ Hannonis ad se quamprimũ accersiri iubet, seq; dolos eius comperisse dicit, ageret itaq; ut intra triduum Hanno in nauim imponeretur, idq; ni propere fieret, interminatus est actutùm se hominem extremo supplicio affecturũ, ut alijs exemplo esset, qui mandatis regijs fucum facere ausi essent. Hac regis asperitate territus elephanti magister, cùm nullã in cunctatione salutẽ intueretur, discipulam belluã aggreditur, docet se maleuolorũ quorundam fraude subornatũ, qui & felicitati utriusq; inuiderent, & regi optimo male obtemperantes essent: longè autem secus rem habere, quàm illi mentiti essent. Siquidem non ad immania

A nia & effera loca profecturi erant, sed ad urbem orbis terrarum dominam, amœno loco sitam, ubi rerum deliciarumque omniũ quotquot uel auidissimi cuiusque cupiditate expeti possint, copia fertilissima redundaret. Ibi esse Principem, cui totus penè terrarũ orbis assurgeret: apud quem is in delicijs habendus esset, & tanquam Lusciniæ pullus, lautitiarum blanditiarumque affluentia nutricandus: proinde bono animo esset, secumque primo quoque tempore lætus & alacer nauem inscenderet, affuturos nauigationi Deos, & cursum omnem incredibili felicitate prosecuturos. Ita Hannonem ab eodem magistro in aliam sententiam deductum, ubi signa data sunt, ultrò nauem conscendisse, neque ulla unquam impeperia toto itinere detrectasse.

DE RHINOCERONTE.

QVi Rhinoceronta in Domitiani nummis inspexere, quid id signum sibi uelit quæritare solent. Ego factũ id ad Principis adulationem dixerim, qui animalia huiusmodi spectaculis obtulerit, cuiusmodi munus illud fuit, quod à Valerio Martiale celebratur: *Rhinoceros in Domitiani nummis.*

B *Præstitit exhibitus tota tibi Cæsar arena*
Quæ non promisit prælia Rhinoceros.
O quàm terribiles exarsit pronus in iras,
Quantus erat cornu, cui pila Taurus erat.

IRACVNDIA EX TARDItate ferocior.

SVnt enim qui lentitudinẽ irascendi, ac nullum mox adhibitũ modum excandescentiæ, per huius animalis hieroglyphicũ intelligant. Nam in eo conueniunt autores, magna id indigere irritatione: sed ubi irasci cœperit, esse ferocissimũ: quod & altero Martialis expressit epigrammate:

Sollicitant pauidi dum Rhinoceronta magistri
Seq; diu magnæ colligit ira feræ
Desperabantur promissi prælia Martis
Sed tamen is redijt cognitus antè furor.
C *Nanq; grauem gemino cornu sic extulit ursum,*
Iactat ut impositas taurus in astra pilas.

REX POTENS IMBECILlioris artificio petitus.

SVnt qui uolentes potentẽ aliquem regem imbecillioris alicuius artibus uexatũ intelligere, elephantũ pingunt in certamen à Rhinocerote lacessitũ. Nascitur hic siquidem natura hostis elephanto, longitudine ei penè pari, sed cruribus multò breuioribus, colore buxeo, ut Plinius. Cornu is ad saxa limato se pugnę præparat: in dimicatione aluum maximè petit, quã esse molliorẽ intelligit, eaque perfossa actutùm superat elephantum.

ROBVSTVS.

SAnè fortem atque robustum diuinæ literæ, ut Eucherius tradit, per Rhinocerontis imaginem accipiunt, illudque Iobis ex Hebræo fertur: Nunquid uult rhinoceros seruire tibi? Terribilis, ait is, fera rhinoceros, cui gemina in naribus cornua: atque ita in Domitiani nũmis obseruauimus, in quibus Rhinoceros spe-

ctatur nares gemino cornu insignis, qualem celebrat Martialis. Præterea qui D
nuper allatus est ex India inferiori ad Lusitaniæ regem, cuius imaginẽ ad Leonem X. P. M. transmissam uidimus, unum quidem in nare cornu habet, alterum superne prorumpit, nõ adeò magnũ, sed præualidum esse Lusitani omnes qui animal uiderunt attestantur. At longè curiosius hoc uidendũ: in diuinis siquidem literis μονοκέρωτα, & ῥινοκέρωτα, Vnicornẽ scilicet & Naricornẽ plerisq; locis confusim acceptum fuisse, nimirũ à nouis & ueteribus Theologis, qui cùm historiã ignorarent, duo hæc unum eundemq; esse crediderũt, ita ubiq; ab alijs unicornẽ, ab alijs naricornem uno eodemq; loco positum inuenias. Id quod accidisse puto, quòd, uti diximus, pleriq; horũ idem esse animal arbitrati sunt Rhinoceronta & Monoceronta, cùm alioqui longè diuersa sint, separatimq; à Plinio utrunq; positum, qui libro octauo, capite post uigesimum primo, Monocerotem asperrimam ait feram, reliquo corpore equo similem, capite ceruino, pedibus elephanto similis, cauda apro, mugitu graui, uno cornu nigro media fronte cubitorum duûm eminente. Quę quidem descriptio eum signat, quẽ uulgus Halicornũ uocat, quem aiunt pudicitiæ ita amantem esse, ut nõ nisi puellæ uir- E
ginis ope capi posit, quam uenatores ibi statuerint sedentem quò animal id potum pabulatúm ue se conferre animaduerterint. Accurrere enim unicornem ad puellam huiuscemodi, inclinatumq; caput in eius gremiũ collocare, altißimoq; mox occupari somno: signoq; uenatoribus à puella dato approperare eos, & feram nullo negotio capere, atq; hoc unius tantũ cornu præmio, quod contra uenena pollere prædicant: ramenta quippe eius efficacißimè sanare, & toris stratis partem eius impositam, si quid ueneno uitiatum apponatur, sudorem emittere. Rhinoceronta uerò eodem libro Plinius capite XX. ponit, qui cornu nõ in fronte habeat, sed in naribus: alterum eum à Dracone hostem genitum elephanto, & quæ superius allata sunt de utriusq; pugna. Sanè alibi in diuinis literis Rhinoceronta hieroglyphicũ esse fortis & robusti uiri, uti superius dictum, notat Eucherius citato ex Iobe loco: Nunquid uolet Rhinoceros seruire tibi? Et apud Balaam scriptũ inuenias, Cuius fortitudo quasi Rhinocerontis, ut latinæ pleræq; omnes habent interpretationes, quamuis Sanctes unicornis reddiderit. Igitur si quid ariolandum, cùm psalmo hoc uigesimo primo comparatio referatur ad ani- F
malia robustißima & indomita, diuinumq; auxiliũ contra eorum impetũ atq; uim imploretur, quippe ut Chaldęi & Arabes exposuerũt, Salua me à feroci fortißimo sicut leone, & à rege potẽte, cuius potẽtia sit sicut Naricornis, eamq; pleriq; lectionem probent, non dubitarim asserere loco hoc Rhinocerontis legere. Vbi uerò psalmo XXVIII. mentio fit amabilioris animalis, dicat quippe Sarion apud Hebræos, quod Græci reddidere ἠγαπημένος ὡς υἱὸς μονοκερώτων, Latini uerbum uerbo reddentes, dilectus quemadmodum filius Vnicornium: uetus etiam traductio Vnicorniũ habeat, nulli dubium esse crediderim, quin castior istius loci lectio sit μονοκερώτων. Atq; hęc, mi Domine, sunt quę super Elephanto, qui Rhinoceronta secum traxit, colligere per occupationes licuit. Tu qui ætatem omnem, horasq; omnes aßiduæ lectioni soles impendere, longè illustriora, reconditioraq; forsitan inueneris, quę si ad manus meas peruenire nõ potuerũt, indulgendum est mihi: non enim ignarus es quantum mihi Principũ obsequia, negotiorumq; turbationes de studijs literarum subtrahant, crebrisq; me interpellationibus auocent. Quare tu atq; alij, qui uitæ meæ rationem inspicitis, mihi estote æquiores, cùm præsertim admoneat Maro, neminem esse qui posit omnia.

Ad

AD ERVDITISSIMVM LAELIVM TAVREL LVM ILLVSTRISS. COSMI DVCIS FLORENTINORVM IVRI PRÆFECTVM, DE IIS QVÆ PER TAVRVM ET BVBVLVM OMNE GENVS

significantur ex sacris Aegyptiorum literis.

IN publica peccare commoda videar, doctissime Taurelle, si Tauri mei mugitus nescio quos Serenissimo Duci Cosmo meo, imò tuo, imò proborum omnium patrono, dedicare non erubuerim. Nam quamuis non sim nescius eum studiosorũ commodis applaudere, maiorũ suorum exemplo, qui omnes summã & eam æternam laudem cõparauere, dum scilicet literas & virtutes, & bonos omnes mores in Italia, atque adeo in ipsa clarissima ciuitate Florentia florere, & in honore esse, omni studio, conatuq; omni cura uere: negotia tamen, quibus iuuenis ornatissimus nunc in tanto rerum Italicarũ motu & perturbatione detinetur, non permittunt, vt importunus accedam, tametsi sapientissimè & magna cum ciuiũ suorum cõmendatione omnia temperet & moderetur, ita vt omnes curam, studiumq́; senile in ætate tam viridi admirentur. Quare Taurello potius amico benignissimo eum alendum curandumq́; dedi, cui cibus is, quo Taurus noster pascitur, sufficit abunde, vt cùm opportunũ fuerit, resq; ipsa monuerit, suo tempore & loco Taurellus de Tauro, quæ in eo sunt laudabilia, atq; magnæ etiã admirationis, proferat, et ratiocinetur, Principemq; ingenio præstantem, quibus dotibus animal polleat, & si dicere licet, quibus virtutibus insignis habeatur, interdum cõmonefaciat. Nam quæ homines rectè laudabiliterq́; faciunt, cùm illi ad hæc agenda nati sint, & vnusquisq; ab animo suo, qui ratione pollet, possit exempla desumere, quia tamen dotes hæ ab humana natura demanant, non vsqueadeo sunt in nobis admirandæ: sed quæ fera faciunt animalia, quibus singuli ferè singulis motus sunt impertiti, si vltra naturæ suæ fines proue hantur, eo preciosiora iudicantur, quo magis interdum humanum genus in certamen prouocare comperiuntur: cuiusmodi multa admiranda super Elephanto proximo commentario ad Reuerendissimum Sfortiam commemorauimus, quibus non inferiora forsitan de tauro vel bouillo omni genere dicturi sumus.

TEMPERANTIA. D

ADmirabilem quandam in Tauro continentiam cùm animaduertissent Ægyptij Sacerdotes, temperantia præditum hominem, ab humanarũ quippe rerum affectu non alienum, cæterùm modestiæ seruantissimum, significare si uellent, Taurum naturæ admodum robustæ ac ualidæ faciebãt: cuiusmodi speciem Philostratus Pasiphaë descripsisse mihi uidetur, cùm ductorem illum gregis pugnacem, superbum, exultantem, speciosum cornibus, colore niueo, lato gutture, ceruice crassa, palearibus latè longeq; pendentibus, armis ad aspectum inhorrescentibus effingit: qualem quippe faciem habemus in nummo quodam argenteo, cuius inscriptio est, M. L. THORIVS. Causam huius hieroglyphici eam Philosophi tradũt, quòd animal hoc sit calidissimũ, atq; inguine præcipuè potens, ita ut uno tantùm initu citra motũ impleat efficacissimè. quòd si cõtingat ut ab naturali aberrarit loco, uaccam ea in quam occursarit parte, qua præditus est inguinis firmitate, uulnerat, non secus ac si telo eam acuto impetijsset. Vsqueadeo uerò semen illi promptuarium est, ut exectũ taurum impleſſe tradat Aristoteles: atq; hinc pleriq; ueteres scriptores, uiri pudenda Taurũ appellauere, ut muliebria βυβάλιον. Animal tamẽ hoc in libidinem usqueadeo concitatũ & furens nõ sæpius quàm bis die inscendit, à conceptu uerò ipsius uaccæ modestus castusq;, nihil ulterius tentat. Huius rei causam in uacca multi ponunt, quæ taurũ propter rigorem genitalis nimiamq; tentiginem, ueluti ceruæ etiam, neq; non testudines faciunt, raro patiatur. Vnde dixerit Horatius de fugitiua puella: E

Nondum subacta ferre iugum ualet
Ceruice, nondum munia comparis
Aequare, nec tauri ruentis
In uenerem tolerare pondus.

Sedenim spectandum hoc exemplum continentiæ habere causam in tauro manifestum est ex eo, quòd spontè taurus à conceptu diuortio quasi facto secubat, ac ut in Epiro maximè uidere est, trium plerunq; mensium spatio non apparet, sed errabundus, ut apud Virgilium est, Latus niueum molli fultus hyacintho, Ilice sub nigra pallentes ruminat herbas: &, quod ait Aristoteles, ἀτιμαγελεῖ, quod nõ infeliciter quidam abarmentaĩ dixere, hoc est, seorsum à uaccarũ consortio, grege, conuictuq; pascitur. Quod dictum uolui, ut unusquisq; sciret quo gestu taurus pingendus sit in cõtinentiæ significatum. Vt uerò ad uerbum ἀτιμαγελεῖ, & ex historia prouerbium reuertamur, hæc eò spectant, ut impositũ petulantię modũ, & probatissimã ex ea pictura continentiã intelligamus: atq; ita fortè accipiendũ illud apud Theocritũ, ᾤχετο χὡ ταῦρος ἀν' ὕλαν, in syluã abscesit taurus. sed hæc tamẽ, quia copiose & feliciter sunt ab eruditissimis plerisq; uiris præsertim Erasmo Roterodamo tractata, nos non ulterius prosequemur. Neq; uerò me latet in Epiro Pyrrhicas boues fuisse miræ magnitudinis, quæ quia ueneris expertes essent, & omnino intactę custodirentur, ἄπωραι dicebantur: sed hoc illis hominũ cura, nõ natura dabat. Eædem neq; iungebantur, ideoq; iniuges dictæ, quòd intaminatæ pudicitiæ symbolum præ se ferrent. Mineruæ in primis mactabantur, uirginitatis, quæ iugum nesciat, indicium. Ex ijs autem satis manifestum est nos in libidinis tẽperantia dubio procul ab eo genere uinci, quod alioqui procacissimũ, & in riuales pugnacissimũ esse constat. Quare haudquaquã leui de causa cœlestis ille Taurus Veneri dedicatus: neq; Venus temerè à sapientissimus Poëtis aurea uocitata, quæ quidẽ syncerã, castã & purã generandi cupiditatem F

A ditatem cœlitus inſpirat, nō laſciuias petulantiores, adulteria turpia, & impudicam humani generis contumeliam, quam uoluptatibus dediti mortales, dum appetentius æquo per ſummam incontinentiam cōſectantur, cogi ſe ui ſiderum affirmare audent, quò ſuę uelum impudentiæ prætendant, cùm tamē à cœlo nihil non undecunq; ſanctiſsimum emanare uerißimè dicat Plato. Sed enim ſi nō ex ciuilis uitæ moribus, ſi non ex diſciplinis, & ſapientum præceptis, ſi non denicq; legum minis ad honeſtatem inſtitui potuimus, agè agè iam à brutis rectam uiuendi rationē indipiſcamur, & ingenium eorum ſecuti, noſtrę opem feramus imbecillitati. Tali autem continentia fuiſſe præditum Druſum fama canit, qui ſe uxori, quandiu in expeditione Germanica fuit, conſeruauit. Et quod de Tauri ſecubitu dicebamus, Peſceniū quocq; Nigrum ferunt ignarum rei venereæ fuiſſe, niſi quantum procreandis liberis impenderetur. Inuenies huiuſmodi exempla in hiſtorijs etiam recentioribus, ut de Pemone Bellunenſi, quem Vtinenſes ob integritatem, iuſtitiam, ſummamcq; prudentiam, Principem ſibi delegere. Necq; ſua in hoc fraudandum laude fœmineum genus, cùm Zenobia illa Au-
B reliani Imp. etiam hoſtis epiſtola commendetur, quæ, Gallieno remp. negligenter adminiſtrante, imperium ſibi comparauit. Eam ferunt cùm ſemel cōcubuiſſet, expectatis menſtruis ſe continere ſolitam ſi prægnans eſſet: ſin minus, poteſtatem querendis liberis uiro cōceßiſſe. Vulgò tamē apud Seras nefas eſt à conceptu fœminam adiri. Eius continentiæ atcq; modeſtiæ cauſa, qua boues ita, uti oſtenſum eſt, cōmendantur, Mycerinus Ægypti rex Cleopis filius, filiam quæ ſe ſuſpenderat, quòd ſtupratam ſeſe à patre ferret indigniſsimè, lignea boue auro ſolido ſuperinducto condiderat. Et antiquiſsimis Hebræorum ſacris offerre uitulum, eſt carnis impotentiā peruiciſſe, ut Origenes Leuitico interpretatur. Exempla uerò huiuſmodi ea de cauſa nonnunquā interſerimus, quia totus hic noſter labor ad eorum uſum ſuſceptus eſt, qui pictura delectantur, ut preter Ægyptiaca, & alia pleracq; myſtica, hiſtoriam etiam habeant, quam ad id quod elegerint argumentum accommodare poſsint. *Hieroglyphicorum uſus.*

MODESTIA.

Necq; alia de cauſa crediderim ego mulieres Elienſes, cùm Baccho, quem cole-
C bant, preces funderēt, orare ſolitas, ut βοέῳ ποδὶ, taurino quippe pede ad ſe ueniret, niſi ut ſuam ita modeſtiam oſtentarent: nihil enim minus fœminam decet quàm præcipitantia, uel ardor audaciæ. Quare Dido Virgiliana cum modeſta inducitur, breuiter, & uultū demiſſa profatur. Figurabant uerò Græci Dionyſium tauri ſpecie, quòd eundē & Oſirim intelligebāt: de cuius probitate atcq; iuſtitia, ſummiscq; in humanū genus beneficijs, multa multis in locis hoc cōmendandi genere dicenda ſunt. Porrò Dionyſius apud Argiuos βουγενής, quaſi bouigenam aut ex bouillo genere dicere uellent, cognominabatur. Quòd uerò ſuperius dictū eſt, cœleſtē Taurū pios & honeſtos atcq; legitimos amores afflare, nō ſum neſcius, Iulium Maternum ijs impudicitiā minari, qui Taurum habuerint in horoſcopo: maluiſſem eum prolificum, aut fœcundum dicere, ne notam eam cœlo inußiſſet immeritò. Huius ſanè fertilitatis, & præſentaneę ſeminis facultatis ergò, inſtitutum aiunt boni ominis cauſa, ut in condendis oppidis ſulco illo primigenio imprimendo, bos mas non caſtratus, & uacca iungerentur, & cùm ſacrificabant circum mœnia, quinto quocq; anno integra animalia mactabant. Sanè Orpheus menſem μονοκέρωτα μόσχον appellat, unicornē quippe uitulū. Et Euſtathius Ιλιάδ. α. menſem ait bouem dici, utpote qui ſit generationis effector.

PETVLANTIAE frænum.

D

AD hæc Niliaci illi ſacrorum cuſtodes, cùm hominē à priori petulantia ſibi modeſtius conſulentem ſignificare uellent, non ſimplici forma taurū, ſed caprifico caput, colla, armosq́ redimitum pro iſtiuſmodi uirtutis hieroglyphico proponebant. Caprifico enim ea uis eſt, ut laſciuientium taurorum, & quantumuis ferocientium naturam uſque adeò cōpeſcat eorum collo circundata, ut immobiles propémodū eos reddat: cuiuſmodi taurū ab Hercule compreſſum domitumq́ myſtico fabulamento Græcia cōfinxit, perinde ac reliqua etiam monſtra ſuperata, ceſsiſſe uirtuti uitium hieroglyphicè ſignificant: tametſi non ſum ignarus, quæ de tauro Herculeo traduntur, referri à pleriſq́ ad Acheloum amnem, cuius fabula quia omnibus eſt ſcholis tritiſsima, mihi nunc E fuerit diſsimulanda. Origenes Adamantius taurorum immolationem, quæ in diuini numinis tabernaculo fieri iuſſa eſt per Hebræorum legem, ſignificare dicit apud nos ſuperbiæ tumorem & inſolentiam eſſe mactandam. De uitulo uerò in holocauſtum offerendo copioſiſsimè ſcribitur ab eodem, Leuitico homilia ſecunda.

Taurus ab Hercule ſuperatus.

OBTVTVS AMATORIVS.

NEq́ tamen illud omitti debet, obtutum amatorium, qui modeſtia ſeruata fiat, ad Tauri oculos referri ſolitū à peritiſsimis. Vnde illud, βλέπειν ταυρηδὸν, quod tum in Platonis, tum in Xenophontis Cōuiuijs, & Phædone, & alibi, eadem ferè ſententia poſitum animaduertas: tametſi nonnulli rem ad indignationis ſignificatum retraxere, toruumq́ tueri interpretantur: quo ſignificato apud Ariſtophanē ſuper Æſchylo dictum ἔβλεψε γοῦν ταυρηδὸν ἐγκύψας κάτω. Aſpexit igitur tauricè ad humum lumina deiectus. Hac enim facie iratus Æſchylus inducitur ab Ariſtophane. Neq́ ſum neſcius toruitatem à taurorū ferocia dictam, ut etymologiarum autores tradunt, qui toruitatem tauri acerbitatem interpretantur. Huic longè diſsimile eſt βοῶπις, quo quidem oculorū pulchritudo atq́ gra- F tia ſignificatur. In ijs tamen quos ſuperius citaui nimirum de amatorio obtutu intelligitur, in quo modeſtia primas obtinet, isq́ plurimum fieri ſolet in obliquum, & id toruum eſt.

BONORVM OBSEQVIVM.

ALia porrò picturæ ſpecie, hominem ea modeſtia præditū, ut facilè eum queas à perperā factis auertere, indicare ſi uellent, taurum genu dextero illigatum pingebant: hunc enim ſi dextero alligaueris genu, manſuetū & uincula conſequentē inuenies. Hoc cū Romæ Clementis VII. principatu Græculus quidā effeciſſet, ducto ſępius ferociſsimo tauro per uniuerſam urbem, quē tenui admodum funiculo ita religarat à genu, peritiſsimi Magi nomen apud imperitos aſſecutus eſt. Edomitę aūt ferociæ hieroglyphicū apud

A apud Georg. Anſelmũ uidi, impreſſum nummo taurum, cauda ſurrecta, capite cernuo, anteriore crure læuo genuflexũ, ſub querno ſtipite, à quo laurea pendebat: ab altero latere caput leonino ſpolio armatũ. Inſcriptio, MILO CROTON.

PROLES MASCVLA, PROLES FOEMINEA.

AEgyptij ijdem ſacerdotes, ubi maſculã prolem myſticè deſcribere uellent, taurum ab inſcenſione in dextram ſe partem demittentem figurabant: ſi uerò fœmineum fœtum exprimere uoluiſſent, eundem in læuam auertentẽ ſe pingebant. Compertum ſiquidem eſt taurum à conceptu diſcedentem ſi deflexerit in dextram, marem eſſe genitum: ſi ab lęua abſceſſerit, fœmineum eſſe fœtũ. Ad hæc Parmenides, fœtũ tunc eſſe patri ſimilem aſſerit, cùm à dextra locorũ parte editur: matri uerò, cùm ab læua. Hippocrates tradit ſiniſtro teſte obligato marem generari, dextro uerò fœminam: tantiq́ eſſe dextrarũ ſiniſtrarumq́ partiũ in maribus fœminiſq́ cognoſcendis obſeruationem, ut ſi mammarũ prægnantis mulieris dextra flacceſcat, macráue repentè fiat, ſi gemellos paritura fuerat, marem abortũ fieri dicant: ſi uerò ſiniſtra macreſcat, fœminam deperdi. Quin
B & Onirocritæ hæc eadem intelligunt, cùm imaginari dextra parte dentes amiſſos, marium conſanguineorũ obitum ariolantur, ex ſiniſtra uerò fœminarũ. In dextra autem parte uteri materni ſæpius moueri mares, in læua uerò fœminas cõſtat. Albertus ſibi compertũ ait, mulierem quandam fœminas tantũ párere ſolitam ea de cauſa, quòd à conceptu ſemper in læuũ latus decumberet: admonitã uerò cœpiſſe in dextrã conquieſcere, ac ſolos deinde mares genuiſſe. Neq́ uerò diſsimulandum quod ad Ægyptiorũ commentũ facit, Septentrioni uim maſculam ineſſe, quod neq́ quidem Ariſtoteles diſsimulauit: docet enim is, ſi maſculos plures creari uolumus, admiſſuræ tempore dies ſiccos, & halitũ Septentrionis eligendũ, & contra eum uentũ greges paſcendum: ſin uerò fœminas generari uelimus, Auſtri captandos flatus, & in eum paſcua dirigenda, quòd uis in eo uento muliebris inſit. Africanus quoq́ rem hanc tangit in Georg. Ait enim: ſi marem uelis, Aquilone ſpirante admiſſurã faciendã: ſi fœminã, Auſtro. Sed
C enim de læuis, dexteriſq́ mũdi partibus magnũ eſt inter autores diſsidiũ. Vnà enim cum Ægyptijs dexteras mundi partes ſolſtitiales, ſiniſtras brumales intelligit Empedocles: de quo ita Galenus, ἐμπεδοκλῆς δὲ δεξιὰ εἶναι τὰ κατὰ τῶν θερινῶν τροπικῶν, ἀριστερὰ δὲ κατὰ τῶν χειμερινῶν. Neq́ deſunt qui primas olim fœminas ad ortũ & meridiẽ terra genitas, mares uerò ad Septentrionẽ & occaſum fabulentur. Plato tamen Ariſtoteleſq́ alia ratione orbem diuidentes, Orientales eſſe dextras, à quibus initiũ motus: læuas autẽ occiduas tradidere, ut idem Galenus recitat. πυθαγόρας δὲ πλάτων καὶ ἀριστοτέλης δεξιὰ τοῦ κόσμου ἔφασαν εἶναι τὰ ἑῷα, ἀφ' ὧν ἀρχὴν εἶναι τῆς κινήσεως, ἀριστερὰ τὰ ἑσπέρια. Contrà Varro Latinę linguæ lib. VI. cœlum ait dictũ templum: eius cœli partes quatuor conſtitui: ſiniſtram ab Oriente, dexterã ab occaſu, anticam ad meridiẽ, poſticam ad ſeptentrionẽ. Cui Plinius ſubſcribit dicens, errantia ſidera contrarium mundo curſum agere, quippe læuũ ſemper illo in dexterã præcipiti. quãuis Feſtus Anticam eam cœli partem, quæ ad meridiem ſole illuſtratur, dexterã uocat, ita enim anticã interpretatur: poſticam uerò ad ſeptentrionẽ, ſiniſtrã. Alcinous in Gręcorũ monumentis adnotatum ait morem ſacrificandi ſeruatũ diu, ut circumcurrerent aras, curſum auſpicati ab læuo dextrorſum Zodiaci quadã imagine, cuius motus ſit mundo diuerſus ad exortum uergens: mox uerò ab dexteris læuorſum procurrerent, quo motu cœlum rotari manifeſtum. Contrà Ægyptiorũ poſitionẽ T. Liuius libro ab Vrbe cõdita primo, dexteras ad meri-

diem partes Augurũ instituto, ad septentrionem sinistras statutas ait. Ad hanc D sententiam facit quod Psalmo apud Hebr. 89. legitur, Aquilonem & dextrum tu creasti: quod nonnulli Austrum interpretantur, alij mare. Cum Hebræis ue rò consentiunt & Chaldæi, qui Austrum ponunt. Sedenim & Auster pro mari nõ ineptè accipitur, si sphæra recta statuatur polis ad finitorem inclinatis. Nam Ægyptij, quos Cleomedes non postremi nominis autor secutus est, ipsam mun di totius figurã aliter descripsere, utpote qui Aurorã esse caput, Borealia dexte- ra, Australia sinistra constituere: maritimisq; piscibus tum ob alias causas, quas loco suo recensuimus, tum ob id præcipuè abstinebãt, quòd Nilum à sinistra or tum, quippe fœminea fœcundaq; parte, in dexteram quippe uirilem sterilemq; (ita enim erant eorum cõmenta) illapsum, quippe ubi mare sit, corrumpi dice- rent. Nam de maris ipsius sterilitate suo loco diximus: atq; ita dexteram oram, hoc est, maritimam, cõsiderato Ægypti situ, perditionis symbolum statuebant. Neq; hîc dissimulandum quòd apud Eucherium, ubi de Aquilone loquitur, qui pro Dæmone accipiatur, inuenies eum uocari dexterum, & ita ipsum quo- que sibi dexteri nomen adsciscere. Nam & Hieronymus quartis Hebræorum E castris Aquilonem dexterum appellari tradit, sed falsum ait nomen cùm de Dæ- mone eius uenti domino intelligatur, qui undecũq; sinister, sinistra omnia mor talibus oggerat appetenda. Causam tamen Eucherius super dexteri nomine a- liam ab hac arbitratur, quippe quòd perperàm agere uolenti dexter adsit obse- cundando, suadendo, procliuiter attrahendo. Nam illud palàm est, ait, in sacris literis diabolum gestare Aquilonis nomen, eaq; locutione quicquid bonis cona tibus aduersatur accipi: is enim bonorum operum ardorem extinguit, atq; om- nia frigefacit: & ob id & infideles & impij, cõtumaces sceleratiq; homines, eo no tantur hieroglyphico. Vnde illud: Ab Aquilone pandetur omne malũ. Et quia flatus uehemens quò frigidior, eò magis ignem in quem inciderit exuscitat, di- ctum, Ab Aquilone exardescent mala super terrã. Tetigere & Poëtæ nostri de- xteras læuasq; cœli partes. Sedenim Maro & Naso, nullius addicti iurare in uer ba magistri, eas non distinxere. Lucanus Ægyptiorũ adhæsit factioni, & sen- tentiam ipse suam declarauit eo loco:

Ignotum uobis Arabes uenistis in orbem,
Vmbras mirati nemorum non ire sinistras. F

hoc est, in Australes partes non porrigi. In hoc autem id interest, ubi quis uni- uersi statuat caput: quo super argumento plu ra dicere nostri non est instituti, quare ad ip- sas rerum significationes reuertamur.

AVDITVS PROMPTVS.

AVditu enim duo ex quadrupedum ge- nere maximè pollent, Ceruus & Bos: quamuis, ut in Asino dictum, Aristophanis interpres Murem & Asinum præferat: quod alij uiderint. Sedenim Ceruus quamuis acer rimi sit auditus, tantisper tamen eo excellit, quandiu arrectas auriculas tenet, quas ubi demiserit, non solùm non præstat auditu, ue- rumetiã laborat surditate. In Tauro aures ad audiendum promptæ semper, atq; eo præser tim tempore, quo fœmina pruritu exagitata mugierit, quo non amplius quàm per ho-

A per horas ad summum treis afficitur, eo tempusculi spatio nisi taurus accesserit, naturam colligit, neq; antea quàm uigesimo pòst die mas à fœmina repetitur, quod raro tamẽ accidit, quia taurus quantumlibet longè abfuerit, accepta uoce statim accurrit. Eaq; de causa Ægyptij sacerdotes per auriculam tauri pictam, & auditum & obsequij sedulitatem indicabant. Pari modo iuuenca quoq; tauro se morigerã præbet. Sanè Vaccam Ægyptij Veneri dedicarũt, quam cœlestem uocant: & Isidis suæ frontem cornibus insignitam ostentabant, quippe ob obsequium quo ipsa quoq; tauro paret, simulac incitari eius ad uenerem mugitũ audierit. Licet uerò singulis animantibus uoces propriæ ad initum sint, ut suibus, & capris, & ouibus, nulli tamẽ grauior quàm bubus fœminis. In reliquis porrò animaliũ generibus mares grauius sonant quàm fœminæ: in bubus è contrario est, ait Aristoteles: nam boum fœmina grauiorem quàm mas uocem habet.

N E P T V N V S.

AT cùm mugitus pelagi taurino sit nõ absimilis, & ipsi Neptuno tauros immolabant, & eum ab eodem mugitu μυκηταὶ appellabant: quia idem Deus
B à sacerdotibus nonnunquã ταύρειος nuncupatus est. Quos uerò tauros Neptuno sacros esse uolebãt, undecunq; nigros deligi iusserunt, ut ita pelagi colorem exhiberent. Atram enim, nigram, obscurámue maris aquã dicere mos ubiq; est: unde etiam Aquilam ab aquæ colore, quippe fusco, dictam uolunt, deumq; ipsum cærulicomũ, & cæruleo indumento uestitũ paßim inuenimus. Ad hæc pectus illi præualidum, armiq; taurorũ in morem carnosiores attribuuntur. Hinc in pulcherrimo Syracusanorũ nummo latum conspicias portũ, in cuius medio ea membrorũ habitudine taurus procumbit, delphinis circùm colludentibus. *Syracusanorum nummus.* Qui uerò ludi Taurij nuncupati fuerunt apud Romanos, haudquaquã Neptuno, sed inferis dijs instituti erant ad sedandam pestilentiam quæ Tarquinio Superbo Rege in mulieres grauidas sæuiebat: inde scilicet ortam, quòd caro taurina populo diuendita fuerat. *Ludi Taurij.* De Neptuno uerò qui ταύρεος, ut apud Hesiodum Scuto Herculis, uocaretur, alij dicunt propter undarum sonum, quæ, uti dicebamus, boum instar mugiãt: alij, quia Neptunus taurina induebat galea: uel quia ita eum Bœotij uocitabãt à tauri sacrificio quod illi erat institutũ, de quo Maro:
C *Taurum Neptuno, taurum tibi pulcher Apollo.*

F L V V I I.

QVin & fluuios ipsos cornigeros uel ταυροκραίνους, hoc est, tauricipetes, & taurituos, ut luculentã apud Græcos locutionem interpretemur, paßim effingunt. Hinc Tybris Maroni,

Corniger Hesperidum fluuius regnator aquarum,
Et gemina auratus taurino cornua uultu
Eridanus. Vt apud Ouidiũ in Metam. Granico nata bicorni, non ut uulgata habent exemplaria, Gracili cognata Granico. Sic tauriformis Aufidus Horatio. Nam & taurũ à Perilao Phalaridi dono datum, Gelonis fluuij fuisse imaginem, apud Pindarũ Pythijs legas. Et Timæus taurũ eum quamuis ita dicatum, ab Agrigentinis in mare proiectum asserit, ne qua tam sæui tyranni memoria superesset. Compluribusq; demũ in locis flumina taurina specie fingi solita cõperimus, ut Eurotas apud Lacedæmonios, Cephisus apud Argiuos, Asopus apud Sicyonios & Phliasios fuere: quem tamen Athenienses humana facie figurabãt, cornibus tantũ à fronte prominentibus: siue propter mugitũ, quem, uti dictũ, ciere flumina taurorum instar uidentur, & taurorum instar atrocia sunt, ut Fe-

ſtus ait: ſiue quòd cornua fluminibus ab flexuoſis eorũ lapſibus attribuuntur. D

TONITRVS.

QVod uerò pertinet ad mugitum, mythologi philoſophi abactas Geryonis boues impulſu Herculis, tonitrus hieroglyphico ſignificato intelligi debere autumant: quæ quidem ſententia eorum eſt, qui Heſiodi philoſophiam interpretantur, ea ſcilicet de cauſa quòd Poëtæ plerunq; tonitrus auditos mugire dixerint. Abigi uerò ab Hercule dicuntur, quia Solem per Herculem intelligebant. Solis igitur calor in nubes illapſus, earumq; rigore coarctatus, ſimulac defractis nubibus erumpit, mugitus eos ciere conſueuit.

LÆTITIA.

LAtè uerò diffuſum eſt hieroglyphicum illud, ut per uituli ſignum lætitia ſignificetur: unde etiam Vitulari uerbum, hoc eſt, lætitiæ ſignum præbere, & exultando geſtire, apud ueteres uitulantes, gaudentes, lætabundosq; dici comperias: ut non temerè apud coniectores Hebræos legas, laſciuientẽ currentemq; taurum per ſomnium imaginari, futuræ lætitiæ ſignum eſſe: addi uerò lucri aduentantis ſignificatum, ſi per huiuſmodi quietem paſcentes uiſi fuerint. Eius uerò laſciuiæ cauſa Pſalmographus clamat circundatũ ſe à uitulis multis, & à pinguibus tauris obſeſſum. E

ANNONÆ FELICITAS ET PENVRIA.

QVoniam uerò & in ſomnia, & in id bouis ſignificatum incidimus, quo læta nobis omnia proponuntur: qua ratione quóue modo bouillum pecus annonæ feracitatem, atq; itidem penuriam ſignificet, ex diuinis noſtrorũ literis hiſtoriam repetere minimè fuerit importunum. Satis enim conſtat, quemadmodum Ioſippus ille ſomniator Iacobis filius ob inuidiã fuerit à fratribus uenundatus, atq; in Ægyptũ adductus, ubi longam ſeruierit ſeruitutem, utq; poſtmodum primas apud regem obtinuerit, poſteaquã nocturnam eam imaginẽ, quæ ſeſe Pharaoni altius dormienti obtulerat, interpretatus eſt. Imaginatus enim erat ille ſeptem boues, pulchro, hilari, & pingui aſpectu ab ripa Nili ad paludem aberrantes, quas ſeptẽ aliæ deformi macie paluſtri eo loco emergentes exceptas conficerent: mox uerò exiſtimabat ſeptenas ſe ſpicas cernere multa fruge conſpicuas, & quæ iam ſecari poterant: eas totidem numero ſpicæ ſterilitate inſigni ex proximo occupare uidebantur (hoc uerò uiſum ſecundo loco, quod ex Hetruſca diſciplina in oſtentis expetitur, primo additum, atteſtatum facit, ut etiam in Gedeonis uellere diximus.) Hic iuuenis rerum prudentiſsimus, eximiam quandam ſeptem annorum feracitatem ex eo portendi pollicitus eſt, quam optimæ illæ boues cum frugiferis ſpicis inſpectę denunciarent: quippe quòd ſit animal agrorum cultui præcipuè idoneũ, telluris felicitatem per eas interpretari oportere: cuius lætitiæ cauſa futura eſſet Nili inundatio, unde uiſæ eſſent illæ boues emergere: idq; per ſpicas, quæ hilari eſſent aſpectu manifeſtius ſignificari, annorum quippe ſeptem lætiſsimũ prouentum: cætera quæ his auerſa apparuiſſent, totidem annorũ famem demonſtrare, quę ubertatem illam eueſtigiò ſubſecutura eſſet. Eſt nimirũ palus ſterilitatis indiciũ, ſterilisq; paſsim tum à poëtis, tum ab oratoribus appellatur. Cùm autem interpretationem huiuſmodi euentus approbaſſet, Rex Ioſippi conſilio fretus nõ modò famem ab Ægypto depulit, ſed finitimos etiam populos abundè ſaturauit. Aiunt itaq; Ægyptij, eius beneficij memores, homini gratiã ita relatã uoluiſſe, ut ſimulacrũ Serapidis cũ modio in capite, huius rei monumentũ eſſe decreuerint. Sed enim alibi de Serapi. Mirũ au- F

tem

A tem memoratu est, quantũ honoris uetustas ijs attribuerit, qui humano uictui uel industria, uel cura, uel ope priuata consuluissent. Liuius autor est, auratam bouem extra portam Trigeminam Minutio Auguri positam à populo collata stipe, quòd farris preciũ intimis nundinis ad assem redegisset. Farre enim uictitasse populũ Rom. per CCC. annos ab Vrbe cõdita, Verrius Flaccus prodidit.

TERRA FRVGIFERA.

APud Persas barbara cerimonia bos fronte in leoninã faciem conformata, ex antro cornibus arreptus educebatur ad sacrificium: de quo Papinius:

Indignata sequi torquentem cornua mitram.

quippe cùm taurus plurimùm terrenum animal sit, terræ & inferis potestatibus damnatum, Soli tamen ab ea gente dedicatus, uim eam ostendere uidebatur, quã Sol in uniuersam terrã exercet. Quòd autem extraheretur B ex antro, delitescere uim eius in terræ uisceribus indicabat, quam ut euocarẽt, & frugum feracitati consulerent, sacrificij genus id instituerunt. de quo etiã in Leone. Neq; quidem alia de causa bouem quandam ab Argo tot luminibus prædito custoditam fabulantur, nisi ut terram ipsam ostenderent noctu ab ipso cœlo tot stellarum luminibus insignito non indiligenter obseruari, donec à Mercurio, quippe à Sole cõficiatur, cuius oriente iubare stellarum lumina passim extingui uideantur. Quid autem aliud portendere uisus est bos ille arator, qui decusso iugo triclinium, in quo cœnabat Vespasianus, irrupit, ac fugatis ministris quasi repentè defessus procidit ad ipsos accumbentis pedes, ceruicemq; summisit, nisi terrarũ orbem amarissimo Vitellianæ dominationis iugo pressum, opem à gente Flauia deposcere, quæ iam rerum esset potitura? Terram itaq; bos eo ostento præ se tulit. *Bouis portentum.*

OPIS IMPLORATIO.

HAec autem opis imploratio per bouem facta, adducit in memoriã alteram Scytharũ more bouillo interueniente corio factam: apud eos enim opis & C auxilij imploratio fieri solebat mactato boue, in corio cuius, qui opem sibi afferri ab amicis posceret, reiectis in tergum manibus sessitabat: qui uerò auxilium pollicerentur, dextero pede corium calcabant, profati quantũ præstare possent: quem morem latè scribit Lucianus dialogo de amicitia, cui titulus Toxaris. Et quod ad hoc fertur de Homolottorum sacrificio, qui fœdera sancientes bouem in minutissimas partes dissecabant, etiamnum durat apud eosdem Scythas, qui oram inter Tanaim & Phasim accolunt, nunc Cercassios appellatos: eos nõnulli Ziccos esse uolunt: hi autem si grauem aliquam iniuriam acceperint, implora turi amicorum auxilium bouem mactant, pelleq; detracta & humi distenta, in eaq; sedentes, carnibus bouis in minutissima frusta diuisis, partem unicuiq; aduenienti porrigunt: quiq; accipiunt, ita se eo fœdere deuinctos intelligunt, ut se, fortunasq; suas omnes parati sint exponere pro amici, qui uiscerationem hanc fecerit, iniuria uindicanda.

FRVGVM OPVLENTIA.

QVi uerò boues iuncti in nummo Vespasiani iam Imperatoris & Cos. V. habentur, atq; alij similiter iugati in C. Marij C. T. nummo, nimirum aratio- *Bos in Vespasiani et C. Marij C. T. nummo.*

nis partes procuratas, & rei frumentariæ cõmoda declarant: nam & apud coniectores, uti superius dictum, arantes boues imaginari, lætissimã prænunciant frugem, & opulentam rerum felicitatẽ. Quin & nomen boui à nutriendo factum, βῶ quippe nutrio: labore enim suo in exercenda terra continuò nos pascit. Hinc Græci βούφαρον felicem agriculturam uocant, quibus φάρος agricultura est, & bouis etiam epitheton. D

IVSTITIA.

QVoniam uerò ipsa frugũ opulentia sæpe sub iustitiæ uocabulum cadit, eaq; de causa Gentes Legiferam Cererem appellarunt: longè conuenientius diuinæ literæ per bouẽ eos intelligunt, qui iustitiæ iugum trahunt, bonisq; & frugalibus operibus laborẽ suum intendunt. De quibus Paulus citat illud ex Mose: Non alligabis os boui trituranti. quod mox ita declarat: Nunquid de bubus cura est Deo? an propter nos utiq; dixit? quia debet in spe qui arat arare, & qui triturat in spe fructus percipiendi. Et Hierosolymitanus Hesychius plerisq; diuinarũ literarũ locis bouem poni pro homine ait, qui iustitiæ sit operibus intentus: idq; est bouẽ offerre in sacris: ut ouem, à malis abstinere. Alibi uerò Aaron uitulum pro se & pro domo sua tanquam iustus, hircum uerò pro peccato iubetur immolare. Sed quod obseruat Hesychius memoria repetendum, Leuitico, Pontificem, hoc est, doctores prohiberi ad Arcam testimonij quocunq; tempore ingredi, ne utiq; curiosius inquirant, quemadmodum uerbum caro factum est: quomodo qui forma Dei erat, in forma Dei factus est: quomodo exinaniuit semetipsum, & in cœlis mansit. Horum enim fides salutem affert, periculum inquisitio. Sed tunc demũ indulget ut ingrediatur, cùm pro peccato arietem in holocaustũ obtulerit, tunicã linteam induerit, femoralibus linteis pudenda celarit, zona lintea succinctus fuerit, linteã cydarim imposuerit capiti: hoc est, quando Deo conciliatus erit, perpurgatus mentem corpusq;, nitidus, castus, iustus, & intellectum diuini muneris gratia, decoreq;, hoc est, sapientia redimitus. E

PECVNIA.

Bouis effigies in numismate Atheniensiũ.

ATheniensés autem quò frugali adeò labori gratiam referrent, Bouis effigiem numismatis honestarũt: id autem didrachmũ erat, ut nono libro Pollux: unde prouerbium, βοῦς ἐπὶ γλώσσῃ βέβηκε, per linguam bos inambulat: de ijs qui accepta ab aduersarijs pecunia, mox præuaricati susceptas causas deseruere, uti fecisse Demosthenes fertur, qui etiam id sibi gloriæ uertit, quòd ut taceret plus accepisset, quàm qui diu orauerat. Hinc apud Homerum & alios tot numero boum precium rebus præstitum inuenias, ut illud Iliad. β. ἑκατόμβοιο ἕκαστος, quorũ singuli scilicet flocci centũ aureis nummis æstimabantur. Id enim honoris boui ueteres habuerũt, ob multas, quas ex eo consequimur utilitates, ut in aureorum nummũ parte una bouis effigies, in altera principis facies cuderẽt. Nam quòd pecunia aliquando fuerit ex corio bubulo, eoq; spectare Didûs mercaturam, asseuerare non ausim: tametsi Tib. Donato cõmentum placet. & Græcorum nonnulli ante Numam scorteas & ostracinas pecunias in usu fuisse dicunt: quod & Trãquillus literis mandauit. & illud fama tenet, asses ligneos & scorteos ab eodem Numa, qui postea ferrum admixto ære signarit, in cõgiario populo datos. Apud rerum scriptores inuenias sæpe Imperatores exercituum rei pecuniariæ inopia, scortea persoluisse stipendia, mox illatis pecunijs iustũ unicuiq; preciũ restitutum. Præclara Venetijs est Michaëlium familia, quæ aureos insculptos clypeis gestat, quod illi honori, ut aiunt, datũ: quia bello quod contra Saracenos F

Scortei nummi.

pro

A pro Hieroſolymis Balduino Rege ſuſceptũ fuerat, duce claſsis & Venetiarum Dominico Michaële, deficiente ſtipendiorum cõmeatu, qui remigibus & ſocijs naualibus exolueret, excogitauerit is coriũ ſignare minutioribus fruſtis, idq; pro ſtipendio, alijs pro argenteorũ, alijs pro aureorum precio numeratis, imperauit promulgatione ſolenni, ut pro certi precij denarijs à lixis & cauponibus, & cuiuſq; mercis inſtitoribus acciperentur, multa indicta recuſantibus: ita occurſum exercitus neceſsitati: cumq; domũ reuerſus eſſet, publicã fidem perſoluturus, conuocatis omnibus qui pecunias ſcorteas eas haberent, totidem argenteas ijs, alijs aureas repræſentauit. Sed nummus hic ſcorteus, qui à Numa diſtributus, teſſeræ potius uicem geſsit, quàm pecuniæ: temporarius enim fuit. Nummum tamen ſcorteum D. etiam Hieronymus agnoſcit. Nam quod de boue precij nomine pronunciato dicebamus, apud Homerũ Hecatomben ἐννεάβοιον inſtitutam legimus, quod interpretes nonnulli nouem boum precio comparatã intelligunt. Erat in Draconis legibus irrogata multa quædam δεκάβοιον. In ſpectaculis, quæ Deli celebrabantur, præco pronunciare ſolitus erat tot boues datũ iri:
B unde putarunt quidam, bouem Deliorum potius fuiſſe nummũ, quàm Athenienſium. Cæterũ Plutarchus bouis figurã in nummis cudere inſtitutũ à Theſeo tradit, uel ob Taurum Marathonium, quem ipſe edomuerit: uel ob Minois ducem, quem ſingulari certamine deuicit: uel ut hoc honore bobus præſtito ciues ad agriculturã alliceret. Sanè ut idem Plutarchus Publicolæ uita, bouis precium centũ obolis imputabatur: quamuis Pollux, uti ſuperius dictum, didrachmum tradat: pecudis uerò decem. Prius enim quàm nummorum uſus eſſet, pecudibus atq; iumentis plectebantur ſontes. Quare bouis, pecudis, ſuisq; etiam ſigna plerunq; in nummis inciſa ſunt.

Bouis figuram cur nummo inſculpſerit Theſeus.

VOCALIS PRIMA.

SEd ut ad rem noſtrã reuertamur, à Phœnicibus etiã eſt honos habitus boui, qui literarũ, ut fama eſt, inuentores, primæ uocalis nomine bouem appellitabant, cùm animal ſit humano uſui maximè neceſſarium. Quod uerò neceſſariũ eſt, uti dicit Heſiodus, neq; ſecundum, neq; tertium eſſe debet, ſed primum ilicò: prima uerò litera eſt A, quæ ſuapte natura ex imo barathri, nullius ueluti reli
C quæ inſtrumenti indiga, utputa linguæ, dentium aut labiorũ, libera pronunciatur, primaq; in infantibus articulata dignoſcitur. At & terra, cuius ſymbolũ eſt bos, prima omnium humanæ conſuluit infirmitati, prima alimenta ſubminiſtrauit, prima rerum omnium uſus, utilitatem, ab ea poſcentibus elargita eſt.

ITALIA.

ROmani porrò tantum honoris boui tribuerunt, ut Italiam ipſam ab olim Italis nuncupatis Bobus appellatam prædicent: quamuis Græcorum figmento Eratoſthenisq; in primis cõfictum ſit Italiam ab Italo rege dictam, qui Emorgeti ſucceſſerit. Non temerè tamen Varro boues cæteris pecudibus honore præſtare præſertim in Italia, & propter utilitatem, & propter cognomen exiſtimauit. Neq; dedignati ſunt Romani, quod memorat Plutarchus, Bubulci nomen in familias admittere, perinde ac etiam & Porcios, & Caprarios dici ſe alij non erubuerunt.

VIſebatur olim in Argiuorum foro taurus à lupo ſuperatus: hieroglyphicum id pugnam indicabat, quæ inter Danaum & Gelanorem de regno fuit. Horum ſiquidem animaliũ portento, dum comitia procraſtinantur, oblato, uictoreq; lupo, omnium ſuffragia ad Danaum declinarunt, quem utpote

externũ lupum eſſe dicebant, cùm Gelanor inter eos uerſatus ciuilia eorum negocia tractaſſet, ideocꝫ ciuis, uti bos humanæ conſuetudinis conſortia nõ reformidat, haberetur. Argiui itacꝫ figuram eam rei monumentum eſſe uoluerunt, quod in lupi cõmentario latius explicauimus. Antiquiſsimã porrò legẽ fuiſſe memoriꝫ proditũ eſt, eum qui bouem occidiſſet, non aliter capite damnari, quàm ſi ciuem interfeciſſet. Vnde apud Athenienſes Erechtheo imperante, cùm ſacro quodã Bouem mactare neceſſe eſſet, ut ſacrũ ritè perageretur, necꝫ legi fraus fieret, inſtitutũ ut Popa, quem illi βυφόνον appellabant, ſimul ac bouem percuſsiſſet, relicta ad aram ſecuri, arrepta ſtatim fuga ſolum uerteret, & ex Attica prorſus aufugeret: quod facinus ne impunitum relinqueretur, decretum ſit ſecurim ipſam in iudicio ream conſtituere: ex quo illa iudicandi quotannis conſuetudo poſtmodum inoleuit. Apud Priſcos etiam Romanos inuenias capitale fuiſſe, ſi quis bouem interemiſſet. D E

CIVIS OPPRESSVS A peregrino.

OPVS ET LABOR.

DE opere demũ & labore hieroglyphica paſsim uulgata ſunt, deſcripta quidem cornua, capútue bouis, maris opus: fœminæ uerò, laborem anxietatemcꝫ ſignificare: quamuis in impreſsis Hori codicibus βοὸς dictio utrocꝫ lemmate deſideratur: ſcribendũ enim eſt ex uetuſtis codicibus manuſcriptis, βοὸς ἄῤῥενος κέρας: & inferius, βοὸς δὲ θηλείας κέρας. Diſtinguuntur uerò à cornuum ſpecie mas & fœmina, quippe quòd marium & maiora & tortuoſiora ſint, fœminarũ uerò & minora & uno flexu conſpicua, cuiuſmodi ferè ſunt nouæ Lunæ cornua: ſed in hoc ſignificato nonnulli ſarcula, ligones, &, ſi Deo placet, raſtra etiam ad cornua religarũt. Sunt qui nulla maris fœminæcꝫ differentia, bouillum caput exertum pelle, purgatumcꝫ carne, pro labore & tolerantia proponant.

Hori locus emendatus.

FRVCTVS EX LABORIBVS.

ETſi fructũ ex laboribus perceptũ indicare uelint, caput huiuſmodi floribus & corollis redimitũ faciant, corymboſcꝫ & ſerta hinc inde à cornibus ſuſpendant: cuiuſmodi faſcia molem Æliã ambibat, ut fruſta quædã quꝫ adhuc integra operis parte permanſerũt, oſtendũt: ſiue id ſacrificiorũ uidelicet Tauroboli aut quid huiuſmodi ſit indiciũ, cùm iuxtà uiciſsim & patina adſculpi ſoleat, quod præcipuè in templorũ parietibus, inter triglyphos ubicꝫ ſpectamus, eacꝫ de cauſa capita illa coronata plurimũ habentur: ſiue larga laborũ præmia interpretari malimus, ut Romæ in eadẽ Adriani mole patina, munificentiã, bouillo capite labores, ſiue res fortiter geſtas oſtentãtibus. Nam poſt uitæ præclarè actꝫ curſus, laboreſcꝫ ſuperatos, apotheoſis ipſa præmium Imperatorijs familijs decernebatur: aut ea excitabantur mauſolea, uel pyramides, uel columnæ, quæ ibi cõditos ſupra mortales euectos gloria cõmonſtrarent. Apud Petrum Melinũ Romꝫ uidimus ahenũ bouis caput antiquiſsimi operis ſcitè factum & uenuſtè, quod olim fuit ad trabis alicuius ſimam, aut mutilum, aut coronã, pro fultura accommodatũ, eo omnino geſtu factum, ut laborioſo nixu ſuſtentaſſe aliquid uideatur; eſt enim caput gutturi appreſſum, criſpantibuscꝫ palearibus conatus ſpeciẽ oſten- F

A ostentat, quod dubio procul ad tolerantiæ, laborisq; significatum referendum est. Memorabile sanè ueterum Germanorũ institutum fuit, uxori ducendæ boues iunctos, frænatũ equum, & scutũ cum framea gladioq; mittere dotis nomine, ut uxor (ait Tacitus) uenire se laborũ periculorumq; sociam his incipientis matrimonij auspicijs admoneretur: idem in pace, idem in prælijs se passuram, ausuramq;. Laborem enim iuncti boues, bellum paratus equus & data arma denunciabant. Apud autores Græcos inuenias bouem, quòd terræ laboribus exercendis sit destinatus, γαῦον appellari. Apud Mathematicos Tauro ascẽdente genitos, laboriosos, atq; perpetuæ deditos seruituti, propterea quòd animal ad iugũ præcipuè natũ est. Qua de causa Tyrijs Carthaginem ædificare aggressis, intermissum opus est bouillo capite adinuento, alioq; urbis mœnia translata: uidebatur enim ostentum id nil nisi laborem & anxietatẽ minitari, donec equi mox adinuento capite, læti alacresq; belli signum excepere. Horum alterum Virgilius dissimulauit, qui fabulam scribebat, nõ historiam, rem tamen agnouisse uisus, quòd bello genus intractabile futurũ dixit, sed facilem uictu per secula gentem,
B quippe quæ uel iugum acceptura esset, uel fræno coërcenda: quamuis non postremi nominis interpretes facilem uictu interpretari malint ad uictum comparandum, qua in sententia Seruius est.

Germanorũ olim mos in ducenda uxore.

ABSVRDA RES.

ATq; ne à boue & equo longius discedamus, est illud ex horũ alterutro hieroglyphicum, ut cùm absurdè & imperitè factum quid ostendere uoluerimus, bouem cum clitella, uel equum aratro adiunctũ figuremus: quam quidem rem & absurdam sanè, & ab cuiuslibet ingenio uel uiribus alienam prouinciam innuere uolumus: quod luculenter uno uersu complexus est Horatius:

Optat ephippia bos piger, optat arare caballus.

Quod etiam Quintil. ex Epistolis ad Atticum tangit, ubi libro quinto inquit: Non nostrum onus, bos clitellas. Dixerat enim Cicero quinto ad Atticũ libro, Clitellæ boui sunt impositæ, illá ne, non est nostrum onus, sed feramus. Sed ad nostra redeamus.

IVDAEI.

IN diuinis literis Iudæi, ut sæpe dictum, hieroglyphicè per bouem intelliguntur.
C Nam Hierosolymitanus Hesychius bouem eum accipit qui mandata tantum legis simpliciter obseruat, utpote quòd bos sit laboris signum. Eucherius significationem ad omnes trahit, qui uitam laboribus exercent: & Mosaicum illud, Non alligabis os boui trituranti, interpretatur, ut neminem mercede sua fraudandum intelligat.

APOSTOLI.

APostolos quoq; per boues accipit, qui suscepto Christi iugo uniuersum terrarum orbem euangelico uomere perarauerunt. Illud uerò, Quasi bos ductus ad uictimam, quod pro uecordia nonnulli dictum accipiunt, de Domino omnino intelligit, qui pro salute nostra eam quasi stultitiam suscepit. Ante fores templi ad abluendas ingredientium manus lauacrum aheneum boues XII. sustinebant, qui quidem frontibus tantùm extabant, terga & posteriora occultabant. Per boues eo gestu hieroglyphicè factos, Gregorius Pastores Ecclesiarum intelligit, quorũ aperta & in propatulo proposita opera cernimus, sed quæ ipsi clàm faciant sentiántue, Dei iudicium, non nostrum esse debet: id enim ait sibi uelle, quòd eorum lateant posteriora.

VITIOSVS. D

QVod uerò pertinet ad uaccã, per hieroglyphicũ eius diuinæ literæ, ut idem tradit Eucherius, hominem uitijs, quæ corporis sunt, plenũ indicant, citato loco ex Psalmo, Inter uaccas populorũ. Sed illud de uaccis fœtis quas Palæstini ad trahendam Arcam Domini sine rectore iunxerunt, uitulis earum intra caulas domi detentis, ita interpretatur: fideles quidẽ intelligi, qui tamẽ foris humanis affectibus torqueantur, illi alligati à recto tamen itinere non declinent, quia Arcam domini portãt, mandata quippe eius menti firmiter insidentia. Et idem alibi ad Valerianũ: Tũc uerè Bethsamis tẽdimus, cùm uiã rectitudinis gradientes, ad uicina erroris latera, etiãsi affectus pignorũ auocẽt, minimè declinamus.

PODAGROSVS.

SEd quid illud, quo ex bouillo pede podagrosum hominem significabãt? Bos enim præcipuè ungulis cum dolore articulorum laborat, quo quamuis non intereat, ungulas tamen interdum amittit, & pedes uehementer intumescunt: unde fictum ab Ægyptijs, Tauri cœlestis pedem extra regionẽ suam in Æthiopas exporrigi, quorum & pedes, & articulos esse tumori egregiè obnoxios exploratum est: & in Italiam transgressos, paucissimos inuenias qui non articulorum uitio laborent. E

A LABORIBVS QVIES.

SOlutus porrò bos, & præsepi redditus, partã à laboribus quietem ostendit: quod antiquissimum Ægyptiorum hieroglyphicum Græci adagio prosecuti sunt, βοῦς ἐπὶ φάτνῃ dicentes, cùm exautoratũ hominem, & donatum iam rude, otioq; & tranquilliori uitæ restitutum significare uoluerint, quia scilicet moris est ab laboribus boues ad pręsepe sistere, atq; illis pabulum sumministrare. quãquam sunt qui prouerbium ad mollioris uitæ significatum detorqueant, & ingenium à labore procliue ad libidinem ex hoc intelligi contendant. Sanè quidẽ Hebræi coniectores, cessationis & ignauię signũ esse dicunt, cùm quis dormientes tauros uidere se per somnium uisus fuerit. Vtcunq; autem, XII. illi maiores qui regnum à Sabaco Ægyptiorũ rege relictum spontè moderandũ suscepere, ut oneri magis quàm honori tantã regni curã sibi fuisse testarentur, in celebri illa pyramide, quam cõmune collegarũ omniũ sepulcrũ construxere, contignationẽ tecti, quę uno constabat lapide, præsepibus adsculptis insigniuere, ad quę scilicet tot laboribus exantlatis, tot curis abiectis & ablegatis, requieturi demũ essent. Huic contrarium est bos sub iugo, de ijs qui perpetuo labore fatigantur. Quòd uerò nos ab Iesu asserti in libertatẽ censemur, id ita intelligendũ, Iudæis impositum fuisse legis iugum tanquam seruis, ut quasi per uinculum ad præceptorum obedientiã traherentur, atq; ita Deo seruire discerent, & assuefierent: pręcipit enim lex, Non mœchaberis, nõ occides. An uerò nos, quia sumus liberi, mœchandi licentia abutemur, & sicariã sine metu faciemus? nequaquam: imò nobis neq; quidẽ concupiscere, neq; uel irasci præceptũ est. Arctiora igitur sunt iugi nostri uincula: at non ita, si rem rectè perpendamus. Nam lex imperatoriè mandat, ne quid perperàm agamus: Assertor noster præcidendas monet uitiorum causas, ut neq; quidem facere quicquam præter ius & fas in animũ inducamus. Hæc enim est uera libertas, cùm nosmetipsi sponte abijcimus uitiorũ iugum, cùm libidinum ergastula confringimus, & è malarum cogitationum uoraginibus emergentes, uinculis omnibus expediti, in synceritatis liberos campos euadimus, abstinemusq; non tanq̃ serui à flagitijs metu flagri, sed tanquã ingenui, F

nui,

A nui, piè ſanctéq; educati, ſponte probi modeſtiq; filij, & quia patrem diligimus, omni ſtudio, meditatione, conatuq; monitis eius ita obtemperare cõtendimus, ut ne cogitare quidem ullum uelimus ſcelus. Boni enim qui ſunt, niſi ſponte bo ni ſint, nullũ ex bonitate ſua præmiũ aſſequuntur. Nam & Abraam & Enoch, Noë, & patrum pleriq; alij, ſine legis ſeruitute Deo placuerunt. Lex uerò tunc data eſt, cùm ſeruili contumacia non modò Moſi non audire, ſed ipſius etiam Dei, qui uidentes eos atq; ſentientes in libertatem ex Ægyptiorum oppreſsione aſſeruerat, mandata detrectare pertinacìſsimè cœperunt: & quæ plurima in hanc ſententiã diſputat Irenæus. Sed iam ad diuerſorum deorum, quos ſub bouilla imagine ſuperſtitio antiqua coluit, conuertemur.

BVCEPHALI.

PRætereundum autem nõ eſt, etiamſi κατὰ πάρεργον, bouilli capitis notã equis inuſtam, illis ex ſigno dediſſe nomen apud Theſſalos, quippe ut Bucephali appellarentur: ita enim Gens eos uocabat equos ea nota inſignitos, cuiuſmodi fuit nominatiſsimus ille Bucephalus qui Alexãdro Macedoni tam charus fuit. Falluntur autem qui putant equum eum à bouillo capite, uel à cornibus qui-
B bus animal id præditũ fuiſſe dicitur, ita nuncupatũ. Nam quòd equi nonnulli apud Theſſalos Bucephali uocẽtur, oſtendit Ariſtophanes ἀναγύρῳ. Quantę uerò commendationis eſſent equi Theſſalici, uel Delphico probatur oraculo:

Theſſalicus præſtat ſonipes, mulierq; Lacæna.

& quæ proſequitur Strabo.

IVPITER.

NEq; uerò Græci tantùm mutatũ in bouem Iouem confinxerũt, uerumetiã Ægyptij Iouem illum ſuũ, qui & Oſiris, & Pater, & Iuſtus, & Dux, & Rex & Conſultor in ſacris eorũ literis appellatur, per bouẽ indicabant, eumq; Apim cognominauerunt. Quem quidem tanto proſecuti ſunt cultu, ut ingentia ſuper eo uolumina ſcripta fuerint à pleriſq;: eoq; uanitatis progreſſum, ut eum boue alioqui ſterili genitum prædicarent. Bouem nanq; fulgure afflatam fieri grauidam, eoq; conceptu Apim naſci perſuaſum habuere: de quo quidem cùm nulla ſit magis decantata fabula, conſulto ego illam pręteribo, ſi modò ſigna tantùm, quibus Apis inſignitus eſſet, indicauero. Toto is corpore niger erat, in fronte
C candorẽ quadræ præ ſe ferebat, in tergo effigiem aquilæ, cantharum in palato, duplices in cauda pilos: qui uerò multis locis ſculptus uiſitur, Lunæ etiam ſpeciem in latere geſtat, ut in palatio quodam Romæ apud D. Marcelli ædem. Atque hic ille eſt Apis quem Hebræi, Moyſe in monte morã trahente, ſibi Deum conflauere, eam ſecuti conſuetudinem, quam in Ægypto eſſe conſpexerant.

DIANA.

INuenies etiam Dianam, quam Tauri Scythica gens colunt, Taurionem appellari: Tauris enim eam opitulari putant. Eadem etiam ταυροπόλος dicitur, ut apud Apollodorum: & à cornuum figura ταυροπὸς, ταυρῶ uerò apud Taurios. Cur uerò ταυροπόλος uocaretur, uaria eſt opinio: dicunt enim alij, ὅτι ὡς ταῦρος περίεισι πάντα: alij, quia taurum à Neptuno in Hippolytum immiſſum œſtro affixo per uniuerſam terram exagitauerit. Alij dicunt Iphigenia cùm è Scythia in Africam aufugiſſet, Deæq; ſimulacrum dicaſſet, ταυροπόλον Dianam appellatam, propterea quòd è Tauris populis eò allata eſſet. Alij nomen ex hiſtoria ea deſumptum putant, quòd Nicander ait taurum à Diana ſuppoſitum loco Iphigeniæ, cùm eam in Aulide Græci eſſent immolaturi: quamuis Phanodemus ur-

ſam eam fuiſſe dicat, plerique uerò ceruam. tanta fuit in ea ſuperſtitione uarietas, & inconſtantia. D

PALLAS.

QVin & Pallas ταυροπόλα dicta, & apud Andrios ταυροπόλος. Nam cùm Anthropius taurum Agamemnoni & Menelao dediſſet, iuſsit ut ubi taurus è naui proſilijſſet, ibi Mineruæ ſimulacrum erigerent: ita enim numen conciliari poſſe, proſperamq; illis nauigationem futurã. Accidit autem ut taurus is in Andrũ inſulam exiliret: memores ergo præcepti reges, ſtatuã erigendam curauere, quę poſtea id cognomenti Mineruæ dederit.

BACCHVS.

ET Bacchus, ut ſuperius dictũ, in tauri nuncupationẽ uenit, quem ταυροφάγον ueteres appellauere, propterea quòd, ut Sophocles autor eſt, qui Dithyrambum uiciſſet, bouem aſſequebatur præmium, ueluti tragicis olim hircus debebatur. Ariſtophanes tamen nomẽ id in Cratini cõtumeliam detorquet, quaſi ebrium inſimularet. Apud Athenæum legere eſt Bacchum tauro & pardali eſſe ſimilem, ob ebrioſorum uiolentiam: uinoſam enim eſſe pardalim loco ſuo poſitum. Lycophron eum omnino taurum uocat, Poëtæ Draconem Tauri patrem canũt, per illum Iouem, per hunc Bacchum intelligentes. Sed ut ad Apim reuertamur, is in ciuitate Memphi Solis inſtar excipiebatur, & apud Heliopolim taurus Soli ſacer erat, quẽ Neriton appellabãt. Illud uerò fabuloſum iudico, quod Hermiti oppido tradunt fuiſſe taurum, qui maculas per ſingulas diei horas permutaret: de quo Macrobius. uerùm hoc nihil ad hieroglyphica. E

BITHONIS ROBVR.

QVi uerò taurus humanis humeris geſtatus Argis uiſebatur, Bithonis factũ indicabat, qui ſuo fretus robore, dum Argiui Ioui ſacrificarent, taurũ in humeros ſuſtuliſſe fertur: ſummum enim uirium experimentũ apud ueteres erat tauris robore præſtare. Hinc Milo apud Theocritum celebratus, qui taurũ pede arreptum ad amicam traxerit. Hinc Buſiridis nomẽ, quòd duos ſolus boues quaqua uellet traheret. Fuit uerò is Ægypti rex, quem Poëtę crudelitatis in humanum genus atrociſsimæ notauerunt. In Seleuci autem nummis & taurus & alibi tantùm cornua ſpectantur, quippe quòd is Alexandro ſacrificaturo, ſyluestrem taurũ è uinculis elapſum ambabus tenuit. In eius ſtatuis uideas nõnunquam cornua ſuperaddita. F

PIETAS.

IN antiquis operibus iuuenes duo ſubiecti iugo, currum trahere conſpiciebantur: erant hi Bithon & Cleobes fratres. Hieroglyphicum id eorum indicabat pietatem, qui matrem currui impoſitam ad Iunonis templum uexerint. hiſtoriam & Pauſanias & alij tradidere.

VELOCITAS NEGOTIORVM.

DVo uerò tauri inter ſe pugnare per nocturnam imaginem uiſi, negotiorũ uelocitatem præſagire dicuntur, ut Hebraicæ quædam ſomniorum interpretationes prodiderunt. Aſtronomi eum furijs agitandum dicũt, cui decimus octauus tauri gradus naſcenti affulſerit: eaq; de cauſa locũ eum tauris duobus ſeſe cornu petentibus ſignatum ueteres uoluere.

DISERTA PROLES.

HEbræi uerò iuniores cornupetam taurum per ſomnium imaginari, indiciũ eſſe dicunt diſertiſsimæ prolis ſuſcipiendæ: quò fortè ſpectat Virgilianum illud, taurum Pollioni paſcendum:

Iam

A *Iam cornu petat, & pedibus qui ſpargat arenam.*
propterea quòd noua ille carmina faciat, qui quidem ſunt ingeniorum fœtus. κατὰ πάρεργον & hoc addam (quamuis nõ ſum neſcius, quid Grammatici ſuper locutione quæ noua eſt, diſputent) dici tamen poſſe Virgilium ad Pindaricum illud reſpexiſſe, quod Olympijs habetur Epharmoſto:

αἴνει δὲ παλαιὸν μὲν οἶνον, ἄνθεα δ' ὕμνων νεωτέρων.

Vinum quippe à uetuſtate cõmendare congruum eſſe: à nouitate autem poëmata. Flores enim pro recenti re poſitum aiunt interpretes.

OCCVLTVM CONSILIVM.

APud Romanos ſigna militaria, alia uocalia, alia muta dicebantur. Vocalia quæ Imperator tribunis, tribuni mox ordinibus dabant, ut ſcilicet aut noctu, aut in peragendis uigilijs, aut explorationibus obeundis, ac in ipſa quoq; interdum acie, cùm tumultu omnia cõfuſa eſſent, ipſi ſe uiciſsim noſcitarẽt. Muta uarijs animalium figuris elaborata præferebantur, ſed ſuum quæq; ſignificatum habebant. quippe ut unum exempli cauſa ponam, Minotauri effigies tunc extollebatur, cùm ſecretò & tacitè rem gerendam admonebantur: oſtendebat
B enim hieroglyphicum id, conſilia ducum non minus occulta eſſe debere, quàm fuerit Minotauri ſedes, quippe Labyrinthus. Hinc ille ſapiens uidelicet eorum Imperator Q. Cecilius Metellus Macedonicus, percontantibus tribunis quonam exercitum huc illuc agitaret: ſi putarem, reſpondit, tunicam meam meorũ eſſe conſiliorum conſciam, eam actutùm abſcinderem, combureremq;. Tutiſsimum enim (ait Vegetius) in expeditionibus creditur, facienda neſciri.

VICTORIA.

MActatus autem bos, quales ubiq; locorum conſpiciuntur, uictoriæ plurimùm, partiq; triumphi ſignum erat, præſertim apud Romanos. unde Iuuenalis huiuſmodi ſignificato,

Duc in Capitolia magnum, cretatumq; bouem.

Id uerò obſeruatione dignum eſt, quòd Spartiatæ in hoc ſacrificij genere, diuerſam à Romanis rationem ſecuti ſunt. Nam cùm Romani, uictoria per hoſtium cædes parta, bouem ſacrificare conſueſſent: cùm uerò ſine pugna & ſanguine rerum potiti eſſent, ouem immolare: hi contrà in uictoria pacata taurum ſacrifica-
C bant: ſi uerò pugnando uiciſſent, gallum: quandoquidem ampliora, magisq; homine digna, quæ ratione atq; prudentia, quàm quæ ui atq; corporis tantùm fortitudine confecta eſſent, iudicabant.

LVCAS EVANGELISTA.

ET quoniam multa ſunt quæ de pietatis noſtræ inſtitutis ad hanc faciũt doctrinam, quæ Chriſtianorũ cõuentus ſanctionibus ſuis per imagines exprimenda cõceſſere, ea nequaquã diſsimulanda ſunt: cuiuſmodi ea eſt quæ per alatum bouẽ Lucã Euangelij ſcriptorẽ oſtendit, ſiue propter eam ipſam tauri continentiam atq; temperantiã, qua de facta eſt ſuperius mentio, cùm Lucas ipſe caſtiſsimus ab ineunte ætate, ut fertur, fuerit, omnẽq; uitã egerit incorruptus, immaculatus, ſine uxore, ſine liberis, in cœlibatu perſeuerãs, nullũ unquã ueneris uſum nouerit: ſiue propterea quòd per uituli myſticũ uultũ, Chriſtũ nobis prædicat immolatũ, quẽ Dauid ſuper altare prædicit imponendum: atq; manſuetudinem, quã præ ſe tulit Deus homo factus, teſtimonio ſuo literarũ monumentis illuſtratam poſteritati commendauit: ſiue quòd à ſacrificijs, uel à ſacerdotio ſumat, ut ait Eucherius, operis exordiũ, ita enim ſcribit: Fuit in diebus Herodis ſacerdos nomine Zacharias: quam interpretationem admittit etiam Irenæus.

MANSVETVDO. D

QVantum uerò pertinet ad animalis istius mansuetudinem, Lucretius poëta ita causas eius reddidit:

At natura boum placido magis aëre uiuit
Nec nimis irai fax unquam subdita percit,
Fumida suffundens cæcæ caliginis umbras,
Nec gelidi torpet telis perfixa pauoris,
Inter utrosq; sita est, ceruos, sæuosq; leones.

Paulò uerò antè, cùm de uarietate animi loqueretur, mansuetudinẽ hanc in aëreis corporibus esse contenderat: & quia causas reddiderat, cur leo indignabundus esset, cur ceruus timidus, non immemor naturam humanam rerum omniũ species amplexari, sic subdit:

Sic hominum genus est, quamuis doctrina politos
Constituat pariter quosdam, tamen illa relinquit
Naturæ cuiusq; animi uestigia prima,
Nec radicitus euelli mala posse putandum est, E
Qua procliuius hic iras decurrat in acres,
Ille metu citius paulò tentetur, at ille
Tertius accipiat quædam clementius æquo:
Inq; alijs rebus multum differre necesse est
Naturas hominum uarias, moresq; sequaces.

Prout uerò uarijs affectibus mouetur homo, ad eius animalis bruti naturam comparatur cui per eam sit assimilis: nam in brutis simplices plurimùm sunt naturę, ut initio diximus.

FEROCITAS EVITANDA.

QVàm diuersum autem illud est, quòd mansuetudinem ex boue picto significantes, ferocitatẽ itidem & furibundam petulantiã per taurum indicabãt, ubi fœni fasciculum cornibus alligassent: recepta sunt hæc iam apud omnes, unde dixerit Horatius:

Fœnum habet in cornu, longè fuge.

Psalmographus noster eodem utitur dicterio, dum Psalmo 44. dicit: Cùm nobis aderas, inimicos nostros cornupetebamus: κερατιοῦμεν enim habet Græcus codex, proq; ualida & uictrici pugna Theologi cõmentantur. Et VI. Ecclesiastici capite legas: Cauendum ne animos ueluti Taurus extollamus. Quod uerò attinet ad fœnũ, id ideo factitari solitũ ait Plutarchus, ut ferocitatẽ lasciuiãq; ex nimia pabuli ubertate resultare admoneremur. Dicteriũ uerò celebritatem accepisse à Sicinio quodã proditur, qui cùm effusissima dicacitate omnes carperet, uni M. Crasso parcere compertus est: curq; uni illi parceret interrogatus, fœnũ eum in cornu gestare respondit. Sanè Romanis mos fuit cornupetarũ boũ cornua fœno circumligare, quò obuiam prodeuntes admonerent ab illo cauendũ. Eo figmento Hesiodus populiuoros (liceat ita mihi δημοφάγους gręcum uocabulũ latinũ facere) nuncupauit, qui quidem diuitiarũ opulentia lasciuientes reliquos impeterent, ac proculcarent. Est & tale aliquid apud Sophoclem, & Solonis ad hoc dictum haudquaquã aspernandum. Sed illud potius afferamus, quod Psalmo XXII. scriptum, Circundederunt me uituli multi, tauri pingues obsederunt me: ubi interpretes per uitulos plebeã Iudæorũ multitudinem intelligũt, lasciuientem quippe, solutamq; iuuentutem omni prorsus regula carentem: per tauros

A ros uerò Pontifices, Scribas, & Seniores, propter ætatem nimirum, & prærogatiuam, qua cæteris anteſtabant, pingues appellati: quia multis Dei donis ante alios omnes fruebantur. Nam & alibi Moyſes in hanc ſententiam futura longè præuidens: Comedit, inquit, Iacob, & impletus eſt, & recalcitrauit dilectus: pinguedine & carne diſtentus eſt & obductus, & dereliquit Deum factorem ſuum. Eodem modo accipiunt Theologi dictum Pſalmo LXVIII. Taurorum congregationem, Pontifices & Scribas & reliquos Iudæorum Principes intelligendo, qui & temerarij, & cornupetæ eſſent, Chriſtumq; & Apoſtolos ferociter inceſſuri forent. Minimè uerò loco hoc prætereundum eſt, quòd Theologi noſtri Iacobis prædiuinationem de Ioſippo, Tauri decor eius, transferunt ad Chriſtum: Taurus quidem ob utranq; diſpoſitionem, alius ferus ut iudex, alius manſuetus ut aſſertor, qui generi humano ſalutem dedit, cuius cornua eſſent crucis extrema. Nam & de parte nauis antenna, dictum inuenimus,

Cornua velatarum obuertimus antennarum.

Hac autem uirtute crucis, & hoc more cornutus, ait Tertullianus, uniuerſas gen-
B tes etiamnum uentilat, per fidem auferens à terra in cœlum, & tunc uentilabit per iudicium, deijciens de cœlo in terram. Vbi etiam de Simeone & Leui loquitur: In concupiſcentia ſua ſubneruauerunt taurum, de Chriſto identidem intelligi uolunt, cuius neruos ſacerdotes præcipuè, clauis ſuffigendos curauerunt.

PIERIVS VALERIANVS AD PETRVM VICTORIVM DE IIS QVÆ PER EQVVM SIGNIFICANTVR EX SACRIS ÆGYPTIORVM LITERIS.

Cuperes Petre Victori, vt ex amicis nonnullis intellexi, qua ratione modoq; hieroglyphica Leonis, Elephanti, & id genus animalium plurimorum explicuiſſe me accepiſti, quæ fuerint Equi quoq; ſignificata apud eoſdem Aegyptios tibi deſcribi.
C *Verùm ſcias pauca ea eſſe quæ ſuper equo Sacerdotes illi tradiderint: quippe qui animal id vti profanum aſpernabantur: neq; enim Sacerdoti licebat equo vehi. Sed enim Græci Latiniq;, neq; non Hebræi, multa ſuper eo ſcitu digniſſima memoriæ prodiderunt, quæ hoc explicabimus commentario. Præter enim id quòd obſequi tibi iucundiſſimum exiſtimabam, inuitauit me ad huiuſmodi lucubrationem animalis ipſius dignitas, vigor, & naturæ eius ſpectatiſſima quædam excellentia. Non enim ex eo genere eſt, quod parui facere debeamus, cum tot ex equo humano generi commoditates obueniant, ſiue domeſticis, ſiue publicis ſit vſibus adhibendus. Sed fruſtra hîc equum laudare aggredior, cùm ſuper eo tam multa, tam præclara toto paſſim commentario reperiantur: quæ qualia nam ſint, hinc iam, vt inſtituimus, dicere incipiamus.*

BELLVM.

PRIMVM uerò omniũ equi hieroglyphicũ est, belli signũ esse, clarissimo Virgilij testimonio, dicentis,

Bello armantur equi, bellum hæc armenta minantur.

Et duellicam equorum prolem Lucretius appellat. Idem hoc intellexisse Ægyptios didicimus ex Plutarcho, quod & in Leone tetigimus: Horum quippe post obitum apparuisse Osiridi, quem multarum rerum usum edocuerit, præcipueq́ quod animal bello utilius esset sciscitanti, equum ei negotio maximè cõmodum responderit. Cumq́ Osiris Leonem præstare arbitraretur, respondisse Horum: Posse quidem eum auxilio esse, uerùm ubi semel fugam arripuisset, irreuocabilem abire, cùm alioqui bellatori necesse esset nonnunquam cedere, nonnunquam ex inclinata iam acie rursum hostes aggredi, proq́ loco & tempore Fortunæ sese imperijs accommodare: idcircoq́ equum omnibus his officijs omnino magis officiosum esse. E Vnde Xenophon tertio de Græcorũ reditu: Vna, ait, equites re præstant, quòd in fuga certius est illis subsidiũ. Aristoteles Ethicis, uirtutem in equo eam præcipuè laudat, qua sit ad currendum portandumq́ hominem idoneus, & ad inuadendum, expectandumq́ hostem minimè formidolosus. Galenus de Partibus, præualidum ait animal & generosum, cùm ἰσχυρὸν dicit, μήτι ἄθυμον. Hinc illud apud Maronem,

Generosus pullus in aruis.

PVGNACITAS.

VESPAE.

NEcq́ temerè Vespas ἱερογλυφικῶς ex equino cadauere significari tradiderunt Ægyptij: imò non temerè esse dixerunt, quòd ex corrupto eius cadauere uespę progenerentur. Hoc enim tantùm apud Horum super equo reperias, & peruulgatus apud omnes uersus fertur:

ἵπποι μὲν σφηκῶν γένεσις, ταῦροι δὲ μελισσῶν.

Nam culices ab equi, sed apes ab origine tauri.

Diligentes enim rerũ naturaliũ obseruatores ex bouillo occipitis cerebro apes gigni tradidere: ex asini cerebro crabrones, uti ex equo uespas, atq́ ex humano cadauere serpentem. Non tamen hìc simpliciter uespæ intelligendum, sed quod per uespam identidem soliti essent significare: per cuius hieroglyphicum pugnacitatem & infestum aduersus hostes ingenium ostendebant, de qua inter insecta loco suo disseruimus. F

CELERITAS.

AD hæc celeritatis indicium est equus: quodq́ apud Lucretiũ Fortis equi uis legit, Marcellus celeris exponit: eoq́ spectare uolunt Virgilianũ illud,

Quidnam egregium si fœmina forti Fidis equo?

ubi Arruns Camillam equi pernicitate fretam, non uirtute sua strenuã incusat. Multa uerò inuenias apud rerum scriptores super equorum pernicitate, sed id ego tantùm memorabo, quòd Alanis à Probo Imper. deuictis, equus in præda repertus est, qui, ut captiui attestabantur, centum ad diem passuũ millia decurreret, perq́ octo uel decem dies uigore minimè fracto perduraret. Sed enim eam in mi-

A in militaribus equis fugacitatem imperator ipse contempsit, repudiatumque fugitiuo militi potius quàm forti conuenire iudicauit. Ἱπποθόω Nympham apud Hesiodum inuenias, quod nomen ob uelocitatem effictum autumant interpretes: uim quippe aquarũ eam intelligentes, qua nauigia cursu celerrimo rapiuntur. Quique Neptuno adpinguntur equi, pernicis eiusdem cursus indices habentur, qui maritima fit nauigatione. Naues enim equorum curruumque usum affatim suggerunt: unde & equos & currum Neptuno uidemus attributos: nam is apud Maronem,

Flectit equos curruque uolans dat lora secundo.

Iam & prouerbiũ à Cicerone usurpatũ super celeritate, tum equis tum uelis, ad Quint. Frat. Sic ego te sæpe excitante cursu, corrigam tarditatẽ tuam tum equis tum uelis. De omni uerò conatu adhibito, Officijs: Cum his uelis equisque decertandum est. Astronomi undecimo Virginis gradu equum admouent ad hominis uelocitatẽ indicandã, qui cum eo sit gradui lucem auspicatus. Adpingebatur uerò Neptuno equus anteriore parte figura sua, posteriore uerò effigie piscis,
B qui caudã in spiram replicaret: quod & ueteres sculpturæ passim & plerique Gallieni nummi palàm faciunt, in quibus inscriptio est, NEPTVNO CONS AVG. Nota præterea est fabula, in Deorum concilio pro imponendo Athenis nomine, percussa à Neptuno petra exilijsse ferum. Nam & interpres Pindari rem tangit huiusmodi. Passim uerò apud ueteres Neptunus Equestris dictus. Aiũt insuper, primo illi equo quem Neptunus protulit Scyphio nomen fuisse: adeò sibi concors in nugis tota Græcia semper fuit, ut nulla sit tam absurda fabula, quę aliquo assertionis testimonio careat. Quodque fictum à Poëtis est, Saturnum in equum uersum, quem tunc etiam pernicitate insignem canunt, uti Maro,

Pernix Saturnus & altum Pelion hinnitu fugiens impleuit equino.

quidam ex Astronomis ad astri uelocitatem figmentum referunt, cùm amplissima cœli spatia diurno motu uelocissimè transcurrat, si quanto distet interuallo, quamque magno circuitu supra planetas reliquos feratur considerauerimus: quamuis altero motu, quem hi naturalem dicunt, tardissimus planetarum omnium uideatur. Ab huiusmodi pernicitate Abacuntis prophetæ dictum, Quia ascendes super equos tuos, Theologi de Apostolis prædictum uolunt, unde re-
C pentina salus esset omnibus pijs prouentura. Et unius sanè celeritatis ergò Virgilianus Æneas præmia prima proponit, equum insignem phaleris, ei qui pedũ cursu primus metã attigerit. Et in numismatis, nunc equus currẽs, nunc ipse Pegasus alis adiectis cusus, summa rem alacritate gestam ostendit.

SOL.

Alìas uerò alatus equus Soli etiam attribuitur. Nam in Galieni numis alatus equus est cũ inscriptione, SOLI CONS AVG. In numo uerò Q. TITI in quo Pegasus, quasi nõ satis ex eo expressa esset celeritas, qua in obeundis Reipub. negotijs usus fuerat, barbato eius capiti ex altero latere cuso additæ alæ, cuiusmodi specie Mercurius aliquot in ueterũ monumentis cõspicitur insignitus. Non desunt uerò qui Pegasum in monetis etiam Corinthiorum fuisse tradant, quem Eubolus, Anchise, τὸ παλλάδος πῶλον appellarit. Porrò Pindarus Bellerophontem eo inuectum Pegaso, frænũ aureum dono à Pallade per somniũ accepisse commemorat, unde postea infrænandorum equorum usus ad posteros emanarit: eoque monumento uoluerint Corinthij rei memoriam testatam. Maro autem noster fræna Lapitharũ inuentum tradit eo Georgicῶn loco,

Galieni numisma.

Frana Pelethronij Lapithæ, gyrosq́ dedere D
Impositi dorso, atq; equitem docuere sub armis
Insultare solo, & gressus glomerare superbos.

HVMANAE VITAE lubricitas.

SVnt & qui Centauros in hoc eodem accipiant significato: quodq; illi pubetenus humana forma, reliquũ equina fingant, uitæ nostræ terminũ pernici cursu occupari significare putent, propterea quòd mira lapsi lubricitate incauti semper arripimur. Nullus enim tam senex, qui se annum adhuc non speret superaturũ. Sed enim Centauro alibi erit locus suus.

FAMA.

NOn sum uerò nescius autores esse, qui Pegasum, qualem quippe passim in Hadriani & L. Pap. Cursoris & aliorum quorundam nummis aspicimus, famæ potius quàm celeritatis indicium esse contendant. Nascitur is ex Medusæ cæde: siquidem uirtus cùm terrorem amputauerit, famam generat. E Terroris & admirationis hieroglyphicum esse Medusæ caput ostendimus in Serpente, cùm de Domitiani gestamine loqueremur. Fama autem ubi primùm genita per hominum ora incipit uolitare, Musarum excitat fontem in Parnasso, quippe quòd illustrium uirorum præclara facinora uatibus scribendi suggerunt argumentum. Quòd uerò in Papirio à re ipsa etiam cognomento Cursoris honestato, ex Pegaso alacritatem & festinantiã hominis significari dixeramus, capreæ insuper fugacis spolium & fulmen & sagitta, quę in eodem spectantur nummo, ad nostrum faciunt intellectum.

PROFVGVS.

SEd quoniam esse uideo qui Persea quoq; Pegaso inuectũ putent, examinandus est apud Hesiodũ locus, Scuto Herculis, ubi ἱππότα πέρσευς à poëta dictũ: quo loco Cõmentatores aiunt, animaduertendum ἱππόταν profugum significare: eamq; esse glossographorum interpretationem. Auus enim Acrisius Persea domo expulit, quem minimè moris est usquam equitem inducere, sed talaribus à Mercurio acceptis præditum aëra persulcare, de quo sic Ouidius: F

Pennis ligat ille resumptis
Parte ab vtraq; pedes, teloq́ accingitur vnco,
Et liquidum motis talaribus aëra findit.

Vnde etiam Catullo pinnipes appellatur. Eodem modo apud Homerum inuenies Hippotam Nestorem, pro profugo, ut uetustiores grammatici interpretantur eo τῆς βοιωτίας loco:

Τοῖς δὲ καὶ μετέειπε γερήνιος ἱππότα Νέστωρ.

His inde Gerenius exul Nestor ait. Talemq; recitant fabulam: Herculem Pylo bellum intulisse, propterea quòd Neleus eum à cæde Iphiti purgare recusasset. Tum etiam propter filiorũ eius insolentiam, qui cùm XII. essent, eo freti numero præclara omnia sibi pollicebantur. Diu uerò bellum protractũ, neq; quandiu Periclymenus, unus ex ipsius Nelei filijs uixit, urbs unquã capi potuit: postea uerò quàm is mutatus in Apem Herculano currui explorator insedit, summonente prodenteq; Pallade extinctus est ab Hercule; capta itidẽ euersaq; Pylos

A los est, undecimq; Nestoris fratres interempti. Sedenim Nestor prius emissus fuerat ad Gerenios ubi educaretur, qui solus superstes in patriã inde restitutus est,& ab educationis loco Gerenius:ab effugio uerò,quo saluatus est,Hippota.

FRÆNATA FEROCITAS.

VVlgatissimum illud est argumentum, hominem feroci inuictoq; animo, imperio tamen &rationi obsequentem,hieroglyphicè per frænatum equũ significari. Hinc Panætius apud Cic. Africanum solitum ait dicere, ut equos propter crebras contentiones præliorum ferocitate exultantes domitoribus tradere soleant, ut his facilioribus uti posſint: sic homines secundis rebus effrænatos sibiq; præfidentes, tanquam in gyrum rationis & doctrinæ duci oportere. Animal nimirum ferox atq; magnanimũ, quod leges tamen subijt,nec frænum depulit ore, ut ait Horatius,de equo qui hominis opem implorauit, seq; frænari sit passus.Et Maro:

Sed tamen ijdem olim curru succedere sueti
Quadrupedes,& fræna iugo concordia ferre.

B In huiusmodi sententiam est Scipionis dictum non incelebre. Quum Romani contra Antiochum iam in Asiam traiecissent,isq; legatos demum de pace misisset ad Scipionem, respondit is: Id prius factum oportuit, non postquam & frænum & sessorem accepisset.Sed illud quoq; animaduertendum est, de Carthaginis portento,quod murorum fundamenta fodientibus oblatum est: quippe ut apud Maronem,caput acris equi,hinc gentem fore bello egregiam præmonstratum.Quod uerò subiungit,Facilem uictu, nõ de bouillo capite, ut Seruius, sed de ipso eodem equino intelligendũ, cuius ostenti ea sit interpretatio, ut facilem uictu per secula gentem,facilem quæ tandem uinceretur,exponamus: hoc enim magis ad Virgilianã accedit sententiam, quamuis in Tauri cõmentario Seruianum intellectũ illustrare conati sumus. Coniectores uerò, ut eò redeam, eos qui se caput equinum,uel caninum,uel asininum habere somniarunt,in seruitutem uel id genus ærumnas dedendos esse suspicantur. Sunt enim tria hæc animalia seruituti mirum in modum obnoxia. Addam & illud eorundem Onirocritarum interpretamentum, quo uisum aiunt in somnis equum qui se portet,
C polliceri, ut amica amantis imperio facilè sit subijcienda, morigeraq; in posterũ futura.Nam de pullo indomito pro puella adhuc intacta,Anacreontis carmina paulò inferius loco suo recitabuntur.In diuinis literis ubi Eliseus montem auxiliaribus equitibus plenum per adapertos pueri oculos conspexit, quosq; uates Abachus Domini equos,& equitatus nominat,animas intelligit Adamantius, quæ frænũ disciplinæ sanctioris accipiunt,iugumq; suauitatis, quæ ab ipso Domino proficiscitur,portant,eiusq; spiritu regi patiuntur.Beatasq; illas appellat, quæ dorsum curuauere suum, ut dorso uerbum Dei sessorẽ accipiant:cuius fræna patiantur,& quoquouersum ille impulerit iter arripiant:eius deniq; habenis moderati,nõ ex libidine sua,sed tanti sessoris arbitrio flectantur,cursum ineant, & consistant. Eucherius sanè inueniri ait in diuinis literis equum pro uiro sanctitate prædito poni:eoq; spectare Abachuntis illud alibi dictum,Qui ascendes super equos tuos. Sanè Græci Palladi nomen ab equo domito inditũ tradunt: & uti suprà diximus,apud Pindarũ legas frænum Corinthi ab ea inuentum, & Pelopi dono datum:& in Ilij captura instar montis equum Græci Palladi dedicarunt. Hoc uerò significat, ferocitatem omnem doctrina molliri atq; cicurari, quod ita luculenter Horatius expresſit:

D.

Nemo adeò ferus est, vt non mitescere possit.
Si modò culturæ patientem commodet aurem.

IMPERIVM.

IN augurali uerò disciplina, equos imperij significatum sæpe fuisse comperimus, ut qui apud C. Iulium Cæsarem natus est, humanis propè pedibus, ungulis scilicet in digitorum modum subscisis. Ei enim orbis terræ imperium portendi Aruspices respondere, apud quē equus huiusmodi esset editus. Eum itaq; Cæsar magna aluit cura, nec patientem sessoris alterius primus ascendit. Cuius etiam instar pro æde Veneris genitricis dedicauit: quamuis prodigia reliqua ita despectui semper habuerit, ut ab incœpto nunquā ullo, prodigijs quantumlibet aduersis absterritus aut retardatus sit. Sedenim eadem animalis species quæ imperiū illi præsagiuerat, eadem inquam & mortem præmonstrauit. Siquidem equorum greges, quos in traijciendo Rubicone consecrauerat, ac uagos sine custode dimiserat, paulò antea quàm occisus esset cōperijt, pertinacissimè pabulo abstinere, ubertimq; flere. Eo porrò affectu equi pleriq; in dominos sunt, ut eos interemptos lugeant, inquit Plinius, lachrymasq; interdū desiderio fundant. Vnde non inscitè de Pallante Virgilius: E

Post bellator equus positis insignibus Aethon
It lachrymans, guttisq; humectat grandibus ora.

Ad huius imitationem non minori forsitan affectu alterius equi amorem in dominum Sillius Italicus ita decantat:

Agnouit sonipes, arrectisq; auribus acrem
Hinnitum effundens sternit tellure Vagesum,
Quem tunc captiuo portabat in agmina dorso:
Hinc rapidum glomerans cursum per lubrica pinguis
Stante cruore soli, & mutilata cadauera cæde
Euolat, ac domini consistit in ora iacentis:
Inde inclinatus collum summissus & armos,
De more inflexis præbebat scandere terga
Cruribus, ac proprio quodam trepidabat amore.

Sed ut ad portenta reuertamur, illud memoriæ proditū est, quemadmodū Nero asturconē, quo maximè delectabatur, posteriore corporis parte in simiæ speciem abijsse per quietē uidere uisus, ac tantùm capite integro hinnitus edere canoros, ostento fuit quòd illa equi ferocitas in simiæ ludibriū esset abitura: Dedit & Ælio Pertinaci feroci uiro, qui post sublatū Cōmodum, imperiū arripuit, inuadendi regni signum equus. Nam ea qua natus est hora, equus pullus in tegulas ascendit, atq; ibi breui temporis spacio cōmoratus, simul & decidit & expirauit. Quod quidem huic in Villa Martis genito, & ad bellica negotia nato, futuræ sublimitatis, quamuis breui duraturæ, augurium fuit. F

A LABORIBVS QVIES.

Equi in Neruæ nummis.

QVid uerò soluti, pascentesq; in Neruæ nummis equi sibi uelint, cusæ ibidem literæ declarant, in hunc scilicet modū: VEHICVLATIONE ITAL. REMISSA. quod nonnulli referunt ad argumentum illud quod in Boue ad præsepe tractauimus. Sed accipiendum potius de tributo quod Italia omnis in uehiculationes exoluebat, ut & Magistratuum sarcinæ, & exercituum, & alia huiusmodi publica transportarentur: quod tributi genus Nerua uti onerosum nimis Italiæ remiserit uniuersæ: qua de sententia plura dicerem, nisi doctissimus

mus

A mus planè uir Fab. Vigil Spoletanus rem exactissimè pertractasset.

ITALIA.

SVnt qui putent equos in hoc nummo Italiam significare, eoq; adducuntur argumento, quòd in argenteo nūmo & aliquot æreis obseruatur caput equi frænati cū inscriptione ROMA. Ab eius occipitio sceptrū, in cuius summa parte caput itidē equi uideatur: ab altera parte, Roma ipsa galeata, uti mos est. Alij nummi sunt cum equinis capitibus ab utraq; parte singulis, cum inscriptione ROMA. Sed enim cùm equum ipsum multifariam in Latinorum & Græcorum nummis obseruauerim, neq; Italiam neq; aliam quampiam prouinciam, regionémue, aut ciuitatē significare cōtenderim, sed aut bellum, aut itinerationē, aut decursionem, ut in Neronianis plerisq; : aut uelocitatem, ut in Papirianis: & alia prout locis suis explicantur.

MAVRETANIA.

NIsi qui (si uideant in Hadriani nummo equum à pedite rectum cum inscriptione MAVRETANIA, ita enim scriptū per E secunda syllaba) intelligere uelint prouinciam eam in deditionem acceptam, uel quid huiusmodi. Sanè aliquot ex huiusmodi nummis una in parte caput habent Hadriani, ab altera equum, quem mulier duobus armata iaculis ductat: quod nimirū indicat genus id bellandi, quo plurimum utitur ea prouincia.

B

MAVRI FEROCES.

QVin posterioribus etiam seculis militares quidam ordines, qui sub equitū magistro militabant, dimidios rutili coloris equos duos in alba parma sese quodammodo lacessentes, orbe uiridi, cuius luteus erat umbilicus, interposito, præferebant, ijq; MAVRI FEROCES appellabantur. Quòd uerò aliqui ex nummis Italiā per equum significari crediderint, fortè suspicati sunt ex eo nummo qui equum exultantem habet, flore quodam supernè sito: ab cuius altero laterò inscriptio est, ROMANOR.

EQ. VICTORIA.

CVr uerò potius non putemus nummum hunc in rei gestæ monumentum esse cusum? quia bello Punico, quod cum Hannibale gestum est, cœperint aliquando Romani etiā equis superiores esse, cùm prius robur eorū omne in legionibus consisteret: flos enim ille supernè additus, principium atq; spem bonæ frugis indicat. Sanè Virgilius rem tantam haudquaquā reliquit indictam, cùm de Marcelli laudibus ita cecinit:

C

Hic rem Romanam magno trepidante tumultu
Sistet, equis sternet Pœnos.

At in Cephalæniorum etiam nummis equus signari solitus, cuius rei mentio apud Plutarchum. Apud Smyrnæos Fortunæ simulacrū fuit à Bupalo quodam probo sanè uiro factū, in cuius capite pullus equinus insidebat, & Amaltheæ cornu manum implebat, de quo apud Pausaniam Messenicis.

SYRACVSANI.

VTebantur & Syracusani equi nota. Nam Atheniensibus illis qui apud Syracusas capti Niciana clade pro seruis ueniere sub hasta, frons equi charactêre inusta est. In aliquot eorum nummis equus & sessor habetur cum inscriptione ΙΕΡΩΝΟΣ, quod nimirum eius in equestri militia, sed præcipuam in certaminibus gloriam ostendit, quem ea de causa tot laudibus Pindarus poëta immortalitati consecrauit. Aliæ quoque Respub. atque alij plerique Princi-

pes equi signo usi sunt, ut nihil deniq; priuatum uideam, quod ad Italiā spectet. D

TARENTINI.

QVinetiam in nummo, cuius inscriptio ΤΑΡΑΣ, eques etiam iaculator inspicitur, ob equestrem scilicet militiam, quam egregiè Tarentini sunt exercere soliti: unde apud Græcos, Tarentinos ordines inuenias ex equitibus huiusmodi constitutos: & ταραντινίζειν uerbum, eo se militiæ genere exercere.

SAGITTARII SENIORES ORIENTALES.

EQui uerò duo dimidiati coloris lutei, in cæruleo clypeo, quem ruber circulus ambibat, auersi prosilientes à centro, quod luteum in medio rubræ peltæ, pro umbilico appositū erat, ita ut ab ipsa pelta trames coloris eiusdem ad rubrum usq; ambitum protenderetur, eius ordinis erat insigne, qui SAGITTARII SENIORES ORIENTALES appellabantur. Militabant ij sub magistro militum Præsentiali nuncupato.

SECVNDI THEODOSIANI.

LVteus etiam equus erat in imo parmæ ferrugineæ coloratioris, cuius umbilicus albus rubro continebatur circulo, quem alter coloris lutei circuibat. E
SECVNDORVM THEODOSIANORVM hic erat clypeus, qui sub eodem militum magistro stipendia faciebant. Hi nimirum Theodosij principatu in mi ilitam adlecti.

CONSTANTIA.

ERat & alia legio, quæ rutilum equum in cærulea parma gestabat: in medio uiridis orbis constitutus, cui quadrupes toto inniti pectore uidebatur: ea CONSTANTIA nuncupabatur, quæ sub magistro peditū merebat, Constantio quippe Principe instituta.

IMMODERATVS IMPETVS.

REs ipsa adhortari uidetur, ut & historię sacrę mysterium, quantum ad equū pertinet, reuelē. Nam pro immoderato & rationis experte impetu equū poni apud legislatorē Mosem ex eo manifestum est, quòd non designari principē equorum educatorem dicit: quod ita capiundū est ex Philonis sententia, ut ineptum eum ad principatū existimemus, qui uoluptatib. cupiditatibusq; & nequitiæ deditus stare loco nesciat, & fræna ferox spumātia mandat. Lex ipsa est Deuter. cap. 17. Quicq; rex fuerit cōstitutus, nō multiplicabit sibi equos, nec reducet F
populū in Ægyptū, equitatus numero subleuatus, pręsertim cùm Dominus pręceperit uobis, ut nequaquā amplius per eandē uiā reuertamini. Nam qui talia mente cōcipit, effræno illi & feroci equo similis est, de quo uulgatum adagiū, Secede equinis à pedibus procul, ab equo inquam illo, qui semper Ægyptum, hoc est, uoluptatum & illecebrarum planitiem appetit insultare, quocirca frænis catenisq; compescendus, nisi uelimus in perniciē rapi, & nosmetipsos unà cū fortunis dare præcipites. Nam ut optimè ait Euripides, ἀχαλίνων ςομάτων ἀνόμȣ τ᾽ ἀφροσύνας τέλος δυςυχία, Infrænis oris exlegisq; dementiæ finis infortunium. Sæpe autem in diuinis literis equus aberrantem & uagum hominem indicat, qui sine ratione ulla feratur: ut, Fallax equus ad salutem. &, Nolite fieri sicut equus & mulus, quibus non est intellectus. Callidum uerò Antisthenis dicterium, cùm Plato uehementer laudaret equū in pompa quadam equestri, hinnitu crebro ferociaq; excelsos spiritus præ se ferentē, is qui hominis iactantiam libenter incessebat, Et tu, inquit, uideris bonus equus euasurus. At Themistocles, cùm mutatos eius mores ex procacissimo in maximè temperantem pleriq; admirarentur,

A An nō, inquit ille, uidetis aſperos & indomitos pullos in optimos equos euadere? Non imprudenter itaq; Prudentius elationem animi deſcribens ait:

Fortè per effuſas inflata ſuperbia turbas
Infræni uolitabat equo.

NEQVITIA IN TEMPERANTIAM VERSA.

QVod uerò ſuper Ægypti delitijs dictū, D. Ambroſius ex Apoſtoli dictatis eo tempore ait Paſcha celebrari, quo Iſraëlitici Ægyptū reliquere, ſolennitatemq; eam, animarum tranſitum interpretari, à uitijs ad uirtutem, à corporis affectibus, ad animi conſtantiam atq; ſobrietatem, à malitiæ nequitiæq; fermento, ad ueritatem & ſtabilem ſynceri propoſiti firmitatem. Mollitiem quippe in Ægyptijs & alia multa carpit Hadrianus, maximeq; optare uidet᷑ ut melius eſſet morata ciuitas, Alexandream notans. Legitur in libris Sibyllinis, MILES ROMANE AEGYPTVM CAVE. Quod licet de Pompeio Magno dictum interpretati ſint multi, ſolicitiq; aliquando Romani fuerint, ne Ptolemæū armis in regnum reſtituerent, hac religione deterriti: alia tamen eaq; longè uerior eius
B oraculi uidetur interpretatio, præceptum ſcilicet eſſe illis hoc uelamento, ut quibus datum eſſet imperio populos regere, Ægyptum cauerent: quippe delitias & mollitiē, eaq; omnia quæ mox fortiſsimum id genus hominum, ut primùm laſciuire cœpit, turpiter adeò effœminauit, ut peſſum penitus ierit, imperio in eos translato, quos ut omnium deſpicatiſsimos expuebant, & omni contumeliarum genere inſectabantur. Sed quanto erat ominoſior Ægyptus Pop. Romano, ſucceſſum tanto proſperiorem Ægyptijs ex Romanorum aduentu in regionem eam oracula pollicebant᷑. Apud Memphim enim in aurea columna literis Ægyptijs ſcriptū erat, tum demum Ægyptū liberam fore, cùm in eam ueniſſent Romani faſces, eorumq; prætexta: quod apud Proclum grammaticū ſe legiſſe teſtatur Pollio. Nimirum qui uirtutem & rerum diſciplinam admittit, uitijs liberatur. Sedenim Romani pace iam terra mariq; parta, molles Ægyptiorū delitias ſuſcepere: illi, delitijs amotis, priſtinā Romanorū uirtutem induſtriamq; ſibi mox uendicauere. Sed alio loco de faſcibus dicendum erit. Quod uerò facit
C ad rem, Adamantius ad dictum illud de Ioſippo, Et totius Ægypti principatum obtinet, ita philoſophatur: Libidinem quippe calcauit, nequitiam euitauit, omneſq; corporis uoluptates edomuit atq; frænauit. Hoc enim eſt totum Ægypti principatum gerere. Vide uerò Chryſoſtomum oratione quam habuit in uigilia Epiphaniæ, de Ægypto multa in hanc ſententiam diſſerentem.

RATIO ET CVPIDITAS.

EST tale aliquid apud Platonem, Phædro, qui rationem atq; cupiditatem per dexterum & ſiniſtrum bigarum equos intelligendum proponit, improbiq; ac impuri ora lupatis frangenda ad cruoris uſq; illiſum præcipit:

Donec humi ſonipes temeraria crura ſuperbus
Imprimat, & tellus clunibus icta tremat,
Mox facili des lora manu, pariterq; feratur
Obſequio parens mannus uterq; tuo.

SVPERBIA. PERTINACIA.
CESPITATIO. INSOLENTIA.

NAm & in Moſaico illo quadrupede uitia quatuor deprehendit Philo, quæ unà cum ſeſſore in mare proijcienda deperdendaq; ſint. Elatum in primis

pedem illum, quem ſuperbiam illi uocauere: quam pes alter comitatur, qui ſecum trahit uelocem ad uitæ perniciem procliuitatem, in quam frequenter admodum ceſpitat, cernuusq́ canterij more in foſſam lapſabundus corruit. Ex poſticis pes alter malæ perſeuerantiæ ſubſequentem pertinaciam oſtendit, alter perperàm factorum exultationem: quæ omnia effrænum & exultantem Platonis equum mira ſimilitudine deſcribunt. Iocoſe uerò Teius Anacreon cùm muliebrem faſtum, arrogantemq́ animũ inceſſeret, puellam quandam equino comparauit pullo, in quem nemo adhuc inſcendiſſet, atq; ita aſſultim nullo cohibita fræno temerè uagaretur: cuius ſententiæ uerſus hi ſuperfuere: D

Πῶλε θρηκίη τί δή με
Λοξὸν ὄμμασι βλέπουσα
Νηλέως φεύγεις; δοκεῖς δὲ
Μηδὲν εἰδέναι σοφόν. ἴσθι
Τοὶ καλῶς μὲν ἄν τοι τὸν χαλινὸν
Ἐμβάλοιμι, ἡνίας δ' ἔχων
Στρέφοιμ' ἀμφὶ τέρματα δρόμου.
Νῦν δὲ λειμῶνας τε βόσκεαι
Κοῦφα τε σκιρτῶσα παίζεις
Δεξιὸν γὰρ ἱπποπείρην
Οὐκ ἔχεις ἐπεμβάτην.

Quos quidem utcunq; potui, candore haudquaquam pari latinos feci.

Pulle Thraicia ecquid, ô, me
Torue luminibus petitum
Impiè fugis? videris
Nil quidem ſapere: at perita
Pulchrè eris tibi ſi lupatos
Illigauero, moxq; habenas
Sumpſero, atq; circumuertero
Metæ in ambitum, atq; finem. E
At tu amœna prata paſcis,
Molle ſed laſciuienti
Non erit magiſter vſquam
Seſſor, inſultare qui te
In modum probè inſtruat.

Ad hoc facit lepidiſsima Ode illa Horatiana de indomita uitula:

Nondum ſubacta ferre iugum valet
Ceruice, nondum munia comparis
Aequare, nec tauri ruentis
In venerem tolerare pondus:
Circa virentes eſt animus tuæ
Campos iuuencæ, nunc fluuijs grauem
Solantis æſtum, nunc in vdo
Ludere cum vitulis ſalicto
Prægeſtientis. Et altera, ubi hæc ſunt ſuper equa: F
Quæ uelut latis equa trima campis
Ludit exultim, metuitq; tangi
Nuptiarum expers & adhuc proteruo *Cruda marito.*

Quòd uerò Anacreon mulierem equini pulli cognomine uocitarit, facit idem Nicander, metaphoram eandem ſcitè proſecutus, ubi de ijs agit, quæ contra uenenum utilia ſunt: puellare quippe lac adhiberi commodum. Is enim lac pulli, pro lac puellare, Anacreontio uocabulo poſuit, eo uerſu:

Ἐκλυτῆρης πώλοιο χέας ὀπὸν ἄλλοτε νύμφαις.

quod caſtigatius in manuſcriptis codicibus νύμφης legitur. Fœminei quippe pulli lac, & ſi fieri poſsit uirginis, uiridiſsimo ſcilicet ætatis flore uigentis, balſamo (ut uulgata obiter corrigantur exemplaria, in quibus βλασάμοιο ſcriptum eſt) inſtillandũ monuit. Hîc interpretes non de equini pulli lacte dictum uolunt, ſed de muliebri, quod Eraſiſtrati autoritate confirmant dicentis ἐν τῷ περὶ θανασίμων, utile eſſe lac muliebre.

Mere-

A MERETRICIA PROCACITAS.

DIomedis uerò filiæ (illius inquam Thracij Regis insanissimi) libidinis furore famosissimæ, equis, quę aduentantes deuorarent, comparantur à Poëtis. Vnde ortum prouerbiũ tradunt autores Græci, διομήδεια ἀνάγκη. Atq; ita interpres Aristophanis ἐκκλησιαζούσαις interpretatur: quanquã Eustathius hospites à patre solitos interimi, & equis in pabulum apponi tradit, fabulam scilicet secutus, quam à Poëtis fictam uno omnium consensu reppererat. Quò uerò hæc eo accipi intellectu debere, quem ex clarissimis autoribus excerpsimus, unicuique magis constet, à peritis usurpatum inuenias hippobinon appellari hominem, qui sit libidini uenereisq; negotijs intemperanter deditus: quod nomẽ ab equi natura deductum ignorat nemo. Adde quòd hippopornon ad extremam dicimus contumeliam, cùm supremam cuiuspiam nequitiam, & immoderatam lasciuiam exprobramus. In diuinis quoq; literis dictum in hanc sententiam, insanientes quosdam factos in fœminas, quòd unusquisq; super uxorem proximi sui hinniebat. Equinã uates ille dedit homini uocem, ut equinã in eo petulantiã B argueret. Nõ enim est omnis homo, homo, diceret Adamantius, sed ea quis nequitia præditus, homoequus est: ut homo in honore positus, nulla tamẽ præditus sapientia, homoiumentũ est: iumẽtis enim insipientibus is perquàm similis habetur. Et generatio uiperarũ, de qua Dominus, homouipera appellari potest. Neq; aliud quippiam hieroglyphicè per duplicem centauri formã intelligi uult Maximus Tyrius, quàm uoluptatis uinculum. Quotiescũq; enim accidit, ut ferinæ partes tyrannidem in nobis occupent, ardorq; cupiditatis nobilitatem animi corripiat, opprimat, seruitioq; addicat suo, propter turpitudinum obsequia homo in belluam uertitur. Ridiculè uerò facetéq; admodum Aristophanes, Xenophantis, rusticorũ morum hominem, & furibundum à Nebulis sub Centauri specie repræsentari dicit. Ipsumq; Chironis nomen ex ea significatione, quod & deteriorem significat, ioco ansam dedit, cùm Centauros duos inter se pugnantes in tabula pessimè pictos Diogenes conspexisset, interrogauit enim uter eorum Chiron esset, uisus de nomine quærere, cùm sensu uter peior esset intelligeret. Et quoniã in diuinis literis, qui turpibus & immundis officijs detinentur, iumenta sunt, pecoraq; prona & uentri obedientia, fornicatores Hierosolymita C nus Hesychius admissarios equos uocat hieroglyphico admodũ proprio. Idem Psalmo XXXI. Nolite fieri sicut equus & mulus: quod ita exponũt interpretes, Nolite amore mulierũ furere, sicut infrænes equi. Notum enim est eos suam ad uoluptates intemperantiam hinnitu subinde prodere, utpote qui omnino quid bonum, quid malum, quid honestum, quid turpe sit prorsus ignorãt. Sedenim meretriciam hanc petulantiam à tam multis per equinæ imaginis hieroglyphicum indicatam, nemo Virgilio melius & plenius expressit, ubi Georg. ita canit:

Scilicet ante omnes furor est insignis equarum,
Et mentem Venus ipsa dedit, quo tempore Glauci
Potniades malis membra absumpsere quadrigæ:
Illas ducit amor trans Gargara, transq; sonantem
Ascanium, superant montes, & flumina tranant,
Continuoq;, auidis ubi subdita flamma medullis,
Vere magis, quia Vere calor redit ossibus, illæ
Ore omnes uersæ in Zephyrum stant rupibus altis,
Exceptantq; leues auras, & sæpe sine ullis

Coniugijs uento grauidæ, mirabile dictu, D
Saxa per & scopulos, & depressas conualles
Diffugiunt, non Eure tuos, non solis ad ortus
In Boream, Corumq́; aut unde nigerrimus Auster
Nascitur, & pluuio contristat sidere cælum.
Hic demum hippomanes, uero quod nomine dicunt
Pastores, lentum destillat ab inguine uirus
Hippomanes, quod sæpe malæ legêre nouercæ,
Miscueruntq́; herbas, & non innoxia uerba.

Sed neq; minor est equorum furor, qui zelotypia etiam ita laborant, ut riuales acerrimè castigent. Visum enim aiunt in Syria, ubi syluestriũ equarum armenta uulgò pascuntur, præire ducem, qui, si iunior aliquis libidinis causa equam inscenderit eam initurus, ita indignetur, ut eum nulla interiecta mora persequatur, donec comprehensum uerendis mordicus priuet. In hoc autem animalium genere fœminæ maribus continentiores sunt. Absyrtus enim ait equam ubi se concepisse nouit, marẽ ulterius nõ admittere. Neq; uerò loco hoc prętereundũ, E quod & ad hippomanis uim, & ad immodicam equorũ impotentiã, & subitam in uenerẽ concitationẽ pertinet, uenenũ illud, quod sæpe malæ, uti dicebamus, legêre nouercæ, à furore, in quem agit equos, appellatũ, tanti esse roboris & efficaciæ, ut cùm Phormis quidam Mænalius equos duos à Dionysio Argiuo fabrefactos in Olympia dicasset, abdito in eorum altero, ut Elei arbitrabantur, eo uiru, ut alij, in liquatum metallum immixto, cõstiterit allectos ita esse equos ad initum sui, ut non nisi flagellis amoueri potuerint. Historiam ponit Pausanias. Varia autem est antiquorũ super hippomane uiru sententia. Nam Theocritus Hesiodum secutus, plantam esse uidetur existimasse, qui φαρμακευτρίᾳ dicat:

Ιππομανὲς φυτὸν ἐστὶ παρ' ἀρκάσι, τῷδ' ἔπι πᾶσαι
Καὶ πῶλοι μαίνονται ἀν' ὤρεα, καὶ θοαὶ ἵπποι.

idq; periti, diligentesq; agnoscunt uiri. Alij Theocrito pertinaciter aduersantur, neq; plantam esse hippomanes, neq; tale aliquid in Arcadia nasci asseuerantes: idq; unum uerissimũ autumant, quod de caruncula fici instar in pulli fronte recens editi inhærente traditum est à Theophrasto. Agnoscit tamen & Crate F uas plantam, eamq; fructum habere fici syluestris instar, folium uerò fuscum docet, quemadmodũ papauer: quin & spinosum esse, idq; ueneficijs amatorijs immixtum mirificè pollere: hinc nonnulli φυτὸν illud Theocritianum pro φῦμα, hoc est, tuberculum, fronti quippe huiusmodi pulli adnatum, interpretantur. Nam & Archilochus φυτὸν pro φῦμα posuit, atq; ita facilè de caruncula posse intelligi. Sed enim quod Theocritus ait id apud Arcadas inueniri, nimirum ad plantã referri debet: non enim dicendũ, pullos in Arcadia tantùm editos, hippomanes in fronte gestare, quod omnibus ferè accidit ubicunq; locorũ genitis. De plantis uerò uerissimum est, alias alio loco nasci, uel pollere magis hoc quàm illo loco prouenientes: sed ambiguitas hæc omnis ex locutionis huius quæ est hippomanes, æquiuoco orta est, cùm tria sint uocis huius significata: unum uirus illud, quod equa in libidinem concitata emittere soleat è natura: de quo Maro,

Lentum destillat ab inguine uirus. idq; tantus autor, in re seria uero dici nomine hippomanes autumat. Dixerat & Tibullus:

Et quod, ubi indomitis gregibus Venus afflat amores,
Hippomanes cupidæ stillat ab inguine equæ.

Mani-

A Manifeſtum enim eſt ex horum deſcriptione, hippomanes hîc neq; pro planta, neq; pro caruncula poni. In Arcadia autem eſſe plantam, etiam furoribus amatorijs damnatam, cur inficiari poſsit quiſpiam, nō uideo, antiquis tot autoribus rem ipſam agnoſcentibus. Inueniri demum carunculam, inſtar caricæ, in fronte pulli applicitam, quam mater niſi mordicus decerpſerit deuorauerítq;, ab amore curaq; educandi filij abalienetur, Theophraſto, Plinio, & alijs id tradentibus. Qua de re idem Maro:

Quæritur & naſcentis equi de fronte reuulſus
Et matri præreptus amor.

Cauſam nullam uideo cur quiſpiam aduerſetur. Neq; audiendi ſunt qui nihil aliud hippomanes apud Maronem & Theocritum, addam & Tibullum, ſignificare contendunt, ſcholijs in Dioſcoridem, niſi furorem grandem, ut eorū uerbis utar, & ubiq; adiectiui nominis modo poni, cùm iam uocē eam triū eſſe rerum, quæ quidem & cerni, & manibus attrectari poſſunt, uocabulū ſubſtantiuumq; uerum indicauerimus. Neq; tamen negamus ἵππον locutionem pleriſq; B nominibus applicatam, magnitudinem proceritatemq; ſignificare, ut hippoſelinon, hippomarathrū, & multa huiuſmodi, quæ ſuperfluum eſt enumerare: ſed hæc nō ſunt tanti, ut negare poſsint hippomanes ueram eſſe in Arcadia plantā, cuius figurā neq; non uim amatorijs ueneficijs peculiarē, Crateuas apud Theocritum deſcripſerit: neq; carunculam auferant, quæ ſit omnibus manifeſta: neq; deſtillationem amoueant, quæ Tibulli, Virgilij, Probi, Ariſtotelis deniq; ipſius autoritate continetur: in eandem enim furoris efficaciam conueniunt uirus illud, planta Arcadica, & ficulneus ille tuber à maleficis propinata. Hæc fortè nos moroſius proſecuti ſumus, quàm ſuſcepti operis ratio poſtulaſſet: ſed grauiſsimo uiro, ætate noſtra præſtanti, qui tria hæc de rerum natura tollere conatur, reſpondendum fuit, ſi Veneti Poëtæ noſtri, ſi Romani, ſi Siculi dignitatem in ſuo cuiuſq; genere ſummorum tueri concedatur.

PROFANVS.

SAnè quidem Ægyptij ſacerdotes animal hoc alioqui tam generoſum, tam utile, tam domeſticum, repudiauere, ac per hieroglyphicum eius profanum in
C telligi decreuere: cuius rei cauſam eam fuiſſe ſuſpicor, quæ maiores etiā noſtros in Italia ab eo abſtinere tam religioſe iuſſerit, ut à ſacrorum flamine minimè tangeretur, propterea quòd damnatum inter uenena fel habere proditum eſt. Alij rem ſimplicius interpretantes, dicūt inde factum, ne ſi longius digrederentur, fraus interdum ex negligentia fieret ſacris. Ea enim de cauſa ſacerdotum etiam noſtrorū familijs data otia, ne profanis occupationibus, aut curis diſtraherentur, ſed in precibus tantùm Deo allegandis occupati eſſent, & laudes illi ſepties in die dicerent. Perſeuerauit autem in noſtra uſq; tempora, ut primores Antiſtites equo per urbem uehi, ſolennibus præſertim diebus, contra morem & decorum haberetur, præterquàm uno maximè omniū feſto die, quo nouus Pontifex Maximus ad Lateranum deducitur: tunc enim in albis equis omnes Præſules conuehi moris eſt.

AVTORITAS.

CVmq; apud Romanos ueteres Dictatoria dignitas admodum ſacroſancta eſſet, uetuſta quadam lege nefas Dictatori erat equitare. Cauſas alias atq; alias memorat Plutarchus, uita Fabij: ſiue quòd maiores uires pedeſtribus ineſſe copijs arbitrarentur, proptereaq; oportere Imperatorem in phalange perma-

nere, neque locum deſerere: ſiue quòd eius principatus autoritas & magna eſ- D
ſet, et quodammodo tyrannica in reliquarum omnium rerum adminiſtratione,
uoluerint tamen in hoc Dictatorem inferiorem populo uideri. Fabio tamen
Maximo Dictatori deſignato, poſt cladem ad Thraſymenum acceptã, primùm
equus conceſſus in tanto rerum diſcrimine, quò principatus magnitudo ac
moles oſtenderetur, maiorisq; apud omnes autoritatis haberetur. Eſt enim e-
quus animal omnino ſuperbum, & equitare magnificum habetur. Vnde Ari-
ſtippus apud Horatium, cùm Diogenis uilitatem argueret, ſplendidius multò
eſſe dicit, equus ut me portet, alat Rex. Id uerò Diogenes, ac pleriq; alij, philo-
ſopho minus dignũ arbitrabantur. Quare Plato cùm in equum aliquando con
ſcendiſſet, ſtatim deſilijt ad terram, ſe uereri dicens μὴ ἱπποτυφίᾳ ληφθῇ, ne equino
quopiam faſtu contaminaretur.

FABII CONTATORIS VIRTVTES.

SEd ut ad imagines noſtras reuertamur: in lapillo Onyce argumentum multi
plex uidi artificioſe admodum ſcalptum: Equino enim capite eſt, humana fa
cie in pectus barbata, gruinis pedibus, cauda gallinacci: literæ ſunt, FAB. Ex E
quo quidem figmento uirtutes eas facilè coniectes, quibus Fabius Contator
inſignis fuit. Nam principatum in bello ex equino capite, prudentiam ex huma
no pectore barbato, prouidentiam & contationem, atq; etiam ſpeculationem
ex pedibus gruinis, uictoriam ex pulli gallinacei cauda interpretamur: quorum
omnium cauſæ in ſuis quæq; commentarijs ſunt explicatæ.

ANIMI DESPONSIO.

NEq; fortè ingratum fuerit hieroglyphicũ, quo deſperatio, aut rei quã quiſ-
piam aggreſſus fuerit, inauſpicatus ingreſſus ſignificetur, ubi quis equum
ceſpitantem, aut prioribus prolapſum pedibus adpingeret, cùm ipſa præſertim
res & prouerbio & augurijs ueterum confirmetur. Nam quod ad prouerbium
attinet, quod fertur, Rideo, inquit Galba, canterie, Siſinnius Capito ita interpre
tatur, qui principio rei alicuius inchoatæ deficiunt animo. Nam cùm Sulpitius
Galba in prouinciam exiens, ad portam ipſam canterium ſuum animaduertiſſet
cecidiſſe, Rideo, inquit, canterie te iam lapſum eſſe, cùm tam longũ iter iturus,
uix id ſis ingreſſus. Ex oſtentis uerò unum ſufficiat cõmemoraſſe, quod Flami-
nio conſuli feroci uiro Arretij fertur obtigiſſe, cùm is indignè ferens per mediã F
iam Italiam uagari Pœnum, atq; obſiſtente nullo cædibus & incendijs omnia
uaſtantem ad ipſa Romana mœnia oppugnanda proficiſci, ſigna ocyus conuelli
iuſsiſſet, cùm primùm in equum inſilijt, equus repentè corruit, Conſulemq; la-
pſum ſuper caput effudit: inauſpicati nimirum incœpti ſignum, quo paulò pòſt
ipſe cum exercitu concidit, fœdiſsima ad Thraſymenum clade ſuperatus.

DIFFICVLTAS.

NEq; indecenter inter picturas huiuſmodi referetur, equus in foſſam prola
pſus, aut in uoraginem aliquam demerſus, ubi luti tenacitate pertinaciſsi
mè detineatur, neq; ſeſe ualeat expedire, ſi negotij alicuius difficultatem, aut in-
commodum exprimere uoluerimus: quippe quòd plurimùm ita eſt canteriorũ
natura, quos oneribus comportandis addicimus, ut ſi aliquã in uoraginem deci
derint, tam ob onus quo grauantur, quàm ob liuidæ paludis cœnum, in quo re-
cumbant, ſupra modũ implicentur, unde ægrè attolli queant. Hinc illud apud
Liuiũ à Iubellio Taurea Campano obiectũ, Minimè ſis canterius in foſſa, cùm
longo certamine cũ Claudio Aſellio Ro. delaſſatus ſe ſubducere meditaretur:
cuius

A cuius rei nõ apparente ratione, ad dolos cõuersus hosti suasit, ut equo dimisso in cauã uiam descenderet, ubi secũ pedes congressurus esset. Quod cùm Romanus intrepidè, nulla interposita cunctatione, fecisset, Taurea eo iactato dicterio, admisso statim equo profugit: quasi dicere uoluerit, nolle se eò demittere, unde difficillima futura esset emersio.

CERES.

SEd ut nihil quod ad equi imaginem faciat, quantũ industria consequi possumus, omittamus: fuisse legimus apud Phigalenses simulacrũ Cereris in antro consecratum, habitu sedentis in petra, equinis capite comaq;, cætera muliebri simile, adnexis draconum & ferarum plurium imaginibus, quæ circa caput illudebant, palla nigra ad talos demissa, in cuius manu una delphinus, in altera columba sustineretur. Sedenim quamuis huiusmodi simulacrum Cereris nonnulli fuisse dicant, ego tamen Veneris potius crediderim: nisi dicamus pabulũ & opulentiam, quæ per Cererem significatur, incitamentum esse ad illecebras & petulantiam. Equinum enim caput non esse ab lasciuia alienũ, ex ijs quæ paulò B antè diximus manifestum est. Draconũ spiras amatorios nodos, uoluptariasq; implicationes significare Serpente super indicat cõmentarium. Delphinum amoris simulacrum esse, tam ex historia, quàm ex tot Veneris signis, quibus id genus piscis admouetur, alibi comprobauimus. Columbam deniq; referre Venerem, suo capite disputatum est. Acquiescendum tamen Pausaniæ, Cererẽ eam esse dicenti. Sedenim, ut in Sue disseruimus, eandem esse Cererẽ & Venerẽ Ptolemæi Assertoris tempore declaratũ est. Cæterũ potest huiusmodi picturæ species ipsius etiam rerum naturæ hieroglyphicũ esse: Equinum quippe caput ob insitam animali pernicitatem innuere uelocissimos cœlestium orbium motus: Columbam tractus aërios, ut suo loco dictum: Mare Delphinũ, ut in nummis passim: Anguium inuolucra sinuosos omnium toto terrarũ orbe lapsus, de quibus apud Platonem Socrates, ut in Serpente testatum fecimus. Feræ reliquæ uitas animantium omnes ostendere uidentur. Saxum terrę firmam & stabilem sedem sua se soliditate cõtinentem. Antrum deniq; ac nigram pallam ea plurima, C quæ de rerum causis & originibus minus adhuc comperta delitescunt, ut in simulacris Isidis caput pedesq; ex nigro lapide, de qua dictum alibi.

QVIBVS DIS EQVI SACRI.

QVòd uerò Marti primùm omniũ sacer equus esset, ex eo constat, quòd Decembr. Idibus, illi equus, qui à dextra uictor fuisset, immolabatur. Dextera enim masculina censeri diximus in Tauro: & mares animos Marti passim uidemus attributos: de quo latius in pudendi uirilis interpretatione, neq; nõ in Scarabæo. Sacrificij uerò huius causam nõnulli putant, ut Martem hostia, quæ illi plurimũ esset accepta, cõciliarent. Nam & Pausanias ait Tyndarum raptæ filiæ iniurias ulturũ, cum Menelao marito procis alijs in locũ unũ cõuocatis, immolato prius equo, ut bellum aduersus Troianos susciperent, iuramento adegisse. Neq; desunt qui sacrum quod Decemb. Idibus fieri solitum dicebamus, Octobri mense factum autument, eaq; de causa equum eum Octobrem itidem appellatũ: fuisseq; non leuẽ Romæ de capite eius contentionẽ inter Suburranenses & Sacrauienses, ut id scilicet ij in Regiæ pariete, illi ad Turrim Maniliam affigerent. Vtcunq; uerò, equus panibus caput redimitũ habens, Octobribus Idibus pro frugibus in campo Martio mactabatur. Ideo uerò equũ potius quàm bouem immolabant, quia equus animal bello dicatum, ad frugum potius perni

ciem, quàm auctum, spectare uidebatur. Bos uerò ad frugum prouentũ & commoditatem natus. Quin etiam autores sunt, equos à Romanis non ideo mactari solitos, ut Martem sibi conciliarent, sed ut suppliciũ ex eo sumerent, per quem constat Troiam fuisse captã, unde se oriundos illi profitebantur. Sed enim perfrigida & ieiuna admodum calumnia hæc mihi uidetur in Romanũ nomen, ut populus tot uirtutibus insignis, immeritum animal quotannis ita multarent: quiq; grauissimas iniurias hostibus sæpe condonare soliti essent, uni huic immortali in equos odio tam pertinaciter inhærerent. Lacedæmonij uerò, ut Festus asserit, equũ uentis in monte Taygeto soliti sunt immolare, eundemq; ibidem adolere, ut cinis uentorũ flatu per fines quamlatissimè dispargeretur. Cæterùm Pausanias Soli equũ in eo monte tradit à Lacedæmonijs mactari solitũ Persarũ more. Hinc Curioni Xenophon equũ donat, quem Soli sacrificet, cùm eam apud Persas esse Solis uictimã non ignoraret. Idem autor est apud Sauromatas equos ad sacra, & ad cibos ali: unde apud Epigrammatarium nostrum, D

Venit ab epoto Sarmata pastus equo.

Sarmatas enim Romani dicunt, quos Græci Sauromatas, ut Plinius quarto. Apud Stephanum diuersi populi, quamuis utraq; gens Scythica. Apud Salentinos Ioui dicatus equus uiuus in ignem conijciebatur: perinde ac Rhodij quotannis quadrigas Soli consecratas in mare iaciebant, quòd uulgatũ est eum tali uehiculo circumuehi mundum. Vti etiam in Illyrico, ea de causa quòd Tridentis ictu terra equũ excierit, quatuor equos nono quoq; anno marinis fluctibus habendos iaciebant. Apud Philostratum, Heroicis, legas pullum equinum coloris albi, & fræni sessorisq; adhuc ignarum, Soli sacrificandum pro uictoria assequenda, idq; suasu Palamedis perterrefactis aliquando Græcis, quòd Solis deliquium dum circunsident Troiam inspexissent. Has quasdam ueluti phaleras equo libuit addere, quas sumptu nostro comparatas si quis approbaret, ijs uteretur: qui uerò ornatum alium expetiuerit, uel ex alijs quærat, uel impensa sibi comparet sua. E

F

PIERIVS VALERIANVS AD FLORIVM MARESIVM BELLVNENSEM DE IIS QVÆ PER CANEM SIGNIFICANTVR EX SACRIS AEGYPTIOrum literis.

Vi verò potius Canem meum in sacris quidem Aegyptiorum adytis educatum, sed mea hùc aduectum diligentia, dono dare debuerã, quàm tibi, mi Flori iucundissime? Quotiescunq; enim ea considerabam, quæ sapientissimi illi viri per canis hieroglyphica significari tradiderunt, dum diuinæ mentis interpretem, dum sacerdotem, dum tutelares Deos eo posito subinnuebant, dum grati animi signum, dum memoriæ & amicitiæ simulacrum, dum vatem, dum philosophum, ac ipsum literarũ autorem Mercurium, fidem, obsequium, & pleraque alia per idem animal intelligebant, toties mihi tui, qui alumnus meus es, species offerebatur: cuius studium in disciplinis, integerrimos mores, insignem

A *gnem pietatem, liberrimi beneuolentissimiq; animi candorem & synceritatem, tam longa multorum annorum experientia perspexissem. Sed parum existimabam hac me cogitationis hilaritate perfusum, nisi rem ipsam scriptis etiam mandare studuissem, atq; ita longè affluentiori voluptate commemorando perfunderer. Hunc igitur ex omnium animantium grege delectum tibi dedicaui, nō vt quæ Canis fuerint significata, docere te mihi consiliū esset: sed vt sæpius inter scribendum relegendumq; obueniret, vnde ego bonitatis tuæ frequentius memor, hac ipsa diuturnius iucunditate perfruerer. Reliquum est, vt ex beneuolentissimo eius ingenio meam erga te beneuolentiam cōtemplere, perinde ac cōmendabiles ego mores tuos præclaris, quæ cani attribuuntur, dotibus æquiparare soleo: quippe qui existimem, speremq;, velut ille ad Heroum, deorumq; simulacra contemplanda natura ipsa promptissimus inuenitur, tu quoq;, quod non ignauiter facis, canem vitæ quoddam exemplar tibi sis propositurus. Verùm age iam ex ipso commentario canis ipsius ingenium exploremus.*

SACRARVM LITERArum professor.

IN PRIMIS autem rerum diuina-
B rum professorē per canis effigiem interpretabantur, propterea quòd eum, qui sacras literas professurus sit, id omnium plurimùm meditari oportet, ut canis instar asiduè latret: hominum uitia nunquam incessere desistat, animum ferum gerat, nullius profani gratiā ineat, quod & canes faciunt in eos, quos herilis non esse familiæ, uel uisu, uel olfactu deprehenderint. Tales apud Hebræos habet Elias, Hieremias, Ezechiel, Osee, ac pleriq; alij. Talis apud Græcos cumprimis Diogenes, cui nomē à cane uulgò etiam dictitatum, & ab eo Cynica familia perpetua uitę austeritate celebris. Cui quidem haud multū absimilis altera per omnem penè orbem in nostram usq; diem propagata: quanquam ea sanctioribus apud nos institutis, & uerioris disciplinæ professione, laudabiliorecq; profanæ cuiusq; rei contemptu, sub eodem duplici panno, & perpetua pedum nuditate conspicua. Non defuerunt enim unoquoq; tempore, qui lu-
C xum & delitias aspernarentur, paruoq; & minimo contenti, cùm uitam ipsi à uitijs liberam profiterentur, impuros omnes reprehensionibus arguerent, castigarentq;. Atq; huc deniq; progredi debet sacerdos optimus, ut dum nullum flagitiosum hominem uerbis incastigatum præterit, uel ipsam impudentiæ notam minimè pertimescat.

PROPHETA.

SAnè propter increpandi libertatē Prophetā adsimilauimus cani, eiq; latranti. Huius significati ratio alia apud Horum est, quia scilicet præter reliquorum animalium morem simulacris Deorum custodiendis canes apponuntur, eaq; ipsi identidem intuendo uidentur admirari, non secus ac propheta meditationi deditus, omnem cogitationis suæ conatum dirigit in Deum. Sanè fanorū antistites, sacrorumq; & oraculorū interpretes, Liuius Adrasto, Prophetas uocat, de quibus ita:

Cùm capita viridi lauro velari imperant
Prophetæ, sancta ita castè qui purant sacra.

Animaduertendum est autem, omnem canis usum aut à latratu, aut à dentibus

expeti. Ac de mordacitate quidem satis. Quod uerò ad latratum facit, non ignoremus esse os interpres eorum, quæ mens in penetralibus meditatur: sanè Propheta uates itidẽ est, percp os ipsa mens ex imis arcanisq; adytis oracula sua promulgat: frater enim mentis est os, mens uerò uerborum fons: atq; ita per os excogitata omnia ueluti fluenta de fonte profluunt. Sed enim quia parum esset aliorum uitia damnare, deterrere, dilacerare, nisi ad rectam uiuendi rationem omnia conuerterentur, ad ipsius inquam diuinitatis contemplationem dirigerentur, cùm Ægyptij sacerdotes animaduertissent canem, uti ex fragmentis Hori dicebamus, præter aliorum animantium morem, ad simulacra Deorum adspectare, firmoq; ea lumine contueri, quasi Propheta idem factitare soleat meditationi tantùm deditus, unde per arcana Dei penetralia referentur, atq; is hinc futurorum scientiam aucupetur, hieroglyphicum huiusmodi congruenter admodum excogitarunt, qui artẽ hanc diuinandi teste Tullio putantur longinquitate temporum innumerabilibus penè seculis consecuti: & ab his acceptum crediderim, quod Thrasybulo cuidam inter Iamidas, ita ab Iamo, cuius meminit Pindarus, appellatos, celeberrimo, statua est in Olympia posita, per cuius humerum dextrum mustela obreperet, & dissectus canis exerto iecinore iuxtà iaceret. Quod uaticinij signum interpretor, cùm nonnulli tradant Thrasybulum à cane uaticinium excogitasse. Nam & mustelæ cor linguæ ieiunæ suppositum, fatidicam mentem excitare ferunt Magi. Pausanias tamen incompertum sibi esse profitetur, quis primus è cane uaticinia desumpserit, tametsi Thrasybulum scripsit solum hoc aruspicinæ genere usum, eiusq; rei coniecturam ex statua, quam in Olympia illi positam cõmemorauimus, desumi. Vt uerò ad Prophetam reuertamur, Gregorius Pont. cùm professores legũ sacerdotes appellari dicat, eosdem ait & Prophetas nonnunquam appellari consuetum esse, quòd talem animum gerere debeant, qualem superius in cane descripsimus: id quod à plerisque minimè præstari idem his uerbis lamentatur: Sæpe nanq; rectores improuidi humanam amittere gratiam formidantes, loqui liberè recta pertimescunt, & iuxta ueritatis uocem, nequaquam gregis custodiæ, pastorum studio, sed mercenariorum uice deseruiunt, quia lupo ueniente fugiunt, dum se sub silentio abscondunt. Hos itaque per Prophetam Dominus increpat, Esaiam, canes mutos eos appellans, qui latrare nequeant. Ne uerò quis in uates & sacerdotes calumniæ ansam ex eo capiat, quod D. Paulus ait, Cauete canes, cauete malos operarios, Ambrosius de marinis eo loco intelligendum ait, quorum omnino munus tantùm est, ut reliquum animantium genus deprædentur. Sed quàm horrenda sunt quæ ad Esaiæ increpationem addidit Ezechiel: Fili hominis speculatorem dedi te domui Israël, & audies de ore meo uerbũ, & anunciabis eis ex me: Si dicente me ad impium, morte morieris, non annunciaueris ei, neq; locutus fueris, ut auertatur à uia sua impia, & uiuat, ipse in impietate sua morietur, sanguinem autem eius de manu tua requiram. Quod quidem eò periculosius est, ait Hesychius, quòd ignauia hæc pluribus est nocumento: sacerdos enim negligens, aut ipse peccans, aut nõ uindicans in peccatoribus, illicit eos qui rudes
Leuit. 4 sunt, ad similia: ideoq; legislator, Leuitico, peccatum ipsius sacerdotis, peccatũ populi appellauit.

CVSTODIA.

ID quod etiam ex Ambrosij sententia ad excubias pro salute dominorũ refertur: debereq; nos, ait is, promptuarium tenere uerbum, ne quasi mutæ canes

A cōmissam nobis fidei custodiam, quodam præuaricationis silentio deseruisse ui deamur. Hoc eodem significato theologi accipiūt illud ex LXVIII. Psalmo: Lingua canum tuorū hostium intinguetur sanguine: ubi per canes, Christi ædium sacrarum antistites interpretantur: hi siquidem parandi sunt in aduersarios, qui gregibus insidias meditantur, ut oues ab omni hostium iniuria tutæ custodiantur. Quam propémodum sententiam secutus Plato libro de Repub. II. ubi militem ciuitatis custodem informat: Naturam, ait, generosi adolescentis qui ad disciplinam huiusmodi educetur, nihil differre à generosi canis ingenio: utrunque ipsorum sagacem esse oportere, mansuetum erga suos, aduersus autem hostes immitem. Nam ea est generosi canis natura, ut erga familiares & notos sit mitissimus, aduersus uerò alienos & ignotos ferocissimus, quos simulac uiderit, ægrè ferre se indicat, etiam si nihil quicquã mali sit ab eis perpessus: sufficereque ad inimicitias satis habet, si, qui recens uenerit, non fuerit è domesticis. Non ab re igitur, qui D. Bernardi uiri de pietate Christiana optimè meriti uitam scribunt, matrem eius aiunt prægnantem imaginatam in somnijs esse, catulum se candi
B dum, dorso rutilum, & latrantē in utero gestare: unde illi à sapiente uiro responsum, futuram eam optimi catuli matrem, qui diuinarum ædium custodiam susciperet, latratumque assiduum contra profanos & impios exerceret. Hinc etiam canis comes, & uiator angelum comitatur, quem Raphaël in libro Prophetico non otiose sibi & Tobiæ filio adiungendum putauit.

DII LARES.

EAdem ratione canes apud ethnicos Laribus præsides fuisse dicunt, Deosque ipsos Romani ideo caninis pellibus induerāt, quòd sicuti canes mites mansuetique sunt in domesticos, in alienos uerò feri, formidolosique: ita & Lares, quibus totius familiæ cura credita esset, haberentur. Proditum sanè memoriæ est, Iliados Mineruæ templum in Daulia fuisse, in quo canes alerentur, qui Græcis tantùm aduentantibus se mites, mansuetos ac ludibundos offerrent: in barbaros uerò feri, atroces ac indignabundi semper ir
C ruerent. Neque desunt hodie barbarorū nationes aliquot, quæ canes hostium cadaueribus quoquo modo cōquisitis alant, eosque in prælia mox ducant, quibus in hostem immissis, fœdissimę interdum stragis spectaculo perfruantur. Æsculapij simulacro, quod Epidauri fuit, à Thrasymede Pario Arignoti filio elaboratum, canis adsculptus adsistebat, cùm Deus in throno sedens dextera baculum teneret, læuam supra draconis caput porrigeret: cuius meminit Pausanias. Eius argumenti eam ait historiã fuisse, quòd Æsculapius in solitudine Titthei montis expositus ab auo Phlegya, cuius filiam Apollo clàm compresserat, à capella alitus, & à cane custoditus fuerit.

ARBITER GENIVS'VE.

SEd aliam Chrysippus rationem cur Lares caninis tergoribus uelarentur attulisse dicitur: quippe quòd ipsi genios præ se ferūt, qui custodię nostrę ideo tanquã arbitri sint delegati, ut improbè factorum dictorumque pœnam à nobis exigant, sceleraque & impietatem omnem ulciscantur, quotiens humanitate posthabita in brutorū uitam declinauerimus, quam ipsi genij, non secus ac sagacissimi canes, insequantur, & ad merita supplicia pertrahãt. Hoc ipsum Censorinus, multis aliorum opinionibus allatis demum affirmat, esseque genios ita assiduos

nobis obseruatores appositos, ut ne puncto quidē temporis longius abscedant. D Atq; hi sunt qui nos nōnunquā impellunt, sæpe reuocant, prout nunc salutaria, nunc perniciosa appetierimus. Sed nostræ pietatis autor, ne ab alijs hæc quæramus, Genios custodiæ nostræ appositos, & affirmauit, & Dei patris faciem eos quotidie cōtueri cōmonuit. Meritò itaq; Laribus (quandò ijdem & Genij sunt, nos Angelos dicere maluimus) canis utpote tutelare animal hieroglyphicè dedicabatur. Sed non sine piaculo uideor mihi præterire posse quod apud ueteres scriptores legi, Vulcani templum apud Ætnam Siciliæ montem fuisse, cuius lucum incolerent canes, qui castè pieq; adeuntibus adblandirentur, impuros uerò pollutosq; rem quasi diuinitus præsagientes miserabiliter lacerarent.

Matth.18.

VESPILLO.

EX his itaque factum ut Ægyptij uespillonem, sacrorumq; tutelarem, ædituumq; libitinarium per canis effigiem indicarent, obseruato firmo illo immobiliq; obtutu, quo animal id ipsa Deorū hominumq; simulacra custodiæ suæ credita cōtemplatur. Nam cùm apud Ægyptios cadauera uitro cōdita, non adipe suillo, ut nonnulli sunt interpretando decepti, in longum tempus asseruarentur, erantq; & libitinarij quibus curæ erat ea custodire, eò spectare crediderim canem apud Maffæos Romę, in pulcherrimi operis cippo humi iacentem, surrecto uerò capite inscriptionem, quæ huiusmodi est, intuentem.

C. IVLIO VRBANO
ET IVLIÆ OPTATÆ CONTVBERNALI, ET C. IVLIO VRBANO PECVLIARI
FILIO

POTS. SVIS

GRATVS ANIMVS.

NEq; tamen ignoro esse aliquos, qui huiusmodi hieroglyphicum, quo scilicet canis uel simulacrum aliquod uel conditum cadauer intueretur, hominem beneficij accepti memorem significare cōtendant. Canis porrò illos qui de se benemeriti fuerint nunquā obliuioni tradit, cuius rei paulò pòst mirifica quędam exempla subijciemus.

MEMORIA.

VNde & memoriæ simulacrum Canis est, quæ scilicet circa præterita uersatur: & in prudentiæ tricipitio, id sibi uult caninum caput, cùm Leoninum, F intelligentiam, & pręsentium considerationem: lupi uerò caput prouidentiam, ac perinde futura indicet, quod alibi diffusius explicauimus. Socrates quoque tunc per canem iurat in Phędro, cùm illam Lysiæ orationē memoriæ tradidisse firmiter arbitratur.

FIDES.

IN Phædone uerò per canem iurat, cùm putat fidem & obsequium præstandum ijs, qui rerū habenas in ciuitatibus moderantur. Sanè C. Mamilij nummus est, qui limitibus metandis S.C. præfectus aliquandiu fuit, in quo canis ei uidetur allatrare: eo quippe significato, ut fidem præstandā in primis admoneatur is, qui negotio eiusmodi præficitur.

C. Mamilij nummus.

AMICITIA.

EIus uerò fidei ratione habita, hieroglyphicū pro amicitia plerunq; canis ponitur, in qua quidem primū fides expetit ex Ciceronis & omniū sententia: mox animus, si usu ueniat, ad promerendum promptissimus. Mirificè uerò spectatur in canibus illa officiosa adeò dominorū adulatio. At hîc mihi temperare ne-

A nequeo, quin amoris & fidei exempla quædã cõmemorem, quę in ipsis canibus elucescere plerunq; cõperiunt. Nam Leutricas puellas treis à Spartanis iuuenibus quibusdam cõstupratas, mox occisas, & in puteũ deiectas, indicio canis Scedaso patri peregrè aduenienti, & latratu & cursitatione ad puteum fuisse proditas nunc dissimulabo, alia quędã maioris forsan admirationis repetiturus. Confosso enim intestinis bellis ciue Romano, aiunt nõ potuisse quempiã caput eius abscindere, usquequo canem qui dominũ custodiebat, proq; eo ferociter pugnabat, ab instantibus interemptũ summotũq; uidissent. Ambrosius refert, occiso Antiochiæ milite canem cadaueri comitem adstitisse: qui dum eiulatu mœsto rapti domini desideriũ diu testaretur, ingentẽ hominũ coronã ad fidelitatis spectaculum cõtraxerit, donec eo inspecto qui cædem patrauerat, in eum insilierit, tamq; diu prehensum continuerit, donec re patefacta percussor sit in suppliciũ raptus. Illud uerò præcipua est admiratione dignũ, quod ab Æliano traditũ est, Colophoniũ quendam unà cum seruo & cane, mercatum in Ioniam concessisse ad urbem Theon: cumq; seruus, qui pecunias ferebat, naturæ satisfacturus ali
B quantulũ à uia deflexisset, loculo humi deposito immemorẽ abijsse: canẽ ad eius custodiam perstitisse, donec illi re infecta, quòd pecuniæ nõ aderant, redijssent, canemq; in eodem loco apud marsupium offendissent, qui quòd absq; potu, ciboq; diu perseuerauerat, ita reddito deposito expirauerit. Sed quid illud quod apud Plutarchũ de Pyrrho fertur? eum aliquando factum obuiam cani, qui cadauer herile custodiebat, ubi triduũ absq; cibo permãserat: quod cùm Pyrrhus sepeliri iussisset, canem sibi diligenter curandum imperauit: euenit ut haud ita multò pòst Pyrrhus exercitum lustraret, assidebat regi canis, tacitusq; quiescebat, cùm interim imterfectores heri nomina daturi præstò fuerũt: exilijt statim canis ubi eos adesse uidit, magnoq; hostes latratu incessens ad Pyrrhum identidem respectabat, ut non illi solùm, uerùm omnibus qui aderant facti suspicionẽ concitarit ingentem. Correpti igitur illi, minimisq; quibusdam indicijs conquisiti, scelus cõfessi sunt, atq; ita pœnas iussi pendere. Fuit & alter Pyrrhus ab rege illo, qui tantę fidelitatis canem habuit, ut cùm mortuus, & in rogo positus esset, subsecutus itidẽ canis in pyram sese coniecerit, & concremari pertinacissimè uo
C luerit. Fuit & Polo histrioni apud Gręcos celeberrimo canis, qui post impositũ rogo dominum in easdem spontè se coniecerit flammas. & alius eodem quo saltator Theodorus sepulchro cõditus fuerat, catellus includi uoluit. Iamq; & Eupolidis Poëtæ comici canis Augeas nomine celebratur, qui mortuo sepultoq; domino præ mœrore & ipse cõtabuit, erepti domini desiderio tandẽ extinctus.

PHILOSOPHIA COMMVNICATA.

Hieroglyphicum & Cerberus argumentum habet: Græcorum enim nõnulli non incongruè forsan existimarunt, abstractum Herculis opera ex obscuris Erebi penetralibus tricipitem Cerberum, patefactã ab Heroë philosophiã, quę prius in arcanis delitescebat, indicare. Ea uerò una ceruice cõtenta, tribus distinguitur capitibus, quorũ unũ Rationi, Naturæ alterũ, tertiũ Moribus inseruit. Vnde præter edomita tot monstra, Herculẽ ipsum ferũt sagittas in Iunonẽ iaculatum, & Plutonem etiam telo, ut Homerus inquit, trisulco sauciasse. Philosophus enim uir, dum solerti indagine sublimia quæq; peruestigat, nactus aliquid captu dignum, mente ueluti pennato quodam utitur telo, quo quicquid illud fuerit assequatur. Neque quidem locus ullus est, neq; abscessus tam remotus, tam abditus, tam inaccessus, quò nõ peruenerit philosophia: terræ siquidem

hęc penetralia perſcrutatur, quod eſt Plutonem ipſum telo impetere, atq; etiam ferire: hoc inquam eſt rerum naturã enanciſci: tot in orbe terrarum monſtra domitat, ferinos quippe mores componit, & ciuilibus, honeſtis & utilibus legibus addicit. Mox ut de Poëta Flaccaus etiam, D

Pectus præceptis format amicis,
Aſperitatis & inuidiæ corrector & iræ.

Cœlum demum inſcendit, & inde quicquid rationi obnoxiũ eſſe poteſt aucupatur, cunctaq; proſpectat, & ad amuſsim omnia num recta ſint explorat. Herculis ad hæc clauam, qua heros is fuerit in domitandis monſtris uſus, philoſophiam, monſtra uerò animi uitia ſignificare interpretatur Floridis Apuleius. Atq; ut ad Cerberũ reuertar, ſunt qui rem ſimpliciter accipiant caninis eum capitibus effictũ à Poëtis, propterea quòd Tartareus is cuſtos habeatur. Hiſtoriã tamen Hecatæus Mileſius ſuper eo tradit, ſerpentem in Tænaro fuiſſe, quem ea de cauſa canem appellarint, quòd morſu eſſet admodũ letifero, hominesq;, quos iciſſet, ſtatim interficeret, eumq; ab Hercule deductũ ad Euryſtea. Sed hæc ſcriptorum ſemper fuit licentia, ut ex cõmodo quiſq; ſuo fabulas confingeret. Mihi E autem magis arridet figmentũ prius poſitum, qui tam præclaros uiros, tam eruditè rem ipſam interpretari uideam.

ANVBIS.

ADdemus & Anubin Deum per canis effigiem ab eiſdem Ægyptijs figuratum, de quo ueteres quidam hiſtorici prodidere, unà eum cum Oſiride gigantes ex Italia pepuliſſe. Canino uerò capite fuiſſe eum, ex eo cõmentũ, quòd Iſidis & Oſiridis corpora cuſtodierit, quod uti dictum ſuperius, canibus eſt admodum peculiare, eaq; de cauſa canem galeis inſculpi morem eſſe, quod in ueterum nummis compluſculis obſeruaui.

ORIZON.

SEdenim ſuper Anubi Plutarchus longè eruditius rem perſcrutatus, remotiora diſciplinarũ penetralia recludit, ac terminatorẽ in ſphæram circulum per Anubin in fabulis, per canem inſcriptione ſacra & hieroglyphica ſignificari tradit: quippe qui Nephthyn apud Ægyptios inferius hemiſphæriũ eſſe contendit: Iſin uerò ſuperius: lucidum hoc & diurnum, obſcurũ illud & nocturnum: utriuſq; uerò participem Anubin, qui & interdiu & noctu uiſu pariter fruat. Eandem enim uim apud Ægyptios Anubis habet, quã apud Græcos Hecate, cui ſupera & inferna dedicarunt. Nam cùm triceps effingeretur Hecate, unum omnino caput caninũ, equinum alterum, humana uerò figura tertiũ adſculpebatur, quod tamen hiſpida & ruſticana facie ſimulabant: cuius picturæ hieroglyphiciue cauſam in Equo latius enarrauimus. F

DIANA.

SATVRNVS.

SVnt qui per Anubin Saturnũ interpretentur, quòd omnia ex ſeſe pariat, atq; ita ſit & luminis, & tenebrarũ particeps: quia materia obſcura eſt, forma uerò conſpicua. Qui fabulas de ijs, quæ rerũ initio facta fuerint ab Oromaze memorant, cœlo inquiunt & aſtris fabricatis cuſtodem eum adhibitum, atq; hinc canis figmentum excogitatum.

A PRINCEPS.

PRæter ea quæ iam poſita ſunt de cane ſignificata, ſacerdotes ijdem Ægyptij ſi principem aut legislatorem ſignificare uellent, canis hieroglyphicū cum diademate, ſiue faſcia, uel amiculo faciebant, reliqua corporis facie nuda, propterea quòd ueluti leuiſomna canum, ut cum Lucretio iocer, fido cum pectore corda in Deorum ſimulacris diligenter obſeruandis detinentur. Sic etiā Princeps qui iura ſit daturus, Regem qui anteacto tempore claruerit nudum cōtemplari debet, quidq; ſibi uelit ea faſciola, examinare: id quod omnium maximè Periclem Athenienſem factitare ſolitum perhibent. Quotieſcunq; enim is magiſtratum aliquem inibat, ipſa honoris delati inſignia, & unumquodq; geſtamen pro concione alloquebatur, quid ea ſibi uellent, qualem uirum poſcerent percontabatur, ſeq; mox ad perſonam quam induebat ſtrenuè decenterq; gerendam adhortabatur, B tanta omnium admiratione, ut non immeritò eum & tonitrus, & fulgura ciere prædicarent, apesq; mel in os eius infantis congeſsiſſe faterentur. Quòd uerò faſcia regium ſit inſigne, oſtendimus cōmentario de Geſtaminibus reliquis. Atqui Ptoëmphanes populi ex Africæ parte Canis non effigiem, pro principe coluerunt, ſed uiuum ipſum pro rege ſibi delegere, cuius motum obſeruabant, ac ex eo quid faciundum, ubi ſtandum, quò progrediendum, religioſiſsima quadam auguratione intelligebant.

MILES.

ABſq; faſcia uerò canis, copula tamen religatus, non incongruū eſt ſacramento addicti militis hieroglyphicum: copula ſcilicet obedientiæ iuramentum præ ſe fert, canis uerò ipſe militis officium, quod præcipuū eſt, intentum eſſe ducis imperio, ſiue iter arripiendum, ſiue pugna ineunda ſit, ſiue ubi receptui cani cœptum ad ſigna redire: quæ quidem obſequia à canibus obſeruari quotidie uidemus. Quid uerò illud, quòd ſi inter ſe canes rixentur, offeraturq; fera æquè illis inuiſa, facta ſtatim inter ſe pace unanimiter in feram cōuertuntur: cuiuſmodi decet milites eſſe, qui tametſi inter ſe aliquando diſsideant, aduerſus tamen com C munes hoſtes unanimiter præliantur: cuiuſmodi exemplum in L. Syllæ legionibus habemus, quæ cùm pernicioſa ſeditione furerent, efferatis Imperator annunciari iuſsit hoſtem adeſſe, & ad arma uocantiū clamorē tolli, atq; ita diſcuſſa ſeditio eſt, uniuerſis aduerſus hoſtes animū intendentibus. Et Scorilus, uel ut alij, Cocis, ut alij, Cotio Dacarū Dux, cùm diſſociatū bellis ciuilibus pop. Ro. intellexiſſet, neq; tamen fortunā tentandam arbitraretur, metu ne externo bello pax inter ciues cōciliaretur: hortantibus ſuis, & acriter depoſcentibus occaſionem arripiendam, duos ille canes in conſpectu populariū cōmiſit, ijsq; acerrimè inter ſe pugnantibus, mox lupum emiſit, quē protinus canes omiſſa inter ſe ira uno ſtatim animo aggreſsi ſunt: eoq; exemplo Dux ipſe continuit barbaros ne pugnā inceptarent, temerario impetu Romanis profuturo. At ea quoq; generoſitas animi requiritur in ſtrenuo milite, ne is, ut ſuper Ænea Virgil. neq; auerſos dignetur ſternere morte, nec imbecilles prouocare bellatores, aut armatus inermes, aut uir fœminas pueróſue. Cōperta eſt hęc eadem in canibus animi magnitudo: uelut in eis, quos Albaniæ rex Alexandro Macedoni dono miſit: nam cùm ex duobus quos habebat unū huic dediſſet, exploraturus Alexander ani-

malis uigorem, iussit ursos, mox apros, & deinde damas emitti: ille uerò contem D
ptu immobilis iacebat. Sed enim Alexãder segnitie tanti corporis offensus, eum interimi iussit: quod ubi Regi nunciatũ, alterum misit, addito, ne in paruas belluas experiri uellet. Imperator itaq; leonem primò, moxq; elephantum induxit, quos canis statim strauit: cuius insignem pugnam Plinius accuratissimè descripsit XL. octaui libri capite.

MENAPII.

MInimè mirum igitur quòd in canone prouinciarum & militum, qui à Constantino usq; ad Theodosium, Honorium, & inferiores plerosq; alios sub Imperatore Romano militabant, clypeus habebatur, in quo luteus canis in alba parma, cuius medium pelta rubra occupabat: hic uerò canis infernè positus sub ipsa pelta pedibus sursum uersis: erat is eius ordinis insigne, qui MENAPII dicti sub magistro militum per Thracas stipendia faciebant.

TERTIODECIMANI.

CAnem eodem gestu inuersum in altero clypeo uidi, sed qui cærulei coloris esset, parma identidem alba, cuius umbilicus aureus, quem ruber circulus E
ambibat, ab altero densioris luti cæruleo ipse quoq; circunscriptus: insigne hoc erat TERTIODECIMANORVM, qui eiusdem militiæ ordo fuit sub eodem magistro militum.

OBSEQVIVM.

ERat & illud hieroglyphicum, quòd Ægyptij sacerdotes obsequiũ, & ad domini iussa, nutúmue regressum significare si uellent, canem conuerso in dorsum capite pingebant. Nullum porrò animal cane magis est dicto parens, quem abeuntem facillimo uociferatu reuoces, etiã si sit iamiam capturus prædam, increpitus intermittat, iussus insequi prouolet, eum deniq; quotiens erit libitum ultrò citroq; uerteris. Theologi nostri ueteres dictum illud ex Ecclesiaste, Melior est canis uiuus leone mortuo, ita interpretantur, ut obsequij istiusmodi rationẽ habuisse uideantur: nam per leonem mortuũ, ait Eucherius, cacodæmonẽ intelligunt, de cuius salute nihil ulterius sperandum est: non enim potest ad pœnitentiã redire: per canem autem uiuum, aberrantẽ quidem, F
& interdum contumacem hominem accipiunt, qui tametsi nonnunquã præuaricator fuerit & ceruicosus, ad obsequium tamen & meliora reduci potest. Et ut ad canis morigerũ admodum ingenium reuertamur, libet ex Plutarcho memorabile obsequij facillimęq; docilitatis exemplum in animali huiusmodi recitare, idq; in theatro Marcelli spectatore Vespasiano editũ. Mimus eò quidam canem introduxit omnibus ferè saltationibus eruditũ, qui cùm ægritudinem postmodum simularet, panem mimus porrigebat, eo detrectato pharmacũ propinauit, mox is trementi similis cruciari, distorqueri, capitisq; grauedine laborare uisus, demum quasi mortuus concidere seq; exporrigere, permittereq; ut quoquouersum traheretur, huc & illuc abijceretur, uti fabulę cõmentum exigebat. Opportunè autem cùm res posceret sensim mouisse se tanquã è profundo aliquo somno concitatum, prosilijsse demum, & signa quædam ueluti lætitiæ & exhilarationis edidisse, atq; alia pleraq; magna omnium admiratione collusisse. Hæc autor ille testatur, qui nihil unquam ineptè moliri deprehensus est. Sed quod pertinet ad obsequium erga dominum, habet hoc canis cõmune cum subus, de quibus comper-

A compertum ait Plinius, furto abactos, agnita uoce suarij, merso nauigio inclinatione lateris unius, ad dominum remeasse.

ADVLATOR ET SCVRRA.

SVnt qui adulatorem, blandiloquum, & mordacem simul scurram, per canis hieroglyphicum ostendant, quorum alter in obsequium plus æquo pronus, & alter quælibet in quemuis opprobria fingere sæuus. Diogenica hæc est interpretatio, ipsius de se testimonio. Nam is interrogatus ab Alexandro, ob quæ facta canis nomen uulgò sortitus esset: quia, inquit, dantibus blandior, non dantibus oblatro, malos etiam mordeo. Quin & coniectores, ut apud Hebræos legi, eum qui per nocturnã quietem imaginatus sit canem uidere, obtrectatoribus obiectum fore præsagiunt. Alexander idem dum sibi lusum quærit, sportulam Diogeni ossiũ plenam dono misit. Accepit eam Cynicus, & superaddidit: Caninus hic quidem cibus, sed donum haudquaquam regium. *Diogenis scomma in Alexand.*

FAMES.

CAninam quandam famem memorãt, quã Græci βουλιμίαν appellauere, nos
B esuritionem dicere possumus: utcunque, Dauides hanc eruditissimè tetigit psalmo LVIII. ubi canit, Conuertentur ad uesperã & fame cõficientur ut canes, ciuitates hac illac peruagantes, cùm futuram Iudæorũ mendicitatem præsagiret: nam & ipsum famis uocabulũ frequenter pro mendicitate usurpatũ inuenias.

DESPICATVS.

IN sacris literis plurimùm inuenias canem pro re humili, abiecta & contemptibili positum. Quem sermonem ne quis Neapolitanorũ tantùm esse putet, de Mephibosetha Ionathæ filio legimus, cùm insperatis à Dauide beneficijs affectus esset, & cõtinuò mensæ Regiæ sodalitio dignatus, dixisse eum, humilitatem professus suam: Ecquis ego sum seruus tuus, ut respiceres super canem mortuũ, cui ego sum similis? Et Dauid ipse cùm Regem suum Saulem se hostiliter insectantem in manibus solùm habuisset, chlamydis regiæ oram præcidisse contentus, subsecutus eum clamauit: Quem persequeris Rex Israël? quem persequeris? canem mortuum persequeris. *1. Reg. cap. 24.*

FVGA.

C QVòd si fugam notare uoluerimus, canem identidem, sed subiecta inter crura cauda figurabimus. Hieroglyphici causam nemo eorum quos in hoc argumento sequimur, explicauit. Figmentũ ego à re ipsa dubio procul sumptum crediderim, uulgato in hæc tempora prouerbio, ut eum qui animum despondeat, uel ab incœpto propter ignauiam perculsus meticulose desistat, subijcere eum inter crura caudam obijciamus. Quotiens enim canes fugam arripiunt, præ metu abacti caudam inter crura subijciũt. Quod cùm insigniter etiã in lupo obseruatum sit, Maro elegantissimè rem ipsam descripsit, ut suo loco dictum.

CLADIS PRAESAGIVM.

IN Aruspicina memoriæ proditum est, huiusmodi gestum caudæ utero subiectæ, in uictimis quæ adolerentur futuræ cladis præsagiũ dedisse: obtorta uerò si foret cauda, bellorum difficultatem portendere, ut apud Didymũ legere est.

VICTORIAE PRAESAGIVM.

ALiter autem cursu perciti seu prædam insequantur, seu temerè lasciuiant, surrectam, aut exporrectam caudam habere solent, cuiusmodi effigies est in nummo C. Posthumi, in quo cernere est currentem canem, cauda ita uti dice- *C. Posthumi nummus.*

bamus, sursum uersus incuruata: quod quidem in hostijs crematis obseruatũ, ex aruspicum disciplina futuræ uictoriæ portentum erat. Sedenim in nummo eo currentem canem, celeritatem significare conijcimus ex iaculo, quod est infernè situm: unde rem properanter confectam, uictoriámue citò partam, si sequamur Aruspices, id indicabit. D

IMPVRVS AMATOR.

SVnt etiam qui satis impuros amatores exprimant per simulacrũ canis, non ea tantùm de causa quòd κύων, ut Eustathius interpretatur, παρὰ τὸ κύω, quod amare est, deducatur, sed quòd lepores auidiori quodam affectu cõsectetur: quorum significatũ inter nequitias improbiores reposuimus. Neq; quidem Ouidius signatè magis Apollinis affectum incomparabilem exprimere potuisset, quàm luculentissima ea quam ponit comparatione, his uersibus decantata:

Vt canis in vacuo leporem cùm Gallicus aruo
Vidit, & hic prædam pedibus petit, ille salutem:
Alter inhæsuro similis iamiamq; tenere E
Sperat, & extenso stringit vestigia rostro:
Alter in ambiguo est, an sit comprensus, & ipsis
Morsibus eripitur, tangentiaq; ora relinquit.
Sic deus & virgo est, hic spe celer, illa timore:
Qui tamen insequitur pennis adiutus Amoris
Ocyor est, requiemq; negat.

LIENIS VITIA.

HOminem qui aliquo splenis uitio affectus ægrè habeat, quæq; in uniuersum ad lienem attinent, Ægyptij sacerdotes per canis hieroglyphicum significabant. Gracillimũ enim ac tenuissimum lienem canis habet: quòd si uel mors, uel rabies eum inuaserit, à splene est: quin etiam illi ipsi qui correptum rabie canem medicare uoluerint, morbum contrahunt, ac splenetica plurimùm ea labe affecti pereunt: & qui canem eo morbo laborantẽ dissecuerit, ea afflatus exhalatione, contagionis uim efficacissimam experitur. Vrina quoq; rabiosi canis quomodocunq; calcata nocet, maximè ulcus aliquod habentibus. Quin huius lotio, etiam non rabidi, tam perniciosa uis est, ut si quis in id suũ congesserit, ad generationem pigrior torpore lumborum fieri dicatur. Proinde rabido cani contagiosum adeò uirus inest, ut omnia rabiant quæ momorderit, excepto homine. Nam quæ illi accidit ex huiusmodi contage lues, mania est, ut eruditissimi hac ætate uiri disputãt: nam & Festo rabies propriè morbus caninus est. Quòd uerò scribit Aristoteles, canes ipsos interire morbo hoc & quę morsa sunt πλὴν ἀνθρώπου, nonnulli clari quidem uiri πρὶν legunt, ut celerius quàm homo intereant, exponant. Sedenim ut ea missa faciam, quæ hominibus à rabioso cane morsis accidisse longo pòst tempore Albertus & Auicenna prodidere, legi apud Plutarchum, rabiem in homine non fuisse cognitam discretámue ab alijs morbis Aristotelis tempestate, neq; inde usq; ad Asclepiadem cuipiam innotuisse. Cæterùm hæc ipsi uiderint clarissimi uiri, qui rem enucleandam suscepere. Illud ego super hoc addam, uniuscuiusq; canis morsum tam perniciosum esse, ut ferant eum qui semel fuerit à cane læsus, pestilenti contagione gallinarum incubitus, pecorum fœtus, & abortus interuentu suo uitiare, eiusq; introitu alterius uulnera aggrauari. F

Olfactus

A OLFACTVS.

SEd ut ad canis significata redeamus, olfactum Ægyptij sacerdotes per id animal inter alia significabant: nempe eum qui, quod prius latuisset, indagine sua deprehendere, ex huiusmodi hieroglyphico intelligebant. Satis enim constat olfactum esse cani præcipuum, de cuius sagacitate (eam enim præcipuè canibus attribuit Cicero, & à sagire, quod acutè sentire est, deductum asserit) plurima passim uidentur exempla. Dominum enim qui uel diutissimè abfuerit agnoscunt olfactu solo, & ignotũ quoque si repentè ueniat. Scrutantur in uenatu uestigia atque persequuntur, contantem ad feram inquisitorem loro retrahentes, etiam si aquã ea transilierit, & abditissimo quouis loco sese occultauerit. Illud sanè quotidianum in canibus præcipuè Gallicis, ut quem prius nummum alicui eorũ ostenderis, abducique mox è conspectu canem iusseris, ac sub aliquo tapete uel stragulo nummum eum abdideris, introductus mox canis ac nummum inquirere iussus, olfactu solo fretus rem tibi quamprimum deprehendat, latebrasque ubi nummus erat absconditus, & latratu & exultatione significet.

B RISVS.

QVia uerò canis circa lienem ea quæ suprà memorauimus patitur, totaque animalis uita inde pendêre uidetur, factũ est ut Ægyptij sacerdotes quæ super risu considerarent, per canem identidem explicarent. Rarissimum enim uel difficillimum esse risum ijs qui splene laborant, medici tradunt: & ea est canis prærogatiua, ut is à uenatoribus maximè expetatur, qui faciem magis, ut uulgò aiunt, melancholicam præ se ferat: signum enim id esse bonitatis aiunt, perniciores que & in cursu perseuerantiores, qui tales sunt, esse prędicant. Apud Auicennam legas lienem ea ad se recipere & attrahere, quæ sanguinem benignũ, clarum, copiosum & lucidum reddant, quem inde risus & hilaritatis causam autores esse putant, quippe quòd ex ita affecto sanguine spirituum excitetur multitudo, claritasque animam exhilaret. Sed enim hoc utcunque habeat, coniectores etiam ut apud Artemidorum legere est, ex splene in somnis uiso & risum, & uoluptates augurantur: canibus uerò cùm lien & tenuis, & uitio maximè obnoxius sit, necesse itidem est eos hoc hilaritatis affectu aut nihil, aut parum moueri. Ab ijs uerò quæ uel absunt aut supra modum adsunt animali cuipiam, Ægy-
C ptij significationes suas cõminiscebantur. Accidere uerò facilè potest, ut alicuius hominis memorijs natura huiusmodi sit indicanda, ut in M. Crasso, qui ob id Agelastos uocitatus: ut in C. Lælio, & in Socrate, quos eodem semper uultu eademque fronte fuisse proditum est.

LEVITAS IN MORIBVS.

VErùm habet suum & risus ipse significatum: Interpres enim Apollonij risum leuitatis signum esse dicit: unde sapienter Isocrates importunũ risum minimè amandum esse monuerit.

CVLTVS CANIS.

SAnè aliæ quoque nationes, quanti animal id facerent, multis exemplis testatũ reliquere. Et Cyrum prædicant, Cyrum illum, inquam, omni laude maiorẽ, à cane nutritũ suorum omnium asseueratione, siue studiose conficta fabula fuerit, quò uenerabilior haberetur. Quippe apud Romanos etiam in magno fuere cultu, licet à Capitolij proditione eos in crucem rapere sit cœptum. Annuo enim supplicio inter ædem Iuuentutis & Summani, uiui in furcas arbore sambucea figebantur, quòd eorum negligentia iactura ea facta uideretur. Alioqui gen

nito mane catulo res diuina hostiarũ uice fieri solita, adeò puros eos ad cibum existimabant, adeoq; numinibus placandis idoneos, fuisseq; olim celebriores epulas catulina apposita, nostrorum scriptorum testimonio satis exploratum, & apud Plautum etiam factam huius rei mentionem inuenias Saturione. D

QVIBVS DIS CANES SACRI.

QVibus uerò numinibus canes donarentur, dicere nõ pigeat. Siquidem Romani eos Genetiæ, Græci Proserpinæ mactabant: uulgò uerò Lupercalibus, quæ Romani in Panos Lycei uenerationem celebrabant, canem immolabant, quoniam natura ipsa lupis canes aduersarentur. Alij cœptum hoc in Romuli gratiam factitari tradunt, uti cõstans fama est eum à lupa nutritum. Sacra tamen hæc primùm ab Euandro instituta nonnulli asserunt, Maroniano præcipuè uersu freti, quo

Euander gelida monstrat sub rupe Lupercal
Parrhasio dictum Panos de more Lycei.

Cæterùm apud Argiuos Cyoniæ deæ propter partus facilitatem sacri erant. Sed animaduertendum est plerisque locis Cyoniæ uocabulum corruptum esse scriptorum negligentia, qui Lyoniam fecere, uel quòd arbitrati sunt à soluendi partum facilitate uocabulum conformatum. Apud Lacedæmonios Marti canis propter audaciam & inuadendi promptitudinem offerebatur: eorum enim ephebi inter se certaturi, priusquam certamen inirent, canis catulum illi Deo, utpote fortitissimo, uictimam ex cicuribus ualidissimam offerre se arbitrabantur. Ex alijs Grecis nemo, ut Pausanias ait, præter Colophonios, talibus sunt operati: hi enim catellam nigram Triuiæ sacrificabant. Et Caribus mos fuit canem immolare, unde καρικὸν θῦμα. Erant & Canaria apud Romanos auspicia, quibus apud Catulariã portam rutilæ canes nõ procul scilicet à rubro colore sacrificabantur, uti ait Atteius Capito, cùm pro frugibus cõtra uredines atq; sæuitiam Caniculæ sideris faciebãt. De sacrificio huiusmodi Ouid. Fastorũ quarto: B

Pro Cane sidereo canis hic imponitur aris,
Et quare fiat nil nisi nomen habet.

Plerique tamen ideo factum dicunt, ut flauescentes fruges ad maturitatem perducerentur. Sidus enim Caniculę frugibus est admodum inimicum. Non ignoramus autem & Thracas cùm alibi, tum præcipuè in Zerintho Samothracię antro nihil ferè libentius immolare, & epulari solitos, quàm canem, memorabili Euripidis nece, qui propter mactatum ab eo canem, ut nonnulli aiunt, ab Archelai canibus interceptus, miserrimè laceratus est. Quamuis alij dicunt Arridei Macedonis, & Crateræ Thessali inuidorum opera, quòd gratia plurimùm polleret apud Regem, canes eas immissas fuisse, corrupto pecunia Lysimacho earum curatore. F

IMPVDENTIA.

NAm id quoq; canis est significatum, eaq; de causa apud Homerum Helena se canem accusat, quòd abominanda tot malorum causa atq; autor fuerit, ita Hectorem allocuta: δᾶερ ἐμοῖο κυνὸς κακομηχάνου ὀκρυοέσσης. Apud eundem Agamemnon quoq; accusatus ab Achille κυνὸς ὄμματ᾽ ἔχειν. Nam ut apud Pollucẽ legimus, canis oculum habere dicitur is, qui nimio plus impudens est, cui si etiam importunitatẽ adieceris, Homeri eiusdem κυνόμυιαν feceris pro impudentissimo, muscæ scilicet & canis ingenio copulato. Cynomyiam Euthymius sil-

uestris

A ueſtris muſcæ genus agnoſcit, quod inter cætera muſcarum genera eſt impudentiſsimũ, de qua Pſal. LXXVII. quanquam ſuper hac alibi. Hanc Catullus impudentiam expreſsit, ubi Acmen codicillos reddere pernegantem, canem cenſet appellandam. Et Mathematici impudentem litigatorem oſtenſuri, duobus zodiaci locis canino capite hominem ſtatuũt, ſecundo quippe Arietis gradu, & Capricorni XVII. Sed nos hîc de ea loquimur impudentia, qua quis fretus, pro iuſtitia uel pietate audeat unumquenq; uel ex potentioribus hominẽ erroris admonere, uel impuritatis arguere, dummodo ſpes profectus affulgeat, nec importuna temeritas in uitium prolabatur.

PETVLANTES IVNIORES.

NOn præteribo hîc militarem ordinem eorum, qui PETVLANTES IVNIORES appellabantur ſub magiſtro militum per Illyricum: ij enim, ut aſſumptum nomen hieroglyphica pictura teſtarentur, canem luteum in rubra parma præferebant, in cuius medio orbis erat coloris lutei, canis ſupernè pedibus, quoad fieri poterat, exporrectis.
B Sanè quidem, ut ueterum quorundam eſt interpretatio, in diuinis literis Romani milites, qui Pilato præſidi adſiſtebant, canes uocitantur, uti Pſal. XXI. Circundederunt me canes multi: quippe qui ſecundum legem immundi cenſerentur, atq; admodum etiam impudentes eſſent conſpuendo ſacroſanctam Domini faciem, caput eius arundine percutiendo, coronam ſpineam affigendo, & omni opprobrij genere cœli Regem deludendo, uti eius miniſterij mortales penè omnes. Eoq; Theologi trahunt Domini dictum in Euangelio, Non decere ſumptum de filiorũ manibus panem dare canibus. Quæ quidem notæ ſi à canino genere elui poſſent, nihil ferè inter animalia rationis expertia cane uenerabilius haberetur, ut qui nõ ciuitates modò ſibi honori poſitas habuerint, quod ab Alexandro Magno factum amiſſa cane Pertha nomine Theopompus ait, uerùm etiam longè maiora præconia monumentaq; ſecundum Ægyptios ritus omnino meruiſſe uideantur.

PIERIVS VALERIANVS AD CAELIVM C CALCAGNINVM, DE IIS QVÆ PER CYNOCEPHALVM SIMIAM, ET ID GENVS RELIQVA, SIGNIFICANTVR EX SACRIS AEGYPTIORUM literis.

Ucundiſsimum illud hoſpitium, quod mihi apud te per duas continuas hebdomadas Ferrariæ fuit, effecit vt ea omnia incommoda, quæ perpeſſus eram, iacturasq; omnes, quas in tanta rerum conuerſione feceram, inciperem obliuiſci. Nam cùm tu me Romana clade perterrefactum, neq; non Florentinæ vrbis, atqueadeo totius Italiæ turbationes & motus fugientem, ocij tandem cupidum in patriam meme recipere feſtinantem, iungere iter iuſsiſſes, & apud te dies aliquot commorari, inuitatis quotidie viris literatura præſtantibus, magnam mœrori meo conſolationem adhibuiſti, ſuauiſsimisq; illorum ſermonibus ægritudinis totius acerbitatem deliniuiſti, præcipuè verò eruditiſsimo Manardo illo tuo ſæpius vocato. Ea demum fuit vtriuſque humanitas, vt nunquam apud quempiam aliàs hilarius acceptum me meminerim, ita vterq; veſtris me

lucubrationibus certatim oblectare cõtendebatis: tu, dum remotissima quæque profundissimæ eruditionis arcana, apud autores veteres delitescentia, è tenebris eruebas: ille, dum medicinæ philosophiæque loca pleraque, abstrusosque sensus, & longa annorũ serie ad hunc usque diem ignorata, multis ægritudinibus remedia luci dare adnitebatur. Hinc factũ, ut ego à vobis tali refectus cibo, cũ primùm ad Aegyptiaca mea cõmentaria datus est reditus, vestræ memor liberalitatis, qui me nullo laborum vestrorum fructu fraudare voluistis, statim cogitarim amicitiam tam honesta de causa olim vobiscum initam, aliquo testimonio comprobare. Atque ita Cynocephali Aegyptiaci cõmentarium (id enim ob varietatem ipsam præcipuè placuit) nomini tuo nuncupaui. Argumentum quidem, nisi me studiorum meorum ratio fallit, fortè non indignum quod tu tantæ vir eruditionis euoluas, quo in legendo, tametsi nihil tibi lectionum omnium helluoni nouum occurrerit, saltem ut meæ erga te beneuolentiæ signum sit atque monumentum, opto. D

NAM Cynocephali, quem latinè Canicipitem interpretabimur, hieroglyphica, tum multa sunt, tum eo nullum apud Ægyptios sanctius animal, neque sacratius fuit. Eadem penè forma est, qua caudata Simia, & propter eam similitudinem ipse quoque Cercopithecus appellatur. Sed enim noster is corporatura maior, ualidior, efferatiorque est, facie caninæ similior, unde & nomen apud Græcos accepit: quamuis multa in hoc genere sunt, quę humanam potius faciem quàm caninam referunt, facileque apud nos mira mansuescunt cicuratione. Cynocephalorum, de quibus hîc agimus, lacte & Numidæ & Menismni uiuunt, armentis ex eo genere comparatis, maribus præter sobolis causam interemptis: quod ideo dictum uolui, ne quis Cynocephalum hunc, de quo dicturi sumus, accipiat, ut multi perperàm, pro genere illo hominum, quod & Megasthenes, & plerique alij prodidere, capitibus esse caninis, pro uoce latratum edere, ferarum pellibus uelari, anguibus uenatu & aucupio uesci. Nam, ut optimè nosti, agrestes homines huiusmodi Pausanias ab Euphemo quodam ex Caria oriundo uisos tradit in insulis Oceani, quò tempestate delatus fuerit, quum in Italiam nauigaret. E

LVNA.

CVmprimis autem cynocephalus Lunæ erat hieroglyphicum, propterea quòd animal id pari quodam afficitur consensu cum Lunæ coitu. Nam ipsa eadem hora qua Luna, nullo illuminata candore Soli coniuncta transit, nobisque uidetur penitus euanuisse, Cynocephalus mas ipse quoque uisu deficere comperitur, neque interim cibum capit, sed humi procumbens ægrè habet, quasi Lunæ raptum ingemiscat. Fœmina uerò præter id quod ea quoque luminibus capitur, & cum mari pari afficitur ægritudine, sanguinem insuper egerit è natura. Quapropter alebantur in templis Cynocephali, ob id potissimum, ut Solis & Lunę coitus exploratissimè deprehenderetur. Hinc Cornelius tradit Simias tristes Luna caua: nam affectus idem omnino in id genus omne diffunditur, quanquam in Cynocephalis & maior & exploratior est. F

Lunæ

LVNAE ORTVS.

ADORATIO.

A Pud eosdē Ægyptios sacerdotes Cynocephalus stans Lunæ ortum significabat: ad eam speciem addebāt, ut manus in cœlum sublatas haberet, & diadema regium capite gestaret, propterea quòd, ut dicebamus, Cynocephalus ualde solicitus est super ortu Lunę, qua caua angore afficiatur prorsusq; cæcutiat. Simulac igitur ea cœperit illucescere, & ipse uisus particeps fieri, quasi Deo agat eo gestu gratias, & sacerdotij ornatu quodam instructus indeptā utriq; lucem gratuletur, eo quo diximus hieroglyphico figuratur. Ideo uerò stantem pingi uoluere, quòd stare conueniat adoranti: quē morem fuisse etiam apud Romanos indicat Val. Martialis Epigrammat.

Multis dum precibus Iouem salutat
B *Stans summos resupinus vsq; in vngues* *Aethon.*

Porrò adorandæ nouæ Lunæ morem, & manus in prece sustollendi, Horatius attigit, ode illa:

Cælo supinas si tuleris manus
Nascente Luna rustica Philyre
Si thure placaris & horna
Fruge Lares auidaq; porca.

Quinetiā Virgil. statū & sublatas in cœlū manus esse adorationis indiciū ostendit, ubi Anchisem inducit obseruato augurali portento illo, quo flamma caput Ascanij corripuerat, mollesq; comas tactu innoxia lambere uisa fuerat: is nanq;

Oculos ad sidera lætus
Extulit, & cœlo palmas cum voce tetendit.

Et cùm mox in attestationem intonuisset, & delapsa cœlo stella per umbras facem ducens multa cum luce cucurrisset, signaretq; uias, tum longo limite sulcus lucem daret, & latè circùm loca

Sulphure fumarent, genitor se tollit in auras,
C *Affaturq; Deos & sanctum sidus adorat.*

Status porrò Philoni incōuertibilis mentis indiciū est, ac sese Deo applicantis, qui nulla præditus uacillitate, stabilis firmusq; permanēs, ut cuncta moueantur autor est. Videre est in argenteo quodam nūmo, quē bene literatus adolescēs Prosper Publicola Sancrutius mihi Romæ uidendū dedit, huius argumenti simulacrum cum inscriptione VOT. PVB. quæ suscepta sunt in gratiam IMP. CAES. TRAIANI HADRIANI AVG. Proditū autem est stantes Ioui sacrificasse, uotaq; & preces allegasse. Sed cùm Opi rem sacram faciebant, illicq; supplicabant, uotáue concipiebant, sedentes id facere solitos, eo scilicet signo eam esse Terram matrem indicantes. Sed enim Pythagoras proprio dogmate adoraturos sedere iubet: quamuis Plutarchus usurpatum à Numa dicit: ut hinc colligamus, uota rata firmaq; esse debere. Quod uerò ad statū pertinet, magister noster Paulus Apostolus totiens standū admonet, dum dicit: State ergo, neq; uelitis iterū summittere uos iugo seruitutis, & illi semper inhærere. Atq; alibi: State conuersi ad Dominū. & alibi: Quoniā tunc uiuimus, si statis ad Dominū cōuersi. Et in Gedeonis militia exautorantur illi qui ad aquā ducti flexêre genua, & in

terram procidêre: qui uerò ſtantes accepta in manum aqua eam lambere obſeruati ſunt, ad pugnam delecti rem fortiter geſſerunt. Quinetiam in Niceno Concilio ſtatutum legas, ut die Dominica, & diebus Pentecoſtes, ſtantes ad orationem Domino uota reddamus: alia uerò ratione ab ipſo reſurrectionis Dominicæ die uſq; ad certos dies, de quibus dicere noſtri non eſt inſtituti: nam toto anno plures eſſent colligendi, idq; importunum uideretur. De ſuſtollendis uerò manibus loco ſuo, in manuum commentario plura. D

AEQVINOCTIA.

AEquinoctium utrunq; Ægyptij ſacerdotes ἱερογλυφικῶς ſcribere ſi uellent, Cynocephalum ſedentem effingebant, cauſam eam ſecuti, quòd animal id utriuſq; æquinoctij tempore duodecies, per horas quippe diei ſingulas, ac duabus itidem noctibus eiuſmodi, potus excrementa profundit: unde non abſurdè factum, ut ſedentem cynocephalum in fontium apicibus ſtatuant, quaſi iugem & perennem aquam ex eo ſibi conciliari arbitrentur. Ad hæc, in his ipſis temporum cardinibus cynocephalus duodecies, horis quippe ſingulis quanto poteſt argutiore ululatu uociferatur. Etenim horarum obſeruandarum ratio cle- E pſydris prius excogitata eſt, quarũ præcipuus uſus in urbe Achanta trans Nilum fuit, ubi inter alia uas admodum ingens erat, in quod ſingulis diebus ſacerdotes ſinguli numero trecenti & ſexaginta, ad anni ſcilicet rationẽ qui apud eos habebatur, ſubductis intercalaribus quinq;, de quibus in Vulture ſatis dictũ, aquam ex Nilo deferebant, quæ ſuo emiſſa cauo per eius generis horologium horas indicaret: inuentum eſt poſtea tum uocis, tum ſonori tympani ſignificatione, more cynocephali eas diſcernere. Mos autem, uti dictum, erat apud Ægyptios, ut in horologijs aqueis cynocephalum adſculperent, ex pene cuius fiſtulato aqua deſtillaret, ea adhibita diligentia, ut quantum ſatis eſſet immitteretur, néue cauum nimis arctum, neq; nimis patens eſſet: hoc nimis celerem effuſionem, illo ſtrangulationem ſæpius efficiente. Ex ijs uerò quę ſuprà poſita ſunt datur intelligi, quodnam ſit animantium id genus, quod nullo expreſſo nomine Victorinus Rhetor memorat eo loco, ubi M. Tullius Rhetoricis temporis finitionẽ quærit. Ait enim is, Trimegiſtum, quum in Ægypto eſſet, ſacrum quoddam animal Serapidi dicatum duodecies toto die urinam facere obſeruaſſe, idq; pari ſemper interpoſito tempore, unde ipſe diem per duodecim horas dimenſum eſſe coniecerit, exindeq; hunc horarum numerum conſtitutum: quanquam ſunt qui uelint ex cœli dimenſione, quæ ſecundum muſicam rationem in duodecim partes diuiſa fertur, horas itidem duodecim adinuentas. Aſtronomi enim diem & noctem, quoquot alteruter horarum noſtrarum fuerit, in horas ipſi ſuas XII. ſingulos partiuntur. Aquam porrò maiores noſtri, quantum per totum diem ſufficeret, exceperunt tenuiſsimo cauo diffluentem, eaq; in duodecim partes diuiſa, ex partibus horarum numerum ſtatuerunt. F

QVIES.

QVantum uerò pertinet ad ſeſſum, ſeſſus, ut Iamblichus ad Porphyrium ſcribit, quietis indicium eſſe uidetur, de quo plura inter arbores diſſeruimus, ubi deum in loto ſedentem ab antiquis, idq; ex Naſamonum inſtituto, pingi ſolitum, & qua cauſa, declarauimus. In æquinoctijs uerò illa utriuſque temporis æquè dimenſi paritas, quietis cuiuſdam indicium haberi poteſt, cùm nihil ſubſultet, quod alterutram partem inquietet, utraque uerò firma ſtabiliſq; in æquilibrio conquieſcat.

LITERAE.

A Literas quoque per cynocephali simulacrũ intelligebant Ægyptij: quia quoddam eorum genus eas callere existimabant, seque illis ob literarum cognitionem cognatos esse: simulac enim cynocephalus in templum inductus erat, eorũ ritu educandus colendusque, sacerdos illi albiolum, calamum & sepiam apponebat, exploraturus an ex eo genere esset, quòd in cultum recipi deberet, quippe si quid scribendo cognationem suam approbasset: ea de causa Mercurio sacer erat, qui literarũ omnium autor habebatur. Ex quo iam credere possumus, simiam olim latrunculis ludere didicisse, & elephantum literarum Græcarum ductus in puluere scriptitasse: muremque, quod pro comperto Albertus ponit, in conuiuijs candela discumbentibus prętenta, daduchi ministeriũ præstitisse. Mira hæc fortasse uideantur ijs qui sententiã Anaxa- *Mus in conuiuio.*
B gorę probant, animalia omnia ab homine rationẽ habere duntaxat actiuã: passiuam autem, ut ita dicam, & tanquã mentem, quamque mentis interpretẽ dicunt, nunquã habere. Sed enim & Pythagoras & Plato asserere uidentur rationis participes animas esse, uel eorum animantiũ quæ uulgò rationis expertia uocentur, tametsi ratione non utantur, tum propter incongruã ineptamque corporum compaginem, tum uerò quòd differendi facultate careant, ut in simijs & id genus alijs humani cuiuscunque ferè operis imitatricibus est cernere. Quinimò Diogenes his etiã intelligentiæ aërisque participatũ impertit, quæ ut magis minúsue sint humanę figuræ similia, ita magis minúsue intelligant. E conuerso autem, ut apud Aristotelem & Physiognomos alios habetur, ita mores in humana perpendimus natura, prout effigies, ipsaque corporis species ad brutorũ aliquod refertur, utpote asinina labia, crassa quippe prominentiaque, tarditatẽ & stuporem ingenij: caninas maxillas iracundiã simul & fidelitatem: hispidam angustamque frontẽ, quippe suillam, impuritatẽ morum, indocilitatemque hominis indicare: atque ita ferè singulis in articulis ingeniũ nostrum ad brutorum similitudinẽ ex-
C plorari. Pari igitur ratione cynocephali, simiarumque genus omne, quorũ bona pars mira quadam similitudine faciem humanã, pedes autem & manus omnino referunt, humano itidem sensui & operationi, artibusque propinquiora sunt, & propémodum intelligere nobiscum pariter iudicantur. Non prætereibo hîc, quod ad hanc pertinet similitudinem, quod Galenus in aggreßionibus Anatomicis ait, se multas simias & Cynocephalos dissecasse, si humani corporis copia non affuisset, miramque in ijs similitudinẽ cum humano corpore deprehendisse. quare Ennius rectè admodum scribit,

Simia quàm similis brutißima bestia nobis.

Sed esto similitudo hæc ingenij causa. Quid hi super elephanto dicturi sunt, quo quid brutum magis, & ab humana figura diuersius? Ei tamen belluæ esse quandam cum genere humano societatem, M. Tullius Epistolis ex confirmata hominum opinione non negat.

VNDE BRVTORVM CVLTVS APVD Ægyptios.

ALi uerò colique animalia, quæ rationis expertia dictitamus, sunt qui ab Iside tradant institutum, quæ honorem hunc coniugi, eidemque fratri Osiridi

præst. indixe-

præstandum induxerit, magna agrorum parte sacrificulis adiudicata, moremq; D fuisse initiò, ut quæ quisq; uellet animalia in hunc usum aleret, quibus uita functis, tanquã Osiris occubuisset, luctum instaurabant. Cæterùm postea delectũ habitũ, & cynocephalo in primis honorem attributũ propter excellentem quandam, ut rerum periti afferunt, animalis istius naturã humano propémodum generi proximã: ut uerò profani putant, quippe qui rerum historias ex uulgo mutuantur, factũ aiunt, propterea quòd Osiris huiusmodi satyrorũ genere sit plurimùm delectatus, uti nostro etiã tempore uanissimi pleriq; faciunt. At Romanis etiã id nequitiæ genus in usu fuit. Quare nebulonem Vedium luxuriæ carpit Cicero, quòd sibi obuiam factus cum duobus essedis & rheda equis iuncta, & lectica, quodq; in essedo haberet cynocephalum, neq; deessent etiam onagri: quare nunquã hominem nequiorem autumat se uidisse. Quin uerò & Satyros eos appellatos constat. Magna horum uis in Subsolanis Indorũ montibus, quæ Cartadulorũ dicitur regio, humana propémodum effigie, tamq; quadrupedes, quàm rectè currentes, tantæ pernicitatis in cursu, ut propter uelocitatem nõ nisi senes aut ægri capiantur. Atq; hinc ridiculũ illud Alexandri Magni militibus E obuenit, qui loco quodam per Indiam facientes iter, Cercopithecos adeò multos insigniq; magnitudine conspicati, qui ad exercitus similitudinẽ quem infernè sub signis progredi obseruabant, ordines & ipsi seruare uidebantur, in eos uelut in hostes montium iuga insidentes impetum fecerunt, suiq; erroris admoniti à locorum peritis, non sine rubore arma inhibuerunt.

SACERDOS.

SEd ut ad hieroglyphica redeamus, sacerdotem etiam hieroglyphicè per cynocephalum Ægyptij significabant, propterea quòd aiunt animal id neq; pisce, neq; pane ex piscibus confecto uesci, quali Oritæ plurimũ utuntur: Indorũ ea gens, qui nullum alium cibum nouere, quàm piscium, quos unguibus dissectos sole torrent, atq; inde panẽ ex his faciunt, ut Clitarchus memoriæ prodidit. Veluti tres apud Babylonios familiæ olim fuere, quæ nullo alio cibo uictitabant, quàm piscibus arefactis & pistillo tusis, ac F demũ in offas coactis, ueluti pane: cuiusmodi religio in Christianæ quoq; pietatis collegia quædam emanauit, quę perpetuã carnium abstinentiã sibi constituerunt, quod tamen apud eos honestiori de causa & longè maioribus argumentis institutũ: externi tamẽ sacerdotes & pisce, & huiusmodi etiã pane uescebantur, quo Ægyptij tantùm abstinebant, piscemq; hi demum omnem, ut cõmentario suo dictum, religiose admodum abhorrebant: eaq; potissimũ de causa, tanto cynocephalũ cultu prosequebantur, in quo suæ religionis timorem obseruarent.

CIRCVNCISIO.

CVm circuncisionis ritum Ægyptij suscepissent, animaduertissentq; canicipites hos circuncisos nasci, rati, non temerè, sed diuinitus ei animantiũ generi id obtigisse, maiori eos habuere uenerationi, unam eandemq; cognationẽ cum illis omnino profitentes. Circuncidere uerò antiquissimum fuisse Ægyptiorum institutum, ab eisq; ritum sumpsisse Iudæos, Diodorus fabulatur: quem secuti scriptores quidam alij, propriũ hoc, & uetus Ægyptiorũ arbitrati sunt, quem morem Colchi, utpote Ægyptiorum coloni, neq; non Hebræi apud eos

Circuncisionis Aegyptiorũ antiquus mos.

A cos educati poſtea tenuerint. Sed eorum hæc eſt fabula, qui diuinarum literarum hiſtoriam tam longa annorum ſerie apud populos nationesq́ omnes receptam obſcurare conati ſunt: cui tamen & Strabo & Cornelius Tacitus ſubſcribunt, qui circumcidere genitalia Iudæorum inſtitutum aſſeuerant. Sed enim qui ueterum monumenta ſtudioſius perſcrutantur, Abrahamum norunt ſignū populo ſuo dediſſe circuncisionem, qua ſui ab Ægyptijs diſtinguerentur. Non igitur diceret Irenæus, ad ſimilitudinem cynocephali circuncidebant Ægyptij, ſed ab Hebræis ritum hunc Ægyptiorum natio magna ex parte ſuſcepit, quæ uirum illum per annos multos in Ægypto degentem, & de diuinis aſsiduè diſſerentem admirata eſt, pluribus & ueteribus & nouis ſcriptoribus id aſſerentibus. Sed fac nihil horum inueniri, ualidius id mihi argumentum eſt, quod ex hiſtoria deſumitur, mutilandorum genitalium legem antiquis temporibus popularem apud Ægyptios non fuiſſe: cuius rei Pharaonis filiam teſtem appello locupletiſsimam, quæ cùm in ripa profluentis fluuij Moſem comperiſſet, e ueſtigiò circunciſum agnouit, & fœtum gentis Hebraicæ nuncupauit. Quòd ſi
B circuncidendi mos Ægyptiorum itidem fuiſſet, quinam ex hoc ſigno in cognitionem eam deuenire potuerit? Ex quo illud etiam ſuſpicari licet, non omnium Ægyptiorum inſtitutum fuiſſe mutilationem huiuſmodi, ſed ſacerdotum tantùm, ut à prophanis ſecernerentur: quod apud Hebræos ſemper populariter obſeruatum eſt. Notum illud eſt, Iudæos olim contra Hadrianum mouiſſe bellū, qui ne mutilarentur genitalia uetare uoluerit.

CORDIS APERTA SIMPLICITAS.

DE myſterij autem ratione uaria traduntur ab autoribus penè omnibus, ſed præcipuè quidem nihil præter obſcœnorū munditiam ea re quæſitū exiſtimant. Alij figurā eam fuiſſe aiunt, ſed quā ne ipſi quidem Hebræi ſatis intellexerint. Nō deſunt qui id inſigne ob eam cauſam genti inditū putēt, quo numeroſa illa progenies cœlitus Abrahamo promiſſa, à cęteris eſſet gentibus diſcreta. Antiqui omnes Theologi, ex hoc, circuncidendi cordis figurā & typum aſſerunt, quòd ea pars quæ circunciditur, ſimilitudinē quandā habeat cordis: iuſsiſſe uerò Deū ut ea nudaretur, quò oſtenderet, aperto & ſimplici corde oportere nos uiuere, utpote quæ in ea corporis parte quæ omniū ferè gentiū ritu pudoreq́ ue
C lari ſolet, inſtituta ſit: quia ſecretioris illius circunciſionis quæ in corde fieri debet, indicium fuit. Circunciſi enim ſumus, inquit Apoſtolus, circunciſione non manu facta. Nam & propheta identidem clamat: Circuncidite duritiā cordis ueſtri. Declamāt ſuper hoc Lactantius, Eucherius, Irenæus, Gręci Latiniq́ omnes. Nam illa, inquiūt, carnis mutilatio in Iudæis, niſi ſignificaret cordis circunciſionē, careret utiq́ ratione: quia ſi Deus id uellet tantùm, à principio ſic hominem formaſſet, ut præputiū nō haberet. Quæ uerò ſuper hac re multa admodū magiſter noſter Paulus ſenſerit, cùm ſint quotidie in piorū manibus, & publicè recitentur, ſuperuacaneum ea repetere iudicaui: idq́ ſat fuerit monuiſſe, Origenem Adamantium ſuper hoc legendū epiſtola ad Romanos, cap. 2. lib. 2. & alibi paſsim, ita tamē, ne Chryſoſtomū, Baſiliū, & ex noſtris neminē prætereamus.

IRACVNDIA.

AD hæc Ægyptij ſacerdotes iracundiā per Cynocephalum indicabant. Eſt enim Cynocephalus ante omnia animalia iracundus, indignabundusq́, de quo id dici poteſt quod de Pane Theocritus,

καὶ οἱ ἀεὶ δριμεῖα χολὰ ποτὶ ῥινὶ κάθηται, quaſi dicamus,

Semper acerba illi pro naribus aſsidet ira. D

Nam omnino & Panes & Satyros & Sphingas & Simias & Cynocephalos idē propémodū genus, diuerſis tamen inter ſe diſtinctū ſpeciebus, autores ponūt. *Sphinx.* Naſcuntur uerò Sphinges apud Troglodytas Æthiopes, forma haud ei diſsimili qua pinguntur, fuſco pilo, mammis in pectore geminis, monſtro ſimiles: ſunt etiam paulò pinguiores: naturam habent in cicurationem admodum procliuē, pluribus exercitijs diſciplinisq́ aptam. Albertus quoq; inter ſimiarum genera ſphingem agnoſcit, inſignem duabus in maxilla maculis nigricantibus, cauda coloris itidem ſubnigri & oblonga. Harum ego unam Veronę cùm eſſem, uidi, mammis illis & glabris & candidis à pectore propendentibus: circumducebat eam circulator quidam Gallus, ex ignotis antea inſulis recens aduectam. Oſtentabat idem cuniculos noſtris quadruplo maiores, mira quippe corporis obeſitate diſtentos, & quod, niſi quis uiderit, credere uix queat, præditos quaternis ſingulos genitalibus, humanorū digitorū inſtar & ſimilitudine cohærentibus. *Cuniculi ex ignotis inſulis.* Ipſa uerò Sphinx toto erat pectore glabello, facie & auribus humanis propioribus, dorſo hiſpido ſupra modum, fuſco & oblongo admodū pilo, eoq́ denſiſsimo. E Rector læuum brachium quo catenam, cui erat alligata, regebat, ferrea manica obarmatū habebat, dextera baculū gerebat, quem in faciem animalis identidem prætendens, bipedem ſecum ambulare, & loco etiam ſaltare interdum & obgannire faciebat, multamq́ hinc à ſpectatoribus ſtipem aucupabatur.

ARCANA TEGENDA.

POrrò ſphinges in Ægyptiorum templis hieroglyphicè admonent, myſtica dogmata, præceptaq́ & inſtitutiones ſacras, per ænigmatum nodos à profana procul multitudine inuiolata cuſtodiri debere, & in arcanis tantùm tractari: cuius ergò taciturnitatis effigie huius tabellas & literas ſignare diu delectatus eſt Octauianus Auguſtus, quā poſtea repudiauit, uſus inde, felicis ominis cauſa, Alexandri imagine.

INGENII ACVMEN.

EA uerò haſtæ Palladiæ cuſpidi ſubiecta, ut in ea Mineruæ ſtatua, quā Atenis olim erectam ait Plinius, oſtendit nihil tam abditum & reconditum eſſe, quod ingenij acumine exeri & palàm proferri non poſsit: ita quidem Sphinges. F At qui Cynocephali uocantur, corpore ſunt deformi, ferum omnino, uti diximus initio, atq; indomitum animal, quod nulla ratione modoq́ ſæuit: ſupercilio aſpectuq́ ſunt horrido & truci, ut genuinā, qua de ſuprà dicebamus, bilem ex facie poſsis agnoſcere.

DIVINA IN OCCVLTO.

ADdentur & Sileni Cynocephalo, ſunt enim & hi, ut Pauſanias atteſtatur, ex Satyrorum grege, quos cùm ætatis iam prouectioris eſſe cœperint, Silenos appellare conſuerunt: quorum hieroglyphicū erat, diuinitatem in re quapiam deliteſcere. Erāt enim Sileni, ut ex Platonici Alcibiadis dicto colligimus, imagunculæ quædam ſectiles, ita concinnatæ, ut diduci & explicari poſſent: quæ ubi clauſæ erant, nihil aliud quàm ridiculam & monſtroſam quandam tibicinis ſpeciem oſtentabant: ubi uerò aperiebantur, uenerabile numen aliquod exerebant. Hinc Alcibiades Sympoſio, Socratem

A crate Silenis ſimilem eſſe dicit, quòd is longè alius eſſet interius intuenti, quàm ſummo habitu uideretur. Vnde etiam Σιληνοὶ ἀλκιβιάδου dici ſolet, de re quæ prima fronte uilis ac ridicula uideatur, interius tamen ac propius contemplanti ſit admirabilis.

V R I N A T O R.

SEdenim ne reliqua Cynocephali ſignificata prætereamus, per ſimulacrum eius urinatorem etiam intelligebant: quandoquidem animalia reliqua inter natandum obhorreſcere, rugiſq; ſtrigoſa fieri perhibentur: unus Cynocephalus, ut apud Horum eſt, in quencunq; locum tranare perrexerit, nullo uel ſqualloris uel horroris indicio fertur enatare: cuius quidem natationis facilitas unà cum literarum peritia, quæ potiſsimum in Cynocephalo diſcernuntur, eam animali conciliant laudem, quę doctis & experientibus uiris tribuebatur, ut ſcilicet & literas & natare didiciſſent: contrà uerò in ignauos & nulli negotio idoneos, nulliuſq; diſciplinæ aut exercitij participes, Athenienſes dicere ſolebant, μήτε νεῖν μήτε γράμματα, neq; quidem natare, neq; literas. cuius prouerbij mentionem facit B in legibus Plato, atq; etiam Ariſtides in apologia quadam. Quòd uerò hæc liberalia eſſent ſtudia, apud Tranquillum legimus Octauianum Auguſtum nepotes ſuos & literas & natare, aliaq; rudimenta per ſe plerunq; docuiſſe. Iam & de Caligula ad eius ignominiā dictum, quòd admodū docilis ad cætera, natare neſcierit. Porrò urinator non eſt ſimpliciter poſitū, ſed eum ſignificat qui profunda quæq; perueſtiget: unde locos apud ſcriptores perdifficiles, Delio natatore indigere dicimus: egregiè enim Delij natandi peritia celebrantur.

O R B I S T E R R A R V M.

PEr idem animal orbem terrarū ἱερογλυφικῶς Ægyptij ſignificabant. Nam cùm duas & ſexaginta primarias terrę habitabilis regiones ponerent, quas & Hali Amberagel in tractatu ultimo Aſtrologiæ memorat, obſeruarunt magna in id genus animaliū cura adhibita, partes totidem in Cynocephalo moriente quæ quotidie ſingulæ perirent, mox à ſecundo & ſexageſimo die quod reliquū eſſet corporis interiret. Erat uerò apud eos ſacerdotes ſumma religio, ut quicunq; ſingulis diebus intermortuus eſſet articulus præſecaretur, riteq; unguentis more ſuo obunctus ſepeliretur. Quòd uerò mos fuerit Ægyptiorū unguento plu- *Aegyptiorū*
C rimo cadauera inungendi, durauit etiam apud Chriſtianos diutiſsimè mos hic, *mos ungendi*
quod ex Tertulliano coniectari poſſumus, ita dicente: Si Arabię queruntur, ſci- *cadauera.*
ant Sabęi pluris & carioris ſuas merces Chriſtianis ſepeliendis profligari, quàm Dijs fumigandis. Sed ut ad orbis partitionem reuertamur, Deus excelſus, diceret Clemens, penes quem rerum omnium poteſtas eſt, in ſeptuaginta & duas partes diuiſit totius terrę nationes, eiſq; principes Angelos præfecit: mox Chriſtus Apoſtolos totidem antequam pateretur per omnem terrarum orbem dimiſit, qui Euangelium prædicarent. Aſtrologi ſuam quandam ſecuti commoditatem, ſexagenis tantū partibus orbem diuiſere: de quibus ita Proclus in Sphæra: Sed nec interualla circulorum in toto orbe à ſe inuicem ſtata ſunt, uerùm pro ſphęrarū deſcriptione ad hunc modū diſpenſari ſolent. Diuiſo in LX. partes meridiano quouis circulo, ſeptentrionalis circulus à polo ſexageſimarum partium quiſq; interuallo notatur, Aequator ab utroq; tropico ſexageſimis quaternis diſtat. Reliqua ex Iacobo Zieglero huius doctrinæ peritiſsimo cognoſcere poteris, cuius tu eruditionem admiratus, cùm principem is neminem uirum in Italia atque adeo in ipſa urbe Roma reperiſſet à quo ſuſciperetur, tu ipſe mi Cœli ho-

minem & probum & literatum, uti Anacharsin Solon, complexus, in contubernium tuum admisisti, & ut doctrinam suam posteritati cōmunicare posset, per ea quæ illi præstas commoda effecisti. D

DE SIMIA.

IAM uerò quædā super Simia conquiramus: qua super id traditur, quòd ijdem sacerdotes, ubi hæreditatē in inuisos collatā significare uoluissent, hieroglyphicum Simiæ, quæ paruulam ponè Simiolam duceret, facere consueuerunt: cuius argumenti causam eam apud Horū legas, quòd duas ipsa simiolas uno partu perfert. Sed enim earum alterā magis diligit, alterā ita negligit, ut eam etiam odio prosequi uideat. Quam uerò curandam suscipit, morose adeò complectitur, & ante se comprehensam gestat, ostentat omnibus, tractariq; gaudet, gratulationē intelligens, ut magna ex parte fœtum ipsa suum, cui tanto affectu fauere uidebatur, attrectando enecet: mox alterum quem negligere cœperat, educare cogatur, in eum omni mox conuersa cura. E

HAERES INVISVS.

HOMO NIHILI AC NEQVAM.

VVlgatissimum uerò illud est, & omnium scriptorū ætatumq; testimonio receptum, Simiam pro despicatissimo & maximè nequam homine haberi, ut pro Ctesiphonte Demosthenes, Æschinem tragicam esse simiam dicit, quòd personatus quodammodo uerborū grauitate uideretur, cùm alioqui pessimus atq; nequissimus ciuis esset. Et Dion historicus de obtrectatoribus, quos ego, ait, non pluris facio quàm, ut dicit solet, simias. Apud Cic. epistolis, Simium inuenias pro nihili homine positū. Quodq; historijs Græcis memoriæ mandatū est, Simiæ, quam rex Molossorum in delitijs habebat, improbitas minimè prætereunda. Illa enim, cùm Spartiatæ oraculum ab Ioue Dodonæo petiuissent de F uictoria sciscitantes, legatiq; uas illud in quo inerant sortes collocauissent, urnā euertit, sortesq; dissipauit. Negant uerò historici, ut Cicero de Diuinatione refert, Lacedæmonijs ullum unquam ostentū hoc tristius accidisse: nam quæ præposita erat oraculo sacerdos, dixisse fertur, De salute Lacedæmonijs esse, non de uictoria cogitandum. Neq; uerò Plautus ineptè Simiam bestiam, nunc nihili uocat, nunc nequissimā, Milite, ac Pseudolo: & Rudente, pro lenone in somniorum coniectatione ponit, quando lenonibus nihil est scelestius neq; perditius, ingrato dubio procul & inuiso mortalibus genere, quodq; est, ut ipse dicit, Deorum odium atq; hominum.

VITIORVM DISSIMVLATOR.

AD hæc, hominem sua dissimulantē uitia, turpitudinemq; domesticā occultantem, notare si uellent Ægyptij, Simiam micturientē faciebant: ipsa enim est ea uerecundia prædita, ut quotiescunq; lotiū fecerit, excrementū illud, quod etiam in fæce reliqua feles faciunt, effossa obruat terra, aut alia quapiam re super ingesta omnino occulat. Sed quoniam impressi codices in damno sunt, quantū ad

A ad Simiæ nomen, quæ ſit caſtior lectio, in Fele, hoc eſt, in Æluro diſputatur.

IMPVDENTIA.

PETVLANTIA.

Mihi quidem longè ſignificantius per Simiam impudentia uidetur oſtendi poſſe, quàm huiuſmodi uerecundia. Ea ſiquidem partibus ijs, quas uerecundia occultari iubet, aſsidua ſeſsione depilatis, natibusq; ita turpiter denudatis, improbũ exhibet ſpectaculum: & eius generis mares, præcipueq; Cercopitheci, natura procaciter excitata, frequenti quantumlibet ſpectatorum theatro, ſatis cum impudentia pudendi tractatione laſciuiunt, eorum inſtar fatuorum quos nunc Ægyptij, ut omnibus ad Nilũ locis palàm eſt, Mauriq; & Turcę omnes ſimulac talia perpetrare conſpexerint, magnopere uenerantur, ſummaq; & innocentia & ſimplicitate præditos arbi-
B trantur, remq; putant admodũ piam ſe facere, ſi cumulatam in hos ſtipem contulerint. Sed utcunq; illa, Pithecuſæ inſulæ, quod ad hanc facit morũ prauitatem, notæ ſunt in Tyrrheno mari, quibus nomen inditũ à ſimijs, in quas Candulus & Atlantus, ut apud Harpocrationẽ ex Aſchylis Sardiani iambis legit, fratres, omniũ ea ætate profligatiſsimi impoſtores à Ioue transformati ſunt, cùm aduerſus eum quoq; fallaciarũ machinas admouiſſent. De quibus ita Ouid. fabulis:

Inarimem, Prochytamq; legit, uiridiq; locatas
Colle Pithecuſas, habitantum nomine dictas,
Quippe Deûm genitor fraudem & periuria quondam
Cercopum exoſus, gentiſq; admiſſa doloſæ,
In deforme uiros animal mutauit, ut ijdem
Diſsimiles homini poſſent ſimileſq; uideri.

Sanè quidem petulantiam quis hoc ſcriptionis genere ſignificaturus, nullo commodius animali utetur, quàm ſimia: cuius improbitate conſiderata Plato in Ciuitate ſua Therſitem ait, illum omnium qui ad Ilium uenêre turpiſsimum, tan-
C tæq; impudentiæ monſtrum, ut Achillem Agamemnoni exprobrare nihil ueritus fuerit, ſeq; heroibus ingerere temerarius aſſuerit, in ſimiam cõmutatum eſſe, imitariq; adhuc hominum facta, nõ re, ſed ſpecie ipſa mutata: quod etiam Q. Calaber Paralipomenis tangit. Nam ſi cùm inter homines ageret, tam perditæ fuit inſolentiæ, ut ne regibus quidem imperatoribusq; ipſis quicquam parceret, minimè mirum ſi poſtquã in bruta tranſiuit, eundem animi tenorem ſeruat, importunitatemq; omnem aduerſus leonem ipſum ferarum omniũ regem exercet. Sanè Lycophron Therſitem ipſum πιθηκόμορφον appellat: & uulgò genus hominum huiuſmodi ſimijs ſolemus æquiparare. Ac in eam improbitatẽ ita nos aliquando luſimus ſermone ad Leonem X. P. M.

Deniq; ſic petulans generoſo infenſa Leoni
Simia, quæ natibus, caudæq; & clunibus huius,
Tantum animi eſt paruis, affixa procacibus auſis,
Hoc tam magnum animal uexatq; agitatq;, nec ullam
Eſſe moram patitur, muſca importunior, apta
Illa feros uitare ungues & dentis acumen,

Lubrica dum fidit saltu, leuibusq; lacertis, D
Deq; suo quærit sibi tot ludibria Rege.

FEBRIS MEDELA.

RElìquum hîc erat, ut ex eorundem sacerdotum dictatis remedium febris ex Leone simiã uescente significari subijceremus, sed super hoc satis in Leone.

SVI ADMIRATOR.

QVo sit in prolem suam affectu simia, paulò antè diximus. Hinc autem aliud oritur hieroglyphicum. Fuerunt enim qui Suffenos Catullianos per fœtam simiam aptè significari posse cõtenderent, qui scilicet sine riuali dicta factáue sua unicè amant & uenerantur. generosum Pindari dictum, qui genus hoc hominum philautia, hoc est, cæco amore sui perditum irridens, adulatores non aliter uiros probos & amicos uideri ait insipientibus, quàm simiæ pulchræ pueris iudicantur. Ait enim Pithijs, καλός τοι πίθων πὰρ παισί: bella quidem simiola est pueris. Nam & Horatius adulatorem in obsequium plus æquo pronum, ita ad diuitis nutum mutari scribit, ut credas mimum partes agitare secundas. Simia uerò mimum excribit, quòd una omnium maximè atq; efficacissimè quæcunq; E fieri uiderit imitatur. De philautia Synesius uir literatissimus, cùm epistolas accuratius à se scriptas aliquando colligeret, uereri se dixit, ne quod simijs accidit, eueniat sibi: illæ enim, ait, cùm natos animaliũ omnium turpissimos pariant, putant ipsæ tamen eos esse omniũ formosissimos. Atq; utinã mi Cæli non idem & ego fallar, qui tantum uigiliarum hieroglyphicis his indagandis impenderim, tantum laborum conscribendis exhauserim, ut, quod nunc hominum est ingenium, posteaquàm me studiosorum animos oblectare existimauero, ludibrio sim. Quid enim, inquient, ad nos literarum Ægyptiarum fabulæ, cùm nunquã satis temporis per ætatem etiam longissimã supersit, ut uel Latina uel Græca discere quis possit? quanto satius fuerat quatuor hos & uiginti annos, qui cõtexendis sex circiter & quinquaginta huius argumenti commentarijs periere, uel eloquentiæ, uel traducendis autoribus Græcorum optimis impendisse: aut si frigidus obstabat circum præcordia sanguis, mihi potius latenter instituisse uiuere, ne per continuam genij defraudationem corpus affligerem, unde diuturnas grauissimasq; tot ægritudines contraherem, neq; tamen hinc ullam apud potentiorum quenquam gratiam mihi compararem. Vera hæc nõ inficior dicturi sunt. F Sed quid agerem? Suus cuiq; attributus est error. Si quid tamẽ fuerit quod uel tibi, uel tribus amicis alijs non usquequaq; displicuerit, satis me consecutum arbitratus, habeant sibi sua regna reges, respondebo, meamq; iudicio trium circiter amicorum industriam approbari usqueadeo æstimabo, ut pro laboribus tantis ingentem mihi mercedem cumulatissimè persolutã rationibus meis sim nulla contatione relaturus. Vale, meq; Manardo, more tamen illo tuo, plurimum commenda.

Generosum Pindari dictum.

Pierius

A PIERIVS VALERIANVS AD MAGNIFICVM ACHILLEM BOCCHIVM BONONIENSEM, DE IIS QVÆ PER CERVVM SIGNIFICANTVR EX SACRIS AEGYPTIORVM LITERIS.

Singularis illa mentis integritas summaq; eruditio tua, Achilles Bocchi nobilissime, nostræq; amicitiæ firmitas, perpetuaq; constantia iubent, vt quantum in me est, tui memoriam nullo vnquam tempore apud me desituram assiduè celebrem: siue nos coniunxerit olim studiorum similitudo, siue fortunæ quædam paritas, quòd eodem tempore pari militia tibi Bononiæ, mihi Romæ easdem disciplinas profiteri contigerit, eorundemq; amicorũ, quos diu coluimus, patrocinio protegi. Nullæ tamẽ te amandi causæ maiores extiterunt, quàm congressus illi periucundi, perutiles, & in primis mihi salutiferi, cùm tristissimo illo meo, Italiæq; totius tẽpore recens Florentia cum Mediceis meis eiectus, Bononiæ te superiori æstate conueni: in tanta enim rerum mearũ omnium iactura facta neminẽ habui, qui sapientioribus sermonibus mœrorẽ, miserias, calamitatesq; meas molliret, alleuaretq; magis,
B *quàm amicissimæ officiosissimæq; consolationes tuæ: ita te prudenter per totius vetustatis exempla, perq; ea quæ ætate nostra conspexeramus, de humanarum rerum vicissitudinibus disserentem audire plurimũ iuuabat. Accedebat huc tua illa verborum bonitas, mira uultus hilaritas, & festiua semper oratio, qua me ita deliniri sentiebam, vt ad ærumnas meas mitigandas nihil accidere posset vtilius, nihil accõmodatius. Tecum itaq; totos illos dies esse, tecũ ambulare, tecum sedere nunquã destiti, donec maximã eius, quæ me tum oppresserat, anxietatis partem à ceruicibus meis excussisse mihi visus es, ægritudinisq; illius feritatem non parũ mitigasse. Postea uerò quàm acerbitas illa temporum in mitiorem versa est fortunã, elapsus è custodia Pontifex, patriæ Medicei, Romæ nos restituti, mihiq; res satis bellè successere, factum est vt me tot iam laborum difficultatumq; nihil omnino pœniteret. Hippolyti enim mei liberalitate sum egêre vetitus, liberiusq; mihi otium indultum est. Vnde datus est ad literarum studia reditus, & desertæ diu Musæ repetitæ. In his autem ea prima fuit cura, vt quæ tractâsse me olim nosti hieroglyphica, diutius in situ esse minimè permitterem. Accinxi me itaq; ad poliendum eo tunc consilio, vt si niueus doctorũ amicorũ calculus accessisset, modò hoc, modò illud cõmentarium emitterem. Quod vt cõmodius fieri posset, eruditissimis viris amicis meis libellos singulos singulis inscripsi, vt ipsi non magis mea, quàm sua causa, quod corrigendum existimassent, accuratius emendare*
C *quodammodo cogerentur. Ex his Ceruus tibi dedicandus fuit, propterea quòd sermones illi, quos calamitoso meo illo tempore tecum fuisse repetebam, argumentũ id præcipuè habuisse memini, vt tot inuectas multis ab hinc annis in plerosq; Principes calamitates, quales & quantas Europa ferè tota vidimus, eorũ delirio deriuatas inde procedere querebamur, quòd id hominũ genus amicos synceriores veridicosq; propémodum fastidiret, plurimũq; adulatores subdolosq; parasitos vnicè adamaret. Præcipuum verò Cerui esse hieroglyphicũ apud Aegyptios, vt si hanc iudicij captiuitatem indicare vellent, Ceruum fistula illectum pingerent: vt si quæ huiusmodi tendiculæ pararentur, haberet scitus homo quod sibi proponeret præcipuè fugiendum.*

AB ADVLATORIBVS PESSVNDATVS.

AEGYPTII hominem dolo ab adulatoribus circumuentum ea pictura significabant. Quòd uerò Ceruo insitum natura sit pastorali fistula, uel suaui aliquo modulantium concentu demulceri, tantaq; hinc affici uoluptate, ut immemor sui nullo prorsus negotio capiatur, uel iniecto alicunde telo, quod propter animi abalienationem adesse tunc minimè suspicatur,

e uestigio transfodiatur, atque ita fiat adblandientium præda, lætum aliquod ludibrio suo conuiuium exhilaraturus: quemadmodum cum pernicie sua ridiculi fiunt, qui lenociniis istiusmodi sese offerũt capiendos: ut rectè mihi Antisthenes philosophus dixisse uideatur, longè satius esse in coruos, quàm in adulatores incidere. Hæc iam tunc in congressu illo Bononiensi dicta puto meministi, cùm tu, ut semper soles doctè aliquid declamare, subiecisti: Sapientissimè quidem Antisthenes, qui ut iuuentutem suam (nam ea potissimũ ætas huic obnoxia est incõmodo) ab Archilocheæ uulpis calliditate liberaret, utili omnibus documento futurus, coruos aiebat nõ tam hominibus obesse, quàm adulatores. Corui siquidem corporis tantũ oculos effodiunt, quos ne utiles quidem non postremi nominis philosophi existimauerũt: alij, ut contemplationis impedimentũ nescio quod spontè effossos abiecerũt. Adulatores uerò, mentis, quæ nostrì diuina pars est, oculos eruunt, intellectum scilicet atq; iudiciũ, quibus tantùm reliquis præstamus animantibus, obtenebrant: quibus ita perditis, euenire necesse est, ut nihil fiat humanitati reliquũ. Idem etiã dictitabat, Meretrices bona omnia amatoribus suis comprecari præter unam mentem, atq; prudentiam: ita adulatores ijs quos affectantur, omnia felicia ominari, præterquã sapere, ac seipsos noscere. Addidisti etiã illud, quod Crispus Passienus dicere solebat, nõ esse claudendum ostium adulationi, sed aperiendum, ueluti solet amicæ, quę si fores impulit, grata est: si effregit, gratior: prodesse enim in hoc arbitrabatur, ut homo inde qualis esse debeat admoneret. Respondi ego: Argutè quidem Passienus opinabatur, sed paucissimi quos ardentissima uirtus undecũq; munierit, hoc assequi potuerunt: reliquis plerisq; omnibus, ob humanę naturæ imbecillitatem periculum imminet, ne si ad hæc aures patefecerint, tanquam uituli inter lupos circumueniantur, ut Cratetis Cynici sententia declarauit. Contrà uerò sapienter illi uitam instituerunt, qui non ad ostentationem uiuunt, non populares aures captant, sed sibi rerum suarũ conscij, rationem ipsam, ueram uiuendi ducem, sibi proposuerũt. Quare cùm ueritas semetipsum noscere doceat, impediat adulatio: illa uirtutis uiam, hæc uitiorũ semitam collaudet: illa bonis, hæc malis parêre cõpellat, reijciatur à nobis penitus adulator more philosophi Timonis, qui Demeam assentatorem ligone percussit. Nullum enim animantiũ genus assentatoribus, ait Plutarchus, perniciosum magis: nullum quod citius iuuentutem in præcipitiũ agat: nullum quod facilius fortunas, honores, uitam deniq; ipsam radicitus euertat. Ideoq; Diogenes interrogatus, quæ bestia morsum haberet nocentissimũ: si de feris, inquit, interrogas, obtrectator: si de cicuribus, adulator. Nam ueluti aucupes blandulo quodã stridore & mellita uocula simplices auiculas aut in uiscum implicant, aut in pedicas inijciũt: ita pellicit homines adulatio, & mox in omne scelus impellit, eoq; impulsum & inuolutum, in uitam demum calamitosam trahit, perq; caput & pedes in profundissimã ærumnarũ uoraginem demergit. Rectè itaq; dicere solebat Aristonymus: Ligna dum ignem nutriũt ab ipso consumi: diuitias, dum adulatores alunt, ab eis labefactari. Excepisti tu: Rectè quidem mi Pieri: nam in memoriam illud mihi reuocasti,

A uocaſti, quòd & Phauorinus philoſophus Actæonis fabulã à ſuis canibus, quos alebat, deuorati, ad adulatorum trahit euentum, quorum finis & intentio eſt totum abſumere, ſi poſsint, dominum. Quod cùm ita ſit, Antiſthenes ſiue Diogenes Cynicus cum ligone ſuo ſummo opere commendandi, qui quod in uita perniciosiſsimum eſſet animaduertentes, urbaniſsimo dicterio alter, caſtigatione alter, homines ad morum integritatẽ & prudentiam natos admonere uoluerint, ne peſsima paraſitorum contage labefactati, per imprudentiã in tam procliuia uitæ diſcrimina peſſum raperentur, omniumq; ignominiæ, contumelijs atq; ludibrijs expoſiti, eorũ quibus ſe ſuaq; omnia crediderant, proditione perderentur. Subſecutus ego ſum: At ne Ceruum tantùm muſicæ capi lenocinio perſuaſum habeamus, equos etiã, ferocia alioqui animalia, eadem affici ſuauitate, Perſica ex hiſtoria compertum, magno eorum detrimento, qui bellatores eos effœminatis cantilenis & modulis aſſuefeciſſent. Murænas quoq; & thriſſas piſcium genera euocari cõcentu & tintinnabulis, exploratum uulgò: quamuis murænas geniturę tantùm tempore, utpote quæ ſerpentium ſequi ſibila feruntur, quibus
B eas admiſceri tradunt. Iam & Otus, cui nomen inter aues ab auribus eſt, tanquã cantaminibus circumuentus modulamine afficitur, humeroſq; iactare, ſaltitare, & nutare uertice quaſi modulos teneat aſpicitur: ſed nulli horum muſica eſt exitio ueluti ceruis, quapropter hinc potius Ægyptij hieroglyphicũ ſuum deſumere uoluerunt. Sanè quo minus mirum ſit ceruum muſicæ modulos intelligere, apud Ælianum legitur eum Indicæ uocis callere ſonũ, ſermonemq; percipere, neq; alium quempiã ita facilè: quamuis Ptolemæo Philadelpho ceruus fuerit, qui græcum idioma prorſus intellexerit. At iam ſatis ſuper Cerui muſica euagati, reliqua nunc eius animalis ſignificata ſubiungamus.

PRAECIPITANTIA.

PErcito quempiam ingenio, temereq; ac nulla ratione ſeſe mouentem (ut plerunque furores ſunt qui panici uocantur: quippe cùm nulla urgente cauſa quis in fugam ſe proripiat, negotiúmue, quod prę manibus erat, ſtatim abijciat, incœptumq; deſerat) Ægyptij per ceruum & uiperam adpictam intelligebant. Pugna enim huic cum ſerpente, cuius etiam cauernas inueſtigat, nariumq; ſpiri
C tu extrahit renitentem, ut luculenter his uerſibus Lucretius:

Naribus alipedes ut cerui ſæpe putantur
Ducere de latebris ſerpentia ſecla ferarum.

Ideo ſingulare abigendis ſerpentibus remediũ, ceruini cornu ſuffitus, ut apud Nicandrum legitur. Idem ipſe tamen tam acer anguium hoſtis, qui tanto eos conatu perquirit, ſimulac ex improuiſo uiperam conſpexerit, in pedes ſe repentè proripit, ac fugit, ingenita ſcilicet naturæ diſcordia concitus, quæ illi accidit, ut idem Poëta refert,

Propter diſsimilem naturam diſsimileſq;
Texturas inter ſeſe, primaſq; figuras,
Multa meant inimica per aures, multa per ipſas
Inſinuant nares infeſta atq; aſpera tactu.

Sanè coniectores etiam tradunt, eum qui per nocturnam quietem imaginatus fuerit uidere ſe ceruum quempiam inſtantem tergo, longeq; ſequentem, futurum ut qui tale ſomnium uiderit, ea ſit formidaturus, ex quibus nulla ſit offenſio ſubſecutura, ac perinde fruſtra timeat.

PRAVITAS EDOMITA. D

SIquid uerò ad uetera significata addere cõcedatur, cùm uipera sit profligatissimis tota uita sceleribus inquinatissima, alia mariti, alia matris parricidio polluta, uenenumq; eius atrocissimũ, quod omnem, ut aiunt, exuperat medicinam, aptè mihi fecisse uidebitur, si quis uel regem uel magistratum uel iudicem quempiam in scelera uindicem sese acerrimum exhibentem, per ceruum & extractam è cauernis uiperam, quam mordicus apprehenderit, figurarit. Eodem etiam hieroglyphico uirum intelligemus, qui morũ impuritatem corrigat, scelera eluat, prauitatem emendet, & quod idem ait Poëta:

Veridicis hominum perpurget pectora dictis, E
Et finem statuat cupedinis atq; timoris,
Exponatq; bonum summum, quò tendimus omnes,
Quale sit, atq; uiam commonstret tramite paruo,
Qua possimus ad id recto contendere cursu,
Quidue mali immineat rebus mortalibus passim.

Hoc enim est maleficũ serpentem, qui clàm in insidijs excubat, è latebris extrahere, extractum interficere, interfectum deniq; deuorare.

FVGACITAS.

FVgitiuũ dubio procul hieroglyphicè notare qui uellent, currentem ceruum describebãt. Est uerò fugacitas ceruo natura insita. Hinc Lucret. Et fuga ceruis A patribus datur, & patrius pauor incitat artus. Quã uerò pedum alacritatẽ in Achille fuisse autores tradunt, ut ποδάρκης, καὶ πόδας ὠκὺς passim ab Homero uocitetur, sunt qui autument inde partum, quòd eius infantia sub Chirone fuerit ceruorum medullis plurimùm enutrita. Porrò illum assecutũ esse ceruos absq; canibus, & retium insidijs, Pindarus Nemeis canit:

Κτείνοντ' ἐλάφους ἄνευ κυνῶν, δολίων θ' ἑρκέων.

Nam de agilitate cerui superfluum est uerba facere, cùm scriptis omnium in primis celebretur, præcipuè uerò κατ' ἐξοχὴν quandam, Laconũ chorus, Aristophanica Lysistrate, dicat, saltandum pedibus est tanquam ceruus aliquis. Sed quod de Achillis nutrimento & nomine positum est, Nazianzenus Achillem dictũ ait, quòd sine cibo fuerit educatus: χιλὸς enim cibus & succus est: ille uerò crudis tantùm ferarum artubus pasci fuerit assuetus. Sed & quod de Chironis institutione circumfertur, mirum ab Homero nusquam huius rei mentionem fieri, cùm tamen Apollonius, & qui post Homerũ fuerunt Poëtæ pleriq; omnes, educatum Achillem à Chirone tradant. Addam huc Thelephũ Herculis & Auges filium, quem Alæus Auges pater in Panthium montem exposuerat, à cerua educatum esse, ut apud Lycophronis interpretem habetur, quod & nomen ipsum ostendere uidetur: cerui quippe nutricatum significat. F

INTERQVIESCENS.

QVamuis autem cursum pernicissimum Ægyptij ex cerui currentis specie intelligi monuissent, quia tamen is requiem inter currendum aliquam facit, consistensq; manet, dum qui sequitur appropinquet, tum fugam item arripit, factum est ut hominem aliquam laboribus suis requiem interponentem signifi-

A ſignificare ſi uellent, currentē quidem ceruū pingerent, ſed retrò ſpectantē, cùm in ſolius tantùm fugacitatis ſignificato caput ſurrectū ſtatuerent, ut cornua per dorſum demiſſa reſiderent. Ideo uerò ceruus dum fugit interquieſcere cogitur, quòd tenui imbecilloq́ eſt inteſtino, quod leuiter etiā percuſſum rumpi poſsit, cute adhuc integra permanente. Deniq́ imbecillum adeò animal eſt ceruus, ut tactus ab aſpalatho, ea eſt ſpinæ ſpecies, emoriatur. Verùm hoc & alia de cauſa, & alio etiā poteſt modo pingi, quippe ſi tres plurésue ceruos natantes feceris, capitibus alterius clunibus impoſitis, atq́ eorum primum auertentem ſe quaſi ad poſtremū ſe locū recepturū: quo quidem officio mutuo ſe adiuuant, cùm ex Sicilia transfretant in Calabriam per æſtatem, pabuli gratia, idq́ plurimum iuxta urbem Rhegium, qui propterea quòd onus capitis ſuper aquas extantis haud facilè ſuſtinēt, inter natandum ſinguli ſuper anterioris lumbos caput imponūt: dux uerò cùm defeſſus eſt ad ultimū tranſit locum, atq́ ita mox alius atq́ alius labore ita cum quiete communicato incolumes tranſeunt. Si cui tamen quod ſuperius poſitum eſt hieroglyphicum magis placuerit, res in medio poſita eſt.

B

FORMIDO.

STuporem præter hæc, formidinemq́ per ceruum & puniceas pennas prætentas ſignificari omnibus innotuit, tam ex ijs qui animalium hiſtorias conſcripſere, quàm ex Virgiliano carmine, qui Turnū attonito quodā pauore perculſum ceruo æquiparat puniceæ ſepto formidine pennæ. Libet uerò loco hoc de pennis ad ceruorū formidinem excogitatis hiſtoriam enarrare, quæ non tantùm Virgilij carmen explicabit, uerùm etiā hieroglyphico huic argumento plurimum afferet claritatis. Narrabat mihi Io. Antonius Pollio Geloū Princeps, Pontificij contubernij mihi ſocius, ſtare adhuc in Sicilia hanc uenationis antiquæ rationē, quæ ſic fieri ſoleat. Nobiles ubi renunciatū fuerit ceruorū greges uſquā oberrare, alter alterū inuitantes properè conueniunt, afferuntq́ ſecū ſcorpionem aut arcum ſinguli, & faſciculum uirgarum, quæ omnes ferrea cuſpide præpilatæ ſint, quarum caput alterum in ſummo perforatum eſt, funiculo perpetuo per uirgas ſingulas ea tranſmiſſo, longitudo earum ad pedes quatuor uel circa. Cùm ad locū peruenere ubi ceruos congregatos norunt, latè diffuſi equites pediteſq́ modum agri, quanto ſatis eſt ambitu circumſiſtūt, ſtationemq́ unuſquiſq́ ſuam per interualla certa ſuſcipiunt. Hîc faſcem quiſq́ ſuum explicat, primaq́ uirga ad finitimi ultimam alligata, reliquas per decempedæ circiter interuallum ſingulas terræ affigit: idem alter, idem alij faciunt, donec ceruos undecunque concluſere. Virgis ita diſpoſitis pennarum punicearū, quas in hunc uſum magno numero fucatas habent, faſciculos licio ſuſpenſos ad traductum per uirgas funiculū hîc & illic alligant, qui aura uel leuiſsima impulſi uaria iactatione motentur. Stationarij mox in proxima ſeſe quiſq́ abdunt uirgulta, ſagittiſq́ intentis expectant taciti. Liciorum hoc ſeptum ingreditur eques tantùm unus cum odoriſequis canibus, ijſq́ non admodum magnis. Hunc uenationis magiſtrum uocant. Is ubi gregem nactus eſt, ſenſim accedit, latratuq́ catulorum tantùm fretus, agmen incipit agitare: illi conferti omnes unà fugam capeſſunt: at cùm ad licia pennaſq́ illas penſiles peruenere, ſubitò pauefacti ulterius progredi non audent, ſed illarum motum & fulgorem declinantes ad læuā non procul flectunt, & rutilantes faſciculos illos proſpectantes tanquā muro incluſi circumaguntur: ſubſequitur magiſter, nomine quenq́ uocans ex ſtationarijs, prout unicuiq́ ſit proximus, atq́ huic primum uel ſecundum, illi tertium aut

Venationis antiquæ ratio.

C (marginal letter beside "nuſquiſq́ ſuam per interualla certa ſuſcipiunt")

quintum aut ſeptimum ex libidine ſua telo excipiendum deſtinat, futurum ſagittario dedecori & ignominiæ, niſi oblatum à magiſtro ſauciarit, uel ſi alium quempiam quàm nuncupatum appetierit. Magiſter ita agmen tandiu circum agit quaſi per pomœria progreſſus, donec ita prędа omnis per omniũ uices concidat exanimata. Hæ ſunt itaq; pennæ illæ quarum formidine attoniti ſtupidíue facti cerui, abalienato prorſus animo conſternantur. Has enim non aliter pauent, quàm elephanti colorem album: tauri phœniceum ac rubicundum: tigres tympanorum ſonitum: urſi leonésue mappam, amiculúmue in caput iniectum, de quo locis ſuis. Sed quod ad ceruum pertinet, dant hoc nonnulli animalis ſtoliditati, ingenitoq; cuidam ſtupori, qui ei de re qualibet oriatur. Natura omnino ſunt hi meticuloſi, quia frigidiuſculi: philoſophi enim animalia eo omnia formidine magis laborare tradunt, quo frigidiora ſunt, idq; quotidiano cõprobatur experimento. Ceruos uerò eſſe frigidos lachryma dulcis argumento eſt, quæ ſalſuginoſa eſt apris, qui magna pollent caliditate. Hinc fit ut ille fugiat, hic hoſtem adoriatur, proq; uiribus iniuriam ulciſci pertentet. Sed cur non Lucretij Latini philoſophi, eaq; de cauſa mihi ſæpius citandi, luculenta ſuper hoc carmina recitemus?

At uentoſa magis ceruorum frigida mens eſt,
Et gelidas citius per uiſcera concitat auras,
Quæ tremulum faciunt membris exiſtere motum.

Atq; idem ſuperius dixerat:

Eſt & frigida multa comes formidinis aura,
Quæ ciet horrorem membris & concitat artus.

Huius rei doctrinam ſecutus Horatius ait:

Quem tu ceruus uti uallis in altera
Viſum parte lupum graminis immemor
Sublimi fugies mollis anhelitu.

Et Græci ἐλαφοκάρδια omnino dixerunt pro maximè formidoloſo. Et Cleonymum taxat Ariſtophanes timidiſsimum hominem, quem Nebulę per figuram cerui referebant. Sed enim quod de animalis frigiditate philoſophi differunt, longè aliter apud Euthymium inueni, ut in ſubiecto habetur hieroglyphico.

VEHEMENS APPETENTIA.

VEhementiſsimi enim deſiderij ſignũ eſſe ceruum ad aquæ fontem adſpectantem diuinæ indicant literæ, dum ita canunt: Quemadmodum ſitibunda cerua inhiat ad aquarum riuos, ita anhelat anima mea ad te Deus. Cerua enim ſuapte natura ita calida eſt, aiunt ſacri interpretes, ut frigidiſsimis reptiliũ carnibus mirificè releuetur, ideoq; eas auidius appetit, quibus abſumptis naturali illo calore κατὰ τὴν ἀντιπάθειαν magis ac magis cõcitato, ſtudioſiſsimè gelida fontium fluenta perquirat.

FORMIDO SVBLATA.

QVòd autem Herculem ceruum enecantem multa artificum opera proponunt, ſumptum ex Poëtarum fabulis argumentum, in quo tamen hieroglyphicus

A phicus deliteſcit intellectus, pauorem è mortalium uita ſublatum ex eo ſignificari tradit Heraclitus, qui pleraq; fabularum figmenta in hieroglyphicũ hunc modum interpretatus eſt. Sed quantum ad timiditatem pertinet, cùm affectus huiuſmodi in ſeruis præcipuè deprehendatur, utpote qui ſeorſum ab ingenua liberalitate ſint uel educati uel inſtituti, mos apud Comicos in primis inoleuit, ut fugitiui, quod omnino timidorum eſt, cerui appellarentur. Eius timoris ergò Achilles apud Homerũ ignauiam obijcit Agamemnoni, dum ceruino eum corde præditum obiurgat. Pomp. Feſtus ſeruos fugitiuos unius tantùm literæ mutatione ceruos nuncupari ſolitos tradit. Sedenim ut eo uocitarentur nomine, non ipſa tantùm fugacitas in cauſa fuit, uerùm etiã hiſtoria. Aiunt enim Seruium Tullum ædem in Auentino Dianæ ſacraſſe, diemq; inſtituiſſe Idibus Auguſti, quo die ipſe ſerua natus eſſet: mos uerò erat ut Deæ ara ex cornibus fieret, cæſorumq; ceruorum capita ualuis & parietibus affigerentur, ipſumq; Dianę ſimulacrum, ut in pleriſq; nummis habetur, cum ceruo effingeretur, quòd animalia ea in eius eſſe tutela dicerentur. Ab utriuſq; igitur rei ſimilitudine, & ſcurrili
B propémodum in regem ioco, ſerui fugitiui cerui cœpti ſunt appellari. Addam id, animalia ea ceruos quaſi geruos dictos, quòd cornua geſtãt uſqueadeo grandia. Nam & Ceres quaſi Geres à gerendis frugibus dicta, ut Etymologici putãt. Illud uerò ſeruile identidem eſt, quòd onus tam magnum cerui gerunt capite, quoniam ponderum geſtatio ſit ſeruorum propria.

AVDITVS ET SVRDITAS.

SVrrectas auriculas cerui, auditus acris ſignificatum eſſe oſtendit illud, quod ὦτα ἵστησι prouerbium fertur, quod arrectis auribus Maro, & arrigere aures Terentius interpretatur. Contrà uerò pro ſurditate eaſdem demiſſas pingere moris eſt, quia tunc cerui acutiſsimè audiunt, cùm ſurrectas aures protendêre: cùm uerò eas demiſere, uix proximum excipiunt ſonum. Nam cùm auditus, ut placet Empedocli, fiat illiſu ſpiritus in clauiculatam aurium partem introrſus adnexã, quã tintinnabuli uicem præbere dicit, utpote celſo loco ſitam, pulſuiq; obuiam, accidit ut negato per huiuſmodi aurium depreſsionem ingreſſu, ſurditas obueniat neceſſariò. Alia quædam Medici comminiſcuntur, ſed quæ nihil ad rem noſtram attinent: hoc ſiquidem ſignificatum ex geſtu deſumitur auris,
C quæ cùm ſurrigitur, patefit: cùm uerò demittitur, auditum obturat. Nam & Ariſtoteles ceruos ait cùm aures demiſerint facilè capi, quòd inſidias non ſenſerint: cùm uerò eas intenderint, facilè inſidiarum admoneri.

MVLIEROSVS.

SI qui uerò mulieroſum hominem, & multarum concubitum appetentem notare uellent, ceruum exporrecto genitali pingebant. Is ſiquidem cùm turgente iam uenere coitum appetit, non in una tantùm immoratur, ſed mutat, breuiq; interpoſito tempore aliam atq; aliam ſupergreditur. Aiunt uerò ceruorũ coitum non eſſe ſtatarium ut reliquorũ animalium, ſed ceruam ſimulac marem accepit, identidem currere, applicitumq; ceruum & rem nihilo ſecius peragentẽ dorſo uectare, illum duobus tantùm pedibus terræ innixum pertinaciter ſubſequi, nec niſi re peracta deſilire.

LASCIVIAE POENITENTIA.

ILlud ſpectandæ probitatis exemplum eſt, quòd uolentes hominem propter propriam petulantiam, qua lapſus fuerit, pudore affectum ingenuo ſignificare, ceruũ in ſcrobe deliteſcentem oſtentabant. Is enim cùm fœminam impleri

separatur per se ipse, & propter libidinis graueolentiam solitarius scrobes fodit: foetent ut hirci: facies quoque eorum nigrescit aspergine ut hircorum. Degunt igitur hac destinatione quousque imber accidat, ablutique inde pascua repetunt. D

DE REPVLSA pudor.

ALia itidem de causa latitare ceruũ cùm obseruassent antiqui, hominem qui uel candidatus turpem esset repulsam passus, uel partam dignitatẽ amisisset, Vatiniana aliqua affectus ignominia, & propterea tanto perfusum pudore, ut in frequentiora loca prodire non audeat, ostendere si uellent, ceruum marẽ sine cornibus inter uirgulta fruticésue abditũ pingere soliti sunt. Cornua enim mares tantũ habent, quibus amissis tandiu præ pudore latẽt, quoad altera renasci cœperint. Alij dicunt nõ præ pudore fieri hoc à ceruo, sed natura duce, quòd se latebrarũ præsidio tutari uelit, qui se armis priuatum cernat: ueluti sepia atramento fuso suæ consulit incolumitati, ne capiatur: & polypus coloris mutatione uenatores fallit. E Quòd uerò plerique historiæ animaliũ scriptores fœminas è ceruis sine cornibus esse tradunt, longè diuersum est ab eo quod Olympijs ponit Pindarus, ode quę Theroni scribitur ἐς θεοξένια. Ita enim ibi: χρυσόκερων ἔλαφον θύλειαν ἄξοντ᾽ αὖ ποτὲ ταϋγέτα ἀντιθεῖσ᾽ ὀρθωσία ἔγραψεν ἱράν: quo loco interpres introductum ait à Poëtis cornutam ceruam, cuiusmodi ea fuit quæ Thelephum lactauit. Positum hoc idem ab Anacreonte, sed à Zenodoto correctum, ob uulgatam historiã, quòd in eo genere fœminæ cornua non habeant: nam quòd scripserat Anacreon, ἄγαν ὡς οἷά τε νεβρὸν νεοθηλέα γαλαθηνὸν ὅστ᾽ ἐν ὕλαις κεροέσσης ὑπολειφθεὶς ὑπὸ μηφρὸς ἐπτοήθη: pro locutione κεροέσσης, quod cornigeræ significat, Zenodotus is emunctæ naris censor ἐροέσσης reposuit, hoc est, desideratæ uel amabilis. Subiungit interpres, inuentas tamen aliquando, nec incongruũ esse aliquas habere cornua, quemadmodum in elephantis, de quibus tradunt Æthiopicos & Libycos tam mares quàm fœminas habere dentes, cùm tamen in India, ut obseruauit Amytianus, huius generis fœminæ sine dentibus esse conspiciantur. F

ARMORVM APPARATVS SINE CORDE IRRITVS.

EXcogitarũt etiam iuniores hieroglyphica quædam argumenta, quę passim referre, ut ut deposcere locus uidebatur, haudquaquam puduit: cuiusmodi hoc est, quo apparatum bellicum frustratorium & inanem esse, nisi præsens ardensque adsit animus, per ceruum magnis insurgentẽ cornibus significari posuerunt. Naturam enim inquiũt ceruo animali admodum degeneri cornua magnitudinis adeò spectandæ ac asperitatis horrificæ contribuisse, quò argumentum esset, eos qui audacia & fiducia ipsi præditi non essent, frustra ullum armorum apparatum, & instrumenta bellica comparare. Dicere solebat Antisthenes, bona omnia à Dis hostibus optanda præter unam fortitudinẽ: illa enim quotquot essent, non esse possidentium, sed eorum qui armis præstarent, & uiribus pollerent. Nam nisi ad opes & potentiam præsens acerque animus adijciatur, facilè uel ipsa infringitur fortitudo. Hinc egregium illud Chabriæ Atheniensium ducis dictum, quod & Philippus usurpare solitus: formidabiliorem esse ceruorũ exercitum Leone duce, quàm Leonum duce ceruo. Tantùm is animorum uigori,

quo

A quo Dux ipſe polleret, tribuebat: idq; multis ſtratagematum exemplis apud rerum ſcriptores paſsim uerum eſſe comperitur. In hanc ſententiam Demades Philippo, qui contra Athenienſes ſuperior euaſerat, adulaturus, ἔγνως ἂν ἔφη ὦ βασιλεῦς τὴν τῆς πόλεως δύναμιν, εἰ ἀθηναίων μὲν φίλιππος, μακεδόνων δὲ χάρης ἐστρατήγει. Noſſes, inquit, ô Rex, ciuitatis robur, ſi Athenienſiũ Philippus, Macedonũ uerò Chares exercitui præfuiſſet. Chares enim Dux fuerat Athenienſium. Non omittendũ hîc, quòd Tertullianus noſſe ait ſe Chriſtiani gregis paſtores aliquos in pace Leones, in prælio ceruos: quòd quidem uir ad martyrij cruciatus impauidus & paratiſsimus, ad ineptias tollendas feruentiſsimus, neq; animos puſillos, neque ignauiam quorundam ferre poterat.

ACTAEON.

FRiuola uerò mihi uidetur Anaximenis interpretatio ſuper Actæonis fabula, de qua ſuperius mentionẽ fecimus, qui conuerſus ideo dicatur in ceruũ, & à canibus ſuis dilaceratus, quòd periculis quæ uenando ſubierat demũ conſideratis, ætate iam ingraueſcente timidior factus, in ceruũ transformari ſit uiſus, B cumq; canes nihilo ſecius aleret, patrimonium conſumpſiſſe, idq; à canibus laceratũ eſſe ſignificare, cùm potius hiſtoria, nõ fabulæ cuiuſquã figmentũ, inuento huic dederit argumentũ. Actæonẽ enim & Cippũ cornutos editos Plinius autor eſt. Quin apud Max. Tyriũ legas, apud Corinthios, Bacchiadarũ facinus in Actæone Dorico adoleſcente diſcerpendo admiſſum, Bœotio illi aſsimilatũ, in quo Actæon à ueris eſt canibus laceratus. Quòd uerò Homerus ait, Dianã per iuga montium errantẽ gaudere telis, & Capreis ac fugacibus Ceruis delectari, ſunt qui ad Actæonis fabulam conuertant: ſunt qui uetuſtam philoſophiam ſecuti, ſagittas eas quæ ceruum aſſequuntur hieroglyphicè ſolares radios indicare uelint, quorũ ſcilicet repercuſſu, cornua ipſa pro loci, ubi Luna eſt, conditione, & appareant & obducantur. Nam & Lucretius tela hæc ita interpretatur,

Non radij Solis, neq; lucida tela diei.

Dianam autem capreis & ceruis tantùm gaudere Homerus dicit, Leonibus autem minimè: nempe quia circa Taygeta aut Erymanthũ eam uenari dicit, ubi leones nõ habentur. Elei ſanè Dianã ἐλαφιαῖαν uocant, ut apud Pauſaniã eſt, quamuis aliter alij nomẽ interpretantur. Videas tamẽ paſsim Dianæ ſimulacro ceruũ ut plurimùm in uenatum obijci, qualem pręcipuè ſpeciem in Hadriani nummo cernere eſt, cum inſcriptione, ΑΡΤΕΜΙΣ ΕΦΕΣΙΑ. In alijs quoq; eiuſdem Hadriani Dianæ itidem Epheſiæ ſimulacrũ geminis duûm ceruorũ inter ſe auerſorum clunibus inſidere conſpicias, atq; aliter in alijs. Et cerua eſt in multis Gallieni nummis cũ inſcriptione DIANAE CONS. AVG. Ea enim ambitione fuit, ingenio uir alioquin impuriſsimo, ut Deos omnes ad ſui cuſtodiam & cõſeruationem occupatos eſſe iactaret. Hinc feras ferè omnes quotquot numinibus dicauit antiquitas, nũmis ſuis eadẽ inſcriptione cudendas curauit, quorũ uis magna paucis antè annis in agro Bellunenſi reperta eſt. Neq; tamẽ Dianæ tantùm, uerùm etiã Milanioni, & Atalantæ heroibus ceruus dedicabatur, quorũ ſimulacra cum hinnulo in Olympia fuiſſe Pauſanias teſtatur. Quòd uerò aiunt Iphigeniam cùm iamiam ad aras patris iuſſu mactanda conſtitiſſet in ceruam demutatam, ac ipſius Dianę numine in Tauricam regionem aſportatam, Nicander in Taurum ait, Phęodimus in urſam: atq; ita omnia uariant in Gręcorum fabulis, à quibus longè diuerſa leguntur apud Lycophronem & eius interpretes.

Hadriani nummus.

Gallieni nummi.

VIVACITAS.

Viuacitatem ex picto ceruo significari, quod Ægyptiorum cõmentum est, magis exploratum arbitror, quàm ulla sit opus cõmentatione perquirere. Datum enim illi est à natura, ut quamdiutissimè uiuat. Verùm cùm id sacerdotes ostendere uolebant, cornua maximè ramosa faciebant: siquidem unoquoque anno ramus horũ cornibus adijcitur, sed ut nonnulli obseruarunt, non ultra sex annos, ab eo tempore similia reuiuiscere, neque ætatem inde discerni posse, sed ex dentibus, quos tunc cùm grandęuus est, aut paucos, aut nullos habeat. Sedenim experimento compertum est cornua senescentiũ asperiora quotannis fieri enormioraque, pluribusque tuberculis & mucronibus horrida, quo magis in seniũ uergant. Animaduertendum autem in manu scriptis Hori codicibus antiquis πολυχρόνια σημαίνει scriptũ, non πολυχρόνιον, ut in impressis habetur, quod multa tempora interpretandum esset. Sed parui hoc momenti. Agathoclea Syracusanorũ tyrannum ferunt ceruum uenando interfecisse, circa cuius collum torquis erat aheneus, superinducta iam pelle tectus, in quo huiusmodi legebatur inscriptio, ΔΙΟΜΗΔΗΣ ΑΡΤΕΜΙΔΙ. quem Princeps ipse magna ueneratione susceptum Dianæ statim cõsecrauit, diutissimeque apud Peucetios Italiæ populos in percelebri Dianæ templo, cuius meminit Aristoteles, torquis ille conspicuus fuit. Superare uerò eos trecentos annos multi prodidere, plerique plures, plerique pauciores: quod quidem utcunque habeat, receptissimum est eos esse uiuacissimos, & uiuacitatis elogio passim à Latinis Græcisque scriptoribus appellatos.

VIR VNDECVNQVE perfectus.

SEd iam tempus est ut ruminationis significatum exequamur, si prius tamẽ locum apud Pliniũ expenderimus, ubi de cerui ruminatione loquitur, quem syluestriũ tunc ruminare, cùm à nobis aluntur, dicere uidetur, quasi cicuratio sit ruminationis causa. Sedenim, uti reor, uel aliquid deest, uel, quòd adduci nõ possum, Aristotelem non expressit, qui eo probat argumento ceruos ruminare, quia idem faciunt alti à nobis. Ait enim, ex feris ea tantùm ruminare nouimus, quæ aliquando cum hominibus degunt, ut ceruus, hunc enim ruminare manifestum est. Huius uerò rei significatum ex diuinis literis interpretandum, ex quibus animalia quæ ruminant, & ungulas bifidas habent, profana non esse didicimus: quod quidem eo uelamento subinnuit, eum qui sacris sit initiaturus, pietatis meditatione, neque nõ doctrina iudicioque præstare oportere. Bifida siquidem ungula discernendi doctrinam, & singulorum indicat examinationem, quam per ipsas rerum distinctiones assequimur, ut rectũ ab indirecto, lepram à non lepra discernere possimus: ruminatio uerò, ut sæpe dictum, pietatem & diuinarum rerum meditationem ostendit: horum qui altero careat, tanquam ineptus reijciendus. Alterius siquidem altera poscit opem res & coniurat amicè, diceret Horatius. de quo tamen significato in Porco latius ex Philone. Eoque forsitan spectat dictum illud ex XXIX. Psalmo, ut apud Græcos est, φωνὴ κυρίου καταρτιζομένη ἐλάφους, Vox Domini quæ ceruos perficit, ut alij, præparat. Significat uerò καταρτίζειν instruere aliquem ad negotiũ, quod exequendum susceperit.

Vox

A Vox igitur Domini, quæ ceruos, hoc est, uiros non indignos qui admittantur ad sacra, instruit, & ad certam uitæ rationem inducit, ea est, quæ per prophetarũ uaticinia, per Euangelicam institutionem, per Apostolorum prædicationes, per Doctorũ optimorũ interpretationes nobis innotuit. Adamantius, cuius sententiam Euthymius mihi sequi uidetur, eò rem trahit, ut eos uiros Dominus ad profectũ sapientiæ ducat, qui serpentes sint assiduè persecuturi (qui sermo merè est hieroglyphicus) hoc est, bellum cum hæreticis, & falsorum dogmatum autoribus gesturi, diaboliq́ue tentamenta conatusq́ue eius omnes exuperaturi: quo debellato certamine, triumphabundi mox cantare ualeant ex altero supra quadragesimum Psalmo: Quemadmodum anhelat ceruus ad fontes aquarum, ita sitibundus fit animus meus ad te Deus: sitiuit, inquã, animus meus Deum eum qui fortis est, qui uiuit. His uerò ceruis montes excelsi peruij, sublimitas quippe cœlestis illucescit, supremaq́ue doctrinæ fastigium, quod nubes omnes exuperat, quò, simulac mortalium insidijs appetuntur, aut canum latratibus exagitantur, tutò confugiant, & sine perturbatione sospitentur. Vbi uerò in diuinis
B ipsis literis, Prouerb. quippe Solomonis legitur, Ceruus amicitiæ, & gratiarum pullus fabulentur tecum, hieroglyphicè quidem, ait Eucherius, ita interpretantur, ut ceruum amicitiæ accipiendum putent Christum totius dilectionis & charitatis magistrum: nam & alibi, & præcipuè Cantico, Christus ex cerui imagine describitũ: ut eo loco, Similis es tu fratruelis meus damulæ, aut hinnulo ceruorũ. Gratiarum uerò pullum quem accipiamus, nisi columbinũ, ac perinde sanctum spiritum, qui sit omnium gratiarũ, quippe ut ueteres uocabulum usurpant, χαρισμάτων distributor? Admonemur ergo per Solomonis præceptionem, ut semper Christi, uel spiritus sancti solatia requiramus. Sed antequam cornuũ ceruinorũ genera pretereamus, id obseruandũ, è ceruorum genere qui cornibus latis sunt, Tragelaphos, ut tradit Eucherius, diuinis in literis nuncupari. Animaduerti interdum è summis fraxini arboris ramis nasci quid ad huiusmodi cornuũ similitudinẽ, surculo quippe aliquo detruncato, mox gummi de cortice exudante, qui in eam mox speciem Virgiliani uisci more crescat, & uario flexu modò in spiram, modò instar achanti, flexibus anguineis incuruetur: id quicquid sit lignũ omnino est, atq́ue admodũ solidum, sed forma lata strijsq́ue multiplicibus loricata.

Columbinus pullus.

C

FEROCITAS IN TIMIDITATEM VERSA.

SEd quoniam in Tragelaphum incidimus (qui nomen id adeptus est à cornibus, quę propter latitudinem & strias huiusmodi hircinis admodum similia sunt, ramosa tamen, sed nõ in acutum tendentia) quid de Hippoceruo dicemus, quem nostra uidit ætas, anteriore parte equum, posteriore ceruum, sessoris & ephippij patientem, ingressu tamen incõmodo, utpote qui modò assultu, infesta modò succussatione sessorem cõquassaret? Misit hunc dono Fridericus primus Mantuę Dux Francisco Galliarũ Regi, salutis nostræ anno XXXIIII. supra M. D. Quòd si quid huiusmodi pingere uoluerimus, non incongruũ erit animalis huius hieroglyphicum, ferocem impetu primo hominem significare, qui mox in pauidum euestigiò degeneret, & in fugacitatem elabatur.

DE CORNIBVS. D

SPECIOSAE FORTVNAE INCONSTANTIA.

Voniam uerò ceruus ad Lunę similitudinem cornua nunc amittit, nunc reparat (nam & sideri cornua & decidere & succrescere uidentur) hieroglyphicum nõnulli ponunt cerui cornua, si quempiam ab ignobilitate modò ad honores euectum, modò ab honoribus ad ignobilitatem redactum assiduo fortunę rotatu, uarioq; euentu, significare uoluerint. Solis enim animaliũ cornua decidua recidiuaq; annis omnibus Aristoteles Achaicis Ceruis hoc ait accidere, eosq;, ut suprà dictum, præ pudore tandiu latitare, & loca difficilia accessu petere, donec alia renascantur: quamuis castratis aiunt neq; decidere, neq; si prius deciderint renasci. Toto uerò opere cornua dignitatis, potentiæ, fortitudinis, autoritatis & imperij indicia esse cõmonstrant.

SACROSANCTA DIGNITAS.

HInc aliud nascitur hieroglyphicum, ut sacrosancta dignitas ex unoquoq; E cornu significetur, quod antiquissima omnis ueterũ indicat disciplina. Honoris enim, uti dicebamus, & potentiæ signum tam apud Gentiles, quàm apud Christianæ pietatis cultores, quiq; eos præcesserũt Hebræos, habita cornua. In diuinis siquidem libris cornu passim pro Regia positũ reperimus, complexaq; similitudine quadam inter se, cornu, radiũ, & coronã. Inde Moses cornibus insignis effingitur, cuius facies diuini Solis lumine correpta, radijs quibusdã igneis promicare uidebatur, adeò ut Israëliticus populus cùm splendorẽ eum ferre non posset, oculis ad obtutum cæcutientibus, ab eo, ut uelata facie uerba faceret, studiosissimè cõtenderunt. Eadem porrò dictio apud Hebræos, & cornu & coronã denotat. Vnde sæpius apud Latinos in diuinis literis cornu pro corona positum: passimq; ex instituto ueteri coronæ regiæ radiorũ referunt similitudinem: ut non temerè olim institutũ sit eas in Apollineo capite XII. preciosis lapillis cõfici, qui splendore suo promicantes caput uniuersum radijs illustrarẽt. Totidem autem radijs coronas regias constare, tum ex nummis ueterũ monumentisq; alijs uel ære fusis uel marmore incisis, tum ex Virgiliano carmine uidemus, ubi Latinus fœdera certaminis inter Æneam & Turnum sancturus, F

Quadriiugo vehitur curru, cui tempora circum
Aurati bis sex radij fulgentia cingunt
Solis aui specimen.

Significarunt & in portentis cornua dignitatem, ut purpurea illa, cum quibus bos albus olim natus, Albino Clodio tum primũ in lucem edito: imperatoriam enim illi dignitatem portendisse persuasum est. Quæ quidem ille iam grandis cùm Tribunus effectus esset, in templo Apollinis Cumani suspendit, sortesq; illis has eduxit:

Hic rem Romanam magno trepidante tumultu
Sistet, equis sternet Pœnos, Gallumq; rebellem.

Sed hæc uerbosius fortè quàm par erat explicuimus, nulla tuarum occupationum ratione habita, mi Bocchi. Sed nosti cerui cornua esse insigniter ramosa, quæq; τοῦ πασσάλου τρόπον pro cœnaculis ad parietes affigantur, in quorũ scilicet ramos hospites domesticiq; omnes, annulos, sudaria, pileos, & id genus multa soleant appendere, cùm se uel cœnaturi, uel accubaturi, uolũt expeditos. Hinc tot ea fuerunt quæ ceruinis cornibus applicita reperisti. Quæ quidem si tuæ non respon-

A reſpondent expectationi, quid ego ueniam à te deprecer, qui maximè omnium unus noſti occupationes meas? Pro ſumma uerò eruditione tua dabis operam, ut Ceruus meus & torquibus aureis, & inſignioribus alijs monilibus adornetur, unde aliquod in eo ſanctiſsimæ amicitiæ noſtræ monumentum poſteritati relinquatur.

PIERIVS VALERIANVS AD ROMVLVM AMASÆVM, DE IIS QVÆ PER FORMICAM ET SCARABEVM ET ECHINVM SIGNIFICANTVR EX SACRIS AEGYPTIORUM literis.

Vod maximè omniũ animaliũ duo te, Formica ſcilicet & Scarabeus (quorũ vitæ alterum negotioſæ, eius alterum quæ in naturæ Deorumq; contemplatione verſetur, hieroglyphica ſunt) in admirationem traxerint, minimè mirũ eſt eruditiſsi

B *me Romule, cùm & veteres Philoſophos omnes in certamen commiſerint, vtrum brutum, humanũ, an diuinum etiam eorum eſſet ingeniũ altercantes: & an ea vera ſint, quæ lib. de Nat. Deo. apud Ciceronem legimus, in formica non modò ſenſum, verùm etiam mentem, rationemq; atq; memoriam eſſe. Pythagorici enim, vt optimè noſti, animam omnem quæ ſenſibus et memoria ſit prædita, rationis identidem, atq; etiã orationis eſſe participẽ aſſeuerant, neq; interioris tantùm, uerùm etiam exterioris, qua vniuſcuiuſq; generis animalia quantũ neceſſe habeant inter ſe mutuò loquantur. Minimè verò mirũ eſſe, eorũ quæ bruta vocamus, verba nõ diſcerni à nobis, Italis videlicet aut Græcis, cùm barbarorum etiam multorum verba minimè diſcernamus, qui vtrũ loquantur an vociferentur, diſtinctè ſatis non ſanè poſſumus intelligere. Quanquã proditũ eſt fuiſſe etiam apud antiquos, qui ſermonẽ animaliũ omniũ intelligerent, inter quos Melampum & Tireſiam præcipuè memorant, & multorum ſcriptis celebratum Apollonium Tyaneum, quem referunt in amicorum cœtu & audiſſe & intellexiſſe hirundinem alijs nunciare, aſinũ prope vrbem onuſtum tritico cecidiſſe, triticumq; humi diffuſum. Philoſtratus vbi hiſtoriam iſtiuſmodi narrat, paſſerem fuiſſe ſcribit, quem ita loquentem Apollo-*

C *nius intellexit. Utcunq; verò, calluiſſe eum & auium & brutorũ id genus linguas, vno omnes conſenſu tradunt. Sed enim parũ hoc mihi videtur quòd, vt alia miſſa faciamus, Formicæ Scarabeíue inter ſe loquantur, cùm alia in his ſpectemus, quæ prudentiã, quæ pietatem, quæ legum obſeruantiã, quæ agendarum intelligendarumq; rerum, quæ vel Philoſophis interdum negociũ faceſſere conſuerint, notitiam præ ſe ferant, quòd in multis humanæ vitæ cõmoditatibus illa ipſa quotacunq; animalia nobis documento fuerint, & viuendi propémodum rationem indicarint. Sed næ ego ineptus, qui ſuper his apud Romulũ Amaſæũ eruditiſsimũ eloquentiſsimumq; virum diſſeram. Sed enim dabis hoc amicitiæ noſtræ, vt etiam liceat ineptire, deq; ijs ſermonem facere, quæ tu decies in anno longè diſertius & eruditius è ſuggeſtu publico docere ſoleas. Noſtram verò hanc diligentiam nõ eſt vt obſcuram quiſpiam exiſtimet, quòd in tam tenui moremur inſecto, cùm in eo tam magna naturæ miracula deliteſcant: quæ cùm Aegyptij ſacerdotes diligenter cõtemplati eſſent, hæc per Formicã ſuis hieroglyphicis adſcriptam ſignificari voluerunt.*

INVESTIGATIO. D

ILIGENTISSIMAM in primis inuestigationem, solertiamq; in ijs comparandis, quæ ad usum uitæ facerent, per huius animalis hieroglyphicum ostendebant. Formica siquidem ea quoque deprehendit, quæ quisquam accuratissimè occultauerit, pari cum Sole diligentia, qui quotidie omnia terrarum opera uisitatione sua collustrat: quapropter in Isthmo Soli formica immolari solita.

PROVIDENTIA.

MOx & prouidentiam, quia memor hyemis cibaria comparat & recondit, & cellas promptuarias facit, semina interim ne nascantur morsu secat, abrosaq; condit, ne rursus in fruges exeant è terra, atq; inutilia inde sibi ad usum alimenti fiant. Quin etiã si ea imbre madefacta senserit, profert atq; exiccat, idq; eo tantùm tempore, cùm tranquillum atq; serenum cœlum præsenserit. Quamobrem nunquam ex nubibus imbrem effluxisse conspexeris, cùm à formicis expositum est frumentum, quod supra humanæ intelligentiæ captum esse negarit nemo, nisi paucissimos cõmemorare uelimus ea insignes præsagitura, uti Democritum fuisse memorant, quem tradunt iussisse fratri cœlo admodum sereno, ut quamrapidissimè posset messem omnem sub tecta inferret: atq; effusissimũ paulò pòst diluuium subsecutum. Ad hæc, hanc prudentiam, siue cœlestium cognitionem Formicæ adscribit Ælianus, ut cùm nonum à Lunæ coitu diem inauspicatum norit, nunquam eo die de latebris exeat. Sed ut ad asseruandæ frugis prouidentiã reuertamur, ea si homini largius, aut pari saltem cum formicis portione concessa esset, Phalaris Agrigentinorum tyrannus loca quædam in Sicilia munitissima, tam paruo negotio minimè cepisset. Is enim simulato cum oppidanis fœdere, frumenta quæ residuò habere se dicebat, apud eos deposuit: deinde data opera, ut cameræ tectorum, in quibus ea condebantur, rescissæ pluuiam reciperent, frumentaq; ita computrescerent, illos fiducia additi commeatus proprio tritico abusos, primo æstatis initio aggressus, in inopia compulit ad deditionem. Quod ut exemplo nobis sit, sacræ etiam literæ adhortantur, quę pigros desidesq; admonent, ut ad Formicã se conferant, atq; illa prudentiores fieri contendant. Salomon formicam minimum terræ animal, sapientiorẽ sapientibus asseuerat, propterea quòd sibi præparat in messe cibum. Deus uerò, ut arbitratur Adamantius, industriam hanc, uel quasi prouidentiæ similitudinem Formicis dedit, ut alijs ratione utentibus perspicuum esset exemplar, ut formicarum opera contemplantes, ad res gerendas ipsi quoq; aggrederentur, usui necessaria compararent, & parta discerent asseruare.

Sapien. 6. *Prouerb. 6.* (B, F)

LABOR INDEFESSVS.

AD hæc laboris perseuerantiam ex Formica picta significabant: nam ea non interdiu solùm, uerùm etiam noctibus laborem exercet. Quanta uerò diligentia eandem semper itat uiam, neq; unquã aberrat à loco, in quo quicquã reposuerit: quanto nixu semina, quæ præ pondere gestare nõ possit, pedibus protrudit: quàm officiosè alię fessis succedunt, opemq; afferunt: ut meritò sit exemplum nobis magni Formica laboris, quæ argutam longè argutius cicadam eluserit, cùm illi, ut in fabulis est, respondit, Æstate quę cantaueris hyeme salta. Æneas Platonicus, Theophrasto, ubi disserit Euxitheus, eorum opinionem refellit, qui defunctorum animas aiunt id genus animalium sectari, cuius uitã, dum in humanis essent, imitabantur, ad diligentissimam hanc inuestigationem, solicitosq;

A citosq; labores formicam accommodat: quam, si ita esset, Vlysses post obitũ assectari cogeretur, qui nobis ab Homero exemplar datus est, in quo quid uirtus, & quid patientia posset intueremur, idemq; laboriosus omnium Poëtarum celebratione decantatur. Plato autem Phædone tradit, eorum animas qui popularem ciuilemq; uirtutem absq; philosophia, consuetudine exercitationeq; freti exercuerint, in formicas abire post obitum. Nam & ea quæ de Myrmidonibus narratur fabula, Theogenes eo quod super Ægina scribit opere, quem scriptorem Pindaricus interpres citat, Æginetas ait olim in subterraneis speluncis habitasse, quamq; excauabant terram in cultum arborum egerere solitos, mox fructus congestos introferre, unde à formicarum similitudine nomen illis Myrmidonum accesserit. Sedenim de Myrmidonibus priscorum fabula est, ne Græci unquam nugari desinant, Iouem in Formicam mutatum Eurymedusam Archelai compresisse, unde Myrmidon genitus eius gentis caput.

PIETAS.

RЕctè autem & pietatem, quæq; mutuò mortales mortalibus officia debent,
B per formicam expresseris, si commeare eas in formicarium spectes formicę alterius cadauer inferentes, prodire ex cauo aliquas, factasq; obuiam quasi consternatas retrocedere, bis idem terq; factitare: alias demum uermiculos ab inferiori loco, utpote redemptionis præmia, quibus cadauer redimant, cõuectare: alias uerò tentare, si quę dissectæ fuerint, ut partes cõmittant, & cohærere faciãt, impellere etiam, ut quæ nihil intermittant, quò explorent, an per se demum redire queant. Quòd si quis, ut Æliano teste Cleanthes inquit, animalia hæc rationis expertia contenderet, sola huius rei contemplatio admiratione errorẽ emendare potest. Quantum uerò pertinet ad uictus conuectationẽ, Petrarcha noster maluisset hæc de ape potius quàm de formica dici, ne furacitati adeò fauere uideremur. Nam & in fabulis est, formicę quæ nũc sunt, homines aliquando fuisse agrestes, eodem fermè ingenio, quo reliqui ferè omnes rustici damnanť, furaces scilicet & raptores: qui licet in id genus animalia fuerint transmutati, pristinum tamen conuectandi prædas, & rapto uiuendi morem obtinuerũt. Animaduertendus uerò locus est Leuitico cap. XXII. Si fractum, si cicatricẽ habens: ubi Septuaginta pro si fractum, si formiculosum reposuere: per quem loquendi mo
C dum hieroglyphicum scilicet, interpretes eum intelligi uolũt qui cogitationem omnem in terrena & secularia negotia conferat, neq; pensi habeat quicquam nisi ut cibo potuq; saturetur: quandoquidem hæc est formicarum uita, ut quę uentri apta sint & commoda, undecunq; contrahant congregentq;, ut notat Hesychius: illudq; Solomonis quo de superius, Vade ad formicã ô piger, & uias eius considera: ita intelligit, nempe quia pigrum ignauumq; ad negotia prouocabat, nõ ut qualia formica facit, rapto scilicet uiuendo, faceret, sed ut laborem, diligentiam, prouidentiamq; eius in rectis operibus æmularetur.

IN AEQVALITAS.

SVnt qui collegas impares, aut inæqualitatem in moribus, in dignitatibus, in censu, & in omni deniq; uitæ colore significantes, camelum & formicã pingant, laboriosum utrunq; animal, sed facie, magnitudine, reliquoq; ingenio magnopere inter se dissident, ut nullis cõparationis terminis circumscribi ualeant.

Apud Ægyptios fateor hieroglyphicum hoc non haberi, sed usitatissimi prouerbij citatio, μύρμηξ ἢ κάμηλος, ne prætereatur monet.

OPVLENTIA. D

ILlud exploratum ſatis, opulentiam per formicas ſignificari non tam apud Ægyptios, quàm etiam apud Aruſpices, ſiue de noſtratibus, ſiue de Indicis intelligamus: quarum hæ quidem uictui neceſſaria oppidò congerunt, Indicæ aurum, & precioſam ſupellectilem accumulant: ut non immeritò formicaria bona de affluenti diuitiarum copia dicantur, quam augures ijs portendi aſſeuerant, apud quos illę rem congerant: ueluti Midę illi Phrygi, cùm puer eſſet, dormienti formicæ in os tritici grana congeſſere, ex quo ditiſsimum hunc fore ita prædictum eſt, ut euenit.

MVLTITVDO INFESTA.

ALioqui formicæ infeſtæ multitudinis ſignum apud Aruſpices fuere, ut quæ Neroni mortis appropinquantis præſagium attulerunt, qui ſibi uiſus eſt per ſomnum pennatarum formicarũ multitudine oppleri. Nam & paulò pòſt concitata in eum multitudo, mortem accelerare compulit. Ferales etiam fuere Tiberio, quæ ſerpentem ab eo in delitijs habitum adhuc uiuentem corroſerre: nam aruſpices cauendum ſibi eſſe à multitudine reſponderunt. Sunt qui inauſpicatas eſſe putent ob colorem, qui omnino feralis eſt: quanquam in Pephno inſula Laconiæ formicæ candicant. E

INTERITVS.

IN uniuerſum autem coniectores ideo formicas indicium eſſe mortis aſſeuerant, quòd terræ filiæ ſint, & in ſubterraneis cauis habitent, quò identidem mortuorum cadauera inferuntur.

AVDITORVM FREQVENTIA.

AT ſolis literarum profeſſoribus lætum eſt ex Onirocritarũ diſciplina formicas in aures obambulantes imaginari: ſiquidem aiunt puerorum multitudinem hinc ſignificari, quæ ad audiendum cumulato numero ſit aduentura: unde Martialis in optatiſsima grammatici commoda iocatus ait:

Sic te frequentes audiant capillati.

INANIS GLORIA.

PRobatiſsimi ſapientiſsimiq; morum ſcriptores quidam κενοδοξίαν per formicæ hieroglyphicum expreſſere. Inanem noſtri gloriam dicunt, qua nos ipſos ſupra modum & meritum æſtimamus, tacitiq; nobis applaudimus. Latet enim plurimum hoc uitium in abditis animi receſsibus, cogitationiſq; delitijs paſcitur & educatur. Formica uerò in cauernis ſeſe libenter continet, nec niſi neceſsitatis cauſa prodit in propatulũ, cùm ſcilicet aut ſpeculatum, aut prædatum properat, uel congeſtas opes curat: de quarum ſolicitudine ſuperius ſatis dictũ. Habet uerò hoc formica cũ cenodoxia ſimillimũ, quòd laboribus & fructibus inſidiatur perinde ac inſidioſa peſtis: hæc quicquid præclarè egerimus, & quaſcunq; adoreas acquiſiuerimus, labefactare furtim aggredit̃: illa in opes iam paratas, hæc in uirtutes, & partã iam exiſtimationẽ populabunda. Fecimus quid in bello fortiter, fors & corona donati ſumus, ſurrepit hæc clanculum, & folia decerpit ſingula, dum noſtra nos facinora narramus, & glorioſum militem, ut in comœdiarũ fabulis eſt, imitamur. Prudenter aliquid cauimus, id quicquid eſt cenodoxia uitiat, & gloriando mutat in imprudentiam. Beneficio aliquem affecimus, deſtruit illud gloriatio, efficitq; ut de quo benemeriti fuerimus, maleficio ſe à nobis affectum putet, operamq; ita & oleum perdamus. Plurimum tempo- F

A temporis in ieiunijs, in uigilijs, in orationibus, in continentia, in animi corporisq; moderatione, ſine ulla mētis auerſione cōſumpſimus, aduenit cenodoxia, quæ fructum omnem, quem per labores tot collegeramus, rapidiſsimè depopuletur. Ingenioſè, doctè, & accuratè aliquid conſcripſimus, ſed dum nos ipſi illud efferimus, & aut noſtros non apparere labores ingemiſcimus, aut eorū uenditatione moleſta gloriam affectamus, cenodoxia illa, illa inquam ſtatim obſcurat quæ alioquin futura erant illuſtria, proq; ingenio ſtoliditatem, pro doctrina imperitiam, pro ſtudio negligentiam obiectat. Danda itaq; eſt opera, ut laudabilia quidem faciamus, ex quibus gloria ſpontè naſcatur: ſed cùm eam uiſi fuerimus acquiſiuiſſe, negligamus potius quàm efflagitemus: ita enim cumulatior, & corollarijs etiã aucta ultrò percita ſubſequitur. Siquidem uirtus ipſa ſibi precium eſt, nihil indiga laudis, diceret Claudianus; eam tamen uel inuitã honor & commendatio comitatur.

DEPOPVLATIO.

B SEd ut ad Ægyptios reuertamur, agrorum uaſtationem & infrequentia facta loca, quæ populoſa prius fuerant, per formicam & origani faſciculum ſacerdotes illi ſignificabant: per formicam, uti ſuperius declaratum eſt, hieroglyphicum populi, quod paſsim iam habetur: per origanū, ſolitudinē eius intelligentes. Ea ſiquidē herba loco appoſita quà formicæ meant, modico uel ſalis, uel ſulfuris puluiſculo ſimul inſperſo, efficit ut iter deſerant, ſuisq; relictis cauernis aliò migrent. Nam & Sotionis in agricultura præceptum eſt, origanum ſylueſtre frumenti aceruis circumſpargere, ne formicæ grana depopulentur. Sed ſi actutùm eas tollere quis uelit, experimento compertū eſt facilius ſummoueri poſſe, ſi captas aliquot combuſſeris, & cinerem in cauum inieceris: in agro uerò ſi candefactum ferrum in ceſpitem ubi nidificant impegeris. Eſt uerò origanū herba uulgo etiam nota Romæ, & alijs Italiæ locis, Latinè cunila bubula appellatur, quam utpote præcipuè ſuam Ligures littorales Cornabuliam uocant, putri, ut prouerbio fertur, aptiſsimam ſalſamento. Cæterum cùm permultæ eius ſpecies ab autoribus referantur, eademq; uarijs cognomentis appelletur, ſatis fuerit atteſtari cunilam bubulam eſſe, quæ origanon Græcè dicitur, quam à teſtudine, cùm ea uiperam ederit, ad incolumitatē carpi dicit Ariſtoteles, & ab eo Plutar-
C chus. Apud Plinium legas, contra ſerpentes priuatim quæ cunila bubula appellatur: apud Ariſtotelem, ciconiæ cùm uulnus acceperint (eas enim cum ſerpentibus aſsiduè dimicare cognitum) origanum plagæ imponunt. Theodorus Gaza uir accuratiſsimus, ubicunq; ſit origanum interpretandū, cunilam reddit. quorum teſtimonia fuerunt adducenda, quia nonnulli cunilam bubulam eandem & origanū eſſe pertinaciter negant. Addam illud, cùm inter tres præcipuas origani ſpecies onites connumeretur, doctiſsimos ætate noſtra uiros de hac nō parum dubitare, eamq; ſibi incognitã ingenuè profiteri. Noſtri Bellunenſes ſpeciē quandam origani, caule, folijs, & floribus grandioribus uulgò apud nos prouenientem, Puleliū aſininū uocant, unde putarim onitis uocabulū, utpote quod ἀπὸ τοῦ ὄνου, qui aſinus eſt, cōmodiſsimè deduci poteſt, apud nos ita Latinè interpretatum: ea uerò herba nimirū cunila eſt. Ne uerò cuipiã mirū adeò uideatur ineſſe uim eiuſmodi gramini tam uulgari, ut formicas fuget, Ambroſius herbam quandã memorat Gillam appellatã, cuius folia turtur nidis ſuis excluſo fœtu ſuperiacere ſoleat, eoq; pacto pullos ab luporū incurſu deprædationeq; tutari. Lupus enim folium huiuſmodi uſq; ad fugam abhorret, Leopardus uerò allium

ita sibi sentit abominabile atque contrarium, ut si quis eo locum ubi ille moretur, confricuerit, exilire cogatur & aufugere. Ælianus primo de naturis animaliũ scribit, Noctuas à Ciconijs suo nido procul summoueri, platani eò folijs importatis, quorũ contactũ noctuæ ferre nequeant, ex eo in torporẽ illabentes: ciconiasq; ita pullorũ suorum incolumitati prospicere, quibus assiduè noctuæ inimicabiliter insidiantur: de quarum alitum inimicitijs suo loco dictum. Neq; uerò ciconiæ tantùm, turturésue aut testudines medelã sibi nanciscuntur naturæ ductu, uerumetiam & canes & sues, & ex animalibus pleraq; alia. Canes quidem cùm fellis uitio laborant, gramẽ illud suum decerpunt. Sues, si cephalalgia crucient, fluuiales cancros inuestigãt. Mustelæ rutam, si quando colubrũ comederint, carpunt. Angues marathro lippientes oculos depurgant. Huiusce rei quænam sit causa, non otiose quæritur à quibusdam: quippe cùm animalia hæc talia neq; didicerint ab alijs, neq; quidẽ doceri potuerint, cur ita norint quæ suis sint ęgritudinibus utilia: quę nos alijs disputanda in medio relinquemus, ijs iam contenti quæ ad ueterum picturas declarandas facere uidebuntur. D

INCOLVMITAS. E

FElicíter mihi quidam uidentur excogitasse, ut si hominem grauiore aliquo morbo confectum, minimæ tamen rei cuiuspiam ope incolumitati redditũ significare uellent, ursam lingua in formicas exporrecta hieroglyphicè pingerent: ursam enim ferunt formicarum esu, quas lingua illexerit, ac mox potu adhibito deglutierit, morbi opem sibi comparare: quod eo præcipuè tempore facit, cùm primùm è specu prodit, ubi ieiuna hyemarit. Nam Aron in primis agreste pascitur (eam dracontij speciem Medici ponunt) cuius acerbitas intestinũ inedia concretum laxat: quod si nullam attulerit opem, formicis eo modo deuoratis, incolumitati pristinæ restituitur.

LATEBRAE.

DE latebris uerò in quibus aliquis se contineat, per uespertilionis alam, & formicam indicatis, inter reliqua uespertilionis significata diximus.

DE SCARABEO.

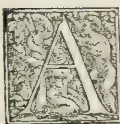

AC de Formica quidem hæc dicta sufficiant. Quod uerò pertinet ad Scarabeum, Appion ille Grammaticus, quem cymbalum mundi Tiberius est appellitare solitus, rideri à plerisque uisus, quòd curiosa nimium interpretatione Solis operum similitudinem uermiculo tam exiguo, tam bruto inesse collegerit, ad excusandos gentis suæ ritus, quæ pilularem scarabeum magna ex Ægypti parte inter numina coluerit, quẽ reliqui etiã in fabulis tanta ueneratione prosecuti sunt, ut scribere nõ dubitarint, quem admodũ scarabeus inexorabilẽ se uel ad Iouis preces opposuerit, qui multis ab eo uerbis contendebat, ut cum aquila rediret in gratiã, coactũq; Ioue ipsum alia ratione tantæ ire obuiam inimicitiæ. Cæterũ si quæ de scarabeo traduntur uera sunt: uera autem ut credamus esse, non ipsius Appionis tantùm autoritas, uerũ & Aristotelis & Plutarchi, & aliorum scriptorũ excellentium consensus efficit. Imò ut nihil hi scripserint, quæ passim nosmetipsi fieri possumus oculata fide perspicere, non uerum asseuerare, peruicacis esset ingenij. Tam igitur super operibus eius admiranda cùm sint, tantum abest ut uel Appion, uel Ægyptij alij sacerdotes, qui signatè adeò rem interpretati sunt, ridendi uideãtur, ut merita potius, F

tius,

A tius, hoc eſt, magna & ingenti laude fraudandum minimè ſit eorum inuentum.

MVNDVS.

CVr enim quis Ægyptios ſacerdotes irrideat, quòd mundi ſpeciē, motusq́ ipſos per ſcarabeum ſignificare tradiderint, ſi pilulas illas, in quibus ſeminium ex ſeſe primùm habuerint, ac in uermiculos primùm, mox in certam effigiem conformati fuerint, ad mundi ipſius imaginem & rationem fieri compertum eſt? Scarabeus enim certo anni tempore bubulum excrementū nactus, materiā eam ſibi ſuſcipit elaborandam, quod primo ſtatim Pacis ſuæ uerſu mordet Ariſtophanes, αἶρ' αἶρε μᾶζαν ὡς τάχιστα κανθάρῳ. Quo loco mazā Poëta pro excremento poſuit, utcunq́ primùm ex ea pilulas cōficit, ut iam mundi ipſius formam initiò imitetur, mox eas ab exortu occaſum uerſus poſticis impellens pedibus, nō intermiſſa rotatione protrudit, ipſe interim auerſus ortū ſpectat, quaſi de induſtria id det operā, ut cœli ipſius exemplar intuendo, imaginē eius exprimere conetur. Quid uerò illud, quòd inter trudendū à Subſolano in Africū fertur, quaſi aſtrorū curſui fieri obuiam cōtendat, qui quidem proprio motu ab Africo ad B Subſolanum eſt? Neq́ me præterit, eſſe qui nō bouillū, ſed aſininū excrementū ad hoc opus deligi autumant, & ab eo inter uolutandum genitale ſemen fimo ſu perfundi cōminiſcantur, unde materies ipſa concipiat. Addunt etiam, ut hiſtoria ſit ueriſimilior, nomen ipſum conuenire, quòd canthon aſinus ſit, unde cantharus inſectū id denominet. Sed hæc uarietas ad nos nihil, cùm de pila ſermo ſit, quam ex fimo ſcarabeus informet, atq́ mox in aquas uolutando protrudat.

GENERATIO.

PRoximum huic ſignificatū eſt, rerum procreationē atq́ principiū, ex eiuſdem animalis imagine ſignificare. Siquidem ex aquis in lucem prodeunt ſcarabei, ueluti rerum omniū generationem ab aquis eſſe Philoſophi nō poſtremę autoritatis autumant, Homerū quippe ſecuti, qui totiens Oceanū rerū parentē omniū appellat. Nam ea quis quotidie nō tueatur, ſcandere aquas in cœlum, diceret Plinius, eaſdemq́ cadentes omniū terra naſcentium eſſe cauſam, fruges inde gigni, arbores fruticesq́ uiuere, uitalem etiam herbis animā elargiri, omnes deniq́ terræ uires aquarum eſſe beneficia? Quod uerò ſcarabeos diximus ex aquis primùm lucem auſpicari, ex hiſtoria cognoſcere eſt, quòd ſcilicet ſimul ac C pilæ illæ ex fimo fabricatæ ſunt, ſcarabeus terrā infodit, ubi eas per dies octo & uiginti ſepultas occulat, quot itidē diebus Luna duodecim Zodiaci ſigna perambularit: atq́ hæc hyeme potiſsimū rigente fiunt. Dumq́ ita pilæ terra coopertę confouentur, animantur primū in uermiculos, inde paulatim in id genus informantur, fimo tamen uti folliculo quodam incluſi: nono autem & uigeſimo die pater è nido prodit, pilulas egerit, & ſingulas, uti dicebamus, protrudendo in aquam prouoluit, utpote qui diem eum Solis & Lunæ coitum conciliare nō ignorat, ac perinde mundi ipſius generationem quandam aſsimilare, orbe inde Lunæ nouæ oriri incipiente. Pilæ autē in aquis mollitæ primùm, atq́ haud ita multò pòſt adapertæ cùm fuerint, informati iam excluduntur ſcarabei, & nigrū it campis agmen. Quòd ſi formica tanto hominum cōſenſu prouidæ titulū conſecuta eſt, quòd in conuectandis aſſeruandisq́ prædis admodum ſedula eſſe uideatur, quos honores habendos ſcarabeo excogitabunt mortales, qui nō humanarum tantùm rerum peritos eos, uerùm & cœleſtium, & diuinarum propémodū non ignaros intueantur? Certè nō immeritò κανθάρου σοφώτερος prouerbiū celebratur, ab ijs qui ſingularem in eo uermiculo ſapientiam animaduerterunt.

VNIGENITVS. D

QVòd uerò apud Ægyptios legitur, unigenitum hieroglyphicè per scarabei figuram significari, non eo tantùm modo accipiendũ, quo quempiam unicum filium unigenitum appellare consueuimus: sed ea etiam de causa, quòd ab uno tantùm genus agnoscat, imò quòd solus ipse sibimet seminium fuerit: singuli enim ex pilulis singulis procreati, nequaquam habent ad quod genus referant suum, sed absq; ulla propagine, nulla maris genitura, nullo fœminæ conceptu, uermium spontè nascentium instar in eam speciem prodierunt.

DEVS IN HVMANO CORPORE.

EXigere uidetur locus is, ut quò æquiores Ægyptijs simus, Deum optimũ maximũ humano corpore adsumpto scarabei similitudinem subijsse, Theologorum dictis ostendamus: neq; uerò quisquam indignum facinus clamitet, Deum ipsum omni admiratione maiorem, insecto omniũ uilissimo, teterrimo, putidissimoq; assimilari, qui legerit apud D. Augustinũ Soliloquijs, de admiranda Christi humanitate dictum: Bonus ille scarabeus meus non ea tantùm de causa, quòd unigenitus, quòd ipsemet sui autor, mortaliũ speciem induerit, sed quòd in hac fæce nostra sese uolutarit, & ex ipsa nasci homo uoluerit. Neq; ueritus est probus ille Theologus, pietatis & integritatis columen, dum in nitidissimo Dei fulgore contemplando, hominisq; ex opposita parte cloacalem quendã putorem expendendo, subturpiculam locutionis quodammodo stomachosæ nauseã, delicatiori cuipiã habitam iri derisui, qui satis exploratũ haberet, Deum se uermem etiam per Prophetam appellasse: proindeq; eos qui tanti mysterij cognitionem assequerentur, ac perinde stercorariã scarabei procreationẽ ex historia callerent, dictum utroq; pollice probaturos. Quod uerò ad Psalmographi dictum pertinet, Ego sum uermis, & nõ homo, fuere nõnulli qui pro uermis, sum scarabeus, traduxere: quasi diceret, contemptissima res ego sum. Euthymius ita ex Christi persona humiliare sese Dauidem ait, qui alioqui & Propheta erat & Rex, alibiq; se canem mortuum appellare, ut libro Regum legitur. Qui uerò putant dictum hoc propter humanã Christi generationem, quæ absq; ulla uiri coniunctione fuit, id nobis indicare uidentur, quòd quemadmodum uermis è pluuia nascitur desuper in terram ueniente, ita & Christus superno sancti spiritus in uirginem aduentu generatus est, quã ob causam Christus uermis dicitur. reliqua uideris apud Adamantium Concione in Lucam quartadecima, quam de Domini circuncisione conscripsit. Porrò Augustini dictum eò quoq; deduci potest, quòd Assertor noster ait, Ego sum uermis & non homo: quia scilicet ex mare & fœmina homo nasci solet, ego uerò non ex masculo & fœmina secundum ritum humanum, atq; naturam, sed in exemplum uermis natus sum, cuius non est aliunde semen, sed in ipsis in quibus coalescit corporibus sua est origo. Clementis Recognitionum opus circunfertur qualecunq;, non uocabulis tantùm uitiatum, uerùm sententijs etiam deprauatũ, in quo quidem multa à malignis ingenijs in institutionis nostræ ludibriũ inculcata sunt. Sed hæc corrigere alterius fuerit censura, illud hoc loco tantùm attingã, quòd circa sexti finem scriptum est, Nos ut canthari libenter uolueremur in stercore: ubi is qui glossemata quædam adscripsit, non ut canthari, sed ut cantherij legendum putat, ratus nimirum Campanũ prouerbium ad hoc facere, Cantherius in fossa. In epistolis uerò bonus ille uir quisquis censor fuerit, sed nõ satis eruditus, audacter cantherij fecit, cùm canthari dubio procul sit legitima lectio, ex hac ipsa quam retulimus historia

(margin notes: E beside "causa, quòd unigenitus..."; Psal. 21. beside "ctum pertinet"; F beside "tus in uirginem")

A hiſtoria naturali deſumpta. Sed ne quid quod ad uermem tacere ſuccurrat, prætereamus, is prauæ nonnunquã cogitationis inquietudinem hieroglyphicè ſignificat: quod Eucherius ad Eſaiæ dictum trahit, Vermis eorũ non morietur.

VIR PATERVE.

CVm uerò ita naſcatur ſcarabeus, ut nullo fœminæ beneficio progignatur, ſolaq; patris cura, labore & diligentia uitam auſpicetur (nõ enim fœmineũ eſt inter eos genus) hinc fit ut Ægyptij ſacerdotes PATREM ſignificaturi, ſcarabei prætulerint imaginem: & ubicunq; maris officium, maſculamq; uim exprimi uoluerint, nõ alio magis uterentur hieroglyphico: nam ueluti pro matris & fœminei ſexus ſymbolo uulturem pingebant, quòd illa abſq; patris ope procrearetur, uti cõmentario ſuo diſputatum eſt: ita uirum ob ſimilem, quam attulimus, cauſam, per inſectum huiuſmodi intelligi uoluerunt.

STRENVVS BELLATOR.

ET quoniam bellatorum animi ea maximè ratione commendantur, ſi uiriles
B fuerint, uirorumq; ſit bella gerere, Maronis Homeriq; præcipuè autoritate, illi ipſi ſacerdotes maſculam uirtutem atq; ferociam per ſcarabeum expreſſere, cuius imaginem anulis inſculptam milites geſtaſſe tradit Ælianus: de quo plura apud Plutarchum libro de Iſide & Oſiride. Erat & ſignum Romanorum militũ ſcarabeus, quo uirilem animum præſtare ſe debere admonerentur, neq; muliebriter quicquam meditare faceréue: eaq; de cauſa dictum ab Horatio,

Tyrtæusq; mares animos in martia bella
Verſibus exacuit.

Contrà uerò & Phrygas & ἀχαΐδας, in effœminationis opprobriũ Virgilius & Homerus, uterq; ſuos appellauit, quòd nihil ſaperent maſculum, ſed muliebri torpore ignauiaq; ceſſarent.

SOL.

CVm uerò plures ſint ſcarabeorũ ſpecies, trium Ægyptij meminere, quarũ una αἰλουρόμορφος appellatur, quæ ſcilicet felis faciem mira refert ſimilitudine, eſtq; radijs quibuſdam inſignita: eaq; de cauſa ſolis hieroglpyhicũ formã hanc
C eſſe uoluerũt. Aiunt uerò Æluron, qui apud Latinos nunc cati nunc felis nomine receptus eſt, oculorũ pupillarumq; uſum cum Solis curſu αἰτιοπάθεια quadam cõmutare, quippe quę & noctu, & ingruente matutino tẽpore uegetiores fiunt, & acutius cernunt, ad ortum uſq; iubaris, inde ſenſim incipiunt hebetari meridiem uerſus, atq; ita quo magis ad occaſum declinat Sol, eo minus obſcuriores fieri. Ad hæc ſcarabeo digituli ſunt unicuiq; triginta, totidemq; ſunt mẽſis dies quibus Sol ortu continuo gradatim per ſingula ſigna curſum peragit ſuum.

LVNA.

ALtera ſpecies bicornis eſt, ideoq; ταυροειδὴς appellata, tauri quippe inſignis facie. Hæc Lunę ſubijcit, propterea quòd cœleſtem taurũ Ægyptij Lunæ exaltationem cõmentati ſunt. Gigni hos ex uermibus Ariſtoteles, qui lignis aridis innaſcũtur, aſſerit. Primũ enim uermes ipſi immobiles fiunt, mox diſrupto putamine id ſcarabeorũ genus exit. Cæterũ Plinius genus hoc, cui tauri cognomen cornicula dedere, terreſtre putat: eos idcirco alij terræ pediculos uocãt. Lucanos appellat Nigidius, quib. cornua prælonga biſulcis dentata forcipibus, in cacumine cùm libuit ad morſum coëuntibus, quales infantiũ remedijs ex ceruice ſuſpendunt: eos in Veneta regione Gramphos, quaſi Ceramphos, hoc eſt,

bicornes appellamus. Cornicula ea nō tantùm collo suspensa ad quartanas, quibus id remedij applicat Plinius, uerùm etiā in frigidiuscula lauatione urinatoribus ad neruorum stuporem, qui plerunque fit in aquis, amuletum creditur: nam & id incommodi uulgò gramphum uocitamus. D

MERCVRIVS.

ERat & sua hieroglyphico Mercurij species dedicata, quippe unicornis, & ab reliquis forma admodum dissimilis. Neque sum nescius quendam etiā esse paruum admodum scarabeum frumenta erodentem, qui cantharis appellatur: oritur is ex erucis fici, piri, & pini: fiunt enim ex his omnibus uermes, cæterū hæ postmodum more muscarū coëunt. Ridiculam Metrodorus Scepsius obseruationem ponit, nostro etiam tempore haudquaquam abolitam, in frumentis oleribusque ab earum iniuria sospitandis, quod in Cappadocia inuentum prodit, ob multitudinem cantharidū: menstruas quippe mulieres ire per media arua, hortósue, retectis (sit uerbo uenia) supra clunes uestibus, erucasque ita, ac uermiculos scarabeosque, ac noxia alia decidere. Alibi seruatur ut nudis pedibus eant, capillo cinctuque dissoluto, uersu eo pronūciato, φεύγετε κανθαρίδες, λύκος ἄγριος ὑμᾶς διώκει. Facessite cantharides, lupus agrestis uos insequitur. Cauendum uerò ne id oriente Sole faciant, sementem enim tunc arescere proditum. E

LETALIS A SOLE FEBRIS.

AD hæc Ægyptij hominem letali febre extinctum, quam sub dio solares radios perpetiendo contraxerit, significare si uellent, scarabeum cæcum effingebant, oculos quippe uel acu, uel alia leui cuspide transfossum, ita ut exoculatus omnino uideretur. Aiūt enim solares radios scarabeo inimicos esse, quibus si uehementius impetatur, accidere ut statim obcęcetur: simulac uerò cęcus effectus fuerit, breui etiam commori.

VIRTVS ENERVATA DELICIIS.

ATque hic tam egregius bellatorū ductor, tam alienus à mollitia est, ut cùm primùm uenereas rosas olfecerit, emoriatur: quasi uirtutē quantumuis masculam illecebris eneruari documento sit: quod quidem uel ab Aristotele traditum, ansam dat hieroglyphico non insulso: si, puta, quis uelit Hannibalem durū Capuæ desidentem, effœminatū pingere, scutū illi cum scarabei signo tribuat, oras uerò clypei rosarum sertis ambiat, aut quid huiusmodi. Sunt etiam in hominum genere permulti qui rosarum halitum ferre non possunt, atque in ijs precij quantiuis uiri. Nam cùm Romæ essem, uidi Oliuerium Caraffam magnę celebritatis Cardinalem, qui rosarum tempore quotānis secedere cogebatur, seque intra suos, quos in Quirinali habebat, hortos claudere, custodijs ad ostia dispositis, ne quis aut salutantum, aut amicorū officij gratia ingredientium rosam inferret. Et in Romana nobilitate insignis uir Petrus Melinus, ingenio, eruditione, & loco nobilis, rosarum odore plurimum offendebatur. Atque hæc de scarabeo, quæ memoria complecti potui succurrerunt, plura omnino scripturus, nisi commentarium, quod eo super olim paraueram uulturi adiunctū, ex clarissimi uiri Alberti Pij Carporum Comitis scrinio surreptum, & à nescio quo bibliotapho, uel fuco potius, in Germaniam asportatum, adhuc desiderarem. F

A

DE ECHINO TERRESTRI.

Echinum Ægyptij, quod hactenus legerim, literis suis nõ inseruere: multa tamen super eo significata Græci Latiniq; excogitarunt, quæ admiratione ingenij propémodum cum ijs quæ formica super & scarabeo diximus, cõferri posint: atq; ea quidem ad humanę uitæ commoda, utili exemplo futura: cuiusmodi illud est, quod in primis cõmemoratu dignum existimaui.

OPPORTVNITATIS captator.

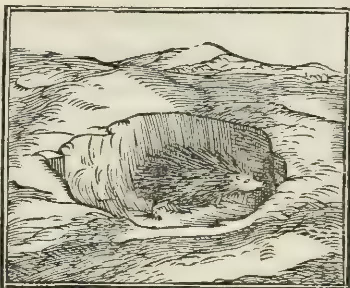

HOminem quippe temporum omniũ conditioni sese accõmodantem per id animal significari, & quod ait Phocylides, καιρῷ λατρεύειν τι. Nouit siquidem Echinus (de terrestri nũc loquor, nam de marino inter pisces alibi agetur) cubilia sua Aquilonum & Austrorũ mutatione cõmutare. Duas enim cubilibus fenestras facit, alterã Notum uersus, Boream uersus alteram: quaq; parte uentum futurũ præcognoscit, fenestram obturat, alterã recludit: sin intra tectum alatur, ad parietem discedit. Quod Cyzici quidam cùm obseruasset, consecutus opinionem est apud omnes, ut uentos qui spiraturi essent ex se ipse præcalleret: id quod alij Byzantij euenisse tradunt, fortè quòd tunc rerũ summa apud Byzantinos esset. Sed ubicunq; illud acciderit, satis nobis est id ab Echino fieri, quod documento nobis est, præcauere si fieri posit, ne imminens nos occupet calamitas: ea si uicerit, ne aduersus præualentis fortunæ impetum reluctabundi frustra fatigari uelimus: flectendam uerò uiam uelis, cùm obniti contrà nõ detur, quoq; trahit fortuna, iter intendendum. Non enim est, ut idem inquit Phocylides, in uentum reflandum. Quin potius tales simus, ut quo nos cunq; rapit tempestas, æquo animo deferamur, atq; ut optimè Virgilius monet, si quo Italiam contingere cœlo nequeamus, quia scilicet

Mutati transuersa fremunt, & vespere ab atro
C *Consurgunt venti, atq; in nubem cogitur aër,*
Nec nos obniti contra, nec tendere tantùm
Sufficimus, superat quoniam fortuna, sequamur,
Quaq; vocat vertamus iter.

Atq; hoc illud esse crediderim, quod in Echino tanti facere uidetur Archilochus, dum super animalis huius prudentia ita scribit:

Πολλ' οἶδ' ἀλώπηξ, ἀλλ' ἐχῖνος ἓν μέγα.

Multa quidem Vulpes, magnum vnum nouit Echinus. Vel ut numero numerum reddamus,

Scit multa Vulpes, vnum Echinus, at magnum.

Sanè Solomon Erinacium inter animalia terræ minima, quę sapientibus sapientiora sunt, nominat, ut Septuaginta edidere. Nam leporem uulgata ponunt.

CONTRA PERICVLA MVNITVS.

ILlud quoq; super Echino significatum ponunt, ut per hieroglyphicum eius hominem ab insidijs & periculis, ac cuiuscunq; fortunæ casibus, tutum ostentent. Siquidem is simulatq; ferarum se impetentium odorem latratúmue sense-

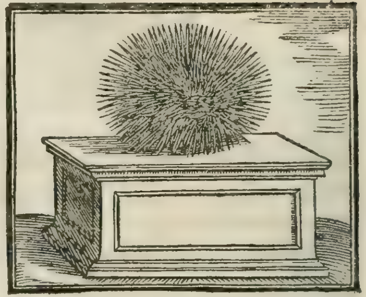

rit, in orbem sese colligit, rostro pedibusq́ intrinsecus testudinis more contractis, tergore omni pilæ instar conglobato, spinisq́ quibus undecunq́ munitus est, ad incolumitatem erectis otiatur, contactum suum omnibus formidabilem reddens. Ad hæc autem respexisse uidetur Horatius poëta, cùm se ita contra fortunæ impetum præparatum scribit, ut sua inuolutus uirtute, tutus ab eius iniuria fiat. Ita enim inquit:

Fortuna sæuo læta negotio, &
Ludum insolentem ludere pertinax,
Transmutat incertos honores,
Nunc mihi nunc alij benigna:
Laudo manentem: si celeres quatit
Pinnas resigno quæ dedit, & mea
Uirtute me inuoluo, probamq́
Pauperiem sine dote quæro.

PROCRASTINATIONIS damna.

ATq́ hoc tam prudens alioqui animal in opportunitate captanda, & periculis euitandis ingenio, & natura præmunitus, damni tamen alicuius, ob procrastinationem ingruentis, hieroglyphicum est, si illi fœtus adijciatur suus. Id enim malum ex contatione maius effectum ostendit, propterea quòd aluo stimulata quandiu potest partũ differt, quo fit ut fœtus magis inolescens, maiorem postmodum in pariundo dolorem afferat. Duo eius genera omnino sunt, maritimum & terrestre, utriq́ nomen apud Græcos Echino, Terrestris de quo iam diximus, omnibus innotuit sub Erinacij nomine. Huius quoq́ species duę sunt, Suilla, & Canina, quæ quidẽ rictu & pedibus aut suillis aut caninis similibus distinguuntur. De Suillis Eucherius: Erinacij chœrogrilli nuncupantur magnitudine propè mediocrium cuniculorũ, qui de cauernis petrarum procedentes, gregatimq́ in eremo, quæ est contra Mare mortuum, pabulantur, qui & Echini dicuntur, ita spinoso defenduntur tegmine, ut nec contingi quidem possint. Par huic cum formica solertia comparando uictu, qui poma aculeis affixa congerat in cauernam: infamis tantùm est inuidiæ nota: quod cùm optimè norit se proprer cutem præcipuè peti, cuius usus poliendis uelleribus inseruit, simulac in periculum se adactum uidet, urina sua emissa tergus omne conspergit, sibi conscius id inde putrescere, aculeosq́ spontè mox decidere.

A PIERIVS VALERIANVS AD FABIVM VIGILEM, SPOLET. DE IIS QVÆ PER SACRVM SVEM SIGNIFICANTVR EX SACRIS ÆGYPTIORVM LITERIS.

Palæmonem olim aiunt magni nominis Grammaticum, incomparabilem M. Varronis eruditionem admiratũ, literarum eum porcum appellasse, tanta sibi interea earum prærogatiua adrogata, ut Virgilium diceret iam tum de se præsagisse cùm cecinit:

Audiat hæc tantùm vel qui venit ecce Palæmon.

vnum se quippe futurũ, qui de scriptoribus iudicaturus esset, cuius ferulæ atq; censuræ omnes veterum & iuniorũ lucubrationes subijci deberent: natas secum literas, secum interituras summa uanitate iactaret. Hic est Rhemmius Palæmon patria Vicetinus, cuius monumentum hodie in Sumano monte agro Vicetino imminente cum epitaphio ostenditur, ubi rus ei fuisse verisimile est, cùm aliàs etiam agricolationis & vineti studiosissimũ fuisse, & C. Plinius ostendat: B *sed ea fuerit ductus gloria. Certè dictum illud hominis de Varrone non à grammatico, qui literarũ tyrocinia doceret, non ab insano aut inepto viro quopiam effusum, sed ut diuinitus potius editum accipimus: nam & olitor sæpe non cõtemnenda protulit. Nos quippe Varronẽ non ea de causa literarum porcum vel à Palæmone vel ab alijs appellatum asserimus, quòd scripta eius sint vlla in parte lutulenta, uel ex hara producta, sed quia nihil sit Varrone ipso neq; lautius, neq; copiosius, neq; magnificentius, qui tam multa, tam uaria, tam præclara conscripserit, magnæ studiosis omnibus vtilitati futura, nisi acerbißima temporũ clades thesauros eos posteris inuidisset: quare is omnium consensione vir doctißimus, ac omnium disciplinarum parens, totius prædicatione vetustatis habitus. Quòd uerò doctrina eius porco æquiparata sit, ea est causa, quòd nullum animal à sue, pluribus magisq; uarijs condimentis aptũ, quòd nihil ea carne parabilius, & omnium epularum usui magis expositum, quinquaginta propè saporibus ex eo, ut veteres obseruarũt, excogitatis, ut nõ alio ex animali copiosior, neq; lautior humano victui materia suppeditetur: perinde ac multa & varia Varronis scripta argumentum nullum intactũ reliquere, splendidißimoq; rerum omniũ apparatu uniuscuiusq; animi famem expleuere. Hæc igitur cùm super Varrone ipso meditarer, fortè accidit ut scripta quædam mea recognoscerem,* C *quæ scilicet olim ad ἱερογλυφικῶν interpretationem elucubraueram, eaq; inter amicos diuiderẽ, mei erga se uel amoris, uel obseruantiæ testimoniũ: prorupit ex his ecce porcus Aegyptius, quẽ aufugere tentantem cùm postico arreptum pede comprehendissem, cui dono cõuenienter hunc mitterem cœpi circunspicere: Varronem quippe aliquem deposcebam: hîc mihi tu Fabi Vigil occurristi mortalium eruditißime, cui meritò hanc condimentorũ lautitiem καὶ ποικιλίαν ὄψου ποικιλίαν, quam de porco memorãt, uti Varroni congruã, ita tuæ perquàm similem opulentiæ dedicarem. Nam tu quoq; nullum dicendi genus, argumentum nullum, nullam arcanæ quantumlibet doctrinæ partem intactam reliquisti, quæ de diuinis, humanisq; studijs, de rerum natura, de moribus, de ratione dicendi, de quacunq; demũ re vel dici, vel excogitari possunt, tuo illo magno ingenio, felicißimaq; memoria complexus es, vt vix alterum ætate nostra conspiciam, quem Varroni illi literatißimo conferre poßim. Quare porcum hunc meum tibi deberi meritò iudicaui, cuius immolatione sanctißimũ amicitiæ fœdus tam piè semper inter nos cultum & obseruatũ, quæ tua est animi synceritas, spero me perpetuò confirmasse.*

PERNICIES. D

EGYPTII sacerdotes ut odium, quo suille genus omne persequebantur, literis suis testatū relinquerēt, perniciosum hominem Suis hieroglyphico significari instituerūt. Est enim natura animal admodum uitiosa, pruritu impotēs, Luna maximè deficiente: constatque pariter eorū corpora uitiari, qui lac eius biberint, lepraque & putida scabie contaminari. Quin etiam frequens suillæ carnis esitatio aciem obtundit ingenij. Vnde iocū Diogenes excepit in athletas, de quibus interrogabat quidam, cur icti non sentirent: quia, respondit ille, suillis ac bubulis carnibus educati sunt: ad animum scilicet uertens quod alter de corpore quæsierat. Huiusmodi enim cibi quamuis corpus obdurent, mentis tamen acumen hebetant. Ad hæc, maleficum est etiam monstrum, quia satis cladem non exiguam infert, damnosamque facit pauperiem, dum teneriorem segetem nō depascit modò, sed & fœdè proculcat, & rostro eruit. Vnde primùm hoc animal Cereri sacrificatum Poëtę testantur: & fabulæ exortæ sunt E
de Cromyonia sue Apri Calydonij matre, uno ex Thesei laboribus. Itaque Salaminij lege statuerūt, ut eorū suum dentes attererentur, qui segetibus cladem aliquam intulissent: de quo publicè statutum est apud Bellunenses meos.

SENSVS MAXIME BRVTVS.

PRæcipua uerò fuit apud Ægyptios de sue significatio, ut per eius simulacrū intellectu mystico sensum materiæ penitus affixū, atque illi præcipuè coalitū indicarent: quod licet in animantium omnium, nedum in omni brutorū genere conspiciatur: nescio quo pacto tamen longè magis brutum, in sue plurimùm apparere, unicuique manifestum est. Hic uerò sensus rationi plerunque sese constituit aduersariū, non aliter quàm materiæ ratione habita, corpus animę tam multis in negotijs reluctatur: de quo præclara Platonis, Phædone, sententia, τῷ μὲν θείῳ, καὶ ἀθανάτῳ, καὶ νοητῷ, καὶ μονοειδεῖ, καὶ ἀδιαλύτῳ, καὶ ἀεὶ ὡσαύτως, καὶ κατὰ τ' αὐτὰ ἔχοντι ἑαυτῷ ὁμοιότατον εἶναι ψυχὴν, τῷ δ' ἀνθρωπίνῳ, καὶ θνητῷ, καὶ ἀνοήτῳ, καὶ πολυειδεῖ, καὶ διαλύτῳ, καὶ μηδέποτε κατὰ τὰ αὐτὰ ἔχοντι ἑαυτῷ ὁμοιότατον αὖ εἶναι σῶμα. Animā quidem perquā simillimā esse parti ei quæ diuina est, & immortalis, intelligibilis, uniformis, & insolubilis, & eodē semper modo circa eadem habeat: corpus uerò identidem simillimū humanæ, & mortali, & inco- F
gnito, & multiformi, atque dissolubili, & quod nunquam circa eadem, eodem habeat modo. Ex argumentis aūt huiusmodi, quicquid apud Philosophos altercationis est in explorandis naturę secretis, emanauit, alijs rationem rerū, alijs sensum præferentibus, eam illis incorruptibilem perinde ac animam esse asserentibus, his hunc cogitationi, ueluti & ipsos corporis affectus, propinquiorem esse concertantibus. Quare minimè mirum est Ægyptios, & qui disciplinam eorū secuti sunt, in contemplandis ijs potissimum quæ à corporibus disseparata uiderentur, occupatos, porcum quippe animal sensui tantùm deditum aspernatos esse: quippe qui corpus identidem suum met, ut in Papyro cōmonstrauimus, minimi faciebant, eiusque alendi, curandique negotium perexiguū suscipiebant: sensui, quem falli in unoquoque animantium facillimè posse suspicabantur, parcissimè fidem adhibebant: contrà uerò Aristoteles, quique eum sequuti sunt, sensum ita sunt admirati, ut eum cogitationbus omnibus prętulisse uideantur. Sed nostra nos significata prosequamur.

VANILOQVENTIA.

AEgyptij autem sacerdotes, ut apud Horum est, si uaniloquentiā hieroglyphicè

A phicè significare uellent, & suem & auersum Elephantum sculpere consuerunt, idq; perinde erat, ac si rationem à brutali sensu auersam ostendere uoluissent. Nam cùm Elephanti significata cōmentario suo conscriberemus, eum in omni ferè uirtutis numero, si de brutis hoc dicere liceat, rationis propémodum participem inueniebamus. Huic sus opponit, qui antipathiæ ipsius cogente ui, usq; adeò est elephanto inuisus, ut ab eo nullo posit concilio tolerari: sed cumprimū auditus fuerit eius grunnitus, fugam elephas arripere cogatur. Nota historia est, quemadmodum Megarenses ab Antipatro afflicti, cùm ad manifestum exitium premerentur, uteretur q; ille elephantorum robore, excogitarint porcos pice oblitos, & iniecto mox igne flammatos in elephantorum gregem immittere: quo facto ualidisimum Regis conatum negotio minimo irritum reddidere, uictoria per ingenium sibi comparata.

VIS ANIMI LABEFACTATA.

ANimosum alioqui hominem, qui tamen improuisa aliqua specie sit exterritus, per porcum & fugientem leonem exprimere quorundam inuentum B fuit. Aiunt enim Leonem Suis congressum declinare: uisumq; aliquando cùm suem aggrederetur, ut setis horrentē aspexit, aufugisse. Sed enim hoc leoni haud quaquam accidit ob naturæ disidentiam ut elephanto, sed ob horrificam Suis indignati speciem, quam cogatur exhorrescere.

SOPHISTAE.

ET ut, quod initio dicere cœperamus, prosequamur, sacerdotes illi cùm nihil æquè abhorrerent quàm inanes sophistarum nugas, & cauillosas uerborum argutias argumentorumq; decipulas in naturæ uiribus indagandis, eiusmodi notæ hominē per suis hieroglyphicū significabant. Eodem intellectu apud Hebræos suillā abstinere præceptū ait Philo, admonitosq; nos ea diuina lege ut sophistas euitaremus, per euitabilem huiusmodi animalis impuritatem: illi enim acutisimis tantùm accuratisimisq; rerum distinctionibus, quod per bisidam animalis ungulam interpretatur, quasi luto inhæsitantes, ita illis adhærescunt, ut inde nunquam auelli posint, sed ad extremam usq; senectutem ibidem C computrescunt: nam & porci nihil illustre, nihil purum, nihil limpidum amant, sed turbida tantùm, spissa & sordida & fæculenta sectantur: inq; his præcipuam statuunt uoluptatem.

A BONIS MORIBVS alienus.

PEr porcum itaq; inhæsitantem luto, uel, ut Cratetis intellectum sequar, rosas conculcantem dispergentemq;, à bonis honestisq; moribus alienum hominem indicabāt. Nam cùm diuinæ pasim literæ rosas & odorata omnia ponant pro uitæ morumq; synceritate, susq; ita rosas aspernetur, ut de ijs qui sinistro, prauo, maleficoq; sunt ingenio dicatur, aptisimum excogitatū est hieroglyphicum, ὗς διὰ ῥόδων. quo prouerbio Cratetē usum aiunt opusculo quod γείτονας uocauit. Quin uiuere in Arabia suillum genus ullo genere posse negant: quippe cùm ea regio sit odoramentorum altrix, à boni cuiusq; odoris hoste meritò declinatur, & ut luculentisimè Lucretius,

Deniq; amaracinum fugitat sus, & timet omne

Unguentum: nam setigeris subus acre venenum est, D
Quod nos interdum tanquam recreare videtur.
At contrà nobis cœnum teterrima cùm sit
Spurcities, eadem subus hæc tam munda videtur,
Insatiabiliter toti vt voluantur ibidem.

Eôdem spectat quod Assertor noster, Nolite, inquit, margarita uestra ante porcos proijcere: eos qui scelerũ tantùm fœtoribus illuuieq́ delectantur, porcos intelligens, putorem quippe omnem tanquam odorem suauissimũ expetentes. Nam quod ad lutũ pertinet Ciceronis scomma est, actione in Verrem VI. Nam nos quidem quid facimus in Verre, quem in luto uolutatũ totius corporis uestigijs inuenimus?

DISTINCTIO.

AD hæc sciendum, ungulam bifidam in sacris literis electionis & distinctionis symbolum esse: quod apertius dicunt, cùm oportere sacerdotem monent, ut lepram à non lepra sciat internoscere: scelerum quippe differentias, iustum ab iniusto, & à curuo rectum, Horatius poëta diceret. E

COGITATIO.

RVminatio autem, ut in Ceruo dictum, memoriam & cogitationem indicat. Vtroq; aũt horũ opus est, si recto & sapienti iudicio esse uolumus: præstandum quippe discernendi acumine: unde aureum illud Pythagoræ præceptum, DE REBVS DIVINIS ABSQVE LVMINE NE LOQVARE. hoc est, dandam esse operã disciplinis, quę ueritatis lumen subministrẽt, si sacra tractare uolueris. Sed parum id profuerit, nisi & memoria, & iudicium, bonæq́ mentis accesserit examinatio. Hinc exploditur sus, qui licet ungula sit fissa, minimè tamẽ ruminat. Tales ij sunt, quanto hodie numero dij boni, qui licet recti prauiq́ cognitionẽ optimè callere uideantur, cœno tamẽ uolutati cùm doctrinã ipsi suam ad rectam uiuendi rationem minimè dirigant, optimè, ut Menander ait, periti praua sectantur. Diuinarũ enim literarũ doctrina, ut cum Origene loquamur, non solùm sacramentorũ debet scientiam cũtinere, uerùm etiam mores gestaq́ informare discentiũ. Plerique alij quoq; dixerunt, ruminare esse deuouere se ad legis meditationem: fissam uerò ungulam habere, inter mundum & immundum distinguere: hoc quidem literarum & præceptionũ peritiam habere, illud uerò meditationem esse, & diuinæ prouidentiæ, qua rectè omnia dispensat, in omnibus cogitationem, quam ueteres Prophetæ eructationem, ut nostri reddunt, appellauere: ut, Eructauit cor meum uerbum bonum: quancunq; enim uirtutem à uitio selegerimus imitandam, eam continua repetitione mandere, & in habitum assuefacere debemus. Seligere uerò est diuidere literam à spiritu, & quædam secundum historiam solam edocere, quædam secundum contemplationem, quædam uerò secundum utrunq; intelligere. Nam qui præstare hoc idoneus est, ille mundus: qui uerò unius tantùm partis est particeps, immundus. Hæc Hesychius. Neq; dissimulanda est Irenæi meditatio super hoc loco, qui cùm proximè fuerit ad Apostolorum tempora, multa diuinæ illius synceritatis interpretamenta percepit: cuiusmodi hoc posito ex lege: Quæcunq; ex animalibus duplicem ungulam habent & ruminant, munda esse: quæcunq; autem aut neutrum, aut alterum tantum horum habent, ut immunda segregari. per mundos is eos intelligit, qui ea quæ de Patre & Filio tradita sunt ab ecclesia, firmiter credunt, & in utroq; requiescunt, utpote quę sit eorũ firmitas quæ duplici sunt ungula,

gula,

A gula, & insuper Dei traditiones die noctuq; meditantur, cogitationes suas bonis operibus accommodantes, quę quidem præcipua est ruminantium uirtus. Immunda autem, quæ neq; in Deum fidem habent, neq; traditiones eius meditantur, cuiusmodi sunt qui uocantur Ethnici, idololatriæ abominationibusq; dediti, nil syncerum, nil laudabile sapientes. Ex eorum autem numero, qui quidem ruminant, ungulam uerò duplicem non habent, Iudæi sunt in primis, quibus quidem mandata Dei plurimùm in ore sunt, sed neq; Patrē & Filium agnoscunt, neq; sensum à litera distinguere sunt idonei. Alij demum duplicem ungulam habent, non tamen ruminant: quo in numero sunt hæretici, qui sacras semper literas euoluunt, argutasq; rerum finitiones peruestigant, & quicquid uel ineptè uel impiè sentiũt, aliquo semper diuinarum scripturarum dicto corroborare contendunt, ea tamen nesciunt, aut nolunt ad ueri sensus examinationem conuertere, ad iustitiam, ad bonos mores dirigere quæ legerunt. Nam bona eorum pars & Patrem & Filium agnoscere, colere, & toto mentis affectu uenerari profitentur, quid tamen aut Pater aut Filius statuerit, ne minimùm qui-

B dem meminisse uolunt. Et ne longè exempla repetamus, cui nam hominũ generi magis in ore est IESVS CHRISTVS, quàm ijs qui hodie concordiam unanimitatemq; totius Christianismi, quam unam sibi Iesus Christus Dei filius à nobis omnibus deposcit, auersantur, & admittere cane peius & angue uitant? Hinc tot piorum cædes, templorum profanationes, incestus, adulteria promiscua, sacrorum censuum direptiones, conciliandi se Deo contumacia, promissę diuinitus expiationis abnegatio, sacrorum ferè omnium irrisio, & omnium quæcunq; dictu factuq; abominanda sunt, profligatissima expeditio. Quod non nostri modò Prophetę præuidere, sed Maro ipse, non nostri generis uates, diuinasse uidetur, cùm hæc scribit oracula:

Hinc mouet Euphrates, illinc Germania bellum,
Vicinæ ruptis inter se legibus vrbes
Arma ferunt, sæuit toto Mars impius orbe:
Ut cùm carceribus sese effudere quadrigæ,
Addunt se in spatia, & frustra retinacula tendens
Fertur equis auriga, nec audit currus habenas.

C

PROFANVS.

MEritò igitur per porci simulachrum Ægyptij profanum intelligebant, Susq; tantæ apud Ægyptios abominationis erat, ut si quis eum uel incuria tetigisset, cum ipsis statim uestibus ad fluuium lotum abiret, subulciq; nullum omnino templum ingrederentur, connubioq; aliorum prohiberentur. Scythę quoq; sues adeò cōtemnebant, ut ne alere quidem eos in regione sua uellent. Apud Romanos Flamen Dialis porcum tangere sine piaculo non poterat. Quid, quòd religioni, pietatis etiam nostræ fuit pontificibus, ne de sue cognomentum profiterentur? atq; ob eam causam institutum ut Romanus Pontifex, quamprimum designatus est, honestum aliquod sibi nomen assumat, more hoc à Sergio cœpto, cui cùm nomen à rictu porci esset incuria parentis inditum, ne uox ea cederet in religionis ludibrium, Sergium se uocari iussit. Neq; uerò sum nescius, ex Ægyptiorũ cognatione solos Panselenos suilla in cibum usos, propterea quòd aiunt Typhona cùm suem insectaretur, ligneum sepulchrum apud Panselenon offendisse, in quo Osiridis cadauer uitro conditum, uti gentis mos eius erat, asseruabatur, atq; eo prouectum odio, quod illi aduer-

ſus Oſirim peculiare fuit, membra eruta diſcerpſiſſe, mox in rei tam nefandę memoriam Panſelenos populos ex ſue conuiuia inſtituiſſe, quaſi liceret iam ſepulchro eo tam fœdè profanato, in profligatiſsimũ quodq; præuaricationis & contumaciæ genus prorumpere. D

NABVCHODONASOR.

INuenies in diuinis literis Nabuchodonaſora, quem ναυοκοδρόσορον geographus Strabo appellat, Suis nomine uocitatũ pſalmo LXXX. Vaſtauit uineam tuam Domine ſus ſylueſtris: idq; ea de cauſa, quòd in uoluptatũ luto uolutaretur, & quia omni ſpurcitiæ genere immundus eſſet. quanquam loco hoc nonnulli Salmanaſarem potius intelligi uolunt. Nos autem per ſuem, uti ſuperius ex Heſychio dictũ, eum accipimus, qui quidem habet ſcientiam diuinorũ, ſed ea non rectè utitur, utpote quam incongruis polluat facinoribus, uitæ turpi atq; immundæ deditus: de quo Petrus, Præſtaret his iuſtitiæ uiam non cognouiſſe, quàm ea cognita retrò reuerti, ſancta ſibi tradita diſciplina ignauiter derelicta: quandoquidem his uerè accidit prouerbium, Canis ad uomitũ ſuum reuerſus: &, Sus lota in uolutabro cœni. Omnes deniq; qui uel immunditię, uel gulæ, uel E reliquæ incuriæ ſemetipſos dedunt, porcorum & canum uitam deſumpſiſſe lex intelligit, inquit Irenæus. quin & idipſum nomen ὗς, opprobrij cuiuſdam indicium: nam uocalem ipſam υ Caius Iulius Romanus ubi de præpoſitionibus diſſerit, ad uituperationis pathos exprimendum idoneam eſſe dicit ex Hermetis ἐν τῷ κρυφίῳ λόγῳ, teſtimonio: additam poſtea fuiſſe F literam, noſtrosq; Fu dixiſſe, mox Fυſe, hodie paſsim Fy, cùm putoris aliquid perhorreſcimus. Facit ad hoc pſalmographi teſtimonium, Saturati ſunt porcina: quam lectionem Eucherius ita agnouit, ut hieroglyphicum etiam eius interpretaretur: Iudæos quippe arcanis diuinæ legis prius inſtructos abſtinuiſſe profanis, porcina mox ſua, id eſt, priuatorũ dogmatũ immunditia, quam eis & Chriſtus obiectat, ſaturatos, dumq; negant Chriſtum, eandem impietatem, dicit, etiã ad ſuos poſteros tranſmiſiſſe. Gloſſa illa interlinearis uulgò dicta, minimè quidem contemnenda, immunditię hanc attingit, & pro reliquijs quas reliquerũt paruulis ſuis, addit: Dixerũt enim, ſanguis eius ſuper nos, & ſuper filios noſtros. Animaduerte tamen in Hebraico ſcriptum eſſe Beni, quod filios ſignificat, non porcinam. Sed enim ne à hieroglyphicis noſtris auocemur, argumentũ hoc de humanis hoſtijs à Iu- F daico populo immolatis, cõmodiori loco, in ipſo calce operis, ubi multa huiuſce modi repetentur, ſine ullius fortè moleſtia percurremus.

INDOCILITAS.

FVerunt ſanè pleriq; ueterum, qui per hieroglyphicum Suis, indocilitatem intelligi uoluere: nam apud Phyſiognomos Suilla frons, breuis quippe & hiſpida, capillis ſurſum uerſus erectis, indocilitatis indicium eſt manifeſtiſsimũ: eſt enim animal maximè brutum Sus, nullumq; animaliũ magis indocile, cùm reliquæ omnes pecudes aliquid habeant, in quibus dum uiuunt, uſus, uel induſtria, uel frugalitas profit: ſuillum autem pecus nihil afferat utilitatis niſi mortuum tantùm. quanquam Spartanorũ inuentum fuerit porcos in pugnam inſtruere, & ad bellandum idoneos reddere: porcorũ enim marium ludicra certamina, perinde ac etiam coturnicum, in eorum Phœbeo pueri faciebant, illis ad hunc morẽ educatis inſtructisq;, magno rei bene gerendæ augurio ijs præſumpto, quorum porci uiciſſent. Eius tamen indocilitatis ergò Marſias, qui Apollinem in Muſicæ certamen prouocauit, ſuillam fertur caudam poſtmodum habuiſſe,

A buiſſe, quippe quòd temerarius eius conatus turpiter illi ob imperitiam ceſſerit. Et Philoſtratus Arcadas rudes appellat, & ſuibus ſimiles, tum ob alia multa, tum quòd arborũ fructibus uti ſues plurimũ turgeant, ſintq́ue, ut ait Horatius, fruges conſumere nati. Eadem ratione ex hara productũ, non ſchola, ait M. Tullius in Piſonem, indoctũ & illiteratũ ſignificare uolens, quod allatum fuerat. Quin & Hippocratis Coi, Medici illius clariſsimi filij, ob indocilitatẽ & incomptos mores à Comicis proſciſsi, ſuem ſapere ferebantur: nõ ſecus ac Varronem ipſum, tantæ uirum eruditionis, Palæmon Vicentinus grammaticorum dicaciſsimus, literarum porcum uocitabat: ipſe enim hunc literatum quidem, ſed ſine delectu, intelligi uoluit, quòd omnia dum ſciri expediret, in faſcem cõijceret maiore curioſitate, quàm iudicio, nihil ſatis penſi aut conſtituti habens, quid, aut quantũ diceret. Quanquã, ut initiò diximus, Palæmonis dictum in Varronis laudem, ob doctrinę copiam & uarietatẽ, qui lautiſsimus ac ſuauiſsimus fuerit animorũ paſtus, modeſtiæ cauſa propoſuerimus intelligendũ. Ceſsit denique res in prouerbiũ, ut cùm imperitiſsimũ quenque eruditiſsimo cuipiã ſeſe conferre
B uiderimus, Sus Mineruã dicamus: quod ita Theocritus expreſsit, ὗς ποτ' ἀθηναίαν ἔριν ἤρισε. Et eodem ferè intellectu quo aſinus ad lyram, σάλπιγγος ὗς ἤκουσε. Subijciamus & illud, ὗς ἐκώμασεν, de ijs qui faciũt quid ineptè admodum & imperitè: nam illud, Sus Mineruam, Feſtus Pompeius exponit, cùm is id docet alterum, cuius ipſe eſt inſcius. Atque utinam, mi Fabi, prouerbium in me non retorqueatur, qui de his ad te ſcribere ſim aggreſſus, & pleraque etiam alia argumenti huiuſcemodi cõmentaria ad aliorum inſtitutionẽ elucubrarim. quid enim (dicent naſuti plerique uiri) ſibi uult aulicus uir iſte cum cõmentarijs de ſacris Ægyptiorũ literis? quaſi non ſatis ſit ad multarum rerum elegantem declarationem Tullius, ad eruditionẽ Plinius & Plutarchus, ad ſcientiã Plato uel Ariſtoteles, totque alij Græci atque Latini ſcriptores, qui nihil intactum reliquerũt, quibus legendis ætas nulla, quantumuis longa, ſufficiat. Sed quid agerem, ſi quando mihi temporis aliquid ab officijs uacuũ relinquebatur? luderémne alea? aut latrunculis? aut alio quopiam inſaniendi modo? At nunquam ita otioſus fui, ut ullum mihi ludi genus placere potuerit. uenaretur, confabularetur, aut quid aliud ciuile faceret,
C quo ipſe ſibi nõ inuiſus eſſet, & nulli moleſtus uiueret, neque nos nugis obtundere cogitaret. Atqui hæc mihi alea cordi ſemper & pila fuit, hæc uenatio, hæc confabulatio mea: inuitum neminem ad lectionem traho, mihi ipſe luſi, inuidia nulla ſit, ſi unuſquiſque ſua nouerit ire uia.

STVPIDI TARDIVE.

PAri cum Arcadibus ratione Bœotios, quòd uentri & gulæ ſupra modum dediti eſſent, craſſaque hinc minerua præditi mentis tarditate laborarent, ita cognominatos aiunt autores non ignobiles, Achæus, Eubulus, Mneſimachus, & Alexis: unde adagium ὗς βοιώτια. Et apud Pindarum & Cratinum conſtat Bœotios ſues aliquando nuncupatos, propterea quòd Hyantes, qui expulſi fuerunt à Cadmo, eam olim regionem incoluerint, ſumpta inde cauillandi cauſa, ut pro Hyantibus, Hyas, hoc eſt, ſues eos populos appellarent. Sed & alij quoque gentem eam uoracitati deditam atteſtantur. Porrò Pindarus Olympijs, fugere ſe ait ſuem Bœotium, probrum ſcilicet ſtupidi & ſtolidi, quod inflictum erat ſui generis hominibus.

LVXVRIOSAE DElitiæ.

PEruetustum autem fuit apud hieroglyphicos Ægypti sacerdotes, delitias, uictus luxum, & lasciuiam, ex porci simulacro significare. Argumento est columna in æde Thebis Ægyptijs olim erecta, in qua plurimæ in Menin regē execrationes descriptę erant, qui primus omnium Ægyptios à parsimonia ad luxuriam, à modestia ad intemperantiam, à uirtute ad effœminationem illexit: quapropter simulacrum eius Porcum esse uoluerūt. Meritò itaq; Rhadamanthus apud Claudianum huiusmodi genus hominum petulans, ingluuiosum, & uorax, in sues condendos damnat eo loco: D

At qui desidia semper vinoq; grauatus,
Indulgens veneri, voluit torpescere luxu,
Hunc suis immundæ pingues detrudit in artus.

At Xenophon Socratem ait in conuiuijs, ad quæ nō nisi coactus accedebat, temperatè semper atq; parcissimè cibum cepisse, iocoq; dicere solitum, Circen multis huiusmodi appositis homines in sues conuertisse: Vlyssem uerò mutari minimè potuisse, quòd Mercurij memor esset, qui consilium ei dederat, tum suamet parsimonia & abstinentia uteretur. Tale aliquid apud Musonium libro de uictu legas. Plotinus quoq; cùm animal hoc maximè uoluptarium agnosceret, ubi disserit de Palingenesia, in id eos reuerti dicit qui uitam omnem in libidinibus & uoluptatibus egerint. Epicurus, qui felicitatem in huiusmodi uita posuit, scitè notatur ab Horatio, qui sectatores eius cognomento Porcorum nominauit, Epistolis: E

Me pinguem & nitidum bene curata cute vises,
Cùm ridere uoles Epicuri de grege porcum.

GANEA.

SAnè quantum ad eius animalis carnem pertinet, delicatam cœnam apud Arcadas Hecatæus, ut apud Athenæum legere est, ex maza & suilla carne describit. Verrius ait à Suilla uesci carnibus cœptum, quòd animal id nullius esset utilitatis. Nam ut Varro animam illi pro sale datam asserebat ne putresceret: ait Chrysippus, nihil porrò sus habet præter escam, nullumq; animal pluribus & diuersioribus condimentis idoneum. ut nō temerè T. Quintius Romanorū Imperator (sunt qui T. Flaminium ponant) dum apud Chalcidensem hospitem diuertisset, uariaq; sibi apposita fercula obseruasset, admiratus fuerit unde ei solstitiali tempore tam uaria & tam multa uenatio contigisset: Atqui, inquit hospes, omnes istiusmodi dapes ex sue domestico fuerunt. Tum (quod addidisse non pigeat) promptè Quintius, & acutè: Talis est, inquit, ædepol Antiochi exercitus, cataphracti alij, alij uelites, alij hastati aut legionarij phalange compositi, uerùm omnes Syri sunt. Porrò nihil, uti suprà dicebamus, ea carne parabilius, & omnium epularū usui magis expositum: nam quinquaginta propè sapores ex eo, teste Plinio, excogitatos suprà memorauimus, neq; alio ex animali numerosiorem ganeę materiam suppeditari. Hinc apud Comicos, lurcones, parasiti, ganeonesq;, serui, suillam semper sibi deposcunt, pernam, glandem, sumen, callum, penitam offulam, & similia. Et seruus ille Plautinus cùm se solum domi ac sine arbitro relictum iri speraret: Quanta, inquit, pernis pestis erit, quanta lumbis. Galenus F

A lenus porrò ſuillam carnem cæteris laudabiliorem facit. Auerroës quoq; porcinam carnem, ex Auicennæ placitis, cęteris præferendam aſſeuerat, ueluti hominibus natura cognatiorem: & humanum ſuillumq; ſanguinem in omnibus exactam habere ſimilitudinẽ, perinde ac etiam carnis eandem eſſe rationem, optimi quiq; medici ſcriptis prodidere.

CIBORVM VARIETATE SATVR.

APud aliquos inuenio, hominem ciborũ uarietati deditũ per paſcentẽ ſuem ſignificari: facilè enim is unicuiq; aſſueſcit cibo, neq; ſuis parcit fœtibus, neque ab humanę carnis eſu refugit: os enim porci uulgus prouerbio appellat quaſi rotundum, & quod nullo eſcæ genere abſtineat, omnia uoret, omnia auiditate deglutiat, nihil quantumuis putre atq; impurum horreſcat: ita deniq; animalia hæc gaudẽt pabuli mutatione, & copia, implenturq; carne, & obeſiores facti mirificè opimantͬ ipſa cibi uarietate, cuiuſmodi menſam Plato Syracuſanam uocat, καὶ σικελικὴν ποικιλίαν ὄψου, epiſtola quadã ad Dionis amicos nominauit. Vnde etiã Horatius inter delitias eas quas Ode prima libri tertij recenſet, Siculas etiã
B dapes ponit, cuiuſmodi diſtentũ ingluuie Dionyſiũ minorẽ Ariſtoteles refert Politia, quem nõnunquã ad nonageſimũ uſque diem ebrium perſeueraſſe tradunt. Neq; abſimilem huic Heliogabalum Lampridius inceſsit, qui nunquam minoris quàm centũ ſeſtertijs cœnarit. Vnde centenarias cœnas Septimius Florens, Apologetico, uituperat, cùm alioqui centenariæ cœnæ à centũ aſsibus ex ære dictæ ſint, ut grammatici ueteres interpretantur. Sed de ſeſtertijs alibi.

SALACITAS ET AESTAS.

EST & ſalacitatis ſignum ipſa Sus, qua pecude, ait Cicero, nihil genuit natura fœcundius: neq; aliam eius improbitatis cauſam afferunt, quàm & multiplicem & aſsiduam uoracitatem, cùm longè aliter euenire in agreſtibus uideamus, quippe qui ſemel, & eodem ferè omnes die, ut Plutarchus ait, æſtate ſcilicet incipiente, fœtum edant: unde uulgatũ eſt dicterium, non expectandum ulterius pluuiam cùm ſus pepererit. Itaq; nõnulli ſuem hanc pro æſtate ponunt, de quo quidem uerſus uulgatus à Plutarcho recitatur:

μηκέτι νυκτὸς ὗφυ ἥκειν τέκῃ ἀγριοτέρα σῦς.

Domeſticæ uerò & ſæpius, & quocunq; tempore pariunt, propter eam quam
C diximus pabulorũ ubertatẽ, quę genituræ redundantiã plantis etiã, nedum animalibus affatim ſubminiſtrat. Eandem in homine ſalacitatis cauſam tradit Empedocles. Hinc ait etiam Euripides, ἐν πλησμονῇ τοι κύπρις, ἐν πεινῶντι δ᾽ οὔ, uult crapulatũ Cypris, haud famelicum: quod ab Achæo ſumptum, qui multò antè dixerat, πεινῶσι γὰρ ἡ κύπρις πικρά, amara Cypris eſt eſurientibus. Noſtri dixerunt, Sine Cerere & Baccho friget Venus. Sanè quidem Ægyptij mortuorũ uentres eximere, & in ſole diſcindere ſoliti ſunt, ut qui ſcelerum omnium cauſa eſſent, atque ita uel expiarent, uel uti de impulſore pœnas ſumere uiderentur. Huic uerò ſalacitati congruere uidetur illud quod χοιροπωλεῖν uerbum à porco finxere, quod corpus proſtituere, quæſtuiq; exponere ſignificaret. Apud Ariſtophanem χοῖρον, id eſt, porcum, pro muliebri natura poſitum inuenies: ac noſtri identidem porcũ uirgineum inguen blando & ioco ſo uocabulo appellauere. Iidem ſubare dicunt nequitiæ uerbum, quo Epodis utitur Horatius ad rem impudicam translatũ, quod eſt perditè impudenterq; & brutorum more commiſceri.

ANNORVM CERTVS NVMERVS.

IN portentis uerò porcellos ſupra mammarũ numerum editos, tot annorum

esse significatores uolunt, quot numero nati sunt: ideoq; porcam eam quæ Lauinij triginta capitum fœtum peperit, portendisse uolunt, XXX. annos illos exigendos fuisse priusquam Lauinienses oppidum Albam cōderent: párere enim oportet porcas quot mammas habent, ut obseruat Varro: si minus pariāt, fructuariā idoneam non esse: si plures, portentū. Eius autē Suis quæ fuerit Æneæ portento, ac porcorū uestigia, suis adhuc temporibus apparuisse affirmat Varro. Idem, quòd eorū simulacra ahena in publico loco statuta erāt, & corpus matris à sacerdotibus quasi in salsura fuerit ostentabat. Ita nullo unquā tempore defuerūt, qui sub diuini cultus uelamento, huiusmodi aliquo inuento rudes insipientiū mentes per superstitionē modò hanc modò illā deludere cogitarint. D

LATRO.

NEcq; quidem prætereunda Sus est tot antiquis scriptoribus celebrata, quā Cromyoniā nuncupatam, ut prædictū est, Theseus dicitur sustulisse: cuius rei meminit Plutarchus & Strabo. Sunt qui fabulose, ut eiusmodi pleraq;, certamen id à Græcis confictum putent: fuisse uerò hanc mulierem quæ latrocinijs regionem omnem infestaret, nonnulli prodidere. Sunt qui Aprum psalmo 79. Exterminauit eum aper de sylua, pro cacodæmone intelligant. Sunt qui Vespasianum præmonstratum uelint, qui Iudæos bello afflixit. quodq; sequitur, Singularis ferus depastus est eam, Titum hunc esse aiunt eius filium, qui assumpto ad imperium patre, profectoq; Romam solus remansit, Hierosolymamq; oppugnatione consumpsit. & ita Eucherius accipiendum censet. E

IMPETVS.

QVid uerò illud, quòd omnium poëtarum consensu, impetus & bellica ferocitas per suem, uerùm eum agrestem, indicatur? Ferocem enim bellatorē si uelint insigniori aliquo uocabulo honestare, Apro eum similem dicunt. Apud Aristophanē Lysistrate, mulierū chorus, si per Deas, inquit, hodie me cōmoueris, soluā ego suem meum. Et eadem comœdia Laconū chorus minatur se cum Leonida tanquā apros irruturū. Nam pugnacitas usqueadeo illi propria est, ut prouocatus à uenatore minimè fugiat, sed ultro pugnā capessat, & in ostentata tela nihil ueritus irruat: unde in prouerbiū cessit, cùm de audacibus aut nimiū promptis loquimur, ad nos uenire per hastā ut syluestrē suem. Romani nostri, ut sæpius animaduerti, uenatores eos ignominia notant, qui feruente iam uenatione Apro conspecto, illum non illicò prouocauerit: atq; hinc de eo qui sibi rixas contentionés ue quæritat, ὗν ὀρίνειν dicitur. Harum rerum causa extremæ Germanorū gentes Æstyi appellatę, pro armis formas aprorum olim gestare solitę, unà cum Matris deorū insigni, qua superstitione etiā inter hostes sese tutos arbitrabantur. Apri porrò uim, & fulmineū illud robur admirat Oppianus: quandoquidē in uenatione oppressus, tandem cùm occuberit dentes usqueadeo ignitos præ se ferat, ut setę de collo adhuc trepidantib. auulsæ, dentibusq; admotæ, quasi prunis ardentibus applicitæ concrispentur, sicq; propius adhærescant concrementur. Sanè canes si tunc temporis eius dentes attigerint, attacti cutem perpetuis stigmatibus inuruntur. Tantam hanc tamen bellue istius ferocitatem & impetū (ut καὶ πάρεργον hoc dicā) facilè declinari posse docet Democritus, qui eos ab Apris impeti negat qui cancri ungulas ac pedes alligatos gestarint. Quòd uerò aprum hunc unitestem Homerus dixit, haudquaq; huiusmodi coitus raritatem, ut aliqui putant, indicat, sed historiam ipsam, quam uerissimā esse dicit Aristoteles: plerunq; enim inter pascendum eo quo defertur impetu truncis & sti- F

pitibus

A pitibus acutis testes atterere, ut uix unus interdum relinquatur incolumis.

AESTAS ET HYEMS.

AEstatem per fœtã suem significari tam ex historia, quàm ex uulgato dicterio docuimus. Nunc cur Aper hyemale tempus hieroglyphica imagine significaret, referendum. Hyemis utiq; facies hispida est, aspera & horrida: hispidus, asper & horridus est Aper. Humida, lutosa, pruinosaq; hyems est: humidis, lutosis pruinosisq; locis Aper delectatur, quibus dum fruitur, oblasciuire sibi maximè omniũ uidetur. Adde quòd hyemali fructu, quippe glande, pascitur. Adonin ab Apro confectum mythologi prodidere, quem Venus luget insolabiliter: id quid sibi uelit, operæprecium fuerit explicare. Adonin mysteriorũ interpretes solem esse autumãt. Hemisphęria duo statuunt Astronomi, lucis unũ, tenebrarum alterum. Fines describunt in Zodiaco hemisphærij superioris ab Arietis puncto primo ad Virginem usq; permeatã, inferioris à Libra ad extremos usq; Pisces. In superioribus autem his signis maior lucis participatio, in inferioribus longiores tenebræ. Incolit elegans Venus superius hemisphærium,
B lutulenta sus inferius. Cùm igitur sol nobis excipi uidetur à tenebris, Adonis ipse conficitur: hinc reliquum est ut Venus luctu & mœrore contabescat, quæ luce quam amabat priuata, lugubrẽ quodãmodo pallã induere cogatur. Hinc idẽ apud Ægyptios longè quęsitus Osiris, & Cereris tandẽ inuentus diligentia.

VENVS.

DIu uerò apud Ptolemæũ cognomento Assertorem disputatũ ferunt à peritissimis uiris de Plutone, declaratumq; demũ est eundem esse & Osirim & Plutonẽ. Cererem autem eandem ac Venerem haberi: cui cùm nitor & munditia sit cordi, meritò sibi proponit suem semper abominabilem, animal, uti mani festum est, spurcissimũ, quod in Adonis elegantiã usqueadeo sæuire gestat. Sanè apud Sicyonios, cùm uictimarũ omniũ femora Veneri adoleri solita essent, unius tantùm Suis ob huius facti memoriã femora nõ adurebantur. Quoniã uerò Venerẽ hîc eam ponimus quã Cœlitẽ appellat Plato, quæ pura, nitida, lucis & splendoris studiosa est, non humilem uulgaremq;, quæ suę sibi conscia turpitudinis in antro secubat, fornicibus & arborum umbris septa, minimè absurdum est quod ex ueterib. nõnulli tradidere, suillũ genus adeò inuisum Veneri,
C quòd immũdissimi sunt sues ex omni mansueto pecore, uti superius ostensum.

ADONIS.

QVa demum effigie ostentaretur Adonis iste in hyemalis temporis hieroglyphicum, recitare non pigeat. Simulacrum enim eius in Libano monte olim tali habitu uisebatur, obnupto scilicet capite, specie tristi, faciem manu læua, dextra amictũ sustinente, in quem lachrymæ cõfluere uidebantur: quæ omnia speciem hyemis describunt.

CHAOS.

ET quoniã ita sunt mortalium ingenia, ut quod ab uno aliquo scriptore sit excogitatũ, aut memoriæ mandatũ, nunquã alij desint qui priorũ industriã labefactare conentur, sunt qui tradant Ægyptios non ea de causa suillo generi pepercisse quòd impurum id esse decreuissent, sed uenerationis ergò, quòd animal id tenebrarum symbolum haberetur: cumq; illi tenebras longè antiquiores luce prędicarẽt, cuiusmodi quippe erat illud quod dixere Chaos, inanis, bruta, & stupens materia, formæ expers, ac tenebrarũ omniũ conceptaculum, eaq; de causa porcum tenebrarũ & cæcitatis simulacrũ esse profiterentur, quòd oculos

ita supernè obumbratos supercilij prominentia sortitus est, ut cœlum tot luminibus insigne, tot lampadibus illustre, nunquã intueatur, cernuus uerò semper humũ despiciat, terram inquam ipsam, & noctis & totius obscuritatis parentem unicè contempletur: congrua admodum uisa est similitudo, & uera sympathia, ut qui tanto cultu tenebras prosequerent, animal auersum à luce identidem admirarentur: nam ea quoq; de causa Crocodilum, ut loco suo dictum, pro Deo coluerunt. Porrò Alexander Aphrodisieus suem ait pronum adeò ciboq; deditum, ut si fortè sursum aspicere cogatur, protinus stupore perculsus sileat ob insolentiam. Addunt hepar eius imminui caua Luna, atq; cõsensum cum ea quendam habere. Lunæ uerò sunt pulla omnia dedicata. D

PORCI CVLTVS.

QVinimò adijciunt, nõ Ægyptios tantùm id honoris porco habitũ uoluisse, uerùm alias etiam gentes porcum inter numina collocasse. In Creta enim sacra erat sus, quòd creditum sit animal hoc nascenti Ioui mammam summisisse, puerìq; uagitum, ne audiretur à quopiam, grunnitu peruicisse: licet hoc Amaltheæ capræ asignent plurimi, usqueadeo nullum apud uetustatem illam totius imperitam ueritatis, tam impudens mendacium erat, quod uanitas eorum temporum non admitteret, & religiosissimè approbaret. E

MILITARIS ORDO.

POrcum sanè Romani inter signa militaria nõ sunt admittere dedignati, quæ quintum obtinebant locum, & instructæ aciei rationem figurámue quandam, porcinam frontem appellabant.

IOVII.

IN gestaminibus uerò militaribus Romanorũ quæsierit fortè aliquis, quid sibi uelit sus coloris rufi, habitu quodam sedentis, positis quippe clunibus, ac reliquo corpore surrecto, quæ spectatur in cæruleo clypeo, cuius marginem ruber ambit circulus. Insigne hoc erat eorum ordinum qui IOVII appellabantur, Diocletiani principatu, & sub illustri uiro Magistro peditum nuncupato militabant.

HONORIANI.

IN eadem igitur Romana militia præferebatur & albus clypeus, cuius aureus erat umbilicus à luteo circulo circunscriptus. Circulo innitebantur dimidiati porci duo coloris prasini, alter alterũ inspectantes. Insigne hoc erat eorum militum qui Honoriani uocati sunt ab Honorio principe instituti, hiq; sub Magistro equitum stipendia faciebant. F

AGRICOLA.

SEd ut ad Ægyptios redeamus, sunt qui aliam etiã affirment causam cur animal hoc Ægyptij uoluerint inuiolabile: nempe quòd apud eos porci agricolationis usum præstarent, frumentariamq; rem alicubi solis eorum operis adiuuarẽt. Nam qui, ut Eudoxus ait, propinquiorẽ Nilo regionẽ accolunt, quę satis mollis & irrigua est, nullo aratri, rastríue aut sarculi usu freti, suillibus tantũ uestigijs terrã subigũt, exundante scilicet Nilo remollescit terra, cumq; redierit in alueũ sementẽ faciunt, inde porcos abigentes occulunt & terrę mandant, dum illi & rictu terrã subuertũt, & sparsa per agrũ semina pedibus occulcãt. Sanè Latini utilissimũ satis sulcũ porcã appellauere, rarũ eum scilicet, qui deducitur aquę deriuandę gratia, quippe ut aquã frumentis nocere prohibeat. Inde ueteres por

care

A care pro prohibere uſurpauerũt,quamuis Varro elatã terram inter duos ſulcos ideo porcã uocari dicit, quòd ea ſeges frumentũ porricit. Sic cùm dijs exta dabant,porricere dicebant. Quoniã autem mirificè inter ſe congruũt hieroglyphica cum ſacrificiorum ritibus, quòd utraꝗ ijſdem cauſis plurimùm inniti uideantur (nam uti paulò antè poſitum eſt hieroglyphicum uaniloquentiæ per porcũ, quem elephantus auerſetur: in ſacrificijs identidem immolatur porcus ab laborantibus delirio uerborum, atꝗ etiam inſania,& quod terrenis præcipuè ſenſibus addictus applicitusꝗ eſt,ſponteꝗ & uoluptuoſe admodum inhæſitat luto laſciuiæ, turpitudinumꝗ ſimulacrum habetur. Idem in ſacrificijs Maiæ, & dis terrenis offertur: & ita demum in pleriſꝗ alijs hieroglyphicis, idem conſenſus eſt) non incongruam rem me facturum exiſtimaui, ſi de porcorum immolatione plenius quædam appoſuiſſem: ab eo autem quod delirio ſuper nuper attigeramus,incipiam.

DELIRII PIACVLVM.

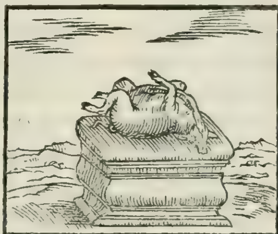

IMmolari ſiquidem porcum ab laborantibus inſania uerborumꝗ delirio,multiſcius Plautus indicat
B Menæchmis:

Nunc ipſi naturæ Deo mihi reſpondeas
Adoleſcens,quibus hic precijs Porci ueneunt,
Sacres,ſynceri: nummum unum en à me accipe,
Iube te piari de mea pecunia,
Nam ego quidem inſanum eſſe te certò ſcio.

In eandem ſententiam Horatius Sermonibus:

Immolet ecquis hic porcum Laribus.

quòd is inſania minimè laborare uideretur qui diues, neꝗ periurus neꝗ ſordidus haberetur.

SACRIFICIVM.

SEd tam multis porrò myſterijs Porcus ſacrificari ſolitus,ut animaliũ ſoli ſues θύται ἀπὸ τοῦ θύειν, quod immolare eſt, meruerint appellari: latinè ſacres, teneri adhuc,& in ueteri comœdia ſues myſterici nuncupantur, eaꝗ laudatiſsima erat hoſtia, ſi quis inuentus eſſet porcus,qui ſolidas ungulas non diuiſas ha-
C beret. Quod ne cui mirum uideatur, ſciendum eſt ex Ariſtotele,in Macedonia Æmatheolicas ſues unguibus eſſe ſolidis.

S A C R A M E N T V M.

PEr porcum ſanè iurare Agamemnonem apud Homerũ legimus. Et pugiles certamẽ inituros iuxta Horcij Iouis ſtatuam in Elide mactato porco iurare ſolitos,ſine fraude ſeſe comparaſſe,tradit Pauſanias. Quin etiam iudices præfectosꝗ certaminũ eodem ſacro, & apud eandem ſtatuã iuraſſe tradit. Nulli uerò porcum illum per quem illi iuraſſent edere licuiſſe: quare Talthibius Homericus porcũ quem Agamemnon pro iuramento ſtatuerat, arreptũ in mare præcipitem dedit. Addemus & illud,cenſores Romanos cõpleto quinquennio luſtrari ſolitos,ſacrificia de ſue,oue,tauro facientes, quæ unica dictione SOLITAVRILIA uocabantur,ut obiter apud Pædianũ in Diuinationem corrigas, quod duabus locutionibus diſsitum legitur in uulgatis codicibus,Soli taurilia. Cereri autem porcus, uti dictũ, in primis mactabatur, ſiue quòd paſtu ſegetum & diſsipatione,magnas aruis inferat clades,ut apud Ouidium, *Prima putatur*

Hostia sus meruisse mori, quia semina rostro D
Eruerit pando, spemq; interceperit anni.

siue conciliandæ fœcunditatis gratia, cùm animal sit (ut id identidem repetamus) fœturæ admodum prolificæ. Adhiberi sanè sacrificio Cereali porcam auream & argenteam nuncupatam, ait Atteius Capito, quæ etsi numero hostiarũ non sint, nomen tamen earum habere, alteram ex auro, alteram ex argento factam. Propudiatus uerò porcus dictus est, ut idem asserit Capito, qui sacrificio gentis Claudiæ uelut pulpamentum, & exolutio omnis recontractæ religionis est. Sed ut ad fœdus reuertamur, porco etiam cæso sacra fieri solita quotiens inter populos confecto bello, uel pax fieret, uel fœdera confirmarentur. Sed quod Virgilius fœminino genere, Cæsa iungebat fœdera porca, dixerit, Quintilianus quædã, ait, non tam ratione quàm sensu iudicantur: ut illud, Cæsa iungebat fœdera porca. fecit elegãs fictio nominis: quòd si fecisset, porco, uile erat. Quod uerò Seruius ait falsò dictum à Virgilio, porca, quòd ad hoc sacrificij genus porcus adhiberetur, Tranquillus uita Claudij, cum Regib. fœdus in foro icit, porca cæsa, inquit: tametsi Liuius quoq; porcum statuit. Sedenim apud Festum E inuenies, hæc porcus, in sacrorum Pontificalium libris scriptum esse. Porcam autem dicit Veranius, quæ familiæ purgandæ causa Cereri itidem solita est immolari, quòd pars quædam eius sacrificij fieret in conspectu eius mortui, cuius funus instituebatur. Extant autem etiam hodie sacrificiorum huiusmodi uestigia Romano solo: nam ueteri quodam instituto in defuncti memoriam corbes suillæ carnis atq; etiam bubulæ in frusta concisæ ostiatim circunferunt, singulisq; ædibus frustum carnis unum impendunt: quiq; lautiorem hanc faciunt uiscerationem, panem & uini sextarium adijciunt.

NVPTIALIA.

QVin etiam nuptiarũ initijs, antiquis regibus porcum mactare mos erat. Et potentiores quiq; uiri in Hetruria nuptialibus conuiuijs, nouæ nuptæ maritiq; Dis tutelaribus porcum immolabant, quod etiam prisci Latini & Græci in Italia factitabãt. Vnde is qui sponsam ducturus cùm omnia apparasset, & spe sponsæ frustratus esset, exclamauit:

ἀπώλωλεν γ' ὗς, καὶ τάλαντον, καὶ γάμος. F
Perijt quidem sus, & talentum, & nuptiæ.

Hysteria sanè festa erant quibus sus Veneri mactabatur Argis instituta, cuius rei meminit Callimachus: quanquã apud Sicyonios omne animaliũ genus Veneri, ut alibi diximus, præter unum suem sacrificari solitum inuenias. Aristoph. Sed Veneri porcus non sacrificatur. Causam superius exposuimus.

TERRA IVNOVE.

MActabatur etiam Maiæ, sed prægnãs, quæ omnino terra est, & ut ait Cornelius Labeo, nomen illi à magnitudine inditum: quæ etiam in sacris Magna mater, & Opis uocabatur: cui sceptrum etiam in sinistra manu addebatur, quòd eam Iunonis potentiam habere putabant. Quanquam sunt qui Maiam eandem & Proserpinam interpretantur: ideoq; illi porca fieri, suemq; mori meruisse, quia semina, uti dictum est, pando eruerit rostro. Proserpinam uerò esse uim segetum & frugum omnium per hyemem terræ abditam, per mitius uerò tempus in superiori apertaq; regione commorantem, mythologi docuere. Maiæ autem porcus sacer erat, quò illi cum alio quopiã nullo quàm cum terra quic-

A ra quicquam cõmune esse manifestius intelligamus, sitq; denicq;,ut Flaccus ait, amica luto sus:uictimæ enim numinibus aut per similitudinem,aut per contrarietatem immolabantur: qua in sententia Virgilius dixit,

Et in uerubus torrebimus exta colurnis.

in antipharmacum scilicet,ut hostia nocens eo itidem uirgulto coquatur,quod uitibus nocet: nam ea de causa præceptum ab eodem fuerat,ne inter uites corylus sereretur. quancq; Festus colurnũ hastile ex corno arbore mauult esse,quàm ex corylo: contrà uerò Sosipater Carisius colurnum barbarismum esse literarũ transmutatione dicit,cùm sit Corylus arbor:ita enim apud eum scribitur.

HVMANA HOSTIA.

RElíquum est ut de humanis hostijs loquamur, quandò constat porcos id beneficij humano generi contulisse, ut pro nobis in huiusmodi sacrum ipsi succederent. Nam scelera illa mactandorum hominum ubicq; ferè locorum ad missa,minimè fabulosum: manifestum siquidem est eiusmodi fuisse sacrificium B Tauricæ Dianæ, quod receptorum autorum fide testatissimum. Necq; quidem Scythæ solùm hæc perpetrauere facinora, quos propter ingenitã barbaris ipsis feritatem id fecisse minimè mirum uidetur. Sed & Ægyptij antiquitus tales Iunoni hostias immolarunt. Romani quocq; ipsi Iouem quem Latialem uocabant, humanis hostijs coluere. Iam Sicinius Dentatus multis certaminibus illustris, primus apud Romanos hoc sacrum Marti fecit. Sedenim alios quocq; fuisse dicit Athanasius,qui postquam à bello uictores redijssent,captiuos per centurias diuiderent, decq; singulis unum desumentes, eum Marti iugularent. Hinc Virgilianus Æneas Pallantis satis manibus facturus,

Sulmone creatos
Quattuor hic iuuenes,totidem quos educat Vfens
Viuentes rapit,inferias quos immolet umbris,
Captiuoq; rogi perfundat sanguine flammas.

Diodorus aheneum Saturni colossum apud Carthaginem fuisse memorat,cuius brachia porrecta in gyrum erant, quicq; ad eum peruenire adolescentes sa-C crificandi causa cogebantur, in foueam ignis incidebant: hacq; sacrificij crudelitate diutissimè prolem ipsi suam illi mactauerunt Deo, qui & filios suos deuorasse perhibetur: mox cùm aliquando scelus abhorruissent, seruitia in hunc usum emere instituerũt. Subsecuta inde pestis est, mox obsidio grauissima,quare illi Saturnũ sibi succensere rati, trecentos impuberes ingenuos sacrificarunt: quãuis,ut in Lucernę hieroglyphicis meminimus, nõnulli ducentos tantũ ponunt. Galli etiã morẽ hunc sacrificandorũ iuuenũ in Saturni cultũ D. Augustino teste susceperũt. Phœnices quocq; atcq; Cretenses eò & ipsi prouecti sunt insaniç, ut filiorũ sacrificijs Saturnũ sibi placari arbitrarenť, ne inhumanitatis istius nota uni Heliogabalo inuratur, qui humanas hostias libenter immolauit,lectis ad hoc pueris nobilibus & decoris per omnem Italiam, patrimis & matrimis,ut maior esset utricq; parenti dolor. Neque temerè Appion & Iulianus Apostata & alij Hebræos carpunt, quòd humanis ostijs abusi sint, cùm in ore omnium uersetur Iephtæ Galaaditarum principis detestabile facinus, qui contra Ammonitas profecturus uouit, si uictor reuerteretur, illum Deo se immolaturum, quicunque primus de suæ domus foribus egressus occurrisset sibi: accidit uerò ut re ex uoto confecta reuertenti filia sua unigenita cum tympanis & choris

gratulabunda occurreret prima, qua conspecta scissis sibi uestimentis infelicitatem suam & luctuosam filiæ calamitatem miserabiliter deplorauit: neq; tamen impio abstinuit sacrificio, cùm generosa uirgo uiriliter instaret, ne pater uoti reus fraudaret Deũ, duûm tantũ mensiũ implorata mora, qua in montibus uirginitatem suam defleret: quo elapso tempore ad patrẽ magno animo rediјt, seq; obtulit sacrificandam. Sed id impiè Iulianus & Appion, quòd Iudęos omnes in unum eundemq; ordinem redigunt, atqueadeo Christianorũ quoq; instituta, detortis præpostere horum exemplis, malignè admodum insectantur, cõtumacium & à diuino pręcepto præuaricantiũ moribus innixi, quos neq; nos unquã imitati sumus, nec ab ullo unquã pio suscepti: idq; dissimulant illi quod à regio Psalmographo tam acriter improbatur, ubi psalmo sexto supra centesimũ clamat, præuaricatores quosdã à uera pietate abalienatos eò dementiæ prolapsos, ut et filios & filias suas cacodæmonibus mactare nõ exhorruerint: & ut rem magis exacerbaret, indignationemq; suam exaggeraret, eiusdem statim rei repetitione facta, innoxium ait filiorũ suorum sanguinem ab eis effusum, & Cananęorum simulacris oblatum, terra fœdissimè polluta, quæ scelus tantum, & usque-adeo impiũ, execrari uideretur. Quin & Chrysostomus, oratione cõtra Iudæos tertia obјcit eis, quòd filios & filias suas dæmonијs immolarint. Negat hoc Adamantius contra Iulianũ, sed de sacrificio piorum, & Deo ritè facientiũ loquitur, nõ esse eos Iudæos intelligens, qui à legitimis Iudæorũ sacris recesserunt. Chrysostomus præuaricatores taxat, quia dæmonијs ea faciebãt. Et tamẽ hodie sunt inter Iudæos qui cùm non possint Christianę seueritatis metu homines immolare, qua ratione tamen humano sanguine sacra faciant excogitarunt, eo quippe à thermis, à cucurbitularијs quouis precio promercati: ita eo in uitreum aliquod uas infuso, & ad ardentes carbones admoto, exciendis dæmonibus abutuntur, quos appellarint, quoad sanguis ille deferbuerit, ad mandata adsistentibus, & ad omnia quæ іјs sciscitati fuerint respondentibus. Sed ut hæc non à Iudæis Domini, sed à malis & rebellibus factitata prætereamus, Porcumq; nostrum iam rude donaturi honesta etiã missione pro meritis ornemus, quid ab eo beneficіј consecuti fuerimus confitendum. Siquidem Diophantes Lacedæmonius, qui de sacris Deorũ opus admodum curiosum elucubrauit, porcũ ait loco hominis immolari cœptum ab Atheniensibus: nam prius, uti dictum, qui centum homines cæcidisset, Marti hominem faciebat. Magna igitur suillo pecori gratia debetur, cuius immolatione uita sit humano generi condonata.

Iudæos etiam hodie humano sanguine sacra facere.

D E F

PIERIVS VALERIANVS AD LACTANTIVM PTOLEMÆVM NOB. SENEN. DE IIS QVÆ PER GREGALIA QVÆDAM SIGNIFICANTVR EX SACRIS AEGYPTIORUM LITERIS.

Regalium nonnullorũ significationes ex Aegyptiorum adytis erutas, super quibus multa, literatissime Lactanti, apud egregiè probum virũ Hieronymũ Mandolum Picolomineum cœnantes in amœnissimis eius hortis, locuti fueramus, ut in commentarium redigerem suasisti, quòd argumenti raritas lectionem hanc faceret nõ iniucundam, &, ut addebas, etiam optabilem: quòd super his Græci pauca admodum dixissent,

A *dixissent, Latini uerò penè omnes huiusmodi scientiam propémodum ignorassent, minimè quidem hi atq; illi tacituri, vel rem adeò doctam in tenebris & situ computrescere permissuri, hæ si disciplinæ tunc cognitæ fuissent. Quota enim ea portio est, quam vel Tacitus, vel Ammianus, vel Macrobius, & si qui alij talia curarunt, vix primis libatam labijs attigerunt? Suasu igitur incitatus tuo, quæcunq; & hîc & illic comperissem, & ex veterum præcipuè nummis potius quàm ex libris didicissem, in vsum tantùm asseruabam meum, quòd Principes, quos colimus, huiusmodi antiquitatum cognitione delectari plurimùm animaduerteram, vt scilicet pro re quæ nasci posset, interdum haberem quod super his non ineptè neq; imperitè dici videretur: quædam enim omnino huius generis esse mihi persuadebam. Postea verò quàm & tu & Bartholomæus Carolus Picolomineus, neq; non Marius Bandinus, sodales tui, tam emunctæ naris viri, quiq; vnà cœnabant, egregiè ipsi quoq; literati, industriam studiumq; hoc qualecunque meum cõmendare cœpistis, tuq; præclara tot, quæ scitu iucunda in veterum nummis obseruaras, explicasses, essentq; omnes eo in argumento facti attentiores, facile impetrasti, imò, vt verius loquar, perpulisti, ne istiusmodi rei curam, quæ omnium literatorum ingenia videretur oble-*
B *ctatura, desererem. Aiebas enim Latinos hac scilicet in re Græcis inferiores esse, quòd præter Marcum illum Varronem, & nostrum Plinium, vixq; alterum ab eo, neglexisse quodammodo visi fuerint eruditionẽ, quam Græci tam veteres quàm iuniores tanto studio amplexi sint, vt ne leuißima quidem contempserint, & ita res tam publicas quàm priuatas minutißimè perquisierint, easq; memoriæ commendare nequaquam erubuerint, vt nihil in protritis, curtisq; etiam scrutis præterierint, cuius aliquam non habuerint rationem: hinc magnam antiquitatis tam in verbis quàm rebus cognitionẽ, ad nostram vsq; ætatem peruenisse. Fuisse nostros seueriores, & sublimium tantùm materiarũ amatores: accidereq; hinc, vt eorum multa quæ ad ritus, ad mores, ad rem domesticam, ad negotij quotidiani vsum faciunt, per nostrorũ incuriam incognita nobis sint: per Græcorum verò diligentiam, qui tam Latinorum quàm suorum res perquirentes nostræ obuiam ierint negligentiæ, plurima nouerimus, quorũ neminem eorũ qui nunc eruditi habentur, pœnitere poßit: & quæ plurima in hanc sententiam disseruisti. In hoc igitur studium cùm, quantum per occupationes meas licebat, auidius incubuissem, multa conscripsi commentaria quæ tamen emendare non potui, quòd principum virorum, quibus addictus eram, negotia quæ tractabam, incœptum opus sæpius interrupêre, cogitationesq; meas aliò omnes auertêre. Et quia te in primis impulsore factum hoc est, necesse quoq; tibi fuerit horum*
C *partem recognoscere, polire, castigareq;, ne vel ego tibi frustra paruerim, vel tu vir admodum grauis rem nihili consuluisse videaris. Quæ tibi obuenerunt ea sunt, de quibus sermo tunc noster fuit, cùm vir rarißimus Franciscus Bandinus Archiepiscopus vester numismata in agro suo nuper inuenta magno numero in mensam nostram iußisset effundi, in quorum bona parte, hirci, oues, arietes signati erant: traxere hæc reliquum gregem, vt vna viderentur caula posse commodè coërceri.*

DE CAPRA.

STO igitur prima de Capra consideratio, quoniam ea uago lasciuoq; admodũ ingenio prædita, & uorandi auiditate hac illac cursitans, locoq; stare nescia, è grege prima omnium prodijt.

AVDIENDI PROMPTITVDO.

HOminem auditu præpollentem Ægyptij hieroglyphicè significare si uellent, Capram ponere soliti sunt, quam per aures perinde atque per nares spiritum & emittere & uicißim recipere unà cum Ægyptijs tam Archelaus quàm Alcmæon autores grauißimi prodidere:

quamuis opinionem hanc maximè reprobat Aristoteles, humanamque diligentiam id nulla adhuc dissectione deprehendisse, aut sensu aliquo euidẽtiore cõijcere potuisse, firmiter asseuerat: Ægyptijs tamen commentum placet. D

CONSTERNATIO multitudinis.

SVnt qui multitudinẽ uniuscuiusque casu consternatã obstupefactamque indicare uolentes, capram uillo à mento dependente comprehensam pingant. Accidit enim ut si earum unam ex grege arunco eo apprehenderis, cæteræ stent ueluti stupidæ, suos in illam unam oculos conijcientes. Sunt uerò qui loco hoc modò eryngium, modò moly, uel origanum etiam quærant, quem caulem si ouis capellàue pascendo auulserit, & in sublimi conspicuum erexerit, grex reliquus abiecta pabuli cura attonitus reddatur, neque prius pabuli memor fiat, quàm caulis ille à pastoribus ab ore pecudis abstractus abijciatur. Cuius fabulæ autores etiam citant Aristotelem & Plutarchum. Nos hieroglyphicum de apprehensa capræ barba, quam Opilius Aurelius spirillum uocari dicit, aruncum Plinius, ex naturali historia desumpsimus. E

PRO VITIBVS SACRVM.

QVid autem sibi uellet hieroglyphicum aheneæ capræ inauratæ, quam Phliasij tanto cultu prosequebantur ut illi etiã preces allegarent, Pausanias declarat. Quippe cùm manifestum sit, sidus, quam Caprã appellant, exortu suo uitibus nocere, id honoris ei habitum uoluere, quòd, ne id accideret, ea potissimum ratione caueri posse iudicarũt. Animal porrò id cùm sit ex domesticis omnibus damnosissimum, lege in Acropolin Athenis adire prohibitum, morsu noxio uniuersa germina abrodens, & ut more Iurisconsultorum, ac prætorij edicti loquar, pauperiem faciens. Alij Baccho Caprum ob hoc mactare maluerunt, ut bestia quę morsu pestilenti uitibus maximè nocet, immolata, Deum uitibus conciliaret. Nam & Ascolia sacra, de quibus Virgilius, Vnctos saliere per utres, ea de causa Baccho sunt instituta, quia utres ex hircinis caprinisque pellibus fieri consuerunt. Quoniam uerò caper uitem abrodens eam ueluti ueneficio uitiat, excogitatum est in Bacchi gratiam id in utres ludibrium, ut scilicet eos flatu tumefactos per humum disponerent, superque eos saltationibus lasciuirent, unde lubricitate pellis suopte pingui delibutæ pedes identidem fallerentur, præcipitesque saltatores, sine ullo tamen incommodo, conciderent, effusumque omnium risum excitarent. Eadem antipathiæ causa dictum à Virgilio autumant, F

Et in verubus torrebimus exta colurnis.

Corylos enim uitibus uicinitate sua nocere experimento compertum est: quamuis Festus colurna hastilia ex corno arbore facta potius, quàm ex corylo uelit. Contrà uerò inuentum est ex tam pestilente in uites animali maximam capere utilitatem, eiusque beneficio augeri uindemiam: siquidem apud Africanũ legas cornua caprarum numero tria circum arborem cui uitis maritata sit, in terram affigi, acumine deorsum immisso, ore cornuum supra terram paululum extante, ut pluuia uelut in uas influere posit, id factum uberrimæ fertilitatis in uitibus auxilium esse. Nihilo secius, ut idem Africanus autor, non morsus tantùm uitem lædit, uerùm pulmo etiam eius contra uini uim arma capit, si assetur, & ebrioso cuipiam in cibum detur: efficit enim ut uapor ille qui temulentiam inducit, retundatur, inaniterque difflетur & euanescat. Quin etiã hircinus adeps, quo

falx

A falx putatoria obuncta fuerit, ne pediculi in uite generentur, prohibet, ab eodem proditum Africano.

VNIVERSA MVNDI machina.

HIeroglyphicum erat & Panis ſignum, ex quo tota mundi machina intelligebatur: capripes enim erat, humana reliquum effigie. Inferior ea pars terram hirtam & hiſpidam oſtendebat: humana uerò læuitas atque mollities, tranquillum & defæcatum æthera, mundi ipſius ducem. Huic inſuper illa in Nymphas procacitas attributa, & nunquam ſatiata libido: mundus ſiquidem aſsiduè rerum ſpecies progenerat, & humore plurimum utitur, materia quippe generationi in primis & apta & cõmoda. Quare ſimulacrum Panos tam ſyluis & agris, quàm hortis & fontibus & puteis ut tutelaris apponebatur. Cõmentitium uerò eſt quòd Pana nõnulli ita dictum arbitrantur, quia Penelopes & totius turbæ procorum filius fuerit, qua in ſententia Theocritiana eſt B apoſtrophe ad Penelopen, Syringe, θοὸν τέκεν ἰθυντῆρα. quem quidem Epimenides ex Ioue & Calliſtone genitum aſſerit, poëmatibus: gemellos enim fuiſſe Pana & Arcada. Sed Ariſtippus, Arcadico, Iouis & Nymphæ Æneidos prolem agnoſcit. Sed qui ueterum fabulas ſpeciem quandam eſſe philoſophiæ autumant, deliteſcentem in illis doctrinam ita ſolent explicare, ut Pana ideo dici uelint, quòd, uti monueramus, ſimulacrum eius uniuerſi naturam exprimat: forma enim eius rebus quaſcunque tuemur accõmodata eſt. Cornua ſiquidem & Solis & Lunæ ſimilitudinem eſſe perhibent. Nam alibi cùm de Moſe loqueremur, radiatam eius faciem pro cornuta à nonnullis acceptam ea de cauſa docuimus, quòd apud Hebræos radius & cornu ſint æquiuoca. Pantheræ pellem, ſtellarum, ut Probus arbitratur, ut quidam alij, ſimulacrum eſſe terræ, quæ mira ſit uarietate conſpicua: inferioris partis uillos omnium terra naſcentium imaginem haberi. Fiſtulam ſpirantium in orbe toto uentorum imitationem. Caprinam faciem repentinas procellarum turbationes, quæque toto aëre ſunt mutationes, indicare. Iam per femora hirta, ſyluoſa loca: per crurum exilitatem, montium abrupta figurari. Sunt qui falcem etiam manu prætentam illi attribuunt, quod dubio procul labores, quos ope C ribus mortales impendunt, indicaret. De hirco autem qui Alexandri Macedonis apud Danielem indicium fuerit, alio loco dictum. Hic illud potius ponam quod Eucherius tradit, ex Capræ ſymbolo iuſtos intelligi ex Gentibus præcipuè uenientes, eoque ſpectare Solomonis dictum, Capillatura tua ſicut grex caprarum quæ reuelatæ ſunt ex Galaa: ſumpta ſcilicet inde ſimilitudine, quòd capræ de ſublimi cibum petunt, ueluti pij quæ ſupernè ſunt ad animi cibum inueſtigant.

LIBIDO.

CAprinum ad hæc genus in Chimæra: capra enim & Chimæra idem: quippe in nequitia Bellerophontis uirtute domita, medium tenet: quod libidinis affectum notat, ea uidelicet de cauſa, quòd huius generis animal in libidinem & procacitatem ſit immodicum, hœdosque petulcos eadem ratione dictos à Virgilio legimus. Deque Satyris identidem capripedibus eadem omnium conſenſu feruntur, non poſſe quidem eos libidine ſatiari. Minimè uerò fabuloſum eſſe de Satyris cõmentum oſtendit Plinius, qui illos in Subſolanis Indorum montibus inueniri tradit, humana effigie animal perniciſsimum, ut propter uelocitatem niſi ſenes aut ægri capi nequeant. Sed & Pauſanias hæc de illis audiſſe ſe profitetur, Euphe

mum quendam probatæ fidei uirum aliquando ſibi narraſſe, cùm in Hiſpaniam nauigaret, aduerſa tempeſtate ſe in exteriorem Oceanum eſſe delatum, poſtq; multorum dierum nauigationem, ad inſulas quaſdam deſertas perueniſſe, quas homines ferino trucíq; aſpectu ſylueſtres inhabitabant, corporibus hirtis, pilorum colore ſubrufo, caudis equina penè maioribus præditi: qui poſteaquam nautas illuc aduectos inſpexiſſent, ocyus omnes ad extremũ littus accurrêre, uocem quidem nullam, ſed ſtridorem quendam informem & inarticulatũ emittentes: in fœminas autem quæ naui illa caſu uectabantur, eos adeò furioſos inuaſiſſe, ut ægrè ab iniuria etiã cæſi flagris abigi, ſummouerícq; potuerint. Veritos uerò nautas ne quid indignum paterentur, inhibita naui procul in anchoris ſtetiſſe: barbaram uerò quandam mulierem, quam ſecum habebant, in littus expoſuiſſe: in quam omnes poſtea petulantiſsimè debacchantes per omnia corporis caua libidinem exercuerint: eaſq; Satyrorũ inſulas à nauigantibus appellari Euphemus idem aſſerebat. D

FEBRIS. E

SVnt qui febrem ex Capræ ſimulacro ſignificent, propterea quòd animal id eo ſemper incõmodo laboret: hinc anima illi ſemper ardentior, ita ut attacta paſtu exurere uideatur. Vehementem uerò in quocunq; animali calorẽ, febrem eſſe, tum Ariſtoteles, tum alij prodidere. Ea autẽ de cauſa in eius uenditione dominus ſanitatem præſtare minimè cogitur: tantùm uerò ſufficere, ſi eam eo die bibiſſe comediſſeq; profiteatur. Florentinus autor admodum celebris, qui inter multa quæ reliquit literarum monumenta, etiam de re ruſtica nõ incurioſe conſcripſit, ita ſemper febricitare capras ait, ut ſi quando deficiat febris, intereat.

AVGVSTI GENESIS.

IN nummis quibuſdam argenteis Capricorni cœleſtis ſignum hieroglyphicè cuſum aſpicias: indicat id, ut ex Tranquillo didici, Auguſti geneſin. Nam cùm Theogenes mathematicus, ad quem in ſeceſſu Apolloniæ unà cum Agrippa comite acceſſerat, genituram eius inſpexiſſet, exilijſſetq; & adoraſſet eum, tantam mox fiduciam fati Auguſtus habuit, ut ſchema ſuum uulgauerit, nummumq; illum argenteum nota ſideris Capricorni, quo natus eſt, percuſſerit. Nummum hunc attrectaui, in quo Capricorni ſignũ eſt in piſcem definens, quòd ſphæram intra priores pedes poſitam euoluere uidetur: ab altera parte Auguſti caput. F

Auguſti nummus.

MERETRIX.

VT uerò redeamus ad Caprã, ea cùm peſtilenti morſu præcipuè noceat, ingenij meretricij, conuenienti admodũ hieroglyphico, ſymbolum habetur, ab ore quippe cuius damna tot mortalibus inferuntur: nam ueluti germina præcipuè Capra perueſtigat, quæ depaſcitur auidiſsimè: ita meretrix cupida eſt in primis adoleſcentioris ætatis, utpote quæ ob imperitiam magis idonea ſit ut facillimè decipiatur. Vnde non illepidè Nicò Attica meretrix αἴξ, id eſt, Capra cognominata eſt, quoniam mercatorem adoleſcentem Thallum, qui in Atticam caricas & mel Hymettium empturus aduenerat, abliguriſſet. θαλλὸς autem germen eſt. quem luſum haud iniucundè Machon ita explicat:

ἐπεκαλεῖτο δ' αἴξ, ὅτι τὸν μέγαν
κατέφαγ' ἐραστὴν ποτὲ θαλλόν. quod nos ita reddidimus:

Nicò olim meretrix fuerat, mox Capra uocata
Eſt, quòd amatorem eximium cognomine Thallum
Fortiter abſumpſit. Neq; aliam ob cauſam capræ lumbi ſacrificijs offerri

A offerri apud Hebræos prohibebantur, nisi quia necesse erat lumbũ esse immaculatum, uel ut alij, integrum, ut alij, perfectum. Capra uerò cùm pro delinquente ponatur, immaculatos lumbos habere non potest.

NEQVITIAE FACINOROSITAS.

MEritò itaque uiri libidinosi probra & impudica facinora notare si uellent Ægyptij sacerdotes, hircum potius quàm taurum pro hieroglyphico fingere instituerunt. Taurus enim licet inguine sit præcipuè ualidus, & in re uenera perpetranda promptissimus, non tamen inscendit quoad anniculus fiat: neq; quidem iuuenca recentior quàm annicula uenerem patitur, nisi ostento: hircus uerò septima posteaquàm natus est die, ut apud Ælianum, alij septima dixerunt hebdomada, rem uenerem aggreditur, improle tamen & infœcundũ semen eijciens, ueluti tauri quoq; usq; ad bimatum, licet alioqui non nisi quadrimos eos generationẽ implere nõnulli contendant. Sedenim hircus celerius porrò quàm quoduis aliud animal inscendit, recteq; ab Horatio libidinosus appellatur: cuius fœcunditatis gratia inter Deos insipienti seculo annumeratus aliquando est, perinde ac Panes ac Satyri. Is quippe apud Ægyptios Mendesio ciuitate multarũ & formosarũ puellarũ collegio curabatur, sacro inclusus fano, cui selectiores capras non indiligenter educabãt. autor Plutarchus. Et Veneris simulacrũ, quæ hirco insideret, Pausanias obseruauit, non alia de causa puto, q̃ ob huiusmodi petulantiam. Et Mathematici mulierem nudam, quę hircum humero gestet, uigesimosecundo gradui Virginis adscripsere, ex eo impudicitiã eius significaturi, qui gradu eo oriente natus esset. Huic generi brutorũ similis fuit Heliogabalus, qui mulieres nunquam iterauit præter uxorem: ille, ut Alexander Seuerus ait, nõ solùm bipedum, sed etiam quadrupedum spurcissimus. Iam uerò sacræ literæ dum hircos hœdosq; immolandos monent, nequitiã omnemq; libidinẽ iugulandam indicant, ut interpretatur Adamantius: cuiusmodi etiam interpretamentũ habes apud Cyrillum, perinde ac etiam reliqua Leuitico contenta, ut facilè ijs accedam, qui opus id adscribunt Adamantio. Hœdi aũt ferè passim in diuinis literis hieroglyphicè pro perditis & nequam hominibus, libidinis & aliorum scelerum facinoribus inquinatis designantur: idq; manifestissimè cognoscitur ex eo, quòd Dominus noster consummationem seculi, ut C ait Hesychius, narraturus, ouibus à dextera statutis pollicitus est eis iustorũ benedictionẽ: in hos autẽ à sinistra segregatos, dira illa omnia, quæ in profligatissimum quenq; decernunt, cõminatus est. Ita uerò pro sceleribus hircus ponitur, ut in diuinis literis statuatur ante aras hircus uiuens, sacerdosq; utraq; manu super caput eius imposita confiteatur uniuersas populi iniquitates, delicta admissaq; prauè & impotenter, omniaq; in eius caput increpans oggerat: mox per hominem certũ in inuiam desertamq; solitudinẽ emissum deportari iubeat. Illud etiã addunt ad causam, quòd asperũ gerit pilorũ indumentũ: asperum interpretantur peccato refertũ: atq; ita mortale genus omne mysticè per hircũ accipitur, quia nihil est peccato asperius, diceret Hesychius. Sedenim quod de capro emissario tetigimus, sunt qui eum signum esse uelint profugarũ legionũ quæ à Deo defecerunt, quæq; in fœditatẽ & horrorẽ damnatę in omne sęculum, ceciderũt.

DIABOLVS.

ADamantius itaque hircum ait diaboli symbolum esse, ubi ita interpretantur: Cùm uerò ad martyriũ duceris hircum obtulisti, quia scilicet autorem peccati diabolum iugulasti. Hinc uulgò receptum ut malo dæmoni cornua

passim attribuantur. Nequitiã porrò per dæmonem intelligi, in humani capite serpente loco suo declaratũ est. Iam hirsutos apud Esaiam inuenias genera dæmonum: hos nonnulli etiã doctissimorũ Incubones uel Satyros, aut quosdam syluestres homines putauerunt. Maximus Tyrius, ubi Midæ fabulam scribit, qui Satyrum per insidias ceperit, à quo omnia fieri aurea impetrasset, Satyrum, inquit, ebriosum dæmonem, infuso in frontem mero captum. D

PETVLANTIA DOMITA.

GRæci autem poëtæ caprum ab Hercule domitum ea de causa finxerunt, quòd is cùm procaci lasciuia homines ipsos antecelleret, domitus à uirtute, impositũ petulantiæ modum, extinctosq; libidinis æstus, suppressosq; procacitatis impetus demonstraret. Nam eius nequitiæ uir fuit, ut triginta una nocte mulieres aliquando feratur iniſſe: et ut apud Athenæum, idem septem diebus quinquaginta filiabus Thestij uirginitatẽ imminuit. Illud de Proculo, qui Probi tempore tyrannidem inuasit, uel ex epistola sua manifestũ est, qua se nocte una captiuas decem ex Sarmatia constuprasse gloriatur, seq; inter fortes annumerari affectat, dum mollitiem suam maximè commemorando manifestat. E
Quòd uerò Iunoni capras immolare primus Hercules instituerit, id ea de causa factum, quòd alterius hostiæ sibi facta copia non fuerit, cùm ei Deæ sacrificare uellet, propterea quòd sibi aduersus Hippocoonta pugnanti aduersata non esset: quę res tangitur à Pausania libro tertio. At Lacedęmonij Dianæ cognomento Corythaliæ sacrum in agris facientes, non nisi caprarum carnes in obsonium adhibebant, neq; aliud animal præter id in huiusmodi sacris immolari fas erat. Apud Xenophontem legas Athenienses, quo tempore Persę cum ingentibus copijs Athenas deleturi in eorum fines inuaserant, Dianæ uotum fecisse, tot illi se Capras immolaturos, quot hostes occidissent.

ADVLTERAE CONIVGIS MARITVS.

NEq; illud inuentũ adeò nouum est, ut nullam sapiat antiquitatem, quòd hodie uulgò caprum eum appellamus, qui coniugem habeat adulteram: erat enim & hoc apud ueteres hieroglyphicũ: atq; illud insuper adagium ferebatur in spurios, si de patre quispiã quæritaret, ut τὸ μητέρος ὡς αἴξ responderent, Matris quippe, uti capra itidem, utpote qui de patre incertũ ferret, propterea quòd capellis nullum ducem pastores constituunt, ut ait Aristoteles, ueluti suos ouibus arietes, suos bubus tauros, & ita plerisq; alijs. Caprarũ siquidem natura instabilis, lubrica, atq; mobilis admodum est: quare hœdus in caprilibus à matre tantùm dignosci potest. Meritò itaq; uir, de cuius liberis uxor tantùm possit internoscere, hircus appellabatur, & ἱερογλυφικῶς per hircũ figurabatur. Nam & Catullus in hanc sententiam, Putare cæteros hircos, dixit. Quòd uerò sunt non illiterati uiri, qui dicteriũ inde sumptum putant, quòd hirci suas fœmellas iniri facilè patiuntur, etiã si coràm spectauerint, ut quem notat Iuuenalis cùm dixit, F

Doctus & ad calices uigilanti stertere naso.

aliter traditum ab Æliano legimus, qui sentire hircos riualitatis affectum testatur exemplo Crathis pastoris Calabri, cuius dormiẽtis cerebrũ caper cornibus in eum incitatis eliserit, propterea quòd deprehensus esset ab eo cũ capella quã amabat uenerea copula misceri, de quo Probus Georgicôn primo: sed uti dictũ, copiosius Ælianus. Rusticum enim & imperitum id genus hominum, hac plurimum nequitia famosum inuenias: unde iocus apud Theocritum,

ὡπόλος ὅκκ' ἐσορῇ τὰς μηκάδας οἷα βατεῦνται,

A Τάκεται ὀφθαλμῶς, ὅτι οὐ τράγος αὐτὸς ἐγένετο.
Aepolus inscendi uideat siquando capellas,
Liquitur obtutu, quòd non caper ipse creatus.

Quòd uerò uulgò Becchũ eiusmodi notę hominẽ appellant, quippe cui cõiunx sit adultera, atque etiamnũ animal hoc ita uocitent, antiquissimã esse dictionem in Græcorum habetur commentarijs. Apud historicos enim legere est, Psammetichum Ægypti Regem Phrygiorũ antiquitatem, de qua magna inter Phrygas & Ægyptios contentio fuerat, in Ægyptiacis pueris humano omni cõsortio inhibito educatis, eo argumẽto deprehendisse, quòd ex suapte natura Bech pronunciarent, quæ uox propriè caprarũ & hircorũ est, eoque uocabulo Phryges panem appellarent. Rostrum uerò auium plerisque nunc Italiæ locis, olim uerò tota Gallia becchũ nuncupabatur: & Beccare passim pro mordere decerpereúe dicitur. Quasi uerò fuerint primitus homines à Capris enutriti, naturaque ipsa uocem enunciare docuerit, quæ ad alimoniam magis necessaria uideretur, id honoris Phrygibus adiudicatũ, ut antiquissimi omniũ haberentur. Quaque ratio-
B ne balãtes oues, & latrãtes canes appellamus, eadẽ illi becchos hircos uocauere.

DE ORYGE.

INter minores Ægyptij greges Oryx est, quem nonnulli Caprarum adscribunt generi. Hunc ex omnibus animalibus solum auerso pilo esse autores tradunt.

MATHEMATICVS.

PEr hoc animal pictũ aut sculptũ, mathematicũ hominẽ hieroglyphicè intelligebãt: siquidẽ Ægyptij, cùm Sothen astrũ illud suum, quã nos Caniculã appellamus, magno cultu prosequerentur, deque die, quo præcipuè oriretur, soliciti admodum essent, animaduerterũt Orygem sideris eius ortum sentire, atque etiã clamore edito significare, quasi uel ortum nunciet, uel saluere iubeat. Sedenim eo tempore quo astrum illud oritur, aiunt capras omnes, quotquot Ægyptus habet, conuersas ad ortum prospectare, peractamque ita reuolutionem cum fide fieri exploratam: consentireque in id Mathematicorũ supputationes. Quin etiã,
C ut nõnulli alij tradunt, oryx stat contrà, cõtueturque stellã, ac ueluti numẽ adesse sentiat, procumbit adorabundus: quare primas illi partes in huiusmodi significato tribuere, cùm συμπάθεια tam insignis cum eo sidere animal moueret, & ea uiderent ab eo deprehensa, quæ longa mortaliũ studia non nisi multarum ætatum successu & obseruationibus per manus traditis, cõsequi potuere, cœli motu præsertim assiduè uariante, quadamque ueluti trepidatione uacillante.

SOBRIETAS.

HAbet & id temperaturæ cum Sirio, quòd uelut ille sitim semper affert mortalibus (ut Maro dixit) ægris, hic assiduam, imò perpetuam sitim perfert, & ex natura loci potu omnino caret. Quare uirum perpetuò sitientem, imò dixerim ego maximè sobrium, per huius animalis effigiem significabant: quin & remedia sitientibus ex eo comparabant, liquore quodam in eius corpore haustus saluberrimi reperto.

DE OVE.

D

OVIS nunc persequar significata, uerùm ea non tam ab Ægyptijs quàm ab Hebræis & Græcis autoribus desumpta: quibus nonnulla etiam addemus à Romanis accepta: trahet uerò secum hæc dictio agnum simul & arietem.

STVLTITIA.

IN primis autem significatum illud super oue comperi, ut ex eius simulacro stultitia significaretur: nam usurpatione uulgi, ouis cognomento insipientes appellantur, in quos adagium etiam fertur, προβατίου βίον ζῆν. De socordia uerò stoliditateque animalis illud in ore omnium, προβάτων ἦθος, instar ouis Latini dicunt, quod more ouium Græci. Et Aristophanes, Vespis, ad huiusmodi stoliditatem respiciens, considere ait ouillum pecus in concilio. Quare Accius in somnijs ponit ouilem fœtum in Tarquinium E concitatum, tanto uerò impetu arietantem, ut Regem solo prosternat: quod Brutum indicabat, quem Tarquinius hebetem æquè ac pecus esse putabat, nomine etiam ex re quæ simulabatur indito, cùm tamen is pectus egregiè sapientia munitum gereret. Sed & Fabius Maximus, quòd ab ineunte ætate aliquanto hebetior uideretur, quietemque & taciturnitatem adamaret, neque ad capessendas disciplinas promptitudine aut docilitate ulla præditus esse iudicaretur, magnamque de se torporis & insipientiæ suspicionem apud domesticos concitasset, Ouiculæ cognomento appellatus est. Porrò autem in sacris cùm ouem offerre Deo admonentur, expertes rationis motus, insipientesque cogitationes, & quæcunque per imprudentiam peccauimus, corrigere iubemur, ut admonet Cyrillus, sed longè plenius Origenes. Hinc χρυσόμηλον appellauit Diogenes uirum quendam indoctum, sed splendidè uestitum. Nam & prouerbium illud, uti superius, Ouiles mores, de ijs qui minimùm ingenio ualent, dictum inuenias. Diuinæ etiam literæ plerisque locis homines diuinæ institutionis expertes indocilesque, nunc oues, nunc pecora nuncupant, quòd in contemplationis sublimitatem suspicere nequeunt: sed cùm soli sint uoluptati dediti, ea F imitantur animalia, quæ, ut Græci est nominis etymologia, natura prona atque uentri obedientia finxit. De huiusmodi genere hominum quòd rectè olim instituendum esset, dictum aiunt, Homines & pecora saluabis Domine. Nam quòd Dominus præcipit, eum qui uoluntaria dona offert, de bubus, uel de ouibus offerre, ex utroque iumento similem designans hominem, qui nihil acuminis neque ad uirtutem, neque ad malitiam haberet, sed traheretur ab alio, uti & boues & oues, quæ animalia sunt insigniter mansueta, eos qui manu trahunt facilè sequentia: ideoque non omnium hæc munera, sed Iudæorum tantùm esse uidebantur, propterea quòd illis, tametsi uirtutis nihil operarentur, sufficiebat tamen nihil iniquè agere. Atque huc Dauidicum illud citat Hesychius, Homines & iumenta saluos facies Domine. Neque sum nescius pastores ouium apud Ægyptios ignominię cuiusdam nota & penè profanos habitos, quo nomine Appion, ut apud Iosephũ est, Israëliticos populos appellitabat, neque ipsi hoc in historia sacra disimulant. Sed ut simplicitatem illam uiuendi, quæ colligitur

A tur tam ex nostra, quàm ex antiqua gentiũ penè omniũ memoria, prætereamus (certatim enim scriptores omnes primũ hoc humanæ uitę institutum laudibus omnibus ad cœlũ ferunt) est & mystica interpretatio, qua Ægyptij posteriores ij, qui à priscis illis longè desciuerant, non pastores ipsos, sed pastorum significatum odio prosecuti deprehendunt. Nam qui corporis incitationibus, eiusq; uoluptatibus indulgere sibi permiserit, dubio procul hos, qui recta moneant, quadam ueluti execratione declinabit. Atque id deniq; erat in causa, ut abolitis iam antiquioribus illis priscorum sacerdotum institutionibus, qui papyro uictitabant, qui castimoniam & synceram animi puritatem amplectebantur, recentiores mox ex otio & opulentia ad delitias & illecebras prolapsi, in quas cursu effusissimo ferebãtur, cœperint pastores huiusmodi pariter aspernari & abominationi etiã habere, utpote qui, ut ait Horatius, nil uellent ab ijs audire, nil discere quod ægros leuare posset, fidis offenderent medicis, amicis irascerent, si quando eos à funesta ueterni suffocatione arcere properarẽt. Sic & Cainus pastorẽ fratrem, hominem quippe pietati addictum, ferre non potuit, cùm ipse terrenis tan B tùm affectibus emancipatus esset. Sic passim etiam nunc probi modestiq; uiri à potentioribus ignominiosè accipiuntur: scelesti, impostores, parasiti, & ambubaiarum collegia in honore sunt, & quæcunq; appetierint cõmoda consequuntur, atq; ita demum,

Potores, bibuli, media de nocte Falerni
Oderunt porrecta negantem pocula, quamuis
Nocturnos iures te formidare uapores.

DOCTOR VIRTVTIS.

VT uerò ad pastores nostros reuertamur, pastorem ouium Ambrosius interpretari uidetur disceptatorem rationis, doctoremq; uirtutis. Et ubi scriptum, filios arietum Domino afferendos, principes ecclesiarum exponit Eucherius: & oues intelligit eos, qui simplici, uera, puraq; fide pietatem hanc nostram amplectuntur: de quibus Christus, Oues meę uocẽ meam audiunt. & ad Petrum: Pasce agnos meos. Quo super exclamat Salomon: Pasce animas pecorum tuorum. de quibus scriptum est, Arietes duos in primitiarum sacrificio ad C septem agnos immaculatos anniculos, & uitulum unum de armento adijci debere. Præclara quippe mandata, diceret Hesychius, & uirtutes quas sequi, alias uelut oues oportet, ad primã illam oblationẽ applicandas. Quòd uerò Aaron pontificalibus iam ornamentis instructus arietẽ obtulit in holocaustũ, per arietem theologi, ut idem Hesychius, Christum intelligunt immolatũ: ille enim ducatum præbere ouibus euntibus in pascua, & ad egressum ingressumq; à caulis & in caulas solet: sicut & Christus dux perfectę cõuersationis est, à quo uidelicet ea sumpsit exordium, atq; ideo intrare per se & exire ouibus præcipiebat.

INNOCENTIA.

ANte alia autẽ tam ouis quàm agnus hieroglyphicũ est innocentiæ. Hinc illud apud Cyprianum sapientissimè scriptum libro de liuore: Meminisse debemus quo uocabulo Christus plebem suam appellet, quo titulo gregẽ suũ nuncupet. Oues nominat, ut innocentia Christiana ouibus æquetur. Agnos uocat, ut agnorum naturam simplicem, simplicitas mentis imitetur.

MANSVETVDO.

ET imbellem, purum, simplicem, ac egregiè mansuetũ hominem, eundemq; immaculatum, ac pectore candidissimo præditum hieroglyphicè significa-

re qui uolunt, agnum pingere consuerunt: id enim mansuetissimum eius ingenium exposcere uidetur. Nam & ipso uocabulo ἁγνὸς, puritatem castitatemque significat. Et antiqui sacrificuli auguresque maximam ostiam ouilli pecoris appellabant, non ab amplitudine corporis, sed ab animo placidiore. Comprobant etiam hoc sacræ literæ, & nostri Seruatoris insigne, Agnus, ab omni Christianorum antiquitate summa exceptus ueneratione: de quo fertur illud à priscis uatibus dictitatum, TANQVAM AGNVS. Nam ut agnum coram tondente obmutuisse, agnum patibulo applicitum, anniuersaria nobis commiseratio & ploratus redintegrat. Et præcursor ille Deo plenus, agnum hunc intento digito cõmonstrauit. Hoc uerò picturæ genus cùm synodo sexta iam antiquatum esse percepissem, neque satis mihi faceret Latina traductio, ad Græca me cõtuli exemplaria, in quibus rem ita traditam inueni. Ἔν τισι τῶν σεπτῶν εἰκόνων γραφαῖς ἀμνὸς δακτύλῳ τοῦ προδρόμου δεικνύμενος ἐγχαράττεται, ὃς εἰς τύπον παρελήφθη τῆς χάριτος, τὸν ἀληθινὸν, ἡμῖν διὰ νόμου προϋποφαίνων ἀμνὸν χριστὸν τὸν θεὸν ἡμῶν. Τοὺς οὖν παλαιοὺς τύπους καὶ τὰς σκιὰς ὡς τῆς ἀληθείας σύμβολά τε καὶ προχαράγματα τῇ ἐκκλησίᾳ παραδεδομένα κατασπαζόμενοι τὴν χάριν προτι : μῶν, καὶ τὴν ἀλήθειαν ὡς πλήρωμα νόμου ταύτην ὑποδεξάμενοι. ὡς ἂν οὖν τὸ τέλειον κἂν ταῖς χρωματουργίαις ἐν ταῖς ἁπάντων ὄψεσι ὑπογράφηται τὸν τοῦ αἴροντος τὴν ἁμαρτίαν τοῦ κόσμου ἀμνὸν χριστοῦ τοῦ θεοῦ ἡμῶν κατὰ τὸν ἀνθρώπινον χαρακτῆρα, καὶ ἐν ταῖς εἰκόσι ἀπὸ τοῦ νῦν ἀντὶ τοῦ παλαιοῦ ἀμνοῦ ἀναστηλοῦσθαι ὁρίζομεν, δι᾽ αὐτοῦ τὸ τῆς ταπεινώσεως τοῦ θεοῦ λόγου κατανοοῦντες ὕψος πρὸς μνήμην τῆς ἐν σαρκὶ πολιτείας τοῦ τε πάθους αὐτοῦ καὶ τοῦ σωτηρίου θανάτου χειραγωγούμενοι καὶ τῆς ἐντεῦθεν γενομένης τῷ κόσμῳ ἀπολυτρώσεως. Id est: In quibusdam uenerandarũ imaginum picturis agnus digito præcursoris indicatus delineatur, qui receptus est in effigiem doni illius optatissimi, quo genus humanum Deus opt. max. honestauit, cui gratiæ nomen ab excellentia quadam indidimus. Ille enim sub eo uelamento uerum agnum, ad quem dictata nostrorũ ueterum respexere, CHRISTVM Deum nostrum ostentat. Nos uerò figuras, & descriptiones ueterũ, prout sunt ueritatis notæ, præfigurationesque Ecclesiæ cõcessæ, honorificè atque libenter amplectentes, gratissimũ tamen donum illud à Deo nobis liberaliter erogatũ præferimus, ipsam rei ueritatẽ, ut quæ illa ueterum dictata iam adimpleuerit, admittentes. Vt igitur quod perfectum atque absolutum est in picturationibus etiam, quæ omnium oculis obijciuntur, describatur, agnum qui peccata mundi tollit CHRISTVM Deum nostrũ humana posthac effigie, pro antiquo illo agno pingendum esse decernimus: quippe qui per huiusmodi figurã humilitatẽ uerbi illius quod à Deo processit, intelligamus, memoresque simus eum nostri corporis exuuias suscepisse, ac perinde cruciatibus affectum morte nobis salutifera decessisse, mundumque inde redemptum esse manu quasi præuia doceamur. Quid uerò super his Latinus interpres, quid Doctores afferant, alij uiderint, Decr. de consecratione. dist. 3. cap. sextam sanctam Synodum. Traducere enim mihi religio fuit, cùm illa iam sint ab ecclesia recepta. Quin & ouem pro mansuetudine poni passim uideas, præcipuè uerò in Euangelica, uti dictũ, disciplina, ubi oues ab hœdis segregandæ prædicuntur. Vitam siquidem illi peragunt intaminatã, qui mansuetudinem amplectuntur: & ab eo qui mitis est, & humilis corde, suscipiunt morum rationem, paratique sunt tanquã oues ad iugulationem, si sit opus, trahi, ut Dominum imitentur. Sanè ouem Hesychius hominem præ se ferre tradit in diuinis literis, qui simplex admodum sit, neminique noceat, & à perperàm factis abstineat: de quo plura alibi. Hœdi uerò petulci sunt atque erratici, qui prerupta quæque rupium, & loca præcipitijs exposita consectantur.

OPVLENTIA.

Apud alios historiæ sacræ scriptores, ouis est prouentus etiam & feracitatis indicium

A indicium, cui græcæ dictionis uox ipsa etiam fauere uidetur. Nam ut plerique interpretantur, πρόβατον quasi πρόβασις appellatur, quod rerum earum opulentiam significat, quę ad uictum faciunt. Sed ut in ouibus persistamus (latum enim est τοῦ προβάτου uocabulum) ubi Hesiodus ait, μαρναμένους μήλων ἕνεκ' Οἰδιπόδαο, interpretes aiunt μήλων ἕνεκα de imperio & opibus debere intelligi, propterea quòd principes olim pastoralem uitam agere soliti sunt. Sanè ueteres in tanto oues honore habuere, ut ex ijs tantùm opes fieri existimarent: & pecuniam & peculium inde dicta Iuriscōsulti tradunt: ideoque fictum oues lanam olim auream habuisse. Hinc cùm Hercules ex Africana uictoria nihil præter oues abegisset, aurea mala secum asportasse dictus est: μῆλον enim dicitur ouis, & ea locutione pomum usurpatur. Sunt enim qui scribant in illis hortis, qui Hesperidum fuisse dicuntur, oleastros tantùm progerminari: alij autem cotonea ibi lætissimè prouenire tradunt, eaque à colore aurea nuncupata. Nam quæ in manu Herculis poma tria statuuntur in antiquissimis ex ære statuis, cotonea sunt, de quorū significationibus loco suo inter arbores disseruimus. *Herculis aurea mala.*

B FELICITAS.

IN Hetrusca disciplina obseruatum inuenio felicitatem ex oue portendi, præsertim si ouis insolito colre fuerit: oquod mihi Virgilius optimè tetigisse uidetur, ubi, Pollione, dicit:

Ipse sed in pratis Aries iam suaue rubenti
Murice, iam croceo mutabit vellera succo.

De quo legitur apud Hetruscos: Purpureo aureóue colore ouis si aspersa fuerit, Principi ordinis & generis summa cum felicitate largitatem auget: genus, progeniem propagat in claritate, lætioremque efficit. Ex quo nata inter greges Atrei aurea agna, principium discordiarū illi ac Thyesti fuit, fratre scilicet inuidia fraternæ felicitatis exulcerato. Vnde illa citantur à Cicerone ex antiqua tragœdia Atreo, de Nat. Deorum III.

Addo huc quod mihi portento cœlestûm pater
Prodigium misit regni stabilimen mei,
Agnum inter pecudes aurea clarum coma.

Auream enim agnam Thyesti puero natam, & Pausanias & Plato meminere: animalque id ex lapide impositum eius tumulo, eiusdem rei monumentum, Pausa
C nias idem attestatur. Esto autem hoc apud historicos. Sed felicia illa portendi ex euentis comprobatum, tunc præcipuè, cùm agnus natus esset uellere in fronte purpureo. In uilla Antonini cuiusdam plebeij uiri, eo die atque hora, qua Geta, Antoninus inde nuncupatus, Mediolani natus est. Verùm is in cuius ædibus agnus editus fuerat, cùm imperium Antonino ex hoc portendi audisset ab aruspice, de se dictum putans, ne fatum propalaretur, agnum statim occîdit: quod omen fuit Getam, qui & Antoninus uocabatur, ut subsecutū est, ab Antonino fratre necandum esse, quod apud Ælium Spartianum, & alios habetur. usqueadeo autores ea etiam quæ nihil attinent, in usum asciscūt suum. Eædem oues Diadumeno nascenti imperiū portendêre, cùm in agris patris oues purpureæ duodecim natæ essent, quarū una tantū uaria fuerat. Et Mathematici, quos tamen hîc ridet Ambrosius, eum ad eroganda multa idoneū, atque itidem ad acquirendū dicunt, qui inuadente in horoscopū Ariete fuerit in lucē editus. Nam hoc animal & uellus absque ullo dolore molestiáue deponit, & à natura facilè rursum eodem uestit. In eandē ferè sententiā Ambrosius interpretat diuinā legem,

ubi aſinã oue mutandã in ſacrificijs inſtituta Dei iubent. Aſina quidem animal D
laborioſum, ouis uerò frugi, & nõ parui prouentus. Fructu igitur mutandũ eſſe
laborẽ dicit Dominus, id ſub hoc uerborũ uelamento ſubinnuens, quòd uniuſ-
cuiuſq; laborioſi operis finis ad fructũ reſpicere debeat. Neq; tamen ignoro eſſe
qui ſimpliciter intelligi uelint præceptũ hoc, ea de cauſa, quòd aſina ſit immun-
da, ideoq; in ouem, quę munda eſt cõmutandam. Sunt qui hoc uerborum inuo
lucro dicant, laborẽ & induſtriã omnem affectu ſimplici cõmendandam, per o-
uem ſimplicitatẽ tantùm, ut etiã ſuperius dictum eſt, accipientes. Qui uerò pro
fundius rem exquirere ſibi uidentur, liberandam aiunt animã ab ijs quæ fructũ
nõ habẽt, cuiuſmodi ea ſunt quę ſolo ſenſu percipiuntur, cùm fructus per ouem
omnino exprimatur, per aſinam uerò ſenſus ipſi materiæ ſimpliciter appliciti.

MVLIEBRE OFFICIVM.

QVòd uerò nouam nuptam ueteres in pelle lanata conſidere iubebant, uetu
ſtum referre morem uidetur, quòd id ueſtimenti olim uſui fuerit. Sed illud
magis ueriſimile, quòd hoc geſtu adductas ſe ad præſtandam lanificij operã ma
rito polliceri uidentur. Nam ad hæc uſq; tempora pleriſq; Italiæ locis, poſtero E
quàm noua nupta mariti domũ ingreſſa eſt die, illi è geniali thalamo mane pro
deunti obuiam propinqui fiunt, colum, fuſum & lanam, acum & forficem, ruta
bulum, peniculum, quodq; cuiq; in promptu fuerit inſtrumentũ, omneq; uas
domeſticum offerentes, quò ea muliebris haud ignara officij, ſe non ad delitias
& uoluptates, ſed ad faciendam lanam, & alia quæ frugi ſint curanda ueniſſe re-
miniſcatur.

FOECVNDITAS.

SAnè quidem Iunoni regnorum & opulentię præſidi, partuumq; ſoſpitatrici,
oues ambiguæ, hoc eſt, ut Bebius Macer ait, cum duobus agnis altrinſecus
alligatis ſacrificabant à matronis quæ gemellos peperiſſent. At Sicyonij gra-
ues oues dis beneuolis & fortunatis, quas ipſi εὐμενίδας, Athenienſes σεμνὰς uoca
bant, felicitandę rei domeſticæ cauſa immolare conſueuerunt. Herculi quoq; di
uitiarum & prouentus deo, ouis ramis quatuor impoſita pro boue, qui ſe ſacris
ſurripuerat, litaſſe perhibetur: unde ipſe Melon, & Melius appellatus, quod lati
nè diceretur ouilius. In Pomi uerò commentario plura ſuper hoc narrabuntur. F

PECVNIA.

AD hæc, licet Ouidius & alij non imperitè dixerint pecuniam à pecudibus
appellatam, quòd peculium, uti ſuperius oſtenſum, olim omne à gregum
numero cenſebatur, eaq; de cauſa Maronianus Corydon diuitias oſtentaturus
ſuas dixerit,

Mille meæ Siculis errant in montibus agnæ:

illud tamen ſatis conſtat, æs prius nota pecudum ſignatum à Seruio Romano-
rum rege: unde Varro etiam, ut apud Marcellum eſt, unum ouem multã dictã
ait, cùm citatus neq; reſpondit, neq; excitatus eſt. Vnum uerò uirili genere di-
xit, ſiue quòd nummũ intelligeret, ſiue ad imitationem Homeri. Ab hoc Mar-
celli loco fragmentũ eſt etiã in antiquiſsimo, quẽ Romę uidi, codice. In cõmen-
tarijs tamẽ ſacrorũ Pontificalium crebrò lectum aiunt, hic ouis, & hæc agnus,
ac porcus: quę, inquit Feſtus, non ut uitia, ſed ut antiquã conſuetudinem teſtan
tia debemus accipere. Ex quibus omnibus liquidò apparet, nõ ineptè pecudem
pro diuitiarum hieroglyphico accipiendam.

PHTHIRIASIS.

SVnt qui hominem pediculoſitate confectum ſignificare ſi uelint, ouillam illi
pellem

A pellem inducant, quam lupi caput impactis dentibus dilaceret: siquidem ouium quas lupus occiderit pelles ac uellera, & facta ex his uestis, longè quàm cætera aptiora sunt ad pediculos procreandos. Quod cùm sit tum ab Aristotele, tum ab alijs receptum, quæsiere multi causam, illudq; cupedinariorum experimento deprehenderunt, carnes huiusmodi quæ lupinis dentibus laceratæ fuerint, dulciores esse: quod tactum ab Horatio uolunt, ubi inter ea quę iucundiora delitijs regijs enumerat, hœdum etiam ereptum lupo recenset: quod ego tamen ad frugalitatem potius retulerim, utpote qui eo loco parsimoniam in primis laudet, hisq; tantũ carnibus fruatur, quæ aut inemptæ sint, aut, nisi absumant, periturę. Vel ex eo magis iucundum, quia qui semel amissus erat, sit receptus. Sed utcũq; illi, sanè dulcedinis huius causam esse dicunt caliditatẽ, & igneã propè uim, quæ sit in anima lupi, utpote quæ ossa uel durissima in utero liquefaciat, ariditate permollita: euenireq; inde ut carnes facilius atque celerius putrescant, si morsu fuerint huiusmodi uitiatæ: lanasq; identidem contaminatas, contagionẽ illam etiam in uestibus pertinaciter perseruare. Cęterũ sunt qui iudicent hoc non à calore uel putredine prouenire, sed ab asperitate potius, & ut Medicorũ utar uacabulo, uellicatiua quadam ui, quæ carnem scabritie interterat, pruritũq; suscitet, unde postmodũ humanæ cutis humore corrupto, pediculi suboriantur: absurdumq; esse dicunt asserere uim illam à lupi spiritu morsúue usqueadeo in uellera diffundi, quæ totiens abluant̃, solentur, depurgentur, inungant̃, defæcentur, ac propémodũ excoquantur. Referũt uerò uenatores, & caupones, animalia quæ ictu uno procubuerint, uno, ut ita dicã, spiritu suffocata, solidiora, minusq; putrefactioni obnoxia reddi. Quare Homerus rerũ omniũ doctrina insignis, siue coria, siue lora cõmendet, bouis ea dicit esse ἰφικταμένοιο, ictu quippe ualido mactati. Itaq; eorum quæ neq; morbo, neq; senecta pereunt, sed iugulatione, coria ualidiora sunt, neruosioraq;. At quæ pluribus conficiantur plagis, difficulterq; aut contanter exagitata delassataq; perimantur, præsertimq; si ferro saucientur, facilè putrescere, neq; in alterum diem asseruari posse. Eorum autem quæ tam lenta exanimentur morte, contaminatam uim & in pelles, & in uellera, quin & in ungues penetrare, præcipuè autem si mordentur à feris: ungues etiam ipsos obnigrescere, sanguine, humore, & medullis etiam ipsis præ timore & cruciatu contaminatis, indiciumq; id tabis esse. Quare minimè mirum si contagio huiusmodi etiã in uellera diffluat, coriaq; tentet, & omnia deniq; computrescere compellat. Atq; hinc pediculositatis significatum.

B (margin letter beside "lore uel putredine prouenire")

C (margin letter beside "contaminatis, indiciumq; id tabis esse")

DISCORDIA.

Discordiam uerò & mores maximè dissimiles Ægyptij Poëtæq; omnes significare cùm uolunt hieroglyphicè, lupum & agnum, aut ouem ponunt. Vnde apud Horat. legas,

Lupis & agnis quanta sortitò obtigit,
Tecum mihi discordia est.

Et de maximè inter se discrepantibus Ouidius ait,

Nat lupus inter oues. Aiunt uerò eam esse antipathiæ uim, ut pleruncq; agni recenter nati, neq; ullius animalis extra caulas effigiem intuiti, audito repentè luporũ ululatu exanimascant, subitarioq; eo perculsi metu mortui concidant. Quin etiã periti rerum prædicant horum animalium inanima etiam in eadem naturæ dissensione perseuerare. Ouillas enim fides si alijs ex lupino intestino factis fidibus associentur,

& absonas & præ metu mutas permanere. Idem de tympanis & ouilla pelle & lupina factis accidere tradit Oppianus: simulac enim pulsantur, ouillum mutũ esse, lupinum solum exaudiri. D

DE ARIETE.

FEROCITAS.

Sed quantũ in agno mansuetudinis superius agnoscebamus, tantũ in ariete ferocitatis experimur: simul enim ac cornua accreuerunt, pugnacissimi fiunt, neq; se tantùm in suo genere lacessunt, incursantesq; inuicem arietãt, uerùm & homines impetũt, in bellumq; prouocant. Vnde etiam dicterium celebratur, κειὸς ἀσιλγοκέρως. qua fortè de causa Marti cœlestis Aries dedicatus: & si qua Planetis in humano corpore uis, fel à Marte regi dicitur: in eo uerò sedes iracundiæ, & bilis. Et Adamantius immolatos apud Hebręos Arietes, apud nos iracundiam iugulari debere, putat intelligendum. E

BELLVM.

Siue igitur pugnacitas hęc in causa fuerit, siue sanctius instituti homines, cùm aliqua affecti essent iniuria, ultionis procurationem non à se, utpote qui ex mansueto & innocuo essent genere procreati, profici ci, sed ab hostium improbitate atq; iniustitia, indicare testatumq; facere uellent, indicturi cuipiã bellum, arietem per fœcialem præmittebant, quem in hostiũ fines immitteret, uel honestam ita causam suam ostensuri, quòd non nisi prouocati bellum gerere cogerentur, uel, quod alij malunt, ut hostilem agrum suæ iam prædæ expositum indicarent. Vtcunq;, Aries, ut ait Hesychius, uexilli nostri, hoc est, Crucis hieroglyphicum est, Crux uerò redemptionis: Aries ille inquam, qui pro Isaache in holocaustum oblatus est, in uirgulto Sabech, ut Septuaginta ediderũt, à cornibus religatus. Sabech uerò remissio interpretatur, quia Crucem, quæ remissionis uirgultum fuit, præmonstrabat. F

RIVALITAS.

Svnt qui riualitatẽ hieroglyphicè per arietes duos cornibus se inuicem lacessentes significari dicant: quandoquidem in eiusmodi certationẽ amoris causa ferri eos perhibent: quippe qui offensionem intelligant sibi fieri, si quas amant oues, ab alijs saliri conspexerint: quod hirci plurimùm negligentes, susq; deq; ferre solent.

VENVS.

IN huiusmodi uerò uenerei affectus hieroglyphicum, aries multis est ueterum monumentis impositus. Nam qui ante Corinthi urbem intra priores pedes leænæ, quæ Laidis tumulo imposita erat, uisebatur, libidinem nimirum eius meretricis indicabat. Erat & apud Eleos in templo Veneris simulacrum eius insidens arieti, Scopæ, ut Pausanias ait, opus,

A eiq; cognomen erat πανδήμιον, quod arietinæ procacitati uidetur conuenire.

VETVLIPETA PROCVS.

NAm quantum ad arietis libidinem attinet, per eum ita in nequitiam conci-
tatum, hominem qui uetularũ concubitũ affectaretur, nõnulli notandum
censuere, quòd is primùm uetustiores fœminas inire consuerit, quarum facta
copia nouellas minimè persequatur.

SALVBRITAS.

MErcurium autem aiunt apud Tanagræos cum
Ariete humeris insidente solitũ effingi, eumq;
κριοφόρον Pausanias ait appellatum. Erat id partæ sa-
lubritatis hieroglyphicum: quandoquidem Mercu
rius expiatione arietis, quem circum urbem gestaue
rit, pestilentiã quæ Tanagras inuaserat, sustulisse di-
citur: in cuius facti memoriam, die eius festo pulcher
rimus quispiam ex Tanagræa iuuentute delectus, a-
rietem humeris impositum frequentissima totius ci
B uitatis pompa circum mœnia gestare consueuerat.

CVSTODIA.

APud Corinthios uerò æneum Mercurij simulacrum uisebatur, cui aries
assistebat. Causam fuisse Pausanias dicit, quòd Mercurium maximè om-
nium deorum custodire greges, prouentusq; ex eis augere persuasum sit. Sed
enim cùm ita Mercurio facundię Deo præsidi aries apponatur, maximumq; hu
manæ uitæ præsidium sit oratio, ut Comici Græci dicterium est, minimè mi-
rum si Isocratis Rhetoris sepulchro aries triginta cubitorum adsculptus fuit, in
quo Siren cubitorum septem insideret: nam ea quoq; orationis suauitatem indi
cabat. Et ferunt astrologi, Mercurium in Ariete collocatum, orationis prompti
tudinem, & ex tempore dicendi facultatẽ dare. Sed ne ab Isocratis sepulchro dis-
cedamus, propè etiã mensa apposita, quæ Poëtas haberet, ac eiusdem præcepto
res, in quibus & Gorgias astronomicam sphæram inspectabat, & Isocrates ipse
omnifariæ doctrinæ hauriendæ cupidus adsistebat.

HAMMON.

IN Saloninæ nummo aries est cũ inscriptione, HAMMONI CONS. AVG.
C Animal enim hoc in ueterum sculpturis frequentissimũ habetur, præcipueq;
Hammonem Deum, specie illa sua reciprocicorni, ut Laberij dictum usurpem,
significabat. Hunc uulgus Iouem, Ægyptij Solem esse contendebant, cornuaq;
radios ostentare: de quibus alibi locupletius. Spectare tamẽ est in Gallieni num *Gallieni*
mo arietem inscriptione addita, IOVI CONS. AVG. Hammonem uerò uete *nummus.*
res salutis Deum, uti Latini Iouem à iuuando dictum interpretabantur, exq; a-
rietino capite eundem Deum qui omnium saluti prospiceret, ἱερογλυφικῶς intelli
gebant. Hecatæus Abderita Ægyptios ait Hammonis uoce usos, cùm se inuicẽ
salute præposita compellarent, allocutoriamq; esse uocem, qua boni ominis cau
sa Deum in primis ita uenerarentur. Isq; mos in plerisq; nostræ pietatis colle-
gijs obseruatur, ut quicunq; pultauerit, non prius ad colloquium admittatur,
quàm ad Virginis Deiparæ salutationem responderit. Cumq; ueterũ mos esset
in mortuorum conditorijs bene defunctis ominari, eos dis manibus cõmenda
bant: alij columnas quæ sepulchris erigebantur, inscriptionis huiusmodi loco,
arietinis capitibus hinc inde adsculptis insignibant, corymbis intermedio pro-
pendentibus, qui foliorum & fructuũ uarietate lasciuirent. Sed quod ad Ham

monem attinet, ſcriptores rerum paruula quædam cornua in utroque tempore eum habuiſſe ferunt. Qui uerò penitiorem doctrinā perſcrutati ſunt, proprium id Iouis nomen apud Ægyptios fuiſſe tradunt. Alij dicunt arieticū caput ideo Hammonis eſſe ſignum, quòd is Ægypti rex, præclaris admodum rebus à ſe geſtis, in galea uſus ſit arietini capitis inſigni. Aiunt & cùm Herculi illi uetuſtiſſimo ad eum uiſendi ſtudio profecto ſe olim oſtentaret, arietino capite, quem mactauerat, uertici ſuo impoſito, & pelle ea uilloſa circundatum, alia pelle amictum heroën admiſiſſe. Et Saporis Regis geſtamen celebrat Ammianus aureo capitis arietini figmento elaboratum. Quod & inſigne militiæ, & quaſi ſodalitatis cuiuſdam ſuæ, recentiſsima memoria Carolus fortiſsimus Burgundionum Dux, Caroli v. Imperatoris auus adſciuit, aureum Arietis caput ſingulis pro geſtamine imponendo, & Arietini capitis cognomento ſodalitatem uocando: eam Tottionis aurei uulgò appellarunt, quòd ea locutio caput arietinum lingua patria deſignaret. D

DECVSSATIO.

Sed ut hæc, quamuis ad uetuſtatis imaginē uſumq; facta, miſſa faciamus, appellat nos Aries ille toto cœlo cōſpicuus, qui rerū temporumq; diuiſionem, æquasq; utrorunq; portiones oſtentat, uniformem toto anno diei noctisq; partitionem, auctum & decrementū æquilibrio ſemper appenſum. Cur uerò Aries huic ſit diſpenſationi præfectus, ea affertur cauſa, quòd proprium illi eſſe aiunt ab æquinoctio uerno ſuper dexterū latus incubare, ueluti Sol quoq; ad Septentrionales, quippe dexteras, ut Ægyptij ſtatuūt, mundi regiones deflectit: ab autumnali uerò æquinoctio ſiniſtro incubat lateri, ueluti etiam Sol in læuam declinare & auſtralia ſigna occupare conſpicitur. Pari propémodum ratione malorum ſemina ipſis fructibus incluſa, brumali die ſpontino motu conuerti in contrarias partes obſeruatum, quippe quæ peracto iam omni maturitatis numero, natura opifice, quę rerum omnium altrix eſt, retro cedere, & ad radicem, ad propaginem, ad ſpecierum earundem progenerationem tendere uideantur. E

PRINCIPIVM ANNI.

Apud Aſtronomos Aries pro anni principio capitur, & eo notatur hieroglyphico: uariaq; eſt ingeniorum ſedulitas iſtius rei rationem afferre conantium, Hebræis præſertim nōnullis Libram potius caput aſſerentibus, quòd par fuerit omnia perfecta, & ſeminibus fœta, ſummo ab opifice creari, eo uerò tempore fruges omnes maximè maturuiſſe. Quòd uerò Aries inde locum occupauerit, ex lege factum ad illius temporis ſolennitatem celebrandam, quo liberati ſunt ex Ægypto. Sed quòd aiunt tunc temporis nōnulli, quo mundus eſt genitus, Arietem cœli mediū tenuiſſe, in mundi quippe uertice conſtitiſſe, quiſnam id potuerit coniectare non uideo, cùm in ſphærica cœli figura neq; uertex, neq; imum, neq; ortus, neq; occaſus, qui eodem temporis articulo ſint ijdem, eodem momēto gentibus omnibus dari potuerit. Nam niſi omnibus ea ratio gentibus inſeruiat, admittenda nō eſt. Solem uerò qui dicat in hoc uel illo ſigno fuiſſe, nemo nō intelligat. Aſtronomi quidem in Ariete uolunt, & Virgilij doctrina non paruam his autoritatē adiungit, dum ita ſuper uerni temporis amœnitate canit: F

Non alios prima creſcentis origine mundi
Illuxiſſe dies, aliúm ue habuiſſe tenorem
Crediderim: ver illud erat, ver magnus habebat
Orbis, & hybernis parcebant flatibus Euri.

A *Cùm primùm lucem pecudes hausere, virumq;*
Terrea progenies duris caput extulit aruis,
Immissæq; feræ syluis, & sidera cælo,
Nec res hunc teneræ possent perferre laborem,
Si non tanta quies iret, frigusq; caloremq;
Inter, & exciperet cæli indulgentia terras.

Quòd uerò commentarij huius finem Virgiliani carminis amœnitate condire quæsierim, optime Lactanti, non ineptè me fecisse arbitror, qui te fortè gregalium rusticitate, styloq; modoq; pastorali, uirum tam elegantẽ, offensum & delassatum suspicabar. Tu quicquid id fuerit, ut omnia amicorum soles, boni consule, & Pierium uirtuti doctrinæq; tuæ deditissimum, ut facis, ama.

PIERIVS VALERIANVS AD PROSPERVM SANCTACRVTIVM NOBILEM ROMANVM, DE IIS QVÆ PER LVPVM, HYÆNAM, LYNCEM, VRSVM, PANTHERAM, TIGRIM, ET VRVM SIGNIFICANTVR EX SACRIS ÆGYPTIORVM LITERIS.

B

Escio quo tuo fato acciderit, optime lepidissimeq; Prosper, vt qui mortalium es iucundissimus, in truculentissimas omnium feras incideris. Tibi enim ludis meis Aegyptiacis, quos propediem istic Patauij sum commissurus, ducti sorte obtigere, Lupus, Hyæna, Lynx, Vrsus, Panthera, Tigris, & demum Vrus, cum quibus tibi sit, quantum animis virибusq; valeas, congrediendum. Has omnes vel captiuas facias vel cicures, vel conficias, vel fortè etiam deuores necesse est, lege ita sodalitia, Cosmogerijs comitijs, decernente mandanteq;, exceptione, quæcunq; posit excogitari, summota penitus. Scio, ad hæc, firmissimi licet animi iuuenis, totus es cõmotus, qui à bestiarum venatione pastuq; semper abhorrueris. Nolim tamen putes edictũ in te factũ, acerbi quicquã, aut æquũ iustumue minus continere: quod ea potius de causa decretum est, quia nouæ indomitæq; feræ cicurandæ cùm essent, neminẽ habuimus quem in huiusmodi negotio tibi præferendum existimaremus. Tanta enim est vultus, animiq; alacritas tui, vt facilè speremus, simulac in theatrum descenderis, illæq; furorem, feritatem, rabiem, aut sæuitiam quæq; suam in te concitarint, futurum vt tu sola Gelasini tui hilaritate omnes actutùm mansuefacias, & simulac semel arriseris, adblanditusue fueris, ad pedes tibi omnes euestigiò procubituras. Vidimus enim sæpius homines quauis bellua ferociores, quos tu, vti tuus est mos, dicto aliquo salso, aut liberiore aliqua admonitione tactos castigatosq; contra te irritaras, simulac furore perciti & impotentes irruerent in te minabundi, ad solam vultus tui iucunditatẽ, veluti aliqua incantatione perculsos substitisse, consternatosq; animi omnem statim indignationem amisisse, sponteq; tibi sese dedere, & quibuscunq; rebus gratificari possent obsequium polliceri. Quare cùm velut Orpheus lyra modulisq;, tu sola illa comitate fretus tua, ferocitatem omniũ mitiges, furoremq; delinias, age nulla iam contatione exhibitas à me feras aggredere, victoriã ex illis omnino reportaturus: quia in Aegyptiorũ fanis alitæ atq; educatæ, literas mihi videntur didicisse. Proinde facilè erit iuueni literatissimo eas quoquo volueris trahere, & ad omne obsequium paratissimas efficere: id quod iam in lupo, qui prodijt primus, experiri potes.

C

DE LVPO. D

PERINIQVE mihi facere uidentur, qui Ægyptios ſolos de brutorum cultu deriſui habent, atq; conuicijs & cauillationibus etiam perſequuntur, cùm nationes ferè omnes eadem fuerint ſuperſtitione aliquando contaminatę, præſertimq; terra Græcia, quæ maximè omniũ ſapientiam ipſam aluiſſe prædicatur: Romanaq; reſpublica, apud quam cæremoniæ primas ſemper partes obtinuere. Græci enim lupum in honorem Apollinis uenerabantur: in Martis, atque adeo Romuli Remiq; uenerationẽ Romani. Alias etiã belluas afferre poſſem, quæ apud hos & alios, diuinos ſibi honores aſciuere. Sed quoniã de lupo dicere propoſitum eſt, quod ad eum attinet præcipuè proſequemur.

APOLLO.

FVit autem, uti dictum, fera hæc pleriſq; locis Apollinis memoriæ dedicata: eiusq; ſimulacri ea aſſeritur cauſa, quòd oculorum acie potens adeò ſit, ut noctis tenebras euincat, acutiſsimo quippe polleat uiſu, intempeſtaq; nocte, etiã ſi Luna ſileat, clariſsimè tamẽ intueatur, & in prædis inuadendis poſt nocturnã famem antelucanũ tempus obſeruet, à Sole aũt totum eſt lucis beneficiũ. E Vtraq; uerò de cauſa, & quòd potens lumine eſſet, & quòd ante lucem prodiret ad prædam, Lycopolitana Thebaidos in Ægypto ciuitas hieroglyphicum lupi forma Apollini dedicauit, eiq; in lupi ſpecie ſacra faciebant, tantoq; apud eos ciues cultu habitus eſt, ut cùm lupum tanquã Deum uenerarentur, ſoli ex Ægyptijs ouibus ueſcerentur. Hinc ipſum Solem Homerus λυκηγενέτην uocat, non ea quidem cauſa, quòd in Lycia genitus credatur: nam fabula hæc, ut Heraclides Ponticus aſſeuerat, recens admodum eſt, neq; temporibus Homeri adhuc cuiquam innotuerat: ſed ueluti diem ἠριγένειαν, propterea quòd ἦρ, hoc eſt, diluculũ generet: ita Solem λυκηγενῆ dixit, quòd matutini ſplendoris autor ipſe ſit, uel potius quòd Lycabanta progeneret, hoc eſt, annum, cui nomen, ut nonnullis placet, à luporum ſimilitudine quadam inditum: illi ſiquidem auctos imbribus fluuios tranaturi, caudas mordicus inuicẽ apprehendunt, longoq; ordine ſeriatim aquis immerguntur, tutoq; tranſmeant, id quod F Sol ipſe in animalibus Signiferi prætereundis facere uidetur, dum continuata quadã ſerie finem unius, alterius principium facit. Sanè aliquot in ſignis Apollinis lupos adſculptos uideas, de quo diximus in Ancilibus. Colebatur & apud Athenienſes in Apollinis gratiam lupus, quiq; fortè animal id interfeciſſet, lege damnationis promulgata parare iubebatr, quę ei funerando forent neceſſaria, ut ita magiſtratus quod ſui iuris eſſet officiũ executi uiderentur, & religione reſpub. ſolueretur. Eam huiuſce cultus nõnulli cauſam memorãt, quòd Latona prægnans per duodecim dies in lupũ tranſmutata, Delum ſe contulerit, ubi illi facultas pariundi fuit: quapropter lupæ certa anni dimenſione omnes intra dierum XII. ſpatium pariunt, quod Philoſtephanus tradidit commentarijs de quo inferius latius.

Mars

A
MARS.

MArti idem dedicatus, ſiue, ut eſt in fabulis, propter Romuli Remiq́ꝫ edu-
catū, quod deridet Feſtus, qui uelit nō à ruma, ſed à uirtutū magnitudine
utriq́ꝫ fratrum inditum nomen, quòd ῥώμη, notum apud Græcos uocabulum,
fortitudinē ſignificet, ut inde ſcilicet ij nomen adepti ſint, ueluti ἀπὸ τῆς ἀλκῆς Alci
des: ſiue propter ipſam uoracitatē, quæ in bello crudiuora eſt: inde in ſacris etiā
literis legas, Gladius meus deuorabit carnes. Hinc & Mauorti nomen, ut nōnul
li arbitrati ſunt, quaſi mares uorantē dicere uoluiſſent: bellatores enim mares eſ-
ſe debere, & mares dici, alibi oſtenſum. Martios porrò lupos Virgilius, Martia-
les Horatius uocāt. Et apud Plautū eos in tutela Martis cognoſcit Strabax ado
leſcēs, ita profatus: Fuit ędepol Mars meo iratus patri: nam oues illius haud pro
cul abſunt à lupis. Græci ſanè Poëtę λυκόφρονας uocāt ſtrenuos bellatores: ualidi
enim omnino ſunt lupi, & in fallendis hoſtibus aſtutiſsimi. Robur uerò eorū
plurimùm in armis eſt, ut apud eundem Plautum:

Quaſi lupus ab armis ualeo, clunes infractos fero.

B Ob aſtutiā uerò Pindarus aduerſus inimicos cōparare ſe unumquenq́ꝫ monet
λύκοιο δίκαν, more lupi, ad id ſcilicet reſpiciēs, quòd lupus tortuoſis ambagibus ue
ſtigia perplexa ponit, modò hac, modò illac procurrens, ut non facilè qua te par-
te ſit inuaſurus, aſpicias.

RAPTOR.

BEllicoſis uerò uiris pleriſq́ꝫ omnib. is natura mos inſitus, ut cōuectare iuuet
pręđas & uiuere rapto, id quod etiā inter præcipua uirtutū ſuarū præconia,
magnificè atq́ꝫ glorioſa admodū recenſere ſolent. Vnde furacē & raptorē homi-
nem per lupū oſtendi, multi aptū & congruēs exiſtimarūt hieroglyphicū: quod
quidem minimè alienū eſt à ueterū diſciplina, eorum maximè Philoſophorum
conſenſu, qui palingeneſiā poſuere, ut remotiorē doctrinā illam, quā ab Ægy-
ptijs acceperāt, nouo cōmento huiuſmodi fabularū inuolucris occultarent. Illi
enim hominem qui ſemper promptus & paratus fuiſſet ad rapinas, poſt obitū
in lupū abire tradiderūt, ut in Phædone Socrates: quę tamē dictata Porphyrius
& Iamblichus nō ſunt paſsi diutius in tenebris latitare: ſed quid ea ſibi uellent, la
tiſsimè omnia pandere curæ preciū habuere. Hos ſecutus Poëta Claudianus,
C prædones ait ab Rhadamantho lupis obijci ſolitos: ridiculeq́ꝫ, ut aſſolet, Ariſto
phanes Simonem bonorū publicorū depeculatorē exprimi per lupum à Nebu
lis iocatur. Et lupi nomen in diuinis literis, ut obſeruarunt theologi, nō ſecus ac
uulpeculę, ſemper in mali cuiuſpiā ſignificatū accipit̄. At cacodæmon eſt inter-
dum lupus, plerunq́ꝫ tamē raptor, Euangelio: Intrinſecus aūt ſunt lupi rapaces.
Quòd uerò Iacob ait, Beniamin lupus rapax, mane capiet prædam, ueſpere au-
tem reddet, de Pauli conuerſione dictum, & Eucherius & alij pleriq́ꝫ putant.

IMPROBITAS MERETRICIA.

ET qui meretriciam improbitatē per lupæ ſimula
crum ſignificari cōtendunt, hieroglyphicū nimi-
rum id à rapacitate deſumptū autumāt. Notū enim
meretrices lupas appellari, & inde Lupanaria dici. Ea
de cauſa Meſſalina, flagitioſum imperatoriæ maieſta
tis dedecus, Lyciſcæ nomen mentiri delectabatur, de
qua Satyricus Poëta:

Tunc nuda papillis
Conſtitit auratis nomen mentita Lyciſcæ.

Cicero Miloniana: Clodius semper secum scorta, semper lupas ducebat. B

FORMIDATOR INANIUM.

Atque hoc tam bellicosum, tam noctiuagum animal, minima quadam re, lapidis quippe alicuius audito tantùm strepitu, terreri solet. Unde sacerdotes Ægyptij, si quem uanis rumoribus, & inanis rei formidine consternatū indicare uellent, hieroglyphicum ex lupo & saxi telo aliquo propè afsito facere consuerunt: ita enim est eorum ingenium, ut qui neque ferrum euitent, neque fustem tremescant, lapidē tantùm impendiò perhorrescant, cuius ictum adeò perniciosum sentiūt, ut qua parte tacti fuerint, computrescāt, uermibus quàm ocyssimè redditis. Quinetiam reperti sunt qui uel duorum concussu lapidum strepitum cientes, ferocissimos à se lupos abegerint. Nobis pueris narrare solebat Laurentius pater, homo minimè uanus aut fabulosus, cū is ex Noricis Alpibus in Bellunensem agrum descenderet uia plurimū scrupulosa, sibi nocte præuento ad quintū ab urbe lapidem repentè tris lupos uisendæ magnitudinis apparuisse, quos cùm qua ratione summoueret, secū agitaret, id sibi diuinitus incidisse menti, ut deiecto in terram retinaculo, quo per noctem equus ad præsepe religabatur, altero capite manu comprehenso, id cœperit ponè trahere: quod quidem annulis fibulisque aliquot ferreis preditū cùm ingentē per uiam strepitū cieret, saxeosque scrupulos quotquot incursando offendisset excitaret, perterrefacti repentè lupi, quasi uis magna canū incubuisset, præproperè fugam arripuerunt. Non prætermittam super hac lupi trepidatione, hominem à lupo præuisum subitò consternari & uocem amittere, quod non ex Virgilio tantùm, sed & ex Platone Politijs habetur: atque ita uice uersa, si homo prius lupum uiderit, eum eadem pati. E

INDEMNIS FUGA.

Hominem in hostes illapsum, qui parua admodum iactura facta euasisset, ostendere si constituissent, lupum extrema cauda glabrum facere consueurant: is enim agitatus à uenatoribus, quasi conscius sibi amatorium uirus exiguo eius inesse uillo, ne captus humanæ omnino satisfaciat uoluntati, eum abijcit: aiunt enim non idem pollere, nisi uiuenti direptum. F

TUTUS RECEPTUS

Eum uerò qui uel prædatum, uel in aciem progressus, maiore incumbente ui quàm sustinere se posse confideret, se nulla accepta clade in tutum recepisset, indicare si uellent, currentem lupum, cauda præcipuè sub uterum immissa reductaque proponebant. Summa enim lupo calliditas in periculis declinandis, primumque illi studium fuga sibi cōsulere, seque sospitem syluis reddere: unde λύκος περὶ τῆς βοὸς φεύγει, habetur in adagijs. Reducere uerò caudā sub uterum, præcipuum est signum pauitantis. Quod cùm Maro noster non ignoraret, ingenium eius descripsit his uersibus, quos recitare non pigeat:

Ac uelut ille, priusquam tela inimica sequantur,
Continuò in montes sese auius abdidit altos
Occiso pastore lupus, magnoque iuuenco,

Conscius

A *Conscius audacis facti, caudamq́ue remulcens*
Subiecit pauitantem utero, syluasq́ue petiuit.

ABORTVS.

SAcerdotes ijdem Ægyptij si mulierem abortientē indicare uellent, picturam
eam instituerāt, qua Lupus ab equa calcibus impeteretur, uel aliquo modo
calcaretur, propterea quòd persuasum habebatur, ita ea inter se natura dissidere
animalia, ut prægnans equa si Lupum tetigisset, statim abortū faceret: neq; hoc
effici de tactu solū, uerùm etiam si uestigium tantū illius presisset, tantam in-
esse Lupo ueneficij uim, ut omnino abortiret.

AB INFORTVNIIS POTENTIOR.

LOngè uerò diuersum illud, quòd hominem ex infortunijs calamitatibusq;
beatiorē potentioremq; factū significare si uellent, equū in cuius clunes Lu
pus morsum infixisset, effingere consuerunt: ferunt enim equos quibus dimica
tio cum Lupis fuerit, præstantiores reddi. Eos Græci λυκοσπάδας, nos uolsilupos
dicere possumus, nō ea quidē de causa quam nonnulli cōmenti sunt, ita eos à fre
B natis lupis utpote animosis & ferocibus appellatos, sed quia multorum experi-
mento compertū est, pullos qui cum Lupo certarint, euaserintq;, in bonos & ue
locipedes mox euadere: huiusmodi enim euentus equos & animosiores & per-
niciores reddit: imò quia & animosi & agiles fuerint effugerūt: factoq; ita in fe-
ris periculo solemus eos approbare, idq; omniū consensu receptū. Qui tamē ab
iniuria ita ferox euadit, longè ignauior fit naturæ secreto quodā, si, ut Pamphi-
lus lib. Rerū naturaliū tradit, Lupi uestigiū calcarit: tūc enim ait eum cruribus
obtorpescere. Quin etiam tanta est illi cum equo naturæ dissensio, ut eum quan
tumlibet ferocem & generosum, uel mortuus & terra cōditus absterreat: inuen
tiq; sunt hodie qui omniuolam principum quorundam impotentiam elusuri,
cùm equū haberent insigniorem, quem loci dominus sibi deposcebat, admoniti
sunt lupinū intestinū in uia, qua producēdus erat equus, clanculū sepelire, eaq;
mox equus in principis conspectū eductus, simulac intestini odorē sensit, nulla
unquā agitatione, nullisq; stimulis impelli potuit ut eà transiret, atq; ita uel ster
nacis, uel indomiti, uel renitentis accepta nota, repudiatus à principe, priori do-
mino suo relictus est. Addam & hoc naturę miraculū: equis torminū doloribus
C cruciatis nullum præsentius esse remedium, quàm intestini lupini cinctus, quē
Romæ in usum huiusmodi asseruari apud plerosq; cōperi. Quod uerò de con-
sternatione dicebamus, nō sunt noua hæc cōmenta, ut terriculamenta infodi so-
leant, quę uel hoc uel illud animal insigniter abhorreat. Nam apud ueteres quo-
que uiguit hæc superstitio, ut eo loco, quà iter acturi sunt equi, infossa aliqua
his terrorē incutiant, & ab incœpto cursu aliorsum auertant, uel cōsternati ulte
rius progredi recusent. Porrò Amphionem Thebanū memorant Pelopi quæ-
dam tradidisse, ut ob iter sepelirentur, quibus non Oenomai modò equi perter
refacti sint, uerùm omnes quotquot illac in posterum cursum arripuere: extitis-
seq; loco nomen taraxippo, de re inditum.

IMPATIENS FAMIS.

IIdem hominē famis impatientē exprimere si curassent, Lupū uel hiantē ore,
uel terrā mordicus apprehendentē hieroglyphicè figurabant. Lupus enim cū
prædæ inhiat, rictu latè diducto currit: alioqui si prædę copia nō fuerit, peculia-
re habet esuriens terrā deuorare. Sunt tamen qui non hoc ad saturitatē à Lupo
fieri contendant, sed ut iumentū aliquod inuasurus grauior & ponderosior fa-

ctus prædam citius defatiget, cui statim, qui mos est illi, se dentibus appenderit, quę quidē est Alberti opinio. Sed quoniā ita in Luporū ingeniū incidimus, non iniucundum relatu fuerit quod apud eundem autorem de lupi cuiusdam industria pro comperto ponitur: hunc scilicet cùm animaduertisset syluestrem quandam suem cū numeroso fœtu ad locū auena satū itare pabuli gratia, offendissetq; prostratū arboris truncū ramis etiamnū prostantibus, arrepto in os ligno librarum circiter XL. super truncū efferri saltu assueuisse, ac in ramos repere, mox adueniente cum prole porca unū cursu rapido de porcellis arripit, in arborem festinanter scandit, ibiq; tutò consistens rapto potitur, & in matris conspectu frustra adgrunnientis & sæuientis filium depascitur. D

PROPERANTIA.

CElerius quid maturatū per lupi catulum significari semel tantū reperi: Lupam enim intra XII. párere dies fabulantur Ægyptij. Sed enim Philostephani super hoc uerba, ut locū superius tactū ampliemus, quantū mihi uidetur, nō rectè accepta sunt, qui libro, cui Cōmentaria nomē fecit, dicere uidetur, XII. esse certos anni dies, quibus lupæ omnes pariāt. Aristoteles sanè, quòd fœtū XII. tantùm gestent dies, esse inexploratū sibi profitetur: perinde ac illud etiā quòd aiunt eas semel tantùm in uita párere. E

ANCEPS CONSILII.

VUlgatum autem & adagijs & hieroglyphicis illud est, hominem qui Lupum auribus teneat, significare quempiam in eo statu, quo negotium aliquod neq; relinquere, neq; exequi tutò possit. Nam res prouerbio cōfirmata, & ferē in primis, Tiberijq; præcipuè usurpatione dictū repetitum. Et Phormione Terentius, Antiphonem dicere cōfingit, auribus se tenere Lupum, neq; quo modo dimitteret eum à se inuenire posse, neq; qua ratione retineret scire. Et causa eius ambiguitatis sponte satis manifesta est, quam hìc repetere mihi minimè necessarium uidetur.

VENEFICIORVM AMVLETVM.

ILlud potius referam, hominē tutum à ueneficijs per lupi rostrum significari, quòd persuasum est id si portis pręfixum fuerit, ueneficia ei nō obesse familię, quæ ædes illas inhabitet. Hæc uerò ueneficiorum cōmemoratio adducit in memoriā mihi homines in Lupos transformari minimè olim fabulosum habitū. De Demarcho enim Olympionica, qui demutatus in Lupū, decimo pòst anno rursum faciem receperit humanam, apud Pausaniam legere est, & apud Pliniū: peculiareq; id Arcadibus fuisse, ut trans paludem quandam prouecti, in lupos abirent, & si per nouenniū humanas carnes abstinuissent, decimo pòst anno eòdem reuerti, unde transuecti fuerant, ac in homines redire, decem annorum addito senio. D. etiam Augustinus, Ciuitate Dei, Varronem ait hæc de Arcadibus memoriæ tradidisse. F

PEREGRINVS.

CIuē ex boue, animali quippe domestico, nobiscū alito atq; educato, significari loco suo diximus. Ex lupo aūt peregrinū intelligi, historia eadē ostendit. Danaus enim cū in Argiuos mouisset peteretq; Gelanorē expelli, qui tunc Argis imperabat, lupū & taurū pugnātes cōspicatus, se lupi uice statuens, quinā foret pugnæ exitus operiebat. Lupo uerò uictoria potito, ædem Apolloni Lycio uouit,

A uouit, atque ita rerũ potitus est, cùm facilè ciuibus persuasum esset deos uictorem Danaũ per portentũ eiusmodi designare, quòd Gelanor inter eos educatus esset hic uerò peregrinus foris aduenisset: itaque in imperiũ ascitus expulso Gelanore: eaque de causa in Argiuo foro Lupi & Tauri inuicem pugnantiũ effigies ex ære quamdiutissimè permanserũt, quas Pyrrhus Epirotarũ rex inspectas exhorruit, domestici admonitus oraculi, tunc instare sibi fatalem diem, cùm Lupũ & Taurum pugnantes aspexisset. Quantum uerò pertinet ad portentum, eadem sentiunt Pausanias & Plutarchus, Gelanorem per bouem, Danaũ per Lupum acceptos: sed in re gesta referenda id diuersi abeunt, quòd Plutarchus Danao portentum oblatum scribit, Pausanias ciuibus animaduersum, ciuilique contentione de imperio certatum, dilatisque in alterum diem comitijs, mane monstrum id accidisse, populique iudicium fuisse ut Danaus in regnum admitteretur, Gelanor profugus solum uerteret.

MACEDO.

MAcedonem Herculis comitẽ, qui sub Osiride militauit, ea de causa per lu-
B pumsculptum intelligi Diodorus asserit, quòd is lupi gestamine delectaretur. Iam & Romani ueteres lupum inter militaria signa statuere.

SALII.

IN recentiorũ uerò Impp. Theodosij, Honorij, & quorundam aliorum domestico canone, quo legiones ordinesque totius eorum militiæ recensentur, Saliorum quoque habetur insigne, qui eo appellati nomine sub militũ Præsentiali nuncupato militabant: parma quippe cuius aureus erat umbilicus, quem ruber ambibat circulus, hunc alius latior uiolacei coloris admodum diluti, in summo cuius rosa erat: à medio lupi hinc inde dimidij duo, qui ad florem supernè positum spectabãt, mox parma rubro margine claudebatur. Minimè uerò mirum, si qui Saliorum sibi nomen adsumpserant, Martis etiam animalia in gestaminibus habere uoluerunt.

AVGVRIVM MORTIS.

IN aruspicina sanè inuenias Lupum mortis auspicia fecisse: Maximino enim Imperatori, uiro & Thraci & bellicosissimo, exitium portenderunt lupi circiter quingenti simul ingressi urbem in quam ipse se receperat, cùm in Italiam ad-
C uersus Maximum & Balbinum profectus est. Et coloniam quam C. Gracchus instaurata Carthagine, quam Iunoniã appellauerat, deduxisse fertur, infelicem futurã aruspices dixere, propterea quòd lupi bis metas ibi positas subito incursu subuerterant, infaustum huiusmodi ostentum esse asseuerantes. Et ea Iudæorum clade quam sub Hadriano passi sunt, lupi & hyænæ per urbes passim irruentes ululabant.

PESTILENTIA.

APud Philostratũ lupus futuræ pestilentiæ signũ est, ubi Palamedes, propterea quòd lupi ex Ida frequentes in pueros qui castris ministrabant impetum fecerant, suadet Apollini Lycio sacrificandum, qui feras eas suis met sagittis interficeret, ac simul imminentis pestilentiæ calamitas summoueretur. Apud Sicyonios templũ erat olim Apollini Lycæo dicatum ea de causa, quòd ferunt aliquando lupos ita eorum gregibus infestos, ut nullum possent ex re pecuaria

fructum percipere: quare consulto Deo responsum acceperũt, ex ligno quodam arido quod humi iacebat corticem detrahendum, eumq; admixtum carnibus feris exponendũ: quas cùm illi gustassent, internicione periere. Sed & apud Trœzenios Dianæ Lyceæ templum fuit ab Hippolyto dicatum, inde, ut Pausanias putat, expulsis lupis. D

PROSPERITAS.

FElicioribus uerò auspicijs lupa geminos Marte satos educat. Trogo enim commentum placet, ea de causa Romulum & Remum Martis filios dictos, quòd nutricem lupam habuerint, propterea quòd lupa in Martis tutela esset. hinc antiqua Romæ tot extant monumenta, in quibus Romulus & Remus parui atq; lactentes lupinis uberibus inhiant. Eadẽ in somnis uberibus suis Seuerũ alit in imperij futuri præsagium. Neq; prætereundum quòd Geloni Syracusano adhuc puero, & in scholis erudimenta prima discenti, lupus auxilio fuerit, ut imminenti uitæ periculo subduceretur. Nam cùm & præceptor eius & frequentes discipuli in ludo literario essent, uisendæ magnitudinis lupus irrupit, Gelonisq; tabulis morsu arreptis ire foras properabat. Gelon haudquaquã territus, E ne tabellis priuaretur eas manu non segniter tenens lupum sequebatur: postea uerò quàm foras processere, gymnasium repentè corruit, magistrũq; & condiscipulos oppresit, Gelo incolumis euasit.

HYAENA.

RAM penè Hyænam præteriturus, autorum offensus perplexitate, tam diuersa super ea tradentium, ut parum cognita esse animalia suspicarer: sed quoniam non ei legi addictus sum, ut animalium historiam perscribam, sed quæ tantùm ad Ægyptiorum cõmenta faciant perquiram, cuiusmodi ea sint, ex ijs quæ collegimus, intelliges.

VICTVS HOSTIS.

HIeroglyphicum Hyænæ præcipuum erat contentionẽ, ut apud Ægyptios sacerdotes reperi, significare. Quòd si uictum hostem intelligi uoluissent, eum à dextero latere statuebant, quòd aiunt, si ad dexteram conuersa cum uenatore pugnam inierit, eam semper esse potiorem. Nam cùm flecti nisi circumactu totius corporis nequeat, spina continua per collum & dorsum totum porrecta, F prægresi hominis uestigia occupare conatur: quod si successerit, quasi magica quadam ui, quę in eius tantùm dextera corporis parte pollet, alienari mente circumuentũ hominẽ, & si equo insideat, decidere, atq; ita omnino uictũ interfici.

VICTOR HOSTIS.

SIn uictorẽ hostem significare uellent, animal idem cum uenatore ab læua congressum effingebant, quòd diuulgatum est Hyænam si non ab læua hostem occuparit, nihil ea magica ui pollere, ipsam uerò quasi attonitam deficere, ac nullo penè negotio capi. Sedenim quæsierit aliquis, si pingenda sit Hyæna animal orbi nostro incognitum, qua figura sit. Tradunt eam magnitudine & colore lupi præditam, hirsutiorem tamen, acie in utraq; oris parte perpetua, oculo uario, & colores mutante, nullis gingiuis, dente continuo, equina iuba per collum & dorsum totum setis durioribus inhorrescenti: neq; imaginarium esse animal, ut pleriq; suspicantur, de quo grauissimi tot autores permulta quamdiligentissimè disseruerint, quæ nisi ex uisu ijs cognita fuissent, haudquaquam puto eos in re uana atq; mendaci usqueadeo laboraturos.

Mo-

A MORVM INSTABILITAS.

INstabilem uerò quempiã, nihil quippe in eodem uitæ tenore ac modo, quem sibi proposuisset, perseuerantẽ, sed aliàs quidem probum, fortem, audacemq́ tam animi quàm corporis sui domitorem, aliàs uerò improbum, inualidum, miserumq́, & ad cupiditates omnes impotentẽ, significare si uellent, Hyænam itidem hieroglyphicè proponere consuerunt: huic siquidem animali utranq́ inesse naturam, & alternis annis esse marem, alternis fœminam fieri, Ægyptij præcipuè prodiderunt, & Ægyptios secuti pleriq́ alij. Cæterùm Aristoteles cõmentitium hoc esse profitetur, uulgoq́ persuasum eas annua uice sexum permutare: quia captæ aliquot (perquã raro autem capiunt, præsertim fœminę) tenellæ adhuc sine genitalibus fuerint. Mares enim impendiò timent libidinis æmulos, & ideo grauidas custodiũt, morsuq́ prolem masculam ubi detur occasio castrant. Licet nõ sum nescius traditum à grauissimis autoribus, habere quid Hyænam sub cauda positum figura simile genitalis fœminæ, sed sine ullo meatu, sub quo meatus excrementorum sit: uirile uerò similiter atq́ in lupis & canibus habetur.
B Fœmina etiam pręter suum illud, simile ut mas habet sub cauda sine ullo meatu, à quo excrementorũ meatus est: sub eo genitale uerum habet. Id ita esse contendit Aristoteles, qui difficulter unicuiq́ Naturæ miraculo uidetur assentiri. Sed miror in hoc tam ueteres quàm recentiores autores diuersos ab Aristotele tam constanter ire, quod ab ijs temerè fieri haudquaquam adduci possum, cùm præsertim Ælianus historiæ huiusmodi scriptor diligentissimus tradat, τὴν ὕαιναν τῆτε μὲν ἄῤῥενα εἰ θεάσαιο, τὴν αὐτὴν εἰς νέωτα ὄψει θήλειαν, εἰ δὲ θήλειαν νῦν, μετὰ ταῦτα ἄῤῥενα. κοινωνοῦσι δὲ ἀφροδίτης ἑκατέρας, καὶ γαμοῦσί τε, καὶ γαμοῦνται, ἀνὰ ἔτος πᾶν ἀμείβουσαι τὸ γένος. Hyænam siquando quis marem inspexerit, eandem mox fœminã uidebit: sin modò fœminam: postea marem aspiciet. Promiscuè uerò coitu alterutræ coniunguntur, ineuntq́ & ineuntur, per annum unum sexus uicissitudinem alternantes. Qui quidem autor cùm Aristotele longè posterior fuerit, id scriptis credere minimè ausus esset, nisi aut compertum ipse, aut fide dignorum testimonio certum habuisset. Accedit & Tertulliani scriptoris & doctissimi & diligentissimi autoritas, qui ita scribit: Hyænam si obserues, sexus annalis est, marem & fœminam alternat.

ADVERSAE FORTVNAE DOMITOR.

C ADuersas uerò calamitates & infortunia toto uitæ cursu intrepidæ superantem hominem insignire si uellent, Hyænæ corium indutum eum pingere solebant: quippe quòd ex Magorum superstitionibus persuasum est, qui corium id induerit, aut aliquid ex eo secum habuerit, quaqua eum uel per medios hostes penetraturum, neq́ futurum quenquam qui illi iniuriam inferre ausit, usqueadeo hinc eius incolumitati cautũ esse: ut iam credi posit, eos qui linguã Hyænæ sub pede habeant, quod idem Magi perhibent, à canibus minimè tanquam Scipiones alteros latrari.

LARVARVM LACESSITOR.

HÆc ab Ægyptijs sacerdotibus super Hyæna tradita sunt. Vnum addidere Latini, ac pulcherrimũ quidem hieroglyphicũ: ut si hominem laruas, ut ita dicam, incessentẽ, neq́ defunctorũ manes quiescere permittentẽ, maledicta quippe & accusationes in mortuos ingerentẽ cõminiscentemq́, notare uellent, Hyænam in sepulchretis monumentũ aliquod effodientem faciãt, cùm satis exploratũ sit ab uno hoc animali sepulchra erui inquisitione cadauerũ, quòd sit humanæ carnis auidissima. Iulius Capitolinus eas Belbos appellatas ait in uita

Gordiani tertij, decemque tunc temporis fuisse in urbe Roma profitetur. Visa uerò tunc est illa dentis unius perpetua series, qua prædita est Hyæna: id quod ne mirum adeò sit, in quibusdam etiam hominibus aliquando spectatum. Nam Prusiæ regis filius unum tantùm os habuit dentium loco, obque id Monodos appellatus. Ita & Pyrrhus rex Epirotarum. Porphyrius eo cõmentario quod de abstinendo ab usu carnium conscripsit, ab Indis ait Hyænam hanc Crocutã uocitari: sed Crocutam autores diuersam ab Hyæna ponunt. Reliquum est de antipathia quæ intercedit Hyænæ cum Panthera, dicere, qualeque inde factum sit hieroglyphicum: quocirca & hoc & alia eius significata memorabimus. D

DE PANTHERA.

SPECIOSIOR ATQVE VALIDIOR A DETERIORE SVPERATVS.

QVàm tetrum animal Hyæna sit, quamque aspectu fœdum, ex ijs quæ superius allata sunt cõstare unicuique potest. Longè uerò diuersa est Panthera, qua nulla penè fera est uillorum uarietate speciosior, uehementior nulla, nulla impetuosior: uis tamen occulta quædam Hyænæ, Pantheram exuperat. Quare cùm sacerdotes Ægyptij superatum ab inferioribus uel à deterioribus hominem intelligi uellent, duo tergora, Pantheræ unum, Hyænæ alterum cõmittebant, assuebantque: siquidem compertum est tanta inter se repugnantia ea dissentire, ut si simul assuantur, uel etiam contraria suspendantur, Pantheræ pili decidant, Hyænæ uerò nullo detrimento afficiantur: quæ quidem tanto esse Pantheris metu dicitur, ut occupatæ ab ea, tanta animũ consternatione despondeant, ut ne resistere quidem conentur. Hinc autem commentum putarim, pilos cuiuscunque generis & inutiles, maximè palpebras, auferri medicamento quodam ex Hyænæ corde in cinerem concremato, & cerebro eius illito. Præstant hoc etiam, quod Hyænæ tergus in Pantheræ pilos efficit, Aquilarum pennæ, quæ admixtas reliquarum alituum pennas deuorant. E

IMPROBITAS.

INsatiabilem autem hominem, & omnium appetitorem, per Pantheram significari ea de causa fertur, quòd nullum non animal ea uenatur, unde illi nomen: nam Panthera græcum omnino uocabulum agnoscit Varro, quod ab omnifaria feritate, adde etiam uenatione, deducitur: siue quòd omnium penè ferarũ coloribus uariegata spectetur: nam & hæc atque Tigres maximè omniũ animalium uarietate insignes perhibentur. Sanè inter pantheras, pardalin fœminã, pardum marem plerique agnoscũt. Aristophanes huius non immemor improbitatis, pardali notam inurit impudentiæ, cùm neque ignem neque pardalin æquè impudentes ait atque fœmina est, quippe quæ omnia corripiat atque consumat. F

DISSIMVLATOR INGENII.

PRæterea hominẽ Ægyptij suorum uitiorũ dissimulatorem, quique prauum, quo præditus esset, ingenium ita occultaret, ne uel à domesticis deprehendi posset, pantheræ simulacro notabant. Ferũt enim eius odore mirè solicitari quadrupedes, sed capitis toruitate terreri: quod ipsa docente natura satis intelligens, occultato eo, ac odoris tantùm facta copia inuitatas corripit: atque hæc est eius in uenando solertia. quamuis Plinius animalium nullum odoratum putat, nisi credamus, ait, de pantheris quicquid dictum est. Sentiunt tamen cum Ægyptijs

A ptijs Aristoteles & Plutarchus, qui plurima dicunt animalia magno studio pantheram sectari odore eius delectata: quod, nisi Plinius odorem pro suaueolentia capit, nonnihil admirationis afferre potest, cùm ferarum & omnium dubio procul animantium odor quotidiana mortalium experientia canibus innotescat. Quin equi odore tantùm Cameli percepto, in fugam auerti perhibentur. Recitata est loco suo historia, quemadmodum Cyrus aduersus numerosissimũ Crœsi equitatum dimicaturus, Camelos contrà instruxerit, quorum odore consternati equi, fugam ruptis ordinibus corripuerint, Crœsi conatum ita frustrati.

EBRIOSITAS.

QVòd autẽ odore usqueadeo intenso Panthera polleat, eam Philosophi causam arbitrantur, quòd maxima prædita sit caliditate, indeq; odorem illum excitari: cumq; ita cum uino cõsensum quendam habere uideatur, Baccho ea olim fertur dedicata. Sed quoniam sunt qui per eam ebriositatem intelligant, hieroglyphicum à re ipsa desumptum ego crediderim: sunt enim Pantherę uini ad modum auidæ, & à uenatoribus ebriæ plerunq; capiuntur, fontibus quo pota-
B tum eunt, suauissimo, perueteri potentiq; uino medicatis, tanta copia, ut fonticuli aquula longè superetur: exiliores enim ad hoc fontes dedita opera peruestigant. Interdum ne rem perditum eant, & simul operam eludant, si latebrarũ commoditatem iuxta fontem nacti fuerint, perforatas arundines intra terram modicum defossas in fontem uno immittunt capite, altero in locum ubi delitescunt, adducto, obseruatoq; animalis aduentu, per utrem ad hoc paratũ statim tubo uinum infundunt, quòd uina ueluti uena de fonte prosiliens, meracitate sua magis illectat, remq; celerius maturat, illis plerunq; anteaquàm sitim expleuerint, procidentibus. Vidimus sanè nummum antiquissimum ex ære quod apud Maffæos habetur, in quo Liberi caput iuuenile hedera redimitum, ab altera uerò facie Panthera & Thyrsus pulcherrimo opere cusi sunt. Et in Gallieni plerisq; Pantherę nota est cũ inscriptione LIBERO P. CONS. AVG. Sunt qui Tigrin esse contendant, de qua paulò infra dicemus.

MORVM VARIETAS.

QVoniam uerò Panthera uarijs est maculis colorata, pleriq; morum uarietatem per eius pellem ostendere instituerunt. Nam & earum genus uariè ab
C autoribus appellatum, procq; Pantheris Variarum nomen apud Latinos receptum. Quare animaduertendus est apud Pædianũ locus Vbi Vercias pro Varias hactenus ferè passim lectum est: de Pantheris enim illic loquitur. Eædem & Africanæ simpliciter uocabantur, quòd in Africa frequens admodum est earum genus: fuitq; uetus senatusconsultum, ne liceret Africanas in Italiam aduehere, Gn. Aufidij tribuni plebis rogatione mox derogatum. Sanè Claudius Cæsar in spectaculis, ut apud Tranquillum est, exhibuit Africanas, conficiente turma equitum Prætorianorum. Quantum uerò pertinet ad colorum uarietatem, iocose dictum apud Plautum, Epidico, ubi Thesprio uariè se ualuisse dicit: cui respondet Epidicus, Caprigenum & Pantherinum genus sibi non placere, in quo quidem non coloris tantum uarietate sensus est, ut interpretũ bona pars opinatur, sed ab ipsius Capræ natura sumptũ, quæ ferè semper febricitat. Quod uerò spectat ad Pantheram, uarietas morum nõ ex uario eius colore tantùm intelligitur, sed quòd & uehemens est, & ad impetus propensa, & pernix, corporeq; ad agitationem perquàm idoneo. Vnde per eam in diuinis literis uarij animorum motus indicantur, de qua Hieremias: Nunquid Æthiops pellem suam

immutauit, & suam Pardus uarietatem? quod nō solum, inquit Ambrosius, de figura, sed etiam de mobilitate furoris accipitur, eò quòd Indorum populus, & atri homines Æthiopum genus, ad fidei pietatisq; candorem iuuitati, tenebrosis terræ cauernis insueti, inquietisq; ac mobilibus mentis atq; animi mutationibus decolorati, boni propositi gratiam tenere non possint, neq; ad emendationē correctionémue ullā remeare, qui ferinā semel induerit immanitatē. Eucherius pro dæmone accipit, qui subdolus & uarius sit in humano genere peruertendo. D

DE TIGRIDE.

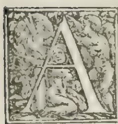

APud Ægyptios tigridem non inueni, apud Græcos & Latinos frequentissimè: de qua significata illa præcipuè celebrantur, quæ ad immanitatem, ad sæuitiam, ad ultionem, ad pernicitatem, ad amorem erga filios pertinent: quin etiam apud aliquot gentes diuini cultus particeps iudicata.

SOL. E

SOlis enim simulacrum esse perhibebatur. Sed Sol & Bacchus idem numen habitum, ut uetus Græcorum habet theologia, eaq; apud Indos in honorē Solis culta. Indi siquidem clunes eius tantùm mensis inferebant, cæteris partib. ob Solis reuerentiam abstinebant. Idq; ea de causa, quòd hoc animal simulac ortum est, priores pedes attollere fertur uersus exorientē Solem: quem Solis adorandi morem Maro uidetur expressisse cùm XII. Æneidos scripsit:

Illi ad surgentem conuersi lumina Solem
Dant fruges manibus salsas. ita in ueteribus habetur exemplaribus.

FEROCIA EMOLLITA.

QVod uerò pertinet ad ferociā, per animalis istiusmodi effigiē descriptā, indomitos & efferatos animos indicamus. Et Poëtæ cùm hominis cuiuspiam immanitatem egregiè notare uolunt, Hyrcanas illas tigrides his ubera prædicant admouisse. Et quæ Bacchi currui iunguntur, ut plerique autores sunt, indicant moderatum uini usum ferocientis animi sæuitiam demulcere. Ita Polyphemus apud Homerum, omnem exuperans crudelitatem, Maroneo delinitus uino, Vlysi mollius adblandiī. Et heroës illi Troiani apud Homerū eundem, qui laudibus arguitur uini uinosus, ferocitatem sæpe, æstuantisq; bile cordis acerbitatem uino deliniere: hominiq; ualde irato apud Plautum propinandum edicitur, ut ille uino bilem diluat. Naturæ enim consentaneum, cibo potuq; rigato corpore, ab eo discuti tristitiam. Quare Zeno Cittieus interrogatus, cur, cùm Philosophus esset, & natura seuerus, in conuiuio tamen hilarior uideretur: Atqui, inquit ille, Lupinum suapte est natura amarum, dulcescit tamen aqua maceratum. Atq; hoc illud est, quòd Armenias curru subiungere tigres, Bacchi Orgijs institutum. F

VLTIO.

VLtionem significare qui uolunt, tigridem & equum ab ea dilaceratum pingunt. Nota est historia, quemadmodum eius uenator, fœtus recens editos obseruat: ad quos, cùm mater pabulatū abierit, auferendos pernicissimo fertur equo, surreptisq; catulis, qui sunt semper numerosi, in cursum fertur quanto potest

A teſt citatiſsimum:reuerſa Tigris ubi nidum uacuum reperit, uelociſsimo curſu totam circũluſtrat regionem, donec fugientem uenatorem deprehenderit, in quem omnem conuertit impetum: ille ſtatim unum è catulis proijcit, ſuſcipit hunc tigris mordicus, & retrouerſa in nidum refert: alacri mox curſu eadem ueſtigia repetit, exiguoq; tẽporis interuallo uenatorẽ aggreditur: ille rurſus catulum alterum abijcit, curſuq; nunquã intermiſſo nauẽ uerſus prouolat. Suſcipitur hic quoq;, & rapidiſsima uelocitate reportatur: idq; & tertio & interdum quarto fit, donec uenator conſcenſa naui uix duobus & nonnunquã uno tantũ catulo ablato aufugiat, equo relicto: in quem illa poſteaquàm fruſtra toto littore frendens deſæuit, omnem conuertit ultionis ſæuitiam, totumq; diſcerpit, & miſerabiles ſocij furti pœnas péndere compellit. Apud Iobem, ut in Hebræo eſſe dicit Eucherius, tigris perijt, eò quòd non fuerit prædam aſſecuta, de fœmi-
B nea arrogantia dictum uolunt.

VLTIO.

PERNICITAS.

IAm pernicitatis ſignificatum ex ijs quæ ſuprà dicta ſunt deſumitur, cùm citatiſsimum equum ter & pluries aſſequatur, curſu retrorſum repetito.

AMOR IN FILIOS.

ITa etiam charitas pietasq;, & affectus in filios ſummus, ex eadem hiſtoria conſideratur: mox & ultionis ſtudium, cùm in relictum equum tanta ferocitate ſæuiat.

MVSICAE HOSTIS.

SVnt qui Muſis auerſum ingenium, omnemq; Muſicæ lepiditatem odio proſequentem, per tigrim & tympanũ pingant. Aiunt enim eam ita tympani ſonũ exhorreſcere, ut eo audito mirabiliter inſaniat, eoq; furoris prouehatur, ut ſemetipſam dentibus impetat, uiſceraq; ipſa ſua fœdè dilaceret atque diſcerpat.

C

DE LYNCE.

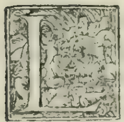

LYncem in luporum genere pleriq; recenſuerunt, eiq; Ceruario cognomentũ indidere. Sunt qui Lynces eſſe quas Græci θῶας uocant, arbitrentur. Sed enim θῶες ex hyæna & lupo mixto genere naſcuntur. Vtcũq; uerò autores uarient, Lyncem Plinius animal eſſe peregrinum & in Æthiopia frequens ait: Ceruarios autem lupos ſeptentrionalibus regionibus frequentiſsimos eſſe conſtat. Sed parũ me mouerit eandem ſpeciem pluribus orbis locis inueniri: nam quæ uidemus in Ceruario lupo, ea in Lynce identidem reperiuntur, acutiſsimus quippe obtutus, macularum in pelle uarietas: unde apud Maronem, Maculoſæ tegmine Lyncis: & quod omnium maniſeſtiſsimum eſt ſignum, Lyncurius lapis ex concreta eius animalis urina.

ACVTISSIMVS OBTVTVS.

NOnnulli igitur cùm lyncem omniũ quadrupedum clariſsimè cernere conſideraſſent, hominem qui uiſu maximè polleret ſignificaturi, animal id hie-

roglyphicum poſuere. Sanè multi eas affirmant conuexa etiam montium uiſu D penetrare. neq; defuere philoſophi, qui fieri poſſe hoc cōmentati ſunt ex imagine quæ certo ab terra ſpatio ſummo in aëre pendeat, quam Lynx, utpote quę ſit oculo admodum defæcato, intueatur. Cuius rei exemplum experimur deiecto in cauū aliquod uas nummo, quem, tametſi longè receſſerimus, ſimulac uas aqua expletū fuerit, intuemur, fundo etiā ipſius uaſis in aquæ ſuperficie ſe oſtentante: quippe rerum earum radijs in aquæ ſummum ſeſe exporrigentibus ea ibi ſpecies redditur, quæ aqua inde ſubducta, uaſculi curuitate intercipitur, ac ne uideri poſsit præpeditur. Ab hac Lynce, Lynceos oculos appellatos, quibus cernendi uis acutiſsima ſit, pleriq; putant. Vnde magnæ uir eruditionis Fran. Petrarcha, petos illos oculos quos lyricis totiens laudibus extollit, ceruarios appellauit, ad id ſcilicet alludens, quòd lyncem ætas noſtra lupum ceruarium arbitratur. Alij oculos lynceos à Lynceo Idæ fratre Argonauta dictos autumat, qui ea quoq; quæ ſub terra condita eſſent ſpectare ferebatur. Poëtæ ſanè pleriq; penetrabilem huius aciem celebrarūt, maximè uerò Pindarus, qui Caſtora in quercu abditū, penetrante per lignum acie ab eo inſpectum, atq; ita coniecto in arbo E rem pilo cōfoſſum interfectūq; ſcribit. Fuit & alter Lynceus, qui Carthaginenſium claſſem à Lilybęo Sicilię promontorio portu Carthaginis exeuntē proſpectare, & numerum cum fide recenſere ſolitus, ſcriptorum teſtimonio fertur. De quo Horatius: Non poſsis oculo quantum contendere Lynceus.

DE VRSO.

Ed iam nos appellat urſus, non iniucunda fortaſſe, niſi oculi iam defeſsi ſunt, ſpectacula præbiturus.

PROFECTVS CVM AETATE.

HOminē originis principio deformem, mox formoſum effectū, ſiue cuius uita ineunte ætate diſſolutior fuerit, nullaq; ratione moderata, cum ætate tamen modus & diſciplina ſanctior accreuerit, Ægyptij ſacerdotes intelligere cùm uellent, urſam fœtā pro hieroglyphico ponere conſueuerunt. Compertū ſiquidem eſt urſam fœtū edere ſine oculis, ſine pilis, cruribuſq; F propémodū & membris alijs indiſcretū, informē deniq; carnem catto minorē, maiorē mure, de qua ungues tantùm promineāt, cætera ſanguis cōcretus eſſe uideatur, quē poſtea pectori femoribus apprimendo fouet eodem incubitu quo uolucres oua, paulatimq; ita conformat, & lingua ſubinde lambendo perfectū reddit. Vtitur hoc exemplo Ambroſius ad nos cohortādos, ne prolem noſtrā, quantū ad animi rationem pertinet, inſtar urſini partus initio editam, ita informem coaleſcere patiamur, ſed diſciplinarū linguis lambendo curemus, ut ad humanam, quippe rationis participem effigiem conformetur. Nam de lingua quę ſignificet eloquentiam, alio diſſeruimus commentario.

EX INEDIA MACIES. MORES OCCVLTI.

ADdunt hominē inedia cōfectū intelligi per urſam in ſpecu latitantē, & ore pedes lambentem: cuius quidem pigerrima eſt natura, ſolitaria, latebroſa, cōmercij ſocietatiſq; cuiuslibet euitatrix: quod eſſe mores eos ſignificat, qui ſoleant in imo mentis receſſu deliteſcere: atq; itidem corpus ſimile ſortita eſt, graue,

A ue, compactũ, indistinctũ, prægelidæ feræ, quæ spelæis in primis gaudet, accommodatũ: unde φωλάδες ἄρκτοι dicuntur à Theocrito. Nam, ut Theophrastus & Sostratus aiunt, ursi primũ antra habitationibus cõmoda ostenderũt: hi siquidem tempore dierum circiter XL. licet longè plures alij ponant, quibus in recessu aliquo delitescunt, priorum pedum suctu uiuere, ac nihil edere perhibentur: cui rei documentum habetur captum per id tempus intestino inani esse, atq; ita id conniuere, ut adductũ propè cohæreat. Id uerò libenter ab eo fieri tradit Ælianus, cùm se præpinguem senserit, ac pleniore corpore grauatũ, quò pinguedine concocta fiat agilior. Apud Eustathium legas Athenienses aliquando famis ultione multatos indignata Diana, quòd ursam, quæ in Munychio eius sacello nata esset, interfecissent, ut ita per inediam affligerentur, qui animal inediæ patientissimum sustulissent.

VIRAGO.

MVlierem præstantem animis, non molli, sed uirili uigore præditã, pleriq; significare dum uolunt, ursam pingũt, Pantherã alij: sunt enim hæ ex omnibus animalibus maribus ferociores animosioresq;, cùm in cæteris fœminæ B sint omnino molliores. Plutarchus tamen non ursam, sed Leænam ponit in hoc albo cum Panthera, ubi rationem inesse brutis disputat. Cæterum in eodem genere fœminas omnes æqua cum maribus fortitudine pollere contendit. Quare Menæchmus etiam apud Plautum, uxorem quam timet Leænam uocat, dum leoninũ cauum intelligit ædes, in quibus illa habitabat. Vrsorum autem sæuitia nobilitatæ sunt regiones, Lucania, Vmbria, Britannia. Nam ex Britannia uelut ex altero terrarum orbe, longa & periculosa nauigatione, ut tunc uidebatur tẽporis, aduecti ursi ad populi Ro. spectacula, maximæ fuerũt admirationi.

PVELLARIS AETAS.

QVia uerò suapte natura ursæ cohibẽt se intra frutices uel spelæa, nisi quantũ pabulationis gratia prodire coguntur, isq; mos plurimũ in rectè institutis ciuitatibus obseruat̃, ut innuptę puellæ domi clausæ custodiantur, non absurdè nõnulli cõmenti sunt puellas ursæ simulacro referre: nam & hoc quoq; sapit antiquitatẽ. Siquidem apud Euripidem Hypsipylę, & apud Aristoph. Lemnijs ac Lysistrate, puellas apud Athenienses olim ursas uocari solitas legimus: & apud C Pollucẽ ἀρκτεύειν uerbũ inuenias, quod latinè sonat in ursas abire. Id uerò erat cũ puellæ, anteaq; nuptiarũ tẽpus appeteret, pudicitiæ causa Dianæ consecrabant̃.

PROVIDENTIA.

NEq; illud dissimulandum, licet ab Ægyptijs minimè traditum, quòd per recedentem in cauum ursam, nõnulli prouidentiam significari uolunt. Vrsa enim, ut apud Ælianum legas, ita prouida est, ut saluti suæ consultura, cùm se in cauum recipit ad peculiarem inediã, ne per uestigia deprehendi posit, tantum illi natura calliditatis indulsit, auersis uestigijs irrepat retro, eo scilicet modo quo traxit Auentinas Cacus in antra boues, atque ea specie uenatores fallat, cùm egressa inde uideatur, non autem ingressa.

IRA.

NEq; defuere qui per ursi simulacrũ iram immanẽ intelligi uoluerint, quòd id animal immodicis soleat animis excitari, & in omnem truculentiam efferri: unde apud Claudianum legas, Rhadamanthum solere ursis ingerere truculentos. Sanè Mathematici iracundum eum futurum dicentes qui sub primo & uigesimo Tauri gradu nascitur, ursum ibi statuunt retro spectantem, hoc est,

ad ea quæ facta sunt indignantem. Hinc Martialis lib. VI.

Rabido nec perditus ore,
Fumantem nasum uiui tentaueris ursi,
Sit placidus licet & lambat digitosq; manusq;. Ira enim, ut Theocritus, ποτὶ ῥινὶ κάθηται. Quin ab irritatione nomen olim ursis impositum: Vr enim hebraica lingua incitationem ad iram significat: & Vr Madianitarum Rex ab Israëlitis occidione cæsus, significat, ut Adamantius interpretatur, affectum huiusmodi ab ijs qui Deum sequuntur debere protinus abscindi. Alij nequaquam abscindendum censent, sed ueluti subsidio paratum diligenter asseruandum, ut cùm res postularit, aduersus nosmetipsos, pro ijs quæ inutiliter turpitérue gesserimus, irascamur. quam solam animi perturbationem etiam Epictetus sapienti cedit. Hæc enim iusta & necessaria iracundia est, ut nostri censent, qua unusquisq; in ijs quibus errauit, aut perperàm gesit, indignatur, & semetipsum incusat. Ex qua quidem indignatione ignis quidam in nobis accenditur, qui uelut in agrũ sterilem immissus, consumptis excoctisq; uoluptatis pessimæ radicibus, bono diuinarum institutionum semini glebam præparat fœcundiorem. Atq; hic ille E ignis est, quem se Assertor noster profitetur in terram immissurum, atq; ut succendatur, non indiligentem operam daturum. Alibi uerò indignatio ferociaq; ursina in diuinis literis indicium fuit Hierosolymitani excidij, ut Eucherius interpretatur 4. Regum. Nam cùm Elisæus ascenderet in Bethel, scandenti semitam obuiam facti sunt pueri paruuli de ciuitate egresi, qui illudebant ei dicentes, Ascende Calue, ascende Calue. Quos Elisæus indignitate rei commotus, in Dei nomine deuouit, cõtinuoq; ursi duo de saltu proximo prodierũt, qui ex eis duos & quadraginta pueros lacerauerunt. Id sub figura tunc gestum, Imperatores duos præmonstrabat Vespasianũ & Titum Romanorũ Principes, qui post duos & quadraginta annos ab ascensu Domini, captis Hierosolymis, tantam Iudæorum desolationem fecere, ut deletum penitus sit eorum regnum,

IMBECILLVS PRINCEPS.

Ciuitatem imbecillo rectam principe significare qui uolunt, ursi caput pingunt: inualidissimum enim est urso caput, quod contrà leoni fortissimum. Aiuntq; ursos aluearia non mellis pabulíue ullius gratia incessere, apesq; irritare, sed salutis ergò, ut scilicet apum aculeis ora uulnerati, sanguineq; ita emisso, F grauedini qua plurimùm laborant, remedium comparent. Venatores nostri aiunt, si maior aliqua uis, quam superare desperet, urso incubuerit, eum sibi conscium imbecillitatis, qua caput eius laborat, si fugiens ad præruptam aliquam rupem peruenerit, manus supra caput tollere, ijsq; pectinatim firmiter cõplicatis, reliquo conglobato corpore præcipitem se dare, atq; ita capturam euadere.

DE VRO.

Non innotuit Ægyptijs Vrus bos Germanica, sed ante feras alias egregiè syluestris.

CAPTIVITATIS IMPATIENS.

Per quem, eum qui sibi mortem consciscat, ne in manus hostium concidat, nõnulli congruenter hieroglyphicum proposuerunt. Est enim urus eiusmodi, qui propter ferocitatem uel nunquã, uel difficulter capi potest. quòd si eò inciderit unde desperet posse euadere, semetipsum præ ira suffocat, usqueadeo se genitum ad libertatem putat, qua deniq; nihil unicuiq; animantium generi optabilius esse uideatur.

A **PIERIVS VALERIANVS AD PETRVM CVRSIVM, ROM. CIVEM, DE IIS QVAE PER ASINVM, MVLVM ET CAMELVM SIGNIFICANTVR EX SACRIS AEGYPTIORVM LITERIS.**

Ne fortè commentitia ea putes, Petre Cursi lepidissime, quæ multa adeò nudiustertius Cytorio in iugo tuo, vbi bona pars Academiæ cœnabamus, à veteribus tam Aegyptijs, quàm Græcis, atque etiã Latinis, super Asini significationibus tradita cõmemoraueram, curæ precium fore duxi, quantũ solicitudine præstare potui, primo quoque tempore pleniori obsequio tibi satisfacere. Videbaris enim illa, quod facile animaduerti, attentioribus admodum auribus haurire, & auidiusculè, vt ita dicam, deglutire: sed vix adduci poteras scriptores illos veteres in Asino perscrutando fuisse adeò curiosos: & quoniã vmbra etiam eius in vanissimi negotij prouerbium cesserat, reliquum etiam corpus paruipendendum existimabas. Collegi igitur tam ea, quæ tum memoriter disserueram, quàm quæ aliàs sparsim à me fuerant ea re super adnotata, eorum citatis testimonijs, qui talia memoriæ prodidere, B *vbi tantùm res deposcere videbatur: nam minus omnia tunc ex tempore dicere aggresso succurrebant. Quare tunc non pauca prætermissa sunt, quæ recitata longè maiori tibi admirationi futura fuerant: quæ quidem nunc, qualitercunque à me conscripta sint, benignè accipias velim. Et si minus tibi lucubratio ipsa satisfecerit, vt quæ nimium properata non ita omnia complecti potuerit, voluntatem tamen animumque meum existimes, quantum in me fuit, tibi amico tam veteri, tam probo, satis plurimùm facere studuisse: non enim recens mea erga doctrinam & ingenium tuum beneuolentia, firmaque atque constans amicitia, quæ ab ipso primùm die, quo Romam diu patria cariturus applicui, cœpta, mirificum in dies accepit incrementum: accessit & tam vnanime concorsque contubernium, cõuictusque per annos aliquot iucundissimus. Ita ego pluribus atque ijs non leuibus de causis tibi semper cõiunctissimus, scripta cogitationesque meas cõmunicare tecum maximè conueniens existimaui: quòd optimi integerrimique amici, qualis es tu, vt meliores euadamus in causa sunt, si quid admoneant: vel, vt alacriores ad lucubrandum accedamus efficiunt, si probent. Sed enim quid oneris gerat Asinus inspiciamus.*

C **IGNARVS HOMINVMQVE LOCORVMQVE.**

CVM PRIMIS autem rerum omnium ignarũ per asellicipitem hominem ab Ægyptijs sacerdotibus significari, & Horus & plerique alij prodidere: eamque imperitiã in eo præcipuè notari uolebant, quæ plurimum ex solitaria accidit educatione, quippe cùm quis tanquam Aglaus alter, intra priuatos parietes semper altus & educatus, pedem è domo, uel è patria nunquam tulisset foras, oportere scilicet hunc parũ experientem esse, & officiorũ hospitalium inscium. Israël itaque diu apud Ægyptios educatus, & hieroglyphicõn optimè peritus, cùm Isacharem filium suum asinum appellas- Gen. 49.

ſet, intra terminos eum occubituꝝ dixit. Non enim longius peregrinari ſolent D
aſini, ut equi, & muli, ſed intra prouinciam, in qua nati ſunt, plurimū contineri. Addidere etiam prouerbiū in imperitos, Aſinus ad lyram: quod nō admodum abſimile eſt ab Horatiano illo, ut qui narraret aſello fabellam ſurdo, hoc eſt, obſtupefacto, quicq; nullum ex ea re ſenſum perciperet. Ideoq; Cicero in Piſonem: Quid nunc te aſine literas doceam? nō opus eſt uerbis, ſed fuſtibus. Adeò enim ſubiecti addictiq; fuſtibus ſunt aſini, ut uulgus paſsim uerbera plagasq; flagris inflictas, Aſiniatas uocitet. Hanc ſanè mentis tarditatē Scipio apud Numantiā ita C. Metello exprobrauit, ut diceret, ſi quintū páreret mater eius, aſinū fuiſſe pariturā. Quin & Iunius Baſſus homo dicaciſsimus, uulgò aſinus appellatus ob ſtuporē ridiculosq; mores. Ob huiuſmodi ludibriū, & ignauiæ contemptū, qui pilæ ludo uictus eſſet aſinus appellabatur: qui uerò uiciſſet, rex. quem morē tangit Plato, Theæteto, & lib. nono Pollux. Ad hoc reſpexit etiam Horatius, cùm epiſtola ad Mecœnatem ſcribit: At pueri ludentes, Rex eris aiunt, ſi rectè facies. Contrà uerò quod ad pereginationē attinet, Vlyxem, quem Homerus ea præcipuè de cauſa ſapientem effectum putat, quòd is E

πολλῶν ἀνθρώπων ἴδεν ἄστεα, καὶ νόον ἔγνω.

quicq; ut ait Horatius, Quid uirtus & quid ſapientia poſsit, utile nobis propoſitum eſt exemplar: nomen ipſum inquam Vlyxem etymologicè quidam haudquaquā ignobiles ſcriptores interpretantur ὅλων ξένον, omniū quippe hoſpitem: nam Æoles, quod alij uerterūt ὀδυσσεύς, λ litera quam amant incolumem retinuerunt, eosq; Latini ſecuti ſunt, Vlyxem enunciantes. Neq; tamen ſum neſcius, Icariū eius patrem aliam nominis afferre cauſam, Odyſſea, quæ nihil quicq; eſt nunc ad cōmemorandum neceſſaria. Aſinus porrò in fabulis pro imperitiſsima perſona ponitur, & in argumento fatuitatis atq; dementiæ ſemper habetur: in quem demum, uti Plotinus innuere uidetur, ille redit, qui ſenſus expers, brutalem & ſtolidam uitam uixerit. Quocirca Vlyxes apud Gryllum Plutarcheum, cùm bruta reliqua ratione aliqua uti fateatur, Aſinū tantū ac pecudem ab omni rationis uſu ſemotos reperit. Neq; quidem inficiatur Gryllus, ſed plures inter homines eiuſmodi ingenio præditos confidenter aſſeuerat. Huius non immemor ſtoliditatis Ouidius, Midam, quòd ſententia ſua ruſticam Panos cantilenam diuinę Apollinis modulationi præferendam iudicauerit, ea pœna multatū F
à Deo finxit, ut quæ iudicio peccauerant humanę aures, in aſini auriculas demutarentur. Interpres tamē Ariſtophanis, Pluto, ut hæc quoq; repetamus, tres memorat cauſas cur Midas aſininis auribus fuiſſe prædicetur: ſiue quòd acutiſsimi eſſet auditus, cuiuſmodi ſunt Aſini, quos præter mures, cæteris animantibus auditu præſtare tradunt: ita enim interpres ille, quiſquis is eſt, ſcribit: ἢ ἐπεὶ ὄνος μᾶλλον τῶν ἄλλων ζώων ἀκούει πλὴν μυός. Hinc Apuleianus aſinus de ſe ait: Recreabar quòd auribus grandiſsimis præditus cuncta longulè etiam diſsita ſentiebam: ſiue quòd Phrygiæ pagum incoleret, cui nomen ὄνου ὦτα, Auriculæ aſininæ: ſiue quòd exploratoribus accuratiſsimè ſit uſus, delatoribusq; plurimùm delectaretur: unde illud de principibus fertur, Regum aures innumeræ.

PETVLANTIA.

IMmodicam uerò petulantium luxuriam per animal hoc in diuinis literis notari indicio eſt quod celeber ille propheta ait: Quorum carnes ſunt, ut carnes aſinorum. Et Plato dum antiquorum figmenta ſequitur, ne ſacratioris illius doctrinæ, quam apud Ægyptios perceperat, arcana propalaret, hæc non incurioſè tracta-

A tractauit, ac de alijs quidem animalibus paſsim multa, de aſino uerò hoc præcipuè dixit diſputante apud Phædonem Socrate: Homines qui fœdis cõcupiſcentijs manus dediſſent, uentriq́ꝫ dediti per inertiam atq́ꝫ laſciuiam ingloriam inutilemq́ꝫ egiſſent uitam, neq́ꝫ quicquã penſi pudoriſue habuiſſent, in aſinos poſt obitum deijci.

IMPVDENTIA.

SVnt enim qui per Aſinum impudentiam ea de cauſa ſignificari uelint, quòd aſinus ſua tantùm cõmoda deſtinatiſsimo quodã animo proſequatur, & modò ſuę morem gerat uoluntati, nihil penſi habeat, caſtigationes contemnat, uerbera etiã nihili faciat. Id in aſino uitiũ ita notat Xenophon, ut de ſe V. de Græcorum reditu dicat: Eo inquã tempore, ſi quem iniuriæ ullo genere laceſsiui, non poſſum non confiteri, uel aſinis me, qui eſſe dicuntur omniũ quadrupedum inuerecundiſsimi, inuerecundiorem fuiſſe. Quòd uerò Ioſippus cor aſini & canis impudentiam obijcit Appioni, hac eadem ſententia in uno ſtoliditatem & imperitiam, in altero maledicentiam inceſsit.

B POPVLVS IVDAICVS.

ET populus Iudaicus, utpote qui ſublimioris doctrinæ, quæ in diuinis eorũ literis deliteſcit, intellectũ minimè percipiũt, ſimplicitatemq́ꝫ ſcriptorũ tantùm proſequuntur, ob huiuſmodi ſtuporẽ & imperitiam aſinæ aſsimilať, quam Chriſtus poſthabuerit inſcenſo eius pullo, qui factus eſt ea doctrina dignus, quã ille nos docuit. Aſina enim illa, ut Græci theologi deprehẽdere, populi prioris ſymbolum fuit, quę ſcripti onus pertulerit: eſt enim animal ad onera tantùm & labores genitũ, ut Eucherius dicit: ſuper quã Apoſtoli ueſtimenta ſua iniecere, hoc eſt, ueterem hominem exuere. Pullus uerò, de quo Zacharias, Ecce Rex tuus ueniet tibi iuſtus, & ſaluator ipſe pauper, ſedens ſuper pullũ aſinę, propter priſtinã imperitiã, iuniorem indicabat populũ, aſinę quidem filium, ut Euangeliſtæ cum pleriſq́ꝫ alijs reddidere: nõnulli filiũ ſubiugalis poſuere, animalis quippe quod operibus & officijs ſeruilibus omnibus ſubijcitur: pleriq́ꝫ Gentiliũ nationem appellarunt, quæ Chriſtum inſidentem tulit, promiſſamq́ꝫ à prophetis & lege ſalutẽ minimè deſpexit: Agnouit enim aſinus præſepe Domini ſui. Hoc porrò citato loco Eucherius, per aſellum, ait, quem inſedit dominus, ſimplicitas Cap. 9.

C fidelium exprimitur, plebs ſcilicet quæ Dei notitiam non habebat, quam Chriſtus regendo & præſidendo, ad Hieruſalem, hoc eſt, ad pacis conſpectũ adducit.

A DEO ET SACRIS alienus.

ASinum porrò Ægyptij adeò impurũ exiſtimabant, ut animal etiam dæmoniacũ arbitrarentur, propter quandam cum eo ſimilitudinem. Quò uerò oſtenderent eum admoueri ſacris minimè debere, hominem cum ſeceſpita poſitis in terram genibus effingebant, cum enſe ad mactationem parato, ſed manibus poſt terga religatum: inde aſinum apponebant, euentum rei nimirum fore irritum indicantes. Oderant autẽ id animal Ægyptij, non propter imperitiam & ineptias tantùm, & contumelioſam eius naturam, uerùm propter colorem etiam ex albo nigroq́ꝫ confucatum, quem à Deorum ſacrificijs alienum abo-

minabantur. Erat uerò apud eos mos, ut asinum ludibrijs omnibus incesserent, luto cespitibusque passim impetitũ, contis etiam stimularent, quaque se locus offerret opportunus, præcipitem agerent. Vnde prouerbium in contemptibiles despicatissimosque homines emanarit, Asinus Ægyptius. Apud Hyperboreos tamen institutas dicit Pindarus κλειτὰς ὄνων ἑκατόμβας, illi enim Apollini asinos mactabant. Nam ut apud Callimachum legere est, D

Asinus Aegyptius.

τέρπουσι λυπαραὶ φοῖβον ὀνοσφαγίαι,
Exhilarant pingues Phœbum epulæ ex asino.

Citat Apollodorũ etiam Clemens Stromatis, de huiusmodi sacrificio. Gaudere uerò Apollinem uitæ arbitrum eorum iugulatione dicunt, propter assultus, quos indicio uiuacitatis in cæde faciũt, difficulterque occîdi soleant magnis quantumlibet ictibus percussi. Quantum uerò pertinet ad impuritatem, apud alios uni Priapo sacer habebat̃, ob uerendi scilicet enormitatẽ, qua supra modũ prædit i sunt asini, atque inde sunt ad generandũ admodum segnes: cõpertumque est omnes alios ea genitalis productione cõspicuos, ad generationẽ ineptos esse, quòd in emissione per eam longitudinẽ semen transmeans & hebetetur, & frigidius fiat. Neque uerò nostro tantùm tempore uiri huiusmodi asinorum instar habentur, sed olim etiam, ut gratissimus ille Imperatori Cõmodo, qui de pene ultra animaliũ modum prominente Onos appellatus est, eaque de causa ditatus, & Herculis sacerdotio præpositus. Tacebo Heliogabali emissarios, in huiusmodi genus monstrorũ conquisitionem: tacebo nostrorum etiam temporũ opprobria. E

EGREGIVM PRINCIPIVM CITO DESTITVTVM.

NEque absurdum est significatũ illud, quod ex uulgi prouerbio desumptum est, cùm præclarè uenusteque aliquid inchoatum citò deseritur, currentem asinum pingere. In ore enim omnium est, asini succussationem parum admodum procedere. Sanè legas apud Ælianum, asinos eos præcipuè qui sunt in Mauritania citatissimo gradu cursum inchoare, paruoque cõfecto itinere citò deficere, unde necesse sit eos ad equos alligatos resti attrahere. Hinc Trigæus Aristophanicus suum illum scarabeum asinum appellat, monens scilicet ne cursu nimiũ pernici uiam auspicet̃, sed paulatim & sensim uolet, ut labori sufficere possit. quod longè secius accidit in Indicis, qui quidem, ut idem Ælianus autor est, cùm iter arripiunt, tardius incedunt, paulatimque progrediendo feruntur incitatius, rapidissimeque gradiuntur. F

STOLIDITATIS LVDIBRIVM.

TOt autem ea sunt quæ de asinorum stoliditate traduntur, ut subinde sit ad eam redeundũ: quam si apertius Ægyptij describere uoluissent, animal omnium maximè docile deligebant, simiarũ quippe gregem, inter quas asinum uel saltare, uel tibijs canere, uel etiam disceptare fingebant, rem quidem tam dictu quàm spectatu ridiculam, sed quæ in secessu pondus habeat.

INDOCILITAS.

ALiter frænatum asinum in huiusmodi significatum proponebant, quippe quòd animal sit minus idoneum ad discendum. Vnde etiam Mathematici eum qui ortu suo sextumdecimum Leonis gradum sortitus sit, indocilem futurum præsagientes, frænatum asinum tunc oriri fingunt, irritam eo modo institutionem futurã indicantes. Est apud Platonem Legum III. iuxta finem prouerbiũ, Ab asino excuti, de ijs qui grauia & magna uel difficilia professi, ab incœpto tur-

A pto turpiter desistunt. Sedenim miror unde Grammaticus quidam adductus sit, ut Platonis prouerbiũ hoc ita sit interpretatus, ut de ijs dictum uoluerit, qui relictis uoluptatibus & inquinamẽtis quibuslibet uoluptificis & belluinis (hæc enim eius uerba sunt) ad meliorẽ mentem regrediuntur. cui quid aliud respondeam, quàm ut ipsius Platonis uerba subijciam? τίνος δὴ καὶ ταῦθ' ἡμῖν αὖ χάριν ἐλέχθη, δεῖν φαίνεται ἔμοιγε, οἷόν περ ἵππον τὸν λόγον ἑκάστοτε ἀναλαμβάνειν, καὶ μὴ καθάπερ ἀχάλινον κεκτημένον τὸ στόμα, βίᾳ ὑπὸ τοῦ λόγου φερόμενον κατὰ τὴν παροιμίαν, ἀπό τινος ὄνου πεσεῖν. Cuius uerò rei gratia hæc dixerimus, mihi ostendendũ est, ratioq; ipsa tanquã equus hinc atq; inde coërcenda, ne effrænum ueluti os nacta, ipsoq; dicendi impetu prouecta, uti prouerbium est, ab asino quopiam excidat. Sed cùm is & hîc & alibi sæpe cadat ab asino, in luto hominem hæsitare permittamus, neq; tollere rursum fractũ crure planum procuremus. Id uerò eo magis indignè ferendum, quòd testimonium sibi accersit ex Euangelica lectione quam suprà citauimus, ubi Seruator noster asinæ pullum obequitat: neq; intelligit longè aliud esse, inuectari asello in urbem Hierosolymã, aliud ab asino excuti, uel mente alienari: nam & iocus ex locutio-
B nis enunciatæ ambiguo resultat, cùm ἀπ' ὄνου, etiam ἀπὸ νοῦ sonare uideatur.

IRRISIO.

VT uerò reliqua prosequamur, est & irrisionis indicium asinus, propterea quòd rictu labijsq; latè diductis, dentibusq; deformiter denudatis irridere uideatur. Quin & qui aliquẽ deludũt, appressa ad aures manu asininas auriculas imitantur: unde Persianũ illud in huiusmodi derisionem, Auriculas asini quis nõ habet? Sanè Diogenes cùm ei quidam diceret, multi te derident: & illos, inquit, fortassis asini. Altero subijciente, sed illi non curant asinos: at neq; ego illos, inquit.

SOPHISTARVM NVGAE.

SIlentio præterire non possum Sophistas nostros, cum asino illo suo tam fœdo, tam spurco, tam abominabili, quẽ ita in delicijs habent, ut sine asino nihil meditentur, nihil moliantur, nihil aggrediantur. Nulla unquã tam grauis, neq; tam seria res in consultatione ponitur, ut nõ ipsi asino super agendum censeant:
C sedenim ijs optimè res cum asino, qui περὶ ὄνου σκιᾶς, disciplinam omnem suam ostentant, ac omnium ignari, quodq; peius est, indociles, de re nihili semper altercantur. Ad horum porrò similitudinem Democritus Iudæos ponit, qui in ordinarijs, ut inscriptio est, historijs, eos tradit aureum asini caput adorare cõsuesse, singulisq; septennij spatijs alienigenam semper hominem insidijs exceptum in cõuentibus suis membratim discerpsisse: quod & Plutarchus Cheronæus Symposiacis quæstionibus, & Cornelius Tacitus historijs memoriæ prodidere: quã uti manifestissimam calumniam, ab Appione olim excogitatã, & Iosephus constantissimè refellit, & Adamantius contra Celsum acriter redarguit. Nostra tamen tempora Symeonẽ puerulũ Tridenti uidere, quem blanditijs illectũ, & in synagogam perductũ, Iudæi socialiter eo sacrificij genere trucidarunt, stylis per uniuersum corpus infixis, unde sanguinis quisq; guttam uiuis artubus exhaurirent. Testis ara facti, quæ quotannis ibidem à pijs inuisitur.

ADVLATORVM ILLECEBRAE.

ERat uerò illud ad bonos mores excogitatum hieroglyphicum, quòd ueluti maiores nostri seruos ebrios, lingua pedibusq; titubantes in liberorũ cõspe

ctum, ad uitij ludibriū, producebant, quò ipsi diligentius cauerent, ne in huiusmodi turpitudinē inciderent: ita sacerdotes Ægyptij asinum inter flores & unguenta statuebant, quorum nihil ad sensum eius pertineret, ex hoc scilicet perniciem, quæ potentioribus præcipuè assentatorum machinis insidiatur, indicantes, cùm inde risui & ludibrijs omnium exponantur, qui enormes adulatorum assentationes aucupantur. Plerique enim magni alioqui uiri à Musis & Gratijs alienissimi, omnique turpitudinis genere spurcissimi, coràm tamen & dignitatis, & eruditionis, & temperantiæ non solùm commendari patiuntur, uerùm etiam, nisi facias, indignantur. D

IGNAVIA.

Apud multos asini significatum est ignauia, quæ quidem cùm sit omnibus nota, superfluum est eam latius explicare. Ex hac tamen nota Palæstini asini excipiendi sunt, qui equos ipsos pernicitate prouocare dicūtur, traditū ab Adamātio. Et apud Euphratem Xenophon primo de Cyri minoris exped. inuentos ait asinos, qui equos cursu facilè superarent. Nam cùm ad eos equites proximè accessissent, cursum illi arripiebāt, cumque longius prouecti essent interim restitabant, atque ita sæpius iterata fuga equites fallebant. Et Saracoras legi asinos non ad onera comportanda, sed ad gerendum bellum adornare. Apud Pollucē sanè legas per ὄνον inter alia significata inferiorem dici molam, ita à tarditate cessationéue quæ asino propria est, appellatam. Et populos quosdam memorat Xenophon, qui non alia uictitant industria uel arte, quàm fodiendis τοῖς ὄνοις, hoc est, lapidibus ijs, qui ad onos fabricandos idonei sunt. Et in sacris nostrorum literis, ubi uulgata interpretatio habet, opus esse ut mola asinaria suspendatur, ὄνῳ tantùm apud Græcos legitur. Denique ne rem tam apertā multis inferciamus ambagibus, Catullus id ipsum intelligit cū super Æmilio quodā impurissimo dicit, Et non pistrino traditur, atque asino? Ne legamus, atque asinus, hoc est, perinde ac asinus, ut erudituli quidam putant: néue interpretemur lectionem, Atque asino, ad concitandum scilicet circa molam asinum, ut nonnulli ex commentatoribus exponunt. Sed ut ad asininam ignauiam reuertamur, hanc intelligebat Antisthenes, cùm Atheniensium iudicium in creandis magistratibus notaturus, suadebat eis, ut asinos ad agriculturam deligerent: quos cùm illi negarent idoneos ad arationem, Atqui, inquit ille, non satis uobis est Magistratum elegisse, siue aptus, siue ineptus uir ille sit ad gerendum? E F

EREMITA.

Sed quoniam de onagro facta est superius mentio, minimè prætereundum est quòd diuinæ literæ per onagrum eremitas intelligunt, qui à popularibus turbis secedentes, in solitudinarijs & ab hominū uestigio semotis locis uitam degunt, uni Deo tantū dediti, quod tradit Eucherius: de quibus dixerit Iobes, Quis dimittet onagrum liberum? sed quia sequitur, Et uincula eius quis soluit? de Iudæis quidā dictum uolunt, quorum præcepta uinculis comparantur.

MVLIER MALE MORIGERA.

Svnt qui mulierem conceptum euitantem, aut uirum admittere nolentem, per asinam, & fustem inhærentem tergo, designent: ea enim semen à coitu reijcit, nisi interpelletur, quamobrem statim post coitum necesse est eam uerberari agitarique, & ignauiam qua prædita est solitudine castigari. Quin etiam mares ipsos fustibus salire cogunt: unde uulgò mos est uiros minimè officiosos, Asinos appel

A appellare. Quid uerò illud, quòd huiusmodi pertinacia demortui etiam spolijs inhęrescit? ungulæ siquidem asininæ uiuentem partum enecant, mirificeq; maturant: quare Medici abortibus euocandis, nec aliter, eas in suffitū adhibere consuerunt.

PRAEGNANTIAE DISSIMVLATRIX.

MVlierem ad hæc prægnantiā occultantem notare cùm uolunt, parientem asinam pingunt. Obseruatum enim est, id eam impendiò cauere, ne uel in conspectu hominum, uel in luce pariat: quare ducenda est in tenebras, cùm excludendi tempus aduenerit.

SOLSTITIVM VEL TEMPVS ANNVVM.

B PVllus uerò Asinæ nunc solstitium, nunc tempus annuum indicat, quòd eo tempore plurimùm & pariant, & admittantur, ut eorum seminis frigiditas cœli calore adiuuetur, & frigoris impatiens animal eo nascatur tempore, quod eius imbecillitati sit idoneum: annum enim integrum omnino gestant.

VIR FRVGI, VXOR prodiga.

MInimè prætereundū est illud, quod insigniū pictorū & sculptorū etiam opere nobilitatum est, ut cùm uirum in re cumulanda solicitum, neq; asiduos quantumlibet labores declinantē, uxorem uerò prodigam, & ad omnia perdenda dissipandaq; intentā hieroglyphicè significare uellent, hominem sparti funiculum torquentē, illam uerò Aselli effigie asidentē à tergo, & opus quantumcunq; fieret abrodentem effingebāt. Sunt qui Polygnoti opus id fuisse dicant: meminere uerò & Pausanias & Plinius, ac mox Romæ tum in
C Capitolio, tum in Vaticanis hortis insculptū marmore obseruatū. Hinc quid sibi uelit Propertianus uersus, admonemur:

Dignior obliquo funem qui torqueat ocno,
Aeternumq; tuam pascat aselle famem.

Illud πάρεργον addam quod Pausanias ponit, asellam, nō asellum marem in pictura spectatam, quę funem abroderet. Plutarchus cōmentarijs περὶ τῆς εὐθυμίας, apud inferos argumentum pictum ait, sed Asinum non nominat.

PATERFAM. PARCVS, FAMILIA PRODIGA.

DIodorus asinorum imaginem istiusmodi apud Ægyptios ostentari tradit, asinum quippe unum longioris funis nodos cōplicare, ac alios à tergo clanculum dissoluere, uno porrò eodemq; argumento cum superiori, quod nōnulli Ionicum figmentum putant, cæterum pictorum & sculptorum ingenio uariatum. Alterū tamen hoc patremfamiliàs frugi, familiam uerò prodigam & perditam ostendit: nimirū enim nodum plicare, significat cōgerere, accumulare, rem facere: dissoluere uerò, destruere, disperdere, atq; prodigere. Sanè apud Pliniū,

ubi opera Ariſtolai Pauſiæ filij recenſentur, inter alia eſt piger qui appellatur D
Ocnos, ſpartum torquens, quod aſellus abrodit: quanquam hoc eo ſignificato accipi poteſt, ut ignauorum opera excipi à pernicie intelligamus.

BONVM OMEN.

QVòd uerò ſimulacrum & aſini & aſinarij æneum eſt ab Auguſto dicatum, utriuſque nomen in cauſa fuit, quòd ab his ipſe uictoriæ præſagium cepit, cùm apud Actium ei in aciem deſcendenti facti obuiam eſſent, agaſoniq; nomen Eutycho eſſe, beſtiæ uerò Niconi intellexiſſet: quid enim non bene ominaretur uictoriæ nomen bonæ fortunæ iunctum? Sed habuit augurium hoc aliquid quod mouere poſſet, cùm tam ſpecioſa eſſent nomina: quid autem in illo fuerit mirum eſt, quòd C. Mario apud Fanniam Minturnis cuſtodiæ credito, aſinus qui ruditu quodam ingenti uociferatus fuerat, in domum eius à fonte curſu rapido profectus, ſperandæ ſalutis maritimo itinere augurium dedit. Iam & in augurali ſi quis ægrotet, uidiſſe aſinũ qui à lapſu ſe ſuſtulerit, indicat eum conualiturum, in ominibus dicente quopiam, Viden' ut aſinus ſeſe erexerit? decumbentem indicat ſurrecturum. E

VINITOR.

NE tamen animalis iſtius ſtuporem, ſegnitiem & ruditatem uſquequaq; deludamus, grati animi opus fecerimus, ſi qua nos parte iuuerit, expoſuerimus, & illi pro merito gratias habuerimus. Siquidem uineas colere nõ alio nos doctore didiciſſe nonnulli tradunt, quàm aſino, quandò his putandarũ uitium & autor & præmonſtrator fuerit. Nam abroſo ab eo uitis palmite, uindemiam inde feraciorem proueniſſe obſeruatum eſt: idq; ſumma ſecuti diligentia mortales, lætiorem ſibi quotannis prouentum compararunt. Eius rei monumentũ Nauplię ſpectabatur, ubi lapideus aſinus grata poſteritatis memoria dedicatus fuerat. Huc illud addam, quòd is neq; mortuus quidem officium facere deſiſtit: ſiquidem Vadimonius compertum ait, caluariam eius in hortorum medio depoſitam, ad loci fertilitatem facere.

OCHVS REX.

OChum autem Perſarum regem ἱερογλυφικῶς per aſini ſimulacrum in primis Ægyptij notauere, qui cum maxima intercedebant odia, ut fieri ſolet inter eos qui de imperio, deq; libertate dimicant. Hic eſt Ochus ille auaritia in primis F
famoſus, adeò ut urbem eandem intrare nunquã uoluerit, ne aureos, qui ſinguli ſingulis mulieribus ex lege Cyri debebantur, erogaret. Vnum miror, apud Tertullianũ Cyrum eundem & Ochum dici: hunc inquam Ægyptij ſceleratũ pollutumq; Aſinum cognomento uocitabant: in quos ille, ut Dinon ſcripſit, hæc eſt retorquere ſolitus, Aſinus profectò ueſtrũ deuouebit bouẽ, Apinq; ita poſtmodum mactauit, aſiniq; eos imaginem auream compulit adorare, quo nihil illi unquam ignominioſius accepere. Falſum uerò illud eſt, & ab omni ueritate alienũ, quod Cornelius Tacitus tradit de aſinino capite, quo de ſuperius, à Iudęis loco numinis habito, in quo impudentiſsimè mentitur, & ea de cauſa mendaciorũ loquaciſsimus à Tertulliano appellatur: ac perinde uanus eſt in Iudæorũ origine repetenda, dum eos modò Creta, modò Libya oriundos ſcribit, modò Æthiopum prolem comminiſcitur: & in omnibus quæ de Moſe loquitur, deliria mera ponit. Ægyptiorũ autẽ exemplo, Cliſthenes cùm infeſtiſsimo Sicyonios odio proſequeretur, eorum tribus in ridicula cognomenta cõmutauit, eas tum ὑάτας, tum ὀνεάτας, tum χοιρεάτας appellando, Suarios quippe, Aſinios, & Porcarios.

A LABOR INDEFESSVS ATQVE SERVILIS.

REceptum & illud est, seruilem laborem per asinum clitella instratum significare: cuius rei causa magis uulgò nota est, quàm uerbis explicari necesse sit, quippe quòd animal indefessi sit laboris, uniq; & perpetuæ onerum uectationi, uexationibusq; alijs damnatũ esse uideat. Porrò legas Ecclesiastico: Cibus, uirga & onus asino, ut panis & disciplina & opus seruo. Asini etiã cutis post obitũ, ne quid eius unquam requiescat, foraminibus dilacerata, asiduæ cribrorum inseruiat agitationi. Quod porrò laboris significatũ etiã ad somnia progreditur: si quis enim, ut alibi diximus, asini se aures habere imaginatus fuerit per quietẽ, ingruere homini seruitutẽ & ærumnas, coniectores autumant. Ita etiã si quis asininum se caput habere somniauerit. Sed quod ad hanc sententiã facit, nequeo illud dissimulare, quod iocose factum est à Ptolemæo, qui Heraclidis Lycij de laboris laudibus lucubrationem festiuiter illusit. Nam cùm is librum cui titulum fecerat πόνȣ ἐγκώμιον, Regi sibi obuiam facto, quidq; præ manibus haberet interroganti, obtulisset, Rex accepto libro, π primum tituli elementũ statim abrasit, atque ita pro laboris laudatione, asini cõmendationem legendum ostendit, quippe ὄνȣ ἐγκώμιον, labores scilicet illos, quos tot ille laudibus in cœlum extulerat, ad asinum potius quàm ad hominem spectare. Ita enim deliciosum ac molle potentiorum genus, ingenuis etiam laboribus, industriæq; generosæ, laudabilibusq; uigilijs illudunt, cùm fruges cõsumere nati, tantillũ hoc etiam gloriæ, quod per genij fraudationẽ quærimus, iniquissimè inuident. Sed illud in Ptolemæi scõma facetè Lucianus Menippo, decretũ recitat apud inferos ex Caluarij dicto, ut diuitũ animæ quæ rursus in uitam remittendę essent, in asinos demigrarẽt, donec in tali rerũ statu, ad multa annorũ millia asini ex huiusmodi asinis renati onera ferrẽt, atq; insuper à pauperibus agitarentur. Meministi autẽ, doctissime Cursi, argumentũ hoc sermoni nostro ansam præbuisse, cùm in medio conuiuio in magnorũ quorundã hominũ insolentiã acriter excandesceres, qui otio & lasciuia diffluentes, & omni nequitię genere contaminati, literatos uiros omnes laborũ causa asinos appellauerãt: fuerint, aiebas, qui stupidos, qui profanos, qui ridiculos, qui animalia maximè omniũ bruta asinos existimarint: longè diuersum illud est, quòd apud Hebręos, præcipuè Cabalisticos, asinus est sapientię symbolũ, cuius quippe ideã cõstituũt SAPHIROTH, eam afferẽtes rationem, quòd eum qui sapientiæ sit operã daturus, uictu admodũ tenui, & eo plurimùm plebeo contentũ esse oporteat, cuiusmodi parsimonia prẹditũ esse asinum ignorat nemo: ad hęc, penuriã, laborẽ, plagas, & famẽ patiẽtissimè tolerare, neq; ad ullã excandescere cõtumeliã, undecũq; illata fuerit: animo esse paruũ, inopẽ, atq; simplicẽ, ut qui nullũ inter carduos & lactucã discrimẽ habeat: corde sit minimè uafro, minimè cupiditatib. cõtaminato: bile ita careat, ut cũ omni animantiũ genere pacẽ sibi perpetuã cõstituerit: nec ullũ sit onus quod detrectet, quod non obsequiose suscipiat, & si sit opus, pro boue terram proscindat, plaustrũ trahat, præcipuè uerò machinę maximè omniũ necessariæ pistrino æternũ seruiat, ligna, poma, olera, frugũ genus omne cõportet, sit deniq; totius humanæ cõmoditatis asiduus & infatigabilis minister, ut etiã, quod aiũt, mysteria portare cõpellatur. Meritò itaq; Ammonius Alexãdrinus magno Origene & Porphyrio discipulis clarus, asinũ his cõdiscipulũ ferẽ adhibuisse. Neq; uerecũdatus Cleanthes appellatione huiusmodi, cõfidentissimè respondit, asinus quidem sum, sed qui portare possum sarcinã Zenonis. Valebit igitur Aristoteles, qui opere de

(margin letters: B beside "rasit, atque ita pro laboris", C beside "pientię symbolũ")

Moribus nõ quemcunq; fortẽ esse existimat, qui quamcunq; toleret uel ignominiam uel calamitatẽ uel incõmodum, uirtutẽq; ullam negat in patientia sitã esse, homo mollis & delicatus, qui tamen liquidò perspiciebat, si fortitudo partẽ haberet in patientia, futurũ dubio procul ut asinus animaliũ fortissimus haberet. Hæc atq; alia multa in Asini cõmendationem declamasti. Atq; ego acerbiorem tuã iram illam hoc sermone cõmitigauerã, qui labores quidem agnosceremus, omnẽ uerò ignauiã ad eos haud grauatè relegaremus, qui cautũ lege ueteri sciremus, utilitatis quę ex frugi adeò animali percipitur ratione habita, ut honore cũ hominibus pari dignaret. Nam cùm primogenita sacrificari præceptũ sit, homo tantũ atq; asinus excepti, ut ille scilicet certo precio redimatur, hoc oue, animali iumentorũ omnium preciosissimo innocentissimoq; cõmutari possit. Sed ne ullum officiosissimæ seruitutis genus huic brutorũ generi desit, nostris etiã morbis nos leuare, ac eos ad se recipere perferreq;, naturæ ipsius ui quadã occulta, minimè detrectarũt. Nam ut Apuleius libro de re Rustica ait, si quis à scorpio ictus super asinũ assederit ad caudam conuersus, transibit in asinã dolor, & is pro percusso torquebitur. Addit & Democritus fabellam suã, qui ait, percussum à scorpio si statim ad asinum quempiam accedens in aurem eius dixerit, scorpius me percussit, nõ doliturũ amplius, dolore scilicet in asinum transeunte, qui mox pedendo emoritur, ut Zoroastres addit. Facetiores quidam, morbos suos phratoribus, quos ex itinere casu obuiam habuerint, commendare solent, sicq; illi addixerint, transire ad eos incõmodum, donatorem liberari. Sed præstat id potius, quamuis κτ' πάρεργον, referre, quòd hic morborũ transitus in rebus etiã inanimis inuenitur. Nam apud Quintilios præceptis de re rustica legimus, si lactens adhuc infans febre uexetur, cucumeres paris longitudinis duos dormienti, hinc unum, inde alterũ admouendos, ut cutem contingant, feruorem omnem in cucumeres transire, infantem incolumẽ fieri. Sed iam tempus est ut Asinorũ succussatione delassati, in mulum inscendamus.

DE MVLO.

Voniã uero progenerat asinus mulum, par est ut mulũ asino subijciamus, mox à laborum societate camelum mulo subiungamus.

NOTHVS

AB eo uerò incipiã significato quod uulgo magis protritum est. Spurium enim hominẽ cognomento muli nemo non appellat: atque olim ea de causa mulos Lunę uehiculo adhibuerũt: quia ueluti mulus non suo genere, sed alieno creatur, sic ea Solis, non sua fulgore lucet. quod & Catullus noster agnoscit, ubi, Siue notho es lumine Luna, dicit. Nam quòd alij factum hoc ob sterilitatis similitudinem dicunt, quòd scilicet Luna perinde sterilis sit atq; mulus, dicere nõ ausim, qui acceperim à Cabalisticis, Planetarũ, stellarum, atque adeo cœli totius uires, rerum omnium formas in unum lunare corpus, tanquã in matricem infundere, eamq; postmodũ parturientiũ in morem ui sua species nouatusq; omnes cõformare, factasq; & adultas omniũ oculis ostentare. Quòd si res ita se habeat, ea sit'ne sterilis appellanda, uiderint alij. Nothũ uerò, qui sine patre sit, hominẽ nuncupare, non tam seculi nostri mos est, quàm remotioris etiã ætatis, ob adulterinũ, qui nulli non innotuit, conceptũ. Cyrus tamen legitimo quãuis matrimonio generatus, mulus est dictus, propterea quòd gene-

A generoſiore matre natus eſſet, Aſtyagis quippe Regis filia, cùm pater Medorum imperio ſubiectus eſſet: de quo uerſus feruntur huiuſmodi ab oraculo editi, quibus fuga Lydis indicitur ſimulac mulus Medorum inuaſerit regnum:

ἀλλ' ὅταν ἡμίονος βασιλεὺς μήδοισι γένηται,
καὶ τότε Λυδὲ πελαυρὲ πολυψηφίδα παρ' ἕρμον
φεύγειν μηδὲ μένειν, μηδ' αἰδεῖσθαι κακὸς εἶναι.

Quamuis alij per mulum bellicas tempeſtates intelligũt, propterea quòd plurimus ſit belli tempore mulorum uſus. Ferunt uerò Medum aſinum primũ equę uim intuliſſe, eaq; inde grauida facta, mortales id ſeminij parare didiciſſe.

ALIENVS AB AMORE.

SVnt prętereà qui hominẽ alienũ ab amore, mulę ſimulacro notari uelint, propterea quòd ea ſit tantę cõtra amorẽ efficaciæ, ut puluerẽ in quo ſe mula uolutauerit, corpori inſperſum, mitigare amoris ardorẽ tradãt Magi. Sed quanti bone Deus eſt ἡ συμπάθεια καὶ ἀντιπάθεια τῆς φύσεως, cõcordia ſcilicet repugnantiaq; rerum, in hoc quoq; animalium genere ſuperſtitioſa magorum ſedulitate deprehenſæ.
B Nam quæ ipſa adeò ſterilia ſunt, diuerſiſsimi tamen generis fœcunditati conferunt: ſiquidem ſetas aiunt ex cauda mulę, ſi iunctis euellantur, inter ſe colligatas in coitu, mulieres cogere ut etiam inuitæ concipiant.

STERILITAS.

SEd præcipuum apud Ægyptios eſt mulæ ſignificatum, ſterilitatem indicare: cuius partum prodigioſum eſſe ad expiationem uſque, ueteres credidere. Eas uerò ad progenerandum ineptas ob id autores tradunt, quòd animalia quę cunque tertij ſunt generis, diuerſis quippe generibus prognata, non gignant. Quas uerò Theophraſtus in Cappadocia & Syria uulgò parere exiſtimauit, Ariſtoteles diuerſum ponit genus, quos hinnos appellant: fert hos præcipuè terra Syria ſupra Phœnicẽ, qui ſimilitudine quadam nomen mularũ acceperunt, cùm genus omnino diuerſum ſit. Coeũt hæc animalia, & mutua inter ſe ratione progenerant. Alcmæon in mularum genere mares ideo ſteriles eſſe dicit, quòd tenuem admodum genituram habeant, ac perinde frigidiuſculam: fœminas uerò propter locos minimè adapertiles, quòd & Horus noſter & Empedocles tradidere: breues enim illi ſunt, pumilesq; & reſtricti, uenericq; auerſe coaliti, ut ne
C que genitura recta in illos labi, neq; ſi illabatur percipi poſsit, id quod in diſſectionibus Diocles optimè ſe obſeruaſſe confirmat. Eandem porrò ſterilitatem per mulum exprimunt & diuinæ literæ. Nam pſalmo XXXI. mulo fieri ſimiles prohibemur, propterea quòd animal id intellectu careat, perinde ac equus etiã. Hoc inſuper ſterile eſt animal, quippe nulla uirtutis ſemina concipit, nec fructum ullũ producit, atq; hoc partim malè affectæ naturæ cauſa, qua præditũ eſt, partim propter inertiã, qua fit ad aliquid agiliter agendum ignauiſsimũ. Non prætermittam loco hoc, Eleum agrũ ita equorũ generoſitati conſecratũ eſſe, ut mulorũ genus non ferat: intra regionem etiam ſi admittatur aſinus & rem peragat, equam non concipere, quod plurimum admiratur Pauſanias. Vtcunq; uerò hæc habeant, nemo ignorat ſterilitatem, quæ mularum propria eſt, fuiſſe cauſam cur partus huiuſmodi in annalibus aliquando obſeruati, habiti ſint oſtenti loco: bonũ uerò an malum portenderent, in ambiguo eſſe facit euentorũ uarietas. Siquidẽ C. Valerio, & M. Herennio Coſſ. cùm mula in Apulia peperiſſet, totũ annũ domi foriſq; tranquillũ fuiſſe cõperimus, ſiniſtra tamẽ quędã obnunciata. Sed quod omniũ pernicioſiſsimũ Rom. Reip. fuit, inter Cæſarẽ & Pom-

peium exorta bella mulæ partu edito, L. Paulo, M. Marcello Coss. multi prodiderunt. Cumque alia Romæ ad XII. portas peperisset M. Lepido, Munatio Planco Coss. subsequutæ sunt nonnullæ sociorum direptiones, dum bella per Brutũ & Cassium in prouinciis gererentur. At nihil quicquã tale euenit L. Scipione, C. Lælio Coss. cùm identidem mula Reate peperisset. D

MATRONARVM IMPVDICITIA.

INuenio & apud quosdam matronarum notam in partubus, ex mulæ parientis prodigio significari, quòd earum pilenta mulis iunctis trahi solita sint, ut nummis aliquot spectare licet.

INEXPECTATI EVENTVS.

ALiis magna rerum molimina, mularum partus ostendêre, in iis præsertim rebus, quæ præter spem & expectationem omnium accidêre: ut Dario Babylonem elusa totiens opera oppugnanti, quam tunc demũ cepit, ut uulgatissima est historia, cùm ex peruulgato per hostes ipsos omine, mula Zopyri, cuius consilio, opera, ingenio & fide usus est in eo negotio peragendo, fœtũ edidisset. Simile & illud fuit, quod Galbã ad res nouas animosius tentandas confirmauit, E apud quẽ mula pepererat. Nam Zopyrus inde animũ sumpserat, quòd Babylonios cõuiciabundos è propugnaculis audierat inclamare, Dariũ nõ antè urbe potiturum quàm mula peperisset, euentumque rei apud se compererat. Galba aui sui omen exceperat, qui aruspicibus rerum summam puero promittentibus responderat, cùm mula pepererit. Habet enim mula regiũ nescio quid etiã in diuinis literis: ut Regum III. Dauid, Ponite filium meum Solomonẽ in mulam meam: dicens meam, ostendit quòd & ipse in mulam sedebat. Nobis uerò, mi Petre, quid sperandũ, quidue timendum est, qui mulæ fœtum domi nuper inspeximus? Anno enim hoc salutis nostræ duodeuigesimo supra millesimũ & quingentesimũ, Leonis X. sexto, quarto Non. Aprilis, qui dies de Assertoris nostri nece publico luctu nefastus fuit, apud amplissimũ dominum meum Iulium Card. Medicen, hora lucis tertia, mulę, uti nosti, partus editus. Quòd si quis, ut Galbæ, portendi huic aliquando summam rerum amplitudinem dixerit, ut eueniat non erit hoc præter expectationem & spem hominum, qui uulgò illi talia ominantur, qui de hominis prudentia, de morum integritate, rerumque peritia, omnia sibi pollicentur. Id unum precibus à Deo deposcendum, ne, quod F factum est Pauli & Marcelli consulatu, Iulii Pompeiique discordię, in magnam urbis perniciem suscitentur: ne, quod Lepidi Plancique consulatu accidit, intestina bella miserabiles sociorum direptiones inuehant: ne præter expectatum, magnum aliquod & inexcogitabile malum oboriatur, maximarumque in Italia urbium capturas, populationes, incendia, uastitatem inducat, cùm præsertim tam dira ea sint, quæ sidera, quæ fatidici uates, uetusta etiam de nostris temporibus oracula, nocturnæ diurnæque sæpius exauditæ uoces, breui futura minitantur: quibus consentire uidetur præsaga mali tacita quædam in mortalium omnium cordibus trepidatio. Sed enim nos interim Deo freti, quicquid euenturum est forti animo tolerandum nobis proponamus, incœptumque laborum ingenuorũ iter, dum licet, alacriter peragamus. Sed illud non omiserim, mulas non sui generis tantùm animalia párere aliquando uisas, uerùm etiam equos, ut anno circiter MCCCCLXII. in Arenate Brutiorũ agro mula equũ peperit pilo flauo, crinibus rutilis, oculis rufis: quem pòst Loisius Arenas apud Brutios longè princeps, ad Ferdinandum Neapolitanorum regem misit.

Volu

A VOLVPTARIA VENVS.

STerilitatis demum, quam ſuperius poſuimus, ergò, qui laſciuum hominẽ, uenere quippe non ad prolem, ſed ad uoluptatem tantùm atq; ſpurcitiem utentem ſignificaſſent, uel mulum qui equam ſaliret, uel mulam ſurrecta cauda prurientem pingere conſuerunt. Huic enim generi, quamuis ad progenerandũ inepto, genitalia tamen ad uoluptatem natura conceſsit. Quod illis dictum uelim, qui animalia rationis expertia, nullo neq; uoluptatis, neq; iraſcentiæ, neq; cupiditatis ſenſu affici contendunt, moueriq; ad huiuſmodi incitationes naturæ quodam impulſu, ut uel ſe ſoſpitent, uel ſpecies propagentur. Neq; quidem dicendum aſſerunt, leonem audentem animoſumq; eſſe, neq; quidem ceruum pauidum, ſed quodammodo pauidũ, illumq; quodammodo animoſum: perinde ac ſi dicerent, animalia hæc neq; cernere, neq; audire, ſed quodammodo cernere, audireq; quodãmodo: neq; uociferari, ſed quodammodo uociferari: atq; ut ſemel dicam, ea non omnino uiuere, ſed quodammodo uiuere.

MVTVA OFFICIA.

B EO uerò modo quo prouerbijs argumentum datum, hieroglyphica ſæpius excogitata, & huiuſmodi picturationum ſpecies adinuentæ: ut, ſi quis mulos duos mutuò ſe ſcabentes pinxerit, mutuam operam ſignificari conijciemus ex eo, quòd huiuſmodi utimur adagio, id ipſum innuentes, cùm ſcilicet dicimus, Mutuò muli ſcabunt. Quamuis ſunt qui prouerbium hoc non niſi ad improbos & imperitos ſeſe inuicem efferentes ſpectare putent. Scripſit uerò M. Varro librum eo titulo, cuius teſtimonium citat Nonius. Rectè uerò accõmodari poterit pictura hæc ad id quod Horatius ridet Epiſtolis:

Frater erat Romæ Conſulti Rhetor, ut alter
Alterius ſermone meros audiret honores,
Gracchus ut hic illi foret, hic ut Mutius illi.

Et de Poëtis paulò pòſt:

Diſcedo Alcæus puncto illius, ille meo quis?
Quis, niſi Callimachus? ſi plus depoſcere uiſus,
Fit Mimnermus, & optiuo cognomine creſcit.

C DE CAMELO.

Pſa quidem munerum laborumq;, uti dicebamus, ſocietas, quæ Camelo cum aſinis & mulis coniuncta eſt, exigere uidetur, ut ad eundẽ gregem reuocentur. Quoniã uerò cùm Porci ſignificata recenſeremus, incidimus in Camelum, quem profanum perinde ac ſuem deprehenderamus, inde uidetur exordiendum, ut qua de cauſa ueteres id exiſtimarint, explicemus. Porcũ enim ideo profanum oſtenderamus, quia non ruminaret, ungula tamen eſſet bifida: alterum hoc longè diuerſum animal, profanũ & ipſum tamen, propterea quòd ungula ſit ſolida, tametſi ruminat.

IMPERITVS DISCEPTATOR.

VNde fit ut per Camelum myſtico ſenſu illi notentur, qui diſtinguendi ſeligendiq; ratione minimè præditi ſunt, qui ſcilicet ſacra profanis, humana diuinis, nullo diſcrimine commiſcent, ruminantes utiq; ueluti & cameli faciunt, argumentorũ ſcilicet formas aliquot concipientes, ſententiã modò hanc, modò illam animo agitantes. Sed enim ſolipedes qui ſunt, hoc eſt, imperiti, neq; rerum

neq; uerborũ discrimina discernentes, ita omnia con fundunt, ut curuum à directo nequeāt internoscere. Quocirca nō immeritò apud Christianę pietatis proceres lege admodum seuera cautum est, ne quis literarũ imperitus, acutissimo quamuis ingenio polleat, de diuinis quicquam disserere confidentius audeat. Neq; porrò ad theologicam speculationem dabatur accessus, nisi de disceptatorijs & naturalibus disciplinis exactissima fuisset quæstio prætentata. Verùm omnia iamiam D

In peius ruere, ac retro sublapsa referri.

usqueadeò quæ friuola sunt, nulliusq; momenti, studiosius cōsectamur: quæ uerò pondus habent, quæ locupletem ueræ disciplinæ redundantiam ex toto, ut aiunt, calatho elargiri possunt, uix attingimus. Iurè igitur eos reprehendit Assertor noster, qui culicem liquant, Camelum uerò tanquam potabilem deglutiũt. Culicem enim liquāt, hoc est, minutissimè mandunt illi, qui minima tantùm in lege peruestigant, quibus studiosius insistant, ubi omnes ingenij uires intendant: Camelum uerò, hoc est, peruersorum actuum tortuositatē, aut quæ alioqui magni sunt momenti, deglutiunt, hoc est, paruipendunt, nullo quippe mansu, ruminationéue deuorant: quasi nihil ad rem pertineat, sacra habere ludibrio, & sceleratissimis quibusq; facinoribus inquinari. Cæterùm cùm plurima sint super Camelo adnotatu digna, miror Ægyptios tam parcè eius usos hieroglyphico, cùm præsertim animal esset illis admodũ familiare. Sedenim illi dubio procul, ut etiam in equo fecerunt, à sacris alienum animal sedulò auersabantur. E

CRVRA FEMORAQVE CONCIDVA.

NAm uix illud ab eis proditum constat, ut hominem cui inter gradiendum femora incuruari uiderentur, eaq; de causa segnius ingrederetur, per Cameli simulacrum exprimerent, propterea quòd, ut ipsi asserũt, solus ex animalibus femora etiam incuruet, unde illi cameli cognomentũ, aspera in lenem litera commutata, quasi Camerus antea diceretur παρὰ τὸ κάμπτω, quod incuruo significat, & τὸ μηρὸν, femur. Camelus enim, ut pręter Ægyptios autor est Herodotus, quatuor in posterioribus cruribus femora gerit, & genua totidem, id quod omnino negat Aristoteles, genua singula in singulis cruribus esse cōtendens, totidemq; artuum flexus: ut uerò plures esse uideantur, euenire propter alui interuallum, latamq; femorũ diuaricationem. Vtcunq; uerò Philosophi de re disputent, Ægyptij per huiusmodi picturam, hominem qui sub pondere deficere quodammodo uideretur, gressuq; admodum uacillanti progrederetur, innuebant. Huiusmodi mihi fuisse uidetur Claudius Cæsar, quem ingredientem destituebant poplites minus firmi. F

FORTIS.

ESt tamen in Camelo mirus dorsi uigor, & onerum gerendorum robur indefessum, ut fame etiam ac siti pertinacissimè tolerata, in plures sub onere perseuerent dies. Vnde Mathematici figuram eius XVII. Leonis, libræ XVI. Scorpionis XX. gradibus intulerint, fortem & ualidum uirum eum pollicentes, qui uno horum gradu supra finitorem emergente, natus esset.

OPVLENTVS.

QVoniam uerò sunt qui Assertoris nostri sententiam in opulentos dictam, facilius scilicet Camelum per acus foramen intrare, quàm diuitē in regnum Dei,

A Dei, ita accipiant, ut non de Camelo animali sit intelligendum, sed de grandiori quodam restium genere: sciendum ex Origenis sententia, de animali potius accipiendum: eaq; de causa diuitem Camelo comparatum, quòd Camelus omnium animantium, si formam spectes, tortuosissimum sit, ut (ueluti superius dictum) ea de causa plura femora, pluraq; genua habere uideatur: ita plura diuitũ negotia, pluresq; atq; uariæ sunt auocationes, cupiditatesq;, quibus implicari eos, distrahi rapiq; necesse est. Angustius uerò acus foramem, arctiorem arguit uiam quę ducit ad uitã, ut idem ait Adamantius. Deniq; Camelus ruminat quidem, sed solida est ungula: ueluti pleriq; diuitũ cogitant quidem agnoscuntq; quid agendũ, sed propter peccandi facilitatẽ occasionemq; sæpius oblatã, cùm cruribus sint infirmiorib. ijsq; perplexis, longè procliuius in libidines & reliqua uitia dilabũtur. Nam, ut prima ad Timoth. epistola Paulus ait, radix est omniũ malorũ cupiditas, raroq; diuitiæ nisi cũ iniustitia congerunť: tali, inquit Eucherius, administratione res ista capiť, tali custode seruatur, adeò quędã societas est penè etiã nominis duabus his rebus, uitijs & diuitijs: unde olim nos ita lusimus:

B *De uitijs quòd diuitiæ cumulentur apertum est,*
Nomen idem uitijs diuitijsq; datum.

Operęprecium uerò mihi uidetur hoc loco, quod superius dissimulauimus, interpretationem Eucherij piam admodum subtexere dicti illius, Liquantes culicem, Camelum autẽ deglutientes. Culex, inquit ille, susurrando uulnerat, Camelus autem spontè se ad suscipienda onera inclinat. Liquauerunt ergo Iudæi culicem, cùm una omniũ succlamatione seditiosum latronem dimitti petierũt: Camelum autem glutierunt, cùm eum qui ad suscipienda nostræ mortalitatis onera spontè descenderat, ut extingueretur clamando peruicerunt.

ZELOTYPIA.

SVnt qui per Camelũ zelotypiã significent, propterea quòd animalia reliqua tempore quo rei uenereæ cupidine, uel rabie potius incitata gestiunt, in suũ tantũ genus ferociunt ac sæuiunt, camelus autẽ in hominem etiã, atq; in unumquodq; aliud animal efferascit, & usqueadeo sibi timet ab omnib. ut solitudines petat, & id temporis ab omniũ cõsortio disseparatus, solam fœminã affectetur.

REVERENTIA IN MATRES.

C ILlud etiam tam ad eruditionem, quàm ad bonos mores plurimùm facit, quòd nonnulli per camelum reuerentiam in matres significari tradunt: is enim nunquam matrem superuenit suam: quin etiam si quis cogat, ipse non patitur. Iam cùm aliquando admissarius non haberetur, curator pullum matri operte admisit, qui dum coiret delapso operimento agnouit matrem, & quamuis coitum absoluerit, memor tamen commissi sceleris, paulò pòst ubi data est occasio, camelarium morsu defixo interemit. quæ quidem pientissima modestia cùm sit camelis admodum familiaris, inde factum facilè crediderim, quòd olim nupturæ camelis uirginibus supplicabant. Quæ uerò de Cameli erga matrem reuerentia diximus, ex Aristotele sumpta sunt, quæ Auicennæ etiam assensu confirmantur. Simile quoddam aduersus matrem accidit equo cuidam regis Scytharum, qui ut facinus expiaret, semetipsum præcipitem ex editissimo loco dedit, atque ita animam efflauit. Cæterum non ita faciunt equi omnes. Quin Aristoteles tunc perfectum esse armentum dicit, cùm parentes suam ineunt prolem, quod par crimen est cum eo, qui matrẽ tentat. ad quod Ouidiana Myrrha respexisse uidetur, cùm dixit, Fit equo sua filia coniux.

TRACTABILITAS. D

Est & illud inter hieroglyphica reponendũ, quòd per Camelũ à puerulo rectũ, mansuetudinẽ maximè tractabilem aptè significarunt. Siquidem mansueti adeò sunt Cameli, atq; bilis tam expertes, ut uasta illa moles minimi cuiusq; puerulі arbitrio gubernetur. Contrà uerò equus, cùm generoso sit animo ac præferoci, magna aduersus Camelũ afficitur antipathia, neq; aspectum odorémue eius ferre potest. Notum est, quod superius attigimus, quid egerit Cyrus aduersus ualidum Lydorum equitatum, cui suas copias impares suspicabatur: ingentem enim is camelorum gregem ante pedites in acie prima statuit, factoq; Lydorum equitum impetu, simulac equi camelorũ odorem hausere, subitò consternati non solùm insidentes præcipitauerunt, sed peditum quoq; ordines protriuerunt: atq; ita pars illa, cui Crœsus plurimùm fidebat, elusa.

CIBI POTVSQVE ABstinentia.

E

Longa autem ieiunia, & diuturnæ sitis tolerantiam per idem animal significari, ex eo manifestum est, quòd nullum animal tanta insigne magnitudine, tam exigua cibi paucitate nutritur, neq; dies plures sitim tolerat, cùm satis constet in duodecimũ usq; diem camelos sine potu perdurare, unde à Poëtis esitientes appellantur. Habes iam Petre Cursi, asini, muli, atq; cameli laboriosorum animalium significata, quantum memoria complecti potui: reliqua tu, si argumentũ placuerit, & doctrina & iudicio tuo supplere poteris.

PIERIVS VALERIANVS AD IOAN. ANTONIVM EGREGIVM NEPOTEM, DE IIS QVÆ PER LEPOREM, VVLPEM, ET ALIA MINORIS GENERIS QVÆDAM ANIMALIA SIGNIFICANTVR EX SACRIS AEGYPTIORVM LITERIS.

F

Iucundissimus frater tuus Vendrandus, quem præter cognationem, ob summum ingenium & bonarum literarum studium vnicè diligo, proximis hisce diebus, vt nosti, Roma in patriam se contulerat, paucissimosq; dies hîc moratus, de digressu cœpit illicò cogitare: conatus sum iuuenem dies aliquot detinere, ille tamen cùm omnino Venetias sibi quamprimùm redeundum repeteret, non hîc temporis conditione, nõ loci amœnitate, & tranquilla anni temperie remoraturus, vt in officio esset Illustrissimo Cardinali Mediceo Mecœnati nostro, qui eum satis ægrè dimisisset, eius fidissimo & æquè gratissimo seruitio tantisper cariturus, exolui properantem, ac ne eum vlterius morari pergerem, suasi etiam vt magis properaret, qui Patroni ingenium à teneris nouerim, quem aluerim, quẽ formauerim, quem, si licet, ornauerim, mox coluerim, & colam semper vita hos dum reget artus, ob summã animi præstantiam, & optimã vtriusq; linguæ cognitionem, bonarumq; artium & disciplinarum

A *rum omnium studium, vt verè oculus summi Antistitum ordinis censeatur, tum ob singularia & assidua propensiore animo in me meosq; officia, et amplissimã eius munificentiæ largitionẽ, quibus iugiter suos fouet, amplexatur. Quoniam verò paucis abhinc diebus caueam nonnullarum auium, tum cicurum, tum syluestrium & externorum, Nicolao Cordato Iurisconsulto nostro dono dederam, æquum visum fuit per fratrem, qui te ex itinere conuenturus fuerat, aliquid & ad te mittere: opportuneq; Lepusculum alueram, educaueramq; ablactatum à paruulo: neq; non vulpeculam, & ipsam cicurem: nec nostri generis felem, sed Aegyptiacam, diuersumq; à nostris murem, eum autem ob nouitatem Ponticis fortè ipsis minimè posthabendum: fibrum etiam ex Pannonia, mustelamq; & talpam ex Italia: quos in vnam omnes inclusos caueam ad te perferendos eidem Vendrando cõmendaui. Quæ dona si quam tibi voluptatẽ attulerint, gaudebo: sin verò tu tam seuerus es, vt nullis neq; nugis, neq; delicijs moueare, de constantia & supercilio tuo tibi gratulatus, lætabor tamen identidem meæ erga te beneuolentiæ signũ, qualecunq; sit, pro loco & tempore aliquod exhibuisse.*

DE LEPORE.

B

RAECIPVA sunt Leporis significata, uigilantia, auditus, effœminatio, pauor, uenustas, fœcunditas, solitudo, conatusq; summus: quorum causæ quantum per otium licebit, nostra hac commentatione commemorabuntur.

VIGILANTIA.

AEgyptij sanè sacerdotes per Leporis hieroglyphicum uigilantiam in primis intelligebant. Causam ponit Horus, quòd lepus oculos inter dormiendum patefactos ostentet, unde etiam in adagiũ cesserit, leporinus somnus, quotiens uigilantiã eius qui dormitare uideatur, intelligendã proponimus, cùm tamen perspicacissimis oculis omnia, quæ usu ueniant, in agendis rebus perlustrare non cesset. Xenophon ad hæc scribit, leporem palpebris clausis uigilare, adapertis dormire: ut non temerè forsitan nonnulli leporem ἀπὸ τοῦ λάειν, quod aspicere est, di-
C ctum existimarint.

AVDITVS.

PLutarchus uerò totius antiquitatis indagator curiosissimus, disciplinarũq; omnium quantumuis abditarũ explorator accuratissimus, à quo longè plura quàm ab alio quopiam ad materiã hanc facientia decerpi possunt, ex leporino simulacro auditum hieroglyphicῶs intelligi apud Ægyptios affirmat. Lepus enim aures proportione reliqui corporis maximas omnium animaliũ habet, auritusq; ideo ob excellentiã uocantur à Poëtis. Quin & ipsa locutio λαγῶς, ut nonnulli ex Græcis interpretant̃, ab auriũ magnitudine conformata est: siquidem ὦς ὠτός, ut scis, auris apud Dores: quę tamen locutio iam apud omnes recepta est: & λα particula ampliationis est, augetq; significatũ, ut perauritus latinè sonet.

EFFOEMINATIO.

ESt præterea lepus eneruatæ cuiusdam effœminationis signum, huiusmodi hieroglyphico iam passim inuulgato: idq; tum propter pilorum mollitiem, quam Heliogabalus in lasciuioribus delicijs unà cum perdicum plumulis subalaribus habuit, quãq; lepidissimus adnotat Catullus in fœdæ mollitudinis scor

to:tum etiam propter pulpamenti uim, de quo Liuij Andronici dicterium peruulgatũ, quod Terentius, ut Flauius Vopiscus attestatur, ab eo mutuatus est, Tute lepus es & pulpamentũ quæris: à Græcis uerò Liuius acceperat, ita dicentibus, δασύπους κρεῶν ἐπιθυμεῖ. Addunt ad causas eximiã etiam timiditatem, qua maximè laborant, quod aut mollium hominũ, aut muliercularum propriũ est. Lepus itaque in diuinis literis impurus est, qui quidem licet ruminet, ungulã tamen bifidam non habet, sed pedes diuaricationibus pluribus, ijsdemque admodũ infirmis dissitos. Quoniam uerò delicatæ admodum est imbecillitatis, Iudaicũ significat populum, ait Hesychius, de quo Solomon: Lepusculus plebs inualida, posuit in petra cubile sibi. Timidus etiã est lepus, qui cubile habet in corde formidolosi Iudæi, quod ita notat uox diuina: Væ cordibus trepidis, & manib. remissis. Lasciuia in lepore plus quàm delicata, quem gentes, ut suo loco dictũ, Veneri dedicarũt. Eadem in Iudæis improbitas, Esaiæ testimonio, dicentis: Quomodo facta est meretrix ciuitas fidelis plena iudicij? Sed de lasciuia gentis huius atque procacitate, multa passim testimonia suis loco & tempore dicentur. D

Prouerb. 30.

TREPIDATIO. E

QVòd uerò formidinis & trepidi pauoris hieroglyphicum lepus habeatur, facit id supremè timidum eius ingenium, cui pauor supra unumquodque aliud animal peculiaris, à quo, uti Pollux ait, etiam πτὼξ appellatur: πτώσσειν enim formidare est. Vnde Demosthenes in Æschinem inuectus, ait, λαγὼ βίον ἔζης δεδιὼς καὶ τρέμων, καὶ ἀεὶ πληγήσεσθαι προσδοκῶν. Lepori similem uiuis uitam, pauitans & tremens, impendentia semper flagra prospectans. Hinc Cornificij poëtæ dictũ memorat ciuili bello, qui milites suos sæpe fugientes, galeatos lepores in opprobriũ appellitabat. Apud Hebræos Saphan occultationem, ut ita dicam, significat: & locutio ea per ש scripta lepusculum significat, quod insitam huic animali pauitationem, si dicere concedatur, notet, qui scilicet in cubilibus libentissimè delitescat. Atque hinc factum ut leporis occursum augures ominosum, improsperũ & inauspicatũ dixerint, quod quidem non nostri tantùm temporis uulgus credit, sed ueteribus etiam persuasum fuisse testatur senariolus,

φανεὶς ὁ λαγὼς δυστυχεῖς ποιεῖ τρίβους.
Inauspicatum dat iter oblatus lepus.

Archidamus autem Zeuxidami Spartiata, quamuis alij Lysandrũ ponunt, Corinthiorum urbem aggressus cùm leporem ex loco muris uicino excitatum animaduertisset, omine in hostes conuerso, futurũ ait ad milites ut hostes facilè caperentur: eius quippe casu usus ad incendendos eorum animos, & taxandam hostium ignauiam, quòd urbs ea minimè bellicosa uideretur, quam tuti adeò lepores inhabitarẽt. Pari propémodum euentu Arnulpho rege, qui Berengario auxilium tulerat, Romam oppugnante, excitus è latebris clamore tumultuque militum, lepus urbẽ uersus cursum arripuit: hunc milites toto temerè agmine concito insequi cùm cœpissent, cursuque & clamoribus acrius deterrerẽt, Romani qui pro propugnaculis stabant urbẽ eo impetu peti ueriti, cui se longè impares propter defendentium inopiam arbitrabantur, pari consensu desertis mœnibus ad terram se summisere. Barbari occasione freti, sellis equorũ & ueterinorũ ad mœnia in cumulum aggestis, per eas nullo reluctante in mœnia euasere, leoninamque urbem (primaria nunc Romanæ urbis est regio hæc) nullo negotio ceperunt. F

VENVSTAS.

EST & uenustatis symbolum lepus, Venerique fœcunditatis ergò charissimus omnium

A omnium existimatur, cui non sine religione sacer est, & inter eius delicias adnumeratur. O peræprecium uerò est apud Philostratũ in picturis uidere leporem hunc sub arbore mâlo inter Amores otiantẽ, quem decidentia terrę poma depascentẽ, multaq́ꝫ semesa prętereuntẽ, & modò hęc modò illa cõmordentem ubi illi deprehenderunt, ibi tum alius cõplosis manibus, clamore alius, alius chlamyde uentilata iactataq́ꝫ perterrefaciũt: superuolitant alij ferã uociferatione illam excitantes, & modò huc modò illuc cursu percitã agitant: pedestres alij uestigia cõsectantur, alius tanquã aliquid iaculaturus impetũ in eam facit, alióque auertit: alius lepusculi cruribus insidias molitur: ille ubi in ulnas iamiã apprehensus est, mollissima pilorũ lubricitate fretus, minimo se negotio expedit, sublimiq́ꝫ sublatus saltu capturã euadit. Risu itaq́ꝫ Amores diffluũt, collabentesq́ꝫ præ lasciuia, & nimia cachinnorũ agitatione, alius in latus, alius supinus, resupinus alius, per herbas passim strati prouoluũtur. Sagittã uerò nemo unus intorquet, sed uiuũ capere contendunt, gratissimã Veneri matri uictimam oblaturi. Atq́ꝫ ita lepus præcipuè Veneri debetur. Accedit huc & Valerij Martialis testimonium, qui
B persuasum mortalibus ait, ex leporinæ carnis esu formosiores uenustioresq́ꝫ fieri homines, salso & mordaci eius Epigrammatis ioco:

Siquando leporem mittis mihi Gellia, mandas
Formosus septem Marce diebus eris:
Si non derides, si verum Gellia mandas,
Edisti nunquam Gellia tu leporem.

Et quod super Alexandro Seuero dictitatum est, quem & formosum & humanum & cultũ & uenustum & affabilem ex assidua lepusculorũ esitatione factum afferebant. Vnde uersus illi circunferebantur ex Epigrammate:

Venatus facit & lepus comesus,
De quo continuum capit lepôrem.

Tum Plinius ubi ex Catonis sententia scribit, leporis assumpto cibo fieri somniosos, uel fieri, uti nonnulli legunt somnos, aut, quod magis placet, formosos: statim enim subiungit, tum uulgò etiam persuasum conciliari ex eo corpori gratiam. Sed quod ad somniosos pertinet, Medici dicunt leporinam carnem melan-
C choliam alere, & sensus spiritales obstupefacere, quia crassum generat sanguinẽ, ut libello de Victus ratione Psellus ait: nam caro ea subfrigida omnino est, & humoris plurimùm habet, quæq́ꝫ eiusmodi sunt escæ, somnos nimirum ciere comperiuntur. Prætereo de industria quod impuri faciunt amatores, ope leporis amorem sibi conciliantes, quod etiã libenter est à Philostrato dissimulatũ, quando spurcissimũ id genus hominum perniciosum est, neq́ꝫ dignum ut à quopiam redametur, cùm in amore conciliando candor synceritasq́ꝫ mentis, non magicæ uiolentiæ conquirendæ sint.

FOECVNDITAS.

NImirum uerò fœcunditatis hieroglyphicũ est lepus, animal utpote rei uenereæ deditissimũ. Nam fœmina dum interim quæ peperit lactat, identidem superfœtat, neq́ꝫ ullũ unquã parturiendi facit interuallũ. Mas uerò præter id quod more marium progenerat, fœtũ ipse quoq́ꝫ concipit & excludit, pariq́ꝫ cum fœmina modo educat. De quo scribit Archelaus, benignã fuisse naturam, quæ innocua & esculentis tantùm nata animalia, fœcunda fecerit, quibus etiam utranq́ꝫ uim tradiderit, ac masculofœminas esse omnes, ac sine mare æquè gignere uoluerit. Aristoteles tamen hoc omnino pernegat, maremq́ꝫ in ijs & fœminã

ſeparatim agnoſcit: quia uerò fœmina ſæpenumero marem ſuperueniat, factum D
ut rerum ignari mutuo eos impleri coitu crediderint. Cæterũ Archelao Philoſtratus, Plutarchus, & pleriq; alij ſubſcripſere, qui cùm longo poſt Ariſtotelem tẽpore fuerint, neq; quid ille tradidiſſet ignorauerint, haudquaquã credibile eſt eos rem de qua tam perſpecta eſſet apud omnes obſeruatio, temerè auſos aſſeuerare. Nam Philoſtratus ferre quidem omnes in utero partũ ait, fœminas tamen non niſi ad conceptũ idoneas agnoſcit. Democritus huiuſmodi ſexus mutationem per uarias uices fieri dubio procul affirmat, quod alij uiderint.

SOLITVDINARIVS.

NOn imperitè nonnulli hominem ſolitudinarium & reliquorum contubernia declinantem, per leporem in cauũ ſe proripientem deſcripſere: nunquã enim duos pluréſue in eodem cubili uerſari comperias, ſed qui maximè uicini ſunt, unius uel circa iugeris interuallo ſecubant, cumq; ſe recipiunt cubitum, ne deprehendi poſsint, multũ prius hac & illac diſcurrunt, ueſtigiaq; uarijs ambagibus obturbant, poſtremò magno ſublati ſaltu in cauũ quieturi proſiliunt. autor Plutarchus. Sanè Salomon Parabolis, lepuſculũ ſapientibus ſapientiorem E
dicit, qui cùm optimè ſuam intelligat imbecillitatẽ, ad cauernoſas lapidum latebras confugiat, infirmitatemq; ita ſuam tueatur.

CONTENTIO laudis.

PVlcherrimũ uerò mihi cõmentũ illud inter hieroglyphicas literas uidet, quo ueteres Ægyptij cõtentionis illius ſtudiũ, quam æmulationẽ appellamus, ab Heſiodo maximo opere cõmendatam, cùm iurgioſam & inuidam illam alterã uituperet, per exanimatum leporem & canem ſeſe cohibentẽ effingebant: cuius picturę cauſam Plutarchus idem pulcherrimè deliniauit, canes dicens qui lepores inſequãtur, ſi cõtigerit ut eos ui necẽt, diſcerpere & ſanguine ſeſe proluere inquinareq; mirificè gaudẽt: quòd ſi animũ lepus deſponderit, neq; ullũ iam effugio locũ ſupereſſe uiderit, quod pleruncq; accidit, quantumcunq; ſpiritũ habet in intenſiſsimo conſumit curſu, ut ita deficiat exanimeturq;: tunc compertũ eſt canes ſimulac ita exanimẽ conſpexerint, omnino non attingere, ſed conſiſtere ſibiq; temperare, motare caudas, argumen F
tumq; manifeſtũ omnino præbere, ſe non carnium, ſed uictorię tantũ gratia decertaſſe: atq; hoc ſæpiſsimè & paſsim euenire unà uenatorũ omniũ aſſeueratione cõfirmatur. Quod uerò de leporis curſu dicebamus, id in memoriã adducit quòd reprehenditur à Quintiliano M. Varro, qui dixerit ſe à præceptore audiuiſſe leporẽ quaſi leuipedem dici. Sedenim apud Varronẽ legas leporem græcum eſſe uocabulũ, Siculoſq; quondam è Græcis λέποριν dicere, cùm tamen non neget facilè euenire potuiſſe, ut cùm à Roma Siculi ſint orti, quod in ueteribus annalibus habebatur, hinc uocabulũ illuc tulerint, eodem apud nos relicto nomine. Quoniam uerò controuerſia nunc magna eſt, utrum daſypus & lepus unum idemq; ſit animal an diuerſa, loco Plutarchi ſuperius citato manifeſtè ſcriptum, Canes qui daſypodas inſequãtur. Mox de eodem animali: Quòd ſi λαγωὸς animũ deſponderit. Vterq; autem omnino hirtipes: id ſibi uult δασύπους. Iam & antiquũ dictum oſtendimus, δασύπους κρεῶν, quẽ Liuius Andronicus Lepus uertit. Plinius tamen daſypũ diſtinguit à lepore, ut eo loco: Pili acutè exeũt daſypodi in buccis intus, & in pedibus. quę utraq; Trogus & in lepore deprehendit. Et alibi:

A alibi: Coagulum inutile leporis, hœdi laudatum, præcipuum tamen dasypodis. Alibi: Lepus omniũ prædę nascens, solus pręter dasypodem superfœtat. Alibi: Superfœtãt & dasypus & lepus tantùm. Alibi: Dasypodes omni mense pariunt & superfœtant, ueluti lepores: qui quidem loci, ut cõgruant, Delio indigent natatore, ita confusa omnia. Sedenim quę Plinius de pilis loco primo posuit, mera sunt Aristotelis uerba. Sunt autem ex peritis qui dasypodem Plinio positũ pro cuniculo arbitranť, quẽ nusquã nominat Aristoteles. Sanè Varro tria ponit leporũ genera: unum Italicũ, primis pedibus humilibus, posterioribus altis, superiore parte pulla, uentre albo, auribus longis. Secundum genus Gallicum, idq́; plurimùm candidũ, quales pasim Alpes etiam Noricæ progignũt. tertiũ quos Hispania producit, similes nostratibus ex parte quadam: hos cuniculos uocãt. Si quis autẽ unum atq́; idem animal esse contenderit ex Plutarcho aut alijs, idq́; liquidò docuerit, gratiæ illi meritò debebuntur.

HISPANIA.

VLtimũ autem genus hoc, omnino Hispaniæ est hieroglyphicũ, ut cernere B est in quibusdam Hadriani nummis. Et Catullus ab hoc animaliũ genere Hispaniã insigniuit, ubi dixit epigrammatibus: Cuniculosæ Celtiberiæ fili. Leporem uerò & currum Rheginorũ fuisse monetam apud Pollucem legas. Nam Anaxilas Rheginus cùm Olympia uicisset, Rheginorũ nummis & leporem & currũ impresit, de quo etiã Aristoteles lib. Rhetoricorũ tertio. Aiunt uerò lepores in Sicilia olim nõ fuisse, importatos uerò per hunc Anaxilã, hanc illi memoriam cõparasse: aduectionẽ enim ex curru significari, nisi quis uictoriã malit.

TERIVNGI MILITES.

OBserues autem alicubi lepores duos dimidios coloris lutei in punicea parma, cuius medium rubra occupat columella, supra quam pila lutea, facie insignis humana, coloris identidem lutei sustinet. Gestamen id erat ordinis TERIVNGORVM sub magistro militum præsentiali merentium.

VALENTIANENSES.

IN eadem ueteri militia lutea erat parma uiridi circulo circunscripta, in cuius medio columella punicea ab imo margine ad centrum usq́; porrigebať: inde duæ lunulæ coloris eiusdem sese in aduersum incuruabant, inferiori parte colu-C mellæ applicitæ, superiore aliquantulũ dissidentes: à medio uerò columnę lepores duo dimidij, colore & ipsi puniceo, sed densiore, in diuersa prosiliebant. Insigne hoc erat, ut uetusta indicant monumenta, VALENTIANENSIVM, à Valente Principe delectorum, qui sub illustri uiro magistro militũ per Thracas militabant.

DE VVLPE.

VLpem lepori subiungere non incongruũ uideť, quare eius quoq́; significata suscipiã explicanda, quanquã apud Ægyptios super ea nihil aut minimum quid traditum reperias. Tota uerò uulpes Græcorum & Latinorum est.

CALLIDITAS DOLOSA.

PEr eam utiq́; uafrum, callidum, astutumq́; hominem, ac dolis omnibus instructum significari tradunt, de qua Horatius:

Nunquam te fallant animi sub uulpe latentes.

Huic dolos à natura datos Lucretius atteстаť. Et apud Varronẽ insignis adeò est animalis huius calliditas, ut uulpinari inde uerbũ confictũ fuerit, quod ἀλω-

πεκίζειν dixere Græci, cùm aſtutè doloſeq; fieri aliquid, exprimere ſignificantius D
uoluerint: atque etiam pro decipere ἀλωπεκίζω: hanc αἴθωνα Pindarus Olympijs Ageſidamo nuncupat, idq; διάπυρον, quippe promptitudinem, & ſagacitatem morũ ſignificare ait Demetrius Triclinius eius interpres. Verba Pindari ſunt: τὸ γὰρ ἐμφυὲς οὔτ' αἴθων ἀλώπηξ, οὔτ' ἐρίβρομοι λέοντες διαλλάξαιντο ἦθος. hoc eſt, neq; callida uulpes, neque latè rugientes leones quem à natura acceperint morem immutarint. Vulpem ſanè Siculi ob uerſutiam facillimamq; in deludendis canibus motationem, doliq; promptitudinem, Cinædum appellauere. Deniq; hæc, ubi quid uafrè ſciteq; dictum factúmue fuerit, in Æſopijs fabulis principatum obtinet, ueluti Dauus in Comœdijs: atq; apud Philoſtratum fabularum choream circa Æſopum laſciuientem ductat: & uulpibus apud Claudianũ Rhadamanthi ſententia fallacium hominum animæ immittuntur. Aſſertor noſter ſuper Herode loquens, Dicite, ait, huic uulpi: ſubdolam nimirum & uafram eius aſtutiam notans: de qua Plutarchus Moralibus ait, Pardum uulpem olim contemnere ſolitum, quòd ipſe tot colorum lepôre pellem uariegatam haberet: cui uulpes reſpondit, in animo ſibi eſſe eam colorum uarietatem, quam ille haberet in tergore. E
Ideo autem uulpem ſenem laqueo capi non poſſe dictitatum. Et ut ſemel dicam, uel à Prophetis, ut ait Adamantius, nec uulpis nec lupi nomen unquam fuit ad bonum aliquod uſurpatum. Quod uerò in diuinis literis legitur, Partes uulpium erunt, tradentur indicat in manus doloſorum & fallacium uerſutorumq; hominum, diceret Euthymius, cuiuſmodi feruntur eſſe Palæſtini, à quibus Saul unà cum exercitu in inſidias tractus, occidione occiſus eſt. Quamuis Adamantius dici de ijs interpretatur, qui extremo iudicio dæmonibus malis addicentur. Sunt enim hæ uulpes illæ quæ uineas Domini corrumpunt, ut apud Theocritum puerulo fœcundam uitem cuſtodienti uulpes duæ inſidiantur, quarum una matureſcentes uuas populatur, altera panarium properat exhaurire. Et quod ad Theocritianum hoc facit, Ariſtophanes Equitibus, milites uulpibus aſsimilauit, quòd racemos eſitent per agros, diſsipatiſq; uitibus non exiguam, quaqua incubuerint, pauperiem faciant.

MALA COGITATIO.

ILlæ uerò (ut ad ſacra redeamus) quæ Canticorum cantico ſponſi iuſſu capi F
iubentur, quia noua teneraq; uitiũ germina corrodunt, prauæ cogitationes ſunt, & intelligentia peruerſa, quæ à genio malo ſuggeritur. Nouellas porrò uulpes occupari iubet, prius ſcilicet quàm adoleſcant & altius inſideant, fiantq; aduerſus rectè uiuendi rationem pugnaciores. Dum enim mala cogitatio in initijs eſt, de corde facilè poteſt exturbari: quæ ſi frequenter iteretur, diutiuſq; inſueſcat permanere, quodam quaſi uſucapionis iure, animam facillimè ad conſenſum adducit: confirmato autem intra cor conſenſu, procliuis inde eſt ad peccandum effectus. Hinc illa Naſonis admonitio:

Opprime dum noua ſunt, ſubiti mala ſemina morbi,
Et tuus incipiens ire reſiſtat equus.
Nam mora dat uires, teneras mora percoquit uuas,
Et ualidas ſegetes, quæ fuit herba, facit.
Quæ præbet latas arbor ſpatiantibus umbras,
Quo poſita eſt primùm tempore, uirga fuit.
Tunc poterat manibus ſumma tellure reuelli,

Nunc

A *Nunc stat in immensum uiribus aucta suis.* Itaq;
Principijs obsta, serò medicina paratur,
Cùm mala per longas conualuere moras.

MAGNVS CONATVS CVM DOLO.

SI quid autem omni conatu, omniq; arte doloq; factũ, hieroglyphicè ueteres ostendere uoluissent, leoninæ pelli uulpinam assuebant, quarum altera uires, altera fraudes indicaret, id quod, ut inquit Plutarchus, adagij loco sæpe usurpatum est à Lysandro. Dicere nanq; solebat is, Leonis spolio uulpeculæ pellem assuendam: quippe ubi per uires sufficere non posses, & astum & dolos adijciendos. Omnem enim is ingenij uim ad hostes dolo fraudeq; decipiendos conuerterat. Quam sententiam secutus Maro, Dolus an uirtus quis in hoste requirat? ait. Dixerat uerò longè prius Pindarus in hanc sententiam, τόλμα γὰρ ἐοικὼς θυμὸν ἐρεβρεμιθᾶν θηρῶν λεόντων ἐν πόνῳ μῆτιν δ' ἀλώπηξ. Leonibus uastùm rugientibus audacia animum ministrat ad inuadendum, consilium uerò uulpes.

B RATIOCINATIO.

AD hæc nõnulli adiungunt, hominẽ discursu mentis & ratiocinatione utentem, per uulpem significari, quæ aurem ad terram apprimat: ea enim paludosam aliquam regionem peragratura, si de soli firmitate dubitauerit, aure admota terræ contatur, an strepitum sentiat exploratura: quem ubi percepit, non esse soli firmitudinem coniectat, sed infirmũ & uoraginosum locum, ideoq; non progreditur: nullo uerò audito sonitu, omni semota contatione ire pergit audacter. Videtur autem inde uti ratiocinatione, ut obseruat Plutarchus, perinde ac si quod strepit moueri cognoscat, quod mouetur infirmum esse, quod uerò infirmum, inaccessibile. Tradit idem autor, Thracas in paludibus explorandis huiusmodi uulpium indagine plurimùm uti, quas in obsequium assuetas alunt, & ad huiusmodi negotia præmittunt.

MVNIMENTVM.

QVòd si munimentum ab insidijs alibi per platani folium à ciconia gestatum, nidoq; illatum suo, & per rutæ ramusculum ad alam gallinæ summissum significari diximus, non erit incongruum idem hoc hieroglyphicum per
C uulpem quæ scillam gestet exprimere: illa enim scillam latebris apponit suis, ut à luporum iniuria tuta sit. Nam lupum conuelli aiunt scillæ contactu.

DE FIBRO.

Fibri significata dicturus, id primùm ambigi uideo, nunquid is castor sit, quo de apud Horum mentionem factam inuenimus. Nam qui castoris ingenium, mores & faciem describunt, eadem ipsa pingunt, quæ ueteres nostri de fibro retulere: eundemq; & fibrum & lytram Varro ponit, fibrosq; eos appellari quasi fimbrios dicas, ab extremis fluminum oris in quibus maximè uersantur. Succîdunt enim arborum radices per fluuiorum margines, ubi cubilia sibi parant. Vnde Plautus: Sic me subes quotidie quasi fiber salicem. Sunt qui extremas fluminum oras lytras olim dictas autument, & antiquos fibrum pro extremo posuisse. Vnde in sagulis fimbriæ, & in iecinore extremum fibra, hinc Fiber dictus. Sunt tamen qui lutram diuersam à fibro uelint, & fibrum à castore, castoremq; à lutra aliud esse animal con-

tendant. Sedenim tris eiusdem generis species obseruarunt Scythæ, rusticum, D nobilem, & regem, quos à uillorum mollitie & colore, necque non magnitudine, distinxere, delicatissimum omnino lutram appellantes. Accolere uerò omnes fluuiorum ripas, foramina diuersa facere, mutare domicilia pridie quàm flumen crescat, in conuectandis in cauum pomis, miræ esse solertiæ. Horum porrò testes castorea nuncupari, uimque maximam esse ijs qui nascuntur in Ponto, in alijs regionibus non æquè pollere.

PETVLANTIAE SVPPLICIVM.

PEr animal hoc Ægyptij sacerdotes eum qui pœna sit affectus ob nequitiam, qua fuerit in muliere aliqua petulans, significabant. Proditum enim est fibrum in uenatione deprehensum suos sibi testes abscindere, atque eos proijcere, gnarum se eorum præcipuè assequendorum causa peti. Nam & adulteri eadem affici pœna solent, ut deprehensi præsectis testibus dimittantur. Omnibus uerò animalibus natura duce ostensum, ut & commoda sua norint, & nocentia contrariaque sciant declinare. Hinc illud epistola Saporis regis ad Constantium Imperatorem, cui suadere conabatur, ut bona Asiatici regni dimissa parte, quieti & E incolumitati suæ consuleret, hoc bestias factitare dicens, quæ cùm aduertant cur maximo opere capiantur, illud propria sponte amittant, ut uiuere deinde possint impauidæ. Amputari tamen hos ab eo animali cùm capitur, negat Sestius diligentissimus medicinæ, quinimò paruos esse substrictosque & adhærentes spinæ, nec adimi sine uita animalis posse: adulterari autem renibus eiusdem, qui sunt grandes, cùm ueri testes exigui admodum reperiantur, ammoniaci coloris circundati liquore, ueluti mellis cerosi, odoris grauis, gustu amaro & acri, ut sternutamenta olfactu moueant. Vtcunque uerò, siue sponte siue ui testes auferantur, cùm satis constet eos ea præcipuè de causa conquiri, non ineptè datus hieroglyphico locus, ut per id animal, id supplicij genus ostenderetur, quo mœchorum lasciuia puniri consueuit, atque ita male tractari.

ATRI FESTIQVE DIES.

SVnt qui atros festosque dies per fibros ita distinguant, ut cùm festum significari uelint, anteriora eius pingant, propterea quòd populi plerique qui nostræ pietatis ritu uiuunt, à Ponto & à Septentrione in Pannoniam usque porrecti, an- F terioribus membris pro carne uescuntur, posterioribus piscis loco: caudam uerò eius animalis, quæ præpinguis prægrandisque est, salitam plurimùm conditamque pro tarico pisculento habent, eaque ieiuniorum tempore, quo nobis ex constitutione Pontificia carnibus interdictum est, mensis inferunt: eiusmodi enim dies pleraeque nationes atros uocãt, quibus carne uesci ex lege nostra nõ licet. Ea uerò illi ratione se tuent̃, quòd posteriores fibri partes aquis semper innatantes, piscem dicant, & esse arbitrentur, quia scilicet animal id tam aquaticũ est quàm terrestre, cùm in extremo riparum semper degat: partem quæ caput uersus tendit, terræ dedicarunt, & carnem esse uoluerunt.

DE TALPA.

QVONIAM uerò Talpa nonnihil habet similitudinis cum fibro, quòd ipsa quoque in terræ cauis habitat, ut de ea post fibrum dicamus, admonemur.

Cæci-

A CAECITAS.

VVlgatißimũ eſt talpã pro cęcitate poni, uulgatiusq́ prouerbiũ, τυφλότερος ἀσπάλακος, propterea quòd animal id perpetuæ cæcitatis tenebris damnatũ eſt, lucemq́ ita habeat aduerſariam, ut ſimulac ad diurnã claritatem educta fuerit, emoriat. Atq; hoc illud eſt quod Academicis quæſtionib. ait Cicero: Quid talpam? num deſiderare lumen putas? Nihil ea prorſus uidet, neq; quidem oculos habet, ut ueteres tradidere: ut uerò obſeruarunt alij, habet utiq; partes eaſdem omnes quibus oculi integri conſtant, nigricantem quippe illum orbiculũ, & quod intra eum continetur, quam pupillam uocant, atq; etiam portionis albidæ ambitionẽ, ſed non tam liquidò quàm oculi conſpecti & eminentes. Nec in partẽ exteriorẽ apparere hæc poſſunt, propter cutis, quę craſsiuſcula circumobducta eſt, corpulentiam, utpote cùm natura inter generandum lædatur, atq; ita opus inchoatũ relinquatur. Vtcunq;, apud Heſychium talpa huiuſcemodi cæcitatis ergò hieroglyphicum eſt & ignorantiæ, cùm oculus ſua pollens ui, cognitionis et intelligentię ſignum habeatur. Eucherius hæreticos per talpam in diui
B nis literis accipit, utpote qui, licet aliquid cernere uideantur, ipſum liquidæ ueritatis lumen minimè diſcernunt.

AVDITVS E LONGINQVO.

NEq; uerò deſunt qui auditum ex quantumuis remoto loco per talpam ſignificari tradant: liquidius ſiquidem audiunt talpæ obrutæ terra, tam denſo atque ſurdo naturæ elemento. Quin etiam exploratoribus mos eſt caput in ſcrobem aliquam ſummittere, cùm procul aduentantes turmas, uel equitatum præſentire uoluerint.

PRAESAGIVM.

FVerunt & qui per hoc animal præſagium intelligi aſſeuerarent. Explorarunt ſiquidem Magi, ut Proclus tradit, cor talpæ ad præſagium mirificè conferre. Nam, ut Porphyrius etiam atteſtatur, ueteres illi diuinatores ſimulac talparum corda deglutiſſent, accipiebant ſubinde præſentem animam Dei ritu uaticinantem, quod ſimilitudinem quandam habet cum auditu illo promptiſsimo: ſiquidẽ quæ præſagimus minimè cernentes, ſentire uidemur tamen. Fuiſſe uerò talpam in cultu apud imperitam rerum uetuſtatem, didicimus ex Eſaia, u
C bi dicit: Simulacra quæ fecerat ſibi, ut adoraret talpam & ueſpertiliones.

DE MVSTELA.

IDem uerò uaticinium Muſtelam huc accerſit, quòd perſuaſum ſit quandam eius diſciplinæ uim in ea conſiſtere.

ARVSPEX.

ARuſpicem enim, uel eum qui quo quo modo futura prædiceret, per eius imaginem ſignificari dixerunt: eaq; ob idipſum Thraſybuli ſimulacro, quod in Olympia dicatũ erat, adſculpta fuit, ut meminit Pauſanias: illi enim præter diſſectum canem, qui iecinoribus patefactis adiacebat, muſtela quoq; dexterũ humerum obrepebat, ſingula diuinationis hieroglyphica.

INFORTVNIVM.

PEr eandem pictã, infortuniũ etiam intelligebant: animal enim inauſpicatum infauſtumq́ eſſe perhibetur ijs, quorũ habitet do-

mos: insidiatur siquidem domesticis animalibus, præsertimque auibus tam altilibus quàm nidum sub tecto facientibus, easque ad internecionẽ usque persequitur. Occursus eius plerisque religiosus habetur. Alij etiã in negotijs obeundis uel nomen ipsum horrescunt, utpote contrarium efficaciæ. D

VIRAGO.

HOrus Ægyptiacus autor ait, per animal hoc mulierem uirilia facinora pertentantem ostendi, propterea quòd osseo sit genitali prædita. Impedior autem uerecũdia, ne significatũ hoc apertius explicem, quamque inter sese mulieres turpitudinem, absque uiris exercere nonnunquã deprehensæ sint. Id potius ponam, singulare stranguriæ remediũ esse genitale id, si rasum tritumque detur, ut Aristoteles de hist. animaliũ testatur. Nam & Strophilus scribit, mustelæ genitale esse solidum instar ossis, cuius ramenta si in potu dentur, singulare remediũ sit urinæ stillicidio. Eam à Thebanis coli scribit Ælianus, quòd Alcmenæ Herculi pariundo laboranti opem tulerit haud contemnendam.

DE MVRE. E

MVrem associari sibi deposcit mustelæ nomen, cùm præsertim in omni familiari supellectile corrumpenda, non minorem mus iniuriam & detrimentum afferre soleat quàm mustela.

DETRIMENTVM.

PRæcipuum enim eius est significatũ, ut hieroglyphicum detrimenti sit atque perditionis: is siquidem, ut apud Ciceronẽ est, dies ac noctes aliquid semper rodit, ac omnia quę rodit inquinat, & inutilia reddit. Quare in ostentis quoque, si mures aliquid corrosissent, perniciosa portendi aiebant ijs, quorũ instrumentũ aut opus esset, quod ita corruptũ erat: ueluti ante Marsicum bellum, quòd clypeos Lanuuij abrosi essent, maximũ id portentum aruspices dixerunt, & eorũ quæ subsecuta sunt incõmodorum indicium. Iam & Carboni Imperatori mures exitiũ abrosis fascijs, quibus in calceatu utebatur, portendêre. Sed salse risit hæc Cato, cùm eum quidam consuleret, quid ostenti esset, quòd sorices noctu caligas adrosissent: respondit enim is, non esse ostentum si sorices caligas abrodant sed si caligę sorices ipsos abrosissent. Sedenim Cicero quamuis id & ipse ridere uideatur, cùm iam respub. titubare cœpisset, Platonis politiã corrosam turpiter à muribus apud se deprehendit. Et si parua licet cõferre cum magnis, nos quoque portenta hæc tetigêre. Nam quamprimũ Romam applicui, sedemque ibi fixi, ne miserrimas incensæ, deuastatæ, ac penè dirutæ patriæ calamitates fœdissimasque clades ante oculos in dies mihi atrociores spectando fieri sentirem, mihi accidit ut pulcherrimũ Horatij opusculum, quod in delicijs habebã, mures à licijs, quibus cõglutinatus erat, protinus abroderẽt, omnibusque paginis ita discissis inutilem codicem efficerent: mox & Pindarũ aggressi, eum quoque ab eadem parte, qua plicatus conglutinatusque erat, inquinarũt: quod ostenti loco fuisse euentus postea comprobauit, nõ esse Romæ locum Musis, & amœnioribus his disciplinis, Iulio II. thesauros omnes ad mutuas Christianorũ ferè omniũ cædes effundente: idque magna & studiorũ meorum & diuturni temporis iactura compertũ habui, donec uicesimo pòst anno, ex quo huc migrauerã, Hippolyti Medicei discipuli mei liberalitate atque beneficentia fui tandem subleuatus, usu rerũ ad uitæ necessitatem, quod satis esse duxi, suffecturo. F

Optio

A OPTIO.

EOdem utebantur hieroglyphico sacerdotes Ægyptij, si optionem atq; iudicium significare uoluissent. Mus quippe plures diuersosq; panes aut poma nactus, purissimum optimumq; ex omnibus quo uescatur deligit. Quapropter in panificijs emundis optionem ex huiusmodi murum indicio facere, solitũ est multis. Idem in fructibus alijs, præsertimq; melopeponibus, summa nepotũ curiositate obseruari uidemus, cũ eos meliores esse constet, quos mures cœperint abrodere. Plinius ubi de Ponticis muribus loquitur, mirari uidetur quonã modo autores intellexerint eorum palatum in gustu sagacissimum esse.

IMBECILLITAS.

SVnt qui per murem exanimatum, imbecillitatem intelligi posse tradant: is siquidem minimo quoq; incõmodo exanimascit, plerunq; uerò spontè moritur effluentibus intestinis: hinc κατὰ μυὸς ὄλεθρον dici solet, qua similitudine Menander usus est, ut citat Ælianus lib. 2. cap. 10. cùm ualetudinarius quispiam ipsa fuerit naturæ imbecillitate consumptus. Muribus enim in uniuersum uita
B breuissima: unde musculus apud Horatium alteri ait, Viue memor quàm sis æui breuis. Sunt qui putent soricem ea de causa dictum, quia σορὸν apud Græcos putridum significet, quod huic qua de loquimur imbecillitati cõgrueret. Sed enim multò magis placet eorum sententia, qui quemadmodũ suem ἐκ ὑός à nobis factum constat, ita ἐκ ὕρακος soricem deductum asseuerant. Nicander sanè ὕρακας mures appellauit Ætolũ lingua, apud quos ὗς, hoc est, sus, ὕραξ dicitur. Murem uerò, quòd rostrũ habeat suilli perquàm simile, Suis etiã cognomento dicunt, quod interpres Nicandri obseruauit. Sus uerò sorexq; tanta concordia naturæ consentiũt, ut, quod Magi tradunt, si quis muris iecur in ficu porco uorandum dederit, animal id eum qui dederit, nullo edito grunnitu ultro deinceps adsectetur quoquo ierit: quod ego Patauij factum memini nonnullorũ iuuenum astu, qui ganeæ potius quàm disciplinis dediti erant, nõ sine totius uiciniæ querelis, quæ sibi porcos incertis autoribus abduci lamentabatur.

AMATORIAE DELICIAE.

LOngè uerò diuersum illud, quòd illecebras amatorias, petulcioresq; lasciuias per album murem significare non Ægyptiorum modò cõmentum, uerùm
C & Græcorum fuit. Nam de muris salacitate multa sunt à plerisq; prodita: sed præcipuè mihi uidetur Plautus rem expressisse, ubi Phronesiũ Dinarcho suadere conatur, ut multiuolus sit in re uenerea: sic enim ait: Sed tamen cogitato mus pusillus quàm sit sapiens bestia, ætatem qui uni cubili nunquam cõmittit suam, qua si unum obsideatur, aliunde profugiũ quærit. Moris uerò fuisse muris nomine amatoribus adblandiri, ex Epigrammatarij uersu noscitur:

Nam cùm me murem, cùm me tua lumina dicas.

Ob notissimam uerò muris salacitatem, mulierem quandam portentosæ libidinis, qualem nostri Messalinã fuisse memorant, ab Epicrate Myoniam, quasi nos murinam dicamus, appellatam ait Ælianus.

INTAMINATA MVNDITIA.

QVem uerò intelligat Ælianus & Philemon per album murẽ, nemo ex nostris, quod hactenus legerim, explicauit: si tamen ad Plinium & alios probatissimos autores aspexeris, eum esse conijcies, quem Armenium uocamus, uilli pelliumq; mollitie delicatum, Francisci Petrarchæ uersibus pro castitatis hieroglyphico nobilitatũ, utpote qui delicatioris cuiusdã munditiæ exemplar haud-

quaquã ignobile esset, cui scilicet spurcitia tantæ sit abominationi, ut limo ante ostiũ caui illito, capi potius à uenatoribus, quàm eo fœdari patiatur: quod cùm sanctioris sit amoris propriũ, intemeratæ castitatis symbolũ, quę diuina tantùm flamma succendatur, à peritissimis rerum ponitur. D

ARGIVI.

INuenitur & in nummis muris signum: eam uerò Argiuorũ præcipuè monetam fuisse Plutarchus ait, apud quos fuisset moris, ut nummũ imagine muris insignitum cuderent.

DE FELE.

SI pro Æluro felem reddidero, satis scio paratos emissarios esse qui me dentibus inuadant. Sedenim quæ Plinius de fele refert, dum quærit quo silentio, quamq; leuibus uestigijs auibus obrepãt feles, quamq; occulto speculatu in musculos insiliant, tum ea quæ ab Anniano poëta memorantur apud Gelliũ, quę ab Ægyptijs eo super sunt memoriæ prodita, cuius oculi ad uices Lunæ, aut ampliores fiunt, aut minores, domestico huic animali, quod Albertus modò cattum, modò murilegũ appellat, congruere manifestum est. Sunt & qui musionẽ uocent. Felem autem alij, quæ uulgò felina, alij qui Martes appellatur, esse uolunt, eoq; & Varronis & Columellæ autoritatem trahunt. Nam quæ illi unà cum Nicandro de uenatu auiũ clandestino nocturnoq; tradunt, martem id facere satis exploratũ est. Sed quoniam de harũ nomine pleriq; certant, ne temerè uni magis quàm alteri faueamus, æluri uocabulum interim usurpabimus, de quo in antiquo Festi Pompeij codice hæc adinueni. Est ælurus animal leoni cùm procreatur persimile, olim syluestre: maximè muribus aduersatur, salax, oculi cuius acie flammea, ad imitationẽ lunę crescunt & decrescunt. Nam ueluti Luna pro solaris luminis participatione faciẽ quotidie uariat, ita ælurus pari cum luna conditione afficitur, nunc aucta, nunc imminuta pupilla, prout Lunæ orbis nunc se plenũ, nunc dimidiatũ, nunc cauũ, nunc tuberosum ostentat. Licinius Vmbrei in Nerea: Murũ strages ælurorum oculi ut minuti Lunam ariolantur. Quibus quidem uerbis nescio an explicatius cattus noster domesticus à quopiam describi possit. Sed quoniã de ęluro satis constat, de latina locutione nondum per hos liquet, quamuis totiens Cicero felem & canem inter Ægypti numina socialiter enumeret, dubio procul cattũ intelligens. Æluri ipsius, si catti nomen ita abhorrent, significata referamus. E F

IMPLORATIO.

VEteres cùm hominẽ in manus hostium illapsum, qui miserabiliter auxiliũ imploret, indicare uellent, soricem pingebant ab æluro cõprehensum: exauditur enim statim miserabilis eiulatus, & uox ueluti auxilium implorantis, ubi mus in dentes incidit eiusmodi: unde prouerbiũ, Sorex Hecaten. Causam Simnius Capito sic interpretatur, quòd is qui in manus hostium incidit, illorũ ducem implorat. Est uerò æluros, ut Verrius ait, sub tutela Hecates. Apud mythologos inuenias Iouem ludicro certamine Apollinẽ cum Hecate tenella adhuc ætate cõmisisse, argumento proposito, ut ipsi quoq; certatim animalia conformarent atq; producerent, terræq; theatrum implere procurarent: tum Apollinem statim hominẽ protulisse, aduersus quem Hecate Simiam opposuerit à se factã: exceptam risu rem Apollo leone terribili producto interturbauit. At Hecate ludo etiam indignata uinci, ælurum genuit. Maiore hinc Apollo effusus risu, murem

A rem in Hecates ludibriũ protulit: illa magis indignata cùm ui non poſſet uincere, ad artes conuerſa, ſimiam in leonem, ælurum in murem acriter incitauit. Leo diu à ſimia natibus eius affixa, tota eſt arena ad furorem uſque exagitatus: mus aufugiens ad Apollinis pedes procubuit, atq; ita ſeruatus. Vlturus autẽ leonis iniuriam Deus, uim medicam in ſimiæ ſanguinem immiſit, qua leo febre correptus ſanaretur, atq; ita factũ ut leo ſemper ſimię paſtum appetierit: æluri autem genitale ſemen ita reddidit igneum, ut eius generis fœmina, de re omni animantium generi uoluptuoſa, & angi & cruciari ad miſerabilem uſq; uociferationem cõpellatur. Alij rem tametſi manifeſtè fabuloſam, ita geſtam memorant: Solem & Lunã initio rerum in certamen deueniſſe ut terrã animalibus replerent, cura eiuſmodi illis à ſummo opifice demandata: ſtatimq; leonem ea, qua inſignis eſt, ſpecie à Sole conformatũ: Lunam uerò æmulatione concitã cùm Deos omnes in nouæ belluæ admiratione detentos animaduertiſſet, neq; opus id æquaturã ſe cõſideret, æluron protuliſſe, animal quippe leoni perquã ſimile, ſed & animis & ſpecie tanto inferioribus, quanto luna ipſa Sole deterior eſt. Oborto interim B inter Deos riſu, indignatũ Solem eam fuiſſe Lunæ temeritatẽ, ut ſecũ auſa eſſet contendere, murẽ eueſtigiò procreaſſe, ut æluri contentionẽ eluderet: tum Lunam maioribus ingenij uiribus conuocatis, quantacunq; potuit arte conatuq;, quantoq; maximè ſtudio proficere potuit, ſimiam progenuiſſe: id quoq; animal cùm ridiculum adeò apparuiſſet, eluſusq; omniũ cachinnatione Lunæ conatus fuiſſet, adeò id indignè Luna tulit, ut ſempiternas inter ſimiam & leonem, neq; non inter æluron & murem, cõmiſerit inimicitias.

LVNA.

APud Ægyptios ſanè æluri præcipuũ hieroglyphicum erat, ut ex eius imagine Luna intelligeretur, in cuius cultum magna æluron ueneratione proſequebantur. Satisq; conſtat eum qui animal eiuſmodi uel incuria occidiſſet, populari tumultu uarijs ſupplicijs malè tractari, & enecari ſolitũ: cuiuſmodi ſuperſtitionis exempla in Romanũ ciuem edita ſunt Ptolemæi illius tempore, qui à Romanis in ſocietatem & amicitiã receptus eſt. Porrò nullum apud Ægyptios Iſide numẽ maius, neq; uenerabilius fuit. Iſis uerò quamuis & Aſtrocyona è cœleſtibus ſignis addictũ habeat, in primis tamen accipitur pro luna. Quicquid ue C rò cum Luna conſenſum aliquẽ haberet, id apud eos honori habebatur. Ex quo uerò Soli Luna maximè dicitur aduerſa, æluros lunare animal ſympathiæ ui animalia Soli notabiliter ſubiecta genuino quodam odio proſequitur, utputa ſoricem, qui totus eſt Solis, adeò ut etiam, uti dictũ ſuperius, illi Smynthei cognomentum indiderit.

ORTVS ET OBITVS RERVM.

QVid uerò ſibi uellet æluros ille in ſummo Siſtri apice, ſub quo forma illa orbicularis, cui quatuor ueluti tintinnabula mobilia æquis inter ſe interuallis applicata erant, ex Plutarcho declaratũ eſt: ſignificabat enim hæc ſpecies, omnia quæ generationi corruptioniq; obnoxia ſunt, lunari globo ſubijci, infra quẽ omnia mouentur & alternant, quippe quæ ſint ex quatuor illis principijs, quæ elementa placuit appellari, conflata, igne quippe, terra, aqua, & aëre. Cur uerò animal hoc Lunæ ſimulacrũ excogitaſſent, ea affertur cauſa, quòd tum uarium eſt colore & aſtu, tum noctu magis quàm interdiu exercitio deditũ. Eſt præterea fœcundæ admodum ſalacitatis temperaturæq;, cum Luna perquã ſimile. Nam unũ primò párere fertur, inde duos, inde tris, inde quatuor, atq; ita uiciſsim ad

ſeptimum uſq; peruenire, ibiq; ſiſtere, ita ut toto uitæ curſu octo & uiginti natos edat, quot itidem luces in Luna dinumerantur in Zodiaci tranſcurſu peragendo. Ad hæc eius facies à ſeptimo quoq; die, in aliam ſpeciẽ abit. Verùm quæ de animali traduntur fabuloſa forſan aliquando deprehendi poſſunt, illud minimè confictum quod de pupillis eius fertur, quæ non tantùm ad Solis curſum quotidie cõmutentur, uerumetiam ab incremento decrementoq; lunaris globi quotidie uarient, quod tum in aliȷs, tum in ȷȷs quos Syrianos uocamus liquidò apparet. Nam qui æluron deſcribunt, & uariȷs eum maculis inſignẽ memorant, eam ſibi ſpeciem uidentur propoſuiſſe. D

MVLIEBRIS SALACITAS.

QVòd uerò ſalaciſsimã fœminã per æluri fœminæ ſimulacrũ nonnulli ſignificari dixerint, non ea tantùm cauſa fuit, quòd plurimũ Lunæ fœcunditatẽ, quę humoris ab ea manantis beneficio tota terra mariq; luxuriat, admirarentur, quàm etiam quòd ipſius animalis ingenium ita affectũ animaduerterant: fœminæ enim in eo genere natura admodum libidinoſæ ſunt & ſalaces, tametſi initũ uix pati poſſunt, in quo propter ignitam geniturę uim plurimũ, uti dictum eſt, cruciantur: mares tamen ad coitum ipſæ frequenter alliciunt, inuitant, cogunt, puniunt etiam niſi pareant. Vnde uulgò nunc homines qui operam nequitiæ dant incontinentius, & pudore proſtituto laſciuiunt, Cattorum cõmercia frequentare dictitamus. E

DISSIMVLATOR TVRPITVDINIS.

VItiorũ diſsimulatorem per micturientem ſimiam ſuo loco ſignificari diximus, quoniam ita in Hori codicibus impreſsis inueneramus: poſtea uerò quàm & manu ſcriptos codices & antiquos nacti ſumus, non πίθηκον eo loco, ſed αἴλουρον inuenimus, quod quidem uero propius uiſum eſt, cùm eo omnes ingenio catti ſint, ut quanto poſſunt ſtudio uentris excrementa, uel attracto, ſi copia ſit, puluere ſepeliant, uel alia re quapiã omnino occulant. Ægyptȷ ſanè cùm in propatulo ac uȷs ipſis cibum caperent, cattorũ tamen exemplo uentrem domi exonerare, atq; id quidem clanculũ, aſſuerant. Munditiem hanc Hebræi quoq; iubentur obſeruare, ut Deut. 23. Locum habebis extra caſtra ad quem egrediaris ad requiſita naturæ, gerens paxillum in baltheo, cumq; ſederis fodies per circuitum, & egeſta humo cooperies quo releuatus es. Qui mos & apud Perſas tantæ F fuit religionis, ut qui alio quopiam inſpiciente non modò quicquã non euomerent, ſed ne lotiũ quidem emitterent: quiq; palàm id facere aggreſſus eſſet, facinoroſa notabatur ignominia. Quid uerò quòd ad hanc uſq; diem aiunt Alexandriæ urbe Ægypti, totius orbis emporio frequentiſsimo celebrata, indigenas expuentem quempiã non aliter abhorrere, quàm apud nos ludibrio & reprehenſioni ſit obnoxius, qui palàm uentris crepitum emiſerit?

AVGVSTEI.

ET quoniam noſtra omnis dictio ad ſculpturas picturasq; & geſtamina contendit, minimè diſsimulanda ſunt legionũ atq; ordinum inſignia, quę ſe probe obtulerint: nam pleriq; hominũ cùm in huiuſmodi ſigna picturáſue incidũt, quid ea ſibi uelint, anxiè admodum percontari ſolent. Ab Ægyptȷs enim ea primordia ſumpſerunt, uel haudquaquã diſsimilia ſunt ab eorum inuentis. Cattus igitur in huiuſmodi geſtaminibus inſigne fuit, ut uetuſtę indicãt inſcriptiones, eius ordinis qui AVGVSTEI uocabantur: hi ſub magiſtro peditum ſtipendia faciebant. Erat uerò cattus is praſini coloris in alba parma, quam ruber circulus ambibat,

A ambibat, latè marginem circumplexus: gestus eius ut currentis, reflexo in dorsum capite.

FELICES SENIORES.

ALibi dimidius cattus rubri coloris in parma punicea dilutiore spectabatur, qui à margine rubro surrectus, pedibus ad lusum cōpositis, adblandiri uidebatur. Insigne hoc erat, quantum ex uetustis ipsius reliquijs colligere potuimus, FELICIVM SENIORVM, qui sub eodem magistro peditū militabant.

ALPINI.

SVb eodem Duce signū etiam militare fuit, in quo cattus coloris punicei diluti recta facie progrediens habebatur in parma uiridi, cuius marginē albus circulus ambibat. Gestamen hoc erat militum qui ALPINI uocabantur.

Sed iam, Io. Antoni charissime, nolim otium tuum curiositate aliqua mea interturbare, dum morosa & leui forsan dictione studiorū tuorū cursum intercipio. Hæc igitur pro qualicunque munusculo ita ex improuiso cōparato satis fuerint: de reliquis, si argumentū minimè displicuerit, aliàs plura corā conferemus.

B

PIERIVS VALERIANVS AD CLARISS. CARD. BERNARDINVM MAFFEVM, DE IIS QVÆ PER SERPENTEM IN GENERE SIGNIFICANTVR, EX SACRIS AEGYPTIORVM LITERIS.

Iucundissima illa amicitiæ suauitas tuæ, meusque erga te cultus, & peruetus admodum obseruantia, quæ Romæ primū, vel à primis laudatissimæ adolescentiæ tuæ annis instituta, mox Patauij, quò ad ingenij cultum capessendū concesseras, clarissimarum virtutū tuarum, ingenijque sanctissimi cognitione aucta est, & tuo in omnibus rebus meis patrocinio confirmata, efficiunt vt nullo vnquam tempore, neque longissimo quantumuis loco remotus, immemor tui esse possim. Quare licet aliquot abhinc annis te non viderim, nuncque maximè longè absis, & in Cardinalatus splendorem assumptus, necesse est te magnis omnino negotijs & occupationibus detineri, tam mihi tamen oculis inhærescis, ac si te co-
C *ràm continuò conspicerem. Hinc factum est, vt cùm domi aliquantulum otij nactus lucubrationes illas, quas tantopere videre cōcupiscis, recognoscerem, easque in libellos vnamquanque suos dirigerem, earū partem ad te mittere cogitarim: id opportunè nec ne fecerim non sat scio: at certè amanter & ex officio à me factum hoc certò scio, vt scilicet haberes istic, in ista qua fulges amplitudine, si tibi tantulū horæ vel à publicis curis, vel à tuis sanctioribus studijs vacuū relinqueretur, quod cum Pierio tuo loquerere, qui te semper vnicè sancteque coluit ac obseruauit. Neque tamen tanquam summæ eruditionis tuæ nescius, arbitratus sum noui me quicquā allaturum tibi: verùm quia nullum vnquam abs te sermonem vberiorem, dum vnà fuimus, haurire me solitum meminerim, quàm de literis & disciplinis, id dedi operam, vt de literis & disciplinis noster hic per libellum, quem ad te misi, congressus esset. Erit verò sermo de ijs quæ per serpentis imaginem apud veteres significabantur, quibus & Aegyptij sacerdotes, & plerique alij, pro literis vsi sunt: quæ quamuis fortè haud incognita sint tibi, decies tamen repetita placere semper poterūt, quæ de doctrina semel placuere: quare te ad rem recognoscendam, vbi primū per otium licuerit, spero non inuito animo accessurum.*

NGVIS atqueadeo reptilium aliquot ſignificata dicturus, cùm D
pro uaria eorum pictura, diuerſisq; ſpeciebus uaria identidem ſignificata ſint, curæ precium eſſe exiſtimaui genus eiuſmodi prius tractare, cuius effigies excogitata eſt auſpicatior auguſtiorq;, magno apud ueteres in cultu habita: cærulea quippe facie, colore nitido, ſquamis pellucentibus, capite minimè formidoloſo, à quo noſtræ erit dictionis initiũ. Cum his Baſiliſcũ enumerant, tametſi eius animalis uiolentiam mortales reliqui longè aliter interpretantur. Poſt baſiliſcum aſpis eſt, ac mox uipera, à quibus Ægyptij multa hieroglyphicωn argumenta deſumpſere, & diuinę noſtrorum literę horum ſæpe mentionem faciunt, ſed Dana illum ſuum religioſe præferunt, qui opem omnibus præſentaneã polliceatur: quare quænam ſint ea quæ hinc ſignificentur, dicere iam incipiamus.

MVNDI MACHINA.

MVndum uniuerſum Ægyptij ſacerdotes ſcribere uolentes, anguẽ qui caudam propriã depaſceretur, eumq; uarijs inſignem maculis pingebant: de quo Claudianus: E

Perpetuumq; virens ſquamis, caudamq; reducto
Ore vorans tacito relegens exordia lapſu.

Quod dubio procul ſignificat omnia, quæ diuina prouidentia in mundo generantur, ab eodem cùm ſolui cœperint, ſiue paulatim imminui atq; deficere, in ſeſe recipi, fieriq; illud propémodũ, quod apud quoſdam Æthiopiæ populos aſsiduo eſt in uſu, qui cùm nullo alio nutriantur cibo quàm piſcium, humana deinceps cadauera piſcibus obiectant, uictum quem ab eis acceperãt ex ſeipſis rependentes. Hæc uerò cauda ab ſuo animali corroſa, receptæ autoritatis aſſumptum illud ſignificat, quod uno omnium conſenſu fertur, decrementum uniuſcuiuſpiam rei alterius incrementũ eſſe. Aiunt uerò Phœnicũ hoc fuiſſe hieroglyphicum, per draconem in orbem redactum, caudamq; ſuam deuorantẽ, id exprimere, ut appareat mundum ex ſeipſo ali, & in ſe reuolui. Nam cùm æterna ſint elementa, neq; corruptione neq; uariatione per ſe ulla immutentur, corruptioni tamen ac uariationi ſubiecta uidentur, ea parte qua ſpecierum informationi admiſcentur, ui tamen ipſa incolumi permanente: quippe ueluti ex literis nihil ſeparatim ſignificantibus apud Chalcographos ſiue impreſſores librarios dicere F
malimus, nomina componuntur quæ aliquid copulata ſignificãt, mox utilitate ipſa, impreſſo notatoq; libro, quantum uſui uenerit recepta, nomina ipſa dictioneſq; omnes corrumpuntur, ſolutæ literæ incolumitati priſtinæ generiq; ſuo reſtituuntur, & in alterius formæ uſum aſſeruantur: ita corpora quę Græci συγκεχυμένα, iuniores Philoſophi confuſa, hoc eſt, in unum conflata dicunt, cùm aduenerit exitus, diminuiq; cœperint, ſigillatim in eadem ipſa reſoluuntur elementa, aliarum itidem ſpecierũ compoſitioni obnoxia, ac ſemper expoſita: quod ex noſtris optimè Pacuuius intellexit, ad hoc luculentiſsimis his uerſibus alludens:

Quicquid eſt hoc, omnia animat, format, alit,
Auget, creat, ſepelit, recipitq; in ſeſe omnia,
Omniumq; idem eſt pater, indidemq; eadem
Quæ erunt deintegro, atq; eôdem occidunt.

Eôdem reſpexit Lucretius cùm dixit:

Deniq; iam ruere hoc circum ſuperaq; quod omne
Continet amplexu terrai procreat ex ſe

A *Omnia, quod quidam memorant, recipitq́ perempta,*
Totum natiuum mortali corpore constat:
Nam quodcunq alias ex se res auget alitq́,
Diminui debet, recreari cùm recipit res.

Sed ne multa adeò cõgererent Ægyptij sacerdotes, néue longis discere uolentes ambagibus implicarent, cùm omnem illi naturæ obscuritatẽ manifestè adeò sibi cognitam profiterentur, & quasi per manus proditam hæreditariã disciplinam possiderent, uno contenti hieroglyphico, mundi conditionẽ omnem expressam esse uoluerunt. Serpens igitur caudam depascitur suam, ut generũ immortalitatem, qua rerum naturã Deus insigniuit, ostentet: ut principiũ ad finem directũ esse, finemq; ad principium reflecti doceat. Nam ut hoc apertius explicetur, ex plantis fructus, uelut ex principio finis: ex fructibus uerò semen, in quo planta ipsa delitescit: atq; ita principium ex fine. Sic nihil deniq; intra uiuum mundum perit, sed eorum quæ nobis interire uidentur, solæ mutantur species: de quibus Virgilius, nec morti esse locum dixit. Idem per atomos suos Democritus intel-
B lexit, quamuis uocabulum nonnulli contendunt impropriè esse dictum: indiuidua tamen corpora ea esse uoluit, quæ disiuncta cùm fuerint, neq; legantur, neq; internicionẽ recipiant, nec sectionibus diuidantur, sed omne per æuũ infinitã in se retineant soliditatem. Hoc illud idem figmentũ est, quòd Saturnũ, quem pro tempore figurãt, aiunt filios deuorare solitũ, Iouem uerò interceptũ, lapide supposito, quem Saturnus deglutierit. Terrestria porrò huic uarietati cõmutationiq; rerũ plurimùm obnoxia esse, per huiusmodi figmentũ indicabãt: animã uerò, quę per Iouẽ, ut Plotinus interpretat̃, fingitur, immortalem esse. Sanè Hesiodus posteaq̃ prolẽ à Saturno & Rhea susceptã enumerauit, illud statim adiecit:

Καὶ τοὺς μὲν κατέπινε κρόνος μέγας, ὅστις ἕκαστος
Νηδύος ἐξ ἱερῆς μητρὸς πρὸς γούνατ' ἵκοιτο.
Atq hos deglutit Saturnus, vt ille vel ille
Diuino ex vtero genua ad materna veniret.

Quod ita accipiunt interpretes: Nascuntur è terra rerum species, & in terrã mox recidunt: nam Rhea defluxus est, & corruptio mundi. Quęcunq; igitur tempus protulit, eadem tempus absumit: unde sacris quibusdam apud nos dicitur, pul
C uerem esse hominem, & mox in puluerem reuersurum.

Non omittenda uerò sunt quę de figura anguis, Mundũ ipsum mira similitudine referẽtis, ueteres Philosophi quasi ludentes cõscripsere, ipsam rerũ speciẽ uniuersam nõ temerè oculis omniũ subijciẽtes. Siquidẽ pro corpore quod habet, grauissimũ est animal, perinde ac terra, quę ponderib. librata suis ob grauitatem insitã in centrũ undecunq; cecidit. Præterea uerò toto distentus humi corpore, per terrã repit, unde etiã genus id nomẽ accipit, modò serpẽs, modò reptile nuncupatũ. Sed quoniã huiusmodi terræ hieroglyphicũ loco suo copiosius tractabitur, ne nunc stylo uniuersi speciẽ percurrenti morã aliquã interponã, omittetur. Est pręterea lubricissimũ, quemadmodũ aqua, atq; inter serpendũ pandos ac repandos undarũ flexus imitat̃: & apud fabularũ scriptores draco euripus erat, qui Hesperidũ hortis in insula positis tutelaris effingebatur: & amnes quosdã spiras circũ terrarũ orbẽ replicare instar anguiũ Socrates ait, Phædone. Quin etiã Hesiodus Echidnã ait dimidia sui parte Nymphã, dimidio altero immanẽ anguẽ: pro qua interpretes uapores accipiũt exhalantes à mari, neq; nõ omnẽ humoris uim. Nympha uerò est ob id, quòd subministrat nutrimentũ. Serpẽs propterea,

quòd flumina tortuosis ambagibus ferunt, perinde ac serpentiũ, uti dicebamus, D corpora sinuosis plurimũ flexibus obrepũt. Sed quod facit ad Nymphã, quæ loci omnino genius est, occulta quippe uis illa quæ graminibus & plantis uitã fouet, auctũq; subministrat, ignarus nõ sum quosdã alios draconẽ hortorũ custodem pro radicibus arborũ accepisse, quòd tortuosæ sint uti serpentes, & in terrã adactę, perinde ac anguiũ genus in terrę uisceribus plurimùm delitescit: ita uerò draconis speciem hanc pomis operã prę stare ut asseruent, radicibus enim aut cæsis, aut exiccatis, poma etiam auferri necesse est. Aeriũ uerò spiritũ, de quo latius in Basilisci significationib. dicet inferius, per sibila, quę uel ad audientiũ horrorẽ nõnulli eorũ excitare solent, intelligimus. Squamæ uerò, stellarũ mundum ambientiũ uarietatẽ, quiq; ignes in supremo micãt orbe hieroglyphicè significant: nam & hinuleę pellis uarietatẽ, quã Pan gestare fert, stellas ex maculis imitari ait Probus. Eandẽ Libero patri attributã, idẽ significare tradit Eusebius lib. de prę par. Euang. primo, ubi Osirim, Siriũ, Liberũ, Solẽ, & Phaneta, ex Homeri, Eumolpi & Orphei uersibus eundẽ esse differit, de quo loco suo plura erũt inferius repetenda. Est & alia super hoc cõsideratio, quòd anguis hyberno situ membra- E na corpori, præcipuè aũt oculis, obducta obcæcatur, uerno uerò tẽpore fœniculum pastus, id græcè μάραθρον est, eiusq; succo oculos inungens, impedimentũ illud exuit, & acutissimo quo pollet uisui restituit, senectutemq; ita singulis deponit annis, nudusq; propémodũ uernat, & glabro corpore iuuenis, ut Maro ait,

Lubrica sublato conuoluit pectore terga.

Leberida uerò, membranã scilicet quã deponit, ita exuit, ut à capite orsus ad caudam replicet, interiore parte in exteriorẽ, exteriore in interiorẽ uersa, cute intus altera subnascente. At mundus quoq; (de inferiori hoc modo loquimur) hyemali tempore pruinoso, quodam non modò obcæcatus, sed undecũq; obductus situ, annuo peracto spatio, Zephyris flare incipientibus, squalorẽ abijcit, quæq; rerũ semina intus fuerãt superioris defectu caloris obstrusa occultataq;, extrà aperiunt excluduntúrq;, ac senectute deposita per uices iterũ iuuenescunt. Quin etiã quæcunq; de anguis renouatione traduntur, cũ hac ipsa mundi nostri renouatione cõsensum habent: ferunt enim colubrũ cùm exuere incipit, ab oculis primùm detrahi, ita ut obcæcari uideatur, tum caput exuitur, glabrumq; hoc omnino antè quàm reliquũ corpus, apparet. Arbores quoq; oculos primùm exerũt, F gemmas alij uocant, germen alij: sed inoculatio inde, insitionis genus: mox exsinuant flores, paulatimq; fructuum fœtus aperiunt. Neq; uere tantùm exuit anguis, uerumetiam autumno, & pro locorũ temporumq; conditione: æstate etiã, Aristotele hoc asserente, licet id abneget Plinius. Atqui mundum etiam non uere tantùm hæc facere, sed æstate autumnoq; omni, tot species, tantosq; ortus, uariosq; nouatus aperire, pro regionum situ ac rerum natura, conspicimus.

IVVENTVTI REDDITVS.

SVnt uerò qui per anguẽ & leberida hieroglyphicωs hominẽ ostendãt iuuentuti redditũ, si uel de morbo, aut alia aliqua lue aut calamitate, squallorem atque maciem deposuerit, sitq; demum habitior atq; ualidior factus. Libet uerò fabellã super huiusmodi renouatione, ex Nicandro & eius interpretibus recitare. Mortales enim aiunt impetrasse olim à dijs multis precibus, ut perpetuo iuuentutis munere donarentur, atq; ita nunquã in posterũ senio cõtabescerẽt, sed quandiu unicuiq; uiuere permissũ esset, integris uiribus & florenti semper ætate uegeti perseuerarẽt. Hanc igiť simulac benignitate Iouis accepissẽt, imperitos

adeò

A adeò rerum fuisse, ut eam asino uectandam cõmendarint: hunc uerò siti confectum ad fontem quendam peruenisse, in quo serpens loci custos statiuam habebat custodiam, cumq; inde bibere tentasset, à serpente prohibitum, neq; alia conditione bibendi facultatem illi factam, quàm ut id omne quod uehebat onus angui mercedis nomine cõcessisset: ex eo inde tempore omnes angues senectute singulis annis abiecta iuuenescere, homines uerò senio cõfectos emarcescere, ac stoliditatis pœnas luere, quòd iuuentutem tanto expetitã studio negligenter custodissent. Hinc illa Tibulli querimonia:

Anguibus exuitur tenui cum pelle vetustas,
Cur nos angusta conditione sumus?

Sed quoniã in fabularũ figmentis uarij admodum Græci sunt, easq; unusquisq; suo ex commodo & ut adlibuerit cõminiscitur, ferunt alij Promethea cùm cœlestem ignem furatus esset, eumq; mortalibus cõmunicasset, nullam illos accepti muneris gratiã Prometheo retulisse: quod cùm Iupiter approbasset, pharmacũ hominibus quo senectutẽ amolirent, elargitus est, quod donũ asino uectandũ

B illi destinarint, atq; illa mox subsecuta, de asini imprudentia, de serpentis astutia, de cõmutatione, quę superius enarrata sunt. Meminit huius fabulæ Sophocles, κωφοῖς. Quoniam uerò asinus ille & sitim eò contulerat, factum est ut ex pacto serpens eam quoq; sibi uendicaret, hinc supra modum illos siticulositate pleriq; eorum pertentare solent, quos momorderint: de quo tamen plura loco suo dicuntur, ubi Dipsadis significata recensemus.

TEMPVS.

ERat autem aliud hieroglyphicum serpentis, caudam suam sub guttur attractam occultantis, eaq; species in Saturni dextera manu statuebatur, quẽ pro annuo circuitu, pro tempore, pro ætate, pro immortalitate poni ex multorum scriptis accepimus. De anno apertissimè Maro:

Atq; in se sua per vestigia voluitur annus.

Quòd uerò serpens temporis signũ esset, causam Cyrillus hanc subijcit, quòd in longitudinẽ porrigit, & multis cõplicatur spiris, quę sunt multę dierũ annorũq; series, taciteq; proserpit, nullo edito strepitu: unde Poëta non incelebris dixit,

Labitur occultè fallitq; volubilis ætas.

C Verùm ea quoq; causa esse potest suppressæ caudæ, quòd tempus aut à præterito, aut à præsenti, aut à futuro consideratur, quæ omnia incerta nobis omnino sunt: pręteritũ siquidem intueri minimè possumus, & cùm principio careat, neq; mente quidem concipitur: futurum longè minus, quia nondum est, & finis eius prorsus incognita, qua de Horatius tertio Carminum:

Prudens futuri temporis exitum
Caliginosa nocte premit Deus.

Pręsens uerò cùm sit instabile, uelocissimeq; trãscurrat, uix percipi potest: ueluti si digitũ in defluentẽ aquã intingamus, discernere nõ possumus utrũ in pręterita, an in futura, an in præsenti: quia præterita iam elapsa, futura nondũ adhæsit, pręsens puncto ipso statim elabit: quę cùm omnia cognitioni nostrę subducant, Ægyptij forsitan pro hieroglyphico huiusmodi caudã ita reduci occultariq; uoluerunt.

CALAMITAS.

HAbet & uocabulũ ipsum, Temporis, hieroglyphicã omnino significationem, ut hoc obiter attingamus, & à perniciosa Saturni ui non admodũ alienam. Nam Poëtę tempus edax rerũ esse dicunt. Neq; Latini tantùm, uerùm etiã

Syri & Hebræi dictionē Tempus, pro calamitoso rerū statu ponere cōsueuerūt. D
Nam, Et erit tempus eorū in seculū, primo & octogesimo psalmo legas, & huiusmodi passim multa. Quòd uerò hîc in seculū legit, interpretes de calamitatibus dictū uolunt, quæ post neglectū Christum perpetuò erant Iudæos oppressuræ.

MVNDI MOLES.

SVnt qui aliam etiam picturam simulacrúmue mundi fuisse dicant, ut scilicet intra circulum æreum serpentis effigiem accipitrino capite insignem circunducerent ad ⊖ propémodum literæ similitudinem; ære quippe ignem referente, circulo magnitudinem & formam orbis indicante, serpente bonū dæmonem, cuius merito ac beneficio omnia alantur, uigeant, ac perennent. Sed nō elementalem hunc orbem tantū ex hieroglyphico huiusmodi colligimus, uerumetiam & cœlum ipsum, quod sub Iani figmento fabularū inuolucris occultatur: Ianum enim ab eundo dictum peritiores asserunt. Mundus itaq; initiū ex se faciens, cùm in se reuertat, figuræ ipsius, quæ posita est, ratione ostendere uidetur.

ANNVS.

CÆterùm quia Ianus ubiq; anni dominus decantatur, quē à circuitu uocatū dicebamus, eundemq; ac Apollinē intelligunt, ueluti Dianā Ianam olim appellatā affirmant, quos utriusq; anni arbitros esse testat antiquitas, præcipuè uerò Vergil. cùm dicit, *Vos ô clarissima mundi Lumina, labentē cœlo quæ ducitis annū, Liber & alma Ceres.* Nam & Lucretius serpere solem dixit ut annum struat: E

Annua Sol in quo contundit tempora serpens. Quòd uerò Maro Liberum & Cererem huc inculcarit, doctissimè factum, utpote qui apud Orpheum legerat,

ἥλιον ὃν Διόνυσον ἐπίκλησιν καλέουσιν.

& apud Euripidem & Aristotelē eundē Solem & Bacchū esse, de quo nos apertius alibi. Dionysiū eundē & Bacchū & Liberū & Solem, aut igneā solis uim, nō ex Orpheo tantū, sed & Euripide, Aristotele & Eusebio Macrobioq; citatis indicauimus, ubi apud eundem Virgiliū ex antiquis codicibus legendū ostendimus, Qui ducitis annū, scilicet Liber & alma Ceres: licet, quæ lumina, idem sit.

ÆOLVS.

IPsa autem macularū uarietas, & anni significatū in serpente detectū, id in memoriā adducit, quòd Æolum eiusdem uarietatis gratia uetustas tēpestatibus præpositū effinxit, per quem annū ipsum intelligebant, eaq; de causa Hippotę filium dixere, quòd celeri cursu tempus elabatur. Equis enim hoc à natura tributum, ut nascantur ad cursum, quod loco suo disputatū est. Habere uerò Æolū filios XII. ait Homerus, mares sex, fœminas totidē. Menses ij sunt, ait Phurnutus, quorū qui fœcundi fruges omniū usui reponūt, fœminę dicant: qui uerò steriles sunt, mares habeant. Apud alios longè secus inuenio, ex religione quippe ueterū menses singulos ita dis singulis adscriptos, ut Ianuario Iuno pręficiat, Februario Neptunus, Martio Minerua, Aprili Venus, Maio Apollo, Iunio Mercurius, Iulio Iupiter, Augusto Ceres, Septembri Vulcanus, Octobri Mars, Nouembri Diana, Vesta Decembri. Apud celeberrimū Cardinalem Hippolytū Medicem cippum Romæ uidi marmoreū obrotundū, in quo duodecim hæc numina pulcherrimo opere circūsculpta sunt: qui quidē cippus indicans Augusti Octauiani mensam illam, qua de Suetonius mentionē facit, cōsuesse eum & sodales amiciores ad duodenariū usq; numerū deorū habitu cœnitare, & δυοδεκαθέων cōuiuiū celebrare, ad eius certè rei argumentum mirificè conformatus est: nam & figura quę pro Apolline sculpta est, Augusti ipsius faciē totā refert & excribit, quod & F

in ple-

A in plerisq; alijs eius Dei statuis factum obseruauimus. Sed nos ad anguẽ nostrũ reuertamur, quo super animaduerti, plerosq; figurã eius in orbem circunducti, &caudã nunc occultantis, nunc admordentis, nunc depascẽtis, cõfundere: quod ita distinguendũ est. Quæcunq; de mundi anniq; uarietate reciprocationeq; dicta sunt, ea per caudi morsum intelligunt. Sedenim cùm æternitatẽ, siue ut nõnulli malunt, æuũ seculúmue significabant, serpentẽ pingebãt cauda tantũ sub corpus, ita ut delitesceret, reducta: sic enim circuitus ille perpetuus intelligebat.

BASILISCVS.

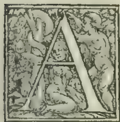

ANguis autẽ huius species ea erat, quẽ VRAEON Ægyptij, Basiliscũ Græci uocãt. Animal id duodecim nõ amplius digitorũ magnitudine, ut autores nostri prodidere, candida in capite macula, & quodam diademate, unde regiũ illi nomẽ, insigni: siue Basiliscus ea de causa dictus fuerit, quòd eius aspectũ reliqua serpentiũ genera uereantur. Hic sanè flexu haudquaq̃ multiplici corpus impellit, quod reliquæ faciunt serpentes, sed celsus & erectus à medio incedit, quę omnia cũ Nicandri uersibus his optimè quadrãt:

B Τεκμαίρευ δ' ὀλίγον μὲν, ἀτὰρ προφερέστατον ἄλλον
Ἑρπυστῶν βασιλῆα, τὸ μὲν δέμας ὀξυκάρηνος,
Ξανθὸς ἰδεῖ τρία δῶρα φορῶν μῆκός τε, καὶ ἰθὺν
Οὐκ ἄρα δὴ κείνου παραχθέα κνώδαλα γαίης
Ἰυγὴν μιμνοῦσιν ὅτ' εἰς νομὸν, ἢ καὶ ὕλην.

Surrectum uerò pectus in animali huiusmodi, in obeliscis & alijs Ægyptiorũ monumentis animaduertas, præcipuè uerò in nũmo quodam qui Fabatio cusus est, in cuius altera facie caput est cum spolio capreæ, ab occipitio uasculũ in modij formulã, quale etiã in Antonini Aug. & aliorũ quorundã nũmis cernere est, nusquã uerò frequentius, quàm in Ægyptica Bembi tabula ex ære, ubi Basilisci huius forma sæpe conspicit, capite aliàs accipitrino, aliàs humano, aliàs ut hìc figurauimus. Quod uerò Albertus de ouo galli gallinacei fimo obruto tradit, quodq; inde Basili
C scus enascatur, sitq; figura eius omnino gallo similis, cauda tamẽ serpentina, fabulosum iudicãt peritiores.

ÆTERNITAS.

SEdenim cur Ægyptij per hoc potius colubri genus, quàm per aliud quodquam, seculũ æternitatémue significarent, causa erat, quòd inter serpentiũ genera hoc unũ interfici ui non potest, si Horo Niliaco hieroglyphicῶn nõnullorum autori fides adhibenda est: quinimò tanta huic uni uis est, ut animalia reliqua solo sibilo fuget, quo audito ferũt omnes auium cantus coërceri, fruticesq; & herbas nõ ullo morsu, sed olfactu aspectúue solo enecari. Archelaus tradit, ut apud Ælianũ habetur, ueterinum olim iumentũ in Africæ solitudine quadam defecisse, ad cuius cadauer serpentes plurimæ uentitarint ut eius uiscera depascerentur, interim Basilisci audito sibilo omnes profugisse, aut in sabulum sese abdidisse: progressum uerò Basiliscũ, per otiũ sine cuiusquã tumultu quantũ appetierat esitasse, cumq; satur iam abiret, iterũ edidisse sibilũ, quod indiciũ fecerat serpentibus alijs ad escam tutũ patẽre reditũ, atq; ita eas oblatã prædam repetijsse.

CALVMNIIS AFFLICTVS.

HÆc igitur Basilisci uis quæ sine morsu perniciosa sit, argumentum hierogly

phici dedit Ægyptijs sacerdotibus, ut si hominem à calumniatoribus malè acceptum, & mortiferis delationibus afflictatum significare uellent, Basiliscum apponerent: non enim alia ratione calumniatores homines conficiunt, quàm faciat Basiliscus: clàm siquidem illi principum auribus insusurrāt, nullo palàm morsu infixo, quò diluendi ansa præripiatur: atque ita plerique falso delati, extrema queque pertulere. Sed ne talem ac tantam Basilisco uim inesse quispiam admiretur, Thebiorum natio pestifera adeò fuit, ut uel solus oris eorū halitus exceptus, interimendi uim habuerit, illorumque præsentiā nō animalibus tantùm, uerumetiam satis noxiam fuisse: de quibus hæc & alia secundo Symposiorum Didymus. D

OCVLI DIVVM.

IN ea tamen religione Basiliscus habitus apud Ægyptios, ut ex auro dedicaretur. Caput autem illi accipitrinū faciebant, oculosque eo artificio cōcinnabant, ut & claudi & aperiri possent. Hunc simulatque oculis adapertis proferebant, uniuersa Ægyptus lætitia atque hilaritate perfundebatur, perinde ac si deorum oculi eos aspicerent, opemque præsentē omnibus pollicerentur: in luce igitur & in propatulo omnes esse, & risui & iocis atque conuiuijs dare operam. Quòd si clausis eum oculis extulissent, ibi tum omnia mœrore luctuque confundi, auersos & iratos esse deos existimari, abdere se omnes in tenebras, & obscura penetralia, miserabilique deploratione pro se quenque niti, ut deorum indignationem quacunque possent ratione mitigarent. Non fuit horū ignarus Philon: & Epies quidam diuinorū interpres apud Ægyptios nominatissimus, rem memoriæ prodidit. Figura autem hæc ita habetur in Bembæa tabula. Vt uerò hæc magis innotescant, Iouem Ægyptij, autore Plutarcho, spiritū esse dicunt: spiritus nulli animaliū uehementior quàm Basilisco, ideoque nulli magis diuinitatis symbolum quadrat. E

SPIRITVS.

POrrò anguis apud eos hieroglyphicum est spiritus illius qui per uniuersam mundi molem difflatur. Anaxagoras quoque quatuor elementis constitutis, quę per anguem significari statim initio diximus, rectorē adiungit, siue spiritū, siue Deum, siue mentē, ut Probus interpretatur, per quem hæc quatuor regantur: quod Virgilius etiam nullius ignarus disciplinæ affirmat dicens: F

Principio cœlum ac terras camposque liquentes,
Lucentemque globum Lunæ, Titaniaque astra
Spiritus intus alit, totamque infusa per artus
Mens agitat molem, & magno se corpore miscet.

Quem enim Anaxagoras νοῦν, is spiritum & mentem dixit. M. Tullius Platonis sententiam, quæ in libro de anima est, secutus, principiò terram ait sitā in media mundi parte, circunfusam esse hac animabili spirabilique natura, cui nomen aër.

ÆOLIPILÆ.

NOn imperitè igitur qui Æolipilas cauant, solent illis in cōuexo draconē superinducere, ex cuius ore circa medium sito spiritalis illa fistula promineat, quæ uentum proflet. Sunt uerò pilæ huiusmodi æreæ, cauæque, in quas per angu

stissimum

A ſtiſsimum punctū humore inſtillato, ubi ad ignem admotæ concaleſcere cœpe-
rint & efferueſcere, ſpiritum uehementem admodum efflant: humor ſiquidem
caloris ui rarefactus, magnā aëris copiam generat, cuius cùm minimè capax ſit
ea concauitas, uehementi eo impetu cogitur erumpere: cui ſi tantillum argenti
uiui infundatur, ex diſcordia quam materia hæc habet cum calore, inquietata
magis aqua uehementiùs expirabit.

SVCCESSVS VOTI.

TAntā uerò affinitatis cum Dijs exiſtimationē Baſiliſcus aſſecutus eſt, ut au-
ſi olim ſint mortales ſanguinem eius difficillimè conquiſitū curioſius aſſer-
uare, Saturni eum ſanguinē appellantes: quem ſi penes ſe haberent, exiſtimabāt
& ſucceſſus petitionū à Poteſtatibus, & à Dijs etiam precū, morborū remedia,
beneficiorumq; munera largius impetrari. Aſtrologi quoq; Baſiliſco tantū tri-
buunt, ut ſtellam in corde Leonis ſitam, Baſiliſcū appellent, quā Chaldæi rerū
cœleſtium reginam & dominam exiſtimarunt, quod in Arati cōmentarijs tra-
dit Theon, ubi de leone agitur, neq; diſsimulat Nicephorus in Aſtrolabij ſtru-
B ctura. Quanquā in uniuerſum ineſſe anguibus uim magicā ad gratiā ſibi com-
parandam, Magi tradidere, quibus perſuaſum eſt primum uniuſcuiuſq; Draco-
nis ſpondylum mulcere aditus Poteſtatum, principumq; gratiam conciliare.

SACERDOTIVM SACROSANCTVM.

QVi uerò ſerpens ſacerdotum inſigne oblongo obuolutus pileo geſtabatur,
monumento erat, ut ſi quis cōtra Reges (penes enim ſacerdotes Ægyptiorū
erat imperium) auderet inſurgere, ſciret ſe in uenenatos morſus incurſurum.

ORIS VIS.

HAc autem de cauſa oris uim deſcribere ſi uoluiſſent, colubri ſignū protuliſ-
ſent: nam coluber nullis alijs corporis partibus ualidior quàm ore ipſo. Ce-
lebratum eſt illud ad horrorem incutiendum, δῆγμα ἀσπίδος, cùm uirulentum &
immedicabile uulnus aliquod intelligi uolumus. Aſpidū ictui uel nullū, uel ra-
rum admodū remedium inueniri tradit Ælianus: compertūq; eſt plerunq; ictu
læſos huiuſmodi, uix horis quatuor ſuperfuiſſe. Et Moſes cantico uenenū aſpi-
dum ait inſanabile. Euſtathius, eam morſu letiferum ſomnū ſuperinducere: Pli-
nius, ea percuſſos torpore & ſomno necari tradit: eaq; de cauſa ſomniculoſa dicit
C à Siſenna. Color aſpidis plurimū niger, quibuſdā & cineritius: quandoq; etiā a-
ſpis fulua deprehenſa eſt, quam ego in agro Bellunenſi uidiſſe olim reminiſcor.

FVROR IMPLACABILIS.

IMplacabilem furorem diuinæ literæ per ſerpentē uoluminibus implicatū, &
qui linguis micet ore triſulcis (ita enim deſcribit irritatus) expreſſere. Pſalmo
LVIII. legas: Furor eorum ſerpentini furoris inſtar, & ſicut aſpis, & quæ ſequun
tur. Incomparabilis porrò eſt in angue furor, qui ſimulac ſe læſum ſenſit, ita ueſa
nè furit, ut nunquam abſiſtat donec uenenum intulerit, aut præ rabie exanime-
tur, ut ait Euthymius. Et quoniā feritate, uti dictum, reliquas colubras aſpides
antecedūt, poſito genere ad iſtius accedit ſpeciem quæ maximè ſit intractabilis.

CONTVMACIA.

INde aliud deſumitur hieroglyphicum: ſunt enim qui contumacem hominē,
nulli quippe legum imperio, uel magiſtratuum edicto, potentiorúmue iuſsis
parēre deſtinatum, per aſpidem aurem obturantem aptè ſignificari tradant: ea
ſiquidem ubi ſe excantationibus accerſiri ſenſerit, ſtatim una in terram aure de-
foſſa, alterā cauda obturat, ne carminū uocem exaudiat, atq; ita Magorū conatū

eludit. Verã autem esse serpentium excantationẽ, manifestissimè cõstat psalmo LVII. ubi Dauid ita canit: Furor eorũ par est anguiũ furori, sicut Aspidis surdæ, & obturantis aures suas, quæ uocem ritè quantũlibet excantantiũ nõ exaudiat. D

DE VIPERA.

VXOR INIMICA MARITO.

AD hæc uipera suo quodam ingenio prædita, extra ordinẽ sua habet hieroglyphica, quorum illud præcipuum, quòd mulierem quæ uirum oderit suum, cui mortem etiã intentet, neq; nisi coitus tantùm gratia blandiatur, per pictam uiperam sacerdotes illi intelligebant: ea siquidem, ut apud Horũ est, cùm mari copulatur, caput eius ori insertat suo, atq; in concubitus cõflictu nimia uoluptatis ui superata, capite maris mordicus amputato, maritum extinguit. Id cùm Plinius, Nicander, Galenus, tum pleriq; alij autores grauissimi tradunt, miror Albertum unum è nostris conatũ eos redarguere, qui dicant uiperam in coitu mariti caput amputare. Sed missa faciam quæ Galenus & alij scripsere in hanc sententiã, Nicandri uerò carmina tam pulchra minimè prætermittenda fuerint: E

Μὴ σύγ' ἐνὶ τριόδοισι τύχοις, ὅτε δῆγμα πεφυζὼς
Περκνὸς ἔχις θύνησι τυπὴν ψολόεντος ἐχίδνης,
Ἡνίκα θορνυμένου ἔχιος θολερῷ κυνόδοντι
Θουρὰς ἄμυξ ἐμφῦσα κάρην ἀπέκοψεν ὁμεύνου,
Οἱ δὲ πατρὸς λώβην, μετεκίαθον αὐτίκα τυτθοὶ
Γεινόμενοι ἐχίηες ὠθὶ διὰ μητρὸς ἀραιὴν
Γαστέρ' ἀναβρώσαντες ἀμήτορες ἐξεγένοντο.
Οἴη γὰρ βαρύθει ὑποκύμονα τοὶ δὲ καθ' ὕλην
Ὠοτόκοι ὄφιες λεπυρὴν θάλπουσι γενέθλην.

Quæ sic latinè traduci possent:

Dij meliora velint, ne tunc incautus apertis
In triuijs, cùm fortè acres mas luridus atræ
Coniugis euasit dentes, & fulminis ictum,
Vipereo occurras generi, nanq; illa in apertas
Excipiens semen fauces, caput inde mariti
Complexu in dulci abscindit: mox damna parentis
Extincti fera progenies vlciscitur, aluo F
Materna abrosa, & catuli sine matre oriuntur:
Sola etenim hæc animant fœtum, reliquæ oua colubræ
Per syluam excluduntq; fouentq; in cortice prolem.

Neq; me præterit, esse qui alia quędam serpentiũ genera animal párere tradant, qua super historia multum diuq; annis proximè elapsis decertatum est inter literatos uiros, lite adhuc sub iudice destituta, cùm etiam fuerint ætate nostra, qui has quas putamus uiperas utriusq; sexus electas uiuarijs inclusere, easq; aliorũ instar animalium coniungi, concipere, párere, educareq; fœtus suos experimento compererint, nullo parentum desiderato. Quòd si quis in hoc negotio plura deposcat, ab editis iam eorum libris desumendum fuerit. Sanè alia etiã est uiperæ generatio: siquidem Aristoteles, ut apud interpretẽ Theocriti legitur, lacertam exiccatam ait in uiperam mutari.

FILII CONSPIRANTES IN MATREM.

VT uerò reliqua prosequamur, filios aduersus matrem cõspirantes, Ægyptij sacerdotes per eiusdem uiperę hieroglyphicum notabant. Quòd si quis hominum

A minum tantũ ſceleris admiſiſſet, articulatim eum acutis calamis cæſum iubebãt uiuum ſuper ſpinarum aceruos comburi, meritò maximum omnium ſcelus iudicantes ei mortem inferre, à quo uitam quis accepiſſet. Hac uerò de cauſa dicunt uiperas in parricidæ culeum includi ſolitas: nam Simia, quam Iuuenalis innoxiã appellauit, filios, ut in Cynocephalo diximus, ſuos necare ipſa ſolet. Canis uerò & Gallus non alia de cauſa creditur cum his idem ſubire ſuppliciũ, niſi quia & ipſi impiè facere uidentˉ, quòd & ſorores & matres ipſas ſaliãt. Sed quod ad parricidium attinet, non id tantùm animantiũ genus eo ſcelere cõtaminatur, uerumetiã phalangia, ut & polypos & fluuiales equos taceam, eadem prorſus impietate notata ſunt: hæc enim fœtu numeroſo, quippe ſupra triginta interdũ, edita, matrem quamprimũ orta fuerint interimunt, nonnunquã & patrem, eo uiperis immaniora, quo illæ naſcendi neceſsitate, hæc iam nata, nulla cogente cauſa, nullo inuitante cõmodo, ſponte ſe parricidio polluunt. Non præteribo quòd Theophraſtus negat uiperarũ uterum à catulis ſuis exedi: nanq; autor ille ſummæ inter Græcos diligentiæ, aliam in his maternæ mortis cauſam commi- *Parricidæ ſupplicium.*

B niſcitur, diſrumpi quidem ſponte uterum, utpote qui anguſtus adeò ſit, ut tam numeroſæ prolis multitudinem & incrementum capere non poſsit. Idem marinis acubus euenire, quas admodum tenues prolis multitudo diſrumpi cogat. Quòd uerò Dominus Phariſæos uiperarum ſobolem uocat, ad Dauidicum illud ſpectare dicit Irenæus, Alienati ſunt peccatores ab utero, ira eis ſecundum ſimilitudinem ſerpentis, ſiue quia uenenum ſemper ſub lingua promptiſsimũ habebant, ſiue quia erga patrem ingrati abdicatiq; ſunt, nullam hæreditatis partem aſſecuti, ſiue ob perplexas uias, quas à recto itinere declinantes occupabant, per ambages & deuia progredientes. *Pſal. 57.*

ABORTVS.

PRæter hæc ſunt è iunioribus, qui abortiuum incommodum per uiperam mulieris pedi ſuppoſitam ſignificare commenti ſint, quod apud ueteres nuſquam memini me legere. Figmenti tamen huius cauſam minus explodendã apud Pliniũ olfeciſſe uideor: ſiquidem is traditum ait à ueteribus, mulierẽ prægnantem ſi uiperã ſiue ſtudio ſiue incuria tranſcenderit, abortum facere, uſqueadeo uiperæ uenenum uel afflatu ſolo in humani generis perniciem graſſatur,

C fitq; ita ſerpens ea humanorum partuum faſcinatrix, quòd illi ritè párere non liceat: ut minus iam miremur uenenũ illud quo Scythæ ſagittas ſuas inficere conſuerunt irremediabili ſcelere, non alijs libentius rebus confici ſolitum quàm uiperina ſanie, & humano admixto ſanguine.

VVLNVS AMATORIVM.

QVæ uerò de morſu uiperæ ponuntur à Platone Sympoſio, eius ſcilicet ictu tactos aperire nolle quid patiantur niſi ijs qui ſimiliter ægrotãt, myſticè, uti ſuus eſt mos, poſita ſunt. Sed cur Platoni ueritatis diſcipulo innitamur, cùm liceat homini Chriſtiano Platonis ipſius præceptores, Prophetas quippe & ſapientes alios legere, qui de mundo, & ijs quæ ſupra mundum ſunt, accuratiſsimè diſſeruere, cœleſtisq; numinis afflatu cognita, mortaliũ ingenijs cognoſcenda propoſuere, perq; eos ad eam, quæ uera & ſola eſt, ſapientiã peruenire? In hoc autẽ ſerpente, ſacratioribus interim interpretationibus omiſsis, noſtræ nobis imbecillitatis conſcij, humaniora quædã proſequemur, quæ ſi non ad diuinorũ intelligentiam, ad mores certè, & uitæ noſtræ conditionem facere uidebuntur, eamq; ingrediemur uiam, quam admirandus Philon primus omnium uidetur

aperuisse. Dicemus igitur uiperinum hunc morsum spectare nimirum ad illud D
amatoriæ mollitudinis hieroglyphicum, quod apud nos in diuinis literis per serpentem qui Adamũ decepit, probatissimorum autorum opinione designatur: in illo enim, ut hi tradiderunt, uoluptatis, nequitiæ, mollitieiq́ fomes delitescit. Picturata siquidẽ cutis, ut cum ipso Philone & aliis super hoc latius philosophemur, uarias delicatasq́ rerum omnium illecebras præ se ferre uidetur. Et mortale genus nulla re magis afficit, quàm rerum uarietate. cuius rei experimentum est in pictura, in fictili fabriliq́ arte qualibet, aliqua ratione digesta. Quin & natura ipsa uarietate ad lasciuiam usq́ delectari uidetur. Plantarum enim diuersicolores flores, uaria germina, speciosi fructus, & alia atq́ alia forma, hisq́ atq́ illis coloribus intincti, ac multiformes animaliũ facies, uisum oblectãt, quibus si supra modum delectemur, in eorum admirationem nimium illecti, inhæsitare uidemur luto, proniq́ in faciem procumbere, totoq́ uentre serpere: terreno enim uescimur cibo, posthabito cœlesti: nam ut optimè ait Horatius,

Insani sapiens nomen ferat æquus iniqui,
Vltrà quàm satis est, virtutem si petat ipsam. E

Illo prius aptè proposito subsequitur:

Quid censes munera terræ,
Quo spectanda modo, quo sensu credis & ore?

Ad hæc comessationes & ebrietates, gulæ ministræ, non minus quàm mordax serpens miseros artus animæ depascuntur. Reptatus autem nihil aliud significat, quàm animum qui attolli nequeat in sublime, semperq́ deiectus ad sola terræ commoda prorepat. Spiræ cõglobataq́ uolumina, mille quibus assiduè decipimur, laqueos intento ueluti digito demonstrant. Latebris gaudet coluber, latebris & uoluptas impura, quę ueluti in scrobibus & hiatibus, in humanis quippe sensibus, occultatur. Hinc apud Gręcos Mycheæ Veneris sacra, quæ in specubus & abditissimis penetralibus celebrabantur: μυχὸς enim secessus est. Et scitè Lysitetes Plautinus adolescens Trinummo, amorem lasciuum latebricolarũ hominum corruptorem uocat: super hoc Tertullianus ita declamat: Abscondat itaq́ se serpens quantum potest, totamq́ prudentiã in latebrarum ambagibus torqueat, altè habitet, in cæca detrudatur, per anfractus seriem suam euoluat, F
tortuose procedat, nec semel totus lucifuga bestia. hæc ille. Venenosa uerò sibila ueluti surrepentis ipsius mali blandimenta quædam sunt: nam boni specie decipimur. Ad hæc futurum dicit Deus, ut homo serpentis caput obseruet, ille hominis calcem aggrediatur: malorum illud affectuum principiũ contagionemq́ mentis ex multiplicis uoluptatis usu indicat, cùm eius præcipua uis nostræ insideat cogitationi. Per calcem uerò animæ pedem intelligimus, quæ illa est portio despicatissima, qua materiæ uti solo innitimur, altrix inquã & cibaria potestas, libidinis irritamentum, & uoluptariæ totius lasciuiæ magistra. Est hæc inquam Philonis sententia, cui D. Ambrosius è nostris libenter accedit, & ex serpentis specie figuram delectationis intelligi asseuerat Hexaëmero, & ad Sabinũ epistola. Nam & Origenes reptile uenenatum in nobis esse dicit, cùm mulierem aspeximus ad concupiscendũ eam, atq́ ut in ea penetralia & sacra adyta subeamus, unde sublimiora quędam ad puriorẽ aërem patefactis hiulcę terræ foribus proferamus. Nónne idem Origenes de immaculato Virginis utero, & ortus uitęq́ eius integritate perpetua loquens, eam ait neq́ serpentis persuasione deceptam, neq́ uenenosis eius flatibus infectam? Cyprianus de serpente eodem contra Nouatianum

A uatianum: Plus metuendus eſt, inquit, & cauendus inimicus cùm latenter obrepit, cùm per pacis imaginē fallens occultis acceſsibus ſerpit, unde & nomen ſerpentis accepit: ea eius eſt ſemper aſtutia, ea eſt circumueniendi hominis cæca & latebroſa fallacia: ſic à principio ſtatim mūdi fefellit, & uerbis mendacibus blandiens rudes animas incauta credulitate decepit.

DE SYRTIBVS ANGVIPEDIBVS.

FAbulam Libycā ponit Dion Chryſoſtomus oratione quinta, ab iſtiuſcemodi commento non admodum alienam. Eſſe quidem in Libya ferarū genus ex promiſcuo beſtiarum plurium, & diuerſorum generum coitu progenitum: id autem immane admodum ſæuumq; & ferociſsimum circa Syrtes plurimùm uerſari: cibi gratia tum feras reliquas uenatu, tum humanum paſtum conquirere quamauidiſsimè. Eius uerò monſtri naturam faciemq; forma eſſe huiuſmodi conſpicuam: corpus quidem muliebre, idq; admodum formoſum, laſciuè tumentes papillę, totumq; pectus ac ceruix pulcherrima, colore cutis nitidiſsimo:
B mira ab eius oculis proſiliebat hilaritas, quæ intuentem quemlibet in amorem procliuiter alliceret: reliquum autem corporis horridum, & ſquamarum ſcabritie aſperum & intractabile: infernè demum in longum anguem deſinebat, cuius caput in extrema parte poſitum acre admodum eſſet & mordaciſsimum: alis non eſſe præditū, ſed ſphyngis inſtar factum, neq; tamen eloqui, ut illæ faciunt, ſed draconum in morem ſibilum tantùm ædere acutiſsimum. Feras has tota Libya plurimas, atq; omniū quæ quot & qualibuſcunq; pedibus ingrediantur ue lociſsimas, ut nemo eſſet tam alacer, qui earum inſultus effugiſſe gloriari poſſet. Animalia itaq; reliqua quotquot nactæ fuerint, pernicitate ſua fretæ ac robore, per uim aſſequuntur & opprimunt, ſed unum hominem dolo tantùm blanditijsq; adoriuntur, & ſuperāt, utpote quę pectoribus tam amabilibus oſtentatis, ſpectatores uti præſtigijs implicant, fallaciſsimosq; amoris laqueos intentant, conciliandis cōgreſsibus admodum idoneæ: in hos quippe cùm inciderint, nullum cient tumultum, nihil hoſtile minantur, immotæ uerò manent oculis interim ad terram magna cum modeſtia deiectis, inſtar ſpecioſæ lepidæq; fœminæ ad colloquij congreſſum inuitant, lenocinijsq; omnibus alliciunt: ſimulac uerò
C quis, ut uoluptuoſorum hominum imprudentia eſt, cominus acceſſerit, extemplò eum arripiunt, iniectis quas aduncis unguibus præditas habent manibus, tandiu prius occultatis, quoad prædæ capiundæ oblata ſit occaſio: inſurgit extemplò ſerpens à tergo aggreſſus, apprehenſumq; letali morſu transfigit, ueneno q; immiſſo necat eueſtigiò, mox cadauer miſerabile ſerpens & feræ ipſæ lætantes unà ſocialiter depaſcuntur. Ad hæc addit, Herculem Libycum iter eà facientē in eas incidiſſe, quas ubi primùm è longinquo proſpexiſſet, curſum arripuerit perniciſsimum: illæ autem cùm diu nec ignauiter ſubſecutæ, prædam tamen eam nanciſci minimè potuiſſent, indignatione ſuccenſæ omnem in ſe crudelitatem conuertêre, ora pectoraq; unaquæq; ſua fœdiſsimè dilacerata diſcerpentes. Ita monitos eſſe nos debere, ut more Herculis, improbitatem atq; laſciuiam tantūmodo fugiendo ſuperemus. Quod quidē figmentū ex aurea illa Eccleſiaſtici ſententia mihi deſumptū uidetur, Peccatum tanquam colubrū fugiendum: paratum id enim eſſe unumquenq; ad ſe accedentem haud grauatè ſuſcipere.

FAVNVS ANGVIS.

HVic perquàm ſimile eſt quod apud antiquiores Græcos ſuper Hecate pro-

ditum, eam alij Semelem uocant, quę tandiu Fauni patris nequitię restitit & obluctata est, etiam uirga myrtea uerberata, & uino oppressa, donec ille in anguem transformatus, filiam spiris undiq; colligatam improbitati suæ parere compulerit. Cuius fabulæ apud ueteres indicia fuerint, ab Hecates templo longè summota myrtus: uitis supra caput signi eius extensa: uinumq́;, quod proprio nuncupare nomine non licebat, sub lactis uocabulo inferri solitum, quiq; ibidem passim obrepunt innoxij serpentes: quæ quidem fabula facilè ostendit eandem diuinarum humanarumq; rerum disciplinam uniuerso mortalium generi diuinitus in usu habitam, sed ab alijs nullo uerborum aut rerum inuolucro, ab alijs sensu mystico, ab alijs per symbola, ab alijs per similitudines, per fabulas ab alijs memoriæ scriptorum diligentia commendatam, aut à patribus acceptam, posteris per manus proditam: lacessit enim assiduè humanum genus, quod & Apostolus Paulus apud Deum queritur, Faunus pater naturę stimulis importunus, id est, originis ipsius cõpages coagmentatioq;, & modò myrto, hoc est, imaginatione Veneris, modò uino, hoc est, lætitia & hilaritate, modò spiris ingentibus, hoc est, multiplici uoluptatis ipsius uarietate suggesta, nos oppugnat, perq; eam demum exuperat. Atque hæc illa patris domus, cuius obliuisci nos debere admonet Propheta.

D

E

SENSVS A VOLVPTATE, MENS A SENSV DECEPTA.

MVlieris porrò figura apud diuinarum literarum interpretes pro sensu accipitur, uiri uerò pro mente: unde quidam Adam terrenam mentem interpretati sunt. Hic igitur siue Faunus, siue, ut nostri rectius, serpens, accingit se primùm ad expugnandam mentem, subuertendumq; intellectum. Hic sua uirtute opibusq; fretus, hostem repellit acerrimè, uti Adamum decet. Quid ille uafer & malignus? Eam adoritur, sensus ipsius obiectat cõmoda, delicias proponit omnes, uoluptatũ explicat illecebras, quarum gustu uel minimo expugnatur Euæ imbecillitas: illa incautum opprimit Adamum, mendaciumq; cõmenta, lenocinio suo atq; blanditijs eum cogit aberrare. Athanasius sanè cùm puritatem animi, quæ in Adamo primitus fuit, in spiritualiũ rerum contemplatione tantùm occupato, methaphoricè Paradisum à Mose nominatũ ostendisset, ibidem adiecit quo pacto sensus mentem à spiritalium rerum meditatione serpentis consilio ad corporis uoluptates auerterit abstraxeritq;. Diuus Augustinus in 48. psalmũ, singulis, inquit, nostrûm inest mulier hæc: quippe caro nostra, Eua est, quæ seducit uirũ, id est, rationem: per quam carnem labitur homo, quem lapsum calcanei nomine quod à serpente fuerit impetitũ, Prophetæ appellauerũt. Hinc Menander Samarita occasionem sumpsit scelesti perniciosiq; dogmatis, qui nuptias & generandi studium à uiperinæ naturæ satana mentiebatur emanasse.

F

SENSVS QVINQVE.

IN Euangelica lectione uirgines quinq; fatuæ totidemq; prudentes cum lampadibus producuntur, quę, ut Ambrosius putat, sensus quinq; in sapientibus suo lumine lucidos, eosdemq; in insipientibus erroris tenebris obfuscatos indicarent. Quare uidendum an Fulgentius rectè ex Apollophanis Epico, ut ipse dicit, carmine commentus sit Saturnum satum νοῦν appellari, quòd νοῦς græcè sensus dicatur, quem pro mente & intellectu poni passim inuenimus: nisi ea de causa uocabulum usurpemus, quòd per sensum, ut Aristotelici, ad rerum cognitionem deuenimus: à νοέω enim νοῦς. Quòd tamen alicubi νόος significatũ usurparit

pro

A pro sensu, id in Aonibus Valentinianis habetur: nam is Aristotelem secutus, λόγον à Nῷ emissum prædicabat, rationem quippe à sensu proficisci, de quo Irenæus lib.11.cap.39.& 40.nam hæc nunc nostri non sunt negotij. Duo uerò sunt, si credimus Aristoteli, quæ nostri ad unamquanque rem motus causa sunt: uel ipsa scilicet cogitatio, si nunc intellectum uereamur appellare, uel sensus: rerum enim aut utilium, aut cõmodarum, aut quas quoquo modo bonas existimamus, imaginatio, uel ab ipsa cogitatione procedit, quia tales fore existimamus, uel ab eo quod sensu experti sumus. Ipsa igitur uel cogitatio uel sensus, imaginationẽ creat, imaginatio statim excitat appetitionem, appetitio affectum, affectus motum, ut ad assecutionem perueniatur. Nostri igitur primi parentes duo, intellectus & sensus. Intellectum uerò hîc accipio cogitationem quæ certo fit cursu peracta. Sensus ubi intellectui paret, perpetua utitur tranquillitate, ipsoque deliciarum paradiso perfruitur: ubi uerò intellectus sese sensui mancipârit, tota aberrat uia, & à priore illa amœnitate quieteque ad labores, & inuisas rerum omnium turbas eijcitur.

B

MALVS DÆMON.

QVòd uerò malum dæmonem per uiperinam figuram indicamus, multorum consensus accedit. Nam & apud D. Hieronymum draco inter diaboli cognomenta numeratur: & diabolus locutione Mali sæpe ponitur, ut in prece quotidiana diceret Cyprianus, Sed libera nos à malo, quod tamen ipse, libera nos à maligno, protulit. Sed præcipuè Ecclesiastici x. eo loco, Si momorderit serpens in silentio: si quem, ait is, serpens diabolus occultè momorderit, &, nullo conscio, eum peccati ueneno infecerit, & quæ super pœnitentia sequuntur. Et causam addidere nonnulli linguæ motationem, quæ tam multiplex appareat, ex quo multiplicia eius incitamenta interpretantur. Nam qui eius minister est, aliud porrò lingua loquitur, aliud corde meditatur: his Dominus ait, Generatio uiperarum, quomodo potestis bona loqui, cùm sitis mali? Et in diuinis literis alibi factum silentium in cœlo legas, dum committeret bellum draco cum Michaële archangelo: alibi contritum ab Assertore nostro caput draconis in Iordane fluuio, atque ita nos ab eius dominatione liberatos: & huiusmodi pleraque alia. Nam & Pythones genus dæmonum est, & Pytho serpens apud gentiles
C effingitur, quem Apollo sagittis confecerit: quod quid sibi uelit, alibi diximus. De Pythonibus habemus in gestis Pauli, qui unum ex his exire iusserit è muliere, quam is occupauerat, propterea quòd clamitabat illa, & Paulum & eius comites esse seruos summi Dei, qui uiam salutis annunciarẽt. Id uerò dolebat Paulus, inquit Origenes, quòd indignum iudicaret sermoni suo à Pythonis spiritu testimonium exhiberi. Et Regum primo Saul mulierem, quæ Pythonem habeat, sibi sisti mandat, ut per incantationes, Samuelis animã euocaret. Sunt qui dicant (ut hoc κατὰ πάρεργον admoneamus) Samuelis non animam, sed imaginem Pythonissæ oggestam: sunt qui Dei permissu ueram animam asserant, ut ex calamitatis, quæ Sauli totiens prædicta fuerat, asseueratione, acrius cruciaretur: alioquin ut Deut. XVIII. maximè eum abominatur Deus qui Pythones cõsulat.

DELECTATIO.

QVantum uerò pertinet ad delectationem, audimus Deum Opt. Max. ita illum execrantem deuouentemque, ut super pectus suum, & utero incumbens suo, sit semper incessurus serpens: quod, ut diximus, Philoni, Ambrosio,

Athanaſio & alijs ſubſcribentibus, de terrenis delectationibus intelligitur: qua- D
re in id quoq; deuouit ſerpentem Deus, ut terra perpetuò ueſceretur. Ac ne Me
nippeam fabulam ab alijs recitatã ſerijs his admiſceam, adagium illud ex ea tan
tùm attingam, quod de Lamia fertur, quæ libidinis appetitu percita, Menippi
admodum iuuenis ſanguinem deglutire cupiebat, ab Apollonio Tyaneo, ut
memorat Philoſtratus, dictum, ὄφιν θάλπεις, καὶ σὲ ὄφις, anguem concupiſcis, teq;
anguis, quòd is ſcilicet mulieres appeteret, & ab eiſdem identidem expeteretur.
Quid Plato? nónne Moſaicam ſecutus hiſtoriã ait Phędro, dæmonem aliquem
in ipſo ſtatim principio rebus humanis uoluptatem immiſcuiſſe, ueluti oblecta
mentum aliquod non inconcinnum, adulatori grauiſsimæ beſtiæ, maximæq;
calamitati, natura inſeruerit?

LIBIDINIS ANTIDOTVM.

ANimaduertendum uerò eſt naturam oſtendiſſe nobis, ieiuni hominis ſpu
to ſerpentem necari poſſe: ex quo tacitè ſubmonuit, Venereas uoluptates
libidiniſq; ardorem, ieiunio identidem extingui: nam hæc ſine Cerere & Bac-
cho, ut ait ille, omnino frigent. Et Matth. 9. adoleſcens ab impuro oppreſſus dæ- E
mone, nõ niſi oratione & ieiunio curari poteſt, ut Aſſertor noſter admonuit. Et
quoniam ſunt quibus cõmentitium hoc uidetur, aſſerit id Galenus περὶ κράσεως
tertio, aſſerunt idem Alexander Aphrodiſeus autor minimè contemptibilis, &
Plinius, & pleriq; alij rerum naturalium ſcriptores, qui rem ita tradunt: Si ſaliua
ieiuni hominis in os uel uulnus Scorpionis, uel ſerpentis, uel alterius uenenati
animalis inciderit, & ad interiora penetrauerit, exitialem eis eſſe. quod & Lucre
tius his uerſibus tangit:

Eſt itaq; vt ſerpens, hominis quæ tacta ſaliuis
Diſperit, ac ſeſe mandendo conficit ipſa.

Cauſam Philoſophi perſcrutant̃, aiuntq; fieri hoc ob magnã inter utrunq; ani-
mal cõtrarietatem: ſerpens ſiquidem frigida & ſicca eſt corporatura, homo autẽ
calida & humida: hinc alterũ alterius uiſu tactuq; exhorreſcere, humanoq; ſpu-
to tactum anguem æquè fugere, ac ſi feruentem in aquam incidiſſet, id ſi pene-
trarit in fauces, etiam extingui. Quòd uerò aiunt pollere ad hoc ieiunioris homi
nis ſaliuam, ſciendum & ab ieiuno quoq; morſum eſſe peſtilentem. F

PETVLANTIÆ FINIS.

NEq; abſimile eſt à ſacris inuentis, quod de Chimæra dicitur, cuius extrema
pars in draconem deſierit. Amorem enim laſciuum per figmentum illud
ſignificari tradunt autores optimi: cuius finis quínam alius eſſe poteſt, niſi uolu
ptuoſa procacitas? quæ tamen ut ex uoto facta tranſactaq; omnia ſint, uenenum
demum interneciua animi exulceratione relinquit: quæ latius in Leone, ubi de
Chimæra agitur, ſunt explicata, ubi & quid ſuper hoc Heſiodi interpretes affe-
runt, addidimus. Talis dubio procul ſerpens incautam Eurydicen afflixiſſe fin-
gitur à Poëtis.

VOLVPTAS MATVRE EXTINCTA.

HErculem uerò, quem uetuſtas illa pro uirtutum omnium tam animi quàm
corporis idea propoſuit, angues etiamnum in cunabulis eliſiſſe canunt:
quippe eum innuentes, qui ad magna præclaraq; negotia ſit natus, debere uel
à teneris unguiculis extinguere uoluptates. Meritò igitur inſigne facinus hoc
utili omnibus exemplo futurum, tot in marmoribus ſculptum uideas, atque in
num-

A nummis etiam: cuiusmodi ille est, cuius altera facies inscriptionem habet ΚΡΟΘΩΝΙ. Literæ uerò reliquæ in nummo, quem attrectauimus, detritæ sunt. Quòd si qui figuram huiusmodi autumant institutam, ut fortitudinem, incolumitatem, ac membrorum robur, quo Crotoniatæ uulgò præditi ferebantur, Herculi commendarent, non laboro: quippe qui non ignorem bonæ ualetudinis laudem scriptorum omnium consensu Crotoniatis attributam, adeò ut in uno certamine Olympico septem uiri, qui reliquos uirtute præcesserant, pariter Crotoniatæ omnes sint reperti: quod latius apud Strabonem libro Geographiæ sexto. Vnde etiam dictum illud emanarit, κρότωνος ὑγιέστερον. Deq; optima ualetudine Plautus ait, pugilicè, atq; athleticè: nam membra fortia uegetaq; magis omnino ea sunt, quæ minus sese uoluptatibus & nequitiæ dediderunt. Sed ut ad anguem reuertamur, ne adeò mirum sit eum uoluptatis & libidinis habere significatũ, legimus apud Plutarchum eos puellarum amasios aliquando deprehensos esse, omniaq; amoris & nequitię signa præbuisse: ueluti is qui Ætoliæ cuiusdam amore captus, noctu eam adire suetus, puellæ corpori cir-
B cunfusus, hac atq; illac illabens, illam nunquam neq; ultro neq; inuitus lædebat, opportuneq; sub diluculum recedebat: quod cùm ij quibus puella curæ fuerat intellexissent, eam aliò migrare compulerunt: serpens per triduum & quatriduum non adesse, sed diligenter accurateq; circuire, illam quæritans: quam ubi mox inuenit, casu illi obuiam factus, non uti solitus erat mitis & blandus, sed asper & horridus in eam insilijt, manibusq; primùm spira ad corpus adstrictis, caudæ residuo femora flagellabat, leuem quidem iram præ se ferens, quę licet indulgentia aliqua permixta esset, castigationem tamen apertè demonstraret.

ARAXA.

NEq; quidem dissimulandum, quòd Scythæ huius salacitatis ergò, quæ per serpentem symbolicè fingitur, Araxam famosæ libidinis fœminam, cuius Diodorus tertio meminit, semiuiperam figurabant: humana quippe forma umbilico tenus, reliqua uiperina. Ferunt hanc cum Hercule copulatã filios treis genuisse, Agathyrsum, Gelonum, & Scytham iuniorem, qui totidem gentiũ mox autores fuisse perhibentur.

CONTINENTIA.

C IN sacris Hebræorum literis Dana serpentem æreum Moseos admonitu factum legas, qui aduersantem uoluptatibus uirtutẽ prę se ferebat, hominemq; à pestifero quouis ueneno sospitem reddebat: ea est continentia, atq; constantia, atq; ideo ex ære, hoc est, fortiori perenniorìq; materia conformat̃: æs enim ualde solidum est, neq; ulli obnoxium rubigini: quare nexas ære trabes apud Virgilium legas ad perennitatem catenarum: & monumentũ ære perennius apud Horatium eodem sensu. Idem & uiuentium salubritati aduersus putrescentia efficacissimo est remedio. Acuti quoq; mucrones ærei cadaueribus infixi, ea ne putrescant, uel ut diutissimè saltem asseruentur, efficiunt.

CALLIDITAS.

SEd neq; calliditas prætereunda est, quæ per serpentis imaginem indicatur. Et Moses prudentissimum inter bruta serpentem dixit. Animal præterea motu uarium est, atq; ad subsidium defensionemq; præcipuè paratum, quodq; hostem ulcisci probè possit & norit. Draconi uerò similis est uirtus indagatrix, quæ diligenter omnia perscrutetur, rimeturq; studiosissimè: ideoq; ab acuto uisu nomen illi factum. Et quoniam in primis uoluptatem ex eo significari dixi-

mus, ut quod instat agamus, ea demum uera uoluptas est, quæ ex intellectu depurgato, & sano sensu perfectissima redditur, unde absolutum oritur iudicium, quo freti possumus nosmetipsos prudẽter tueri, atq; sapienter cõseruare. Quod igitur uitæ periculum amatoriæ morsiunculæ, & uoluptatũ uulnera, intortiq; deliciarum laquei intentare uidebuntur, id omne temperantia depellat, longeq; summoueat: illa enim una incontinentiæ opponitur aduersaria: equũ hæc, utpote ferocientis improbitatis & uitiosæ cupidinis simulacrum, mordeat, atq; ita uitio prostrato, sessorem in uirtutis æqua planitie sanum incolumemq; sistat. D

PIERIVS VALERIANVS AD ACHILLEM MAFFÆVM PATRITIVM ROM. DE SERPENTE IN ALIQVOT SIGNIS MILITARIBVS, DEQVE CADVCEO AD REM IPSAM, EX SACRIS AEGYPTIORVM LITERIS.

CVI verò opusculum hoc alterũ de quibusdam serpentis significationibus, in signis præcipuè militaribus, deq; caduceo, nuncupem potius, quàm tibi, Clariss. Achilles? qui præter absolutam Legum peritiam, totius etiam es antiquitatis non incuriosus affectator: cuiq; hæc domi nascuntur tam patris tui viri elegantissimi cura, quàm accuratissima aui illius tui clarissimi diligentia, qui cùm à secretis Pauli Veneti II. P. M. esset, quantulumcunq; otij publicis à negotijs surripere poterat, totum id rerum harũ cognitioni studioq; tradebat: meq; fateor à vobis mutuò accepisse plurima in toto hoc negotio meo, quæ tibi reddere, post rem arbitrio meo digestam, iustum æquumq; existimaui. Accipies igitur à me redhibitionis, sed liberæ & ingenuæ nomine, multarum rerum expressa significata, quarũ figuræ imaginesq; apud vos laudabili cura custodiuntur: illudq; præcipuè familiaribus nobilium domorum insignibus argumentum contra iuniorum quorundam eruditorum opinionem scriptum ostendisti, quod ex ipsa vetustate desumptum, & apertissimè comprobatum perlegisti. Subieci, me quoq; sentire tecum, & in hoc comprobando non parum allaborasse Imperatorum veterũ atque adeo militũ insignia, & in parmulis & in signis more nostro picta fuisse multa enumeraui, præsertim eorum qui serpentem protulissent: nam circa caduceum solicitus plurimùm esse videbaris: & quæ de principatus hieroglyphicis multa disserui. Iussisti mox vt ea omnia conscriberem, quòd per otium ea recognoscere constituisses. Quãprimũ igitur mihi quoq; per otium licuit, quod optare te tantopere contenderas, efficere procuraui, idq; quamlibentissimè, qui quantũ in lucris ponerem non ignorabam: simulq; mihi stimulus addebatur ad studia hæc veluti postliminio reuisenda, quæ in multarũ occupationũ quasi concursu, diutius fuerant intermissa. Tuæ præterea humanitatis opera, multa in melius resarciri posse videbam, vt ita minimè fortè peritura esse lucubratio mea, quæ talem tantumq; sibi argumenti huius non lectorem modo, verùm etiam adiutorem comparasset: censuram enim doctrinamq; tuam spero mihi plurimùm profuturam.

IMPE-

A **IMPERATOR.**

RIMVM igitur hieroglyphicum in hoc genere illud erit, quod
ad rerum summã pertinet. Sacerdotes enim Ægyptij si uellent
Imperatorẽ, aut potentissimũ quempiã Regem per institutas
ab eis imagines indicare, anguem, ut apud Niliacũ Horum est,
in spiram collectũ faciebant, palatij cuiusdam specie in uolumi
num medio statuta: siquidem domus regia in imperij totius
centro sita esse debet, ut omnium æquè cõmodis cõsulatur. Nam Plato Legum
quinto, Reip. suę urbem iubet in medio regionis, quoad fieri potest, poni. Et Ge
neseos 23. cùm dicendum esset, Erat autẽ Ephron longè princeps Hethæorũ: scri
ptum inuenias ad huius instar hieroglyphici, Habitabat autem Ephron in me-
dio filiorum Hethios. Hinc rerum scriptores memorię nõ temerè prodiderunt,
Antoninũ Pium in urbe semper sedisse, ut ita medius nuncios undiq; citius acci
pere posset: ideoq; ne longius abesset, nullas unquã expeditiones obiuit, prædia
sua tantùm in Campania nõnunq; uisere contentus: quamuis esse scio qui factũ
B hoc ab eo dicant, quòd grauem esse prouincialibus comitatũ Principis etiam ni
mis parci existimaret. Diodorus autem licet alia quoq; serpentis significata com
memoret, quin tamen & imperiũ ex eiusdem animantis pictura intelligi posit,
nequaquã inficiatur. Quidam hominem regni potitum hieroglyphicè ita descri
bunt, ut eum manu serpentem comprimere indicent, cuiusmodi simulacrũ est
in nummo Aurelij Cæs. Aug. Pij filij, in quo sigillum est, serpentem à medio ma *Nummus Aurelij Cæsaris.*
nu tenens, admouentem caput dexteræ cibum porrigenti.

OSCVS.

MAnethon Ægyptius autor, quisquis ille fuit, ait Oscum, qui Tyrrhenis im
perauit, insigne serpentis habuisse: Oscosq;, ait Seruius, populos dici ubi
plurimũ serpentes abundant, in Campania quippe: nam Oscum hunc aiunt co-
loniã eò transmisisse, Hetruscis tunc Italię ferè totius rerũ potientibus: urbemq;
in ea regione longè principem, ab accipitris augurio, quem Hetruscã lingua Ca
pym appellabant, nominasse, ut scriptores quidam uetustiores memoriæ pro-
diderunt: licet tempore succedente creditũ sit, eam ita à campestribus locis nun-
cupatam. Poëtæ uerò Hecatæum secuti, eosdemq; Hecatæus, Capyn Troianũ
C uirum urbis autorem fuisse tradunt, & ab eo nomen. Sed hæc utcunq; fidem fa-
ciant (in nulla enim re magis autores diuersi abeunt, quàm in urbiũ originibus
repetendis, dum Græci sibi omnia adscribunt, Latini sua posidere cõtendunt,
nationes pleræq; aliæ non ignobiles esse uolunt) satis constat Oscum, Ægyptio
rum principũ more, serpentis insigne gestasse, & Oscos eius colonos inde nun-
cupatos. Oscus dubio procul Hetruscũ nomen est, & apud eos ad hæc usq; tem
pora uiperę Oscorzones appellant, si modò uipera serpens ille sit, qui tota Vene
tia uulgò Marassus dicit. Et sacrę apud nos literę serpentẽ principis elogio nomi
narũt, dum ait Assertor noster, fore ut huiusmodi princeps foras eijciat, cùm de
diabolo loqueretur, qui per serpentẽ multis in locis utriusq; institutionis nostrę
figuratur. Hanc interpretationẽ D. Ambrosius è nostris nequaquã aspernatur.

IVNO DOMINA.

ET indicandi dominij causa, in Iunonis quoq; dextera serpentis caput statue-
batur, in læua uerò lapideum sceptrum, cùm Iuno ipsa dominij præses apud
gentes haberetur, incederetq;, ut ipsa de se apud Virgiliũ dicit, Diuûm regina,
Iouisq; & soror & coniunx.

IVNO CONSERVATRIX. D

Iuliæ Mameæ nummus.

NAm in Iuliæ Mamææ Aug. nummo simulacrũ est, sinus fluentes collectũ, læua hastæ adnixa, dextera anguem in spiras conuolutum porrigente: ubi anguis omnino imperium, hasta defensionem indicat: quod ut conijciã facit inscriptio, quæ in hunc modum legitur, IVNO CONSERVATRIX.

ORBIS DOMINIVM.

SErpentes quoq; leonibus, qui Opis deæ simulacro apponebantur, adiuncti, terrarum orbem uel orbis ipsius dominiũ significabant. Argutum uerò dictum apud Græcos contra potentiores ciuili quadam libertate iactari solitum, ὄφις, εἰ μὴ φάγῃ ὄφιν, δράκων οὐ γενήσεται. Anguis, nisi anguem comedat, nõ fiet draco. Nam inter serpentum genera, Dracones ij uocantur qui corpore sunt immaniore, uastioreq; magnitudine, tametsi pro quocunq; angui plerunq; nomen autores usurpant. Quem igitur Imperatorem statuas, eo adagio aiebant illi, ei necesse esse Reges & Principes multos deglutire, ut ita Rex regum fieret, & dominantium dominus.

IMPP. DVO. E

IN Græcorũ etiam nummis dominium per serpentũ effigiem significari obseruauimus: nam in nummo quodam uideas serpentes duos ad semicirculi curuaturã inuicem spectantes, caudis introrsum incuruatis, cuius inscriptio dominium penes duos esse demonstrabat: ita enim habebat, ΔΥΝΑΡΧ. ΕΞ ΥΠΑΤ. Β. Quod ita apertius exprimitur, δυναρχία ἐξ ὑπάτων δύο.

PROVINCIÆ PRINCEPS.

QVòd si regem Ægyptij prouinciȩ tantùm alicui iura legesq; dantem pingeré uoluissent, dimidiatũ, ut apud Horum est, anguem figurabant, per animal quidem Regem, per segmentum uerò, quòd non uniuerso imperaret orbi, subindicantes: omnipotentẽ siquidem ex integro dracone intelligi, superius ostensum est. Sanè anguis ille qui Tarquinij Superbi animũ perculit anxiumq; reddidit, cùm à columna lignea repentè elapsus omnes uertisset in fugã, tota rei miraculo curia consternata, nimirum significabat nouum & inexpectatũ principem eundemq; iuuenem L. Brutum, de columna lignea, hoc est, de stupore, quẽ diu simulauerat, proditurũ. Lapis enim & caudex, pro stupido & alienatæ mentis homine, apud Comicos ponitur. F

REX OPTIMVS.

SI uerò Regem optimum significare procurassent (κάλλιστον enim, non autem κάκιστον, in emendatis Hori codicibus habetur) anguem utiq; in orbem collectum effingebant, cauda mordicus apprehensa, sed regis nomen in spiræ medio describebant. Quin etiam certam anguis speciem μελὰν cognominatã, huic significato adhibebant. Cur uerò anguem fingerent sibi caudam admordentem, autores quos sequimur nusquã tradunt: sed si ariolari licet, indicabat, omnia usq; ad minima ultimaq; curæ esse regi, qui bonitatis nomen sit adepturus, cùm ea præcipuè de causa Sardanapalus & pleriq; alij infames habiti sint, quòd simulac ad principatum peruenere, omni abiecta cura sibimet tantùm uacare, seq; unos curare instituerunt.

REX TVTELARIS.

QVòd si Regem Ægyptij suum uel alium quempiam in obeliscis aut monumentis alijs curam populi sui gessisse regiam attestarentur, eumq; tutela-

rem

A rem fuisse cõmonerent, anguem uigilem, uertice quippe surrecto, elatoq́ pectore sculpebant, cuiusmodi species adhuc plerisq́ locis inspicitur: hîc uerò pro regio nomine CVSTOS inscribebatur, utpote quòd æquè uigilabundũ esse deceat Regẽ, cui gentiũ regniq́ tutela sit curę credita. quare apud Homerũ Somnus Nestoris personam indutus, his uerbis compellat Agamemnonem:

οὐ χρὴ παννύχιον εὕδειν βουληφόρον ἄνδρα,
ᾧ λαοί τ' ἐπιτετράφαται καὶ τόσσα μέμηλε.

Quam sententiam ita reddamus:

Non decet ignauum tota producere somnum
Nocte virum, sub consilio, sub numine cuius
Tot populi degunt, cui rerum cura fidesq́
Credita sumarũ. Quod P. Scipio, uir alioqui rebus tot præclarè gestis omni laude maior, cùm minimè præstaret, somnolentiæ taxatione malè apud Romanum populum audiebat. autor Plutarchus libro ad Traianum Imper. de ciuili institutione. Sanè uerò dracones à uisu, quem acutissimum habent, no-
B men apud Græcos habuere. Palladi autem eadem de causa dedicatur, quia nomen id παρὰ τὸ πάντα ἀθρεῖν, καὶ βλέπειν, καὶ περὶ πάντων νοεῖν, factum nõnulli tradunt: prudentiamq́ hinc interpretantur, quæ omnia perspiciat, & ante omnes intelligat. Carpit Horatius quendã, qui in amicorũ uitijs tam acutè cerneret quàm aquila, aut serpens Epidaurius, puto prouerbiũ secutus, ὄφεως ὄμμα. Neq́ temerè Aristophanes finxit angues duos Pluti oculos in Æsculapij lambere, cuius rei beneficio ille ex cæco cernere cœpisset.

HEROS.

QVòd autem heroibus in uniuersum draco sacer habeatur, ea de causa Plutarchus, Agide, factũ putat, quòd ex medulla hominis serpens gigni soleat: quod nõ ignorauit Virgil. cùm ad Anchisæ tumulum hęc accidisse memorauit:

Adytis cùm lubricus anguis ab imis
Septem ingens gyros septena volumina traxit
Amplexus placidè tumulum, lapsusq́ per aras:
Cæruleæ cui terga notæ, maculosus & auro
C *Squãmam incendebat fulgor, ceu nubibus arcus*
Mille trahit uarios aduerso sole colores.
Obstupuit visu Aeneas, ille agmine longo
Tandem inter pateras & leuia pocula serpens,
Libauitq́ dapes, rursusq́ innoxius imo
Successit tumulo, & depasta altaria liquit.

Quod quidem non temerè fictum à Poëta, sed ex historia desumptum. Atheniensibus enim contra Medos apud Salamina naualem pugnã inituris, serpens draco in naui dicitur apparuisse, secundissimo rerum, quæ prosperè subsecutæ sunt, prodigio: cuius rei monumentũ in Salamine templum fuit Cychreo, ut apud Pausaniã est, dicatum, quòd Apollo responderit serpentem illum Cychreũ heroëm fuisse, qui auxilium allaturus aduenisset.

EPAMINONDAS.

EPaminondas autem Imp. ille clarissimus, qui ad Mantineã tam fortiter occubuit, draconis gestamine insignis fuit. Eo uerò loco ubi præliũ cõmissum est, columnam erexit antiquitas cum clypeo draconem in eius memoriã sculptũ

ostentante. Quod Pausanias ideo factum arbitratur, quòd is ex Spartiatarũ cognatione, quę Thebis erat antiquissima, progenitus diceretur, quorum id gentile esset insigne, quippe quòd à seminio anguineorum dentium, quos Cadmus seuerit, oriundi essent: Spartanosq; ipsos in Laconia inde originẽ duxisse nonnulli credidere, quos olim ὀφιοδέρους nuncupatos alia de causa historici tradiderũt: cùm enim annonæ caritate laborarent, compulsi sunt serpentes, quorum uis magna in Laconia multiplicauerat, in humani cibi usum conuertere. Sed quoniam de clypeis & gestaminibus militum atq; cohortium multa dicturi sumus, quia id præcipuè contendebas, ut aduersus eruditorum quorundam sententiam ueterum exempla tibi suggererentur, quò non esse nouum institutum familias uarijs gestaminibus tum colorum, tum dissectionum, atq; etiam insculptarum in illis animantium, figurarum, plantarũ, instrumentiue alicuius adiectione discerni, comprobare posses, priusquã ad horum explicationem aggrediar, alia quædam ad principatum & nominis claritatem per anguem cõmonstrata dicere necessarium est. Sed prius aliqua de ostentis. D

AMPLITVDO NOMINIS. E

IN ostentis enim summam nominis amplitudinem portendere anguis fertur, non ijs tantùm quæ ad imperiũ aut alium quemcunq; principatum attinent, sed ad ea quoq; quæ uel ingenio uel arte celebritatem sibi aliquã comparauere: ut in histrione Roscio, artis suæ gloriam præmonstrauit: cùm enim puerum anguis dormientem noctu complicasset, pater ad aruspices detulit, responderunt, nihil illo puero clarius, nihil nobilius fore.

DOMINIVM.

AVreliano uerò, quamuis modicis parentibus ortus esset, summum tamen imperium anguis portendisse fertur, cùm eius pueri peluim plerunq; cinxisset, neq; unquam occîdi potuisset: postremò matrem eius, quæ templi Solis sacerdos erat, & aruspicinæ non ignara, cùm hoc uidisset, serpentem quasi familiarem occidere noluisse. Pari præsagio Seuero imperium præmonstratum est, cui dormienti, ut Spartianus ait, in stabulo, serpens caput cinxit, & sine noxa, expergefactis ac acclamantibus familiaribus, abijt. Quin & Maximini iunioris, quem pater secum Imperatorem appellauit, caput dormientis serpens circundedit, futuræ dignitatis argumento. Quid autem somnia? nónne ipsa quoque uel in conceptu uel in partu quotiens draconem obtulissent, eiusdem amplitudinis prænuncia fuerunt? Mamæa Alexandri Seueri mater, pridie quàm puerum eum páreret, somniauit se dracunculum enixam edidisse. Nam & Alexandro Macedoni draco dominij claritatem præsagiuit, qui matri Olympię cõgressus in somnis. Hoc idem de Pomponia Africani Scipionis matre traditum est, & ipsi draco circunfusus nihil attulit nocumenti. Dedit & Augusto Imperij præsagium ostento simili. Nam cùm Actia mater eius ad solenne Apollinis sacrum media nocte uenisset, positaq; in templo lectica, dum cæteræ quoq; matronæ dormirent, obdormisset, uisus est draco repentè ad eam irrepere, pauloq; pòst digressus: illa uerò expergefacta quasi à concubitu mariti se purificauit, & statim in corpore eius extitit macula ueluti picti draconis, quæ nunquam eximi potuit, adeò ut publicis inde balneis perpetuò abstinuerit. Sed enim facilè fuit ostenta quæ principibus uiris aut nobilitate aut opibus claris accidissent, ad futuram eorum amplitudinem accõmodare, quid de seruis dicemus infima fortuna genitis? Spartacus uenalis cùm Romã delatus esset, deprehensus F

est

A est dum quiesceret, habere sub capite draconē in spirā complicatū: quem Thracia itidem mulier conspicata uaticinandi peritissima, signum esse dixit magnæ cuiusdam & formidabilis potentiæ, quæ tamen infaustum esset exitum habitura. Idem serpens ubi defectus casu aliquo fuerit, imperij adesse finem identidem ostendit. Nam Tiberius Cęsar serpentē draconem in delicijs habere solitus, eiq; manu sua cibū ministrare: quem cùm is corrosum à formicis reperisset, monitus est cauendam sibi esse uim multitudinis: formicas enim populi significatum habere, nō fabula tantùm Pelei Thessaliæ Regis, uerùm & portenta & prodigiosa somnia declarant. Nam & Nero paulò antè quàm extingueretur, uisus est sibi per somnium pennatarū formicarū multitudine oppleri. Sedenim de formica loco suo plura. Quod ad serpentem pertinet, idem Nero qui serpentis spolium à matre pro amuleto cōmendatum, brachio alligatum aliquandiu gestauerat, inde memoriæ maternæ tædio abiecerat, tunc id perquisiuit incassum, cùm omnia contra se fremere comperisset, maternæ erga se pietatis serò memor.

ASIA.

B Antea uerò quàm militaria signa promoueam, scrupulus ille mihi uidetur eximendus, quòd nonnulli per serpentes tris, Asiam prouinciam significari putant, non secus ac ibes Ægyptum, elephanti Africam, cuniculus Hispaniā, equus Italiam, quæ sigillatim suo quæq; commentario declarata sunt. Id ea de causa suspicari uidentur, quòd nummi pleriq; argentei conspiciuntur, quorum inscriptio est CÆSAR IMP. VII. ab altero latere angues tris, quorū duo pectoribus hinc inde sinuose surrectis attolluntur, tertius iacens capite caudam unius, cauda uerò caudam itidem alterius implicat. Hos inter Victoria surrigitur calathisco insistens, quippe ad ipsius terræ Asiaticæ feracissimam ubertatem significandam. Inscriptio uerò est, ASIA RECEPTA. Sedenim ego angues eos tris indicare crediderim, Imperium Romanū tris iam orbis partes occupasse: Europā enim diu possederant, Africam paulò antè subiugarant, nunc Asia recepta, & ad reliquas applicata, tertiā quoq; partē adepti uidebant.

PRÆFECTVS MILITVM.

QVod uerò pertinet ad insignia militum, nummus est Cæsaris Dict. III. in quo Victoriæ caput est, alatum quippe, & capillis in nodum collectis, ab altera cuius facie Roma gradiens, stola ad pedes demissa, capite, uti mos, galeato, ancile sinistra gestans, læua trophæum, quod humero inhæret, sustentans: à latere uerò serpens Draco prorepit capite surrecto, magnis uoluminibus terga trahens, cuius inscriptio est, C. CLO. VI. PRÆF. M. Caius Clodius VI. præfectus militum. In sacris literis legas draconum capita in aquis à Deo contrita, quod Psalmo quarto supra LXX. habetur: quod milites, centuriones & duces eos significat, qui fuerant à Pharaone immissi, ut Israëliticum populum persequerentur: ij aquarum mox inundatione suffocati sunt atq; ita cōtriti. quodq; mox sequitur phrasi longè insigniori, Tu cōfregisti caput Draconis, Pharaonē ipsum intelligit. Qui mysticum sequuntur sensum, hæc ad Christū referunt, qui dæmonis uim omnem sustulerit.

Cæsaris nummus.

C (margin letter beside "tera cuius facie")

COHORTES.

QVin & cohortiū erant insignia, perq; singulas earum, ut Flauius Vegetius scribit, ferebantur ad pręliū à Draconarijs, quo nomine κατ᾽ ἐξοχὴν signiferos omnes appellitabant. Quo uerò pacto gestarentur, uidere est apud Ammianū Marcellinū, ubi pompam describit quam Constantius Imp. urbem ingrediens

duxit: erant enim, ut is inquit, & dracones hastarum aureis gemmatisque summitatibus illigati, hiatu uasto perflabiles, & ideo uelut ira perciti sibilantes, caudarumque uolumina relinquentes in uentum. De ijs Claudianus: D

Mansuescunt varij vento cessante dracones.

Erat uerò signum draconis purpureum, ut idem Ammianus attestatur. Atqui nõ in signis tantùm serpentes militibus usui fuere, sed uiui etiã pugnatoribus socijs auxiliũ non contemptibile præstitere. Legimus enim Annibalẽ monstrasse Antiocho nauali prælio pugnaturo, ut in hostiũ classem uascula iacularentur uiperis plena, quarum metu perterriti hostes à dimicatione & nauticis ministerijs impedirentur. Idem cùm Prusias iam cedente classe sua fecisset, uictor euasit. Antiquæ uerò illius militię uestigia quædam habentur apud uos Maffæos Romæ in Canone quodã circa Theodosij tẽpora & aliquanto etiã prius cõfecto, in quo militũ omnes ordines recensent̃, gestaminaque ipsa suis etiã coloribus picta conspiciunt̃, quę quisque manipulus turmaque, ex quadrupedibus, uel alitibus, uel ex colorũ uarietate signa sibi desumpsissent: ex quib. quę facerent ad anguẽ, quoniam id operis ordo sibi deposcere uidebat̃, subijcere non importunũ iudicaui. E

SENIORES MENAPES.

EX his enim seniores Menapes dicti, anguẽ luteũ pro insigni habebãt in parma uiridi, cuius marginem rubor limbus ambibat. Vmbilicus argenteus erat, circa quem luteus circunducebatur circulus. Hic autem serpens terga infernè habebat, caput & caudam sursum uersus inflectebat.

CORTONACENSES.

QVi uerò coloris albi dracoñe præferebant in rubra parma, cuius umbilicus erat argenteus, in margine uerò circuli duo, quorũ interior prasinus, albus exterior, ij Cortonacenses appellabantur, & cum superioribus utrique sub Magistro peditum stipendia faciebant.

THAIPSALI.

NAm qui sub equitum Magistro militabant Thaipsali, nisi codex in damno est, & Thessali fortè castior lectio sit, nuncupati, cæruleũ gestabant anguẽ, terga læuam uersus porrigentem, in dexteram uerò caput & caudam incuruantem: qui gestus in Cortonacensibus diuersus erat. Horum uerò parma alba, umbilicus identidem argenteus, circũ quem rubor ducebatur circulus. Inter caput & caudam colubri, uiolaceus erat orbiculus. F

PRÆFECTI FABRICÆ.

INter gestamina uerò Fabricæ præfectorum, quę sex numero erant, dimidiatus serpens luteus in horum uno conspiciebatur, parma cærulea, aureus umbilicus, margo ruber, intra quem à læua parte onyx paruus cum Æthiopis sigillo. Sequebantur ij uirum illustrem, Magistrum officiorum appellatum.

SAGVNNENSES.

SEd angues duo in huiusmodi militũ gestaminibus colore rubro, siue uti ex Ammiano diximus, purpureo, ad similitudinem X græcæ literæ in transuersum siti, in cærulea parma, cuius marginem ruber limbus circundaret, eorum erat insigne qui sub Magistro peditum merentes, Sagunnenses appellabantur.

BIANENSES.

HVmanicipitis autem serpentis effigies in cærulea parma ipse quoque unicolor, spiris duabus circa umbilicum aureum datis, capite eo humano superarrecto, & in auersum respiciente, cauda aliquantulũ infernè summissa propenden-

A denteꝗ́, geſtabatur à militibus qui ſub Magiſtro militum per Illyricum merebant, Bianenſes nuncupati.

HONORIANI IVNIORES.

ERat inter hos quoqꝫ mutilati ſerpentis inſigne, cuiuſmodi eorum habebatur qui Honoriani iuniores uocabantur. Serpentis id fruſtum luteum, totã ferè parmam circumplexum. Inter caput & ſegmentum quadra erat & ipſa lutea, angulis in os & in cæſurã uerſis, in qua teſſella conſpiciebatur purpurei coloris. Intra anguem parma omnis rubra, extra tergũ circulus albus ducebatur, umbilicus erat argenteus. Erant ij ſub illuſtri uiro equitum Magiſtro.

MARCOMANI.

SVb eodem præfecto merebant & Marcomani, qui dimidium ipſi quoqꝫ ſerpentem præferebant coloris identidẽ lutei in alba parma, cuius aureus erat umbilicus. Inter ſegmentum & caput lutea etiam lunula cernebatur adpicta.

CVRATII IVNIORES.

COntrà uerò in nigra parma luteus erat ſerpens eodem circunductus modo, B & ipſe curtus, orbiculo quodam cæruleo inter caput & inciſionem collocato: umbilicus ad angulos rectos decuſſatus, partes duas aduerſis angulis oppoſitas albas, duas cæruleas habebat. Geſtabant hoc Curatij iuniores ſub eodẽ Magiſtro equitum militantes.

MAVRIALITES.

AT dimidij duo ſeꝗ́ inuicem inſpectantes albi coloris in parma uiridi, quã margo ruber ambibat, eorũ erat geſtamen qui ſub eodem Magiſtro equitum Maurialites appellabantur. Huius quoqꝫ parmę umbilicus decuſſatus erat tranſuerſis lineis, cuius duæ oppoſitæ partes albæ, aduerſæ cæruleæ.

FABRICÆ.

PRæter ſex illa inſignia, quorum ſuperius mentionem fecimus, præfectus Fabricæ ſeptem alios ordines ducebat totidem geſtaminibus inſignes, in quorum uno ſerpens luteus dimidia ſui parte conſpicuus, capite truncíꝗ́ parte cæſa in læuam uerſis: parma cærulea. Inter ſerpentis caput atqꝫ ſegmentum orbiculus erat luteus: umbilicus quoqꝫ in obliquũ decuſſatus, partim aureus, partim argenteus erat.

C DEFENSORES.

DVos uerò angues in caducei ſpeciem implicatos, capitibus ad oſculũ coëuntibus, in parma cærulea, quam ruber ambitus latè circuibat iuxta marginem, illi geſtare ſoliti ſunt qui Defenſores uocabantur. Horũ præfectus erat illuſtris uir militum Præſentialis nuncupatus.

SEXTA PARTHICA.

INteger etiã caduceus, hoc eſt, totis expreſsis anguibus, ijsꝗ́ unà cum baculo, luteis, in parma cærulea, cuius marginẽ purpureus circulus ambibat, inſigne erat legionis eius quę Sexta Parthica uocabatur. Militabat ſub Magiſtro militũ per Orientem.

ANGLEVARII.

SVb militum autem Pręſentiali Angleuarij erant, quorum inſigne fuit caduceus ruber, in baculi cuius ſummitate pila erat, unde angues prorumpebant, & ad oſculum iuxta parmæ medium adflectebantur. Parma erat ſapphirei coloris, at dilutioris, quam purpureus ambitus circuibat.

CORNVTI. D

AT sub Magistro militũ præsentiali (alia hæc erat præfectura) Cornuti merebant, quorum gestamen erat parma tota lutea, sed nigro circulo aliquantulum interius circunducto, in medio cuius angues rubri duo non è baculo, sed uelut è cippo quodam identidem rubro emissi ad osculũ incuruabantur. In cippi medio ancile paruum erat colore perpictum luteo, duabus in medio nigris lineis à dextera ad læuam in parallelum dissecantibus, in superiore cuius parte T. centurionis signum notatum erat, de quo alibi diximus.

FALCONARII.

IN eadem Magistri militum Præsentialis militia gestamen erat in parma tota purpurea angues duo cærulei, colore tamen dilutiore, binę utrinq; aures acutę, longeq; surrectæ. Hi nõ baculo, sed lato cuidã pedamento cõmittebantur (liceat ita columellã appellare, quæ sustinebat angues) unde mox in superiorẽ caducei partem curuabantur. fulcrum illud lato satis spatio binas hinc inde plicas acutis angulis porrigebat. mediũ huius spatij umbilicus aureus occupabat. qui id pręferebant, milites Falconarij nuncupabantur. E

VINDICES.

IIs proximi erant & ordine & præfectura uocati Vindices, qui cæruleas Mori instar colubras in caducei morẽ flexas pro insigni habebant in parma tota lutea, ubi angues pedamẽto cõmittebant̃ appliciti coalitiq;. aureus erat umbilicus.

SAGITTARII NERVI.

DVcebat & Magister peditũ ordines aliquot caduceis insignes, ex quibus præcipuè erant sagittarij Nerui, qui dimidio utebantur caduceo, quorũ scilicet parma coloris erat prasini, rubro circunducto limbo. Parmę medium occupabat orbis luteus, in quo angues purpureæ rubro coalitæ fulcimento, ad osculum in circuli se formam incuruabant.

BATAVI.

HOrum socij erant qui cæruleos gestabant angues in caducei morẽ flexos, in parma tota rubra: anguium uerò pedamentũ album erat ueluti squamis acutis quatuor altera super alteram scandentibus, quarum apices infernè summittebantur. Bataui autem erat eorum nomen.

MARCOMANI IVNIORES. F

IIs additi erant Marcomani iuniores, qui & ipsi caducei formam præferebant: albas quippe angues in clypeo rubro, cuius margo albo circumplectebatur circulo, qui fundamentum ad angues usq; coloris eiusdem proferebat.

MARCOMANI SENIORES.

NEq; quidem hinc aberãt seniores Marcomani, qui hunc eundẽ secuti præfectũ, prasinas habebant caducei colubras in alba parma, quã luteus ambibat circulus: rubra uerò erat sedes pro fulcro supposita, cui applicitæ erant colubræ.

ATECOTTI IVNIORES.

ORdinibus his adnumerabantur illi quoq;, quorum gestamen erant angues ex caduceo luteę, cum rubro pedamento in cærulea parma dilutiore, quam margo ruber ambibat: intra ambitum anguium figura cordis erat coloris purpurei. Hi uerò Atecotti iuniores appellabantur.

EXCVLTATORES.

VNus etiamnum ordo caduceatus eundem Magistrũ peditum sequebatur, quibus nomen erat Excultatoribus. Gestabant ij caduceũ ex luteis anguibus

A bus auritis, quorum terga crispis acutioribus inhorrescebant. Alba erat parma, quam margo ruber amplectebatur.

BRACHIATI.

QVi uerò sub Magistro equitũ caducei gestamen usurpabant, albas præferebant colubras cum pedamento identidem albo in parma prasina, quã ruber ambibat limbus, hicq; Brachiati uocabantur. Reliqua uerò insignia, quę innumera penè sunt, per cõmentaria cæterorũ animalium, ut loco quæq; cõgruebant singula disposita sunt, partim in arma & signa reliqua militaria congesta. Nunc quia res nobis cum angue est, & in caduceum incidimus, satis habituri sumus si reliqua caducei significata cõmentario hoc explicuerimus.

DE CADVCEO.

CAducei species tota prorsus Ægyptiaca est, quã Mercurio præcipuè ueteres consecrarũt, draconibus duobus, mare scilicet & fœmina, parte media uoluminis sui inuicẽ in nodum, quem Herculis uocant, obligatis, quorũ primæ partes reflexæ in circulum presßis osculis ambitum circuli iungunt, caudę uerò ad Caducei capulum reuocantur, ornanturq;
B alis ex eadem capuli parte nascentibus.

GENESIS.

ARgumentũ huius hieroglyphici cõmenti ad geniturã hominis, quæ genesis appellat̃, Ægyptij protendunt, deos præsides homini nascenti quatuor esse memorantes, δαίμονα, τύχην, ἔρωτα, καὶ ἀνάγκην. Ac priores duos Solem & Lunam intelligũt, quòd Sol autor spiritus, caloris & luminis, humanę uitæ genitor & custos est, ideoq; nascentis dæmon credit̃. Luna τύχη, quia corporũ præses est, quę fortuitorũ uarietate iactantur. Amor osculo significat̃, Necessitas nodo: pinnæ mentis uelocitatẽ indicant, qua pernicius nihil. Inuolucrũ uerò draconũ, iter utriusq; flexuosum ostendit. quæ omnia & pleraq; alia Macrobius diligenter examinauit, à quo, quæ diffusius quis exponi quæsierit, petendũ. Occultam sanè rerum originẽ per serpentis effigiem Valentiniani cõmonstrabant, positionẽ intestinorum nostrorũ per quæ esca infertur, in exemplũ adducentes, quæ serpentinæ spiræ instar in utero delitescens, occultatæ in nobis genitricis substantiæ specimen habeat.

MINÆ PAXQVE.

C SVnt autores haudquaquã aspernandi, qui serpentes illos mutuis nexibus implicitos, minas & pacẽ simul ostentare putẽt, cuiusmodi simulacrũ Gephyrei armato exercitui prætulisse ferunt̃ cùm Eumolpus Athenienses profligauit: illi enim Caduceũ prætendentes, & pacẽ quietis, & minas insultantib. offerre uisi.

TERRA.

INterpretationẽ eam quæ Caduceũ ad geneseos significatũ trahit, Ægyptiacã esse nõ negarim, sed alia quadã ratione à Macrobiano cõmento seciore. Siquidem Ægyptij cùm maximè omniũ humanũ genus ex cœno genitũ profiterent̃, colubros terrę filios esse nõ ignari, prout etiã in ostentis aliquot accipiuntur, fingentes colubros ita mutuo complexu ad osculũ tendere, omnem indicãt humanitatem, si salua esse uelit, oportere in eiusmodi concordiã conuenire. Caduceatores itaq; serpentes eo complexu coniunctos præferunt, ut eos qui alijs iniuriam facere moliuntur, humanitatis admoneant. Quòd uerò terrę signum sit anguis, plerisq; historiarũ locis, sed eo præcipuè reperias, ubi Crœsus aduersus Cyrum bellum suscepit: eo enim tempore uis colubrorũ ingens in suburbanis Sardium locis repentè coorta est, quos equi in pascua dimisßi pasßim deuorarunt: respon-

derunt diuinationum periti, futurum ut externæ gentes indigenas cõsumerent: D
indigenam enim esse colubrum, terræq; filium: equum uerò & aduenam & bellicosum hostem, de quo suo satis dictum commentario.

CONCORDIA.

VErùm si quid in longa huiusmodi rerũ indagine ariolari licet, putarim ego picturationẽ hanc in pacis & cõcordię significatũ inde sumptã, quòd serpentis effigies plerisq; locis pro bello & odio, funestaq; alia quauis clade poni solita est: osculũ aũt, & pacis & concordiæ signũ esse negarit nemo. Quin & sacrę pietatis nostræ literę pacis osculũ identidem attestant. Virga, ut loco suo latius ostenditur, tum disciplinã, tum eloquentiæ uim indicat. Si quis igit pietate grauis, & eloquentia potens, altercãtes aggressus, nullam bello salutẽ esse docuerit, dubiũ bellorũ omniũ euentũ dixerit, funesta perniciosaq; demũ esse bella cõmonstrarit, & quæcũq; alia ad huiusmodi rem pro loco, tẽpore, personisq; facientia excogitare & eloqui potuerit, perfacilè is discordes animos in cõcordiã trahet, duosq; angues, hoc est, odia mutua doctrinę suę uirga in unũ obligabit, quibus ad osculum coëuntibus, cõuenire animos & ad concordiã cõuersos esse meridiana luce E
clarius apparebit. Neq; me fugit, esse ouorum genus in magna Galliarũ fama, quod anguineũ appellant Druidę, quòd ex numero suorũ ouorũ faciãt angues, cõuoluentes ea, & saliuis fauciũ corporumq; spumis cõglomerantes, ut tandem fiat ex multis unũ, siue angues ea sint oua spiris ita conglobati, artificiq; cõplexu adstricti, saliuarũq; profluentiũ humore cõcreto crusta superinducat. Vtcunq;, id sanè constat, ouũ hoc quodcunq; sit, ad uictorias litium, ac ad cõciliandos sibi Regũ aditus mirè laudari, perinde ac etiã pinguen anguis in pelle dorcadũ (ne draconũ, ut in corruptis Plinij codicibus habetur, dicamus) neruis ceruinis alligatum in lacerto, conferre ad iudiciorũ uictoriam perhibetur, cuiusmodi rebus magica superstitio mortaliũ plurimos eludit. Quòd si hoc credibile uideat, Philostrato etiã, præter innumeras quas confinxit fabulas, fides adhibenda est, qui Gygis annulum habuisse lapidem scribit, qui montanis Indiæ locis cristatorum quorundam draconũ capitibus insit. De quo quidem annulo multa Plato libro de Iusto, & ab eo Tullius Officijs, quòd is qui eum gestaret, pala in uolam conuersa, à nemine spectaretur quandiu pars illa palam attingeret. F

PAX.

PLerisq; sanè locis uidere est anguiũ huiusmodi globos in unã quasi massam adstrictos, de iugorũ uerticibus ad ima peruolui. Et in Æthiopia aiunt tantã anguiũ uim conuenire, cõuoluiq; in gyrũ inuicem, ut montis speciẽ procul aspicientibus reddant: cuiusmodi quidem cõplexus anguiũ, & frugifera eorũ cõcordia, causa, ut Plinius inquit, uidet esse, quare exterę gentes caduceũ in pacis argumentum circundata effigie anguiũ fecerint: neq; enim cristatos esse in caduceo mos est. Ad hæc numismata tot caduceis insignita, pacis inscriptionẽ præferunt, ut in nũmo Cæs. Vesp. Aug. P. M. TR. P. COS. VIII. sigillũ est cum caduceo, & ramo oliuę, inscriptione adiecta, PAX AVGVST. Vidimus & numũ aureũ Bononiæ apud Achillinos, in quo simulacrũ alatũ est cum caduceo & serpente quodã à pedibus abeũte, cuius inscriptio est, PACI AVGVSTÆ. Illius sanè serpentis abitus ablegatũ aliò bellũ ostendit. Aliæ in hoc nũmo literæ sunt, TI. CLAVD. CÆS. AVG. P. M. TR. P. Nam in altero ex ære eiusdẽ Ti. Claudij nũmo alatũ sigillũ est, dextera uestimentũ à pectore ad faciẽ tollẽs, læua caduceũ exporrigit, pedibus serpentem sinuosum calcat, quod bello oppresso pacem cõdonatam omnino significat.

FELI-

A FELICITAS.

CAduceo uerò ſi cornu copiæ adĳciatur, felicitatis indiciũ eſt, quod in eiuſdem Veſpaſiani & aliorũ nummis obſeruauimus. Nam & Hadriani nummus eſt eodem ſignificato atq; inſcriptione, quę in Traiani habetur, quippe FELICITAS AVGVST. Vidimus etiã in Antonini Pĳ nummo caduceũ, & oliuæ ramũ fructibus & folĳs onuſtũ, cuius eſt inſcriptio, FELICITAS AVG. In Seueri uerò Macrini Auguſti nummo, non oliuę, ſed haſta in læua eſt manu: caduceus dextera prætenditur: inſcriptio, FELICITAS TEMPORVM. S. C. Haſtam aũt inter alia ſignificata humanę etiam ætatis indiciũ eſſe alibi oſtendimus, ac perinde temporis. In Iuliæ Mameę nummo dea læuo cubito columellæ aſſurgentis capitulo innitiť, dextera caduceũ tenet: inſcriptio, FELICITAS PVBLICA. S. C. Colũna enim habet neſcio quid in ſignificato quod ad publicum pertineat, de qua loco ſuo plura. Ex his dubio procul cõſtat, quid ſibi uelit caduceus ille, qui ſitus eſt in medio cornuum duorum in nummo Druſi: quidq; ſolus ille in nummo cuius inſcriptio eſt, M. PLETORI CEST. EX S. C.

Hadriani Traianiq; Impp. nummi. Antonini Pĳ. Seueri Macrini. Iuliæ Mamææ. Druſi.

B ELOQVENTIA.

SEd qui ſerpentem pro aſtu poni docti ſumus ex Ariſtotele dicente, animalia quædã eſſe aſtuta per ſe, ſicuti ſunt ſerpẽtes: magis uerò ex lectione ſacra, quę prudentiã huic in primis animali tribuit: ea etiam de cauſa angues caduceo complicari putamus, quòd oſtendere uoluerint, & calliditatem & prudentiã neceſſarias eloquentiæ, quæ per uirgam ſignificatur, quippe quæ regat dictis animos. Neq; deſunt qui uirgam aureã in Mercurĳ manibus, à qua Deus ipſe χρυσόῤῥαπις appellatur, dignitatis & excellentiæ, quæ illum ornant qui & ſcitè & opportunè norit orationem contexere, ſignum eſſe contendunt.

SAPIENTIA.

VIrga uerò Palladi totius ſapientiæ deę, ab Homero paſsim accõmodatur. Vlyſſis quoq; ſocĳ uno uirgæ capite, falſa quippe perſuaſione ac inſipiẽtia, in brutorũ ſpecies transformantur: altero uirgæ capite, uera quippe diſciplina ac rerum peritia, in humanam reſtituuntur
C effigiẽ. Reliqua uerò taceo, quæ Moſes ubiq; uirgæ fretus munere ſcribitur effeciſſe: nam alibi ſuper hoc ſuus erit locus. Quam uerò nunc tractamus, ea eſt diuina uirgula, de qua M. Tullius in calce primi libri Officiorũ ait: Quòd ſi omnia nobis, quæ ad uictũ cultumq; pertinent, quaſi uirgula diuina, ut aiunt, ſuppeditarentur. Atq; hanc dicendi formam apud alios etiam autores inuenies, qui ex hoc effuſiſsimã eam Dei Opt. Max. munificentiã intelligunt, quæ omnia ſecundat, fortunat, atq; felicitat.

VERA DISCIPLINA.

EVndem hunc ſcipionem noſtri ſic figurant, ut ad omnium ferè templorum facies iuxta limina, coloſſeæ magnitudinis figuram humanã pingant, quæ Chriſtum puerulum in humeros ſuſtulerit: quod, ut mea fert opinio, nam hiſtoria omnino apocrypha eſt, ea de cauſa fit, ut ſi Chriſtum geſtare humeris,

hoc eſt, ueram ſapientiam enanciſci uolumus, dandam eſſe operam impenſiſsi- D
mam diſciplinæ admoneamur, robori cuius innixi, rapidos quorumcunq; am-
nium curſus profunditatemq;, ac torrentiũ impetus facilè ſuperemus. Et quod
Iacob ait, In uirga noſtra Iordanem pertranſeamus: ſanè Iordanis uel quoduis a-
liud flumẽ, fluxos animi motus, & uoluptariæ mollitudinis affectus indicat: uir
ga, diſciplinã, ſine qua non eſſe progrediendũ Græco monemur adagio, qua qui
firmiter innituntur, nullis perturbationũ occurſibus deturbantur, nullis unda-
rum quantumlibet inturgentiũ fluctibus immerguntur: pedibus uerò per ima
uel ipſius pelagi demerſis uix crure genúue tenus alluimur: capita autẽ, ut ait il-
le, condimus intra ſidera, Deumq; ipſum ſuſtinere humeris uidemur, ac ueri de-
mum euadimus χριστοφόροι, in quos ubi ſagittæ fuerint immiſſæ, eædem in iacula
tores ſuos ſpontè retorquentur, ut in uulgata habetur hiſtoria. Quid enim in u-
niuerſa literarum peritia facilius, quàm eorum calumnias repellere, ac ſuiſmet u-
numquenq; iaculis cõficere, qui ſanctiſsima noſtræ pietatis inſtituta uel inceſſe
re uel cõuellere aggrediatur, quæ certo Dei ſit præſidio firmata, ac magni uericq;
numinis munimento quamualidiſsimo roborata? E

PIERIVS VALERIANVS AD MAGNIFICVM MARIVM MAFFÆVM ROM. PATRITIVM, DE IIS QVÆ PER ÆSCVLAPIVM, GORGONAS, HYDRAS, ET ID GENVS ALIA SIGNIFICANTVR, EX SACRIS AEGYPTIORVM LITERIS.

IBI verò, elegantiſsime Mari, tertium de ſerpentium ſignificationibus cõmentarium dedicandum iudicaui, vt vniuerſa hæc materia quæ à vobis honoratiſsimis fratribus magna ſui parte profecta eſt, ad vos identidem rediret: laudaſtiq; ea quæ ad Reuerendiſs. Cardinalem, quæq; ad Achillem fratres tuos miſeram, ſignificaſtiq; libellos illos pro humanitate tua libenter à te lectos, in illis tamen deſideraſſe quædam alia, vt opus abſolutũ vndecunq; videretur, præter Aeſculapiũ fabuloſa ſcilicet illa, Gorgonas, Hydras, & id genus alia: tum quædam venenatorum genera, Dipſadem, Scorpium, Salamandram, quòd in illis quoq; ineſſe debere hieroglyphica augurarís: proinde curaſti vt hæc mihi nomine tuo per Florum noſtrũ ſignificarentur, ne contentus ijs eſſe vellem, quæ duobus illis cõmen F
tarijs collegiſſem. Reſpondi, dilectiſsime Mari, agere me gratias incomparabili humanitati tuæ, quòd ita me admonueris, mearumq; nugarũ qualeſcunq; eſſent curam ſuſcipere dignareris: ſed quòd in prioribus illis non omnia ſim complexus, minimè per negligentiã eſſe factum ſcias: imò quia veritus ſum vos fratres viros tam præſtantes, magnis & innumeris Chriſtianæ Reipub. negotijs oppreſſos, dictione mea tam leui diutius occupare, ſummumq; fuiſſe breuitatis ſtudium, ne in publica peccarem cõmoda, ſi tempora eorum longo morari ſermone voluiſſem. Quoniã verò ita te cupere declaraſti vt illa ad argumentum hoc adderentur, dedi operam vt ea quoq; colligerem: quæ cùm longè plura eſſent quàm pro corollario ſubijci poſſent, eadem impeditus verecundia, ne nimia nugarum congerie importunus fierem, longè tolerabilius eſſe iudicaui ſi reſidua hæc in vnũ idq; iuſtum adſtruerem cõmentarium, ac veluti ſerpens linguis micat ore triſulcis, tribus itidem libellis loqueretur. Nam ſi alituum pleraq;, quadrupedum multa, humani tantũ corporis aliquot, multa de plantis, de piſcibus & alijs rebus non admodum pauca, cur nõ & tria de tanta ſerpentium varietate conſcribi poſſent? Sed enim hoc tertium nulli conuenientius dedicari debuit quàm tibi, qui autor impulſorq; fueris vt ea cõquirerentur, egoq; importuni notam perbellè declinauero, cùm tu ipſe crabrones in te ſponte tua concitaris. Vale.

AESCV-

A

AESCVLAPIVS.

NGVIS significatum apud Romanos, perinde ac apud Græcos & Ægyptios, sanctum semper fuit, per quem nimirum ipsum salubritatis deum Æsculapium intelligebant, quod numismata, quod marmora, quod Græcę Latinæq; omnes historiæ testantur, plurimæq; paßim statuæ, per quarũ crura & genua serpens flexuosis uoluminibus implicatur, locorum ubiq; Romæ, ac in toto terrarũ orbe conspiciuntur. Inesse quidem angui remedia multa, experimento compertum est, neq; ullum esse aiunt apud Medicos uolumen, quod anguium in ægritudinibus beneficia non latißimè demonstret: ut minus miremur serpentis effigiem ex ære in contum surrectam à Mose, in quam populus oculos intendens, ab incõmodis, quæ se in itinere tam longo oggerere potuissent, diuino aspirãte præsidio liberarentur: de quo, loco suo plura diximus. Quinetiam, ut ad remedia reuertamur, inuentũ est ab Antonio Musa Augusti medico, in ulceribus insanabilibus uiperas edendas dare, miraq; ita celeritate B persanare. Et quamuis perniciosa multa sint ex anguibus exempla, non ita tamen alienum à ratione est eorum genus, si modò quę bruta honestè atq; prudenter facere uidentur, ratione ea fieri concedamus, ut non aliquando magna & amicitiæ & fidei documenta præstiterint, & eam iustitiæ partem exercuerint, quę in homine rarò admodum inuenta perhibetur.

HOSPITALITATIS IVRA.

SCribit Plutarchus, aspidem ab Ægyptiaco uiro quodam patriæ religionis superstitione tam familiariter alitã, ut ad mensam aßiduè uentitaret: quæ cùm catulos enixa esset, quorũ unus hospitis filiũ enecauit, regressa parens, intellecto facinore, filiũ & ipsa suum morte multauit, ac uoluntariũ exiliũ sibi in perpetuũ delegit. Apud Philostratũ legere est, Aiaci Locrensi dracon ẽ mansuetũ in delicijs fuisse, cui cibum de mensa cõmuni ministrabat, quemq; perinde ac canẽ secũ comitem adducebat: addit, eum quinq; cubitorũ magnitudinem explesse. Neq; illud prætermittendũ, quantum ad salutis significatũ pertinet, publicatum esse, Neronẽ à percussoribus, quos in eum Mesallina immiserat, serpentis ope seruatum, cùm è puluino, ubi ipse quiescebat, se proferens, eos absterruisset, siue ea fa- C bula fuerit, siue serpentis exuuię, quas ex uoluntate matris dextero brachio adalligatas aliquandiu gestauit, ac tædio tandem maternę memorię abiecit, rursusq; uti alio cõmentario diximus, extremis suis rebus frustra requisiuit, quippe qui speraret aduersus infortunia, quæ undiq; iam pertimescebat, amuletum id sibi profuturum.

SERVATOR.

QVin etiã ferunt Heleos aduersus Arcadas dimicaturos, serpentis ope uictoriam consecutos, oblato sibi puero, dum in aciem descenderent, quẽ nudum ante omnes ordines statuerũt, Arcadibusq; irruentibus puer is in dracon ẽ mutari uisus, cuius horrenda specie perturbati Arcades, dißruptis ordinibus fugam turpiter arripuere: in cuius rei monumentũ Helei sacello ibi erecto ubi condi serpens uisus fuerat, Sosipolin inde Deum religiosißimè coluerunt.

SALVS.

MEritò uerò salutis significatũ serpens sibi uindicasse uidetur, à quo, ut initio dicebamus, multa in humanum genus remedia procedunt. Apud Lactantium legas ictui uiperino præsens admodum esse remediũ uiperam ipsam exustam & in cinerem redactam. Citat hanc artis medicę peritiam Adamantius,

ubi homilia XVII. super Numeros, sacrificiorum dæmonicorum uirus per sacrificia, quæ olim Deo offerebantur, depelli dicit, ueluti serpentium uenena medicamentis nihilominus ex serpentibus confectis depelluntur, ut perhibent. Apud Cebetem obserues, uiperæ dente semel tactum quempiã, nulla deinceps uenena formidare. Tradunt alij, qui uiperæ iecur conditum semel hauserit, nullius inde serpentis ictum pertimescere debere. Quid uerò illud quod à Dioscoride traditum est, homines qui uiperis conditis in cibum uti consuerint, longiora uitæ spatia producere, & ad summã senectutem incolumes peruenire? Isigonus Cirnos memorat Indorum genus, qui centenis quadragenis annis uiuant, quia uiperinis carnibus alantur: ad hæc, neq; capiti neq; uestibus eorum, noxia corpori inesse animalia. eamq; causam uidetur Tertullianus afferre, cur tanta sit ceruo uiuacitas, quippe quòd ipse ætatis suæ arbiter serpente pastus, ueneno augescit in iuuentutem: uel, ueneno languido exit in iuuentutem, ut uulgata habent exemplaria. Et Nazianzenus, ubi Basilij rudimenta cõmendans, philosophiam & politiores alias literas à Christiano homine minimè contemnendas esse disserit, uiperam in exemplum adducit, ex carne cuius singulare remediũ grauioribus morbis excogitatũ est: id ad hanc usq; diem à maximè fera perniciosaq; bestia κατ᾽ ἐξοχὴν Theriacum uocamus. Sunt qui tradant uiperas in Arabia, ubi balsamũ colligitur, innoxias ictu, quòd uenenũ balsami leniatur succo, quo illæ dicuntur ali. Addam & illud, tametsi ἐκ παρέργου, quod apud Theophrastũ legas, uiperarũ morsibus tibicinem qui moduletur adhibitũ, efficacitatem habere medicinæ. quæ quidem cõmemorare libuit, ut non immeritò numismata tot cusa existimemus, quę serpentem habent cum inscriptione salutis: ueluti ille est in spiram collectus cuius inscriptio, SALVS ANTONINI AVG. In alio eiusdem nummo serpens est tractu sinuoso, tortilisq; obrepens uirgę, quam signũ ibidem adiectũ dextera humi applicat. Atq; in alio Dea ipsa læua uirgam gerit, dextera poculũ angui porrigit: inscriptio, SALVS AVG. COS. III. In alijs ipse sella sedens paterã porrigit angui suo de loculo exeunti, caputq; pateræ admouenti: inscriptio, SALVS AVG. In nummo uerò M. Aurelij Seueri Alex. sedenti simulacro paterãq; porrigenti assurgit anguis, cum inscriptione, SALVS PVBLICA. Sed ne singula cõmemorem, quæ quidem sunt innumera, Cõmodi, Crispinæ, & aliorũ, per angues deniq; omnes salutem intellexere. Quòd autem ferunt Æsculapium sub anguis specie Romani legati nauem spontè ingressum, cùm ipsi Epidaurũ aduersus pestilentiam opem imploraturi adnauigassent, scribunt Græci tale aliquid sibi etiam obtigisse, cùm ipse idem Deus draconis effigie à Nicagora Echetimi uxore ad Sicyonios mulorum bigis inuectus est. Neq; desunt qui super Æsculapio cõminiscantur historiam: educatum quippe draconem ab eo, in Pelei montis loco, qui Pelethronius à florũ ubertate nuncupatur: Throna enim flores uocant lingua Thessala. Addunt anguem eum fuisse nigrũ, utero subuiridi, figura pulchra, triplici dentium ordine, fronte & supercilio admodum pingui, cui præ pinguedine toruli ueluti quidam sub mentum reducti, barbæ speciem reddebant, quæ lurido fellis colore intincta uideretur. Ictus eius innocuus, illi quem sorices infigunt perquàm similis, etiam cùm uehementer lædere conabatur. Genus hoc serpentum asiduè cum aquila bellum gerere aiunt, sæpeq; in eius nidum prorepere, ouaq; depasci, ac illi semper insidias struere, cùm præsertim ad prædam abuolarit, quasi Iouem ulcisci uelit, qui dominum suum fulmine sustulisset. Horũ autem conflictum operępreciũ est apud Nican-

Numismata plurima cum serpentibus quare cusa.

A Nicandrũ legere. Sed ut apud Pauſaniã eſt, dracones qui Æſculapio adpinge-
bantur, colore erant ſubflauo, quales in Epidauria tellure tantũ inueniri tradit.
Cùm uerò Æſculapius Apollinis, hoc eſt, ſalubritatis filius fingatᷣ, ideo nõnulli
dixere, ſerpentis eum inſignia geſtare, quòd homines cùm in ægritudinibus, ut
Homerus inquit, necꝫ non Heſiodus, citò ſeneſcãt, ſalubritate adueniente iterũ
iuueneſcere uideantur. Spectatur hoc idem in ſole, dum ab hyemali ſenecta ad
uernam ſeſe proripit iuuentutem.

PRVDENTIA.

QVòd ſi medicinæ rationem habeamus, ſerpens hic prudentiã indicare uide-
bitur: nam & Aſſertoris noſtri dictum eſt, nos eſſe debere prudentes, admo
nentis, ſicuti ſunt ſerpentes. Ideo ex Valentinianis quidam ſophiam illam ſuam
ſerpentem factam dicunt, quapropter & contrariam extitiſſe factori Adæ, & re-
rum cognitionem hominibus infudiſſe, eacꝫ de cauſa ſerpentem omniũ ſapien-
tiorem habitum: de quo latius apud Irenæum. Nam cùm prudentia non præſen
tia tantùm examinet, uerùm & lapſa & futura meditetur, & tanquam è ſpecula
B proſpectet, medicum excribere uidetur, quem oportet, inquit Hippocrates, pen
ſitare diligenter,

Ὅστ' ᾔδη τά τ' ἐόντα, τά τ' ἐσσόμενα, πρό θ' ἐόντα.

Quæ ſunt, quæ fuerint, quæ mox ventura trahantur.

quod quidem hieroglyphicè per tricipitium in Apollinis etiam ſimulacro factũ
inuenies, cuius pedibus ingentis uaſtitatis ſerpens triceps ſubijciebatur. Capita
ea, canis unum, lupi alterum, tertium leonis: de quo alibi diſſeruimus, & pruden
tiæ ſignum id eſſe demonſtrauimus.

PERNICIES.

VIſebatur autem in Delphis apud oraculũ ſerpens, qui ſingulari certamine
uideretur Apollinem prouocare, obſeruatum à Plutarcho. pernicies enim
ſaluti ſemper aduerſatur. Inter agalmata Pontificia, quæ Romæ in Pulchræ ſpe
culæ receſſu, ob ueterum quippe artificum admiratione, uiſuntur, Iulius II. ad-
mirandæ illud uetuſtæ artis & ingenij ſignum reſtituit, Apollinem ἑκατηβελέτην,
ubi uipera ſerpit ab imo laurini trunci, cui dextero innititur femore. Non teme
rè illa facta, ſed tum hæc quæ modò retulimus, tum Pythonis, hoc eſt, ægritudi-
C narij ueneni cædem indicat, quē Apollo, ut Ouidius,

Mille quidem fodit telis & pluribus hydrum.

Statuæ uerò huius facies oscꝫ ipſum Octauiani Auguſti uidetur eſſe, eiuscꝫ iu
nioris lineamenta quæ ſpectantur in nummis, repræſentat. Sunt autē Pythones
& dæmonum genus, cui, ut ſcribit Adamantius, dracones alijcꝫ ſerpentes mini-
ſtrare perhibentur. Sed de ijs alio commentario plura diſſeruimus.

GIGANTES.

DIodorus quocꝫ per ſerpentem uoluminibus implicatum, malum interpre-
tatur, præcipuecꝫ Gigantum genus qui terrarum orbem olim oppreſſere.
Et Cõmodus Imperator, uti legere eſt apud Lampridiũ, homines obtortis pedi
bus, utpote draconteis, Gigantas appellare ſolitus, eoscꝫ ſagittis ex libidine cõ-
figere. Et ſtatuas giganteas penè omnes obtortis cruribus uideas, ut anguipe-
des illos Terræ filios oſtentent: nam & Naſo anguineos habuiſſe pedes ait Gi-
gantes, qui centum quiſcꝫ brachijs cœlum capere conati ſunt, eo uerſu:

Cùm centum quiſqꝫ parabat
Inijcere anguipedum captiuo brachia cœlo. Et Ætna Maro:

His natura sua est aluo tenus, ima per orbes D
Squammeus intortos sinuat vestigia serpens.

HORRIFICVM.

QVas uerò colubras Eumenidũ crinibus obuolutas aiunt, ab Æschylo poëta tragico primùm excogitatũ Pausanias attestatur, cùm antea nihil neq; in his, neq; in alio quopiam ex infernis deis quicquã esse horrificũ existimaretur. Manifestissimũ est enim totum hoc terroris argumento confictũ, loca tamen ea terribilia esse ex Assertore nostro totiens audimus, ubi sit fletus & stridor dentium, & quæ passim sacræ literæ de gehenna ponunt. Vt uerò ad anguium terrificum hieroglyphicũ reuertamur, nõ temerè Tib. Gracchus timuisse uidet̃, cum in spatiosa galea, qua in bellis uti consueuerat, angues offendit oua peperisse, fœtusq; iam formatos, paulò antequã multitudine Quiritũ oppressus interficeret̃.

VASTITAS.

IAm draconem, quem mali significatum habere dicunt, Crocodili nõnulli speciem esse putant, fortasse quia uastiore pingeretur corpore, nam alicubi mirificè crescũt. Maximus enim Tyrius tradit, apud Indos Alexandri tempore draconem fuisse quinq; iugerum magnitudine, cui boues & oues in cibum Indi ministrarent. Alij omne serpentum genus indifferenter accipiunt, cuiusmodi monstrum Annibal à tergo subsequi prospexisse fertur, belluam quippe uastã & immanem circumplicatam serpentibus, quæ quacunq; incederet, omnia arbusta, uirgulta & tecta peruerrebat, quod uastitatem Italiæ portendere diuinitus intellexit. Neq; temerè Faustina uisa sibi in somnis serpentes párere, sed ex his unũ ferociorẽ, cùm Antoninũ & Commodũ in utero gestaret: quod uita deinde Commodi uoluptuosa simul ac perniciosa, re ipsa comprobauit, non hominẽ, sed immanem hydrum ad humani generis internicionẽ emissum. Argiphontẽ Pausanias dictum ait Mercurium, quia ὀφιοκτόν☧ fuerit, serpentem quippe sustulerit, quem nõnulli ἄργλω uocant, uel quasi ἀργὴς ἀπὸ τοῦ φονεύειν, quòd cæde abstineat: pacis enim Deus est Mercurius. quãuis Leutychidas Lacedęmonius Aristone patre nobilis, neq; sua obscurus uirtute, portenta hæc atq; alia eludere consuerit: nam cùm propinquioris portæ claui Draco circumuolutus esset, monstrumq; id esse uates denunciaret, Minimè mihi quidem uidetur, inquit, sed si clauis draconi circumuoluta esset, monstrum esse asseuerarem. F

(E in margin beside "cè crescũt ... draco")

VOLVMEN.

ALibi cur dracones Cereri uectandę adhiberentur, explicuimus: sed quoniã nihil prætereundum existimaui quod in significationum argumentum apud scriptores ueteres cõperissem, addendũ quoq; fuit, scripta lucubrationesq; in anguiũ nomen deuenire: siquidẽ Zezes Hesiodi interpres, dracones quibus uecta Ceres Proserpinã quæritabat, significare ait uolumina quæ Triptolemus de agricultura conscripsit, eoq; loco δήμητραν, Terram matrem interpretatur: consuesse enim Dores γ in δ uertere, ita quæ γῆ μήτηρ, δήμητρα mox dicta.

TROPHONIVS.

SImulacra quædam iuxta Ercynam fluuium in specu quodam fuisse memorat Pausanias, quæ dicata erant cum sceptris, circa quæ dracones obuoluti complicabantur, quæ nonnulli antiquarũ rerum ignari, Æsculapij & Hygiæ simulacra existimabãt, cùm tamẽ & Ercynæ & Trophonij essent hieroglyphica, quibus etiam antiquitas dracones consecrauit, siue ob oraculorum prudentiam, siue ob rei quæ in promptu erat similitudinẽ, quòd oracula Trophoniana subter

raneo

A raneo in specu reddi solita, in specu autē et subterraneis cauernis angues libētissime latitare ignorat nemo. De Trophonio pleni sunt doctorū ætatis nostrę libri.

BOREAS.

BOream quoque uentum aiunt hieroglyphicè uiperinis caudis, pedum loco, præditū figurari: qua quidem specie insignis cum Orithyiæ raptu in Olympia uisebatur in donario à Cypselidis dicato.

DE SCORPIO.

INTER serpentia Scorpius non habet locum, sed quia uenenosum est animal, hîc minimè prætereundus fuit: super eo tamen partē eam tractare prius instituimus, quæ cum crocodilo negotium habet.

HOSTIVM CÆDES MVTVA.

HOstes enim duos pari conditione inter se dimicantes, uicissimque in damna mutua concurrentes, ostendere si uellent Ægyptij sacerdotes, Scorpiū
B & Crocodilum pingebant: nā ij genuino quodam inter se odio flagrantes, simul atque alter alterum inspexerit, in mutua funera spontè rapiuntur, amboque eadem dimicatione perimunt. Quia uerò & terrestris & marinus Scorpius inuenitur, de marino hîc dubio procul intelligendum. Quòd si rem euestigiò peractam indicare uoluissent, crocodilū scorpio subiectū pingere mos erat: ictus enim scorpij quamprimùm interimit crocodilum: sin distractam diutius pugnam, difficulterque in necem deuentū ostenderent, superatum à crocodilo scorpium faciebant: is enim motu segnis longè diutius laborat antequam hostem assequatur, & interficere posit.

DOLI FALLACIÆQVE.

TErrestris uerò scorpius doli atque fallacię signū habetur in primis: estque apud Sophoclem, Captiuis, prouerbium in hanc sententiam, ὀ παντὶ γάρ τι σκορπίος φρουρεῖ λίθῳ, quippe sub omni lapide scorpium insidiari. Sic & Theriacis Nicander,

σκορπίος ἀπεσίδης ὀλίγῳ ὑπὸ λᾶϊ λοχήσας.

Scorpius insidias parua sub caute tetendit.

Apuleius acerbitatem morum per scorpium notat, ubi illa: Nosti quendam bar
C barum nostræ ciuitatis Decurionem, quem Scorpionem præ morū acritudine uulgus appellat. De insidijs uerò quæ post aliquam felicitatē subsecutæ fuerint, Sidonius de fortuna loquens ait: Quæ uirum, ut scorpius, ultima sui parte percussit. Quin & mathematici, uel Ambrosio teste, percussorem, & ad inuadendū ex insidijs promptū eum futurum dicunt, quem Scorpius nascentē exceperit.

INNOCVA PRAVITAS.

IS in aquā mersus si figuretur, innocuam significat prauitatem: quandoquidē & ipse & serpentes alij qui præualent in sicco, si pręcipitentur in aquam, ut Cyprianus ait, præualere nō possunt, innoxijque efficiuntur. Diuinæ uerò literę per scorpium indicāt & diabolum & eius sectatores, de quibus Euang. Dedi uobis potestatem calcandi super serpentes & scorpiones. De serpente autem, quod ad hanc rem facit, satis superque superius dictum est.

LIBIDO.

AD hæc libidinē & nequitiā scorpius pictus ostendit, eique ex humani corporis partibus pudenda sunt dedicata. Ei signo Mars dominatur, adulteriorū semper infamia notatus. Et milites oēs mulierosos ait Aristoteles. Et supra fini

torem prodeunte Scorpio ortos, Mathematici lasciuos esse dicũt. quare huc fortè spectat illud diui Hieronymi dictũ de uirgine ad Auitum: Cauendum ne arcuato uulnere scorpij uulneretur. Cœlestem uerò Scorpiũ, ob aculeũ, qui est instar teli, sunt qui uelint humani generis perditionem significari, cùm Libra Veneri dicata, inter Scorpij chelas posita, matrimonij concordiam ostendat. D

TERRA.

AB eisdem Mathematicis desumptum crediderim id Scorpij significatum, ut pro terra nonnunquã figuretur: aiunt siquidem illi necem à terrestribus animalibus ijs obuenturã, quibus Mars in Scorpio certo quodã loco repertus fuerit. Ad hæc nummus quidam est, in quo quadrigæ sunt cum Victoria & his literis, Q. EL. IVLI BVRSIO. ab cuius altera facie caput est cum laurea & alis, ab occipitio cuius fuscina est & Scorpius, quod uictoriã terra mariq; partam significare uideatur.

AFRICA.

VTrum uerò doli fallaciæq; Pœnorum, quæ tot bellis uniuerso terrarũ orbi per tot annos innotuere, an corporum color fuscus, an quid aliud argumentum dederit ut Scorpius Africæ terræ symbolũ haberetur, diu multi quæsiuere. E Id sanè constat, in Hadriani quibusdam nummis Scorpiũ non aliter Africam significare, quàm cuniculus Hispaniã, equus Italiam ostentet. In quã sententiam ut adducar, facit ingens atque adeo perniciosa Scorpionũ multitudo, quã ea regio gignit, aduersus quos Strabo ait remedia ab indigenis excogitata, cùm dormitũ eunt pedes allio atq; etiam lectos ipsos illinere. Animaduertendũ uerò, si Scorpium pingere contingat, ne quis Nicandri uersu decipiatur, ubi autor ille dicit, à cuspide nouem compagibus spondylos contineri: Τοιῷ δ' ἐπὶ κέντρῳ σφόνδυλοι ἐννάδετμοι ὑπερτέρω στιχόωσι. Ἐννάδετμοι non est ibi simpliciter pro nouẽ nodis positũ, ut Antigonus & Demetrius arbitrati sunt, sed pro multis, ait interpres: septẽ enim tantũ cõpages habere caudã scorpij manifestũ est: sæpe uerò nouem pro multitudinis numero ponitur. Quin etiam Nicander idem ἐννεάκεντρον dixit, de eo qui duos tantùm aculeos haberet: quæ quidem opinio est Apollodori. Et de nodis numero septẽ, unicuiq; cernere uolenti facilè cõstabit.

DE SALAMANDRA. F

SAlamandra quoq; inter malefica uenenosaq; animalia recensetur, quare illã quoq; quanta poterimus dexteritate tractabimus. Est hæc crocodilo terrestri facie perquàm similis, licet non sit stellione maior, maioris quippe lacertæ magnitudine, quales ego in Bellunensis agri saltibus Castalioneo secessu meo magnis imbribus excitatas aspexi: & in fontis mei cuiusdam aquæductu, quem macerie atq; cespitibus struxeram, septimo pòst anno cùm eum reficerem, multas inueni ipsum fluuentis aquæ marginem accolentes, paruo inter se distantes interuallo, ea ipsa figura coloribusq; præditas, qua pingitur ab autoribus.

AB IGNE CIRCVMFVSO NON OFFENSVS.

HOminem undiq; ignibus impetitum, siue cladibus ijs quæ per ignem significantur, obiectũ, minimè tamẽ ulla ex ijs parte læsum significare si uellent Ægyptij sacerdotes, Salamandram pingere consuerunt: ea siquidem per ardentes carbones inambulans, nullo ab his afficitur nocumento: tantus enim illi rigor

gor

A gor,ut ignem tactu extinguat,non alio modo,quàm glacies.

CONSTANTIA.

NAzianzenus pro conſtantia Salamandrã ponit, dum animal id in igni medio,qui omnia domat,nõ ſolùm lætari dicit ac uiuere,ſed eum omnino etiã extinguere.Ita ſe cũ Baſilio, Athenis in igne perfidiæ Deũ uerũ colendo incolumes uerſatos gloriat̃,quin etiã eum profeſsione ſua atq; cõſtantia ſuppreſsiſſe.

AMATOR.

SVnt qui per huiuſmodi ſpeciem,per Salamandram quippe in igne poſitam, amatorem oſtentent, quòd amorem ex igne ſignificari apud omnes uulgatũ ſit,ut in Facibus latius à nobis dictũ, & ardere ſe amantes omnes profiteantur: cumq; ita uitam in æſtu trahant, erudite ſe feciſſe putant, ſi figuram huiuſmodi ardoris ſui ſimulacrum prætulerint. Sedenim hoc haudquaquã mihi probatur:quia ſi Salamandra ignem rigore extinguit ſuo, ea utiq; nõ æſtuat, quod in primis amator ſentire ſe clamat, utpote qui uel intimis medullis exuratur, uel lentis penitus ignibus maceretur: hunc urat amor, hunc urat proteruitas, cùm
B feruidus ſit puer Veneris,Cupidoq; ſemper ardentes acuat ſagittas, Ardeat Atrides medio in triumpho uirgine rapta, & quæ plurima in hunc modũ Poëtæ ſcribere conſueuerunt: uti etiam apud Maronem, Cæco carpitur igni Dido, Agnoſcitq; eadem ueteris ueſtigia flammæ: Vritur infelix, ardet amens, traxitq; per oſſa furorem,ac totam incenſa per urbem debacchatur. Mitto quòd fabulantur alij Salamandram igne paſci,atq; ideo amantem referre,quòd ille ſit huic ueluti cibus,quo ſe oblectet aſsiduè.

AMORIS NVTRIMENTVM.

SIgnificãtius enim hoc exprimi potuiſſet,ſi beſtiola illa poſita eſſet paulò muſca grandi maior, quæ in medio nata igne, per ignem ſalit atq; inambulat, id quod in Cypro inſula uideri autores tradunt ærarijs fornacibus,ubi chalcites lapis ingeſtus diebus compluribus crematur:de qua quidem illud ſpectandũ maximè,quòd quamprimùm longiore paulò uolatu à flammis abſceſſerit, emoritur. Hanc alij Pyralin,alij Pyrauſtã uocãt. Zenodotus in eius cognomine uidetur hallucinari, cui de lampade id attribuit, quod minutulo cuidam papilionũ
C generi ineſſe uidemus, æſtiuis temporibus, ueſpertino crepuſculo ſtatim incipiente,quam Apuleius nouo,uti ſuus eſt mos,uocabulo Flammidem appellat, multi Nitedulam,certè Græci Lampyridem uocitarunt. Verùm hæc qua de loquimur Cypria,longè alia eſt. Quòd uerò dictum eſt Salamandram inambulatione ſua ignem extinguere,autores grauiſsimi ſunt qui contrà unà cum Sextio ſentiunt,ignemq; ab ea lædi omnino negant, idq; Plinianis adhuc temporibus Romę incompertum erat,neq; adhuc aliquis ſe uidiſſe teſtabatur:nos uerò eam non modò ardentes prunas non extinguere, uerùm etiam eueſtigiò emori experimento comperimus, animali eo à Bernardino Pollano nobili Taruiſino, hoſpite tunc meo,ab eodem fonte meo allato in domũ. Alij uerò qui rem ut exploratam & ipſi ſcribunt,cauſam etiam inueſtigarunt cur id efficiat Salamandra: animal enim ſine ſquamis & cute eſſe, corpus habere frigidũ, & maximè humidum, quo ſingula quæcunq; contigerit humectet multò magis, quàm limaces faciant:humoremq; illum à corpore tam longè diffluentem, uim eam habere,ut ignem extinguat quem attigerit: λιποῤῥινὸν ea de cauſa Nicander eam appellat, ſiue quòd cute careat,quæ ῥινὸς dicit̃, ſiue quòd à cute humor ille largius emanet.

HIRPI.

NE uerò adeò alienum à fide uideatur, Salamandram & aliquod aliud animal posse per medium ignem incolume transire, scimus familias quasdam in agro Faliscorum fuisse, qui super ambustam igni struem ambulantes non adurerentur, Hirpos illos uocauere, & ob id perpetuò S. C. militiæ omniumq; aliorũ munerum uacationem habuisse. Sed enim ætate nostra uidimus Romæ Benedictum quendam Teutonicum arte speculorum fabrum, qui non temerè profitebatur se per flammas medias incessurũ citra ullum uel capilli unius detrimentum, quem & plurimũ, & Teutonico ritu ualde promissum habebat. Vidi ego hominem manus in liquefactũ plumbum immittere, idq; ex candenti patella in uolam accipere, æquè ac si argentũ uiuum aut tepida fuisset aqua, introductus olim ad hoc spectaculum ab amplissimo uiro Bernardo Vibienio, qui mox magni nominis sacerdos Cardinalis fuit, in cubiculum Ioannis Medicei tunc Cardinalis, in conspectu cuius hæc fiebant, cùm ego tanti præsulis manum osculaturus accessissem, quadriennio antè quàm is ad summum Pontificatum ascendisset. Quòd uerò aiebat Benedictus hoc se arte magistra facere, quippe qui unguento quodam partes eas oblineret, quas ab igne saluas uellet, id in memoriã adducit quod Varro ait, Hirpinos eos, de quibus paulò antè dicebamus, solitos medicamento quodam pedum plantas tinguere, atq; ita per ignem ambulantes multa, ut Virgilius, premere uestigia pruna. Inueni uerò, quod ad hanc rem facit, apud Andream græcæ nationis medicum, cui multùm interpretes Nicandri tribuunt, hoc de Salamandra traditũ, ut si quis eius sanguine uel manus uel uestem obunxerit, quod oblitum fuerit, ab igne nihil quicquam lædi: quamuis Plinius hoc non facilè credat. Eiusmodi medicamini admiscent alij albumen oui. At iam minus admiremur quod in Quadrigarij annalibus legitur, oblitã alumine materiam succendi nõ posse, idq; esse uerum, Sylla in Archelaum bellante comprobatũ. Sanè laricem inter arbores neq; flammam emittere, neq; nisi longa & uehementi exustione in carbones abire manifestũ est, quod in fornacibus exploratum, reliquis lignis admixtũ longo temporis interuallo consumi. Hoc & Cæsari in expugnatione castelli cuiusdam, quod Larignũ nomine dixerunt, quia larice præmunitum fuit, circa Alpes, non citra summã admirationẽ cognitum. Lino uerò, quod nonnulli Carpasium appellant, de quo Pausanias, ardere id perpetuò ante Mineruæ illius simulacrũ, quod cœlo, ut fama fuit, delapsum, in Acropoli uisebatur, Patauij ego pro ellychnijs in lucernis aliquãdo usus sum: materia enim integra & incolumi perdurante, tandiu ardet, quandiu oleo intinctum fuerit. Nascitur id inter uenas aluminis, ac ueluti densior quædam cartilago interspergitur, cuiusmodi sunt granatorum malorum intersepimenta.

CORRVPTOR OMNIVM.

SEd ut ad Salamandram redeamus, nunquid eorũ quoq; nobis arriserit significatum, qui damnosum hominem, omnes quibuscum uersetur, aliqua pernicie aut iniuria labefactantem, & quacunq; incesserit calamitatis aliquid inuehentem, per Salamandram ostendi uoluerunt: quippe cui sit perniciosa adeò uis, ut arboris quam irrepserit poma omnia inficiat ueneno, & eos qui ederint, necet, frigida ui nihil aconito distans, ait Plinius, atq; his quædã magis exitialia, quæ apud autorẽ ipsum latè recensentur. Illud sanè admiratione dignum quod traditur ab Æliano, sues Salamandra impunè uesci, uerũ ubi quis eius suis, qui Salamandram deuorarit, carnem ederit, præsentaneo eo ueneno correptũ interimi.

DE

A

DE DIPSADE.

A Frigidiſsimo animali ad ardentiſsimũ accedere, ad hiſtoriæ nõnunq̃ uenuſtatẽ pertinet: quare incõmodis recitatis, quæ de Salamandræ gelu procedunt, iam quæ de Dipſadis ardore proueniãt, memorabimus. Animal id reptiliũ pernicioſiſsimũ, corpore modico, ac uiperino perquã ſimili, ſed ad ictũ uiolentiſsimo: de quo ita Nicander, Theriacis, ubi

Ναὶ μὴν διψάδος εἶδος ὁμώσεται, αἱ γὰρ ἐχίδνῃ
Παυροτέρη θανάτου δὲ θοώτερος ἵξεται αἶσα
Οἷσιν ἐνισκίμψῃ βλοσυρὸν δάκος.

Dipſadis hanc ſpeciem iuret quis, ni minor inſit
Vipereo generi vis mortis, at ocyor ijs qui
Affixi fuerint truculenti fulmine dentis.

Figurã eius Soſtratus à reliquis colubris ita diſtinguit, ut eam dicat habere caudam duabus lineis nigricantibus diſtinctam, corpore reliquo albicante.

SITICVLOSITAS.

B CErnere olim erat in litore quod è regione maioris Sirtis inter Libyam & Ægyptũ porrigitur, columnã quandam in qua uir moribundus cælatus erat, cuius pedes ſerpens impactis dentibus affligebat, ſpiriſq; uolubiliter implicabat. Erant & mulieres aliquot, quarum aliæ aquatum ibant, aliæ aquam decumbenti propinabant: adiacebant paſsim & ſtruthiorum oua hinc inde ſtrata temerè. Quæ quidem ſpecies tota prorſus hieroglyphica hominem ſignificabat bibaciſsimum, uel ardentiſsima confectum ſiti, ut Lucianus interpretatur: id quod etiam ad totius illius regionis naturam indicandam accõmodari poteſt, nam ea ſiti laborat in primis. Serpens uerò ille circa pedem obuolutus & mordicus inhęrens, Dipſas erat. Veneno uerò hęc eſt plurimo & immedicabili, quoſq; momorderit uſqueadeo inflãmat, ut propémodum exardeſcere uideantur, ac igne ueluti circumfuſo concremari. Supremè uerò ſitiunt, quoq; magis potant, eò potandi auidiores fiunt, ut ſitis ea nulla aquarũ ui ſedari poſſe uideatur, uerùm eo magis ſæuire quo magis alluitur & irrigatur, perinde ac ſi quis ignem oleo ſuperfuſo extinguere conaretur. Hinc non infacetè nomen confinxit Ouidius, cùm lenam quandam temulentam, Dipſadem appellauit:

C *Eſt quædam nomine Dipſas anus,*
Ex re nomen habet, nigri non illa parentem
Memnonis in roſeis ſobria vidit equis.

Neq; fortè importunum fuerit, Epigramma quod olim in Framarianum faceciſsimũ æuo noſtro ſcurrã luſimus, Ouidiano luſui ſubijcere. Id eſt huiuſmodi:

Narrabat quidam vim Dipſados exitialem,
Perpetuam infundat quæ pede fixa ſitim,
Nempe ſitim, tria quam nequeant extinguere Nili
Oſtia, vel magnis ſtagna perhauſta cadis,
Interiore loco Libyæ, Garamantas ad ipſos,
Quà fouet arenti Struthius oua ſolo,
Quippe vbi quis miſera ſpatiatus fortè per arua,
In pede fulminei vulnera dentis habet.
Ritè duæ dextera famulæ, totidemq; ſiniſtra
Hæc gerit, hæc pleno vaſe propinat aquas,
Illa propinatis alias ſuperingerit, illa

Nec mora, nec requies, pocula mille parat. D
Frammarianus ad hæc, hanc ô mihi quærite amici,
Figat vt illa meos officiosa pedes.

Sapienter itaq;, ut reliqua, Moses Deuteronomio inter maximè perniciosa animalium genera Dipsadem posuit, ubi terrificã illam describit solitudinẽ, in qua erat serpens flatu adurẽs, quippe Basiliscus, & scorpio animal insidiosissimũ omnium: mox adiecit, & Dipsas: quod ut atrocius redderet, subiecit, & nullę omnino aquæ, quæ scilicet opem essent aliquam allaturę. Eadem de causa Apollonius poëta terram aridam Dipsadem uocat. Admiratur autem Aphrodisieus, cur illi quos animal hoc momorderit, sitim illam intolerabilem Theriaca epota sedent, cùm genus id medicaminis ex siccis & calidis rebus conficiatur: neq; adduci potest id alia ratione fieri, nisi mutuo cõsensu quodam, uiperarũ, quę admiscentur, carnes antipathiam habere aduersus quoduis animal uenenosum.

APPETENTIA.

NEq; uerò sitis ipsa simpliciter passim intelligenda, sed nonnunquã pro effrę nata rei cuiuspiam appetentia capitur: nam & sitibundũ pro maximè cupidum autores ponunt: & sitim Onirocritę nihil aliud præ se ferre autumãt, quàm auidissimã cupiditatem. Ipsa porrò sitis hieroglyphicè sæpe ponitur in diuinis literis, ut Ambrosius super hydropico in domo Pharisæi curato disserit: nam sitire impiũ dicit, dum huius mundi bona cõcupiscit. Iam & sitire aurũ, in huiusmodi significationẽ passim inuenias, nõ aliter quàm & auri sacra fames, Poëta dixit. Delitescit autem, ut ad Dipsadem reuertamur, anguis id genus in insidijs inter Struthiorum oua, quæ Garamantes non ad cibum tantùm perquirunt, uerumetiam ad uasculorum & poculorum usum, quippe qui propter solum arenidum & exustum argilla carent, qua nos uasa nostra fictilia cõformamus. Quin etiam eiusmodi ouis, quæ aliquanto grandiora fuerint, dissectis, elegantissimos sibi pileos faciunt, ex ouis singulis binos, quibus capita obtegant, eoq; gestamine plurimùm delectantur. E

DE MEDVSA.

MEdusa quoq;, figmentũ licet fabulosum, aliqua subministrauit hieroglyphica.

TERROR. F

ILla enim horrificis anguium hiatibus tremenda, terroris significatũ habuit. Præfectũ uerò caput id à Perseo, terrorem summotũ ab eo patria procul indicat uirtute duce, quæ per falcatum ensem & interpositũ speculum effingitur.

PRVDENTIA.

IN historijs Theogneti antiquitatũ scriptoris (nam alium poëtam Comicum memorat Athenæus) Medusa legitur ex tribus Phorci filijs magis astu pollens, quæ regnũ à patre derelictum in magnã auxerit opulentiam, atq; eius prudentiæ causa serpentinũ caput illi confictũ à poëtis. Cæterùm Apollonius Rhodius ἐν τῇ τῆς ἀλεξανδρείας κτίσει, omnia quæ morsu lædunt genita dicit ex guttis eius sanguinis qui ab obtruncato Gorgonis capite destillauit, quãuis Acusilaus nata hæc ex Typhonis sanguine asseueret. At Nicander Hesiodi testimonio τιτανίων ἀφ' αἵματος, quippe Titanum à sanguine nata hæc mauult, quod tamen apud Hesiodum, in ijs quę extant operibus, non inuenitur. quare nõnulli scribunt Hesiodum à Nicandro falso citatũ, qui poëtarũ morem & licentiã non examinãt, cùm etiã Oratoribus in declamandi genere tam nomina q̃ historias pro cõmodo suo cõmu-

A cõmutare, atq; etiam præter fas quædam in usum suum extorquere concedatur.

STVPOR ET ADMIRATIO.

QVam uerò Medusam Domitianus Imperator pro pectore est gestare solitus, ut in pulcherrimo eius sigillo spectauimus, omnino stuporẽ quem de se omnibus in negotijs quæcũq; tractaret concitatũ uolebat, significasse tradunt: quamuis nonnulli non alia causa factum putant, nisi ut patris gestamen usurparet: nam in pulcherrimo Vespasiani signo apud Melinos Romæ, Gorgonẽ huic pro pectore adpositã aspexi. Alij factum à Domitiano in honorem Mineruę uolunt, quòd numen id sibi colendum præcipuè susceperat: nam clypeus huiusmodi serpentũ horrore præmunitus, in primis Palladi dedicatus erat. Eam Eusthius ideo Glaucopin appellatã censeri scribit, quòd ex Poëtis nõnulli dracones Glaucopas uocitarint: quamuis & à formidoloso aspectu dici posse non inficiatur, quòd leones illi qui præcipuè Regij nuncupantur, quosq; loco suo inter alia significata symbolum terroris esse ostendimus, glauci à colore nominentur.

Domitiani sigillum.

Vespasiani signum.

PRVDENTIA.

B NEq; tamen desunt qui Gorgonis caput pro Mineruæ pectore statutũ, prudentiæ, uti id superius, signum esse contendant, quę locum habeat in pectore, qua qui prędi ti sunt, facilè alios cõfundere, uel imperitię redarguere, saxeosq; quodammodo reddere, ubi adlibuerit, posśint. Apud Poëtas tamen Pallas Medusæ caput ad incitandum, uel ad terrorem incutiendum prætendit, ut tradit Ouidius loquente Perseo:

Nunc quoq; ut attonitos formidine terreat hostes,
Pectore in aduerso, quos fecit, sustinet angues.

Idq; præcipuè cernere est in scuto Herculis apud Hesiodum: quamuis non sum nescius, esse multos qui opus id Hesiodi illius celeberrimi, quippe ut Naso, Seruantis pecudes uallibus Ascra tuis, esse negent: alios qui ad CCL. tantùm carmina Hesiodi, reliqua subiuncta ab Aristophane grammatico contendant. Sanè Megacles Atheniensis legitimum agnoscit opus, sed Hesiodo succenset, quòd Vulcanũ finxerit matris inimicis arma fabricasse. Apollonius Rhodius & Stesichorus Hesiodi omnino esse uolunt: ait igitur,

C ἐν γάρ σφιν μέσσῳ ἧκε θεὰ γλαυκῶπις ἀθήνη
αἴγιδ' ἀνασείουσα. Quem Statius ita secutus est:

Sectæ prætendens colla Medusæ
Ceu stimulis accendit equum.

DE HYDRA.

ERam me iam de his anguium uoluminibus explicaturus, cùm maiori me obuolutum negotio conspexi: supererat enim Hydra, quæ me ultimo loco aggressa moraretur: quare ope Herculis implorata, ipsam quoq; ita confecimus.

SOPHISTÆ.

HYdræ significatum, cuius uno præciso anguineo capite, alia atq; alia euestigiò repullularent, multi alijs atq; alijs modis interpretati sunt: nos ea contenti esse possumus expositione quã Plato, Euthydemo, posuit, ubi per eam perinde ac per cancrum sophisticas ait nugas significari. Hydram Pausanias uno tantùm capite præditam scribit: sedenim Pisander Camireus multa illi capita

tribuit. Alcæus ἐννεακέφαλον eam uocat, πεντηκοντακέφαλον Simonides, quem Maro noſter ſequitur, ubi dicit: D

Quinquaginta atris immanis hiatibus hydra.

Sed enim hi numero uſi ſunt multitudinẽ ſignificante, more poëtico: numerus enim nouenarius, neq; non quinquagenarius, ex ijs ſunt qui multa ſignificant: ut illud apud eundem Maronem, quinquaginta intus famulæ, pro plurimæ. Ita ἐννεάγηρα κορώνη in Arati carmine, pro multæ uiuacitatis, quod ſuperius in cauda Scorpij tetigimus, & in Digiti cõmentario, ubi de numeris agitur, latius explicuimus, ubi paſsim numeri illi recenſentur, qui tam apud Græcos quàm apud Latinos pro multitudine uſurpantur.

INVIDIA.

NOnnulli ex peritioribus inuidiam per Hydræ ſpeciem ſignificari tradunt, ideoq; in nullo alio monſtro domitando Herculem magis laboraſſe, quã, ut Horatius ait, ſupremo tandem fine domari comperit. Ea uerò paluſtris fingitur, & è ſordido cœno pullulare, quòd non niſi in abiecto uiliq; animo reperiatur: qua de cauſa Ouidius inuidiam in imis uallibus latitare cõfinxit: ita reliqua E quæ ſuper ea cõſcribit, ad hydræ ſignificatum omnia quadrare comperies. Nam & Erichthoniũ, quem alij pedes anguineos habuiſſe, alij ſerpentem illi ad cuſtodiam datum ſcribunt, inuidiam ſignificare nonnulli arbitrati ſunt: ea enim poſt res præclarè geſtas ſuboriri ſolet, & in cordis penetralibus occultari, uirulento ad cuſtodiam adiecto ſpiritu. Atq; hoc illud odium eſt, quod Diodorus ex ſerpente picto ſignificari tradit.

EDOMITVM A VIRTVTE VITIVM.

HAbet & pietas noſtra heroas ſuos, quorũ è numero fortiſsimũ illum cœlo intulit, qui fatalem draconem ex urbi ſubiecto lacu quotidie proſilientem, nunc longo uoluminum tractu ſpatioſa per arua latè proſerpentem, nunc ſpiris implicatũ collectumq;, in inſidijs per frutices & florulenta gramina latitantem, horrenda interdum letiferaq; die noctuq; ſibila diſpergentẽ, immani uenenoſarum fauciũ hiatu letum omnibus intentantem, nulloq; non die mortaliũ aliquẽ deuorare ſolitũ, interfecerit. Nõ temerè hęc literarũ monumentis tradita, tametſi rem uti geſtam Concilia maiorũ noſtrorũ actis inferendam uetuerũt. Videtur enim hæc picturę ſpecies unũquenq; admonere uirtutis, cuius telo fretus illecebras amatorias, quę dubio procul per ſerpentẽ exprimi conſuerũt, fœdasq; uoluptates ex lacu, hoc eſt, ex infirma fluxaq; mollitie mentis emergentes, ſinuoſis uoluminibus, hoc eſt, uarijs delectamentorũ laqueis manusq; pedesq; hominũ implicantes, arctiſsimisq; uinculorũ nexibus obſtringentes, nullo timore perculſus ſummouere cõtendat, ſimulq; odiũ & æſtuantia indignati cordis incitamenta, unde rixæ, cõtumelię, calumniæ, peſsimæq; perſuaſiones ortæ, magna ſemper rerũ humanarũ pernicie, uti ſibila teterq; halitus per cogitatus auresq; noſtras illabẽtes extinguere aggrediat: malos deniq; affectus, prauoſq; mores omnes, qui graſſatoris ueluti quodam inſultu animũ incautũ adoriunt, cuius puritatẽ, quæ per uirgunculã intelligit, uirulenta cõtagione turpiter labefactãt, letaliq; morſu in pedes affixo, uniuerſum corpus cõtactu uitiãt, proſerpenteq; in dies magis peſtilenti morbo fœdiſsimè interficiũt, firmo cõſtantiq; propoſito perdomitet, animumq; incolumitati nitoriq; ſuo aſſertũ reſtituat patri. Operæpreciũ eſt uidere, queadmodũ uirgunculã puellam expoſitã adapertis faucib. rictuq; latè diducto, in parentũ ac totius urbis conſpectu iamiã inuadere tentaret ingluuioſus draco, F

utq;

A utque tam præstans animi iuuenis intrepidè eum aggressus, uibrato pilo, ferroque per os medium adacto, pertransitaque ceruice terga illa immania transfoderit, attollentemque interim iras & cærula colla tumefactum, harena moribundum strauerit, frustraque uolumina illa terrifica quatientem replicantemque, pluribus tandem ictibus ad saxum alliso capite cōfecerit, atque ita uerè fortitudinis coronam, & deorum illatus numero consecrationem etiam fuerit assecutus.

PIERIVS VALERIANVS AEGIDIO VITERBIENSI, CARD. S. P. D.

MPIE me facturum existimo, nisi studiorum meorum, qualiacunque esse possunt, rationem omnem ad te deferam, quem humanissimum semper eorundem moderatorem habui. Nam durissimis etiam temporibus, cùm ea omnia deessent quæ vniuscuiusque ingeniū ad labores inuitare solent, rebusque sæpius desperatis non Romam tantùm, verùm etiam ipsa literarum studia deserere solicitarer, cùm præsertim essem non semel in officij societatem à Bannisio, qui de Maximiliano suo tam multa, tam honorificè prædicabat, inuitatus, vna tamen autoritas tua in causa fuit, cur non vsqueadeo animū despondérem: tu enim nunc hortando, nunc monendo, nunc opem auxiliumque tuum pollicendo, bono me semper animo esse iussisti. Neque per te stetit, dummodo æquiora fuissent tempora, quin aliquod studijs meis otium aliquando compararetur: quo vno ego grauitatis & beneuolentiæ tuæ præsidio sustentatus, angusta illa omnia ea constantia pertuli, quam in tot annos firmissimam perdurare, amici dubio procul omnes admirabantur. Quem verò non confirmassent frequentissimæ illæ adhortationes tuæ, cùm tanta me charitate complecterere? cùm me non priuatim modò, sed publicè etiam cōmendares? Poteró ne ego vnquam dememinisse præclarissimæ illius concionis tuæ, quam frequentissimo totiúsne Vrbis, an orbis dicam, consessu, tantæ vir autoritatis habuisti, vbi cùm è re nata quædam ætatis nostræ lumina laudibus in cœlum extulisses, quæ tua de me quoque specula, quæ prædicatio fuerit, Roma (scimus quanta huic nomini vis) tunc nouit vniuersa: in quo licet illa pietati erga te meæ permiseris, nō quòd merita postularent mea, id tamen de me iudicium testimoniumque tuum multarum inde vigiliarum incitamentum fuit. Hinc factum vt lucubrationes aliquot alias, tum in primis Aegyptiaca illa commentaria de rerum significationibus, tot annorum vigilias, tot dierum atque noctium sudores, tot in reconditissimis rebus eruendis lucique dandis conatus, in eam demum speciem informarim, vt conspici nullo iam meo, quamuis maximè verecundi, rubore posse confidam. Quod uerò in huiusmodi negotio absoluendo reliquū est, cùm vniuersum opus insignire nunc speciosis literatorū hominum nominibus constituerim, argumentaque ipsa partiri, ne vno continenter libro complexa, odiosum ob rerum multitudinem volumen efficiant, amicos mihi quosdam designaui, quorum hortatu modò hoc, modò illud à me conscriptum esset (nosti hoc πλουταρχικὸν) id enim maximè cōmodum visum est quod ambitioni prætexerem, amicorum scilicet impulsu me tam multa elaborasse: quandò hodie id plurimùm vitio verti video, quòd laboriosa quis aut difficilia aggredi ausus sit, quòd honestam industriam turpi otio prætulerit. Inter hos autem eorum in primis rationem mihi habendam proposui, qui mihi talia meditanti suffragati sunt: cumque tu omnium maximè non modò album adieceris calculum, sed autor penè fueris ne inchoatum hoc opus olim abijceretur, mihi præcipuè delectus es, cuius nomini lucubrationum huiusmodi partem nuncuparem. Quòd si meum hoc institutum non aspernatus fueris, fac ex te sciam, quod præcipuè animal tibi velis inscribi. Putes verò inuitatum te ad Coritianas cœnas, in quibus discumbent tecum Bembus, Sadoletus, Sanazarius, & plerique alij, quos à te summo

opere diligi, & à quibus te plurimi fieri non ignoro: vbi tamen id tantùm honoris extra ordinem tibi habendum sit, vt eius animalis, quod tibi apponi iusseris, ferculum accipias. Obsecro verò te pro summo meo erga te cultu & incõparabili obseruantia, ne aliter huc descendere dedigneris, quàm vocatus olim ad Elegiacam Amorum meorum cœnam conferre te non erubuisti, & meam hanc qualemcunq; grati animi declarationem eo vultu suscipias, quo me ad exhibendum huiusmodi munus totiens accendere consuesti.

AEGIDIVS CARDINALIS PIERIO VALERIANO SVO S. P. D.

Uantùm me commouerint literæ tuæ, suauissime mortalium Pieri, vt sine incredibili voluptate cogitare, ita verbis satis assequi nunquam possem. Nam tametsi antiqua illa amicitia nostra, omnia quæ ab amicissimo expectari possunt, ab humanissimo isto ingenio tuo mihi expectanda esse pollicebatur, non erat tamen vt vnquam aut præcipuè hoc tempore, diuinis illis tuis lucubrationibus, tot huius ætatis luminibus, posse me hominem admodum tenuem & obscurũ inseri, sperare auderem. Sed vt nihil infelicius quàm in mala ingenia incidere, ita nihil felicius quàm in bona. Mentis enim istius bonitas fecit, vt nec huius temporis absentia diuturna obfuerit, nec mea superiorũ temporũ negligentia, ne culpam fortè aptius dixerim & peccatũ. Dicis enim, cùm laborares rebus parũ secundis, minus arridente fortuna, persæpe te à me fuisse in bonã spem erectũ, & ad melius sperandum confirmatũ. Disperẽa si quid vnquã occurrit mihi in vniuersa vita, vnde plus angar, erubescã, doleam, quàm quòd solis verbis isto tunc officio functus sum, cuius ego rei cùm recordor (recordor autem frequentissimè) non modò facti, aut infecti potius me pœnitet, verumetiã mei supra quã cogitare quis posset, & piget & pudet. Quòd uerè & boni cõsulueris, & benemerentissimis istis clarissimisq; viris annumerari me statueris, facis, vt cùm iurè illi quidem hæc à te recipiãt, vnus ego, cui nullo ista iure tribuantur, grauissimo obstringar ære alieno, quo quidẽ non sum in cõtrahendo promptior, quàm futurus sim, si vnquã dabitur, in soluendo. Animal mihi peculiare est cœnis ineptũ Ciconia, vbiq; nõ obscurũ exemplum pietatis, nõ ab Aristotele & sensiliũ studiosis modò memoriæ proditũ, verùm à theologia arcana Hebræorũ tum culta, tum diuinis honoribus venerata. In arcanis enim eum habet locũ ea auis, vt nihil posit aut reperiri sacratius, aut diuinius excogitari. Poteris, si videbitur, auem vt in hominibus pascendis ineptã, ita in alendis parentibus laudatã cõmendare. Quòd si id minus ad rem quã tibi proposuisti, facit, dici posset, quando Ciconiam ad dapes ferre non est, columbam similem afferri licere. Sed iam sus nõ vlterius Mineruã. Ego non ad Corytianas cœnas, vbi quandoq; quasi digladiatũ pugna plusquã Centaurea, sed velut in arcanũ Corytiũ specum, qui, vt Pomponij verbis vtar, mirificus & pulcher, ac paulò pòst totus augustus et verè sacer, habitariq; à Dijs et dignus & creditus. Nam si datores ἐάων Dij, quis neget antrũ Musæ tuæ à dijs inhabitari, qui eodem tempore Aegypti gloriam instauras, quo Turca euertit? simulq; illa sensit inde malum dæmonem militiam delentem, tyrannide prementem, signa, statuas, marmora, & quicquid antiqui splendoris erat, diripientem. Hinc te Dijs comitibus non cæmenta, non saxa, non vanas pyramides, sed sapientiæ veteris, sed diuinæ eruditionis, sed arcanarum sacrarumq; literarum sepulta monumenta reponere, ignota mortalibus arcana instaurare, lucem canæ doctrinæ, quã à Græcis abesse audiuit Solon, post tot secula ab inferis reuocare. O felicem Aegyptum: longè quidem illa felicior à te facta est cùm cecidit, quàm cùm staret: illa enim humi sita à Selym Turcarum principe occupari potuit, hæc vt sapiens Ciconia altum in cœlo nidum struens, in æuum tuta viuet sempiternũ. Vale. Romæ, M. D. XXV. VII. Id. Aprilis.

PIERIVS

A PIERIVS VALERIANVS BELLVNENSIS AD ÆGIDIVM VITERBIEN. CARD. DE IIS QVÆ PER CICONIAM, MEROPEM, CVCVPHAM, IBIN ET GRVEM SIGNIFICANTVR, EX SACRIS AEGYPTIORVM LITERIS.

ECCE tibi, Præſtantiſsime uir, Ciconia illa tua pietaticultrix, Sacerdoti omnium pientiſsimo dedicata, quam tu ſcilicet non reliquis tantùm uolucribus, uerùm & uniuerſo animantiũ generi ſolitus es anteponere, quippe quòd adeo peculiaris & ingenita ſit illi pietas, ut & ipſum humanum genus, in huiuſmodi capienda adorea, longo poſt ſe interuallo reliquiſſe uideat. Hinc non in Ægyptiacis tantùm hieroglyphicis ſculpta, uerùm etiam in Romanorũ principum nummis ſummo cultu cuſa reperitur.

PIETAS.

VIdere enim eſt eam paſsim in Hadriani nummis, inſcriptione etiam adiecta, PIETAS AVGVSTA. Significabat hæc hominem erga parentes pium, & ueræ charitatis officijs inſignem, quippe quæ parentes nunquam deſerat, ſenectutem eorum curans, non modò ſeneſcentium, ſed quotieſcunq; opus eſt ut alantur opera liberorum. Alites enim hæ nec patrem neq; matrem errare huc illuc cibi cauſa patiuntur, ſed operam dant ut in cubili maneant, & eorũ labore paſcantur, quos ipſi genuerũt, educaruntq;. Vnde pientiſsimũ illud ἀντιπελαργεῖν, uſurpatum in adagijs. Et antiquiſsima lex Pelargica, honore nominis his auibus habito, de parentibus, ut ita dicamus, renutricandis. Sed quas nos, rogo, mortalium aut naturæ ipſius leges curioſius ueſtigemus, cùm in ſacris literis, poſt tria illa de diuino cultu præcepta in decalogo contenta, primum rerum humanarum decretum à ſummo Deo ſit, Parentes uenerari? quæ doctrina apud Hebræos primùm popularibus literis mandata eſt, ut omnibus eſſet in promptu fugiendorũ expetendorumq; notitia. Identidem uerò nos admonent diuinæ literæ, ut ſi diuturniore uita frui cupimus, & patrem, & matrem cumprimis honore proſequamur. Vnde ſenariolus ille dictitatus in ſcholis,

ἱκανῶς βιώσῃς γηροβοσκῶν τοὺς γονεῖς,

C *Diu viues, ſenectam ſi parentum nutrias.*

Quam ſententiam Homerus ita ſibi ſurripuit: οὐδὲ τοκεῦσι

θρέπτρα φίλοις ἀπέδωκε, μινυνθάδιος δέ οἱ αἰών.

Et quoniam charis nunquam genitoribus æquum

Reddidit officium, immatura eſt morte peremptus.

Cæterùm Athenienſes eos tantùm filios huic legi addictos uoluerunt, qui uel diſciplinis, uel honeſtis artibus fuiſſent à parentibus inſtituti: qui uerò negligenter educati eſſent, nihil eos parentibus debere. In hanc ſententiam Boëtius hiſtoriam recitat minimè contemnendam, libro de Inſtitutione ſcholaſtica, de eo qui male à patre inſtitutus, cùm poſt multa & enormia ſcelera per patris indulgentiam perpetrata traheretur ad crucem, accerſito ad ſe patre, quaſi pietatis officio, ueniã actæ per flagitia uitæ petiturus, dum oſculũ ſe ferre ſimulat, ei naſum dentibus amputauit, memorabili nimirum omnibus exemplo futurus, educationem eſſe, quæ uniuſcuiuſq; uitam inſtituat, & ſiue boni, ſiue mali euaſerimus, uni illi acceptum ferre nos debere. Neq; obijciat quis, ingeniũ unicuiq; ſuum in utero matris ipſius attributum, cùm uel in brutis animalibus Lycurgus, con-

cione super liberorum institutione, rationeq; legum ferendarũ habita, ostenderit ex duobus catulis, quos ab eiusdem matris uberibus subductos, in syluis alterum, in culina alterum educandos curauerat, ubi aliquantulum adoleuissent, in media concione simul emissos, ad patinam hunc in medio positam, ad leporẽ illum, qui statim emissus erat, insequendum accurrisse. Atq; hoc illud est quod apud Horatium legimus: D

Venaticus ex quo
Tempore ceruinam pellem latrauit in aula,
Militat in syluis catulus.

At quanto magis honorandum est ingeniũ Ciconię, eo magis damnandum est humanum genus, cùm satis olim celebres ciuitates eò impietatis ferantur irrupisse, ut senes quicunq; sexagesimũ ætatis annum excessissent, de ponte in subiectum profluentẽ deijcerentur: aut si fabula est, tam perdito fuisse quenquam ingenio, qui rem usqueadeo abominandam cõmentari sit ausus. Vtcunq;, fabula inde ansam cepit, quòd aliquando senes eius ætatis Romæ in Senatum ad ferenda suffragia non admitterentur. In Comitia uerò per pontem, qui colliculos duos iungeret, transitus erat: qui uerò prohiberentur eò accedere, Depontani appellabant. Sed ut manifestas fabulas, bona Festi & Erasmi uenia omittamus, alij lege longè iniquiore sanxerunt, ea ætate senes mortis inter se certamen inire, ut inutilis, quod illi censebant, ætas facesseret, uictusq; necessaria & iuuenibus & adultis uiris largius suppeterent: quod moris in Iulide Co insulæ urbe Menander fuisse notat, ut apud Stephanum legitur. Menandri uerò uersus qui superant, ita legi debent: E

καλὸν τὸ κήων νομιμὸν ἐστὶ Φανία,
οὐ δυνάμενος ζῆν καλῶς, οὐ ζῇ κακῶς.
Lex pulchra Ceæ ciuitatis Phania,
Cui læta non est vita, ne tristis fiet,
Ferro iubentur præsecare incommoda.

Vltimum hoc, quæ legis sanctio est, apud Stephanum non habetur, sed ex historia omnino subiungendum.

IMPIETATI PRAELATA pietas.

IN piscium cõmentario cum Hippopotami significata recenseremus, memorabile illud Ægyptiorum documentũ recitauimus, quo illi sceptra regia in summa parte Ciconiæ capitibus insignita faciebant, fluuialis equi ungulis in imum appensis: ex eo innuere uolentes, amplexandam, colendam, suspiciendamq; esse pietatem, gratumq; animum ingrato prȩferendũ: impietatem uerò, cuius hieroglyphi cum est Hippopotamus, pessundandam. Amphibium enim animal hoc patrem solet de matris coitu, quem affectat, male multare. Id sceptri in ahenea Bembi tabula ita habetur. F

DE MEROPE.

SVnt qui Meropem etiam in hoc statuant significato, cui pietatẽ eandem in parentes Aristoteles attribuerit. Eam Ælianus omnino in Ciconiarũ genere posuit, esseq; in parentes ea nutricandi pietate, ut eorum senium haudquaquã opperiatur, quibus pientissimam educandi cu-

A di curã impendat, sed quamprimũ uolare cœperit, sponte animũ ad necessaria parentibus subministranda conuertat: quapropter eam auium iustissimã appellauit. Figuram eius apud Simeonem quendam Antiochenũ, qui multa de animalium ui medica conscripsit, ita traditam inueni. Meropi animali uolatili pectus esse accipitrinũ, uentrem albicare, tergum & apicem auro similem, genas candidas, rostrum magnũ, indeq; nomen consecutã, quòd procliuis admodum sit ad contrahendam cum humano genere amicitiã. Homines enim μέροπας appellare præcipuè Homericũ est. Sunt qui gangrænã eam uocent. Id uerò insigne est in eius ingenio, ut paritura huc & illuc transmigret identidẽ, ut ita fallat, neq; facilè partus eius deprehendi posit. Verũenimuero diuersum hoc Merops habet à Ciconia, quòd cunabula in terra facit, corporis grauitate sublime petere prohibita: in specu itaq; nidificat, sex pedũ defossa altitudine, quod & de Cassita fabulose perhibetur. At Ciconia nidum in altissimarũ abietum uerticibus ponere comperitur, quamuis quonã è loco uenirẽt, quóue se referrent, Plinianis adhuc temporibus incompertũ erat. Sed quantũ ad regium illud sceptrũ pertinet, Plutar-
B chus hoc de grue sentire uidetur opusculo cui titulus, Quænam sint prudentiora animalia, terrestria an aquatica. Gruem enim facit fluuiali equo oppositam, ea qua de superius causa dictum est.

DE CVCVPHA.

PHilippus ille, qui fragmenta quædam ex hieroglyphico literarũ Ægyptiarum interprete, cui Horapollinem nomen faciunt, satis curiose collegit, & græco sermone scripta posteritati cõmendauit, Cucupham quandam nominat in huiusmodi pietatis significatum. Nomen mihi, ut ingenuè fatear, nondum cognitum uocabuli nouitate, siue potius ea Cicuma sit, quæ & ipsa parentũ curã suscipit, & à Latinis inter Ciconiarũ genera recensẽt. Sed enim in his facilè sum ĳs, qui certiora cõpererint, acquieturus.

GRATVS ANIMVS.

SEd utcunq;, gratum animũ is per eius alitis hieroglyphicum significari dicit apud Ægyptios, propterea quòd unum hoc animal (ita enim illic habetur) ante alia omnia genitorib. senio confectis eo
C dem modo gratiam rependit, quo ales ipsa fuerit educata: in eodem enim loco ubi fuerit à parentibus enutrita, eis nidum parat, pennas uellicat inutiles, eoq; cibum importat (τρόφας enim in manu scriptis codicibus antiquis, nõ τρύφας, legitur) idq; quoad resumptis pennis ipsi sibi sufficere queant. Atque hæc est, quã ait in sacris sceptris prærogatiuã habere. Apud Sudã in Reciconiandi prouerbio, ut nouo uocabulo uerbi græci proprietatem explicemus, nimirũ legere est, in eiusmodi sceptris πέλαργον adsculpi, quæ dubio procul Ciconia est. Atq; ego animaduerti quibusdam in nummis huiusmodi sceptri speciem Ciconiæ capite insignem esse.

VERNVM TEMPVS.

HAbetur & tepidi tẽporis hieroglyphicũ Ciconia, quippe quæ adueniente hyeme in tepidiores regiones trãsmigrat, uerno uerò tempore nos inuisit: quare Petronius eam felici cõpositione exulyemẽ uocauit. Hinc in æstatis pictura Ciconiã nõnulli addidere, quandò constat eam ex erraticis auibus æstatis aduenam esse.

MVNIMENTVM AB insidijs.

INuenio & munimentũ ab insidijs atq; ueneficijs per Ciconiam platani foliũ gestantem significari: ea siquidem huiusmodi folio nidis imposito, editis ouis ea ab noctuarũ iniuria defendit. Compertum enim est, si noctua ea cõtigerit, fascinari: incubationẽ quippe omnem, ac si oua essent subuentanea, irritam fieri, quod obseruauit Ælianus. Nouit uerò Ciconia amuletum id, ut eò nõ accedat noctua, ubi Platani foliũ fuerit. Quid enim cõmune esse potest aliti letali cum arbore geniali? Vel eam inesse folio uim dicemus, ut ab eiusmodi fascinatione ualeat oua liberare. D

MEDICINA.

QVòd si Ciconiã ore tenentem origani ramusculum quis figurarit, hieroglyphico eo medicinam sibi comparatã indicabit: nam eius herbæ pastione Ciconiæ stomachi fastidium leuant. E

VIGILIÆ SPECVLATIONESQVE.

IN augurali disciplina Ciconiæ uigiliarum custodumq; urbium signa perhibentur, propterea quòd ædiũ fastigia & acroteria plurimùm inhabitãt. Hinc augurium Attilæ dederunt, futurũ ut Aquileiam, quam per triennium obsederat, multisq; oppugnationibus attriuerat, expugnaturus esset: uisæ siquidẽ Ciconiæ uno impetu ex urbe migrare, fœtusq; suos sublatos rostris per rura foras asportare, unde ille urbem euestigiò perituram præsagiuit, ostensoq; militibus augurio, expugnatione perquamproperè parata, uoti compos euasit. Et, si parua ponere cum magnis licet, Patauij sub Ezelini dura dominatione, cùm iniecta esset Iordano Bonzio uiro strenuo tyrannicidij cõcepti calumnia, ob quam is damnatus est, domusq; eius disiecta, & à fundamentis euersa, obseruatum est paucis antè diebus Ciconiam, quæ in summa illarũ ædium turri nidum struxerat, paulatim nidum ipsum auellere cœpisse, moxq; eum in Manfredi Cuticelli turrim transtulisse, ibiq; oua posuisse: quod casu factum credere difficillimũ est. F

MILITARIS DISCIPLINA.

EST & militiæ hieroglyphicũ Ciconia, in ea siquidem frequenter illud agitatur, qua quis ratione locum ponendis castris præcipiat: uel si maior ingruat uis, quo pacto motis castris hostẽ fallat. Compertum uerò est huius generis alites magno numero certo cõgregari loco, ex omniq; prouincia omnes in unũ cogi, ut nulla sui generis relinquatur cui liberũ sequi fuerit, idq; prædicta ueluti die: & siue discedant, siue adueniãt, etiam obseruantes fallunt, quòd nocturnis utrunq; temporibus aggrediuntur. Quid quòd & concilia inter se in cõcionis morem agitare eas obseruatum est? ut in Come Pithonis patentibus Asiæ campis congregatæ inter se cõmurmurant, tamq; seuerè disciplinam

A nam hanc exercent, ut eam quæ nouissimè aduenerit, lacerent, atque ita cæteris
negligentiæ castigatæ admonitis, castra subito uolatu mouent,& unanimi pro-
fectione commeant.

HOSTIS PROFLIGATVS.

PRimùm uerò illud optimi est imperatoris munus, ut hostes longè à patrijs
sedibus summoueat. Serpentem loco suo belli & ingruentis calamitatis esse
signum, multis ostendimus argumentis: atqui nullum animal contra serpentes
acrius, neque assiduè magis dimicat, quàm Ciconia: quare honos illi serpentium
exitio habitus, capitaleque fuit plerisque gentibus, si quis Ciconiã occidisset, pœna
eadem legibus statuta, quæ homicidis: quod Thessalos religiose admodũ obser
uasse tradit Plinius, & plerique alij. Et apud Stephanum de urbibus legas, θεσσαλία,
ἐν ταύτῃ οὐκ ἔξεστι πελαργοὺς κτένειν, διὰ τὸ τῆς χώρας ὄφεις ἀναιροῦσιν. Id quod notatũ uolui, ne quis
ταλαργοὺς legeret, ut in uulgatis habetur exemplaribus. Vnde fortè factũ, ut dum
illi utili hac de causa parcitur, prohibitũ sit eam mensis inferre, non aliter quàm
bouem olim occidere atque ciuem, eidem subijciebatur supplicio. Sed ueluti neque
B boui perpetua fuit immunitas, ita Ciconiæ in culinã & ipse raptæ: in quo tamen
hoc illi accessit honoris, ut cùm delicati alij cibi plurimũ ab hoc uel illo ganeo-
ne priuatim conquisiti laudatique fuerint, una Ciconia edicto Prætorio epulis in
ferri meruerit: de quo Flaccus in Gallonij gulam, qui acipenserem tantùm ap-
probabat, ita scripsit:

Quid tum Rhombos minus æquora alebant,
Tutus erat Rhombus, tutoque Ciconia nido,
Donec vos autor docuit Prætorius.

Nam Ruffus quidam uir Prætorius, ut apud Porphyrionem legimus, quidam
Asellum dicunt, instituit ut Ciconiarum pulli manderentur: isque mox repulsam
in Prætura passus, huiusmodi scazonte proscissus est:

Ciconiarum Ruffus iste conditor, *Hic & duobus elegantior Plancis,*
Suffragiorum puncta non tulit septem:
Ciconiarum populus vltus est mortem.

Cornelius Nepos, qui principatu Augusti obijt, cùm scriberet de saginandis ali
C tibus, turdosque paulò antè cœptos saginari monuisset, addidit, Ciconias magis
placere quàm Grues, quamuis longè secus humanum mox palatum iudicauit:
nam grues inter primas, Iouij etiam nostri iudicio, cõmendantur.

IRRISIO.

PRætereundus nõ est Persianus locus, per quem Ciconiam illusionis & sug-
gillationis signum haberi dicimus, ubi dicit:

O Iane, à tergo quem nulla Ciconia pinsit.

Ad id scilicet respiciens, quòd petulciores homines cùm quempiam ludibrijs in
cessere aggrediuntur, soleant digitis in unum adstrictis exporrectisque, quasi ci-
coniani rostri speciem reddentes, identidẽ pinsando abeuntes eludere: qui mos
in principum aulis frequentissimus.

DEVS.

ADdemus & illud, posse etiam hieroglyphico Dei Ciconiã ea ratione figu-
rari, quòd his alitibus non inesse linguam obseruatũ, ideoque earum uocem
murmurationi potius esse similem quàm clangori. Nam & Crocodilum ea de
causa Dei simulacrum Ægyptij statuebant, de quo suo dictum commentario:

elinguis enim omnino est crocodilus: idq; tam significat Deum tacito omnia silentio perficere, quàm nõ debere nos super eo loqui, quem nulla queat humani uis ingenij satis admirari. D

ANIMVS DIVINIS INTENTVS.

NEq; uerò minori obseruatione dignum illud, quòd purum animum, supra terrenas fæces elatum, & diuinarum tantùm rerum meditationi deditum, per Ciconiã hieroglyphicè significãt sacræ etiã nostrorũ literæ. Fastigia enim apicesq; rerum semper quæritat Ciconia: quiq; Hebraicã sequuntur lectionẽ apud Psalmographum, quod uulgò legitur, Herodij domus dux est eorũ, ij reddunt, Ciconiæ domicilium abies præbeat: uel, Ciconia nidum suum ponit in abiete, arbore scilicet supra reliquas uerticem attollente. Quod quidem ex Hebræorum disciplinis memini te, Pater Amplissime, pro concionibus declamitare, nidos scilicet eius alitis in excelsissimis abietibus positos ostendentẽ, multa super ea ex undecimo Leuitici capite, octauo apud Hieremiã, quinto apud Zachariã, & tertio supra centesimum Psalmo memorantem, præcipuè uerò XXXIX. Iobis locum declarantem, qui non intellectus longè alienum habeat sensum, quàm plerìq; interpretes opinati sunt. Quædam enim ibi enumerantur animantes, præcipuè autem aues, in quibus multa, in primisq; manifesta atq; clarissima apparet prouidentia, inter quas Hasida ista tua est, quam nostram esse Ciconiam (id enim rectè memini) contendebas, de qua dictum ab Iobe: Num illa relinquit humi oua sua, ut quæ puluis excalfaciat, pes opprimat, fera calcet? Quem locum interpres tuus enarrans, ait nequaquã ita esse, sed Hasidam auem ut clementissimam, ita & prudentissimam, eminentissimis in speculis arboribusq;, montiúmue aut ædificiorũ apicibus nidificare, humo humilibúsue locis minimè credere, animalium accessum, omnesq; fortunæ casus inaccessæ altitudinis altissimo consilio cauere: quamuis latinus interpres, oua eam humi relinquere tradiderit. Velle uerò theologos, quos enumerabas, multa inesse Ciconiæ diuina lumina, omnium supremũ, quo maximè dando clemens appareat Deus. Nasci præterea plerasq;, imò innumerabiles animas tantæ lucis fastigio ineptas, raras admodũ aptas, propterea quòd corpore mortali obtectæ sunt, cuius si quando obliuiscantur, gradum illum eminentissimũ, ut astrum proprium, semper ante oculos habituræ sunt, ita ut nidũ illum antiquũ agnoscant, quæq; inferiora illo sunt, contemnant & aspernentur. E F

VOLVPTATVM ET MALORVM affectuum dissipatio.

HAbet & hoc Ciconia cõmune cum superis, quòd, uti dicebamus, bellum illi assiduè cum serpentibus est: quod quidem animantiũ genus ita prorsus terrestre est, ut humi repat, humi semper uel adhærescat, uel in abditissimas se terræ latebras occultet. Ita animus qui mortalium delicias auersetur, terrenosq; affectus humi propémodum obuolutos longè summoueat, & penitus amoliatur, per hieroglyphicum huius alitis, quæ serpentem dilaceret, aptè significabitur. Serpentem uerò inter alia significata petulciorum uoluptatũ, molliumq; illecebrarum symbolum esse, plerisq; locis toto hoc opere declaratum est, suo uerò commentario plenissimè.

ANI-

A ANIMVS AD HVMILIA DEIECTVS.

AD hunc itaq; modum Ciconiæ nidulantur: sed si super ea unquam mentio fit, quòd humi oua deponat, alterius significati gratia confictum, quasi rem ab ingenio suo alienissimam aggrediatur: eritq; Ciconiæ humi oua deponentis hieroglyphicũ, animus ad humilia deiectus. Aliqua est omnino anima talis, atq; utinam non innumerabiles huiusmodi reperirentur, quæ, licet totæ in res diuinas uergant, totæ assurgant, totæ humanas res cõtemnant, totę diuinis aspirent, quadam tamen uulgarium animarum labe contagioneq; fit, ut cum alijs mortalibus uersentur, eorumq; curas inanissimas in necessarijs parandis, in periculis uitandis, in familia, domo, agris, honoribus, alijsq; id genus sexcentis procurandis imitetur. Atq; ita auis cœli gratia nata, dum ad humana serpit, humi oua collocare dicta sit, & à sanctissimis naturæ suæ institutis aberrare. Memini uerò & illud disputasse te, Latinorum aliquot per Hassidam Cassitam interpretatos, fabulosesq; Gelliũ fabulam cõmentum de nidificatione in agris & in segetibus: sed eum apologũ, non historiam scripsisse: dicebasq; Latinos nostros, unà cum B Græcis, quippe qui sint ad diuinos sonos soli barbari, cùm sacris literis careant, aspirationem grauem in C literã mutare solitos, & pro filio Noa, Ham, scriptitare Cham: pro Ahab, Achab: pro Ohozia, Ochozia. Et Blondũ in asportando diui Marci corpore suum tergis operto, exclamatum scribere, Cancir Cancir, ab ijs qui Alexandriæ custodes erant, cùm Hazir Arabum lingua enunciassent, quæ uox suem sonat: esse uerò Arabum linguam Hebræorum linguæ non absimilem, & hos & illos æquè suillam abominari manifestum est. Qui quidem error à quodam nostri temporis nouo interprete, omnibus diuinarum institutionum ex historiæ tam ueteris quàm nouæ libris, supraquã dici possit auctus est. Sed hæc alij uiderint. Nos quæ ad alitis significata spectare uidebanť, quæq; ad rem ipsam attinerent, ita ut uides, qua potuimus cura collegimus,

Ne tua dicta vagis nequicquam credita ventis,
Effluxisse meo fortè putes animo.

Hæc demum est illa Ciconia quam per literas apponi tibi iusseras, Pater sapientissime, insipida illa quidem futura, nisi aromatibus ex Arabia illa tua petitis, C largeq; superfusis, cõmendationem aliquam acquisierit. Sed iam reliqua huius generis aggrediamur.

DE IBI.

DE Ibi nunc dicere consentaneum est, quæ quidem omnino est Ciconiæ species, excelsa ea quidem, rigidis cruribus, procero rostro, multò tamen alia quàm nostra. Atq; eædem in Ægypto duplici genere distinguunť: sunt enim aliæ candidæ, aliæ nigræ. Candidæ apud Pelusiũ tantùm non sunt, cùm in reliqua tota Ægypto habeanť: ideo uerò candidæ appellatæ, quia capite sunt & collo penè candido, reliquo tamen corpore nigricante. Nigræ contrà apud Pelusium tantũ, in cætera Ægypto nullæ. Sunt uerò hæ nigræ totæ cruribus gruinis, rostro maxima ex parte adunco. Sed quę candidæ dicuntur, pedibus sunt humanis propè similibus, & graciliori capite.

ÆGYPTVS.

QVæ quidem geminæ species in Ægypto tantùm repertæ, argumentum dedere, ut Ibes geminæ pro Ægypto ipsa figurarentur, utpote quæ ei tantùm

regioni familiares & propriæ essent. Eas in huiusmodi significatũ passim in obe- D
liscis uideas. In nũmis uerò Q. C. Mari, obseruauimus Ibes elephanto adhibito, earũ quippe regionũ hieroglyphica, quas ipsi ditioni Romanæ subiecissent, aut in quibus æternæ memoriæ aliquid dignũ effecissent. Sunt uerò aues hæ ita Ægypti propriæ, ut extra eam regionẽ uiuere nõ possint, asportatæq́ ocyssimè moriantur. Est & alia ratio cur Ægyptũ hieroglyphicè significarent Ibes: nempe cùm ea regio Delton, à Δ græcæ literæ figura nuncuparetur, eam cum Ibibus similitudinem habet, quòd alites hæ literam eam incessu pedum, interstitio ad æquales trianguli lineas diducto, figurare uideantur: idemq́ rostrũ patefactum signat; ποιεῖ γὰρ τῇ τῶν ποδῶν διαστάσει πρὸς ἀλλήλους, καὶ πρὸς τὸ ῥύγχος ἰσόπλευρον τρίγωνον.

COR.

QVoniam uerò Ibis Mercurio in primis dedicata erat, qui totius cordis & sermocinationis dominus habebatur, ales ea cordis hieroglyphicum proponebatur: nam & alibi cor in thuribulo positũ, Ægypti habere significatum ostendimus. Verùm alia ibi ratio. Quod uerò ad Ibin pertinet, auis ea simulac nata est, si perpendatur, duas æquè drachmas ponderat, Plutarcho referente, quod utiq́ E
pondus est par cordi nuper nati puerili: τὴν γὰρ ἶβιν φασὶν ἐκκλαφθεῖσαν εὐθὺς ἕλκειν δύο δραχμάς, ὅσον ἄρτι παιδίου γεγονότος καρδίαν. Medici uerò causam aliam adducunt, quia scilicet suapte natura Ibes cordi mirificè conferãt, de quo apud eos locupletius. Sed enim super hoc in Accipitre plura.

EAdem, quia medicamenti genus quod in maximo ad salubritatem usu est, cõmonstrauit, rostri aduncitate per eam partem se proluens, qua reddi ciborum onera maximè salubre, & in primis necessarium est: eo illa gestu figurata, salubritatis apud Ægyptios hieroglyphicũ fuit. Eo autem præsentaneo remedio cùm uulgò uterentur Ægyptij, euenit, ut postquam eius utilitas uniuerso terrarum orbi communicata est, dictitatum sit, in Ægypto omnes esse Medicos: quod ab Homero sumptũ multi postea usurparunt. Accessit huc ciborũ abstinentia, succo- F
rum herbarumq́ non incuriosa cognitio, de quibus licet alij multa, plurima tamen Ægyptij deprehendêre: institutumq́ apud eos, ut singulorum morborum singuli essent Medici, unde Medicorum illic coaluerit multitudo. Alij eam afferunt causam cur Ibes salutis simulacrum essent, quòd ex Arabia in Ægyptum uolent alatæ serpentes, quibuscum Ibes certamen ineunt, Ægyptiosq́ ab earũ iniuria defendunt. Earum uerò serpentium alæ minimè pennatæ perhibentur, sed uespertilionũ alis perquàm similes, glabra subtiliq́ membrana quadã insignes. Nota est historia, quemadmodũ Moses florente iam ætate, ut Iosephus memoriæ prodidit, Ægyptiorũ copijs aduersus Æthiopas hostes infestissimos profecturis, dux à Pharaone, ita oraculo præmonente, electus: quia is per loca magna ui serpentũ occupata ducturus erat, uim Ibidum ingentem papyraceis instrumentis in arcarum speciem contextis incluserit,

SALVBRITAS.

A rit,incolumemq; ita exercitũ earum alitum ope prȩſidioq; ad hoſtes traduxerit.

MALVM EX BONIS INItijs ſubſecutum.

PErniciem aliquam ex inſtitutis optimis ſanoq; conſilio ſubſecutam Ægyptij ſignificare ſi uoluiſſent, Ibin & Baſiliſcum facere conſueuerunt: ſiquidem ex Ibidis ouo Baſiliſcum naſci, pleriq; ueterum tradiderunt. Cauſamq; inſuper eam philoſophi afferunt, quòd auis ea multiuora ſit, & ſerpentum uenenatorumq; genus omne abliguriat, quorũ uirulenta putredine oua ipſa prædita, animal id pernicioſum efficiant. Ægyptij ſanè cùm Ibin alioquin egregiè colant, oua tamen eius, ne quid tale progeneretur, inuenta frangunt.

INEFFICACIA uoti.

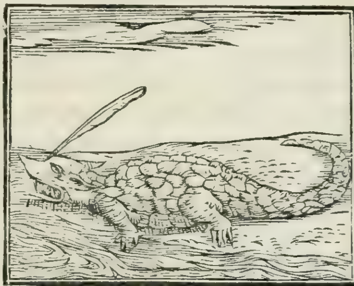

DEſidem ac adeò eneruatum hominem, ut nulla in re ſibi ſufficere poſsit, fruſtraq;
B omnia tentet & aggrediatur, neque ullius rei compos per ſummam ignauiam euadat, hieroglyphicè ſignificare ſi uellent, Crocodilum Ibidis pennam in capite geſtantẽ effingebant: compertum enim eſt animal id ad rapinam & impetum alioqui promptiſsimũ, ſi penna Ibidis demulceatur, ita obtorpeſcere ac debilitari, ut immobilis reddatur, omnem priſtinæ rapacitatis uiolentiã obliuiſcatur, tanquam aliqua faſcinatione ſit repentè demutatus. Quin etiam ſerpentum genus omne reddi immobile penna huiuſmodi ipſis iniecta, ex Democrito tradit Florentinus libro de re ruſtica.

VOCALIS PRIMA.

ERat & Ibis auis primæ literæ ſymbolum: ſiquidem Plutarchus ait Mercurium, qui primus literas Ægyptijs cõmunicauit, Ibim primam eſſe literam uoluiſſe. Sed enim ipſa quoq; literarum elementa non apud Ægyptios tantùm,
C ſed etiam apud Græcos Romanosq; hieroglyphicũ aliquid habuere: ut, A indicium erat abſolutionis, C condemnationis, N uerò & L, comperendinationis, per quam nõ liquere ſignificabant. Vniuerſi enim iudices, ut Pedianus ait, in ciſtam tabellas ſimul conijciebant ſuas, ſingularibus literis ſignatas. Interdum etiam ſententiã ſuã cur quis damnaret, aut cur abſolueret, perſcribere conſuerãt.

DE DAGNIDE.

Nter Ægypti aues celebris eſt Dagnis, ab infeſta mordacitate ita nuncupata: δάκνω enim mordeo eſt.

EBRIETAS.

PEr eam ſupra coronam aliquã ſtatutam, ebrietas ſignificabatur: eas enim uolucres Ægyptij in ſympoſijs, quibus redimiti eſſent coronis aduincire ſoliti ſunt, ut aſsiduè morſiunculis uellicando cantitandoq;, potantes dormire non permitterent.

DE GRVE. D

GRuum ſignificata in poſtremis minimè habenda ſunt, quibus multa cum humana diligentia, recteq́ʒ regendæ familiæ ratione, communia ſunt.

CVSTODIA.

SEd illud in primis referã, quo exercitus ducem ab hoſtiũ inſidijs ſe cuſtodientem ſignificabant. Proponebant quippe Gruem uigilem, hoc eſt, lapillum pede ſuſtinentem: illæ enim excubias ordine ſuo tota nocte diſponũt, lapillumq́ʒ ideo prenſant, ut laſſatis ſomno decidens indiligentiam coarguat. Cæteræ dormiunt capite ſubter alam condito, alternis pedibus inſiſtentes. Philippus ille, qui breuiſsima Hori Apollinis lemmata in Græcam linguam traduxit, E
loco hoc γρηγορεῦσαι κατ' ὄρδινους Romano uocabulo tunc à Græcia cum imperio recepto, uſus eſt. Harum alitum uigilantiã imitatus Alexander Macedo, ſi quando peruigilandum eſſet, ne ſomni uiolentia opprimeretur, uas aheneum prope torum adſiſtebat, ſupra quod brachium exporrigebat, pilam, ut Ammianus Marcellinus ait, argenteam manu complexus, quæ ſi quando ipſe ſomno uinceretur, elapſa, ſonoro ſtrepitu ſomnum abrumperet. Sed enim idem autor Iulianum Cæſarem abſq́ʒ pila, uel inſtrumento alio, quotiens & quantum uoluiſſet, euigilaſſe profitetur.

DEMOCRATIA.

EX eo uerò collegio quod Grues celebrant inter ſe, nonnulli dicunt democratiã hieroglyphicè ſignificari: cũ pluribus enim cõſultandũ, ſi quid rectè feciſſe uoluerimus, & felicem rebus noſtris ſucceſſum optauerimus. Æſymnio Megarenſi honeſtiſsimo loco nato, dum ſuper hoc conſulta poſceret, reſpondiſſe Apollinem Delphicum ait Pauſanias, referret ad multos, ſi gerere quid feliciter uellet: plurimorum enim ſententijs auditis, facilè eſt quod optimum ſit diſcernere. F
Ea de cauſa Megarenſes, ne ullam interpretandi oraculi occaſionem amitterent, uel quidpiã quod intelligi potuerit prætirent, comitia ad heroũ ſepulchra habere deinceps decreuere: nam plures eſſe mortuos manifeſtum. Sanè quidem apud noſtros conſenſus unioq́ʒ partium in eandem ſententiam aut rem, latino uocabulo formam ab ipſis Gruibus uidetur accepiſſe, ut inde CONGRVERE pro conuenire dicamus.

PRVDENTIA.

SI aũt uolantem Gruem cum lapillo pinxiſſent, hieroglyphicũ id prudentiã ſignificare dicebãt. Ex probatiſsimis enim autoribus didicimus, Grues, dum in ſublime uolant, lapillũ ideo geſtare, ut lapſu illius explorent, ſupra terrã ne an

mare

A mare uolitent, quod intelligunt ex ſono, ac proinde cōſidendū'ne, an ulterius procedendum ſit. Maximus Tyrius cauſam aliam memorat lapilli aſſumendi. Nam quoniā in uolatu fluitare uident inſtar nauis, quā agitent impellantq; undæ, ſuæ ſibi conſciæ imbecillitatis, anteaquàm uolatui ſe credant, lapillum roſtro ſuſcipere, quo unaquæq; earum ueluti firmamento uacillaturi uolatus utatur, eamq; habeat ſalutis ſuæ cuſtodiam. Atque hoc eſt quod apud Solinū legas, Grues harenam deuorare, ſublatisq; lapillis ad moderatam grauitatem ſaburrari. Quarum prudentiam cùm Deucalion non ignoraret, eum à diluuij clade ſeruatum aiunt Gruum beneficio: hunc enim Pauſanias ait ad ſuperuolantium gruum clangorem enataſſe, atq; ideo montem, in quem demum euaſiſſet, Geranium, in harum alitum honorem, appellaſſe.

B SVBLIMIVM RERVM INDAGATOR.

QVòd ſi abſq; lapillo uolantem Gruem figuraſſent, hominem ſublimiū indagatorem, & eorum quæ terra procul, & à materia remota ſunt ſtudioſum, ſignificari uolebant. Ipſa enim præpes altiſsimè uolat, ut longè lateq; ſpeculetur. Quòd ſi ſubſidere nubes infrà deſpexerit, nunquā ad terram ſe demittit, uſqueadeo tempeſtates & uentorū procellarumq; motus ſummo ſtudio declinat, utpote quæ ſit quietis amantiſsima. Si uerò acciderit ut in tempeſtate aliqua deprenſa ſit, confeſtim ad terrā ſe confert, atq; humi potius quieſcit. Quòd ſi quam in alitem Plotinus hominē tranſmutari dixerit, qui abſq; ſapientia ſublimia tractauerit improbius, cùm nullam ille ſpeciē ponat ſublimis huius uolatus, nempe Gruem ipſam ex Plotini ſententia cōmodè pinxerimus.

PERSEVERANTISSIMI MORES.

PVlcherrimum & illud eſt, quòd alij excogitarunt hominem qui cum ætate mores minimè cōmutauerit, ſed eodem ſemper ingenio perſeuerauerit, per Gruis pennas indicare. Reliquarum enim auium pinnæ per ætates ferè omnes
C mutantur, nigreſcereq; in ſenecta perſpiciuntur, ſed Gruum eodem ſemper colore perſeuerant.

ORDINIS OBSERVATOR.

QVin etiam in moribus eadem propoſiti conſtantia cōſideratur, cùm Grues in uolatu ordinem pertinaciſsimè ſeruent. Quare Palamedes apud Philoſtratū Vlyſsi obijcienti literas, non ab eo, ſed à Gruibus inuentas: reſpondet is, Grues quidem, quod ad literas attineat, nihil adinueniſſe, uerùm ad ordinem, quem nunquam Vlyſſes ſeruare didiciſſet, earum curam referri. Vlyſſem enim aiunt quotiens in bello aut Hectori, aut Sarpedoni, aut Æneæ obuiam fieret, ordinem deſerere ſolitum, & ad imbecilliora declinaſſe.

LABORIS TOLERANTIA.

INdefatigatum uerò laboribus hominem ſignificantes, alas uel pedes Gruum in manibus eius ſtatuebant: ferunt ſiquidem non laſſeſcere ullo labore, qui neruos ex alis aut cruribus Gruis habeat.

FERACITAS.

IN oſtentis Grus biceps feracitatis indiciū eſt. Appion enim tradit, Oenæo in Menide rerū domino bicipitem Gruem apparuiſſe, uberrimāq; eo anno an-

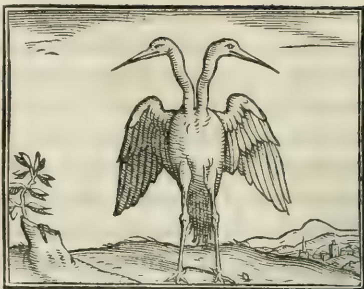

nonam in Ægypto fuisse. Ad hæc, auem sub alio Rege conspectam quatuor capitibus insignem, lætissimumq; frugum omnium prouentum subsecutum. D

VER ET HYEMS.

SVnt qui per uenientem Gruem, tempus uernum, per abeuntem, hyemem significari tradant: quandoquidem ea ales omnino est ueris & hyemis nuncius, modò ueniens, modò recedens, propterea quòd calorem & frigus peregregiè præsentiat. Itaq; cùm frigus ingruit, altè sublata uastum quid inclamat: cùm uerò clementius est nacta cœlum, per interualla uocem emittit, & taciturna propémodũ allabitur. atq; ita uel ex accessu, uel recessu, & ex earum uoce, nunc ueris, nunc hyemis admonemur.

DE MILVIO. E

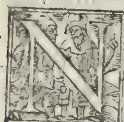

NE uerò picturæ desint, ex quibus temporum qualitates indicentur, cùm æstatem cicada, autumnalem uindemiam epops, brumale tempus alcyone, uer cuculus, luscinia, & aliquot aliæ, aduolat huc Miluius, in huiusmodi ipse quoq; hieroglyphicorũ caueã includendus.

VERNVM TEMPVS.

ERat enim Miluius ipse quoq; uerni tẽporis hieroglyphicũ, propterea quòd ales ea uerno primùm tempore incipit apparere, certissimumq; sit eius nuncium. Vnde etiam prouerbium emanarit, Miluijs procumbere: quia scilicet pauperum sit mos, hyeme iam desæuiente, qua male semper afficiuntur, aduentantibus Miluijs procumbere eo genuum cultu, quo Reges coli solent, ut apud Suidam legas. Aristophanes ait, eo apparente contrarium autumno tempus ingruere, adesseq; tondendi opportunitatem. Nomen autem illi ἰκτῖνος apud Græcos, ab aduentu, quòd tanto scilicet desiderio expectatus accedat. Hanc autem loci temporisq; cognitionem sacræ etiam nostræ literæ per Miluium ostendunt, in quibus habetur: Miluius in cœlo non ignorat tempus suum: Turdus & hirundo & ciconia, tempus ipsæ quoq; aduentus sui obseruauere, populus autẽ meus iudicium Domini non cognouit. F

LOCVPLES.

SVnt qui locupletem hominem, latisq; agrorum possessionibus ditissimum, per Miluij uolantis hieroglyphicũ significari tradant: siquidem is dum prædam enancíscitur, spatiosissima aëris interualla uno oberrat impetu, quasi latifundia descripturus. In huiusmodi significatum Iuuenalis Satyra nona:

Tot Miluis intra tua pascua lassis.

Et Persius prius dixerat:

Diues arat Curibus quantum non Miluus oberret.

RAPACITAS.

SEdenim Philosophi antiquiores illi qui doctrinã ab Ægyptijs magna ex parte mutuati sunt, deq; hominum moribus per palingenesiæ figmenta disserere, cuiusmodi est Plato, quiq; eum secuti sunt Plotinus & Harpocration, Boëthus & Numenius, rapacitatem per alitem huiusmodi intelligi tradidere, homi-

nesq;

A nescq́ eos qui auaritiæ studuissent, promptiq́ semper ac parati ad imbecilliorũ expilationes, & rapinas, & uiolentas tyrannides fuissent, in Miluios ac lupos cõuerti, ut Socrates, Phædone, disputat, abireq́ omnia in ea genera opinati sunt, quorũ in uita moribus similes fuissent. In diuinis quoq́ literis Miluus pro grassatore prædonéue ponitur, Psalmo, ubi secundum Hebræos haberi ait Eucherius, Milui abies domus est. Aristophanes ad hanc alludens rapacitatẽ, ἰκτῖνα dixit παντόφθαλμον ἅρπαγα τρέφων, aliturus omnituum ac rapacem Miluũ. Admiratur Plinius rapacissimam & famelicam semper auem, nihil rapere unquam ex funerum ferculis, quæ ueteres erant ad sepulchra afferre soliti: persuasi scilicet defunctorum animas eundem tenere sensum, & ijsdem affici uoluptatibus, quę unicuique, dum uiueret, placuissent. Addunt & aram Olympię, quam alites huiusmodi nunquam infestarint. Idem sacri sunt apud Britannos, non enim Miluium ijs occidere licebat.

NAVIGATIO.

SVnt qui nauigationem, sunt qui gubernandi rationẽ ex Miluij uolantis hieroglyphico significari tradant, propterea quòd multorum sit opinio, ait Plinius, didicisse homines ex Miluijs temonem nauibus immittere, quippe cùm obseruassent Miluium cauda modò hac, modò illac flexa, uice claui uolatus sui cursum dirigere, natura scilicet in liquido cœlo monstrante, quod opus facto esset in humido profundo.

B

AD CORNELIVM MVSAEVM PRAESVLEM BITONTINVM, DE IIS QVÆ PER VVLTVREM SIGNIFICANTVR, EX SACRIS ÆGYPTIORVM LITERIS.

INterrogasti me, Præsul honoratissime, quænã illa sit Vultur mea, quã libris editis Germani quidam ex Horo Niliaco à me latinam factam diuulgarunt. Sed enim scias me olim Romæ dedisse eam videndam clarissimo Alberto Pio Carporũ principi eruditissimo, verùm ex eius scrinio, vnà cum aliquot alijs huius notæ scriptis à nescio quo laborum alienorum suppressore ablatam, & in Germaniã asportatam. Cuius facti indicium est, quòd docti quidam viri, cùm opusculum id legissent, Hori esse arbitrati, scriptis prodidere, Horum Apollinem de sacris Aegyptiorũ literis à Io. Petro Valeriano latinum factum. Ioannis autem Petri mihi est peculiare nomen (cur enim id inficiar?) priusquam M. Ant. Sabellicus præceptor meus id Venetijs in Pierium immutasset. Sed Horus Apollo à me non est conuersus, frequenter verò in scriptis huiusmodi citatus: argumenti enim huius alios etiam autores eosq́ multos habui. Utcunq́, ea deperdita lucubratione, alteram reparaui: ablati enim illius reliquijs archetypi toto pluteo dissipatis, hanc priori illi non absimilem informaui, quam tibi dono darem, qui aliquid ex hoc meo argumento lecturũ te libenter significasti, quod quidem summæ tuæ erga me humanitati potius, quàm vlli studiorum meorum merito attribuerim, & tamen in ijs aliquid est, vnde huiusce generis lucubrationes tibi fortè minimè displicituras mihi confingam: siquidem ego libentissimè, hinc occasione qualibet arrepta, vt hac parte videre poteris, ad nostræ pietatis doctrinam, diuinarumq́ literarum interpretes me conferre soleo. Ex ijs verò tam multa excerpsi, vt profiteri valeam, autorem alium neminem meo huic argumento, quod multis iam commentarijs auctum est, plura suppeditasse. Neq́ enim ego unquam impurum nonnullorum ingenium approbaui, qui dum politiores haberi volunt, sacras

nostrorum literas, vtpote squallorem, quod vnum obijciunt, quendam præ se ferentes, attingere D
pertimescunt: sed enim in ea semper sententia fui, nullam esse lectionem quæ plus afferre pos-
sit eruditionis, quàm sanctorum hominum qui diuina tractant, institutiones. Nam si artium
ferè omnium liberalium finis deniq; est, vt veram edocti rationem, bene honesteq; viuere adla-
boremus, fateor me, quantulumcunq; hoc studiorum genere assequi licuit, non plura, neq; ad-
mirabiliora ex quibusuis disciplinarum quarumcunq; magistris exhausisse, quàm ex mysterio
rum, quæ ad pietatem nostram faciunt, interpretibus, siue rerum naturam, siue morum synce-
ritatem, siue quæ ad veritatem, & Dei Opt. Max. cognitionem pertinent, inspexerimus. Sed
ego imprudens, qui hæc tibi commemorem, qui tandiu, tam diligenter, tam assiduè in omnium
doctrinarum lectione versatus es, quiq; alios hæc per doctissimas conciones tuas, tam doctè, tam
eleganter, tam copiose doceas potius, quàm à quoquã doceri possis. Idcirco his omissis, ad rem ip-
sam, quam, qualiscunq; sit, recognoscere cupis, accedamus.

DE VVLTVRE.

E VOLVCRVM genere nullã omnino Vulture magis admiran E
dam inuenias, siue peculiares in eius uita, & ab omni uulgo se-
motos mores, siue conceptum, partum, educationemq; alitis, si
ue excellentes quasdam ingenij dotes, siue significata uaria per
eam in picturis, in portentis, in dicterijs posita cõsideres. Neq;
illa quidẽ plebi obuia & unicuiq; exposita, sed magnis regibus
atq; dijs accommodata, ipsis etiam philosophis, ac peritissimis theologis explo
rata: per huius nanq; simulacrum hieroglyphicúm ue, annum, matrẽ, siue, ut a-
pud Ammianũ est, naturæ uocabulum, mundum, intuitũ aut speculationẽ, ter-
minum, hæredipetam, stragem, præsagituram, miserationem, iustitiam, liuorẽ,
Pallada, Iunonem, & quædam alia, ueteres significabant.

ANNVS.

QVoniam uerò ex ea præcipuum erat anni significatum, qua ratione sit id
receptum, operæprecium fuerit explicare. Vultur, ut apud Ægyptios ha
betur, trecentos eos quinq; & sexaginta dies, quibus annuũ conficitur tempus,
ordine mirifico dipartitur. Nam cùm annum Ægyptij per tris tantùm qualita- F
tes metirentur, uer quippe, æstatem, & hyemem, quæ singula tempora centum
uiginti diebus constare uoluerunt, ac uti Theopompus ait, hyemẽ Saturnũ, ęsta
tem Venerẽ, uer uerò Proserpinã appellabant: quinq; insuper dies addiderant,
quos intercalares uocitabant: Vultur uerò ad eiusmodi partitionem anni accõ-
modata, cumprimùm concitata fuerit ad conceptum, qui fit à uento, quinq; con
tinuos dies sine cibo & potu consumit in eiusmodi initu, natura in uentum ada
perta: mox centum & uiginti dies prægnans manet, totidemq; diebus pullos e-
ducat: reliquos CXX. dies immunis est, suarumq; tantum rerum satagit, neq;
prægnationi, neq; educationi intenta. Summotis itaq; intercalaribus, ad anti-
quiorem illam rationem trahere possumus supputationem illam Xenophontis
libro qui περὶ προσόδων inscribitur, ubi sex mancipiorum millia, si singuli singulis
diebus obolũ lucrifaciant, unoquoq; anno hos sexaginta talenta uectigalis alla-
turos: sic enim CCCLX. dies in unius anni tempus uidetur enumerasse. Sed ne
quid, quod uel utile uel delectabile esse possit, prætereamus, super horũ quinq;
dierum, qui anno superant, argumento fabella fertur, quemadmodũ Rhea cum
Saturno clanculum rem habuerit, idq; ubi Sol explorasset, imprecationibus de-
uouerit

A uouerit, néue mense, néue anno páreret. Mercurium uerò deæ amore captũ hoc inisse consilium, ut opem laboranti ferret: Lucinam quippe Deam talorum ludo illectam detinuisse, atq; ita ab sexagesimo quoq; die lucem unam interuertisse, donec dies sibi quinq; cõparasset, quos anno uertente certis illis temporibus elapsis, immunes, liberos, exemptosq;, cum nusquã nomina dedissent, ad anni supplementum accõmodaret, factumq; ita est ut per huiusmodi dies Rheæ facultas pariundi fuerit. Hos intercalares Ægypij habent, Deorumq; suorum ad scribunt genethliaco. Ferunt uerò die primo Osirim, rerum dominũ futurum, editum: secundo Aruerin, quem Apollona, & seniorem Horum nonnulli uocant: tertio Typhona, uerùm hunc intempestiuè, neq; proprio meatu egressum, sed ex disrupto latere: quarto Isim: quinto Nephthen, quam nonnulli finẽ, uel potius interitũ, alij Venerem, alij Victoriã appellarũt. Satis hæc ad intercalares dies quinq;. Quid uerò sibi de dijs quinq; cõmentum uelit apud Plutarchum, quærere licebit. Neq; uerò hîc numerũ illum CCCLXV. cœlorũ, cuius principem Abraxan Basilidis deliramenta constituerunt, curiosius prosequar,
B ne rem tam seriam inanibus & ridiculis fabulis infarciã. Illud addam, quantũ ad anni rationẽ pertinet, quod Vmbricio teste Plinius scribit, Vulturẽ oua XIII. párere, quod adinstar totidem Lunę coitionũ accipio, quę per uniuersum annũ potissimum obseruantur. Porrò annus etiam apud Persas in dies CCCLXV. describebatur, eaq; de causa igni illi suo, quem sacrũ & æternũ uocabant, totidẽ sacerdotes iuuenes instituerãt, qui canentes, ignem quaqua gestaret, sequerent.

ANNORVM CENTENA.

Annum itaq; per Vulturem apud Ægyptios significari non leui de causa, manifestum est. Ab hoc aliud sequitur hieroglyphicum, ut per eandem alitem uel senio confectam, uel demortuã, centum annos intelligamus: eam enim augures magna semper religione sunt obseruare soliti, ac per singulas uultures annorũ centena totidem portendi tradiderũt: duodecimq; illas quas Romulus obseruauit, imperiũ Romanũ ad MCC. annos duraturũ ostendisse: quod obseruatũ à Vectio tradit Varro: exceptũ mox à Censorino, qui circiter millesimo ab urbe cõdita anno claruit: quod ita postmodũ euenisse, fœda ac miserabili totius Italię clade, quodq; acerbius est, totius literaturæ interitu, satis cõstat. Nam
C quo tẽpore capta est urbs Roma, & in ciues omnes occidione aut misera captiuitate sæuitũ à Genserico, qui dolose seruis impositis eam occupauit, anni circiter MCCVIII. ab ea cõdita numeranť, ut Paulus Diaconus in ijs quæ addidit Eutropio, neq; non Orosius recensent, peneq; tunc perijt Romanũ nomen. quare Vectij quadrat interpretatio, tametsi hanc Romani imperij ruinã nõnulli properantius annis aliquot accipiũt. Sub Athalarico tamẽ (ita in nũmis nomẽ eius inscribiť, nõ Halaricus) qui Vrbẽ quatuor & XL. annis antea inuaserat, Imperatore Romano incolumi, nõ extinctũ, sed ualde attritũ Imperiũ est. Neq; sum nescius, Imperij speciẽ quæ ab Augusto inceperat, in Augustulo finitã, qui metu Odoacris, qui totam Italiã sibi armorũ ui subdiderat, perterrefactus, purpuram Imperatoriam spontè abiecit, maiestatemq; illam deposuit, barbaro tyranno tota rerũ concessa potestate, quod fuit anno ab Vrbe condita circiter MCCXXIX. à C. Cæsare DXVII. à salute nostra CCCCLXXV. Sanè dignitas hæc apud nostros, occidentales scilicet, ad CCCXXX. annos non resumpsit purpuram, quam omniũ primus Carolus Magnus ab interitu propémodum uendicauit. Eò uerò tunc miseriæ redacta est Ro. maiestas, ut Odoacer ipse de

Roma Odoacria uocanda cogitarit, quò nominis etiã Romani memoria abo- D
leretur: factumq; omnino fuisset, nisi qui melius aut piè magis sentiebãt, persua sissent Regi, maiorem illi apud omnes gloriã futuram, Romam domitã, quàm Odoacriam instauratam. Neq; uerò prætereundum est, in nostrarũ etiam miseriarum memoriã, quod rerum scriptores prodidere, Octauiano etiam primo Consulatu augurium captanti duodecim se Vultures, ut Romulo ostendisse: atq; iam ex eo tempore, anno quippe uitæ XX. ad monarchiam aspirabat, quæ longa annorum serie ad nos usq; permanauit, si non Imperij uiribus, saltem titulo tenus, & licet aliquando interrupta, in eundem tamen titulum postmodũ restituta, prout temporum uicissitudines permisere. Quorum quidem temporũ historias si perpenderimus, ad annos circiter MCC. ab Augusto, inueniemus Pontificũ totiusq; Senatus decretis magnũ id Imperij nomen abolitum, perq; annos multos adulterinã fuisse Imperatoris nuncupationem. Quanquã ne tam uenerabili titulo defraudaremur, aliquot pòst annis, sanctissimo Gregorij V. Pont. Max. decreto, noua quadam ratione ansa prębita est, ut ea maiestas per Electores certos conseruaretur, cuiusmodi suffragiorum ratione post Othonem, E
Othonis secundi filium, primus omniũ Henricus Imperator declaratus. Quorum electio ita aliquando despicatui habita, ut Othocarus Bohemiæ Rex uocatus ab ijs ad Imperium capessendum, ultro contempserit, qui pluris Bohemiæ Regem esse existimaret, quàm Romæ Imperatorem: atq; illi tandem ad Rodolphum Habsburgi Comitem, qui Magister curiæ Othocari erat, deuenere. Sed ne longius ab instituto nostro recedamus, qualiacunq; hæc fuerint, illud inter hæc obseruatione dignum mihi uidetur, ter iam hanc annorum MCC. supputationem, tribus in maximis imperijs, æquo propémodum temporis sui curriculo, insignes admodum rerum mutationes adduxisse. Primam à Romulo ad Gensericum, siue quis ad Odoacrem maluerit, secundam ab Octauiano Augusto ad Fridericos, tertiam Constantinopolitanã, à Fl. Constantino ad Constantinum eum, qui oppressus ab Othomano Turcarũ duce, uitam & imperium finiuit, qui etiam eiusdem nominis matrem habuit cum imperij conditore. Nam inter duos hos Byzantij principes anni mille centum supra unũ & nonaginta decurrerãt. Neq; obstat quod à Valente mathematico inspecto urbis horoscopo prædictum sit, imperiũ id ad annos DCXCVI. duraturũ, quia post eam an- F
norum summã qualescunq; fuerint Principes siue uiri siue fœminæ, à Maximi tamẽ Constantini institutis pendẽre uidebantur. Sub Turca uerò longè alia imperij forma, longè aliæ leges, longè alij ritus superinducti. Itaq; cur annorũ centena per singulas Vultures significarent, inde sumptũ, quòd eas ad centũ usq; annos uiuere cõpertũ est apud antiquiores, quibus astipulatʳ Ambrosius. Nunc reliqua huius imaginis hieroglyphica aggrediamur.

MATER SIVE NATVRAE genius.

CVm ergo in genere Vulturum mas nusquam inueniatur, omnes autem fœminę sint, utpote quę ex uento cõcipiant, manifestũ est cur Ægyptij sacerdotes per eam alitẽ uropygio surrecto, atq; ad Aquilonem uerso, matrem aut naturam ipsam intelligerent: mater siquidem fœmineũ est animal. Vultur enim, uti dictũ, tempore cõceptus appetente, quod

per

A per quinq; dies illos quos suprà memorauimus, producitur, natura in Aquilo-
nem, ut Ægyptij tradunt, in Eurũ, ut Plutarchus, exporrecta adapertaq; ab eo-
dem initur, non secus ac plantæ Zephyris genialibus iniri traduntur. Sed e-
nim hîc dissimulare nõ possum nonnullorũ imprudentiam, qui Horum Apol-
linem citant nouo uerbo ὀργύζω conficto, ultimoq; Hori capite appellato uerba
etiam infarciunt, ὅταν ὀργύζῃ πρὸς σύλληψιν ἡ γὺψ, cùm in codicibus manu scriptis, ijsq;
plerisq; quos euolui, non ὀργύζῃ, sed ὀργάζῃ scriptũ reperiatur: uti etiam aliquan-
to pòst de ceuente uacca, cap. πῶς ἀκολώ, ἐπεὶ δ' αὖ γὰρ ἡ θήλεια ὀργῶσα πρὸς σύλληψιν ᾖ. ὀργᾷ δὲ οὐ
πλεῖον ἢ ἐφ' ὥρας τρεῖς. Quæ porrò de Vulture apud Horũ habentur, undecimo in
impressis capite sunt, non ultimo. Perdurat uerò Vultur quinq; eos dies perti-
nacissimo ieiunio macerata, tale est eius in concipienda prole studium atq; cupi
ditas. Neq; quidem negarim alia etiam esse uolucrum genera (ὀρνέων enim, non
γυπῶν, in castigatis Hori codicibus legitur) quæ uel inter se, si mas non adsit, fœ-
minæ æquè saliant, & mutua libidinis imaginatione concipiant, uel ut nonnulli
arbitrati sunt, ipso puluere in naturam ui pruritus attracto, cuiusmodi sunt co-
B lumbæ, gallinæ, perdices, anseres, & uulpanseres, quarum tamen oua irrita, mi-
nimeq; prolifica sunt, ad cibi tantùm usum facientia, minora reliquis, ac minus
iucundi saporis, cæterùm magis humida. Tertullianus: Et gallina, ait, sortita est
de suo parere, sed Vultures fœminas tantùm parere aiunt. Oua huiusmodi,
quia ut pleriq; omnes asserũt, ex uento generantur, & zephyria, & hypenemia,
quasi subuentanea dicere uelint, appellantur. Eos uerò non audiendos dicit Ari
stoteles, qui dicunt, uere tantùm hæc fieri, incubatione derelicta, cùm & iuuen
cæ expertes adhuc coitus ea pariant. Cæterùm idem autor, qui subuentanea om
nia infœcunda esse uult, in quodam auiũ genere existere simile piscibus, sponti-
na oua ad fœcunditatem progenerantibus, nõ inficiatur, quod nimirũ de Vul-
turibus in primis fertur. Eas porrò autor is quoq; uolare uersus Austrũ, atq; ita
ab Aquilone iniri, prægnantesq; fieri tradit, perq; tres annos parere: quod etiam
apud agricultores Constantini legimus. Apud Hesiodũ οἰωνοὶ interpretes aiunt:
Vultures, quarũ oua subuentanea sunt, absq; maris copula, neq; alia earum ge-
neratio reperitur. Neq; desunt interpretes etymologici, qui dicant οἰωνὸς quasi
C οἰωὸς, quòd οἶος ᾠὸν sibi sit, quippe qui sine maris auxilio ex uento cõcipiat. In cu-
ius quidem fœcunditatis cõmendationem illud addere nõ incongruũ est, quòd
non intra suum tantùm genus ea felicitas continetur, sed proficua quadam ui ad
aliorum etiam beneficium celebratur. Penna siquidem uulturina subiecta pedi
bus, adiuuat parturientes. Id uerò quod de Vulturum huiusmodi conceptu fer
tur, ne quis fabulosum putet, inter quadrupedes etiam equas aliquot ex uento
cõcipere Probus ex comperto refert, quod & D. Augustinus, diuinarum huma
narumq; rerũ peritissimus, affirmat: & uelocissimos ex eo genere iugales apud
Homerum comperies haudquaquã fabulose dictum. Basilius Magnus ex hoc
omnibus animaduersum cupit, ut cùm nostrum arcanum nonnullos homines
irridere conspexerimus, quasi fines naturę cancellosq; egrediatur, quòd fieri nõ
posse contendant, ut uirgo pariat, uirginitate ipsius integra, illæsa atq; inteme-
rata persistente: contemplari debere nos, Deum exempla pleraq; iam inde ab ini
tio præmisisse, ex ipsaq; natura rerum semina quædam conspersisse, unde posset
unusquisq;, ubi quod alta iam mente conceperat, effecisset, talibus mirabilibus
fidem adhibere, atq; ita ijs occurrere uoluisse, quorũ stupor, ne dicam, an peruer
sitati, nihil quicquã aliud persuadere queas, quàm quod uel manibus attingũt,

uel oculis assequuntur. Hinc ait Ambrosius, neminē subuentaneo Vulturis au- D
dito conceptu, rerum naturalium scriptoribus refragari: cum uerò uirginem diuino afflatam numine peperisse audierint, risum inceptare. Tangit hoc idem Adamantius, ubi Celso respondet, duplex Almę significatum ex Hebræorū interpretatione obiectanti. Sed enim de intacta uirgine, non autem de adolescentula (quod Theodotion Ephesius & Aquila Ponticus intelligendū frustra conantē persuadere) prophetatū est priusquàm in Babylona fieret populi trāsmigratio, hoc est, anteaquā Medi & Persæ principatū inuaderent. Reddita autē sunt hæc in sermonē græcū ab ipsis Iudæis multùm ante tempora aduentus Domini nostri, ut nulla relinquatē suspicio, inquit Irenæus, ne fortè morē nobis gerentes Iudęi, hęc ita sint interpretati, qui quidē si cognouissent nos futuros, & his testimonijs usuros quæ sunt ex eorū scriptis, nunq̄ & hæc & monumenta prophetarū reliqua comburere dubitassent. Venerunt igitur in Latinorū manus græco sermone translati Hebræorū libri multò antequā Romani Iudæos in potestatem redegissent, Macedonibus quippe adhuc Asiā possidentibus. Ptolemęus enim Lagi cupiens bibliothecā, quā Alexandriæ struxerat, illustrib. scriptorū omniū E
monumentis implere, ab Hierosolymitanis petijt fieri sibi copiā ut eorū libri in græcū sermonē transferrentur. Illi, qui tunc Macedonibus parebant, Septuaginta uiros ex primoribus, & utriusq; linguæ cognitione præstantibus, ad Ptolemæū miserūt: qui ueritus ne, si inuicē cōsultarent, ueritatē absconderēt, eos omnes in singula contubernia separauit, iussitq; ut unusquisq; pro se librū eundē transferret, eoq; in libris singulis ordine seruato, opereq; perfecto, omnibus mox conuocatis, & per libros singulos interpretationē suā unoquoq; eorū proferente, ita omniū sententiā eandē esse constitit, ac si ab uno tantū traductiones omnes emanassent. Neq; tamē ignoro esse qui rem aliter gestā narrent, & Pentateuchū tantùm à LXX traductū cōtendant, & nō separatos, sed unanimi concordia sententiā unoquoq; suā proferente. Sed ego & Irenęo, & antiquis alijs potiorem adhibeo fidem. Quare non est ut calumniatores, Almā, iam excogitent loco uirginis legitimi nominis, & à tot eruditis agniti, substituere contendant. Plurimùm uerò (ut ad Vulturem redeamus) indignatur Adamantius, plerosq; adhibere fidem historicis philosophisq; hæc de Vulture & alijs aliquot animantibus, quæ sine maris coniunctione concipiunt, indubitatò tradentibus, & Deū F
negant qui hæc in aliquot alijs animalibus facit, posse etiā in hominibus idem, ubi adlibuerit, facere. Et Græcorū pleriq; credūt homines primùm ex limo procreatos: nos nō credemus ex dimidia humanæ substātię parte, iussu Dei, imò eo de se ita statuēte, fieri potuisse, ut IESVS ex eo filius nascereť? Esto igiť Vultur documēto nobis, ne mysteriū illud sacrosanctū, unde uera salus, ueraq; felicitas nobis obtigit, fabulosum fuisse uel minimùm quidē suspicari unquā in animū inducamus.

MISERATIO.

AD hęc Ægyptij sacerdotes miserationem per Vulturē femora sua rostro proscindentē exprimebant: illa enim centū & uiginti diebus, quib. in filiorū educatione detinetur, nunquā ad prędā longius prouolat, uni illi curæ intenta, ne pullos deserat, deq; propinquo tantùm quæ fuerint in promptu conuenatur. Quòd nisi aliud quicquam suggeratur occur-

rátue

A rátue,quod filijs in alimentū paret, ipsa suis femoribus rostro uellicatis sanguinem ciet, quem filijs exugendū præbeat: tanta curat charitate, ne illi uictus egestate deficiant. Sanè uerò factum hinc crediderim, ut maiores nostri, cùm incomparabilem prorsus Assertoris nostri miserationem, qui pro salute nostra sanguinem suum profundere non dubitauit, alitem hanc, non autem Pelecanem, in sacrosanctæ crucis apicem, ea femorum uellicatione spectandam popularium omnium oculis erexerint. Nam quamuis omnino per Pelecanem incredibilis erga filios amor hieroglyphico longè alio significetur, nusquā tamen apud antiquissimos rerum scriptores, qui saxū hoc euoluerunt, legimus auem aliā, quàm Vulturem, femorū suorū uellicatu pullos suos pascere consuesse. Phœnicem tamen & ipsum uellicare femora, sed, ut suo loco disputatur, non ut eo filios alat, quos nullos habet, sed ut ex eo fuso uermiculus ille oriatur, qui mox exeat in Phœnicem. Alia uerò ratione mortem oppetere Pelecanem, ut filios sospitet suos, Ægyptij tradiderunt: de quo quid illi tradiderint, suo disseruimus commentario.

IVSTITIA.

B HErodotus Vulturē ab Hercule pro iustitiæ symbolo habitam tradit, quòd ea iustissima omnium auium, quæ uolatilibus uescantur, iudicetur: eaq; de causa semper apud eum magnæ æstimationis fuisse, lætariq; solitum cùm inter res agendas Vulturem aspexisset. Vultur enim nihil quod uiuit attingit, nec animatum quicquā interficit, quod accipiter & aquilæ faciunt: cadaueribus uerò contenta, nullius unquā auis pastione pollui uisa est, ut Ægyptij obseruauere. Eadē fructus nunquā lædit, nec ulla in re animali cuiquā mansueto nocet. Quare mirū uidetur quod traditū est à Dionysio, aquilarū pullos, quorū nidus erat in Palma quę Tarquinij Superbi regię incumbebat, dum parentes absunt incursu subito à Vulturibus discerptos. Sed id uidetur ea præcipuè de causa diri prodigij loco habitū, quòd cædes ea ab animantis genere profecta sit, quę in animatum animal sæuire minimè cōsuerit. Vtcunq;, nō immeritò innocentes Vultures ait Hermodorus Ponticus apud Plutarchū: nam & ab ijs quæ maximè nocere soleant animantibus, mortale genus liberāt: ex uolucribus enim in auxilio contra serpentes primam aiunt esse Vulturem: corq; eius alitis habentem, tutū
C esse nō solùm à serpentum impetu, sed etiam à ferarū & latronum periculis: & ut aliquid omnino dicant, à regum etiam indignationibus incolumem euadere.

DESIGNATIO.

ALia quędā ex Vulture hieroglyphica cōmenti sunt Ægyptij sacerdotes, ex ijs quæ ab ea plurimùm fieri obseruarūt. Nam scopū, siue locum quô quis tendere designarit, per eam alitē altè uolantem expressere, propterea quòd Vulturem supra reliqua omnia animantia acutissimo uisu præditam asserebant: atque oriente Sole occasum uersus aspicientem, decedente uerò ad orientem spatiosissimis quantumlibet interuallis esculentū, quod usui suo competit, prospectum enancisci, unoq; ad id uolatu quasi sagittam ad scopum ferri. Quin etiam, ut D. Hieronymus attestatur, transmarina cadauera sentiunt. Sunt autem qui uisui, sunt qui odoratui, quo sagacissimè pollent, rem adscribāt: sed utcunq; hoc ab ingenijs hominum disputetur, illud satis cōstat, Ægyptios intuitū ea loci designatione, in remotissimas quantumlibet partes, per Vulturis hieroglyphicum significasse.

TERMINVS.

QVin etiam circumscriptū terminū per eiusdem alitis picturam intelligi uole

bant, propterea quòd, si conflictus usquam futurus est, locum ipsa præscribit, u- D
bi acies concursuræ sunt, & pugnam inituræ, quo septem antè diebus, ut Ægyptij tradunt, ut alij, triduo tantùm præuolant. Hinc illud apud Plautum, Truculento, de cœnipeta Dynarchus ait: Iam quasi Vulturij triduo prius prædiuinãt quo die esuri sint.

PRÆSAGITVRA.

AB hac uerò præsagiendi ui, quòd tot ante dies ubi strages futura sit præsentiũt, ijdem sacerdotes Ægyptij præsagiturã ex Vulturis simulacro significabant: ijdemq; asserunt, consuesse priscos Reges belli tempore exploratores dimittere, qui obseruarent in quã nam exercitus partem Vultures imminerent, inde cõmonefacti stragem ibi futuram, ubi earũ alitum grex frequentior incubuisset. Quæ quidem huiusmodi alitis prouidentia redigit in memoriã mihi, quòd Hermes astronomus eum qui Vulturis cœlestis afflatũ ab horoscopo sortitus fuerit, sapientẽ & prouidũ in negotijs obeundis futurũ asserit, imperiumq; suum, nam & Regem fore pollicetur, ualido munimine, animoq;, consilio & prouidentia optimè ualiturũ. Quòd si priuatę uitæ fuerit, pecuniosum omnino futurũ, multos eius auspicijs bene res gesturos, magnasq; diuitias comparaturos. Præter hæc etiam asserunt, futurũ eum militum ductorẽ, cui Vultur uolans in horoscopo feliciter affulserit, eundemq; magnis semper negotijs deditum honoratissima quæq; modò in hanc orbis partem, modò in illam appetiturũ, quò nomẽ in longinquas regiones extendat, populosq;, ciuitates & regna extera ditioni suæ subijciat, cui libenter omnes, tanquam Indi Augusto, inseruiant, & studijs omnibus obsequantur. E

HAEREDIPETA.

IVniores hæredipetã, mortuorũ quippe bona captantem, per Vulturem significari tradunt: unde mordax apud Senecã dictum: Si Vultur es cadauer expecta. Huc etiam allusit Martialis epigrammatarius:

Cuius Vulturis hoc erit cadauer? F

In primis uerò diuinæ literæ neq; aquilã neq; Vulturem mensis inferri uolunt. Hîc Adamantius illos in ijs nominari putat, qui alienis mortibus incumbũt, qui arte fraudéue testamenta subijciunt, uelut mortuorũ cadaueribus inhiantes, propterea quòd his auibus semper mortuorũ, ait, corporum cibus est, & ex cadaueribus nutriuntur & uiuunt. Ea uerò de causa profanæ sunt in diuinis literis, ut ait Hierosolymitanus Hesychius, quòd per eas homines intelliguntur, qui rixis & bellis gaudent, ut cadaueribus, uisceribus quippe miserorum & atro sanguine depascantur, cùm minimè oporteat hominem contemplationi deditum, aliorum casibus pasci & enutriri.

FVNVS.

SVnt qui Marti Vulturẽ dedicatã asserant, quòd diuerso ab alijs ingenio prædita omnem uiuentiũ consuetudinẽ abhorreat, studiumq; omne suũ circa huiusmodi cædes intẽdat, atq; demũ funesta omnia hieroglyphicè significet. Sanè cùm natura omnia in sese recipiat, sitq; decidentiũ omniũ receptaculũ, Vulturq; uti

A uti sæpe dictum, naturam excribat, non mirum si quæ sponte cadauera nanciscatur, tam pro naturæ quàm funeris signo accepta est à ueteribus. Olim autem apud Iberos Vultures erant pro sepulchro, sicut apud Hyrcanos, Canes, ob id dicti sepulchrales. De Iberis ita Sillius XIII.

Tellure, vt perhibent, is mos antiquus Ibera,
Exanima obscœnus consumit corpora Vultur.

De his Virgilius dixit: Alitibus linquere feris. De his Homerus, οἰωνοῖσί τε πᾶσι. De his Octauianus Philippensi prælio cuidam suppliciter sepulturam precanti respondit, Iam istam in uolucrum potestate fore.

PEREGRINVS.

SVnt qui peregrinũ hominem & ignotũ omnibus, hieroglyphicè per Vulturem aptè significari dicant, propterea quòd multæ Vultures exercitũ sequentes repentè apparere soleant, uolatu semper ob raritatẽ prodigioso, & tamen unde, cõstet nemini: quapropter eos ex diuerso orbe nobis incognito aduolare pleriq; putant, argumento, quòd nemo, ut Herodotus Brysonis rhetoris pater asB serebat, nidum Vulturis uidisset. Illæ sanè in excelsissimis & inaccessis rupibus nidificant: & quanquam difficulter nidum aut pullos eius alitis uideris, aliquando tamen uisos tradit Aristoteles.

CONCVPISCENTIA.

QVòd uerò Poëtæ fingunt eam Tityi iecur abrodentem,

Per tota nouem cui iugera corpus, ut apud Maronem legere est,
Porrigitur, rostroq; immanis Vultur obunco
Immortale iecur tundens, fœcundaq; pœnis
Viscera, rimaturq; epulis, habitatq; sub alto
Pectore, nec fibris requies datur vlla renatis,

ab Ægyptiacis cõmentis haudquaquã dissimile est. Anima enim, ut Philosophi Poëtæq; ueteres cõmentantur, in portionem rationis participem unam, & rationis expertem alterã dispertitur. Sedenim quæ rationi adglutinata est portio, supra sensum & sensibilia sublata, quanto potest luctamine, tanquã Vulcani congressum effugiat Pallas, semetipsam sibi asserere meditatur: quæ uerò aliena est C à ratione brutis proxima, temerè omnia uel appetit, uel concitat. Appetentis autem uim totam in hepate Philosophi pleriq; constituunt. Quare quòd concubitus illegitimos Tityus appetierit, iecur ab alite rodi fingitur, siue ea Vultur, siue, ut alij quidam, aquila sit, quę illud abrodat. Vtcunq;, noctu ait Hesiodus tantùm accrescere, quantùm die fuerat absumptũ, propterea quòd mentis agitatio noctu præcipuè uigescit, cogitationesq; & consilia noctu undiq; suggeruntur. Sedenim quia dictũ est superius, Vulturem odoratu sagacissimo ad putredinẽ deferri, cogitationis inquiunt nõnulli principiũ, motusq; omnis à corde profici scitur, qui quidẽ est uoluntatis fons, ut ex Homero & poëtis alijs tam Græcis q̃ Latinis accepimus. A corde igitur est quòd male habet iecur: itaq; Tityus ratione hac à Vulture laceratur. Sedenim Triclinius apud Pindarũ uiscera Tityi à serpentibus discerpi depasciq; dicit, quę quidem est Poëtarũ licentia nõ in his fabulis tantùm, uerùm etiã in historijs, ex cõmodo suo quæcunq; uoluerint uariare.

LIVOR.

NOnnulli liuorem ex hieroglyphico hoc interpretantur, eoq; spectare Tityanam Vulturem in appendicibus Virgilij,

Quæ semper lacerat, comestq; mentem,

Viuit pectore sub dolente vulnus, D
Quod Chironia nec manus leuarit,
Nec Phœbus, sobolésue clara Phœbi.

In quam sententiam alitis huius figmentũ Petronius Arbiter, Nicagoras, & Aristoxenus accepere.

DIVINA PROVIDENTIA.

QVòd deniq; Vulturem nonnulli Promethei etiam cordi abrodendo applicant, Ægyptiacę eruditioni longè accõmodatius est: Vulturẽ enim in mundi modum considerant. Cui picturæ illa etiam applicatur causa, quòd mundus celeri quadam uolubilitate uersetur, & cadauerum nascentiũ occidentiumq; perennitate pascatur: cumq; in corde sapientiæ sedem ueterũ pleriq; posuerint, alitis huius cor depascentis hieroglyphicum, ali sustentariq; mundum diuinæ sapientię prouidentia, quæ nec ipsa finiri nouit, nec mundus cessare ab eius alimentis uel tantillum queat, manifestissimo significat argumento.

CONSVMMATIO.

NEq; illud parui momenti mysterium est, quòd cùm perfectum quid in rerũ natura Ægyptij sacerdotes indicare uellent, Vulturem & scarabeum ponere consuerunt, utpote qui ex duobus his simulacris Palladem & Vulcanum, ut ipsi aiebant, intelligerent. Comprehendebant autem picturã hanc uno tantùm argumento, ex quo masculofœmineum, ut ita dicam, sexum significari profitebantur. Ita tamen imagines disponebant, ut si Vulcanũ significare uellent, scarabeum primò inceptarent, mox in Vulturem desinerent: sin Mineruam intelligi uellent, à Vulture principium sumentes, in scarabeum desinebant. Cæterùm quia primo statim obtutu noua hæc fortè uidebunť, ea latius explicabimus pro eorum institutione, qui nondum rerum naturalium sacris initiati sunt. E

PALLAS ET IVNO.

ILlud autem in primis non ignorari uelim, cœlo in superius & inferius hemisphærium diuiso, Ægyptios quod supra finitorẽ est Palladi consecrasse, quod uerò infra ab oculis semper nostris summotum, Iunoni dedicasse. Et quoniam cœlum ipsum muliebri genere uraniam, non ὀυρανόν, quod præcipuè etiam apud Arabes erat, uocitabant, utpote quæ Solis, Lunæ, stellarumq; omniũ mater haberetur, & Vulturem, ut sæpe dictum, omnino fœminam intelligerent, utrunq; itidem hemisphæriũ, quo cœlum constat uniuersum, per Vulturis hieroglyphicum exprimebant, atq; ita tam Pallada quàm Iunonem, simulacro Vulturis significabant. Quinetiã unicuiq; muliebri signo alitem hanc pro gestamine addidere, atq; ita demum unamquanq; Deam unius figuratione Vulturis intelligebant. F Vt uerò ad Vulcanum & Pallada reuertamur, mundum in uniuersum Ægyptij ex mare atq; fœmina constare profitebantur, solos uerò deorũ Vulcanum & Pallada masculofœminas asserebant, cùm tamen, uti castigatiores Hori codices habẽt, supra Vulcani caput scarabeũ, supra uerò Mineruæ, Vulturẽ statuere soliti essent. Atqui mundum ex scarabeo, qui tantùm mas est, ab eisdem intelligi suo ostendimus cõmentario: ex Vulture autem Pallada significari, quę supremũ est hemisphæriũ, ac muliebri sexu perhibetur, ut paulò antè dicebamus: atq; ita fieri ut Palladis & Vulcani opera, quicquid in rerũ natura cernere est, formã cõsequatur, & ad absolutã speciem redigať. Nam Pallas ingenio capacissimo freta, nihil nõ concipit, nihil nõ parturit: Vulcanus uerò eo quo pollet artificio optimè peritus, ignis sui accedente beneficio, omnia quæ fuerint dissoluenda li-

A da liquat, contrà uerò alia cogit in duritiem, firmoq; concretu peruincit. Atq; hoc illud est quod Maximus Tyrius principiū artis Vulcanum ab Homero dictum autumat: nam & quem ignem Prometheus furatus dicitur, Hesiodiani interpretes uitam uarijs artibus implicatam exponunt. Neq; secius in ijs quæ ad sapientiam spectant, de quo pòst latius dicemus, operatur.

ARS ET INGENIVM.

EA uerò de causa cōmenti sunt Ægyptij Vulturem adiungere Scarabeo, qua itidem fabulæ Pallada Vulcano matrimonio collocatā fingunt. Vsurpatū aūt à ueteribus maximè, quod in Orphicis etiam hymnis obseruatur, duas has uires in eadem substantia meditari, quarū altera contemplatur, quod munus est Palladis: altera præest corpori, quod ad Vulcanū spectat, easq; cognominibus maris & fœminæ nuncupare. Sedenim alij omniū hanc cœlestiū animorū prærogatiuā esse dicunt, ut utrunq; obeant munus, concipiendi quidem per cōtemplationē, quæ à superiori potestate eorū infundit̄ intelligentiæ: simulq; agendi in inferiorū corporum cura, quæ sibi credita regant, instruantq; qua ratione per
B afflatū datur, atq; etiā è periculis eximant, & sospite ualetudine tueantur. Vnde etiā Empedocles cùm se Deum iam effectū asseueraret, puerū & puellam esse se dictitabat, cuius hæc circumferuntur carmina, quæ rem attestantur:

Χαίρετ᾽ ἐγὼ δ᾽ ὑμῖν θεὸς ἄμβροτος, οὐκέτι θνητὸς
Ἤδη γάρ ποτ᾽ ἐγὼ γενόμην κούρητε κόρος τε.
Immortalis ego, haudquáquam mortalis habendus,
Sumq;, valete omnes, puer ecce, puellaq; factus.

Atqui etiam si rem ulterius scrutari uoluerimus, hominē, de quo apud Philosophos consideratio, utriusq; sexus esse cōperimus: unde quantū pertinet ad intellectum, nullū discrimē Socrates inter marem & fœminā discernebat, eandemq; uirtutem atq; docilitatem in utroq; deprehendebat: cœlestemq; illum nos etiam talem agnoscimus, cuius appellatione & angeli ipsi, & sæpe mali dæmones intelliguntur: cui nuncupationi nostræ etiā sacræ literæ adstipulantur, frequentissimumq; hoc apud Prophetas de bonis angelis, ac de malo etiā dæmone, qui nihil natura differt ab illis. In Euangelio scriptū est: Inimicus homo hæc fecit. Deniq;
C apud antiquos, quamuis duos hos tantū Ægyptij masculofœminas ducerēt, in deos omnes utriusq; sexus testimonia reperias. Quin etiā minimè cōmentitium est utriusq; naturæ homines inueniri, qui partē inter se utranq; peragant, cuiusmodi sunt populi supra Nasamonas, cōfinesq; illis Maclias, Calliphanis testimonio satis cogniti, ac in reliqua etiā Europa deprehensi, ne apud solos Lunenses hermaphroditū existimet annalium cōmentator Fenestella: seueraq; admodū lege cautū, ut quem mauelint sexū eligant, altero si abutant̄, capitali supplicio puniendi. Qui uerò hermaphroditi ex marmore facti passim reperiunt̄, facie quippe muliebri, mām̄isq; notabiliter tumentibus, aluo coxendicibusq; grandiorib. uirilíq; natura procacius excitata, ad superiorē intellectū referri debent. Huius imaginis simulacrū pulcherrimū Romæ apud Petrum Melinū uidi. Sed ut ad deos, de quibus agebamus, reuertamur, Ægyptij tum alia pleraq;, tum præcipuè liberorū procreationem, sententia à Græcorū fabulis aliena, inuentū esse aiunt Palladis & Vulcani. Atqui Scarabeus natos ex materia putida conformat, humiq; fouendam condit: Vultur ex halitu superioris aëris prolem suscipit: iuncta hæc hominem efficiūt, in cuius dispositā materiam animus immittitur cœlitus, dum scilicet embryon in matris utero coalescit. Porrò quòd Vultur & matris &

Palladis ſymbolum eſt apud Ægyptios, id in memoriã adducit, quod in diuinis D
literis mater ſæpe hieroglyphicè pro ſapientia ponitur, ut apud Solomonẽ Prouerbijs: Fili mi audi doctrinam patris, id eſt, Dei, & non diſcedas à lege matris tuæ, id eſt, ſapientiæ. Quòd uerò natã ex Iouis capite Pallada cõfinxere, ſciendũ eam pro intellectu Iouis accipi, in eiusq; prouidentia conſiſtere: quapropter in Mineruæ gratiam antiqua ſuperſtitione Sapientiæ templa, eaq; potiſsimum in arcibus, dedicabantur. De capite autem ueteres præcipuũ animæ regimen emanare iudicarũt, quod & alij poſtea multis experimentis cognitũ prodidere. Præterea ueluti caput ſuperior pars humani corporis eſt, ita æther, in quo regimen rerum, & totius prouidentiæ cauſa, uertexq; deorum, ut apud Euripidem eſt:

Lucidus hic terræ qui circumfunditur æther.

Nullo præterea matris beneficio genita Minerua, quo magis cum ſcarabeo ſine compare genito, cõmercium inire poſsit. Virtutis ſiquidẽ generatio diuerſa eſt ab eiuſmodi rebus, quę parium cõcubitu fiunt. Hinc Iouem nõnulli aiunt conſilium (ita enim βȣλὼ exponendũ) deglutiſſe, & mox Palladem edidiſſe: quippe qui conſultor & ſapiens ſit habendus, nõ alia quàm conſilij uia ad prudentiã deuenire poteſt. E
Alij fabulam aliter contexuere, dum Iouis caput à Vulcano cõminutum aiunt, ſitq; ita de patrio uertice nata dea. Ignis ſiquidem quo in operibus ad demonſtrandã naturæ puritatẽ utimur, humanæ eſt inſtrumentũ induſtriæ. Ignis occulta omnia dat luci: quod uerò quis exquirit, ſi fuerit inuentũ, id is & párere, & tanquã fœtum edere uidetur. Sanè uetuſtas (id enim ſæpe repetendũ) Mineruã omniũ operũ inuentricem ſapientiſsimã ponit: & omnia apud nos per Filiũ facta ſunt. Orta illa ex Iouis capite confingitur. Vera Minerua, ſine qua factum eſt nihil, noſter quippe Ehieh, hoc eſt, artifex, quod nomẽ ſecundo loco literæ ſacræ ponunt, nutu cõſilioq; intimo ſummi Dei, non inferiorũ operum more, ſed ex Dei capite emanauit. De hoc, Prouerbijs: Et Ehieh ſecundũ ſe artifex, & Ehieh deliciæ quotidianæ. Noſtri: Cum eo eram cuncta cõponens, & delectabar per ſingulos dies. Ita ſemper diuina dubio procul diſpenſatione apud nationes omnes aliquis ſemper ueritatis fulgor illuxit. Nam ignis quem Hebræi, ut Reuchlin obſeruauit, Eſth uocãt, unũ eſt ex primorib. Dei nominibus. Ab eo nomine Græci ἑςίαν, Romani Veſtam fecere, de qua Ouidius: F

Nec tu aliud Veſtam quàm puram intellige flammam.

Quare triplex illa diuinorũ nominum obſeruatio, quæ ad omnium ferè gentiũ, quę diſciplinis uſę ſunt, uſum faciunt, diligẽter animaduertenda, ita enim habẽt:

Hebræi	Hu	Ehieh	Eſth.
Græci	ζεὺς	ἀϑλών	ἀφροδίτη.
Latini	Iupiter	Minerua	Venus.
Theo log	Idem	Ens	Ignis.
Antiqui	Nox	Cœlum	Æther.

Deniq; Deus, inquit Apoſtolus, qui dixit in tenebris lucem ſplendeſcere, ipſe illuxit in cordibus noſtris, ad illuminationem notitiæ claritatis Dei, in perſona IESV Chriſti.

IGNIS DVPLEX.

CVm itaq; Pallas translucidus & purus ignis intelligatur, ne Græcorum figmenta huiuſmodi prætereamus, meritò Vulcani nuptias auerſat̃, ut in uirginitatis ſuę puritate perſiſtat: neq; quidem ea coniugẽ aſpernat̃, ſed ab eo cõtingi cõtaminaríue minimè patitur: ſiquidem is, quo utimur, ignis, qui materię adhæreſcit, aëre tamen cõmiſtus, Vulcanus eſt. Affectat is nuptias Palladis, quantoq;

A toq́ conatu poteſt ſurſum uerſus erigit, ac niſi perpetuis materiæ uinculis præpeditus quodammodo in ergaſtulis detineretur, nimirũ ſponſæ thalamũ aſcenderet. Iouis hic & Iunonis filius effingitur, Homero id aſſerente: quorundam uerò cõmento, Iunonis tantùm, ut apud Heſiodum:

ἥρη δ᾽ ἥφαιστον κλυτὸν οὐ φιλότητι μιγεῖσα γείνατο.

Illuſtrem Iuno nulli coniuncta marito Vulcanum genuit, propterea quòd denſiori applicitus materiæ, atq́ uti pauimẽto adglutinatus, ne ad ſublimia ſuſtolli poſsit, coërceat. Inferiora aũt hæc Iunoni adiudicata eſſe tunc oſtendimus, cùm infernũ hemiſphæriũ eam ſortitam eſſe cõmemorauimus. Quare Varro dicere ſolebat, Vulcanũ intelligi de uehementiore, utpote fabrili fornacaliq́ igne, Veſtam uerò de domeſtico. Vtcũq́ autem, flamma nihil aliud eſt quàm aër craſsiuſculus incẽſus: inferior uerò aër hic Iuno, ſic ea Vulcanũ generat. Claudus idem perhibetur, ſiue quòd ob denſum materiæ meatũ, conſenſum habet cum ĳs quę umbrã reddunt: umbræ uerò pleræq́ omnes obliquæ ſunt, neq́ ſine ſolido corpore eſſe queunt, inde etiam conficta claudicitate, quòd progredi nequeat abſq́
B aliquo quaſi ligneo baculo: ſiue quia ſuperioris mucronis motum diuerſum & inæqualem ab inferiori, ubi depaſcitur, efficit, qui cùm ſit omnino tardior, claudicare Deum ideo dixere. Verùm apud Homerum utroq́ pede claudicat, quia ſcilicet nunc in dexterã, nunc in læuã agitatur, dum aërem perrumpere contendit, cuius denſitas, ne aſcendat ad Palladem, obſiſtere uideatur: inde cùm ſit corpori adalligatus, dum ſe uinculis liberare nititur, modò hunc, modò illum pedẽ tentat è compedibus extrahere, unde motari quoquouerſum, & undequaq́ diſtorqueri cogitur, atq́ ita ſpeciẽ hominis utroq́ pede claudicantis exhibet. Proiectus ab Ioue de cœlo in terram fertur Vulcanus idem, nempe quia, ut nonnulli tradunt, qui primi ignis uſum adinuenere, in ardentem materiã aliquã fulmine tactam incidêre, atq́ ita mox utilitate cognita, ad igniaria deuentũ: quam inter uarias opiniones, unde ignis datus mortalibus, primam ita Lucretius ponit:

Illud in his rebus, tacitus ne forte requiras,
Fulmen detulit in terras mortalibus ignem
Primitus, inde omnis flammarum diditur ardor.

DRACHMAE DVAE ſiue cor.

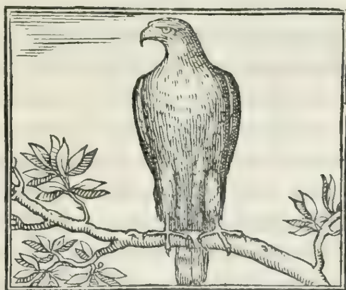

C HIs igitur notis Ægyptĳ tam in myſterĳs ſuis edocendis, quàm in naturę ſecretis aperiendis, & ciuilium morum præceptis proponendis utebant̃. Sed & in reliquis diſciplinis ab eodem ſcriptionis genere nõ recedebãt: ut ſi de mathematicis rebus locuturi, in numeris drachmas duas oſtendere uoluiſſent, Vulturẽ, ait Horus, ponebãt. Cauſam nonnulli cõmenti ſunt, quia unitas apud Ægyptios duarum drachmarũ inſtar æſtimatur. Vnitas uerò unà cum binario, totius eſt numeri generatio. Meritò itaq́ ſi drachmas duas indicare uellent, Vulturem pingebant, quandoquidem & matris & generationis prærogatiua polleat, perinde ac unitas ipſa unà cũ binario, numeros omnes generãt. Quare cùm ita mater eſſe uideat̃, optimè Vulturi cõpetit. Vtcũq́, curta ſunt hæc in exemplaribus Hori, quod alĳ uiderint, ſi caſtigatiora in exemplaria inciderint. Cæterùm ſi ariolandũ ſit in re uſqueadeo perplexa, putarim ego cor hinc ſignificari, qui legerim apud eoſdẽ ſacer

dotes, uel qui doctrinam eorum interpretati sunt, infantium anniculorum cor duabus drachmis ponderari, augeri autem per annos singulos drachmis itidē duabus ad annos usq; quinquaginta: inde per annos alios eodē decrescere æquilibrio, quo ad id usq; tempus auctū fuerit, hominēq; tunc deficere cùm ad drachmas iam duas cor ipsum redactū fuerit: ita uitam humanā centū annis plurimū circunscribi, nisi aut negligenter, aut intemperanter acta, ipsa sibimet, uti turdela, incōmoda cōpararit, seq; parte aliqua fraudauerit: nam cor affectū iniuria, & trāquillitate sua defraudatū, pro molestiarū portione properantius efflaccescit & deficit. Quæ quidē cùm admodū insignia sint apud Ægyptios, nō uno erunt loco repetenda. Id autem annorū spatium cùm uulturinæ cōgruat uitæ, sitq; uitæ omnis uis in corde sita, facilè unicuiq; cōstare puto, cur drachmæ duæ ex Vulturis simulacro significentur. Sanè uerò siue nummus hic fuerit duabus drachmis imputatus, qui Vulturis imagine signaretur, siue alia fuerit eius nota, illud manifestū est, didrachmā apud ueteres nummi pondus fuisse, quem suo nomine Siclum Hebræi uocabant, qui quidē XX. obolis imputabatur: frequentissimusq; est huius locutionis usus in diuinis literis, ut alij siclum, alij didrachmam ponant. Nam Leuitici cap. VII. supra uigesimū, ubi legislator precium ponit quo se redimere possit is, qui honorē animæ suæ Deo uouerit, legas, A quinto anno ad uigesimum qui se Deo uouerit, siclis uiginti posse redimi, Septuaginta interpretes, uiginti didrachmis reddidere. Ita illud preciū masculi à uigesimo anno usq; ad sexagesimū, quinquaginta sicli argenti ad mensum sanctuarij, idem Septuaginta transtulerūt, quinquaginta didrachmę. & multa passim huiusmodi. Adeò uerò illis arridebat didrachmæ uocabulū, ut si drachma una esset enunciandū, didrachmæ dimidiū potius, quàm drachmā unā, aut sicli dimidiū ponerent: cuius facti rationē, & cur hoc pondus sanctū appellaretur, legas apud Hierosolymitanū Hesychium, libro eius septimo in Leuiticū, cap. XXVII. Atq; ut huius monetę pondus ad temporis nostri usum deducamus, sciendum obolum eius precij esse qui Romæ nunc literis aliquot immutatis Baliocus, quasi obolicus dicere uelint, appellatur. Drachma uerò pondus est eius nummi, qui Romę Iulius hodie uocatur. Venetijs Marcellus argenteus, eiusdem ferè ponderis est: uti etiam Ferrariæ atq; Mantuæ uulgò Buxoloti nomine. Aureus quoq; nummus drachmæ ferè pondus æquat: atque ita siclus argenti uel didrachma, uno Mocenico Veneto imputatur, qui proximè accedit ad Iulios duos: nō enim hęc ad unguem explanari possunt propter locorū uarietatem: quia Iulij monetę Romanæ precium, extra Romanæ Pontificiæ'ue ditionis loca, minoris quàm Romæ æstimatur: contrà Mocenicus moneta Veneta, extra Venetorū ditionem preciosior est quàm apud ipsos, uel eorū socios. Aurei quoq; tam precio uariāt, quàm uarij sunt qui eos cudunt domini. Sed ponderis in eodem genere parua admodum differentia. Atq; hæc sunt, eruditissime Præsul, quæ doctrinam Ægyptiorū secutus super Vulture conscripseram: nescio an plura in eo archetypo fuerint, quem surreptum initio cōquestus sum, puto tamen hæc ad huiusmodi mysterij cognitionem factura satis. Multa uerò de industria præterij, ueritus ne nimia prolixitas delicatioribus fastidio esset: & otij, quod mihi exiguū concedebatur, habenda ratio fuit, cùm multa alia, ac penè innumera sint in huius generis commentaria, si per otium licuerit, redigenda, ut amicis argumentū hoc, uix ulli hactenus attentatum, deposcentibus, quantum pro tenuitate mea præstare potero, satisfaciam.

A AD CLARISS. ABB. D. PAVLVM IVSTINIA
NVM PIERIVS VALERIANVS, DE IIS QVÆ PER AQVILAM
SIGNIFICANTVR EX SACRIS ÆGYPTIO-
RVM LITERIS.

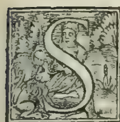

*Summum ingenij tui acumen, suauissimi mores, incomparabilis benignitas et exi
mia in amicos omnes liberalitas effecerūt, Paule Iustiniane vir rarissime, vt A-
quilam tibi ex auiario meo Aegyptiaco dedicare cogitauerim, quippe quòd tu ali
tis huius plerasq;, vt ita dicam, virtutes, aut excellentis naturæ dotes, præ te ferre
mihi cōpertus es. Sed potior nimirū causa fuit, quòd Iustinianæ familiæ gestamen est Aquila
aurea, quia scilicet progeniē hanc ex Iustiniani Imp. sanguine deduci omnibus est exploratissi-
mum, celeberrimi illius inquā Imperatoris, qui Byzantij præcipuè claruit, & vniuerso præfuit
Orienti: illi siquidem Aquilam insignis auream præferebant, qui Orienti præerant: qui verò
Occidenti, quod in hanc vsq; diem cōtinuatur, fuscam: bicipitē autem vtranq;, sed vno tantū cor
pore conspicuam: quod hieroglyphicum erat, administrationem atq; potentiam in duos diuisas,
B vnius tamen esse consilij atq; voluntatis. Ex ea vos progenie progressi, in Venetamq; nobilitatē
cooptati, regias virtutes inesse vobis per ætates singulas testatissimū effecistis, Fabiorumq; Roma
norum exemplo bello Hierosolymitano pro Christiana pietate cōtra barbaros fortiter dimican
tes, in acie ad vnum cæsi, mox vno tantùm, qui Venetijs superaret, vitamq; cœlibem Deo voue-
rat, rogatione Senatus ad maritalem copulam compulso, reparata familia, ex qua breui pòst
tempore tot illustrium Senatorum affulsere lumina, Marcus Iustinianus, summæ vir probita-
tis: Beatus ille Laurentius, sacra literatura scriptisq; nobilis, sanctitate vitæ insignis, & primus
Venetiarum Patriarcha: Leonardus Diui Marci procurator, Græcis Latinisq; literis orna-
tus: adde Bernardos, Vrsatos, procuratores ipsos quoq;, & honoratissimis legationibus functos,
vltimum hunc insuper vigilantissimū classis Venetæ imperatorem: ætate verò nostra Sebastia
num & Antonium, literis & disciplinis eximios, qui legationibus ipsi etiam ad summos quosq;
principes felicissimè administratis, patriæ charissimi, gentis huius splendorem offuscari mini-
mè permiserunt. Tuam autem hæreditariam illam à maioribus tuis acceptam probitatem, &
à te studiosissimè cultam appellarem, quam Venetiæ prædicant, admirata est Patauium, Gal
C lia nouit vniuersa, & vbiubi literarum studia florent, omnes gestiunt celebrare: sed de re omni-
bus manifesta, ne actum agam, néue modestiam offendam tuam, qui mauis probus esse, quàm
videri, longior non ero. De te verò quid sentiam, quid reliqui summis laudibus efferant, nō tibi,
sed seculis spero me aliquando in propatulo positurum. Nunc ad Aquilam aggrediamur.*

DE AQVILA.

AQVILA, ut hinc exordiar, non temerè cognomento Romana meruit appellari, cùm nulla ferè fuerit in uniuerso terrarū orbe pars, quà daretur accessus, quam auspicatissimo ductu Romanæ non subiecerit autoritati. Quamuis nō sum nescius Persas multò ante Romanos auream Aquilam pennas extendenti similem sacrasse. Huic autem uni aliti, ætatum & aruspicum omnium consensu, id honoris datum, ut magnarū rerum, prosperi semper euentus significatione, auspicia faceret, Buteonem, Sanqualin, Immusculum ac Vulturium longè anteiret, reliquarum uerò uolucrū ostenta, quæcunq; oblata essent interuentu suo aboleret, neq; per aërios tractus omnes, ulli cederet, quàm fulmi

ni. Cùm uerò auspicia portentaqꝫ omnia ferè similes quasdam habeant significationes cum Ægyptiorum hieroglyphicis, & manifesta inter se germanitate consentiant, non ab re fuerit in aquila primùm auguria, mox hieroglyphica percurrere, ut hoc honoris ei tribuatur cuius est in augurijs prærogatiua. D

RERVM PROSPERITAS.

PRæcipuum itaqꝫ eius significatum est, ut oblatam diuinitus prosperitatem ostendat: quod iam inde initium sumpsit, quòd Anacreon autor antiquissimus scribit, Iouem aduersus Titanas profecturũ, sacrificium Cœlo fecisse, Aquilæqꝫ uolatũ prospero ei auspicio uictoriã portendisse: quæ cùm subsecuta esset, insigne bellicum auream inde Aquilam gestasse. In huiusmodi autem augurijs id ueteres obseruabant, ut quo gestu Aquilã spectassent, magni dicerent interesse. Nam si uolantem conspexissent, faustissimum & citra puluerem auguriũ putabant, uti Arexion Parrhasius indicauit Xenophonti expeditionem in Bithynos agitanti. Sin uerò sedentem animaduertissent, magnum omnino esse augurium, præclaręqꝫ rei alicuius indicium, in qua tamen peragenda laboris plurimum esset adeundum, propterea quòd sedentẽ Aquilam aues reliquæ infestare consuessent: cuiusmodi augurium eidem Xenophonti tunc oblatũ est, cùm Epheso ad Cyrum iter arriperet: dexteræ enim Aquilæ, quæ sedebat, obuiam factus, futuræ celebritatis, magno tamen labore comparandę, ut postmodum probauit euentus, omen accepit. Nimirũ autem illud in Aquila præcipua admiratione dignum est, quòd una omnium animantium idem apud gentes nationesqꝫ omnes semper indicarit, cùm pleraqꝫ alia ita uel populorum uel gentium certarum propria fuerint, ut quanto huic uel illi feliciora portenderent, infausta alijs & ærumnosa magis minitarentur, quę locis quæqꝫ suis toto opere cõmonstrantur. Verùm Aquila cui non semper prospera felixqꝫ fuit? Quæ bella unquam hominum memoria depugnata sunt, in quibus illa fuerit otiosa, siue quis Assyriorum, siue Medorum, siue Persarum historias percurrat, siue Græcorũ atqueadeo Macedonum monumenta, resqꝫ præclarè gestas memorauerit, siue Romanorum, qui mox omnium excepere gloriam, famam, celebritatemqꝫ, & sublimem felicitatis apicem, admiretur? Apud hos autem quid unquã Aquila frequentius? quid honoratius? quid unquã sacratius fuit? Sed ut ab externis ordiamur, quanta illud admiratione dignum, quòd Aquila currus Gordij pauperis alioqui uiri iugo per totum diem insedit, unde Phrygiæ regnum Midæ eius filio prẹmonstratũ. Vel illud potius, quòd cùm apud Argiuos Heraclidarum familia defecisset, ex qua Regẽ eligere mos illis antiquitus fuerat, quis rex creari deberet per oraculum sciscitantes, responsum acceperunt, Aquilã id ostensuram: paucisqꝫ admodum pòst diebus, Aquila supernè delapsa super Ægonis domo consedit, atqꝫ ita omnium consensu Ægon Rex creatus. Hieroni quoqꝫ Siculo admodum adolescenti, priuatæ fortunæ homini, Aquila, quæ primo bello quod inijt, in eius clypeo resedit, Regemqꝫ eum aliquando futurum indicauit. Vulgatissima ea sunt quę de Tarquinio Prisco memorantur, cui Romam migranti Aquila pileum ex itinere abstulit, futuri, ut Tanaquil uxor interpretata est, principatus augurio. Quin & Diadumeno Macrini filio in agro ambulãti, aquila pi-

A la pileũ abstulit, quẽ in capite cuiusdã regiæ statuæ deposuit, id honoris aruspicibus adolescenti pollicentibus. Et quoniã in nostra deuenimus, C. Marius cùm nidũ Aquilę cum septẽ pullis puer adhuc in agro reperisset, eumq́; gremio susceptum ad patrẽ detulisset, is admiratione motus, consultis aruspicibus, septies penes filiũ rei summã futuram accepit, quod in tot, quos gesit, consulatibus apparuit, quos eo numero primus omniũ assecutus est. Quãuis Plutarchus, Romanarum quodãmodo hostis historiarũ, rem ideo fabulosam existimat, quòd autores tradant Aquilã nõ ultra duos párere, tametsi Musæus dixerit ab ea tris excludi, unũ ali, duos abdicari. Cui responderi potest, id ostento fecisse fidẽ, quod & patri admirationẽ incusserat, pręter morẽ septem genitos: illi enim portentosi partus Varroni nostro sunt, qui longè morẽ excedunt, uti porca quę triginta capitum fœtus enixa, Ænee augeriũ dedit. Cæterũ, quod ad numerũ facit huiusmodi, Albino etiã septima postquã natus est hora, cõuiuio quod eius celebritati deputabatur, cùm ei fierent nomina, septẽ Aquilæ paruulę de nidis allatę sunt, & quasi ad locũ circa cunas pueri cõstitutæ: quod omẽ pater eo procliuius admi
B sit, quòd rarisimũ est in illis regionibus ubi Hadrumentũ, huius natale solum, in Africa, uidere Aquilas. In huiusmodi ostentũ accepit Octauianus, quòd sibi ad quartũ lapidem Campanæ uiæ in nemore prandenti, Aquila ex improuiso panẽ de manu rapuerit, cumq́; altisimè uolasset, rursus ex improuiso leniter delapsa reddiderit. Eadẽ nunquã antea Rhodi cõspecta, ante paucos dies q̃ Tiberius inde reuocaretur, felici admodũ auspicio in culmine domus eius assederat. Et Claudij, qui diu inter ludibria aulæ fuerat, sub Caio demũ fratris filio consulatũ adepti, quamprimũ cum fascibus ingressus est forũ, præteruolãs aquila dexteriore cõsedit humero, indicio futuri apud eum imperij manifesto. Acie aũt Bebryacensi, priusquã cõcursum esset à militibus, Aquilæ duæ in conspectu omniũ conflixere, uictaq́; altera tertia subuenit à solis ortu, quæ uictricẽ abegit. Ita duob. inter se decertantibus Imperatoribus, Vespasianus, qui Orienti præerat, rerũ potitus est. Quin & Maximo, qui turbulentisimis Reip. temporibus Imperator electus est à Senatu, ut Maximini obuiã iret crudelitati, quamuis humillimo genere nato, patre quippe plebeio homine, arte ferrario, ut alij dicunt,
C carpentario, auspiciũ imperij dederat Aquila, cùm eo nato carnẽ bubulã & quidem multã in eius cellã proiecisset, quæ angusto patebat impluuio: eam deniq́; cùm iaceret, nec quisquã auderet attingere religionis timore, iterũ sustulit, & in proximũ sacellum, quod erat Iouis Præstitis, detulit. Eadem ostento huiusmodi infantẽ adhuc Aurelianũ uinctum fasciola sine ulla noxa de cunis sustulit, & in aram quæ iuxta sacellum fortè sine ignibus erat, deposuit. Verùm hæc temerè fortè accidere potuerunt, cùm nulla nõ die ignobilisimis etiam uiris Aquilę sese ostentent, & his etiam admirabiliora nonnunquã faciant, quorum tamen nemo ullam assequitur celebritatem. Ostenta in illis obseruata, quòd eorum qui ad aliquã rerum amplitudinem euehuntur, dicta factaq́; omnia quantumlibet leuia repetuntur, & oraculorum instar in acta referuntur. Sed demus hoc contentiosis. Illud puto non negabunt, alicuius esse momenti quòd Aquilæ gerendis rebus tam sæpe se duces exhibuerint, & quasi diuinitus missæ, uel quid agendum ostenderint, uel quò res euasuræ essent præmonuerint. Cùm natus esset Alexander Macedo, Aquilæ duæ tota ea die præpetes supra culmẽ domus insederunt, omen duplicis imperij, Europę Asiæq́; præ se ferentes. Ea autẽ quæ à classe in continentem progressa, ibiq́; firmata, augurio fuit, Persas terra, non

mari debellandos esse, Alexandri ipsius interpretatione, secus quàm Parmeno sentiret. Et difficillimo eo prælio, quod cum Darianis apud Arbellã cõmissum est, quo nullum unquã acrius inter eos fuit, Aquila paululum supra caput Alexandri placidè uolitare uisa, nec armorum sonitu, nec gemitu clamoréue ullo morientium territa, diuq; circa equum ipsius regis pendenti magis quàm uolanti similis apparuit, præsagio, uel indicatione potius, quò res euasura esset, manifestissima. Augurium huiusmodi legas apud Tacitum Fabio Valenti oblatum. Cùm is exercitũ in bellum ageret, ipso profectionis die Aquilam leni meatu, prout agmen incedebat, ueluti ducem uiæ præuolasse, longumq; per spatiũ, nullo gaudentiũ militum clamore, auguriũ accipientiũ, & alitem saluere iubentium, terrefactã, ita iter continuasse, ut haud dubiè magnæ & prosperę rei omen acciperetur. Eiusmodi auspicij lætitia Vitellio fuit, copias aduersus Othonem præmittenti: siquidem à parte dextera repentè Aquila aduolauit, lustratisq; signis, ingressos uiam sensim antecessit. Et memorabili ea pugna, qua Locrorũ XV. millia tantùm, ducenta & uiginti millia Crotonensium profligarũt, qua pugnabãt parte Locri, Aquila ab acie nunquã recessisse fertur, eosq; tandiu quoad uincerent circumuolasse. Quid, quæ Deiotaro Regi auguriũ dedit, ex itinere diuertendum? cui ille obsecuturus cùm esset, conclaue mox illud, ubi Rex mansurus erat, si ire perrexisset, proxima nocte corruit. Eadem Mario reditum cum summa gloria triumphabundum pollicita est, cùm anguem arreptũ unguibus dilacerasset, & in aquas abiecisset, & occasum inde uersus abuolasset: quæ Cicero luculentissimis carminibus in Mario decantauit. D E

IMPERATORIA MAIESTAS.

OMnibus igitur nationibus & gentibus Aquilam in ostentis imperij magnitudinem portendisse, multis exemplis apparuit. Cæterùm cùm multæ sint Aquilarum species, eam Ægyptij sacerdotes in regio hoc significato deligebant, quæ à nigricanti colore fuluia potest appellari: huic enim Rex deorum Iupiter, regnũ, ut Horatius ait, permisit in aues uagas: in ea regiæ uirtutes omnes elucescunt, quippe quæ uiribus omniũ præstantissima, una fœtus suos alit atq; educat, una pernix, cõcinna, polita, apta, intrepida, strenua, liberalis, minimè inuida, minimè petulans, uerùm quadam etiam modestia prædita: ea non clangit, non lippit, non murmurat, sed regios deniq; mores, regiam prorsus maiestatẽ in omnibus imitatur. Quinetiã inuenias homines eo naso præditos, cuiusmodi Aquilę rostrũ est, pro regijs ęstimari solitos, quod Plato tradit, & Plutarchus receptũ asseruit: Persæq; hominum id genus mirum in modum cõmendabant: eiusmodiq; fuisse Cyrum historiarum autores tradunt, atq; ea se specie factum gloriari solitum. Sed quoniam rostri τὸ γρυπὸν, illud est quod isti regium existimant, animaduertendũ duplex esse τοῦ γρυποῦ genus: unum, cui à fronte statim nasus insurgit, id impudentis animi signum ponit Aristoteles, similitudinemq; eam ad coruum propius accedere: alterum, cui nasi curuatura separatur à fronte, circaq; medium intumescit, & in unci speciem exit. Hoc esse magnanimitatis indiciũ, & ad Aquilam referri Philosophus idem tradit. Meritò itaq; Pyrrhus quoq; multis à se rebus magnificè præclareq; gestis, Aquilæ cognomento plurimũ gaudebat: quanquã ea erat modestia, ut non omnem sibi rerum gestarũ gloriam usurparet, sed bonam eius partem in milites transferret. Nam cùm aliquando rebus bene gestis domũ redijsset, illumq; milites Aquilam appellitarent, Per uos, inquit, Aquila sum, qui uestris armis ueluti pennis subleuor. Vidimus eius nummum, F

A mum, in quo Aquila cū fulmine sub pedibus iacente, & ramis duobus quernis in coronam flexis, cum inscriptione Dorica, ΑΠΕΙΡΩΤΑΝ. ab altera parte caput est, quod alij Iouis, alij Pyrrhi ipsius esse dicunt: nam inscriptio Epirotarum uidetur ad Regem spectare. Querna uerò corona, quæ apud Romanos hieroglyphicum eius est qui ciuem seruarit, in hoc nummo glandes Chaonias & oracula Iouis Dodonæi significare potest. Apud Pindarum legas Aquilam ita uolucrū reginam ab Ioue declaratam, ueluti Delphinū piscium, utriusq; pernicitate genus omne suum exuperante. Hinc idem ait, Aquilā in sceptro Iouis præfigi solitam. Neq; uerò mirum, Pindarū ubiq; honoris tantum Aquilæ tribuisse, cùm Aquilæ apud Thebanos non aliter inter numina colerentur, quàm Cynocephali, Crocodili, & alia quædam bruta apud Ægyptios in cultu fuere, &, ut sumus passim totis his cōmentarijs ostensuri, pro dijs habita.

APOTHEOSIS.

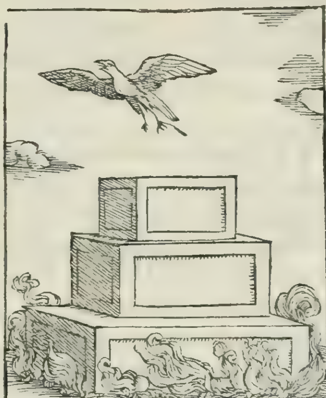

CVm igitur Imperatorem atq; regem Aquila describeret, eorū etiā iustis dedicabatur, qui filijs superstitibus decedebant: eos enim in-
B ter diuos referre mos erat: cuiusmodi morē Herodianus in Seuerianis iustis latissimè prosequitur, ex quibus Aquila, simulac ignis pyræ subiectus esset, ex intimo suggestus tabernaculo emittebatur, quæ Principis animā in cœlū referre uideretur. eamq; in numismatis uidere est, nonnunquā cum spolijs, nonnunquā cum fastigio: sic enim suggestum illum, in quo cadauera principum cremabantur, Cicero uidetur appellasse, cuius formā apud Herodianum legimus, & in plerisque nummis conspicimus. Vsqueadeo uerò sunt Imperatoribus Aquilæ dedicatæ, ut ne in extremo quidem uitæ eos deseruerint, deq; cœlo, quibuscūq; modis possent signa dederint, si qua posset ad salutem uia præmuniri. Nam eidem Imperatori Seuero signa mortis attulerunt Aquilę quatuor, à quibus sibi uisus est
C per nocturnam imaginē in cœlum rapi. Et Octauianū Augustum, cùm lustrū in Campo Martio magna populi frequentia conderet, Aquila sæpius circumuolauit, transgressaq; in uicinam ædem, super nomen Agrippæ ad primā literā sedit: unde aruspices interpretati sunt, eum paulò pòst moriturum: quod haud ita multò pòst euentus cōprobauit. Videre autē est in nummo, cuius inscriptio est DIVI AVGVSTI PATRIS, Aquilā igni subiecto, quod ego ad iusta eius retulerim, quamuis nonnulli sacrū esse putant, propterea quòd Imperatoria, quæ Græci Hecatomben appellant, ex centū leonibus & centū Aquilis celebrata fuerint ab aliquot Imperatoribus, & à Græcis etiā, quod tradit Iulius Capitolinus in uita Maximi & Balbini. Sed nihil hoc ad Augustum, de quo nihil tale memoriæ proditū. In nūmo cuius inscriptio est, DIVVS PERT. PIVS PATER, Aquila est pilæ insidens, quasi eum supra cœli cōuexa sublatū esse uelit innuere: nā altera inscriptio est, CONSECRATIO. Atq; hæc in diui M. Antonini Pij nummis multipliciter habetur, nōnunquā cum fulmine, nonnunq; etiā Antoninum ipsum inter alas gestans, nonnunq; uerò cubicularem lectulū in cœlum tollens, cum inscriptione, CONSECRATIO. Qui Bellunensi in agro reperiunt argentei, ex uno latere pulcherrimū ipsius Antonini caput habent cū inscriptio-

ne, DIVVS ANTONINVS, ex altero Aquilam arę rotundi ambitus insidentem: Inscriptio, CONSECRATIO. Verùm etiam in Vespasiani nummo Aquila est quæ pilam gestat, atque in eiusdem alis tabernaculum corymbis & sertis redimitū. In Hadriani nummis aliquot, Imperator ipse sceptrū ab Aquila recipere uidetur, quasi illi ab Ioue delatū esset Imperium, quod & inscriptio declarat, PROVIDENTIA DEORVM. In nūmo diuæ Sabinæ Augustæ Aquila est cū fulmine, & inscriptione, CONSECRATIO. quamuis in fœminarū iustis Pauo, nō Aquila, est adhiberi solita, de quo in Pauonis commentario. D

Vespasiani. Hadriani. Sabinæ Augu.

REX PIVS ET MISERICORS.

SEd iam nos appellant Aquilæ uirtutes, illaque in primis, quòd pium & misericordem Regem, qui scilicet uictum & necessaria inopibus eroget, ostendere qui uolunt, Aquilam eam proferunt, quam à uigore, quo egregiè prædita est, Ossifragā appellant: ea enim pullos, quos subaquila, uel montana ciconia, inuida illa inquam & famelica, quā Græci γυπαιετὸν, nostri aliquot uulturinam Aquilam nuncupant, nido eijcit, parentis adhuc operam desiderantes, cùm uolandi facultatem nondum adepti fuerint, ad se recipit, atque educat, benigneque tuetur, dum quantum satis sit adoleuerint. E

BENIGNITAS.

QVę quidē mansuetudo fecit, ut iuniores (nam apud Ægyptios cōmentū huiusmodi nō inueni) si benignitatē cōmodissimo hieroglyphico explicare uellent, Aquilā cū alia quauis alite ex eadē olla cibū capientē fingerent. Sed quoniā in Aquilæ benignitatē incidimus, missum illud facere nō possum, quod admiratione dignū apud Plutarchū legi, ut si cui argumentū placuerit, totius historiæ scenā sibi pingendam curet. Cùm pestis olim Lacedæmona exhauriret, oracula monuerunt mali uim cessaturā, si quotannis nobilē aliquā uirginē immolassent. Obsecuti Lacedæmonij, oraculi fidē approbauerunt. Fortè uerò euenit ut Helenæ sors obtigerit, quę cùm mactanda duceretur, Aquila deuolans sacrificuli gladium abripuerit, & ad armenta delatū super iuuencā demisit: cuius prodigij argumento παρθενοκτονία, id genus sacrificij sublatū est, quod memorię prodidit Aristodemus. Idē olim euenisse Romæ in Valeria Luperca, & eadē de causa, tradit Aristides Italicarū rerum uolumine decimonono, quem idem Plutarchus citat. F

RELATA GRATIA.

CRates uerò Pergamenus, quod & Stesichorus poëta poëmate prosecutus est, historiā ab eiusmodi beneficentia nō absimilē recitat. Nam cùm decē & sex messores quendam è socijs aquatū misissent, reperit is apud fontē serpentem, qui cōplexus Aquilā arctissimis eam spiris implicitā suffocabat. Ille ut falce messoria armatus erat, audacter progressus, ferro serpentem dissecuit, Aquilam liberā abire permisit, cumque hausta in urnā aqua redijsset, socijs singulis poculū ministrauit: mox cùm & ipse quoque bibere uellet, præstò adfuit Aquila, quæ poculum ab ore dispulit eiectū procul: dumque messor factū miratur, & Aquilam, quā probè nouerat, increpat, eamque apud socios ingrati animi ream agere meditatur, uidet

A det eos & hîc & illic concidentes uitam exhalare, unde ſimul & aquam, quam illi biberant, ueneno infectam, & ſe periculo ſubductum intellexit, beneficiumq; in uolucrem optimè collocatum, manifeſtiſsimè cognouit.

CONVICIORVM CONTEMPTOR.

QVantum uerò illud eſt, & uerè regium, quòd Aquila eſt conuiciorum contemptrix? Vnde nōnulli cōmenti ſunt Aquilā figurare ſtatu immobili conſidentem, nulla pennarū aſperitate terribilem, neq; hiatu roſtri minacem: iuxta hanc cornicem ſummittere, eo geſtu, ut & laceſſere, & conuicia facere uideatur, ſi conuiciorum contemptorem hieroglyphicè referre uoluerint. Cornicē enim aiunt ſolere Aquilā laceſſere, & in certamen quodammodo prouocare: illā uerò non plus cornicis conuicia & importunitatem facere, quàm elephas culicem.

PATERNA DIFFICVLTAS.

SEdenim ab his diuerſa ponere uidentur Ægyptij ſacerdotes, qui moroſum patrem, & difficilem admodū in filios, per eius generis Aquilā cui Pygargo nomen ab albicanti cauda eſt, ſignificari uoluerint, ſiue hæc γυπαιετὸς ſit, de qua
B ſuperius: ea enim maximè omniū animalium pullos faſtidit ſuos: ut non immeritò Plotinus eos qui ſine ratione modoq; ciuitates atq; imperia gubernanda regendaq; ſuſceperint, poſt obitū per παλιγγενεσίαν Aquilas fieri dixerit. Damnat & Baſilius in hoc ingenium Aquilę, & in educanda prole ſua iniquiſsimā appellat.

SOLITVDO REGNI.

QVòd uerò per Aquilam regni ſolitudinē intelligimus, ſunt qui factū ea ratione defendant, quòd regium eſſe dicant, unū è filijs hæredem inſtituere, uni rerum habenas commendare, quandoquidem, ut ait Ouidius,

Non bene cum ſocijs regna venusq; manent.

Et apud rerum ſcriptores quotidie legimus, potentiſsimas urbes euerſas, clariſſima deleta regna, illuſtres familias extinctas, & in populos omnia malorū genera debacchari cœpta, ſimulac poteſtas regia pluribus fuerit cōmunicata. Quin etiam Iſocrates, quamuis de regimine multa quoquouerſum diſputet, & nunc huic, nunc illi rationi fauere, pro loco quem tractandum ſumpſerit, uideatur, æquabiliorem tamen ciuibus monarchiam oſtendit, propterea quòd illa ambitiones,
C omnium popularium diſſenſionum ſemen, extinguat: quod cùm Ariſtoteles quoq; mirum in modum approbaret, Homeri ſententiā ſecutus, quò diſputationibus ſuis pondus adderet & autoritatem, uerſum eius citauit:

οὐκ ἀγαθὸν πολυκοιρανίη, εἷς κοίρανος ἔσω, εἷς βασιλεύς.
Multos eſſe duces haudquaquam proderit, eſto
Rex vnus, princeps vnus, qui publica tractet.

Non indecenter igitur Aquila, ut uulgato per Ariſtotelem Muſæi uerſu fertur,

Tris parit, atq; duos nido eijcit, educat vnum.

Sed, uti ſuperius oſtendimus, ſpecierū diuerſitas in eo genere efficit, ut contraria ſuper alitis natura autores ſcribere uideantur. Vtcunq; uerò, educationis huiuſmodi ratione habita, pér Aquilæ pullum ſolitudinem interpretabantur.

PERNICIOSA POTENTIA.

QVin etiā ijdem ſacerdotes Ægyptij potentiā cuiuſpiā, quæ ſocijs & amicis omnibus pernicioſa eſſet, per Aquilæ pennas ſignificabant. Huiuſmodi ſiquidē ea uis eſt, ut aliarū auiū plumas, ſi cōmiſceantur, intertere, & quodāmodo deuorare uideant: quod & in tergoribus pantheræ atq; hyænæ identidē fieri cōpertū eſt. Pantherinū quippe tergus hyænæ cedere ſuo loco diximus. Eandē

inter iu glandē & quercū antipathiā esse scribit Plinius, tanto quidē naturę dissi D
dio, ut si quercus iuxta nucē iuglandē sata sit, prorsus emoriaṫ. Est & illud huic miraculo perq; simile, quod de cardamo ferṫ. Olus id apud Persas usitatissimū, cuius natura est humorē omnē terrę ad se ita attrahere, ut reliquæ circūpullulantes herbę cogantˀ exarescere: de quo prouerbiū est apud Aristophanē. Id alio uocabulo Scaphon uocant, Iberis est Dioscoridi, Ægyptijs Semeth, nasturtiū Romanis. Causam uerò super Aquilę pennis Philosophi cōmentanṫ, quòd cùm auis ipsa sit omnibus alijs infensa, deriuet uis ipsa animalis in res quoq; eius inanimes per sympathiæ contagionē. Alij pestiferā maleolentię uim quandā inesse aliti deprehendêre, propter quā tacta ab ea facilè cōputrescāt: indicio esse, reliquias eius hesternas neq; ab ea ipsa, neq; ab alio quopiā animaliū repeti. Permeare uero contagionē eam etiā in pennas, quę alienas iuxta se positas adurere propémodum pro cōperto tradunṫ. Ita eius qui rerū summa potiaṫ maiestas, fulgore suo reliquos obscurat, & ueluti micantissimū Solis iubar, ubi exortū fuerit, lucē omnibus stellis intercipit. Obijciunt alij hoc in multorū principū tyrannidem & rapacitatē, quibus nō sine rerū tuarū iactura possis adhærescere. Quomodocunq; autem quispiam acceperit, natura hoc cōparatū, ut debiliora à ualidioribus absu E
mantur.

ERVDITVS IMPVRVS.

IN diuinis literis, quæ rem hanc austerius tractāt, Aquila, gryphs, haliætus & miluius rapacitatē significant, & à sacris ut immunda reijciuntur: per quas alites, ut signat Hesychius, intelligimus eos, qui sublimia quidē perscrutari uideantur, cœli quippe motus & rationē, stellarū situm atq; naturā, quæq; superioribus in elementis igne & aëre fiunt uarietates, contemplationi uigilijsq; non sua tantū causa, sed aliorū etiā institutionib. dediti, uita tamē & impuri sint & malefici, dum uel insidias alijs intendunt, uel sordida quæq; cōuenantur, suarū ita rerū satagentes, ut ad cōmoditates suas omnia cōtrahant, inexplebiliq; auaritia æstuantes, nō suis tantū fruantur, sed imbecilliorū quoq; bona diripiāt, qualem Hieronymus notat lib. de uiuendi forma ad Rusticū monachū, super eremita quodā, qui publicas priuatasq; eleemosynas in suum & suorum tantū usum uerterat. Ita enim scribit: Vidimus & planximus Crœsi opes unius morte deprehensas, urbisq; stipes quasi in usum pauperū congregatas, stirpi & posteris derelictas. F

MALVS DÆMON.

NOn imperitè igiṫ Aquila diuo Gregorio malignus est spiritus animarū raptor. Vt uerò ea quæ de perniciosa dominatione dicta sunt, quæ omnia ad mundi huius principē accōmodari possunt, iam prętereamus, habet & hoc proprium Aquila, quòd pisces ab alto aëre conspicata, eos pręcipiti cursu delapsa rapit. Pisces uerò animarum hieroglyphicum esse, dictum commentario suo.

PRINCEPS SIBI TANTVM STVDENS.

ADiungunt ad hæc Ægyptij sacerdotes, Regem rerū tantū suarū satagentē, neq; aliorū incōmmoda calamitatésue miserantem, per quā proposuissent Aquilā ostendi, eam quippe in astruendo nido solicitā: illa siquidē in solis excelsis, arduis & præcipitibus locis nidulatur, & omnino longè sublimius uolat, q̄ uolatilia reliqua. Hinc fit ut ab aliarū auiū consortio atq; consuetudine sese abducere uideatur, qui quidē plerisq; Regibus mos est, qualem in Hadriano sexto Pont. Max. uiro Batauo uidimus, qui humanā omnē consuetudinē ita auersabatur, ut nō nisi propria uel utilitate uel necessitate cogente, sui uidendi copiam faceret. Quòd si, quod raro admodū uidisses, spatiatum in subiectos Pontificio

palatio

A palatio campos obequitaret, nullis accitis comitib. nullo, ut Pontificũ mos eſt, æris tinnuli ſigno dato, iter arripiebat: ſimulac principes, antiſtitesq; & cohors reliqua ex officio aſſecuti eſſent, equũ ipſe, nullius ſalutationẽ moratus, citatiore greſſu perurgebat, conſpectumq; omnem hominũ, tanquã nihil ad ſe eorũ ingeniũ pertineret, effugere properabat, ſeq; in intimas palatij latebras occultabat.

PRÆ FAME MORIENS.

QVòd ſi hominẽ eo mortis genere periturũ, quod Homero Platoniq; omniũ eſt miſerrimũ, ijdem ſignificare uoluiſſent, hieroglyphicũ habebãt Aquilæ, cuius roſtrũ eſſet enormiter incuruatũ: ſeneſcentibus enim Aquilis roſtrum ſupernum accreſcit adeò, incuruaturq; ſubinde magis ac magis, ut nulla demum aperiendi data copia, inedia plerunq; deficiat & extinguatur. Hinc illa in bibaces, Aquilæ ſenectus, exprobratio, quippe quæ amiſſa edendi facultate, humorẽ aſsiduè ſorbillare cogitur, uitãq; aliquandiu pertenui ea ope protrahere. Ac, ne uſquam deſint Græcorum fabulæ, commenti illi ſunt fuiſſe olim hominem, qui hoſpitem affeciſſet iniuria, proindeq; deorum ira in Aquilam cõmutatum, inq;
B ſceleris pœnam eo affectum malo, ut fame conſumeretur.

IVVENTVS RENOVATA.

ADdunt alia quædam iuniores, ut illud ex Pſalmo interpretentur, Renouabitur ut Aquilæ iuuentus tua: quod neſcio cur nonnulli legunt, Reuocabitur, cùm græcè ſit ἀνακαινισθήσεται. Diuus Hieronymus Aquilã ait, ubi conſenuerit, pennis ſupra modũ grauari, ideoq; fontem ab ea quæri, cuius aſpergine pennas egerat, quibus leuata calorem intra ſe colligit, ſanariq; tum primùm oculos, mox ab immerſatione in iuuentam redire. Eucherius Aquilas ait ui nimiæ ſenectæ implumes fieri, & nido relatas à pullis ſuis uiciſsim miniſtrantibus paſci, donec deterſo ſenij ueterno, cum pennis uolandi etiam uſum recipiãt. D. Auguſtinus Aquilam ait ſenio grauatã roſtri immodicè creſcentis aduncitate eò redigi, quod paulò antè dicebamus, ut nec os aperire, nec cibũ ullo pacto capere poſsit: impulſam itaq; naturæ ui collidere roſtrũ ad petrã, cuius attritu excuſſa ea parte quę redundabat, ad cibum redire, atq; ita ex eo ſenio reparari, ut omnino iuueneſcere uideatur. Noſtri petram loco hoc Chriſtum intelligunt: proq; roſtro
C obunco, prauitatis peruerſitatisq; opera, quòd Phyſiognomici eius figuræ naſum, uti ſuperius dictũ, iracundię & rapacitatis indiciũ eſſe uolunt: huiuſmodiq; homines auaros plurimũ alieni appetentes, & ultionis ſtudioſos inueniri. Vitia uerò hæc nõ alia excuti ratione, quàm per Chriſti diſciplinã queũt, atq; ita pro iuuentutis renouatione animi depurationẽ intelligũt. Corpus enim noſtrũ ab adoleſcentiã pergit in ſeniũ, uerũ anima ſapientis, pij probatiq; uiri, à ſenecta in adoleſcentia tranſmittiť, atq; ita homo hic exterior flacceſcit & deficit indies, interior uerò eo magis uigeſcit ac renouať, quo diutius in iuſti honeſtiq; meditatione exercitioq; uitã degit. Tale aliquid apud Platonẽ inuenias, dicente Socrate: Tunc ſanæ mentis oculus acutè cernere incipit, cùm corporis oculus incipit hebeſcere.

APOSTOLI.

QVod uerò legitur Euangelio Matthæi, Vbi fuerit cadauer, illic & Aquilæ cõgregabuntur: per cadauer Adamantius Dominicæ paſsionis myſteriũ interpretatur, per Aquilas Apoſtolos, de quibus etiã dixerit Eſaias: Aſſument pennas ſicut Aquilæ, & current & nõ laſſabunť, & ibunt & nõ eſurient: ſiue ut alibi legitur, current & nõ laborabunt, iter faciẽt & nõ laſſabunť. Huic interpretationi adſtipulatur etiã Eucherius, qui loco hoc euangelico pro Aquilis ſanctas ani-

mas accipi tradit: & Salomonicũ illud, Via Aquilæ in cœlum, de Christi ascensu intelligi debere cõtendit. Quòd si ad eruditionem hanc profana etiam adiungere liceat, Antipatri memorabile fertur epigrãma, siue illud Speusippi fuerit, in Platonis sepulchrum, quem ut diuinum antiquitas uniuersa uenerata est, cuius ille animam ad sepulchrum è cœlo allapsam in Aquilæ speciem agnoscit: D

Αἰετὲ, τίπτε βέβηκας ὑπὲρ τάφον, ἢ τίνος, εἰπὲ
    Ἀστερόεντα θεῶν οἶκον ἀποσκοπέεις;
Ψυχῆς εἰμὶ Πλάτωνος, ἀποπταμένης ἐς ὄλυμπον
    Εἰκὼν, σῶμα δὲ γῆ γηγενὲς ἀτθὶς ἔχει.

Cur Aquila ad tumulum hunc volitas dic: nunquid ab astris
    Hic habitare Deum fortè aliquem intuita es?
Imò anima extincti sum diua Platonis, Olympum
    Quæ colo, sed corpus terrigenum Attica habet.

INGENIVM VELOX.

PIndarus & aliis plerisque locis, tum prçcipuè Nemeis, ingenii promptitudinẽ & uelocitatem per Aquilam ostendit, sumpta ab eo cõparatione, quòd prædam etiam ualde procul distantẽ mira pernicitate nanciscatur, uisuque ita polleat, ut profundissima quæque prospectet: quæ omnia ingeniorũ acumini sunt accõmodata. Idem cùm Bacchilidis & æmulorũ suorũ gloriã eleuat, coruos illos, se unũ Aquilam iactat, quòd promptissimo ingenio nihil nõ cõcipiat quantumlibet arduũ, & à terra marique remotũ, mox & styli uelocitate quæcunque cõceperit assequatur. Ad huiusmodi rerũ amplitudinẽ alludere mihi uidetur Aristophanes, Auibus, cùm Atheniensibus aut adulaturus, aut eorũ spes inanes elusurus ait, αἰετὸς ἐν νεφέλῃσι γενήσεαι. Nimirum enim oraculum acceperant Athenienses, fore ut tanto urbes reliquas post se interuallo relinquerent, quanto Aquila reliquas aues uolatu superat. Et Sosithei dictum illud celebre super ui eius impetuosa: E

εἷς μυρίους ὄρνιθας αἰετὸς σοβεῖ.

Vna Aquila innumeras exagitabit aues.

NILVS.

ATque Aquila hac quidẽ de causa Nili fluminis hieroglyphicũ in sacris Ægyptiorum literis habita: quoniã enim Nilũ perniciter currere, tantaque profunditate insurgere obseruatũ est primùm Promethei tempore, eam enim fuisse Aquilam nonnulli tradunt, quæ Promethei cor discerperet, quippe cùm causas incrementi peruestigare non posset, ab Hercule demum Aquilam cohibitã, qui fluminis impetum partim aggeribus, partim fossarũ deriuio coërcuerit, Prometheaque omnes exundationis causas edocuerit. Inter autẽ uetusta Nili cognomenta AQVILÆ nomen inuenias, quod nomen à colore nõnulli dictũ putant, utpote qui, ut Maro ait, uiridem Ægyptum nigra fœcundat harena: & æquora ab eo colorari Catullus inquit: nomenque illi à limo, quem trahit, factũ aiunt etymologici, nam mare in longa inficit spacia, eaque de causa Melas olim, & mox Melon appellatus Ennio, Ausonio, & aliis: idque etymon in nomine à nigrore Festus & Seruius agnouere. F

ALTA COGITATIO.

NOn defuere tamen qui Aquilam huiusmodi Promethei cor adrodentẽ, ad mores trahere conarentur, ac profundæ cogitationis principem significare contenderent. Sed ne diutius in Prometheo hçsitemus, quç nostri super Aquila senserint potius aperiamus.

DIVVS

A DIVVS IOANNES.

SAnè homines cùm solam auium omniũ Aquilam esse diuinam autument, &
antiquitas eam Ioui tela gestare crediderit, inde persuasi sunt, quòd eam om-
nium maximè oculo ualere conspexerant, longissimoq; interuallo minutissima
quæq; discernere, Homeri ad hoc accedente testimonio, ita dicentis:

Ὥστ᾽ αἰετὸς ὅν ῥά τε φασὶν
ὀξύτατον δέρκεσθαι ὑπουρανίων πετεηνῶν.

Ut Iouis ales,
Cuius acutam aciem perhibent præstare volucres
Ante alias, quotquot cœlo spatiantur aperto.

Et hymno Mercurij, ubi Apollo de Mercurij occultatione loquitur, qui ita lati-
taret, ait, ut neq; ipsum uel Aquila, quæ tam acutè uidet, inspexisset. Hinc Theo
logi nostri D. Ioannem Euangelij scriptorem per Aquilæ hieroglyphicũ à diui-
nis illis uatibus præmonstratũ deprehendêre. Sanè Aquilam (ut nomen etiam
interpretemur) ab acutè uidendo dictam nonnulli ex ueteribus asserunt, utpo-
B te qui Aquilam quasi aculam ab acumine dictam uelint: quamuis, ut paulò antè
dicebamus, alij ab aquilo colore uocem ducant: est enim aquilus color fuscus &
subniger, ab aqua denominatus. Vtcunq; autẽ, acutissimi uisus Aquila est Ioan
nes, qui oculi acie in altissimæ diuinitatis recessum directa, præ omnibus maxi-
mè superioris naturæ secreta reuelauit: cuius facies Ezechieli uisa supremũ ex
quatuor locum obtinere: qui ad abolendam Abionitarum hæresim, quæ Chri-
stum hominẽ tantùm, non Deum etiam asseuerabat, ad altissima remotissimaq;
rerum principia præpetibus euolauit pennis, deq; penitissimo diuinitatis nido
nitidissimas ac maximè pellucidas illas gemmas surripuit, quæ postmodum in-
tuentiũ oculis quantumlibet conniuentibus hallucinantibusq;, micantissimi lu
minis claritatẽ attulere. Illic enim erat lux uera, quæ sola lumen mortalibus elar-
gitur. Hic ille deprehendit humanarũ diuinarũq; rerũ omniũ λόγους initio fuis-
se, atq; penes Deum, ipsum deniq; Deũ, ipsam esse rationem, quæ apud nos sub
Verbi nomine recepta est: ut reliqua missa faciã, tam multis diuinæ sapientiæ lu
minibus illustrata. Hæc est deniq; illa Aquilę uolitãtis effigies, diceret Irenæus,
C quã sacri præuidere uates, quę Ioannis nostri beneficio, spiritus in Ecclesia aduo
litantis gratiã manifestat. Nam hic altè exorsus principiũ, quod à patre est, effi-
giem Verbi, quæ refertur in filio, & præclarã eius generationem enarrat, tanta
cum fiducia rem tam arduã aggressus, ut Aquilæ symbolo meritò figuret: Ioan-
nes inquã ille altiloquus, quòd Aquilæ referatur hieroglyphico, ipsa susceptæ lu
cubrationis materia sublimis, ait Eucherius, & ab ipso rerum principio repetita,
in causa fuit. Proinde cùm uolatu sublimi in ipsam Dei omnipotentis aulam ela
tus sit, & oculorum aciem uisu præpollens in admirandæ diuinitatis faciem infi-
xerit, doctrinam nullo antea mortaliũ ingenio conceptam ab alto detulit, cuius
initium, In principio erat Verbum.

STATVTA FIRMITER SEDES.

HOc quoq; sacerdotũ Ægyptiorum hieroglyphicũ fuit, per Aquilam, quæ
saxum gestaret, hominem significare, qui firmam stabilemq; in ciuitate, lo-
coue aliquo, sedem sibi posuisset: illa enim simulac nidum sibi comparauit, quò
possit firma & inconcussa rem suam procurare, lapidem quempiam exquirit,
quem in nido pro libramento collocet: neq; aliam huius rei causam sacerdotes il
li tradidere, satis habentes constructi nidi firmitatem per huiusmodi argumen-

tum indicasse. Nam & firmandis nauibus, priusquam anchoræ usus repertus es- D
set, id opis saxa contulere, id quod Apollonius Argonautas fecisse scribit: ut minimè mirum sit, saxum, etiam in Aquilæ nido positũ, inseruire stabilitati. Cæterùm lapidem hunc eum esse credere possumus, qui ἀετίτης appellatur, Aquilinũ Latini dicunt, ad multa remedia utilem: adq; id præcipuè, quòd partum contra omnes abortuum insidias custodit. Idem muliebribus feminibus adalligatus, quotidiano experimento mirificè prodesse, pariundiq; facilitatẽ inducere comperitur. Eo incenso morbum Herculanũ, hoc est, furorem qui plerunq; ex atra bili accidit, qua potissimũ Herculem laborasse tradunt, explorari putant. Inædificari nido asserunt autores nostri, nihil igne deperdere, prægnantẽ esse, alio uelut in utero sonante. Sed uim illam medicã non nisi in nido direptis pollere, magorum tradit superstitio: neq; tamen in omniũ generũ nidis inueniri, sed in Melænaëti tantùm, Pygargi, Morphni, siue ut Homerus, Percni, atq; Gnesij. Duas uerò Aëtitis species agnoscit Zoroastres: unum densum & solidum, alterum rarum & inanem: inesseq; solido uim illam perficiendi fœtũ, & usq; ad partus debita tempora continendi. Occurrebant hîc multa super lapide significata, quan E
doquidem ex eo ab Aquila in nidum collocato, rerum stabilimentũ Ægyptij significare cõmenti fuerant: eaq; firmitas ad Capitolij immobile saxum referenda uidebatur: quæq; ueteres passim de cultu lapidis sanxissent: utq; uel nomen ipsum magni instar numinis aliquando habitum: quæq; hîc pietas nostra de petra sentiret: sed quoniam nobis cum Aquila res erat, quæ lapidis essent, in cõmentario quod est super ædificiorum partibus, transferre, ibiq; cõmodius de argumento huiusmodi differere constituimus, cùm multa adhuc ad Aquilam pertinentia superessent.

TERRARVM DOMINATIO.

ET ut longo circumuecti circuitu rursus ad imperij significatũ reuertamur, nostræ etiam sacræ literæ per Aquilam terrarũ dominationem intellexerũt, ubi apud Ezechielem legimus, Aquilam uisendæ magnitudinis, quæ latè passis alis, immaniq; membrorũ ductu, oppleta plumis, uarietate insignis, unguibus ferox & minabunda, præpeti uolatu ad Libanũ applicuerit, Cedriq; inde medullam, tenellosq; surculos euulserit, tota altiorũ frondiũ summitate decerpta, F
adhæc succisis etiamnũ uitium seminibus, quæ omnia Babylona translata sunt, ibiq; sata. Neq; huic absimilem alteram adiecere, quæ uitium earũ palmites deprædaretur. Per priorem illam nostri aiunt Nabuchodonosora Babyloniæ Regem interpretari: per alteram hanc Ægypti tyrannum, quorũ prior Hierosolymam cepit, & populum cum Rege ipso Sedechia principibusq; alijs in captiuitatem abduxit: alter uerò, cùm bellum aduersus Assyrios mouisset, Israëliticũ populum seruitutis affectum tædio ad se traduxit. In utroq; Rege Aquilæ hieroglyphicum proponitur, sed longè latior interpretatio est in ea quæ Nabuchodonosora describit. Alæ siquidem diffusæ, numerosos indicant exercitus, quos ille secum traxerat. Membrorum exporrecta longitudo, regni eius diuturnitatem. Plumæ nihil aliud sibi uolunt quàm diuitias, quibus locupletissimus esset. Varietas plumarũ, rerum ab eo gestarum gloriam indicat. Armorũ horrorem, ungues. Libanus Iudææ claritatem atq; celsitudinem longa annorum serie conspicuam, unde ille medullam Cedri auulserit, quippe nobilitatem extirparit, & summas quasq; frondes decerpserit, hoc est, ne tenerrimæ quidem Regum proli, ætati scilicet infirmæ, pepercerit. Sedenim totam oraculi ænigmatici seriem inter-

A interpretatur Adamantius in eundem Ezechielem homilia undecima.

AQVILARVM INSIGNIA QVÆDAM.

QVòd uerò initio dicebamus Iustinianam familiam aurea insignem Aquila, alios huc trahit ex antiquis, quorum claritas gestaminibus huiusmodi innotuerit. Sed illud prius dicam, quod dissimulandum in huiusmodi narratione minimè uideatur.

TERRARVM VMBILICVS.

APud Delphos scilicet duas fuisse Aquilas ex auro, quod monumentũ erat terrarum umbilicũ apud eos esse, quem Iupiter ea ratione explorauerit, ut Aquilas duas, unam ab Oriente, alteram ab Occidente dimiserit, quę pernici uolatu in aduersum allapsæ, supra Pythona factæ obuiã sunt: quo loco designato, declaratum est ibi terræ habitabilis medium esse, isq; honos geminis Aquilis habitus, ut in templo ibidem excitato, aureæ constituerentur. Atq; hinc illud innotescit, quod in Maronianis appendicibus legitur:

Pallas Cecropias tuetur arces,
Delphos Pythius orbis vmbilicum.

B Ab Apolline autem ad Respub. & milites transire ipso narrationis ordine inuitamur: ad eorũ igitur insignia quædam ostendenda calamũ conuertemus: gentilem enim scutorũ usum, uariasq; in eis imagines, aut picturas, quæ familiarũ indicant stemmata, cognationesq;, tametsi uiri haudquaquã contemnendi, esse hæc recentioris ætatis inuenta existimarint, nos antiquissimi moris esse, & hîc & alibi toto opere disseruimus.

LACEDÆMONII.

NAnq; Aquila, quæ draconem arreptum gestet, Lacedæmoniorũ rempublicam ostendit: huiusmodi enim signo literas illi publicè obsignabãt. Tradit hoc Iosephus, ubi literas Lacedæmoniorũ recitat Arij eorũ Regis ad Hebræos Onia Pontifice datas, quarum sententia ea erat, ut profiterentur Lacedæmonij se per Abrahamũ Iudęorũ esse consanguineos, proinde gentem ipsam hortabantur, ut quæ Lacedæmoniorũ essent pro ueteri necessitudine cõmunia ducerẽt. Epistolam eam Iosephus ait complicatã figura quadrangula fuisse, eoq; obsignatam argumento, quod suprà posuimus. Quòd uerò designarit epistolam fuisse C quadrangulam, alios atq; alios indicat complicandarũ epistolarũ modos apud hos uel illos extitisse: alij enim paginis, alij tabellis, uoluminibus alij in umbilicos complicatis scribere consuerunt.

CLEARCHVS.

CLearcho autem Heracliensium Tyranno, qui Iouis se filium dixit, in publicum prodeunti aurea Aquila uelut argumentum generis præferebatur.

HERCVLIANI IVNIORES.

EIusmodi coloris Aquila, quippe lutea, trunco insidens in parma luti sapphirei, cuius marginẽ eodem colore, sed admodũ dilutiore, circulus ambibat, Herculianorũ iuniorũ erat, qui sub Magistro militũ Pręsentiali militabãt, quod in antiquis quibusdam eius militiæ cõmentarijs iuueni apud Maffæos Romæ.

HERCVLIANI SENIORES.

SEniores uerò Herculiani cæruleã Aquilam alis utrinq; passis habuere in rubra parma, cuius latus ambitus in margine lutei coloris erat, quẽ nigra linea circunducta in partes duas æquidistantes dissecabat. Erant uerò Iouiniani, siue, ut apud Vegetiũ est, Iouiani, atq; Herculiani, Illyricæ legiones duæ, quæ sena-

millia militũ habebant, quos Diocletianus, qui se Iouem latinè uocitabat, & Maximianus, qui pro Hercule se gerebat, cùm ad Imperium peruenissent, pro merito uirtutis ita nominibus à se inditis, appellandos censuere, eosq; cunctis legionibus prætulerunt. Tela uerò illis erant plumbatæ, quos Manobarbulos uocabant, eosq; portabãt scutis insertos, ijsq; opportunè iactis, hostes equosq; priusquàm nõ modò ad manũ, sed ad ictum missiliũ peruenirent, graui admodũ percussione cõsauciabant, Imperatoresq; illi horũ opera bella plurima confecerunt. D

IOVINIANI IVNIORES ET SENIORES.

IOuinianorũ autem qui Iuniores uocabantur, insigne erat Aquilę apotheosis, redimiculo supra caput imposito. Ales ipsa natiui coloris in parma lutea, quæ rubro primùm circulo claudebatur, inde altero sapphirei coloris toto margine cõplectebatur. E pectore autem Aquilæ aureus extabat umbilicus. Seniores uerò purpuream gestabant Aquilam in parma cærulea, duoq; erant pro margine circuli, ruber interior, exterior luteus.

QVARTODECIMANI.

CÆrulei coloris aliquanto diluti Aquilam gestabant Quartodecimani, qui sub Magistro militum per Thracas militabant. Ea uerò ales in alba parma insidebat orbi cæruleo densioris luti, intra quem circulus ruber erat, à cuius medio aureus extabat umbilicus. Verùm hæc satis fuerit attigisse, ne opusculum uniuersum insignibus & gestaminibus farciamus. Hæc atq; alia pleraq; huiusmodi scriptores rerum memoriæ prodiderunt, quæ si prosequi uelim, nullus unquam futurus sit modus: quare manũ de tabula, sitq; iam super Aquila satis superq; declamatum. E

PIERIVS VALERIANVS BOLZANIVS BELLVNEN. AD CLARISS. ACTIVM SYNCERVM, DE IIS QVÆ PER PHOENICEM, PELECANVM, ET QVASDAM ALIAS AVES SIGNIFICANTVR EX SACRIS AEGYPTIORVM LITERIS.

IBI verò SYNCERE ACTI rarißime, Phœnicem & Pelecanũ, quiq; in ipsam historiæ seriem quibusdam veluti laqueis detenti sese inuicem implicuerunt, sociatiq; in hunc locum aptißimè conuenerunt, Noctuã, Cornicem & Passerem, dedicare consilium fuit. Ac Phœnicem quidem ea de causa, quòd veluti ille admirabili quadam insignis pulchritudine, visu rarißimus post longißima temporis interualla conspicitur, ita Latinæ linguæ nitor, & eloquentiæ cultus ornatusq; per tria fermè Phœnicis secula desiderati, ætate demum nostra, beneficio, opera, & labore plurimũ tuo suscitati, spectandos sese theatris iam omnibus exhibuere. Pelecanum ob eam, qua præcipuè cõmendaris, in amicos omnes charitatem atq; beneficentiam, vt nemo vnus hodie magis amico amicus, quàm Syncerus Actius esse prædicetur. Noctuam, quæ tuarum indicium sit lucubrationũ, quas Minerua haudquaquã inuita elegantißimas elaborasti. Cornicem ob diuturnitatem, quæ scriptis debetur tuis, non modò vno plus seculo, sed perpetuò summa omnium cõmendatione victuris. Passerem ob orationis tuæ Veneres Cupidinesq;, qua nihil suauius neq; iucundius excogitari potest. Sed enim quæ multa atq; præclara de ingenij tui sublimitate dici possent, ea consultò prætereo, quia tu longè maior es quàm mea te capere poßit cõmendatio: quis enim Soli lumen afferre, nisi fatuus quispiam, aggrediatur? Igitur cùm tuo ipse sis splendore clarus, principatum hunc in literaturæ F

A *ratura candore tuum suo se præsidio tuentem missum faciemus, quodq; nostrum est institutũ, ad animalium quæ interpretanda suscepimus, significationes cõuertemur: quæ quidem quales & cuiusmodi sint, quamuis tu eas tum ex Græcis Latinisq; scriptoribus nõ ignoras, tum ex admirabili illa venerabilis antiquitatis tabula ænea, quam simul apud Bembum inspeximus, potes edoceri, quæ omnem Aegyptiorum historiam antiquiorem, argento atq; auro delineatam ostentat. Quid tamen & nos super his cõpererimus, ex ipso Phœnice indicare iam incipiemus.*

INSTAVRATIO.

AEGYPTII sanè sacerdotes, cùm longa quid annorũ serie intermissũ, & iam antiquatũ esset, quippe ludi, sacra, cæremoniæ, supplicationes, mores, ritúsue aliqui, triumphorum B splendores, uel quid huiusmodi, euenissetq; postmodũ ut eadem instaurari cõtigisset, Phœnicem in huius rei significatum sculpere consuerunt. Vnicum eum pleriq; omnes autores tradunt orientales habitare solitudines, ab omni hominum cõmercio uisuq; separatum. Nomen illi Plinius inditũ ait à phœnice arbore, quæ palma Romanis est, ob id, quòd ex Syagrorũ genere una quæ in Chora est intermoritur, ac ex seipsa renascitur. Phœnix quoq; noster ubi moriendi tempus ipsemet aduentare præsensit, post annos, quos uiuere perhibetur, circiter quingentos, in Ægyptum fertur, ubi ad humũ demissus (ita enim Ægyptij rem memoriæ prodiderũt) rostro semetipsum uellicat, acceptoq; ex eo uellicatu uulnere cruorem emittit, ex quo primùm ceu uermiculus nascitur, mox pullus fit alter, forma priori similis, qui quamprimũ pennas indeptus est, confert se unà cum patre in Heliopolin, quæ in Ægypto est, ubi primũ Phœnicem ortum ait Athenæus, quô simulac uenerit, oriente mox Sole moritur, nouo pullo in regna sua transmigrante. Vnde minimè mirum est duos aliquando Phœnices simul uisos proditum ab historijs. C Alij scribunt defunctum parentem à Phœnice pullo in eandem Soli dicatam urbem gestari smyrnea sphæra reconditũ, quod non inficiatur Adamantius: sed enim cuius textoris manu obrotunda illa cistula cõtexatur, maximè uelim edoceri. Ouidius hoc prius dixerat XV. Metamorph. unam esse alitem quæ sese ipsa reparet atq; reseminet: nam ubi uitæ suæ secula compleuit, structo in palmæ alicuius uertice, ex casia, nardo, cinnamo & myrrha nido, se superimponit, finitq; in odoribus æuum: inde Phœnicẽ alterũ renasci de patris corpore, qui cùm satis uiriũ per ætatem indeptus fuerit, ut oneri ferundo sufficiat, nidum è ramis auellat, suaq; incunabula & sepulchrum patris in Heliopolin deferat, atq; ut ipse dicit, reponat ante ipsius Solis fores: res quippe ingeniosissimo quouis Poëta digna. Horus nihil amplius ait, quàm ab Ægyptijs sacerdotibus alterum defunctum illum summo cultu suscipi, cui mystæ iusta ea ritè redderent, quæcunq; in reliquis alijs sacris animalibus facere mos erat. Quæ uerò de nido eius Manilius senator togatorũ, ut aiũt, diligentissimus tradidit, quæq; inde nouis adiectis ad fabulam cõmentis posteri licentiosius ampliarunt, cùm maximis ille nobilis doctrinis, doctore, quod asserit Plinius, nullo fuerit, hi uerò nullo ueterũ autorum

testimonio fabulentur, quæ sit adhibenda fides, aliorum fuerit iudicium. Obijciet aliquis Lactantium, summũ, non inficior, uirum: sed is, ut etiã Ouidius, poëma scribit, non historiam. Ego sanè super Phœnice atque Pelecane, de quo paulò pòst, superque nõnullis alijs, maiorem his adhibeo fidem, qui eadem in regione locisque ubi animalia hæc reperiuntur, & geniti & educati sunt, ac ea perinde conspicere aliquando potuerunt, quàm ijs qui auditu tantùm eorũ naturas excepere. D

Quamuis uerò de moriendi modo, deque funerandi ratione super Phœnice scriptores diuersi abeant, in eam tamen omnes concordiã deueniunt atque consensum, ut Phœnicẽ nouũ ex præmortui corpore fieri nequaquã inficientur: esseque hoc plenissimũ atque firmissimum futuræ resurrectionis specimen Tertullianus asseuerat, quippe qui de Phœnice loquens ait: Ille semetipsum libenter funerãs renouat, natali fine decedens, atque succedens iterum Phœnix: ubi iam nemo, iterum ipse, qui non iam alius idem. Quid expresius in hanc scilicet resurrectionis causam? aut cui alij rei tale documentũ? (de resurrectione quippe loquitur.) Addit & hęc etiã scriptis suis: Et florebis, inquit Deus, uelut Phœnix: id est, de morte, de funere, uti credas de ignibus quoque substantiã corporis exigi posse. Prosequitur mox rationes suas. Multis passeribus antestare nos Dominus pronunciauit, si nõ & Phœnicibus: nihil magnũ. Inde subijcit ironiam: Sed homines semel interibunt, auibus Arabię de resurrectione securis. Ita ille pasim acerrimus Christiani nominis propugnator, labentem hanc aciem restituere contendit, cui ueluti sacrę innixus anchoræ, uxorem quoque una eius cõmemoratione ad uidualis pudicitiæ obseruationem adhortatur. Probè enim uxor, inquit, quæ maritũ in pace præmisit, pro anima eius orat, & refrigerium interim postulat ei, & in prima resurrectione consortium, offertque annuis diebus dormitionis eius: & quæ plurima omnium lectione digna prosequitur. E

ABSENTIA DIVTVRNA.

VT cunque autem de morte Phœnicis traditũ sit, Ægyptij sacerdotes tam diuturnæ migrationis ergò, eum qui peregrè profectus diutissimè domo procul abfuisset, per hanc alitem significabant: propter uiuacitatem autem, animam hìc diuturno tempore uersatã. Nam animi patriam non esse corpus, sed nos hìc, quandiu uiuimus, peregrinari, non Ægyptij tantùm, sed Græcorum Latinorumque autores præstantissimi, nostraque in primis pietas, pasim admonuere. F

SOL.

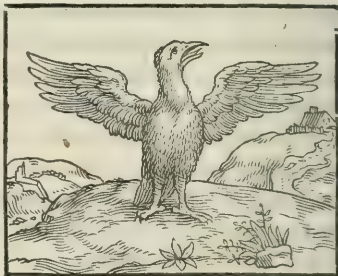

CVm uerò Phœnix unicus omnino esse perhibeatur, & pulchritudine uolatilium genus omne longo post se relinquat interuallo, quippe qui sit aureo circa colla fulgore rubicundus, cætero corpore purpureo, cæruleam caudam roseis pennis distinguentibus, cristis faciẽ caputque plumeo apice, ut Plinius diceret, honestatus, simulacrũ Solis ab Ægyptijs ferebatur, cui, quòd solus sit, à raritate nomen: quo quidẽ nihil admirabile magis intuemur, dum lumen ille suum longè lateque per ima etiam penetralia exiguo quouis aditu ueluti suprema quadã inundatione diffundit, eaque de causa Polys cognominabatur: id enim est apud Philippũ Ægyptij uocabuli significatum uoce græcanica inductum, à multarũ scilicet dotum opulentia magnitudineue, quia omnia sibi collata latissimè superat & excellit.

PRÆ-

A PRÆSTARE.

AEgyptij denique cùm Sole magis quàm reliqui homines gaudeant, eiusque beneficio perfruantur, quo maximè feruet tempore, prouincijs reliquis quantumlibet remotis & in Sepentrionē declinantibus grauis, Ægyptijs solis est cōmodus, Nilo tunc scilicet exundante. Cùm uerò per Phœnicē Solem intelligerent, per eundem exundationem identidem significabant. Neque tamen simplex erat apud eos exundationis uocabulū, sed id PRÆSTARE ET EXCELLERE etiam indicabat: atque uti cuiusquam esset in aliqua uel ingenij, uel corporis uel opū dote claritas, ita eum exundare dicebant. Nos quoque rarissimos doctrina uirtuteque uiros, qui longè reliquos antecellunt, Phœnices appellare consueuimus. Opposito uerò modo multitudo pro uilitate ponitur: ut, unus è multis, apud Pliniū Epistolis, ex uulgaribus quippe & ignobilibus hominibus. Et apud Ciceronē, multi sæpe eodē sensu. In sacris literis psalmo LXX. Quasi prodigiū factus sum multis, hoc est, imprudentibus, insipientibus & ignobilibus.

B

DE PELECANO.

EX eadem solitudine Pelecanus occurrit, quā Latini plateam, ut putat Gaza, uocauere. Nam sunt qui plataleam eam apud Plinium uocandam existimēt, uoce hac ex Ciceronis de natura Deorū lib. secundo desumpta. Idem nomen apud Hebræos Quat, à nonnullis pelecas, ab alijs onocrotalus interpretatur. Pelecanū sanè auem paruam esse, quæ solitudine delectetur, Eucherius scribit. Esse tamen aliud Pelecanorum genus in Nilo non inficiatur, passimque in stagnis & lacustribus locis habitare, penè cygnis simile, nisi quòd paulò maiores sunt. Atque hi forsan onocrotali, quos Veneti syllabis aliquot ademptis crotos uocant. Deuorant hi cōchas auidissimè, multitudinemque laxo admodū ingestam gutturi euomunt, atque ita mox quod aptū cibo quasi coctum absumunt, crustas negligunt. Deque genere hoc dubio procul quæ dicturi sumus hieroglyphica desumuntur.

INSIPIENTIA.

INsipientem hominē, quippe qui nullā rerū rationem examinet, per Pelecani hieroglyphicum significari tradunt Ægyptij, propterea
C quòd auis ea cùm possit in editioribus locis nidificare, ueluti prudentiora faciunt uolatilia, quæ ita se à multorum iniuria subducunt, ea satis cum imprudentia spatiosas areas perquirat, in quibus terra defossa oua ibi edita deponat: quod simulac animaduersum est à pastoribus, uel ab ijs qui id genus alites aucupātur, ubi primùm pulli exclusi sunt, eò properant, & uel aridis boum excrementis, uel alio quopiam fomite locum sepiunt, mox ignem inijciunt: (ἐμβάλλουσι enim in manu scriptis codicibus, nō ὑποβάλλουσι) Pelecanus autem quamprimùm conspexit fumum, ocyus aduolat, & longè maiore imprudentia quàm nidificauerat, ignem alarum quassatione quærit extinguere, cæterùm ignis uentilatione agitatus, uehementius incenditur: perstat illa nihilo secius flammas alis uerberare, rata se opem ita filijs allaturam: sed enim contrà accidit quàm sperarat, quia pennis omnibus ita exustis, euolandi facultate priuatur, at-

que ita minimo negotio capitur. Animaduerte uerò in antiquis Hori codicibus esse, ὑφ' οὗ κατακαιόμενον τὰ ἑαυτοῦ πτερὰ, nō ut in in uulgatis, κατακαιόμενα. Hinc Ægyptij reliqui, qui sacris initiati non erant, alite hac nulla religione uescebantur: pietatem autem in filios huiusmodi, uitio dabant insipientiæ. Dicebant enim Pelecanum nō consultò, uti Vulpanseres faciunt, ad id certamen ferri, sed per imprudentiam, & mentis alienationem quandam (ἀνοίας enim, nō εὐνοίας, in manu scriptis Hori codicibus habetur) quare tanquam auem inauspicatò genitam ac malè feriatam contemnebant, nullo eam honore prosequentes. Hebræi nomen id huius alitis, quo de superius mentio facta est, punctis ijs præsignant, quæ profanam eam, & à mensis reiectam indicāt. Sanè Leuitico Pelecanum, quem Septuaginta interpretes cum ibide, porphyrione, cygno, herodio, & charadrio nominant, ideo cum his omnibus profanū decreuere, quòd longiguttures sunt, si nouum licet proferre uocabulum: quæ autem alites sunt huiusmodi, cibum nō ex aëre, aut ex arboribus aucupantur, sed uel à terra, uel ex mari, fluminibús ue aut stagnis: ut ibis serpentes uenatur, porphyrion uermes, pelecanus & cygnus pisces: ex earum figura hominē scilicet intelligentes, qui cibo posthabito cœlesti, E terreno pascatur, aut marino, hoc est, mentem ad inferiora deijciat, diuinoq́ue neglecto cultu, humana quæq́ue, atq́ue ea & sordida & parum utilia perquirat. Sordidi enim uermes, sordida reptilia. Pisces uerò parum conferunt ad nutrimentū, de quibus loco suo disputabimus.

PIETAS ET AMOR IN FILIOS.

SAcerdotes tamen Ægyptij alitem hanc cum primis sacrā uenerabantur, eiq́ue parcendum existimabant, & honoris causa nullo pacto ut mensis inferretur, æquum arbitrabantur, cùm factum id, quòd pro filiorum salute neci se tam atroci dederet, nō imperitiæ stupori ue aut imprudentiæ imputarent, sed incomparabili paterni affectus charitati, supremæq́ue miserationi, qua erga filios maximè omnium afficiatur. Fallere enim uenatores, eosq́ue transuersos seducere, non sine spe fugæ, quod uulpanser agit, parui omnino momenti est. Femora etiam, quod uultur facere perhibetur, uellicare, ut excusso sanguine filij pascantur aliquandiu, non magni admodum est cruciatus. Sed enim in adeò penetrabiles furentis ignis ardores inijcere se, eaq́ue perseuerantia tam cruciabili tormento torreri, supraquàm excogitari posit admirandum. Quodnā enim animal tam F fatuum, tam stupefacto sensu inueniemus, quod ad unius prunæ tactum non euestigiò resiliat? quod adeò robustum atq́ue impauidum, ut accensam non expauescat flammam? Animosi atq́ue imperterriti ante omnia animantia leones: illi tamen tam feroces, tam indomiti, tanto animi corporisq́ue uigore præditi, consternantur statim ad unius prætentæ faculæ conspectū, præq́ue timore propémodum exanimascunt. Videt Pelecanus ignem, cuius non ignorat uehementiam, audacter accedit, ardorem in membra singula intolerabili cruciatu penetrantē sentit, neq́ue loco dimouetur: exuritur penè tota, neq́ue tantillum quidem consternatur, patientissimaq́ue constantia uigens, saluti filiorum intenta potius, quàm suæ mortis genere omnium atrocissimo conficitur: tanta in eo charitas, tantus amor, tanta uis pietatis elucescit: & quispiam audebit eam stuporis insimulare, & malè feriatam auem appellare? Subit ad hanc sententiam Arsinoës recordatio, quæ à Ptolemæo fratre insidijs & fraude decepta, cùm percussores in duos filios impuberes immissos à fratre cōspicata esset, complexa eos ad se fugientes, ea parte qua uulnera filijs intendebantur diu corpus suum cędendum opposuit,

multisq́ue

A multisq́ ita uulneribus saucia, eorum tamen saluti consulere non potuit, illi enim in matris gremio inter oscula ipsa truculentissimè trucidati sunt. Quòd si Pelecanum simili casu sese morti obijcientem, insipientem appellauerimus, longè quidem insipientiorem Arsinoëm dicemus, quæ ita pro filijs trucidari pateretur, cùm præsertim ipsa non ad mortem, non ad uincula, sed ad nuptias & regni successionem à Ptolemæo deposceretur. Sed tantũ abest ut uel Arsinoë, uel Pelecanus sint imprudentiæ damnandi, ut omniũ consensu merita, hoc est, ingenti laude, ob incomparabilem, quam omnes admirentur, charitatem, minimè fraudandi esse iudicentur.

MISERATIO.

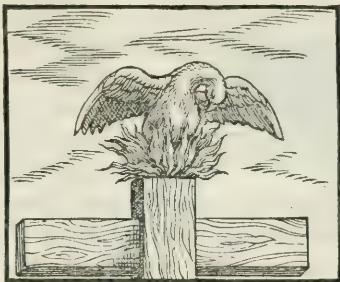

SEd enim nostri quoq́ cum Ægyptijs sacerdotibus in hoc pingendi genere consentientes, Pelecanũ pro miseratione ponunt, & Assertoris nostri hieroglyphicũ in summa cruce statuunt, qui nos sospitaturus, atrocissima torqueri morte uoluerit. Agnoscit & Eucherius Pelecanũ pro Christi symbolo. quamuis Hierony-
B mus tradit eam pullos suos rostri percussu interficere, pœnitentẽ mox factum, nido in ipso per triduũ lugere, postremò seipsam grauiter uulnerare, & sanguinẽ suũ super filios effundere, quo illi perfusi reuiuiscant, quod alij uiderint. Sed quòd eam alitem, ut etiam alijs plerisq́ persuasum est, rostro pectus dissecantẽ pingunt, ut ita fuso sanguine filios alat suos, ab Ægyptiorum historia ualde alienũ est: illi enim uulturem tantùm, uti suo diximus commentario, id facere tradiderunt, neq́ non, ut paulò antè dicebamus, Phœnicem: sed hunc non pietate adductum, uti uultur, sed fato ita coactum suæ consulere posteritati. Sunt & mutua filiorum officia, qui parentibus uicem reddunt, & escam famescentibus subministrant, uerùm ijs quæ à parentibus in eos proficiscuntur, haudquaquã paria. Quòd uerò Celsus persuasum facere nititur, eos humanũ genus superare pietate, Adamantius hæc ab ijs geri natura tantùm duce profitetur.

SOLITVDO.

C NOstræ autem sacrę literæ per hieroglyphicum Pelecani, solitudinem interpretantur, cuius factum se esse similem Dauides canit, quia scilicet errabundus tunc per solitaria diffugiebat loca, qui Saulis Regis indignationẽ euitaret: quod ut apertius explicaret, nycticoracis etiã similitudinem adiecit, qui quidem non luce, sed tenebris in comparandis uitæ suæ necessarijs plurimùm fruitur.

DE VVLPANSERE.

SEd ne longius ab hac in filios charitate discedamus, insigne illud quoque exemplũ incõparabilis amoris est, quod à Vulpansere præstatur.

FILIVS.

FIlium, ut inquit Horus, ut alij, affectũ in filios, scribere si uellent Ægyptij sacerdotes, Vulpanseris hieroglyphicum faciebãt. Ales hæc ex anserũ genere, qua lautiores epulas non norat olim Britannia, tanto filios amore prosequitur, ut si unquam accidat, ut cum filijs in uenatores incidat, simulatq́ conspecti sunt illi, pater & mater spontè occurrunt, seq́ ipsos uenatoribus dedunt,

ut ita eos à filijs aliorſum auertant: διασωθῇ enim, non διασωθῆ, in antiquis manu ſcriptis codicibus habetur. Cuius pietatis ergò uiſum eſt Ægyptijs animal huiuſmodi magna proſequi ueneratione. In ijſdem enim manu ſcriptis exemplaribus eſt, αἰγυπτίοις ἔδοξε σεβάζειν τὸ ζῶον, non autem συμβάλλεις, ut habetur in impreſsis. Porrò Britanni, qui, uti dicebamus, Vulpanſerem in delicijs habebãt, noſtrum anſerem religioſum opinabantur, eoq́ abſtinebant. Nam cùm de moribus eorum Cæſar loqueretur, eos dixit anſerum cibo non ueſci, perinde ac etiam neq́ gallina, neq́ lepore. Verùm olim iſtud, olim. D

DE NOCTVA.

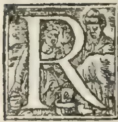

Eliquum eſt ut & Noctuæ, & aliarum auium quas promiſi, ſignificata proſequamur, quæ cùm noſtrates ſint, Latinis & Græcis plurimùm innotuere, quare de his longè certiora ſumus allaturi.

MINERVA.

PRimarium Noctuæ ſignificatum eſt, ut Minerua per hieroglyphicũ eius intelligatur, de qua, ipſa Glaucopidis etiam cognomentũ ſumpſit, ſiue propter cæſium oculi colorẽ, quo qui præditi ſunt, præſtantioris & acutioris ingenij feruntur eſſe, ſiue propter lucubrandi cõtemplandiq́ munus, quòd animi uis nocturni potiſsimũ temporis ſilentio uegetatur. Qua de cauſa dracones etiã, Gorgoneum quippe caput, ægidi adſculpebantur. Acutiſsimũ enim eſſe draconi uiſum ex eo potiſsimũ apparet, quòd ab intuendo illi nomen, ut in Serpentis commentario copioſius. Addunt alij tertiam quandam cauſam, quia nuſquã Noctuarum uis maior quàm Athenis, ubi dea ipſa præcipuè colebatur, unde prouerbium illud emanarit, γλαῦκας Athenas ferre, ſiue id ob Noctuarum copiam, ſiue ob nummorum multitudinẽ, qui Noctuæ ſignum habebant. Acerbè uerò Demoſthenes in huiuſmodi Noctuæ cultum luſit, cùm è carcere populi Athenienſis elapſus fugeret: nam ad Palladis arcem ſubinde reſpectãs, ſublatis manibus, ô Pallas, inquit, urbium domina, cur tribus infauſtiſsimis beſtijs delectaris, Noctua, dracone, & populo? ex una fortè cæcitatem, ex dracone liuorem animorum, ex populo inſtabilitatem & inconſtantiam intelligens. E F

SAPIENTIA.

SAnè uerò cùm Minerua conſilij prudentiæq́ Dea diceretur, aliquot in oſtentis Noctua ſapientiæ ſignum fuit: ut quę in Hieronis priuati adhuc hominis haſta conſediſſe conſpecta eſt primo bello quod inijt: nam aruſpices hinc eum cautum in conſilio futurum prædixere, id quod ſapientiſsimum totius eius uitę regimen comprobauit.

VANÆ SAPIENTIÆ STVDIVM.

SEd quantum pertinet ad doctrinæ ſtudium lucubrationesq́ ipſas, interpretationem eiuſmodi non reſpuit Baſilius, ſed eos intelligi uult, qui uanæ ſapientiæ ſtudijs incumbunt. Nam ut illius aſpectus noctu quidem ualet, Sole autem illuceſcente non mediocriter obfuſcatur, ita iſtorum hominũ mens acutiſsima quidem ad inanium rerum cognitionem eſſe uidetur, hebetiſsima uerò caligineq́

A ligineq; oppleta ad ueram lucem hallucinatur, neq; liquidò quicquam intueri potest. In hanc ferè sententiã Hierosolymitanus Hesychius Noctuam comedi prohibitum ait, quia lucis beneficio nocte polleat, interdiu cæcutiat, ex quo illi debeant intelligi, qui legis contemplatione & scientia plurimùm gloriantur, Euangelicam autem claritatem ferre non possunt.

NOCTVARVM NVMISMATA QVÆDAM.

IN nummis aliquot uideas Palladis ipsius simulacrum cum ingenti umbone, dextera ad oram umbonis adiecta, uirga à pectore ad solum applicata, cui uidetur inniti: nam uirga, ut in caduceo disputatum, disciplinã ostendit. Sub umbone noctua est: inscriptio, ΒΡΕΤΤΙΩΝ. Ab altero latere caput galeatũ, cum Pegaso in plano galeæ. Sunt uerò Brettij, quos nos Bruttios uocamus, ut Hermolao Byzantio, qui Stephanum deflorauit, placet, à Bretto Tyrrhenorum ciuitate, quam Brettus Herculis filius condidisse fertur: quin & regio ipsa Brettia nuncupata, neq; non & Lingua. Aristophanes, μέλαινα δ᾽ εἰνὶ γλῶσσα βρεττία παρῆν. Antiochus autem Italiam uocatam olim Bruttiam dicit, mox Oenotriam. Alibi ue
B rò uidere est in nummis caput Palladis galeatum, ab cuius altera parte noctua est prostrato innitens carchesio, iuxtaq; quadrigæ cum Victoria, laurea circunducta cum baccis. Huiusmodi autem nummos argenteos magno numero comperies. Literæ in nonnullis quæ legi posint, Α Θ Ε. à tergo caput ipsius Palladis galeatæ. uarijq; admodum sunt hi Noctuarum nummi.

VICTORIA.

POrrò Noctua Atheniensibus indicium uictoriæ fuit, cuius etiam uolatus in adagium cesit, Γλαῦξ ἵπταται, cùm profligatos hostes, & subsecutam uictoriam innuerẽt. Id uerò sibi proponebant, propterea quòd auis hæc, uti dictum, Mineruę sacra crederetur, quæ quidem dicta est etiam male consulta Atheniensium fortunare. Atq; hac de causa Demosthenes oratione περὶ παραπρεσβείας, Solonis uersus citat:

ἡμετέρα δὲ πόλις κατὰ μὲν διὸς οὔποτ᾽ ὀλεῖται,
αἶσαν καὶ μακάρων θεῶν φρένας ἀθανάτων
τοίη γὰρ μεγάθυμος ἐπίσκοπος ὀβριμοπάτρη
παλλὰς ἀθηναίη χεῖρας ὕπερθεν ἔχει.

C Nostra quidem ciuitas nunquam fato Iouis neq; Deorum immortalium arbitrio peritura est. Talis illi contigit custos, magnanima scilicet potentisimo patre genita Pallas Athenæa, quæ manus supra caput eius habet. In adagijs autem, rebus quibuscunq; feliciter & ex animi sententia succedentibus, dici consueuit usitatisimum apud eos illud, Noctua uolat.

PECVNIÆ.

APud eosdem Noctuæ cesserunt in pecuniarum nomen: hinc apud Plutarchum in uita Lysandri à Gylippi seruo dictũ, multas sub domini sui tegulis Noctuas cubitare. Gylippus enim cùm ex ingenti pecunia, quã Lacedæmonem asportare iussus erat, partem interuertisset, eam sub ædium suarum tegulis occultauerat: cumq; seruorum testimonia contra dominos non admitterentur ex lege, & irritum facerent iudicium, callidè admodum ille commentus est rem aperire sub eo uerborum inuolucro, ut indicio pecuniarum facto, neq; ille accusasse dominum uideretur, neq; ius ullum uiolasse, Atheniensis tamen reipub. commodo consuluisse. Alibi Noctuas Laurioticas pro pecunijs appellatas inuenias, nõ, ut nonnulli putant, à circunducta in nũmis laurea, quæ admodũ con

ſpicua eſt, ſed à Laurio Atticæ regione auriuenifera. Obſerues tamen in huiuſ- D
modi nummis nõ modò laureas circa Noctuas, ſed eas laureo etiã ramo inſiden
tes cudi, eius dubio procul hieroglyphico uictoriæ, qua de ſuperius memini-
mus. In aliquot procumbentem leonem ſuperuolat, cum inſcriptione, ANTIO
XOY, quod nimirum hoſtis ferocitatem Athenienſium prudentiæ ſuccubuiſ-
ſe ſignificat. Sunt aliquot nummi in quibus Noctua cum Iouis facie cuſa eſt,
eos diobolares fuiſſe tradunt: quibus uerò Noctuę duę impreſſæ ſunt, quatuor
obolis expendebantur.

MORS.

Apud Ægyptios uerò Noctua mortis erat hieroglyphicum, uulgatiſsimo
iam etiã apud nos & Oratorum & Poëtarũ teſtimonio, Noctuã letale ali-
quid, aut inauſpicatiſsimũ infortunium afferre. Cauſam huiuſmodi ſignifica-
tionis duplicem inuenio: unam, quòd cùm cornix uitæ longioris ſymbolum
habeatur, compertum eſt Noctuam quadam naturæ diſcordia, eius nidis magis
quàm aliarum auium inſidiari, repere eam clanculum, noctis tenebris fretam, &
uel pullos, uel oua cornicis inuadere atq; deperdere. Nam & in manu ſcriptis E
Hori codicibus legas, ἄφνω γὰρ ἐπέρχεται τοῖς νεοσσοῖς τῶν κορωνῶν. quę ultima locutio in im
preſsis exemplaribus deſideratur. Altera conſideratio eſt, quòd mors furtim ir
repit, & nox pro morte ponitur, ut illud:

In æternam clauduntur lumina noctem. & alibi:
Sed nox atra caput triſti circumuolat umbra.

& ſimilia paſsim. Eucherius lumẽ in diuinis literis pro die, iuſtitia, fide, proſpe-
riſq; cunctis poni autumat: contrà tenebras pro nocte, iniquitate, infidelitate,
aduerſiſq; omnibus, ac perinde pro errore, & ignorationis cæcitate, atq; etiam
mortis acerbitate. Deniq; diuinæ literæ mortem ſæpe pro uniuerſa calamitatũ
ſtrue ponunt: ſicuti etiam uiuificare, pro liberare à periculis & ærumnis: ita e-
nim interpretes exponunt illud pſalmo LXXI. Et conuerſus uiuificaſti me.
Demũ Noctua noctis dominaperhibetur, unde illi apud Latinos nomẽ. Quòd
uerò nocturno cantu ſuo infortuniũ ſemper aliquod minitetur, Pyrrhi tantùm
Epirotarũ Regis exemplum ponam, qui cùm Argos expugnatum duceret, in-
feliciſsimæ atq; ignominioſiſsimæ mortis ſignũ accepiſſe fertur à Noctua, quæ F
haſtę illius ex itinere inſediſſet. Nam cùm is detracto inſigni à galea, ne interno-
ſceretur, in Argiuos oppidanos cędem inceptaſſet, aniculæ cuiuſdam filius eum
haſta leuiter uulnerauit. At cùm Pyrrhus impetum in percuſſorem feciſſet, Ar
giui mater, quæ ſupernè ſpectabat, periculum intuita, tegulam ambabus mani-
bus arreptam ſuper regis galeam effudit: quo ictu cùm exanimatus concidiſſet,
Zopyrus quidam, qui ſub Antigono militabat, Rege cognito accurrit, detra
ctaq; galea ferrum gutturi admouit, ſed toruis Pyrrhi oculis attonitus, os &
mentum eius pro iugulo recidit. Hoc igitur mortis ſignũ illud eſſe crediderim,
quod ab lictore ferebatur ad damnatũ publico iudicio, præſertim apud Æthio-
pas, à quibus Ægyptios aiunt multa rituum id genus mutuatos: nam pios eos
ante omnes extitiſſe, familiaritates eorum cõmerciaq; cum dijs, & inuicem agi-
tata conuiuia, de quibus & Homerus & alij ſcripſerunt, facilè indicant ita fuiſſe
tunc hominibus perſuaſum. Eo uerò ſigno uiſo reus ſpontè ſibi mortem conſci-
ſcebat, magno & ſibi & patriæ dedecori futurus, niſi feciſſet: adeò illi Regem
ſuum ut numen uenerabantur, uulgoq; adorabant. Atqui ferunt quendam per
hæc morti deſtinatum, cùm de fuga cœpiſſet agitare, priuſquàm periculo ſe
abſtra

A abſtraheret, zona à matre ſtrangulatum: adeò perſuaſum fuit genti, non licere mortem magiſtratuum pronunciatione decretam, exilio uel ſubterfugio quopiam alio cõmutare: ut iam ſeuera Lacænarum exempla in deſertores filios edita mirari deſinamus. Quamuis uerò Regem illi ſuum tanto cultu & obedientia proſequerentur, ſupra Regem tamen, qui Meroëm incolebant Memphitici ſacerdotes, erant, quibus memoriæ proditum ius olim fuiſſe mortis Regi per internuncium imperandæ, alteriusq; in demortui locum, cùm libitum eſſet, conſtituendi. Sed nos ad hieroglyphica, quæ tractanda ſuſcepimus, reuertamur.

MVTVA HOSTIVM DETRIMENTA.

SI uerò hoſtes duos capitali odio detrimenta & inſidias alterũ alteri ſempiternis indignationibus molientes, manusq; mutuarũ cædium ſanguine cõmaculantes, notare uellent Ægyptij ſacerdotes, Noctuam & cornicem proponere conſuerunt, quarum uſqueadeo immortales ſunt inimicitiæ, ut & hæc & illa in mutua ſemper damna odiũ exerceant: cornix enim interdiu oua Noctuæ rapit, abſumitq;, ſibi conſcia Noctuam interdiu cæcutire. At Noctua contrà, uti dice-
B bamus, noctu in oua cornicis inuadit, quæ ſubfuretur ac edat: ſicq; altera interdiu, altera noctu potentior. Quinetiam, quod ad earum inter ſe temperaturam nullo modo congruentem, facit, ſunt qui exploratũ ſe habere dicant, confuſum utriuſq; ſanguinem coire non poſſe.

ABSTEMIVS.

LOngè ſalubrius eſt ſignificatum illud, quo hominem ſibi ab ebrietate cauentem ſignificare uolentes, Noctuam oua ſua deſugentem effingebant: quandò memorant oua Noctuæ ea ui pollere, ut ſi per triduum ebrioſis in uino dentur, tædium eius adducãt, & abſtemios homines reddant: quod etiam apud Philoſtratum aſſertum comperij, qui abſtemium ſcribit ita reddi puerum, ut donec uixerit uini odio teneatur, ſi priuſquã ullum uini guſtum nouerit, Noctuina oua leuiter cocta, illi ſorbillanda propinentur: uini enim odiũ inde ſuboriri, quia temperatior hic fiat naturalis calor.

PATROCINIVM FRVSTRA IMPLORATVM.

ADdit his Horus, ut ſi hominem ad alicuius miſericordiam, patrocinij uel ſa-
C lutis cauſa euentu irrito confugientem ſignificare uellent, paſſerem & Noctuam ſoliti eſſent figurare: ſiquidem ille, uel alia quæpiam auicula, ubi aucupis infeſtas artes declinare ſtuduerit, ad Noctuam confugiat, cuius patrocinio ſperet ſe periculum euitare poſſe: ſedenim ibidem intercipiuntur, ubi ſibi perfugiũ adeſſe propoſuerant.

TYRANNVS.

HVius quodammodo generis eſt Nycticorax, quæ tyrannidem ſignificat, ob occultationem ſcilicet conſiliorũ, quæ diſsimulare potentiores pro magno habent negotio. Huic ſignificato Callimachus anſam dedit, qui tyrannos loqui ueluti σκῶπας ait: σκῶπες uerò αἱ νυκτικόρακες dictæ, quaſi σκίοπες, quòd ſcilicet eorũ ſermones nocturni plurimi ſint, & in arcanis habeantur, uti Nycticoraces noctu plurimũ obſtrepunt. Et quoniam ales hæc mihi inter lucubrandũ obſtrepuit, minimè prætereunda fuit, ut omen eius eluderemus.

HYPOCRITA. D

EAm diuinæ literæ inferri mensis non permittunt, quoddam hominũ genus hieroglyphicè innuentes, qui palàm strepitũ nullum, tumultũ nullum, insidias nullas mouent, sed hypocritæ tristes, omnem mansuetudinis, modestiæ, benignitatisq́ colorem pręse ferunt, clàm uerò fornicationes, immunditias, crapulas, ebrietates, & multa humani generis opprobria cõsectantur: latet enim interdiu Nyctorax, noctu uerò prodit ad infausta negotia, deq́ culminibus ædiũ letalia quæq́ meditat̃, & inuisum quiescentibus tumultũ excitat inauspicatissima.

CHRISTI HVMILITAS.

EAdem uerò causa, qua Christi humilitatem agnoscimus in humana forma suscipienda, quem scilicet modò uermem, modò scarabeum, modò quid huiusmodi aliud in diuinis literis appellatum comperimus, Nycticoracem quoq́ nuncupatum Theologi ueteres obseruauere, & ipsum inquam, & unumquenq́ ex ijs qui eum tempore hallucinationis sectabantur, nempe quòd tam Christus, quàm Christiani, despectui ludibrioq́ fuerint apud Gentes. unde Paulus: Nos Christum prædicamus crucifixũ, Gentibus quidem stultitiam, Iudæis scandalum. E Eoq́ spectare aiunt Psalmi dictum: Factus sum sicut Nycticorax in domicilio: de quo apud Eucheriũ. Sunt qui Noctuam & Nycticoracem eandem alitem putent, & qui hanc bubonem esse cõtendant: neq́ tamen desunt qui Orientalem esse auem autument, nostris parum cognitã, apud quos nominis tantùm interpretatio manifesta sit, nocturnus quippe coruus.

DE CORNICE.

COrnicem ea potissimũ de causa noctuę subiunximus, ut qui summã ex utraq́ discordiã intelligi ostenderamus, ex altera tantùm, quippe Cornice, concordiã significari comprobemus, si tamen cur Martem & Venerem per Cornices duas Ægyptij significarent, ostendi prius curauerimus. Ex alitis huius fœtu duo tantùm oua oriri compertũ est, inde autem & marem & fœminam pariter excludi. Quòd si, quod raro accidit, geminos uel mares, uel utranq́ fœminã gigni contigerit, cœlibem utrunq́ uitam agere: coniugatorũ uerò si alterum moriatur, marem cum nulla unquam alia Cornice F copulari: neq́ etiam semel uiduata fœmina, marem unquã amplius quærit usquedum uiuit, sed, ut apud Maronem est, sola in sicca secum spatiatur arena. Vnde fit ex Ægyptiorũ disciplina, ut in Cornicem unam tantùm incidentes, inauspicatum esse mortales putent: quod Ælianus etiam tradit, uiduato scilicet animali obuiam facti, ac perinde cœlibem solitariumq́, hoc est, tristem, ac necessarijs destitutã adminiculis, uitam degendam esse. Hinc etiam Zezes apud Hesiodum, ubi poëta uxorem auspicatò ducendam monet, si, ait interpres is, Cornices duas obseruaueris. Sunt qui auem hanc inauspicatæ omnino putent garrulitatis, à quibusdam autem impendiò laudatur.

MARITALIS COPVLA.

ET eodem quidem argumento, ijsdemq́ Cornicibus geminis, congressum maritalis copulæ legitimũ indicabant, quòd aiunt eas ita inuicem copulari, quemadmodũ homines naturali more coniunguntur. Hinc illud, quòd ore eas coire uulgus arbitratur. Præterea omnia quæ coruinam speciem habent, raro coire solent, identidemq́ sacrũ matrimonij fœdus nulla labefactari petulantia, uel

A uel improbioris lasciuiæ nequitia debet, uti multos legimus non nisi liberorum quærendorũ causa coniungi solitos, à conceptu sibi temperasse: qui quidem modus & tenor sobriè ac honestè seruatus in causa fuit, ut per Cornices duas nuptiarum fieret hieroglyphicum.

CONCORDIA.

CÆterùm quia in nullo unquam uitæ colore ac statu concordia magis expetitur quàm in maritali cõmercio, Cornix hinc ipsa concordiæ symbolum habetur: ideoq; uulgò Græci, ut Hori interpres Philippus obseruauit, nuptialibus festis ἐκκορηκορώνη clamitare cõsuerant, cùm tamen ignorarent, ex instituto ueteri Cornicem in nuptijs omine auspicatissimo nominari solitũ. Animaduertendum autem in græcanica illa succlamatione aliquid desiderari, uidendumq; apud Æschylum, Danaidibus, ita scribi, σὺν κόροισι, καὶ κόραις, καὶ τῷ βίῳ ἐκκορεῖ, pro κόρας κορώνας. Nonnulli uerò dicunt hortandi modo enunciandũ, ἐκκορεῖ κόρους κορώνας, quod nescio quid esse uolebant, quod cantillatũ uerecundiam ijs, qui liberis operam dabant, auferret: quæ si quis uberius sibi declarari cupiat, ad cõmentaria
B Pindari se conferat, Pythijs, ode tertia. Sed ut ad concordiæ hieroglyphicũ reuertamur, alitis huius simulacrũ sæpe uidimus in Faustinæ Augustæ nummis, cum inscriptione, CONCORDIA. Eoq; nimirum Iuuenalis respexit, cùm ueterem concordiam dixit nido increpitare. quamuis superiore ætate fuerunt, qui ciconiam ad hoc signari arbitrati sunt: sed enim quam in nummis conspeximus, nihil habet quod ad ciconiæ effigiem referri posit.

CORONA VRBS.

COrnix uerò in manu Palladis, cuius simulacrum aheneum sub dio Coronę uisebatur, ciuitatis ipsius & nomẽ, & nominis causam significabat. ait enim Pausanias, Coronem ciuitatem ideo eo nomine nuncupatã fuisse, quòd in fundamentis, dum urbs ea in Peloponneso conderetur, ahenea Cornix inuenta fuerit: ea uerò κορώνη græcè nimirum est.

GARRVLITAS.

SEd esto fuerit Cornicis simulacrũ in manu Palladis in clara admodum Peloponnesi ciuitate, longè secus Athenis, ubi Cornices ad arcem Palladis nõ aduolabant, de quo Lucretij sunt carmina in hunc modum:

C *Est & Athenæis in montibus, arcis in ipso*
Vertice, Palladis ad templum Tritonidis almæ,
Quò nunquam pennis appellunt corpora raucæ
Cornices, non cùm fumant altaria donis.
Vsqueadeo fugitant, non iras Palladis acres
Peruigilij causa, Graiûm vt cecinere poëtæ,
Sed natura loci hoc opus efficit ipsa suapte.

Ex Græcorũ igitur ipsorũ sententia, abiecta repulsaq; Cornix à Pallade est, utpote quæ meditationũ peruigilio infesta sit, & mentis agitationẽ interpellet obturbetq; garrulitate sua, cuius est hieroglyphicũ. Inde autem & Cornicari uerbum, quo utitur Persius:

Nescio quid tecum graue cornicaris inepte.

Id græcè κρώζειν, de garrientibus.

TABELLARII FIDES.

SEd enim ea quę ad Crocodilorum urbem supra sepulchrũ quoddam Cornix in columna sublata erat, fidelem operam in tabellario munere præstitã indi-

cabat: huiusmodi enim honos & sepulchri & columnæ habitus est olim Cornici à Marrhe Ægyptiorum rege, quòd munus id diligenter obiuisset, quô uolandum, aut ubi sistendum, summa docilitate perdocta. Sepulchrũ id uisebatur ad paludem Myridis appellatum. D

PROSPERITAS VITÆ.

IVstum uitæ spatium ab homine feliciter decursum Ægyptij sacerdotes hieroglyphicè tunc intelligendum proponebant, cùm Cornicem uita functum figurassent. Viuere enim Cornices multos dicuntur in annos: & Lucretius Cornicum secla uetusta dixit. Compertum uerò est ex alitis huius uiuacitate, carnes etiam eius in cibum sumptas, nõ tantùm ad diuturniorẽ uitam conferre, uerumetiam in longissimis morbis, & carnes esse, & nidum contritum illinere utilissimum. Quòd autem tradiderunt Ægyptij centũ eas annos superare, animaduertendum est, annos de quibus sacerdotes illi mentionem faciũt, quadriennes esse singulos, ratione à Sotheos ortu supputata, quatenus scilicet superantibus unoquoque anno solari horis sex, integer demum dies unus, qui apud nos intercalaris habetur, apud illos integrum & perfectũ annum absoluit. Quare qui annos eas ferè quingentos uiuere dixerunt, haud ita multùm diuersi abeunt ab Ægyptijs. E Neque me præterit Aristotelem arbitratũ, nullum animal homine diutius uiuere præter Elephantum: quod si ad huius ætatis spatia referamus, breuissima admodum erit uiuaciorũ animalium uita. Cæterùm Ægyptiorum traditioni subscribunt plerique autores minimè contemnendi: acceptissimumque illud apud omnes dictum, Cornice uiuacior: ut non temerè mihi uideatur Hesiodus scripsisse,

ἐννέα τοι ζώει γενεὰς λακέρυζα κορώνη
ἀνδρῶν ἡβώντων.

Et reliqua de animaliũ ætatibus ex grauissimis autoribus exploratissima. Quem secutus Plutarchus eo opusculo, quo bruta etiã ratione uti differit, ὧν ἑκάστης φησὶν ἂν ἀποθάνῃ ἄρρην, οὐκ ὀλίγον χρόνον, ἀλλὰ ἐννέα χηρεύουσι γενεὰς ἀνθρώπων, quarum uniuscuiusque uir si occubuerit, nõ breue temporis spatium, sed nouem hominũ ætates uidua permaneat. Theon tamen in Arati carmine ἐννεάγηρα κορώνη, non pro nouem ætatibus, sed pro multis accipiendum censet, esseque tantundem ac si πολύγηρα κορώνη dixisset: eam enim esse nouenarij numeri uim, ut pro multitudine accipiatur: de quo etiam in caudam Scorpij disputatũ à nobis est super Nicandri uersu. Quinque itidem ætates hominum Cornicem uiuere legas apud Aristophanem. F Psalmographus autem intra octoginta annos plurimũ ætatem hominis conclusit, quæ summa in Cornice esset quadringentorũ annorum. Atqui receptũ est apud nostros ex diuinis Hebræorũ literis, aliquos noningentos circiter annos peruixisse, qui ut etiã ad ueterem Ægyptiorũ rationem supputentur, quadrimestribus annis ad calculum reductis, ut nonnulli accipiunt, erunt omnino anni rationis nostræ multò plures, quàm nunc uiuitur. Sed ut sacra missa faciamus, quorum fides à theologis absque cõtrouersia est accipienda, nónne Seras adhuc populos supra CCC. annos uiuere prædicant? Quare si fides rerum scriptoribus adhibeatur, nihil hîc diuersum ab alijs allatũ ab Aristotele fatendum erit, si modò is nullum animal homine diutius uiuere professus est. Sed fuerit uaria annorum ratio pro locorum & gentium institutis, dummodo uno autorum omnium consensu Cornix uiuacissima reperiatur.

IVVENILIS SAGACITAS SENILI EXPERIENTIÆ PRÆPOSITA.

ILlud ad hanc materiam facit, quod huius uiuacitatis ergò prouerbiũ factum aiunt,

A aiunt, Cornici oculos configere, quo Cicero, Macrobius, & D. etiam Hieronymus usi sunt, uolentes antiquitati uel sublatam, uel diminutã autoritatem nouo iuniorum inuento cõmonstrare. Porrò Ciceronianũ illud pro L. Muræna, Inuentus est scriba quidam Gn. Flauius, qui Cornicum oculos confixerit, eò spectat, ut adinuenisse eum rationẽ ostendat, qua legum sacrorũq; interpretibus autoritatem & existimationem imminueret, cùm eo præcipuè nomine colerentur à rudi populo, quòd fasti diebus penè singulis ab eis petendi essent, ut ex eius arcani peritia cognitioneq; crescerent, suamq; illam scientiã magis ac magis populo uenditarẽt: is uerò cùm singulis diebus ediscendos fastos populo publicasset, re iam diuulgata peruicit, ut in minori deinceps precio sacrorũ interpretes haberentur, atq; ita consilia eorum de tuenda existimatione prorsus euertit, Cornicumq; demũ oculos confixit, fama per magnam inuidiam sibi comparata. Quod uerò ad mentis prauitatẽ pertinet, ibi Propertius tangit, ubi de lenæ cuiusdam ingenio & sagacitate disserit, pluribusq; eius uaframentis & imposturis enarratis, ut uno omnia uerbo claudat, ait:

B *Posset & attentos astu cæcare maritos,*
Cornicum immeritas eruit vngue genas.

Sumptum ex historia, quòd Areopagitæ puerum damnauerunt, propterea quòd is Cornicum oculos studiosius erueret, perniciosissimę mentis id signũ esse iudicantes, quæ multis malo futura esset, si adoleuisset.

INQVIETVDO.

HOrus hominẽ in assiduo motu mentisq; agitatione ita uersatũ, ut neq; dum cibum capit interquiescat, per Cornicis pullos significari tradit. At rectius per Cornicem & duos illos pullos suos dixerimus: hęc enim uolans, uolantes identidem pullos aliquandiu pascit. Nihil uerò magis negotiosum hominem indicat, quàm & rerum satagere, & nihilo secius interim aliquid esitare.

HYEMS.

C APud Hesiodum Cornix est hyemis symbolum, ut eius interpres eo uersu tradit:

μή τοι ἐφεζομένη κρώζῃ λακέρυζα κορώνη. quod ita Maro transtulit:
Tum Cornix plena pluuiam vocat improba voce,
Et sola in sicca secum spatiatur arena.

Apertius Euphorion: ὑετόμαντις ὅτε κρώζει κορώνη.

DE PASSERE.

LOngè diuersum à cornice Passeris est ingeniũ, ac perinde uitæ breuitas angustissima: Passerũ enim mares anno diutius durare nõ posse compertũ est: cuius rei causa salacitas incõtinentissima, quę tot hominũ etiam ante diem effœtos exhaustosq; uiribus tradit senectuti.

ANNVVM VITÆ TEMPVS.

SEdenim & Ægyptij, & aliæ quoq; nationes, tempus annuũ per Passeris hieroglyphicum intellexere. Nam & Calchas in artificioso augurandi genere ce

leberrimus, ex Passerũ numero, quot serpens deuorasset, belli Troiani tempus D
auguratus est, qui pro Passeribus annos, pro angue tẽpus intelligeret, ut in Serpente Saturnum significari ex huius animalis gestamine demonstratũ. Solum enim Tempus edax rerũ, tuq; inuidiosa uetustas Omnia destruitis. Quare iam taceat Epicurus, neq; amplius portenta derideat, neq; ulterius asseueret Passerem nihil simile habere cum annis, cùm & Græcorũ disciplinæ, & hæc Ægyptiorum oracula testatissimum relinquant, tempus annuum ex figura Passeris non temerè ab Homero & alijs positum.

PROLIFICA SALACITAS.

IDem Ægyptij sacerdotes si prolificũ hominem & petulantiæ intemperantius deditum significare uellent, Passerem pingebant πυῤῥὸν, fuluum quippe & æris instar rubicundum, non autem pyrgetem, quod nõnulli turricolam interpretati sunt, cùm exemplaria Hori manu scripta πυῤῥὸν legendum indicent. Passer enim titillatione immodica & seminis ubertate concitatus, uel septies una hora fœminam salit, nunquã egens geniture. Eiusmodi porrò salacitatis obseruatio effecit, ut ad languescentem uenerem excitandam Passeres in cibo, uel eorũ oua E
Medici propinarent: ideoq; eos Veneris currũ trahere mythologi confinxerũt. Iam & Thersicles ait Passerum esitationem rem ueneream plurimùm adiuuare.

SIRENES.

QVin & Sirenas, quæ suauitate cantus & mollibus quibusdam illecebris illectos homines apud se ad mortem usq; feruntur detinuisse, Passeris effigiem à pectore suprà, fœmineam uerò infrà habuisse tradunt quædam Græcorum fabulæ, ut in Sudæ Collectaneis habetur: quamuis alij, aues eas fœminea tantùm facie fuisse prodiderint. Has uerò Veneris illiciũ significare usitatissimo hieroglyphico, negat nemo.

PETVLANTIA PERNICIOSA.

ADdunt & perniciem, quæ subsequitur ex nequitia, per Sirenis imaginem significari: eoq; trahunt nautas illos apud Homerũ cantilenis illectos, exitij sibi causam comparasse. Sapientissimũq; ideo Vlyssem fingũt, quòd sociorũ auribus cera oblitis, pereundi periculũ sustulerit, sibiq; cauerit, ne illi quicquã, quod imperaret, aut nutu significaret, facerẽt, ad malum se uinculis alligari passus, neq; prius dissolui, quàm in tuta superato periculo euasissent. F

ELOQVENTIA.

SApientiores tamen, Sirenas pro hieroglyphico eloquentię, felicissimaq; persuadendi ui posuerunt: unde dictum illud de Catone Grammatico:

Cato Grammaticus Latina Siren.

Et Apollonius Tyaneus apud Philostratum, in Apollinis templo suspensas etiam aureas Sirenum illecebras memorat, in huiusmodi significatũ. Atq; ut ad Passerem reuertamur, diuinæ etiam literæ alitis huius hieroglyphicũ nonnunquam pro anima ponunt, quę uoluptatibus & sensui dedita facilè seducatur, nequitiæq; laqueis identidem irretiatur. Vnde Psalmographus ille fatidicus plurimùm exultat animam suam ereptam esse, ueluti Passer, de uenantiũ laqueis. Et Psalmo 82. Inuenit sibi Passer domũ: qui scilicet prius erat erraticus & uagabundus, modò his modò illis illecebris auocatus. At ubi sacras cœpit ædes frequentare incolereq;, domum est sibi uisus inuenisse.

IOAN.

A IO. PIERIVS VALERIANVS AD IACOBVM SADOLETVM VIRVM PRÆSTANTISS. DE IIS QVÆ PER ACCIPITREM SIGNIFICANTVR, EX SACRIS AEGYPTIORVM LITERIS.

Ommentaria de sacris Aegyptioru͂ literis, quæ aliquot abhinc annis inter varias occupationes, quæ studiorum meoru͂ cursum sæpius interrupere, conscripseram, prout ab amicis, modò hoc, modò illo poscebantur, ita sua singulis distribuere co͂sue ui: tota enim hæc lucubratio ad eoru͂ fuit obsequium acco͂modata. Inter hæc tame͂ cùm Accipitre͂ pleriq; à me extorquere co͂tenderent, impetrare minimè potuerunt, quòd eum, honoratisime Pater, præcipuum mei erga te cultus & obseruantiæ argumentu͂ esse constitueram. Memor enim tuorum erga me meritorum, neq; no͂ humanitatis ac beneficentiæ, qua me totiens duro meo tempore liberalisimè prosecutus es, id semper in animum induxi meum, vt quando nullam tot beneficijs gratiam referre possem, quantum saltem tibi debere͂ apud omnes ingenuè profiterer. Accipitri itaq; meo id præcipuè mandaui, vt quaqua iter arriperet, quaq; expatiaretur, si modò probante Deo volatum auspicatus esset, Sadoleti merita locorum vbiq; meo nomine prædicaret: neq; tamen magni se effecisse aliquid arbitraretur, si doctrinam hominis in vnoquoq; disciplinarum genere absolutisimam, si summum ingenium, si beatisimam eiusdem eloquentia͂ attestaretur (non enim nostra hæc indigent prædicatione, quæ sua se vi per vniuersum iam terrarum orbem immortali cum laude diuulgarunt, nomenq; nullo vnquam tempore intermoriturum sibi ipsa peperere) sed ijs quædam admirabiliora patefaceret, nulli quippe parem in eruditione tanta humanitatem, nulli in tam varijs aulæ nostræ conflictibus castiores mores, nulli manus ad promerendum promptiores, nulli ad amicorum quorumcunq; res iuuandas officia præsentiora. Natos è literatis hominibus plerosq; sibi, natos alios patriæ, domesticisue suis, alios ita huic vel illi, vt per factiones etiam reliquos insectentur: Sadoletum vnum ad totius humani generis commoditatem huic seculo ab immortali Deo datum. Hæc secum allaturus est Accipiter noster, quem pro testimonio opera ipsa tua omnibus cognitisima subsequentur, neq; non omnium, quotquot ætate nostra viri probi sunt, succlamatio consensu mirifico repetita. Sed enim tu, qui vt literatisimus es, ita etiam humanisimus, cùm hæc leges, puta te Pygmæorum agmen intueri, quod dormienti Herculi negotium facessere conetur, armaq; eius omnia sibi asserere meditetur, qui tametsi nihil proficere videantur, de ridiculo tamen conatu delectabile possunt spectaculum exhibere. Interim quid Accipiter ex Aegypto attulerit, explicare incipiam.

DE ACCIPITRE.

CCIPITRIS quide͂ significata multa & admodu͂ uaria sunt, cùm ex eo uictoria, celeritas, aër, sacerdotiu͂, sol, Deus, animus, Mars & Venus, & pleraq; alia hieroglyphico schemate ostendant, quoru͂ causas sigillatim explicare nostri fuerit instituti.

SOL.

PRæstantisima aute͂ omniu͂ apud Ægyptios co͂sideratio super Accipitre fuit, ut Soli eum æquipararent, solarisq; uigoris symbolu͂ hieroglyphicumq; inter uolucres omnes co͂stituerent, propterea quòd animal esset geni-

B

turæ, uti compererant, fœcundiſsimæ, eaq; de cauſa in eo genere τριόρχην recenſe- D
bant, quē Latini Butionem appellarunt, ſiue quòd re ipſa tris habeat teſtes, ſiue quòd duos tantę ſalacitati ſufficere nõ poſſe crediderint. Ea nuncupatione Agathoclem Siciliæ Tyrannũ à Timæo hiſtoriarũ ſcriptore notatũ obſeruauimus, quem tota pueritia κοινὸν πόρνον fuiſſe tradit, nec minus petulanter reliquũ ætatis tempus in nequitia peregiſſe. Cæterũ Accipiter præter id quòd egregiè eſt prolifica ui præditus, id etiam commune habet cum Sole, quòd & uiuaciſsimus eſſe perhibetur, & iubaris ipſius radios firmiter intuetur. Vnde etiam fit ut Medici ad oculorum morbos Accipitrinæ herbæ utantur beneficio. Qui quidem rerũ conſenſus etiam tranſit ad metalla: ſiquidem ferunt oſſa ex eius tibijs admota auro, ita id attrahere, quemadmodũ Magnes ferrum ſibi cogit adhæreſcere: nimirum enim Chymici aurum ſolare metallum ponunt. Porrò autem Accipitrē Apollinis nuncium dici legas apud Adamantium. Plutarchus, qui eundem Oſirim & Solem interpretatur, omnino propter eximiã uidendi facultatē hoc aſſertum putat. Habet & aliam cum Sole ſimilitudinē Accipiter, quòd, ut perhibent triceſimo quoq; die ſoleat fœminę conſortiũ appetere, uti Sol eo circiter tempo E
ris interuallo ſuperato, Lunę coniungitur. Ea uerò fuit mortalium religio, Medicinæ inuentum Apollini adſcribentiũ, ut in deſperatis à clinica medicina morbis, cuiuſmodi quartanæ ſunt, in quibus parum illa, aut nihil pollet, perſuaſum ſit, uel puluerem, in quo ſe uolutauerit Accipiter, lino rutilo in linteolo adalligari decumbentis collo, remedio, ut aiunt, efficaciſsimo.

DEVS.

SEd cur ego diſsimulem quod ab Euſebio refertur ſuper alitis huius præſtantia, ut inquit ille, à Zoroaſtre traditũ, Deũ accipitris habere caput: quippe qui inter omnia ea quæ labem nullã aut corruptionē ſentiant, primus ingenitus, neq; interiturus unquã, partium expers, ſibiq; ipſe ſimillimus, bonorum omnium auriga atq; autor, rerum pater omnium optimus ac prudentiſsimus, ſacrũ iuſtitiæ lumen, abſolutiſsima naturæ perfectio, eiusq; inuentor, & ſapientia: quas dotes cum Soli pleriq; at F
tribuant, quanto magis eius autori ſummo cõueniunt, qui tabernaculum ſuum in eo, uti apud ſcriptores diuinos legitur, collocauit.

SVBLIMITAS.

MOtum ad hæc philoſophantis cuiuſpiã, qui rectà feratur in ſublime, nulla prauę rationis fallacia perplexitatéue labefactatus, ſed quicquid hic conſpexerit, ſtatim ſurrigat ad Deum, ijdem ipſi ſacerdotes oſtendere ſi uellent, Accipitrem ſurſum uerſus aëra captantem pingere conſuerunt. Cætera enim uolatilia ſi curſum arripuerint in ſublime, obliquo ferri tractu, curuatisq; ſpatijs agi coguntur, neq; rectà curſum poſſunt intendere. Solus autem Accipiter ſublimi peta recto meatu uolat.

HVMILITAS.

COntrà uerò ſi à ſublimium conſideratione ſeſe ad hæc inferiora demiſerit, quaſq; ibi ideas cõſpexerat in cētro hoc recognoſcat, neq; ab recto quicq̃ aberrarit itinere, uolētes indicare, Accipitrē identidē ſeſe ad terrã demittentē faciebãt: nam uolucres reliquę ueluti ſurſum uerſus uolaturę, per circuitus aſcendũt: ita

A ita cùm descendunt, transuerso tortuosoq; uolatu id facere coguntur. Verùm Accipiter uti sursum uersus efferendus rectà fertur, ita si supernè delapsus ad terram humipeta fiat, recto ad nos tramite defertur.

ANIMVS.

CVm itaq; potiores uolandi partes Accipitri datæ sint, animusq; sit Platoni alatus, sint uolatilia etiam in Paradisum deliciarum, quippe in animã ad hominem adducta, quod uarios ipsius cogitatus ostendit, nõ immeritò Accipiter tam ob hoc, quàm etiam ob ea quæ superius dicta sunt, animi simulacrum habetur apud Ægyptios: hicq; duo quos ponunt motus, totidem in animo affectus indicant, qui tunc Accipiter sublimipeta est, cùm cogitationem in Deum & in cœlestia surrigit: humipeta uerò, cùm se ad ea quæ terræ beneficia sunt, examinanda applicauerit. Accipitrem igitur sursum uersus tendentem si quis pingat, animum qui ad diuina sustollatur intelligemus, quem si ad inferna delabentem effinxerit, philosophum præcipuè Peripateticũ, cuius scilicet omnis contemplatio circa materiã uersatur, delineatum intuebimur. In uniuersum autem, ut Hesychius ait, uolatilia in sacris literis homines ostendunt qui contemplationi uacant, terrenis se negocijs haudquaquã immiscentes: quòd si necesse fuerit ab ea se deijcere, statim reuolant in sublime. Nam & Eucherius sanctum uirum hieroglyphicè poni tradit per Accipitrem in diuinis literis, siue ea de causa quam superius attigimus, siue quia uolucris hæc præcipuè, mutata ueteri penna, insigniter renouatur. Ita uir qui se Deo dedicat, inueterata prioris uitæ studia proijciens, simplicem bene uiuendi regulam assumit, ad quam omnem uitæ suæ rationem dirigat: eoq; spectare Iobis dictum, Nunquid in sapientia tua plumescit Accipiter?

B

MARS ET VENVS.

ERat & illud apud sacerdotes Ægyptios memorabile cõmentum, quòd Martem & Venerẽ per duos utriusq; sexus Accipitres intelligebant, quorũ marem Marti, fœminã Veneri dedicabant. Causam figmenti eam memorãt, quòd reliqua fœminei sexus animalia maribus concubitum asiduum deposcentibus minimè morigera sint, quod una præstat Accipiter: trigesies enim uno die requisita, quantumlibet secesserit, appellata à mari iterum atq; iterũ obsequitur. Fœminas uerò maribus morigeras, siue, ut in aliquot Hori codicibus habetur, in Venerẽ procliuiter pronas, elogio Veneris Ægyptij honestabant: difficiles autem, rusticas & morosas, ab huiusmodi cognomento repellebant. Alia item causa est cur Martis uocabulo Accpiter accipiatur, quia scilicet ex traditione quadã astronomica sanguinem à Marte regi nouerant, cuius Accipiter est egregiè sitibundus: est autem animal omnino uiolentum, imperiosum, cædis cruorisq; auidum: hinc apud Platonem, Phædone, legas eorum animas qui dominationem per uiolentiam & iniuriam & rapinas exercuerint, post obitum in Accipitres & miluios abire.

C

RAPINA.

HVnc quoq; sacræ literę, Leuitico, mensis inferri prohibẽt, propterea quòd rapax alioquin animal, ad impietatis quidem disciplinam, ut diceret Hesychius, cicuratur, & imperata facere assuescit: usus tamen eius ad simplicium auium exitium expetitur. Hi sunt, qui sacerdotalem huius uel illius familiæ uitam professi, meliora secuti uidebantur, ut nihil iam his ad hominis uerè Christiani tranquillitatem abesse uideretur, principum tamen aulas affectantes, ad

rapacitatem, ad pristinos reuersi mores, & suis & aliorum libidinibus inseruientes, diuina profanaque omnia commiscent: hinc hæresum fauor, atque fomentum: hinc bellorum adhortationes, impulsionesque: hinc bonorum pressuræ uexationesque, populorum cædes, urbium incendia, regnorum euersiones, terrarumque desolationes oboriuntur. Sic olim Basilius, sic Athanasius, sic Chrysostomus, sic magno numero alij male habiti: sic nunc armorum sonitum totus ferè Christianus orbis exciuit, quę tragœdia quã sit habitura catastrophen, nemo coniectare potest, calamitatẽ tamen in Christianũ nomen facilè omnes præsagire possunt. D

FILIORVM ABDICATIO.

SImile quid aquilæ in Accipitre accidere tradunt Ægyptij, cùm scilicet tria pariat, unum tantùm ouum seligere, fouere, ac alere, reliqua uerò duo confringere. Quapropter ijdem ipsi sacerdotes, si quem filios domo exactos ablegantẽ exprimere uoluissent, Accipitrem fœtam uel incubantem pingere soliti erant: ita tamen rem accipiebant, ut qui abdicaret, uel à se rejceret, propter egestatem & inopiam id facere cogeretur. Nam eadem in Accipitre causa fertur, cùm in aquila non indigentia, sed fastidium in causa sit, ut unum tantùm alat. Ferunt autem incubationis tempore ungues Accipitri decidere, quorum adminiculo destituta, fit ut uix ad alimenta, quæ uni sufficiant conquirenda, idonea sit: quare, ne qui reliquus est unus pereat, omne in eum studium & diligentiam impendi. E

VITA VITALIS.

SEd illud interim obliuisci nolim, alitem hanc indicium esse uitalis uitæ, siue id propter sanguinem, cuius est auidissimus, siue propter Solis imaginẽ, quã excribit, siue, quod receptum erat apud Ægyptios, circa centesimũ ætatis annum, uti supra dictum est Vulturis commentario, hominem ex defectu cordis deficere, ut Plinius etiam attestatur: nam, ut Varro tradit, hominis anniculi cor, quod sæpe in his commentarijs repetendum erit, duarum est drachmarum, atque ita singulis annis usque ad quinquagesimum, accedunt binæ, constatque hominis quinquagenarij cor centum drachmis: ab eo tempore, annis singulis totidem imminuitur drachmis, quot excreuerat: creditũque inde, ex defectu humani cordis non ultra centesimum annum posse homines uiuere: cuiusmodi uitæ terminum in homine statuisse uidetur etiã Dioscorides (Astrologũ illum Dioscoridem intelligo, ex cuius dictatis ea excerpsit Varro) ille enim hac ipsa ratione cõpertum se habere scripsit Alexandrię inter libitinarios, quorũ ibi cura mortuos exenteratos & aromatibus delibutos diutissimè conseruare, hominem plus centum annis uiuere nõ posse: eaque de causa Empedocles, quem in hoc Aristoteles secutus est, ante omnia cor iudicauit increscere, quòd hominis uitã maximè cõtineat. Quamuis Hippon, Democritus, Anaxagoras, Diogenes, atque alij nõnulli aliter, quorũ bona pars cerebro principatum formationis attribuunt. Quod tamen pertinet ad annorum centena, Mathematici & diuinæ nostrorum literę uiginti insuper addunt, neque amplius cuiquã esse concessum asserũt, atque hoc terrarum orbe iam mortalibus expleto, & uitæ nostræ decreto quasi quodam diuinitus promulgato. Illud etiam adijciunt, Mosem solum, Dei (ut Iudæorũ libri loquuntur) familiarẽ, centũ uigintiquinque annos uixisse, qui cùm quereretur quòd iuuenis interiret, responsum ei ferunt à numine, neminem plus esse uicturũ. hæc Pollio. Plurimùm uerò octoginta & unũ à natura & à syderibus cõcessum aiũt, quod uitæ spacium his potissimũ cõdonatur, qui & corpore & animo ualeant, ut Platoni, Dionysio Heracleotæ, Diogeni Cynico, Eratostheni & Xenocrati F

Pla-

A Platonico liberaliter concessum. Qui uerò centesimum attigerint, Carneades, à quo tertia Academia est, quæ dicitur Noua, necp non Cleantes & Xenophanes Colophonius, Democritus Abderita, Isocrates rhetor, & Gorgias Leontinus, cum alijs plerisqp memorantur.

ÆGRITVDINE CONFLICTATVS.

QVòd autem dictum est imminui cor in seniũ uergentibus, sunt qui cor dentibus ambesum pro homine ponãt qui ægritudinibus afflictetur. Nam Homerus frequenter admodum ijs & exedi & consumi cor ait, qui uehementiori aliqua animi ægritudine cõflictantur, quòd ipse unà cum Hesiodo facilè homines in anxietatibus & ærumnis in seniũ ire pessum asseuerat, fatalemcp necp non naturalem ætatem ita uitio uel imprudentia nostra cõminui. Pythagoras quocp uolens nos admonere, unicuicp uitæ suæ curã minimè negligendam esse, eruditè simul ac sapienter imperauit, μὴ ἐσθίειν τὴν καρδίαν, hoc est, adhibendã esse diligentiam, ne nosmetipsos ægritudinibus subijcere contendamus: quæ potissimum in causa plerisqp sunt, ut dono diuûm concessus uitæ cursus interrumpatur.

B ANIMA.

QVoniam uerò latini sermonis autores, animum quo sapimus, animam qua uiuimus esse dicunt, nos eorũ secuti distinctionẽ, cùm superius de ijs quę ad animũ pertinent ex proposito argumento disseruerimus, nunc quę ad animã faciant exequemur: quanquã differentiã eam nõ usquequacp receptã uideo, unde necesse sit interdum, uel in eodem utruncp significato ponere, uel alterutrũ usurpare. Animam igitur quæ nostræ sit uitę fundamentum & sedes, Ægyptij sacerdotes per Accipitrẽ intelligi uoluere, quandoquidẽ BAIETH apud eos is est, qui apud Græcos ἱέραξ, apud nos Accipiter. Ægyptiaca uerò elemẽta illa si per syllabas diuidantur, BAI per se animam, ETH uerò cor significat. Vtebantur enim illi libenter ex huiusmodi compositione uocibus, ex quibus ipsa rei natura, uel originatio, uel aliqua uis appareret: quod & apud Hebræos frequentissimũ est, ut unà cum locutione ipsa, res etiam qualis, cuiusmodiue sit, intelligatur: ut quo uocabulo cœlum nominant, cõstare id ex aqua & aëre doceant: cùm Adam dicunt, & crassam qua compacti sumus terræ materiam, & insitam simul mentẽ ostendunt: mentem enim terræ applicitam, id nominis significare tradit Philo.

C Sed iam quid cõmercij anima cum ipso corde habeat, uideamus. Ægyptiorum opinio fuit, cor esse animæ receptaculum: quasi igitur nominis coagmentatio significetur, & inesse animam cordi constet, per Accipitris ipsius picturã animæ reminiscebantur. Necp quidem Ægyptij tantùm, uerùm & Stoici animã in corde potissimũ statuerunt: sentiendi enim uires omnes ad sensum, quem ex re ipsa cõmunem uocamus, uti flumina ad mare, confluunt: hic autẽ, si Aristotelẽ sequimur, in corde est. Necp absurdè dixerimus, ab eo mari quincp corporis sensus, uisum, censuitũ, gustatũ, odoratũ, tactũ, quasi quincp maria mediterranea, diffusos intrare corporis continentẽ, quæ manifesta Platonis in Theæteto sententia fuit. Quòd uerò super animo paulò antè dicebamus eum Accipitri comparatũ, imò alitẽ ipsam pictam congruũ huius esse symbolum, redigit in memoriã mihi Zoroastris dictum: alatũ quippe esse animũ, quod apud Platonẽ latissimè disseritur, decidentibuscp alis præcipitẽ eum in corpus ferri, illiscp mox succrescentibus ad superos reuolare. Sed percontantib. eum discipulis, quo pacto alis bene plumantib. animos uolucres sortiri possent: Irrigetis, inquit, alas aquis uitæ. Iterum sciscitantibus, unde has aquas peterent, sic per parabolã, qui erat hominis

mos,respondit:Quatuor amnibus Paradisus Dei alluitur & irrigat, indidē uobis salutares aquas hauriatis. Quæsierit uerò aliquis, quinam hi fluuij sint, ut si Accipitrē mersare suū ibi uelit, eos nanciscat. D. Ambrosius flumina Zoroastris quatuor, uirtutes totidē, in quas diuidit sapientia, prudentiā quippe, temperantiā, fortitudinē, & iustitiā intelligit: fontemq; esse sapientiā, ex quo flumina hęc quantacūq; sunt deriuentur: nam in diuinis literis fons passim accipitur pro sapientia, ad quē accedere sitientes admonemur, de quo plura in Cœlo aquis irriguo. Vbi uerò Plato in alarum, quas animæ tribuit, mentionem incidit, per alas naturalē eam intelligentiā capit, quæ, ut inquit Alcinous, est intellectio quædā in anima quæ corpori sit applicita, non ea quæ animo à corpore soluto cōuenit: ea igitur cùm labem à corpore contraxit, nunquā sese tollere humo poterit, nisi fluminibus, quæ posita sunt, infectum eluerit scelus. Quoniā uerò sunt qui duram metaphorā contendant, Gangem, Nilum, Tigrin, & Euphratē, ea enim ijs amnibus nomina faciunt, pro quatuor illis uirtutibus poni, quæ omnē in hominum uita principatū obtinēt, minimè fuerit importunū hæc latius interpretari. D

PRVDENTIA. E

EX amnibus his Gangem primum enumerant, qui pro prudentia ponatur. Trahit hic ramenta auri, carbunculū, prasinū lapillum, quem alio nomine Smaragdum uocamus. Aurum pro inuentis prudentiū sæpius accipimus: unde diuinū numen per Prophetam ait, Odi illius aurū & argentū: de quo quidē alio loco cōmodius. Deuoluit & splendidū carbunculum, in quo scilicet animæ nostræ uiuit igniculus, qui si tempore suscitetur, neq; apta fomenta deficiāt, micantissimū ignis fulgorē totis sit ędibus exhibiturus, ut in anima corpori insita, pennarū radices actæ altius inhęrescāt, quę si prorumpere semel cœperint, breui sint omnē corporis molem per sublimē aëra libraturæ. Per Smaragdū uerò uirorem intelligas: porrò autē quæ uirent, uiuacitatē præ se ferunt. Ostendit præterea uiror, pręteriti seminis uitam. Aurū fulgore suo pręsentiū rerū precia proponit. Carbunculus excitato lumine, quid futurum sit, quidue aduentet, aperit. quæ tria sunt prudentię munera. Ganges ad hæc Phison est Hebræis: uocabulū significare tradunt oris mutationē, siue dicere uelimus, sermonis uarietatē: non enim Ganges unam tantùm gentem circuit, sed, ut aiunt, omnē terrarū orbem ambit, & ut nōnulli opinati sunt, uel mysticè rem intelligentes confinxere, in Libyam usq; prolabit: manifestè enim accipiendū, mythologū nō ad historiā, sed ad mysticū aquarū sensum animū adiecisse. Atqui prudentię munus est prodesse quāplurimis, neq; ullā tam remotā, tam efferā gentē prætermittere, quā beneficio nō demereat: ideoq; in omnē terrā exiuit sonus eorū qui nos piè sanctèq; instituerūt. F

TEMPERANTIA.

GAngi mox Nilum adiungunt, per quē temperantiā intelligi uolunt. Alluit Nilus planitiem Ægypti: Ægyptus in diuinis literis uoluptatum & deliciarū illecebras significat, ut de ferociente equo, suo dictum cōmentario, qui latos Ægypti campos gaudet insultare. Lex igitur Israëliticis data est, in Ægypti captiuitate detentis, hoc est, nequitię ac effœminationibus impurissimè deditis, ut ex Ægypto quamocyssimè recederent, succinctiq; lumbos agnum ederent, quod est temperantiæ signū: castos enim oportet, & uiuo ablutos flumine, sacra Deo ferre, supremiq; numinis Pascha celebrare. Gæon hic amnis Hebræis est, à quo terram etiam Æthiopicam perlui dicunt, nempe ut despicatissimum corpus abluat, & libidinis ardorem extinguat. Æthiopia enim, ut nonnulli diuina-

rum

A rum literarum interpretes exponunt,abiecta,uilis,&despicata sonat,cuiusmodi nostrum est corpus Æthiopiæ perquam simile, quod scelerum infectæ maculæ deturpant,& aduscp nigri coloris ferruginem inficiunt.

FORTITVDO.

TErtius amnis Tigris est,qui fluuiorum omniū uelocissimus perhibetur, nomencp illi tam animali omniū rapacissimo, quàm fluuio uelocissimo,à sagitta est,Armeniorū lingua: qua enim parte ex Armenia in Mesopotamiā labitur, ibi propter rapidissimā uelocitatē Tigres sagitta dicitur. Per hunc fortitudinē interpretantur,quòd fortitudo cursu quodam pernici cōcita,obstantia quæque demoliri atcp prosternere uideatur, nulliscp obicibus oppositiscp molibus aut obstaculis impediri,quin quò ferri destinarit,eò uictrix prorumpat.

IVSTITIA.

QVartus est Euphrates,per quem fœcunditatem & fructuum exuberantiam intelligi uolunt,ac perinde iustitiæ symbolum esse. Ex nulla siquidem uirtute opimiores lætiorescp fructus colligi feruntur,quàm ex æquitate. Hinc Ceres,
B quod sæpe diximus,legifera Poëtis,eademcp Astrea. Hinc tellus ipsa iustissima, ac ipsius iustitiæ simulacrū perhibet. Putant uerò plericp Euphratē ἀπὸ τοῦ εὐφραίνειν appellatū,quòd nulla res magis quàm æquitas ac iustitia, humanū genus lętitia perfundat,& hilaritate repleat affluentius. Ex his igitur manifestū est,quibus aquis implumis Accipiter noster lustrari possit, atcp identidem ita plumescere, eascp alas emittere,ut nō supra nubes tantùm, quod faciunt grues,sese attollere, uerùm super omnes cœlorū orbes efferri ualeat,paricp cum Aquila honore acceptus,in ipsius Iouis gremium audeat uolitare.

SANGVIS.

HAbet præterea similitudinem Accipiter cum anima, ut aquā omnino non bibat, sed solo sanguinis suctu sitim leuet, quo uno & anima ipsa nutriri quodammodo uidetur. Ideo ueteri illo instituto, libaminibus quæ pro anima parabantur,sanguis apponebatur. Et Deut. XII. sanguinem hostiarū pro anima esse monet Moses, idcircocp non debere nos animam comedere cum carnibus. Passim uerò Leuitico monemur, sanguinem nō esse comedendum,quia uniuscuiuscp carnis anima sit in sanguine. Sed pręcipuè cap. XVII. interminatur Deus
C exitium cuilibet,tam ex domo progeniecp Israëlis, quàm etiam hospitibus & peregrinis, qui apud eos diuertissent habitaréntue, si sanguine uesci ausi fuerint. quem ea de causa datum eis asseuerat, ut super altari per eum animas suas expiarent,essetcp ita sanguis animæ litatio, dum funderetur per altaris circuitum, & quod residuum esset, terra operiretur. Quòd uerò dictum, uniuscuiuscp animā in sanguine eius esse,nequaquā intelligendum est, substantiā animæ esse sanguinem, ait Hesychius, sed quòd societatem cum carne per sanguinem habeat. Vnde quidam sanguinem animæ uehiculum appellarunt: emissus enim ubi frigere cœperit,à carne dissoluitur,abuolatcp anima. Eacp de causa Ægyptij,si sanguinē significare uoluissent,Accipitris imaginem faciebant. Multorū sanè opinio fuit, animam esse sanguinem,siue,ut Empedocles arbitrabatur, in sanguine. Hinc illud apud poëtas: Purpureā uomit ille animā. Et: Vitam cum sanguine fudit. & alia huiusmodi. Et apud Ouidiū, Pythagorico monitu exturbare quorumcūcp animalium cognatas nobis animas nefanda cæde ideo prohibemur,ne sanguine sanguis alatur. & in hanc sententiam tum apud Græcos,tum apud Latinos plurima. Quamuis alio significato accipi purpuream animam,alio de Piscibus com

mentario docuimus, ubi agitur de purpura uno ictu collidenda, ſi ſanguinē ad D
tinctum comparare uoluerimus. Sed quantū ad eos pertinet qui ſanguinem ani
mæ cōmiſcent, ego non ita fuerim impius ut non profitear, de brutorum animis
hoc tantùm intelligi, de quibus cap. IX. Geneſeos ſcriptum eſt, Anima illius in
ſanguine eſt, cùm in homine tantùm ex animalibus, anima per ſe uitalis ſit, ſuaq;
ſe contineat immortalitate. Et quamuis Salomon pro concione tertia, unū eun-
demq; interitū hominis & iumentorū, & æquā utrorunq; conditionem, ex im-
piorum opinione poſuerit, ex ſua tamen ſententia, puluerem ad terram reuerti,
ſpiritum ad eum qui dederat, aſſeuerat. Baſilius ad hæc ubi concione octaua die
quinto locum exponit, Educat terra animā uiuentem: brutorū tantùm animam
eſſe ſanguinem diſputat. Ait uerò ſanguinem coactum in carnem ſuapte natura
uerti: carnem autem corruptā in terram redire unicuiq; manifeſtū: itaq; iumen-
torū animā terreā quandam eſſe naturā. Eos uerò ualere iubet, quos nihil quic-
quam pudet animas ſuas, & equorū, & canum, in eadem ſpecie collocare: quiq;
ſeipſos etiam, & mulieres, & frutices, & æquoreos piſces olim fuiſſe reminiſcan-
tur, idq; aſſerere nō erubeſcant: quos quidem piſces fuiſſe nemo ſanæ mentis di- E
xerit: quo uerò tempore iſthęc literarum monumentis mandauere, expertes ma
gis rationis quàm piſces fuiſſe, quiſquis mente iudicioq; polleat, dubio procul
aſſeuerarit. Illud uerò cōmercij cordi eſt cum ſanguine, ut ex Philoſophorum
obſeruatione compertū ſit, cor ijs omnibus eſſe, quibus & ſanguis: id quod etiā
de iecinore proditur. Neq; tamen infirma eſt eorum opinio, qui nōnihil ſangui-
nis ab iecinore procedere iudicarunt. Sedenim potior eorū, qui ſanguinis prin-
cipatum cordi dedicarunt, à quo, tanquam à fonte perenni, in uenarū concepta-
cula diffundatur: nuſquā enim niſi in corde ſanguinem concreſcere, ex Medico-
rum & Ariſtotelis traditione didicimus, in quo quidem primū oritur, etiam an-
tequam totum corpus in[illegible]tur, quæ idem latius libro de Animalibus tertio
pertractat. Ac ne interim nos plura de anima, de corde, de ſanguine diſſeramus,
ea conſultò præteribimus quæ dici poſſent, ſi quid cordi, quid iecinori, quid ar-
terijs, quid uenis inſeruiat, & unde triplex animæ poteſtas originem & funda-
mentum cōſequatur, repetere uoluiſſemus: ſedenim hæc ita breuiter tacta ſuffi-
cere uiſa ſunt pro redditione cauſæ, cur talia ſacerdotes Ægyptij pingere cōmen
ti eſſent. Illud addam, ſanguinem religioſiſsimo Hebræorū ritu in ſummo cultu F
ſemper habitū, quem ex alite qualibet effuſum ſimulac oſtenderint, inſperſo pul
uere ſepelire pro magno negotio habēt, quòd perſuaſum illis ex Prophetarū di-
ctatis, ſanguinem ad contractæ labis abolitionem, & animorū depurationem fa
cere: ſed nō intelligūt, myſteriū id ad precioſiſsimū CHRISTI ſanguinē ſpecta
re, cuius aſpergine maculæ omnes noſtræ, cùm expiari uoluerimus, abluuntur.

VICTORIA GLORIAVE.

DEniq; propter eas dotes, quas huic aliti natura ſupra uolatiliū aliorum con
ditionem elargita eſt, factū ut in uniuerſum Accipiter eſſet excellentiæ hie
roglyphicum, præcipueq; uictoriā ſignificaret: nam reliquas omnino uolucres
uolatu antecellit. Neq; fruſtra Theoclymenus apud Homerū, obſeruato Accipi
tris auſpicio, Telemachum bene ſperare iubet, eiuſq; genus in Ithaca ſupra reli-
quorum omniū gloriā potens, celebre & illuſtre futurū pollicetur. Ea ſanè Acci
pitris prærogatiua eſt, ut agilitatis in uolando principatū obtineat, ab eoq; deſu
mantur præclara illa alarum inſignia, quæcunq; in huiuſmodi deueniant gloriæ
ſignificatum. Hinc Victoriæ hieroglyphicū paſsim in nummis & monumentis

A aliјs alatum, quia uictoriæ partæ fama ſeſe ſtatim humo tollit, amplexaq; gloriã per ſummũ æthera latè uolat, perq; immenſos terrarũ tractus expatiatur, offenſiones impedimentaq; omnia agilitate ſua declinãs. Hinc ipſi nummi Victoriati dicti, quibus Druſus in Tribunatu plebis octauam partem æris argento miſcuit. Hinc Muſis coronæ ex pennis quas ex Sirenum alis euulſere, poſtquã eas in certamen impulſu Iunonis cõgreſſas facilè ſuperauerãt, ut Euſtathius & Pauſanias meminere: quamuis aliј Sirenas indignatas ſponte alas depoſuiſſe dicant, reiq; monumentũ eſſe Apteram ciuitatem, ea de cauſa cognominatã. Vtcunq; uerò, ad id Homerũ alluſiſſe ait Euſtathius, cùm ἔπεα πτερόεντα protulit: quem Horatius noſter ſecutus, uolare uerba dixit. Et noſtri per pennas columbæ deargentatas in Pſalmo, ſermones Dei interpretantur, ut ait Adamantius, quod merũ eſt hieroglyphicũ. Philoſophi ad diſſectionem aëris, quæ uerborum tanquã alarum illapſu fiunt, id referendũ autumãt. Sed enim de Muſis alibi locus erit ſuus.

VICTORIA PERPETVA.

QVamuis autem & in Olympia, & uulgò eſſet alatum Victoriæ ſimulacrũ, B apud Athenienſes tamen exarmatum alis cernebatur, ut & Pauſanias & Heliodorus Periergeta meminere: Mineruæq; id fuiſſe ſignum dedicatũ, in cuius dextera manu malum Punicum eſſet, in læua galea, de quo ita Harpocration: λυκοῦργος ἐν τῷ περὶ ἱερείας, ὅτι νίκης ἀθηνᾶς ξόανον ἄπτερον, ἔχον ἐν μὲν τῇ δεξιᾷ ῥοιάν, ἐν τῇ εὐωνύμῳ κράνος ἐτιμᾶτο. Id ea de cauſa factũ Pauſanias tradit, ne Victoria diſcederet Athenis, ac aliò quopiam abuolaret. Ita numen apud ſe perpetuò detineri poſſe arbitrati ſunt Athenienſes, dum alarum omen, ueluti quoddã inſtabilitatis ſignũ, reformidabant. Nam quæ Amori alæ attribuuntur, ad frequentiſsimas in eo rerũ uiciſsitudines referuntur, ut Propertius de eo qui figuram eius pinxerat libro II.

Idem non fruſtra ventoſas addidit alas,
Fecit & humano corde volare deum,
Scilicet alterna quoniam iactamur in vnda,
Noſtraq; non vllis permanet aura locis.

Alæ autem à Cyro uiſæ, quæ Dariј humeris inhærentes, una Aſiam, altera Europam inumbrabant, nimirum uictoriæ ſignum portendêre. Solitus uerò eſt Da- C rius, qui ſibi totius orbis uictorias proponebat, pallam geſtare auro diſtinctã, quã aurei Accipitres tres, uelut roſtris inter ſe concurrerent, adornabant, literis ΝΙΚΗΤΙΚΩΤΑΤΟΣ, inter alas & ſingulorũ caudas ita diſpoſitis. Et Antiochus magnarũ ſibi conſcius expeditionum, quia multa ſtrenuè fecerat, gentes plurimas debellauerat, urbes innumeras ſubegerat, longa uictoriarũ continuatione illuſtris, Accipitris cognomine uocari geſtiebat. Septem autẽ Accipitres qui Vulturẽ inſectabantur, uictoriæ eius ſignũ hieroglyphicè conſtituti fuere, quam uiri ſeptem in Smerdis Magi exitium cõiurati, aſſecuti ſunt, uotiq; compotes facti, patriam ab illegitimo Rege liberauerunt. Ille ſiquidem regnum ſibi nullis natalibus comparauerat, ueluti uultur non ex legitimo conceptu, ſed ſine patre generatur ex

uento. Est & illud uictoriæ significatum hieroglyphicum, quod in antiqua D
columna Viterbij spectatur, duos scilicet Accipitres ex diuerso aduolantes, per quos, ut nonnulli tradunt, Herculis ab Alpibus, & Osiridis à Brundusio motus in Gigantes, neq; non uictoria describitur. Neq; uerò ea solùm de causa, quòd Accipiter uolatu præstet, quodq; alæ uictoriæ attribuuntur, ales ea uictoriæ symbolum est, uerùm ob id etiã quòd eius pugna tam artificiosa est, eoq; astu patratur, ut necesse sit hostem qui cum cõgressus fuerit, omnino uinci. Nam si cum fortiori res agatur, tum sese in aëre resupinat, ungues sursum uersus intendens dimicat, alas uerò caudamq; inferius expandit, quibus uice soli fungatur. Vnde fit ut cùm aduersarius uoti compos fieri minimè posit, uel re infecta abire cogatur, uel omnino superetur. Quæ quidem solers dimicatio cùm sit etiam noctuarum propria, quæ maiore circundante multitudine resupinę pedibus repugnãt, collectæq; in altum rostro & unguibus totę teguntur, Accipiter simùlac pugnã animaduerterit, aduolat noctuis opem allaturus, atq; ita quodam naturæ cõsensu eis auxiliatur. Nam & noctua apud Athenienses uictorię hieroglyphicũ fuit, de qua suo loco, quæ ad rem spectant, diximus. E

Sed minimè κατὰ παρέργως puto ponere quod in quodam Canone Imperialium militiarum apud Maffæos Romæ uidi, militarẽ ordinem fuisse qui Accipitrem luteum in parma identidem lutea gestabant. Erant hi, qui Sagittarij Venatores nuncupabantur, qui sub Magistro peditum stipendia faciebant. Sed & alius ordo LAVNI nuncupati, insigne idem Accipitris lutei in parma identidem lutea gestabant, & sub eodem Magistro peditum merebant, eo tamen discrimine, quòd sagittariorum Accipiter caput in alam lęuam uertebat, Launorum in dexteram. Iam de DIVITENSIBVS, Gallicana legione, quorum insigne erat cæruleus Accipiter, colore tamen dilutiore, unà cum tauro, in ipsius Tauri cõmentario dictum.

CELERITAS.

Diodorus per Accipitrem uolantem, per quem alij uictoriã interpretantur, celeritatem ipse significari tradit, propterea quòd in uolatu sit omnium uolucrũ uelocissima: uultq; significatũ ad res domesticas transferri, quę citò fiant. Leges & pterophoros apud Plutarchum, Othonis uita, qua locutione tabellarios intelligendum, quorũ insignia forent surrectæ pennæ, ad celeritatem indicandam. Inde Iuuenalis: F

Anxia præcipiti venisset epistola penna.

AER.

Accipiter ad hæc pasis alis figuratus, elementum aëris indicat apud Ægyptios sacerdotes. Atqueadeo alæ pennatorũ singulæ aërem significant, utpote solum auibus propriũ, perinde ac aqua piscibus, terra alijs atq; alijs solum est. Animaduertendum uerò, locum de pennis alisue corruptũ esse in impressis Hori codicibus, legiq; debere ut in manu scriptis exemplaribus antiquis, πτερὸν τὸν ἀέρα. Inde quædam desiderari, quæ ad aliud pertinent significatũ. Sunt qui uentos ex ea specie significari tradant. Ventus autem nihil aliud est, quàm incitatus & fluens aër. Triclinius apud Pindarũ Pelopis ἵππους ὑποπτέρους, uelocissimos exponit. Sunt qui cœlestiũ corporũ ortum hinc interpretentur. Nam quæ sydera super horizontem attolluntur, uolucriũ in morem surgere, & per immensum inane ferri uidentur. Pennata uerò apud Mercuriũ talaria, nimirũ Homericũ illud innuũt, quòd uerba ipse uolucria nuncupauit. Eadem ratione Irin & aëripedem

& pro-

A & procellipedem uocant, quæ deorũ sit internuncia, ut apud Maronẽ legimus:

Irin de cœlo misit Saturnia Iuno.

ANIMVS.

Sedenim cùm etiam animi signũ sit Accipiter, facilè identidem celeritatis indicium esse potest, cùm animi celeritas omnem exuperet uelocitatẽ. Sedenim siue uictoriã, siue hanc quam alij ponunt alacritatem, ex Accipitre significari dixerimus, tantundem esse uidetur.

SACERDOTIVM.

Neq; quidem tabellarij tantùm alas gestare iussi, uerùm etiam sacerdotes Ægyptij capita habuerunt alis insignia: quod quidem gestamen ideo susceperunt, quòd Accipitri ex eo honorem habitũ uoluerunt, quem dictitabant librũ olim puniceis literis perscriptũ, Thebas ad sacerdotes detulisse, in quo quidem libro, qui cultus, quiq; honos dijs deberetur, quaq; ratione sacra plurima procuranda essent, notatum erat. Hinc eos sacerdotes à Poëtis nostris Cristatos appellari comperias, ut apud Martialem:

B *Linigeri fugiunt calui cristataq; turba,*
Inter adorantes cùm stetit Hermogenes.

Habes honoratissime uir Accipitris hieroglyphica, lectionem non quidem tuo sublimi ingenio dignam, neq; multiplici eruditioni tuæ necessariam, sed cultus & obseruantiæ in te meæ pignus. Neq; enim is ego sum qui putem te ex dedicatione hac mea uel minimũ crescere, sed si illi locus apud te in angulo aliquo concedatur, sciam me laudis plurimum comparaturum. Vale.

PIERIVS VALERIANVS BOLZANIVS BELLVNENSIS AD ILLVSTRISS. HEROINAM VICTORIAM DAVALAM PISCARIÆ PRINCIPEM, DE IIS QVÆ PER COLVMBAM, TVRTVREM, ET HIRVNDINEM SIGNIFICANTVR EX SACRIS ÆGYPTIORVM LITERIS.

C *Magni omnino ponderis est Pindari Lyricorum principis dictum illud, alio quãuis numero, in hanc certè sententiam:*

Carmine res viuunt, carmina rebus egent. Nam scriptor quantumlibet elegans & eximius, si vana & inania mandare literis aggrediatur, puta purpura simiam vestiat, nihil aliud assequatur, nisi vt omnibus sit derisui atq; ludibrio. Si verò facta inclyta præclaraq; ab inepto imperitoq; scriptore celebrentur, neglecta statim turpiter exolescent. Hæc dum mecum reputo, honoratissima VICTORIA, tuamq; erga desideratissimũ coniugem pietatem considero, illiusq; res præclarè gestas Musarum tuarũ elegantia decorari conspicio, fortunatissimũ Principem appello, qui cùm tot ante annos è vita migrarit, per te quotidie reuiuiscat, clariorq; & illustrior euadat. Te autem non minus beatam, quæ materiam susceperis tam insignem, tam celebrari dignam, quæ immortalem gloriã tam illi sit quàm tibi sine dubio paritura: ideoq; vestræ plurimũ gratulor felicitati. An non ille egregiè felix, qui virtutibus omnib. heroicis ornatissimus, rebus tot tantisq; sapientissimè procuratis, gloriosissimeq; cõfectis, post opima illa spolia tam præclara ad Ticinũ parta, quasi splendidius nihil in posterũ expectare posset, è vita migrans, vxorem te reliquerit tam piam, tam pudicã, tam doctam, tali præstantem ingenio, eaq; facundia & arte scribendi præditam? vt quantum ille rerum gestarum splen

dore illustris est, tantum tu scribendo, & vnum illum celebrando, clarissima passim habearis: in ambiguoq; posueris, vtrũ ille res illas prudentius feliciúsue fecerit, an tu ea doctius & elegantius victuræ memoriæ cõmendaris. Magnificentius dicat fortè aliquis Artemisiam fecisse, quæ marito celebrationis tantæ sepulchrum struxerit, vt inter septem orbis miracula nomen habere meruerit. At tu quotidie tuo Mausolea facis, quotidie nouas statuas ponis, quotidie columnas erigis, non quas temporis iniuria demoliatur aut perdat, sed quæ in animis hominum sitæ, nulla vnquam fortunæ temeritate labefactari possint, nulla vetustatis edacitate consumi. Quem referent Musæ viuet, meritò Poëtæ clamant: & è classe tua vnus, isq; summus, fabricas has eludens, exegisse se monumentũ ære perennius, regaliq; situ pyramidum altius, gloriatur. Vincis igitur Victoria Artemisiam, quæ marito nullo non die monumentum aliquod excitas, non ex marmoribus aut cæmentis, quæ aliquando fatiscere putrescereq; necesse sit, sed ex politissimis poëmatibus, quæ donec erit hominum memoria, summa cum vtriusque laude perdurabunt. Euadnem opponet alius, in qua vulgus maiorẽ quendam affectũ charitatemq; decantat, quòd flammis iniecta mariti arserit. Imò superstitio maior ea fuit, ac perinde execrabilior, vtpote quæ vtriq; acciderit perniciosa: sibi, quòd se ausu temerario tam atrociter dono vitæ priuauerit, ijsq; affligi pœnis voluerit, quas superi mortem sibi consciscentibus statuêre: marito autem, quòd manes eius non ea tantùm morte tam miserabili mœstos reddiderit, sed vt de supplicijs etiam eiusdem, si quis apud manes sensus, æternùm cruciaretur, effecerit. Altera huic nõ absimilis, P. Cornelia Annia, clara satis fœmina, quæ ne in desolata orbitate superuiueret, viuam se vltro in arcam cum viro defuncto damnauit. Sed enim furor hic, profectò furor, non amor, fuit: cuius vecordiæ testimoniũ vt transiret ad posteros, testamento etiam cauit, vt sacrificio super arcam Plutoni & Proserpinæ peracto, ea rosis exornaretur. Sed facessant exempla hæc à pietate institutisq; nostris alienissima. Longè gloriosius proferet se forsitan Alceste Admeti Regis coniux laudatissima, quæ mori ipsa pro mariti vita, quem fata sub hac conditione damnauerant, elegit: cuius mutuæ inter coniuges charitatis exempla, apud Romanos pleraq; sunt memoriæ commendata. Tu non minori in coniugem tuum affectu succensa, mortem ideo non affectasti, quòd viuendo, viuum nobis maritum ingenij tui clarissimi opera repræsentas, &, quod admirabilius est, immortalem facis. Quinetiam dum viuis, eum, quamuis apud superos incomparabili fruatur beatitudine, tuæ tamen pietatis officijs, sensu nescio quo, rerumq; nostrarum, quæcũq; illum tangit, cura, iucundiorẽ hilarioremq; efficis, ac beatiorem. Cùm itaq; insignioribus viduis, quæ anteacta ætate claruerunt, anteferenda sis cogitaui ego ex hieroglyphicis lucubrationibus meis Columbam & Turturem tibi dedicare, vt cõmentariũ hoc sanctissimæ viduitatis exemplar, non tibi, quæ testimonijs his non eges, sed mihi iucunditatis illius, quam ex virtutũ tuarum contemplatione percipio, monumentũ sit, atq; cõseruatio. Tu quid fusci coloris Columba apud Aegyptios, quid Turtur sacris eorum literis significaret, & quæ veluti in comitatũ accedunt, si adlibuerit, leges. Ego me satis animo fecisse videor, si quam antiquissimi sacerdotes illi viduitatem quibusdam rerum imaginibus occultabant, nostro tempore per te prodire in lucem, & omnibus innotescere contigerit.

A

DE COLVMBA.

PERSEVERANTIS CONTINENTIÆ VIDVA.

VAMVIS multa eſſent apud Ægyptios & nationes alias Columbæ ſignificata, illud tamen in primis continentiſsimis illis ſacerdotibus admiratione dignum habebatur, quòd cùm animal alioqui procaciſsimæ ſalacitatis eſſet, laſciuiæq; notã apud omnes ferè gentes cõtraxiſſet, incomparabile tamen exemplũ continentię, ſummamq; pudicitiã in ea deprehendebant, quòd marito fidem ſeruaret inuiolatam. Quare mulierem quæ uidua perſtaret ſignificare illi cùm inſtituiſſent, Columbam nigrã pingere cõmenti ſunt. Pudicitia ſiquidem Columbis prima, & neutri nota adulteria: coniugíj fidem non uiolant, communemq; ſeruant domum, quam niſi cœlebs aut uidua non relinquit, & quandiu marito priori uiduata eſt, alíj non copulatur. Si uerò iuſſa ſit à do-
B mino tranſire ad ſecundas nuptias, fidem eandem ſeruat ſecundo, qua ſe priori obſtrinxerat, ut Propertius:

Exemplo iunctæ tibi ſint in amore Columbæ,
Maſculus & totum fœmina coniugium.

Idcirco Tertullianus in ſua illa Monogamia hanc in exemplum trahit, nos ad ſimplicitatem eius prouocatos ea de cauſa differens, quòd ea auis non innocua tantùm ſit, uerùm etiam pudica, quam unam unus maſculus nouit. Nigram autem illam Ægyptíj faciebant, id ſcilicet indicantes, quòd ad ſecundas nuptias nõ tranſiſſet, ſed atrata uiri prioris deſiderium præ ſe ferret: in luctu enim pullo uti colore multarum gentium mos eſt: quamuis apud Romanos in Imperatorũ funeribus ueſtibus albis, ut Plutarchus & Herodianus aſſerunt, utebantur. Venetos autẽ Padanosq; omnes atratis uti ueſtibus, quòd Phaëthontis caſum adhuc lugent, fabuloſus idem Plutarchus ait: ſiue, quia niger color firmitatis & perſeuerantiæ ſignum. Colores enim alíj ex uno in alium tranſeunt, obſcurioriſq; corporis admiſtione denſiores fiunt: ſed ubi ad nigrorem peruentũ eſt, ibi conſiſtitur. Aiunt uerò nonnulli, non omnium hanc Columbarum naturam eſſe,
C ut pudicitiam ita cuſtodiant ſuam, at earum tantùm quas Græci φάσσας uocant, paruis gallinaceis haud multò minores, quas ferunt trigeſimum ſæpius & quadrageſimum etiam uitæ annum excedere. Cœlibatum uerò quem alterutro eorum extincto coniux alter fideliter ſeruat, & coruis & cornicibus & graculis cõmunem eſſe perhibent. Columbarum autem oblationem in ſacris Theologi ita accipiunt, ut coniugíj tam firmi ratione habita, nos quoq; mentem ſtabili firmitate perſeueraturam Deo, uti uero coniugi, ſociemus.

CORRECTIO.

SEd & ille Columbarum pullos, aut par turturũ obtuliſſe dicitur apud Adamantium, qui aliquem abſterruerit à uitíjs & ſceleribus, hortandoq; monendoq; ad animæ ſimplicitatem traduxerit. Tangit hoc etiam Cyprianus, qui emiſſam ab Noë Columbam lapſorum imaginem prę ſe ferre commentatur. Sed his iam aliquantulum inſiſtamus, cùm nequaquam diuinæ literæ ſint ab hoc argumento diſsimiles, in quibus Columbam multipliciter figurari comperimus, ac perinde ſignificata etiam uariari. Sed hîc ſeries exigit ut prius de fuſca loquamur, de aurea atq; argentea ſuo mox loco dicturi. Nam quæ ad Noam oleæ

uirentis ramum ore gestat, fusca ponitur à Prophetis, esseq; indicium perhibetur mentis, quæ à perperàm factis iam abstineat, seq; quieti dedat, hoc est, tranquillitati, quæ non nisi in depurgato à uitijs animo locum habet. Sub uesperam hæc reuertitur, deficiente quippe luce, quod tantundem est, ac si momentaneæ, aut breui temporis curriculo duraturæ felicitatis diceremus. Sub uesperam, inquã, aduolat, ne occupetur à nocte, quippe ne intercipiatur à morte, priusquàm infectũ eluerit scelus, atq; ita perpetui carceris supplicio afficiatur. Promissam enim esse ueniam ei, qui paratus sit in posterum bene, piè & honestè uiuere, & à quibus emerserit uitijs & uoraginibus abhorrere, alio loco indicat uropygium auri fulgore illitum, de quo tamen apertius disputatur inferius. De olea quoq;, quæ sit misericordiæ signũ, suo loco dictum. D

ILLECEBRÆ AMATORIÆ.

QVòd uerò sacerdotes Ægyptij per uolucris huius simulacrum illecebras amatorias significarent, duabus utriusq; sexus Columbis sese inuicem exosculantibus adpictis, ea de causa factum, quòd illæ non prius ad ueneris copulam, quàm ad osculationem deueniunt. Hinc legas apud Senecam Mæcenatis dictum illud, Columbatim labra inserens labris. Extant & Gallieni Imp. carmina satis luculenta, quibus lasciuiam huiusmodi per amatorium etiam murmur ab eis exprimi declarat eo in epithalamio quod ipse lusit, cùm fratrum suorum filios iungeret: E

Ite, ait, ô pueri, pariter sudate medullis

Omnibus inter vos, non murmura vestra Columbæ Brachia non hæderæ, non vincant oscula conchæ. Ea autem de causa quòd osculorum blanditias Columbæ norunt, dedicatas eas Veneri Græcorum plerique tradidere. Cæterùm Athenæus ob id factum putat, quòd in Cypro Columbæ primùm repertæ, indeq; ad gentes alias transmissæ. Veneri enim sacrã esse Cyprum omnes norũt. Propter uerò salacitatem eam quæ notissima est in Columbis, Albertus non ineptè nomen ijs inditum ideo putat, quòd lumbos colant: in uenerem quippe se ultro incitent, ingenita nequitia stimulatæ, cuius sedẽ in lumbis esse alibi disseruimus. Apollodorus quoq; in ijs quæ de Dis conscripsit, Columbam Veneri sacram lasciuiæ ergò dicit, nomenq; illi græcè περιστερὰν, παρὰ τὸ περιοσῶς ἐρᾶν, quòd supra modũ amori det operam, arbitratur. Sanè Siculi olim persuasum habuere Venerem ab Erycis monte digressam, per dies nouem stato singulis annis tempore secessum colere, interimq; nullas toto eo tractu Columbas apparere, abire enim illas Deæ suæ comites, nonam uerò post diem aduentare unam reditus prænunciã, quæ Veneris templum ingrediebatur, reliquas mox uno turmatim agmine reuerti, atq; hinc gaudio exultantes Venerem adesse profitebantur, diemq; eum hilarem cantibus & iocis festiuum atq; iucundum celebrabant. F

CHARITAS.

SAnè quòd mutuis sese osculis Columbæ suauient, ansam dedit ut charitatẽ, amoris quippe pij uirtutem, hieroglyphicè per Columbam nonnulli interpretentur. Et Apostolum citat Origenes, qui de charitate locutus Columbam protulerit. Eruditissimus etiã Cyprianus tam uitæ sanctitate quàm facundia clarus, in ijs quæ aduersus Nouatianum pro unitate concordiaq; piorũ omniũ scripsit, Idcirco, ait, & in Columba uenit spiritus sanctus simplex animal & lætũ, nõ felle amarum, nõ morsibus sæuum, non unguium laceratione uiolentum, cuius

inge-

A ingenium est hospitia humana diligere, unius domus cōsortium nosse, cùm generant simul filios educare (ita enim legendum est, non, edere) cùm cōmeant uolatibus inuicem cohærere, communi conuersatione uitam suam degere, oris osculo concordiā pacis agnoscere, circa omnia demum humanitatis omnē implere legem. Noti sunt humanissimi Gallorum omnium mores, qui passim oscula tanto studio colunt, ut honori sibi ducant, quòd adueniens hospes uxorem, sorores, filias etiamnum uirgines osculo adhibito salutauerit, & in amplexum acceperit, & in gremiū sibi assidere iusserit. Nam & apud Romanos olim licebat obuias quasq; mulieres excipere osculo: quod ideo Cato institutū tradit, ut explorarent an mulieres temetum olerent: capitale enim erat Romanis fœminis gustare uinum: ideoq; ferunt fœminam quæ sub Romulo uinum biberat, à marito impunè occisam. Apud Lacedæmonios oscula non concessa modò, sed etiā instituti Ludi, propositaq; præmia ijs, qui seniores lepidius suauiarent. Nisæorum id inuentum, & à Megarensibus etiam in honorem Dioclis obseruatum. Nam & illę Romanorum exosculationes, ut fœmineo generi honos haberetur,
B sancitæ sunt, ut apud Plutarchū legitur libro de claris mulieribus: nempe quòd Aboriginibus in Tyberim inuectis, Roma quædā nomine inter mulieres quas secum adduxerant nobilis, autor fuit ut classis absumeretur incendio, unde coacti sint ibi sedem figere: quod cùm illis feliciter successisset, eius generis præmia mulieribus detulerunt, quæ auspicatissimi facti memoriam prorogarent. Ad hęc Nomadum asperrima rusticitas incessitur, quorum tanta fuit seueritas, ut ne filios quidem suos oscularentur. In diuinis nostræ pietatis monumentis ipsum Assertorem nostrum legimus charitatem, ut ita dicam, frigidam in Simone hospite, quòd osculo non fuerit ab eo exceptus, exprobrasse. Et sacris Pontificijs Romę ritu solenni per mutuas exosculationes pacis augurium celebratur:

Ipse etenim casta dum operatur mente sacerdos,
Oscula dat, quæ dent ille vel ille alijs.

AER.

CRedidere nōnulli Columbam ab Assyrijs coli in Semiramidis gratiam: sed autores Græci, in Rheæ potius memoriam, utpote qui asserant, aërem & a-
C quam potiores esse partes, in quibus ostentet se natura rerū: pariq; ratione abstinere eos à piscibus. Cùm uerò uolatile unumquodq; animal sit aëris indiciū, Columbam pręcipuè nuncupatione hac hieroglyphicóue ueteres honestarunt, quòd domesticis alitibus nulla neq; longius domo neq; diutius abuolet, tecti tamen lariumq; memor summa fide reuertatur, & mansuetissima nobiscum consuetudine diuersetur. Obiectabunt hirundinem alij, quæ trans mare etiam migret, ad sibi domesticam tamen sedem redeat: sed illæ nunquam cicurantur, neq; ulla nobiscum consuetudine sociantur: siue ea potius fuerit huius honoris causa, quòd illi tanta sit cum aëre familiaritas, ut ibi tutius quàm humi uersari uideatur, tantaq; sit eius uolatus facilitas, ut Maro dicat,

Radit iter liquidum, celeres neq; commouet alas.

pernicissimus enim est eius uolatus. Vnde Hesychius Columbam neq; nō turturem hieroglyphica ponit hominis qui mente sublimia quæq; facillimè penetret, & cōtemplationi sit egregiè deditus. Meritò itaq; Syri qui aërē usqueadeo colunt, tanta religione Columbæ pepercere, quod ita tangit Tibullus:

Quid referam vt volitet crebras intacta per vrbes

Alba Palæstino sancta Columba Syro? D

In nummo sanè Cibyratico Columba cusa, hanc loci religionē mihi uidetur indicare. De urbe hac Horatius:

Ne Cibyratica, ne Bithinna negotia perdas.

In Cilicia ea est, quāuis & alia sit minoris Phrygiæ. In nummo aūt inscriptio est ΚΥΒΙΡΑ. Signū, Columba uolans. Fuit & puella Phthia nomine, quam Iupiter fertur adamasse, eiusq́ formā in Columbę speciem cōmutasse, traditū ab Æliano. Sed hoc nihil facit ad Ægyptiaca. Quod uerò de Semirami dicebamus, addemus & illud ab ea deriuatū, ut Persæ matrum filiarumq́ suarum coniugia non abhorreant, utpote quę filium ad stupri usq́ consuetudinem adamasse fertur.

IMPIVS INGRATVSQVE.

QVin hæc inusta est Columbarum generi nota, quòd eorum mas iam ualidior factus, patrē rostro impetit, & à matris consortio tentat abigere, eiusq́ cōiugij locum occupare. Quapropter Ægyptij sacerdotes impium ingratumq́ hominē, ac in eos qui de se bene meriti fuerint perduellem, significare si uellent, Columbū, inquit Horus, aut pullū eius qui matrē solicitaret, facere consuerūt. E

CASTITAS.

SEd esto lasciuū animal columbinum genus, contrà palumbes parcissimi coitus sunt, ideoq́ quòd parcant lumbis, Albertus existimat appellatos. Nam & qui frequentiori usu eos in cibum sumptitare consuerint, in uenerem hebetiores redduntur: quare non inscitè illud de alitibus huiusmodi dictum:

Inguina Torquati tardant, hebetantq́ palumbes:
Non edat hanc volucrem qui cupit esse salax.

SEMIRAMIA PROCACITAS.

QVoniam uerò, uti dictum, fama est Semiramin sub effigie Columbę ab Assyrijs coli, Gnidius scribit eam à Columbis enutritam, & in Columbam inde conuersam, qua specie colebatur apud Assyrios: id quod de petulca eius improbitate intelligendum est: tametsi quos Diodorus citat, eam & modestā, & nota admodum integritate præditam fuisse prædicant: neq́ eam ignobiliter natam inficiantur, utpote quæ circa stagnum quoddam in parte Syriæ in crepidinem aquis prominentē proiecta, aliquandiu fuerit ab aquatilibus uolucribus, quæ apricatum eò se recipiebant, miro propémodum studio educata, quippe quę non solùm alimenta congererent iacenti, sed perinde eam fouendo, ac implumes pullos ab omni aëris iniuria protegerēt, quoad pastores creberrimo uolucrum cōcursu, insolitaq́ trepidatione moti, ex proximis insulis eò conuenientes iacentem extulerunt, alitamq́ apud se diligenter Menoni, Regis Nini famiiari, in uxorem cōcessere. Sedenim de famosa eius fœminæ procacitate Scaurobates Indorum Rex apud historicos ita in eam inuehitur, ut pastorale scortū, ut Assyrij Regis concubinā fuisse proclamet, ut nullum egerit diem in castris sine adulterio, raroq́ ullus ad eam adulter bis admissus fuerit. Satis uerò cōstat tam immoderatę libidinis fuisse, ut equum abominabili probro turpitudineq́ adamauerit, autore Iuba. Eam sanè ob libidinis feruorē Euphorion θιμβρὼ, hoc est, ardentem appellauit, epitheto admodum proprio, perinde ac Callimachus Venerem eo uersu, θιμβρῆς κύπριδος ἁρμονίην, id est, ardentem Cypridis harmoniam. Hanc Hieremias quoq; Columbæ notauit elogio, cùm Babylonios Hebræorum excidio uenturos uaticinaretur: Fugite, inquiens, ab occursu gladij, quem Columba uibrabit: per Columbam Babylonis conditricem & eius populi autorem F

rem

A rem innuens. Quòd autem uates hic fatidicus eam gladio insignẽ inducit, de feroci & impigro eius ingenio multa rerum scriptores tradidere: sed illud præcipuè facinus memorandum, quòd Nino Bactrianos obsidente, Menon hanc, uxorem quippe suam, accersiuit: quæ ubi primùm in castra uenit, mulier acri ingenio Bactrianæ arcis situm contemplata, confestim uiro rationem ostendit loci modico negotio occupandi. Erat arx ab una parte præceps, atq; in profundam uallem insigniter abrupta, quã hostes uelut inaccessam, nullo præsidio custodiebant. Huc audax mulier cum paucis, quos sibi ad id facinus delegerat, per loca ab hostium oculis maximè auersa, atq; eadem aspera & confragosa, præter spem omnium obrepsit: unde cùm sese ueluti cœlo delapsa hostibus (quorum oculos Assyrius, dum negotium conficeretur, subita oppugnatione ab omni sensu eorum quæ fierent longè auerterat) ex improuiso obtulisset, Bactriani omni spe retinendæ ulterius urbis abiecta, alij aliò præcipiti fuga dilapsi, urbem in regis arbitrio reliquere.

REGIVM AVSPICIVM.

B ADnumerantur uerò Columbæ inter eas alites, quæ Regibus auspicia faciant. Hinc Maroniano Æneæ, Columbę geminæ à matre in auspiciũ missæ. Et Cæsari originem inde trahenti prospero fuerunt ostento, cùm palmam eam nidis frequentare cœpissent, quam ipse castris locum capiens, inter syluas quas cædebat repertam, conseruari ut omen uictoriæ iusserat: ea enim de causa mirum & inusitatum uidebatur, quòd id auium genus duram & asperam frondem studiose soleat euitare. Et eadem die qua natus est Diadumenus Macrini filius, Aquila ei palumbum regium paruulum attulit, & in cunis posuit dormienti, recessitq; sine noxa: quod dubio procul eum ab ineunte ætate Imperatorem futurum indicauit. Quinetiam aruspices dixerunt Alexandrum Seuerum futurum Imperatorem, consulti quid haberet auspicij, quòd anicula quædam, quo die natus est, matri eius huius generis aues obtulerit. Apud Hebræos legas, prædiuitum ac potentiorum hominum morem fuisse, Columbarum alas gypso illitas in summæ felicitatis signũ, summis tectis affigere. hoc Euthymius.

A SE MINIME IRACVNDVS.

QVod uerò de bilis defectu in Columba paulò antè dicebamus, Ægyptij sa-
C cerdotes hominem natura ipsa nequaquã iracundum, qui tamen aliorũ peruersitate cõmoueri posset, ostendere cùm uolebant, Columbam pingebant uropygio surrecto, propterea quòd eam, uti dictũ, uel nõ habere bilem, uel si habeat, in uropygio esse tradunt autores ueteres. Vnde Græci cùm mansuetudinem exprimere uellent, ἠρεμὴν πελειάς, hoc est, quieta Columba dicere consueuerãt: & πρᾳότερος περιστερᾶς, eodem significato. Quæ cùm porrò sit gregalium omnium mansuetissima, iudicata est à Mose purissima, ut inquit Philo, ueluti ex solitarijs sola turtur delecta, quæ in eo auium genere, tali omnes antecellit ingenio. Neque temerè Dauides abuolandi desiderio succensus, ut sese periculis eximeret, pennas sibi dari cupit, ut instar Columbæ uolare possit. Psalmo. LV. Columbam ponit, non Aquilam, non Accipitrem, longè fortiores impetuosioresq; alites, nempe quia eadem prædita est mansuetudine, tractabilitateq; & simplicitate, qua Rex ipse insigniter pollebat. Puritatis huius meminere etiam autores Græci, quin & osculorum, propter quæ sit Veneri dedicata: & quòd ea de causa, Dis adoleretur, quòd fel in interioribus haudquaquam habeat.

TREPIDATIO. D

ILlud autem uulgatiſsimũ eſt hieroglyphicum, Columbam pro trepidatione ponere: nam & nomen illi apud Græcos τρήρων hoc idem ſignificat, à τρέω enim deducitur, quod trepidare eſt. Et poëtæ tam Græci quàm Latini paſsim in pauidis hanc uſurpant comparationem: ut Homerus,

αἱ δὲ βάτην τρήρωσι πελειάσιν ἴθμαθ' ὁμοῖαι.

Hæ pauidis greſſu ſimiles abiere columbis.

Quam ſimilitudinem Maro ita tranſtulit:

Præcipites atra ceu tempeſtate columbæ.

Etymologici enim τρήρων paronymon, non epitheton Columbæ ponunt.

SALVBRITAS.

CÆterùm quãuis aliqua det impietatis exempla, nihilo ſecius inter animalia maximè pura recenſetur, propterea quòd perſuaſum eſt eam carere bile, uti dictum: morboſaq; & peſtilenti quantumlibet tempeſtate ſæuiente, qui non alia quàm earum carne ueſcatur, contagio eiuſmodi non contamniari. Quare ſi peſtis unquam debacchari cœpiſſet, nihil aliud in obſoniũ Regibus comparabatur, quàm ex Columba: quamuis Diodorus uitulũ alioqui & anſerem ſimplicẽ tantùm, eorũ regum cibum fuiſſe contendit. Sanè Florentinus lib. de re ruſtica pullos columbarum neceſſarios eſſe dicit ijs, qui uires à morbo recolligunt. E

MEDICINA PETITA A DIS.

CVm uerò aliquẽ, medicina ab aliquo Deorũ pręmonſtrata, à morbo conualuiſſe oſtendere uoluiſſent, Columbam, uel ut ſcribũt alij, Palumbem (nam hæc etiam in augurijs aliquando confunduntur) lauri ramuſculũ roſtro geſtantem exprimebant. Ales enim ea quotiens ægrotare cœperit, lauri folio decerpto ſibi ipſa medetur. Neq; uerò palumbes tantùm, ſed & graculæ merulæq; & perdices lauri folio annuũ faſtidiũ purgãt. Coruus quoq; occiſo chamæleonte, qui etiam uictori nocet, lauro infeſtum uirus extinguit. Vnde dicterium frequentiſsimũ eſt apud Græcos, ſcipionẽ laureum geſtare, de ijs qui in aliquas inſidias lapſi, uitæ periculum feliciter euaſerint. Medicinã autem multifariam ab oraculis petere antiquorũ mos fuit, & ſuis quoq; temporibus petitam memorat Plinius: ille enim quotiens grauiori aliquo morbo correpti eſſent, ſoliti erant in triuijs aut ſacris locis deponi, operientes uel oracula, uel ſomnia, quibus quid ad ſanitatem faceret, edocerentur. Præterea non contemnenda fuit ueterũ opinio, quam Homerus ſequitur, morbos ad deorum immortalium iram referri, meritoq; ab eiſdem opem poſcere neceſſariũ eſſe. Philon medicus pharmaca quædã ſummę efficaciæ, quę ipſemet concinnare ſolitus erat, θεῶν χεῖρας appellabat, quòd nõ aliter ad ſalubritatem conferrent, quàm ſi dij ipſi manus ſuas ad curationẽ appoſuiſſent. Et Aſtrologi quoſdam homines à geneſi eo fato naſci prædicant, ut uotorum potius ope, quàm medicinis, ab ægritudinibus & morbis liberentur. Notum eſt Alexandri Macedonis exemplum, cuius milites pleriq; & cum his Ptolemæus, cui poſtea Ægypti regnum obtigit, ſagittis ueneno intinctis ad Sami regnum, uel, ut alij ſcribunt, in Muſicanis, cùm uulnerati eſſent, neque remedium ullum ad ſalutem inueniretur, draconem in ſomnijs, qui herbam quandã ore geſtaret, oblatum Regi, qui remedium ſibi ex illa imagine commonſtratum ratus, exquiſita inuentaq; herba ea uulneribus adhibita, uel, ut nõnulli tradunt, potionibus inſtillata, cunctos ſanauerit. Solitum enim eſſe Deum Opt. Max. hac etiam ratione mortalium rebus ferre opem, & ut à dæmonibus quoq; ferre- F

A tur permittere, ut nostra nunc missa faciamus, ex multis ueterum memorijs & poëtarum testimonijs confirmatur. Nam quod pertinet ad Æsculapium, quem ægritudinum causa consulebant, in agro Bellunensi Læbactiorum uico memoria est huiusmodi:

ASCLEP
IO. P. XE-
LIVS PO-
LIO MO-
NITVS PO-
SVIT.

Et Pannoniam è Norico à Bellunensi territorio proficiscentibus, Albæ Iuliæ monumentum offertur in hunc modum:

I. O. M. STAT.
C. VALERIVS
VALERIANVS
EX VISV P.

Multaque huiusmodi passim reperiuntur. Quod uerò traditum est à Poëtis, Homerus, qui somnium ab Ioue esse ait, Agamemnonem excitari facit ad prælian-dum, somno ab Ioue misso. Nausicaam à Pallade, ut in agrũ progrediatur, quò susciperet Vlyssem. & multa passim eodem modo. Virgilius quoque hanc ipsam rem latissimè & hîc & illic prosecutus, nusquam tamen plenius, quàm ubi de

B Latino loquitur:

At rex solicitus monstris oracula Fauni
Fatidici genitoris adit, lucosq; sub alta
Consulit Albunea, nemorum quæ maxima sacro
Fonte sonat, sæuamq; exhalat opaca Mephitim.
Hinc Italæ gentes, omnisq; Oenotria tellus
In dubijs responsa ferunt, huc dona sacerdos
Contulit, & cæsarum ouium sub nocte silenti
Pellibus incubuit stratis, somnosq; petiuit.
Multa modis simulacra uidet uolitantia miris,
Et uarias audit uoces, fruiturq; deorum
Colloquio, atq; imis Acheronta affatur auernis.
Hic & tum pater ipse petens responsa Latinus,
Centum lanigeras mactabat ritè bidentes,
Atq; harum effultus tergo, stratisq; iacebat
C *Velleribus, subita ex alto uox reddita luco est.*

ANIMORVM FVTVRA FELICITAS.

SEd quoniam incidimus in oracula, nusquã ego plura notis hieroglyphicis similia comperio, quàm in diuinis nostrorum literis: ita omnia sensu mystico conscripta quæcunque Moses, quæ Dauid, quæ Prophetæ reliqui diuino afflati spiritu protulere. Talis est argentea Columba illa, cui aurum in dorso, posteriorem partem uersus inductum. Significat quidem hoc, ut Theologi nostri interpretantur, instare à tergo aurum perpetuæ felicitatis. Nam quam quis quietem in humanis assequatur quę prę manibus sit, & ante oculos sita, eam per argentũ, quo anteriores Columbæ istius partes bracteatæ sunt, accipiunt. Longè autem preciosiorem illam, quæ subsecutura est post obitum, per aurum à tergo illitum intelligunt, si modo, uti superius monuimus, ante noctis tempus ad arcam cum oleæ surculo reuertamur. Nam & apud aruspices profanos, feliciora tempora subsecutura indicatũ est, ex aureo gibbo, quem sibi accessisse in tergus Domitianus Imp. paulò antè quàm interficeretur, per nocturnã imaginẽ uisus erat se uidere. Eucherius Columbã illam argento illitã, cuius posteriora in specie splen-

dentis auri radiabant, significasse ait, prima quæque in diuinis literis argento fulgere, occultiorem uero sensum longe preciosiorē ueluti aurum rutilare: longaque admodum disceptatione recte procuratum ostendit, ut illa sermonum, qui de diuinis haberentur, castitas intemeranda à promiscuis cunctorū oculis, in abdito seposita, suo quasi quodam uelamine pudicitiæ contegeretur cœlestibus obumbrata mysterijs, sicut secreto ipsa suo diuinitas operiebatur. Nam quid aliud sibi uult, Aperiam in parabolis os meum, & in ænigmate antiqua loquar, quàm, hieroglyphicè sermonem faciam, & allegoricè uetusta rerum proferam monumenta? Et illud: Iesus in parabolis loquebatur ad turbas: nisi, sermones suos mystico sensu conuelabat? Ita Prophetæ, ita Apostoli ab usitato loquendi more recesserunt, facilia in promptu habentes, magna in recessu cōtinentes. Quod ea de causa congruum fuit, ut sacra de Deo dicta à cæteris scriptis, sicut merito, ita & specie discernerentur, ne illa cœlestium arcanorū dignitas passim & indiscretè patesceret, sanctumque canibus, & margarita porcis exponerentur. Ita consecrata uasa templi, inuoluta promiscuus populus ferret, nec tamen conspicerentur. Addam & illud, quod ab eodem Eucherio traditum in ijs quæ de formula spiritalis intelligentiæ scripsit, Posteriora in diuinis incarnationē (admisere enim uocabulum Theologi) filij Dei, quæ subsecutura esset, indicare: eoque spectare quæ per angegelum Moysi dicta sunt, Posteriora mea uidebis, faciem autem meam uidere nō poteris, quia scilicet Patrem nouit nemo nisi filius, & cui uoluerit filius reuelare. Atque hæc quidem de Columbæ hieroglyphicis Theologi ueteres tradidere: & argenteā eam, purissimo scilicet candore spectabilem fuisse dicunt, quæ supra caput astiterit Assertori nostro, dum sanctissimæ illi aspergini in Iordano tinctus initiaretur. Columbæ autem oculos habere, ut Canticorū cantico, ea intelligitur anima, ut tradit Adamantius, quæ diuinas literas non in superficie primoribusque, ut aiunt, labris, sed ad intimū usque sensum exquirit. Duabus hęc dum sedet, alis tegitur: ijsdem nixa fertur in sublime. Volamus, cùm philosophica quadam morte separati à corpore, rapimur ad diuina: sedemus, cùm in amicorū conuentu atque cōsortio, de sobrietate, de temperantia, de modestia sermones uarios cōmiscemus: cuiusmodi illi sunt qui nos quotidie monēt, ut cum Columba pro cantu gemitum edamus, cùm scilicet quæ perperàm à nobis facta sunt expendimus: id procuremus, ut ueluti Columba felle careamus, hoc est, iracundiæ amaritudinem à nobis amoueamus: ut Columba osculis inhiemus, quippe pacem ipsam undecunque perquiramus: ut Columbę gregatim uolitemus, piorū scilicet cōuentus candida simplicitate pręditos frequentemus: ut Columba ex rapto uiuere abhorreamus, nempe nulli esse iniurij, nulli detrahere, neminem offendere caueamus: ut Columba, cùm cibum sumimus, meliora grana secernamus, dicta quidem præceptaque ad institutionē & bonos mores facientia, à turpibus seligentes, ea gustare properemus: ut Columba cadaueribus uesci abominemur, affectus scilicet qui corpori sunt insiti, qui sensibus adblandiunt, auersemur: ut Columba in petræ foraminibus nidulemur. Petram Christū diuinæ lectionis Magistri interpretantur, in cuius uulneribus & plagis nidum nostrū imponere debeamus. ut Columbæ iuxta riuos & fluenta resideamus, ut umbra accipitris inspecta, si fortè impetū in nos fecerit, possimus eum cōmodius & expeditius declinare. Fluenta, riuos, aquam cœlitus stillantem pro disciplina poni, alibi dictum: hinc igitur lectionibus incumbendū admonemur, ut à mali dæmonis fraudibus ita nos facilius subducamus. Vt Columba geminos pullos enutriamus. Columbam

A lumbam amorem superius significare dictum. Geminos igitur amores educemus, unum quo Deum piè colamus, alterũ quo mortales alios ardenti quadam charitate prosequamur: quæ quidem si præstiterimus, nihil nobis ad bene beateq́ꝫ uiuendum est in posterum defuturum.

DE TVRTVRE.

Parum Ægyptijs cognita Turtur fuit, nisi plura super ea tradiderũt, quàm legatur apud Horũ. Sed enim minimè uerisimile est, sacerdotes eos in uniuersa rerum natura toto uitæ tempore uersatos, nõ longè plura ac penè innumera intellexisse, quàm ea paucissima quæ, ut Plautus diceret, frustillatim hîc & illic conspiciuntur. Sed quoniã doctrina hæc prorsus extincta est, satis nobis fuerit si quando corpus ipsum ab inferis reuocare non possumus, aliquam tamen rei umbram ob oculos exhibere, siue ab Ægyptijs, siue ab Hebræis, siue à Græcis aut Latinis ea tradita reperiantur.

B

CONTINENTISSIMA VIDVITAS.

PLeriq́ꝫ igitur continentissimã uiduitatem exprimere cùm uolunt, Turturẽ in aliquo ramo insidentem pingunt: ea enim coniuge uita functo, ita se ab aliarum uolucrum consortio separat, tantiq́ꝫ mœroris exempla exhibet, ut nunquam inde societatem inire cum alio quopiam patiatur, sed quod reliquũ est uitæ, absq́ꝫ coniuge in perpetuo cœlibatu degat, sola uolet, neq́ꝫ in frondescenti ramo unquam insideat, eaq́ꝫ omnia faciat, quæ ad luctum spectare, & ad uiduitatis ac solitudinis mœrorem exprimendũ aptissima uel in homine uideantur. Eiusdem est etiam mas continentiæ, qui nulli amplius fœminæ copulatur, sed in eodem comparis desiderio perseuerat. quin etiã dum uiui sunt, mas nullam aliam adit, quàm eam unam, qua cum semel coniunctus fuerit, & identidem fœmina suum ipsa marem unum tantùm agnoscit. Quod quidem ex eo maiorem affert admirationem, quòd nullus adhuc hominũ, neq́ꝫ quidem ipse Paulus, ausus est legem uiduitatis præscribere: & tamen una inueniatur auicula, quæ nos sponte, in continentiæ moribus, antecellat. Audiant, inquit Basilius, mulieres ipsæ, ut
C animalia rationis expertia uiduitatis honestatem indecoro iterati connubij anteponant, si hæc auicula, recordatione consortis, coniugium alterius abnuit, sua contenta solitudine.

PVDICITIA.

APud Hebræos ipsos omnino reperias Turturũ par pudicitiam significare: siquidem, ut apud eundem Basiliũ habetur, in circuncisione par Turturũ aut duos pullos columbarũ offerre mos erat, quod indicium esset pudicitiæ, ac uitæ cõtinentis exemplũ. Origenes porrò, siue ea Cyrilli fuerint, quę in eandem prorsus sententiam plerisq́ꝫ locis & huic & illi inscripta reperiuntur, tunc offerre nos Deo muneri par Turturum inquit, cùm mentem nostram Dei uerbo uelut uero coniugi sociauerimus, sicut hoc genus auium unũ atq́ꝫ illud idem castum seruare coniugiũ dicitur. Addit alibi, Apostolos, cùm de castitate sermonem habent, eam per Turturem, quam memorauerint, intelligi. Diuinę siquidem literę per Turturem unamquanq́ꝫ animã castitate præditam intelligunt, de qua Psalmo LXXXII. dictum uolunt, Inuenisse eam nidum, ubi poneret pullos suos, hoc est, Ecclesiam, piorum scilicet cœtum, ubi uirtutum genus omne appareret.

Turturis enim pulli pro uirtutibus accipiuntur. Alibi diximus pudicitiã à Romanis uelata facie pingi sculpiq́ꝫ solitam, & apud alios testudini æquiparatam, quòd pudicarum est sese domi continere, & frequentia loca omnia declinare. Atqui Turtur in secretioribus & remotis à multitudine locis uitam transigit, aut deserta montium deligens, aut secreta syluarum à frequentiore auium aliarum cœtu sequestrata. D

PROVIDENTIA.

OBlatio uerò Turturis & columbæ in sacris literis significat, ut Hesychius exponit, hominem contemplationi deditum, qui munus offerat suum in scientia & mansuetudine spiritali: hîc enim opus est prudentia, ut non excedat legis consideratio circa res uanas occupata. Turturem quidem ponit, quia cognitionem atque prudentiam habet rerum, quas sibi necessarias fore uiderit, ita ut eius exemplo exprobraretur populus Iudæorum, Hieremia dicente: Turtur & hirundo & ciconia custodierunt tempus aduentus sui, populus autem meus nõ cognouit iudicium Domini. Columba autem munda est & simplex, præsentiæ sancti spiritus index, quales esse oportet eos, qui diuinarũ literarum contemplationi sese dedicarũt: quam quidem simplicitatem Iesus Assertor noster Apostolis ita cõmendauit, ut eos simplices esse debere sicut columba identidẽ admoneret, & beatos mũdo corde plurimũ affirmaret. Ideoq́ꝫ Ezechias cùm neq́ꝫ altũ sapere uellet, neq́ꝫ maiora se quęrere paratus esset, Meditabor, inquit, ut columba. E

SALTATIO.

APud Philippum illum qui sacerdotum Ægyptiorũ lemmata quædam græcè scripta posteritati tradidit, saltatorẽ hominem & tibijs deditum, per Turturem significari comperio, neq́ꝫ quicquã aliud: nam eam omnino tibijs mirum in modum affici compertũ est, quarum etiam audita modulatione, dare eam motus incompositos, & saltationem imitari dicunt: quinetiam eo cantu in insidias allici atq́ꝫ capi. Ad huiusmodi saltationẽ addemus, quòd Theocritus Idillio cui Συρακούσιαι titulus est, loquaciores quasdã fœminas Turtures uocat: illę enim non ore tantùm garrulitatem ostentant, uerùm etiam caudæ motu, qua propémodum obstrepere uidentur.

INTELLECTVS ÆTHEREVS.

AT in diuinis literis Turtur intelligentiã, quæ à diuino spiritu est, significat, ait Eucherius, eo Cantici Canticorũ loco: Vox Turturis audita est in terra nostra: neq́ꝫ inficiatur idem de columba dici. Sed spiritum sanctum ex columba tunc intelligi uult, quando, quæ de sacris literis disputatio cõmentatioq́ꝫ profertur, ea manifesta est & adaperta: tunc uerò ex Turture, cùm res altis obscurisq́ꝫ mysterijs agitatur. F

DE HIRVNDINE.

ET quoniam Hirundo, quam Hieremias dicit turturi comitem itineris additam, in manus incidit, eaq́ꝫ non minus garrula quàm turtur notetur à Theocrito, naturæ puritatem quandam secuti, significata eius superioribus duobus, priusquam abuolet, excipiemus, quæ sunt huiusmodi.

ÆQVALITAS.

AEgyptij per Hirundinẽ in primis, quæ filijs suis cibum subministraret, hominem intelligebant qui liberis æquas hæreditatis portiones distribueret.

Neq́ꝫ

A Neque non principem, qui se ciuibus æquaret suis, neque ullo uellet ornatu uel apparatu magis quàm reliqui, sumptuosiore accipi. Hirundo siquidem mira filios alit æquitate, singulis cibũ parem impartiẽs, ea adhibita diligentia, ne qui semel acceperit, bis accipiat, atque ita, ut par sit omniũ sportula, procuret. Æqualitatis istiusmodi adeò studiosus fuit Hadrianus Imp. ut in uictu familiari Homericũ illud obseruari uoluerit, ne quis δαιτὸς ἐΐσης indigeret: quoque obsonatoribus nullum relinqueret peccandi locũ, sæpe fercula de mensis aliorum etiam infimorũ apponi sibi iubebat. Nihil enim ad cõciliandos sibi populorũ animos æquè principibus prodest, quàm æqualitatis ostentatio. Nam cùm potentia suapte natura odiosa sit, per moderationẽ maximè omnium euadit amabilis.

INSTITVTIO.

SVnt qui calathum cum pullis hirundineis in aliquot ueterum monumentis obseruatũ, hieroglyphicũ institutionis esse cõtendant, argumentumque eiusmodi ad Osiridis & Cereris beneficia in mortales collata, referant, quòd scilicet ab ijs & uiuendi leges, & agri colendi præcepta receperimus, & æquo cum reliquis
B iure uitam degere didicerimus. Legifera enim Ceres est Poëtis, de qua plura alibi. Et apud Diodorũ in sacris Ægyptiorũ literis, Osiris Iupiter, iustus, pater, dux, & consultor omniũ habetur: quæ siue ad institutionem, siue ad æquitatem accommodes, omnia quadrabunt.

ARCHITECTVRA.

STudiosum ædificationis hominem, quique ampla ædificia, uel etiã oppida condiderit, per Hirundinẽ, quæ nidũ astruat, intelligi nõnulli uolunt: ab Hirundinibus enim aggeres fluminibus apponere, muros construere, domos cæmentitias ædificare didicisse nos, qui de architectura scripserunt autores optimi tradidere. Operæprecium uerò est spectare alitis artem & ingeniũ. Cùm nidum luto cõstruit, stramento roborat ad lutariæ paleationis normam: ac si quando euenerit ut luti copia nõ suppeditetur, ipsa se totam aqua madefacit, mox uolutat in puluere omnibus pennis, lutum ita contrahens, ne omnino illi materia desit ad fabricandũ. Manifestũ autem industriæ huius argumentũ in Heracleotico Ægypti ostio præstant usqueadeo tenellæ auiculæ, molem continuatione nidorum ita uaganti Nilo inexpugnabilem opponentes stadij unius spatio, ut id hu
C mano opere perfici uix posse credatur: unde mortaliũ primi, qui casulas ædificare cœperunt, exemplar non tantùm ad ædes, uerùm etiam ad aggeres & munitiones construendas acceperunt.

PATRIMONIVM.

HÆreditarium patrimoniũ ex asse filijs relictum, per nidum hirundineũ apud sacerdotes Ægyptios significare tradit Horus, hieroglyphico inde desumpto, quòd ab auium nulla nidus tanto labore, tanto studio, tam diuturnus, & posteris quoque usui futurus ædificetur: nam si parentes intereant, eam adeunt hæreditatem filij, uel eam artem à parentibus edocti, unde sibi necessaria compa rare posśint, norũt. Agnoscit hoc Basilius, ubi ait: Nemo paupertatem deploret suam, neque is de sua uita desperet, actumque iam esse de ipsa putet, cui nihil est de patrimonio relictũ: non enim desunt artes & industriæ, quibus, si nos exercere uoluerimus, neque Hirundinibus deteriores esse, uitã cõmodè agere ualeamus. Huius uerò hieroglyphici argumentũ ex eo desumptũ scribit Horus, quòd, uti superius dictum, Hirundo usqueadeo filiorum cõmodis studet, ut uel peritura, dum aqua perfusa, & puluere uolutata capturæ periculum adit euidentisśimũ,

nihilo secius sedem filijs paratura opus perficere conatur. D

IMPLORATIO AVXILII.

INuenias apud Xenophontẽ (quisquis ille fuerit) eo libello qui titulo de æqui uocis circumfertur, per aues has in nido ore patente pictas, populos auxilium implorantes hieroglyphicè significari: nidus enim patriam, os uerò adapertum, clamorem & implorationem ostendit. Hinc illud Ezechiæ cantico: Sicut pullus hirundinis, sic clamabo. Vnde admodum eruditè Plautus Hirundines obijcit in somniũ Demonę, quas Simia solicitabat, qui sit filium statim penes lares suos in phano Veneris opem implorantem inuenturus: illa enim Hirundinum more quodammodo transfretauerat, & ad consuetas sibi sedes, domum quidem paternam, delata erat.

AMICVS INVTILIS.

APud aliquos Hirundinem pro amico poni tum inutili, tum ingrato & perdifficili, comperias, quippe qui moribus nostris, & familiaris uitæ rationi difficulter assuescat. Hirundo siquidẽ nostro magis quàm ulla alia uolucris contubernio freta, diu nobiscũ uersata, nostra omniũ maximè familiaris atque domestica, nullã tamen nobis utilitatẽ affert, nunquã mansuescit cicuratúrue. Proinde uerno, hoc est, tranquillo aduentante tempore, nos inuisit, & quasi in officio futura præstò est: hyeme uerò, hoc est, turbido cœlo instante, aduersaque fortuna ingruente profugit: qua similitudine utitur ad infidam amicitiã notandam, autor Rhetoricorum ad Herennium. Eaque de causa Pythagoras eas à tectis ablegauit, id scilicet innuere uolens, huiusmodi notæ homines euitandos, ac nullo pacto consuetudinem & amicitiã cum illis ineundam esse. Id quod & Plutarchus Symposiacôn octaua decade latius explicauit, quę ne tam multa cõgeramus, breuitatis causa præterimus. E

VERNVM TEMPVS.

ILlud uerò nulli nõ innotuit, Hirundines plures cõuolantes à mari uerni temporis indiciũ esse, cùm uulgatum sit adagium, Vnam tantũ Hirundinem uer nõ facere. Accedit huc Ciceronianũ scomma in C. Verrem, ubi dicit: Satis'ne uobis magnam pecuniam Venerius homo, qui è chelidonis sinu in prouinciã profectus est, Veneris nomine quæsisse uidetur? Alludit, inquit Asconius, ad nomen, quod Hirundo, quam chelidona Gręci uocant, Verris, id est, temporis uerni sit amica: illa enim adulto semper uere præstò est, totamque apud nos æstatem agit. Atque hoc illud est quod Horatius ait, Cum Zephyris & hirundine prima. Et apud Aristophanem, Equitibus, παῦδ᾽ ὄυ ὐχ ὁρᾷς, ὥρα, νέα χελιδών. apud Athenæũ legas Rhodijs præcipuũ fuisse morem sub tempus uernũ Hirundinẽ inuitare, idque χελιδονίζειν dicebant. Apud Aristophanem Hirundo chlęnã uendere, theristrum emere suadet: præterijsse quippe hyemem admonitu, adesse uerò æstatẽ. F

GARRVLITAS.

CÆterùm D. Hieronymus & Cyrillus cum Aristotele cõsentientes, per præceptum illud Pythagoricum, ὁμορόφους χελιδόνας μὴ ἔχειν, abstinendum à cõmercio garrulorum & susurronum intelligunt: quam quidem sententiam corroborat Alexandri historia, quem cùm quiescentem Hirundo quædam magno garritu supra Regis caput importunè uolitans interturbaret, Aristander Thelmiseus pro domesticis accipiendum, qui Alexandro insidias pararẽt, interpretatus est, quas tamen facilè deprehenderet, idque garritum indicare: quod euentus postmodum comprobauit, Alexandri Æropi, quem ex amicorũ numero Thessalis equitibus

A equitibus præfecerat, consilio patefacto. Sanè κωτίλλη ἡ χελιδὼν Hesiodo, propter garrulitatem, unde poëta is κωτίλλουσα formauit: κωτίλλειν enim garrire est: eoq; cognomento ales hæc apud Anacreontem & Simonidem appellatur. Et Aristophanes, Ranis, musæa hirundinum uocat nugationem nihili, & quæ folijs leuior sit. Sunt qui super hoc D. Hieronymum impugnent, sed ij fabulose potius, rhetoriceq; lasciuiunt, quàm quicquam sani afferant, præter ea quæ desumunt ex Plutarcho. Nos ex Nicostrato garrulitatẽ hanc notatã his iambis afferemus:

εἰ τὸ συνεχῶς καὶ πολλὰ καὶ ταχέως λαλεῖν,
ἦν τοῦ φρονεῖν παράσημον, αἱ χελιδόνες
ἐλέγοντ' ἂν ἡμῶν σωφρονέστεραι πολύ.

Loqui si indesinenter, multaq; & velociter,
Prudentiam indicaret, vtiq; hirundines
Fortasse quàm nos sapere dicantur magis.

LVCTVS ET QVERIMONIA.

ALij Pythagoricum idem symbolum interpretantes referunt ad tragœdiã,
B quasi triste omen, lugubreq; argumentũ secum afferat Hirundo, quæ, ut apud Ioannẽ Grammaticũ in Hesiodi cõmentarijs legimus, cùm prius Philomela Pandionis esset, nũc Hirundo auis τηρεύς φησί με ἐβιάζετο. Tereus, inquit, mihi uim intulit. Nam quòd nonnulli tradiderunt Philomelã in lusciniã abijsse, idem autor Procnæ, nõ Philomelæ id obtigisse dicit: ἡ πρόκνη ἀηδὼν γεγονυῖα τὸν ἴτυν ὀδύρεται. Et Procne in lusciniam commutata Ityn deplorat. Idem apud Ouidium habemus:

Sola virum non vlta prius mœstissima mater,
Concinit Ismarium Daulias ales Ityn.

Ita & Horatius Flaccus de Procne loquens, quamuis nõ expresso nomine, lusciniæ tamen similem dicit:

Nidum ponit, Ityn flebiliter gemens,
Infelix auis & Cecropiæ domus
Aeternum opprobrium, quòd male barbaras
Regum est vlta libidines. Et Catullus eodem modo:
Qualia sub densis ramorum concinit vmbris
C *Daulias absumpti fata gemens Ityli.*

Sentit idem doctissimus Probus in Bucolicis. Sed hinc alia oboritur quæstio, quoniam super eadem hirundine dixerit Hesiodus,

Τὸν δὲ μετ' ὀρθρογόη Πανδιονὶς ὦρτο χελιδών.
Quem manè gemens Pandionis excit hirundo.

ὀρθρογόη exponunt interpretes, clamosa, non autem diluculo flens, cùm Hirundo tota clamitet die, non autem manè tantùm aut uesperi, ueluti facit luscinia. Sed hîc quoq; quantum pertinet ad cantus, querimoniam & fletum, quæstionẽ mouet Proclus, Platonis nixus testimonio, nullam alitẽ dicens dolore affectã canere: quare quod Hesiodus de Hirundine ὀρθρογόη scripsit, is ὀρθροβόη legendum censet, quæ scilicet matutinò clamet. Atqui nullo etiã teste scimus auẽ nullam afflictam canere. Sed enim haudquaquã leuiter, sed ex arte Poëta dixit Hirundinis loquacitatẽ lamentationẽ esse, fabulæ ratione habita, quæ de Pandionis filia fertur, cuius lamentationẽ paulò antè ex Io. Grammatico retulimus. Sed quonam modo Proclus lugere negat Hirundinẽ, cùm eam Pandionis filiã agnoscat? quóue modo ὀρθροβόη scribendũ contendit, cùm nõ matutinò tantùm, sed toto uocife

D

retur die, diluculo uerò haudquaquā magis? Sed ut ad Platonis sententiā cōuer D
tamur, ille nimirū de auibus, quatenus aues sunt, afflictas eas non canere dixit: qui uerò flebili quid Pandionis filijs attribuūt, ad eam, quæ de ijs fabula uulgata est, respiciūt. Verùm operæpreciū est fabulam, quemadmodum apud Sophoclem digesta est, poëmate de Tereo, subtexere. Pandiona quidē, ait is, Athenien sem filias habuisse Procnen & Philomelam, quarum Procnen Tereo Thraci in matrimoniū collocarit, qui Ityn ex ea filium suscepit. Aliquo uerò pòst tempore accidit ut Tereus Athenas repetierit, Philomelam ad Procnen uxorem deducturus in Thraciā, quam in Aulide Bœotiæ deflorauit, linguamq; eius abscidit, ne quid ad sororem deferre posset. Cùm uerò hæc in Thraciam appulisset, historiam ut acta fuerat, acu pingit, remq; ita omnem manifestat. Procne re cognita Ityn filium discerpit, patriq; Tereo epulandum apponit. Hic uerò ubi se filium absumpsisse cognouit, eas erat districto iam gladio interfecturus, quas Dei miserti, ut aiunt, in aues transmutarūt, & Procne quidem luscinia facta, Ityn absumptum lamentatur, Philomela Hirundo, Tereus mihi uim intulit, asiduè clamat. Ille uerò in epopem mutatus, πȣ̃ πȣ̃ gemens dicere uidetur, Hæ cùm filium E
meum discerpsissent, eum mihi in epulas apposuerunt. Quare Proclus ueniam antiquisimo poëtæ dare potest, qui sorores infelicisimas, etiam aues factas, sortem quanq; suam, quasi permanente præteritæ calamitatis memoria, ita lamentari confinxerit.

PEREGRINATIO.

IN coniecturis alioqui, habere se Hirundinis caput imaginari, peregrinationē significat: id enim earum auium præcipuè proprium, utpote quæ neq; quidem apud parentes degere soleant. Hinc Hirundo quæ in Pyrrhi tabernaculo nidum posuit, rerum quæ peregrè instituerat, irritum euentum ostendit. Indicauit id ipsum Cyro, quæ in tectis eius nidificauit. Quamuis Dionysio priori arcem relinquenti, cùm ibi nidularentur, reditum portendêre.

RESIPISCENTIA.

SVnt qui resipiscentiam per Hirundinem acu transfossam oculos indicent: ea siquidem si uulneratis oculis obcæcata fuerit, oculos tamen & lucem recuperare fertur. Cuius rei causam cōmentantur, imperfectionem quandam qua prædita sit, natura quippe nondum uires omnes subministrante: in pullis enim tan- F
tùm hoc euenire, quare si punctu læsi eorū oculi fuerint, superesse uigorem adhuc luminis, quem natura ipsa subministrat. Lumen autem pro sapientia & cognitione poni, perinde ac pro imperitia & insipientia tenebras, unicuiq; manifestum crediderim. Tertullianus addit, uti eam ad hoc chelidoniæ suæ beneficio, cuius scilicet herbæ succo pullorum oculos oblinat, atq; ita uisum restituat.

Ne tamen nullus sit nobis ex Hirundine usus, Cecinnā Volaterranū equestris ordinis uirum legimus comprehensas Hirundines in urbe, secum in expeditionibus afferre solitū, quas postmodum uictoriæ nuncias amicis mittebat in eundem nidum remeantes illito uictoriæ colore. Vt minus iam illud admiremur, quod à Fab. Pictore traditum aiunt, cùm obsideretur præsidium Romanum à Iugurthinis, Hirundinem ablatam à pullis ad se mox cum epistola redijsse, ut lino ad pedes eius alligato, nobis significaret quoto die adueniente auxilio, eruptio fieri deberet.

A PIERIVS VALERIANVS AD ANGELVM COLOTIVM BASSVM, DE IIS QVÆ PER OLOREM, LVSCINIAM, PSITTACVM, ET ALIAS ALIQVOT AVES SIGNIFICANTVR EX SACRIS AEGYPTIORVM LITERIS.

Ptimè quidem, doctißime Coloti, vt totius es antiquitatis studiosißimus, bonarũq; disciplinarum egregiè peritus, mecum sæpe de non contemnendis veterum scriptorum inuentis, quocunq; scripta fuerint argumento, disseruisti, etiam si non vsquequaq; eorum enitescat eloquentia: quæq; ex diuturna & varia tam Græcorum quàm Latinorũ lectione, & eorum etiam qui remotiora quædam literis mandauere, de prodigijs, de somnijs, de sacrificijs, deq; multis antiquorum ritibus & institutis, collegeras, mecum communicasti, quæ licet ex vsu iam recesserint, delectant tamen, & veterum scripta reddunt ad intelligendum faciliora. Præcipuè verò ea mihi placuere, quæ de ponderibus & mensuris comperisti, quæ paucißimi hactenus perspexere, licet idem saxum voluere pleriq; ætate nostra conati sint. Hæc, inquam, mecum ingenuè conferre, meaq; vicißim qualiacunq; essent auscultare dignatus es. Quia uerò videbas cogitationes meas ad materiam hodie, dicere possumus, intactam, vel parcißimè à nonnullis traditam, intentas esse, ad Aegyptiorum scilicet hieroglyphica studiosius anhelare, longamq; istiusmodi rei seriem iam instructam, nõ tamen absolutam, quã tamen quanta poteram festinatione vrgebam, vt quod angustia temporis inuidebat, industria & vigilantia suppleret, subinnuere visus es mihi, cupere te quamplurimũ, quæ super Olore conscripsissem inspicere: nimirũ enim quod senio tuo tam iucundo, tam facili, tam vrbano atq; festiuo cõueniebat, poposcisti. Quare ego tuo huiusmodi studio delectationeq; perspecta, nihil cunctatus Olorem ad te misi, poëticã quippe alitem optimo Poëtæ cantatricẽ in senectute sua, suauißimam seni lepidißimo, qui ætatem iam grandiorẽ pari cum Cygnis harmonia traducit, Sophocleamq; secutus diligentiã, Musas cursu nunquã intermisso prosequi perseuerat. Subsecutæ autem sunt Olorem aliæ quoq; eiusdem ingenij volucres, Luscinia, Psittacus: quin etiam nõnullæ earum æmulæ, sed præ raucitate sua mimæ illarũ potius quàm cantatrices, Pica, Larus, Miluius, Gryphus, & Coruus demũ. His omnibus necesse est caueam pares vnicuiq; suam, quia tua indigent saginatione: quæ quidem tibi haudquaquã grauis futura est, viro eorũ, quibus altiles meæ pasci queãt, opulentißimo. Sed vt iocari desinamus, tu vale, et quantulumcunq; id est quod exhibere potuimus, boni, vti solitus es, consulito: quod enim ab amicißimo profectum est, id & ames, & charum habeas necesse est.

SENEX MVSICVS.

AEGYPTII sacerdotes senem Musicę studiosum per hieroglyphicam Cygni effigiem significare consueuerunt, quippe quẽ omnes eo suauius modulari ferunt, quo magis in senium uergit. Musicæ uerò illi symbolo (ut hoc obiter interpretemur) compositißimos mores intelligebant, ueluti in senibus mores ipsos compositiores, & sibi maximè cõsonos esse par est: de ijs loquor, qui Colotio similes, sanctius instituti, uitam integerrimam, & à turpitudinibus alienam peregêre. Socrates porrò apud Platonem, Cygnos tum magis dulciusq; canere affirmat, cùm se breui præsentiunt morituros, quasi lætantes Deo gratias agere uideantur, quòd ad eum, cuius ministri sunt, migrationẽ parent. Addit, homines quosdã, cùm ipsi mortẽ expauescant, Cygnos quoq; falso criminari, cantusq; huiusmodi dicere doloris argumentũ esse, quẽ ex aduentan-

te morte cõceperint: ſedenim haudquaquã animaduertunt, in omni uolatiliũ genere nullam eſſe auem, quæ uel in eſuritione, uel in rigore, aut alio quopiam incõmodo, quo ſe affectam ſentiat, emoduletur, cantillétue, nõ luſciniam quidem ipſam, non hirundinem, non epopem: quarum cantum, & luctum & querimoniam eſſe fabulantur. Sibi uerò uideri neq; quidem aues has, neq; Cygnos præ dolore canere, ſed quia Phœbo ſacræ ſunt, eaq; lætitia concitatæ, forſan & diuinatione præditæ, alterius uitæ bona præſagiunt. Hinc M. Tullius Tuſculanis quæſtionibus Cygnos ait non ſine cauſa Apollini dedicatos eſſe, ſed quòd ab eo diuinationem habere uideantur, quia præuidentes quid in morte boni ſit, cum cantu & uoluptate moriantur. Omnino autem quod de morte narratur, falſis aliquot experimentis compertum eſt: tametſi Lucretius poëta peruulgatam tangit opinionem, cùm eos nece detortos, ac anxiè cruciatos, liquidam lugubri uoce querelam attollere ait ex uallibus Heliconis. In quo illud etiam animaduertendum, ad hoc & Horatium & alios reſpexiſſe, cùm poëtas Cygni ſymbolo nuncuparunt. D

POETA. E

NAm ueluti Cygni ſenio confecti argutioribus, ob gutturis exilitatem, organis effectis ſuauiorem ſimul & uocaliorem emittunt uocem, ita etiam boni poëtæ, quo per ætatem magis profecerunt, ſcribere itidem ſolent & elegantius & ſapientius. Sic Oedipus Coloneus ea conſcriptus ætate, qua propter ſenium autor deſipere uidebatur, à filio etiamnum rei familiaris malè curatæ actus inſaniæ reus, omnium quæ antea conſcripſerat operum cultiſsimum iudicatum eſt. Et Iſocrates (ut Oratores etiam huc admittamus, nam & id dicendi genus muſicum eſt, & certis conſtat numeris) Panathenaicam orationem, omniũ quas antea ſcripſiſſet luculentiſsimam, poſt octogeſimum uitę annum elucubrauit. Sic Pontanus & Vraniam & Meteorica, Syncerus Actius poëmata pleraq;, Aurelius Augurellus Chryſopœiam, & alij pleriq; ætate noſtra bene literati uiri eo ſuauius cygneum hoc melos emodulati ſunt, quo magis uiſi conſeneſcere. Sic tu Muſas affectaris, quæ ſalis & lepôris plurimum præ ſe ferunt: deniq; omnia quæ ad eruditionem ſpectant, non ignauiter perueſtigas. An uerò Platonem diſsimulare poterimus, quem annum circiter octogeſimum agentem ſcribendo uita functum aiunt? Vt fabuloſum minimè uideatur, quòd Socratem F perhibent per quietem exiſtimaſſe nouellum ſe Cygni pullum inter genua tenere, qui plumis repentè ſumptis euolauerit in ſublime, ætheraq; omnem ſuauiſſimo clangore compleuerit: poſtridieq; Platonem ab Ariſtone patre ei cõmendatum in inſtitutionem: uiſoq; ſtatim puero dixiſſe Socratem ferunt, eam eſſe auiculam, cuius imago nocte proxima ſibi per ſomnum fuerat obuerſata.

MVNICIPIBVS INIVrius ſuis.

SEd, ut etiam attingamus poëtarum fabulas, Cygnum aiunt hominem municipibus ſuis iniurium hieroglyphicè ſignificare. Siquidem Olores in uolucrum genere id habent peculiare, ut alter alterũ depaſcatur, atq; inter ſe morſus cõuertant, unde illum crediderim Pindaro inhoſpitalem appellatum: id quod neſcio qua æmulatione pręſtantię, in poëtis pręcipuè,

&

A & nunc esse, & fuisse semper, exploratissimum est. Nam ut ipsi aiunt,

Qui velit ingenio cedere rarus erit.

Adde quòd Melistus Euboicus auem hanc ita conuicijs plenam esse dicit, ut ea clamante, reliquæ aues quæ præstò sunt conticescere cogantur.

ANIMI CANDOR.

SEd fuerint hæc improborum exempla, cùm ego bene literatos uiros eo benigniores candidioresque semper expertus sim, quo magis & ingenio & eruditione pollerent. Pontanum aiunt omnium ingenia fouisse, de nullo unquã etiam cum familiarissimis obloqui solitum. M. Antonium Sabellicũ, quem ego per quinquennium audiui, tanto candore præditum agnoui, ut quia nulli unquam detraheret, neminem carperet, neque manifestos quidem hostes incesseret, quos professionis initio, molestissimos B inuidia homini comparauerat, & quòd omnes alba, quod aiunt, linea notaret, non emuncti satis iudicij plerunque retulerit notam. Talem fuisse Romæ Pomponium Lætum aiunt, qui licet à multis iniuria lacesseretur, nunquã tamen ipse maledicendo calumnias propulsare curauerit. Talis apud nos Nicolaus Leonicus, talis tu, talis Iacobus Sadoletus, cuius nomẽ ætate nostra in Modestiæ appellationem abijt. Sunt itaque Cygni, qui uerè literati sunt, qui benigni, qui nulla syncerum animum macula labefactarunt. Nimirum enim candoris est indiciũ Cygnus, quem omnes insignem memorant albedinis epitheto, ne λευκότητα albitudinem, ut Plautus, dicam. Ita apud Ouidium:

Ad vada Mæandri concinit albus Olor.

Et, candidior Cygnis, apud Virgilium. Theocritus ea de causa θῆλυν κύκνον dixit, quòd fœmineus color plurimùm à candore cõmendari soleat. Albos autem esse à natiuitate Cygnos, ait Hellanicus.

GLORIÆ CALCAR.

IIdem uerò poëtæ hoc cõmune cum Cygnis habẽt, quòd gloriæ studio trahuntur, fauorisque & laudationis omnino sunt auidiusculi,

C *Nec petitur sacris nisi tantùm fama poetis.*

Cygni quoque tunc suauius canũt, cùm Fauonius eos ad cantum uisus fuerit inuitare: ζεφύρῳ γὰρ χρῶνται πρὸς τὴν ᾠδὴν ἐλαφρῷ καὶ ὠδίῳ, ait Philostratus, Phaëthonte. Sed longè uenustius & plenius id recenset, ubi palustria & aquatica loca uerbis pingere conatur. Ælianus quoque non canere eos ait, nisi flante Zephyro.

MVSICA.

QVod quidem ideo repetendum duxi, quia si quis Musicã ipsam aptissimè describere uoluerit, non aliã libentius speciem imitabitur quàm quæ in hunc modum ab eo autore oculis subijcit. Ex Oloribus uerò qui uocaliores sunt, in ripæ margine, circulo quodam facto, sidunt, ubi argutum nescio quid certandi studio uidentur emodulari. Cantilenæ uerò signum uideas puerulum alatum, qui uentus Zephyrus est, is enim cantũ Oloribus inspirat, & elargitur. Pingitur uerò is delicatus, mollis, cuiusmodi est au

ra eius, quam libenter adeò captamus. Olorum uerò plumæ identidem afflatu eo surriguntur, quippe quæ repercussu uenti commouentur. D

APOLLO FIDICEN.

APud Card. Hippolytum Medicen alumnum meum, signum ex marmore pulcherrimè ductum habemus, qui nimirum Apollo Fidicen est: læuam enim manum admouet ad lyræ iugum: ea Cygni dorso sustinetur: Cygnus ipse collo suauiter reflexo, rostroque ad chordas uerso, parem cum lyra uidetur harmoniam emodulari. Dextera dei dextro innititur genu, eaque plectrũ continet: adiacet ibidem humi pharetra, utpote signum, deum ipsum non semper arcum tendere, sed aliquando tacentem Musam cithara suscitare. Et hæc quoque faciunt ad Musicæ significatum.

ORPHEVS.

SAnè Plato Ægyptiacæ doctrinæ nunquam immemor, cùm felicem illam ciuitatem conderet, illic fermè ait Orpheum Calliopes filium, cùm à mulieribus fœdè discerptus excessisset è uita, homine, quod erat, derelicto, in Cygnum emigrasse mutata specie, ut qui insignis Musicus fuerat, Musicã itidem perseuerantius exerceret. Hinc locum mutuatus est Horatius noster, cùm in Cygnum abire se scribit ad Mecœnatem: E

Iamiam residunt cruribus asperæ
Pelles, & album mutor in alitem
Supernè, nascunturque leues
Per digitos humerosque plumæ.

Et cùm piscium silentio uocalissimam opponeret harmoniam, ita de lyra canit:

O mutis quoque piscibus
Donatura Cygni, si libeat, sonum.

Platoni ea super Orpheo scribenti adsentitur Æneas philosophus, qui quidem ubi ex Chaldæorum, Ægyptiorum & Græcorum opinione defunctorum animas euocari posse docet, Orphea Cygni specie euocandũ ait. Quòd si quis Homerum euocare uoluerit, oportere eum Lusciniæ formam indutum apparere: de qua paulò pòst.

NAVIGATIO SECVNDA.

CVm uerò Cygni & aquis & Fauonio plurimùm gaudeant, in ὀρνιθογονίᾳ solis nautis, ueluti aquila tempestati, columbæ Regibus dedicantur. Hinc illud apud Virgilium: F

Ni frustra augurium vani docuere parentes,
Aspice bissenos lætantes agmine Cygnos,
Aetherea quos lapsa plaga Iouis ales aperto
Turbabat cœlo, nunc terras ordine longo
Aut capere, aut captas iam despectare videntur.
Ut reduces illi ludunt stridentibus alis,
Et cœtu cinxere polum, cantusque dedere:
Haud aliter puppesque tuæ, pubesque tuorum,
Aut portum tenet, aut pleno subit ostia velo.

A

DE LVSCINIA.

Eluti post Orphea, ex antiquorum traditione, meritò succedit Homerus, ita post cygnum Luscinia locum tenet, quandò, ut paulò antè dicebamus, Cygnus Orphei, Luscinia Homeri simulacrum est.

MVSICA.

NOn immeritò autem Musicam, atque omnibus eam numeris absolutam, per alitis huius hieroglyphicū significari tradiderunt, siue multiplicem uocis uarietatem, siue delectabilem suauitatē, siue pertinacem in ea continuationē admiremur, ut una denique perfecta Musicæ scientia sonū moduletur, quem nunc cōtinuo spiritu in longum trahat, nunc inflexo uariet, nunc conciso distinguat, intorto copulet, promittat, reuocet, & ex inopinato infuscet. Quid cùm secū ipsa murmurat, quàm plena, quàm grauis, quàm acuta, quàm crebra, quàm extenta modulatio? atque ubi uisum est, ut sonus ipse uibrans, ut summus, ut medius, ut imus exauditur? omniaque tam paruulis in faucibus, quę tot exquisitis tibiarū tormentis ars hominū excogitauit. quibus Musicæ leporibus enarrandis cum
B Luscinia Plinius ipse contendere uidetur. Vt iam Luscinias taceamus græco & latino sermone dociles Druso & Britannico Claudij filijs fuisse. Huic autem aui tam genuina, tam uoluptaria est modulatio, ut, si Aristoteli credendum est, obseruatū sit eam pullos erudire. quòd si procul à matribus alantur, non ita suauiter, neque ita peritè canant. id quod tamen non mercedis neque glorię spe faciunt, quæ duo mortalibus ad augendam industriam calcaria potissimū adhibentur, sed unius delectationis gratia qua sese oblectat. Quòd si qua unquā auis fuit, ex cuius cantilenis homines Musicā excogitauerint, ut Chamæleon Ponticus arbitratur, nimirū Luscinia est, quam habuisse magistrā neminem pudere debeat, dummodo uim in hac re alitis non ignauiter assequatur.

GERMINATIO.

GErminationis tempus nonnulli per Lusciniam indicant, propterea quòd auis ea cumprimū sylua frondibus incipit opacare, diebus ac noctibus quindecim assiduè canat, lætitiā testata, quam ex uerni temporis aduentu persentit. ab eo uerò tempore canit quidem, sed non assiduè.

LVCVBRATIONES.

C QVare factū, ut qui eam uernis mensibus per totam ferè noctem dulci eo modulamine delectari obseruarunt, uigilantiam ex eius hieroglyphico, nocturnasque lucubrationes significari dixerint. Nam nisi literarū studijs summa inesset delectatio, mirificusque concentus, pro uniuscuiusque ingenij captu, haud facilè reperias qui laboriosis uigilijs temerè uelit insenescere, atque assidua mentis agitatione consumi. Cui quidem sententiæ fauet, quod Hesiodus ea similitudine quā de Luscinia ab accipitre in altum rapta, miserabiliterque conquerente, posuit. Per Lusciniam, ut interpretes addunt, Poëtam causa modulationis intelligit, semetipsum scilicet, qui fuerat à iudicibus uexatus: per accipitrē uerò iudices, ob rapacitatem, qui Persæ fratris largitionibus corrupti iniquè iudicauerant.

DE PSITTACO.

Sittacum apud Ægyptios, de quibus aliquid habuerim, nō inueni: sed autores, nationesque reliquæ, auem in humani sermonis imitatione omnium maximè admirabilem, indictam minimè reliquere.

ELOQVENTIA. D

PEr eius enim effigiem eloquentẽ hominem, qualem ſe negat Tullius reperiſſe, ſignificabant, cùm nullum ex animalibus rationis expertibus articulatius humanas explicet uoces: id quod ideo præſtat, quòd linguã habeat latiorem carnoſioremq́ue, & humanæ propémodum ſimilem: nam quæ anguſtam habent, literas proferre non poſſunt. Atq; hanc uerisimile eſt inter eas, quas Pſaphon Libycus enutriuit & inſtituit, principatum obtinuiſſe: ille enim cùm alioquin uir eſſet perditiſsimus, & omni ſcelerũ obſcœnitate contaminatus, uiam excogitauit, qua non modò ſe purgaret infamia, ſed diuinos etiam honores poſt mortem aſſequeretur. Aues enim magno numero in ſeductũ penetrale clauſit, quas cicuratas, nemine conſcio, docuit canere, μέγας θεὸς Ψάφων, magnus deus Pſaphon: mandauitq́ue moriens, ut penetrale illud nulla interpoſita mora diſiectis feneſtris patefieret, atq; ita prouolantibus per urbem totã, totumq́ue agrũ auibus, & magnus deus Pſaphon, ubiq; græcè concinentibus, factũ ut ſit creditus deus, E & templa ſacraq́ue illi fuerint inſtituta.

DE PICA.

ESt & Picæ docilitas ad humana uerba: ſed quoniã non ita liquidè nec concinnè loquitur ut pſittacus, & quadam omnino raucitate ſermonem obfuſcat, præfractoq́ue ſono ſyllabas enunciat, eſtq́ue memoria minimè tenaci, ut niſi quæ didicit frequentius replicari audierit, facilè obliuiſcatur, ideo non meruit, ut Pſittacus, eloquentiæ titulum ſibi uendicare.

GARRVLITAS.

SEd pro garrulę potius loquacitatis hieroglyphico poſita eſt, quod & in rudis plebeculæ ore quotidie uerſatur, garrulos Picæ cognomento uocitantis: ea enim & loquacitate plurima, & aſsidua uocũ mutatione inſignis eſt, utpote quę diebus ferè ſingulis diuerſam emittit uocem. Cuius quidem garrulitatis ergò Baccho dedicatur, ut Plutarchus affirmat: dicacitate enim plurimùm ebrij ualent, & arcanum demens detegit ebrietas, atq; ut apud Horatium eſt,

Fœcundi calices quem non fecere diſertum? F

Sedenim ſuper hoc plurima apud Platonem in Legibus, ubi nullum tormentum, ad ueritatem eliciendam, uino efficacius adhiberi poſſe diſſerit. Mira ſunt quæ de Pica Plutarchus refert, quę alioquin loquaciſsima, auditis Romæ buccinatoribus obſtupefacta ſiluerit e ueſtigiò, tantoq́ue ita ſilentio dies aliquot meditata, repentè quaſi expergefacta omnem eum buccinarũ ſonum, harmoniam & numeros ſumma omniũ admiratione reddiderit. In portentis quoq; Pica ſermonis ſignificationem habet, ut ea quę Ezelino in Feltrinos mouenti facta obuiam, & in eius humeros delapſa, indiciũ fuit, populum cui plurimũ in loquendo ſtudium, ad eius autoritatem ſe nullo negotio collaturum: pauloq́ue pòſt, anteaquàm mœnibus appropinquaret, affuerunt ab ea urbe legati, qui ſe duci dederent, pacataq́ue ad eius arbitriũ omnia nunciarent. Nonnulli uerò ſcribunt huiuſmodi Picam militari ſigno inſediſſe, quã manu captam, & in augurij omen acceptam, Tyrannus ipſe expeditionibus omnibus ſeriò circuntulerit.

SIMVLATIO.

ESt & mendacij ſiue ſimulationis hieroglyphicũ Pica, utpote quæ anteriore par-

A re parte candida ſit,poſteriore autem nigricet, amicum ſcilicet purum atq́ ſyncerum affatu primo ſimulet,mox uel decipiat,uel eludat. De his Pythagoræ dictũ aiunt, τῶν μελανούρων μὴ γεύεσθαι, minimè guſtandũ ex ĳs,quibus eſt nigra cauda:non admittendos in amicitiam homines ſimulatores & diſsimulatores hypocritas. Quod uerò facit ad mendaciũ, Tryphon Grammaticus ait, τὸ ψεῦδος ἐν τοῖς ἐσχάτοις μελαίνεται, mendacium quippe in extrema parte nigreſcere.

DE LARO.

ET quoniã à Muſicis elegantibusq́ uolucrib. in clamoſas incidimus & importunas, Larum quoq́ neſcio quid obſtrepentem audiamus.

EXPECTATIONEM FRVSTRATVS.

HOminem, de quo magna aliqua fuerit expectatio,quam tamen ignauiter ſit fruſtratus,oſtendere ſi uellent,Larum figurabant: illa ſiquidem clamore arguto admodum cùm parturit uociferatur, partusq́ edit plumoſos utique ac apprimè pennatos, cæterùm carne admodum exigua. Sunt qui hanc auem eandem cum Ceppho eſſe putent, prouerbio decepti quod circumfertur, λάρος κέπφος. Sedenim diuerſam eſſe Larum alitem à ceppho, inde mihi ſuſpicio eſt, quòd Laro longè aliud eſt ingenium quàm ceppho ſit: cepphus enim ad cibum tenuia quæq́ ſectatur, ut etiam marina ſit ſpuma cõtentus: Larus uerò inter uoraciſsimas numeratur, omniuorumq́ animal eſſe fertur, unde ſit à ueteribus Herculi dicatus, quem helluonem maximũ fuiſſe prædicant. Neq́ temerè Ariſtophanes, Ranis, Cleonem rempub. omnem deuorantem, Laron uocarit. Præterea Heſychius Hieroſolymitanus, Larum ait eſſe auem quæ tam in mari quàm in terra uerſetur,& utriuſq́ partis cibo,quem plurimũ & undecunq́ perquiſitum deuoret, enutriatur: perq́ eam piorum menſis Leuitico prohibitam, eos à Theologis accipi,qui circumciſionem ſimul uenerabantur,& baptiſmũ minus aſpernabantur,de quo Paulus, ipſo diuinarum inſtitutionũ primordio,reſtitit in faciem Petro, licet ipſe Timotheũ, utpote uno ex parentibus Iudæo genitum, circuncidiſſet. Eos demum homines alitis huius hieroglyphico indicari poſſe manifeſtum, qui uitam ſuæ libidinis arbitrio degendam inſtituêre, modò
C Iudæorum rigorem in diuinis literis æſtimantes, modò in ĳs tantùm quę ad uoluptatẽ ſuam faciunt,excuſſo legis iugo,omnia ſibi licentius permittentes,Chriſtianumq́ dogma in eo tantùm ſectantes, quòd de ſummi Dei clementia, plus quàm audere debeant,ſibi pollicentur, mox perfractis utriuſq́ agonis carceribus, effuſiſsimo curſu in Mahumetiã, aut ſi quid hoc perditius, libertatem, & uitiorum omniũ campum effunduntur. Quod uerò ad Lari uocabulum pertinet,cùm adoleſcens adhuc eſſem,Luciani opuſculum De ĳs qui mercede conducti aliena quadra degunt, ut ea ferebat ætas, latinum feci. In eo locus eſt, ἐπιχέῃ τῇ ἄγρᾳ, εἰ θέλεις, καθάπερ ὁ λάρος ὅλον περιχανὼν τὸ δέλεαρ. Illud, καθάπερ ὁ λάρος, ueluti gauia fecerã,ſecutus Gazam,qui Laron gauiam reddit ex Eucherio,qui ubi de Laro mentio eſt in Pentateucho, eam gauiam eſſe dicit. Et ita reliqui,uulgatis Luciani codicibus in quibus λάρος habetur, decepti, modò gauiã, modò mergum traduxere. Ita & ego, cùm alia non extaret lectio, quam præ manibus habebam profitebar: ſed poſteaquàm Romæ in uetuſtum Palatinæ bibliothecæ codicem incidi,reperi loco hoc, καθάπερ λάβραξ, lectione longè caſtiore ſcriptum eſſe. Piſcis hic eſt edaciſsimus, quem lupum Latini uocant. De piſce autem & hami eſca eo

Luciani loco agitur, non de alitibus. Sed ut ad Larum nostrũ reuertamur, uer- D
sus Homeri est, τῷ ἐκ τῆς ὀδυσσείας,

Σεύατ' ἔπειτ' ἐπὶ κῦμα λάρῳ ὄρνιθι ἐοικώς.

ubi Mercurij ornatus omnis scribitur: quem locũ Maro Æneid. quarto totum sibi desumpsit. Vbi uerò de mutatione in hanc alitem agendũ est, ita eloquitur:

Hinc toto præceps se corpore in undas
Misit, aui similis quæ circum littora, circum
Piscosos scopulos humilis volat, æquora iuxta.

Hîc Seruius: Incongruum, inquit, heroo credidit carmini, si mergum diceret, ut alibi ciconiam per periphrasin posuit:

Candida venit auis longis inuisa colubris.

DE CEPPHO.

SEd quoniam & Cepphus ipse suam habet significationẽ, quem is in hieroglyphicis locum teneat, uideamus.

FATVVS. E

CEpphus ubiq; hieroglyphicum est fatuitatis & stuporis, quo animal id egregiè laborat. Ferunt siquidem eum spuma marina uictitare, cuius rei non ignari piscatores, spumas è littore collectas eminus proiectant, ita uolucres ad escam allectantes, mox cominus, inde etiam manu porrigentes, facillimo eas negotio capiunt. Theodorus hanc Fulicam interpretari uidetur, ea ut arbitror ratione adductus, quòd Arati carmina quædam Virgilius ad uerbũ ferè Georgicis expresserit, atq; ubi ille κέπφον, hic fulicã posuerit. Arati carmina ita habent:

Καί ποτε καὶ κέπφοι, ὁπότ' εὔδιοι πωτέωνται,
Ἀντία μελλόντων ἀνέμων εἰληδὰ φέρονται.
πολλάκι δ' ἀγριάδες νῆσσαι, ἢ εἰναλίδιναι
αἴθυιαι χερσαῖα τινάσσονται πτερύγεσσιν. Virgilius ita reddidit:

Cùm medio celeres volitant ex æquore mergi.
Clamoremq; ferunt ad littora, cumq; marinæ
In sicco ludunt fulicæ.

Quòd uerò unà iungantur λάρος κέπφος in adagijs, geminatũ esse opprobrium dixerim, ut lapis caudex apud Terentium, & quod ad mergũ & fulicam nostros F
facit, scortatores nebulones, & alia huiusmodi apud Horatium.

DE GRYPHE.

EXigere uidetur rerum series, ut qui ab olore Phœbea alite exorsi sumus, Gryphes identidem Apollineos subiungamus, tametsi quid hi sibi uellent nunquã compererim apud Ægyptiorũ hieroglyphicorum interpretes. Ægyptiũ tamen esse cõmentum Bembæa ostendit tabula, in qua Gryphes multis uarijsq; formis cælati, & ea etiam quam fabulantur effigie cõspiciuntur, passimq; in terra Græcia, & Italia uniuersa, quaq; Romanum olim imperiũ extendebatur, in mysticæ huius philosophiæ usum figurati.

APOLLO.

HI siquidem auritũ animalis genus, qui capita habent aquilæ, cætera leonis, ut pleriq; tradidere, & ut in ahenea Bembi mensa cernitur, cum alis ingentis admodum magnitudinis, Apollinem indicabant, ueteresq; eos Apollineo currui succedere finxerunt, Grypheneumq; Phœbum hac de causa uocitatum à nonnul-

A nonnullis manifestum est, quod ita tangit Claudianus:

At si Phœbus adest, & frænis Grypha iugalem
Riphæo tripodas repetens detorsit ab axe.

Et in Gallieni nummis Gryphes cusos inspicias, cum inscriptione, APOLLINI CONS. AVG. Duo uerò animalia in suo quæque genere reliquis imperantia cōplectuntur, ueluti Sol reliquis in cœlo micantibus ignibus imperitare, & luminis sui magnitudine ubertateque reliquos omnes alere & illustrare uidetur: meritò itaque sacris profanisque rebus omnibus, aris, sepulchris, urnis, templis, publicis priuatisque ædibus custodes passim adhibiti. Sunt tamē qui Gryphis figuram non, ut uulgò creditur, leonina in inferioribus specie esse dicant, sed equis haud absimilem, uerùm quę capita cum incuruis rostris aquilarum more, sed ea aurita habeant: ita enim ab Aristæo Proconesio memoriæ super his proditum tradit Pausanias.

NASONES.

INuenies aliquando Nasones, id enim nomē à nasi magnitudine est, Gryphos B nuncupatos, quo quidem cognomento Syrię Rex Gryphus Cleopatræ filius appellatus est: fuit enim is uisenda nasi magnitudine præditus. Sed quid ego ulterius de Gryphis cōmentari pergam, cùm rerum scriptores dubitent, an huius imaginis animal inueniatur? Capite enim nono supra quadragesimū libri decimi Plinius sententiā attestatus suam ait: Pegasos equino capite uolucres, & Gryphas auritos aduncitate rostri, illos in Scythia, hos in Æthiopia, fabulosos reor. Idem tamen quarto libri XXXIII. cap. apud Scythas ait aurum à formicis aut Gryphibus erutum. Sed hoc ait ex uulgatæ historiæ opinione. Nam illud Virgilianū, Iungentur iam Gryphes equis, nihil aliud sibi uult, quàm euenturū ut ea quę minimè fieri possunt, protinus fiant: aëria quippe animalia cum terrestribus, eidem iugo summittantur, quod natura minimè patitur. Sed, bone Deus, quorsum Hydra multiceps? quorsum triceps Geryon? quorsum tribus compacta feris Chimæra? quorsum Sphinges, & monstra alia? nisi ut partium complexum ostendant, ueluti ex uerbo & diuersis nominibus oratio cōstituitur. Quare qui simpliciū significationes rectè perceperit, facilè ad mixtorū interpretationem accedet, quæ cùm tibi, mi Coloti, cognitissima esse non ignorem, superua- C cuum duxi plura super his inculcare.

DE CORVO.

FInem eram his nugis facturus, qui mihi uidebar plus nimio tibi obstrepuisse, cumque coronidem ducere pararem, uisus mihi sum crocitantem audire Coruū, quasi se quoque Phœbeam alitem uenditaret, & in harum consortium admitti se quoque postularet. Non ineptum iudicaui, qui orsus essem à candidissima, desinerem in nigerrimā, à uocalissima in raucissimā, quòd sciebā antipathiā istiusmodi in naturæ rebus considerandis suam habere uoluptatem. Tu igitur necesse est summittas auriculas, & quicquid crocitauerit, & quicquid contra aliarum auium morem fecerit, boni consulas.

FILIORVM EXHÆREDATOR.

COrui autem figura hieroglyphicū erat hominis qui liberos suos exhæredaret, abdicarétue, aut domo quoquo eijceret modo: aiunt enim eum pullos suos, simulac uolandi potestatē assecuti fuerint, nido expellere, mox & regione

tota interdicere, quòd usqueadeo sit amans solitudinis. Faciunt hoc & subaquilæ, quarum greges usquã difficulter inuenias. Autores nostri, qui rerum naturalium historiam conquirunt, magna ex parte scribunt, Coruum pullos quidem párere, sed eos non alere, mœstitia scilicet affectũ, quòd eos, simulac exclusi sunt, pennis candicantibus præditos aspiciat, ac perinde uix à se genitos arbitretur. Vtcũq; pro maximè laborantibus inopia, Psalmographus ait: Et pullis Coruorũ inuocantibus eum alimenta subministrat Deus. Cùm enim ita fuerint tanquam adulterini, à parentibus destituti, uel rore cœlitus destillante, uel minutissimis quibusdam animalibus, quę nidos eos circumuolant, nutriuntur, in supremę benignitatis summæq; prouidentię diuini numinis argumentũ. Eucherius hinc filios fideles doctrina cœlesti imbutos, ex infidelibus tamen parentibus genitos, indicari ex ueterum Theologorum traditione cõmonuit. D E

IMBRES.

IN augurijs Coruus, perinde ac cornix, de qua dictum alibi, imbrium significationem habet. quare Nicander ita de Coruo: κόραξ τ' ὀμβρήεια κρώζων. ubi ait interpres, ὅτι χειμῶνα δηλοῦσι οἱ κόρακες καὶ φῦλα κολοιῶν ὕδατος ἀρχομένοιο Διὸς πολὺ σῆμ' ἐγένετο. Quẽ Virgilius secutus, de pluuiæ portentis ait:

Et è pastu decedens agmine magno
Coruorum increpuit densis exercitus alis.

DISCORDIA MIlitaris.

LOngè autem diuerso à cornice significatò Coruus accipitur, quippe cùm ea, ut suo loco dictum, sit concordiæ signũ, ut pleraq; poëtarum elogia indicio sunt. Corui contrà futurã quandoq; inter collegas discordiã ostenderũt, aquilam, quæ Augusti tentorio superſederat, duo numero insectantes, à qua & afflicti, & ad terram deiecti sunt, cùm is ad Bononiã Trium uirorũ copias traduxisset, Philippo rerum exitum, qualis inde subsecutus est, præsagiente. F Fuerũt & Alexandro Babylona iter intendenti, infausti ominis signum, Corui sublimi uolatu se mutuò incessentes, quorum afflicti quidam, ac penè discerpti, in illius conspectu ad terram decidêre.

EMANSOR.

ET quoniam in milites incidimus, est cur apud eos aliquantulum immoremur. Emansorem ex Coruo figurato significari, tam diuinæ quàm profanæ literæ docuerũt: quippe eum qui officiũ suum deserat, ueluti miles ignauus, qui ad constitutũ diem adesse iussus domi desederit. Secundo Fastorum habemus, Phœbum, cùm Ioui sacrum facere instituisset, Coruum qui aquam de uiuo fonte afferret, præmisisse: qui cùm insedisset fico quæ acerbos adhuc fructus habebat, tandiu moratus est, quoad maturi fierent: inde pastus anguem corripit, quẽ ad Apollinem defert, eum aduersariũ causatus moram iniecisse, ne aquam hauri re potuerit: quem Phœbus cùm mendacij redarguisset, Coruũ inde damnauit, ut quandiu ficus lacteus esset, aquam de nullo fonte biberet. Atqui multis antè

seculis

A seculis Coruus in diuinis literis cõtumacię huiusmodi nota inustus est: præmissus ille siquidẽ ab Noë ipsa ex arca, ut pacatę'ne res essent exploraret, circa sordes desinentis diluuij desedit: quod quidẽ, ut Hierosolymitanus Hesychius philosophatur, signũ fuit futuros homines, qui admissi ad sacra, sublimisq; scientiæ mysterijs initiati, animo postmodũ inconstanti, qui sub fuscarum pennarũ ueste delitescebat, præclara incœpta ignauiter frustraturi essent, institutionis probæ, sanctæq; cõsortia derelinquentes: ut inter Domini discipulos Iscariotis filius Iudas tam turpiter q̃ flagitiose defecit à Domino. Sanè Cyprianus ad Nouatianũ, Coruum hũc emissum à Noë, neq; reuersum, quòd ad cadauerũ pastũ se cõuerterit, hæreticos indicare ait, qui secedẽtes ab Ecclesia, ad meliora, ad mẽbra quippe sua redire minimè curant, sed cum immundo grege perpetuis sordib. uolutant. Has uolucres Abraham frumenta depascentes abegisse dicitur, unde nomen meruit Abactoris, nimirũ indicaturus futurũ, ut is Assertoris liberatorisq; nomẽ assequeretur, qui prauorum hominũ collegia summoueret, qui impios tolleret, qui de sacris literis, quę animorum pastus sunt, malè sentientes opprimeret. Ita Samson, ut Hieron. quintis supra uigesimis castris Hebræorum ait, à fructibus suis B aues abegit, uulpes quæ uineas exterminabant in uincula cõpegit, interfectoq; leone illo rugiente, in eius mox cadaueris ore fauum mellis inuenit.

IGNOMINIOSA REPVLSA.

PEr hominem Coruis obiectum destinatúmue, aut quid aliud ita expositũ, id hieroglyphico manifesto intelligimus, quod ignominiose repulsum fuerit, è conspectuq; summotũ. Et quoniã dæmone malo nihil magis abominabile, nihil cõtemptius neq; abiectius, Eucherius monet eum ipsum in diuinis literis per Coruũ intelligi, eo apud Solomonẽ loco: Effodiant eum Corui de torrente. atq; hinc prouerbiũ apud græcos Comicos usitatissimũ, ἐς κόρακας. Sed eruditè atq; copiose alij de prouerbio. In ijsdem diuinis literis psalmo uigesimosexto legitur apud Græcos, μὴ ἀποσκορακίσῃς με, quod nõnulli ad huiusmodi prouerbiũ trahunt, uerbumq; ἀποσκορακίζομαι, Suidæ agnitũ dicunt, eo ipso Dauidico citato uersu: & ignominiosæ repulsæ mentione facta, Latini simpliciter, ne repellas me, reddidere. Sed enim Euthymius innuit posse id uerbi ex metaphora scoriæ desumi: nam scoria spurcitia illa est, in omni metallo, quę tanquã fæx, nulli utilis operi, proijC citur: indeq; fieri ἀποσκορακίζειν, contemnere: & nomen ἀποσκορακισμός, contemptus.

RHETOR.

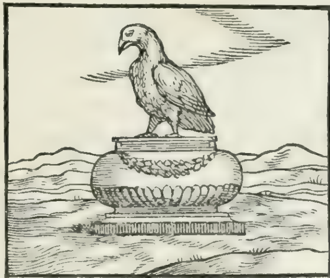

SVmuntur etiã hieroglyphica de celebris alicuius uiri nomine, ueluti à Corace rhetore, qui post Hieronis obitũ primus Rhetoricã Syracusis docuit: propter cuius celebritatẽ Metellus Diodorũ rhetorem, quo magistro usus fuerat, iam defunctũ honoraturus, Coruũ lapideũ eius sepulchro imposuit, quasi antiquissimo illi Coraci similẽ indicare uellet. Cæterùm Cicero rem salse detorsit cauillatus in Metellum, rectè eum fecisse, propterea quòd discipulum non dicere, sed uolare docuisset, inconstantiam scilicet Metelli, qua malè audiebat, eo scommate perstringens.

APOLLO.

QVòd uerò Coruus hieroglyphicũ Apollinis haberetur, nõnulli ea de causa factum existimant, qua caper Baccho, Sileno asinus datur, & eadem ratione

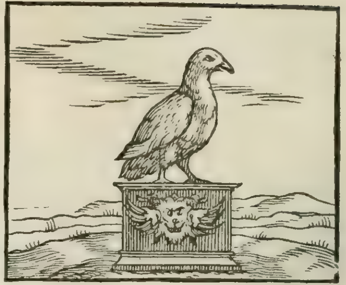

in antipharmacum aliǰs alia. Inauſpicatiſsimū, aiunt, animal, auſpicatiſsimo oraculorum autori meruit immolari. Sedenim aliud eſt, hoſtia hac uel illa deo cuipiam facere, aliud ſpecie ſua deum ipſum explicare: nam hoc modo dicimus animalium figuras eſſe huius uel illius hieroglyphica, quorum figura poſita deus ſtatim ſuus intelligatur. Igitur aliǰ dicunt, propterea quòd mediǰs æſtiui temporis feruoribus, Solis beneficio fretus, pullos excludat ſuos, quod præter aliorum animalium naturam Coruo datum, peculiare aliquid ſibi cum Sole intercedere ſignificat. Inde legere eſt apud Petronium: D

Si contra rerum naturæ munera notæ,
Coruus maturis frugibus oua refert.

Sedenim cùm Porphyrius dicat libro De abſtinentia carnium, colorem nigrū Soli dedicatū, quòd eius calore humana etiam corpora fuſciora nigrioraq́; redantur, ſitq́; Coruus inter aues maximè niger, manifeſta eſt cauſa cur is Apollini ſacer habeatur. Porrò Brachmanę colorem atrum in primis uenerantur, propter Solem omnia denigrantem. Iam & Salomon rem egregiè nigram oſtenſurus Canticorum cantico, Crines, ait, eius ut abietes, nigri ſicut Corui. Auem autem eam Apollini prius familiarem fuiſſe, neq́; non inſigni candore præditam, Apollinis mox indignatione, quòd ad ſe dilectę Coronidis crimen detuliſſet, in eam nigritiam demutatam fabularum ſcriptores Heſiodum ſecuti meminere. Sed Artemo Pindarum cōmendat, qui, Pythiǰs, diſsimulata quæ de Coruo fertur hiſtoria, Apollinē ipſum ſcripſerit per ſe Iſchios & Coronidis furtū deprehendiſſe. Anaximander in Horoſcopicis libris Apollini ſacrū ideo Coruū facit, quòd ſolus inter omnes aues uocum ſignificationes, quas accuratè admodū augures obſeruarint, habeat. Addam & illud, nigrorem ita Coruo ingenitū eſſe, ut ad intinguendū capillum, nihil eius ouo dicatur efficacius: & niſi inter tinguendum ore oleū cōtineatur, dentes quoq́; ita nigros effici, ut mox uix poſsint elui. E

SITIS.

COruū ſuperius ſiti damnatū ab Apolline dicebamus, ideoq́; hieroglyphicū eſſe incōmodi eiuſmodi, eaq́; de cauſa Nicādrū ſcripſiſſe, frequentiores eius alitis crocitatus uenturæ pluuiæ indiciū eſſe. Sedenim Corui natura ipſa ſiticuloſi ſunt per ſexagenos præcipuè æſtatis dies, quibus uentris profluuio laborant, ultroq́; potu abſtinent, ut incōmodo illi obuiam eant, aluumq́; ſiſtant. Quare ſi conſilium eius animalis penſitemus, ſobrietatē cōuenientius quàm ſitim hanc uocitabimus. F

IMPOSTVRA.

NOn poſſum loco hoc diſsimulare, quàm aptè quiſpiā impoſtorē per Coruū ore ſaxū tenentem, & urnā appoſitā, ſignificarit. In Libya ſiquidē ſiticuloſa admodū regione, uiri aquā, quā de remotis admodū fontibus aut fluuiǰs attulerint, in fictilia uaſa ad hoc cōparata diſtribuunt, quæ alioquin uentre ſunt admodum capaci, ore tantū patent quantū ſatis eſt ad gallinaceū ouū recipiendū, eaq́;

minus

A minus obturata, ad captandum nocturni aëris beneficiũ, per ſumma domorum tecta diſponunt. Corui rem intelligentes, non data alterius aquæ copia eò conuolant, immiſsisq́ in urnas capitibus humorem ſorbillant, qui ſimulac deficere cœperit, lapillos conquirunt (quod Plutarchus ſe uidiſſe affirmat) quos afferentes in aquã ſubinde deijciunt, atq; ita ſurgente in dies humore, ſiti cõſulant ſuæ. Idem ſcribit de cane, qui lapillos in amphorã oleariam conijciebat, donec oleo redundante lambere arbitrio poſſet ſuo. Dicet aliquis, philoſophum hinc aut geometram ſignificari potius, quàm ſycophantam: quia rerum plenitudinem, mutuamq́ corporum inter ſe repugnantiam atq; ceſsionem cognoſcant, natura ipſa docente, & coruus & canis, & qui maiora etiã de intellectu ſuo miracula profitentur: in hoc autem probè norunt neceſſe futurum, ut in corporum conflictu alterum alteri cedat, eam quippe intelligant rationem, qua coronæ illius ſacoma deprehenderit Archimedes, quam Hieron Syracuſanorum rex faciundam locauerat, de quo latè apud Vitruuiũ. Ego uerò ipſa edoctus re, impoſtorẽ potius oſtendi ex huiuſmodi hieroglyphico dixerim. Fuit ſiquidem mihi Romę famu

B lus natione Gallus, patria, ut ipſe aiebat, Virdunenſis, Rolandinus ille, quẽ probè noueras Coloti facetulum, & morionẽ nõ ſanè illepidum, & cumprimis officij memorẽ ſui, cuius opera utebar plurimũ in ſcribendo. Allatus ad me Venetijs fuerat uini Cretici cadus generoſi admodũ atq; ſuauiſsimi: iuſsi, uti mos eſt talia nõ credere famulis, diligentius aſſeruari, amicis aduenientib. potius quàm mihi uſui futurum: interdum tamen unciatim minimũ quid hauriebatur: intermonebat ſubinde famulus, nectar (ſic enim ipſe uinum id appellitabat) facilè, ſi parcere ita pergerem, in maſſam obdurari poſſe, atq; etiam lapideſcere. Putabã ego de firmitate dici, quam uinum in dies ueteraſcens acquirebat, atq;, Bene ſanè, reſpondebã. Quid autem? uenit æſtas, uiſumq́ eſt cadum, ne cõciperet æſtũ, loco dimouere: cumq́ in cõmodiorem cuppã transferre uellem, uix duobus inde ſextarijs effuſis, nihil amplius effluebat, ipſo tamen pondere permanente. Quid ſit miror, operculum ſupernè tollo, introſpicio, rem immiſſo intrò digito perueſtigo: atq; ecce ibi uim glareæ ingentem quanta nux iuglandis eſt magnitudine, ad ſummũ uſq; cadum aggeſtã, quã nõ in cuppam, ſed in uimineã corbẽ transfundere neceſſe fuit. Ita aſtutulus ille ueterator quotidie aliquid ſubduce-

C bat, & ne tubulus, qui paulò infra cadi medium immiſſus erat, aliquando rem proderet, ad exhauſti uini modum lapillos eos, amoto ſupernè operculo, qua liquor infundi ſolet, immittebat, oppletoq́ ita calculis cado, ut nullum amplius infarcire poſſet, ſatis iam colluctatus, non expectato ut res propalàm fieret, domo emigrauerat. Atq; hæc certò mihi uidetur, quæ uerisſimè dici poſsit impoſtura, tot per tris continuos menſes lapillis ſubducti liquoris loco fraudulenter impoſitis. Sed agnoſco, mi Coloti, Parioniam loquacitatem, quam tamen ita auribus tuis familiarem ſcio, ut poſt tot auium clangores eam imitari non erubuerim, tua quippe fretus beneuolentia, quę dictionem meam longius protraxit, quàm tuæ poſtularent occupationes: itaq; omnia boni conſules, & ut tuus eſt mos, næuo etiam in amici articulo delectaberis.

PIERIVS VALERIANVS BELLVNENSIS AD NICOLAVM CORDATVM NEPOTEM IVRISCONS. DE IIS QVÆ PER PAVONEM, GALLVM, GALLINAMQVE, GALLINAGINEM, ANSEREM, PERDICEM ET COTVRNICEM SIGNIFICANTVR EX SACRIS ÆGYPTIORVM LITERIS. D

Erquirenti mihi, cui magis cogitationes meas, quas de Pauone, Gallo, Gallinaq;, Gallinagine, Ansere nõ nostri generis, Perdice & Coturnice ex sacris Aegyptiorum literis in hasce nostras misissem, dono darem, Cordatissime Nepos, ex meis te potissimum delegi, cui hæc familiariora gustu ex clientum nostratium, & præcipuè externorum muneribus, qui his vel quotidie ædes tuas frequentant, & veluti superpondia ad te deferunt pro tuis responsis in personarum & fortunarum suarum tutelam, vt grauioribus illis veræ (ni fallor) philosophiæ studijs delassatus, te ad harum lectionem quandoq; transferas, moxq; tibi & amicis tuis lautiores mensas pares, exhibeas, qui his opime saturati, ex earum indicijs seu significationibus te referente secunda veluti cœna animũ pariter pascant & oblectent, conferantq; quantum hæ his salsamentis sapidiores epulæ, & quotiens ad huiusmodi discubuerint, et palato & animo simul faciãt satis: quas etiam Petrulo nostro propinabis, quẽ iam videre videor discumbentem, & supra ætatem maiora satis audentem, cui Dij tutelam fortunent. Reliquum est, vt & tu de tuarum reliquijs mihi communices: sin minus (quandò plures non flagitem quàm præstare possis) præscriptis verbis tecum experiar. Vale. E

IVNO.

VNONI Pauo præcipuè dedicatus erat, deamq; ipsam nõnulli solo Pauonis hieroglyphico intelligebãt. In Iuliæ Piæ Felicis nummo signũ Iunonis est cum hasta, & patera, Pauone iuxtà apposito, cũ inscriptione, IVNONEM, casu quarto, quod lectu rarũ est. In Faustinæ uerò nũmis idolũ identidẽ est cũ lancea & patera, à cuius pedibus Pauo: inscriptio est, IVNONI LVCINÆ. Iunonis autẽ auem esse F hanc, eiusq; currui succedere nõnulli ideo confingũt, quòd Iuno dubio procul opulentiam significat: ea uero cùm exponitur spectanda, omniũ in se oculos contrahit. Verùm ideo Pauones Iunoni consecratos putat Athenæus, quòd huiusmodi aues in Samo insula prius repertæ fuerint, indeq; ad gentes alias delatæ: sacra enim apud ueteres fuit Iunoni Samos, & in Samiorũ pecunia impressus Pauo, ut idem Athenæus autor est. Spectabatur & Mycenis Pauo pulchritudinis admirandæ, in æde Iunonis, quam Hadrianus dedicauerat.

DIVITIARVM TVRPITVDO.

CAeterùm plerunq; diuitiarum finis in turpitudine cõsistit, talesq; sunt Pauonis pedes: quare Theophrastus super hoc sapienter dixit, τ᾽ἄλλα περιγνῶθι, cùm admonere uellet, in speciosa rerũ ostentatione etiã alia circumspicienda perscrutandaq; esse, quasi multa turpia & fœda uisu dictuq;, sub tam formosa specie delitescant. quod Theophrasti dictum ita Horatius expresit:

Sed videt hunc omnis domus & vicinia tota
Introrsum turpem, speciosum pelle decora.

Huius-

A Huiuſmodi ſunt apud Lucianum tragœdiarum libri, cocco, purpura, auro, argentóue foris amplificè decorati, intrò uerò ſimulac inſpexeris, nihil lætabile, nihil delicioſum deprehendas, ſed adulteria infanda, inceſtus, ſacrilegia, turpiſsimas cædes, & omne ſcelerum & impietatis genus: ὑψαυχεῖ enim, ut antiquus Phocylides ait, ὁ πολὺς πλοῦτος, καὶ ἐς ὕβριν ἀέξει. Diuitiæ elatū faciunt, ſcelera impia adaugent. Argumentum autem huiuſmodi ἱερογλυφικῶς exprimere qui uoluerit, aptè Pauonē cauda paſſa, unoq; elato pede oſtentatoq; figurabit.

DIVITIÆ VICISSITVDINARIÆ.

ASt hominem qui modò diuitijs afflueret, modò rerum inopia premeretur, uarioq; euentu fortunæ uolubilitatem iacturis & donis experiretur, ſignificare qui uellent, pro hieroglyphico Pauonis tantùm caudam facere conſueuerunt: caudam is ſiquidem ſingulis annis cum primis arborū frondibus amittit, cumq; earundem germine recipit. Ab elaboratarum autem diuitiarum ſimilitudine factum crediderim, ut Homerum Platonici dixerint in Pauonē abijſſe, qui tantam rerum uarietatem poëticis coloribus ornatam explicuerit.

NOX.

B NOctem uerò ſignificantes, Pauonem ſurrecta in orbem cauda figurabant. Nam cùm Pauonem Argum interpretarentur, tot luminibus inſignitum, neq; aliud quidpiā per Argū quàm cœlū nocturno tempore, ſi detur dicere, oculatiſsimum intelligerent, atq; illi nomen à ſplendore atq; uelocitate inditū profiterentur, utrunq; enim ἀργὸς ſignificat, neq; alio tempore micantiſsimi ſtellarū radij coruſcarēt ſplendeſcerentq; quàm nocturno, datus eſt fictioni locus, ut per oculatā eius alitis caudā nox ipſa ſenſu myſtico hieroglyphicoq; ſignificaretur.

DIES.

QVòd ſi diem innuere uoluiſſent, eandē ipſam uolucrē demiſſa cauda pinxiſſent, quaſi tunc nox ſtellas occulere uideatur, cùm dies ipſe cœperit aduentare, tamq; diu latitent ſtellæ, quandiu Sol ſupra terram eſt.

GLORIOSVS.

VErùm eadem ſpecies quæ noctem ſignificabat, hominem etiam gloriæ plenum exprimebat: Pauo enim precioſam eam caudæ ſupellectilem tum plurimùm oſtentat, cùm plurimos ad ſe ſpectandum aduenìſſe conſpexerit: quòd ſi
C nullū admirari, adeſſéue cognouerit, eam recōdit ueluti indignatus. Hinc Ouidius, Laudata Pauone ſuperbior, de ualde ſibi placente dixit. Quoniā uerò fœminarum eſt proprium, qualibet in re ſibi applauſum quærere, glorioſasq; eſſe, inter Pauonem & fœminā mirus quidam naturæ cōſenſus eſt: ut minimè mirū ſit uirginem in Leucadia uſqueadeo adamatam à Pauone, quem ipſa aluerat, ut ea defuncta ipſe etiam commori uoluerit.

PRODIGVS.

NOn ineptè autem nōnulli, perdito luxu prodigos, Pauonis imagine deſcribunt, in quibus quidem cauda miræ conſpiciē pulchritudinis: uerùm ea neque ad uolatum, neq; ad motū utilis, cùm pleriſq; alijs omnibus uolatilibus cauda uel ad uolatum dirigendum loco temonis cuiuſdam attributa ſit, aut etiā ut motum iuuet, uicemq; remorum ſubminiſtret, Pauoni uerò ea tam ampla, tam ſui prodiga, ad ſolam colorum oſtentationem data.

CONCORDIA.

IN nūmo DOMITIÆ AVGVSTÆ IMP. DOMIT. altera facie Pauonis effigies cū inſcriptione, CONCORDIA AVGVST. Hæc ea Domitia eſt,

quã Domitianus Auguſtã ſalutauit, poſteaq́ ex ea filiũ ſuſceperat, mox eam repudiauit, repudiatã ob inſtabilitatẽ ingenij cœpit iterũ deperire, iterũq́ eam duxit, quaſi populi precibus coactus, atq́ huc ſpectare crediderim Cõcordiæ, quæ ſcilicet maximè omniũ in cõnubijs expetitur, inſcriptionẽ. Pronuba enim Iuno, cuius Pauo, uel ex Pauone imperiũ, cui fuerat reſtituta: ſiue quòd cùm ſe Domitianus Iouẽ appellitari pateretur, uxorẽ etiã Iunonis honore uoluerit decorari. D

FOEMINARVM CONſecratio.

SEd enim in Fauſtinæ nummo, quẽ argenteũ uidi, Pauo habetur cum inſcriptione, CONSECRATIO. In nũmo etiã cuius inſcriptio hæc, DIVA PAVLINA, caput grandioris natu mulieris ab occipitio uelatæ, à tergo Pauo, qui eandẽ effigiẽ inſidentẽ dorſo inter alas ſuſtollit, eadẽ quæ in ſuperiori eſt inſcriptio, quippe CONSECRATIO. obſeruatũ enim eſt in fœminarũ conſecrationibus, Pauonem, auem quippe Iunoniã, è faſtigio emitti, prout in mariũ apotheoſi aquila Iouis ales emittebatur: quamuis in Diuæ Sabinæ Auguſtæ nummo aquila, non Pauo ſit. Videmus etiamnũ Fauſtinę Piæ nummũ, in quo aquila imaguncula m cum radio geſtat, cuius inſcriptio eſt eadem, CONSECRATIO. Sed minimè mirum Fauſtinę aquilam ritu uirorum datam, quæ uiro ipſa dederit imperium, quod etiam iure ſuo pleriſq́ in rebus adminiſtrabat, nõ ſine Marci Antonini coniugis uiri undecunq́ probatiſsimi nota: cui cùm amici ſuaderent, principis ſui ignominia offenſi, repudiandã eſſe Fauſtinam, ſi nollet eam occidere, quæ ut fama erat Commodũ ex adulterio concepiſſet, & apud Caietã conditiones ſibi & nauticas & gladiatorias elegiſſet: Atqui, reſpondit ille, fieri hoc minimè poteſt, niſi dotem etiam reddiderimus: dos autem erat Imperium, quod ille à ſocero, uolente Hadriano, adoptatus acceperat. In nummo tamen cuius inſcriptio eſt DIVÆ MAXIMINÆ, cum muliebri capite, quod Lunæ inſidet cornibus ſurſum uerſis, ab altera facie ſolus Pauo eſt, cauda in rotã paſſa: inſcriptio, CONSECRATIO. Horum nummorum uis magna, dum hæc ſcribebam, eruta eſt in agro Bellunenſi, uico Plauterio, cum ingenti Gallienorũ copia. Ad huius ſimilitudinẽ factus & nummus ille quem Romæ apud Colotiũ, F alterumq́ apud Georgium Anſelmum Parmę uidi, in quo ſcilicet Pauo eſt cauda in rotam effuſa, à cuius pedibus hinc inde S. C. notæ ſingulæ conſpiciuntur: circumcirca, CONSECRATIO. ab altera facie muliebre caput occipitio uelato: literæ, DIVÆ MARINIANÆ. Inferiorum ea Auguſtorũ aut mater, aut coniux, quod ex operis ruditate conijcimus: nam quo tempore, non reperi.

E

DE GALLINA.

GAllinæ ſignificata, quæ Pauoni ſubtexere uiſum eſt, in hunc modum habent.

TRIBAS.

MVlierem tribadem, uel quę maris officiũ aggredi nõ erubeſcat, uel etiã quæ uiro dominari affectet, per Gallinã quæ criſtam erexerit, caudamq́ ſuſtulerit, cuiq́ etiam parua quædã calcaria promineant, intelligi ueteres tradiderunt: ea ſiquidẽ ubi marẽ, quod nõnullę faciũt, pugnando uicerit, cucurire incipit, & exemplo mariũ tentat coitu ſuperuenire, Gallinasq́ reliquas perinde ac ſi rem

A si rem peragere posit, solicitat, & saliendo defatigat, cristam caudámque erigit, atque ea incedit specie, ut non facile inde sit, utrum mas an fœmina sit, internoscere.

DIVINARVM FLAGELLATOR.

VIrum uerò qui opulentissimas diuitias prodegerit, &, ut apud Horatiũ est, res maternas atque paternas fortiter absumpserit, significare qui uolunt, Gallinam aureos nummos depascentem pingunt: de qua miraculum id proditur, ut si auro liquescenti Gallinarum membra misceantur, illud in carnes eas consumi deprehendatur: atque ita fit ut Gallina sit auri uenenum. Tradit hoc Aristoteles, atque eum secutus Plinius. Coniectores tamen autumant eum, qui per somnium Gallinarum gregem ad se uenientem, & domũ ingredientem inspexerit, & diuitijs & honoribus auctum iri. quin etiam addunt: si Gallinę ita per quietem uisæ, pusillæ admodum apparuerint, lucelli identidem tenuitatem præsagiri.

PERDITIO RERVM.

QVi fabulas delectabili philosophandi genere cõmenti sunt, Sirenas confinxere, quæ blanditijs amatorijs & uoluptuosa nequitia homines ad se tra B herẽt, illecebrisque irretirẽt, apud quas mollitudinis omnifariæ luto inhæsitantes fœdè cõputrescerent. Harũ pedes Gallinaceos fuisse tradũt, intellectu à superiore nõ dissimili. Scribunt enim huiusmodi fabularũ interpretes, significari ex hoc hominem libidinibus deditũ, fortunas suas perseueranti studio dispergere, inutiliterque prodigere, cuiusmodi esse Gallinarum morẽ, cùm pleno aceruo pascuntur, aspicimus.

FOECVNDITAS.

SVnt qui ratione habita quotidiani fœtus, & geminorũ aliquando pullorũ, qui ouo ex unico excluduntur: ouorũ etiam, quæ nonnullæ gemina singulis diebus edunt, cuius generis Gallinas Patauij uidimus, tertio etiam nonnunquã addito, uerùm eo abortiuo, sola quippe cartilagine conspicuo, fœcunditatẽ per Gallinã & ouum significari uelint. Sanè de Gallinarũ fœcunditate Albertus multa. Illud mihi satis fuerit adnotasse, quòd apud Macedones Gallinã repertã aiũt, quæ oua duodeuiginti semel ediderit, & incubitu binos pullos ex ouis singulis C excluserit. Sed à mirifica omnino alitis fœcunditate factũ, ut Theologi ueteres Gallinam pro piorũ conuentu poni tradiderint, ideoque dictum in Euangelio ait Hesychius: Sicut Gallina congregat pullos suos sub alis.

SALVBRITAS.

QVæ uerò Gallina apud ueteres Æsculapio est immolari solita, salubritatis indiciũ erat, propterea quòd id sacrificij genus ideo ferunt institutũ, quòd earũ caro leuissimæ sit digestionis, ac perinde languentib. cõmoda. Huius rei locupletissimũ testimoniũ apud Angelũ Colotiũ deprehendimus: magnã quippe pedũ Gallinaceorũ copiã proximis diebus defossam iuxta cippũ in quo Romæ Æsculapij statua erecta erat, loco qui hodie Viuariũ appellat: quis enim tãto numero pedes eiusmodi eò congessisset, nisi sacrificiorũ reliquias ibidẽ relinquere mos fuisset?

SECVRITAS.

ATtqui ueluti per lauri surculum in ore columbæ, & per platani foliũ in ciconiæ nido securitatem significari prodidimus, cur non etiam per Gallinã, ad alam cuius rutæ ramusculus applicitus sit, securitatẽ eodem modo pingi, hieroglyphicũque sapere fateamur? Siquidem Africanus in ijs, quę de re agraria Con

ſtantinus Cæſar colligi mandauit, ait Gallinas à fele tutas fore, ſi rutæ ſylueſtris ramuſculus ſub eius alam applicetur. Quin Democritus etiam tradit, eo præſidio munitas, necꝫ à uulpibus, necꝫ ab infeſto quopiam alio animali contingi. D

DE GALLO.

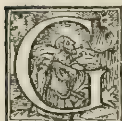

Gallinacei Galli ſignificata quædã diſsimulare noſtræ fuerit uerecundiæ, utpote quæ uix ſaluo uerborũ pudore ſcribi queant. Id tantũ dicamus, Gallũ alitem, eiuſdem nominis gentem interpretari. Scimus Gallinaceũ aliquando gentem ipſam Gallicam prodigio Vitellij demonſtraſſe, cui Viennæ pro tribunali iura reddenti, Gallinaceus ſupra humerũ ac deinde capiti ſuperaſtitit, quod ipſum uenturũ in alicuius Gallicani hominis poteſtatem portendit, ut Tranquillus etiam interpretatur. Is mox ab Antonio, primo aduerſariarũ partium duce, oppreſſus eſt, cui Toloſæ nato cognomen in pueritia Beccho fuit: ea uerò uoce Gallinacei roſtrũ & olim appellabant, & nunc uniuſcuiuſcꝫ alitis nuncupant: quam locutionem à Scythis omnium antiquiſsimis emanaſſe alibi diximus, quòd illi cibum Bech dicunt uocabulo genuino. Et orto Galliarum aduerſus Neronem tumultu, Romæ paſsim columnis adſcriptum eſt, GALLI TE CANTANDO EXCITARVNT, aptè ſcilicet ad eiuſdem nominis gentem nuncupatione deflexa. E

TI. IMP. NEQVITIA.

Qvantum uerò ad alitis petulantiã pertinet, crediderim ego pullum illum Gallinaceũ, qui excluſus eſt in manu Liuiæ, Tiberium adhuc in utero geſtantis, cùm ipſa exploratura, an eſſet marem paritura, ouũ incubanti gallinę ſubduxiſſet, idcꝫ nunc ſua, nunc miniſtrarũ manu adeò uſcꝫ fouiſſet, ut pullus excluderetur, nõ tantùm ſexum in Tiberio portendiſſe, quàm ſalacitatem & procacitatem eam, qua ille mox famoſiſsimus fuit.

PVRITAS ANIMI.

Sed quanto ſanctius fuerit hieroglyphica illa referre, per quæ animi diuinitatem ex Galli ſimulacro apud ueteres intelligi ſolitam comprobemus? Pythagoræ præceptum eſt, Gallum nutrire: quod nihil aliud ſibi uult, niſi ut diuinam animi noſtri partem, diuinarũ rerum cognitione, quaſi cibo ſolido, & cœleſti propémodum ambroſia paſcamus. Quare Socrates moriens cùm animi ſui diuinitatẽ, maioris mundi diuinitati ſperaret ſe copulaturum, Gallũ Æſculapio, id eſt, animorũ Medico, iam extra omne morbi diſcrimen poſitus, debere ſe dixit: cùm enim de corpore migrandũ intelligeret, conualuiſſe prorſus arbitrabatur. Vt uerò interpretantur alij, ea de cauſa dictum hoc à Socrate, quòd letali eo ſumpto pharmaco, ſanitatis beneficiũ iam ſentiret, cùm exiret à corpore, à quo omnes animi morbi ſcatere pullularecꝫ ſentiuntur. Lactantius Firmianus, Septimius Florens Apologetico, necꝫ non illi omnes qui cum Ariſtotele Platonis uerba, nõ ſenſa, cauillis inceſſunt, hoc diſsimularunt, in quo ſummæ ſapientiæ ueritas deliteſcebat. Sed ut animi Medicũ cum his diſsimulemus, non deſunt Platonis interpretes, qui Galli huiuſmodi ſacrificium eò trahunt, ut animas in cœlum migrantes Phœbo pæana canere cõminiſcantur. F

APOL-

A APOLLO.

INter ea quæ Apollini dicata sunt, quippe arietem, crocodilum, scarabeum, accipitrem, leonem, Gallus etiam à Chæremone Stoico & à Porphyrio recensetur. Insitũ autem est Gallis, inquit Proclus, numen Apollinis aduocare, & ueluti proprijs canticis assurgenti applaudere: & ut lib. de diuinatione ait Cicero, animal hoc admodum canorum est sponte sua, nos uerò sacris hymnis canimus gallicinio Luciferum uenturæ lucis prænunciũ excitari, obductum caligine cœlum aperiri, dari copiam ut patefacta iam uia, errores ambagesq; omnes declinemus, canente Gallo ualetudinarijs aliquam salutis, aut saltem alleuationis spem affulgere, meticulosos trepidatione liberari, & multa quæ per insidias parabantur dissipari: quæ omnia aduenientis lucis beneficia sunt. Neq; uerò Soli tantũ, uerùm etiam Lunæ dicatum eum esse Pythagoras aiebat. Pausanias ubi statuas eorum qui cum Hectore singulari certamine congredi, coniectis in urnam sortibus, minimè recusassent, ab eo prouocati, ab Achiuis in Olympia dicatas ait, Idomenei clypeum Gallo gallinaceo insignitũ fuisse tradit, propterea quòd is à Mi-
B noë & Pasiphaë duceret originẽ, quæ Solis filia fuerit, cui Gallum dedicari constat, quia ortum eius præsentiat, & cantu indicet mortalibus.

EXCVBIAE.

QVia uerò Gallus à prima mediæ noctis inclinatione explaudentibus, ut Lucretius ait, alis

Aurorам clara consuetus voce vocare,

matutino crepusculo, matutinis astris Deũ itidem laudantibus quotidie cõmodulatur, excubiarũ & uigiliarum signum apud antiquos fuit, eaq; de causa Mercurio dicatus ferebatur. Ac ut nostra quoq; attingamus, eo multò ante lucem canente aberrans resipiscit Petrus, & ut Ambrosius ait, expergefactus facti culpam incessit sui, amaroq; fletu crimen rebellionis expurgat, ne mirum adeò sit quòd datam aliti huic intelligentiam apud Iobem legimus.

PROPHETÆ DOCTORES'VE.

SVnt qui super hoc Iobis dicto intelligi uelint Prophetas, & sacræ disciplinæ
C doctores hieroglyphicè per Gallũ accipi, propterea quòd illi inter uitæ præsentis tenebras uenturã lucem quasi cantando prænunciarunt: unde illud in eorum ore frequentius, Nox præcessit, dies autem appropinquat. Est & illud congruum doctoris munus, ut quibus, quid, quando, & quomodo sit quidpiã indicandum, inferendumq; animis, debeat ueluti diuinitus cognouisse: nõ enim, inquit Eucherius, una eademq; cunctis exhortatio conuenit, quia nec cunctos par morum qualitas deuincit atq; cõstringit. Itaq; Gallus certa per interualla modò hos, modò illos excitat, & antelucanũ tẽpus discrimine ueluti quodã dipartitur.

PVGNACITAS.

IN Eleorum arce Pallados simulacrũ ex auro & ebore, Phidiæ opus, erat cum Gallo in galea surrecto, quod pugnacitatis hieroglyphicum esse Pausanias arbitratur, cùm tamen nõ inficietur Gallum Mineruæ cognomento Operatrici sacrum esse. Sanè Sybaritę, gens ad omnes mollitudinis numeros nata, Gallum in urbe esse prohibuerũt, ne nocturni somni quietẽ interpellaret: ideoq; & fabriles omnes artes ablegauerant, ut memoriæ prodidit Athenæus, ne quid esset, quod uoluptates suas interturbaret. Quòd autem pertinet ad pugnacitatẽ, Nicander

Alexipharmacis, αἰχμήτοισι νεοσσοῖς inquit, pugnacibus quippe pullis Gallinaceis exponit interpres, qui ut inter ſe dimicēt aſsiduè nati uideantur, cùm præſertim pugnam ſemel cœptam identidem repetant, neſciꝫ cedere: unde græcū illud adagium, ἀλεκτρυὼν ἐπιπηδᾷ, inſultat Gallus, de redintegrantib. certamē: & Martis pullum eum uocat Ariſtophanes Auibus. Non eſt illud diſsimulandū, quòd licet ſint animalia ad pugnam nata, inuentū tamen eſt incitari eos ad pugnacitatem allio in cibum dato, quod Græci σκοροδίζειν dicunt. Quòd uerò ait Salomon, Gallus ambulans inter gallinas lætus, Eucherius imperij eſſe dicit ſignificationem. Quòd ſi in nummū incideris Gallinaceorū conflictu ſignatum, ſcias eam fuiſſe Dardanorū pecuniā, Polluce teſte: nam illi magnū pugnacitatis decus ſibi antiquitus uſurpauere. Hinc honoratū ſemper apud Maronem Dardaniæ nomen, cùm ſecus Phryges ferè ſemper uelut imbelles notarentur. Iam & Chryſippus Gallorum æmulatione nobis adijci ſtimulos ad fortitudinē, atqꝫ inde quodammodo calcaria ſubijci ſcribit, libro de iuſtitia. Themiſtocles quoqꝫ Gallorum exemplo, in quos acriter pugnantes inciderat, exercitū confirmauit, cùm oſtenderet eos non pro patria, neqꝫ pro penatibus, neqꝫ pro maiorū ſepulchris, uxoribúsue aut liberis id incōmodi aggreſſos, ſed ea tantùm de cauſa, ne uincerentur, nolle alterū alteri cedere. Omnium uerò pugnaciſsimos Gallos habuiſſe fertur Rhodos inſula, neqꝫ quidem adhuc ibi degenerauit ea uolucrū huiuſmodi ferocitas, & uiſenda proceritas, ut in quibuſdam, inde Romam allatis, ipſi conſpeximus. A Galli uerò pugnacitate factum ut gemma Alectoria, quā in Galli uentriculo inueniri tradunt, uictoriā dicatur eam geſtantibus cōparare, qua Milo Crotoniates uſus, inuictus in certaminibus fuerit: de quo Plinius lib. XXVII. cap. X

PERSÆ MILITES.

PErſarum porrò milites Galli nuncupabantur à Caribus, ob conos, quibus galeas ornatas habebāt: eaqꝫ de cauſa Artoxerxes hominem è Caria, qui Cyrum iaculo uulneraſſe creditus eſt, eo honeſtauit præmio, ut Gallum aureum in lancea præfixū ante aciem ferret. autor Plutarchus. Sedenim Athenæus Gallos in Perſide primùm ortos ait, unde fortaſſe cognomentū id Perſæ potuerint habuiſſe. Ariſtophanes, ut ſuus eſt mos omnibus illudere, Gallum ait olim Perſis imperaſſe, unde adhuc criſtatos in caſsidibus. Quæ uerò ſimulacra tria totidem Gallis adblandientia ſpectantur in Antonini Pij Auguſti nummo, crediderim ego ad manſuetiſsimū eius ingenium ſpectare, ut qui pugnacitatem cōmitigare procuraret, qui omnem belli ferociam quanto potuit ſtudio emolliuerit, utpote qui mallet unū ciuem ſeruare, quàm mille hoſtes occidere, ſolusqꝫ omniū Principum ſine ciuili ſanguine, & hoſtili etiam, quantum ad ſe pertineret, uixerit.

SVESANI.

Sueſanorum pecunia.

VNus autē Gallus toto ſurrectus corpore, cum phoſphoro à tergo ſtella addita, ut inſcriptio indicat, Sueſanorum pecunia fuit.

VICTORIA.

IN augurali uerò diſciplina Gallus eſt uictoriæ ſignū, propterea quòd auis illa uicta ſilere ſoleat, canere ſi uiciſſet. Hinc Lacedęmonij, ut apud Plutarchū eſt, cùm hoſtem uiribus profligaſſent, Gallum immolabant: qui bouem tunc ſacrificare ſoliti eſſent, cùm ſine cæde uictoria obtigiſſet. Ferūt Socratem Iphicrati duci animos adieciſſe, cùm Gallinaceos corā Callia pennis & roſtro dimicantes ei præmonſtraſſet: quod & Themiſtocles, uti diximus, ad ſuos animandos fecerat. Quod uerò de cantu dicebamus, refert Tullius hiſtoriā ex Calliſthene Leuctricæ cala-

A cæ calamitatis tempore, quæ Lacedæmonios propémodũ oppreſsit, cùm apud Thebaidẽ Trophonio res diuina fieret, Gallos gallinaceos in eo loco ſic aſsiduè canere cœpiſſe, ut nihil intermitterent: tum augures dixiſſe, Thebanorum eſſe uictoriam. Pergami omnibus annis ſpectaculum Gallorum edi ſolitũ ſcribit Plinius: idq; Athenis etiam inſtitutũ à Themiſtocle ſuperatis Perſis, ait Ælianus: quanquam ea & ludicro fieri apud Lucianum & Herodianum legas.

VINEARVM INCOLUMITAS.

MEthona ciuitas eſt in Trœzeniorũ agro, cuius incolæ Gallum pro uinearũ incolumitate mactare ſoliti ſunt, ut Africi uenti, qui eas plurimũ infeſtat, incurſionem uel auerterent, uel ſaltem emollirent: cùm enim flare inſtiterunt, uitium oculos exurunt, ſpemq; uindemiæ fallũt. Moniti igitur ab aruſpicibus, ſacri genus hoc inſtituêre, ut uiri duo Gallum unũ, & eum album, manu uterq; ſua apprehenderent, & in diuerſa abeuntes trahendo diſcerperẽt, B partemq; uterq; ſuam manu præferentes uineta loci omnia perluſtrarent, donec ita omnibus expiatis in eundem conuenirent locum ubi Gallum diſſecuiſſent, ibiq; partibus utriuſq; humi defoſsis, nullum eius anni incõmodum ſe paſſuros perſuaſum habebant: iuuitq; ſors, ut quandiu ſacrum id celebrauere, res illis ex uoto ſuccederet. Quid uerò ſit in cauſa cur tanta uigeat in Gallo uis,

Ut nequeant rabidi contrà conſtare Leones,
Inq; tueri, ita continuò meminere fugai:

nempe cùm utrũq; animal ſolare ſit, ex magorũ obſeruatione ineſſe maiorẽ ſolaris uirtutis uim Gallo q̃ Leoni, idcirco Leonem potentiori cedere, ſatis ſuperq; in Leonis cõmentario diſputatũ à nobis, Procliq; ſuper hoc opinio recitata.

IMPIETAS.

NEq; prætereundũ eſt illud, quòd ex imagine Gallinacei impietas ipſa hieroglyphicè figuratur: is enim matrẽ ſalit, ut hippopotamus, & patrem etiã immaniter inceſsit: eaq; de cauſa ſapientiſsimi legumlatores Gallum unà cum uipera & cane in parricidæ culeum includendum cenſuerunt, ut qui eiuſdem crimi- C nis rei ſunt, eodem ſupplicio ſimul afficerentur, & pœnas pares luerent. Notum illud apud Ariſtophanem, quòd Philippides, qui patrem uerberauerat, exemplo Galli factum tuetur ſuum: patrem enim ille malè multat.

DE GALLINAGINE.

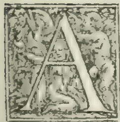

ATtrahit ad ſe nominis ſimilitudo, ut Gallinaginem huic adnumeremus gregi, quamuis ſuper ea nihil Ægyptij.

BENEVOLVS.

SVnt qui beneuolũ hominem per Aſcolopaca, quam Gallinaginẽ Latini uocant, pictam intelligant, quòd auiũ nullam maiore erga hominem ſtudio affici compertum ſit. Magnitudo uolucri quanta Gallinæ eſt, roſtrum longum, attagenæ color.

DE AN-

DE ANSERE. D

Ed ut ad chortales redeamus, de Anſere dicendũ, de qua tamẽ nulla apud Horũ mentio: quãuis libellus ille qui ſupereſt, ualde curtus ſit.

CVSTODIA.

SVnt qui per anſerem pictũ, cuſtodiã interpretent̃, idq; ex Romana potius hiſtoria deſumptũ, quàm ab Ægyptijs traditũ. Neq; tamen ab huiuſmodi ſignificato phyſica abeſt ratio, quippe qui naturæ admodum pauidæ cùm ſit, peruigili cura, ut acutiſsimus eſt ad ea ſentienda quę latent, facilè excitatur, & minimo quoq; ſtrepitu expergiſcitur, ut ita olim Vrbem ipſam, ſedem ac domicilium Imperij, defenderit ac conſeruarit, unde illi honores apud Romanos inſtituti: quanquã Heliogabalus totius humani ordinis inuerſor, omniumq; bonorum morum illuſor, eos ita ſit ultus, ut canes iecinoribus anſerum paſcendos inſtituerit. Illud uerò iuniorum cõmentum eſt, per anſerem alligatum ad anchoram, firmam cuſtodiam intelligere. Anchora porrò firmitudinis indiciũ eſt, ut loco ſuo dictum.

SILENTIVM OPportunum. E

NEq; hoc ab Ægyptijs obſeruatũ, ut ſilentium in tempore ſeruatũ, per Anſerem qui lapillum roſtro apprenderit, ſignificetur. Auis enim hæc quę clamore grauiter obſtrepenti ferè ſemper clangit, ut etiam inter paſcendum ſilere nequeat, exemplo eſt humano generi taciturnitatis etiam, ubi res exigit, obſeruandæ, quippe quę ſalutẽ ſuam alto interdum ſilentio tueri ſoleat. Illę ſiquidem, ut Ammianus au tor eſt, ab orientali calore inualeſcente, in occiduam plagam tranſmeare conſueuerunt, cumq; Taurum montem aquilis abundantem penetrare cœperint, fortiſsimarũ uolucrum uim pertimeſcentes, roſtra ſua lapillis occludũt, ne ulla uel extrema neceſsitate clangor elici poſsit: ijſdemq; collibus agiliore uolatu tranſcurſis, tutum iam iter nactæ, calculos proijciunt. Neq; me præterit, eruditiſsimũ uirum de diſciplinis omnibus & politioribus etiam literis optimè meritũ, hæc quæ Ammianus de Anſeribus ſcribit, gruũ eſſe aſſeuerare, quod alij uiderint. Res hæc mihi ſuggerit in memoriam non impru- F dens Ariſtotelis conſilium, quod Calliſtheni ſectatori & propinquo ſuo dedit, cùm eum ad Regem Alexandrũ mitteret: admonuit enim hominẽ, ut quamrariſsimè, & id iucundè, apud eum loqueretur, qui uitæ poteſtatem & necis in acie linguæ geſtaret.

IMPROBITAS.

ALioquin Anſer in uaticinijs, & rerum aliarum elogijs, improbitatem quandam præ ſe ferre uidetur. Hinc Homerus in ſomnij præſagitione, procos per anſeres innuit: eiusq; inauſpicata garrulitas & à Virgilio, & à Propertio quibuſdam uitio data eſt. Auerſum enim adeò eſt à poëticis ſtudijs Anſeris ingenium, ut Phœbeam arborem laurum, quam ſibi exitialem, ſi eius folia ueſcatur, intelligit, pertinaciſsimè fugiat. Nam cùm natura ſit admodum calidus, liquidis & frigidis delectatur cibis, lauationesq; amat, & ea declinat quæ perniciem afferre poſsint. Laurum uerò

igneam

A igneam esse suo loco diximus. Non dissimulabo, quod ad procos attinet, inuenta aliquando in Anseribus amoris erga homines exempla, ut proditum de eo qui puerum Amphilochum Olenium genere deperierit, quod & Clearchus & Theophrastus testatũ reliquere. Et Glaucen Ptolemæi Regis citharistriã memorat Plinius, quam Anser, & eodem tempore Aries etiam adamarint. Alius Lacydi Philosopho comes perpetuò dicitur adhæsisse, ut nusquam ab eo, nõ in publico, non in balneis, non noctu, non interdiu, digrederetur.

DETRIMENTVM.

EST & detrimenti hieroglyphicum Anser pascens, propterea quòd quacunq; ille oletum suum sparserit, adurere omnia soleat: neq; quicquam magis uel satis uel pratis officere, quàm si eò pabulatũ Anseres immittantur. Quin etiam eorũ stercus, si muria dissoluatur, & oleribus inspergatur, omnia uitiabit. Tum Anser ille poëtarum perditissimus, qui inter olores satis cum impudentia strepere notatur à Marone, à Cicerone quoq; carpitur, quòd illi Falernum fundum Antonius dono dedisset: quòd nisi & improbus & perditorum morum fuisset, B cõiectura est Antonium id minimè facturum. eoq; spectat Ciceronianum illud in Antonium, Anseres de Falerno depellendi sunt.

ACCVSATOR INANIS.

ET ne longius ab eo digrediamur, apud eundem oratione pro Sex. Roscio, Anserem inuenias pro eo accusatore positum, qui obstrepat tantùm, noceat tamen nihil, cùm canis non tantùm allatret, sed etiam mordeat. Eius uerba sunt non importunè repetenda. Anseribus cibaria publicè locantur, & canes aluntur in Capitolio, ut significent, si fures uenerint: at fures internoscere non possunt, significant tamen si qui noctu in Capitolium uenerint: & quia id est suspiciosum, tametsi bestiæ sunt, in eam partẽ potius peccant, quæ est cautior. Quòd si luce quoq; canes latrent cùm Deos salutatum aliqui uenerint, opinor his crura suffringantur, quòd acres sint etiam tum, cùm suspicio nulla sit. Simillima est accusatorum ratio: alij uestrum Anseres sunt, qui tantummodo clamant, & nocere non possunt: alij canes, qui & latrant, & nocere possunt.

SVOS TANTVM CVRANS.

C NEq; illud dissimulabimus, quòd hominem qui suæ tantùm familiæ curam suscipiat, aut rerum tantùm suarum satagat, quid rei gerãt alij securus, ac minimè curiosus, per Anserem ouis incubantem apto admodum hieroglyphico indicare possumus. Anserem siquidem, ut Quintilij, qui de agricultura quamdiligentissimè scripserunt, tradidere, aliena oua in suo etiam genere fouere nequaquam solent: quare curatores eorum, dum oua pariunt, certis characteribus uniuscuiusque fœtum signare debent, atque ita unicuique sua ad nouem supponere.

DE PERDICE.

DIssimulanda fuerat & Perdix, ne pudendũ super ea significatũ propalàm proponeremus: sed quoniã suscepti operis ordo nos compellat, nihil est supprimendũ quod inter hieroglyphica à ueterib. adnumeratũ inuenerim. Habere uerò potest Perdix cum chortalibus locũ, quòd ea quoq; domi alitur, saginatur, & cicurat. Sed enim uitia ideo ponunt, ut

reprehendi posſint, quodq; abominabile uideat, mortales audientes ipſi abſter D
reantur.

AMOR TVRPISSIMVS.

IMpudiciſsimum hominem, tamq; efferata nequitia perditum, ut in cõſanguineis quoq; nullo pudore ſit petulans, ſignificare ſi uellent Ægyptij ſacerdotes, Perdices duas pingere ſunt ſoliti: ipſæ enim coniuge uiduatæ, ſeſe inuicem abutuntur. Mares quippe, ut cernere eſt ex ijs qui domi aluntur, inter ſe tumultuãt, clamitant, pugnamq; de coitu cõſerunt, quos cœlibes uocant: qui autem uictus in pugna fuerit, ſequitur uictoris uenerem, neq; aliud pugnæ præmium, niſi uictum à uictore pollui. Verùm hoc nõ fieri ſemper, ſed certo anni tempore, obſeruatum ait Ariſtoteles. Illud ferè ſemper, ut cùm primùm pullus exire cœperit, à mare ſubigatur, ne tibi mirũ adeò uideatur, quòd Marcellus Perdicẽ ex auibus uirili genere appellandũ dicat, Varronis autoritate niſus. Romani ſanè pro huiuſmodi notæ puero, pullum dicere ſoliti ſunt: unde Q. Fabiũ, cui Eburno propter candorem cognomen fuit, pullum Iouis appellarunt, quòd natis eius fulmine icta fuerit, quaſi eam Iupiter appetiſſet, cùm potius interpretari debuerint, & eum, & eius amatores omnes igne perdendos eſſe. Apud Auſoniũ quoq; Mar- E
cum quendã impudiciſsimũ ſellem pullariã dictum reperias. In fabulis fertur à quibuſdam, Perdicẽ uenatorem matris amore deflagraſſe: ut eadem improbitas ſit filiorum in matres, quæ in eo alitum genere parentis eſt in filios. Sunt qui figmento hiſtoriam, ſunt qui philoſophicum ſenſum applicent, ſed ipſa uolucris impudica procacitas, argumentũ fabulæ proculdubio ſuppeditauit. Quare mihi non deliciarum tantùm cauſa uidetur Heliogabalus Perdicum plumulis in ſtratis, in puluinaribus, ac etiam accubitis paſsim uſus, quantum naturæ ſimilitudine, cùm portentoſus ille, uir'ne dicam an brutũ potius, nullum nequitiæ genus intactum reliquerit, pudore prorſus omni perdito atq; profligato.

IMMODERATA NEQVITIA.

SEd ut ſemel dicam, nihil ad eneruatiſsimam libidinem & impotentiſsimam ſalacitatem exprimendam Perdice commodius, quæ plerunq; de coitu tanta efferatur rabie, tantaq; æſtuat libidinis intemperantia, ut mas oua interdum frangat, ne cubando detineantur fœminæ: quocirca illæ, ut fœtus ſoſpitẽt ſuos, oua modò huc, modò illuc, quò mares fallant, transferre coguntur.

PRAECOX PROFECTVS. F

POteſt & celer profectus ex Perdicis pullo, uerùm eo oui adhuc corticis parte aliqua ueſtito, ſignificari. Perdix ſiquidem moræ uelut impatiens, minimè expectat ut ouum incubatione ad tempus aperiatur, ſed occupatis ſpatijs ſponte erumpit, pertuſóque ouo ubi primùm caput exeruit, pedesq; protulit, reliquo adhuc adhæreſcente cortice, procurrit, ſibiq; cibum enanciſcitur.

REDITVS IN VIAM.

ABerrantem hominẽ aliquandiu, falſaq; ductum opinione, ſed uiæ demum redditum, & recta ſentientẽ oſtendere qui uolunt, Perdices duas grandiores faciũt, pullis aliquot inter utranq; pictis. Si enim eueniat ut Perdix oua ſua fracta compererit, tanto incubationis ſtudio afficitur, ut aliena ſurripiat, nidoq; infoueat ſuo: uerũ illud euenit quod D D. Hieronymus & Ambroſius ex Hieremia tradunt,

ut

A ut cùm pullos eduxerit, illos amittat: hi ſiquidem audita illius uoce quæ oua pepererat, naturæ uegetatione perculſi, hac ueluti nutrice deſerta, ad eam ſe cõfe runt, quæ oua illa unde excluſi eſſent, ediderat. Clamaſſe, inquit uates, Perdicẽ, pulloſq́; quos minimè pepererat, cõgregaſſe, familiamq́; ita ſuam imprudenter auxiſſe, interimq́; pullis ad matris uocem procurrentibus, derelictam hanc inſipientiæ ſuæ demum admoneri. Noſtri tamen theologi hiſtoriam hanc aliter interpretati ſunt: alij enim per Perdicem malum dęmonẽ accipiunt, qui Dei fœtus in prauitatis nido adulterina educatione ſibi ſperat enutrire. Per oua ſpem, quam de ſubigendis eis, & ſub imperio ſuo detinendis concipit. Per eam uerò auem quæ uera mater eſt, quæ oua illa ediderit, piorum conuentum interpretantur, ad quem, uti legitimam & naturalem matrem, ſimulac uocem eius audierimus, deſerta falſa, procurrimus. Adamantius per Perdicẽ aliena oua confouentem, intelligit hæreticos, genus quippe hominũ Perdicis inſtar malignum, fraudulentum, callidum, quodq́; decipiendis uenatoribus multum inſumit operæ: ubi tamen ueræ matris, ſanctioris quippe inſtitutionis, uox audita fuerit, eos de

B ſeri, atq́; ita pœnas ſuæ inſipientiæ luere.

REI FAMILIARIS CONCORDIA.

NEq́; tamen aues hæ ita ſemper in libidinem efferaſcunt, ut nõ interdum ardor ille deferueat, & unanimi concordia mas & fœmina rem familiarem curent, quippe bina ouorum faciant receptacula, in quorum altero mas, in altero fœmina incubet, oua inter ſeſe partiti, excludatq́; uterq́; ſua, atq́; educet. quod quidem anſam dedit, ut rei familiaris concordiam in conſortibus, per duas Perdices incubantes exprimere pleriq́; uoluerint. cui rei aduerſari uidetur, quod ſuperius de perdita earum incontinentia dictum, ubi marem oua frangere indicatum libidinis impatientia, ne fœminæ incubatione detineantur. Sed id non ſemper, ſed interdum accidere poſitum.

ASTVTIA IN EVITANDIS PERICVLIS VAFERRIMA.

QVinetiam uaferrimũ in periculis euitandis hominem, aſtuq́; maximè pollentem ſignificantes, Perdicem & uenatorẽ pingunt: quæ quo pacto ſectantem eludat, & Ariſtoteles, & ab eo Plutarchus, accuratiſsima narratione perſcri

C pſerunt, quæ ſcilicet pullos adhuc inuolucres ſupinos proſterni, ſeq́; ſtramentis & paleis obtegi, aduentante uenatore, ad ſibili ſignificationem aſſuefaciat: ipſa uerò ante aucupis pedes prouolãs, ſui ſpem capiundi faciat, mox abuolet, ac ſubinde redeat, donec ita illudens abducat eum à pullis procul, repetitoq́; mox ſibilo, ut Ariſtophanis interpres ait, abuolandum iam admoneat. Eoq́; ſpectare crediderim prouerbium, πέρδικος σκέλος, & πέρδικος πῶς. Interpretes claudum quendam Perdicem nomine apud Ariſtophanem inueniũt, & ab eo adagiũ in claudicantium aliorum ludibrium emanaſſe. Sed eſto aliquid in ſignificato claudicationis, natura tamen Perdicis efficit, ut ad dolos & uafritiẽ ſpectare prouerbiũ opinemur, cùm ſcilicet ſubdolo quempiam ingenio hac progreſſurum ſperas, ille tamen eueſtigiò illac ſe proripit, atq́; ita uacillatione ſpectantiũ ſpem eludit, ut iter eius, aut rerum progreſſus euentumq́; nunquam certa poſsis coniectura deprehendere. Nam qui uerſus apud Athenęum citatur, ἔγχει πιεῖν μοι καὶ τὸ πέρδικος σκέλος, ad huiuſmodi pedum inconſtantiã, titubationemq́; eam quæ oritur ex nimio potu, facere uidetur: pedes enim tentat uinũ luctator doloſus, ut apud Comicum eſt. Nullũ autẽ inter aues animal Perdice doloſius neq́; aſtutius: unde il

ſud Ariſtophanicũ, ἐκπερδικίσαι, quippe Perdicis more periculũ euadere: ait enim D eius interpres, αἱ γὰρ λαμβάνουσαι κάρφη τοῖς ποσὶ ὑπτίας ἑαυτὰς ῥίπτουσιν, καὶ οὕτως ἐπικαλύπτουσιν καὶ ἐκκλίνουσι. Stramenta enim pedibus cõtrahentes, ſupinas ſe proſternunt, atq; ita occultantur, & periculum declinant. Atq; hæc latius apud Plutarchum, libro quo diſputat, utra prudentiora ſint animalia, terreſtriá ne an marina.

CONTVMELIOSVS.

ADdunt & cõtumelioſum hominem per alitem hanc ſignificari, quòd in ſuo genere maximè hæ tumultuari, diſsidere, & altercari uiciſsim aſsiduè conſueuerint. Sunt uerò Perdices aliæ nobiles, aliæ ruſticæ. Nobiles longè grandiores ſunt, ſyluasq; & ſaltus plurimùm incolunt: ruſticę arua & ſegetes peruagantur. Grandiores illæ ſunt etiam picturatiores, & pleriſq; Italiæ locis nomen retinent incolume, Romæ tamen Starnas uocant, de quibus fortè Plinius dixerit: Miſit Hiſpania externas aues. Ruſticæ longè minores, fuſciore pluma, & quodammodo cineritia. Idem utriſq; ingenium, ſed doloſiores, pugnacioresq; ruſticæ, quas nunc Italia à ſono uocis Qualeas ferè ubiq; uocat.

ASTVTIA PRAVA. E

HIeroglyphicum etiam ſapit Gręcorum mythologorum fabula, qua fingunt Dædali nepotem ob inuenta artis ſuæ arma quædam admodum utilia, per inuidiam ab Athenarum arce ſumma præcipitem datum, qui terra uix tacta mutatus ſit in Perdicem. Cuius figmenti talis fertur interpretatio. Impuri homines cùm à ſapientiæ arce deciderint, à rectis honeſtisq; ſtudijs alieni facti, tametſi aſtutia freti aliqua ſuis in rebus excellere uideantur, hisq; tractandis ſuper alios attolli, ſordidis tamen & improbis negotiationibus impliciti, ſublime nihil ſapiunt, ſed humi uolitantes, dolisq; & fraudibus omnibus freti, rem quocunq; modo facere tantùm ſtudent, libidinum & cupiditatum ſuarum laqueis & retibus impliciti obuolutiq;, eo Perdice deteriores, quòd illis uaferrima eſt ars ad elabendum, capturamq; declinandum, quod Græci dicunt ἐκπερδικίζειν: hi neq; capti fugam moliuntur, neq; ſi euadere poſsint, ſtudium adhibent ullum, ut ſalui fiant. Aſtutiæ huiuſmodi cauſa factum puto, ut Eucherius cacodæmonem ex Perdicis imagine ſignificari dixerit, eo loco: Clamauit Perdix, congregauit quæ non peperit.

F

DE COTVRNICE.

IN Coturnice multa ſunt quæ cum perdice conueniunt: pugnacitas quippe eadem, quo in ludo illa præcipuè celebratur, quam omnium uictricem mirata eſt Alexandria, urbe quippe tota in alitis huius prę conijs occupata. Hanc Erotes Ægypti procurator moroſitate neſcio qua impotens, in ludibriũ emit, atq; aſſam deuorauit, quo facto iuſſus eſt ab Octauiano Auguſto malo nauis affigi. Eſt & par improbitas naturæ, neq; odioſa minus, eo uerò magis deteſtanda, quòd ad hanc impietas inſuper accedit, & deorum contemptus, religionisq; odium, & quantum illa ferocire poteſt execratio.

IMPVRITAS.

PEr eius enim hieroglyphicum ſacerdotes Ægyptij impuritatem indicabant. ubi uulgati codicis Græci mendũ animaduertas, in quo oryx quadrupes animal pro Coturnice poſitũ, & ita traductũ: neq; enim hîc quicquã de oryge apud Horum, apud quem in uetuſtis codicibus manu ſcriptis ὄρτυγα, non ὄρυγα, legas.

Et

A Et eodem cap. uulgati etiam codices habent τοῦτο μόνον τῶν πτηνῶν, quod ſatis manifeſtum facit, de aue, non de quadrupede hæc dici. Ea uerò de cauſa impura Coturnix habebatur, quòd quotieſcunque Luna oritur, inauſpicatos clangores excitat aduerſus eam, non quæ Deum ſaluere iubeat, aut laudatione proſequatur, ut Solem gallinacei, ſed manifeſtiſsima det indignationis aduerſus eam ſigna, quod apud ipſos magnæ dabatur impietati, cũ ſummo Lunã cultu proſequerentur. Ante omnia autem terram fodicat (ita intelligendum, τοῖς γὰρ ἐμπροσθίοις αὐτῆς σκέλεσι ἀνορύσσων τὴν γῆν) pupillasque ſibi identidem conſcribillat, utpote quæ indignè ferat Lunam apparere, quam neque quidem intueri patitur. atque eadem facit in ipſius Solis tam diuini aſtri exortu: qui mos nonnullis Æthiopum nationibus in Solis ortu, quem uelut hoſtem maximè reformidant, & ne ſpectent, in loca palu
B ſtria fugientes, ubi non alia fruticum aut ſyluarum copia fuerit, ibi deliteſcunt, Deum omni execratione proſequentes. Antiqui uerò reges (nanque non niſi ſapientes eligi ſolitos tum temporis ſatis conſtat) cognita Coturnicis natura, quæ uerũ horoſcopi ſignaret emerſum, animalis iſtius opera tanquã gnomone quodam utebantur: nõ otioſe in id intenti, certũ exortus ipſius punctum deprehendebant. Quapropter ſacerdotes ſolum hoc animal ex uolatilibus quæ ciborum uſum præbent, nullo tamen mactationis honore illi habito, comedebant, utpote quod contentionem quandam (deſideratur enim ἀντιδικίαν uulgatis in codicibus) præ ſe ferre uideretur aduerſus præcipuum Deum ſuum.

PERDITISSIMA MALIGNITAS.

EAdem auis in ſolis, ubi libenter habitat, locis, ſi quem limpidulæ aquæ fontem adinuenerit, ſimulac biberit, aquam reliquam roſtro pedibusque corrumpere, lutoſamque reddere, puluere etiã in eam ingeſto, nititur, ne cuipiã alteri animali ad potũ appetatur: quę quidem maligna, improba, inuidaque Coturnicis natura Ægyptijs argumentum dedit, ut malignum hominem per eius hieroglyphicum notarent. Eiuſmodi uerò morum impuritatem eodem modo damnat
C Ezechiel quarto ſupra trigeſimum capite, dicens: Et cùm puriſsimam aquam biberetis, reliquam pedibus ueſtris turbabatis. Sed enim Ægyptios non tam maligni in alios mouere mores, quos in turbãda Coturnix aqua profiteatur, quàm ipſa aduerſus Lunam impietas, & ingrati animi ſignificatio, cùm tot à Luna ſint animantibus omnibus beneficia, de qua generatio, & alimenta rerum, quotquot & hominum & brutorum uſui neceſſariæ ſunt. Nam quantum ad turbationem aquæ pertinet, animalia quædam ſunt, quæ turbulentam & craſſam ſuauius bibunt, ut cameli, qui ne ex fluuio quidem prius hauriunt, quàm pede protrita terra aquam ſpiſsiorem effecerint. Neque aliter potu gaudent elephanti quoque, ſed ij ne imaginis ſuę toruitate terreantur, turbidam bibunt. Verè autem Coturnix Alcibiadis magiſtra fuit, qui dato Pericli conſilio de ratione potius non reddenda, tranquillam ciuium ſuorum quietem peturbaturus eſſet. Nam cùm iam primas in republica partes occupaſſet admodum adoleſcens, forteque ſententiam in Senatu de re ſeria diceret, ex eius ſinu Coturnix euolauit: quæ tamen totius Senatus curſitatione capta, Alcibiadi, nõ ſine uenatoris ambitione, fortè etiam præmio, reddita eſt. Quantum uerò pertinet ad alitis huius eſitationem (ut hoc

pro corollario ſubijciamus) non defuere Medici qui eas à menſis ſummoue- D
rent, tum quia ueneni ſemen illis gratiſsimus cibus, cùm propter comitialem morbum, quem, ut Plinius tradit, ſolę animaliũ ſentiunt præter hominem, eacꝙ de cauſa ueratrum appetere feruntur. Ariſtoteles tamen hominem tantùm comitiali morbo tentari ex omnium animantium genere aſſeuerat, Problematis. Sed enim Plutarchus capellas quocꝙ comitialem ſentire profitetur. Quod uerò de ueratro dicebamus, ita apud Lucretium legas:

Præterea nobis veratrum eſt acre venenum,
At capris adipes, & coturnicibus auget.

Et Ouidius ad uenenum ſpectans:

Ecce coturnices inter ſua prandia viuunt,
Forſitan & fiunt inde frequenter anus.

Nam ut in Serpente dictum, excogitatum eſt in morbis deſperatiſsimis uiperas edendas dare, unde non modò ſalus, ſed uitæ etiam ſubſecuta ſit longitudo. Cur uerò Phœnices Coturnice Herculi ſacrificarēt, cauſa eſt, quòd in fabulis eum ab
hac alite ſeruatum aiunt: hunc enim Iouis & Aſtreę filium in Libyam profectũ, E
à Typhone occiſum eſſe autumāt, Iolaumcꝙ Coturnicem eius naribus admouiſſe, cuius odore fuerit in uitam reſtitutus: & ne mendacio locuples abeſſet teſtis, uulgatum eſt etiam dicterium, ὄρτυξ ἔσωσεν ἡρακλῆ τὸν καρτερόν, Fortem Coturnix ſoſpitauit Herculem. Alij eum dicũt eius alitis eſu à comitiali morbo, quo inſigniter laborauit, liberatũ eſſe: quo ſi tentantur & Coturnices, facilè fieri potuit ut ſympathiæ ui aliqua, tacitá ue atcꝙ incognita naturæ potentia, uel nidore uiuæ, ut nonnulli ponunt, alitis uſtulatæ, uel eſu potius, morbi genus id fugaretur, atcꝙ ita Hercules uitę redditus fuiſſe uideretur, quod eſt uero ſimilius. Sed ne, Vir clariſsime, te magnis & aſsiduis Reipublicæ negotijs detentum ulterius demorer, mira hæc minimè uidentur eſſe, quia uarijs medicina modis prodeſt, noxia modò per ſimilitudinē cognationemcꝙ naturæ deducendo, modò per diſſenſionem contrariamcꝙ uim expellendo, modò ſenſim abrodendo, modò per diſſolutionem mitigando, alijs atcꝙ alijs inuentis, quæ ſalutaria quis nouit, adhibendo, ut tam contraria quàm cōſentanea pro morbi qualitate prodeſſe comperiantur.

F

PIERIVS VALERIANVS AD THOMAM MILIARIVM BELLVNEN. DE IIS QVÆ PER STRVTHIOCAMELVM ET MINVTIORES ALIQVOT AVES SIGNIFICANTVR, EX SACRIS AEGYPTIORVM LITERIS.

Ontenderā ſuperioribus diebus ab Leonardo patre tuo, ne te aſsiduitate tam pertinaci, tandiu literarũ ſtudijs inſeneſcere permitteret: id enim è re tua fore, & ad ſalutē tuam facere plurimũ arbitrabar, ſi feruor ille adoleſcentiæ tuæ aliqua otij interpoſitione cohiberetur: proinde aliquid cōminiſceretur, quo tu Venetijs apud nos per geniales hos dies, quibus vindemia celebratur, aliquā laboribus tuis quietē interponere cogereris, vt aliquando nobiſcũ amœniori cuipiā tete cōcederes hilaritati, paulò pòſt ad lucubrationes tuas alacrior rediturus. Non enim animus ſine fultura corporis ſuſtineri poteſt. Neq; mihi ſatis placet, quòd Platonem illum tuũ aiunt ſpontè atq; ex animi ſententia Academiæ locũ minimè ſalubrem delegiſſe, vbi philoſophantium apud ſe corpora macerarentur, debilioraq; fierent:

A *rent: siue mea hæc semper fuit imbecillitas, & ad hanc usque ætatē natura sponte valetudinaria: siue persuasum habeam incōmoda corporis studiorum profectui plurimum officere. Quantam enim ego hinc iacturam fecerim, sum mihimet ipse conscius. Et quantum cœli huius patrij benignitas mihi contulerit, ipsa iam minus cadauerosa facies, quam attuleram Roma, facilè poterit indicare: è tristi quippe quodam senio in prosperā, nitidam, firmamque virilitatem transmutata. Sanè hinc ad vigiliarum perseuerantiam, & legendi scribendique labores tolerandos longè alacriorem factum me sentio. Tu quod magis probes, quidque tibi magis conferre soleat, ipse videris, dummodo valetudinis atque firmitatis ratio in primis habeatur. Fecit autem ille, vt omnibus in rebus festiuissimus est, quod depoposceram: tu verò respondisti, venturum te libenter, si modò per dies hos, quos in patria consumpturus esses, vellem ego tecum quotidie vel venatione, vel aucupio exerceri. Accepi conditionem, quantum ad aucupia pertinet: ac ne me imparatum deprehenderes, néue vlla nos tempestas, aut casus, ne minus res cum auibus esse posset, interturbaret, auiarium varijs alitum generibus instructum comparaui, idque totum tibi, ludoque tuo destinaui. Tu cùm veneris, quid facturus sis vide, simulac conuiuiū ex eis instruere constitueris, vtrum sim-*
B *plices has carnes, sine vlla peregrinæ iucunditatis aspergine, sine Apiciano vllo artificio sis appositurus: an, quia nonnullæ forsitan fatuæ, & sine succo videbuntur, hîc condimenta illa aromataria Venetijs allata sis adhibiturus, ea verò quàm suauia, quàm odorata, quàm preciosa. Propera igitur, vt quando per Aegyptum aucupia nostra sumus exercituri, apud Cleopatram facias nos cœnitare. Ego enim macellum depeculabor, & patinarum struices apparabo, tu corollaria & secundas mensas addere collatitio illo, vti consueueramus, more non grauaberis.*

DE STRVTHIOCAMELO.

FACILE quidem meminisse potes, optime Thoma, quo die Carolus V. Imp. à Clemente VII. P. M. Bononiæ coronam accepit, sacrificij genus quoddam à Germano milite media platea procuratum: interfuisti enim rei gestæ, cùm bouem mactauerunt, cuius uterum exenteratū, uarijs alituū generibus, aliorumque esculentorū farciminibus compleuere, lætū hilaremque diem ex his omnibus unà tostis celebraturi. Ita nos nunc facturi uidemur, qui
C Struthiocamelum, uisendę magnitudinis alitem, minutioribus plerisque auiculis in eius aluum ingestis confarciuimus. In collatitijs uerò nostris cœnis illis, quas post relictam Romam patriæ redditus, teque sodali iucundissimo reperto proposueramus, singula tantùm singulis ciborū genera per sortem educebantur. Nosti multa eius multiplicitatis esculenta à conuiuis excogitata, ut legi fraus fieret sumptuariæ, quæ inter nos sancita fuerat: res enim uariæ sub uno uel farinaceo integumento, uel omasi cuticula delitescebant, sed non id ganeæ, uerùm hilaritatis causa. Quare cùm hæc fieri soleant in ludum, nos quoque ludum boni ominis causa prosecuti, ingenti illi minores alias aues ingessimus. Maxima ea omnino auium, si modò auis appellanda est, cui plumę tantùm sunt, non tamen uolatus: cui crura pedesque atque ungulæ non forma tantùm, uerumetiā magnitudine propémodum bubuli. Sed hæc alij disputabunt, nos plumatum alatumque animal, in uolucrum ordinem interim admittemus.

IVSTITIA.

HVius sanè pennæ, quoniam præter aliarum auium morem æquales omnes inter se sunt, iustitiam & æqualitatem erga omnes significant, ut apud Ho-

rum habetur. Plurimus uerò earum uſus ad conos bellicos, & galeas adornandas, tam apud ueteres, quàm apud noſtros: cuiuſmodi illæ ſunt quę in eo nūmo habentur cuius inſcriptio, TI. CÆSAR DIVI AVG. F. AVG. P. M. TR. POT. XXIIII. Ibi enim pinnæ huiuſmodi in quodam ſerto ſitæ ſunt ſupra frontem ſigilli, cui ſubiecta eſt inſcriptio, IVSTITIA. Nummū Bononiæ uidi apud Io. Achillinum. Ibidem apud Alexandrum Calcinium ſolum Iuſtitiæ caput in nummo eſt, cum eodem pinnarū æqualiū geſtamine, ijſdem literis, quippe, IVSTITIA. Sedenim ut ad alitem reuertamur, quoniā Struthiocameli ſtolidi adeò ſunt, ut cùm colla fruticibus occultauerint, latêre ſeſe exiſtiment, ſuccurrit Carneadis diſceptatio, qui Iuſtitiā nihil aliud eſſe quàm meram inſaniam profitebatur. D

PINNÆ IN MOENIBVS.

AD eiuſdem ſpeciei ſimilitudinem murorum ſumma fabricari ſolita, cauſam dedere ut pinnę uocarentur, ab ijs, ut Varro ait, quas inſigniti milites habere in galeis ſolent, & in gladiatoribus Samnites. Hinc intelliges de armatura Samnitium, quæ alibi apud Varronem & Plinium legeris. E

ELEMENTORVM concordia.

SAnè ſi quis Ægyptiorū more elementorum concordiam indicare uoluerit, non imperitè picturam eam proponet, quam ipſe rerum opifex per animalia id præ ſe ferentia, conſiderandā propoſuit, lutram ſcilicet, uel eius loco marinū uitulum, Struthiocamelum, & hominem, uno uinculo religatos. Lutra ſiquidē, & uitulus marinus, media ſunt animalia inter terreſtria & aquatica, uinculumq; illud oſtendunt, quo terræ applicitæ ſunt aquæ, ſuisq; coërcentur finibus: quia diuina prouidentia cùm arenam terminū maris poſuiſſet, leges etiam impoſuit aquis, ne fines tranſgrederent̄ ſuos. Struthiocamelus autem ambiguus eſt inter terreſtria & aëria: uerè enim uolucris non eſt, quæ nequaquam à terra, ut uolucris, attolli poteſt. pennæ autem alæq; illi ob id tantùm à natura datæ, ut curſum adiuuent. Crura uerò, uti dictū, bouilla propémodum, ungulasq; biſulcas habet. Deniq; inter elementa omnia, & cœlū ipſum, homo intermedius eſt conſtitutus. Ita per huiuſmodi picturam tota ipſa rerum machina deſcribitur. F

MVLTIVOLVS.

DIuinæ literæ Struthiocamelum pro multiuolo homine, & certi nihil ſibi adſciſcente ponunt, uidelicet qui ſacræ adſcriptus militiæ, profanis tamen negotijs implicetur, ijsq; tantùm tractandis occupetur. Nam quòd alatum eſt, contemplationem refert & excribit: ſed propter uaſti corporis magnitudinem tollere ſe humo nequit, alis tamē, uti dicebamus, ad curſum utitur. Quòd pedes bouillos habet, terræq; ſemper adhæreſcit, quæ terræ ſunt ſignificata ſuſcipit: ita enim uidetur Heſychius interpretari. Quòd uerò ad animalis huius ingreſſum attinet, tametſi uolare nequit, perniciſsimè tamen currit. Struthiocamelos, ait Xenophon, quos apud Euphratem Cyri milites offenderunt, à nemine capi potuiſſe: tam longè enim modò pedum pernicitate, modò alarū quaſi uelificatione procurrebant, ut ſtatim equites deſperata præda inſequi deſiſterent.

A HÆRETICVS.

QVod uerò superius diximus ex Hesychio, Eucherius quoq; per animal huiusmodi hæreticum hominem significari tradit, qui habere quasi uidetur sapientiæ pennas, uolare tamen non potest.

HYPOCRITA.

EVcherius idem ait de hypocritis dictum ab Esaia: Erit cubile draconum, & pascua Struthionũ. Parit siquidem oua Struthio, uerùm, ut alibi diximus, neq; illa incubatu fouet, neq; pullos nutrit. Ita hypocrita, quamuis rectè alios admoneat, & rectè faciendi uiam addoceat, nullos tamen filios per ullum bene actæ uitæ exemplum generat. Hinc Iobes clamat: Struthio in terra relinquit oua sua, & obliuiscitur quòd pes ea sit conculcaturus.

INSIPIENTIA.

AD hæc, uti paulò antè dicebamus, genuina illa animalis stoliditas effecit, ut imago Struthionis caput intra frutices abscondentis, insipientiæ hieroglyphicum haberetur, utpote qui cùm auium sit grandissima, ita ut altitudinem equitis equo insidentis excedat, si tamen colla tantùm frutice occultauerit, latêre se totam existimet, cùm reliqua magna admodum corporis moles in aperto relinquatur. Ita dum in capite secura est, diceret Tertullianus, nuda, qua maior est, tota cum capite capitur. Diodorus tamen id à Struthiocamelo non ex stupore fieri contendit, sed quia sit sibi conscius habere se caput admodum debile, occultare id quamprimùm studeat.

B

DE VESPERTILIONE.

MOnstrosa quoque est Verspertilionis effigies, multaq; in se mystica continet hieroglyphica.

AB EXILI FORTVNA IN ALTVM EVECTVS.

PRæcipuũq; illud apud Ægyptios fuit, ut per animal huiusmodi significarẽt hominem qui debilibus & exiguis uiribus siue nobilitatis, siue fortunę, siue etiã ingenij præditus, ita tamen repentè emerserit, ut non se tantùm humo sustulisse, sed subito uolatu elatus in sublime ferri uideatur: cuiusmodi exemplorum plena Roma semper fuit. Vespertilio siquidem licet pennas non habeat, sola tamen membranula fretus uolat, ita ut difficulter distinguas, sit'ne auis, an mus. Quare apud mythologos argutè uafréque duas eludit mustelas, dum se alteri auem, alteri se murem uenditat, atq; ita capitis periculum euadit.

C

OFFICIA MVTVA.

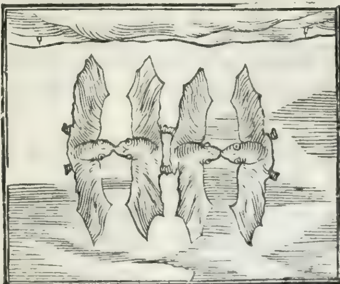

MIrum uerò illud inter hoc tam brutum genus, quòd tanta se humanitate complectuntur, ut nulla cõuenientius specie figuráue officia mutua describas, quàm per Vespertiliones alterum ab altero catenatim dependentes. Habet enim id genus mutuã inter se quandam beneuolentiam, sæpeq; ueluti catena quadam contexta, si qua ulli uis inferatur, mutuò sibi cohærent, imbecillitati suæ opem sibi inuicem afferentes, uisæq; sunt alia ab alia alarũ hamis unius ad alterum porrectis pendentes, longum ueluti funem produxisse.

NVTRICATIONIS FACVLTAS.

D

MVlierem iidem ſacerdotes lactis ubertate fœcundam & bene nutricantem ſignificare ſi uellent, eandem ipſam alitem pingebant, quippe quæ ſola uolucrum & dentes & mamillas humanis ſimiles habet, lacteq; nutrit pullos, uberibus mulierum in modum admotis. Nam Ægyptii ab iis quæ in unoquoq; genere reliquorũ naturam aut mores excederent, ſignificationũ ſuarũ argumenta deſumebant. Quod uerò ad mammas pertinet, Græci hanc alendi felicitatem indicaturi Dianæ ſimulacrũ mammoſum effingebãt, cuiuſmodi illud fuit quod Epheſi tandiu tanto cõcurſu uiſitatum, eamq; Latini ea de cauſa multimammiã appellarũt, cuius exempli multa hodie Romæ uetuſta ſigna cõſpiciuntur. Minimè uerò prętereundũ eſt, hoc loco in impreſsis exemplaribus Hori perperàm legi, γυναῖκα θηλάζουσαν καὶ καλῶς ἀνατρέφουσαν βουλόμενοι ζωγραφῆσαι, τελγόνα ζωγράφουσι, cùm ex manu ſcriptis codicibus antiquis & hiſtoria ipſa legendũ ſit, βουλόμενοι ζωγραφῆσαι, νυκτερίδα πάλιν ἔχουσαν ὀδόντας καὶ μαστοὺς ζωγράφουσι. hoc eſt, uolentes pingere, Veſpertilionem identidem dentibus & mammis præditã pingunt. Inde ſequitur pro redditione cauſæ, αὕτη γὰρ μόνη τῶν ἄλλων πτηνῶν ὀδόντας καὶ μαστοὺς ἔχει, ſiquidem ſola ea ex omni uolucrum genere, & dentes ſimul & mammas habet. Quorſum enim dentes & mammæ ad turturem alitem minimè monſtroſam?

E

LVCIFVGA.

QVòd ſi hominem latebris & occulto ſeceſſu gaudentem, uel qui rei cuiuſpiã metu perculſus in apertũ minimè prodire audeat, ſignificare uellent, formicam & Veſpertilionis alam adpingere conſuerunt. Aiunt ſiquidem eam eſſe inter Veſpertilionem & formicas naturę diſcordiam, ut ſi ala tantùm Veſpertilionis formicarum cauo admota fuerit, nulla earum foras progrediatur.

MORA.

QVin etiam ſunt qui tradant credi ſolitum, formicam eò nunquam exire quò Veſpertilio uel ſemel acceſſerit: atq; ideo formicã ſub Veſpertilionis ala poſitam, & morę & tarditatis aut impedimenti ſignificatũ habere. Tranſit & ad columbas huiuſmodi ſympathia, quia ut Florentinus libro de re ruſtica ait, columbæ ſtationem minimè deſerunt, ſi Veſpertilionis caput ſupra turrim poſueris.

INSCITIA.

COgnitionem alibi per lumen ſignificari diximus, unde etiam dare luci, pro declarare & edocere, ſæpe legimus: contrà uerò inſcitiã per tenebras intelligimus, unde hallucinari pro decipi per ignorantiam. Quoniam uerò Veſpertilionis ea natura eſt ut tenebris gaudeat, neq; lucẽ ferre poſsit, diuinæ literæ dum Veſpertilionem à ſacris ſummouent, ἱερογλυφικῶς eum intelligunt uirum, in quo nullum diſciplinarũ, aut ueræ inſtitutionis lumen effulgeat, explodi debere. Alioqui apud Eucherium Veſpertiliones in diuinis literis idolorũ monſtra ſunt. Propheta: Vt adoretis talpas & Veſpertiliones. Sunt etiã cogitationes immundæ, quas improbi dæmones ingerunt, ut idem ſentit.

F

SECVRITAS.

NEq; deſunt qui ſecuritatem indicaturi, Veſpertilionem inuerſo capite pingant: is enim circumlatus domui uiuus, et ſuper feneſtrã uel in hyperthyro, aut ipſis in ualuis inuerſo capite affixus, maleficiorum amuletũ creditur, Plinio etiã id tradente, quod ad hæc uſq; tempora pleriſq; locis factitari uidemus. Contrà uerò, ſi quis eam amoliri arcereq; ab ędibus uelit ſuis, platani folia ſuſpendat. Africanus enim in his quæ de agricultura conſcripſit, Verſpertilionem eò non

A ingredi tradit, ubi arboris huiusmodi folia suspensa conspexerit. Pro corollario addam, occidi eas hedera suffumigata. Nam eas qui sustulisse se profiteri signo aliquo uelit hieroglyphico, Vespertilionem faciet hederæ folio insidentē. Nam Alcithoë Leucothoëq́ʒ sorores apud Ouidiū, spreuisse Bacchi sacra finguntur, eaq́ʒ de causa in Vespertiliones mutatæ, unde suffitum hederæ ita exhorrent, ut eo etiam necentur.

IMPVRÆ MENTIS HOMO.

HEsychius ait eam hieroglyphicum esse hominis, qui serò & parcè fidei documenta susceperit, inq́ʒ illis mente nō satis firma uersetur, sed in ambiguo omnia reponat, neq́ʒ sciat de terra sua exire, sed in quibus genitus est latebris libentissimè delitescat: Christianus demum sit, sed parum fidelis: serò enim Vespertilio prodit, sub ipsum quippe crepusculum uespertinū, atq́ʒ ubi tribus aut quatuor spatiolis uolatū exercuerit, à noctis tenebris occupatur: neq́ʒ longè fertur, sed supra circūq́ʒ tecta semper uolitat, cùm Abrahamo Dominus peregrinationem indixerit, terra in qua alitus erat, quamq́ʒ inhabitabat, derelicta, pristinam
B scilicet imbecillitatē & crassam originem nobis posthabendā admonens, perinde ac etiā separari nos à parentibus, & sequi Dominū doctrina moneat Euangelica. Vespertilio demū utrū ales an musculus sit, extat in ambiguo, cùm, uti paulò antè diximus, ipsemet in fabulis persuadeat gallo se esse murem, catto uerò alitem. Volat quidem, non tamen pennis, sed membranulis innixus: neq́ʒ pluma, sed pilo, atq́ʒ eo quidem murino, uestitur. Ita homines pleriq́ʒ uolatu qualicunq́ʒ præditi, baptismatis tantùm tinctum assecuti, apud catholicos Christum fatentur Petrum Ecclesiæ specificè præposuisse, apud hæreticos impudenter delirant atq́ʒ præuaricantur: apud Iudæos Christum rident, apud Mahumetanos tam Iudæos quàm Christianos incessunt, impurissimū hominum genus, nō modò Vespertilionibus perquàm simile, sed cui meritò ἀπὸ τοῦ μαραίνεσθαι nomen inditum sit, abominabile id quidem, & omnibus abhorrendum.

DE OTIDE.

Ωτίδας Græci dicunt, quas aues Tardas Hispania, damnatas in cibis, propterea quòd ossibus eius effractis teter odor ex medulla ad tæ-
C dium usq́ʒ extemplò sequitur. Sed enim Xenophon earum carnem ait multò suauissimā. De tarditate idem tradit, & faciles captu asserit, quòd nihilo quàm perdices longius prouolent, celerrimeq́ʒ fatigentur. Ægyptij sacerdotes hanc quoq́ʒ hieroglyphicis adnumerarunt.

IMBECILLVS FORtiori assurgens.

QVippe si hominem imbecillum, qui ferociori potentioriq́ʒ assurgeret, ac in rebus gerendis sententijsq́ʒ dicundis primas illi partes cederet, significare si uellent, aut ita faciendum admonere, Otidem auem, & equum adpingebant: illa siquidem simulac equum aliquem in conspectu habuerit, nihil quicquam contata, illum quadam ueluti uenerationis ostentatione excipit, circumq́ʒ uolitando & subsequendo deducendoq́ʒ, officium facere quodammodo uidetur.

NIL ALTVM SAPIENS.

D

CVm uerò Otis omnino auis sit, animi est identidem signũ: alatus enim animus passim apud Platonem. Sed hæc animũ indicat ignauũ ac stupidum, quippe quæ tarda est, corpulentiaq; adeò grauis, ut uix sese terra attollat: ita terreni etiam affectus, quo quispiam detineatur, indiciũ est, quippe qui nihil sublime sapiat aut meditetur.

CONTVMAX.

AT si quis contumacem aliquem & monitoribus asperum, ab omniq; bono opere alienum, hieroglyphico referre uoluerit, aptè Otidem & canem pinget: nulla enim auis canem exhorrescit præter Otidem, quæ suæ sibi conscia tarditatis, simulac canem conspexerit, aut latrantem audierit, statim arrepta fuga se condit in latebras. Per canem autem suo cõmentario sacerdotem præcipuè significari diximus in templis concionantem, de diuinis, de pietate, reliquisq; bonis moribus disserentem contra impios scilicet & improbos oblatrantẽ. Eum igitur qui subfugitet sacerdotes, ingenio plurimùm contumaci esse consentaneum est. E

DE ALCEDONE.

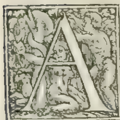

Lcedonem, quòd hactenus uiderim, Ægyptij non posuerunt, ea uerò apud Italos sua habet significata.

TRANQVILLITAS.

QVorum uulgatũ illud est, per Alcedonis nidum rerũ quarumlibet tranquillitatẽ indicari: mare siquidem per dies circiter quatuordecim, quibus auiculæ illæ nidificant in littoribus incubantq;, mira pacari serenitate compertum est. Est uerò nidus ille miro artificio ex pisciculorum ossiculis & spinulis contextus, ad gladij cuiuslibet ictum incolumis, figura cucurbitæ, præter unum perexiguum cauum, qua ingrediendi & exeundi sit parentibus aditus, cæterà conclusus.

IVSTITIVM.

TRansit & ad res ciuiles figuræ huiusmodi significatũ: nam hæ ad maris uarietates accõmodantur, est enim iustitij monumentũ: ideoq; à Plauto dictum, Alcedones esse iuxta forum. Ad suspensas enim fori procellas, fluctuationesq; F & turbines, hoc aptissimè refertur. Nam & Horatius mersari se ait, si quando res agere adlibuerit, ciuilibus undis. Ita dies Alcyoniæ dicuntur, quibus fora conticescunt. Sunt uerò dies Alcyoniæ, ut luculentissimo carmine Simonides tradidit, septem ante brumam, dum scilicet incubat: & septem à bruma, posteaquam pulli exclusi fuerint: quibus quidem diebus ea tranquillitas non semper nostris locis, in Adriatico quippe sinu, contingit, neq; etiam Tyrrhena ora, at in Siculo mari ferè semper. Fit uerò bruma, ut Hesiodi interpretes scripsere, mense Ianuario, quem in honorem Bacchi Lenæum ipsi uocant: & eo mense à Latinis brumalia celebrari dicunt, quòd Bromus Bacchus appelletur. Sedenim Traiani tẽporibus, quod de ætate sua Plinius profitetur, ad VIII. calend. Ianuarias fuit, quo die natus est nostræ salutis assertor. Accidit autem bruma, tresq; cardines reliqui, in octaua singulorũ, Capricorni, Arietis, Cancri, & Libræ, quæ diuturnitate temporis ob minutorũ aliquot neglectã intercalationẽ, minimè nunc respondere cõperias: nam octaua Capricorni, circa uigesimã est nunc Decembris diem. Sedenim hæc perpendere Astronomorum diligentiæ dimittamus.

CON-

A CONSVETVDINIS RARÆ HOMO.

ALcedonem præterea pingebant quotiescunq; uellent hominem rarò prodeuntem, & minimo temporis momento cum hominibus uersatum significare: Alcedonem siquidem uidere est omnium rarissimè: ferè enim circa Vergiliarum occultationem, brumamq; ipsam apparet, & ubi primùm per portũ non plus quàm nauem circumuolauerit, statim abit, ut nusquam præterea conspiciatur: de quo apud Stesichorũ latius. Causam huius nidulationis hybernæ quærit Albertus, eam esse suspicatus, quòd auicula ea rara adeò sit textura, ut æstate propter nimiam corporis ariditatem progenerare nequeat, hyeme uerò obturatis præ frigore poris, humidioreq; effecto corpore, fiat ad conceptum idonea. Non dissimularim hoc loco quod Antigonus ait, Alcedones ubi senescunt, Cerulos uocari. Verùm Aristoteles discernit inter se diuersas, Alcedonẽ, Cerulũ, & Cornicẽ. Sunt qui harum marẽ Cerulum uocent, idq; uerum esse tradunt interpretes Theocriti.

B

DE CVRVCA.

SVnt pleraq; de quibus Ægyptij parum, alij multũ locuti sunt, quæ tamen quoniam Ægyptiacis commentis nõ dissimilia sunt, in Struthiocamelũ hunc infarcienda uidentͬ, atq; in his Curuca & Cuculus.

ALIENI FILII PRO SVIS EDVCATI.

DE quibus uulgatissimum apud omnes scomma, hominem per eam significari, qui filios adulterinos pro suis pascat. Cuculus enim Curucæ absumptis ouis, in eius nido sua potissimũ oua ponit, utpote qui se ignauũ minimeq; idoneum agnoscat, qui possit pullis necessaria comparare. Suæ igitur sibi conscius imbecillitatis, eam init rationem ad prolis suæ tutelam, quippe qui omniũ auicularũ iniurijs sit expositus, uereaturq; ne si nidum struat, minimo inde negotio depellatur, idcirco ad alienas confugere opes pergit. Curuca itaq; oua illa fouet & excludit atq; educat pro suis. Aristoteles, si modò legitimum est id opusculum, De mirabilibus auscultationibus, accidere hoc in Helice tradit: addit & in palumbium aut turturum nidis oua ea deponi.

C

DE CVCVLO.

MINIMA QVAQVE DE RE TIMIDVS.

CVculus quia timiditate maximè omnium auium excedit, adeò ut à minimis quibusq; auiculis conuellatur, easq; præ metu fugitet, cõmenti nonnulli sunt, hominem minima quæq; expauescentem, per alitis huiusmodi picturam significare. Vnde cõuicia illa, siue quempiam adulteræ uxoris maritum dicere uolumus, siue ignauum, siue stupidum, aut nullo animo præditum hominem notare, Cuculum appellamus, ut apud Horatium Sermonibus:

Tum Prænestinus salsò multumq; fluenti
Expressa arbusto regerit conuicia, durus
Vindemator, & inuictus cui sæpe uiator
Cessisset, magna compellens uoce Cucullum.

Solent, inquit Porphyrio, leuia rustici circa uiam arbusta uindemiantes à uiatoribus Cuculi appellari: tum illi prouocati, tantam uerborum amaritudinem

in eos effundunt, ut uiatores illis cedant, cõtenti eos Cuculos iterum atq; iterũ appellasse. Ego cùm Octobri mense Roma Neapolim proficiscerer, in eiusmodi iocos incidi, per cõtinuum diem conuicijs huiusmodi delectatus. Quare cum Acrone dicere possumus, hoc autem ipsa re nouimus, quemadmodum uiatores quos in itinere uindemiatores per agros conspexerint, cõuicijs agitare gaudeãt, illicq; ita respondere, ut Cuculum eum appellent quasi pigrum, ignauum scilicet ac nihili hominem. Sed hoc parum est, & quod à Porphyrione dicitur, subfrigidum: hodie siquidem res agitur calumnijs etiam uehementioribus: uiatores enim eos nunc Pulterones, nunc Cornutos, nũc alijs atq; alijs cõuicijs incessunt: illi cõtrà, siue ciuis, siue magistratus, siue rex ipse occentare cœperit, omne opprobrij genus regerunt, tegendisq; retectis turpissima quæq; minitantur, præsertim si celsissimis, quę frequentes tota regione sunt, arboribus insederint: quamuis id impunè toto agro Campano Neapolitanoq;, tẽpore uindemiæ licet, ne quid Liberi libertati detrahat. Atq; hoc illud est quod Flaccus ait, Durus uindemator & inuictus, cui sæpe uiator cessisset. Quoniam uerò species Cuculi certo anni tempore non multum differt ab accipitre, locus fabulæ datus, quam in Arati uita Plutarchus refert. Ipsa enim inducitur minores auiculas percontari, quare fugerent se conspecta, quæ nullam præ se ferat ferocitatem: quoniam, responderunt, suspicamur te aliquando futurum accipitrem.

D

E

TRANSMVTATVS.

POssumus igitur hominẽ qui uel mores, uel effigiem ita cõmutarit, ut alius penè uideatur, per eandem hanc auem significare. Ea enim figuram immutare creditur, & in aliud transire genus, cùm inter accipitres omnino numeretur, licet unguibus sit haudquaq; aduncis, neq; capite accipitri similis, sed colore tantùm, rostro quoq; magnitudineq; columbino potius quàm accipitrino.

PVLICVM DEFECTVS.

ALij porrò quoniam Ægyptios animaduerterant de pulicũ defectu describendo solicitos fuisse, quippe origanum in eo significato proposuerant, addidere ipsi Cuculum & humanum uestigium, qua specie pulicum exterminationem indicarent. Ferunt enim, quo quis loco primùm audiat alitem illam, si dexter pes circumscribatur, ac uestigium id defodiatur, non gigni pulices ubicunq; puluis eo uestigio compressus, sparsus fuerit. hæc obseruarunt Magi. Pulicum uerò nuncupatione, humiles sordidæq; curæ sunt intelligendæ, quibus implici ti uitam agimus anxiam & inquietam. Multa enim, licet ea pingere aut sculpere insanientis uaniq; sit ingenij, ob exiguitatem, quæ minus repręsentari potest, usu tamen loquendi frequenter usurpantur.

F

IVNO.

PAusanias ubi opera ea recenset quæ Mycenis spectatu digna uiderentur, in sceptro, quod in Iunonis manu erat, Cuculũ insedisse dicit, eaq; de causa signum ita fieri solitũ, quòd Iunonis desiderio Iupiter aliquando in eam auiculam se cõuerterit: tam inania illi de dijs suis cõminiscebantur. Quin etiã locũ Coccygium appellatũ autores celebrãt, in quo Iupiter in Cuculũ sit mutatus. Apud interpretes Theocriti ita legas, Iouẽ Iunonis cõgressum appetijsse, rem tamẽ occultare uoluisse: mutatũ itaq; in Cuculũ, abijsse in montẽ qui tunc Thronax, postea uerò Coccyx appellatus est, eoq; & Iunonẽ concessisse, quæ simulac assedit, Iupiter in eius auis effigie ad eam aduolauit, seq; in eius genua proiecit: repulit hũc Iuno excusso peplo, at ille statim mutata facie acceptus ab ea est. Hinc apud

A Argiuos Iunonis ſimulacrum in throno collocari, in manu uerò ſceptrum poni, ſupra quod Cuculus. O lepidos & otioſos deos, qui puerilibus his nænijs delectarentur: ſed longè magis ineptos, qui talia ſcriptis mandare non erubuerunt.

NVPTIÆ.

CVm uerò uincula iugalia curæ ſint Iunoni, putarim ego boni ominis cauſa Cuculum deæ dedicari ſolitum: boni eſt enim augurij Cuculus, noſtriq; ſolent ex eius cantu ducendæ uxoris tempus percontari. Caro autem eius ſi in cibum autumnali tempore ueniat, cæteros ſapores exuperat.

VERNVM TEMPVS.

ESt & uerni temporis ſignum Cuculus, id quod uel imperitę innotuit plebeculæ. Porrò nuncium eum ueris ponit Heſiodus:

ἦμος κόκκυξ κοκκύζῃ δρυὸς ἐν πετάλοισι.

Ut cantum audieris quem reddit ab ilice coccyx.

Tunc enim exultare hominem dicit, quia uerum eo nuncio ueris aduentũ intelligant. Piſtotherus apud Ariſtophanem, Auibus, ubi Cuculum Ægyptijs im-
B peraſſe dicit, tam eos ait quàm Phœnices ad cantum huius auiculę, tanquam ad imperium, triticum & hordeum demetere ſolitos: tempeſtiuior enim apud eos meſsis, quàm in Græcia & in Italia ſit.

DE CAPRICIPITE.

AGELASTOS.

HOminem qui nulla iucundiore conſuetudine poſſet ad riſum allici, quòd eius expers eſſet, ueluti Socrates fuiſſe fertur, oſtendere ſi uellent, Capricipitem auem pingebant, quam liene omnino carere tradunt: in liene uerò ſedes eſt riſus, ueluti amoris in iecinore, libidinis in lumbis, iracundiæ in felle. Eaq; de cauſa dictum, columbam ſummam ſignificare manſuetudinem, quòd bile careat.

DE VPVPA.

FERACITATIS PRÆCOGNITIO.

VPupam Ægyptij cùm pinxiſſent, præcognitã uindemiæ feracitatẽ, ſiue lætum ac plenum uindemiæ prouentum indicabant, lætitiã ſci-
C licet aliquã affuturã, ut in Vite latius explicatur. Quia ſi ante uindemiæ tempus ualde clangere audita fuerit, nimirũ uini redundantiã prænunciare creditur.

EBRIETATIS REMEDIVM.

HOminem uerò ebrietate laborantẽ, ac ſibi remedium cõminiſcentem, ſignificare cùm uellent, Vpupã & Capillũ Veneris herbam pingebant: Vpupa ſiquidẽ uuis ueſcitur immodicè, ita ut plerũq; inde ebria fiat, ac ſimulac ſe tentari ſenſit, Capillo Veneris decerpto efficacißimè ſibi medicatur. Herbã hanc ἀδίαντον Græci uocant, ἀπὸ τοῦ μὴ διαίνεσθαι, hoc eſt, eo quòd minimè marceſcat, neq; quidem ſi aqua perfundaẽ, immergatúrue, neq; bruma putre fit ut herbæ reliquæ. Summouent autem Vpupam diuinæ literę, quam piorũ menſis inferri nolunt, querulã quippe uolucrem, lugubrem atq; luctuoſam, quæ nihil unquã niſi mœſtum & triſte meditatur. Vnde per alitis huius hieroglyphicũ, hominẽ uitijs deditum intelligũt theologi, propterea quòd nemo magis querulus, magisq; mœſtus aſsiduè eſt, q̃ unuſquiſq; uir improbus atq; flagitioſus: ſolicitat hũc admiſſorum ſcelerũ cõſcientia, uel inquietũ exercet admittendorũ cupiditas & impoten

tia. Nam si tumore superbiæ turgescat, quæ illi unquã hilaritas arridebit? Fastu D
cruciatur assiduè, neq; ullos tantos putat honores, qui quod affectat explere possint. Repulsam passus est, infelicissimũ se mortaliũ putat. Auarus est, si iactura quantulacunq; fiat, uicem deplorat suam: si prædam cui inhiabat elapsam uidet, miserè cruciatur. Quid iracundus? an non statim ut incensus est pœnas uitij dat sui? Vnde Salomon ei luctum mandat, cui iræ, cui rixæ, cui sine causa manus sanguinariæ. Quid inuidus? nónne suimet carnifex indefessus? Quid libidinosus? mentita est amica, æstuat immensum: expleuit cupiditatem suam, languet & erubescit. Quid uorax? distentus est, ægrè habet: famescit, extorquetur. Quid ebriosus? aret guttur, pulmo inflãmatur: potauit, mente capitur, titubat, semianimis deficit: atq; ut semel cum Flacco dicam,

Anne magis Siculi gemuerunt æra iuuenci,

quàm eius animus qui sit improbitati, facinoribusq; addictus flagitiosis? Contrà uerò probus modestusq; uir, ruat cœlum, nulla re commouebitur, gaudebit semper, æquanimis erit semper, gaudentẽ hilaremq; scit à Deo uocari, exultantem sacris admoueri. Repulsam patitur, modestè fert: iactura afficitur, paruo E
cõtentus est: denunciantur inimicitiæ, pacem meditatur: solicitatur à maligno, resistit audacter, lætumq; tunc triumphum agere sibi uidetur, cùm semetipsum edomuerit. Cibum & potum ita moderatè sumit, ut neq; mentem offuscet, neq; debilitet corpus: nullaq; demum animi tranquillitas, nulla lætitia, hilaritas nulla huic comparari potest, quæ in rectè factorũ conscientia requiescit, cùm se piũ cogitat, cùm se uitam puriter egisse reminiscitur.

DE FLORO.

Ongè diuersum ab Otide est ingenium Flori: nam quantum illa uenerationis in equũ ostendit, tantum hæc exercet odij & ignominiæ.

FEROX A MANSVETO superatus.

FEroce hominem ab humiliore mansuetioreq; superatũ, per Florum auiculam, quã ἄνθον Græci uocãt, significabant. Palustris auis ea est, coloris pulchri, oculorum acie non satis ualens, quæ cum equo semper pabuli gratia dimicat: herba enim uterq; pascitur. Illa uocem eius interdum imitatur, insiliensq; aduersus equũ, dorsum occupat, quãq; maximo potest morsu colla armosq; uellicat, hisq; auxilijs freta eum plerunq; fugat. F

DE SALO.

Vandò uerò in has incidimus inimicitias, non dissimiles ab his recensebimus, quæ inter Salum & asinum habentur ingentes.

INIVRIARVM VLTIO.

AEgythum Ægyptij, quem Latini Salum uocãt, asini ulcera rostro excauantem pingunt, si hominem illatas filijs iniurias ulciscentem significare uolunt. Nidulatur hæc plurimùm in spinis, acciditq; ut asinus pruritu ulcerum excitatus, scabendi causa se conferat ad spineta, atq; ita atterat ulcera, nidosq; dissipet: quod quidem illa adeò pauet, ut cùm etiam uocem rudentis

dentis

A dentis audierit, oua abigat per abortum, pulli etiam metu labantur in terram: itaq; Salus ob eam iniuriam in Aſinum inuolat, ulceraq; eius roſtro impetit, affixaq; pertinacius quanto maximo poteſt conatu excauat. Deniq; atrox uſqueadeo odium inter eos eſſe autumant, ut ſi utriuſq; ſanguinem cōmiſcueris, ſponte ſe uterq; ſubducat ac ſeparet, antipathia, ne coëat, pertinaciſsimè repugnante.

NECESSITVDINIS AVERSATOR.

SI uerò Florum unà cum Salo pingerent, hominem qui alterius neceſsitudinē pertinaciter auerſaretur, ſignificabant: quare aues illæ aut auerſæ inuicem, aut capitibus ſaltem obtortis in diuerſa, pingendæ ſunt. Commenti cauſa ea eſt, quòd implacabiles inter utranq; inimicitię intercedunt, neq; ullo pacto fieri poteſt ut harum quoq; ſanguis exhauſtus cōmiſceatur: confuſum enim non aliter alter hinc, alter inde cōtrahitur, quàm oleum ab aqua ſubducitur, uſqueadeo natura ipſa diſsident. Quare tibi tria ſunt obſeruanda eiuſdem generis exempla, quorum natura inter ſe minimè congruat, ſitq; pertinaciſsimæ diſcordiæ, Salus & Florus, Salus & Aſinus, &, de quibus ſuo loco dictum, Cornix atq; Noctua.
B Nanq; ut nihil eſt appetentius, nihil rapacius ſimilium ſui, quàm natura, ita etiā diſsimilium nihil auerſum magis, ac magis abominabile.

DE ARDEA.

EXANGVIS DE NEQVITIA REDDITVS.

Ominem ita libidinis uſu confectum exhauſtumq; ut propémodū exanguis ſit effectus, oſtendere qui uellent, Ardeolā illā pelam pingebant, quæ græcè ἐρωδιὸς dicitur: ea de coitu ita angitur, ut ſanguinē ex oculis emittat, remq; ſummo cum dolore peragat, clamore uaſto atq; admodum inſuaui difficultatem atteſtante. Nomen illi apud Græcos inditum aiunt, ὅτι ἔαρ ἱδροῖ, nam ἔαρ quandoq; ſanguinē ſignificat. In collectaneis Sudæ Grāmatici dictā uolunt παρὰ τὸ ἐν ἕλεσι διατρίβειν, quòd in paludoſis & humidis locis uerſetur, quaſi helodium dicas. Suntqui eas inter grues recenſeant: ſunt qui ſimilem grui dicant: & diuinarum literarum interpretes de aue hac, ubi uulgata Pſalmorum editio habet, Herodij domus dux eſt eorum, uaria tradiderunt.

C TEMPESTAS.

SEd enim D. Auguſtinus, qui herodium fulicam arbitratur, tempeſtatis eam impendentis ſignum autumat. Sedenim apud Maronem Ardea & fulica diuerſæ ſunt uolucres, tametſi utraq; ſit indicium tempeſtatis: ait enim,

Cumq; marinæ In ſicco ludunt fulicæ, notasq; paludes
Deſerit, atq; altam ſupra uolat Ardea nubem.

Sed ſuper hac ſatis eſt à nobis in Ciconiæ commentario diſputatum.

DE CINNAMO.

AROMATARIVS.

Ominem ex aromatum mercimonijs diteſcentem ſignificantes, Cinnamum auem pingunt. Auis ea in Arabia uerſatur, quę ſurculos cinnami cōgerit, ex quibus nidum ſibi cōficiat, quocirca indigenę plumbatis eum ſagittis decutiunt, mercis gratia: neq; aliud mihi ſuper ea compertum eſt.

DE VELIA. D

STVDIOSVS OTII.

Tudiosum otij & cōmodorum hominem indicare qui uolunt, Veliam auem pingunt: ea enim in umbra & aura ęstatem agit, hyemem in apricis: nam & potentes, cùm in eos qui otio literario dediti sunt, cauillantur, genus hominum ignauum appellant, quod, ut apud Iuuenalem est, tecto gaudet & umbra.

DE ASIONE.

IGNOBILITAS.

Gnobilem hominē, atque, uti dici solet, Terrę filium, notare si uellent, Asionem illum pingebāt, qui diuersus à perenni est, corpore pingui & minimè uocali. Nihil enim habetur exploratum de generatione eius, cuiusmodi, qualisque sit: cæterùm Fauonijs tantùm flantibus eum apparere constat, ueluti etiam plerique homines ignobiles, po- E tentiorum tantùm fauore aliquo, tali quippe adspirante Fauonio, nullis alioqui natalibus, nulla probitate, nulla uirtute, nulla muniti disciplina, ad clarissimas interdum dignitates euehuntur, omnibus, unde hi prodierunt, admirantibus. Noctuarum hoc est genus maximum, quibus pluma aurium modò surrigitur, unde & nomen illi: otus enim Græcis est, de qua quidem apud Athenæū plura comperies.

MIMVS.

PEr hanc auem plerique mimum atque parasitum exprimunt: non enim à mimica multum distat ars parasitandi, quam ita describit Horatius:

Alter in obsequium plus æquo pronus, & imi
Derisor lecti, sic nutum diuitis horret,
Sic iterat voces, & verba cadentia tollit,
Ut puerum credas sæuo dictata magistro
Reddere, vel partes mimum tractare secundas.

Est enim hæc auis omnium maximè imitatrix, & ut Plinius ait, parasita, & quodam genere saltatrix. F

CORNVTI.

HÆc in clypeo atque insigni militum Romanorum, qui recentiori tempore, paulò antè quàm declinaret Imperium, sub Magistro peditum merebant, ordinis eius signum fuit qui CORNVTI appellabantur: eratque ales prasini coloris in orbiculo luteo, quem cæruleus ambitus latè ductus circumplectebatur, à quo mox arctior & ipse luteus, & circa marginem extremus ruber.

DE IYNGE.

Ynx inter lingua nobiles enumeratū, pro quo nomine Lyncē compluscul is in locis apud Plinium corruptè scriptū offendes, Indice etiam illo tam copioso, eodem errore perplexè notato, quippe qui uolucre animal quadrupedibus adnumerarint, Lyncē eam, quæ nostra hæc Iynx est, arbitrati. Fringillam hanc uulgò dicunt, ut Gaza putat. Græci plerique Romani sermonis nō uocem, sed significationem secuti, σεισοπυγίδα, Latini à caudæ continuo motu, motacillam dici tradidere: Torquillam alij, à torque quo col

lum

A lum insignita est: alij turbinem, alij aliter nominarunt: sed nos Pliniani codicis macula iam eluta, ad significata nostra reuertamur.

DICACITAS.

PEr eam pictam nõnulli dicacem hominem intelligunt, propter insignem linguæ longitudinem: linguam enim habet serpentibus similem, quam in longum mensura quatuor digitorum exporrigit, rursumq́; cõtrahit intra rostrum non complicatã, sed terreni lumbrici more collectam, & in sese reductam. Communis autem sermo uerbosos garrulosq́; homines ab instrumento ipso linguaces appellare solet. Sed ad linguam id etiam addemus, quòd pedes habet Iynx binis utrinq; digitis insignes: illi tamen hæc de Lynce dicta credidere.

INCANTATIO.

PAssim uerò præcipuum ales hæc fuit incantationũ signum, propterea quòd ei amatoriũ quid natura inesse persuasum est. Quin etiam quæcunq; ad rem amatoriã ueneficia, pharmaca, incantationesq́; comparantur, uno uocabulo Iyngas Græci uocauere. Hinc apud Theocritum intercalare illud, Pharmaceutria:

B ἴυγξ ἕλκε τυ τῆνον ἐμὸν ποτὶ δῶμα τὸν ἄνδρα.

Scribit Pindarus Venerem Iynga cœlitus attulisse, quã Iasoni daret: carmenq́; docuisse, quibus Medeam in amorem alliceret.

VEHEMENS CVPIDITAS.

IDem Pindarus hieroglyphicè locutus ἴυγγι δ' ἕλκομαι ἦτορ dixit, uehementem cupiditatem significare uolens, ut eius interpretes exponũt. Iynx enim, ut interpretantur illi, uis illa dicitur, quæ cogitationem nostram ad cupiditatem & amorem trahit. Tradunt nonnulli Pithûs eam filiã fuisse, propter persuadendi uim: maxima enim persuadendi uis inest amori, nihilq́; tam incredibile dici potest, quod amanti non persuadeas. Vnde rectè Ouidius: Credula res amor est. Addunt, eam amatorijs ueneficijs incitasse Iouem in amorem Iûs. Sed enim Callimachus Echûs filiam dicit, & Iouem (tanta eorum temporum uanitas fuit, ne imperitia dicam) ab ea ueneficijs coactum, ut secum rem haberet: utcunq;, mox ab irata Iunone in eiusmodi auiculam transmutatam, ueneficijsq́; amatorijs construendis damnatam.

C

DE CAPRIMVLGO.

PERNICIOSA CONSVETVDO.

PErniciosæ consuetudinis hominem indicaturus quispiã, Caprimulgum auem pingat: ea enim inter capras familiariter uersatur, appetitq́; earum ubera sugere, quod cùm fecerit, uber extinguitur: capra, ut aiunt, excæcatur.

DE TVRDO.

SVIS ARTIBVS ELVSVS.

HOminem qui technis & cõmentis, consilijs'ue aut artibus proprijs elusus malè perierit, &, uti dicitur, in laqueos quos tetenderat, inciderit, ostendere qui uolunt, Turdum uiscatæ implicitum uirgulæ pingunt: quandoquidem, ut inquit Plautus, ipsa sibi auis mortem cacat: uiscum enim non prouenit, ait Plinius, nisi maturatũ in uentre ac redditum per auium aluum, maximè palumbium & Turdorum. Apud Irenæum legas quid huic rei simile, de ijs qui in eligendo sibi malo sunt procliuiores, & aduersa

mox quæ in ſe ipſi contrahunt, Deo imputant, cùm nihil aliud ſit, indurare cor D Pharaonis, & Excæcare oculos populi, apud Deum, quàm gratiam ſuam quę ſe largè uolentibus infundit, à prauè & iniquè agentibus auertere. Nam ſimulac quis Deū dereliquit, quæ bona ſunt aſpernatus, amiſſa ſpiritus gratia, omnibus inde afficitur incōmodis, uiam rectam non uidet, & contumacem ſe opponit ad admonitiones, nullo pollet animæ ſenſu, ut ſciat reprobare malum, & eligere bonum. Ita dicimus eum à Deo excæcari, & obdurari, quemadmodum Solem occidentem receſſu à nobis noctem facere, cùm alioqui nihil à Deo niſi bonum emanet, quemadmodum à Sole ſemper lumen & calor.

SVRDITAS.

ALioqui Turdus ſurditatis indicium eſt, cùm omniū auium eo plurimùm incōmodo laborare Turdum, manifeſtū habeatur. Accedit huc & prouerbium κίχλης κωφότερος, de loquacibus, qui loquentes alios pati nequeant.

DE ERYTHACO.

SOLITVDINARIVS. E

SOlitudinarium hominem qui ſignificant, Erythacū auem pingunt, quæ quidem ita receſſu ac ſolitudine gaudeat, ut rarò duas uel in eodem ſaltu reperire poſsis. Eam Theodorus modò Syluiā, modò Rubeculam appellat, alterum à ſyluarum deſertis, alterū à ruboris indicio, quod ex græca dictione colligitur.

DE CINCLO.

PAVPERRIMVS.

INueniebam extremæ paupertatis hominem per Cinclum auem pictam ſignificari. Cauſam Ælianus affatim explicauit, qui Cinclum auem eſſe dicit imbecillam, inualidamq́ adeò, ut nidum ſibi ipſa parare nō poſsit, alienisq́ ideo nidis ouifœtare. Eſt & apud Sudam aliqua de Cinclo mentio, cui nomen à caudę motatione ſit σεισοπυγίδι. ea nimirū lynx eſt, de qua nunc agebamus. Hanc ſanè uulgus pleriſq́ locis, græcū uocabulum exprimendo, Codaquaſſulam dicit. Interpretes Theocriti hoc ipſum agnoſcūt, F & κιγκλίζειν lumbos motare dicunt, quod Latini fluctuante lumbo reddidere.

CINGANI.

CVm itaq́ Cinclus inops adeò ſit, neq́ certo uſquā lare utatur, nonnulli errones illos qui nunc totum terrarū orbem mendicabundi cum chiromanticis uxoribus & liberis peragrant, nuſquā certas domos habentes, quos uulgò Cinganos uocamus, Cinclos ab auis huius ſimilitudine appellatos arbitrantur.

ADVENA.

QVanquā in uniuerſum omne genus auium apud aruſpices pro peregrinis, aduenis & conuenis accipitur, ut oſtenti eius declaratione patuit quod Alexandro oblatum eſt, dum condendæ urbis Alexandrinæ in Ægypto modulum ab architectis depoſcebat, forteq́ eueniſſet ut neq́ gypſus, neq́ alba terra uſpiā inueniretur, quo ſitum & magnitudinē cupido Regi deſcriberent, architecti ad farinæ opem ſe contulerunt, eaq́ diſſeminata quaquà urbis mœnia ducenda erant, accidit ut aues ad eam depaſcendam auidius aduolarēt, quo quidem oſtento territus eſt Alexander: ſed aruſpices reſpondere, proſpera urbi ex hoc portendi, quòd

A di, quòd futura esset omnium & nutrix & alumna, soliq; ubertatem esset alienis quoq; gentibus largissimè cõmunicatura.

PIERIVS VALERIANVS AD MAGNIFICVM PETRVM MELINVM RO. SENATVS CANCELLARIVM, DE IIS QVÆ PER APEM, ET ID GENVS CÆTERA SIGNIFICANTVR, EX SACRIS ÆGYPTIORVM LITERIS.

Olatilium significationes, quas in aliquot digessimus cõmentaria, legisse te scribis, Petre Meline Romanorum ingeniorum præsens decus & ornamentũ: in quibus & Apem habere voluisses, quæ, quòd mellifica est, ad domus tuæ gentile nomen cognationem quandam habere videatur. Proinde si quam, vt superiori anno fecisti, ædium tuarum partem picturis ornare pares, habiturum te speras tui generis argumentum, B *quo literatorum oculos possis non inaniter oblectare. Feci non inuitus, quod tibi fore gratum intellexeram. Sed quod à melle te maiorũ tuorũ nuncupatione vocari putas, dixerim ego te id nominis à morum potius tuorũ suauitate comparasse, siue id summa humanitas meretur tua, siue affabilitas iucundissima, cuius lepôre omnes ad te trahis tibiq; deuincis, vt de te verè dici possit, fauum mellis in ore tuo sedem posuisse: siue perelegans ille scribendi tenor tuus, vbi solutã orationem aut carmen facis, amœnissima quadam dulcedine legentem afficiunt, euenit vt vndecunq; merum mel & sis, & habearis. At plenus rimarum sum, neq; me cohibere possum, quin epigramma illud cœnis nostris sodalitiis olim decantatum erumpat. Quid enim prohibet apud ingenium Poëticæ studiosissimum, aliquando poëtam agere?*

Romulei certant lepido certamine vates,
Nominis ecqua viget congrua causa tui.
Nam qui ex te norunt manare poëtica mella,
Mellinum à merito nomen id esse volunt.
Atq; alij malunt correpta parte Melinum
Dicere, Pegaseum quòd melos ore canis.
Sis quodcunq; velis, nullo discrimine amandus,
C *Seu mihi Mellinus, siue Melinus eris:*
Omnia congruerint, tanta dulcedine carmen
Pangis, & oranti spargis ab ore melos.

Id quod eò tibi gloriosius accidit, quòd horũ infelicitas temporũ pauca admodũ nunc ostendunt ingenia, quæ bonarum artium amore, eruditionisue felicitate capiantur: eoq; alieniores pleriq; à doctrinæ studijs euadunt, quo sunt magis nataliũ splendore aliquo illustrati. Tu verò cùm ex ea sis domo ortus, in qua summi pleriq; viri gentiles tui, & veteri & recenti etiam memoria ad patriæ ornamentum geniti, insignia rerum à se gestarũ monumenta reliquerunt, Cardinalia decora, primos in Vrbe honores, titulosq;, foris arma pro salute patriæ victricia, diuitias honestissimis artibus comparatas, nihil rerũ harum amplitudine contentus, à teipso splendorem excitare quæsiuisti, vt clarissima ea familia dignus euaderes, patreq; in primis tuo senatore semper optimo, apud quem tanta educatus es sanctitate. Accessere mox bonæ artes, & egregiæ disciplinæ, latinæq; & græcæ literæ, quas eo conatu successuq; assecutus es, vt paucissimi omnino sint inter Romanã hanc nobilitatem, qui parem tecum gradum hodie conferre possint. Sed quoniam non de literis tantùm, sed de totius vitæ tuæ integritate, atq; animi magnitudine, si quis de te lo-

qui cœperit, sermo faciendus esset, parentumq́; tuorum benignitas omnis explicanda, qui me omnibus humanitatis officijs prosecuti, quam in filios exercere par est, beneuolentiam, charitatem, & studiũ in me omne præstiterunt, his in cõmodius tempus dilatis, quod nunc agendum instat, Apem ipsam, quam tibi meritò deberi iudicauimus, exhibendam curauimus. Ecce verò tibi eam, in cuius comitatũ, ne Fucus etiam, helluo ille satis impudens, & molestissimi Culex & Vespa sese intruderent, repellere nunquã potui: ac ne vllus & molestiæ, & importunitati finis esset, Musca etiã, Cicada & Araneus se his admiscuere. Tu quidem strenuè nimirũ & ex prudentia tua feceris, si, ne ab eorũ aliquo lædare, caueris. Verùm agè quid Apes sibi velint videamus. D

POPVLVS REGI SVO OBSEQVENS.

OPVLVM Ægyptij sacerdotes obsequentissimũ Regi suo significare si uellent, Apem faciebãt illam utiq; breuem, uariam, & in rotunditatẽ compactilem, quę sola ex animalibus Regem more hominum habet, quem uniuersum Apum agmen consectatur, æquè atq; homines Regi obtemperantes. Rex uerò uel aculeo caret, uel ad offensionem minimè exerit: quæ quidem præcipua est in Rege uirtus, qui in obeundis uitæ officijs, nõ magis iustitiæ aculeum, quàm dulcem mellis clementiam ostentare debeat. Ac de populo quidem agnoscit hoc idem Plotinus libro De suo cuiusq; genio, qui ciuilem hominẽ, popularibus utiq; studijs deditũ, sed qui perfectam uirtutem consequi minimè potuerit, ab obitu in Apem regenerari fabulatur: qui uerò ciuilem uirtutem ad amussim assecutus fuerit, eundem iterum hominem fieri contendit, & ad eadem munera rediturum. E

REX.

MEritò itaq; Regem, qui populos unanimi beneuolentia sibi deuinxerit, ostendere qui uellent, examen Apum proponere consuerũt: siquidem is foras non procedit, nisi migraturo examine: cumq; procedit, totum examen circa eum conglobatur, cingit, protegit, cerni non patitur reliquo tempore. Cùm populus in labore est, ipse, inquit Plinius, opera intus circuit similis exhortanti, solus immunis: circa eum satellites quidam lictoresq; assidua custodientes autoritate. Cùm processere, se quæq; proximã illi cupit esse, & in officio conspici gaudet. Vbicunq; consedit, ibi cunctarũ castra sunt. Missam facio miram earum circa Regem obedientiã, ut fessum humeris subleuant, ualidius fatigatum ex toto portãt, multaq; huiusmodi, in quibus enarrandis tanta utitur suauitate Plinius, ut eas ipsas Apes in eius ore mellificare dicas, unde lepor ille tam dulcis eloquentiæ demanarit. Adamantius ait, Apes hæc nullo animi conceptu facere, ut pleriq; cõtendunt, sed naturæ ipsius diuinæ beneficio, quæ uel bruta eousq; prouexerit, ut plerisq; in rebus ratione præditos imitentur. Nos uerò uult admonitos, ut ubi Apum mores cognouerimus, ducibus parẽre non recusemus, negotiaq; ad Reipublicæ ciuitatumq; salutem opportuna alacri animo suscipiamus. Non enim amat id genus hominum Adamantius, qui sub pietatis specie suam obtegunt ignauiam, suoq; tantùm otio & cõmodis consulentes, negotia subfugitant, & ueluti genus humanum oderint, humanas etiam consuetudines auersantur. Adeò uerò est Apes, ut Musonius obseruat, conuersationis & uitæ socię amatrix, ut si sola relinquatur, desiderio tabescat & moriatur: quod ad popularis hominis naturam & similitudinem referri potest. Atq; huc spectat Plutarchi illud su- F

lud su-

A illud ſuper exilio dictum, nos quaſi formicæ, uel Apes, ſi ex una uel cauerna uel alueario exciderimus, hoſpites externiq; eſſe uidemur. Hoc ipſum examinis ſignificatum in aruſpicina etiam reperitur, cuiuſmodi ſignũ Dionyſio, paulò antè quàm regnare cœpit oblatum eſt, qui cùm equũ è uoraginibus, in quas demerſus erat, nulla prorſus cõtentione extrahere potuiſſet, diſceſſerat, ut Philiſtus ait, ægrè ferens: cùm autem aliquantulũ progreſſus eſſet, ſubitò exaudiuit hinnitũ, ad quem conuerſus equum alacrem lætus aſpexit, cuius in iuba examen Apum conſederat, imperij quod occupauit indiciũ. Nam equum ſubiugationi frænoq; aptum eſſe ſuo diximus cõmentario.

REGNVM.

AC ne ab Sicilia tam ſubitò diſcedamus, Hieroni quoq; iam iuſſu patris expoſito, propterea quòd ex ancilla natus eſſet, ne nobilitati paternæ dedecori foret, tamen ita humanę opis indigenti Apes in os mella cõgeſſere: quo oſtento pater ab aruſpicibus admo-
B nitus, filium recolligendũ duxit, moribus & diſciplinis ijs erudiendum curauit, per quas poſtmodum ad præmonſtratam Regni maieſtatem facilè peruenit. Ita uerò nomini regio fauorabiles ſunt Apes, ut in cauſa fuerint, ne Oneſili Regis Cyprij caput, quod in ludibrium Amathuſij ſupra portam urbis ſuſpenderant, inſepultum diutius maneret: in id enim iam exanimatũ, examen Apum mella contulerunt, fauisq; referſerunt. Hinc loci incolę oraculi ſuper hoc requiſiti reſponſo moniti, caput honorificè ſepelierunt, Oneſiloq; quotannis, ut Heroi, ſacra inſtituerunt.

GRATA ELOQVENTIA.

ADdunt nonnulli, ſuauem eloquentiam per hieroglyphicũ Apis ſignificari. Quanquam Diogenes ſuæ morem geſturus mordacitati, orationem blandam, utpote ad fallendum uel ad gratiam paratam, mellitũ laqueum uocitabat. Irridebat is Platonem perlibenter, cui paruulo in cunis dormienti Apes in labellis conſediſſent: ex quo reſponſum eſt, ſingulari illum ſuauitate orationis futu-
C rum. Ita præuiſa eloquentia eſt in infante per Apem. Et huiuſmodi tale D. Ambroſio è noſtris contigiſſe, memoriæ proditum eſt. Idem & Pindaro poëtæ accidiſſe Pauſanias tradit, cùm is puer adhuc Thebis digreſſus æſtiuo tempore Theſpias proficiſceretur, calore exuperante aliquantulũ à uia declinauit, & ſub umbra nonnihil acquieuit, cui in ſomnum ſoluto Apes in os mel congeſſere. Et ita demum quemcunq; ueteres ab eloquentiæ ſuauitate cõmendarent, eum ab Apibus nutritũ dictitabant. Sic & Theocritus Comatam beatiſsimũ ait, cui huiuſmodi nutricatio contigiſſet. Apud Heſiodum, Theogonia, Muſæ amicorũ linguis rorem inſtillant. In caſtigatis enim exemplaribus, nõ ἀοιδὴν, ſed ἐέρσην legit:

Τῷ μὲν ὡδὶ γλώσσῃ γλυκερὴν χέουσιν ἐέρσην.

ubi interpretes ἐέρσην, δρόσους interpretantur, ac perinde mel intelligi debere, inde uerò eloquentiæ ſuauitatem. Sanè Pindarus amabile mel Iſthmijs poſuit, ἐν δ' ἐρατεινῷ μέλιτι, pro felici ſucceſſu, quem Iupiter propinat: ubi commentatores gaudium intelligi uolunt, quod ex commendatione & laudibus percipitur, ſi præſertim illæ ab eloquenti & erudito uiro optimè prædicentur; qua quidem uoce, teſte Themiſtocle, nulla ſuauior exaudiri poteſt.

POETICÆ AMOENITAS. D

OMnium autem consensu receptum est, per Apis hieroglyphicũ poëticam intelligere amœnitatem, ut apud Horatiũ: Fidis enim manare poëtica mella. & ut ait doctissimus undecunq; Varro, Apes causa Musarum esse dicuntur uolucres: quòd si quando displicatæ sunt, cymbalis & plausibus & numeris reducuntur in unum locum. Pindarus hymnorũ suauitatem & elegantiã, per mel candido lacte cõmixtum intelligendum dedit, ubi Nemeis dicit: ἐγὼ τόδε τοι πέμπω μεμιγμένον μέλι λευκῷ σὺν γάλακτι. Lac ponit Pindarus, quod à natura est, ac perinde genium & uenam indicat. Mel uerò, propterea quòd magno Apum labore conficitur, artem & diligentiam significat. Hinc clamat Horatius:

Vos ô Quintilius sanguis carmen reprendite, quod non
Multa dies & multa litura coërcuit, & quod
Perfectum decies non castigauit ad vnguem.

Et ipse de se, quantum pertinet ad laborem & diligentiam, quam scribundis uersibus adhiberet, ait:

Ego Apis Matinæ more modoq;. E

Non enim temerè usqueadeo assurgit Pindaro tam honorificè, cuius hymnum agnoscat & uena diuite copiosum, & magno studio & arte simul elaboratum. Quin & suam fert super hoc loco sententiam:

Natura fieret laudabile carmen an arte,
Quæsitum est. Ego quid studium, sine diuite vena,
Nec rude quid possit video ingenium, alterius sic
Altera poscit opem res, & coniurat amicè.

FVTVRI SECVLI BEATITVDO.

QVæsierit hîc sanè aliquis, cur polliceatur Dominus ducturum se populum suum in terram lacte ac melle fluentem: passim enim hieroglyphicũ aliquid sapit diuinarum literarũ sermo. Igitur Theologi nostri, referente Hesychio, hoc ad futuri seculi delicias beatitudinemq; transferũt, quòd ex cibis, quibus hîc utimur, nihil his suauius neq; dulcius inuenitur: tum quia sine labore comparantur, & nulla indigẽt præparatione. Nam bona illa absq; ulla solicitudine, sine dolore, studio nullo, apparatu nullo, conditurae nullius egentia, tanquam effuso copiæ cornu suggeruntur. F

DVLCIVM APPETITVS.

APes autem quia dulcia tantùm gustant, si pascentes pingantur, hominẽ hieroglyphicè significãt qui dulcibus tantùm rebus delectetur, dulciaq; omni cura studioq; perquirat. Horatius cùm dulcedinem & suauitatem, quodq; maximè placeret, exprimere uellet, Si iuuat, & melli est, inquit. Plutarchus libello De coniugalibus præceptis: Mulier, ait, quæ uiri primo congressu territa coniugalem inde copulam subfugitat, similis est ijs qui Apicularum aculeis patienter se offerunt, mella ipsa reformidant. Ad eandem respiciens iucunditatem Catullus, suum illum Passerem, Lesbiæ suæ delicias, cùm maximè lepidum indicare uelit, mellitũ fuisse dicit. Deniq; Virgilianus Damœtas cùm Pollionis amicis optat mella fluere, nihil aliud sibi uult, nisi ut copiosissima rerum omniũ, quæ suauissimę iudicentur, ubertate ditescãt. Egregiè uerò Pindaricũ est, mel pro suaui, tranquillo, & maximè expetendo amabiliq; bono ponere: quare de Olympijs uictoribus ait, ὁ νικῶν δὲ λοιπὸν ἀμφὶ βίοτον ἔχει μελιτόεσσαν εὐδίαν. quod exponunt interpretes, uictores uitæ reliquũ agere in terra melliflua, hoc est, tranquilla deinceps suauiq;

perfrui

A perfrui quiete. Idem cùm κόρον ἔχει καὶ μέλι dixit, mel etiam ſatietatem habet, nihil aliud uoluit exprimere, niſi ſupremam quandam ſuauitatem atq; dulcedinem ineſſe melli, quæ tametſi ſupremè delectabilis eſt, ſatietatem tamen afferat: quã ſententiam παραδοξικῶς protulit. Paulò ſecius Horatius ſenſum eundem attigit, ubi dixit, Dulcia ſe in bilem uertunt: quod tamen ex phyſica diſciplina eſt ab eo ſumptum: aiunt enim medici, cibaria dulcia confeſtim in bilem abire.

DIVTVRNÆ VALETVDINIS PROSPERITAS.

INuenio uitæ proſperitatẽ ac inoffenſam ualetudinem in longa æui ſpatia productam, per hieroglyphicũ Apum in fœcundo oleæ ramo conſidentiũ ſignificari: id quod mihi Democriti reſponſum in memoriã adducit, qui olim interrogatus, qua ratione quis longiorẽ uitam aſſequi poſſet: Interiora, reſpondit, melle irriganda, exteriora uerò oleo perungenda: quod hieroglyphicè acceptum oſtendit, animũ quantacunq; fieri poteſt ſuauitate permulcendũ, hilaritatẽq; undecunq; captandam, omni prorſus amaritudine atq; acerbitate procul ablegata, neq; quicquã, quod exulceret, intromittendũ: corpus uerò exercitio conſolidandum, quod quidem in otio torpeſcere neceſſe ſit. Nam ut cõmentario ſuo dictũ,
B oleum inter alia ſignificata, exercitiũ quoq; denotat. Sedenim Ariſtoxenus Pythagoricos plurimũ melle uſos tradit. Neq; tantũ calidi panis ſuffitu Democritus uitã dies aliquot in amicorũ obſequiũ produxiſſe fertur, uerũ & uapore mellis naribus admoto. Omnino aũt ferunt, quibus mellis uſus frequentior fuerit, uitã diutius producere. Contrà uerò qui cibis acidis delectenť, breuioris eſſe uitę. Sanè Cyrnios populos, qui ſcilicet Corſicã inſulã incolebãt, longæuos uixiſſe tradit Athenęus, quòd aſsiduè mellis uterenť cibo. Nam & Diophanes, qui de re ruſtica libros conſcripſit, longæuos euadere dicit qui mellis eſitatione delectati fuerint. Præſtat uerò in ſenecta ipſa plurimùm pane & melle paſci: neq; enim ſolùm, ut is aſſerit, uiuacitatẽ adiuuat, ſed & ſenſus omnes ſanos & integros cuſtodit. Quãuis, quod ad Athenæũ ſpectat, noſtri mel Corſicũ dicãt habere aliquid in ſe, quod amaritudinem ſapiat: unde dixerit Ouidius de nefaſta & exitiali cera:

Ite hinc difficiles funebria ligna tabellæ,
Tuq; negaturis cera referta notis,
Quam puto de longæ collectam flore cicutæ,
C *Melle ſub infami Corſica miſit Apis.* Et,
Sic tua Cyrneas fugiant examina taxos, Maro prius dixerat.

Inſanioſum mel apud Macronas memorat Xenophon, quod qui copioſius ediſſent, & uomere & excernere cogebantur, neq; quidem omnino ſtare poterãt.

MERETRIX.

SEd quoniã trahente rerum fluxu impegimus in mellis uitia, minimè diſsimulandum quòd quadrageſimis Hebræorũ caſtris Hieronymus putat Ionathã cõtra deteſtationẽ patris guſtaſſe mel intellectu myſtico, quod ſcilicet deſtillat à labĳs mulieris meretricis, & ſorte deprehenſum, uix populi precib. liberatũ. Porrò mel nõ offerť in ſacrificĳs Dei: & cęra quę dulcia cõtinet, nõ lucebat in tabernaculo, ſed oleũ puriſsimũ, quod de oliuarũ exprimiť amaritudine. Quòd uerò ſit uериſimilis Hieronymi cõiectura ſuper Ionatha, Ariſtoteles tum milites pleroſq; oẽs mulieroſos eſſe, tum ſcriptores rerũ, qui recenſent Hebręorũ mores, gentẽ eam eſſe ponũt ſalaciſsimã. Sed Ionathã pro innocentia ſua dicentẽ mihi uideor audire: Cur igiť ego conqueſtus palàm ſum, ſatis imprudenter feciſſe patrẽ meũ, qui populũ tam longæ addixerit eſuritioni, ut uel modico cibo, quẽ ſors obtuliſ-

ſet,ſuorum uires uetuerit inſtaurari? Quorſum ulla hîc impudicitia? Nam quo- D
modo ego, qui à ſole exoriente hoſtes uno tantū comitatus famulo, cū per inac-
ceſſas crepidines ad eos irrepſiſſem,quotquot obuiā habui aggreſſus cęcîdi,&in
fugā uerti,&mox accitis meis,ad ueſperā uſq; perſeuerantiſsima occidione perſe
cutus ſum, quo pacto delicijs & genio uacare potuiſſem,qui pro ſummo Dei no
ſtri honore,populiq; totius incolumitate, ad extremā uſq; delaſſationē cōfectus
eram? quare illa obſecro adulterina,cōficta,ſubdititia, nequaq̃ à tam probo,tam
pio,tam acri ueritatis propugnaculo, tam immeritò de me unquā cogitata credi
deritis.

EXOTICÆ DISCIPLINÆ.

VT uerò nos mellis damna proſequamur,id etiā addemus,quòd Hieroſoly-
mitanus Heſychius nō Poëticā tantùm, uerùm omnē Gentiū doctrinā per
mellis Apúmue hieroglyphicum ſignificari tradit, quòd in ſuauitate uerborum
& eloquij dulcedine tota conſiſtit,rerū autē inanis eſt. Eoq; trahunt Solomonis
illud ex Prouerbijs: Nō reſpicies ad mulierē meretricē, fauus enim deſtillans la-
bia meretricis,& nitidius oleo guttur eius, nouiſsima autē illius amara quaſi ab
ſinthiū. Quo minus miremur,ſi,qui longo pòſt tempore ſucceſsit,Plato quoq; E
Muſas ſui temporis meretriculas appellauit. Præceptū uerò,uti paulò antè dice
bamus,diuinis literis,ne quicq̃ mellis in ſacrificiū Domino adoleatur, ſed in mu
nus primitiæ eius offerri poſsint. Præcipit enim ex parte,illius ſapientiæ primi-
tias offerri,nō autē plenius ea uti,quippe ut fides noſtra nō in ſapientia hominū
tur conſiſtere uidea,ſed in uirtute Dei,ut Paulus in priore ad Corinth. epiſt. Ea
uerò de cauſa mel, ut ait Eucherius,in ſacrificijs offerri prohibebatur,quia reſo-
luti blandimentis deliciarum,aut dulcedine uoluptatum,non poſſunt myſterio
rum Dei eſſe participes. Hinc paſcha Domini comedi cum amaritudine iube-
tur,quia ſit ſemper auſtera diſtrictio ueritatis.

DE VITÆ DVLCEDINE AMARITIES.

ATtingemus ea quoq;, quæ cōplexu rerū poſsint in orationē abſolutā coa-
leſcere: ut ſi quis amaritudinē aliquā,aut infortuniū,quod anteactę uitę ſua
uiſsimū otiū & tranquillitatē exaſperet,per huius generis hieroglyphica explica
re uoluerit,nō alia congruentius pictura ſignóue utetur, q̃ figurato mellis fauo,
de ſummo cuius abſinthiū pullulet,herba nimirū amariſsima: quod quidē Lu-
cretianū illud ſapere uidet, quod in noſtrę uitæ conditione frequenter occurrit: F

Medio de fonte lepòrum Surgit amari aliquid,quod in ipſis faucibus angat.

POPVLARIS FVGA.

COmmenti ſunt nonnulli popularē fugam per examen Apum & ſubiectū fu
mum indicare: quandoquidem Apes nulla re magis conſternantur, in fu-
gamq; uertunt, quàm fumo ſuppoſito. Atq; hac ſimilitudine utitur Apollonius Argonau
tis, in deſcribenda Bebryciorum fuga, ſimul- atq; interemptum Amycum conſpexere.

OBORTVS IN MOESTITIA lepos.

SEd longè ſuauius illud eſt, quod per Apes ex cadaueroſi leonis ore prodeuntes innui
tur. Pingi poteſt hoc,ubi quis aut à detracto- ribus malè habitus,inſigniorē fuerit exiſtima
tionem aſſecutus,aut inimicorū contumelijs affectus clarior euaſerit, aut ex illatis iniurijs
creuerit. Mor dacißimus eſt enim leo,uiolen-
tus

A tus, & ferox. Apes uerò in eius faucibus mellificantes, prospera & suauia quæ subsequuntur indicant. Verùm historia uetus ansam huic hieroglyphico subministrauit: quippe Samson Dauidanus tribulis cùm in ferocissimi leonis occursum illapsus esset, ultro belluam adortus eam strangulauit, peremptamq; ex publica uia in syluam proximā pertraxit, eamq; ibi in abscondito reliquit. Paucis uerò pòst diebus proiectæ belluæ cadauer inuisurus eò rediјt, ubi mira res oculis obiecta est: nam frequens Apum examen in tabidis eius faucibus fauos fabricare occœperant. Vnde illi postea quæstionis argumentum fuit, quā Palæstinæ iuuentuti dissoluendam proposuit. Quî fieri posset, ut truculenta immanisq; res, eademq; uoracissima, suauissimū ex ore cibum erogaret. Cuius quidē quæstionis historiā solius uxoris silentio crediderat, eius fidem & taciturnitatē exploraturus. Hinc illa mox medio cōuiuio, ob rem ab uxore proditā, exclamatio Samsonis plena acerbitatis exaudita, Nihil esse fœmina fallacius.

PROPHETARVM ORACVLA.

MInimè uerò prætereunda sunt etiam alia, quæ sacris nostrorum literis traB duntur: Quàm dulcia faucibus nostris eloquia tua super mel & fauum ori meo. Et alibi: Iudicia Dei dulciora super mel & fauū. Omnis enim prophetia suaues cœlestis doctrinę fauos, & dulcia diuini eloquiј mella componit. Et Debbora libro Iudicū prophetię particeps facta, Apis interpretatur, ut ait Adamantius. Et omnes deniq; Prophetæ sub Apis nomine cōprehenduntur, eorūq; faui ea sunt oracula quæ literis mandauere. Atq; hoc est bonū illud mel, quod comesse iubemur. Quicūq; enim oracula ea diuina meditatione cōplectit̃, scriptis uatū nostrorū sermonibus alitur & recreat̃, is mandatū illud diuinū exequitur, quo pręceptū est, Comede mel fili: bonūq; id esse re ipsa protinus experit̃. Quod autē de Assertore nostro prędictū est, mel comedet: mel hîc Adamantius nostra de uirtute colloquia significare profitetur. Quotiescunq; enim de abstinendo à uoluptatibus, de domitanda nequitia, de iustitia, de prudentia ex animo disserimus, sermonis istiusmodi suauitatē libentissimè pascit̃ Deus, hosq; liquores assiduè sitibundus inquirit: cui si nequitię, si pusillanimitatis, si scelerū & stultitię amarulenta pocula propinauerimus, gustū ut offensus refugit, & ut fel odiosum auersatur.

CONCORDIA.

C ET quia moris erat infantes à lauacro susceptos lactis & mellis gustu primùm imbuere, nōnulli hoc ad cōcordię significationē factū autumant, Tertulliano ita dicente: Inde suscepti lactis & mellis concordiā pręgustamus. D. etiā Hieronymus aduersus Luciferarios de hac ipsa re in hunc modū: Nam & multa alia quæ per traditionem in Ecclesiјs obseruantur, autoritatē sibi scriptæ legis usurparunt, ut in lauacro ter caput mergitare, deinde egressos lactis & mellis prægustare concordiā. Id tametsi faciunt iam adulti, quandā tamē infantiæ significationem præ se ferunt. Fuit uerò aliquibus mos, ut loco mellis, uinū cum lacte propinaretur. Nam apud Occidentis populos diu obseruatū est, ut tinctis sacro lauacro ad eiusmodi innocentiæ, quæ præcipua est in parua ea ætatula, similitudinem quandam, uinum & lac tribueretur. Eoq; Tertullianus Esaiæ dictum trahit: Venite, emite absq; argento, & absq; commutatione, uinum & lac.

CASTITAS.

INcorruptā ad hæc uirginitatem, & castum animi propositū, per Apem significari id argumento est, quòd ipsæ homines à coitu olidos acriter oderunt, & ut Plutarchus Coniugalibus præceptis ait, Apes eos malè accipiunt, qui recen-

tes à muliebri copula ſuperueniant: ſed mulieres quæ Veneri operam dederint, D
acrius inuadunt, quiq́ue uel uinum potum, uel unguenta oleat. Nam & Maro eas ignorare uenerem his uerſibus atteſtatur:

Illum adeò placuiſſe Apibus mirabere morem,
Quòd nec concubitu indulgent, nec corpora ſegnes
In venerem ſoluunt, aut fœtus nixibus edunt,
Verùm ipſæ folijs natos, & ſuauibus herbis
Ore legũt. Hinc Pythijs ait Pindarus, σὲ δ' ἐν τούτῳ λόγῳ χρησμὸς ὄρθωσε μελίσσας. quo loco interpres ſubijcit: Propriè quidẽ Apes ſacras Cereris miniſtras appellauit, impropriè uerò omnes alias, propter animalis puritatem. Nam & alibi ſacris eam Apibus delectari dicit. Alij Nymphas ſacrificiorũ pręſides appellari tradiderũt. In diuinis quoq́ue literis Apem uirginitatis imaginẽ eſſe dicit Eucherius, nulla tamen cauſa reddita, quia ſcilicet eam ſatis ex Marone cognitã arbitrarer.

ADVLATOR.

VErùm aliud ex Ape hieroglyphicum idem ponit Eucherius, nempe ſimulacrum eam eſſe adulatoris, utpote quæ mel in ore habeat, in occulto caudæ E
ſpiculum: atq́ue ita homines qui lingua blandiuntur, latenter uerò feriunt, ſignificare: loquendo enim mellis dulcedinẽ proponũt, re uerò ipſa uulnus inferunt.

VLTIO.

NEq́ue defuerunt ueteres Theologi, qui Apem ultionis & iracundiæ ſignũ in diuinis literis eſſe dicerent, citatis ex Propheta locis: Et Apis quæ eſt in Aſſur. Et: Circundederunt me ſicut Apes.

ARTIFICIVM.

NAm illud quod Solomon ait, Vade ad Apem, & diſce ab ea quàm laborioſa ſit operatrix, unicuiq́ue manifeſtum eſt artificij ſedulitatisq́ue illam eſſe hieroglyphicum, Virgilio pręſertim naturã eius tam luculenter explicante, ut uerſus eos & decies & centies memoria repetiſſe neminem unum pœnitere poſsit:

Nanq́ue aliæ victu inuigilant, & fœdere pacto
Exercentur agris: pars intra ſepta domorum
Narciſsi lachrymam, & lentum de cortice gluten
Prima fauis ponunt fundamina, deinde tenaces
Suſpendunt ceras: aliæ ſpem gentis adultos F
Educunt fœtus, aliæ puriſsima mella
Stipant, & liquido diſtendunt nectare cellas.
Sunt quibus ad portas cecidit cuſtodia ſorti,
Inq́ue vicem ſpeculantur aquas & nubila cœli,
Aut onera accipiunt venientum, aut agmine facto,
Ignauum fucos pecus à præſepibus arcent.
Feruet opus, redolentq́ue thymo fragrantia mella.

Democritus tamen dicacitate (ut idem identidem repetã) libertateq́ue illa fretus ſua, diligentiam hanc & aſsiduam in re facienda curã improbaturus, parcos aiebat Apibus eſſe ſimiles, quæ uti ſemper uicturæ laborarent. In quam ſententiã Virgilianum illud potius detorquerem:

Sic vos non vobis mellificatis Apes.

SOLSTITIVM.

ESt & ſolſtitij æſtiui hieroglyphicum Apes, quòd ſuo ad labores egreſſu, ut apud

A apud Aristotelem habetur, solstitiũ id denunciat, eo quippe tempore, quasi ferias quasdam celebrent, quiescentes. Sed iam tempus est, ut & nos quoq; tandem aliquando quiescamus ab intenta adeò Apum harũ inquisitione, si modò unũ, quod haudquaquã prætereundũ est, subiunxerimus, quod ab Mnasea Patarço de Apibus scriptũ tradunt: eas humanũ genus ab esu carniũ ad arborũ fructus & hortensia olim auocasse, condimento scilicet subministrato, per quod uniuscuiusq; cibi, subacidi etiam & amari, sapor commendaretur: cuius etiam inuentionis huiusmodi recitat historiã. Peloponnesi, ait ille, Melissa quædã cùm fauum Apum inuenisset, prima omnium gustauit, mox & aqua dilutum bibit, remq; aliĳs indicauit, animaliaq; ipsa de se Melissas appellari, & ab hominibus summa cura & diligentia curari obseruariq; mandauit.

DE CVLICE.

DE suauitate dulcedineq; hactenus locuti, melissę temperamentũ secuti, quod ipsa non insulse, oppositis iuxta se simulq; positis, excogitauit, de acore iam dicere aggrediemur, cuius hieroglyphicũ est culex.
B

ACORIS AVIDVS.

EA uerò de causa cœptũ est proposito Culice hominẽ acidis illectũ indicare, quòd Culices obseruassent nõ admodum cupidè appetere dulcia, sed acida quamauidissimè. Leuia hæc fortè uideanť, si quis simpliciter acceperit. Sedenim ueluti per mel omnẽ rerũ iucunditatẽ intelligebamus, ita per acorẽ quicquid est amœnitati contrariũ, nobis fuerit proponendũ. Esse enim homines qui iucunditatem omnẽ auersentur, uerissimũ est: & ne longius exempla quæramus, erat mihi nepos natura adeò tristi, ut si quem hilarius ridentem audiuisset, ultro stomacharetur & excandesceret, in reliquis uitę muneribus quantiuis precĳ, & bonus & prudens. Erat & alter ita risui hilaritatiq; deditus, ut ad obnunciatas quorumcunq; hominum calamitates risu difflueret: quin etiã ad patris & matris incõmoda uel ærumnas, etiam suas, effusissimè cachinnaretur. Præterea qui principum uitas scribunt, hæc etiam quamuis humilia consectantur: ut, indifferentem in uictu Iulium Cęsarem, & qui condîtum oleum pro uiridi appositum minimè fuerit aspernatus: aut Octauianum Augustũ minimi fuisse cibi, atq; ferè
C uulgaris, secundario pane, pisciculis minutis, caseo bubulo manu presso delectatum, atq; alios huiusmodi aliĳs. Quod uerò ad rem, quæ præ manibus est, pertinet, Tacitum Augustum Vopiscus tradit amariores cibos appetiuisse: quare minimè mirum si Virgiliani carminis dulcedine, & Ciceronianæ orationis suauitate, ad insectationem usq; offensus est.

ANIMI AFFLICTIO.

SEdenim cadit & in sacra nonnulla ciborũ amaritudo, ubi iubet Deus azymis uesci amarulentis, in quæ scilicet πικρία sit immixta: quippe animam affligendam, nullamq; illi corporis dulcedinẽ per certos dies indulgendã. Festum enim illud nihil remissum, nihil uoluptuosum, nihil luxuriosum, nihil lautum sibi deposcit, sed sola animi afflictatione, & amaritudine, atq; humilitate celebrať. Huiusmodi est propitiationis dies: cùm enim afflicta fuerit anima, & humiliata in conspectu Domini, tunc ei condonat errata repropitiatus Deus.

DIALECTICA.

ESt genus Culicum minutũ admodum in uolatiliũ insectorum genere, quod animal in aëre suspensum, oculi uisum inter uolitandum fallit, nisi aciem in-

tenderis ualidissimã: corpus tamen cùm insederit, acutissimo maximeq; tenui stimulo terebrat: ita quẽ uolitantẽ cernere nequiueras, læsus stimulantẽ sentias. Puto eum esse, quem Eucherius in Culicũ genere aculeis permolestum ait in diuinis literis, cyniphem appellatũ: cuiusmodi atrocitatis illud est, quam Serapiacam uulgò Romæ uocant. Per hoc animal Ægyptiorum plagis adnumeratum, dialecticam artem intelligi putat Adamantius, quę minutis & subtilibus uerborum stimulis animos terebrat, & tanta calliditate circumuenit, ut deceptus nec uideat, nec intelligat unde decipiatur. Ab hoc autem pungendi munere Hieronymus quoq; doctrinæ Aristotelicæ spineta attribuit, contra Heluidium. D

DE COSSIS.

AGMEN.

INgruentem quidem Culicum multitudinem Ægyptij significare si uellent, Cossos uermiculos si non pingebant, certè loquendo nominabãt. Hieroglyphicè enim modò loquimur, modò scribimus. Idq; ea de causa, quòd ex huiusmodi uermiculis Culices generantur. Sed E ex Culicũ multitudine infestũ aliquod agmen intelligebant. Vti enim Culices quaqua feruntur sunt incolis omnibus molestissimi, ita exercitus quantumlibet amicus quaqua iter fecerit, & molestus & damnosus est. Quod si ullo unquã tempore experimento compertũ fuit, infelicissima hac ætate nostra per tot continuos annos magna cum totius Italiæ clade perspeximus. Longè enim grauiora damna nunc ab armatis amicis inferuntur, quàm olim ab hostibus, qui ui rerum potiti essent: cuius mali causa est militum improbitas, summam disciplinæ militaris gloriam in sola rapacitate reponentium.

DE FVCO.

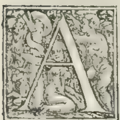

ADiungendus fuerat api Fucus, utpote qui non digrediatur ab aluearijs, quibus semper insidiatur: sed quoniã dulcedinis antitheton ad culicem traxit, nunc ad Fucum conuertemur.

ALIENI LABORIS FRVCTVS.

HOminem ex alienis laboribus utilitatem, delicias, gloriam sibi comparantẽ F significare si uellent, Fucũ pingebant. Sunt hi grandissimi inter Apes. Sedenim Fucos furesq; apud nostros cõfundi uideo. Plinius Fures inter illas grandissimos esse dicit. Aristoteles fures maiores quidẽ Apibus, sed minores Fucis agnoscit. Vtcũq;, mellificandi nullam Fucus habet curam, sed otiosus intus desidet, uel cùm exit effert sese fusim in sublime, gyrosq; uolitat cum eiusdem generis animalibus, qui exercitũ quasi faciunt: quod ubi satis iam fecerint, quasi se uelut in campo exercuerint, redeunt domum, & epulis perfruuntur labore partis alieno. Contra illos Apes acerrimè dimicant, & ut Virgilius ait,

Ignauum fucos genus à præsepibus arcent.

DE VESPA.

APud Horum legas Vespam ex corrupto crocodili sanguine, uel ex eius cadauere procreari. Nostri ex equino eam cadauere nasci uolũt.

PERNICIES SVMMOTA.

VTcunq;, Vespa cùm apud Ægyptios corruptũ ostenderet crocodi-

A codilum, eadem ratione perniciem ſummotam extinctamq́ſ ſignificabat, quandò, uti ſuo cõmentario dictum eſt ex Diodoro, crocodilus & mala & ærumnoſa mortalibus illata commonſtrat.

PVGNACITAS.

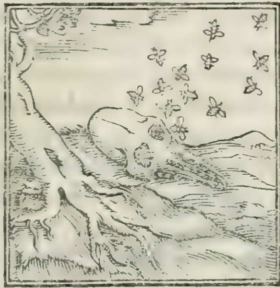

CÆterùm philoſophi uetuſtiores pugnacitatem per hanc innuere uidebantur. Nam & equus, ex cuius corrupto ſanguine Veſpa oritur, belli eſt indicium, ut ſuo cõmentario probatũ. Et quod ad hanc facit pugnacitatem, Demoſthenes, ut apud Stobæũ περὶ διογένους διατριβῶν, Antiſthenẽ ait aliquando à Diogene correptum, ut qui exili admodũ uoce homines caſtigaret, reſpondiſſe: Veſpas itidem ſonum haud magnum alis excitare, aculeum tamen acerrimũ habere. Quare apud Æneam philoſophũ Platonicum, Euxitheus dum Theophraſti dicta diluit, Si quę ille opinabatur uera eſſent, Veſpæ, inquit, item Hector colligabitur: ambo enim caput uaria galea redimiti ſunt, ac perinde pugnaciſsimi. De galea ad id alludit quòd Homerus Hectora ſubinde κορυθαίολος uocat. Et mulierum chorus apud Ariſtophanem, Lyſiſtrate, quieturũ ſe dicit, niſi acceſſerit aliquis, qui tanquam Veſparum examen fodicare ſe, uel irritare aggrediatur. Atq́ hæc omnia noſtra ſunt. Sapientiæ enim XII. habemus: Miſiſti anteceſſores exercitus tui Veſpas, ut illos paulatim exterminarẽt. Importunũ fortè cuipiã uideatur, ſi κατὰ παρέργως remediũ ſubiecero contra hanc Veſparũ pugnacitatem: ſedenim quod utile uel cõmodum pleriſq́ futurum eſt, nunquã ego iudicauerim importunũ. Bellicoſo mollis opponitur. Malua oleris genus, à mollitie, ut pleriq́ tradũt, dicta, Veſpis aduerſatur, pręcipuè ſylueſtris: cuius ſucco, ut Demageron & Pexamus ſcribunt, qui ſeſe illeuerit, à Veſpis non impetitur, neq́ pungitur. Quin etiã ſi quis punctus iam fuerit, eius herbæ ſucco, aut cõtuſis & impoſitis folijs ſanatur: apertiſsimo nobis documento, ut cùm res nobis cum furioſo fuerit, lenitatem amplectamur, quoq́ acerbioribus ille uerbis excanduerit, nos mitioribus reſponſis ignẽ extinguere procuremus, illius dicti memores, μέγιστον ἐστὶν ὀργῆς φάρμακον λόγος.

IMPERFECTI MORES CIVILES.

C PLato, Phædone, eos qui popularem ciuilemq́ uirtutem, quam temperantiã aut iuſtitiam nuncupant, exercuiſſent, non eam quidem ex doctrina philoſophorum, atq́ ex eorũ ſententia deſcriptam, ſed ex conſuetudine quadam exercitationeq́ ad aliorum exemplum acquiſitam, poſt obitum in Veſparũ, apúmue, aut formicarum genus migrare contendit: his enim omnino aliquid natura dedit, quod ciuilis gubernationis ſimilitudinem quandam præ ſe ferat: nam & ipſæ collegia celebrant, tribusq́ & centurias diſtinguunt, habitationesq́ ſibi conſtruunt magnificentiſsimas, in quibus cellæ fauorum in morem ſexangulæ omnes. Sed Apum texta metarũ quaſdam propémodum formas imitantur. Veſparum, caſtra potius ſunt, & Mauſolea, orbiculari ambitu, tabulatis ſuper altera alteris aggeſtis. Huiuſmodi fabrica mirificè conſtructa, cùm Belluni eſſem, ad me allata eſt ex cuiuſdam ſyluæ ſolitudine. Septem ſunt concamerationũ orbes, alter ſuper alterũ duorum digitorũ interuallo impoſiti, pilarum columellarumq́ interſtitio diſtincti, ut unicuiq́ cõmodum ſit ſpatium ad eundum & redeundum ad domos ſuas. Diameter orbium ad quintum uſq́ duodecim circiter digitorũ: à quinto reliqui faſtigiatim coarctantur, ut ultimus ad quinos ſenos'ue

digitos porrigatur. Maior orbis, primum quidem tabulatum, antiquæ arboris D
ramo appensus erat, crusta supernè ad omnes uentorum & pluuiarum iniurias contemnendas solidata munitaque. Infrà hexagonales cellæ confertissimæ: ita reliqua tabulata eadem crusta cellisque eisdem fabrefacta, suisque columellis singula sustentata. E superioribus uerò stationibus bestiolę omnes abuolauerant: medias concamerationes innumerabilis multitudo compleuerat, folliculo quodam tenuissimo, pro tegumento uniuscuiusque loculi superinducto, quorũ aliquot cùm sustulissem, animaduerti Vespas capitibus in imum adactis, domos eas omnes compleuisse. Quæ uerò in inferioribus erant tabulatis, tanquã embrya uidebantur uermiculorũ instar imperfecta: ipsa quoque eo tegumento, tanquam hybernæ cochleæ, sed admodũ tenui præmunita, in benigniorem uerni temporis horam asseruabantur: quæ tamen omnes, siquidem grauis hyems fuit, ibidem extinctę sunt, neque tamen computruit quicquam, & tot iam annos eadem forma statuque spectantur. Expectabam quidem ueris temperiem, ut quid acturæ essent exploratum haberem, sed nihil ulterius processit. Fabrica apud me remansit, non sine magna omnium, qui eam conspiciunt, admiratione, tantùm artis & ingenij, tan- E
tumque in construendo ædificio tam operoso, perseuerantiæ bestiolis his inesse obstupescentiũ. Sed quoniam in aculeata hæc incidimus, libet obiter Plinij locum perpendere, ubi lib. XI. cap. octauo supra uigesimũ: Aculeus, inquit, in ore ut asilo, siue tabanum dici placet. Vereor ne illud, SIVE TABANVM DICI PLACET, adulterinum sit & subdititium, ut pleraque adhuc alia apud autorem eundem addita, quę nisi peritorum hominũ diligentia uetentur, indiligentiæ illi nomen inurant. Asilus enim diuersus à tabano est, græcè οἶστρος, uel Marone interprete, *Cui nomen Asilo Romanum est, œstrum Graij dixere vocantes.*
Tabanus uerò musca est lenta, cineritia, quæ Græcè μύωψ dicitur. Rarus prætereà est asilus, tabanus numerosissimus. Asilũ, inquit Aristoteles, latiusculis quibusdam bestiolis, quæ in fluuijs supernatant, enasci: quamobrem magna asilorũ copia circa aquas, ubi id genus bestiolarũ est: tabanos uerò ex ligno. Item Sostratus de animalibus quarto, œstrum è fluuiali materia nasci tradit, μύωπα uerò ex lignis. Idem Aristoteles alibi sanguinea dicit animalia tabanos & asilos, & passim demum de singulis separatim meminit.

PERTVRBATOR. F

PEruulgatum uerò illud est, ut per hieroglyphicũ asili significetur is qui aliorum otia perturbat, quietisque rebus tumultũ aut molestiam affert: est enim is, ut Maro cecinit,

Asper, acerba sonans, quo tota exterrita syluis
Diffugiunt armenta, furit mugitibus æther
Concussus, syluæque & sicci ripa Tanagri.
Hoc quondam monstro horribiles exercuit iras
Inachiæ Iuno pestem meditata iuuencæ.

Maronianus autem uersus de asilo Romana uoce dicto nimirum, ostendit uerba illa apud Tranquillũ ab Othone Galbæ manibus deturbato, identidem obmurmurata in damno esse, si ut uulgata habent exemplaria legamus, τί γάρ μοι καὶ μακροῖς ἀσίλοις. quare castior omnino lectio substituenda. Nam illud quoque quod magna eruditione uiri cõmenti sunt de longis tibijs, adhuc non liquet.

DE

A

DE MVSCA.

INstat demum, nobisq́; negotiũ facessit importunissima bestiola, quæ licet ab omnibus solita sit abigi, pertinacia tamen sua peruicit, ut de se multi multa scribere cogerentur: nos ea tantùm quæ ad hieroglyphica faciunt, memorabimus.

IMPORTVNITAS AC IMPVDENTIA.

IMportunitatem sanè atq; impudentiam Ægyptij sacerdotes notare si uellent, Muscam haud indecenter faciebant: eam enim ut sæpius & assiduè expellas, & à te summouere cõtendas, tanta tamen impudentia prædita est, ut identidem redire, & infestare te minimè uereatur, nullam tuorũ cõmodorum rationem habeat, siue loquare, siue dormias, siue bibas, siue cibum capias, siue legas, scribas, parata semper adstat, ut in faciem insiliat tuam, infesta, importuna, incõmoda, nulli rei nisi fastidio de se concitando idonea. Hinc apud Ciceronem secundo de Oratore, ridiculè dictũ de molestissimo iuuene, Abige Muscas puer. Hinc Platonicus uir Æneas summæ philosophus integritatis, dum Euxitheum introdu
B cit Theophrasti cõmenta deludentẽ, qui dictitabat animas relicto humano corpore id genus bruta sectari, eisq́; inhærere, quorum opera uisæ fuerint imitari, ut Hyperbolũ quendam impudentię notaret, inquit: Musca item Hyperbolum trahet, quippe par fuit utriusq́; impudentia.

PERTINACIA.

EA tamen improbitas pertinacissima, qua nunquã rebus quietem esse sinit, tanti fuit, ut inter prælia deorum, grauissimasq́;, res poëtarũ principem Homerum illexerit ad eius pertinaciæ perseuerantiã memoriæ demandandam, hieroglyphicumq́; proponendũ, quo ferox hostis insultat hosti, neq; moram neq; requiem dat ullam, donec uulnus inflixerit, & audaciæ confidentissimæ munus executus fuerit. Ita enim apud eum legitur:

Καὶ οἱ μυίης θάρσος ἐνὶ στήθεσιν ἐνῆκεν,
Ἥτε καὶ ἐργομένη μάλα περ χροὸς ἀνδρομέοιο ἰσχανάᾳ δακέειν.

Vnde etiam Hebræis Beelzebub dæmonis nomen, quem aliorũ longè principem prædicant, cuius Musca est hieroglyphicum, quod D. Hieronymus agnoscit: nunquam enim cessat ille humanũ genus modis omnibus infestare, & mo-
C dò hos, modò illos ad perniciem laqueos tendere, ac omnes, quibus nos perdat, uias intentare. Obseruauerat etiam Eucherius, Muscam in diuinis literis modò pro cacodæmone, modò pro impuro atq; malefico homine, modò pro idololatriæ spurcitia poni, eo Solomonis citato loco: Muscæ morituræ exterminant olei suauitatem: hoc est, adeò malignum est Muscarum genus, ac perinde Beelzebub, ut uel si moriendũ sit, dum aliqua noceat, quippe uel bonos alicuius mores corrumpat, uel uirtutẽ aliquã infringat, se quoq; simul perdi pro nihilo habeat.

RES GESTA COMINVS.

MVsca etiam aliquando in Laconũ clypeis insigne fuit, quam cùm quidam non omnino uera maiorem in parma figurasset, obijcienti quòd latitandi causa id fecisset, Imò, respondit, signum est, me tam proximè ad hostes accedere, ut Musca ab eis internosci possit.

INDOCILITAS.

QVinetiã indocilitatis hieroglyphicũ est Musca: nullum siquidem omnium animantium minus docile existimatur, neq; minoris intellectus. In qua sen-

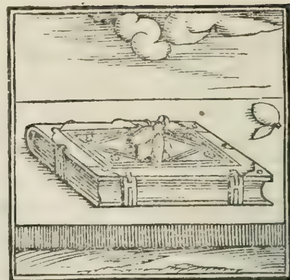

tentia eſt Plutarchus Sympoſiacôn octaua decade, D
duo tantũ domeſtica animalia eſſe dicens, quæ nun
quam humano conuictu manſueſcant, neq; tactum
admittant, neq; conſuetudinẽ, neq; ullius rei aut di-
ſciplinæ cõmunionem, quippe hirundinem & Mu-
ſcam, quam ſemper & indocilem, & feram perma-
nere, uti omnibus patet, aſſeuerat. Videre etiam eſt
in hominibus, eos egregiè temerarios & impuden-
tes eſſe, omniaq; audere, qui nulla elegãtiori doctri
na præditi ſunt: contrà alios quo peritiores fuerint,
eo modeſtiores uerecundioresq; eſſe. Hinc apud Horatium hominem notari ui
deas, qui cùm Athenis per annos aliquot libris inſenuiſſet, Romam reuerſus ſta
tua taciturnior ingrederetur, quippe id cõtra uulgus ſentiens: nam ſenſus ille ex
imperiti uulgi opinione deſumptus, cùm nimirũ intelligat Horatius, probum
doctumq; uirum, eſſe malle eruditũ, quàm uideri, popularemq; aurã illam pro-
tinus aſpernari. Deniq; uerum illud eſt quod Plinius Nepos ait Epiſtolis, recta E
ingenia debilitari uerecundia, peruerſa confirmari audacia. atq; ita quo quis im-
peritior, eo impudentior atq; iactantior euadit, quod græco etiã axiomate confir
matur, ἀμαθία μὲν θάρσος, λογισμὸς δ' ὄκνον φέρει. Imperitia quidem audaciã, eruditum
uerò rerum examen timiditatem affert. Meritò itaq; uiro forti odioſa Muſca, &
ſapienti temeritas. Ideoq; Hercules eas ſuo de ſacello abegiſſe dicitur, Myodem
quem uocabant earum deum imprecatus. In Olympiæ ſacro fortium carmine,
tauro, deo eidem, ut aiunt immolato, nubes earum toto eo agro abire cogeba-
tur. Hunc ſuperius Beelzebuben diximus ex Hieronymo.

CYNICI.

IN ſacris noſtrorum literis habetur Cynomyiæ mentio nõ cõtemnenda, quip-
pe inter Ægypti flagella enumerata. Muſcam eam caninã pleriq; dicunt, adie-
cta ſcilicet ad importunitatem canis etiam impudentia. Cynicorũ ſectam anima
li huic perſimilem dicit Adamantius, qui ad reliquas improbitatis ſuę deceptio-
nes, uoluptatem etiam & libidinem inter bona ſumma cõmemorabant. Nam
quòd moleſti eſſent contra ciuiles omnes mores, omnia deridendo, mu torũ eſt
teſtimonio manifeſtũ. quòd uerò & impudentes, uel unius Diogenis improbũ F
facinus indicat, qui uel medio in foro ſpectante populo, hominem, ut ipſe iacta-
bat, plantare non erubeſcebat. Ita pleriq; hodie, dum leuia quædam publicè re-
prehendunt, grauiſsima quæq; ipſi ſibi permittunt. Apud Eucheriũ locus ani-
maduertendus eſt de Cynomyia, quæ nõ Muſca canina, ut quidam putant, Pſal
mo ſit accipienda, ſed Muſca potius omnimoda. quod ſi admittatur, non per y
græcam literam ſcribi debet prima ſyllaba, ſed per œ diphthongũ: atq; ita dicen
dum eſſet pro Cœnomyia, Muſcarum genus omne.

DE EPHEMERO.

APud Cimmeriũ Boſphorũ Hypani fluuio ueluti folliculos acinis ma
iores ferente, gignitur Ephemerus, animal quadrupes uolatile, quod
nos Diarium appellare poſſumus.

VNIVS DIEI VITA.

PEr hieroglyphicum eius infantem aliquem, qui non ultra unius diei ſpatium
uitam produxerit, nonnulli ſignificandum cenſent. Id enim animalis genus
ut eru-

A ut eruperit è folliculo, in pomeridianũ usq; diei tempus uiuit, & uolat, mox descendente sole macrescit & languet, deinde occidente moritur, uita nõ ultra diẽ unum prorogata. Eiusdẽ imbecillitatis est papilio, in grandissimæ muscę speciẽ, colore albido, qui ex folliculo bombycis intra suam araneam conditi trãsformatiq; erumpit, candidoq; exceptus uelo, oua haud ita multò pòst papauerũ seminibus paulò maiora, edit plura numero, mox intra paucissimarũ horarum spatium ab ouis editis emoritur: ex quo formari posset hieroglyphicũ, quod indicaret, re bene gesta uitam exhalatam, ut Epaminondam Thebanũ, & Leonidam Spartanum fecisse legimus. Ac ne quis cõmentitium ac fabulosum censeat quod super Ephemero autores tradunt, ut bombycem prætereamus, quem tota iam Italia domi unusquisq; contueri potest, in Britanniis fluuius est, uel, ut nõnulli tradunt, euripus potius, qui totam fermè insulam diuidit: utrinq; in ripæ marginibus arbores sunt, quæ folliculos ad oui anserini magnitudinem ferunt: hi certo anni tempore in subiectam aquam decidentes, simulac molliti fuerint, aperiuntur, decq; singulis singulę exclusę aues abuolant, pipionibus paulò minores,
B candore insigni, alisq; adeò plumatis, ut altè statim auferantur, neq; quô migrẽt ulli adhuc compertum aiunt.

DE CICADA.

VT uerò bestiolis his finẽ imponamus admonet Cicada, quę continuati soni raucitate molesta, nos omnino uidetur edocere, ut eius exemplo, tædio esse caueamus, tam multa congerentes. Eius igitur hieroglyphica prosecuti, aues iam & uolatilia reliqua ualere iubebimus.

INITIATVS SACRIS.

AEgyptii sacerdotes hominem sacris initiatũ, & mysticæ disciplinę peritiam assecutũ, per Cicadam significabant, in eam scilicet admirationem adducti, quòd animal tam exiguum, nullo oris cõmodo, non faucibus, non lingua præditum, tam argutè caneret tamen, tamq; altum insonaret. Esse huius instar doctrinam mysticam, & suas præsertim literas, quæ nullo syllabarum complexu, nulla partium orationis textura constructæ, sed sola animalis cuiuspiã, uel alterius rei repræsentatione, absolutæ significationis orationem facere uideantur, quæ sese
C longè diuerso ab aliis literis modo legendam exhibeat. Putabant uerò Ægyptii Cicadam, ut apud Horum legere est, per aculeum emodulari, quòd motu suo stridorem cieret ueluti plectrũ quo citharæ pulsantur: ore quippe caret Cicada, eademq; cæca est, prolixum tamen quiddam, compactum, indiuisumq; gerit, simile ei quod linguæ speciem refert in iis, quibus aculeus in ore est, eoq; ipso rorem haurit, quod unum illi & peculiare est alimentum. Vnde apud Maronem:

Dum cytiso pascentur apes, dum rore cicadæ.

Cæterùm de sono diuersa est aliorum sententia, quippe qui attritus sit interioris spiritus. Quin etiam experimento compertum est, Cicadam non canere per oris aculeum, sed colliso, attrito, agitatoq; frequenter cauo utero, quod pueri digitorum stimulatione non semel explorauimus.

DICACITATIS CASTIGATIO.

CVm uerò sonus ipsius animalis argutus quidam stridor potius sit, quàm cantus ullus, & strepitu aures offendat, natum inde prouerbiũ, Cicadæ uterum ne scabito, quotiens reprimenda est cuiuspiam dicacitas aut petulantia, ut si pergat dicere quod uult, scurrilicq; aut maledico morsu impatientiorẽ aliquem

tetigerit, ipſe poſtea repercuſſus, quæ nollet audiens erubeſcat. Et quod in hanc D ſententiam ait Heſiodus:

Εἰ δ᾽ κακὸν τ᾽ εἴποις τάχα καὐτὸς μεῖζον ἀκούσαις.

Et huiuſmodi apud Sophoclem, Euripidem & Plutarchũ plura. Proclus Diadochus putat Cicadæ cantum ex alarum, qualeſcunq; ſunt, attritu prouenire: ait enim, ὁ τέττιξ ᾄδει ὑπὸ ταῖς πτέρυξι τρίβων ἑαυτὸν, καὶ ἦχον ἐκπέμπων. Cicada canit alarum freta miniſterio, ſemetipſam applodens, & ſtrepitum ita ciens. Quod & Heſiodus agnoſcit, πυκνὸν ὑπὸ πτερύγων.

VANA GARRVLITAS.

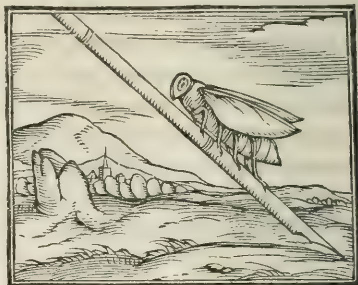

CVr autem nonnulli uanã & inanem garrulitatem per Cicadam ſignificari dixerint, ex Ariſtotele, quem non intellexerunt, deſumptum crediderim, qui Platonis ideas à materia diſſeparatas, prioribus analyticis τερετίσματα eſſe dixerit, quippe ut nonnulli aiunt interpretes, nihil niſi inanem cantilenę cuiuſdam garrulitatem præ ſe ferentes. Quem Cicadarum cantum ut importunũ & impudentem, ita Demetrius philoſophus notat, cùm à Domitiano pulſus Italia cum Apollonio quereretur: Cicadis, inquit, impunè licet obſtrepere, nobis ne quidem mutire fas eſt. Apud Ariſtophanem, νεφέλαις, quæ iuſtus ſermo cõmendauerat, iniuſtus ait Cicadarũ plena eſſe. Sed enim quantũ ad Ariſtotelis τερετίσματα pertinet, piè magis fecerimus, ſi dixerimus diſcipulum longè honeſtius, quàm alij putent, de præceptore ſuo loqui, ſanctiusq; ſentire ſuper ideis, quàm interpretes, noſtri præſertim temporis, opinentur: quippe cùm Ariſtoteles de ijs tractaret quæ facerent ad demonſtrationẽ per ea quæ ipſe conſtituit artis elementa, nõ obijciendas huc ait ideas Platonis, quia τερετίσματα ſunt, hoc eſt, myſticum quiddam ſapiunt, atq; ideo nihil ad demonſtrationem qua de nos hîc agimus, conferũt: ingenij illud, atq; animi ſupra ſenſum elati negotiũ eſt: hoc quod præ manibus eſt nobis, uni applicitum eſt ſenſui. Vocabulum enim τερετίσματα, inter alia ſignificata myſteriũ etiam ſignificat: & ſuperius Cicadam myſtici hominis hieroglyphicum Ægyptijs eſſe cõmonſtrauimus. Sanè uerò Propertius in garrulitatis ſignificatũ acanthidem lenam uocat, à ſermonis tædio & loquacitate, auriumq; offenſione: nam acanthias Cicadæ epitheton eſt, quin & Cicadæ ſpecies Heſychio. Aiunt porrò, ex eo animaliũ genere fœminas ſemper taciturnas eſſe, quod nonnulli ad frigiditatem referunt, qua ſint egregiè præditæ.

NOBILITAS GENERIS.

ILlud minimè prætereundum, Cicadam apud Athenienſes generis nobilitatem ſignificaſſe, quod apud Thucydidem in liminari pagina comperies, qui τεττιγοφόρους, hoc eſt, Cicadigeros eos appellat, quòd apud Athenienſes inſtitutum erat, Cicadas ex auro capitis ornamento geſtare, quæ indigenas & ingenuos ab aduenis & ſeruis diſtinguerent. Cauſam nonnulli cõminiſcuntur, quòd Cicadę maximè omniũ animalium indigenæ uideantur: in ea ſiquidem regione qua genitę, uiuunt moriunturq;, cùm reliqua ferè omnia animalia aliquò migrent, neq; ſedem ullam firmam habere perſeuerẽt. In unaquaq; uerò ciuitate & municipio eos nobiliores dicimus, quorũ maiores pluribus antè annis in patria ſua claruerint: obiectatumq; ideo Ciceroni totiens in opprobrium, quòd uir nouus eſſet,

quia

A quia plurimùm odiosa solet esse nouorum hominum ambitio, cùm Rempub. in quam recens adsciti fuerint, administrare contendunt.

MVSICA.

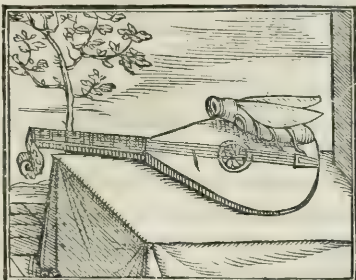

QVamuis autem alij aliter Cicadarum cantum acceperint, plures illi fuere qui Musicen hinc intelligi censuerint: ideoq; Cicada in citharœdi statua citharæ insidens, hieroglyphicũ dedicabatur: quem morem Strabo latius interpretatur: quanquã nusquã desunt Græcorũ fabulæ, Eunomi citharœdi statuã celebrantium cum cithara, cui Cicada insideret, propterea quòd is cum Aristone Rhegino, Pithijs, musico certamine destitutus est, chorda una fracta: uerùm aiunt Cicadam adfuisse superuolantem, quæ suppleuerit uocis illius uicem. Et apud Theocritum pastor, qui Thyrsin commendare uult à car-
B minis suauitate, melius eum canere quàm Cicadas, rustica & pastorali simplicitate dixit. Deq; hac Plotinus mihi uidetur intellexisse potissimum, cùm homines musicis modulis affectos ac delinitos, in animalia musica renasci differit. Quin & fabella recitatur à Platone, fuisse olim quosdam musicos homines qui cantu adeò allicerentur, ut præ modulatione cibumq; potumq; negligerent, eoq; demum macilentię redactos, ut in Cicadas abierint, qui famẽ adhuc nullo alio cibo quàm cantu leuent. Videre uerò est homines eos qui sermocinationibus & loquacitati prolixius æquo dediti sunt, corpore esse maiori ex parte graciliori: corpora enim extenuari sermone nimio, philosophi profitentur, quorũ è numero Lucretius noster ita philosophatur:

Nec te fallat item quid corporis auferat, & quid
Detrahat ex hominum neruis ac viribus ipsis
Perpetuus sermo, nigrai noctis ad vmbram
Auroræ productus ab exoriente nitore,
Præsertim si cum summo est clamore profusus.

Sed satis iam obstrepere cum Cicada uisi sumus, quare sit iam nugandi modus.
C

DE ARANEO.

IMportunũ fortè uideatur insectis his, atq; ijsdem uolatilibus, Araneum aggregare: sed traxit me bestiolæ leuitas propémodum uolatilis, ut inter hæc locum ei constituerem. Præterea, ueluti nullus est illi angulus imperuius, haudquaquã ulla erit inuidia, si huius quoq; commentarij angulum occuparit.

INANE OPVS.

EX carmine quidem Catulliano, per Araneum inane opus, nulliusq; precij aut momenti rem significari didicimus, ubi de se ipse iocatus ait:

Nam tui Catulli *Plenus sacculus est aranearum.*

Quod sibi desumpsit Lucianus in Pseudologista: εὐρῶτος καὶ ἀραχνίων μεστὰ, carie & Araneis oppleta. Verùm & ex historiæ sacræ scriptoribus, significatum idem Præsulibus nostris non improbatum accipimus. Eo siquidem tempore

atque hora, qua Gregorius Patriarcha Cōstantinopolitanus, & Macarius, & Pyrrhus & socij, qui unam in Domino nostro Iesu Christo naturam & uoluntatem afferebant, centum & quinquaginta Præsulum sententia damnati sunt, plurimę Araneorum telæ, maxima omnium admiratione, in medium populum cecidere: ex quo significatū est, eas hæreticorum sordes Aranearum instar inanes fuisse, eoque conuentu solennique iudicio dissiectas esse. Nonagesimo sanè psalmo de infirmitate huiusmodi legas: Anni nostri quasi Aranea reputantur: nam ea magna cura & ingenti labore contexitur, ob tenuitatem uerò minimo quolibet occursu dissipatur. Alio psalmo: Tabescere fecisti uelut araneam animam meam, super eadem imbecillitate humana dictū uolunt. Et earum telæ, ut Eucherius, concupiscentiæ nostræ opera sunt, quæ nulla densantur soliditate, uenti cuiuslibet humani iniuriæ exposita. Apud alios ita interpretatum inuenias: Exile admodum animal est Aranea, & anima flagellis & amaritudine conscientiæ perculsa maceratáque, attenuari uidetur: contrà cùm genio dat operam, pinguescere dicitur, & opiparè saginari. Sunt qui ex hebraico non Araneam, sed tineam hîc ponant.

PLVVIA.

ALioqui tela huiusmodi futuræ indicium est pluuiæ, quòd animal id sereno texere quodammodo uereatur, non ignarum serenitatibus tenuem magis ac perflatibus obnoxiū esse aërem, quibus ambobus opera sua dissipari contingit: nubilum uerò, utpote crassiorem glutinosioremque, eius operis tenuitati commodiorem experitur.

LEGVM INÆQVALITAS.

VVlgus uerò non ineptè per Aranearum telas & retia, apto admodum hieroglyphico legum notat inæqualitatem, propterea quòd, ueluti muscæ & uolatilia alia pusilla, si in eas inciderint, capiuntur & pereunt, fortiora uerò animalia perrupto texto facilè quoquo libuerit elabuntur: ita leges imbecillam & tenuem plebeculam cohibent atque castigant, potentioribus uerò nihil aduersantur, qui eas ex arbitrio tollunt, scindunt, abrogant, & refigunt. At non ita Antiochus tertius, qui ciuitatibus sibi subditis scripserat, ut si quid unquam per literas mandasset quod legibus aduersaretur, ne curarent, tanquam illud esset se nesciente scriptum.

DIALECTICA.

PEr Araneas Ariston Chius Dialecticorum sermones intelligebat, quæ quidem artificiose admodum elaboratæ essent, nulli uerò inseruirent usui. Eandem idem disciplinā cœno in uijs iacenti assimilabat, nulli quippe utilitati esse, ingredientibus autē & impedimento & molestiæ. Idem eos qui disciplinæ huic operam curiosius darent, ijs qui cancros largè uescerentur similes esse dictitabat, exigui enim cibi causa circa magnū testarum cumulum occupari. Dialecticam uerò omnem Zeno philosophus iustis quidem mensuris comparabat, quibus tamen eius artis periti non triticum aut utile quidpiam metirentur, sed paleas, aut quisquilias alias id genus.

A

DE TIPPVLA.

Erùm ecce tibi Tippulã, mihi nihil tale cogitanti, neq; sentienti, ex improuiso huc irrupisse: quare quid ea quoq; sibi uelit, uideamus, etiamsi nihil ab Ægyptijs, quod meminerim, super ea traditum habeatur.

LEVITAS.

SVnt qui summã leuitatem, utputa quam Maro de Camilla canit, per Tippulã aptè significari posse dicant. Bestiolæ quippe genus id sex pedibus præditum, sed tantæ leuitatis, ut super aquã currens nõ desideat. Hinc Plautus: Neq; Tippula leuius est pondus, quàm fides lenonia.

PIERIVS VALERIANVS AD NOBILISS. MAXIMEQVE REVERENDVM IOANNEM GRIMANVM PATRIARCHAM AQVILEGIENSEM, DE IIS QVÆ PER DELPHINVM ET POLYPVM SIGNIFICANTVR, EX SACRIS ÆGYPTIORVM LITERIS.

B

Vstricis diebus, qui proximè præterierũt, cùm Pientissimè Præsul purificationis ergò puluinaria septem te secuti inuisissemus, essentq; vnà tecum eruditissimi viri Angelus Colotius, Baptista Casalius, Pimpinelus, Antonius Marosticanus, & Petrus Aleander, quibus candidius nil terra tulit, quorum cõmendatione tuam ego amicitiam recens indeptus eram, multaq; inter equitandum de ambitiosissimo monimentorum studio, quod veteribus illis adèo placuisset, vltro citroq; dicerentur: suggerebant enim argumentum tot disiectorum passim ædificiorum moles tam immanes, quæ tota gestatione nostra occurrebant: magnamq; dicendi materiã sumministrabat arcana illa pingendi cælandiq; ratio, quæ apud eos fuisset, qui mutã quandam orationem per rerũ imagines mente concipiendam, non vllo vocis sono, literarúmue complexu enunciandam excogitassent, autoribus dubio procul Aegypti sacerdotibus, quos vniuersæ mox nationes, vbiubi vlla rerum disciplina vigeat, tacito consensu cunctis in operibus imitari studuissent. Sub hoc sermone Quirinalem prætervecti, ad C *Altæ semitæ latus deflexeramus, in hortos tuos, vbi antiquissimi operis templum olim fuit, in quo ruinis obruto signa etiamnum pleraq; vetustissima sub ruderibus subterranei eius templi reperta à vobis fuerant, ad quæ spectanda magna ingenuorum multitudo confluebat. Inter ea autem opera præcipuum erat Veneris simulacrum, quæ Cupidinem manu regebat, ipse verò Delphinum cauda apprehensum surrigebat, ille Polypum iuxta Cupidinis pedes hærentem solo mordicus apprenderat. Hic tu, qui veterum operibus adèo delectaris, quærebas, quid id sibi vellet argumentum. Neq; aberant ex loci curatoribus, qui visitantium opiniones exceperant innumeras, plurimùm verò qui rem temerè factam arbitrabantur, animaliaq; illa ad ornatum tantùm apposita putarent: vel si quod in ea re consilium fuisset, certè non vllum aliud, nisi vt statuæ penè nudæ aliquo firmarentur fulcimento, facile lapsuræ nisi adminiculis huiusmodi veluti adglutinatæ præsepitæq; sustentarentur, neq; alterius cuiuspiã rei significationem præ se ferre: nisi fortè quis diceret, Venerem mari ortam, maternisq; pecoribus Cupidinem adblandiri. Tuq; mi Domine, ad me conuersus, quid super hoc mihi videretur postulasti. Ego autem argumentum id omne ad Aegyptiorum traxi disciplinam: tuq; Vir amplissime libenter auscultare me visus es, meamq; dictionem amici reliqui non improbarunt. Proinde rogasti me,*

vt quæ super Delphino & Polypo huiusmodi disseruissem, ea scriptis explicata tibi darem, velle te per otium rem diligentius examinare. Feci quod petieras, idq́ libenter admodum, quòd magnopere gaudebam datam mihi occasionem, qua possem tibi tam studioso, tam pio, tam planè probo Principi in ea re morem gerere, in qua per dies aliquot industriam ego meam, quantulacunq; esse poterat, exercuissem. Misi igitur ad te pisces eos duos quos poposceras, atq; ea simul omnia, quæ illis capiundis in verriculo deprensa sunt. Nam multa Delphinus dum mare cauda verrit, in sagenam immisit: & Polypus cirris, & quibus exasperantur cotyledonibus fretus, plurima secum attraxit, nullo discrimine congesta. Ea vtilia ne essent, an inutilia, noluì meum esse iudicium, sed ipsum rete prout eductum erat, cum tota præda protinus afferendum ad te curaui. Tuum erit quæ vsui fore videbuntur, verriculo in siccum attracto, seligere: quæ minus ad rem facient, eijcere. Sed antea quàm ad complexum figurarum, quas explicaturi sumus, aggrediamur, necessariū esse visum alterutrius simplicia significata percurrere, vt habita singulorum cognitione, facilius coagmentationem ipsam conficere posimus. D

DE DELPHINO. E

INCOLVMITAS.

INCIPIENTES igitur à Delphino, id in primis referre libet quòd totiens in humani generis beneficium cesit, quippe plerisq; mortalium extremo uitæ periculo laborantibus, ab animali hoc spontè auxilium allatum. Neq; enim temerè frænatus Delphinus pictus, incolumitatis indicium fuit, quod dubio procul ob multos ab undis eius opera seruatos factum opinamur. In Neptuni siquidem templo, quod apud Isthmon erat, uisebatur Palæmon puer super Delphine & auro & ebore confectus, quem Herodes Atheniensis dicauerat. Nam & Palæmoni nautæ pro incolumi nauigatione uota faciunt. Idem enim & Melicerta & Portunus est, cui, ut apud Virgiliū habetur, seruati uotum soluunt in littore nautæ, ut Glauco, & Panopeæ.

TARAS.

QVod uerò signum in argenteo nummo Delphino uehitur, TARAS is est, ut etiam indicat inscriptio, de quo Aristoteles meminit Tarentinorum politia, apud quos numisma nummum dicit appellari, in quo Taras Herculis Delphino uectus. quanquam apud Asiaticos quoq; puerum Delphino insidentem fuisse in nummis tradit Strabo. Sed Phalantum Lacedæmonem memorat Pausanias, qui Tarentū coloniam duxit, priusquàm Italiam attingeret naufragium in Crisæo mari fecisse, cui Delphinus opem tulerit, sublatumq; dorso in littus incolumem exposuerit. Stesichorus historiam huic similem Crithei testimonio recenset, Telemachū Vlysis filium cùm adhuc puer in alto maris littore lusitaret, in subiectas aquas corruisse, mox Delphinorum beneficio receptum, qui puerum surrexerint, & exposuerint, idcirco patrem Delphinorum insigne postmodum studiosius adamasse, eamq; sculpturā & in ense & scutis habuisse, & in annulo usum pro sigillo. Quare apud Lycophronē eum δελφινόσημον appellari comperias: quod ea etiā de causa fortè dictum existimes, quòd Philostratus eum subsimū fuisse dicit. Delphini uerò & simo admodū rostro sunt, unde animal repandirostrū, Pacuuio. Et Simonis nomine gaudēt appellari, quasi uocem intelligant. Vt uerò interim omittamus Arionē Delphini opera & uectatione, F

de

A de latronum nautarum manibus liberatum: cuius rei testimoniũ diutissimè in Tænaro habitũ donarium, ex ære Delphinus cum insidente Arione: quod argumentum in nummis etiam cusum uidi, eum quippe nudum Delphino uectum, dextera uictoriã prætendere, læua lyram sustinere. Prætereamusq; Hesiodi poëtæ per errorẽ in templo Nemeæi Iouis ab incolis trucidati cadauer, quod in mare fuerat à percussoribus abiectũ, à Delphino inter Locridem & Eubœam expositum. Et Melicertę corpus, quod in Isthmo Delphinus exposuerat, inuentũ à Sysipho. Virginem quandam Lesbiam uetusti autores tradidere cum amatore suo demersos in aquam, Delphinorũ auxilio incolumes euasisse. Veteres deniq; Delphinum tanta ueneratione prosequebantur, ut eum neq; uenarentur, neq; ullo pacto lædere fas iudicarent: quæ quidem religio in ætatem usq; nostrã propagata est, cùm multos reperias qui Delphinũ uel interficere, uel uesci ea de causa scelus putent, quòd quædam illi sint cum humano genere cõmercia, promptuariumq; sit nauigantibus auxilium.

BACCHVS.

B QVòd uerò Delphinũ Baccho adpingunt, non solùm ad fabulam spectat, sed etiam ad historiam, quòd uinum marina aqua mixtum facilius cõseruatur, ut Columella scribit se ab agricola patruo didicisse. Et Dionysius hac de causa ad mare fugisse fingitur, quod apud Athenæum habemus. Cur uerò aqua maris adeò uino conferat, rationem & Plinius & Dioscorides & alij tradidere.

APOLLO DELPHICVS.

ATqui non Neptuno & Baccho solùm, uerùm etiam Apollini Delphines dedicantur, multasq; eius aras apud Græcos Delphinis insculptas fuisse Plutarchus attestatur. Ad hæc nõnulli addunt, Apollinem Delphini specie adnasse ad Delphos, apud quos præcipuè colitur: quanquam & Delphi antea fuerant Neptuno sacri, uti Calauria Trœzeniorũ insula Apollini, quę loca mox dij ipsi inuicẽ permutarint, ut apud Pausaniã est. De Calauria tamen nescio quid diuersum tradit Stephanus, cuius opus De gentibus, Hermolaus Byzantius in cõpendiũ redegit. Quantũ uerò pertinet ad Apollinem in Delphinũ transmutatum, Creticum cõmentum aiunt: illi enim Apollinem totius salutis autorem celebrabant, neq; quenquã ullum euadere infortuniũ arbitrabantur, nisi Apollinis ope sospitaretur, ad quod fortè tacitè respexit Horatius, Sermonibus, ubi se

C garruli cuiusdam importunitatẽ, qui hominem necabat, euasisse gauisus ait, Sic me seruauit Apollo: quãuis de foro loquatur, quò nugator ille in ius tractus fuerat: ibi enim erat Apollinis templum. Cretes deniq; ab unoquoq; malo liberationem Apollini ferebant acceptam. Nam & quòd fabulæ fabulantur homines in Delphinos transmutatos, ea de causa confictum aiunt, quòd Delphinis ducibus nautæ seruati fuerint.

PERICVLORVM FVGA.

APud nostros etiam uulgò Delphini sunt tuti receptus indicia, quippe qui quotiens futuram tempestatem præsentiunt, in portus accurrere, deq; undis exilire cernuntur, quasi uelint reliquos inuitare, ut in stationes properè se recipiant, neq; nauigia alto credant. D. etiam Thomas Delphinum ait futurę tempestatis prognosticũ esse minimè contemnendũ, ubi uisus fuerit in maris superficie frequentius se uibrare, aut plures quodammodo lasciuire inter se colludentes. Causam philosophi deprehendêre, quòd hyemali procella ingruente, consurgunt exhalationes ab imo mari, quę hyemis fomenta suggerunt, calorq; tunc

in Delphinis excitatur: caloris uerò cùm propria ſit agitatio, euenit ut idem animal ſæpius emergat, ſeq́ꝫ frequentius oſtentet. Vnde illud apud Pliniũ, Delphinos tranquillo mari laſciuientes, flatum ex qua ueniunt parte præſagire. D

IMPERIVM MARIS.

ITa uerò Delphinus maris regem ſignificat, ut pro aqua mariq́ꝫ ipſo paſsim in nummis excudatur. Præcipuè autẽ Sunij Neptunus ſub Delphinis imagine colebatur. Neptuno uerò aquarũ domino nullo non in ſigno eius adſculpebat̃. Pulcherrimus extat nummus, cuius inſcriptio eſt, NERO CLAVDIVS CÆSAR AVG. GER. P. M. TRI. P. IMP. PP. ubi Neptunũ ipſum uideas in portu ſedentem, id enim quietis indiciũ: dextera temonem terræ adprimentẽ, quod ſignum nauigationis eſt in portum foſsilem: læua uerò Delphinũ amplectentem, quod maris blanditias & tranquillitatem oſtendit, iramq́ꝫ & cõmotionem fluctuũ omnem ibi demollitã. Ibidem celeberrima illius ædificij forma eſt, cum inſcriptione, POR. OST. In qua quidem portus illius effigie naues diuerſi generis minutiſsima figura elaboratas, non ſine magna artificis cõmendatione conſpicias. Atq́ꝫ ut hinc hieroglyphicum, quo de agitur, interpretari aggrediamur, epigramma græcum extat, cur Cupidinis ſignum una manu Delphinũ, altera flores contineat, in hunc modum interpretatione facta: E

Οὐδὲ μάτλω παλάμαις κατέχει δελφῖνα καὶ ἄνθος,
Τῇ γὰρ μὲν γαῖαν, τῇδε θάλασσαν ἔχει.

Non temerè quippe illum una manu Delphinum, altera flores cõtinere, utpote qui ſit hinc terrę dominus, inde maris. Eſt & in nummo M. Agrippæ L. F. COS. III. Neptuno reduci ſignum S. C. cuſum, in quo Neptunus læua tridenti altè innititur, dextera uerò Delphinũ exporrigit. In Q. Naſidij nũmo nauis eſt cum ſtella & uelo pleno, ab altera parte caput, tridente ab occipitio poſito: infrà Delphinus eſt: inſcriptio, NEPTVNI. quod tutam Q. Naſidij nauigationem Neptuni beneficio peractã indicat. Tam igitur ex ijs quę dicta ſunt, Delphinum ante omnia maritima Neptuno ſacrum intelleximus, quàm reliquarũ etiam aquarũ ſymbolum, ex celebri Corinthiorũ ſigno, apud quos fons fuit, in quo Neptunus æneus ſitus erat, ſub cuius pedibus Delphinus aquam effundebat. Sedenim cùm hæc multa ſint, hæc de Neptuno dicta ſufficiant, ſi modò id addidero, quòd per Neptunum uice uerſa, unuſquiſq́ꝫ etiam piſcis accipitur, ut F apud Næuium: Coquus edit Neptunũ, Venerem, Cererem: hoc eſt, piſces, olera, panem. Vbi aduertendum Venerem hortis præfici.

VELOCITAS.

ESt & illud præcipuum ex Delphino ſignificatum, ut ſit uelocitatis indiciũ, aut mirificæ agilitatis. Conſtat enim unicuiq́ꝫ maris accolæ, quanta ſe uelocitate Delphini iaculentur, quæ cùm refertur, incredibilis habetur ijs qui non ſpectarint. Eſt autem dubio procul uelociſsimũ omnium animalium tum aquatilium tum terreſtriũ, quippe qui malos etiam nauigiorũ maiorum ſuperſiliant, perinde ac ſagitta pernices, ut apud Ariſtotelem habetur, ἁπαίτων δοκεῖ εἶναι ζώων τάχυσον καὶ τῶν ἐνύδρων καὶ τῶν χερσαίων, καὶ ὑφάλλονται πλοίων μεγάλων ἱςούς. De agilitate uerò, qua maximè pręditus eſt, prouerbiũ emanauit, Delphinũ nare doces, ſi quis imperitus peritiſsimũ inſtituere aggrediatur: perinde ac illud, Sus Mineruã: quod eruditiſsime Præſul in me forſitan nõ immeritò retorſeris, qui de ijs ad te ſcribere cœptarim, quę tu longè me plenius & melius alios docere poſsis. Nam & illud noſti, Nemeis, Mileſiam ſaltu perniciſsimũ Delphino aſsimilatum à Pindaro.

CITA

A CITA NAVIGATIO.

IN nauigatione autem cùm celeritas in primis expetatur, non incongruè Delphinus eſt nauigandi ſignum, ſiue quòd ipſi naues obuiã factas comitantur, & quodam gratulationis affectu choreas circumducãt. Ab ea uerò ſulcandi maris facilitate qua Tyrheni plurimùm olim claruere, qui piraticam exercentes uniuerſo ferè orbi terrori erant, Delphinorum cognomentum in Græcorum fabulis adepti ſunt, cùm præſertim Pelaſgi, referente Myrſilo, Crotone occupata Tyrrhenã etiam regionẽ inuaſiſſent, in qua diutius cohabitantes nauticam didicere. Habiti uerò inter piratas etiam Pelaſgi, unde nationibus reliquis inuidiæ plenum erat eorũ nomen, idꝗ apud Maronẽ ſemper ad cõtumeliam ponitur.

MATVRITAS.

PEruulgatum uerò illud eſt, quod maturè agendum ſignificat, ſi Delphinus anchoræ uel alligetur, uel, ut ueteres fecerunt, obuoluatur, uno contationẽ, altero celeritatem ſignificante, quæ ſimul iuncta, inuicemꝗ temperata, maturitatem faciunt, & quod Horatius ait, & properare loco & ceſſare indicãt: id Græ-
B ci σπεῦδε βραδέως enunciarunt. Sunt qui hieroglyphici huius inuentum Auguſto tribuant, quòd & adagium & ſignum huiuſmodi ſolitus ſit identidem repetere. Habetur ea ſpecies, qua Delphinus anchoræ ſe circumuoluit, in Titi Veſpaſiani nummis. Sed fortè nõ diſpliceat in huiuſmodi ſignificatũ trahere, quod in nummo quodam æreo apud Maffæos inſpexi Romę, bouem humana facie perſonatum, ſupra quem Delphinus imminet: per hunc enim celeritatẽ, per bouem tarditatem intelligimus, quæ illius animalis propria eſt. Actionẽ uerò ex humana facie colligimus, quòd hominum proprium in primis ſit res gerere, quanquam de boue laruato alibi.

AMOR IN SIMPLICIOREM ÆTATEM.

INuenio etiam ex Delphini ſimulacro amorem in ſimpliciorẽ ætatem ſignificari, quem puerilis ætatis amaſium non uno exploratum eſt exemplo, qualia ab utroꝗ Plinio referuntur: ut non immeritò tot in nummis Delphinum cernere ſit ab alato Cupidine frænatum. Et Veneris ſtatuas pleraſꝗ uidimus, quibus adſculptus eſt Cupido, qui uel Delphino inſideat, uel alio quoquo modo regat eum apprehenſum.

C GRATVS ANIMVS.

NEꝗ tamen ea pro fabulis habenda quæ recitat Pauſanias, qui grati animi ſignum in hoc animali ſe uidiſſe in Poroſelene Ioniæ urbe teſtatur: inclamatus enim à puero, properare ad eum ſolebat, ſubiectoꝗ dorſo ei, ſi adlibuiſſet ad uecturam ſeſe accommodabat, propterea quòd ab eo redemptus piſcatorum manus euaſerat, curato etiam uulnere quod illi fecerant. Ab Egeſide proditum ait Plinius, in Ialyſo Rhodiorũ urbe Hermiam puerũ Delphino longa conſuetudine uectari ſolitũ per fluctus, ſed ſubita mox procella ſuperueniente demerſum. Idemꝗ Naupacti etiam accidiſſe, à Theophraſto eſt literarum monumentis datus. Admiratur Plutarchus tantam animalis iſtius humanitatẽ, ſiquidem non educatione, ueluti canes & equi, non ulla alia neceſsitate, uelut elephanti pantheræꝗ & leones ab hominibus liberati, ſed genuino quodã affectu ſpontè ſint humani generis amatores: ideoꝗ crocodilorum hoſtes infenſiſsimi, propterea quòd crocodilus humano ſemper generi inſidiatur, atꝗ ita ipſa naturæ repugnantia inimicitias generat.

NEQVITIA. D

PHyſiognomici ſanè laſciuos & petulantes eos in primis iudicāt, qui ſimum, ut Delphini, naſum habeant: proptereaq; Socrati nequitia, quam ex ipſa facie præ ſe ferret, uitio data eſt, quod ita ſe natura affectum inficias non iuit: cæterùm ſe naturam cõtinentia domuiſſe: id quod etiam Plato in Sympoſij fine multis argumentis teſtatum facere eſt aggreſſus.

ADVLATORVM INFIDELITAS.

NOn præteribo hîc, quòd Socion philoſophus ait Delphinum adulatorem eſſe, qui ciborū reliquijs, quę à nauigantibus affatim in mare projciuntur, allecti comiterq; accepti ſaturatiq;, natantes quandiu affatim unda ſubeſt ac ſuppetit, officioſe comitantur, in ſiccum uerò littus nunquam excedunt. Sic adulatores, quandiu tranquillitas affulget, permanent, amicos in hoc uitæ curſu dum plana faciliaq; & proſpera omnia ſunt, adeunt, deducunt, colunt: cùm uerò ſcrupea difficiliaq; acciderint, ſtatim abſcedunt: de quibus Horatius noſter:

At vulgus infidum & meretrix retro
Periura cedit, diffugiunt cadis
Cum fæce ſiccatis amici
Ferre iugum pariter doloſi. E

GIBBEROSI.

VVlgò uerò uſurpatum, ut gibberoſos Delphini cognomento notemus. Et antiquiſsimus autor Pacuuius, animalia hæc incuruiceruicū pecus appellauit. Sed & gibba ſuum habet ſignificatum, utpote quæ futurorū indicium ſit, ut apud Tranquillum aruſpices Domitiani gibbam per ſomnium ſibi acceſsiſſe uiſam interpretati ſunt. Et quoniā pars eſt prudentiæ futura præuidere, gibberoſos aiunt omnes aſtutos eſſe, multaq; pollere ſagacitate.

IMPVRI AMORIS SATIETAS.

MAximè uerò mihi natura ipſa per Delphinū philoſophari uidetur, quem terra procul, adeò uiolentum, pernicem, atq; agilem eſſe iuſſerit, eundem autem ſimulatq; terram attigerit, uix in arenam exceptū confeſtim emori: unde dixerit Horatius de re maximè abſurda, contraria, & ſibi ualde repugnanti, Pingit Delphinum in ſyluis. Ita impatiens eſt animal hoc terreni ſoli. Adagiū uerò eſt in eos qui magnum aliquid polliciti, minimū præſtiterint, δελφῖνος ἐν χέρσῳ βία. Quę quidem eò ſpectāt, ut cùm amorem ex Delphino ſignificari oſtenderimus, eatenus amorem omnia uirtutis experimenta præſtare admoneamur, quatenus terra procul in alto ſeſe exercet, & in ſublime ſæpius ſeſe cœlum uerſus, marinæ undæ purificatione expiatus, ac ſereni tantùm aëris affectator eiaculatur. Terra autem & animalia terræ addicta, uti ſerpentes, ſues, & alia quædam, uoluptariæ mollitudinis indicia ſunt, tum ipſam rei uenereæ ſpurcitiā innuunt, quò ſimulatq; Delphinus acceſſerit, ſtatim expirat. Huiuſmodi enim eſt impuri amoris cõditio, ut cùm quis id, quod longo temporis interuallo appetierit, ſtudioſiusq; ambiuerit, aſſecutus eſt, in amando deinceps flacceſcere ac refrigerari uideatur, plerunq; etiam uel faſtidio, uel odio ſuccedente, tam alienus ab amata re fiat, ut nihil magis auerſetur. Hinc illæ deceptorum querelæ: F

Cui mea virginitas auibus libata ſiniſtris?

Hinc apud Maronem exclamat Dido:

Te propter Libycæ gentes Nomadumq; tyranni
Odere, infenſi Tyrij, te propter eundem
Extinctus pudor, & qua ſola ſydera adibam
Fama prior: cui me moribundam deſeris hoſpes?

Quare

A Quare Lysias apud Platonem, amantes ait, cumprimũ libidinem expleuerint, collati beneficij pœnitere: id quod in eo accidit amore, qui turpitudini sit emancipatus. In eo uerò quem neq; Plato, neq; alius quispiam pro dignitate satis unquam laudauit, longè aliter euenire manifestum est.

DE POLYPO.

ENumeratis quæ apud autores, quos legere licuit, habentur, Delphini significationibus, ad Polypum res ipsa, quæ præ manibus est, traducit, ut demum quid sibi uelit Delphinus qui Polypum mordicus apprehenderit, conijcere ualeamus.

REI FAMILIARIS ACCVMVLATOR.

AEgyptij sacerdotes hominem qui rem familiarem ex quibuscunq; rebus, utilibus simul ac inutilibus, nullo discrimine, nulliusq; rei ratione habita, cõgereret augeretq;, significare si uellent, Polypum pingere soliti sunt. Ille enim cùm prodigè admodum multa deuoret, prudens tamen rei familiaris omnia te-
B merè colligit & conuenatur, & in cubili suo recondit, selectisq; utilibus atq; consumptis, inutilia mox, quippe testas, & cancrorum crustas, & putamina conchularum, & spinas pisciculorum, abigit. Eos Ælianus uehementes ait esse ad uorandum quæcunq; oblata fuerint, esseq; adeò impotentes, ut ne pastu quidem mutuo abstinere deprehendantur, quiq; in retibus minores inclusi fuerint, maiorum escam esse.

OMNIVM ABLIGVRITOR.

QVin etiam eum qui aliena abligurierit, & sua mox absumat, notare cùm uellent, Polypum flagella curtum & detruncatum effingebant. Asserunt enim autores Ægyptij, Polypum ita famis impatientẽ esse, ut si alius cibus non suggeratur quem deuoret, proprijs flagellis uesci. Vnde dixerit Alcæus, ἔδω δ' ἐμαυτὸν ὡς πολύπους (quem uersum citat Athenæus) Ipsum me comedo ut Polypus. Hesiodus quoq; ἐν ἔργοις cum Ægyptijs sentiens de Polypo ait: ὅτ' ἀνόστεος ὃν πόδα τένδει, quiq; suo exossis pede uescitur. Præterea Oppianus Halieuticis: ἀλλ' οἵγε γλαφυροῖσιν ἐνιζόμενοι θαλάμοισι τῆ ἕξαντες δαινύαται ἑοὺς πόδας ἤΰτε σάρκας ἀλλοτρίας. Id ipsum Ælianus asserit, uenatione deficiente suis eum uesci cirris, alijs mox pro ijs qui absumpti fue-
C rint succrescentibus. Heledonẽ autem πλεονασμῷ τοῦ λ, ἀπὸ ἑαυτὴν ἔδειν, quòd semetipsam edat, appellatam, Polypi speciem etymologici Grammatici contendunt. Nam & Pherecratem summæ autoritatis uirum, hæc eadem de Polypo sensisse tradunt. Quin & Carneadem id ipsum agnouisse manifestum, cùm dialecticam Polypi similẽ esse dictitaret, qui præ fame, suamet flagella pasceretur. Eos uerò aucta iam doctrina peritiores factos, in suasmet opiniones mox grassari, easq; destruere: quæ quidem curiosius à me cõquirenda fuerũt, quia Plinius Aristotelem secutus id fieri negat: quiq; reperti sint corrosa habere brachia, id eis à murænis uel congris euenisse asserit, cum quibus assiduum certamen habent. Plutarchus tametsi in Aristotelis sententiam super hoc nonnunquã illabatur, cum Ægyptijs tamẽ hoc idem tradit, qui tam præstantium autorum scripta arguere mendacij uereatur: quasi uerò non & alia sint animalia, quæ suamet membra in cibum absumant, cùm cercopithecos uideamus totas interdum sibimet caudas abrodere: quare cautio est, ne qui animalibus huiuscemodi delectantur, carnes eos attingere permittant, quia simulatq; carnibus assueti fuerint, eius facti auidiores, morsus in semetipsos ultro conuertunt. Id ego cùm hæc scriberem, apud

Mediceos proceres domi fieri à quodam efferatioris naturæ cynocephalo quotidie conſpiciebam. D

VICTORIA VTI NESCIVS.

HOminem uictoria potitum, uti tamen uictoria neſcientem, intelligere cùm uellent, ſacerdotes ijdem congrũ & ſubiectum Polypum pingebant. Qua ſpecie potuiſſet Annibal figurari, cùm ſtrage ea Romanorum ad Cannas edita, Romam oppugnatum ire neglexiſſet. Aiunt uerò, quotiens Polypi cum cõgris certamen ineunt, à congris facile ſuperari: cæterùm nullam eſſe congris facultatem ut Polypos depaſcere ualeant, quòd ij læuore atq; lubricitate corporis, qua ſunt egregiè præditi, morſus hoſtium effugiant, & mutilatis tantùm aliquando flagellis elabantur.

TYRANNVS.

QVòd ſi hominem Ægyptij municipij ſui longè principem, ſed tyrannica in ciues dominatione utentem, notare uellent, Polypum & locuſtam adpingebant: locuſtæ ſiquidem dominationem uidentur in Polypos exercere, primasq; inter eos obtinere partis, ut apud Horum legitur. Cæterùm Ariſtoteles priores E Polypo tribuit, tantoq; eum terrori formidiniq; eſſe ſcribit, ut ſi locuſta Polypum in iiſdem retibus eſſe ſenſerit, præ metu exanimetur quamprimùm extincta. Habet hæc Gammari fluuialis ſimilitudinem, longè tamen maior atq; uaſtior eſt, & albicantior, cùm Gammari ſubnigricent: quanquã & nigricantes admodum locuſtas in Liguſtico mari eſſe conſpexi. Pedes huic utroq; ex latere quini, ijs adnumeratis qui in forcipem exeunt denticulatũ. Octoni uerò Gammaris. Sed eſt ſuus de locuſta locus in cruſtaceorum cõmentario.

MORIBVS ALIORVM ACCOMMODATVS.

PEruulgatũ uerò illud eſt, ut homo qui ſe uarijs hominum moribus accõmodet, ſitq; omnium, ut Latini dicunt, horarum, per Polypum ſaxis adhærentem exprimatur, quẽ maximè omniũ colorẽ mutare conſtat, ijsq; ſimilem reddere quibus appropinquauerit ſaxis. Huic aũt ſimiles eſſe homines dicimus, qui pro loco & tempore uiuendi rationem aucupantur, ſeq; eorũ, apud quos degũt, uoluntati atq; ſententijs in omne obſequium proni dedunt, omni poſthabita ingenuitate. Cauſam demutationis iſtiuſmodi multi reddere conati ſunt, eamq; alij uoluntariam, alij naturalem, alij coactam tradidere. Voluntariam, quòd id F aſtu quodam faciat. Naturalem, quòd tranſlucidum ſit eius corpus. Neceſſariã, quòd præ metu ita tranſmutetur, ut homo etiam pro uaria cordis concitatione hoc uel illo colore genas perfunditur. Voluntariã ſanè reprehendit D. Ambroſius, propterea quòd Polypus dolo malo hoc faciat, ut incautos ad ſe piſces trahat, eoſq; deuoret. Theophraſtus id in genuinã quandã animalis ignauiã reijcit, quòd ubi conſternatus ſit, tumultu aliquo colorem mutet, ut hominem facere dicebamus: unde prouerbium illud emanarit, τοῦ κακοῦ τρέπεται χρώς, mutatur color ignaui. Formidoloſi enim omnino ſunt Polypi, propterea quòd admodum frigidi, eaq; cumprimis demutationis cauſa perhibetur: id quod apertius Phocylides damnat. quòd ſi ea ſit mutationis cauſa, reprehenſioni omnino obnoxius uideatur. Sed enim pleriq; ueterum ingeniũ huiuſmodi uſqueadeo approbauerunt, ut etiam proponerent ad imitandum, ea de cauſa potiſsimũ Vlyſſem eſſe habitum ſapientẽ aſſeuerantes, quòd uerſuto eſſet ingenio præditus: unde ei apud Homerum πολυτρόπῳ cognomentum. Et ſuauidicus ita ſuadet Pindarus:

Ποντίου θηρὸς χρωτὶ μάλιστα νόον προσφέρων πάσαις πολίεσι ὁμιλεῖ.

quam

A quam ſententiam ita ex commodo tranſtulimus:

Age age colore Polypi Mentem apparatus optimè In vrbe qua ve'is mane.

Suadet hoc ipſum Theognis, cuius ſententia eadem cum Pindarica:

Mentem habeas quam multicolor dum cautibus hæret Polypus.

Eſt enim ubi Theognidianus uerſus ita legitur:

Πȣλυπόδος νόον ἴσχε πολυπλόκȣ ὃς ποτὶ πέτρῃ,
Τῇ προσομιλήσῃ, τοῖος ἰδεῖν ἐφάνη.

Sedenim improbat hoc Baſilius Magnus, adulatoremq́ uocat Polypum libro De gentilium lectione, quòd ueluti ille colorem ad ſubiecti ſoli ſpeciem demutat, ita paraſitus ad audientiũ uoluptatem ſententiam ſtudeat uariare. Sed quod Pindarus & Theognis tradunt eò ſpectat, ut ſtudium omne in calliditate dexteritateq́ uiuendi reponamus, ut ſimulare, neq́ non diſsimulare, pro loco, pro re, pro tempore, quod obfuturum uideatur, apud eos quibus adhæſimus, euitare ſciamus: quod ſi uirtute incolumi fiat, neq́ animi integritatem flagellauerimus, euenire omnino neceſſe eſt ut faciliorẽ & minus inuidioſam uitam peragamus.

B Libet uerò demutationis iſtius cauſas altius repetere, atq́ ipſam rei naturam, quantum ad hoc pertinet, oculis ſcribendo ſubijcere, tam probabilia mihi uidentur, quę ſuper hoc ueteres ex Empedoclis opinione tradiderũt. Poroſitates quippe exhalabiles ineſſe rebus omnibus, quas uel cernere, uel attrectare liceat: neq́ enim animalibus, neq́ plantis, neq́ terrę & mari tantũ, uerùm etiã lapidibus manifeſtè inſunt ſpiramenta quãplurima: quin etiã in ære & ferro: omnia enim ſpontè uitiantur, cùm aliquid exhalet aſsiduè, pariq́ ratione diffletur, atq́ intertera tur: per poroſitates enim exiliunt & excluduntur particulæ illæ intercluſæ, quæ ad elementi ſui puriſsimi ſimplicitatem redire feſtinant, fæxq́ corpori adhæreſcit, quæ rubigo eſt in ijs quę rubigini ſunt obnoxia, putredo in ijs quæ putrefieri apta ſunt, atq́ hinc omnia tendunt ad interniciem. Eam poroſitatũ exhalationumq́ naturam nonnulli arbitrio ſuo ἐμπλοκὰς dixere, πληγὰς alij, alij uerò ὥσπερ ἰνὰς, καὶ σωληνοειδεῖς. Maximè uerò maritimis in petris, quæ ſalſuginoſa maris aſpergine alluuntur refrigeranturq́, par eſt partes has, & meatus huiuſmodi deprehendi, cùm hę tenuiſsimo quodam halitu corrumpantur: licet id in ſolidioribus oculata fide minimè poſsis explorare, propter materiæ denſitatẽ, & pororũ con

C ſtipationem. Cæterùm ſi Polypi carnem intueare, ſine ulla prorſus cõtatione poroſiſsimam, & tranſmeatibus aptiſsimã iudicabis: exoſsis enim ea eſt, ut Heſiodi dictũ uſurpem, & mira quadam raritate perſpicua. Cùm itaq́ pauore aliquo perturbatur, tota ferè ui ſenſibili ſeſe colligente, quemadmodum in homine gelidus in formidine circa cor ſanguis coit, corpus reliquũ per ſe quidem ſatis tranſlucidum, tum maximè rarefit, & tranſmeabilis apparet: unde ueluti uitrum nitidum, colorem quemuis, albo excepto, propter aliquã omnino craſsitiem, quæ ſuppoſitum inumbrat corpus, facillimè contrahere poteſt, atq́ ita tranſmutari.

DE CHAMAELEONTE.

INuitat rei ſimilitudo, priuſquàm reliqua Polypi ſignificata recenſeamus, loco hoc de Chamæleonte, deq́ Taranda dicere, quorum alter colores corporis uti Polypus, pro corporis, cui adhæſerit, ratione, mutat: alter uicinarum rerum colores nullo attactu, ſed ſola tantùm attrahit exhalatione.

VERSIPELLIS. D

PEr Chamæleonta uersipellem hominem significari uolunt: sed quod nonunquam polypo uirtuti datur, in Chamæleonte uitiosum semper autumant, quòd mutationem huiusmodi non nisi in timore faciat: quanquã in eo & diuerso uitæ tempore colores mutari tradit Aristoteles. Sanè Chamæleon paucas in corde tantùm sanguinis habet guttas: quæcꝫ sanguine sunt exiguo animalia, omnia frigidiora sunt: quæ frigida, identidem & timida. Vtcunqꝫ uerò accipiatur Chamæleontis natura, siue id ingenita uigoris debilitate faciat, siue quòd corpus, uti apud Leonem X. P. M. Romæ uidimus, uitreum propémodum atqꝫ translucidum habeat, uno omniũ consensu uersipellis, puta Vlysses quispiam, aut Lysander, aut Alcibiades, per Chamæleontẽ figurari potest. Hunc, ut Tertullianus ait, pellicula ambit, corpori nullus inest succus, pectus uix à terra suspendit, gradũ magis demonstrat, quàm explicat, ieiunus semper & indefectus, oscitans uescitur, follicans ruminat, de uento cibus. Hoc soli Chamæleonti datum, quod uulgò dictum est, de corio suo ludere. Quod uerò apud Plinium legitur de portentosa eius magnitudine, quæ par sit crocodilo, uiderint alij: nam E quem nos apud Leonem X. uidimus, uix palmum excedebat.

DE TARANDA.

SEdenim si Taranda innotuisset Ægyptijs, inde potius quàm ex Polypo aut chamæleonte uersutiæ huiusmodi significatum desumpsissent. Fera ea est apud Sarmatas inuentu rara, captuqꝫ difficilis, de qua Aristoteles philosophus eo libello, quem de admiranda historia conscripsit, hæc memoriæ prodidit, ut ex Nicolao Leonico, dum is Patauij Aristotelem ipsum nobis ea qua scripsit lingua interpretaretur, audiui: illam quippe apud Gelonos Scythiæ populos reperiri, bouis magnitudine, capite ceruino, admirandæ admodum & singularis naturæ, siquidem ad omnem locorũ & fruticum apparentias, setarũ colores, quibus totum corpus hirtum conuestitumqꝫ habet, illicò permutare. Quòd si super hoc philosophari liceat animali nondum nobis uiso, dixerim ego, quemadmodum in polypo τὸ διάφανον, quo corpus eius translucidum est, & in chamæleonte etiam transmeabile dicebamus, ita setas Tarandę pari modo perspicuas esse, ut facile coloris cuiuslibet aura in eas transiliat, F diffluentesqꝫ ad se ita colores repræsentet.

MENTIS ATTONITÆ CONSTERNATIO.

HOminem ad hæc, ut ad polypum reuertamur, subito aliquo pauore ita consternatum attonitumqꝫ, ut neqꝫ periculum neqꝫ damnum quod urgeat sentire uideatur, per polypum significare mos erat: siquidem is ita meticulosus est, quod Athenæus attestatur, ut uel strepitu audito, uel piscatore uiso, minimè cedat, aut fuga sibi consulat, ut reliqui faciunt pisces, sed aut saxis quæ in promptu fuerint sese applicat, aut captantis manũ apprehendit, cruribúsue se alligat: neqꝫ alia ferè est eorum captura.

POESIS.

ADdunt & hoc hieroglyphicũ inueniri, ut si sacerdotes ijdem Ægyptij poësin exoticam significare uellent (nam de sua sanctius sentiebant) polypi caput figurarent, quod quidem esculentis appositum suauissimi saporis, ganeæqꝫ iucundissimũ esse perhibetur, cæterùm horrenda prodigiosaqꝫ somnia párere deprehensum est. Quocirca si quis futura de insomnijs consulturus esset, ab esu polypi

A Polypi abstinere præmonebat, perinde ac etiã ne fabas ederet. Persimilem autẽ huic esse poëticen dictitabãt, quę fabulas amatoriasq; illecebras sectaret, ipso quidem dicendi lepôre delectabiles, sed bonis morib. & honestiori disciplinæ maximè perniciosas: cuiusmodi genus meretriculas appellauit Plato, & ab inculpabili ciuitate sua iussit exulare. Nolim tamẽ in hoc albo diuinã illã poni, quę sanctioribus est moribus accõmodata, quã nõnihil habere diuinitatis non inficiat Aristoteles, quã cœlitus afflari confirmat Plato, quę apud omnes gentes nationesq; omnes in summo semper cultu habita, ipso etiã sanctitatis nomine celebratur.

DISCESSIO SVBITA.

Aegyptij ad hæc, si quem ita pertinaci animo amantem, ut amata relinquere minimè posse uideatur, subito tamen euentu aliquo abalienatum significare si uellent, Polypum & pulicariam herbam adpingebant: Polypi enim ita escis adhærescunt, ut auelli inde non possint, & quancunq; rem apprehenderint, tam firmiter tenent, ut adglutinati uideantur: quod ab Homero sumptum Ouidius ita luculenter expressit, Metamorph. quarto:

Utq; sub æquoribus deprensum polypus hostem
B *Continet, ex omni demissis parte flagellis.*

Eos enim potius detrunces, q̃ possis ullo conatu petris, aut quicquid apprehenderint, auellere: & ut Nazianzenus ait, si quis eum de cubilibus trahere per uim uelit, aut è petris aliquid euellet, aut certè è carne ipsius petris affixũ aliquid relinquat. Admota tamen cunila herba resilire protinus dicunt, quòd odorẽ eius ferre nõ possint. Quę uerò sit cunila siue pulicaria, quamq; uarijs nominibus ab autoribus appelletur, suo cõmentario inter sagminea significata differuimus. Aiũt & aquã dulcẽ superinfusam eadem pollere ui, quòd natura ipsa Polypus dulcia omnia auersetur, & omni gaudeat amaritudine, eaq; de causa non inueniri Polypos in Ponto, quia mare id multis aquarum dulcium corriuijs supra aliorũ marium saporem dulcescere quodammodo uideatur. Alij mare id à Polypo uitari putant, quia sit animal ob imbecillitatem suam frigoris impatiens: mare uerò illud ad Boreã quippe uergens, assiduis penè frigoribus obnoxiũ esse, manifestũ.

AMORIS FIRMITAS.

Vt uerò demum ad eam Veneris statuã deueniamus, quæ causa fuit ut tam multa super Delphino & Polypo conquireremus, superfluum quidem est
C super Delphino dubitare, cur Cupidini adijciatur, cùm amoris in eo signa tot deprehenderimus. Quod autẽ pertinet ad Polypum, erant qui amoris firmitatẽ ex Polypo ita delphini morsu detento intelligendum contenderent, id quod ex ipsa sese applicandi pertinacia, qua insignis est Polypus, conijciebãt. Ego uerò tris argumenti huius interpretationes excogitaui. Vel enim pauorem & ignauiam, quę uitia Theophrastus in Polypo præcipua deprehendit, deuoranda esse amatori homini dicendum, Delphini in eorum locum promptitudine atq; agilitate adsumpta: quandoquidẽ, ut ait Ouidius, Ingenij est experientis amor: atq; ubi multa in hanc sententiam disputauit, concludit demum, ut

Qui non vult fieri desidiosus, amet.

Vel, quoniã diligentissimus est rerum cumulator Polypus, intelligi posse arbitror, facultates omni quantumlibet cura & diligentia congestas, citò, ubi amore capti fuerimus, prodigi, inutiliterq; dissipari. Quàm extemplo enim, ait Lysiteles Plautinus, sæuis sagittis percussus est, illicò res foras labitur, liquitur, & quę sequuntur. Vel qui Delphinũ amoris indiciũ esse ostendimus, Polypũ uersutię,

dicere poſſemus, admoneri nos eo ſigno uerſutiã amanti cumprimis apprehendendam, & quod fieri ſolere Plato dicit, in amatæ rei mores tranſmigrandum, uti quippe Polypus in colorum mutationibus, prout unicuiq; rei adhæſerit, facit. Sedenim ea potius de cauſa Veneri Polypum adſculpi exiſtimandum, quòd inter piſces ſit omnium ſalaciſsimus, adeoq; libidini deditus, ut nimio ueneris uſu omnibus defectus uiribus debilitetur, neq; iam ad cibum ſibi conquirendũ idoneus effectus, minimo negotio ab alijs capiatur, & à paruulis quibuſq; piſciculis cancellis & cancris exedatur, obſeruatũ ab Aeliano. Quin etiã aiunt eos ob huiuſmodi nequitiam non amplius anno uiuere, id quod eadem de cauſa paſſeribus etiam accidere tradit Ariſtoteles. Quin & Polypos etiam fœminas, propter crebros partus, ocyſsimè deficere. Quanquã aliquando repertus ſit Polypus ad cetacei generis magnitudinem excreuiſſe, qualem illum Græci prædicant, qui Puteolis per ſubterraneũ cauum ingreſſus noctu apothecã ſalſamentorũ plenã depopulabatur: eius enim amaritudinis auidiſsimos eos eſſe paulò antè oſtendimus, donec re demum patefacta, uix à magno hominum numero confectus eſt. D

HYEMALE SOLSTITIVM, E

ADdemus & illud, in manu ſcriptis Hori codicibus legi, δύο πολυπόδες συνηργομένοι καὶ βεβηκότες δρόμον ἡλίου τὸν ἐν ταῖς χειμερίαις τροπαῖς σημαίνουσι. quod eſt: duos Polypos uinculis coërcitos, & progredientes tamen, curſum Solis quem in brumali conuerſione peragit, ſignificare. Quanquam impreſſorũ codicum lectio, quæ eſt, δύο πόδες, nequaquam diſplicet: ſed ſi progreſſum exprimere uolueris, uidendum eſt, ſi pedes illigatos pinxeris, qua id ratione tuearis. At de hyemali conuerſione ſermo eſt, quæ, ut in ſphæræ conſideratione manifeſtè licet inſpicere, progreſſum Solis omnino contatiorẽ oſtendere uidetur: in ultimis enim Sagittarij & primis Capricorni gradibus Sol ad horizontẽ uix loco dimoueri, aut quamlentiſsimè diurnos parallelos conficere uidetur. Ad cuius rei tarditatẽ accedit & eorundem parallelorũ hiſdem fermè diebus repetitio, dum cõuerſio peragitur, ut ſtare loco potius Sol, quàm quoquam motu ſuo progredi uideat̃. Quare ſiue pedes, ſiue Polypos colligatos accipere malueris, nõ ſum admodũ laboraturus: mihi ſatis fuerit, & codicum ſuper hoc uarietatem, & ipſam rei quæ ſignificatur, hiſtoriam declaraſſe. Tu uerò, quanquam cogitationes has noſtras ſublimi illa doctrina tua longè inferiores intelligas, pro ſumma tamen humanitate, qua F præcipuè commendaris, deſpicere haudquaquam uelis. Nihil enim in rerum natura temerè à Deo factum: quiq; Deo, ut tu facis, propinquius adhæreſcunt, nihil quicquam aſpernari debent, quod eodem, unde originẽm traxerit, periodo quodam ſuo redire animaduerterint.

PIERIVS VALERIANVS AD AMPLISS. PATREM LIVIVM PODOCATHARVM CYPRI ARCHIEPISCOPVM, DE IIS QVÆ PER TESTVDINEM, COCHLEAM, CANCRVM ET ID GENVS TESTACEA SIGNIFICANTVR, EX SACRIS ÆGYPTIORVM LITERIS.

Roximis hiſce diebus, Ampliſsime pater, cùm mihi agalmatũ tuorum ſupellectilem aperires, antiquiſsimiq; operis, ex ære, auro, argento ducta, et marmore cælata ſigna, numiſmataq; plurima veterũ illa ingeniorũ atq; artiũ monumenta minimè contemnenda

A *nenda delectabili spectaculo mihi proposuisses, habere te opera hæc in delicijs ea plurimùm de causa dicebas, quòd à summæ claritatis viro Ludouico Podocathoro Cardinali Capitaquensi patruo tuo comparata congestaq; fuissent. Quem virum generosis natalibus insignem, Medicina celebrem, Philosophia clarum, vitæ integritate laudatissimum, virtutes ipsæ in omni vitæ colore eximiæ, ad amplitudinem eam extulerunt. Proinde quiduis esset apud te quod illius memoriam renouaret, siue vestis, siue vas, siue libri, siue quæ tam multa extant doctrinæ eius commentaria, tanquam sacra omnia à te custodiri, & in honore etiam haberi: dignū quidem eius hominis institutum, qui optima quæq; sibi ad imitandum proposuerit. Quæ quidem cùm tibi acciderent iucundissima, eo quoq; non parum delectari videbaris, quòd ego multa in veterū monumentis illis, & mystica & in doctrinæ alicuius recessu delitescentia inter spectandū explicabam, interpretabarq;: cuiusmodi illud fuisse memini, quid sibi vellet Testudo Veneris subiecta pedi: quid altera ex ære cupróue Damasceni operis in vsum, vt coniectura erat, bullæ facta, cauda quippe replicata, qua lorum aut licium transmitti posset, atq; ita gestari: quid in nummis aliquot Testudo alia. Quæ tibi cùm exposuissem, postulasti ea tibi scripto credita exhiberi, quod quidem libentissimè feci, cùm id semper studuerim, vt quacūq; possem ratione meum erga te a-*
B *nimū aperire, id sedulò facerē, quòd incomparabilis probitas tuaq;, benignissimaq; comitas, & egregia quædā mentis tuæ synceritas exigere videbantur. Accedebāt & beneficia in me promptissima vultus alacritate collata, & quòd literatos omnes quacunq; posses occasione demereri, semper appetijsti. Sed quoniā parum me tibi præstitisse videbar, si Testudinis tantùm significata conscripsissem, addidi ad eam quædam alia ex eodem testaceorū genere, quæ non minoris mihi visa sunt eruditionis, quàm quæ Testudine super efferebantur. Multa enim hieroglyphica Aegyptij sacerdotes ex Cancro, Locusta, Pinnis, & huiusmodi alijs desumpsere, quæ omnia quantū memoriæ succurrerunt, vno cōmentario enarrata conscriptaq; tibi dedicaui. Tu quotiens ea in agalmatis illis tuis vel cusa vel sculpta incisaq; videris, aut mensis illata conspexeris, Pierij tui memineris velim, qui te summo cultu, summaq; semper est obseruantia prosecutus.*

DE TESTVDINE.

Estudo igitur inter crustacea primum occupabit locum, quoniam ipsa narrationis istius argumentum præbuit, & pictura eius in hoc symbolorum genere est admodum speciosa.

C IN POTENTIORIS DITIONEM REDACTVS.

HOminē in potentioris cuiusquā potestatē adeò redactū, ut nullū iam speret effugiū, ostendere qui uolunt, Testudinem solari percussam radio, ac supernatantē in aquæ summo pingūt: ipsa enim uehementiorib. Solis radijs impetita ita exiccatꝰ, ut in gurgitem deferri nequeat, idq; præcipuè mari Indico, ubi & multæ & magnę sunt, & Solis uis acrior: unde fit ut uel facillimè capiatur, uel cùm in prædā mergi nō possit, inedia extinguatꝰ.

FORTVNARVM CONTEMPTVS.

FVerunt ætate nostra ingenia perelegantia, quæ cùm uarijs fortunæ ictibus impeterentur, quos cōtra mira adniterentur alacritate, fortunæ aduersæ contemptos impetus per hominem naufragū in Testudinis huiusmodi agitatæ fluctibus tergus insilientem effingerent, solari addito radio, cuius beneficio ne absorberentur accideret.

VIRGINVM CVSTODIA.

CVr uerò Phidias cùm Veneris simulacrū Eleis ex auro & ebore conficeret, testudinē altero eius pede pressā apposuerit, multi quęsiuere, pręsertim cùm

Pausanias rei significatū aliis relinquat interpretandum. Sedenim illud potissimum ex interpretatione prudentum fertur, Phidiam innuere uoluisse, uirgines custodiendas esse, coniugatas uerò domus curam gerere, ac taciturnas esse debere: utranq; enim id primum omnium decere, quod Plutarchus in coniugalibus præceptis exponit, qui oportere ait mulieres à Luna diuersas esse, quæ cùm iam à Sole abscessit, lucida claraq; cernitur: eadem cùm Soli successit, euanescit: cōtrà uerò debet uxor modesta pręsente tantū uiro à cæteris conspici, eodem uerò absente domi agitare ac sese occulere. Nam & Salomon septimo cap. Sapientiæ, inter reliqua meretriciæ procacitatis signa id etiā notat, quòd domi se cohibere nō possit, sed publica loca, fora, plateasq; celebret. Et Paulus ad Timotheū uiduas damnat adolescentiores, quæ otiosæ discunt alienas domos perambulare. Consuesse uerò mulieres testudineas secū imagines gestare, quas Veneri dicarēt, ex eo manifestum, quòd Thessalæ matronæ Laida meretricē illam inclytam ligneis testudinibus zelotypia concitatæ interemerunt in templo Veneris, magno populi conuentu: ob quod facinus erexere postea templum Veneris profanatæ, quæ nefandam cædem in templo admiserant, ut confessione sceleris ueniā petentes deam sibi placarent. Et id gestaminis fuisse testudinem tuam facilè crediderim, cùm ita cōcinnata sit, ut licio suspendi possit. Apud Ægyptios autē tanta erat pudoris cura, ut mulieribus interdictum esset calceorum usu, quò prodire palàm uerecundarent, ac ueluti testudines intra sua se tecta cohiberent. Hinc Antisthenes ansam nactus eludendi Atheniensium uanitatem, se nunquā solo in quo nati essent excessisse gloriantium; Cōmune hoc, inquit, habetis cum testudine & cochlea.

D

E

MVNIMENTVM.

ALii per testudinis corticem munimentum intellexere, quòd ita eam natura munierit, ut contra tela possit ipsa per se sufficere, & iniurias propulsare. Hic itaq; receptus, & ad omnes incursus oppositum propugnaculum, ansam dedit adagio, ut quotiens aliquid ualde tutum uelimus innuere, in primisq; securū esse dicamus, ὅσον μέλει τῇ χελώνῃ μυῶν, quantum muscarū solicita est testudo. Cuius ominis felicitatem secuta Cæsariana familia, domesticū eum morem habuit, ut paruuli domus eius in testudineos alueos excepti lauarent. Quapropter Ceionius Posthumius nato iam Albino filio, cùm ingentem testudinem à piscatore muneri accepisset, uir literatus iam inde magnam spem cōcepit de futura filii nobilitate: curari itaq; testudinem iussit, & infantuli ministeriis dicari. Exemplaria Hori quæ impressa circunferūtur, in huiusmodi significatū ὄρτυγος ὀστέον habent, interpretesq; coturnicis os reddidere. Sed in manu scriptis codicibus ὄρυγος legi, quod facit ad hāc sententiā: testudines enim orygas appellatas, παρὰ τὸ ὀρύττειν, quod fodere est, uel excauare, apud Vitruuiū legas: à quarū similitudine bellica etiā machina ad fodiendos excauandosq; muros cōparata, testudinis nomen habet: nam & Horus significati istiusmodi causam redditurus ait, διότι δυσαλωτόν ἐστι τὸ τοῦ ζώου ὀστέον, propterea quòd os animalis huiusmodi difficulter admodum frangi dissolui ue potest: quod in munimenti significato quid sibi uelit coturnicis os, haudquaq̄ uideo.

F

MORS DIFFICILIS.

HOminē letalibus uulneribus quantumuis altè acceptis difficillimè morientem, per testudinis abscissum caput aptè pinxeris: quandoquidem tanta inest eius carni uiuacitas, ut earum caput, præsertimq; marinarum, auulsum busto conniuentes aliquandiu oculos ostentet, connitentq; ad admotā manum:

A quin etiam ſi ad os eam admoueas, mordere etiam adnitatur.

SEGNITIES.

ALiàs pigrum ſegnemq́ hominem, aut rei cuiuſpiam tarditatem atq; contationem ſignificare qui uellent, Teſtudinem gradientẽ pingere conſuerũt, quam Pacuuius feliciter tardigradam appellauit: lento enim adeò gradu mouetur, ut in prouerbiũ emanarit in ſegnes & pigros. Hinc Plautinus Ægio, Teſtudineum hunc tibi grandibo gradum, inquit, ſi fuſtem ſumpſero. Et apud Ammianum lepidiſsimum diſtichon legas de Teſtudinis tarditate:

Θᾶττον ἔην λευκοὺς κόρακας, πτηνάς τε χελώνας
εὑρεῖν, ἢ δοκιμὸν ῥήτορα καππαδόκην.

Promptius eſſe albos coruos, volucresq́ chelonas,
Quàm quenquam eſſe probum rhetora Cappadocem.

Quin etiam aſſerunt animal hoc contagioſa adeò pollere ſegnitie, ut ſi pes eius dexter inferatur nauigio, id ire tardius credatur: quod obſeruarunt magi.

MORDACITAS.

SVnt qui mordaciſsimum hominem atq; egregiè maledicum, per teſtudineũ
B caput exertis dentibus intelligi uelint: nam Teſtudo ore omnino eſt omniũ robuſtiſsimo, quippe quæ quicquid dentibus apprehenderit, uel lapidem etiã, perfringit ac deuorat.

PELOPONNESII.

IN Peloponnenſiũ nummis Teſtudo cudebatur, unde, ut legere eſt apud Pollucem, dicteriũ illud emanarit, τὰν ἀρετὰν καὶ τὰν σοφίαν νικῶντι χελῶναι, quod in adoleſcentiæ noſtræ præludijs neſcio quibus ita tranſtulimus:

Quandò chelonis vincitur ſapientia,
Atq; ipſa virtus, Atticum vt prouerbium eſt.

Vnde obolum Eupolis καλλιχέλωνον dixit. Ad id uerò quod Peloponneſiaca erat moneta, lepidè T. Quintius cùm Achæi expeditionem aduerſus Zacynthios meditarentur, eos admonuit, ut cauerent ne more Teſtudinũ caput extra Peloponneſum proferentes, in periculum aliquod inciderent.

DE CANCRO.

C TEſtudo in nũmis obſeruata, alterius nũmi reminiſci facit, in quo Paguri forma cuſa eſt, quare hinc ad eius generis ſignificata tranſimus.

COEI.

CAncer in nummis, cõpactile ſcilicet genus id quod corpore eſt obrotundiore, cuiuſmodi pleriq; cœleſte ſignũ figurant in Zodiaco, Chiorum indicat rempub. Tradunt id & Pollux, & alij: ſed enim niſi quiſpiam autor eſſet, nummus argenteus id ſatis indicaret, in quo Pagurus is eſt cum inſcriptione ſupernè, ΚΩΙΩΝ. infernè, ΛΕΥΚΙΠΠΟΣ.

SPEI FRVSTRATOR.

PLeriq; hominem à pulchris incœptis deſiſtentem, & ſpem omniũ ignauiter fruſtrantem, intelligi cùm uellent, Gammarum noſtrum fluuialem pingere ſoliti ſunt, manu ad os eius iniecta: nam is, cùm à te capi faciliimè poſſe putes, retrouerſum uelociſsimo ſeſe curſu eiaculatur: unde uulgò etiam in aliqua re falſis, quam ſe nactos arbitrarentur, Gammarorum uenationem obijcimus. Hæc uerò receſſus obliquatio adeò Cancris propria eſt, ut Ariſtoph. Pace, dixerit,

οὔποτε νικήσεις τὸν καρκίνον ὀρθὰ βαδίζειν, *Rectum iter ut carpat cancer non viceris vnquam.* D

Atq; fortè non deerit qui dicterio huiuſmodi mihi ſæpe negotiũ faceſſant, ſi unum aut alterum noſtri huius argumenti interpretamentum meo probabilius, quod facilè poterit euenire, compererint. Neq; mihi profuerit, rem Latinis ingenijs hactenus intactã, excogitaſſe, primumq; in lucem efferre: me ſcilicet omnia non uidiſſe clamitent, eorum quæ ex paucis didicerint obliti, cùm tamen omnia ea quę ad hoc negotium accõmodari poſſunt, non una hominũ uita, ſed neq; multa etiam ſecula ſint indagini ſuffectura.

INCONSTANTIA.

SCitè admodum Ioannes ille cognomento Scholaſticus, ſcalarum anacephalæoſi, hominẽ qui modò riſui indulgeat, modò luctui, modò auſteritati atq; temperantiæ ſe reddat, modò delicijs diffluat, & uoluptatibus implicetur, Cancro æquiparauit, nunc antè, nunc retro, nunc in tranſuerſum gradienti, miraq; uitã ſuã inconſtantia traducenti: uirq; is ſapientiſsimus, de ingenij eiuſmodi profectu nihil ſibi quicq; pollicetur, quod ad ullam ſit unquã frugem peruenturũ.

SOPHISTA. E

EIuſdem ſubterfugij cauſa ſophiſtã ſignificare qui uolunt, Cancrũ pingunt: eos enim huic animali perſimiles Plato dicit, Euthydemo, quos ubi ualidiori aliqua ratione deuictos comprehenſosq; putes, tunc retro fugaci curſu elapſi per diuerticula atq; ſubterfugia, maiorẽ priore tibi laborem intentant, ſi uilem ac inanem prorſus curam eos conſectandi ſuſceperis. Sedenim non in ſophiſtas tantùm, ſed in ipſam etiã Dialecticam obortũ eſt à Cancro cauillum. Nam Ariſton philoſophus ut eam eluderet, dicere ſolebat, eos qui Dialecticã enixiori conatu ſectarentur, ijs aſsimilari qui Cancris ueſcerentur: cibi enim admodum exigui gratia, circa oſſa tam multa numero, tantum laboris inſumi.

SOPHISTARVM OPPRESSIO.

SPecies demum illa picturæ, qua Hercules tot immaniũ monſtrorum domitor, in opprimendo etiam cancello laboraſſe porticibus penè omnibus oſtentatur, nihil aliud ſibi uult, ut ueteres interpretantur, quàm ſophiſticas eas nugas huius obtritas diſciplina. Fabuloſe uerò iocatur Plato, cùm Herculem aduerſus Cancrum deſudaſſe dicit. Quòd uerò Cancer ſit inter ſydera collocatus, nonnulli ea de cauſa confictum uolunt, quia conuerſione regreſſuq; tam peculiari eo in animali animaduerſo, per eius imaginem oſtendere uoluerint Solis curſum, qui cùm eò progreſſus fuerit, retrorſum auferri ac tantundem aufugere uideatur. Veluti Caper oppoſita ratione cõfictus, quia Sol ab eo ſigno, toto poli noſtri tractu, altiora petere contendat: caper enim dum paſcitur, accliuiora editioraq; loca perquirit. Huiuſmodi uerò cõmentum nõ ex orbis totius conditione, ſed ex cœli noſtri ſitu ſphæraq; ipſa ad arcticum obliquata excogitatum eſt: nam ad æquinoctialem circulum appropinquantibus Cancer deprimi uideretur, æquinoctij ſigna attolli: ad id tamẽ faceret, quòd Solis progreſſus & regreſſus omnino à Capricorno ad Cancrũ, mox à Cancro ad Capricornũ, ſecto duobus locis æquinoctiali conſideratur. F

ARCANA REVELATA.

SI quid uerò abditum & arcanum luci proditum ac reuelatum oſtendere quis uellet, pagurum & eius generis piſces, qui latebris gaudent, face appoſita figurabant: conſtat enim eos nocturno tempore, admoto lumine, de penitiſsimis etiam cauernis euocari. Ea uerò de cauſa Cancri ad nocturni luminis ſplendorẽ

accur-

A accurrunt, quòd id omne genus testacea noctu plurimùm pasci solent: compertumq; est plenilunio ea magis pinguescere, propterea quòd liceat his tota tunc nocte pabulari, copiosioribusq; tunc escis enutriri, unde pinguiores fiant, ut ij existimant qui plenilunio nullam inesse uim cœlitus hęc in crustaceis efficiendi, remq; ita ad cõmodiorem naturæ rationem deducunt: quamuis unà cum Basilio Magno, magna philosophorum pars sentiat.

INQVILINVS.

INquilinum autem hominem ostendere qui uellent, cancellum illum qui uulgo Gammarusius dicitur, pingebant: is enim semper est concharum hospes, perq; uacuas conchulas modò has, modò illas, prout excrescit, mutat domicilia, atq; ita semper ædes alienas inhabitat.

MAGNA INCOEPTA IRRITA.

RIdiculum fortè illud uideatur, quòd cõmenti sunt nonnulli elephantũ cum Gãmari cauda pingere, si magna incœpta frustra & inaniter cessisse notare uellent, non secus ac illud Horatianum est, ex montium fœtura murem ridiculum
B enasci. Sedenim cùm res ipsa det ridendi materiam, non ineptè mihi uidentur excogitasse huiusmodi speciem, quæ non tam significato, quàm pictura ipsa risum posset excitare.

DE PINNA.

QVæ Pinnæ cõmercia cum cancellis habent, deposcere uident̃ ut eas cancro subiungamus. Nam ut Theophrastus ait, uita fortasse cõchis seruari nõ posset, nisi ope cancri. Pinnę aũt in concharũ genere sunt.

ALIENÆ OPIS INDIGVS.

VIrum qui se atq; sua negligenter curet, neq; sine alterius ope consilióue possit consulere rebus suis, ostendere si uellent Ægyptij sacerdotes, Pinnam & cancellum paruum pingere consuerũt: nam is in Pinna conditus in utriusq; sata git usum: cõchula enim præ fame patefacta, pisciculi ueluti ad escam alliciuntur, quos ubi cancellus inhærentes animaduerterit, Pinnæ statim labra morsu uellicat, illa eo signo admonita concham occludit, atq; ita esculentis potitur: eo uerò custode priuata, breui, ut Aristoteles asserit, tempore deficit. Hoc idem habe
C mus apud Ciceronẽ, cuius uerba repetere non fuerit importunũ. Pinna duabus grandibus patula conchis cum parua squilla societatẽ coit comparandi cibi: itaq; cùm pisciculi parui in concham innatauerint, tum admonitu squillæ Pinna morsu comprimit conchas: sic dissimilibus bestiolis cõmuniter cibus quæritur. Cancellum uerò huiusmodi tum à uenatione, tum à custodia, Græci pinnotherẽ & pinnophylaca nuncupauerunt. Est hæc squilla parua admodum, quam nonnulli parasitum piscem uocant, utpote qui sit dapis affectator: colore albido est, corpore perpusillo, cauda ferè semper subter uterum, ubi coactus fuerit, incuruata.

AB INEVNTE ÆTATE LIBIDINOSVS.

EVm uerò qui ab ineunte ætate cœperit in petulantiam lasciuire, & munera Veneris exercere, per Pinnam fœtus ostentantem suos intelligebant: conchulæ enim huiusmodi in concha genitę, antequam excludantur, inter se quamprimùm coire dicuntur, ut non immeritò concha ipsa sit Veneri dedicata, atq; eam ex concha genitam ueteres fabulentur. Concha itidem Cyprum deuectam canunt, quod nonnulli ad salacitatem referunt, quæ concitetur ex earum cibo: non secus enim ac ostrea, libidinosa esse perhibentur.

DE OSTREIS. D

Lla enim Hellespontiaco ludibrio, ne deo dicam, ita dedicantur, uti concha Veneri, putarim ob earũ copiam, quæ Lampsaceno littore, totoq; Hellesponto ingens est: unde Ityphallico ueteris Poëtæ ipsi Priapo dicto, ita legitur:

Nam te præcipuè in tuis vrbibus colit ora
Hellespontia, cæteris ostreosior oris.

Qui uersus apud Terentianum reperiuntur.

HVMANVM GENVS.

PEr ea uerò picta sculptáue humanum genus significari, philosophorum antiquissimi tradiderunt. Hinc diuinus Plato humanum genus ostreorũ simile esse dixit: nulla enim potuit similitudine nostræ imbecillitatis naturam significantius explicare, cùm ostrea indiciũ esse dixit animi in corporis carcerem & tenebras coniecti: ita enim Deus corpori animam adglutinauit, ut necessarium sit hominem corporis affectibus tangi uel inuitum. Quid uerò aliud illa uel diuinæ uel stellaris essentiæ scintilla hîc patitur, nisi quòd dum corpori adhæreſcit, E & uinculis se coërceri sentit, & in quodam obscuritatis carcere detineri? unde fit ut suæ plerunq; immemor originis, modò sensui se, modò appetentiæ subijciat, & alieni facta iuris, cum materia, cui adglutinata est, rapiatur in præceps. Piscatore igitur Petro opus est, qui nos aut scopulis auulsos, aut de imo maris fundo erutos, Assertori nostro littora reuisenti, pœnitentiæ prunis assos in escam apponat, ut ita absumpti in ipsius diuinitatis amplexu, ad sublimioris uitæ consortia transeamus. Quòd uerò testam ostrea pro pelle habent, quæ sine eorum interitu auferri non potest, eorum sunt hieroglyphicũ, qui nec squamas ignorantiæ deponere possunt diuinis admonitionibus quantũlibet instituti, nec cultrũ spiritus suscipere patiuntur, qui quidem, ut Hierosolymitanus Hesychius ait, etsi in mari baptismatis inueniantur, etsi in fluminibus pœnitentiæ, abominabiles tamen sunt: cumq; uitam sortiti sint in sacri lauacri tinctura, uocationẽ tamen regenerationemq; corruperũt, dum neq; pinnulas neq; squamas induere procurarunt, sublimem uidelicet uitam, cognitionemq; diuinorũ, quę cœlestis est, sed obcæcato corde in ignorantiæ uoraginibus detinentur, & propterea in his qui squamas habent nequaquã adnumerantur. Quare Paulus fornicatorem, auarum, idolis seruientem, maledicum, ebriosum, detractorem, legum bonorumq; F morum corruptorem, à fratrum cõmercio submouet: ostrea enim hæc sunt, & id genus reliqua, quæ sine squamis & pinnulis esse deprehenduntur.

DE LOCVSTA.

Ocusta quid iuncta polypo significaret, eo loco declaratum ubi polypi significata recensuimus. Quid uerò ipsa per se significet, nunc dicendũ.

SEDITIOSVS.

POpularis seditionis studiosum hominem significare qui uolunt, Locustas duas marinas sese inuicem incursantes pingunt: uidere enim est sæpe uniuersas, tanquam gregis collegium celebrare, dimicare interim inter se cornibus arietum modò, ac mutua flagellatione inuicem sæuire: & genuinum est ciuibus, inquit Pindarus, inuicem inuidere.

A TEMPERANTIA.

QVoniam uerò incidimus in Locuſtam, nominis adducti ſimilitudine, quid per terreſtrem etiã ſignificaretur explicabimus. Ophiomachũ, quem alij ſtellionem interpretanť, nos terreſtrem Locuſtã eſſe cõperimus, per hanc Ægyptij modeſtiam, temperantiam, atq; continentiã intelligebant, quippe quæ nequitię uirtutes oppoſitæ ſunt: ea ſiquidem ſerpentem oppugnat, uoluptatem quippe terræ prorepentem allidit. Ipſa autem crura habet, quæ corpuſculum altè tollant humo, à terraq; interim eorum innixu reſiliat, & feratur in ſublime, colliſoq; ſerpentis capite intellectui proximior fiat, qui quidem terrenis obrepere neſcius, ab ijs diſiungi abalienariq; aſsiduè meditetur. Non diſsimulabo hîc ſacræ lectionis locum, de Præcurſoris uictu, quem conſtans fama eſt Locuſtis ueſci ſolitum, ἤσθιε δ' ἀκρίδας ὁ πρόδρομος, καὶ μέλι ἄγριον. Sunt qui ab Locuſtarũ campeſtrium intellectu abhorreant, cauliculosq; herbarum neſcio quos, quòd eodem illi nomine nuncupentur, pro animali cõminiſcuntur, quibus noſter ille ueritatis præcurſor ueſceretur. Atqui Diodorus, & alij autores grauiſsimi, populos in Æ-
B thiopia quoſdam agnoſcũt, qui non alio quoquã cibo utantur quàm Locuſtis, ob id Acridophagos appellatos. In India quoq; gentem quibus Mandrorũ nomen Clytarchus & Megaſthenes dederunt, Locuſtis ali Agatharchides & alij prodiderũt, trecentosq; eorũ uicos annumerant. Eſt autem hæc uiridis, & prioribus pedibus longiſsima, ijsq; admodum gracilibus, quos motat aſsiduè. Maniſeſtiſsimè uerò in hoc Præcurſoris cibo Locuſtam animal agnoſcit Adamantius, dum undecima in Lucam homilia dicit: Non habuit domeſticũ mel, & humana diligentia percolatum, ſed ſylueſtre, minus quippe iucundi ſaporis, utpote qui eo ad uitæ tantùm uſum & neceſsitatem, non ad delicias uteretur. ex alitibus uerò non grande præpinguéue ullum, quo ſe liberius inuitare poſſet: non aëriuolam, quæ cibum præberet delicatiorem: ſed exiguum admodum uolucre, quod uix à terra cſurgeret, ſaltitaretq; potius quàm uolaret. Quid plura quæritamus? conſtanter aſſeritur Locuſtas eius fuiſſe cibum, paruulum animal, & illi ſatis mundum.

FAMES.

SVnt qui per huiuſmodi Locuſtam, famem intelligant, propterea quòd ma-
C gnam ſatis inferunt calamitatẽ cùm agminatim innumerabili aliquando multitudine congregatæ ſegetes inuaſerint, magna clade radices abrodentes, quare diuinatrix apud Theocritũ dicitur: cùm enim apparuerit, famis eſt prænuncia. Multa Locuſtæ huius ſignificata ponit Eucherius, ſed quoniam nullam ſuper illis cauſam adducit, in quo nos præcipuè uerſamur, ea prætermittenda iudicaui: unum illud tantùm tangam, quòd per cõparationem reſurrectionis Dominicæ ſimilitudo quædam ſit, cùm aſſultum Philo dicat per Locuſtam ſignificari: nullum enim è terreſtribus animal tanta ſe pernicitate proripit in ſaltũ, ſi corpuſculi rationem habeamus. Sed hæc alij uiderint.

PEDES.

INuenies in diuinis literis aliud Locuſtæ huius hieroglyphicũ, ut apud Salomonem, Eccleſiaſte, pro pedibus poni, eò quòd animal id pedum longitudine pro corporis modulo omnia excedit animantia. Scriptum igitur: Florebit amygdalum, & impinguabitur Locuſta: hoc eſt, ſuperueniẽt cani, & pedum accedet tumor, podagra ſcilicet, quę plurimùm ætatem grandiorem infeſtat, quod nos à ſexto ſupra quinquageſimũ quatuor iam annis nõ ſine cruciabili dolore acerbiſ-

ſimaq́ ſtudiorum iactura cogimur experiri, hæreditate hac ab auunculo relicta, D
& unà cum accepto ab eo ſacerdotio miſerabiliter alita. Alibi tamen Salomonis uerba ex Hebraico codice diligentius examinauimus, quòd ſuper his uaria eſt multorum interpretatio.

DE COCHLEA.

ADdetur his Cochlea, inter eſculenta, piſciũ uice pauperibus accepta, quę tamẽ olim altilis effecta, illataq́ menſis, Romanas delicias auxit.

TERRENIS ADDICTVS.

PEr eam diuinę lectionis interpretes ferè omnes animum terrenis affectibus mancipatum intelligunt, inde ſimilitudine libenter ſumpta, ſi quem ſenſui deditum, ut uoluptatibus brutorũ inſtar inhæſitantem oſtendere uoluerunt. Heſiodus eam felici cõpoſitione φερέοικον appellauit, quam domiportam dicere poſſemus, quòd ita ſit domui ſuæ applicita, ut eam ſecum aſsiduè portet.

DE SEPIA. E

SEpiam quidem inter cruſtacea recenſere minimè cõgruum uidebatur: quia tamen dorſum oſſeo illo integumento inſtar clypei munitum habet, huc ipſa etiam transferetur.

PVLCHRA INCOEPTA TVRPITER CEDENTIA.

ID uerò præcipuum ſuper Sepia ſignificatum apud Ægyptios ſacerdotes erat, ut per eam ſignificarent hominem, qui multa, pulchra, & magna pollicitus, daturus omnino ſpecioſa uirtutis exempla uidebatur, & per ſummam inde ignominiam fœdè lapſus, omnium fefellerit expectationem: ea enim cùm ſpectandam ſe uenatoribus præbuerit, ſimulatq́ in ſe aciem inſtrui conſpexerit, & claſſicum cani, atramentum in aquas euomit, quibus infectis, demptaq́ ita uenatoribus congrediendi copia, elabitur. Quòd ſi inter fugiendum acciderit ut aperto iterũ campo deprehendatur, ſtatim in effuſam atramenti nubem ſe recipit, atq́ ita ſæpius ac identidem fruſtratur uenatoris ſpem, nulla ſui facta copia, ut deprehendi poſsit: idq́ nõ in congreſſu tantùm facit, ſed plerunq́ etiam ludendi ſtu- F
dio quodam, atq́ etiam inſidiandi. Effundunt uerò ſuum id atramentum & polypus & lolligo, quam uulgò piſcem atramentarium uocant: uerùm ij non niſi metu perculſi: Sepia uerò non modò cùm metuit, uerùm, uti dicebamus, animi interdum gratia. Ei uerò atramento tanta uis ineſt fuliginis, ut ſi in lucernam addatur, ſummotis reliquis luminibus, adſtantes omnes fœdo liuore coloratos oſtentet, ut Æthiopes uideantur.

THETIS, ET SIMVLATIONVM INVOLVCRIS OBTECTVS.

HViuſmodi uerò occultationis cauſa confictũ à Græcis crediderim, Thetim in Sepiam commutari ſolitam, dum uel eluderet, uel ſeriò fugitaret Pelea illam inſequentẽ. Nam & promontorio cuidam in Iolco Sepiadi nomen inditũ, ubi factum hoc perhibent. Ita deniq́ hominem qui multis ſimulationum inuolucris tegeretur, eſſetq́ occultæ multiplicisq́ naturæ, per pictã Sepiã notabant.

MENDACIVM.

ALij mendaciũ ex hoc figmento intelligi uolunt, propterea quòd, ut Grammati-

A maticus Tryphon ait, οἷ τοῖς ἐσχάτοις μόρεσι μελαίνεται καὶ ἀμαυροῦται: in extremis quippe partibus nigreſcit, & obſcuratur. Callidi enim impoſtores, mendaciorumq; confictores, ſolent ſemper aliqua præijcere, quæ uera, clara & aperta uideantur, quibus inſpectandis dum oculi ſunt intentiores, aſtutè mox mendacij nubem offundunt. Quoniam uerò atramentũ id, quo ſeſe occulit effuſo, in cauda eſt, ea de cauſa Melanuros appellatur. Atq; hoc Pythagoram intellexiſſe uolunt cùm præcipit, μὴ γεύεσθαι τῶν μελανούρων, de ijs quæ nigra ſunt cauda guſtandũ non eſſe. In hanc uerò ſententiam præclarè Cicero ad Q. fratrem: Multis enim ſimulationũ inuolucris tegitur, & quaſi uelis quibuſdam obtenditur uniuſcuiuſq; natura: frons, oculi, uultus perſæpe mentiuntur, oratio uerò ſæpiſsimè.

IMPROBITAS.

QVod tamẽ ſymbolum Plutarchus libro De liberis educandis ita interpretatur, ut suboſtendere dicat, cõmercium cum improbis nõ habendum, eos ſcilicet qui à uirtute ad turpitudinem ſe recipiant, fugiendos. Nam & apud Romanos, nigrum uel atrum pro moribus infamibus & pernicioſis accipitur. Hinc il-
B lud diuulgatũ: Hic niger eſt, hunc tu Romane caueto. Porrò dies atri, qui ſunt infauſti, inauſpicati, lugubres, & infelices appellantur: quamuis noſtri uulgò dies atros intelligant, qui ieiunijs deſtinati ſunt, quibus quidem & corpus macerandum, & à carnium delicijs præcipitur abſtinendum.

LITERÆ.

AEgyptij ſanè cùm literas ſignificare uellent, iuncum, cribrum, & Sepiam ponebant, de quibus ſigillatim diſputare alterius loci eſt: nam eorum omniũ, quæ literas & diſciplinas indicarent, certum cõſcripſimus cõmentarium. Quod uerò ad Sepiam attinet, quæ pro theca atramentaria poni ſolita ſit, ac perinde literas ſcripturamq; ipſam ſignificet, nõ apud Ægyptios tantùm habetur, uerùm & apud noſtros, uti Perſianum illud oſtendit:

Tum queritur, craſſus calamo quòd pendeat humor,
Nigra quòd infuſa vaneſcat ſepia lympha.

Atramentũ ſanè Græci σηπιότιδος appellant. Tholos uerò eſt Ariſtoteli, qui Sepiæ ineſt. Heſychius ex eo uocabulo turbamentum interpretatur; id enim ταραγμένος oſtendit.

C VIRI AMOR IN MVLIEREM INFIDAM.

SVnt qui amorem coniugalem in uiro firmum, in fœmina lubricum, ſignificare ſi uelint, Sepiam tridente confoſſam pro iſtiuſmodi rei hieroglyphico faciant, propterea quòd in eo genere ſi fœmina percuſſa fuerit, accurrit mas opem allaturus, fœminæq; quacunq; poteſt ope auxiliari contendit: quòd ſi mas ictus fuerit, fœmina ſui tantùm ſolicita, quamprimùm fuga ſibi ſalutem quærit.

TEMPESTAS.

SVnt & tempeſtatis argumentum Sepiæ: nam pictæ ita ut in aquæ ſummum exiliant, magnas procellas paulò pòſt erupturas indicãt. Cauſam reddit Plutarchus: quia cùm mollia omnia frigus impendiò caueant, hæc una præcipuè cùm ſit ea carnis nuditate mollitieq;, neq; teſta, neq; pelle, neq; ſquamis munita, ſed unum tantùm tegumentum oſſeum in dorſo ſortita, tempeſtatem facillimè præſentit: igitur ueluti frigus euaſura, necnon agitationes, quæ in imo mari fiunt, exilire, & incõmodum illud uidentur euitare. Quare polypus etiam pari propémodum mollitie præditus, ad terram properat, ſeq; petris alligat, uentorum iamiam aduentantium portentum.

DE PVRPVRA. D

N hunc gregem ueniet & Purpura, ſuis & ipſa ſignificationibus inſignis: de animali quidem, nõ de colore, qui loco alio tractandus eſt, pręſens erit examinatio.

MALEDICVS.

MAledicum hominem probos improbosq́ue æquè carpentem ſignificare qui uolunt, Purpuram exerta pingunt lingua, quę quidem illi tam acuta & ualida eſt, ut ea & conchulas, & quaſcunq́ue ſui generis teſtas perforare poſsit: quæ cùm ita ſint omniuoræ, frequens illud in edaces dictum emanauit, Purpura uoracior: de quo apud Athenæum plura comperies.

DE GVLA MVLTATVS.

ATq́ue inde fortè prouerbium, quòd Purpuræ plurimùm per linguam eſcas inquirentem capiuntur. Et qui hominem qui de ganea pœnas dederit, ſignificare uolunt, conchylium huiuſmodi naſſæ per linguam applicitum pingunt, ſiquidem eius captura in hunc ſæpius efficitur modũ: paruæ denſæq́ue admodũ naſſæ ſtrombus piſcis includitur, hunc auidiſsimè captat Purpura, quem E ſimulac illuc occluſum olfecerit, inſerta per naſſæ iuncos lingua eum aſſequi contendit, dumq́ue ille uolutatione luctatur, ea magis ac magis linguã protendit: accidit uerò ut in eo conatu tumefiat, ut nulla eam extrahendi copia relinquatur, atque ita detenta per linguã captiua fiat. Verùm hoc picturæ genus in huiuſmodi ſignificatũ aliter etiam figuratur: conchulam quippe pingunt, quę Purpuræ linguam morſu cõprehenderit. Piſcatores ſiquidẽ cùm Purpurã norint concharũ paſtionem auidius appetere, has in naſſas magno numero coniectas in mare demittunt, oblongo fune ad naſſas alligato: ſentiunt optatam eſcam Purpuræ, porrectisq́ue intra naſſarũ iuncos linguis, eas infeſtant: at illæ aculeo extimulatæ incolumitati ſuæ conſulturæ contrahunt ſeſe, corticibusq́ue clauſis morſu perquàm acri linguam infeſtam comprimunt, pertinaciſsimeq́ue detentam haudquaquam amittunt, atq́ue ita pendentes ſua captæ auiditate Purpuræ tolluntur.

VNO EXANIMATVS ICTV.

HOminem uerò interemptũ ictu oſtendere qui uolunt, Purpuram ſaxo eliſam pingunt: ſiquidem infectores aiunt, quas Purpuras in artis ſuæ uſum parant, ſaxo uno ictu collidendas, unde ſubitarius ille ſanguis ad tinctum optimus emanat: quòd ſi ictu fefellerit, neq́ue Purpura ſtatim exanimata fuerit, fruſtra repeti, quia præ dolore ſanguis in uniuerſum corpus diffuſus euaneſcat. F Hinc aiunt Homerũ totiens de ĳs qui ualido aliquo uulnere perempti fuerint, Purpurea eos morte ſublatos dicere: quem imitatus Maro, nunc Purpureã uomit ille animam, nunc quid huiuſmodi ſæpe protulerit. quamuis ad ſanguinem, in quo anima ſedem habeat, Seruius hoc referri putat, de quo ſatis in Accipitris cõmentario dictum.

SECESSVS.

SVnt qui ſeceſſum per Purpuram oſtendant, propterea quòd Purpura non niſi in imo reperiatur pelago: unde uerbum apud Apollonium Argonauticôn primo, πορφύρεσκεν, quod purpuraſcere dicere poſſumus, ubi profundum eſſe interpres exponit, ea quam memorauimus Purpurę natura repetita.

Hinc mare purpureum, pro profundum, poëtæ ſæpius poſuere.

DE

A

DE ECHINO.

MArinus huc Echinus obuoluitur, lenticulari propémodum figura, cochleari cruſta, ſcabritie uaria, crebris lineamentis rectilineis, quatenus in ſphærica figura fieri poteſt, picturata, ijſdem quibus terreſtris armatus ſpinis, uerùm ijs micantioribus, & nunc cocco, nunc purpura, nunc puniceo colore ſplendeſcentibus: qua parte roſtrum à medio uentre exerit, reductior, à tergo gibboſior: atq; is eſt de quo Martialis ait,

Cortice depoſito mollis echinus erit.

DIFFICILIS ATQVE MOROSVS.

ATque ut ad eius ſignificata iam aggrediamur, hominem qui cum difficulter, uel nulla unquam ratione conſuetudinem inire poſsis, ex hieroglyphico eius cõmonſtrabant, quippe quem quaqua tractare uolueris, aſperitate renitentiaq; horridum experiare. atq; itidem ex hoc aſperitatem eam, quã Horatius damnat, agreſtem, inconcinnam, atq; grauem, per hoc animal notabant: nam &

B nomen illi παρὰ τὸ ἔχειν κατ' ἀντίφρασιν pleriq; impoſitum aſſeuerant, quia ſcilicet haberi non poſsit propter ſpinas, quaſi latinè uelis intractabilem dicere. quamuis ſunt qui de nomine id ſentiant, ut echinum dictũ uelint ἀπὸ τοῦ ἔχειν ἑαυτὸν ἀφανῶν τῶν σαρκῶν ὄσων, quòd ſcilicet ita ſeſe cohibeat, ut nulla carnium appareant ueſtigia neq; ſigna.

IVDICIORVM SEVERITAS.

ERant autem apud ueteres uaſa Echini nomine nuncupata, quæ ſcilicet animalis iſtius imaginem referebant, quorum in iudicijs uſus erat. Sanè iudices, de quibus Pollux meminit ubi de diætetis & dicaſtis agit, Echinum aheneũ aut opere fictili factum habere conſueuerunt, in quem teſtium dicta ſcriptaq; iudicia conijcerentur: ex quo ſignificabatur, nõ licere cuipiam impunè illis manus admouere, neq; inuertere, aut immutare quicquam, ſine graui ſupplicio.

NAVIGATIO TVTA.

SVnt etiam qui per Echinum tutam nauigationem intelligant: ille ſiquidem imminente tempeſtate, quam non ſecus ac terreſtris uentos præſentit, attra-

C ctis lapillis ſeſe munit, arenaq; nauium inſtar ſaburrat, ne ui fluctuum ulla uerſari iactaríue poſsit: id enim maximè cauet ne aculeis exarmetur. Baſilius Magnus audiſſe ſe profitetur à quodam rerum maritimarũ peritiſsimo, qui diceret, habere ſe pro comperto, Echinum cùm uentorũ perturbationem ſæuitiamq; maris preſenſiſſet, calculum correptum haud exiguum ſubijſſe, ſeq; ſub ipſo tanquam anchora ſtabiliuiſſe. Sanè quidem nautæ ſimulac eos id factitare conſpiciunt, futuram hoc indicio uentorũ agitationem tempeſtatemq; præſagiunt, nauigiaq; cõtinuò pluribus anchoris infrænant. Admiratur Ambroſius Hexamero, quo ingenio is iſta collegerit, quo doctore perceperit, quis ei fuerit auguriorum interpres. Falli ſæpe homines aëre perturbato, quòd plerunq; res ſine tempeſtate ſuccedat: non falli Echinũ, & homini rationis participi documento eſſe. Vnde animali tam exiguo tanta ſcientia, ut non modò quod futurum eſt infortunium antè præuideat, uerumetiã qua ratione impendenti periculo ſit obuiã eundum, nõ uerbis, nõ ſophiſmatis, nõ ambagibus oratorijs, ſed re ipſa cõmonſtret?

MACILENTIA.

AD hæc macilentiſsimũ hominẽ per idem animal intelligebant, cui quidẽ ſit

hoc peculiare, ut nullam intus carnem cōtineat, foris & ſpinulas, & cruſtã, uti di- D
ctum, cochleariã tantũ habeat: inueniunt in eo tamen nigra quædã uice carnis, quæ utcunq; ſint, à ganeonibus tamen expetuntur. Quod uerò ad macilentiam facit, eum ad annum integrũ aiunt abſtinere cibo. Non relinquã intactũ quod apud Euſtathium legi, interna uentris Echinum appellata: unde Callimachus,

ὄντι μάλιστα βοῶν ποθέουσιν ἐχῖνον.

De boue quem cupide magis adſectantur echinum.

Idq; ea de cauſa, quòd intra ſe cibũ contineat, quod pręcipuũ eſt uentris munus.

INSTAVRATIO.

EXercitum, aut quid huiuſmodi ex diſsipatis reliquĳs inſtauratum, ſi quis pingendo ſignificare uoluerit, non imperitè Echini marini dilaniationem quandam figurabit: ille enim in fruſta diſcerptus, ſi proĳciatur in mare, confluentibus ſpontè in unum partibus iterum cōmittitur, & efficaciſsimè ſolideſcit.

DE CONCHYLIO. E

COnchyliũ quoq; aliquid habet quod ἱερογλυφικῶς accipi poteſt, tametſi animal ipſum huc non admittatur, ſed quos generat uniones.

LACHRYMÆ.

SVnt qui gemmas omnes in ornatu Veneri deberi putent, quòd ſcilicet eam maximè comptã eſſe deceat, & delicĳs omnibus affluentem. Gemmæ tamen aliquot ſua quædam habent ſignificata, ueluti uniones, quos lachrymarum ſymbolum eſſe pleriq; prodidere, ſumptum ſcilicet à coniectoribus, qui lachrymarum profluuium per uiſas in ſomnis margaritas oſtendi tradunt: nam & apud Sudam legas, μαργαρῖται δηλοῦσι δακρύων ῥόον.

PIERIVS VALERIANVS AD ERVDITISSIMVM VIRVM MATTHÆVM MACINGVM VENETVM, DE IIS QVÆ PER CROCODILVM ET ALIQVOT AMPHIBIA SIGNIFICANTVR, EX SACRIS AEGYPTIORVM LITERIS. F

POterit, & meritò quidem, eruditiſsime Macinge, aliquis qui non æquo fortè erga nos animo fuerit, vtrunq; noſtrûm ad Chriſtianæ pietatis vindices deferre, qui ſanctiſsimum amicitiæ tam mutuæ tam antiquæ numen tanto ſub ſilentio, Aegyptiorum quodammodo ſecuti religionem, coluerimus: Aegyptiaca enim prorſus eſt hæc ſuperſtitio, Deum ſub ſilentio colere. Sed enim qui de pietate aliter quàm Euangelia doceant, & ſacri canones imperent, vel ſentit, vel ſibi ſequendum credendúmue propoſuerit, is dubio procul impietatis crimine condemnandus, acriterq; puniendus eſt. Manifeſtum autem eſt Aegyptios olim Crocodilum adoraſſe, quod nos non modò abhorremus, ſed & Poetæ veteres, qui mores hominum facile tolerant, modò ſatyricè derident, dum eorum aliquis dicit eos portenta colere, modò vt rem magis exacerbent, addunt, Crocodilum adorãt. Cauſam tamen eam Aegyptĳ allegare ſoliti ſunt, quòd Crocodilus ſilentĳ ſit hieroglyphicum, quandoqui-

A *doquidem animal id lingua careat, & ita silentij significatum præ se ferat: quod vterque nostrûm per tot annos nimium superstitiose coluimus. Ne igitur cauillandi cuipiam ansam demus, existimaui silentio huic nuncium remittendum, atq; ita in viam redeundum, id quod vt tu quoq; facias adhortor. Misi itaq; ad te sequestrem Crocodilum ipsum, qui quoniam Aegyptiacè loquitur, quippe per rerũ figuras & signa, causam omnem tibi liquidius explicabit. Quoniã verò Crocodilus hic ab intima vsq; Aegypto istuc Venetias traducendus fuit, exenterare eum oportuit, & accuratissimè salire: loco verò fæcis exemptæ, infarciuimus in vterum eius eadem diligentia fluuialem Equum, Phocam, Muranam, Anguillam, & Aegyptiacam quandam ranam. Animalia inquam hæc vtcunq; adduci potuerint, ad te misi, ruptoq́; ita silentio me piorum consortio aggregaui. Tu si qua in ijs quæ ad rem tuam faciant inueneris, arbitrio vtaris tuo: reliqua quæ nullius apud te momenti videbuntur,* ἐς κόρακας, *vt dicitur, proijcias licet.*

DE CROCODILO.

B VONIAM à poëtis nostris, atq; etiam à plerisq; alijs Ægypto ea est obiecta infamia, quòd & monstra colerent, & Crocodilum præcipuè adorarent, cur hoc animal inter reliqua apud ipsam nationem sacra, locum haberet, differendum: ita fiet ut quid imperiti colerent, quid sapientes intelligerent, manifestũ fiat, atq; inde minus eorum succenseamus philosophiæ.

DEVS.

COlebant siquidem Ægyptij Deum sub Crocodili, quod non inficiamur, imagine, propterea quòd solus inter animalia elinguis esse deprehensus est, quod diuinitatis munus esse perhibent. Nam & in Pythagoræ symbolis habetur, linguam in primis esse coërcendam, ut Deum imitemur. Proximè accedit ad hanc sententiam sapiens ille neq; illiteratus uir qui opusculum de moribus, carminibus scriptum edidit, dum eum Deo proximum esse ait, qui ubi ratio postulat, tacere norit. Deus enim sub alto profundoq; silentio, mortalium facta omnia diligenter examinat, omniumq; merita inspicit, proq; re, loco & tempore singula moderatur. Quod uerò de dijs silentium apud eos esset, uel Harpo-
C crates indicarit, cuius effigiem presso obsignatoq; ore ideo dedicarunt, quòd cæremonias ritusq; suos qua ratione instituti essent, in uulgus propalari nolebant, atq; ita sacra inuolui silentio procurabãt. Quin & Mercuriũ illum suum, quem Nilo prognatum patre prædicabant, tanto silentij cultu prosequebantur, ut ne nominare quidem eum fas arbitrabantur. Nam quem Θὼθ appellabant, qui Platoni Theu, Propertio nostro Theutates est, alium fuisse dicunt, qui scilicet Argum interfecit, quiq; leges illis atq; literas tradidit, à quo & Septembrem mensem eo nomine uocitarunt. Et Cabalistæ Dei ministros aiunt propitios nobis fieri, uel si tantùm nominis eorum meminerimus, aut eorum notas præ oculis habuerimus, signatásue gestauerimus, etiam si ore nunquam enunciemus: præcipueq; TETRAGRAMMATON diuinitus datum nomen ineffabile, nostræ cum Deo reconciliationis signum, propterea quòd literarum, quibus notatur, satis est reminisci. Meritò itaq; Helias sacerdotes Baalis ridet III. Regum XVIII. dum eos adhortatur maiore uti uoce, quòd eorum Deus diuersorio forsan esset, aut in itinere, aut certè obdormisceret, ita fieri posse ut excitaretur. Sed quid nos tot gentilium fabulas euoluimus, cùm sacræ institutio

nis nostræ literæ in templis quotidie canant: Te decet silentium Deus in Sion? D Æquum est quippe ut tacito uerecundoque silentio trepidationem quam ex tantæ maiestatis consideratione concepimus, profiteamur. Et: Sileat omnis terra Deo. In quam sententiam Petrus apud Clementem: Quæ summo sunt silentio honoranda. Deus enim, ut Cyprianus ait, nõ uocis, sed cordis auditor est. Nam & Anna Samuelis mater, quę typum Ecclesiæ præ se tulit, ante conceptum cùm sterilitatem deploraret, Dominum non clamosa petitione, sed tacitè & modestè intra ipsas pectoris latebras precabatur. Loquebatur quidem ea prece occulta, sed manifesta fide: loquebatur non uoce, sed corde, quia sic sciebat Deum audire: ideoque quod petebat efficaciter impetrauit, quia fideliter postulauit. Et publicanus quem Dominus probat, non erectis impudenter ad cœlum oculis, neque sublatis indecenter manibus, pectus suum tundens, & peccata sua contestans, diuinæ misericordiæ auxilium implorabat. Habet insuper Crocodilus eam cum Deo similitudinem, quòd eius solius oculi pellicula tenui translucidaque à fronte demissa obteguntur, atque ita cernat, cùm aliis ita minus cernere uideatur. Ita oculũ Dei perlustrare, intuerique omnia, res ipsa indicat, cùm nos eum E nequaquã cernere, aut nostratia hæc explorare, plurimùm opinemur. Sed quantum pertinet ad sermonem, nostra in primis est pietas defendenda, apud quos totiens legitur, HÆC DICIT DOMINVS, cùm simplex sit Dei substantia, neque membris ullis neque cõpagibus composita: nõ igitur os neque linguam habet Deus, qui loqui posit. Id uerò sic accipiendum, ut tunc Deus loqui uideatur, cùm aliquid inspirat in sanctorũ fatidicorumque uatum corda, uel etiam uocis sonum afflatu suo facit ad eorum aures peruenire. Nam si uox humana aër ictus dicitur, potest & uox Dei dici aër ictus uel ui, uel uoluntate diuina. Itaque illuminata mens per Dei spiritũ formatur in uerba, unde locutus Deus homini dicatur, quoniam humana fragilitas aliter audire de Deo non potest. Præterea, uti Adamantius inquit, ueteres Deo sermonẽ attribuêre: quia cùm norint homines hoc ministerio uoluntatẽ alterius alteri innotescere, agnoscant ea quæ sibi per Prophetas deferuntur, diuinæ indicia esse uoluntatis. Mortales enim haudquaquam intelligerent in hac uel illa re Dei contineri uoluntatem, nisi ea locutus diceretur, cùm eorum sensus nequaquam percipere posit, uoluntatem cuiuspiam per silentium inter homines indicare posse. F

ORTVS.

ORtum ad hæc pingere si uoluissent, geminos Crocodili oculos faciebant, quos habet instar suis, uerùm ex toto feri corpore prominentes, & emisitios. Atque ita pars ea, quæ lucis conceptaculũ tam insigniter extet, exortui uidetur asimilari. Est tamẽ & alia ratio istius significati, quòd animal hoc suapte ui, nullo parentum incubitu fomentóue, formam & lucem acquirit, ueluti Sol per semetipsum exoritur. Crocodili enim tam fluuiales quàm terrestres cùm in sicco partum ediderint, oua sua terræ cõmittunt gremio, quibus tamen semper asident, dum catuli animentur & excludantur. Locum uerò eligunt, ad quem summo auctu eo anno egressurus sit Nilus, quasi diuinatione quadã oua transferentes. In nummis uerò aliquot simulacrum Orientis radiato fingitur capite, dextera in altum sublata, eaque passa, quod in Gallieni plerisque nummis habetur, inscriptione addita, ORIENS AVG. quam quidem manum patefactam, & radios ipsos, Maro non uno loco uidetur explicasse:

Ubi primos crastinus ortus

Extu-

A *Extulerit Titan radijsq; retexerit orbem.*

OCCASVS.

QVòd si occasum identidem pingere procurassent, Crocodilũ humi toto pro fusum corpore deliniabant, quippe quadam incubantis specie, spontè enim ad ima quæq; ferri gaudent, immersiq; fluuijs humi libenter obrepunt, soloq; adhærescunt, delphinorũ & aliorum hostiũ metu, quòd norunt q̃ molli tenuiq; cute in uentre sint. Dies præterea maxima ex parte agunt in terra, noctes in aqua, teporis utrunq; ratione: noctu enim tepidiorem aquã experiuntur. Ita Solem imitari uidentur, qui nobis emergere matutino tempore, uespertino immergi uidetur. Ad hæc Crocodilo uisus in aqua hebes, extra acerrimus: ita illi præcipuè accidit, Solis occasu obscura omnia, exortu clara atq; perspicua redduntur.

TENEBRÆ FVNESTVMVE.

TEnebras autem (quo uocabulo tam funus, atratumq; pomparum apparatũ, quàm mortem ipsam, quæ lumina claudit decedentium, intelligebant) significare cùm adlibuisset, Crocodili caudam faciebant: is enim simulac animal ali-
B quod ceperit, caudæ opera utitur ad exanimandum, ea enim captiuum uincit, ac mox plectendo conficit. Vis siquidem omnis, ac omne Crocodili robur, in cauda situm. Id uerò commodè figurabitur, si abditus in specu sola exporrecta cauda pictus fuerit: nam & illi proprium est spelæa subire, in quibus quatuor interdum menses hyemis inedia pertinaci delitescit, unde fortè tenebrarum deductũ est significatum. Sedenim hæc etiam ad eam facere opinionẽ possunt, quòd ideo Crocodilum colerent, quia hinc etiã diuina quædam specularentur. Nam quòd Dei ipsius & caput & substantia imperscrutabilia sint, cum Crocodilo faciunt in specu latitante: quare Seraphim faciem atq; pedes Dei uelare ad arcam Domini dicuntur, quòd diuinæ maiestatis principium atq; finem uerbis nemo ualeat explicare, neq; picturatione ulla declarare: definire uerò nulla prorsus circumscriptione quispiam aggrediatur. Quam uerò de Deo cognitionẽ profitemur, eam ex operibus perpendimus, quod à posterioribus diceret Aristoteles. Quare Gentes admonebat IESVS Deus noster, Si nolitis mihi credere, credite operibus quę ego facio. Ita igitur sapientes illi Crocodilum imaginati sunt in specu, cauda tantũ exerta, absconditũ. Nam Psalmo etiam XVII. dicitur Deus po
C suisse tenebras latibulum suum, ut planè significetur, obscura multis & incognita esse, quæ de Deo pijs tantùm innotuerunt, utpote quæ Deus ipse occulat in tenebris: & ut Origenes Adamantius ait, manifestũ est rarò admodum peruenisse ad homines Dei cognitionem, idq; paucissimis contigisse, siue quòd ob mentis hebetudinem ad eius micantissimæ lucis radios cæcutimus: siue quòd inquinata mens eius non recipit puritatem: siue quòd humanum hoc corpus adeò fæculentum animum etiam obturat, ne possit spiritum eius admittere: siue quòd intellectus nostri uirtus sit adeò imbecilla, ut immensitatem eam nulla capere possit coniectura. Nam & de Moyse legimus, eum ubi Deus esset caliginẽ subijsse. Deiq; iudicia Prophetæ abyssum uocare consuerunt. Quin & IESVS ipse, Nemo, inquit, cognouit filiũ nisi Pater, nec Patrem, nisi filius, & cui filius reuelauit. & in hanc sententiam passim à nostris plurima. Eaq; de causa Ioannes filium lucem ponit, quia is & seipsum illuminat, & Patrem in conspicuo ponit, qui adhuc lateret in tenebris, nisi per filij manifestationẽ innotesceret. Nobis uerò nisi lux illa orta esset, adhuc in umbrosa mortis regione sederemus, diceret Esaias. Vnde aũt, nisi diuino dispensante spiritu, imaginatus est Orpheus dicere,

L 3

Nox quæ lucem emittis? Quod & Psalmographus: Emitte lucem tuam & ueritatem tuã. Tabernacula enim Dei tenebræ & latibulum, uti diuinę literę passim memorant. Sed plura super hoc dicturi sumus in Ignis cõmentario ubi Faces. D

PERNICIES.

IN uniuersum autem per id animal sculptũ, malum, damnúmue aut pernicies aliis illata, si Diodoro credimus, apud Ægyptios significabat, omninoq́ inexplebilis rapacitatis hieroglyphicum habebatur: animal enim est multæ rapinæ, unguibus ad discerpendum promptissimis, morsu aspero tetroq́, ut quod dentibus lacerat, nunquam sanetur. Impunè uerò inter eos enatat, qui se adipe eius feri perunxerit. Quod factitasse Firmum Ægypti tyrannum, qui oppressus est ab Aureliano, testimonio Aurelij Festiui, Vopiscus tradit.

SALACITAS.

ERat & salacitatis indicium, ut ipsi dicunt Ægyptij, propterea quòd abundanti fœtura prolifici sunt Crocodili, libidinisq́ usqueadeo contagiosæ, ut è dextera eorum maxilla dentes lacerto dextero alligati, nequitiam credantur stimulare. Terrestris porrò Crocodili, quem Scincum, ut alij, Scingũ appellant, rostrum & pedes in albo uino poti, lasciuiæ cupiditates accendere apud magię scriptores legas, & huiusmodi quædam apud Dioscoridem & Plinium. E

FVROR.

FVrorem ad hæc Ægyptij, & quæ inde calamitas aut clades accepta esset, per Crocodilũ semetipsum uerberantẽ indicabant, propterea quòd is irrita prædæ cuiuspiã spe frustratus, in semetipsum furit, supra modum indignabundus.

LATROCINIVM.

NEgotiorum impedimenta, insidiasq́ & latrocinia, quę contra uiatores exercentur, per idem animal etiam ostentabãt. Et Typhonem, quem βιϐαιῶνα dicunt, in Crocodilũ abijsse asseuerabant, tametsi nõnulli Typhonis comitem ponant. Crocodilus autem assiduè negotiatoribus insidiatur, quo genere latrocinij Typhonem infamem tradunt. Quapropter cùm illi honores omnino decreti essent, ex mansuetis animalibus asinum illi nutriebant: ex feris uerò Crocodilum, & fluuialem equum. Institutũ enim erat apud eos, quibusdam Dis, ne nocerent tantùm, sacra facere: atq́ ita quo magis illos sibi conciliarent, animalia eiusdem ingenij, quo illos fuisse persuasum habebant, colere consuerant. In Apollinis uerò ciuitate, quò iniurias à Typhone Osiridi illatas ulciscerentur, de Crocodilo uesci lege singuli tenebantur. Certo igitur die cõuenari solebant, & quotquot caperent, interfectos eos ante templum, rei à se bene gestæ monumentum testimoniumq́, prosternebant. F

HELLVO.

IDem sacerdotes helluonem significantes Crocodilum hianti ore pingebant: is enim cibo satur, quem immodicè sumit, somno sopitus in littore se prosternit, esculento semper ore, ad quem auiculæ trochili, quæ senatores & reguli dicuntur, pabuli se gratia conferunt, inuolantesq́ dentes depurgant, atq́ ita magis & magis ad patentiorem hiatum scabendi dulcedine prouocant: quod ichneumon perpetuus eius hostis si quando fuerit conspicatus, saltu se in guttur eius immittit, introq́ progressus donec feri cor morsu lancinet, moribundam mox feram derelinquens abit incolumis. Alij crapulam ideo significari per Crocodilum tradunt, propterea quòd is meatu careat, per quem ciborum excrementa deijci soleant: quare eadem mox digesta & indigesta per os reiectare necesse habet,

A habet, quæ mox aues aduolantes depaſcantur, perinde ac qui præter ſatietatem nimio farciuntur cibo, cùm digerere ipſi non poſſunt, euomere cogunt. Qui uerò cultui habiti à ſacerdotibus nutriebant, tanta erant manſuetudine, ut nõ modò uocem accerſentiũ agnoſcerent, & attrectari paterent, uerùm etiã fauces adapertas porrigerent, dentesq; manib. depurgari, abſtergiq; linteo permitterent.

AB IGNOBILI GENERE AD CLARITATEM EVECTVS.

COmmenti ſunt nõnulli, hominem qui nulla ſanguinis claritate, minimisq; principijs ad ampliſsimas celeberrimasq; dignitates, ad opes, ad honores euectus eſſet, per Crocodilum & ouum eius pingere. Illud enim de Crocodilo fertur, nullũ animal à tam paruis initijs in tantam excreſcere magnitudinẽ. Ouum enim non multò maius edit quàm anſeris, & fœtus inde excluſus pro portione eſt, attamen ad cubita uſq; quindecim, uel etiam ſexdecim creſcendo porrigitur. Sunt qui eos tandiu augeri aſſerant, quandiu uiuunt. Facit ad hoc Æſopia fabella non illepida de Crocodilo, generis nobilitatem, & ſua & antiquorum præ-
B clara facinora apud uulpem extollente: cui argutè illa reſponderit, ex cute uetus eius ac diuturnum exercitium, uel eo tacente, prodi.

INVICTVS.

ADdunt nõnulli, laceſsitum iniurijs hominem, neq; tamen ſuccumbentem aut uictũ, per Crocodili tergus ſignificari, propterea quòd id supernè corticoſum adeò ſit, ut contra omnem ictum, inuictũ habeatur. De uigore uerò eius elangueſcente, ſi quis eum penna ibidis demulceat mitigetq;, in Ibidis cõmentario dictum eſt loco ſuo. Apud Horum inuenias ueſpam ſuperuolitantẽ Crocodilo indiciũ eſſe, uel ipſius animalis ſanguinem corruptũ, uel Crocodilum mortuum: ueſpa enim ex putrefactis oritur cadaueribus. Verùm id quoq; myſticè, cùm mala ea quæ per Crocodilum ſignificantur, indicare uellent facta iam mitiora uel omnino ſublata: aliter frigida & inanis ea eſſet interpretatio.

ÆGYPTVS.

CRocodilus catena religatus ad palmã, in æreis pleriſq; nũmis habetur, cum inſcriptione, COL. ÆG. Colonia Ægyptus. Ab altera facie duo ſunt humana capita, quorũ alterũ ad Orientẽ ſpectat nauali corona inſigne: literæ ſuper-
C nè ſunt, IMP. ubi nimirũ per Crocodilũ ipſa ſignificatur Ægyptus. Quòd uerò ſit religatus ad palmam, Auguſti omnino uictoriam oſtendit, quam etiam in obeliſco campi Martij notari iuſsit, Ægypto in ditionem redacta. Duo illa capita, Auguſti unum, alterũ Agrippæ eſſe crediderim, de quo Virgilius: Tempora nauali fulgẽt roſtrata corona. In alio Auguſti nummo argenteo Crocodilus eſt, ſupra quem ſcriptũ, ÆGYPTO. infrà, CAPTA. ab altera facie Auguſti caput, cum circunductis literis, CÆSAR DIVI F. COS. VI. Et pictor Nealces, cuius meminit Plinius, cùm præliũ nauale Ægyptiorũ & Perſarum pinxiſſet, quod in Nilo, cuius aqua eſt mari ſimilis, factum uolebat intelligi, hieroglyphico apertiſsimo hoc declarauit, quod arte non poterat: aſellum enim in littore bibentem ἐν παρέργοις pinxit, & Crocodilum inſidiantem. Eſt & nũmus L. ÆL. AVREL. COMMOD. ubi Cõmodus ipſe ſub Herculis imagine pede dextero Crocodilum calcat, læua clauam ſuſtentat, dextera Ægypto ſiſtrum prætendenti ſpicas porrigit. Inſcriptio rem declarat, INDVLGENTIAE AVG. Atq; hæc de Crocodilo dicta ſufficiant.

DE FLVVIALI EQVO.

D

Plurimum uerò secum affert impietatis improbus ingratusq; Hippopotami animus, qui nulla genitorem reuerentia prosequitur, & alienis bonis diripiendis natura promptissimus existit.

IMPIETAS.

MErito enim Ægyptij sacerdotes cùm impium, cùm ingratũ, cùm iniustum quempiam notare uellent, Hippopotamũ proponebant. Admonituri uerò mortales omnes uitia ea omnino esse declinanda, totaq; animi fortitudine supprimenda, duas eius animalis ungulas deorsum inuersas facere consuerunt: siquidem is ab ineunte statim adolescentia patri incipit infestus esse, tentatq; si possit eum decertando superare, quem sæpe in pugnam prouocat: quòd si acciderit ut uictor euadat, matris coitum affectat, uita patri cõdonata: sin uictus aut cohibitus à patre fuerit, neq; tam scelerati uoti compos fieri potuerit, perdurante tamen prauitate tantisper conatum differt, donec adolescat, factusq; iam robustior atq; ualidior, deteriorem ætate factum patrem inuadit, fœdissimeq; necatum petulantissimè dilaniat. Inuersas igitur ungulas eas ideo statuebant, ut qui rem spectarẽt, quid illæ sibi uellent cõmonefacti, propensiores fierent ad pietatẽ. E

PIETAS IMPIETATI præferenda.

ID quod tantæ apud eos curæ fuit, ut principũ sceptra, & huiusmodi pleraq; insignia, atq; gestamina & monumenta, armaq; aliquot quorum quotidianus esset usus, ita insignirent, ut in summa potioreq; parte ciconiam præfigerent ex ære, uel ex auro argentóue factam, infernè uerò ungulam Hippopotami subijcerent, quòd impietati præferendam esse pietatem indicaret. Species uerò ungularum ijs est, quales bubus, licet dorsum, iuba, & hinnitus equi sit, unde illi nomen. Inest præterea talus bisulcorum modò, dentes ut aprorum exerti, leuiter tamen: rostrum resimũ, apri cauda etiam, magnitudo & interiora asini, tergoris crassitudo tanta, ut ex eo uenabula fiant, & scuta galeæq; impenetrabiles, nisi humore madeant, munire possit. F

IMPROBITAS EDOMITA.

Huius symboli iconem uides proxima pagina.

CElebratissima uerò est species illa, quę uisebatur olim Hermopoli, ea scilicet pictura, ut Hippopotamus esset, supra quem sculptus erat accipiter cum serpente dimicans. Cuius argumenti significatũ id esse tradunt Ægyptiarum literarum periti, ut Typhonem ab Osiride ui domitũ, cùm de principatu certamen conseruissent, intelligendum autument: per fluuialem equũ Typhonem ab Osiride ui domitum, per anguem principatum interpretantes: atq; ita improbitatem potiores sibi partes asserere conantem, uirtuti demum cedere subinnuant. Eadem de causa cùm sacra faceret eo die, quo Isidis aduentus è Phœnicia celebratur, fluuialem equũ religatum libis incessere per ludibriũ consuerant. Non dissimularim hîc Aureoli tyranni tumulũ ad pontem Aureolũ Insubriæ superesse, à Claudio Cæsare sex elegorum uersuum epitaphio nobilitatum, in cuius conditorij parte prima Hippopotamus sit incisus, quem serpens cauda mordicus apprehensa complectitur. Id puto significare, tyrannidem tandem temporis spatio

A tio domitam. De Aureolo enim qui Gallieni tempore cum plerisque aliis tyrannidem arripuit, plura legas apud Trebellium Pollionem, & Iulium Capitolinum. Epigramma tumulo inscriptum à Claudio Imp. ita fertur:

Κλαύδιος Αὐρεολῷ μετὰ δήτους ἄρεα καῖσαρ
Τὰ κτέρεα θνητῶν ὡς θέμις ἂν δίδοι
Τῷ γὰρ καὶ ζωὴν, ἀλλ' οὐκ ἐθέλησε φρόνημα
Πᾶσιν ὑπηρετοῖς τοῦ στρατοῦ ἀντίβιους
Κεῖνος δ' οἰκτίρμων καὶ σώματος ἔσχατ' ὀπίζων
Αὐρεόλου, γέφυραν εἴσατο τήνδε τάφῳ.

VIRTVTI CEDIT improbitas.

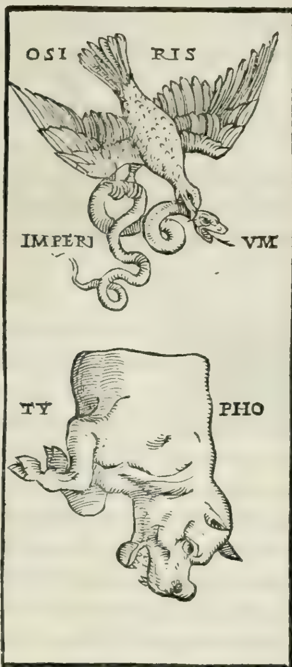

HORÆ.

HOras etiam Ægyptii sacerdotes per fluuialem equum significare soliti sunt: qua uerò de causa id facerent, neque Horus scripsit, nec nos apud quempiam traditum inuenimus: si quid tamen ariolari liceat, dixerim ego, quia depascit segetes, destina-
B tione, ut ferunt, antè determinatas in diem: nõ enim uti boues & pecora reliqua, hac illac errabundi modò hîc modò illic aliquid carpunt, sed tanquã messores ad opus certũ conducti, suam unoquoq; die partem pabulantur. Horæ uerò nomen plerunq; pro tempore cuiuscunq; maturitatis accipitur, cuius apud Græcos apertissimũ est significatum. Cùm uerò ita pabulatũ prodit, ea utitur astutia, ut uelut ex agro ferentibus uestigiis progrediatur auersus, ne quæ reuertenti insidiæ comparentur. Vel ea fortè de causa horas indicare dictus, quòd diem & noctem duplici natura dimetitur: siquidem interdiu in imis aquis latet, noctu in terrã egreditur. Apud Ægyptios autem nox cum die pari propémodum horarũ numero assiduè dispescitur.

DE PHOCA.

C PHoca fluuiali addetur equo, cui similiter uita in aqua & in terra communis: eam nos uitulum marinum à specie tergoris instar boum uillosi nuncupamus.

SOMNICVLOSVS.

SVperfluum uerò esse uidetur rationem afferre, cur somniculosus homo per simulacrum eius exprimeretur, cùm de profundo eius somno diuturnaq; uernositate tam multa passim à græcis latinisq; autoribus memoriæ prodita reperiantur, quo scilicet pacto sternunt se somno diuerso in littore Phocæ.

INFORTVNII MAGNI TVTELA.

ID potius referam, quòd hominem ita res suas procurantem, & aduersus pericula auxilia disponentem, ut à quocunq; uel maximo infortunio tutus habeatur, significare qui uolunt, eum Phocæ corium indutum pingunt. Vitulum siquidem marinum ex aquatilibus fulmine non ici obseruatũ est, tantaq; mortalium id persuasione receptũ, ut uulgò cingula ex eiusmodi corio comparentur, quæ infortuniorũ istiusmodi amuletum esse creduntur. Veteres autem, calami

tates à potentioribus illatas, fulminũ iactibus æquiparare soliti sunt. Et fulminare dicuntur Reges, cùm quid in alicuius perditionem moliuntur. Sic, Cæsar ad altum fulminat Euphratem, apud Maronem legas: apud Ouidiũ uerò, se toties Augusti fulmine petitum. D

VRINATOR.

VRinatorem etiã hominem per animal huiusmodi significare mos fuit, quandò in sicco genitum nullum hoc magis undis ex disciplina soleat assuefieri. Pariunt enim in continenti Phocæ, paulocꝫ pòst catulos educũt, ut mari assuescant, & e uestigiò reducunt, idcꝫ sæpius factitant, usquequo paulatim ita consuescant maris contubernium non aspernari.

DE MVRAENA.

MVræna quocꝫ in siccũ exit, & terrestrium cõmercio delectatur. Quid uerò hinc significetur uideamus.

ALIENIGENARVM PROCVS.

PEr hanc pictam Ægyptij sacerdotes hominem alienigenarũ concubitum appetentem, externisue matrimonio copulatũ intelligebant: siquidem hæc, ut Licinius Macer tradit, fœminei tantùm sexus est, ideocꝫ de mari egressa serpentibus copulatur, atcꝫ inde concipit: ob id sibilo à piscatoribus tanquã serpentibus euocari, & capi. Aristoteles tamen, utpote qui Murum marem agnoscit, uti suus in plerisꝫ huiusmodi mos est, hoc negat, tametsi in terram prodire, atcꝫ ibi sępe capi, nõ inficiat. quamuis Andreas Physicus, qui Nicandro glossemata quędam subiecit, totum id mendacium esse profitetur, & necꝫ Murænas in continentem prodire, necꝫ uiperis per littora cõmisceri contendit. Attamen cum Ægyptijs Archelaus id asserit pro cõperto, necꝫ dissimulat Nicander, qui piscatores ait, quamprimùm Murænas in continentem exire cõspexerint, metu perculsos in mare statim se demergere, quò se ab uiperarum ictu tueantur. Hoc idem D. Ambrosius, Hexamero, Basilium Magnum secutus, affirmat. E

MORES CONIVGIS FERENDI.

A Viperis enim ait sibilo Murænas euocari, idcꝫ perinde ac si hieroglyphicũ esset interpretatur, id scilicet ex hoc innui, ut mulieres admoneantur, ferendos esse mariti mores, sit licet fallax uir, asper, inconditus, temulentus, lubricus, multacꝫ in hanc sententiam. F

ADVLTERIVM.

BAsilius ex hoc congressu anguis & Murænę adulteriũ interpretari uidetur: admonet enim eos qui nuptijs insidiantur alienis, discant cuinam feræ, cui reptili sint similes, cùm naturæ quoddam adulterium uiperæ Murænæcꝫ cõiunctio uideatur. atcꝫ huc potius respicit Ægyptiorum hieroglyphicũ. Quare minimè mirum si Crassus, uir satis impurus, Murænã miræ docilitatis exanimatam luctu prosecutus est, qui uxores tris abscꝫ luctu sepelierat, quod illi à Domitio obiectatum legimus.

SÆVITIA OCCVLTA.

NEcꝫ incongruum erit hieroglyphicũ, si occultam quandam sæuitiam significaturi, sanguinariam quippe crudelitatẽ in molli alioqui atcꝫ effœminato homine, per irritatã Murænam expresserimus, immani Romanorũ procerum exemplo, qui seruitia olim Murænis exponebant excarnificanda, cùm ea alioqui bestia exedentula sit, ut diceret Tertullianus, atcꝫ etiã exanguis, & excornis.

A

DE ANGVILLA.

INuitare uidetur ſimilitudo quædam, ut Anguillã murænæ ſubiungamus, nõ quòd hæc inter amphibia ſit, ſed quòd erratica, quadamq́ue cognatione murænam attingat, quippe cùm hæc fluuialis, illa marítima ſit anguilla. Nam quæ in mari reperiuntur anguillæ, à fluminibus omnes inferuntur, ſuntq́ue ibi omnes peregrinæ: in alienã tamen adſcitæ patriam, alienos etiam mores imitantur, & labem magna ex parte eluunt, quam ex terrena fæce ſecum attulerunt. Eius uerò ſignificata rara admodum apud Ægyptios fuerunt. Noſtri multa hieroglyphicis Ægyptiorum ſimilia, quæ per eius imaginem intelligenda eſſent, excogitarunt.

SIBI SOLI NATVS.

VNum enim id tantùm ſuper Anguillæ nota traditum ab Ægyptijs inueni, ut hominem omnes alios auerſantem, & ſeorſum ab aliorum conſortio ſibi uiuentem, per ſimulacrũ eius ſignificarent, propterea quòd eam nunquã cum B ullo alio piſcium uerſari, neq́ue quidem cõiugali inter ſe uſu miſceri deprehendiſſent. Sunt qui uelint eas ſpontè in luto humeſcenteq́ue humo prouenire. Sunt qui eas ſcopulis ſe atterere dicant, ea ſtrigmenta uiueſcere, neq́ue aliam earum eſſe generationem. Baſilius Anguillas non alio ullo modo, niſi ex fæculenta materia limoq́ue procreari tradit, quarũ neq́ue ouum, neq́ue ullum alium ad ſucceſsionem modum conſtare compertũ eſt. Ariſtoteles porrò neq́ue marem neq́ue fœminam in illis eſſe teſtatur, neq́ue prolem ex ſe aliquam creare poſſe, cùm neq́ue ouum, neq́ue ſemen ſortitæ ſint. Ouum in nulla unquam Anguilla uiſum, neq́ue fœtum in utero deprehenſum, ut in ijs quæ animal gignunt: capillamentis tamen & lumbricis quædam ſimilia in uentriculo reperiri, non tamen ea unquam animaſcere, neq́ue eo loco gigni aut immorari, quæ ſint in fœtum euaſura, quia non ſecus ac cibus cõcoquerentur. Quòd uerò alij dicant meliores eſſe fœminas, quas à capitis forma ſecernunt, quippe repandiore his, maribus uerò oblongiore, atq́ue ita eas quæ à cæteris diſcreparent, fœminas appellarint, philoſophus idem nõ maris aut fœminæ, ſed generis differentiam agnoſcit.

MEMORIA POST OBITVM EXTINCTA.

C COmmenti ſunt alij hominem, de quo nulla poſt obitum memoria ſuperſit, per Anguillam mortuam ſignificari: illa ſiquidem mortua nõ ſuperfluitat, nec ſurſum fertur, ut maxima ex parte piſces cæteri faciunt, ſed peſſum in profundum rapta, in eodem quo genita eſt limo cõputreſcit. Id ea de cauſa fit, quòd uentre ſunt admodum exiguo, atq́ue ideo minus inanes. Totũ uerò corpus cum ferè ſolidum ſit, neq́ue ferè quicquam aëris admittat, & caro ipſa glutinoſa admodum, nec quid peruiũ relinquat, fit ut ſimulatq́ue expirarint ſuomet pondere grauatæ peſſum ferantur.

PROFANVS.

IN diuinis Hebræorum literis eædem profanæ ſenſu myſtico dicuntur: neq́ue enim ſquamoſæ ſunt, quiq́ue huiuſmodi ſunt piſces in aquę profundum immerſari, & in cœno libenter uolutari conſpiciuntur. Ad horum ſimilitudinẽ, animi qui terrena tantùm ſapiunt, idonei non ſunt ut ad ſacra proponantur.

IMPATIENS ALIENI COELI.

AD hæc, hominem in alieno cœlo difficulter habentẽ intelligentes, Anguillam in hydrijs duabus pingebant, capite ſcilicet in unam, cauda in alteram

demerſis. Anguilla ſiquidem nullam uehementem tolerat mutationẽ, & ſi æſtate de lacu in piſcinam transferatur, uiuere nequit, etiam ſi frigida aqua fuerit. D

FVGIENTIA SINE SPE SEQVI.

HOminem inſuper qui fugitiuam rem aliquam nulla conſequendi ſpe ſectaretur, indicare ſi uellent, Anguillam pingebant, quã manus à cauda prehenderet: tanta enim eſt lubricitate prædita, ut de prenſantium manibus elabatur quamfacillimè, difficulterq; contineri poſsit. Subterfugiȷ̃ iſtiuſmodi ſimilitudinem ſibi deſumpſit Athanaſius, ubi epiſtola ad Ægypti epiſcopos dicit: Tametſi elabi millies tanquam Anguillæ conentur.

SPES CERTA RE SVPER AMBIGVA.

QVòd ſi certam eſſe ſpem de ambigua re quapiã oſtendere uoluiſſent, obuolutam eam ficulneo folio pinxiſſent, quòd ſcabritie ſua prenſanti ſit adminiculo nequaquam irrito. Vnde prouerbium, ἐξ τείῳ τὴν ἐγχέλυν.

PER DISCORDIAS CIVIVM LOCVPLETATVS.

HOminem uerò ex ciuilibus ſeditionibus & tumultuoſis diſcordiȷ̃s creſcentem, reḳ auctum ſignificantes, eum in Anguillarũ uenatione occupatum effingebant. Aqua ſiquidem quieta limpidaq;, earum captura nulla propémodum, magna uerò ſi perturbetur. Quare piſcatores tempeſtates obſeruant, lacuúmue aut fluminum turbationes, unde aqua limoſa fiat, magnas inde capturas paruo negotio conſequentes. Rem tradit Ariſtoteles & pleriq; aliȷ̃, tum Ariſtophanes, Equitibus, hiſtoriam luculenter admodum explicat, Allantopola dicente: Eadem quidem tu feciſti, quæ uenatores Anguillarũ faciunt. Sed cur non Ariſtophanem ipſum ſua lingua loquentem audiamus? E

ὅπερ γὰρ οἱ τὰς ἐγχέλεις θηρώμενοι πέπονθας,
ὅταν μὲν ἡ λίμνη κατασῇ, λαμβάνουσιν οὐδέν·
ἐὰν δ' ἄνωτε καὶ κάτω τὸν βόρβορον κυκῶσιν
αἱροῦσι, καὶ σὺ λαμβάνεις, ἢν τὴν πόλιν ταράττῃς.

Feciſti vt is qui captat anguillas facit,
Quieta cùm ſunt ſtagna venatur nihil,
Sed cænum vbi omne illac & hac ſubuerterit,
Captura magna eſt. Tu quoq;, vbi perturbaueris F
Hinc ciuitatem & inde, plurimùm capis.

Quam ſententiam Cicero ſibi deſumpſit, oratione in Catilinam ſecunda: Honores quos quieta Republica deſperant, turbata conſequi ſe poſſe arbitrantur.

DE RANA.

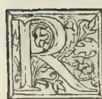

Ana uerò ita in hoc album admittenda eſt, ut hieroglyphica tota uideatur: nam anteaquàm facta ſit, in huiuſmodi materiam dare incipit argumentum.

IMPERFECTVS.

MVlta eſſe in humanis operibus imperfecta, indignè, ut mihi uidetur, plurimi cõqueruntur. Quis enim undecunq; perfectum opus ullum præſtare poſsit, ſi mortalium nemo omnibus abſolutus numeris reperitur? Quin ipſa rerum natura multa nobis oſtendit, quæ inchoata reliquerit, neq; tamen ob hoc eius quiſquam indiligentiam reprehendat: id quod ſpectare eſt in Rana præcipuè, per cuius effigiem non immeritò ſacerdotes Ægyptiȷ̃ rei cuiuſpiam imperfectio-

A fectionem intelligebant. Videre siquidem est plerunque huius generis animalia in limo, ubi procreantur, altera parte Ranam, altera uerò terram ipsam indistinctam, uiuentique portiunculæ applicitam. Sæpe enim flumine, aut lacuna, lamáue aliqua, uel sponte, uel deriuatione aliqua decedente, animal id imperfectum destituitur, quod tum primū informari cœperat & coalescere. Omnibus his fidem Nili facit inundatio, quæ rerum istiusmodi miracula omnia prorsus excedit: eo quippe deturgente, musculi & uarij generis animalia reperiuntur, inchoato opere aquæ terræque in parte corporis uiuente, nouissima effigie etiamnum terrena. In Ranis uerò qualibet maturitate genitis, natura semper imperfecta: quod in ipsa præcipuè lingua exploratum est, quam applicitam & cohærentē habent, cùm tenax sit earum materia, neque distincta satis compositione. prima uerò cohæret, intima absoluta à gutture, unde genus illud ululatus intra aquas reddūt, quam ὀλολύγονα φωνὴν uocant, quæ, uti Plutarchus ait, amatoria & coniugalis est.

INVERECVNDVS.

Idem ipsi sacerdotes si hominem inuerecundum notare uoluissent, Ranam de
B scribebant: ferunt enim eam sanguinem nō nisi in oculis habere: qui uerò subsanguineos habent oculos, ex Aristotelis & Adamantij physiognomici sententia, inuerecundi audacesque sunt: iracundiā, ubi sicci: ubi humidi, ebriositatē: subrubescentes si latè pateant, intemperantis oris hominem, mulierosum, stolidū, & aleonem indicant. In grandioribus rubor, neque libidini neque gulæ modum poni ullum ostendit. Quòd si glauci sanguineique fuerint, hinc calliditatem, inde ue saniæ proximiorem audaciā coarguent. Quia uerò canes plurimùm oculos sanguine suffusos habent, hinc apud Homerum Achilles caninos oculos ob impudentiam obijcit Agamemnoni: de quo satis in Cane.

CVRIOSITAS.

Parit impudentia curiositatem, unde alterum elicitur hieroglyphicum. Nam hominem in alienis negotijs explorandis plus æquo solicitum, quique dicta factaque singulorum assiduè percontetur, & impudenter arcanorū omnium spectatorem esse concupiscat, per Ranam identidem significabant: oculi enim animali huic prominentes sunt & emissitij, ut facilè spectandi contuendique omnia curiositatem præ se ferant. Et qui homines eiusmodi sunt oculis præditi, dolosi,
C stolidi, inepti que simul & importuni plurimùm reperiuntur. Hoc tamen significatum in Rana non ab oculorū specie tantū, uerùm ab occultiore doctrina quadam desumptum uideri potest. Tradunt enim Magi, Ranæ oculos cum lusciniæ carnibus in ceruino loro alligatos, præstare uigilantiam somnolentia fugata. Vnde spectandi promptitudo non indecenter excogitata. Sanè uulgatum id tum apud Græcos tum apud Latinos, inesse oculis pudorem, quibus tamen nisi modus imponatur, procliuiter eosdem in oppositū huic uirtuti uitium prolabi. Alioqui Rana tanta prædita est uerecundia, tamque pudoris ingenui studiosa, ut in propatulo nunquā admisceatur: sed enim cùm in aqua coire nequeat, noctu exeunt, atque ita noctem quàm longa est complexu mutuo cohærent.

LONGO POST TEMPORE PROGREDIENS.

Apud Horum legas, hominē qui diuturniori tempore pedes æger sese mouere nequiuerit, si tamen aliquando ingrediendi beneficium consecutus, per Ranā posticos tantùm pedes habentem significari: ea enim posteaquàm nata & informata est, sine pedibus aliquandiu uiuit, adolescensque posticos primùm pedes profert.

SOPHISTA. D

EST & in ſacris noſtrorum literis myſtica de Ranis Ægyptiacis mentio per-
quàm frequens, quæ iugiter in Ægypto pluerint. Sophiſtarum nugas, &
dialecticorũ garrulitatem, per eas doctores quidam intelligunt, ſiue ob nullius
ſignificantiæ uocem tam argutã, tamq́ pertinacem, ſiue quòd in luto uoluptuo
ſa ſit earum habitatio: quorum utrunq́ Sophiſtis attribuitur. Ab excellentia
autem Sophiſtam Ægyptium uno doctorum omnium cõſenſu dicere mos eſt,
quod ad Protea nonnulli referunt, qui ſe omnia in rerum miracula transfor-
maret. Sunt qui Ranæ hieroglyphico hæreticos notent, qui, ut Eucherius ait, in
cœno uiliſsimorum ſenſuum commorantes, uana tantùm garrulitate oblatrare
non deſinunt. Æneas uir Platonicus, Theophraſto, Ranę utitur exemplo, dum
Cleonta garrulitate nobilem taxat: Neceſſarium, ſi uera ſit opinio Theophraſti,
quòd animæ poſt obitum brutis applicarentur, quorum uitam uiuere uiſi fue-
rint, ut Ranę & Cleo unà ſemper futuri eſſent. A uocis autẽ aſperitate Ranę no-
men apud Gręcos βατράχῳ, quaſi βοάτραχον dicas, quod apud interpretes Theocritia
nos Thaliſijs inuenias. βοάτραχον uerò, ſi nobis dicere liceat, aſperiſonũ poſſumus E
interpretari. Vnde de maximè diſsimilibus dicitur, Rana cum grillo: id enim
locuſtarum genus ualde muſicum, & ob acutũ molliter ſtridorem, conciliando
ſomno à delicatis hominibus expetitur.

DÆMONES.

QVin etiam in diuinis literis Ranæ ſimulacra ſunt cacodæmonum, quod li-
bro Apocalypſeos luculentè ſcriptum eſt: Et uidi de ore draconis ſpiritus
tres immundos in Ranarum ſimilitudinem.

POETÆ.

ADamantius tamen aſpera quadam ſeueritate commotus, per Pharaonicæ
plagæ Ranas myſtico ſenſu poëtarum carmina ſignificari putat, quòd ina-
ni quadam & inflata modulatione, cuiuſmodi eſt Ranarum ſonus, ſiue ille can-
tus ſit, mortale genus omne in fabularũ ineptias illexerit. Nulli enim rei animal
id idoneũ aut utile, inquit ille, cõperitur, niſi quòd improbis & importunis cla-
moribus ad negotioſorũ atq́ otioſorum ſimul faſtidiũ uſq́ obſtrepat. Miror ue
rò tantæ eruditionis uirũ hæc de poëtis ſenſiſſe, cùm præſertim ubiq́ ſit interio-
ris, ut ipſe dicere ſolet, literę ſpeculator: neq́ animaduerterit, dum poëtas carpit, F
Moyſi, Hieremiæ, Eſaiæ, & pleriſq́ omnibus Prophetis alijs ſe conuicia facere,
qui uaticinia illa de diuinis humaniſq́ rebus cuncta luculentis carminũ nume-
ris cõſcripta elaborataq́ libris demandauere. Quòd ſi quos reprobare uolebat,
dicere ſaltem quæ carmina, quippe Ithyphallicá ne, an Feſcenina, an tritrochaica
Bacchi, quos Poëtas intelligeret, ne ob huius uel illius impuritatem ſanctiſsimũ
hoc omnibus nomẽ profanaret, ipſumq́ totius mundi conditorẽ Deũ, qui apud
Græcię totius Chriſtianos poëtæ nomine ſanctè colitur, inceſſere uideret. Nam
quem nos factorẽ cœli & terræ dicimus, Græci dicunt ποιητὴν τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς.

SILENTIVM.

COntrà uerò, ut unde diſceſsimus reuertamur, inuenias ſilentium ſignificari
etiã per Rubetã ranam illam grandiſsimã, quæ geminis ueluti cornibus
inſignita eſt, propterea quòd obſeruarũt magi, ſi ea in multitudinẽ uociferationi
bus obſtrepentẽ inferatur, ſilentiũ fieri. Eoq́ ſpectare nonnulli putant Ranam
illam Mecœnatis celebratiſsimã, qua is literas & tabellas obſignare ſolitus erat,
utpote qui ea quę literis crederet, ſilentio inuoluenda eſſe cõmoneret. Sed enim
cùm

A cùm Rana, non rubeta, in omniũ ſermone, ego eò potius rem ſpectare dixerim, quaſi Mecœnas id in Auguſti gratiã factitarit, de quo etiamnũ infantulo illud fertur, quòd in auito ſuburbano obſtrepentes fortè Ranas ſilere iuſſerit: cui quidem cõmento adeò fauit uetuſtas illa, ut ex eo negentur ibi Ranæ coaxare, quaſi etiã adhuc tanti Principis imperio obſequantur. Voluiſſe igitur Mecœnatẽ hieroglyphico eo ſchemate taciturnitatẽ polliceri, in ijs quę Auguſtus eius fidei credidiſſet, nõ ſecus ac Ranæ ipſæ moroſa adeò garrulitate inſignes, illi adhuc infantulo paruere. Nam Sextus Aurelius & Eutropius ſcribũt Mecœnatẽ præcipuũ amicorũ Auguſto fuiſſe, ob taciturnitatem, quam tamen in eo nonnunquã deſideratam ab Auguſto Tranquillus ait. De Ranis id fertur, quòd in frigidiores coniectæ fontes obmuteſcant, translatæ in tepidiorem paludem uocales fiant.

RVSTICITAS.

QVæ uerò Rana in paruulo nummo quodã Romæ apud Maffæos habetur, cùm ab altera nummi illius facie Dianę pharetratæ ſimulacrũ dubio procul inſpiciamus, facilè in eam coniecturã ferimur, ut fabulam eam cõmonſtret, qua
B ruſtici & maligni homines aduerſus eius matrem Latonã uſi ſunt, atq; ideo diuę illius imprecationibus omnes in Ranas cõmutati. Vel cùm dea ſit humoris domina, animal illi maximè omnium aquaticum dedicetur: nam & adagium eſt, aquã Ranæ, cùm quid cuiquã quod maximè placeat, & uoluptati ſit, donatur. Sunt uerò Ranæ conuiciatrices, & agreſtem illam aſperitatem egregiè præ ſe ferunt, tamq; olim importunæ, ut inito cũ muribus fœdere, Abderitarũ regionẽ incolis inde expulſis deſolarint: in quorum ingentem multitudinem quæ cladẽ huiuſmodi fugiebat, Caſſander Antipatri cùm incidiſſet, eos in ſocios recepit, agrumq; illis in Macedoniæ finibus aſsignauit.

PIERIVS VALERIANVS BELLVNENSIS AD PAVLVM IOVIVM NVCERINORVM EPISCOPVM, DE IIS QVÆ PER ALIQVOT PISCIVM GENERA SGNIFICANTVR, EX SACRIS AEGYPTIORVM LITERIS.

C

Ram omnino cõmentarium hoc de piſciculorum aliquot ſignificationibus, Paule Ioui doctiſsime, deſerturus, quòd multa in eo piſciũ genera continebantur, ex quibus neminem ætate noſtra frugem ullam colligere poſſe ſuſpicabar: ita quæ fuerãt olim piſciũ nomina, vulgò hodie deſiderantur. Metuebam verò labores in horum ſignificationibus meos minimè gratos ideo futuros, quia in nonnullis non ſatis mihi conſtabat, qua ratione vel exemplo poſſent eorũ imagines deſcribi, quarũ bona pars eſſet mortalibus ignota. Naturas quidem & ſignificata prout apud veteres autores inueneram, facilè poteram explicare: ſed quorundam nomina tam græca quàm latina, non videbar ita poſſe reddere, ut in foro cetario quis poſſet huius vel illius piſcis ſpeciem deprehendere. Quòd ſi ea de cauſa hieroglyphica hæc conſcripta ſunt, vt eorum quis vti poſſet imaginibus, irritus hic plerunq; futurus conatus videbatur, quoniam hoc præſtare me poſſe minimè confidebam. Videbam ad hæc multos qui prouinciam hanc ſuſcepiſſent, in tam multis hallucinari fallíq;, eamq; controuerſiam de pleriſque piſcibus tot ab hinc annis agitatam, eruditorum penè omnium defagitatis ingenijs, adhuc ſub iudice pendère, neque liquere prorſus, per varias non incurioſorum hominum

opiniones, eorũ multa quæ vel quotidie in mensam apponuntur, quo fuerint apud Latinos aut Græcos nomine nuncupata. Postea verò quàm eam te suscepisse prouinciam intellexi, vt multa pisciũ genera, quo nomine apud veteres vocarentur, edoceres, in eam sum erectus spem, vt & tu, qua insignis es doctrina, solicitudine atq; diligentia, neq; non alij in tanta ætatis nostræ eruditione, quanta non aliàs vnquã millesimo ab hinc anno floruit, facilè cõsequamini, vt vniuscuiusq; piscis nomen ex vulgo redimere possimus, & obliteratam penè huiusce rei scientiã per vos restitutam intueamur. Quare quod perdere destinaueram commentarium adseruaui, te vno fretus, qui bonã eorum partẽ tam accuratè cœperis indicare, idq; tibi dedicandum duxi, vt si quid in eo esset, quo quis vti vellet, te potius quàm me piscium magistrum agnosceret, & qua quisq; pictura faciendus esset edoceretur, atq; ita laboris huius particeps fieres, dum piscem ego interiorem, tu exteriorem condîre procurares. Sed iam, si quid ab historiarum, quas tanto cum lepôre, tanta cum fide scribis, occupationibus otij tibi superest, nassam hanc nostram inspiciamus. D

DE TORPEDINE.

E

AXIMAM omnibus admirationẽ in primis afferre uidetur magica propémodũ uis in Torpedine considerata: sed nos ea super quid Ægyptij senserint, enarremus.

MVLTORVM ASSERTOR.

EVm qui multos seruasset, Ægyptij sacerdotes per Torpedinem pictã significari instituerant, siue quòd opem ferat pisciculis natandi & emergendi adhuc imperitis, eos ad se recipiens, quod præcipuè obseruatũ est in fœtu proprio, quẽ & emittit, & intra se recipit: uisaq; interdum Torpedo est grandis, quæ fœtus intra se octoginta haberet: siue, ut ipsi Ægyptij tradidere, quòd unà cum piscibus alijs in uerriculo deprehensa, omnes plerunq; sospitet, cùm ne uis quidem hominũ innumera posit uerriculum educere, manibus & pedibus penitus obtorpescentibus: quia uenenum quod effundit, per retia dilapsum in funes omnes quantũuis longos ad manus usq; piscantium irrepit, & uniuersum mox occupat corpus. Quin autores sunt qui pro cõperto tradant, Torpedinẽ hamo captam malum illud suum in lineam transmittere, inde per arundinem, moxq; in piscatoris brachiũ diffundi, quo protinus obstupefacto, uenatio in irritũ cedat. Si quando tamen piscibus alijs obuolutæ contrahuntur è mari, torporem experti sunt multi quamprimum piscem uirga tangere uoluerint. quare in Anconitano mari maximè cauent ne rete in altum iaciant, piscatoribus ea incommoda sæpe subeuntibus. Quæ quidem uis torporem infundendi, cùm nõ in appropinquantiũ tantùm corpora, cominúsue eam attingentiũ, uerùm è longinquo, uel si hasta, uel arundine tentet̃, lacertos quantumlibet ualidos cogat obtorpescere, pedes ad cursum uelocissimos alliget, & obstupefaciat, argumentũ dedit ut hominẽ ignauia egregiè præditum, per hieroglyphicum eius indicari commodissimè posse pleriq; dicerent. quodq; magis mirum est, pisces etiã quos attigerit, eodem torpore afficit: idq; non in pisces tantùm, sed in unũquodq; animal præstare affirmat Plato, ita de Torpedine in Menone loquens: καὶ γάρ αὕτη τὸν ἀεὶ πλησιάζοντα καὶ ἁπτόμενον ναρκᾶν ποιεῖ. Vehemens enim uirus illud insuperabili frigore præditum, ubi duriorem aliquam materiam nactum fuerit, quippe uel uimen, uel funẽ, illi pertinacius & copiosius adhęrescit, circumfusumq; aëra facilius contaminat, atq; ita perrepit, non secus ac flamma F

ipsa

A ipſa per incenſum filũ uehementius tranſmeat,quàm ſi cum torre iactetur.Sic & aqua fluuialis capite uno in eam declinato ſenſim aſcendit, & totũ denicꝫ madefacit. quod tamen in craſsiori elemento ſenſim atcꝫ contanter fit, in aërio quamocyſsimè fieri contingit.

DE REMORA.

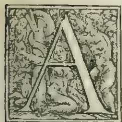

ADmirabilis eſt & Echeneis,qua nonnulli, ut indicat Ariſtoteles, utuntur ad iudiciorum cauſas & amatoria ueneficia, & quæ non ut teſtudinis pes nauigijs importatus tarditatem nauigationis inferre dicitur,ſed naues ipſas attactu ſolo ſiſtere,ac ueluti anchora infrænare: unde moræ alicuius iniectæ naſcitur hieroglyphicum.

IMPEDIMENTVM.

NAm ea de cauſa impedimentum & obiectam tardationem per eam ſignificari prodiderunt, quòd piſciculus is non maioris ferè quàm pedalis magnitu
B dinis,limacis magnæ ſimilis,nauigia ſtare cogat,nullo ſuo labore,nõ retinendo, necꝫ alio modo quàm adhærendo:infrà enim carinæ applicitus pinnis,quas etiã tenues admodũ habet, in tranſuerſum dilatatis, tanti roboris eſt,ut ruant uenti licet, diceret Plinius,& ſæuiant procellæ,imperet furori, ac uires tantas compeſcat,quoscꝫ non ulla interdum uincula, non anchorę pondere irreuocabili factę præſtare queant, quantumlibet magnos ipſe paruulus adeò infrænet impetus, & mundi rabiem domet. Echeneidi nomen à tenendis nauibus inditum: unde etiam epigrammatarij quidam ueteres anchoram Echeneida uocitarunt,Latini Remorã dixerunt. Huius habita impedimenti ratione Plautus ait: Nam quid illę me tam diutius remorantur remeligenes? eo enim nomine Remoram appellat.Locum citat Feſtus ex Patina,Comœdia.

SALVS.

MVtianus muricẽ appellat, qui nauẽ à Periandro Cnidũ miſſam cũ mandatis,ut pueri nobiles caſtrarentur, tandiu in medio mari retardarit, donec
C principem ſceleris pœnituiſſet, ac alia quæ decretum abrogarent mandata præueniſſent: remcꝫ eo probari teſtimonio, quòd eius piſcis conchulæ Veneri Cnidiæ dicatæ, facti memoriam diutiſsimè propagarint.

PARIVNDI FACILITAS.

SVnt qui ex piſciculo hoc pariundi facilitatem ſignificari dicant, quòd exemptus aquis, ſalecꝫ duratus,in eum uſum aſſeruetur,ut grauidis alligatus partus facilitate iuuet, unde ὠδινολύοντα, quaſi ὠδῖνον λύοντα eum appellauere Græci. Non ab re uerò me facturum exiſtimo, ſi calumniam obiectam Plinio, quòd Ariſtotelem arguerit imperitiæ, ſuſtulero,ſimulcꝫ præſtantes hos autores, quos librariorum imperitia cõmiſit,conciliauero.Locus eſt apud Plinium de Remora: Pedes eum habere arbitratur Ariſtoteles,ita poſita pinnarum ſimilitudine. Sedenim apud Ariſtotelem, unde locus hic de hiſtoria animalium lib.2. cap.14. deſumptus eſt,non ita habetur:quin eorum is errorẽ arguit, qui pedes eum habere prodiderunt,quibus omnino caret:

ſed quoniã pinnas habet pedibus ſimiles, hinc fit ut pedibus inſtare uideat. Sed cur nõ ipſa Ariſtotelis uerba ponamus? ἔστι δ' ἰχθύδιόν τι τῶν πετραίων ὃ καλοῦσί τινες ἐχενηΐδα. Paulò autem infrà: τοῦτον δ' ἔνιοί φασιν ἔχειν πόδας, οὐκ ἔχοντα, ἀλλὰ φαίνεται διὰ τὸ τὰς πτέρυγας ὁμοίας ἔχειν ποσί. Sed quoniã impium propémodum eſſet credere Pliniũ Ariſtotelis uerba ad uerbũ penè transferentem, quod præ omniũ oculis erat, inficiatũ eſſe, aut autorem immeritò uellicaſſe, crediderim ego dictionem Ariſtoteles, ſubdititiam & adulterinam eſſe, fuiſſe tamen in alicuius codicis margine notatam à quopiam, qui Pliniana uerba Ariſtotelisq; eadem agnoſcebat, ut ita lectores admoneret, Plinium ex Ariſtotele illa decerpſiſſe: poſtea uerò librariorum imperitia intertextam eam locutionem, ut pleraq; id genus alia toto opere deprehenduntur. Legamus igitur cum Ariſtotele Plinium conciliantes: Pedes eum habere nonnulli arbitrantur, cùm minimè habeat, ſed ita uideri propter pinnas, quæ ſunt pedibus ſimiles. cui ſententiæ meæ ſpero unumquenq; peritum uirum procliuiter acceſſurum. D

DE ANTHIA. E

PLutarchus eo libello quo diſſerit, utrum aquatica an terreſtria animalia magis prudentia præſtent, quem piſcem Homerus ἱερὸν, id eſt, ſacrum appellauit, Anthiam eſſe uidetur opinari. Euſtathius tamen ἱερὸν, magnum interpretatur, ut ἱερὸν μένος, & ἱερὰν ἐπιλήψιαν, cui Athenæus etiam accedit. Alij ἀφετὸν καὶ ἥμερον, hoc eſt, emeritum exponunt, ueluti ſacrum bouem dicimus, qui ſit à iugo in poſterum dimiſſus. Cæterùm Homerus eo uerſu qui legitur, Ιλιάδ. π.

ὡς ὅτε τις φὼς
Πέτρῃ ἔπι προβλῆτι καθήμενος ἱερὸν ἰχθὺν
Ἐκ πόντοιο θύραζε λίνῳ καὶ ἤνοπι χαλκῷ.

In procurrente uti quiſquam
Caute ſedens ſalſo ſacrum de gurgite piſcem
Extrahit æratis hamis, linoq; prehenſum.

Sacrum ideo piſcem appellaſſe uidetur, quòd maritima omnia fuerint antiquitus ſacra, & piſcari religioſum eſſet: ueluti Vlyſsis ſocij nõ niſi magna fame coacti ad piſcationem confugiunt: ita enim Homerus: F

Ἀλλ' ὅτε δὴ νηὸς ἐξέφθιτο ἤια πάντα
Καὶ δὴ ἄγρην ἐφέπεσκον ἀλητεύοντες ἀνάγκῃ
Ἰχθῦς ὄρνιθάς τε φίλας ὅτι χεῖρας ἵκοιτο.
Γναμπτοῖς ἀγκίστροισιν, ἔτειρε δὲ γαστέρα λιμός.

Sed poſtquam in ratibus penus eſt exhauſta, marino
Quærere uenatu uictum coguntur iniquum,
Piſceſq;, uolucreſq;, manus quò intendere poſſent
Incuruis captant hamis, uis nanq; adigebat
Imperioſa famis. Huc & Theocritum citant Berenice, Leucum piſcem appellaſſe ſacrum. Eratoſthenes putat Chryſophryn potius ſacrũ appellari, & hoc aiunt ſentire Galatea Callimachum. Theocritianus piſcator aureum, quem cepiſſe ſomniauerat, piſcem Neptuno chariſsimum eſſe religioſiſsimè ueretur. Sed multi Elopem, nonnulli Pompilum dicunt. Et Delphinum etiam ſacrum uolunt. Plinius Planos omnes ſacros exiſtimari autumat. Vtcũq; tamen autores alijs atq; alijs faueant, bona eorum pars in Anthiam conſentiunt, rarum inuentu piſcem, frequentiorem tamen circa Pamphiliam: de quo habita raritatis

A ratione dixerit Martialis Epigrammatarius:

Ad palatinas acipensera mittite mensas,
Ambrosias ornent munera rara dapes.

Quem sanè inter selectiores cibos ponit M. Tullius Tusculanis, neq; nō libro De finibus bonorum & malorum. Neq; sum nescius, qui reperitur in Arethusa fonte, aliū forma esse, & alia de causa sacrum. Cur uerò tam multa super Anthia quæsierimus, ea fuit causa, quòd hieroglyphicum eius significatum posituri, noluimus quempiam à nobis contendere, piscis eius formam & nomen nostro seculo cognitas, cùm omnis anteacti temporis curiositas in re peruestiganda defessa, nihil adhuc certi protulerit.

SECVRITAS PERICVLIS LIBERA.

ID autem nostri fuerit instituti, dicere quemadmodum per Anthiæ piscis figuram securitas à periculorū omnium timore libera proponitur. Hieroglyphici causam afferūt, quòd quo is in loco sit, nullam ibi belluam reperiri cōfessum est: eum siquidem nō aliter uitant belluę, quàm suem elephanti, gallum leones: quo
B iam indicio securi spongiatores urinantur. Quod uerò diximus Planos omnes Plinio sacros esse, certissimā ait ille securitatem uidisse Planos pisces, quia nunquam sint ubi maleficæ bestiæ, qua de causa urinantes sacros eos appellant.

SECVRITAS OTIOSA.

QVoniam uerò perdifficile est certā piscis huiusmodi formā adinuenire, cùm ætate nostra uel ignotus mutato nomine inter alios obrepat, uel indignatus alios sibi præferri spontè solum uerterit, neq; maria nostra inuisere amplius dignetur, nō ab re me facturum existimaui, si, quandoquidem in securitatis hieroglyphicum incidimus, neq; satis de pisce constat, alias quasdam eius species, quæ usui cuipiam fortè futuræ sint, ex nummis ueterū substituissem. In nummo enim Neronis dea est sella sedens, dextera manu ad aurem appressa, sinistra trophæū in uirgula tenens, crure sinistro, quàm longū est, exporrecto, cuius inscriptio est, SECVRITAS. Et quantum pertinet ad dexteram eo modo sitam, Plinius epistola quadam ad Romanū ait: Nihil quod in dexteram aurem fiducia mei dormias. Quod uerò ad exporrectū crus pertinet, Lucianus libello De ijs qui salario conducti degunt: Vt illud quod in uotis omniū est, extensis pedi
C bus tandem accubare possis. Tale quiddam apud Aristophnem, Pluto. In altero Neronis eiusdē dea sedens, ara antè posita, radiū læua tenet, dextera caput ab occipitio sustentat. de quo gestu Terentius: Faciā in utramuis aurem otiosus ut dormias. Basilius & Menander id de otioso dici uolūt, turpiq; qui sit desidię deditus. Inscriptio uerò nūmi, SECVRITAS, ut in superiori. In nūmo uerò Imp. M. Iul. Philippi Aug. dea sedet, dexteraq; sagittam tenet, læuam supra caput tollit innixam sellæ. Hieroglyphici inscriptio, SECVRIT. ORBIS. In nummo Antonini Pij Aug. Brit. dea sedens cum radio in læua, dextera capiti & sellæ innititur. Inscriptio, SECVRITATI PERPETVAE. In nummo Lucillæ Augustæ nutrix est sedens, tribus infantibus appositis, quorū unus lactens in gremio est, duo ante pedes unà colludunt: inscriptio, SECVRITAS. In nummo, circa quē literæ, IMP. M. OTHO CÆSAR AVG. TR. P. à læua dea stans, quæ læua scipionem tenet, dextera aquilam: literæ, SECVRITAS P. R. Sed enim partim hæc in Sellæ cōmentario, atq; ubi de aquila saxū gestante disseruimus, neq; non in Anchora, repetuntur.

DE CEPHALO. D

IEIVNVS.

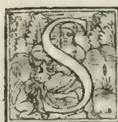

SVnt qui ieiunũ hominem oſtendere uolentes, Cephalũ ex mugilum genere translittoranũ pingant: is enim non niſi mucore ueſcitur ſuo, quamobrem ipſe ſemper ieiunus: atq; hinc illa inteſtini ganeæ adeò expetita ſuauitas. κεστρεὺς à Græcis appellatur, à nõnullis Plotes. Atq; inſuper adagiũ circunfertur, κεστρεὺς νηστεύει, de ieiunis. Tantiq; ſtuporis is eſſe fertur, ut in metu occultato capite, deliteſcere corpus reliquũ arbitretur: eoq; nonnulli non illepidè prouerbium trahunt.

VITANDI PERICVLI SOLERTIA.

PEr eundem Ceſtrea, qui modò ſtuporem præ ſe ferebat, uitandi periculi ſolertiam ſignificari cõperio: ſiquidem is, ut luculentiſsimè ſcripſit Oppianus, cùm ſe retibus circumuentũ ſenſerit, in ſublime ſeſe alacri iaculatur ſaltu, totoq; uirium conatu in ſummã undam affectat emicare, ac plerunq; accidit ut ſubera tranſiliat, quibus retia ſuſpenduntur, atq; ita capturam euadat. Secus tamen acci- E dit in ſtagnis Venetis: noctu enim eos potiſsimũ capiunt, incenſa igne fornacula, quam in cymbulæ prora ſtatuunt. Eam duæ, uel interdum plures cymbæ à dextera læuaq; adhȩrentes, leui tacitoq; lapſu comitantur. Cephali tum ſiue metu perculſi, uibrantibus in aquarum ima radijs, ſiue candicanti eo ſplendore allecti (nam cura eſt ut illuſtris admodum flamma ſuccendatur) pernici ſaltu delphinorum in morem extra undas ſeſe quà flamma micat eiaculantur, atq; ita ſpontè in paratas ad id cymbas decidunt, captura ingenti ad ſatietatem plerunq; exuperante, ſpectaculo autem maximè delectabili.

DE SCARO.

PRVDENS CAPTIVITATIS DECLINATOR.

AT magna eſt prudentia Scarus, per quem callidũ captiuitatis declinatorem ſignificari tradũt. Is enim, inquit Ouidius eo uolumine quod Halieuticon inſcribĩt, quod opus olim à Nigidio elucubratũ aiunt, ſi naſsis incluſus fuerit, nõ fronte erumpit, nec infeſtis uiminibus ca- F put inſerit, ſed auerſus caudȩ ictibus crebris fores laxat, atq; ita retrorſum erumpit. Apud Ælianum legas, eum ſimulac caudam extra naſſam protulerit, à ſocijs mordicus apprenſa cauda foras extrahi: ſi uerò protulerit caput, adeſſe qui cauda ſua porrecta anſam effugiendi præbeat.

INGLVVIOSVS.

HOminem uoracem & ingluuioſum, lamia quippe laborantem, ait Horus, per Scarum pictum intelligebant, tum quia ſolus in genere ruminat, quàm etiam, quia obuios quoſq; piſciculos depaſcitur. Ariſtoteles quoq; ſolum hunc inter piſces quadrupedum ritu ruminare creditum autumat, diuerſaq; omnino ab alijs ſpecie uentris eſſe, cuius inteſtinũ ſimplex etiam ſe replicat, & in unum continuumq; reſoluitur. Aſsimilatur is Auratis ſpecie ſquamarum, ſed colore atq; ſapore præſtat, ut qui Sapphiri gemmæ radiolos imitetur, tantæ apud ueteres exiſtimationis, ut Ennius eum Iouis cerebrum appellarit. Eum autem ideo ruminare aiunt, quòd dentes neq; ſerratos, neq; utrinq; conſertos habeat, ſed altera tantum oris parte planos. Nam & animalia reliqua quæ ruminãt, parte altera

A ra dentium carent: prouisumque à natura, ut quod male mansum est, ea repetitione conteratur, atque ita confici posſit.

DE MVLLO.

DIANA LVCINA.

ET Diana illa syluicultrix marino culta simulacro est: nam ea per Mullum piscem, quæ Græcis omnino Trigla est, exprimebatur, alienissimo, ut multis uidet, hieroglyphico. Causam ponit Eustathius, quòd piscis huiusmodi ter, ut poëta Cilix ait, anno pariat. Dianam uerò leuandis partubus inuocari, Lucinæ nomen indicat: ea siquidem, ut apud Catullum, Lucina dolentibus, Iuno dicta puerperis. Meritò itaque cui sit ter anno soluendi partus facultas data, Dianæ gratũ, & cumprimis familiare animal existimatur. Nam quòd tria sint uirginis ora Dianę, quid sibi uelit, alibi declaratũ. Athenæus Triglam Dianæ dicari propter uenationẽ putat: illę enim marinos lepores hominibus letales, perinde ac terrestres hos uenatici canes insectantur, neque
B ab eorum uiru mali quicquã patiuntur, uel ob impediendæ Veneris uim, quam ferunt inesse uino in quo suffocata fuerit, quod Therpsicles apud Athenæũ ait epotum uiro Veneris usum adimere, mulieri concipiendi facultatem inuidere.

DE SARGO.

ALIENI LABORIS FRVCTVS.

HOminem ex aliorum laboribus sibi fructũ & gloriam usurpantem, & alienam, ut ita dicam, messem demetentem, significare qui uolunt, Sargum & mullum pingunt: sequitur enim Sargi reliquias mullus, atque ubi ille luto excitato abierit, fodere enim potest, mullus descendit, & pascitur. Nascitur Sargus in Ægyptio mari ferè: unde Lucilius,

Quem præclarus Elops, quem Aegypto Sargus mouebit.

Sed enim Brundusinum maximè cõmendat Ennius.

DE PASTINACA.

C

PARRICIDÆ SVPPLICIVM.

CVm qui parricidij pœnas dederit, significare si uellent Ægyptij, piscatorium hamum Pastinacã piscem attrahentem pingebant: ea siquidem uenatu detenta, spinam quam in cauda gestat, in raptorem eiaculatur, ictu maximè letali, nisi coagulo leporis uel hœdi uel agni drachmæ pondere ex uino succurratur, quod & huiusmodi, & aliorum marinorum ictibus præsentaneo est remedio. Hoc uerò τῷ παρόργοις dictum ea de causa opportunum fuerit, quòd cuiuscunque incõmodi remedia, passa sunt, ut uulgus ait, palma ubique proferenda. Est uerò Pastinaca, quem Græci τρυγόνα uocant. Eam aculeo uim inesse tradit Ælianus, ut si quis eo frondentem arborem pupugerit, haud ita multò pòst folia omnia decidant, arborque ueluti magnis solis ardoribus exiccata prorsus exarescat.

DE NEBRIADE. D

VORACITAS INSATIABILIS.

Ominem cibum immodicè ſumptum euomentem, ac nihilo ſecius inſatiabiliter mox crapulantem ſignificaturi, marinã muſtelam pingebant, quæ Nebrias eſt nonnullis: ea enim ore, ut Ægyptius interpres Horus ait, parit, innatansq; mox quæ pepererat conuenatur, atq; depaſcitur. Sepias itidem ac lolligines ore párere ſunt qui uelint: id redarguit Ariſtoteles, partus foueri ore dicens, & emitti, proptereaq; putari eas ore párere.

DE FVCA.

REI DOMESTICÆ STVDIOSVS.

Omeſticæ rei ſtudioſum hominem qui ſignificarẽt, Fucam piſciculum, his ſimilem quas uulgò Tincas appellamus, ſed colore ſubuiridi, pingebant: ea enim ſola ex marinis piſcibus nidum ſibi conſtruit, & in ſtragula parit. E

DE RAIA.

CAPTATOR.

Aptatorem hominem notare ſi uellent, Raiam pingebant: geſtat enim illa ante oculos ſuos gemina fila, in capilli ſpeciem, extrema quorũ rotundis quibuſdam præpilantur quaſi eſcæ cauſa additis: his ea, ubi locis arenoſis aut fæculentis obturbato ſolo ſe abſconderit, piſcatur, attollens fila illa ſibi prærpendentia. Dum enim piſciculi occurrunt, & capita machinamenti penſilis pulſant, ipſa ſenſim fila ſubducens eos allicit, donec ad os admoueat, atq; ita repentè corripiat. Sepia quoq; hoc eodem utitur machinamento, in cancris alliciendis, quorum auidiſsima eſt.

DE SCOLOPENDRA.

ANIMVS A VITIIS DEPVRGATVS.

Ominem qui animũ ſuum à uitijs affectibúſue cruciabilibus depurget, F quæq; ſe lædant, eximat & expellat, ſignificare ſi uellent, Scolopendram effigiabant: eam nonnulli Centipedam uocant. Ea autem ubi hamo deprehenſa fuerit, quamlongiſsimè poteſt ſeſe exporrigens, hami lineam abrodit, quo deuorato, interiora ſua foras euomit, donec hamũ eijciat, dein recipit intrò, ac ualet ea qua prius ſalubritate.

DE PHOLI.

PARTO FRVENS.

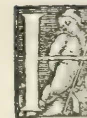Ominem ijs quæ ſudore proprio compararit fruentem indicaturi, Pholim piſcem pingebant. Ea enim mucorem quem ipſa emittit ad altam craſsitiem ſibi obducit, ut tota uiſco delibuta uideatur, ita ut in eo quaſi cubili conquieſcat, unde illi nomen: φωλεύειν enim nidificare eſt. Videndum uerò, an hæc ſit Auſoniana Tinca ita paſsim hodie nuncupata, quam natura ipſa uidetur in uulgi pauperiſq; plebeculæ ſolatium protuliſſe.

A
DE SQVATINA.

FABER LIGNARIVS.

T Squatina meruit inter huiusmodi significata recenseri, per quam fabrum lignarium intelligi uolebãt. Est enim piscis tam asperæ, scabræq; ac ualidæ cutis, ut ebur ea, neq; non ligna quantumlibet dura, polian-tur. Nam ex mari fabriles quoq; usus ueniunt, ut omittamus fabrilia instrumenta omnia in huius piscis capite deprehensa. Quin & serram conficere didicimus ex huius piscis osse ita crebrò mucronato, qualis longa annorum serie suspensa fuit tholo ante D D. Petri & Pauli conditorium, priusquã à Iulio II. illa uenerandæ antiquitatis monumenta solo æquarentur, iactis mox tam ingentis machinæ fundamentis, quam neq; nati natorum, nec qui nascentur ab ipsis, ullo unquam tempore conspecturi sunt.

DE CLVPEA.

B
LVNARE CORPVS.

N Arari Galliꝫ fluuio piscis est quem uocant Clupeam, Veneti Chieppam, Romani Lacciam. Sed quantum Romæ carnis & mollitudine & bonitate præstat, tantum apud Venetos uilior, plebeiusq; habetur, ut qui in eiusmodi stagnis minimè pinguescat, spinarũ uerò multitudine atq; densitate fastidio sit. Sed utcunq; apud nos sit, in eo Galliæ fluuio ita Lunæ naturam imitatur, ut ea crescente candescat, decrescente uerò nigrescat. Accidit uerò ei, ut cùm corpus nimium auctum fuerit, spinæ quoq;, quæ per uniuersam carnem continuatis quibusdam ordinibus porriguntur, & ipsæ quoq; adcrescant, adeoq; extendantur, ut animal id interimant, quod in mirabilibus Italicis tradit Heliodorus. Qui quidem piscis si Ægyptijs innotuisset, nimirum Lunæ eum hieroglyphicũ posuissent. Aiunt etiam in eius capite lapidem grano salis similem, qui faciat ad quartanas.

APVA.

C

St pisciculorum genus quod ex sola pluuia procreatur, Apuam Latini uocant, aspiratione græci uocabuli repudiata: ἀφύην enim illi παρὰ τὸ ὕειν eam dicunt. Ligustica Tyrrhenaq; omnis ora, cum plurimùm p literam in ch uertat, uulgò Anchuam uocitat, n etiam litera ad incitatiorem primæ syllabæ sonum adiecta. Sunt qui has in halecularum genere cõnumerent.

FESTINANTIA.

ERat is pisciculus festinantiæ signum: nam ubi uel minimum concaluerit, coctus est: unde adagium, Ad ignem Apua, cùm quid celerrimè factum, uel ipso temporis momento significamus, de quo in Augusto apud Tranquillum. Et prouerbio dictum ἴδε πῦρ ἀφύα, quasi satis sit ad eius cocturam spectasse tantùm ignem. Hanc Veneri sacram ait Athenæus, quam Stilpon philosophus Megarensis Neptuno cùm immolasset, promeruit ut ea ciuitas magno Apuarum prouentu fuerit à Deo locupletata.

DE HIRVDINE.

Hirudo quoque aquatile animal, cuius plurimus in medendo usus, significata quædam habet hieroglyphica.

SANGVINARIVS.

Crudelissimum siquidem hominem, & humani cruoris auidissimum, per eam significari notius est, quàm adnotare oporteat. Et Cimæta apud Theocritū, Pharmaceutria, quam poëta transtulit ex Euphorionis Mimis, non aliter ab amore sibi sanguinem exuctū lamentatur, quàm si limosa Hirudo corpori suo applicita fuisset,

Αἰ αἶ ἔρως ἀνιαρὲ τί μευ μέλαν ἐκ χροὸς αἷμα
Ἐμφὺς, ὡς λιμνᾶτις ἅπαν ἐκβδέλλα πέπωκας.
Heu crudelis amor nostro saturate cruore,
Summæ affixa cuti velut hunc suxisset hirudo.

INSATIABILITAS.

Verùm ea etiam insatiabilitatis est signum, quandoquidem ad suctū admota non prius ab opere desistit, quàm tota sit supra modum sanguine tumefacta: quod ita expresit Horatius: E

Non missura cutem nisi plena cruoris hirudo.

DE LEPORE MARINO.

MINIMA DE CAVSA EXANIMATVS: VEL, DAMNA MVTVA.

Qui marinum Leporem pingunt humano tactum digito, mihi uidentur significare uoluisse, uel hominem minima de causa exanimatum: quandoquidem ferunt eum qui non modò digito, uerùm etiam uirga Leporem marinum attigerit, quamprimùm eum exanimascere, & nisi promptuarium sit remedium, etiam mori. Vel mutua damna ex eadem pictura libet interpretari: nam hieroglyphicum hoc apud ueteres non inueni: quia humanus attactus Lepori etiam est exitialis, in Indico præsertim mari, ut à Licinio Macro traditum ait Plinius. Ita nusquam non mollis Lepus. Nam & per rusticolam, mollitiem quandam effœminatam intelligi suo loco diximus inter quadrupedes, tum ob timiditatem, tum ob pulpamenti copiam, quorum utrunque fœminarum proprium, cùm audacia uirilis omnino sit. Caro enim pars fœminea dicitur. Neque postremi nominis philosophi sunt, qui ossa à mare, carnem à fœmina procreari uelint, & ad embryi coagmentationem utriusque concurrere genituram. Facit præterea ad effœminationis significatū, quòd Hippon Philosophus ex seminibus tenuibus magis fœminas, ex densioribus mares fieri contendit: quod tamen eorum dissertationi relinquimus, qui naturæ secreta altius rimantur. Nam cùm sint qui totam hanc fabricam ex mare constare dictitent, neque fœminam præter fomentum quicquam aliud conferre de suo, Anaxagoras tamen, Parmenides, Empedocles & Epicurus aliquid etiam ex parte matris ad generationem accedere asseruerunt, præcipuè uerò Alcmæon: sed ut Censorinus ait, is non definitè se scire confessus est, ratus neminem posse perspicere.

A

SPONGIA.

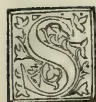

SEd cur Spongiam prætereamus, quę & ipsa inter aquatica enumeratur animalia, utpote quæ refugiat ad tactum, seq́ in angustū colligat? Vtcunq́ uerò, sua hæc habet hieroglyphica.

BIBACISSIMVS.

VVlgatissimum enim est, naturæ bibacioris hominem per Spongiam significari, ea quæ omnibus in promptu est causa, attactu solo tantum humoris exugendi. Quo accedit festiuū uulgi dicterium in Vespasianum iactari solitum, quod dictitabat eum procuratoribus pro Spongijs uti, quòd quasi siccos madefaceret, & exprimeret humentes. Credebatur enim procuratorem rapacissimum quenq́ ad ampliora officia ex industria promouere, quò locupletiores mox condemnaret, atq́ ita ille eorū rapto frueretur. Quòd uerò scriptores hìc siccos pro pauperes ponunt, cum Horatiana facit elocutione: ut Epistolis,

Sin prodesse tuis pauloq; benignius ipsum
Te tractare voles, accedes siccus ad vnctum.

B Quippe, ut palàm est, pauper ad locupletem.

ABOLITVS.

AB Augusti tempore receptum est, ut pro abolitione Spongia capiatur, ex quo ille Aiacem suum, quam tragœdiā penitus aboleuerat, in Spongiam incubuisse respondit, ad ensem alludens, in quem Aiax sponte sua incubuerat.

MOLLITIES.

ALij mollitiem etiam per Spongiā significari uoluerunt: de quo Plutarchus opusculo eo, quo docet, qua ratione internoscere adulatorē ab amico possimus, Comici, cuius non ponit nomen, dictum citat: ἂν μὴ ποιήσω σπογγιᾶς μαλακώτερον τὸ πρόσωπον. Nisi corpus spongia mollius reddidero, de uerberibus loquens, quibus eum cædendum interminabatur.

DE GLANI.

VErùm agè inter minutos hos proceriorem unum aut alterum inferamus, ut ita pisciculorum, qui præmissi sunt, sordes emendentur.

C

PATERNA DILIGENTIA IN FILIIS EDVCANDIS.

PAternam in filijs educandis diligentiam, eamq́ accuratissimā exprimere si uellent, piscē Glanim pingere instituerāt. Oua enim is quæ fœmina destituerit, perseueranti custodia tutat̃ ad quadragesimū & quinquagesimū usq́ diem: ab ijs denicq́ non abscedit, donec ita coalescat soboles, ut ab reliquorum piscium iniuria se tueri ualeat. Tantumq́ eius affectum esse ferunt, ut dum oua deserere minimè patitur, à piscatoribus ea trahentibus in uada facillimè capiatur, tam ardenti animo, tamq́ pertinaci studio apud illa permanere contendit. Hæc Ælianus, qui Glanim etiam Siluri speciem similitudinemq́ habere dicit.

DE SILVRO.

ESt uerò Silurus, ut ueteres omnes autores tradunt, bestia malefica, quę, ut inquit Plinius, & homines & equos deuoret. Sed & Glanim Pausanias ait hominum esse deuoratorem. Nequaquam uerò Sturio esse po-

test neque Glanis, neque Silurus, cùm minimè fera esse possit Sturionis natura, tam molli delicatoque ore prædita, quæ, siue ex porculetis in eam euadat magnitudinem, siue alterum sit genus, ἀπὸ τοῦ ὑὸς pisci nomen ὗκα apud Athenæum. atque is inter grandiores. Idem uerò autor, & Porcos, & Siluros inter Nili pisces enumerat. Et Hispania omnis Sturionem Sulium uocat, literis transpositis, quasi uelint Suilũ dicere, hoc est, Hycam. Sunt quidem in Danubio Siluri celebres, sed non minus hyca, qua de re aliquid dicit Hermolaus: sed hæc alij uiderint. D

DE THVNNO.

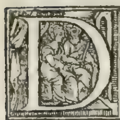

DE Thunno, cuius usus tam recentis, quàm sale durati, frequentissimus per uniuersum terrarũ orbem est, cùm nullo nõ in littore capiatur, nihil aliud inueni quod hieroglyphicis inseri posset, nisi uel strabonem, uel limis oculis prospectantem, ex eo significari.

LIMI OCVLI.

LÆuo enim ille oculo plus cernit, utroque hebete: quare Byzantij frequentissima est eorum captura quo tempore transfretant, quia micantissimi lapidis, E qui ab imo freti lucet, fulgore perculsi, in sinum qui ab læua est, numerosissimo diffugiunt cœtu. Apud Æschylum legas, sinistrum oculum intorquere Thynni more. Sed hoc pertinet ad prouerbia.

PIERIVS VALERIANVS AD MAXIME REVERENDVM COSMAM GERIVM, DE IIS QVÆ PER PISCEM IN VNIVERSVM SIGNIFICANTVR, DEQVE MARI MOX COPIOSE, EX SACRIS ÆGYPTIORVM LITERIS.

SUperiori anno cùm te & amicos alios Patauij philosophantes inuisissem, deque uestris & nostris studijs (si modò mea in ullo studiorum genere censeri possunt) multa contulissemus, quibus explicandis scripta ego nescio quæ mea uobis legenda proposuissem, animaduerti Cosma studiosissime, pro tuo erga me amore, magna te affectum lætitia, quòd eum quem sciebas per longa temporum interualla multis & inuisis occupationibus à literarum studijs auocatum, audentem tamen inspiceres de literis aliquid reminisci, proindeque ueluti Entellum aliquem, cui iam gelidus tardante senecta sanguis hebesceret, in certamen accenderes & excitares, orare discedentem me cœpisti, ut istiusmodi generis scripta sæpius ad te legenda transmitterem. Ego tamen etsi te nostris nihil indigere existimabam, quem uniuscuiusque doctrinæ præceptis & institutis abundare oportere persuasum habebam, qui apud eruditissimum Romulum Amasæum tota educatus adolescentia, nunc Bonamicum, Lampridium, & alios istic habeas, à quibus ueluti ab oraculo, tuis omnibus satisfieri cogitationibus potest, neque me quicquam tam reconditum, tam rarum de Musarum arcanis afferre posse, quod illis & tibi, qui eos audis, non longè sit exploratius, quàm ego per interrupta totiens literarum studia potuerim obseruare, constitui tamen aliquid ad te mittere, quod meæ in te obseruantiæ signum & monumentum esset, idque præcipuè delegi, quod si non doctrina, certè ipsa rerum uarietate delectare posset. Nam cùm piscium quasdam species ex hieroglyphicis decerptas, & tui & mei amici quidam accepissent, supererat adhuc de piscibus in uniuersum, quid ueteres illi sacerdotes Ægyptij sensissent, dicere. Id cõmentarium adhuc à nemine occupatum ueluti τηλυγέτης υἱὸς apud me diligentius asseruabatur, quod tibi dedicandum existimaui. F

A *maui. Tu quicquid id fuerit, pro tua comitate hilariter suscipias velim. Videbis verò hîc quantæ fuerit abominationis apud Aegyptios Piscis, quem nos tanto mox honore prosecuti sumus, quantũ inter mortales super eo sit vniuscuiusq; ferè nationis iudicio variatum. Sed ne tam longa morer epistola, rem ipsam hinc auspicabimur.*

PROPHANVM.

ROPHANVM inprimis atq; abominabile per piscem apud Ægyptios sacerdotes significari proditum, quem & pollutum aiebant, & à mensis suis amouebant, in eo scilicet piscium genus damnantes, quòd hi plurimùm alter alteri grassatur cibi causa: præterea quòd nullius sit nutrimenti, tanquã facilè computrescat, ut cùm minimè asseruari posit, prouerbium in sordidos emanarit, Piscis repositus. & apud Plautum dicteriũ uulgatum, Piscis nequam nisi recens. Quin etiam constat Æthiopas illos qui sola piscium alimonia
B uictitarunt, breuioris omnino uitæ quàm nos esse. Deniq; ut in Phædone est, apud Platonem, nihil nasci in mari Ioue dignum existimabant. Sanè Zoroaster unà cum Magis, inter animalia quæ bonis malisq; genijs obnoxia sint, discrimen posuere, ut bonis dedicata opinentur, ueluti canes, & uolatilia, & testudines terrestres: malis uerò, aquatica omnia: eumq; beatum putant euasurum qui plura enecet.

DVAE MORTALIVM CONDITIONES.

ILlud ad hanc usq; diem à Iudæis magna religione seruari manifestũ, ut ex Mosaicæ legis præcepto piscem non attingant, nisi qui pinnatus sit, & squamosus, lubricos uerò lęuesq; omnes auersentur: id quod ita interpretatur Adamantius, ut per aquas, mare uitæ huius intelligat, in cuius fluctibus mortales asiduè uolutamur: in hoc mari nostro pisces qui pinnulis iuuantur, & squamis muniuntur, ad superiora facilè sustolluntur, & aëri huic uiciniores fiunt, ueluti qui libertatem spiritus quærant. Talis est ergo sanctioris uitæ uir quisq;, qui intra retia fidei conclusus, bonus piscis ab Assertore nostro nominatur, & in uas cõseruatio-
C nis immittitur. Squamosi uerò quorsum? per hos intelligit idem autor homines qui parati sint uetera indumenta deponere, nouumq; hominẽ induere, & ut Gregorius Nazianzenus diceret, ἐγκαινίζειν, Latini græcam secuti locutionem, encæniare dixerunt, ut ita omni mentis duritia deposita, animũ Deo tractabiliorem offeramus. Qui uerò neq; pinnas neq; squamas habẽt, ij in imis semper uersantur uadis, & in cœno plurimùm uolutantur, ueluti sunt anguillæ, rhombi, & huiusmodi reliqua, quę nequeunt ad aquæ summitatem ascendere, ad superiora quippe peruenire: atq; ij sunt qui luto, hoc est, turpitudini & uitijs inhæsitantes, ad uitales auras superioremq; spiritũ attolli nequeunt: adeò carne turgidi, & undecunq; oppleti confertiq; sunt, ut neq; deponere facilè quicquã posint, neq; se attollere, aut ab ea cui affixi sunt fæce subleuare, hoc ita terrestriũ affectu grauati, ut nullam cœlestiũ curam suscipiant, crapulæ tantùm, libidinibus, cupiditatibusq; suis implicati: quibus quidem uoraginibus hausti, simulatq; ceciderint, nihil quicq; conantur emergere, sed ita recumbentes, in eodem quo hæserint luto uolutari delectantur. Eodem inuoluuntur cœno philosophi qui naturę tantùm principijs insistunt, ad naturæ uerò ipsius autorẽ, cuius spiritus super aquas fer-

tur, nunquam attolluntur. Eodem implicantur Iurisconsulti, qui leges nō iustitiæ studio, sed lucri tantùm cupiditate profitentur. Eodem uolutantur sacerdotes, qui cæremonias ore tenus prosequuntur, quid uerò per cæremonias intelligi fieriue debeat, aspernantur. Quin etiam Oratores, neq; non Poëtæ, qui facundiæ tantùm ubertatem, affluentissimosq; uerborū fluctus, ingentemq; uocum strepitum, canorasq; nugas admirantur, quæ uerò ad integræ uitæ institutionē faciunt, nihili pendunt, unà cum superioribus in imo huiusmodi fundo, quippe ubi liuidissima maximeq; est profunda uorago, supini detinentur. Atq; hoc est illud profanum, quod uetus illa pietas tantopere auersabatur. Gentes tamen aliquas inuenies (ut alienigenarū quoq; instituta cōquiramus) quibus pisces sacrificare mos fuerit, ueluti Bœotij faciebant, qui selectiores quasdam anguillas ex eo genere quę Capaides appellantur, præcipuę cōmendationis in Eubœa, dis immolare consuerant. Passim uerò piscatores Neptuno Thunnū, qui maximus esset, sacrificabant spe capturæ. Et Phaselitæ Lyciæ populi salsamenta Cylabræ cuidam heroi offerebant, eius cōditturæ pisces ita puros arbitrati, ut deos etiam alios pisciculis huiusmodi sale condîtis placari opinarentur. Sunt uerò qui apud eos id ea de causa institutū scribant, quia regio illa ab origine prima salsamentis ex pisce factis empta fuerit. D E

PVRIFICATIO.

QVod uerò Ægyptij mare profanum arbitrabantur, alij longè secus existimarunt. Nam M. Tullius ubi rationes de parricidæ pœna cōmemorat, oratione pro Sex. Roscio Amerino, ea potissimum de causa insui reos culeo dicit, ne cùm in flumen abiecti delati essent in mare, ipsum polluerent, quo cætera, quæ uiolata sunt, expiari putantur. Ad hæc Proclus tradit, sulfur & maris aquam ad purificationem adhiberi. Et Euripides Platonem secutus in Ægyptū, cùm morbo quodam implicitus, sacerdotū suasu mari se expiasset, incolumitati redditus est: eaq; de causa uersum hunc ille istius rei memor suis poëmatibus inseruit, θάλασσα κλύζει πάντα τ' ἀνθρώπων κακά. Aristophanes quoq; tale aliquid attigit, cùm dixit: πρῶτους μὲν αὐτοὺς ὧδε θάλασσαις ἤγομεν, ἔπειτ' ἐλοῦμεν. Neq; ritum ignorauit huiusmodi Catullus, ubi ita canit:

Ecquid scis quantum suscipiat sceleris?
Suscipit ô Gelli quantum non ultima Thetis, F
Nec genitor Nympharum abluat Oceanus.

Neq; temerè Clemēs inducit Petrū, anteq̄ cibū sumeret Tripoli lauisse in mari, alibiq; libenter eum in eodem lauare. Et apud Homerū Telemachus Palladi supplicaturus, in æquore manus lauit: quæ quidem purificatio omniū gentium consensu de mari sumpta, baptismū ab omnibus præuisum nationib. indicat, quæ sola uera est purificatio. Diuinæ eīn literæ per mare unitatis numero baptismū intelligūt, ut Theologi docuerūt. Nam & Michęas propheta mare baptismū appellasse uisus cùm dixit: Tu peccata nostra in profundū mare demerges. Mare uerò lauacrū huiusmodi ea de causa nuncupatur, ut sentit Euthymius, quòd animarū sordes, quę illic eluunt͂, recipit, & quia purgat: omnia aūt quantūlibet lutulenta flumina inuehunt͂ in mare, lateq; ab eo admittunt͂, sed tamē nihil intra se cōtinet sordidi, fæcesq; omnes ad littora, sed eas perpurgatas, continua reijcit alluuione.

DAMNVM ET VTILITAS.

AIunt uerò qui sacerdotū Ægyptiorum cōmenta curiosius sectantur, Tritonem ideo biformem pingi solitū, superiori quidem parte hominē, inferiori uerò

A uerò piſcem, ut ex humore nos & utilitatem & damnum conſequi moneremur, cùm illi ex humana natura bonum atq; proficuum, ex piſce nõ niſi perniciẽ interpretarentur. Sed enim de Tritone alibi. Quamuis autem apud Ægyptios perniciem piſcis ſignificaret, in oſtentis tamẽ boni ominis habitus eſt nonnunquã: ut qui Auguſto pridie quàm Sicilienſem pugnã claſſe cõmitteret, in littore deambulanti exilijt è mari, & ad pedes procubuit, quaſi nũcius Neptuni, amicitiã eius ſibi conciliantis: tanta fuit eorũ hominũ in quos colebant deos uanitas & impudentia.

SILENTIVM.

SVnt uerò qui Pythagorę præceptũ, quo edixit ipſe, ἰχθύων μὴ γεύσασθαι, propter ἐχεμυθίαν quã religioſe adeò præcipere conſuerat, factũ putent: piſcium enim taciturnitate nihil eſt quietius, prouerbio inde deſumpto, Piſce taciturnior: quapropter uiſi fuerint piſces Pythagoræ quodãmodo cõtubernales. Et Lucianus Alcyone, ἄφωνα γὰρ δή τά γε καθ' ὕδατος διαιτώμενα. muta, quæ aquã incolunt. Ita Lucretius mutas eos natantes appellauit. Ex piſcibus autem, uno excepto boca, cui à boando, id eſt, uocem emittendo nomẽ inditũ, reliqui omnes dubio procul taci-
B turni ſunt. Et quãuis, ut apud Ælianũ eſt, quidã, ut lacerta, chromis, aper, grunnire uideantur, ſibilare chalcis, & cuculũ imitari coccyx, tenuia tamẽ ita ſunt ea uocis indicia, ut inter uocales receſeri minimè mereant. Niſi uerũ illud eſt quod Pauſanias Arcadiæ fluuiũ memorat, in quo piſces naſcantur quos Pæcilias uocant, qui turdorũ auium uoces edant, quodq; ſimiles in Aorno fluuio Philoſtephanus Cyrenęus memorat, quoſq; uocales in Clitore fluuio ponit Mnaſeas Patrenſis. Taciturnitatis uerò huiuſmodi quę ſit in piſcibus, ita Flaccus meminit:

O mutis quoq; piſcibus Donatura cygni ſi libeat ſonum.

Quàm apposite autẽ & Claudianus ſilentium hoc piſcibus attribuit, dum Rhadamanthũ ait loquaciſsimos uiros, & qui auſi ſunt arcana prodere, in piſces indui apud inferos iubere his uerſibus:

Qui iuſto plus eſſe loquax, arcanaq; ſueuit
Prodere, piſcoſas fertur victurus in vndas,
Vt nimiam penſent æterna ſilentia vocem.

Atqui Piſcibus orientibus genitos, dicaciſsimos futuros ait Manilius quarto:

C *Néue ſit vt primos animo præcedere piſces,*
Garrulitas odioſa datur linguæq; venenum,
Verba maligna nouas muſſantis ſemper ad aures,
Crimina per populum populi fert ore bilingui.

Sed ut ad Pythagorã redeamus, Plutarchus, Sylla, eum ait ueſci ſolitum ijs quæ dis immolata fuiſſent: cùm uerò piſcium nullus ad ſacrificiũ idoneus haberetur, ea quam profitebatur religione ab eis abſtinendũ cenſuiſſe. Sed quantũ pertinet ad ſacrificiũ, nõ conſtare id multis docuimus exemplis. Idẽ Pythagoras mare Saturni lachrymas eſſe dictitabat, quaſi uellet ex hoc eius impuritatem innuere.

HVMANÆ VITÆ CONDITIO.

AEgyptij ſacerdotes igitur, uti propoſitũ eſt, mare perniciẽ uocabãt, ea præſertim de cauſa, quòd cùm totius alimenti ſui beneficia ex Nilo cõſequerentur, corrũpi eum ſimulac mari cõmiſcebatur animaduertebãt: atq; ita mare dicebant quod in humano genere uitale eſt uitiare. Vt uerò ſcripturę hieroglyphicę ſpeciẽ aliquã oculis ſubijciamus, in Sai pro ueſtibulo templi, quod Palladi dedicatum erat, huiuſmodi uiſebatur argumentũ: Infans, ſenex, accipiter inde, mox

piſcis, poſtremocꝫ omniũ fluuialis equus: quod humanæ fragilitatis conditionẽ indicat à pueritia uergentis in ſenium, ac iterũ repueraſcentis: accipiter uerò Deũ, ac perinde amorẽ, quodcꝫ in nobis diuinum eſt, ac uitam ipſam uitalem oſtendebat. Piſcis, odium ſimul atcꝫ mortẽ, propter mare, quod exitium atcꝫ perniciem appellitabant. Equus uerò fluuialis impudentem uiolentiam notabat, ut qui nec patri quidem parcat ſuo, uerùm eum interficit, ut matris ipſe connubio potiatur. atcꝫ ita propémodum concors ea diſcordia, quæ corporum temperaturam conſtituit, cùm diſsidere penitus cœperit, atcꝫ unum in alterum uiolentius graſſari, mors inde ſequaẽ neceſſe eſt. Fluuialis enim equus ideo pro diſsidio poniẽ, quòd in duobus contrarijs elementis uiuit, aqua & terra: noctu enim egreſſus aquis ſegetes depaſcitur: & binis eſt ungulis prędit us, uti boues: de quarum quidem ungularũ diſtinctione in Sue ſatis ex diuinis literis diſputatum.

A *Naſcimur*
B *Seneſcimus*
C *Viuimus*
D *Morimur*
E *Naturæ diſsidio.*

ODIVM.

ODium itacꝫ per piſcem interpretabantur, maritimacꝫ demum omnia tanta religione & horrore proſequebantur, ut ne nautas quidẽ alloquerentur, rati uel ex eorum ſermone ſe contaminari: ita eos arbitrabantur à communi omnium aliorum uictu & moribus diſſentire, cùm ex mari, quod Homerus nullius frugis eſſe dicit, uictũ hi tamen & neceſſaria ſibi compararent, quæ Theon grammaticus apud Plutarchũ diſputat Sympoſiacis: cumcꝫ elementum id ab humana natura nõ ſolùm alieniſsimũ, uerùm etiam illi inimiciſsimũ aſſeuerarent, nullum cum ijs cõmercium habere uoluerunt, quod uel in mari gigneretur aleretúrue, aut id inhabitaret. Necꝫ tamen ignarus ſum Plutarchũ de mari præclarè ſentire, ut eorundem Conuiuiorũ habetur decade quarta: ſed nos hoc loco Ægyptiorũ dictata, quæ interpretanda deſumpſimus, in primis cõmemoranda cenſemus. Nam illi cùm tam pertinaciter mare abominarentur, moſcꝫ eſſet in ſacrificijs ſal adhibere, ne marino uterenẽ, id ex Hammonis fonte depoſcebãt: afferebaẽ enim inde ſal è palma cõtextis ciſtulis, quod purũ arbitrabanẽ, quia ex ipſo fonte, nõ ex mari proueniebat, cuiuſmodi ſalis uis magna in Noricis Rhæticiſcꝫ iugis atcꝫ conuallibus circa fontium margines concretum uulgò reperitur, necꝫ alterius ferè tota Germania ſalis habetur uſus. F

DIVINORVM AB HVMANIS SEPARATIO.

FVerunt è ueteribus, qui ſegregationes aquarũ ab aquis, apud Moſen, ita interpretati ſunt, ut animos quoſdam ſpiritu ſuo uegetos experteſcꝫ corporis aſſererent ſignificari per aquas, quæ ſupra cœlos in firmamento longè alijs præſtantiores conſediſſent: infrà uerò, in ipſis quidem terrenis locis deteriores malignoſcꝫ morã traxiſſe, atcꝫ etiamnũ trahere: idcircocꝫ dicũt, eas aquas quæ ſupra cœlos collocatæ ſunt, Deum laudare; per aquas autem eas quæ ſub cœlis ſunt collo-

A collocatæ genios interpretantur, quantum ſpiritu naturaq; ſua conari poſſunt, improbiſsimos, ab ea nimirum altitudine, quæ ad probitatem ſecundum naturam accõmodatur, in ipſum imum prauitatis fundum, uitijq; ſentinam deturbatos. Eas uerò aquas ut turbulentas, ut ſeditioſas, ut affectuum perturbationumq; procellis & turbinibus fluctuantes exæſtuantesq;, maria non iniuria nuncupatas fuiſſe, propter mutationis facilitatem, & momentorum uoluntatis electionisq; motuũ inſtabilitatẽ. quam quidem interpretationem ut altè nimis repetitam, & pauciſsimorũ ingeniorũ intellectui peruiã, Baſilius haudquaquã magnifacere uidetur. Ægyptijs tamẽ argumentum placuiſſe indicium eſt, quòd cœlum rore pluuium uenerabanť, quòd humor huiuſmodi à probis illis naturis defluere uideretur, quæ propter mentis puritatem dignæ eſſent, quæ decentem accõmodatamq; Deo creatori laudem redderent, diſciplinamq; illam cœleſtẽ in inferiora ſparſim diffundere proſeminareq; uiderenť. Minimè igitur mirũ eſt ſi mare ſacerdotes illi uſqueadeo abominabile exiſtimabant, quòd cœleſtis roris puritatẽ contaminaret, & amaritudine ſua dulcedinẽ eam omnem peracerbam
B redderet, eiusq; indignationis ergò tantum in maritima omnia odium, ut etiam inſulares uti profanos auerſarentur. Et mox receptũ apud ſcriptores, inſulares omnes malos eſſe, Lerios autẽ peſsimos: quod in Siculos haudquaquã meritò nonnulli detorſere, perinde ac in Leriorum locum Chios alij quidam ſubſtituerunt, nulla carminis habita ratione. Nam, ut hoc obiter explicemus, epigramma eſt uetuſtum admodum, quod in uulgus prodijt, uulgatis in exemplaribus:

καὶ τόδε δημοδόκου χῖοι κακοί, οὐχ ὁ μὲν, ὃς δ' οὔ,
πάντες, πλὴν προκλέους, καὶ προκλέας δὲ χῖος.

Non ſum neſcius Chios hominũ nequiſsimos olim habitos, quod ut credatur, ſatis eſt Theophraſti iudicium, qui eos ait oratorem quendam ſenem ad Lacedæmonios deſtinaſſe, qui, quòd eum puderet ſenectutis, canitiem ſuccis fucauerat, cumq; is publicè dicere incœpiſſet, ſurrexit Archidamus in ea tum Repub. longè princeps, dixitq;: Quã obſecro ſermonis incolumitatẽ habiturus eſt hic, qui mendacium non in anima ſolùm, uerùm etiam in capite circumfert? Strabo tamen, decimo, carmen hoc Phocylidæ adſcripſit, Leriosq;, nõ Chios, ponit, ut legendum ſit, λέριοι κακοὶ, & in fine, καὶ προκλέας λέριος: cui lectioni ego magis faueo,
C quo χῖος, pro χίος primã κατὰ συναίρεσιν producit. Quidã erudítiſsimus alioqui uir Patroclũ pro Proclea reddidit. Carmẽ itaq; in hũc modũ utrobiq; reſtituendũ:

καὶ τόδε φωκυλίδου λέριοι κακοὶ, οὐχ ὁ μὲν, ὃς δ' οὔ
πάντες πλὴν προκλέους, καὶ προκλέας λέριος.

Id nos ita latinum fecimus:

Hoc quoq; Phocylidæ dictum, Lerij mali, at illud
Non ita vti dicas, hic malus, ille minus.
Praui omnes inquam, Proclean ſi dempſeris vnum,
Et tamen ipſe etiamnum eſt Procleas Lerius.

In quam quidem poëtices amœnitatem quamuis κατὰ πάρεργον, ideo tamen deflectere collibuit, quia dum hæc cõmentarer uenit in mentem mihi epigrammatis Cornelij Caſtalij Feltrenſis, Iuriſconſulti in foro Veneto clariſsimi, quod neminem eruditum legiſſe pœniteat:

Afrani & Capito fratres, Neptunia proles,
Quorum iam tota eſt aurea facta domus:
Ambigitur multùm de vobis, peior vter ſit:

Nam nemo id dubitat ne sit uterq; malus. D
Iudice me Capito tu longè es pessimus omnium,
Et tamen est frater te quoq; deterior.

Quod quidem scomma desumptum est ex epistola Phalaris ad Adimantum, quam commodi tui causa libuit adscribere: ἀκούω σε διαφέρεσθαι πρὸς τὸν ἀδελφὸν, ὁπότερος ὑμῶν ἐστὶ χείρων, σοῦ μὲν ἐκεῖνον λέγοντος, ἐκείνου δὲ τ' ἔμπαλιν σε. ἐγὼ δὲ οἴομαι, μᾶλλον δὲ καλῶς πέπεισμαι, τῶν μὲν ἄλλων ἁπάντων ἐκεῖνον εἶναι κακίω· σοῦ δέ, οὔτε ἐκεῖνον, οὔτε ἄλλον ἁπάντων οὐδένα. Audio te cum fratre tuo altercari, uter uestrûm peior sit, cùm tu quidem illum dicas, contrà uerò ille te: ego uerò existimo, imò perbelle mihi compertum est, illum utiq; alijs omnibus, te uerò uno, neq; illum neq; aliorum hominum quempiam esse peiorem. Addam illud unum, si nõ satis nugarum est, quod ad Phocylidæ nomen epigrammati græco insertum pertinet, uidendum an eò spectet id salse dictum à Cicerone epistola ad Atticum libri quarti nona, καὶ τόδε Φωκυλίδου, ubi Pompeium perstringere uidetur, qui licet egregiè de Repub. loqueretur, parum tamẽ aut nihil differret à cęteris. Vnde illud ad eundem Atticũ lib. VII. epistol. Dionysius uir optimus, ego quos tu bonos esse dicas non intelligo, ipse nullos noui: id quod probando latissimè prosequitur. Sed nos iam satis. E

NEQVITIA.

QVoniam uerò mare ipsum in primis salsum est, & sal inde plurimum conficitur, totumq; illud elementum si exiccari posset, in sal abiturũ est, Ægyptij ipsum quoq; sal ita auersabantur, ut ne pane quidem salito uescerentur: quippe cùm uiuendi, ut sæpe dictum, puritatem in primis adamarent, id fixum immotumq; animo gerebant, ut omnia nequitiæ irritamenta summouerent: itaq; sal ipsum summo studio reijciebant, quod meram esse nequitiã intelligebant, cùm propter calorem sal irritare libidinem, seminalemq; uim expergefacere & acuere feratur: unde salacitas petulantiæ nomen. Exemplo uerò sint ostrea & cõchylia in hunc usum à nepotibus summo studio conquisita. Quin etiã mures abroso sale pręgnãtes fieri tradit Aristoteles. ἁλιγενὴς præterea Venus, illicq; salacitatis ergò fanum ad portum maris aruspices poni apud ueteres iubebant. Et marini Dei omnes lasciuiores fœcundioresq; ponuntur à poëtis. Nimirum & illa Cœli uirilia Saturni falce recisa, & in mare prolapsa, Venerem gignunt, quippe omnes fructuũ uires abscisæ, atq; in humores uiscerum ueluti in mare proiectæ, sicut illic Venerem, ita hîc libidinem gignunt. Theologi nostri sensu longè sectiore sal accipiũt pro doctrina euangelica, idq; sibi uelle quod capite Leuitici secundo dicitur: Quicquid obtuleris sacrificij sale condies, nec auferes sal fœderis Dei tui de sacrificio tuo: in omni oblatione offeres sal. quasi dicere uelit legislator, quodcunq; docueris, quodcunq; correxeris, in quacunq; uirtute uersatus fueris, ad apostolicam æmulationem atq; imitationem tete accommoda: sal enim terrę Apostoli, Domini ipsius testimonio. Nam sicut omnis cibus ad nutrimentum aptus, diceret Hesychius, omni modo sale condîtur, ita omnis sermo utilis ad iuuandum, Apostolicæ omni modo sapientiæ necessarium habet condimentum. Sed ut ad mare reuertamur, fluxum id atq; lubricum, non uti sal, solidum, & frugalibus usibus commodum. Minimè prætereundus hic in diuinis literis locus, ubi legere est Iordanem fluuium retrorsum fontem uersus cursum suum reflexisse, quod, ut D. Ambrosius opinari uidetur, significat mollitudinẽ animi ad maris lasciuiam profluentem cursum tenuisse, & ad fontem, quippe F

A ad originem, hoc est, Deum animi ipsius autorem conuersum esse. Quoniam uerò scriptum est partem aquæ Iordanicæ defluxisse in mare, partem uerò conuersam substitisse, Adamantius qui per Iordanẽ baptismũ intelligit, sententia priori non absimili figuram hanc esse dicit, ut per subsistentes aquas accipiamus eos, qui eo abluti lauacro in pietatis dulcedine perseuerãt: per eam uerò partem quæ defluat in mare, intelligamus eos, qui licet ad baptismũ uenerint, in uitiorum tamen amaritudinẽ dilabuntur, eaq́ salsugine corrupti, syncerææ uitæ suauitate careant, cùm manifestum sit in tota hominũ uita nihil dulcius innocentia reperiri, peccato uerò nihil amarius, etiam si quædam aspectu primo dulcia uideantur. Sic apud Salomonẽ legitur Ecclesiaste: Nam in nouissimis, inquit, amarius felle inuenies, quod initiò dulce uidebatur. Faciũt ad hoc & Græcorũ fabulæ. Nam Arrianus in Indiæ descriptione fuisse ait insulam incultã in Erythræo mari, No solam nomine, sed Nosoram apud Stephanũ legere est, centũ fermè stadijs à littore distantem, quam indigenæ Soli sacram esse affirmarent, in quã nemo transiret, aut si transisset, nõ amplius appareret, quoniã eam una Nereidum incoleret
B obscuro nomine, omnibus uiris qui eò nauem appulissent, cõmisceri solitam, ac eos postea in pisces conuersos in mare dimittere: quo scelere iratum ei Solem ex insula migrare iussisse, neq́ eam renuisse, precatam tamen ut insita sibi uoluptatis appetentia euanesceret, Deumq́ optatis annuisse, ac omnes, quos illa ueneficijs mutarat in pisces, in homines rursus ex piscibus cõmutasse, unde Ichthyophagorum genus emanarit. Ouidius tamen ait eam in piscem mutatã, eoq́ modò libidinis pruritus extingui potuit, si modò hæc eo loco intelligenda:

Nais, an vt cantu, nimiumq́ potentibus herbis,
Verterat in tacitos iuuenilia corpora pisces
Donec idem passa est. IIII. Metamorph.

Atq́ alibi apud eundem autorem pisce legas Venerem latuisse: fusus enim fugatusq́ Veneris ardor, quónam euadat nisi ad frigidam piscium naturam, in quibus nullus alimenti fomes, quo iterum succendi queat? Hinc nostris etiam ieiunijs piscis apponitur, ut eius cibo lasciuiæ calor tepefiat, atq́ hinc etiam occasio aliqua castimoniæ requiratur. Neq́ obstant quæ superius de maris & maritimorũ salacitate disseruimus, quia piscium genus, ut nonnulli disputant, tametsi
C degat in mari, ἀτρύγετος tamẽ ea de causa mare sæpius Homero dicitur, quòd fructum nullum gignat, sed fluuiorum & imbrium dulcis humor per antiperistasin amaritudinis corruptus atq́ in sese collectus, ueluti calor in aëre frigidiore deprehensus, per frigidioris uenti colluctationẽ in fulmen abit, ita hîc frigida materia quę nõnihil terreni secum traxerit, intra calidam comprehensa, uaria pisciũ genera producit, quorum insitum frigus tepore inde maris facilè confouetur. Non enim omnia piscium genera progenerant. argumento est, quòd simulac in mare pluuię deciderũt, Solq́ flagrantius per sudum irradiarit, extemplò uideas superficiẽ maris innumerabilibus pisciculorũ animulis pullulare, in quibus infinitus Apuarũ numerus, quę à Græcis ἀφύαι, quòd ex pluuia generantur, nomen accepere: ostrea tamen ac cõchylia, quæ libidinosa diximus, plus aëris admittũt, ac perinde spumosiora sunt, & salsugini coalita & applicita, quare minimè mirũ si accidat hæc salaciora fieri. Atqui nõ hîc testacea neq́ crustacea inter pisces assumimus, sed duo illa tantũ genera quę initiò posita sunt, uel lubrica, uel squamosa: in his enim nostra plurimũ dictio uersata est. quanquã Manilius eos qui Pisces horoscopũ habuerint, libidinosos futuros præsagit Astronomicôn IIII.

Scilicet in piſcem ſeſe Cytherea nouauit,
Cùm Babyloniacas ſummerſa profugit ad vndas,
Anguipedem alatos vngues Typhona ferentem,
Inſeruitq; ſuos ſquamoſis piſcibus ignes. D

AMICITIA FIRMA.

ALioqui ſal amicitię ſymbolum fuit, durationis gratia: corpora enim ſolidiora facit, & diutiſsimè conſeruat, unde hoſpitibus ante alios cibos apponi ſolitum, quo amicitiæ firmitas ac perſeuerantia ſignificetur. quare pleriq; ominoſum habent, ſi ſal in menſam profundi cõtigerit: contrà uerò fauſtũ, ſi uinũ atq; id merũ effuſum ſit. Vel, quia uelut ex aquis ſal multis & fuſilibus in unũ quoddam & ſolidum coit, ita ex diuerſo conuenientes in unũ animi coaleſcant, fiatq; Platonicum illud, μία ψυχή.

A MVSIS ET GRATIIS ALIENVS.

SEd ut ad piſcem reuertamur, cùm animalia reliqua tam terreſtria quàm uolatilia, multa dent & ingenij & docilitatis experimẽta, ſoli piſces indociles prorſus & ſtupidi ſint, præter pauca admodum, quę uel in Delphino, uel in paucißimis aliquot admiramur, mos apud Ægyptios inoleuerat, ut cognomento piſcis hominem à Muſis & Gratijs alienum cauillantes appellarent. Sed qui piſcium partes tuentur, multa etiam in eo animantium genere deprehendunt, quæ mentis aliqua ueſtigia præ ſe ferant, ſed propter habitationis diſsidentiã, ea hominibus minus cognita: terreſtria ſiquidem & aëria domi propémodum, & in noſtro ferè omnia municipio cõtemplamur, quare multa facilius licuit explorare: Ægyptijs uerò ea minus innotuiſſe quàm alijs, qui nullum cum piſcibus cõmercium habere uoluerint. Nam ut reliqua huiuſmodi multa diſsimulem, in Eloro Siciliæ fluuio, qui urbem Eloram à ſe ita nuncupatã præterfluit, cicurũ genus piſciũ fuiſſe tradit Apollodorus: inclamati enim accedebant, & cibum è porrigentis manu placidiſsimè capiebant. Citat Stephanus Chronicon primum, ubi hæc ab Apollodoro memoriæ demandata fuerint. At ueterum parſimonia nunquã ſatis laudari poteſt: nam apud Homerum nõ Græcos ſolùm, quo tempore circa Helleſpontum militabant, piſcibus abſtinuiſſe comperias, ſed & Phæacas, Horatij etiam noſtri teſtimonio, helluones procosq; ipſos Penelopes ſola ganea nobiles, quamuis inſulares eſſent, marinum obſonium nullum appetijſſe. Vlyſsis uerò ſocios uideas non niſi extrema neceſsitate coactos expiſcari, quippe cõmeatu omni abſumpto, ne Solis boues attingerent, nõ obſonij cauſa, ſed ut famis ferociam, quæ ob ingenitã importunitatem maleſuada dicitur à poëtis, aliquo pabulo mitigarent. Videas apud Satyricos piſciũ eſculenta, utpote quæ tantùm ad luxũ & ingluuiem ſpectent, ſępius improbari. Neq; lautiora aliter Romanis, ubi ſe delicijs dedere cœperunt, cõuiuia fuere, quàm opiparè piſcibus inſtructa, eo inquã tempore quo illis omni turpitudinis genere laſciuire licentius ſibi permittebant, priſtina prorſus abolita diſciplina, quod Satyricus poëta carpit:

E (margin, at "tilia")

F (margin, at "ratij etiam")

Atq; ita defecit noſtrum mare, dum gula ſæuit
Retibus aſsiduis penitus ſcrutante, macello
Proxima, nec patitur Tyrrhenum creſcere piſcem.
Inſtruit ergo focum prouincia. Ne uerò quæ Seneca in Romanorum luxuriam libro quæſtionum tertio refert, hîc ſtomachoſius repetam, Catonẽ meritò admirari ſolitũ accepimus, quomodo ciuitas ſalua eſſe poſſet, in qua piſcis

pluris

A pluris quàm bos uenundaretur: quod in hac quoque temporum miseria passim fieri manifestum est.

GANEA.

NEque quidem satis fuit piscibus in escarum principatum admitti, uerùm eò improbitatis & petulantiæ processere, ut soli sibi obsonij nomẽ usurparint: nam ueteres ὀψοφάγους, hoc est, obsonatores, ut Latini uocabulũ à Græcis mutuati dixerunt, eos appellabant, qui pisces undecunque conquisitos studiosius compararent. Demosthenem aiunt cùm Philocratẽ cupediariæ impudicitiæque crimi naretur, eum ex auro proditorio & scorta & pisces cõmercatum accusasse. Quin etiam pro Ctesiphonte, cùm quidam in comitijs esse iam comedendi horam clamitaret, Nullo, inquit, pacto bone uir nos hodie piscedulos reddes: quasi lurcones & ganeones ex uno piscis esu notare uellet. Antagorã poëtã Antigonus Rex increpuit meritò, cùm eum deprehendisset in Congro pisce condiendo diligentius intentũ, quamuis ipse regis curiositatẽ cõuerso cauillo illuserit nõ infacetè: Antigonus em̃ dixerat, Putásne Antagora Homerũ cùm illa scriberet, in Con-
B gro condiendo unquam occupatum fuisse? cui Antagoras: Putásne Antigone Agamemnonẽ cùm illa faceret, quo quis modo congrũ cõdiret, solicitũ fuisse? Piscem igitur pro ganea poni non ignarus Horatius, cùm Iccium ad frugalitatẽ hortaretur, eumque cõmendaret quòd tali esset animo præditus, ut neque rerũ opulentia moueretur, neque uilioris cibi frugalitatem aspernaretur, quippe qui in medio positorum abstemius herbis uiueret, his tamẽ ita contentus esset, ita sibi rerum omniũ opulentiam redundare putaret, ac si eum liquidus fortunæ riuus inauraret, id mox adiungit:

Verùm seu pisces seu porrum & cæpe trucidas.

hoc est, siue lautiore uictu, seu parco delectaris: per pisces delicatiores, uti dictũ, epulas, per porrũ & cæpe, frugalitatẽ intelligens. Omnis enim caro, inquit Heraclitus, corpus est, uel corporis pars: maritimorũ uerò uis tanquã anima cõpacta, gratiam & uoluptatẽ illis cõparauit. Sanè Plato, qui nihil ex Ægyptiorũ opinione in mari nasci Ioue dignum dixit, marina ipse corpora Dis amicissima arbitratus est: quare nõnulli asserunt Ægyptios sacerdotes non alia ratione maritimis abstinuisse, nisi ut piè casteque uiuerent, ueriti forsan, qui delicias omnes auersa-
C rentur, ne piscis & cibus esset simul & condimentum. Beatos enim illos tantùm iudicabant, qui simplicẽ ac necessariũ cibum delicijs quibuscunque præferebant, quod & saluberrimũ esse Plinius attestatur. Diodorus tamen primum ex radicibus, secundum ex pisce cibũ apud Ægyptios fuisse contendit. Cæterùm nos de sacerdotibus, non de profanis loquimur: nam & Horus ipse autor Ægyptius, alios omnes dicit pisce uesci solitos. Neque nescimus ex lacu à Myride fosso tantã fuisse piscium capturã, ut argenti talentum singulis diebus uectigalis nomine reginæ persolueretur. Aliarũ uerò gentium sacerdotes nõ modò piscem nõ abhorruerũt, sed & loca quędã Dis sacra esse cõmenti sunt, ut solis ipsis pisces inde capere liceret: cuiusmodi erant Rhiti in Attica regione iuxta Eleusinorũ fines alueí quidem ipsi tantùm fluminũ, cùm aqua omnis, quæ illic flueret ac reflueret, marina esset, quę loca Cereri & Proserpinæ sacra dictitabant, ac perinde solis sacerdotibus deberi. Quin etiam ætate nostra, fluminũ, stagnorũ, lacuumque plurimorum expiscationes sacerdotũ tantũ ditioni addictę sunt. Quoniã uerò plerisque locis mordet Erasmus Christianismi mores super esu pisciũ & ieiunijs, dum modò ita dicit: Cùm olim præcipuus gurgitũ luxus fuerit in piscibus, mirũ est

hodie religionis cauſa uulgus piſcibus ueſci. Alibi: Olim ueſci piſcibus pro deliciis habebatur, & infami uocabulo dicebantur opſophagi: nunc ea res magna eſt ſanctimonia. Alibi his mordaciora cōminiſcitur, quaſi uelit oſtendere, adactos eſſe nos legibus, ut ieiuniorū tempore piſcibus ueſci cōpellamur. Reſpōdemus ad hęc ex ſanctiſsimorū patrū ſententia, piſces nō ex edicto nobis oggeri, ſunt enim multa & frugū & olerū genera, quib. nutriri ualeamus: neq;, ut per argutos ſalſosq; iocos ritum perſtringit, ad ſanctimoniā ullius cuiuſpiā opinione ſpectare: ſed cùm Chriſtiano homini tum ſemper, tum in ieiunio maximè laſciuiæ omnis abſtinentia proponatur, cibiq; in primis affluentia luxusq; corrigatur, piſces tamē ad ieiuniorū conſolationē indultos eſſe, qui quidē delectare aliquantulū, ſaginare uerò aut obeſum corpus reddere minimè poſsint: nullius enim, ut ſæpe dicimus, aut parui ſunt nutrimenti, ideoq; cibus eſt corporibus, quod nō Platonica tantùm, ſed noſtra etiā ſibi philoſophia depoſcit, debilitandis idoneus. Sed Gregoriū ipſum audiamus. Epiſtola eius eſt ad Auguſtinū Britanniarū præſulem, in qua quantū ad ieiunia pertinet, piſciū eſum ait ita homini Chriſtiano indultum eſſe, ut hoc ei infirmitatis ſolatiū, non luxuriæ pariat incendiū: monetq; D
inſuper, ut qui carnibus ſibi abſtinendū cōſtituère, ſumptuoſiora marinarū belluarū cōuiuia inſtruere haudquaq; uelint. Decret. diſt. IIII. c. deniq;. C. & poſt pauca. Atqui ganeā ex piſce nō ea tantū cauſa ſignificari dicendū, quòd auidius à lurconibus expetatur, q; quòd ipſe quoq; piſcis natura uorax eſt, quā quidem Virgilius notat, Ciri, propterea quòd Thetis Scyllā Niſi eius opem implorantem in piſcē uertere noluerit, uerita ſcilicet ne actutū ab aliis piſcibus deuoraretur: E

Nam miſeros mutauit virginis artus
Cæruleo pollens coniux Neptunia regno,
Sed tamen externam ſquamis veſtire puellam,
Infidosq; inter teneram committere piſces
Non ſtatuit, nimium eſt auidum pecus Amphitrites.

ANIMÆ.

NOn ignorandū uerò piſces eruditioribus animas eſſe, quòd ex puriore quodam conſtent elemento, neq; multū cōcretus aliorū morentur, primiq; animatorum à Deo creati, ut obſeruat Philo, quodammodo animalia, & nō animalia, uel ut ita dicam, mobilia inanimata, quibus ad ſolam corporis incolumitatē F
Deus animalem ſpiritum afflarit, ueluti ſal carnibus ne putreſcat adhiberi ſolet. Apud Feſtū Pompeiū legas genus piſciculorum maiorū pro animis humanis Vulcano dari ſolitū, quotānisq; piſcatorios ludos trans Tyberim in area Vulcani menſe Iunio celebratos. In quo illud animaduertendū, uulgatos Feſti codices in damno eſſe, cùm in antiquo manu ſcripto legerim, quòd id genus piſciculorū uiuorū datur ei Deo pro animis humanis: nō autem genus piſciculorū maiorū: nam ſi maiores, quomodo piſciculi? Eſt & alterū eodem loco mendū, quòd ſcriptum eſt eos ludos fieri ſolere à pop. Ro. cùm uetus codex habeat, à prętore Ro.

INNOCENTIA.

NEq; deſunt qui piſcem innocentiæ hieroglyphicū eſſe contendant, cùm omnino ſint innocui, neq; elementū ſuum ad inſidias aliis inferendas tranſgrediantur. eoq; ſpectare dicunt Pythagorę præceptum, qui abſtinendum eſſe piſcibus edicto cauerit, ne perſequerentur inſontes.

DÆMONES IMPROBI.

ALii per animalia quæ in àquis degūt, improbos dæmones ſignificari tradiderunt,

A derũt, ut in sacris literis Ionethes Chaldæus interpretat̃: & superius ubi segregatas aquas ab aquis exposuimus, aliorum quorundam sententiam idem sentientium recitauimus. Sanè Magi dæmonas aqueos dicunt lasciuiæ libidiniq; præfectos: & marinos deos uetustas omnis pro hieroglyphico lasciuiæ posuit. Et pisces maris Euthymius ait positũ pro dæmonibus, qui inter uitæ nostræ fluctuationes uersantur, & in amara prauorum salsugine uitam ducunt.

GENTES.

IN Christianæ uerò pietatis institutionibus, gentes quæ diuinum cultũ nondum suscepissent, per pisces indicabantur. Atqui gentes huiusmodi dæmonũ cultui paßim deditę erant, quare piscatoribus hæc à Deo prouincia demandata, ut pisces in sacerdotũ imperia redigerent̃. Porrò Assertor noster Euangelio pisces assos comest, quod indicat, sacrificiũ quod offertur Deo, nõ elixũ, sed assum esse debere, fidem quippe ueluti igni probatam, & sancto feruentem spiritu offerendam. Eodem respicit, Ambrosio teste, Seruatoris eiusdẽ nostri dictũ Euangelio, simile esse cœli regnũ reti misso in mare, quod pisciũ genus omne cõgreget,
B quæq; ibidem subsequuntur, ubi nimirũ de mortaliũ animis sermo est, quæ ad sanctioris uitæ institutionẽ attrahantur. Quin & Propheta cùm de piorũ congregatione loqueret̃, super maria fundatam eam dixit. Apertißimè Esaias: Ecce, inquit, gentes quasi stillæ situlæ. LXX. sic reddidere, sicut aquæ multæ, quod idem est.

IGNORANTIA.

SQuamatũ quidem & pinnulatũ pisciũ genus satis expositũ est ex Origene, quę scilicet eius hominis hieroglyphica sint, qui ueterẽ poßit hominem exuere: ideoq; omne quod habet squamas & pinnulas, tam in mari quàm in fluminibus & stagnis, electo populo comedere cõcessum est. Illud addendum ex Hesychio, squamas ignorantiæ hieroglyphicum esse, quæ quidem opera beneficioq; scientiæ excuti amouueriq; possunt. Id in Paulo liquidò cõmonstratum, qui cùm ueritatẽ ignoraret, cæcus factus est: addita uerò Christi doctrina, quã Ananias ei prædicauit, ceciderunt ut squamæ ab oculis eius, & mox uidit.

AQVÆ.

ASsyriorum uerò religio fuit, ut piscibus abstinerent in Rheæ uneratione, quæ quidem ea illis dea erat, quæ pluuiis potißimum dominatur: ῥέω enim
C fluo est: putabant enim illi ex aqua & aëre naturã rerũ præcipuè constare, proq; unda pisces, pro aëre columbam uenerabantur, de qua suo loco dictum.

FACELITIS.

QVamuis alij factũ hoc in Facelitidis deæ, quæ Veneris fuisse filia perhibet̃, cultum afferunt, eamq; olim in piscem cõmutatam, quã Syrij pro dea coluere, atq; in eius honorẽ Basso referente pisces argenteos in templa detulere. Chalon amnẽ in Syria ponit Xenophon, in quo magni & mansueti pisces, quos Syri ueluti sacrosanctos habent, eosq; uiolari, æquè ac columbas, nefas putant.

DERCETO.

QVin & Derceto, siue ut tradunt alij, Atargaten, muliebri effigie, quę in piscẽ ab umbilico defineret, summę uenerationis deam in templis apud Ascalonẽ habuere. Et ut his finẽ imponamus, Oxyrnychitæ Ægypti populi piscem urbis suæ cognominem summo cultu pro dea coluerunt, hiq; canem & mactare & esse soliti sunt in Cynopolitarũ ignominiam & opprobriũ, quòd illi piscem Oxyrynchum apud se pro deo habitũ, comedere non uerecundarentur. Cynopolitarum enim deus Anubis fuit, quem canino, ut suo loco dictum, capite faciebant.

ILLVSTRI AC GENEROSO heroi D. Ioanni Iacobo Fuggero Kirchbergæ, Vueissenhorni, &c. domino, literarum præsidi, ac studiosorum omnium Mecœnati, Ioannes Pierius Valerianus S. P. D.

A *VM ea munera, quibus humanũ genus Deus liberalissimè honestatũ voluit, mecũ ipse cõsidero, IO. IACOBE Fuggere heros ornatissime, in eam opinionẽ adducor, vt existimẽ nullum maius reperiri posse, quàm literarũ flagrans studiũ, vel discendi cognoscendiue cupiditatẽ potius, ex quibus & rerum bonarũ voluntatem excitari, & verarũ intelligentiã nasci perspicimus, nihilq; in rerũ natura existere, quod ita tum mores erudiat, tum viã quasi muniat ad summũ splendorem consectandum, quàm παιδείαν, humanitatẽ inquã atq; doctrinam. Idem planè te sentire video, qui cùm omnem semper excellentem in societate humana virtutẽ memorabilem extitisse cognoueris, tum ingenij, doctrinæ, sapientiæ honores præcipuã habuisse erga mortale genus famã ac cõmendationem nõ ignoras. Hanc vt verã & expressam minimeq; adumbratã tibi comparares, nihil prætermittendum putauisti quod ad verũ ingenij cultum, animũq; doctrina informandum pertineret. Lustrandam itaq; primò vnà cum fratribus Galliã eruditissimis hominibus & liberalibus studijs affluentẽ, mox Italiam omniũ bonarũ disciplinarũ altricem censuisti: ac inde eam sapientiæ morũq; laudem paulò pòst ad tuos reuersus vestræ Germaniæ ostendisti, vt iam omnes cognoscerent te non solùm eximiã ad recta vitæ instituta progressionẽ fecisse, sed eos etiã aditus quasi adaperuisse, quibus lætos vberesq; fructus ad genus humanũ redundaturos & sperarent, & iam etiã cernerent: eamq; spem et expectationem de præstanti consilio tuo, successus planè cõfirmauit & auxit. Videmus enim admirabilẽ illam tuã virtutem nõ modò elegantissimarũ artium institutione, scientia ac iudicio cõmendari, sed etiã animi magnitudine, clientelis, munificentia, liberalitateq; mirũ in modũ illustrari, vt commoda, quæ ex tanta tua fortuna & amplitudine omnino maxima sperabamus, longè maiora nos iam cõsecutos fateamur. Quamobrẽ vt multa prætermittã, egregia quadã ac planè inuicta animi celsitudine te præditũ declarasti, cùm maximas opes profunderes, vt bibliothecã magna librorũ Latinorum, Græcorũ, Hebraicorũ, aliarumq; linguarũ multitudine ex Italia, exterisq; prouincijs cõportata construeres & exornares, vt q̃ multorũ hominũ studia laudatissimo exemplo ad dignitatẽ, ad rectiorũ disciplinarũ cultum excitares. Tua enim semper laus erit, tibiq; acceptũ referre debebunt studiosi, quòd multis cõmodis fruuntur, & quòd animũ optimarũ artiũ scientia disciplinarũq; studijs excolere possint. Verũ his in omnes collatis beneficijs, quæ maxima C sunt, acquiescendũ tibi minimè iudicasti, quin potius maiora moliris, ac alterã illã planè regiã benignitatẽ adhibendam, dum afflictos recreas, iacentibus dexterã istam tuã pietatẽ præstantẽ porrigis, de bonorum cõmodis & ornamentis cogitas, dum omnes deniq; liberalitate immortalibusq; beneficijs tibi deuincis. Siquidem existimasti te pro tua fortuna posse, pro acerrimo singulariq; iudicio debere, vt curares tenuiores, felicioribus tamẽ auspicijs natos adolescentes, tuis sumptibus in Germania, Italia & Gallia benignè tantisper fouendos & sustentandos, dum eos in omni bonarũ artium genere progressus fecissent, vt docendi alios munus iam suscipere ac obire possint. Quo quidem instituto nullũ illustrius, nullum ad cõmemorationẽ nominis tui cum omni posteritate adæquandã aptius esse iudicamus: hac enim ratione declaras te maximo semper honore dignũ, teq; perstudiosè ea sequi, ex quibus vera, non adumbrata, laus nascitur, & nomen tuũ tot etiã & tam præclaris testimonijs virtutisq; monumentis ad omnẽ memoriã cõmendatum celebrabitur. Nam quæcunq; accuratius nunc scripta & expolita Germanorum opera sunt, ea ferè omnia ad te missa, & tuæ felicitati credita leguntur: & si non autorum cõmendatione, vel tuo*

saltem nomine sunt in manibus. Tibi debetur (de aliis eruditissimorũ virorum lucubrationibus, quæ satis multæ sunt, nihil dico) quòd Demosthenem, Aeschinem, Isocratem, Pausaniã, ad nostrorum hominũ cognitionem translatos habemus, dum eruditione præstantem virum Hieronymum Uuolfium in clientelam suscipis, ac præmiis ornas. Hæc cùm sermone omniũ ad nos perferuntur, cùm in editis libris videmus & legimus, felices eos iudicamus, quibus Dei beneficio datum, vel vsu familiaritatis, vel officiis aliquibus tibi cõiungi, qui à tantis ornamentis cõmendationem ducis. Quapropter ego primus fortassis eorũ, qui ne de facie quidem te norint, accuratè operam dedi, vt aliqua in re animũ tibi atq; obseruantiam probarem meam. Nam Hieroglyphicorum meorũ cõmentariorum alterum tomum ad te mittendum censui, vt vnicũ studiosorum ornatorem, cunctarũq; artiũ bonarũ præsidem, adductus nõ solùm humanitate ac benignitate tua, plurimis quidem et amplissimis officiis perspecta studiosis omnibus, verùm etiã, vt iam dixi, opinione quæ apud me est, de egregia tua erga literas promouendas voluntate. Cui quæso aptius ac cõuenientius huiuscemodi scripta mitti possunt, quàm ei, qui ita illa semper amauit & excoluit, vt in his ipsis vel tractandis vel iudicandis longè omnibus præstet, ac maximè insignis habeatur? Accessit huc & similitudo quædam, quam te habere video cum ornatissimo Florentinorũ principe Cosmo, qui cùm familia Medicea ortus sit, hoc est, sapientiæ stirpe, auita quadam benignitate solus hoc tempore in Italia inuentus, literarũ, venustatis, elegantiæ, atq; adeo virtutũ omnium vindex. Quamobrem cùm singulos ferè cõmentarios amicis variis inscripsissem, priorem tomũ in vniuersum huic optimo Principi tuendum cõseruandumq; permisi. Pari ratione satis feliciter agi cum hoc altero tomo iam existimaui, si eum in tuam clientelam de me absente, deditissimo certè, tanquã præsente susceperis: quod te facturũ pro singulari tua humanitate minimè dubito, cùm iam Fuggerana domus in ipsa Germania non solùm singulos ac vniuersos debitis officiis complectatur, sed virtutis ipsius quasi seminariũ existat. Præterea si requirendus erat literarũ patronus, quis hoc tempore citius comparandus, apud quem tanquã portum, ipsæ contra barbariam opem & patrociniũ inueniant? Equidem quod ad me attinet, quotiescunq; ad ingenium, studia, & instituta, tua inquã & Cosmi Medicei consideranda animũ confero, non possum nõ confiteri me maximo cumulari gaudio, cùm propter multa, quæ & sapienter facitis, & optimè ratione temporũ habita statuitis, tum quòd in tanta bonorũ Principũ orbitate, tantaq; beneficorũ & liberalium hominũ inopia, qua hodie passim in orbe Christiano (quod pudet dicere) laboramus, pro humanitate, sapientia, liberalitate prolixa, aliis libentissimè ea largimini, quæ magnis laboribus, singulari industria consecuti estis: quodq; omnes intelligunt vos in beatis & omni copiarũ genere florentibus ciuitatibus principem locũ tenere, in summa tamen vestra fortuna virtutis laudem magis enitescere, quàm fortunæ gratiam. Quæ iam tuæ ὑπεροχῇ *adferimus, explicationem cõtinent eorũ quæ sacerdotes Aegyptii* ἱερογλυφικῶς *circa corporis humani fabricam cõmenti sunt, auspicati à capite longè nobilissima parte: ne quis existimet hos ipsos Aegyptios ita brutorũ cultui deditos, vt non etiam hominẽ qua meretur veneratione susceptũ reliquis omnibus prætulerint, ac* μικρόκοσμον *agnouerint. Nam si multa eruditi viri admirati, quæ illi in eo animantiũ genere quod nos rationis expers ducimus, obseruassent, longè ea plura sunt, quæ solo ex homine sacrarũ apud eos literarũ materiam ad sua illa hieroglyphica suppeditarint, quippe cuius membra singula in huiusmodi mysteria receperũt. Hasce meas lucubrationes separatim eo nomine tibi deberi intelligebam, quo studiosi & boni omnes cõmuniter ingenii sui monumenta tibi deberi profitentur. Et certè si iusti rerum æstimatores esse volumus, literati, optimisq; studiis dediti, nulla alia ratione maiorẽ suorum laborum cõmendationẽ sperare possunt, quàm si in eius Principis nomine illas apparere fecerint, in cuius autoritate et iudicio præcipua proborum doctorumq; pars acquiescit, & qui animi magnitudinem diligentia, integritate & consilio sustinet, atq; tum literarum gloria, tum etiam sapientiæ laude fruitur. Uale.*

A
IO. PIERII VALERIANI
HIEROGLYPHICORVM COMMENTARIORVM, AD IOANNEM IACOBVM FVGGERVM, DE IIS QVAE PER CAPVT SIGNIFICANTVR, EX SACRIS AEGYPTIORVM LITERIS.

PRINCIPIVM.

RAECIPVVM quidem Capitis hieroglyphicum apud omnes fuit, ut ex eo principium intelligeretur: id uel frequentiſsimus autorum uſus, uel nominis ipſius indicat originatio: ſiquidem ita uocatū ait Varro, quòd ab eo capiant initium, & ſenſus, & nerui. Vel cotidianus ſermo apertè declarat, dum aliquem eſſe huic uel illi rei caput dictitamus: dum à capite aliquid exordiri: dum in prouerbijs, piſcem à capite primùm putere, Grçci dicunt, cùm malorum publicorum & priuatorum cauſam in reipublicæ uel familiæ cuiuſquam principe conſiſtere profitentur, ad id Platonicum ſcilicet innuentes, tales eſſe ciues, quales qui primatū inter eos obtinent. Et Cicero, caput eſſe ad beatè uiuendum ſecuritatem ait. Pro præcipuo uerò, ad Appium epiſt. An tibi obuiam non prodirem? primùm Appio Claudio, deinde Imperatori, deinde more maiorum, deinde, quod caput eſt, amico. Sed quid alienis adeò immoremur, cùm noſtris abunde uti poſsimus? Ipſo ſtatim Bibliorum principio, Bereſith, Aquila uertit, ἐν κεφαλίδι, in capitulo, quòd caput initium cuſtosq; rerum ſit: uulgata æditio fecit, In principio, quod hieroglyphici eſſet interpretamentum. Alij dixerunt, in capite, in Filio: nam mundus per ipſum factus eſt. Quod uerò in Eſaiæ uiſione habetur de Seraphin duobus, qui ſenis ſinguli alis prædìti, binis caput Dei uelabant, binis alteris eiuſdem pedes obtegebant, per adopertum caput, exordia Dei incomperta eſſe interpretatur Adamantius: per obtectos uerò pedes, nouiſsima nō comprehendi: ſola media in conſpicuo eſſe, opera quippe eius, diuinæ indicia prouidentiæ, cœlorum motus uarios, Solis, Lunæ, ſtellarumq; progreſſus, terræ, maris, & aëris uiciſsitudines, & quæcunq; in rerū natura ſuo ſunt ordine diſpoſita: ſedenim quæ ante iſta fuerint, nouit nemo. Ex ijs quç ſunt, Deum intelligimus: poſt hæc quæ futura ſunt, credere quidem poſſumus, ſed ſcire nequimus. Vnde legas apud concionantem in diuinis literis Regem: Annunciate mihi priora, & nouiſsima quæ erunt, & dicam uos eſſe Deos.

DIVINITAS.

IN Deo ſanè Caput cùm ponimus, id quod in eo conſtat diuinitatis intelligimus, quæ cuncta ſcilicet præcedit, & cui omnia ſubiecta ſunt, diceret Eucherius. Idem & Hieronymus tradit eo libello, in quo, quid ſit diuinitas, explicat. Tam inſano uerò cultu Ægyptij caput omne uenerabantur, ut à capitibus & armis brutorum prorſus abſtinerent, diuinitati iniuriam facere arbitrati, ſi quis illa eſitaſſet. Platonici tradunt humanum caput ad mundani orbis ſimilitudinem compactum, in eoq; duos animæ diuinos circuitus interlocatos, eſſeq; membrum diuiniſsimum, ac reliquorum omnino princeps: reliqua, ut ca-

piti seruiant adiuncta. Caput, ait Hierosolymitanus Hesychius, ut hoc obiter D
addamus, uniuscuiusque animalis ratione pollentis mens dicitur, cuius sedes cerebrum: unde caput, & cuncta quæ adhærent iecori, super altare in holocaustum ponere iubemur: nam & cor & iecur concupiscentiæ nostræ impetum, motumque continent. Hinc Paulus nobis bene precatus, Pax, inquit, Dei quæ exuperat omnem sensum, custodiat corda uestra, & intelligentias uestras. Idem Hesychius huc adnectit illud ex Esaia: Omne caput languidũ, & omne cor mœrens, à planta pedis usque ad uerticem non est in eo sanitas: quod enim in nobis est rationis, ut dictum, in utroque habitat, & corde, & cerebro. Non decet autem mentem sobriam diuidi, sed esse ueluti uinculum, quod affectus nostros ad sanam rationem adiungat atque deuinciat.

DOMINIVM.

ET quamuis per se caput principatus indicium sit, longè tamen significantius hieroglyphiceque magis id ostendit, si fascia redimatur, siue ea corona, siue, ut apud Græcos, diadema uocetur. Nam & coniectores eo redimiculo caput insignitum per somnium uisum, dominij signum autumant. Sed enim diadema- E
ti suus est locus inter uestimenta, ubi reliqua tractamus insignia: nunc de capite simpliciter uerba facimus.

MVNDI MOLES.

SErapidis simulacrũ apud ueteres autores celeberrimũ, cœlum habere caput dicebatur. Vnde Eustathius eruditè primo Iliados, ueteres ait cœlum pro capite accepisse: atque ita Pallas de cœlo descendit, incitatiorem Achillis iram compressura. Sed quoniam multa super eo toto opere dicenda sunt, quòd id sibi numen Ægyptij pro rerum natura confinxere, non importunũ fuerit loco hoc totam hieroglyphicã eius effigiem, per quam mundi totius moles indicatur, semel eo modo describere, quo exhibita est ab oraculo, quod ut fertur ipse de seipso in Nicocreontis Cyprij regis gratiam his carminibus enunciauit:

εἰμὶ θεὸς τοῖος δέμασι οἷος κἀγὼ εἴπω,
οὐράνιος κόσμος κεφαλή, γαστὴρ δὲ θάλασσα,
Γαῖα δέ μοι πόδες εἰσὶ τὰ δ' οὔατ' ἐν αἰθέρι κεῖται,
ὄμματα τηλαυγὲς λαμπρὸν φάος ἠελίοιο.
Sum Deus effigie talis, qualem ipse docebo.

Sed quoniã in Macrobianis aliquot codicibus pro lectione quæ est, τοῖος δέμασι, F
legere est castigatiore uersu, τοῖος δὲ μαθεῖν, si cui ea magis arrideat, dicamus:

Sum Deus, vt discas, talis, qualem ipse docebo.
Cœlestis mundus caput est, mare venter opacum,
Terra pedes, aures versantur in æthere summo,
Lux, oculi, quam solis habet splendentis imago.

Vbi animaduertendum, uentrem pro mari, & uice uersa, mare pro uentre etiam apud alios accipi, præsertimque apud coniectores. Nam Hippocrates Cous horum sententiam secutus, eum ægrotum qui per nocturnã imaginem mare perturbatum uiderit, morbo uentris tentari conijcit, idque minimè contemptui habendũ iudicat, qui adhibitis remedijs, quo nutricatu is curandus sit, statim docet. Quin apud nos etiam in sacris literis aliquid in hanc sententiam de Deo legere est. Nam, ut Cyprianus ait, mali dæmones ita per fabulas ea deprauabant, quę manifestissimis passim uerbis in diuinis literis explicantur: ut illud in hanc sententiam apud Esaiam LXVI. Quam mihi sedem ædificabitis? aut quis locus

A cus ad requiem mihi? cœlum mihi thronus eſt, terra autem ſcabellum pedum meorum. quod, quo ſit intellectu accipiendum, uideris apud Adamantium ſuper Geneſi, homilia prima. Apud Hieremiam, XXIII. Nónne cœlum & terram ego impleo? Et Prouerb. XV. In omni loco oculi Dei ſpeculantur bonos & malos. Hinc Cyprianus idem, in abditis & ſecretis uel ſemotis locis, in cubiculis etiam ipſis, orandum monet, idq; magis fidei conuenire, ut ſciamus Deum ubiq; eſſe præſentem, audire omnes & uidere, & maieſtatis ſuæ plenitudine in abdita quæq; & occulta penetrare. Cùm itaq; ueteres per Serapin uniuerſam mundi molem, & ipſa rerũ principia intelligerent, certatim eum templis magnificentiſsimis honeſtarunt: cuiuſmodi ea fuerunt quæ in Memphi & in Alexandrea celebrabantur. Pauſanias Athenis etiamnum templum Serapidis fuiſſe narrat Ptolemæi in gratiam ſtructum. Inuaſerat autem Ptolemæum Lagi ſuperſtitio ex dæmonis apparitione, qui iuſſerat, ut apud Euſtathiũ eſt, mitti nauem, quæ appulit, Phocidi, & accepto inde oraculo Sinopen acceſsit, indeq; Iouis Serapidis ſimulacrum tranſtulit, quod quidem cuiuſnam eſſet materiæ diſcerni nõ po-
B terat, nempe ut chaos ipſum, cuius ſymbolum erat, præ ſe ferret. Et quod illi ſimulacrum in templo Alexandreæ ita uaſtum erectũ eſt ut dextera unum parietem, alterum læua perſtringeret, ex omnibus metallorũ lignorumq; generibus compoſitum ferebatur, ut nihil non complecteretur quod terra uel proferat, uel in tra uiſcera abditum occultarit.

LOCVPLETATIO.

EA autem potiſsimũ de cauſa Serapis in cultu erat, quòd perſuaſum mortalibus fuit, inde locupletiores diuitias obuenire. Ait enim Pſellus, dæmonas nobis ſæpe diuitias polliceri. Porphyrius magnorum dæmonum principes Serapin & Proſerpinã agnoſcit. Nam omnino qui apud Ægyptios Serapis, apud Græcos Pluto eſt, & Pluto idem qui diuitiarũ deus. Hinc auariſsima meretrix apud Catullum ſolicita eſt ut ad Serapin deferatur, cui preces alleget, diuitias & opes petitura, quòd is dæmonum princeps locupletandis ſupplicibus dare operam, eius ſuperſtitionis errore crederetur, atq; ideo geſtare calathum, de quo paulò pòſt plura, unde bona hæc liberaliſsimè depromerentur: nunc pauca hæc pro re ſufficiat attigiſſe.

C LVCRVM.

EST & lucri ſignum caput, uerùm id apud coniectores: illi enim capitis magnitudinem inſolitam, per nocturnam imaginem oblatam, diuitiarũ acceſsionem ſignificare tradunt, propterea quòd uulgò nummi, ut apud Artemidorum eſt, capita uocantur.

SALVS.

REceptum etiam eſt apud omnes, ut caput pro ſalutis hieroglyphico ponatur, idq; in extremo diſcrimine cõmendare, id adiurare, id deuouere. Hinc totiens apud Homerum ea loquendi figura, ἐπ᾽ ὀδυσῆϊ κάρη, ἐπ᾽ ἐμοῖο κάρη. Hinc Ti. Gracchus cùm ſalutem ſuam populo cõmendaret, manu capiti ſuperpoſita ire perrexit in Capitolium, quod illi malè uertit, interpretantibus inimicis, eum eo ſigno diadema ſibi depoſcere. Tale aliquid apud Ariſtophanem Acharnanibus legas, dicente Dicæopoli: Et ſi non iuſta profatus fuero manu ſupra caput impoſita, quæq; uniuerſus approbet populus. Sed & portenta huic ſubſcribunt ſignificationi: tacta ſiquidem de cœlo Cæſarũ æde, capita omnibus ſtatuis ſimul deciderunt: quo quidem oſtento præmonſtratum eſt, Cæſarũ progeniem

unà cum Nerone eius gentis ultimo defecturam. D

DOCTRINA IMPERIOVE PRÆSTANTES.

ANtiquum autem fuit institutũ, eos honore numismatum decorare, qui uel doctrina uel imperio cæteris antecelleret. quare Mitylenei Sapphûs imaginem nummis impressere, Homerũ Chij, autore Strabone. Horum exemplum secuti Mantuani principes, Maronis sui speciẽ in nummis aliquandiu expressere, non immeritò sibi alumno eo applaudentes, qui Venetiam uniuersam sui nominis celebritate sempiternæ gloriæ cõmendarit. Plurimùm uerò principũ imagines posteritati per eiusmodi monumenta innotuere, neq; nummis tantùm, uerùm etiam gemmis expressæ: ut tot statuarũ memoriã, quibus nõ suam tantùm similitudinẽ humano habitu insignem esse uoluerũt, uerùm etiã facies suas dijs adscribi, utq; ipsi eorũ nominib. uocitari se iusserint, prætereamus. Longè illud simplicius, quòd Octauianus Augustus nummũ cusit in quo singula ex utraq; facie capita, atq; ea quidem pulcherrimè elaborata: eorum alterius inscriptio est, DIVOS IVLIVS. alterius, AVGVSTVS DIVI F. quam quidẽ inscriptionẽ multis alijs in monumentis usurpauit, ut in lapidibus qui ruinarũ iniuriã effugerunt, passim Romę legitur: cui ut adblandiretur Maro, Æneidos sexto, Diui eum genus appellauit: in antiquissimis enim Romanę bibliothecę codicibus habetur, AVGVSTVS CÆSAR DIVI GENVS. Idem cùm Sphingem repudiasset, qua tabellas signare solitus erat, nõ sine multorum conuicijs, qui ænigmata illum missitare cauillabantur, Alexandri aliquandiu imagine signauit, quoad sua demũ uti collibuit, cùm autoritatis iam ualidissimè corroboratæ, clarissimusq; haberetur. Quin ea signare, qui quoq; subsecuti sunt principes, perseuerarunt. E

PROSPERITAS.

QVod uerò pertinet ad Alexandri imaginẽ, persuasum olim fuit, peruulgata inter homines opinione illi prosperè omnia successura, omnesq; eius actiones adiuuari, qui Alexandrum uel auro uel argento expressum gestitaret, adeò ut Macriana familia, quam suo tempore nobilissimam Romæ fuisse Trebellius attestatur, Alexandri effigiẽ cõsueuerit habere quasi familiarem, apud uiros quidem in auro uel argento, apud mulieres in reticulis, & dextrocherijs, & in annulis, & in omni ornamentorũ genere. Quin & Antoninus Seueri filius Alexandri studiosissimus fuit, cuius imagines cùm passim renouasset, mortales, ut huic eius studio adularentur, statuas aliquot erexere, quæ uno corpore facies duas gestarent, Alexandri scilicet & Antonini. Quam quidem superstitionẽ Chrysostomus acerrima insectatur increpatione: nam & eo tempore abusus huiusmodi circumligandi aurea Alexandri Macedonis numismata capiti uel pedibus, auferri nondum potuerat. F

DIVINA PROVIDENTIA.

IN Theodosij & aliorũ qui eo seculo fuerunt Imperatorũ insignibus, in atrio præsidis Thebaidos nuncupati, argumentũ hoc pictũ spectabatur, cuius exemplum in quodam eius militiæ ordinũ officiorumq; canone descriptũ Romæ apud Maffæos inspexi. Tabula est libris quodam ordine dispositis onusta, quorum nõnulli syllabarijs quibusdam notis inscripti sunt, quibus per compendiũ contentę in eis rationes indicabantur: alij nihil præscriptum habent. Supra tabulam fastigium attollitur, in media cuius facie genij duo latum sustentãt orbem, in quo caput instar humani, cuius ita inscriptio est, DIVINA PROVIDENTIA. In angulis uerò tabulæ quæ descriptos, uti diximus, libros continet, singulis

A gulis capita singula sunt apposita, quorum superius à dextera inscriptionem circunductam ostendit, VIRTVS. alterum à læua, SCIENTIA. Inferius à dextera, AVCTORITAS. quartũ à læua, FELICITAS. Quod quidem, ut puto, innuit rerum omnium gerendarum summã à Deo primùm emanare, eum q; conciliandum in primis, ut nostra omnia fortunentur. Mox necessariã esse uirtutem, quippe animosum, aptum, & idoneum esse debere hominem qui præclara sit facinora aggressurus. Verùm uirtutem solam parũ prodesse, nisi accesserit & disciplina, cuius scientia eruditi, & tempora & occasiones internoscamus. Sedenim & hæc & illa uix sufficient, nisi & autoritas adiuncta fuerit, qua milites populiq; sub imperio contineantur, iussaq; non contanter exequantur. Vnde legas de Vespasiano, cùm esset iam à militibus salutatus Imperator, autoritatẽ & quasi maiestatem quandam inopinato scilicet & adhuc nouo principi defuisse, quæ non prius accesserit, quàm è plebe quidam luminibus orbatus, item alius debili crure, sedentẽ pro tribunali pariter adijssent, orantes, ut Tranquillus ait, opem ualetudinis demonstratã à Serapide per quietem, restituturum oculos, si
B inspuisset: confirmaturum crus, si dignaretur calce contingere: cumq; uix fides esset rem ullo modo successurã, ideoq; ne experiri quidẽ auderet, extremò hortantibus amicis palàm pro concione utrunq; tentauit, nec euentus defuit, atq; ita, quod primùm desiderabatur, autoritatem indeptus est. Sed & quarta necessaria est, felicitas quippe: licet enim animis ualeas, experientia sis eruditus, autoritateq; cõmunitus, nisi tibi res feliciter cedat, ruere plerunq; omnia, & elabi in irritum experieris. Addita huic & altera tabula cum eisdem libris & librorum notis & genijs in fastigio orbem cum capite sustollentibus, sed angulares circuli affixi adscripta habent nomina singula singuli, VER, ÆSTAS, AVTVMNVS, HYEMS, ut scilicet admoneamur, diligenter nos animaduertere debere, ut suo quæq; tempore agantur, procurentúrue.

MVSA.

NVdum autem mulieris caput, quale Nympharum fingunt, nullis gestaminibus appositis, quæ hieroglyphici notitiam afferre solent, sed quod comã habeat nonnunquã ab occipitio nodo comprensam, nonnunquã in humeros negligenter diffusam, Diodorus Musæ hieroglyphicum esse cõtendit, cuius dicto
C standum, cùm in huiusmodi rebus indagandis non incuriosus fuerit, tametsi nonnunquam sententiam ex uulgo mutuatur.

TERROR.

MVliebre simulacrũ horrifica specie fabrefactũ apud Corinthios, imago terroris erat, de quo Pausanias lib. II. Atque huc nõnulli trahũt Medusæ caput, quã Domitianus pro pectore gestare gauisus est, ut sui admirationẽ apud omnes incuteret. Quamuis non desint, qui factum id ab eo in gratiam Palladis, quã unicè coleret, interpretantur. Sedenim de Medusa plenius in Anguium commentario.

ADVERSARIVS.

APud mathematicos faciem inuenias collo, ore, oculis, & toto capitis gestu tortuosam, idq; contradicentẽ aduersariũ significare: cuiusmodi simulacrum in X. Scorpij gradũ intulere, eoq; supra horizontem ascendente in lucẽ editũ,

ceruicis fore indomitæ, opinionisq; destinatæ, futurum esse præsagiunt. D

ROMA.

MVlieris uerò caput galeatum in plerisq; nummis Romã ostendit, non tantùm quia Romani nihil nõ armis arrogarint, aut quia suam ad Martẽ originem referre uoluerint, quàm ut arcanum illud suum de Romæ nomine publicari uetito, peritis quidem rerum patefacerent, uulgo uerò tenebricosius obscurarent, re ad interpretationem aliam distracta. Gergithius enim autor minimè contemnendus, antiquũ Romę nomen Cephalon fuisse tradit, quæ quidem

Tantum alias inter caput elatura esset,
Quantum lenta solent inter viburna cupressi.

Sed nos quid soliciti sumus, quibus rationibus Roma sit caput, cùm Dominus Deus noster Christus Petro prædixerit, nomen illi Cephas conuenire, quẽ scilicet Romę principatui destinasset. Aliàs uerò cùm eum Petrum nominat, ad Capitoli immobile saxum alludit, ac perinde omnium, nõ Romanorũ tantùm, sed quaqua tota terra habitabilis extenderetur, caput futurus esset. quod dictũ uolui, ut Oecolampadij conuersio diligentius expenderetur, qui cùm Theophylactum latinum faceret, uerba illa, πάσης τῆς οἰκουμένης, uidetur prætermisisse. E

DE BICIPITIO.

CVSTODIA.

DVo uerò humana capita, quorum alterum maris, quod intrò aspiceret: alterum fœminæ, quod extrà prospectaret, custodiã significare Ægyptij tradiderũt, propterea quòd hieroglyphici huiusmodi beneficio sese à nullo dæmonum infestari posse persuasum habebant: & ut Horus ait, figura hæc satis superq; ad tutelã sufficere credebatur, nullis uel literis, uel imprecationibus appositis, quæ infortunium amolirentur.

DI MANES.

INuenias plerunq; in ueterum monumentis capita duo, duabus additis infernè literis D. M. quod DIS MANIBVS, hoc est, defunctorum tutelaribus sacrum uel commendatum intelligas. Cæterùm, uti dicebamus, Ægyptij id ipsum innuere uolentes, & tutelam significantes, nullas addebant literas. Manes F uerò & superos & inferos, augures dicebant, inuocabantq; eos ita nuncupatos, quòd per omnia ætheria terrenaq; manare arbitrabantur.

ANIMADVERSIO SEVERA.

TEnedium nummum memorat Pollux, ab una cuius parte duo essent capita, ab altera securis, cusa. Seuerissimę hoc animaduersionis signum, ut in Armis alibi diximus, habebatur, qua Tenediorum Rex filium percuti iussit adulterij conuictum, lata prius ab eo lege, ut in adulterio deprehensi mas & fœmina eodem supplicio securi subijcerentur. Quo iudicio cùm neq; filio pepercisset, rem eo monumento iussit insigniri. Meminit huius legis etiam Aristoteles in Tenediorum republica. Et prouerbium in acerbos iudices inde factum, Tenedia securis.

PRVDENTIA.

QVòd uerò bicipitium Iani apud Romanos celeberrimum fuit, sunt qui prudentiam solertiamq; regis præ se ferre autument: prudentis enim hominis est pręterita noscere, futura uerò multò antè præuidere. Hinc illa apud Persium

excla

A exclamatio, cùm hominis nescio cuius prudentiam desideraret:

O Iane, à tergo quem nulla ciconia pinsit.

Eodem fermè significato Anteuorta Postuortaq́ue, diuinitatis assumptitiæ comites colebantur.

ANNVS INIENS.

NEque tamen desunt, qui bicipitium hoc ad munus occludendi aperiendiq́ue anni referant: nam & Cyprianus bifrontem eum exprimi scribit, quòd in medio constitutus, annũ incipientem pariter & recedentem spectare uideatur. Quę uerò super hoc Ouidius latè describit, apud eum uidenda prætereo. Imber be Iani bicipitiũ in nũmo quodam est, ab cuius altera parte quadrigæ sunt, cum Ioue fulminante: inscriptio literis fossilibus, ROMA, quod nimirũ ipsius Reip. sigillũ fuerit. Geminus uerò Ianus utraq́ue facie barbatus in argenteo nummo est, in quo literæ, L. F. M. F. O. V. R. I. Ab altera parte trophæum est cum flagello & sceptro, cuius apex serpentinus: Roma iuxtà, quę coronã ciuicam tro phæo superimponit.

B

SATVRNI BENEFICIA.

IAnicolos plerosq́ue nummos uideas capitibus geminis una ceruice contentis, una parte signatos, altera naui. Sunt qui ex hieroglyphicis huiusmodi Saturni beneficia significari tradant, Ianũq́ue eo monumento Saturno gratiã relatam uoluisse, qui naui ex Ægypto in Italiam uectus agriculturã cõmonstrarit: nam à satu illi nomen apud Latinos fuit. De ratico uerò huiusmodi nũmo ita Ouidius:

At bona posteritas puppim signauit in ære,
Hospitis aduentum testificata Dei.

Hunc uerò fuisse primum nummũ cusum, & à Iano ipso signandi æris morem inuentũ, pleriq́ue memorię prodidere. Sed & Cecropis effigies biceps facta, quòd linguas duas calleret, Græcã & Ægyptiacam. Porrò fama est Athenienses Ægyptiorum colonos fuisse, è Sacensi ciuitate duce Cecrope deductos, ut Nazianzenus in Monodia Basilij.

BENE CONSVLTORVM stabilitas.

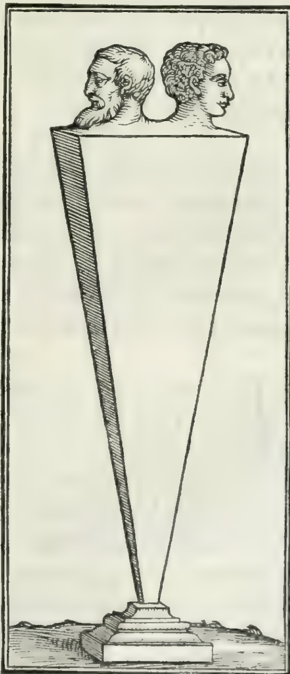

C

INCONSTANTIA.

ALioqui Mathematici bicipitium inconstantiæ hieroglyphicum posuere. Nam tertio supra uigesimum Leonis gradu bicipitis hominis simulacrum oriri cõfinxere, quòd eo ascendente gradu natum, inconstantis ac leuiter mutabilis uoluntatis atq́ue sententiæ fore præsagiunt.

COntrà uerò quos Ianos huiusmodi bicipitio insignes plerisque locis uideas, sed sine manibus ac sine pedibus, quadrangulari quodam scapo ita præciso, ut ab humeris ubi in quadrum abire incipit, deorsum uersus magis ac magis angustetur, per hieroglyphicum hoc sunt qui firmitudinem & stabilitatem eorum denotari dicant, quæ sapienter & maturo consilio gerantur. Quòd uerò manibus & pedibus careant, uim diuinam ostendit, cui nihil

horum opus ut quod facere deſtinarit efficiat: Deus enim ſimul & annuit, & to- D
tum nutu tremefecit olympum. Et alter: Dicto citius tumida æquora placat. Illa
pręterea dilatatio quę fit à baſi ſurſum uerſus aſcendendo, oſtendit humana om
nia, quo diuinitati propius accedũt, eo auguſtiora ampliora q; fieri. Vnde apud
Maronẽ Dido apotheoſin ſibi, ob res à ſe præclarè geſtas pollicita, dicit:

Et nunc magna mei ſub terras ibit imago. de quo alibi latius.

DE TRICIPITIO.

GERYONES.

PEr tricipitiũ uerò Geryonem in primis ſignificari paſsim inuenias. Quid autẽ ſibi Geryones uelit, & utrũ hiſtoricũ an fabuloſum fuerit cõmentum, ut adhuc in ambiguo ſit, ſcriptorum uarietas efficit: uulgatior tamen ea eſt opinio, tris in Hiſpania fratres unanimi concordia imperiũ obtinuiſſe, quos Hercules oppreſſerit. Gręci, ut ingenio ſunt ad cõminiſcendũ noua promptiſsimo, alia atq; alia ſuper Geryone tradiderunt: ſed inter eos Hecatæus Geryonẽ affirmat loca circa Ambraciam & Amphilochos tenuiſſe, indeq; abactas boues, quæ ſpecie mira reperiant in ea regione ualde herbida, & paſcuis lætiſsima. Alĳ in Euxino ponto urbem τρικαρηνίαν memorãt, cuius principem Geryonẽ Hercules ſuſtulerit, cumq; boues ſpecioſiſsimas eius abigeret, interroganti cuius illæ fuiſſent, reſponſum, Geryonæ Tricareni, quod tricipitis ſonat, inde datum locum fabulæ. E

HISPANIA.

SAnè ut Hiſpania, quę tripartitò diuiſa eſt, per hieroglyphicũ Geryonis intelligatur, tum autores pleriq;, tum Imp. Hadriani tertiũ Conſulis nũmus oſtendit, in quo ſimulacrũ triceps haſtæ innixũ, quod dubio procul factũ ob Hiſpaniam peragratam, ſiue ut originationem ſuam oſtenderet, quòd Gaditana eſſet matre genitus, ut apud Spartianum eſt.

LVNA MENSISVE.

INterpretes Heſiodi τρικέφαλον γηρυονῆα Lunã ſignificari contendunt: alĳ tempus præſens, pręteritũ & futurũ: alĳ triplicẽ menſis diuiſionẽ, quæ ternis apud Græcos denarĳs diſpeſcitur, apud Latinos in Nonas, Idus, & Calendas diuiditur. Græcorũ nuncupationes ſunt, ἱσαμένου, ἐπὶ δέκα, φθίνοντος, quarum nuncupationũ ultima, dierum numeri Romano more retrocedunt. F

AVXILIARES.

NEq; me præterit Plutarchũ in libro De ciuilibus inſtitutionibus ad Traianum, aſſerere Geryonẽ multis oculis, multis manibus & pedibus præditũ ea de cauſa uulgò dictitatum, quòd in negotĳs obeundis conſilio uno, multorũ opera uti conſuerit, quod in principe uel alio quopiam, cui reipub. ſumma credita ſit, cõmendabile plurimũ habetur. Non enim omnia poſſumus omnes. Idcircoq; Pelopides laudatur, qui legationẽ initurus, cùm ſe ad dicendũ parum idoneum intelligeret, adiutorẽ ſibi ſociumq; muneris Epimanondã cooptauit. Sic Nicias cùm ad labores tolerãdos imbecillo admodũ corpore & inexperto eſſet, Lamachũ ſibi & robuſtũ & induſtriũ ſociũ accepit. Quòd uerò ait Plutarchus Geryonẽ pluribus oculis manibusq; præditũ, eundẽ & quadricipitẽ legas apud Ari-

A Ariſtophanẽ ubi de Lamacho loquitur, βούλει διαμάχεσθαι Γηρυόνῃ τετραπτίλῳ.

SOL.

TRiceps quoq; Serapidis imago in numiſmatis quid ſibi uelit, in brutorũ cõmentarijs ſparſim attigimus: ſed id nunc locupletius explicandum eſt. Tricipitiũ eſt ex tribus animalibus, quorũ in medio eſt leonis caput uaſtũ admodũ, dextra parte canis applaudibũdi blandientisq;, læua lupi: ſupernè calathus inſidet: quæ ſpecies uniuerſa anguis ambitu complexa eſt. Qui Solẽ hinc interpretantur, ex capite Leonis tempus præſens indicari uolunt, quòd eius conditio inter præteritum futurumq; actu præſenti ualida feruensq; ſit. Præteritum ex lupi capite conijciunt, quod animal eſt admodum obliuioſum: obliuio autem de præterito eſt. Futurũ ex adblandientis canis effigie, quod eſt indiciũ ſpei, quæ nobis ſemper adblanditur: ſpes uerò ſemper de
B futuro eſt. Cõpetit uerò Soli temporis cõſideratio. Quid uerò ſibi uelit ſerpens, ut Deus ſit, ut temporis autor, alio cõmentario ſatis explicatũ eſt: alibiq; oſtendimus huiuſmodi tricipitiũ prudentiæ conuenire. Calathũ uerò loco hoc aiunt altitudinem ſideris cõmonſtrare, uimq; refertiſsimam ac opulentiſsimam, quia in eum omnia terrena redeunt, dum immiſſo calore rapiuntur.

IVPITER ÆQVVS.

QVamuis qui Serapin Iouem eſſe dicunt, modium eius capiti ſuperpoſitũ ea de cauſa figurari autumãt, quòd omnia ſint æquis diſtributionibus ab ipſo rerũ omniũ arbitro moderata. Nã ut optimè Maro, Rex Iupiter omnib. idem.

DIANA.

ET Dianæ ſimulacrum tribus inſigne capitibus celebratur, quorũ unum equinum, caninum alterum, tertium humanũ, ſed facie admodum ruſticana. Vnde Maro,

Tergeminamq; Hecaten tria virginis ora Dianæ

dixit. Apud Æginitas tamen una tantùm facie & unico corpore fingi Hecatẽ, talemq; apud eos
C ſtatuam ſe obſeruaſſe Pauſanias tradit, Alcamenemq; primum tria illa ſimulacra inuicem connexa excogitaſſe. Quid uerò ſibi uelit equus, canis, & ruſticana illa facies, in eo ſimulacro alibi docuimus.

QVADRIFRONS.

QVATVOR ANNI QVALITATES.

CVr uerò Ianus quadrifrons pleriſq; locis informari ſolitus ſit, ea fuit cauſa, quòd illi rerum omnium principia fineſq;, introitus exituſq;, dedicati eſſent: quin & quæ illi templa erigebantur, quadrata ſpecie fiebant. Et mercatorum ſtationes trapezitarumq; menſæ, in eiuſmodi Ianis habebantur, de quibus apud Horatium:

Hæc Ianus ſummus ab imo perdocet.

Ad id etiã ſpectabat ea effigies, ut quatuor anni qualitates indicaret, quas Græci Latiniq; horas uſitatiſsimo uocabulo appellarunt. Horatius de Ioue: Varijsq;

mundũ temperat horis. Et quoniã in horas incidimus, erat apud Megarenses Io D
uis simulacrũ, supra cuius caput & Parcę & Horæ statutæ erant ea de causa, in-
quit Pausanias, quòd fata in Iouis omnino potestate consistãt: Horas uerò, quip
pe quæ nos anni tempora dicimus, arbitrio suo disponat. Cæterũ quod ad Par-
cas attinet, Æschylus Iouẽ quoque ipsum fato subiectũ esse dicit, ita super eo locu
tus: ἔχουσιν αὖ ἐκφύγοι τὴν πεπρωμένην. Atque hinc fortè Parcæ illi supra caput insident.

IANI FILIÆ IIII.

CRitolaus tertio τῶν φαινομένων, Iani simulacrũ ideo quadrifrontem figurari di-
cit, quòd filiæ eius quatuor laqueo gulam fregerint, Iani patris desiderio,
quem agricolæ lapidib. obruissent: ubi de Iano illo loqui uidetur, qui Saturni fi-
lius perhibetur, qui uino finitimis agricolis cõmunicato, cùm ij suauitate illecti
plus æquo hausissent, in somnumque prolapsi diu iacuissent, experrecti demũ, ue-
nenumque sibi propinatũ arbitrati, consurrexerunt in Ianum, eumque lapidibus
oppresserunt. Hæc eadem à Plutarcho referuntur.

QVINCVCEPS. MANASSES.

QVinis uerò frontibus neminẽ præter Manassem formatũ legi, qui Rex He- E
bræorũ posteaquam prophetã Esaiam sustulit, quincuplici facie statuam sibi po
suit, ut lõgè plura se perspicere indicaret, quàm Prophetę, qui Videntes appellabant.

SEPTICEPS.

MVLTISCIVS.

MAthematici, si Petri Aponensis inuenta su
mus admissuri, quæ unde desumpta sint,
quamque antiquũ sit argumentũ illud, alibi decla
rauimus, hieroglyphicũ septẽ capitibus insigne,
quintodecimo Geminorũ gradu statuêre, inde
significantes, sub eo graduũ numero in lucẽ edi
tum multisciũ fore: quippe nullum doctrinæ ge
nus, artẽ nullam, nullam denique linguã esse cele-
brem, quã is non sit optimè consecuturus: eun-
dem tam publicis quàm priuatis rebus agendis
aptissimum, & inter mortales admirabilem om
nino fore pollicentes.

DE COMA. F

CApilli uerò cùm ad caput pertineant, hieroglyphicis eius postulant
adscribi, qui nimirum in diuinis literis cogitationes quibus ornatur
anima, mensque cõtegitur, significare feruntur à uenerandæ antiquita
tis theologis: anima enim ipsa cogitationes generat, perinde ac caput
sibi capillos profert, quibus ornetur & obtegat. Hinc illud, Capillos capitis no-
stri numeratos esse, cogitatus quippe nostros omnes Deo patescere. Tondere
aũt, superfluas & inutiles cogitationes summouere significat, quæ nisi tondean-
tur, uel obcæcant, uel aliquod aliud afferunt impedimentũ. Eucherius pilos ue-
terum cogitationum indices esse dicit: ideoque imperatum à Moyse, ut Leuitæ
abradant omnes corporis sui pilos. In Nazaræis autem non tondere, neque qui-
dem pati ut eorum caput à nouacula tangatur, indicium est, eos cogitatus suos,
atque omnem uitæ rationem, ita Deo dedicasse, ut nihil in eis superfluum appa-
reat. Nam & qui sacerdotibus mandauerunt ut barbã nutrirent, quod in Naza-
ræorum quandam similitudinem olim Concilia pleraque statuerunt, fieri hoc in-
tellexerunt, ut hi dum barbam capillósue uel uiderent uel attrectarent suos,
sui

A ſui identidem officij recordarentur, cogitatus quippe ſuos in Deum dirigen-
dos, totum eſſe ſanctũ debere ſacerdotem, bono ſemper uti conſilio, & in ſe nihil
admittere, quod uel mutare uel ſummouere ſit opus. Quis eſt hic, dicet aliquis,
ut laudem Deo demus? Eſto uel nullus, uel quamrariſsimus, admonitio ta-
men hæc ſub oculos aſsiduè obuerſata, proficere aliquid poteſt, ueluti reliqua
quoq; ſacerdotis ornamenta geſtaminaq; aliquid præ ſe ferunt ſingula, quæ per
hieroglyphicũ quæq; ſuum, hominem integritatis admoneant. At decies in die
uel iuſtum cadere clamitabunt, ideoq; tondendũ identidem, ut auellendarũ co-
gitationum prauarum memores identidem ſimus: ſeducere enim ſeipſum homi
nem, qui ſe ſine peccato eſſe profeſſus fuerit. Atqui ſanctius eſt longeq; laudabi-
lius, in eo mentẽ cogitationemq; omnem collocare, ne potius peccemus, quàm
quotidie peccare, ut emendationis admoneamur. Sed enim quantum ad comam
attinet, modum his moribus Gregorius ſapientiſsimè præſcripſit, qui quarta &
uigeſima libri primi epiſtola, capillos ipſe quoq; in capite ait exteriores cogita-
tiones indicare, & præſentis uitæ curas exprimere, quæ quidem ex negligenti
B atq; torpeſcente ſenſu coortæ, quia minus opportunè prodeunt, nobis quaſi nõ
ſentientibus pullulãt. Igitur alijs qui præficitur ſacerdos, neq; prorſus debet ſoli
citudines exteriores à ſe proijcere, neq; illis multũ inhærere. Coma itaq; nequa-
quã deglabretur, ſed ne immoderatius excreſcat diligenter attondeatur. Quod
uerò de non abradenda in rotundum facie capillorum, lege prohibitũ eſt, uel ut
LXX. reddidere, σισόην facere more barbarico, quod nonnulli denſioris capilli
tædio factitant, ob paganorum inſtituta nõnulli uetitum putant, apud quos uo
ueri comas, & puerorum capita dæmonibus offerre mos fuit.

SERVITVS.

CÆterùm raſitatio capitis apud Græcos pa
riter & Latinos diu ſeruitutis indiciũ fuit.
Ideoq; Agrippæ Poſthumi ſeruus nomine Cle
mens magna auſurus, ut pro Agrippa iam ne-
cato, cui nonnihil omnino ſimilis erat, ſeſe fer-
ret, & res nouas in repub. cõcitaret, furatus do
mini cineres, Coram Hetruriæ promontoriũ
uectus ignotis ſeſe abdidit locis, donec (inquit
C Tacitus) crinẽ barbamq; promitteret: nam ſer-
ui caput raſitabant. Apud Ariſtoph. Auibus,
Piſtotherus admiratur poëtam, qui ſe Muſarũ
ſeruum dixerat, comatũ eſſe. Et apud Latinum
Comicum, tanquam mirum de ſe futurum dicit Amphitryone ſeruus Soſia:

Ut hodie abraſo capite caluus accipiam pileum.

LIBERTAS.

ONirocritæ, frontem capillis glabram imaginari, indicium eſſe autumant li-
berationis à moleſtijs & impedimentis. Quin & caluitiũ ipſum, accerſitis
in iudicium, aut ſuppliciũ timentibus, effugium oſtendit. Idcirco uerò Lacedæ
monij frontes abradi, capillum à tergo demitti iuſſerũt, ut longè tutiores in bel
lo eſſent, adimereturq; hoſti facultas in pugna capillũ apprehendendi. Nam &
barbam etiam ea de cauſa, præter Græcorũ aliorum morem, raſitare conſuerũt.
Quòd ſi fugam meditarentur, inſtabat à tergo uinculũ atq; anſa, quo capi poſ-
ſent: atq; ita præ capturæ metu deſtinatiore animo conſiſtebant, aduerſiq; dimi
cabant. Pollux Euboicos opiſthocomas uocatos ait: & Hectorẽ Timæus ea per

terga fusa coma insignem describit, id quod Abantes primos omnium excogi- D tasse Homerus tradit. Idem Homerus καρηκομόωντας Græcos ea de causa uocat, ut antiqui eius interpretes tradunt, quòd moris esset apud Græcos comas nutrire, in signum fortitudinis: Theseaq; primũ aiunt anteriorem capitis comam Apollini Deliaco dedisse.

MOLLES.

ALioqui coma tam apud Græcos, quàm apud Latinos, mollitiei semper signum fuit: comatum enim puerum Græci probri causa dicunt. Et Cicero passim, capillum nunc compositũ & delibutum, nunc comptum & madentem, nunc calamistratã in unguentato Consule comam incessit. Vituperat & Maro madentem crinem Mæonia suffultum mitra.

DE SEMICRINITO CAPITE.

OSiris nõ semel dicendus est nobis, tot & tanta fuerũt ea quę super hominis celebritate ueteres memorię prodiderũt, dum cõmentum alij, historiam alij cõsectantur, ueluti de semicrinito eius capite uaria traduntur. E

OSIRIDIS PEREGRINATIO.

NAm eam effigiem in Osiridis memoriã fieri autor est Xenophon, quisquis ille fuit qui scripsit Æquiuoca, quod nonnulli peregrinationem eius ostendere interpretantur. Ita uerò habebat simulacrũ huiusmodi, ut qua parte crines & barba promittebantur, ita prolixi sinerentur, ut alteram oris partem omnino cooperirent. Causam hanc afferũt, quòd toto expeditionis tempore quo Gigantas bello persecutus est (id decennium in Italia fuisse ferunt) capillum & barbam nutrierit, quam mox in Ægyptũ reuersus deposuerit. Vnde mos inoleuit apud Ægyptios, ut peregrinantes barbam & comam nutrirent. Superioribus annis facies huiusmodi dextera parte capitis crinita, lęua abrasa, Viterbij antiquo lapide uisebatur: egoq; apud Petrum Melinũ uirum Rom. nobilitate & literarum peritia insignem, marmoreum capitulum uidi à sinistra parte capillatum, à dimidia altera glabellum.

MARIVM INTERITVS.

COniectores (nam libenter hos in comitatum accipimus, quòd eorum dicta magnũ cum Aegyptiacis hieroglyphicis similitudinem habent) rem ali- F ter interpretantur. Nam dexteram capitis partem capillis denudatam imaginari, ostendere aiunt mares consanguineos extingui debere: quòd si nullos habuerit, damnum nihilo secius aliquod extimescendum.

FOEMINARVM INTERITVS.

SI uerò lęua capitis pars sine capillis esse uisa fuerit, cui hoc acciderit, fœminas, si quas habet consanguinitate iunctas, interituras ostendit. Si non habeat, alicunde damnum omnino obuenturum: cognatorũ enim hi significatiuum caput constituunt. Dexteras uerò partes mares, sinistras fœminas, in Tauri cõmentario non ex coniectorũ tantùm opinione, sed & medicorum & philosophorũ & astronomorum etiam traditionibus indicauimus.

SOLIS VIÆ.

QVi demum Osiridis rem curiosius interpretantur, Solem aiunt apud Ægyptios Osiridis nomine acceptum, & manifesto naturas ipsius argumento læuas partes abrasas ostentare, dexteras uerò hispidas. Nam quo tempore dexteras, hoc est, septentrionales mundi partes inambulat, uirent omnia, herbis, fruti

cibus,

A cibus,arboribusq; tum pubescentia,tum hispida: quo in læuam uertente,abradi omnia uidentur.

SENECTVS MISERA.

OCcipitium uerò caluum,ut ijdem coniectores opinantur,senectutem indicat, inopem & infelicem.

IACTVRA.

QVòd si toto capite caluitiũ esse uisum fuerit, amissionem eorum quæ ad uitæ ornamenta pertinent, præmonstrari tradunt. Quin & abradi caput, nisi sacerdotes sint,aut scurrę,aut quòd id facere consuerint,malum portendit,bona quippe eorum ui auferenda: nauigantibus naufragium,morbo affectis periculum extremũ,citra mortem tamen, quòd moris sit naufragio facto capillum deponere,neq; non à morbo conualescentibus.

SVPERFLVA SVMMOTA.

QVòd uerò sacerdotes Ægyptij quotidie rasitabant,neq; ullum capillorũ uestigium toto capite cerni patiebantur,hieroglyphicè significare uolebant,superflua omnia summouenda,cuiusmodi significatũ habetur XXI. Deuteronomij, ubi si mulierem quis ex hostico uiderit approbaueritq;, ita ut eam uxorem B ducere cõcupiscat, iubetur inter alia caput eius detondere, unguesq; præcidere: hoc est, ut Cyrillus interpretatur, si quid in profanis disciplinis deprehenderimus,quod approbemus,idq; in usum nostrũ transferre cupiamus,dandam operam ut ex his quæ superflua fuerint,amputentur.

VIRTVTIS DECOR.

IN diuinis deniq; literis multa leguntur de Sampsonis coma,quam studiosissimè nutriuerit,propterea quòd dum ea capiti esset applicita,quo diffusior erat, eo ipse uiribus ualentior,& ad iniecta quælibet uincula disrumpenda robustior efficiebatur: ea uerò detonsa, deficiebat uiribus, & toto robore destituebatur. Intelligitur uerò Samson Nazaræus, uir aliquis Deo dicatus: comã enim is ordo religiosissimè, uti dictũ,nutribat:per quam amplissimæ uirtutis ornamentũ accipimus,quæ caput,hoc est,intellectũ nostrum decoret,quæ quo magis excrescit,eo fortiores aduersus aduersarios motus efficimur. Per alienigenas qui uincula contendunt inijcere, humanos affectus & cõcupiscentiæ uim intelligimus: C id enim innuunt preces sacræ,dum parci nobis ab alienis supplicamus. Quòd si eueniat ut humana uicti fragilitate mulieris Dalidæ, hoc est, corrupti sensus amore corripiamur, declinamus in somnum, & in eius gremiũ obdormiscimus, obliti scilicet eorum quæ rationis lumine irradiati uigilantes operabamur, iam facti desides ignauiq;, bona opera intermittimus: ita mulieris dolo tondemur, hoc est,uoluptatis insidijs illecti spiritus fortitudinem amittimus,& in hostium ita potestatem incidimus,qui nos uexent,exagitent,& ludibrio habeant. Nulla enim re magis cruciat͂ homo,quàm rerũ humanarũ cura: aut enim simulac huic deditus fuerit,auaritia,aut amore,aut odio,aut inuidia,aut alia quapiam lue molestationeq; male affectus assiduè laborat. Vbi uerò resipiat (id enim est ubi expergefactus fuerit) errorẽ agnoscit suum,pœnitentiamq; adductus amissam studet comam reparare, paulatimq; uires ita resumere, donec pristino recuperato robore,peccato iam moriturus,cum uniuerso inimicorũ conuentu exitialem in se ruinam trahat, extinctaq; omni cupiditatum & uitiorum manu, mundo etiam ipse moriatur.

DE CANITIE.

D

SENECTVS.

SVperuacuum uidetur per canos ſenectutem locorum ubiqꝫ ſignificatam dicere: ſed illud cõmemoratione non iniucundum fuerit, quod in hanc ſententiam oſtenta olim præmonſtrauere. Galbæ ſiquidem, cùm is prouinciam Hiſpaniam Tarraconenſem ingreſſus ſacrificaret intra ædem publicam, accidit ut puero è miniſtris acerrã tenenti capillus repentè toto capite caneſceret: quod rerum mutationẽ ſignificare aruſpices reſpondere, ſucceſſurumqꝫ iuueni ſenem. Nam is Neroni Claudio ſucceſsit, qui alterũ & XXX. natus annum ſublatus eſt, ipſe tertio & ſeptuageſimo ætatis anno Imperium adeptus. Sedenim coniectores ominoſum habent, ſi uel puer uel adoleſcens in ſenem mutari ſibi uiſus fuerit: mortis enim propédiem affuturæ ſignũ hoc uolunt. Neqꝫ lætum eſſe ſi contrà ſenex fieri ſe puerũ imaginatus fuerit, portendere enim hoc imprudenter eum aliquid facturũ, quod ei nocumentum afferat, propterea quòd, ut Homerus ait,

αἰεὶ δ' ὁπλοτέρων ἀνδρῶν φρένες ἠερέθονται. E

DEVS PATER.

INuenies in diuinis literis Deum uiſenda canitie figuratũ, ut apud Danielem: Capilli capitis eius quaſi lana munda. Angelos hinc Eucherius, & albatorũ multitudinem ſignificari tradit. Alij ad humanæ naturæ ſimilitudinem transferentes, ideo fieri autumãt, ut dierũ antiquitas inde ſubinnuatur: Deo enim nihil antiquius. Quod ea de cauſa libentius adnotaui, quia ſcio eſſe pleroſqꝫ etiã quantiuis precij uiros, qui Deum patrẽ ea canitie inſignẽ pingi nequaq̃ approbent.

DE BARBA.

DE barba uerò alijs atqꝫ alijs temporibus, apud alias & alias gentes uaria ſemper fuit inſtitutio, neqꝫ conſtans unquam uſus. Verùm de ritibus nunc dicere ſuperſedebimus, quòd materiam huiuſmodi perpetua nuper declamatione percurrimus, ubi rationes explicuimus, cur ſacerdotibus comam nutrire uetitum ſit, barbam uerò abradere non concedatur. Verùm hîc ſignificata tantùm proſecuturi ſumus.

VIR. F

VNum ergo atqꝫ id præcipuum eſt barbæ hieroglyphicũ, ut uirilitatis indicium ſit. Nam etſi alia ſunt ſigna quæ marem à fœmina ſecernunt, quia tamen pleriqꝫ uiri dicuntur effœminaſcere, mulieresqꝫ identidem uirum induere, barba uiri illius ſignum apud ueteres habitum, qui non ſexu, ſed uirtute ipſa longè alius à fœmina reperitur. Nam & mulieres, ſi quæ uirtutem hanc conſecutæ ſint, uiriliter agere dicunt̃. Vnde Horatius de Cleopatræ animis ait: Nec muliebriter expauit enſem. Quòd uerò uirum barba ſignificet, multa ſapientum dicta teſtantur. Nam barbam ſe ideo geſtare Diogenes reſpondebat, ut ſe uirum eſſe ſubinde recordaretur. Haliabas & pleriqꝫ philoſophi admodum clari, barbam dixere uiris à natura ornamenti dignitatisqꝫ cauſa contributã. Inde Artemidorus, filios tantum ornamenti patribus afferre dicit, quantũ ori barba decoris addit. Cynicus apud Lucianum tam deforme putat eſſe ornatum barbæ auferre uiris, quàm leoni iubas attondere. Theſea perhibent tondere barbam nunquã uoluiſſe, ut uirtutem ipſe ſuam eo profiteretur indicio, qui tamen omnium primus anteriorem capitis comã Apollini Deliaco dedicauit. Sed hæc tam multa ſunt, ut ſi

A ut ſi omnia complecti uelim, nunquam habitura ſint finem. Ad noſtra igitur reuertamur. Sed nec radetis barbam, inquit qui Dominus eſt: uel ut LXX. Non corrumpetis barbæ faciem, quia perfectionis noſtræ ſignum eſt barba, Hieroſolymitanus ait Heſychius. Neq; enim eſt congruũ, uirtutes, quarum barba ſymbolum gerit, corrumpere, agentes nos non ſub uero, ſed ſub falſo & ficto habitu. Theologi ueteres, quos imitatur Eucherius, eo loco Regũ ubi Hanno Ammonita nuncijs Dauidicis, qui de patris obitu Regem conſolaturi aduenerãt, barbas abſtulit ad ignominiã, hiſtoriam ad myſticum ſenſum deducentes, Hannonem iniurioſum diabolum eſſe dicunt, qui ſubinde bene facere uolentibus barbam abradit, hoc eſt, fortitudinem adimit. Ita apud eos barba erat fortitudinis hieroglyphicum, quia ſcilicet uirum indicat. Atq; ubi Dominus XXI. Leuitici cap. repetit ad ſacerdotes filios Aaron: Non radent caput, neq; barbã, inquit: caput & barba, ait Heſychius, ſapientiæ eſt & perfectionis noſtræ ſignum.

ORTA SENESCERE.

CVr uerò intonſa ſemper barba ſit Æſculapio, cùm tamen pater eius Apollo impubis
B paſsim oſtentetur, capillo eius tantũmodo luxuriante, hieroglyphicum philoſophi ſic explicuerunt. Nimirum ille rerum autor uiridi ſemper fruitur iuuenta: uerùm omnia quæcunq; generantur, in ſenium ocyus aut ſerius uergunt. Sed quamuis ita paſsim barbatus Æſculapius figuraretur, apud Sicyonios tamen ſimulacrum eius imberbe ex auro & ebore confectum fuiſſe Pauſanias tradit.

IMPERITIA.

FAcere mihi uidetur ad inſtitutum negotium (ut id etiã addamus) quòd ſacerdotes illi imperitũ hominem, eumq; præſertim qui uniuerſum uitæ tempus domi ſeſsitarit, nec aliorum mores hominum peregrináſue urbes inſpexerit, ut ita rerum ignarus ſit, ne rei cuiuſpiam rationem norit, non amicitiæ,
C nõ hoſpitalitatis iura ſuſceperit, ipſe quis ſit, utrũ ſit, an nõ ſit, id quoq; neſciat, per aſininũ caput humano appoſitum trunco ſignificabant. Aſinum enim eſſe imperitiæ hieroglyphicum, ſuo ſatis cõmentario declaratũ eſt. Solitos uerò Ægyptios humana corpora brutorum capitibus inſignire, prout hoc uel illud animal alia atq; alia præ ſe ferebat ſignificata, teſtimonio ea multa ſunt, quæ in gemmis, in marmoribus, in æs, ad hanc uſq; diem monumenta ſuperauerunt, quorũ intellectus ad ſimplicium ſignificationes referendus eſt. Hæc enim hoc loco perſequi, infiniti laboris eſſet, & reliquis cõmentarijs de animalium ſignificationibus deriperet argumentum.

DE CERVICE.

ADiuncta capiti ceruix eſt, ita ut caput rarò ſine ceruice proponatur. Ea autem uel ſola aliquod habet hieroglyphicum. Nos igitur & naturam & hominũ mores ſecuti, aliquid etiam ſuper ea referemus. Neq; enim

fruſtra illa modò mollis atque ſummiſſa, modò rigida erectaque, ſed ueluti ex habitu geſtuque aliquid præ ſe fert quod omnibus manifeſtum uideatur, ita non indiligenter ueteres ſua inde ſignificata deſumpſere. D

SVPERBIA.

IN diuinis ſanè literis pro arrogantia atque ſuperbia ceruix accipitur: quare Pſalmo trigeſimo ſupra centeſimũ, impiorum conciſas ceruices legas, pro edomita ſuperbia. Quamuis eo loco non deſunt qui funes, hoc eſt, uincula legendum aſſeuerant, quæ ſcilicet inſolentes iniecturos ſe minitabantur. Pro elati uerò animi ſigno: Filiæ Sion ambulauerunt extento collo.

FEROCITAS.

NOſtri ferocitatem per ceruicis hieroglyphicũ exprimere maluerunt: unde Horatius Epiſtolis:

At vos Seu calidus ſanguis, ſeu rerum inſcitia vexat Indomita ceruice feros.

Et elatæ rigidæque ceruicis homines phyſiognomici ſuperbos eſſe dicũt. Et apud Eſaiam cap. XV. contumax huiuſmodi uitula, ſternax, & indomita, pro ingenij noſtri documento notatur. Et Pſalmo XXVIII. ſupra centeſimum: Dominus iuſtus concîdet ceruices peccatorum. E

AVDACIA.

PRo audacia, multa apud Ciceronem, ut illud in Verrem: Tamen ſi qui erunt tantis ceruicibus recuperatores qui audeant in prouincia, cùm prætor adſit, contra uoluntatem eius iudicare. & huiuſmodi pleraque.

SVMMISSIO.

COntrà uerò ſummiſſum animũ appoſito iugo ſignificat, eſtque hieroglyphici huiuſmodi metaphora apud ſcriptores uſitatiſsima. Cic. in Ant. Dandæ ceruices erunt crudelitati nefariæ: legiones ad urbem adducere, & eas in ceruicibus noſtris collocare cogitat. Et de natura Deorum: Itaque impoſuiſtis in ceruicibus noſtris ſempiternum dominium. Abſque iugi uerò ſigno in obſequij ſignificatum uitula eſt Oſeæ X. quæ trituram amare docta, ſuper Ephraimei colli pulchritudinem tranſitura ſit.

DE DORSO.

Eruici ſubijcitur dorſum. In dorſo gibber eſſe ſolet. Gibberoſus homo hieroglyphicum eius eſt, qui, ut in diuinis literis habetur, reijcitur à ſacris, eumque ſignificat qui flagitiorũ ſarcina oneratus eſt, neque tamen errorem aut delictum intelligat ſuum, utpote qui non uideat manticæ quod in tergo eſt. Vide uerò illud, Quid operatur gibberoſus quaſi rectus? ab Rege Iſraël dictum in Regem Syriæ. F

FVGA.

DOrſum autem fugæ manifeſtum eſt hieroglyphicũ. Vnde primo Regũ, ubi de Dagonis idoli caſu ſcribitur, Arca Domini iuxtà locata, noctu fractum diſsilijſſe, maneque dorſum eius tantum inuentũ: quod indicium fuit, ueri numinis aduentu falſum eiectũ, & in fugã actum. Nam qui fugiunt, perſequentibus dorſum dant. Eadem ſententia Pſalmo ſcriptum: Quoniã pones eos dorſum: hoc eſt, coges eos arrepta fuga dorſum obuertere. Id noſtri dixere, terga dare.

DE

A DE HVMERIS. VIRES.

Vmeri dubio procul uires & fortitudinem, ut Eucherius ait, in sacris literis indicant. Vnde propheta cùm magni arcani onus crucem ipsam gestandam prędiuinaret, Potestas, inquit, super humerũ eius. Cic. de senectute: Cùm humeris bouem sustineret uiuũ. Et orat. pro Flacco: Respub. quam uos uniuersam in hoc iudicio uestris humeris, uestris inquam humeris, Iudices, sustinetis. & ita sæpius.

PIERIVS VALERIANVS BOLZANIVS, AD VRBANVM BOLZANIVM PATRVVM, DE IIS QVÆ PER OCVLOS, AVRES, NASVM, OS, ET IN EO PARTES SIGNIFICANTVR EX SACRIS AEGYPTIORVM LITERIS.

B
Acile meminisse potes, honoratissime Patrue, quarto ab hinc mense cùm Venetijs essem, teq́; viri illi clarissimi, Daniel Ranerius, Nicolaus Leonicenus, & Leonicus Thomæus adijssent, Græcas adhuc literas ætate tam confecta docentẽ inspecturi, quænã illa fuerint, quæ super oculis ex totius antiquitatis eruditione repetisti, quæq́; illi ad propositum argumentum addidere, quid super auribus, quid super ore & eius partibus examinarint. Nam eum tu diem, ob eorum amicorum conuentũ, & tam variam rerum eruditionem inspectam, quæ hinc inde emicuit, inter totius vitæ tuæ iucundissimos recensuisti. Comperimus verò te in honestissimo studiosorũ cœtu Pindari oracula interpretantem, forteq́; locum illum explicabas, Nemeis, Diniæ, μαστεύω καὶ τέρψις ἐν ὄμμασι θέσθαι πίστιν. *Hic tu horum aduentu plurimùm exhilaratus, opportunè de lætitia, quæ statuerit in oculis fidem, disseruisti. Gestit enim, interpretabaris, voluptas ex oculis fidem facere: lætitiam scilicet oculi patentioris figura hieroglyphicè apud Aegyptios significari, in ijsq́; iucunditatis præcipuam esse sedem, quia gaudium se primùm ab oculis prodat. Eorum enim tum intentione, tum remissione, tum coniectu, tum hilaritate, motus animorum explicari, atq́; vt nostri aiunt, eos nimis argutos, quemadmodum animo affecti sumus, loqui. Polemonis dictum haberi, oculos esse tanquam fores animi: per oculos quidem animum emicare, indidemq́; animum introspici: ex quo nonnulli*
C *oculum verum cordis nuncium dictitarunt. Vsqueadeo verò totam corporis vim in oculis incumbere, vt Zamolxis & Abaris philosophi totius corporis curatione opus esse dixerint, si quis oculis mederi vellet: quòd si corpus curare quis affectaret, animum in primis depurgandum. Subiecisti mox: Essent autem multa ex Aegyptiorum doctrina in oculorum hieroglyphicis: sed ne vos* κατὰ παρέργου *importunè demorer, reliqua Pindarica prosequar. Imò, respondit Ranerius, peropportunè, Vrbane pater, in hunc sermonem incidisti, vt de literis Aegyptiacis loquerere. Nam per totum hesternum atq́; hodiernum diem hospites hosce meos Leonicenum atq́; Leonicum fatigaui, super huiusmodi generis doctrina eos percontatus: qui quidem multa eruditissimè, tanquam sacra Cereris aperuerunt. Sed quod ad singulorum partes faceret, hærere se aqua in plerisq́; ingenuè professi sunt. Causa aũt huius inquisitionis erat, quòd tabulæ cuiusdam ob antiquitatẽ admirabilis exemplum ad me Roma misit Bembus meus, obeliscorũ etiam plurimas notas, quæ illic reperiuntur, quas quia ex Aegypto olim aduectas manifestum est, tuq́; Aegyptum peragrasti, vbi magna est inscriptionum huiusmodi copia, & quæ tua semper fuit in antiquitate omni cognoscenda cura, studium, & diligentia, putamus te rerum huiusmodi non ignarum. Ad hæc Horum Aegyptium à Philippo quodam græcè redditum accepimus,*

qui materiam hanc tractauit: sed codicem huiusmodi, quamuis ab Aldo nostro publicatum, D
plurimis locis mutilum & imperfectum inuenimus, non vtiq; Aldi viri diligentissimi negligentia, sed exemplarium vitio, quæ rarissima reperiuntur, atq; ea in damno omnia. Eaq; de causa nunc ad te conueneramus, si quid horum nosti, à te libenter audituri. Et quoniam oculi iam hieroglyphica cõmemorare cœpisti, ea rogamus (vt etiam pro amicis his meis loquar) ne nobis inuideas. Hîc tu: Grauissimum viri optimi onus ceruicibus meis imponitis, cùm pauca admodum ea sint, quæ præstare possim, vt vestro respondeam desiderio: siquidem argumentum hoc in tot pyramidum & inscriptionum antiquarum memoriys, quas non in Aegypto tantùm, verùm & Romæ, & plerisq; aliys in locis aspexi, me quoq; diu multumq; torsit, cùm rerum harum obseruationes apud scriptores diligentissimè conquisierim, interpretationes autem, præter leuia quædam, nusquam repererim, easq; tantùm nutu veluti quodam indicatas, vt asseritis: Niliaciq; opusculum, in quo talia promittuntur, lemmata summatim quædam attigerit, atq; ea, qualiacunq; sint, in manus nostras corruptissima peruenerint: quare, vti dicebam, quid super hac re polliceri possim, quod satis vobis faciat, nõ habeo: pudorq; non minimus me absterret, de secretioribus literis apud eos loqui, quos nihil, quod sciri possit, ignorare, compertissimum habeam. E
Ne tamen rusticitatem vllam induisse videar, quæ paucissima mihi cognita sunt, proferam, ea spe, vt à vobis & meliora & reconditiora sim magno meo cum fœnore recepturus. Et ne tempus in excusationibus quantumuis honestis conteram, quæ de oculorum hieroglyphicis recitare possum, quandò ita vos iubetis, vtut in memoriam venerint, explicabo. quod eo libentius facio, quia dum vos charissimas animas conspicio, succurrit illud Euripidis:

ὄμματ᾽ εὔνου φωτὸς βλέπειν γλυκύ.
Suaue est viri beneuoli oculos intueri.

IVSTITIA.

APVD Ægyptios sacerdotes primùm omnium iustitiæ seruatorem per oculi patentis hieroglyphicũ significari compertũ est: frequensq; dicterium apud Græcos, quod minimè ignoratis, δίκης ὀφθαλμός. Tum Plato Legum nono, iustitiã speculatricem atq; uindicẽ appellat. Chrysippus oculos iustitiæ acres, rectos, atq; immotos facit, quòd eum, qui rectè iudicaturus sit, non oporteat huc aut illuc oculos ab honesto deflectere. Illud etiam nostis ex Diphili Comœdia: F

ἔστιν δίκης ὀφθαλμὸς ὃς τὰ πάνθ᾽ ὁρᾷ. quod Nepos meus ita reddidit:
Est qui tuetur cuncta iustitiæ oculus.

Apud epigrammatarios, qui temporis iniuriam peruicere, pulcherrimum habemus pentametrum:

ὄμμα δίκης καθορᾷ πάντα τὰ γιγνόμενα. quod Nepos idem:
Cernunt omnia quæ fiunt lumina iustitiæ.

Hinc aliqui in facienda dictis fide, iustitiæ oculum attestantur. Orphei quoq; id de Sole dictum, ὄμμα δικαιοσύνης, cui iustitiam in primis ueteres dedicassent. Unde Bithynni, quod scribit Arrianus, iudicia ex aduerso Solis sedentes exercere consueuerant. Et ueteres Theologi iustitiam prodidere, ut Proclus ait, è medio Solis throno per cuncta propagari, omniaq;, ueluti Sol ipse omnium moderator est, dirigere.

MODE-

A MODERATOR.

MArcus Tullius uester Solem mundi mentem & temperationem appellat, Scipionis somnio. Et uetustissimi illi sacerdotes moderatorem hieroglyphicè significaturi, oculum & sceptrum facere soliti sunt: nonnunquã in sceptro ipso ramusculos complicare, ut in complexũ coëuntes oculi speciẽ in medio spectandã informarent: eaq; specie Osirin, quasi multoculũ dicere uellent, intelligebant. Nam OS ægyptiaca lingua, multũ: IRI uerò oculũ significat: cuius interpretationis & Plutarchus lib. de Iside & Osiride, neq; non Eusebius meminere.

SOLIS VIS.

IMaginem enim Osiridis apud Plutarchũ fulgenti admodum amiculo uestitam habemus, ex quo Solis uis intelligebatur. Apud Eusebiũ εἶναι μὲν τὸν ὄσιριν πολυόφθαλμον εἰκότως. Hinc Homericum illud:

ἠέλιός θ' ὃς πάντ' ἐφορᾷ, καὶ πάντ' ἐπακούει.

Quem secutus Maro dixerit:

B *Sol qui terrarum flammis opera omnia lustras.*

Illud uerò non ignoratis, eundem esse Osirin & Dionysium: unde Eumolpus,

ἀστροφαῆ διόνυσον ἐν ἀκτίνεσσι πυρωπόν.

CVSTOS.

QVin etiam ab officio in uniuersum corpus præstito, custodem ex oculo hieroglyphicè significari comperimus. Vnde oculos nonnunquã geminos totidem capitibus incumbentes aspeximus, quod DIS MANIBVS interpretantur. Capita enim Manes apud Ægyptios, oculos uerò diuinitatem præ se ferre manifestum est. Maximè uerò admirandam esse custodiam, quam oculus pupillæ præstat, ex Euthymio didicimus: siquidem Psalmo XVII. philosophatur, Tunica super tunicam, & alia quædam integumenta eam muniunt, quorum alia tenuia & translucida sunt, ne ullam pupillæ, quæ suapte natura humida est, ac perinde mollis, inferant asperitatem: alia uerò exterius crassiora, ut palpebrarũ tunica, quæ duobus est semicirculis distincta, ut pulueris atq; aëris incursum, & paruula queq; animalia in oculos inuolare solita, repellat atq; summoueat. Quin
C pilis etiam uallatæ sunt, ut sudorem propè fluentẽ aliò auertat, neq; in oculum influere permittant. Acutum enim & salsum sudorem esse, ac perinde molestum & cruciabilem, si oculum attigerit, futurum.

DEVS.

PRæclara autem illa sunt, quæ de Deo ipso per figurã nuncupationémue oculi cõmonstrato, intelligebant: ueluti scilicet in minori mundo oculi sunt articulorũ omniũ præstantissimi pulcherrimiq;, ac omnium actuũ moderatores, ita Deum illum optimũ maximũ, mundi oculum, patrem luminũ à Iacobo nuncupatum, omnia formositate transcendere, omniaq; gubernare, atq;, ut ait Apostolus, nihil eum latêre, cuius oculis omnia nuda & aperta sint, atq; ita bonos & malos speculetur: & ut quæ pro facie sunt homo uidet, ita quæ delitescũt in imo corde prospicit Deus, & perscrutatur. Hinc eruditorũ opinio est, θεὸν ἀπὸ τοῦ θεάομαι dictum, quippe quòd omnia prospiciat, ut inquit Eucherius: quiq; oculi in diuinis literis Deo attribuuntur, eius sunt signum intelligentiæ, cui porrò nihil occultum sit. Cyrillus libro nono Apologiæ, qua Iuliani Apostatę maledicta cauillationesq; in pietatem nostram refellere aggressus est, ubi ille Moseos æny-

gmata reprehendit, qui uerbis, non occultis rerum inuolucris, humanum genus erudire debuisset, is omnes qui antiquitus habiti sunt sapientes, huiusmodi institutionis genere usos indicat: cumq; Ægyptios memorat, eos dicit per oculum,&adiectum scipionem,ut paulò antè diximus,Deum intelligere uoluisse,quippe summã super omnia naturam, quæ scilicet omnia conspiceret,ac omnium dominaretur. Per sceptrum enim passim Regiam intelligi dignitatem. Quin etiam absq; oculi pictura plerosq; ueterũ reperimus Deum per stantem baculum figurasse. Cur uerò ex humanis membris oculũ illi pro Dei signo desumpsissent,eam afferũt rationem: oculum humanum mistura suæ materiæ aliquid lucis possidere, quod in nonnullis tam efficaciter exploratũ est, ut per medias noctis tenebras, oculis repentè patefactis clarè cernant: id quod præcipuè Tiberio Imperatori contigisse prædicant. Et ætate nostra M. Antonium Sabellicum,dum apud nos græcè disceret,de se affirmantem audiui, quotiescunq; noctu excitaretur,aliquandiu & libros & instrumentum cubiculi uniuersum liquidissimè discernere solitum. Quo constituto,congruum identidem erit,unicum ac primariũ illud lumen, quod omnem supereminet lucem, cùm sit ditione fulgentissimi splendoris potens,eiusq; omnino Dominus, pro luce meritò nominari,eum mundi lucem profiteri,ac per oculum,lucis receptaculum figurari. D E

ANGELI.

QVatenus uerò noster oculus, licet alicuius sit particeps lucis,alterius tamen luminis indiget, si uidere uelit, eum Diuos, siue Angelos, siue, ut ueteres plurimùm dicebant,genios referre autumant,qui quidem sine superioris luminis,hoc est, Dei ipsius irradiatione, obire per se proprium munus intelligentiæ nequeant:intellectum enim quasi oculum uideri,qui non ex se,sed lucis participatione uidet. Oculum porrò,hoc est,ipsum intellectus uigorem, non omnino esse simplicem, alioqui aduentantis lucis compositionem concretumq; minimè pateretur. Hinc cõmunis est autorum sententia, constare angelos ex actu & potentia: quod altiori quadam inquisitione elucidari deberet, nisi solam hieroglyphicorum commentationem mihi demandassetis.

SERMO.

VT cœptum igitur prosequamur argumentum, eundem Oculum inuenimus esse sermonis hieroglyphicum apud Ægyptios, sermonemq; ipsum dupliciter considerari. Vno modo,quatenus loquendi facultatẽ à natura consecuti sumus:altero,quo in hoc uel illud idioma linguã inflectimus,& in proprio artem & elocutionẽ adhibemus. Simplicem itaq; sermonem illum per linguam tantùm figurari:sed si cultum & elegantiam accessisse innuere uellent,linguæ oculum subsanguineum subijciendum. Vigorem enim in eo quendam ita ostendebant, aut animæ principatum, cuius in sanguine sedes esse fertur. Sic autem perfectos animæ sermones effinxisse uisi, similitudine à nobilitate sumpta,quæ ut præcipuè oculis inest, ita etiam sermoni congruit, casuum quippe multiplici desinentia,pronunciationis uarietate,accentuum tenore,alio atq; alio oris,ac totius demum corporis motu,uel ab arte,uel à natura concurrentibus. F

CONTEMPTOR DIVVM.

ALicubi uidemus in solea insculptum oculum, quod iuniores pro animo Deo subiecto,& ad eius obsequia parato,posuerunt,quod ego aliorum iudicio reliquerim. Scimus nos soleam simpliciter calcandi supprimendiq; indicium

A cium esse, ipso uno, quod satis est, Virgilio dicente:

Atq; metus omnes, strepitumq; Acherontis auari
Subiecit pedibus. Ideoq; diuûm contemptorem, impium & perditum hominem inde intelligi, uideri conuenientius.

FAVOR.

NEq; desunt qui oculum fauoris & beneficentiæ signũ dicant: & in sacris uerbum Aspicere, significare se propitium & benignũ ostendere. Videmus enim apud Maronem, ubi Iupiter Libyæ defixit lumina regnis, reginã ritè quietum accipere in Teucros animũ, mentemq; benignam. Contrà uerò de Pallade acriter irata, Diua solo fixos oculos auersa tenebat. Hunc uerò fauorem, qui per oculum indicatur, theologi nostri gratiã uocant. Vnde quos Deus aspicit, fortunari: quos auersari uidetur, derelinqui, & infelices esse profitemur. Et quoniã nutus plurimũ in palpebris cõsistit, sunt qui palpebras attributas Deo, locutionis eius quæ in diuinis literis habetur, hieroglyphicum esse dicant. Vnde de incõprehensibilibus eius sacramentis atq; iudicijs, diceret Eucherius, Psalmo, di-
B ctum: Palpebræ eius interrogant filios hominum. Hieronymus quoq; ijsdem uerbis palpebras ait incomprehensibilia iudicia Dei esse eodem citato uersu.

CASSVS LVMINE.

IN diuinis literis, ut hoc subijciamus, obcęcatus pro eo ponitur, qui Dei nullã habet cognitionẽ, neq; ullam ueritatis lucem intueri potest. Quod uerò Assertor noster ait de oculo, qui mentem infestet atq; seducat, eruendo, ineptè quidam, imò impiè atq; Iudaicè carneũ oculum re ipsa effodiendũ abijciendumq; intelligunt: unde nonnulli, nacta hinc calumniandi ansa, in Christiani iugi suauitatem, onerisq; leuitatem, dura nimis præcepta Christi uocauerũt. Cæterùm si tam stupidi sunt ut Euangelicę lectionis sensum non intelligant, sciant Chrysostomum, Cyprianum, & Hilarium, doctos probosq; alios plerosq; omnes de amicis illis declinandis intelligere, quorum nobis perniciosa sit cõsuetudo, dum uel exemplo, uel etiam adhortationibus abducere nos à bonis moribus & à uitę integritate cõnitunẽ. Omnia enim fatemur amico deberi, sed usq; ad aras. Atq; hîc subticuisti mi Patrue, profatus tantùm, ne reliqua prosequerere, honorem habere te auribus grauissimorum hominum, cùm lepidè THOMAEVS con-
C iectari se professus est, cur tibi tacendum imperasses, addens in explicanda rerũ natura, obscurioribusq; scriptorũ locis in lucem eruendis, sibi, utpote uiro philosophię studijs dedito, nullam esse debere uerecundiam. Nam tu, inquit, oculũ amoris lasciui etiã esse signũ ideo dicere noluisti, ne Venerem ex obscœno carmine lumine esse pæto probare cogereris. Atqui poteras Venereũ huiusmodi oculũ ex Hesiodi Theogonia proferre: hunc enim, ut nosti, poëta uetustissimus ἑλικοβλέφαρον appellat, quasi lasciuię amorisq; plenũ & mobilitate lubrica quoquo se facilè uertentẽ, hominisq; mentem, in quem inspexerit, tenacissimè complicantem, sumpta Hesiodiani uocabuli à clauiculis uitiũ metaphora, quasi aspicientes laqueis & uinculis deuinciãt atq; constringãt. Hîc tu Patrue: Scio quid me deceat. Sed ea potius de causa finẽ feci, quòd nuper prælegendo, & nunc dicendo, lassulus mihi uidebar: quare nisi uobis graue est, uos reliqua prosequimini, οἱ μεῦ φέρτεροι ἐστὲ κείνωθαι καὶ λέγειν. Hîc Thomæus multa de te honorificè locutus, admittendam lassitudinis excusationẽ dixit. Vt uerò dictionẽ tuam prosequereẽ lepidus senex, multa super amore ex Musæo & Platone disseruit, quemadmodũ is ex pętis amati corporis oculis in amantis pupillas inuolet, ibiq; aperta sibi uia in

mediũ usq; cor penetret atq; transiliat, siue spiritus, siue sanguis sit tenuissimus, qui corpus in alienum tam lubricus illabatur: idcircoq; signatè admodum inuerecundi, ac maximè petulantis hominis hieroglyphicũ fieri ex oculo subsanguineo, obseruatum ab ijs, qui physiognomiæ scientiam tradidere: quare apud Lucianum de lasciuo & admodum improbo adolescente dictũ, habuisse eum ὕφαιμον ὀφθαλμόν. Neq; temerè Ouidium inter lasciuiæ signa posuisse, purpureas genas pollice tangendas, cuius hæc sunt carmina:

Cùm tibi succurret Veneris lasciuia nostræ,
Purpureas tenero pollice tange genas.

LIBIDINOSVS.

ITaq; si hominem Veneris usui intemperanter deditum significare quis uoluerit, eius aiebat oculos glabris ex toto palpebris effingendos, quarum pili tunc defluere incipiant, cùm res uenerea cœperit exerceri, eoq; magis decidunt, quo amplior accidat eius rei usus.

PRAESTANTIA.

ADdebat deniq; ad ea quę de amore aut pulchritudine, aut alia quapiã charitate quę affectum excitet, disseruerat, oculum esse ubiq; hieroglyphicũ rei quæ maximè præstet, quæq; charissima omniũ habeat: Catullianaq; illa tot exempla, quę toto passim opere comperiuntur, rei locupletissimũ facere testimoniũ. Sed quòd insularum peninsularumq; omniũ ocellum dicit, ex Pindaro desumptũ, qui Agrigentũ Sicilię oculum uocet, Olympijs, ode secunda, σικελίας τ' ἔσαν ὀφθαλμός. Atq; in hanc sententiã Tullius: Hi duos oculos terrę maritimæ effoderunt.

VITA MORSQVE.

PEr adapertũ autem oculũ hieroglyphicè uitam significari, ueluti per eum clausum, mortem. Hinc apud Homerũ totiens, intueri solẽ, pro uiuere: hinc claudi lumina, apud eundem, neq; nõ apud nostros ubiq;, pro mori. Oculos enim morientibus operire, rursusq; in rogo patefacere, Quiritum magno ritu sacrum fuisse legimus, ita more condito, ut neq; ab homine supremùm eos spectari fas esset, & cœlo non ostendi nefas, autore Plinio.

METEORA.

IAm & monoculos Cyclopas hieroglyphicè cõfictos ea de causa, quòd eorum officiũ circa fulgurationes, & fulmina, & huiusmodi alia uersari cõmentum fuit, quæ quidem in aëre fieri manifestum. Aër autẽ cùm in medio sit situs, datus est locus fabulæ, ut oculo unusquisq; uno tantùm in media fronte sito prędituus haberet. Ita interpretes Hesiodi Theogonia cõmentati sunt.

IOVIS PROVIDENTIA.

STatuam demum Iouis in subdiali ara, ad quam Priamum Troia capta incen

saq;

A sacque confugisse proditum, tribus insignem oculis fuisse ex Pausania cognitum: idque simulacrũ à Sthenelo Capanei filio Argos translatum. Hieroglyphicè uerò indicasse triplicem eius prouidentiam, qua cœlestia, maritima, & inferna curat: ætherium enim eum passim, & ab omnibus appellari. Quòd maris imperiũ gerat, & nostri sæpius, & Æschylus atque alij apud Græcos ostenderunt. Quòd infernus etiam sit, Homerus καταχθόνιον eum uocat. Atque idem de Iunone apud Maronẽ: Iunoni infernæ dictus sacer. Atque hîc cùm Leonicus & screatu & pituitæ abstersione paulùm substitisset, RANERIVS excepit: Quantum ex ijs quæ hactenus allata sunt obseruaui, pauca admodum & ieiuna propémodum ea esse conspexi, quæ ueterum traditione ad hieroglyphicorum explicationem extare comperimus. Animaduerti uerò te Thomæe cautè admodum ad Græcorum &

B Latinorũ eruditionem cõfugisse, ut rem ipsam locupletares, abundantioremque redderes: quod & Vrbanus egregiè fecerat, cùm ad sacras præcipuè literas deflexisset. Nam quamuis rerum effigies pro uerbis positæ sint ab Ægyptijs, in ijs tamen, uti uideo, philosophorum, poëtarum, historiarum, & diuinarũ etiam disciplinarum sententiæ delitescunt: quæque illi angustis oculorum spatijs inclusere, reliqui ea per latissimos eloquentiæ campos produxere: unde ansa datur cõmodissima, rem amplificandi, & quaqua libuerit, cum simile nusquã desit argumentum, peruagandi. Rectè quidem Raneri doctissime iudicas, respondit LEONICENVS, Ægyptiorum argumentum hoc latissimè diffundi posse. Nam & Hetruscorũ doctrinam de prodigijs, & ipsa Onirocritarum cõmenta, cùm physica magna sui parte sint, ab Ægyptijs emanasse crediderim, qui præsertim uideam ipsum Hippocratem nostrum tantæ claritatis medicum, decumbentiũ suorum somnia usqueadeo magnifacere, ut ad hanc uel illam imaginem, quæ uideri uisa fuerit, morborum, quibus affligerentur, naturam explorauerit, seduloque his animaduersis, opportuna remedia singulis adhibuerit: quæ quoniam ab eo diligentissimè descripta sunt, superfluum fuerit cõmemorare. Tum RANERIVS:

C Habendæ mihi sunt tibi Leonicene gratiæ non uulgares, qui coniectores mihi chariores esse facis, dum eos Ægyptiacum quid sapere docueris, quibus sum ab ineunte ætate mirificè delectatus. Dumque Vrbanus, atque mox Thomæus loquerentur, titillabat me cupiditas quædam, ut ad ea quæ dicebant, de somnijs quædam nõ incongrua subijcerem: sed uerebar sermonis tam iucundi cursum interturbare. Atqui, inquit LEONICENVS, opportunè uir clarissime partẽ hanc de somnijs tractasses, nobisque, si horũ ego animos perspectos habeo, rem gratissimam fecisses: quare omnes te obsecramus, ut quæ dicturus eras, iamiam incipias explicare. Subsecutus est RANERIVS. Cum oculo, de quo hactenus multa sunt dicta, cilia componenda mihi uidentur, neque non supercilia. De cilijs Leonicus, dum palpebrarum tangeret nuditatem, optimè.

SEVERITAS.

SVperciliũ ego pro seueritatis hieroglyphico positũ uideo, cuius uos eam afferțis rationẽ, senibus peculiarẽ esse seueritatẽ, eosque passim ita habitos. His uerò superciliũ maximè nutriri, & plerũque ita hirsutũ haberi, ut tondendũ sit, unicuique manifestum: quod propterea euenit, ut uester tradit Aristot. quia super-

cilia compagini sunt apposita ossium, quæ senescente ætate laxantur, & ita plus D
humoris transmitti patiuntur, unde superciliis alimentum affatim impendatur.

HILARITAS.

SEd longè secus inuenimus Onirocritas sentire, qui supercilium hilaritatis indicium esse posuerunt, boniq; alicuius aduentantis præsagiũ, si & densum & bene coloratum apparuerit: maximè uerò si mulier ea fuerit, quæ per somniũ id se uidere imaginata sit: fœmellis enim id studium accuratius, ut etiam intinguant, ad uenustatem augendam. Solere nos præterea & serenitatem frontis, & animi iucunditatem, ex supercilij relaxatione interpretari.

LVCTVS.

GLabellum uerò supercilium somniare, luctus esse significationẽ, ijdem Onirocritæ commenti sunt: cuius signi causam afferunt, quòd ueterum mos esset supercilium in luctu uellicare.

IVNO.

ID quoq; mihi uidetur obseruatione dignum, quod apud Sex. Pompeium habetur. Oculi superius integumentũ in tutela Iunonis esse, quòd eo protegantur oculi, per quos luce fruimur, quam ab Iunone tribui putabant, atq; inde Lucinam eam dictam. Et partem eam capitis illi dicatam tradit Varro. E

NVMEROSA PROLES.

APud eosdem coniectores, eum qui tris oculos habere se uel plures imaginatus sit, si ducturus uxorem sit, bene illi euenturum portenditur: filios enim quos quæsierit, breui suscipiendos. Indiciũ enim filiorum esse oculos, Artemidorus tradit, somniorũ oraculis explicandis, propterea quòd & amabiles sunt, & instar oculorum chari, neq; non senescentibus parentibus duces, ministriq; agendorum. Quod enim ad amorem facit, in promptu est dictitare nos, ferre in oculis eos, quos charos habemus, & unicè diligimus. Præterea dixisse Ciceronem ad Atticum: Oderat, nunc fert in oculis. Et apud Catullum, nil charius esse oculis: Ni te plus oculis meis amarem. & huiusmodi multa.

ORBITAS.

SI uerò quispiam utroq; oculo per nocturnam imaginẽ obcæcari se uisus fuerit, eum aut filijs orbandum, aut fratres, aut parentes amissurum aiunt. Fratres quidem, propterea quòd oculi inter se germanitate quadam coniuncti censeantur. Parentes, quoniam lucem præ se ferunt, in quam nos eorum beneficio prodierimus. Quin etiam filios, ea quæ superius allata est causa. F

SECVRITAS.

CÆterùm si quis cõpeditus sit, aut alia quapiam calamitate circunseptus, bene illi euenturum, si obcæcari sibi uideatur: securitatis enim id esse indicium, propterea quòd mala quæ circunstent, minimè sit inspecturus.

CÆCITAS,

NEq; dissimulandum id quod ab eodem Artemidoro traditum est: Oculum in aure situm, in somnijs uideri uisum, cæcitatis indicium esse, quippe quod ostendit, auriũ tantùm beneficio percipi, quę oculis legi consuerunt. Idemq; significari, si per singulos manuũ digitos oculos quis dispositos inspexerit, propterea quòd cæci tentabundi, manibus oculorũ

uice

A uice utantur. Quæ quidem cõmenta cùm mecum, iam à Leoniceno monitus, reputare cœpi, Ægyptiorũ inuentis tam ſimilia eſſe conſpicio, ut inter hieroglyphica non immeritò locũ habere poſſe uideantur, quòd & pictura cõmodè poſſunt exprimi, & certam rei rationem ſuſcipiunt. Ad hæc THOMÆVS: Vera quidem, & nulli non approbanda ſunt hæc, ornatiſsime Raneri, quæ dicere cõmentus es: atq; ego in ea ſum ſententia, ut nihil ferè differre putem, utrum talia quæ recitaſti, an uetuſta ea hieroglyphica præponi debeant. Sed quoniam in aures incidiſti, uenit in memoriam mihi, in ijs etiam eſſe multa, quæ doctrinam ſapiant Ægyptiacam: qualia quæ ſint, ſi permittant ſocij, libenter enumerem. At quid (reſponderunt omnes) acceptius & iucundius ſit nobis futurum, hoc præſertim ſermone ſuſcepto, polyhiſtor noſter Thomæe Leonice, cùm quanta qualiſq; ſit eruditio tua ignoret nemo? TVM ILLE: Veſtræ hoc eſt benignitatis dictũ, nam noſtra q̃ pedeſtria ſint ſatis intelligo: ſed qualiacunq;, dicã tamen.

ÆQVVM DOMINIVM.

APud Græcos in Creta ſimulacrum Iouis abſq; auribus fuiſſe fertur, argu-
B mento, ut qui cæteris iura daturus eſt, neminem ullum priuatim auſcultare debeat, ſed omnibus publicè conſulere. Eaq; de cauſa ſapienter Alexander uerè Magnus, alterã præbere aurem accuſatori, alteram reo reſeruare ſolitus erat. Quòd ſi quis eum, aut iudicem aliquem, aurem unam uel auertentem, uel manu appreſſa obturantem effinxerit, ad huiuſmodi ſignificatum non inconcinnum, ut puto, fecerit hieroglyphicum.

SAPIENTIA.

QVatuor uerò aures, manusq; totidem, quibus Lacedæmonij ſimulacrum Apollinis præditum eſſe uoluerunt, uero nimirum hieroglyphico, nihil aliud ſignificabant, niſi ſapientiam, cuius Deus ille ſymbolum eſſet. Eam autem & multarum rerum auſcultatione, & operibus identidem agendis comparari. Non enim dignè ſapientem eum dixeris, qui ſe rerum cognitioni tantùm emanciparit, niſi & facta, quæ probes, inſpicias, quęq; is & diligenter & probè
C examinarit, in utile aliquod uel ſibi uel alijs opus promulgarit. Res enim gerere, & captos oſtendere ciuibus hoſtes, attingit ſolium Iouis, noſter ait Horatius. Neq; me fugit alios eſſe qui hieroglyphicum hoc Lacedæmoniorum ſummo Deo attribuunt, quia ſumma rerum ſit Pythagorica τετρακτύς, de qua multa dicenda eſſent, ſed enim non ſunt hîc ad cõmemorandum neceſſaria.

DE NASO. SAGACITAS.

QVoniam uerò Naſus eſt inter aures, interq; oculos medius, non eſt hîc prætereundus. Eius autem hieroglyphicum præcipuum eſt, ſagacitatem indicare. Naſutiq; uocabulũ Feſto ſagacem notat, quòd uniuſcuiuſque rei odorem ſtatim explorat, & prius ſcilicet ſentiat quàm inſpexerit. Sic auritũ, ab audiendi curioſitate dictum. Sic oculatum, qui exprompto oculi utitur beneficio. Sic cordatum, qui corde præſtet. Tu uerò VRBANE pater, quia ſacrę literæ odoratum ſæpe Deo Opt. Max. attribuunt, quo ſenſu ſit nobis accipiendum, explicare ne graueris precor. Tum tu Patrue:

de Naso quidem unum tantùm nunc succurrit, quod ad hanc rem facere uideatur. Nares quippe in Deo perscrutationẽ eam significare, qua ipse corda hominum odoratur: eoq; spectare illud ex lib. Regũ: Ascendit fumus de naribus eius. Alibiq; in sacris literis, odorari, cuius & indiciũ & instrumentũ est nasus, placere significat. Ita Noë sacrificante odoratus est Dominus Deus odorem suauitatis: hoc est, placuerunt illi sacra, quæ uir ille probus obtulerat. Idcirco Lex hominem qui uel paruo, uel magno nimis, uel obtorto naso fuerit, ab altari sancto summouet, ne scilicet accedat ad ministerium eius. Tales sunt, quibus uel pauca admodum habentur in diuinis institutionibus quæ ipsi probent, uel quibus omnia nullo discrimine tam bona quàm mala placẽt: uel illi, quibus mala prauaq; tantùm placent, diceret Hesychius. Deinde ad Ranerium cõuersus: Scio uerò coniectores hac parte super multa cõmentos, quæ tu recensere potes Raneri, qui partem hanc tibi agendam suscepisti. Libentissimè, respondit RANERIVS. Et quandò incidimus in nasum, ut ordinem sequar tuum, apud Onirocritas Vrbane pater, eum qui se magno naso per somnium uiderit, magna in rebus agendis sagacitate prudentiaq; fore promittitur. Hinc etiã emunctæ naris uiros dici eos usitatum, qui acri sunt iudicio conspicui.

MORS.

SI uerò aliquis morbo decumbat, & absq; naso se imaginetur, futurã illi mortem inde præsagiunt, quòd ea pars actutùm abit à cranio.

SERVITVS.

VT uerò ad aures redeamus, id in primis iocosum est quod apud eosdem Onirocritas habetur de auribus asininis, quas qui se habere per somnium imaginatus fuerit, seruitutem ĳ atq; ærumnas ingruere homini præsagiunt, nisi fuerit is philosophus, cui tantùm eam speciem prospera ominari tradunt, ob tardiorem aurium motum, quæ contanter in huiusmodi animali mouentur, quemadmodũ firmam esse debere philosophorũ auscultationem uolunt.

LONGA SERVITVS.

QVin etiã humanæ aures apud eosdem cõiectores si seruo homini plures accessisse uisæ fuerint, longæ sunt seruitutis indiciũ: multa enim ostendunt extare imperia, quæ somniator is sit auditurus.

AMPLITVDO FAMILIÆ.

COntra uerò si paterfamiliàs is fuerit qui plures habere se aures imaginetur, familiæ huic aiunt amplitudinem significari, propterea quòd plures filios & seruos dicto parentes sit habiturus.

LVCRVM.

OPificibus autem insomnium idem lucrum apportat: audiet enim multorum uoces opera locantiũ. Verùm hæc & huiusmodi pleraq;, ut ingenuè fatear quid ego sentiam, ingenĳ humani argutias potius ostendunt, quàm solidiorem ullam sapiant disciplinam. His dictis ad te Patrue conuersus addidit: Nunc tu autem Vrbane pater, si quid sacratius habes super auribus, in medium afferre potes. Tum tu nihil contatus,

CONTEMPLATIO.

DVm de supercilio disputatum est, unum mihi uidetur esse præteritum, per quod

A quod homo intelligitur ſublimium diuinarumq́ rerum contemplatione detentus, propterea quòd ſupercilia eminentiori ſunt loco ſita, circaq́ organa quę ſenſum contineant, qui mentis agitatione moueatur. Is uerò nimirū ſedem habet in cerebro. Neq́ negarim apud profanos ſuperciliū pro faſtu poni, faſtuoſosq́ ſupercilioſos dici.

OBEDIENTIA.

SEd ad aurem potius tranſeamus, quę ijſdem in ſacris literis hieroglyphicū eſt obedientiæ, ubi præcipuè Moyſes ſecundo immolato ariete, ſacrificio quod Explicationis LXX. dixerūt, alij Cōſummationis, uel ut uulgata habet editio, in cōſecratione ſacerdotum. Is alijs ritè factis, inſuper de hoſtiæ huiuſmodi ſanguine extremū dexteræ auriculæ tum Aaronis, tum filiorum eius tetigit: quod, ut interpretantur theologi, ad obedientiam refertur, quam præſtare debemus domino, memores ſcilicet Adamum propter relictam abiectamq́ obedientiam paradiſo eiectum, & ſolum uertere coactum. Agnouere hieroglyphicū hoc noſtri etiam poëtæ, ut Horatius:

B *Nemo adeò ferus eſt, vt non miteſcere poſsit,*
Si modò culturæ patientem accommodet aurem.

Atq́ illud etiam Sermonibus:

Demitto auriculas vt iniquæ mentis aſellus.

CONTVMAX.

COntrà uerò ueluti auris adaperta obedientiæ ſignum eſt, ita & obturata hieroglyphicum eſt cōtumaciæ, hominisq́ mandata detrectantis, idq́ ſibi uelle, quod apud Eſaiam legimus: Surdi clamantem audite. Abſciſſam eam, ſunt qui idem ſignificare aſſerant, ſummoto quippe obedientiæ miniſterio.

CALVMNIATOR.

AD hæc, præter huiuſmodi contumaciam Theologi per amputatam aurem accipiunt eum quoq́ qui detractionibus & calumnijs in alios oggeſtis delectantur, & turpiū impudicorumq́ ſermonum laſciuia capiuntur: proba uerò cōſilia, & admonitiones de honeſta & homine digna ratione uiuendi, cane peius & angue protinus auerſantur. Carpocrates porrò hæreticorum ſceleratiſsimus, qui mala & bona omnia, non natura mala neq́ bona, ſed opinione hominum ita
C uocari diſputabat, ut quodcunq́ adlibuiſſet, id identidem licere perſuaderet, meritò diſcipulos ſumma dexteræ auris inuſta particula præſignabat. Nam eodem modo, ſed ſtygmate longè grauiori, eorum omnium non aures tantùm, ſed oculi etiam, & naſus, & os, atq́ lingua inuri deberent, qui delirijs huiuſmodi audiendis tempus inſumūt. Hîc, cùm aliquantulū incenſus eſſe uidereris, LEONICVS commotiunculam eam ſedaturus ita ſermonem excepit. Dum de extrema auris particula loquereris Vrbane, uenit in mentem mihi Recordationis hieroglyphicum, quod per pollicem & indicem ad infimam aurem appreſſos figuratur. Nam inter agalmata Ferdinandi ſecundi Neapolitani Regis nummus erat, in quo auris manu apprendebatur. Commentum literæ ab altera parte declarabant, ΜΝΗΣΘΗ, ultima tamen litera parū conſpicua: quod cum Maroniano quadrat carmine,

Cynthius aurem vellit, & admonuit. Conſecrata enim auris eſt Memorię. Hinc illud apud Plinium: Eſt in aure ima memoriæ locus, quē tangentes atteſtamur. Eſt poſt aurem æquè dexteram Nemeſeos, quę dea Latinum nomen ne in Capitolio quidem inuenit, quo referimus tacto ore proximū à minimo digitū, ueniā

ſermonis à Dijs expoſcentes, ne ſcilicet eius memores nos ulciſci uelint. Obſeruaui uerò aurem in gemma quadam inciſam, cuius extremã partem expaſſa manus pollice atq; indice tantum leuiter comprehendebat, literis identidem, quæ rei facerent interpretationẽ, adſculptis, ΜΝΗΜΟΝΕΥΣΟΝ. Id nõnulli alijs gemmis imitari conati, cũ literas neſcirẽt, ΕΥ diphthongi charactêres inuertêre. Sed quòd ultima ſyllaba τὸ Σ per M latinam literã expreſſere, ſæpe in quibuſdã nummis eam pro Σ poſitã inſpeximus, & τὸ Σ uice uerſa loco M latinæ. In nummis autem multę aliæ literæ deiectæ cõſpiciunt̃, ut ꟽ pro B. ꟺ pro E. & ſimilia: quod ideo dictum uolui, ne fallant impoſtores, qui noua interdum opera, atq; ea quidem deprauata, pro ueteribus uenditare non erubeſcunt. Vt uerò Fuſcus frater meus referebat, apud Angelum Colotium Baſſum antiquarium latinè græceq; eruditiſsimũ Romæ uiderat gemmam eodem ſculptam ſigno, cuius inſcriptio erat ΜΝΗΜΟΝΕΥΕ, uti etiam ſuperior. Ad huius hieroglyphici figmentum reſpexiſſe mihi uidetur Ouidius eodem loco, quem ſuprà citauimus: D

Si quid erit de me tacita quod voce loquaris,
Pendeat extrema mollis ab aure manus. E

FVTVRVM OPVS, VEL QVID AGENDVM.

EST & futuri operis indiciũ auris ad audiendũ intenta, ab eius dubio procul officio, in quo eſt rei quædã formula. Auſcultatio enim initiũ eſt & imago quædã operis quod aggreſſuri ſumus: eoq; ſpectãt numiſmata tot cũ inſcriptione, ADLOCVTIO, in quibus milites obuerſis intentisq; adſtare auribus conſpiciuntur.

DOCILITAS.

ILla uerò quæ de figura aurium à phyſiognomicis traduntur, docilitatem, benignitatem, manſuetudinem ex auribus extantibus ſignificare, faciunt quidem ad eorum doctrinam, ſed ad negotium noſtrum parum afferunt utilitatis.

INDOCILITAS.

PErinde ac etiam preſſas aures, & ſimiarum inſtar temporibus adhæreſcentes, ſtuporis & imperitiæ, quæ doctrinam nullam admittant, ſignũ eſſe perhibent: quæ ſi quis in hieroglyphicorum uſum trahere uoluerit, integrum unicuiq; dicimus, ſuo iure ludere.

DE LINGVA. F

SEd ut ad linguam conuertar iam res exigit: quandoquidem quod ſuperius Vrbanus de oculo linguæ ſubiecto ad perfectam ſermonis rationem indicandam dixit, alterius ab eo non alieni admonet hieroglyphici. Lingua hęc eſt manu prætenta. Nam qui per linguã ſermonem articulari uoce coagmentatũ intelligebant, adiecta manu quæ illam comprehenderet, eloquentiã ſignificabant. Sanè quidem Hebræi per Laſon, quę lingua eſt, ſermonem intelligunt, unde fortè λαλεῖν Græcis. A dico uerbo nimirum Latini Dinguã olim appellauere: inde D litera in L mutata, Æolum more, linguam fecimus: ut etiam Sellam, quæ prius à ſedeo, ſedda dicebatur. Aiunt tamen Grammatici ueteres, Pompeiũ Magnum dinguam ſemper ſcribere ſolitũ. Eſto igitur ſermo lingua: uerùm pronunciatio manu, hoc eſt, artificij ope indiget ut in uſum deducat̃, & appareat eloquentia. Nam manũ operis eſſe ſymbolũ unicuiq; manifeſtũ eſt. Quicquid uerò uel in iudicando, uel in demonſtrando, uel in deliberando cõtingit, nequaquã ſolo cogitationis termino continetur, ſed actione ipſa perficit̃. Opus autem facere cùm ſit propriũ manus, & ab ea prærogatiua

A gatiua poteſtatem etiam indicet, non abſurdè linguam manu rectam effinxere in eloquentiæ ſignificatum, quæ quidem, ut Maro canit, regat dictis animos & temperet iras. Speciem eam in aliquot obeliſcis obſerues: priuatim uerò manum quæ linguam comprehenſam tenet, ex marmore uetuſtiſsimo, ex aliqua ſtatua nimirum auulſam, apud Viuem Hiſpanum Pontificiũ medicum Romæ Fuſcus frater conſpexiſſe fatebatur. Sed ut ea quæ ad hanc rem pertinent proſequamur, nõ improprio quorundam inuento excogitatum eſt, hanc dicendi uim per linguam perforatam, à qua catenulæ quamplurimæ religatæ ad aures ſubſequentis multitudinis applicarentur, ſignificare. Nam Herculem Galli ſenem admodum, corpore tamen prævalido, crudo, uiridiq; faciebant, leonis ſpolio, claua, pharetra, & arcu intento præditum, armatumq; eo geſtu ut ingredi uideretur, facie tamen in humerum conuerſa ad numeroſam multitudinem, quæ greſſum eius ſubſequeretur, ad quorum omnium aures catenæ ſingulæ aureæ adiunctæ eſſent, quæ mox in unum quaſi nodum collectæ, in perforatam Herculis linguã immittebantur. Contemplari uerò erat in ea pictura uultũ Herois
B blando manſuetoq; geſtu hilarẽ, ipſosq; cœtus hominũ ita catenis tractos spontè properare, quaſi alius aliũ præuenire concertarent. Quod quidem ſiue Gallorum fuit inuentum, ſiue Lucianus ipſe, qui rem conſcripſit, qua erat ingenij felicitate, fabulã ex ſe cõmentus eſt, nihil meo iudicio ad eloquentiæ uim exprimendam ſignificantius excogitari potuit, neq; magis hieroglyphicũ. Nam quod ad Gallicanũ figmentũ ſpectat, Cornelius Tacitus Gallos ait duas ſemper artes ſtudioſius exercuiſſe, militarẽ quippe, & diſceptandi rationẽ. Reliqua ad hanc rem pertinentia, quid ſingula ſibi uelint, apud Lucianum ipſum inſpicienda. Et quoniam eloquentia tam boni ꝗ mali cauſa fuit, eſtq; quotidie, meritò Anacharſis quid eſſet in homine peſsimũ, quidq; optimũ, interrogatus, Lingua, reſpondit.

MERCVRIVS.

Lingua porrò Mercurio ſacra, quam ab eo regi ſidere Mathematici tradunt, uelut ſplenem à Saturno, hepar à Ioue, à Marte ſanguinem, cerebrum & cor à Sole, à Venere renes & genituram, ſtomachum à Luna. Sermonis itaq; præſes Mercurius, unde apud Homerum Deus hic ad fluuij Xanthi ripam, Deorum inter ſe orto certamine, Latonæ committitur, ſermo quidem rerumq; memoria
C aduerſus obliuionem. Quid enim magis inter ſe contrarium, quàm orationis uis, & obliuio? Aiunt uerò Ægyptij, Mercurium primùm omnium uerba in ordinem redegiſſe, multiſq; rebus indidiſſe nomina: literas eius inuentum fuiſſe, Deorumq; cultum inſtituiſſe, quæ ſine magna ui eloquentiæ mortalium mentibus inſinuari minimè potuerint. Apud alias quoq; gentes in honorem Mercurij, qui Deorum præco fingitur, lingua in ſacris diſſecta præconi tradebatur. Facit ad hoc nominis ipſius interpretatio: nam Hermen ἀπὸ τοῦ ἐρεῖν καὶ μήσασθαι, quod omnino loqui ſignificat, deductum aiunt. Quiq; ueterum figmentorum rationem explicant, per Mercurium nihil aliud intelligi uolunt, quàm ſermonem ipſum, quo ſolus homo ex terreſtribus animalibus honeſtatus eſt. Vel Hermes nuncupatus eſt ἀπὸ τοῦ ἔρυμα εἶναι, quòd humano generi ſermo ſit ueluti præſidium quoddam & munimentũ, unde διάκτορος initiò παρὰ τὸ διαλέγεσθαι fuerit appellatus: eaq; de cauſa linguas illi dedicarint, quòd ea corporis noſtri pars, intelligentiæ noſtræ conceptus apud propinquas animas diſſerendo explicet. Eſt etiam illi cognomentũ ἐριούνιος, quòd magnæ cuiuſdam ſit utilitatis, ſummaq; ope eos adiuuet, penes quos ſit illius facultas. Vnde etiam σῶκος dictus: non e-

nim ſermo in perniciem aut detrimentũ, damnúmue ullum, mortalibus datus, D
ſed ut hominem ſoſpitet atq; tueatur. Quocirca ſalutem, id eſt, canis imaginem ad cuſtodiam adhibitam Mercurij ſimulacro ſemper adijciebant: atq; illi ædem in foro, ubi eloquentiæ uſus plurimùm uiget, ſtatui monet Vitruuius ex aruſpicum diſciplina.

DISCIPLINÆ.

NEc uerò mirum, ſi omnia Mercurio ſcripta, inuenta, meditationumq; ſuarum argumenta, Ægyptij ſoliti ſunt inſcribere, ſolumq; illum & ſapientiæ & eloquentiæ arbitrum iudicarunt, quandò is, autore Seleuco, tota rerum uniuerſalia, ſiue principia malimus dicere, uiginti millibus uoluminum (quę reperimus, quæ accepimus, damus) explicauit: ut uerò Manethus aſſeuerat, triginta millibus: quibus etiã addidit ſex millia quingenta, & uigintiquinq;, in quibus libros de dijs empyreis centum, de æthereis totidem, mille de cœleſtibus elucubrauit, quæ ſi membranę tot cõuolutæ eſſent, uix fidem facerent: facit tamen horum mentionem Iamblichus, magnæ uir apud Græcos autoritatis.

SOMNVS. I

ERat & lingua in ara poſita, quę ſomnum ſignificabat, quod Apollonius Argonauticῶν primo indicat, ubi dicit:

πίωϛ ἐπί τε γλώσσῃσι χέοντο
Αἰθομένῃσι ὕπνον δὲ διὰ κνέφας ἐμνώοντο.

Quæ tuus Vrbane nepos ita latinè reddidit:

Interea exuſtis libamina linguis
Spargebant, nigra captantes nocte ſoporem.

Quoniam, inquit interpres, antiquis mos erat ſomnum captantibus uictimarũ linguas adolere Mercurio, propinatisq; crateribus uinum ſuperlibare, idq; ex antiqua philoſophia, quandoquidem ſermo eſſe Mercurius perhibetur, cuius inſtrumentũ eſt lingua, quæ quidem ſomno incidente quieſcit tacita. Atq; hinc repertũ eſt eam adolere Mercurio, quod & Homerus ipſe tetigit, γλώσσας δ' ἐν πυρὶ βάλλον, Linguas imponit in ignem. Qui uerò fabulas ſectantur, hiſtoriam huiuſmodi à Direchida in Megaricis traditam recitare ſolent. Alcathum Pelopis ob Chryſippi cędem in exilium actum, peregrè profectum, ut alibi uerſo ſolo degeret. Accidiſſe uerò ut leoni fieret obuiam, qui Megara deuaſtabat, in quem & alij complures à Megarenſium Rege miſsi fuerant: ſed Alcathus aggreſſus feram, eam conficit, linguaq; eius in ara poſita, Megara eueſtigiò reuerſus eſt: cumq; ij qui à Rege miſsi fuerant nunciaſſent ſe monſtrũ debellaſſe, Alcathus feram elinguem oſtendens, mendacij eos redarguit. Atq; hinc apud Megarenſes inſtitutum aiunt, ut ſacrificijs quæ fierent in poſterum, linguæ aris imponerentur. Philochorus libro de ſacrificijs ea de cauſa linguas Mercurio adoleri dicit, quoniam in corpore pars optima ſit, quæq; ſibi rerum uendicat principatũ.

SILENTIVM.

ADdemus & illud ex Homero, præciſas linguas indicium eſſe ſilentij: ille enim, ut noſtis, ait, ἀλλ' ἄγε τάμνετε γλώσσας, iandudum incidite linguas, pro, ſilentium capeſsite, ut interpretes exponunt. Quo quidem admiſſo omine, cùm iam ſatis ſuperq; nugatus fuerim, opportunè mihi ſilentium imperabo. Tu uerò mi Patrue, hominis ſuſcepto ioco, At nolim, reſpondiſti, uirũ tam probũ, tam modeſtum, tam eruditum, in abſciſſæ linguæ turpiſsimam ignominiam inci

IMPVRVS.

A incidere: ſiquidem ea præciſa in diuinis literis, impurum indicat hominem, qui ſordidam, nefariam, ac profligatiſsimam uitam uiuat, atq; ideo repellatur à ſacris, ab omni piorum moderatorumq; hominum conuentu turpiter & ignominioſe reiectus: de quo Dauid: Peccatori autem dixit Deus, quare tu enarras iuſtitias meas, & aſſumis teſtamentum meum per os tuum? Tu uerò odiſti diſciplinam, & quæ ſequuntur. Quòd uerò coniectas in ignem linguas apud Homerum citaſti, noſtras cuperem ego in flammam eam inijceremus, quam Aſſertor noſter accendit cùm XII. comites ab eo electi, afflati ſunt, igneis linguis ab uniuſcuiuſq; uertice promicantibus. Huiuſmodi enim linguæ ſplendore tanto conſpicuæ, omnino ſignificarunt eam orationis uehementiã, ardorem illum, illamq; fandi uim cœlitus illis affuturam, ut quæ à diuino Magiſtro præcepta acceperãt, per uniuerſum mox terrarũ orbem perſuaſibili (penetrat enim ignis) ſermone diſſeminarent, ſanctiſsimisq; monitis mortale genus incenderent, aberrantesq; latè mentes, & inſcitię torpore frigeſcentes, pietatis ardore ſuccenſas, ad hoſtiæ puræ atq; immaculatæ ſacrum incitarent, eſſetq; eorum fulgurum
B ſonitus in omnem terram exiturus: ſonitus inquam fulgentium earum linguarum, quas ad incudinem fabricatas diceret Pindarus, qui linguam ferream, Pythijs, ueritatis indicium ponit: ἀψευδεῖ δὲ πρὸς ἄκμονι χάλκευε γλῶσσαν. Nam dubio procul lingua ſi fabricata fuerit ad incudinem, ferrea erit: ſi ferrea, ſolidiſsimæ firmitatis. Mendacia enim imbecilla ſunt, quia tempus ueritatem in lucem adducit, atq; ita mendacium euaneſcit. Sanè quidem hodie uel uulgò dicitur ueritatem ad malleum durare, quod idem ferè eſt, quod Pindarus ad incudinẽ dixit. Poſſent autem alia multa ſermone ſuper hoc examinari, atq; hinc ad Apollinis plectra, & multiplices Muſarum choros ſterni uia, ſi præcipuè dentes ad linguam ſocij conferantur: ſed quoniam ego iam edentulus nullam eis amplius gratiam debeo, cur mihi ſit pro eis laborandum nuſquam uideo. Præter hæc cùm reliqua linguæ diſputatio de guſtu nos appellet, eaq; ſit potius phyſica quàm hiſtorica, ad Leonicenum hæc meo calculo tranſtulerim. Conſenſere reliqui, neq; inuitus ille ita loqui cœpit.

DE GVSTV.

C NEmpe, ut ſuſceptũ proſequar argumentum, ſi de oculis, de auribus, de naribus, quid præſtare queãt, diſſeruimus, guſtatus quoq; his accedit, ſeq; tractari poſtulat, ne per ignominiam præteritus uideatur. Eſt autem hic duplex apud Ægyptios, quorũ ſacerdotes ſi delibatũ aliquid leuiter, neq; tamen plenius guſtatum ſignificare uellent, hieroglyphicum linguę inter primores dentes nonnihil exporrectę proponebant. Sed ſi abſolutã guſtus plenitudinem oſtendere curaſſent, primores gutturis partes, quæ intimę adhærẽt linguæ, figurabant. Aſſerebãt enim illi, quod Medici noſtri etiã nonnulli prodiderunt, perfectum guſtum in linguę radice conſiſtere: inde enim neruos quoſdã, & ſentiendi uim illam prouenire. Neq; tamen ſum ignarus, eſſe multos, qui guſtatus prærogatiuã attribuũt palato. Sanè Diogenes explorari ſaporem aiebat propter fungoſitatem mollitiemq; linguæ, perq; commiſſas illi corporis uenas, perfundi ſapores ad ſenſum elicitos, non aliter atq; ſpongia exuctos. Huiuſmodi uerò ſenſum in anima ſedem ſuam poſuiſſe. Quamuis uerò dicat Alcmæon, humore teporeq;, atqueadeo mollitie linguæ ſapores internoſci, Ægyptij nequaquam cognoſcendi ſaporis inſtrumentũ ſolam linguam eſſe con

ſenſerunt, ſed cum multis alÿs, palatũ præcipuè participem agnouere: & in nonnullis, quæ gutture carent, ſimile quidpiam linguæ eſſe, ut in quodam piſcium genere qui uentrem habent ori propinquum, ineſſe intus ſentiendi facultatem. Sunt & alÿ rerum naturaliũ ſcriptores, qui linguam aiunt ſapores quidem ſentire & iudicare: eorum uerò ſuauitatem amaritudinemq́ in deſcenſu, unde degluttiuntur, exploratò ſentiri. Quare Philoxenus magis fortè quàm philoſophi ganeæ peritus, gruis gulam optabat, ut uoluptas illa longius deglutiendo produceretur. Quantũ uerò ad palatum pertinet, ſcimus Catonem guſtus ſedem in eo eſſe credidiſſe. Nam cùm lurconi cuidam ambienti, ut inter eius familiares reciperetur, negare uellet, ei dixit, non poſſe ſe cum eo uiuere, qui plus palato quàm corde ſaperet. Aduerſus tamen Ægyptiorum, & horum omnium opinionẽ inſurgit Ariſtoteles, qui linguam in primore ſui parte uim perfectius ſentiendi ſaporem, obtinere contendit: nam interiore ſi tangat, minus illam ſentire: quod in catapotÿs ex aloë, uel amariore aliquo ſucco paſtillóue deuorandis, manifeſtius experimur. Nam cùm illa intra duorum digitorũ ſummitatem cõtenta in imas fauces immiſerimus, uix tantillũ ſentimus amaritudinis, quę ſi quis lingua uel ſumma lambat, uix ferre poſſet. Videtur uerò natura ipſa, uti rectè reliqua, ita hoc ſapientiſsimè cõſtituiſſe, ut hæc ſentiendi uis iuxta labia, & in prima conſiſteret lingua, quò ſapores omnes admittendos exigendóſue, antea quàm ori demandarentur, exploraremus. Quòd uerò quiſpiam dicat eo uehementiorem eſſe ſaporis guſtatum, quo magis cibus ingeſtus ori opulentius & contantius mandatur: reſpondent periti homines, non ideo maiorem guſtandi uim in radice linguæ inſitam eſſe, ſed propter diuturniorem moram, & affluentiorem ſaporis copiam uehementius ſentiri. Hæc atq́ alia multa priſci philoſophi inter ſe diſsidentes prodidere, ut minimè mirum ſit eos de rerum principÿs, & alÿs à ſenſu remotis diſſentire, ſi re ſuper omnibus tam explorata diuerſi abeunt, nec certi quicquam conſtituere potuerunt.

DE ORE ET DENTIBVS.

SEdenim ut iam ad totius oris fabricã conuertamur, Ariſtandri Telmeſÿ ſententia eſt, os & eius partes eſſe quaſi hieroglyphicum quoddam domus, dentes cumprimis incolas oſtendere. Hoc uerò dupliciter accipi: aut enim domeſticos eſſe, aut alienigenas. Itaq́ ſuperiores dentes domeſticorum incolarũ ſigna eſſe, propterea quòd pars illa ſuperior toto ferè capiti adglutinata eſt atq́ cognata. Inferiores uerò alienos ideo commonſtrare, quòd maxilla ea, quæ illos ſuſtinet, tota ſit mobilis, atq́ ita aduentitium neſcio quid præ ſe ferre uideatur.

DETRIMENTVM.

SVnt autem qui detrimentum per dentes putent ſignificari, in ÿs quæ in ſermone uel uoce conſiſtunt, eiusq́ famam dilacerari obtrectantium calumnÿs obiectam. Nam & poëtæ, oratoresq́ omnes hinc mordere, carpere, rodereq́ metaphoricè dixerunt, quoties cuiuſquam nomen ſcurriliter traductum, aut hoſtiliter infamatum innuere uolunt. Sed quòd planos tantùm in huiuſmodi ſignificatum coniectores ponunt, Satyrici noſtri ad acriorem uim amplificandam genuinum adhibuere, & alÿ caninos etiam immiſcuerunt.

VERECVNDIA.

APud philologos hieroglyphicũ uerecundiæ os uidetur eſſe: unde de impudenti-

A dentibus dici solet, eos os non habere. Hinc Cato Maior Lentulo, qui sputũ in eius faciem eiaculatus fuerat, absterſa tantùm facie dixit: Affirmabo omnibus Lentule, falli eos qui te negant os habere. argutè uulgatam hominis impudentiam notando, quamuis de sputi copia dicere uideretur.

AMOLITIO.

NEque nescius sum pro amolitione, ut ita nunc dicam, ueteres expuendi gestũ usurpasse: ut Theocritus, ὡς μὴ βασκανθῶ δὲ τρὶς εἰς ἐμὸν ἔπτυσα κόλπον. & multa apud alios huiusmodi, quæ recitare superfluũ esset. Nam quæ maximè abhorrebant, quæque opprobrio habebant, ea ignominia designabant. Quin & ueteribus Christianis mos fuit, estque adhuc, ad immunda uerba expuere, quodam ueluti expiationis modo. Ita illud apud Tertullianũ lib. ad uxorem altero, accipiendũ: Cùm aliquid immundum flatu expuis.

HOROSCOPVS.

SEd ut os tandem comprimã, uno adhuc hieroglyphico illud obturabo, quod apud Horum Niliacũ habetur, ut cibo super aliquid attingamus. Nam illic
B per hominem qui horas comedat, hieroglyphicum explicari tradunt, horoscopum intelligendo: nõ quia horas comedat homo, quod fieri minimè potest, sed quia ab horis alia atque alia humano generi alimenta subministrantur. Huiusmodi uerò horarum pastum cõmodè fortè exprimere poterimus, si ex uniuscuiusque horæ prouentibus aliquid decerpserimus, puta, rosas, spicam, & pomũ aliquod, quæ in unũ fasciculum colligata, ori adaperto admoueantur. Horas porrò hîc intelligendum tris eas anni partitiones, quæ suo quæque tempore singula maturant, uer quippe, æstatẽ, autumnumque: quæ tempora Ægyptij, quatuor unumquodque mensibus nostris cõplexi sunt, ex Hori regis partitione, à quo his etiãnum nomen horis inditum, ut quadrimestris esset unusquisque eorum annus: de quo diffusius alibi. Quin Persæ atque Assyrij, quos nos annales, horas uocitarũt, & Græci horographos eorum scriptores. Apud Lucianum enim legimus, ὁ μὲν κῦρος παλαιὸς τῶν περσῶν βασιλεὺς ὡς δηλοῦσι οἱ περσῶν καὶ ἀσσυρίων ὧροι. Cũ uerò Horus ab Ægyptijs Apollo esse prędicetur, nostri unà cum Gręcis nomen idem ad quatuor & uiginti horas transtulere, quas Solis esse filias Homerus dicit: de quibus, ut hoc κατὰ πάρεργον ponam, ueterem habemus fabulam, Horomazen, cùm in mundi fabri
C ca, reliqua digesſisset, quatuor & uiginti deos in ouum inclusisse. Id cùm Arimanij gnati ludo perforassent, bona malis immixta prodijsse, atque ita quantacunque fruamur iucunditate, quocunque simus gaudio exhilarati, serus quid uesper uehat, nos nescire. Hîc cùm finem facere uisus esset Leonicenus, ad inclinatũ iam solem aspectãs Ranerius: At nos, inquit, quid serus uesper aduexerit probè scimus, qui bonã huius diei partem tam iucundis sermonibus exegerimus. Vtinã uerò sæpe daretur occasio istiusmodi conuentus celebrandi: & cum dicto, salute dicta surrexit: quod & alij fecere, die prius cõstituto, quo iterum essent conuenturi: illi domum, ego in nauim abij, mox Florentiã, quò fueram, ut scis, per Iulij Card. domini mei literas accersitus, atque ibi primo quoque tẽpore, tam ea quæ ex te audieram, quàm quę uiri illi eruditisſimi disseruissent, quæque conuenire mihi uisa sunt, in cõmentaria mea Ægyptiaca transtuli, uestra ope fretus latius & plenius explicandi multa, quę curta & angusta nimiũ compererã apud autores posita: neque uerò siuit me temporis breuitas quæ quisque disputasset ad amusſim dirigere, & ipsa quę audissem uerba repræsentare, quod nõnulli ex amicis à me postulabant: id enim negotium multum mihi temporis abstulisset, nec meæ me oc

cupationes id facere permisissent. Satis igitur à me factũ puto, si res ipsæ breuiter, quantum memoria complecti potui, recitatæ sint. Verùm agè benignissime Patrue, Aristarchũ indue, atq; hunc castigandi laborem minimè grauem ducas: quæq; me rectè meminisse compereris, asterisco insignias: quæ segniter & oscitanter excepta, obelo defodices, ut ego hæc aliis cõmunicaturus, iudicio adiutus tuo, audentius id facere confidam. Vale. D

AD SEBASTIANVM CORRADVM, DE IIS QVÆ PER HVMANVM COR, ET GENITVRÆ VASCVLA SIGNIFICANTVR EX SACRIS ÆGYPTIORVM LITERIS.

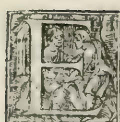

Ecce tibi Cor meum, Corrade iucundissime, cui etiam addidimus genituræ vascula, eaq; mundissima pudicissimaq;. Cor quidem à meo desumptum, qui summã eruditionem tuam, frugalissimũ studium, acutum deniq;, quo polles, iudiciũ, & multũ admiror, & plurimũ diligo. Genituræ verò vascula, causa tua, à quo fruges tot proficiscuntur, quibus studiosi omnes auidissimè pascuntur: quemq; hactenus cibum vel putridũ vel adulterinũ sæpe mandere coacti sunt, tua nunc cultura, tuo studio diligentiaq; valeant iam recenti, maturo, legitimoq; frui. Neq; fructus huiusmodi ex Ciceronianis tantùm hortis electi, sed ex totius Latini nominis possessionibus agrisq; decerpti, quorum hactenus arbores vel teredinibus, vel erucis, vel visco, vel vlceribus, conductorũ plurimùm negligentia, nescio qua, vitiatæ fuerant, per te nunc perpurgatæ, cultæ, sarritæq;, in pristinam redire viriditatem, vberrimam incolumemq; feracitatem. Sed quod etiam pertinet ad vascula tam in diuinis nostrorum literis, quàm in sacris Aegyptiorum, neq; non apud Græcos, præter ea quæ à corde desumuntur significata, sermonis ipsa quoq; indicia sunt. Qui cum igitur ego libentius sermocinarer, quàm tecum, qui spontè me in tam vtilium sermonum tuorum partitionem admisisti? qui clarissimo Egnatio collegam consularem me in Quæsturæ tuæ cognitione creari procurasti? Quare mihi videbor non sine magnæ voluptatis sensu loqui tecum, quotiescunq; memor ero scriptorum meorum, qualiacunq; sint, aliquid à te legi, non id fortasse ingenio & eruditioni tuæ responsurum, aliquod tamen daturum mei erga te animi testimonium. E F

DE CORDE.

VIRI PROBI SERMO.

T uerò à corde exordiamur, per id ita concinnatũ ut loro catenuláue suspensum à gutture propenderet in pectus, probi hominis orationem indicabãt, ut qui mentiri aut fallere nesciret, sed uti uulgò dici solet, ea ex ore proferret, quę corde concepisset: ea scilicet loqueretur, quę ipse sentiret, omni fuco mendacióque procul. Hoc ipsum Cicero, toto pectore, de synceritate loquens, dicit. In pectore enim sedem habere cor, manifestum. atq; illud, Aperto pectore, frequentissimo eorũ usu, qui citra fucũ loqui se profitentur. A quo loquendi candore Mercurius fuerit ἀργειφόντης appel-

A appellatus: candidū enim ueteres ἀργιλὸν dicebant. Præterea pectus pro recessu quodam accipitur sapientiæ. Vnde Horatius:

Non tu corpus eras sine pectore.

Et in hanc sententiam accipit Ambrosius, quòd Apostolus ille, qui ante alios diuina sapientia donatus est, ad CHRISTI pectus reclinet in cœna caput.

CONSILIVM.

ATq; hæc illa est bulla, quæ puerilis ingenuitatis insigne fuit, de qua multa suo diximus cōmentario. Quoniā uerò cordis erat eius figura, admonitos inde pueros uolebāt, ut frugalia semper consilia secuti, corde præstare conarent: corculū enim ueteres pro solerti & acuto dicebant. Et animæ partē rationis participem, cor appellari solere dicit Adamantius. In huiusmodi significatū accipi locū illum Pauli, epistola ad Rom. Qui ostendūt opus legis scriptū in cordibus suis. Quis enim putet, quòd dicit, in cordibus, in membro corporis quod cor appellat, tanquā in membrana aliqua legē scriptā intelligi? unde enim caro tantos prudentiæ sensus concipere uel ostentare posset? aut tanta memorię receptacula

B cōtinere? Nam & quòd diuinæ literæ cor Dei sæpe nomināt, intelligendū ex eo arcanū illud diuinę sapientiæ, quæ à patre est: ut Psalmo, Eructauit cor meū uerbum bonū, innuens filiū Iesum Christū altę illius sapientiæ mysterio genitū. ita Eucherius.

VITA.

ITa uerò in consilij significatum accipi cor plerunq; solet, ut humanæ etiā uitæ rationem præ se ferat, quod ex pernicioso auspicio Cæsaris exploratum. Ille enim quo primum die in sella aurea sedit, & cum purpurea ueste processit, ualde consternatus est cum Spurina aruspice suo, corde in extis bouis opimi non inuento: aiebat enim ille, uereri se, ne consilium & uita Cæsari deficeret, quorum utrunq; à corde proficiscitur. Nam philosophorum omnium consensu, nullum animal sanguine præditum, sine corde & iecinore inuenitur: qua de re quæstio magna inter eos fuit qui diuinationis præcognitionē eiusmodi profitebantur, potuerit ne hostia sine corde uiuere, an ad tempus amiserit. quanq̃ Cæsar id elusisse fertur, audacioriq; animo respondisse lætiora quædam, neq; pro ostento ducendū, si pecudi cor defuisset: quod quidem nō semel, sed bis ei sacrificanti, quod meminit Plinius, accidit, ut cor in extis non inueniretur. Neq; Cæsari tantùm

C non inuentum in hostijs, peractū uitæ tempus ostendit, sed & Heluio Pertinaci eo die, quo occisus est, sacrificanti, negatur in hostia cor repertum, & cùm id uellet procurare, caput extorum nō deprehendit. Et theologi nostri secuti Prophetarū dictata, consilium in corde residere dicunt, in eoq; agendorum omniū radicem statuūt, docente Domino, in corde esse quod coinquinat hominem: & ubi mundo corde sacræ literæ habent, synceras intelligunt cogitationes. Quaq; ratione consilij symbolum est, eadem pro illa intellectus parte, à qua regimur, figuratur: ut illud: Quare cogitationes ascendunt in corda uestra? ascendunt, dominantur, primum ita locum asciscunt sibi, ut uestra omnia consilia conculcent. Ita uerò facit cor ad animam, quæ uitæ nostræ materia est, ut prisci uates illi animæ receptaculum esse cor significaturi, id hieroglyphicè animæ uentrem appellarint: atq; ita intelligendum esse illud apud Hieremiam: Ventrem meum, uentrem meum doleo. Hesychius ait: Nam quem uentrem? Ipse subinfert: Et sensus cordis mei conturbati sunt: ideoq; intestina huiusmodi aqua lota offerre admonemur in holocaustum, hoc est, abditas latentesq; cogitationes eluere, & diligenter abstergere.

NILI DILVVIVM. D

SAcerdotes Ægyptij cœlum & terrã diluuio liquescentes, exundationẽ quippe Nili, quæ tam à terra quàm à cœlo esset, uti alibi disputatum, ostendere cùm uellent, cordis simulacrum proponebant, cui lingua esset applicita: ex corde quidem Nilum ipsum intelligentes, qui sua potens ui affluentissimã humoris copiam è terræ uisceribus educeret, uti motus omnis à corde principium habet. Sanè illi, cordi totius corporis principatum, præfecturam, arbitriumq; tribuunt, ac perinde Nilum Ægypti dominũ agnoscunt, neq; quicquã aliud eam esse, quàm Niliacæ alluuionis uliginem profitentur. Per linguam uerò confluentes undecũq; imbrium eluuies, quas eo quo plurimum inturgescit tempore in Æthiopia maximas fieri compertissimũ habebant, quibus in Nilum collabentibus cataclysmo facto Ægyptum uniuersam sub aquis mersari, ueluti lingua humore undecũq; ad ipsam confluente, semper E in udo est, & aliquo semper corriuio irrigatur alluiturq;. Quoniam uerò illis fertilissima rerum omnium ubertas à Nilo est, rerum itidem causas omnium originemq; in humorem referebant, omniumq; parentẽ, omni reiecta controuersia, celebrabant. Quorũ opinionẽ Thales Milesius secutus, ex aqua omnia sensit esse, & in aquam uicissim reditura: principium quippe animantiũ omnium esse genituram, eandemq; humidam: ex quo simile esse ueri iudicabat, ex humore oriri omnia: quæ ratio fuit ut maritum Græci potionis nomine nuncuparent, πόσις enim utrunq; horũ significat. Præterea stirpes omnes humido aluntur, humido ad fruges euadunt, humoris autẽ penuria interim exarescũt. Solis ad hæc ignis, siderumq; omnium, aquarũ exhalationibus alitur: quinimò & mundus ipse, ut præstantissimi philosophorum asseuerant: quod quidem apud Ægyptios tam persuasibiliter receptum erat, ut Solem & Lunam nõ curru, sed nauigio uti dicerent, ad nutrimentum scilicet & generationem eorum hoc referentes.

AEGYPTVS.

PRæcipuam autem Ægypti effigiem ex imagine cordis in ardenti ara thuribulóue consi dentis, ostendere consuerunt: calida eñ ac humida est Ægyptus, in Australibus præsertim locis, quemadmodum & cor: idemq; in sinistram hominis partem toto declinat turbine. Alibi uerò Antarcticas regiones, sinistras ab eis appellari docuimus: in illis autem oriri Nilũ, in quo summa eorũ religio, & à quo paulò antè omnia proficisci, ex eorundem institutis dicebamus. Quod uerò pertinet ad thuribulum, Hippon philosophus, ut ex Cratete didicimus, fabula cui titulus πανόπται, cœlum ueluti præfurnium esse dixit, homines uerò carbones. Sed hæc melius ex Homero declarabuntur: ait is, nullius disciplinæ quantumlibet remotæ nescius, Iouem cum reliquis dijs, Solem quippe stellasq; omnes ad Æthiopũ epulas inuitatos accedere, quasi uelit id, quod paulò antè dicebamus, innuere, hauriri ex udo nutrimenta sideribus. Accumbunt uerò apud Æthiopas, quia circa Oceani oram non nisi Æthiopes habitant, quos uicinia Solis, uel diuturna parallelorum mora usq; ad

nigri

A nigri coloris speciem exurit. Oceanũ autem quémnã alium hîc intelligamus, nisi Nilum, cui antiquissimũ id cognomentũ fuit, propterea quòd Nilum illi, uti dictũ, totius humoris fontem arbitrarentur, Ægyptumq; ipsam suapte ui tantã aquarũ redundantiam euomere? Erit itaq; cor Ægypti instar, hoc uti sanguinis, ita hæc primariũ totius humoris receptaculum: thuribulũ uerò conuiuas ipsos, utpote sacrificulos, indicabit, hostiarũ super ignem positarũ nidore exhilaratos.

ARDENS ORATIO.

SEd cur non potius dicamus, cor ita in thuribulo positũ significare orationes, precésue, quæ puro ex corde proferuntur ad Deũ? idq; esse thus illud mundum, quod sibi Deus offerri mandat in diuinis literis, ex quo scilicet odorem capiat suauitatis. In Euangelio Matthęi ubi Dominus perperàm agere Pharisæos inquit, qui nõ obligare iuramentũ, quod per altare fieret, arbitrabant̃, sed quod per donum altari illatum: Adamantius cor hominis inter alia significata idem & altare intelligit: per uotum uerò, recti alicuius operis deliberationem, quod faciundum simulac insederit animo, oblatũ, uti uotum, interpretatur. Nam & La
B tini uota alia concepta, alia nuncupata uocãt. Priora illa sunt de quibus hîc intelligit Adamantius. Quoniã uerò multi palàm dona hæc eleemosynarũ, precum, ieiuniorũ, offerunt corde, tamẽ sunt alieni à Deo, hi Pharisęi sunt cæcorũ duces, qui quæ exterius perpendunt, quę uerò interius sunt minimè cõtuentur: ita per dona iurandum censent, nõ per altare, à quo donis ipsis accidit sanctitas. Monet igitur Dominus ut consideremus, cuiusmodi nam ex corde eleemosynę, uel psalmi, uel preces, uel ieiunia offerant̃: atq; ita qui testem altare, hoc est, cor & cõscientiam appellat, per altare iurat, ac perinde omnia quę continent̃ in eo, cõplectitur.

COELVM.

PLutarchus hanc cordis effigiem subiecto in foco succensam, cœlum indicare contendit, animũq; illum, qui propter æternitatẽ nulli unquã senectuti obnoxius est. Et Apuleianus Trismegistus ab Hippone non admodũ diuersus, Ægyptũ cœli agnoscit imaginẽ, ijsq; omnibus ęquiparari, quę in cœlo gubernant̃, exercenturq;: & si dicendũ sit uerius, terrã eam totius mundi templũ esse. Quin etiã inuenias apud nõnullos, uniuersum terrarũ orbẽ in diuinis literis nonnunq̃
C Ægypti nomine nũcupatũ: ut eo Psalmi loco, Veniẽt legati ex Ægypto: propterea quòd uniuersam terrã eodẽ, quo Ægyptus, modo coagmentatã imaginent̃.

CLIBANVS.

CONSCIENTIA IGNE EXAMINATA.

FAcit uerò ad hanc cordis significationem Clibanus in diuinis literis passim propositus, cui cor hominis aptissima cõfertur similitudine, de quo tam frequẽs in Mosaicis libris, & Prophetarũ aliorũ oraculis mentio reperit̃, siue per similitudinẽ, siue sit pro instrumento sacrorũ positus. Clibanus enim pręfurniũ est apud Latinos: per eius figurã interpretes, cor hominis, uti dictũ superius, intelligunt. Nam quædam Deus apud maiores nostros, ueteres inquã Prophetas, apponi sibi uult Clibano cocta, hoc est, tacita mentis agitatione examinata, cùm scilicet nos erroris pœnitet, & cõscientia nostra ardore quodam occulto intra se succendit̃, uitiũq; ipsa suũ paulatim exurere cõtendit.

SACRORVM ARCANA.

ADamantius putat ex Clibani forma, quæcũq; in diuinis literis profundiora uel inenarrabilia sunt, significari, quippe quæ recondita delitescunt in

ſenſu mentis, neq; facile ad imperitũ uulgus proferri poſſunt: ſunt enim multa D
huiuſmodi, ſicuti de Camelo, & Sue, altero quidem ruminante, ſed qui pedem
integrum habeat: altero uerò bifidam prę ſe ferente ungulam, ſed qui minimè ru
minet. Ita etiam de Adamo per Euam aſtu ſerpentis deceptã, in præuaricationẽ
adducto, quarum hiſtoriarũ myſticum ſignificatũ locis ſuis expoſuimus ex Phi
lone. Apud Ezechielem, ut ad Adamantium reuertamur, quæ de Cherubino
uel de Deo media ſui parte ſuccenſo, uel de admirabili illa uiſione, ſunt literis de-
mandata, niſi coquantur in Clibano, neq; quidem mandi, neq; deuorari, ita ut
ſunt cruda, poterunt: hoc eſt, ut cruditatem hanc interpretemur, niſi qui latet in-
terius ſenſus diuini calore ignis molliat̃, excoctusq; ita cibus fiat ut mandi poſ-
ſit, & ad nutrimentum aſſumi, aliquid ſemper occurſabit, aſperitate ſua diffici-
le, quod ab eorum guſtu mortales auertat. Oſeæ dictum eſt: Corda eorum ſicut
Clibanus incaluerunt: quod longè ſeciore à ſuperioribus ſenſu tunc fieri intelli-
gendum eſt, cùm uitiorum ardor cor ipſum interius exurit, quippe cùm morta-
les flagranti cupidine incenſi, ſuam ipſimet perniciẽ affectantur: in medio enim
hæc poſita ſunt, utrum res ad ſacrificiũ coquere, an exurere potius inutiliter ue- E
limus. Atq; ita Clibanus uaria interioris affectus habet ſignificata, proq; ſenſu
myſtico figurat̃. Minimè uerò prætereundũ uidetur quod Hieroſolymitanus
Heſychius hieroglyphicè ſuper Clibano philoſophatur eo Leuitici loco: Cùm
autem obtuleris ſacrificiũ coctum in Clibano de ſimila. Nam per Clibanũ Ma-
riæ uirginis uterum ſignificari tradit: Clibano enim ignis ſuperponitur, qui ſup
ponitur in craticulæ miniſterio. Veluti enim Clibanus & ignem & panem co-
quendum deſuper accipit, ita Dei genitrix ſpiritum ſanctum, & Dei uerbum in
utero ſuo conficiendum maturandumq; ſuſcepit: & quæ multa in hanc ſenten-
tiam proſequit̃. Eſt uerò Clibanus, tum furnus, tum ſartago, aut teſta quædam
grandior, operculo uel ferreo, uel ex ære pręmunita, ſupra quod ardentes prunę
ingeruntur, ut quod intrà poſitum eſt, coquatur, cõdiatúrue. alicubi totum hoc
opere figulino conficitur. Ad huius autem ſimilitudinem formata eſt pectoris
concauitas, per quam ſpiritus ultro citroq; cõmeat. Columella ſcrobem Cliba-
no ſimilem fieri monet, ut imus quàm ſummus ſit patentior, quò radices latius
euagari poſſint. Ex hac itaq; forma nõnulli Prophetarũ ſcripta Clibano ſimilia
dicunt, quæ plus habeant in receſſu, quàm ore ſummo polliceantur. I

DE SARTAGINE.

EST & Sartago ab hieroglyphicis huiuſmodi non abſimilis: nam eo-dem penè ſignificato, ſacrificium Deo facturi, quædam in ſartagine frigere iubemur.

RESIPISCENTIA.

EA tamen differentia, quòd in Clibano tacitæ conſcientiæ ſtimulus adurit, in ſartagine culpam agnoſcimus, eamq; noſmetipſos incuſando ream facimus, quaſq; mereri nobis uidemur pœnas ultro depoſcimus, & modò hunc modò il lum errorem ſolicita repetitione uerſantes animo, quæ ſatisfaciendi ratio no-bis reliqua ſit, agitamus. Aliȷ̃ rem eò trahunt, ut prophetarum oracula toto men tis ardore uerſanda ſubmoneãt: inde enim fieri, ut repetita ſæpius, & inter ſe con globata, facilè intelligi & explicari poſſint, ut hinc eam ſaltem quę ad mores per-tinet doctrinam aſſequamur. Alio uerò modò ſartago apud Heſychium accipi-tur pro cruce Chriſti: ſiquidem cibus, qui prius ineptus erat ad mandendum, ſi-

multaq;

A mulatq; ſartagini fuerit incoctus, mandi poteſt: ita corpus Chriſti antequã pateretur ſi foret eſui exponendum, ut ipſe de ſe ſæpe futurũ aiebat, abominabantur humanæ aures, reſpondebantq; omnes, durus eſt hic ſermo: quomodo poteſt hic corpus ſuum apponere ut manducetur? poſt crucem uerò patefactũ eſt, id diuino munere diſpenſationeq; fieri poſſe: nam totum illud myſteriũ in Chriſti paſsi cõmemorationem inſtitutum eſt.

DE CRATICVLA.

Raticula tota prorſus Hebræorũ eſſe uidetur, ſedenim Cyrillus hieroglyphicum in ea agnoſcit Ægyptiacum.

IRA.

AIt enim eam ſubiecto igni,& corde ſuperimpoſito, furoris & indignationis apud ſacerdotes illos indicium fuiſſe, ut ex eo ſcilicet cordis bile ſuccenſi excandeſcentiam oſtenderent.

POENITENTIA.

B NOſtri hoc ſanctius intellexere, qui Craticulam pœnitentiæ ſignum poſuere (liceat uerò mihi Theologorum dictata ſectanti, eorum interdum uocabula uſurpare) non tamen hinc tacitam mentis exulcerationem intelligentes, ſed amaritudinem conſcientiæ minimè ſimulatam, manifeſtiſsimis uerò conſpicuã argumentis: quippe ubi luctu, lachrymis & lamentatione conficimur ob ea, quæ nequiter, improbè atq; iniquè patrauerimus, unde mox fletus ex intimo cordis fonte prorumpens carnem maceret, ieiunia debilitẽt, abſtinentia cõminuat, atq; arefaciat. Hæc enim eſt illa in propatulo poſita ſui conflictatio, quæ ſuccenſos diuini amoris igne carbones omnibus oſtendit, exemplumq; alijs præbet, qua ſe quis ratione poſsit abnegare. Hinc nonnulli quos ardens inuitat ad æthera uirtus, non flagrantem modò animum præ ſe ferunt, uerùm & corpus ipſum tormentis obiectare non dubitant. Talis olim pientiſsimus Laurentius fuit, qui dum edaci corpus igne torreretur, longè magis animo in ipſius Chriſti amorem accendebatur, ſacrificiumq; Deo ſanctum & immaculatũ, interius cor, exterius corpus, in uera craticula uſtulatus offerebat. Neq; tamen ſum neſcius Adamantium hæc, quæ de craticula dicta ſunt, ad diuinæ lectionis inquiſitionem adduce
C re, cùm ea ſcilicet ardenti ſtudio conſectamur, quæ nullo obtecta uelamine unicuiq; ſunt intellectui peruia, cuiuſmodi ſcilicet eſt ſenſus, quem hiſtoricũ Theologi nominarũt. Qua uerò ratione craticula Chriſti mortem & reſurrectionem ſignificare poſsit, apud Heſychiũ uidendum, Leuit. II. eo loco: Si autem in craticula fuerit ſacrificium.

CONDITORIVM.

EX eo autem quòd cor in abſceſſu pectoris latitat, & intra præcordia ſe reducit, diuinæ literæ cor plerunq; non tam pro ijs quæ in abdito profundoq; mentis receſſu conduntur, quàm pro quarumcunq; rerũ receptaculo, ubi hæ in diuturnum tempus aſſeruandæ reponuntur in occulto, per cordis effigiem exprimere conſuerunt. Vnde in ſepulchri etiam ſignificatum cor accipiunt. Chriſtus enim Euangelio manifeſtè ſepulchrũ cor terræ nuncupauit: Sic erit, inquiẽs, filius hominis in corde terræ tribus diebus & tribus noctibus.

CONCORDIA.

NEq; uerò me pigeat iuniorum etiam inuentum antiquis his ſubtexere, qui cõmenti ſunt in concordiæ ſignificatum duo corda uinculo colligata figu-

rare, quòd à corde uocabulum, non à citharæ chordis deductum exiſtimarunt. **D**

DE SPINA DORSI.

Oſſa, quin etiam & neruos aliquot, Ægyptij inter hieroglyphica retulere: cuiuſmodi os illud eſt, quod à ſumma ceruice multis diſtinctum internodijs per uniuerſum dorſum excurrit.

TITILLATIO.

PEr eius enim picturam, nequitiam petulciorem, concitatamq; titillationem ſignificabant: ſiquidem humanam genituram à cerebro delabi, perq; id oſsis defluere, non Ægyptiorum modò, ſed multorũ etiam aliorum opinio fuit, Alcmæonis uerò præcipua, quam unà cum Hippocrate poëtarum aliquot autoritas confirmauit. Sentire hoc ipſum Plato uidetur, dum ſeminij uim uertebralis oſsis defluuium eſſe tradit. Hinc Maro:

Exoriare aliquis noſtris ex oſsibus ultor.

quod ad Anaxagoræ ὁμοιομερείαν nonnulli referunt, cuius opinionem Lucretius acriter inceſsit, quòd putarat is, **E**

Oſſa uidelicet ex pauxillis atq; minutis
Oſsibus, & ſic de pauxillis atq; minutis
Viſceribus uiſcus gigni, ſanguenq; creari,
Sanguinis inter ſe multis coëuntibus guttis.

Democritus eam ex totis prodire corporibus, præcipuisq; eorũ partibus, ueluti carnoſis, fibris, & oſsibus, arbitratus eſt. Cæterùm philoſophorũ & medicorũ pluriũ diligentia ſecus rem inuenit, qui geniturã minimè eſſe oſsis ullius medullam, ſed ſanguinem potius aſſerũt: quibus Pythagoras etiam adſtipulatur, dum eam probatiſsimi ſanguinis ſpumam eſſe contendit, ac alimenti nutrimentum. Huiuſmodi porrò ſanguis ab hepate ad renes immittitur, per meatus inde ad id aptos flexuoſo quodam tramite ad teſtes dilabitur, quod in diſſectionibus apertiſsimè compertum eſt. Vnde Anchiſes apud Maronem paterna impulſus charitate clamat: *Proice tela manu ſanguis meus.*

Quod ad imitationẽ Pindari dixiſſe uidetũ, qui Nemeis ita, πλαυγὸν ἀφαρεῖ φέγγος αἰακιδᾶν αὐτόθεν ζῶν, πὸν γὰρ αἷμα. Quidam philoſophorum rerum uenerearũ libidines in iecinore contineri arbitrati ſunt, quod à Lactantio quoq; memoratur lib. De artificio. Et Mathematici iecur à Venere regi autumant, in eoq; amoris ſedem poëtæ omnes agnoſcunt, dum Cupidinem iecur ſagittis appetere ulcerareq; conqueruntur. atq; ita VII. Prouerb. Salomon: Donec transfigat ſagitta iecur eius. **F** Verùm aliud eſt concupiſcere, aliud cõmoueri ad procacitatem: alterum enim mentis, alterum corporeæ munus eſt uiuacitatis. Quæ uerò ad iecur pertinent, in Vulture ſatis examinata ſunt. Sed enim cùm renes oſsi, quod ſuprà poſuimus, adhæreſcant, non imperitè figmentum hoc ſuum Ægyptij cõmenti ſunt: nam & Aſtronomi renes & genituram in Veneris poteſtate conſtituũt. Renes ait Varro ita dictos, quaſi riui ab his obſcœni humoris oriantur. Quòd uerò & lumbi eidem oſsi adiacent, Ægyptij per lumbos Venerẽ innuebant: hinc apud Comicos & epigrammatarios poëtas ubi quid laſciuius enunciandum fuerit, frequens adeò de lumbis mentio, dum fluctuantes eos alij, alij exporrectos, alij aliter dicunt. Tangit & Perſius hoc, ubi laſciuorum poëmatum recitationem inceſsit, dicens: Cùm carmina lumbum intrant. & inferius: Summa delumbe ſaliua. Habemus & in ſacris cõcentibus, uſq; ad noctem renes increpuiſſe, & impletos il-

tos il-

A tos illusionibus lumbos. Et Gen. XXXV. Reges de lumbis tuis egredient. Præterea ubi Paulus de Leui ad Hebręos scribit: Adhuc enim, ait, in lumbis patris erat, quādo obuius ei factus est Melchisedech. Neq; tamē inficias ierim, aliquot diuinarū literarū locis lumbos poni pro uirtute, ut XII. cap. Regum tertij, qui tamē apud Hebræos primus inscribitur, ubi Roboam seniorū spreto consilio salutari, adolescentiorū, in quorū adulatione fuerat educatus, animos prętulit, qui ferociores erant: suaserunt enim illi ut rex iuuenis & imperitus rerū, fortē se atq; terribilem populo ostentaret, & ita loqueret ad eos: Minimus digitus meus cōpactior est lumbis patris mei. quo responso amaritudinis pleno factū est, ut statim à tribubus decē desertus fuerit, regno quod pater auxerat, ad duas tantū tribus imminuto. Quamuis uerò diuinæ literæ lumbis plurimū tribuāt, ubi de genitura mentio sit facienda, nō illę tamen ossa ipsa ex Ægyptiaca disciplina reijciunt. Nam ubi Laban accipit hospitio Iacoben sororis suę filiū agnitū, significare uolens etiā ex patris consanguinitate eum sibi coniunctū esse, Os, ait, meū es, & caro mea: quasi ad id respiceret, quod ueteres pleriq; philosophi tradidere, ossa
B ex uirili semine in embryone gigni, ex materna uerò genitura uirili circunfusa, carnē ipsam fieri. Sed quòd alicubi lumbos in uulgatis habetur editionibus, Symmachus uertit latera: sed eodem utrunq; significato, concupiscibilis animæ pars, signatur: iuxta enim latera renes sunt. In lumbis sanè maxima, aiunt interpretes, esse solet incitatio ad concupiscentiam, aduersus quam, renes nostros & cor nostrū aduri, in sacris adorationibus suppliciter imploramus, quippe ut & naturali appetitui, & uoluntati simul obsistere ualeamus. Hac de causa dicebat Apostolus: State præcincti lumbos uestros, uero tamē cingulo, hoc est, uoluptate ea, quæ uera sit, quę scilicet à castitate & cōtinentia oritur: quod dubio procul est à Domino desumptum, ubi præcinctis nos iubet esse lumbis. Nam & apud Romanos cinctus armatū strenuūq; significat, ut discinctus cōtrà imbellē & effœminatū. Iam & hostiæ renes ignibus traditi, dubio procul significāt genitaliū partiū ardores extinctos esse: quiq; omne quod pingue est de renibus & omnibus interioribus obtulerit, tunc uerè purgatus omni libidinis uitio, pro delicto hostiam iugulauerit. Sed quoniam hæc in diuinis literis & sæpe & multipliciter habentur, nō importunum fuerit, quod ad hanc sententiā facit, locū ex Leuitico
C repetere, ubi de pacificorū sacrificijs agit: ubi sanè legislator iubet duos renes cū adipe quo teguntur ilia & reticulū, siue ut alij edūt, fibras iecinoris cum renunculis, adoleri super altare in holocaustum: ex his, ut ait Hierosolymitanus Hesychius, legislator uult nuptiarū desiderium offerri Deo, ut prolis causa, non fornicationis, proueniat, & honorabile sit cōiugium, & torus immaculatus. Iungit uerò iecur renibus, quia delectatio sine cōcupiscentia in eo sedem habere fertur: hepate uerò in renes uim operationis suæ ministrante, quod per desideriū, quā Græci ἐπιθυμίαν uocant, motū fuerat, ad desideriū effectus concitatur, quæ duo simul adolenda sunt, ut scilicet neq; praua nobis proponamus, & si quo modo suggerant, abolere festinemus: & ut uerbis utar Hesychij, quia in hepate cōcupiscentiæ requiescere putantur, propterea pinnā, hoc enim ex LXX. desumit, hoc est, summitatem cum renibus auferri præcipit, & offerri ad altare, ut ab omni mala delectatione mundemur, scientes quòd primitiua cogitationū nostrarum Deo necesse habemus offerre. Demum ut à gentibus quoq; arma nobis mutuemur, poëta uenustus in hanc sententiam ait:

Principijs obsta, sero medicina paratur, Cùm mala per longas inualuere moras.

TEMPERANTIA. D

NImirum in sacris nostrorum literis id erat temperantiæ signum, quòd in salutari uictima lumbos eximi mos erat, tanquã impuros, ait Philo, propter concitandę libidinis titillatũ, semine per eos irriguo. Diuino autẽ præcepto lumbos præcingi iubemur, cùm sacra illa solennia ferimus, quæ tunc temporis instituta sunt, cùm exeuntes ex Ægypti captiuitate, hoc est, ex uoluptatũ & deliciarũ illecebris, agnum, hoc est, puritatẽ edere admonemur, & in castimoniæ cõuictu discumbere. Apud Nilum autem huiusmodi lex de temperantia lata est, qui, ut Ambrosius, Geon est, unus ex quatuor Paradisi fluuijs, qui uirtutẽ hanc significare dicitur, de quo satis in Accipitris cõmentario disseruimus. Quod uerò de uasculorũ perplexitate dicebamus, admittit id etiã Aristoteles, qui testes libramenta quædã esse dicit, quorũ beneficio semen ad penem cõmodè labatur: neq; id semel asseruit, dum eorũ aduersatur opinioni, qui testes solos genituræ receptaculum putant. Innititur uerò is exemplo tauri, qui iam exectus uaccã impleuerit. Quendã etiã ait Albertus Magnus euiratũ, prolificã in coitu operã nauasse: licet Galenus ab Aristotele diuersus eat, testesq; omnino seminis receptacula E esse contendat. Quin etiã Auerroës in hoc à suo dissentit Aristotele. Quibus responsum fieri posset, si testes in hunc usum à natura tributi essent, animalibus utiq; omnibus id officij subministrarẽt, neq; ulla esset absq; illis propagatio: secus uerò plerunq; repertũ, ut quæ recitauimus exempla testant̃. Cadunt igitur causa, qui solis, quos oggerunt, testibus innitunt̃. Ab hac spina cauda exit: ea curta, in diuinis literis ostentat eos, quibus nulla de futuris cura, qui diem nouissimũ, futurumq; Dei iudiciũ aspernantur, qui subinde dicunt edamus & bibamus, pereat qui crastina curat: cras enim fortè moriemur, quia mors aurem uellens, uiuite ait, uenio. Est enim cauda pars corporis extrema.

DE PVDENDIS.

PVdendorum significata his adiungere necessariũ est. Nam uetustas illa ut minus uitiosa fuit, ita simplicius apertiusq; de unaquaq; re philosophata est: neq; erat tunc temporis in humano corpore quicquã, quod uel uisu, uel nuncupatione sua, turpe iudicaretur. Prauis uerò moribus succrescentibus, multa decernenda fuere tam factu esse quàm dictu turpia, ut qui rebus suis modũ præscribere nescirẽt, ipsius saltem turpitudinis infamia absterrerentur. De antiquissima igitur disciplina dicturus, quæ ad significationem figuræ illius, quæ tam uisu quàm dictu obscœna iudicatur, pertineãt, ueniam mihi dari postulo, ac in eam hæc accipi partẽ cupio, propter quã & prius excogitata à ueteribus illis fuerunt, & à me nunc in communem usum propalata, eo quidem consilio, ut hæc illis scriberentur, qui sanctius instituti, rerum uiscera & intimas medullas, non uerborum superficiem, examinarent. F

MAGNANIMITAS.

ESto igit̃ prima pudendi uirilis significatio, quæ tot columnis incisa, tot obeliscis notata, tot alijs ueterũ monumẽtis insculpta, magnũ & erectũ uiri fortis animũ ostẽtarint. Extant adhuc columnarũ frusta aliquot in Sesostreos memoriã erectarũ, quæ literis Ægyptiacis incisæ sunt, in quib. utriusq; sexus naturæ insculptę conspiciunt̃. Sesostrẽ em̃ hunc Theopompus lib. III. appellat, quẽ Sesonchosin aliqui nominarunt, qui scilicet Ægypto regnauit uniuersæ, imperiũq; in Europã protulit, de quo apud Herodotũ multa. Vbi igit̃ in columnis

aut

A aut obeliſcis ab eo poſitis uirilia pudenda conſpexeris, bellicoſos, ſtrenuos, & magnanimos uiros armis ab eo ſuperatos intelligas. Nam & cōiectores, mulierem quæ uirum & liberos habeat, ſi cōmutatam ſe in marem ſomniauerit, uiduam breui futurā cōijciunt, atq; ita uiri muneribus functurā. quæ uerò liberos non habeat, mares parituram. quæ uirgo ſit, futurum ut primo quoq; tempore matrimonio elocet. Ita ſemper ea humani corporis pars aliquid ſemper indicat, quod ad negotia uirilia pertineat.

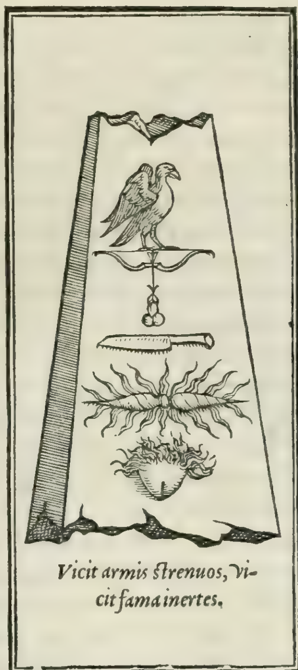

Vicit armis ſtrenuos, uicit fama inertes.

FORMIDOLOSVS ET IMBELLIS.

VBi uerò in monumentis ijſdem muliebria uideris inciſa, argumentum eſt, imbelles, molles, & inertes homines ab eo ſubiugatos, cuius nomē uel nota ſuperpoſita fuerit. Ad quod dubio procul reB ſpexit Homerus, cùm Therſitem Græcorum puſillanimitatem increpantem his uerbis inducit, κακ' ἐλέγχε' ἀχαιΐδες, οὐκέτ' ἀχαιοί. Id quod ad Numanum ſeſe & ſua glorioſe iactantem non inuenuſtè tranſtulit Maro, dum eum, ô Phrygię (neq; enim Phryges) in obſeſſa Troianorū caſtra dicentē inducit. Alibi uirorum negotia ita præſcribit, ut hi bella pacemq; gererent deberēt. Et Horatius uirilē Cleopatræ animū obſtupeſcit, quæ generoſius perire quærens, enſem haudquaquam muliebriter minus expauerit. Apud eundem Tyrtæus poëta nō mulieres, ſed mares potius animos in martia bella uerſibus exacuit. Ouidius quoq; in Eunuchū, cùm militē uirū eſſe debere aſſereret, Iſta mares tractāt, dixit, tu ſpes depone uiriles. Ad hæc Onirocritæ dicūt, ſi princeps quiſpiā in fœminā ſe degeneraſſe per nocturnā ſit imaginē arbitratus, futurum ut loco deijciatur, propterea quòd mulieres plurimū imperijs uirorū ſubijciuntur.

INNOCENTIA. CRIMEN.

NOn eſt hoc loco prætereundus ſacrificij ueteris mos, ubi maſculi uocabuC lum inſontem, & nulla criminis macula notatū intelligi debere autumant Theologi, per fœminam uerò crimen. Cyrillus enim Leuitico, homilia prima, ſiue ea ſit Origenis, ubi agitur de uitulo maſculo ſine macula offerendo, maſculum ait intelligi, qui peccatū ignorat, propterea quòd fœmina ſit peccati ſymbolum: labilis enim, mollis, & ad delinquendū procliuis admodum eſt mulier. Maſculum igitur ſit munus quod Deo offers, hoc eſt, muliebre nil habeat, concupiſcentia uacet, fragilitatem aufugiat, nihil molle, nihil diſſolutū meditetur. Et maſculi deniq; nuncupatio in diuinis literis uirum indicat uirtutibus perfectū, qui pręſenti fortiq; animo ſemper eſt, cùm mulier contrà tantę ſit infirmitatis, ut Solomon Sapientia dixerit, Melior eſt iniquitas uiri, q̃ mulier benefaciens. Et mares tantū ſtirpis Aroneæ iubet Dominus ueſci ſacrificato, quia ſcilicet nō omnium eſt de Deo diſputare, ſed eorū tantùm qui nil fœmineū, nil fluxū in cogitatioꝛibus habeāt. Demū, ne de Deo diſputare præſumamus, quandiu per quaſdam declinationes diffluentes, uel domeſticas curas, uel inania negotia, à maſculorum dignitate uigoreq; exciderimus. Similiter in uictima peccati, maſculus tantùm de genere ſacerdotali ueſcetur carnibus eius: ad pœnitentiam enim forti

opus est sensu, ait Hesychius, & intentione uirili. Cui Psalmographus ita succinit: Viriliter age, uigoréq; audacter amplectere, & in quancunq; prouinciã te delegauerit Dominus, eam & alacriter suscipe, & nõ ignauiter administra. Porrò uir qui testiculos auulsos habeat in diuinis literis, hieroglyphicũ est hominis qui uitam prius piè sanctéq; institutã habuerit, iuuentutémq; omnẽ bonis operibus exercuerit, ingrauescente uerò ætate ad nequitias & inquinamenta declinarit. Nam cùm testes, uti superius ostensum est, uirtutis indicia sint, euiratio mollitiẽ dubio procul effœminationémq; significat, ipso se uocabulo prodente. Vel, ut Hesychij sententia est, secuisse ille abstulisséq; sibi testiculos uidet, cuius impius animus sceleratáq; mens timorẽ Domini ueramq; abiecerit pietatem, perinde ac si crudelis manus semetipsum absciderit, hoc est, sese à Dei coniunctione, quæ sita est in uirtutibus, abstulerit, & bonę frugis prole fœtificationéq; priuauerit, ipso quippe abiecto signo, per quod uera uirilitas in homine cognosci posśit. D

ERGA PARENTES ingrati.

ANtiquorum autem religione institutũ fuit Gallos, euiratos quippe sacerdotes, Deûm Matri ministrare, perpetuæ eius seruituti addictos, quòd qui patris, matrísue nomen uiolauerint, eo supplicio damnandi uiderentur, ne possent ipsi unquam fieri parentes: in qua sententia fuisse Lucretium, hæc eius carmina declarant: E

Gallos attribuunt, quia numen qui violarint
Matris, & ingrati genitoribus inuenti sunt,
Significare volunt indignos esse putandos,
Viuam progeniem qui in oras luminis edant.

COELI FOECVNDITAS.

QVæ uerò de Cœli pudendis à Saturno falce abscisis & in mare deiectis ueteres fabulati sunt, sententiã prę se ferunt à diuinis literis nõ admodum alienã, Deũ quippe omniũ rerũ species cõformasse, moxq; pręcepisse, ut cõiugio quęq; suo cresceret, replerentq; terras: id quod & pleriq; philosophi dixere, rerũ semina cœlitus delapsa tempore quęq; suo coaluisse, inde ad eas propagandas naturã usum Veneris indicasse. Iam & Osirim Ægyptij suum, de quo sępe alibi, humana effigie pudendis obscœnius excitatis faciebant, inde generis nostri causam (Sol enim Osiris) & per quẽ capite gestabat calathũ, educationis beneficium significaturi. F

MERCVRIVS, VEL EFficax sermo.

SErmonis efficaciã persuadendíq; uim ostentare ueteres si uoluissent, Mercurij simulacrum grandiori iam ætate, barbatum, & effœto propémodum corpore, natura tamen obscœnius excitata, eaq; tantùm parte ualidisśimũ faciebant, cuiusmodi signum Cyllenis fuisse Pausanias tradit: atq; ego sigillum ea specie æneum apud Fabium Caluum Rauennatem Romæ uidi: cui quidem signo, præter hæc uestis erat suffarcinata, in cuius sinum poma, fœturæ scilicet indicium, condebantur, nempe quòd sermo cuius omnino symbolum est Mercurius, in grandiori, prouectioríq; ætate uim quandam propémodum generandi, transigendíq; aliquid habeat, ut quod in consul-

A conſultatione propoſitum eſt, deliberet, perſuadeat, ac omnino conficiat. Artemidorus Onirocrita ſcribit, ſe quoq; Cyllenis uidiſſe Mercurij ſimulacrũ, cuius ſpecies non alia erat, quàm pudendi uirilis effigies: eaq; de cauſa coniectores ſuper ſermone diſſerunt, quæ quis per eius partis imaginem ſomniauerit.

INVETERATA NEQVITIA.

ADdi ſolita eſt Hermæis huiuſmodi ueſtis longo ſyrmate tracta, quorũ quidem ſimilitudinem Theophraſtus Ereſius in homines nequã & intemperantes detorquebat, propterea quòd ſyrma, uentrẽ, pudenda, & barbã tantùm haberent: ita illi ueſtem traherent fœminarum more, uentri dediti eſſent, atq; libidini, nequitiam in ætatem etiam grandiorem producerent, cùm uitia quædã, ut Satyricus monet, cum prima ſint barba reſecanda.

SERMO INANIS.

INanem uerò ſermonem oſtendere uolentes, Mercurium eundem iuniori ſpecie ac prorſus impubi cùm effinxiſſent, attracta illi pudenda uel deſidentia faciebant: in his enim qui nondũ ex ephebis exceſsiſſent, infœcundam & imperfe
B ctam eſſe orationem animaduerterant, utpote quòd ætas illa ad prudentiã nondum eſſet idonea. Huiuſmodi uerò ſignum uidi Neapoli in magnificentiſsimis Mactaleonum ædibus.

PROVENTVS.

IAm & Priapi ſimulacra in hortis ſtatui ab antiquis ſolita, ne multum in his immoremur, prouentus qui depoſceretur ſignificatũ habebant. Ea uerò de cauſa fieri conſueſſe ait Varro, quòd horti omnes in tutela ſunt Veneris, quę totius eſt generationis Dea.

CONTINENTIA.

FRænum libidinibus atq; nequitię impoſitũ & imponendum eſſe, admonere cùm uellent Ægyptij ſacerdotes, genitale uiri manu cohibitum atq; coërcitũ pingebãt, quippe hominis cõtinentiã eo geſtu deſcribentes. In appendicibus utiq; ad Virgilianũ opus adiectis, cuiuſcũq; illi fuerint ioci, ſapienter quidẽ compedibus Venerem conſtringendã inuenies, quantumq; natis
C creandis ſeruiat adeundã, ut corruptũ ibi locũ ex Lactantij Firmiani lectione corrigamus: ita enim apud eum legas:

Vina ſitim ſedent, natis Venus alma creandis
Seruiat, hos fines tranſiliſſe nocet.

Approbesq; interim eorũ fortitudinem, qui potius excaſtrari uoluerint, quàm illicito coitu contaminari: cuius facti fidem apud Cyprianũ & Origenem quærito. Præcipuum autem illud in Chriſtianorũ inſtitutis præceptũ ponit Euſebius, γαστρός τε καὶ τῶν ὑπὸ γαστέρα κρατεῖν, uentrẽ quippe, quæq; ſub uentre ſunt, coërcẽda. Sanè Anacharſis Scytha cõuiuio acceptus apud Solonẽ, ita mox decubuit cõpoſitus, ut una manu pudẽda, altera uerò os obſignaret, palma ad id appreſſa, daturus quippe per huiuſmodi geſtum cõtinentię atq; ſilentij monimenta. Eam uerò toto uitę tempore cõtinentiã à delicijs omnib. alienã ſecutus eſt Anacharſis, quare ſtatuis eius inſcriptũ erat, ΓΛΩΣΣΗΣ, ΓΑΣΤΡΟΣ ΑΙΔΟΙΩΝ ΚΡΑΤΕΙΝ. quippe, linguã, uentrẽ, mentulam cõpeſce. Nam ille nimirũ ante omnes probus eſt, qui tribus his egregiè ſibi tẽperarit. Neq; uerò paruã huius cõtinen

tiæ laudem meruiſſe uidetur Alexander Macedo, cui adhuc iuueni cùm puella, noctis bona parte peracta, deducta eſſet, ut cum eo dormiret, quęrenti regi tarditatis cauſam, reſpondit illa, expectaſſe ſe donec maritus cubitum iret: cōmotus Alexander miniſtros acriter obiurgauit, reducite inquiēs hanc, parū em̄ abfuit quin ueſtra culpa factus fuerim adulter. Quin & captiuas Darij puellas quanta integritate ſeruauerit, ignorat nemo. Exempla hæc adoleſcēs, ætate feruidus, delicijs affluens, adulatoribus undiq; circūſeptus, ſpontè præſtitit, ut nos qui monitis dubio procul ſanctioribus eruditi ſumus, aliquando cogeret erubeſcere. D

VENVS VERECVNDA.

NOn defuiſſe uerò unquā qui uerecundiā adamarent, tot Veneris ſimulacra in antrū abdita, de quibus alibi meminimis, indicio eſſe poſſunt. Ad hęc iuxta Mantineā Nigræ Veneris ſacellū apud Meliaſtas fuit, ad uerecundiā quippe, qua præditum eſſe debet humanum genus, indicandam. Reliqua enim animantia die plurimùm & in propatulo, homines uerò & clàm & plurimū noctu liberis dare operam ſolent. Simulacri huius meminit Pauſanias lib. VIII.

EXTINCTA LIBIDO. E

APud Ægyptios genitalia à Titanibus deſecta, & in fluuiū demerſa compe rias, quòd libidinis ardorem extinctū, aut extinguendū eſſe, myſtico eo ſacro intelligendū. Græci Herûs & Leandri fabulam cōmenti ſunt, ut extincto lucernæ lumine, calore quippe naturali deficiente, iuuenilis quoq; concupiſcentię ardorem extingui ſignificarent, atq; ita tam marem quàm fœminam gelida ſenectutis procella exagitatos in aquas immergi, ac deniq; ſuffocari. In ſacris noſtrorum literis ſententia huic fabulæ non abſimilis de flore amygdalæ, de locuſta & cappari habetur, quam loco ſuo ſatis explicauimus. Neq; tamen illud cōtemnendum, quòd Græci extinctos cōpreſſosq; nequitiæ ſtimulos à uiro forti, hoc eſt, uirtute prædito, indicare uolentes, Anteū illum ſuum Terræ filium ab Hercule colliſum fingūt: nihil enim aliud eſt Anteū à terra procul ſublatū enecare, quàm à libidinoſo tactu manus & mentem procul amouere.

COELESTE RERVM OMNIVM PROMPTVARIVM.

PAnos urbs in Ægypto fuit, in qua huius etiā dei coloſſus uiſebatur inguine procaciter extento, qui flagellū in Lunā à dextra eius ſitam attolleret. Pana F enim illi ad Lunæ ſimulacrum addere uoluerunt, quòd omnia mortalium uſui neceſſaria putarent à Luna ſuppeditari. Sed quid hoc ſibi uellet argumentum, facilius ex Cabaliſticæ diſciplinæ ſignificationibus eruemus. Aiunt enim eius myſterij ſapientes, omnem ſiderum uim, quæ rerum procreationi comparata ſit, in lunare prius corpus infundi, tanquam in penum aliquam promptuariam, mox illam pro rei uniuſcuiuſq; materia formam unicuiq; ſuam fideliter erogare: idq; ſibi uelle uidetur in Panos manu flagellum, quaſi accepta eo geſtu doceat expendere.

SOL.

IN Sudæ collectaneis legas Priapi ſimulacrū, quem Horū Ægyptij eſſe dicūt, læua penem arrectum continere, dextera ſceptrum, diſco & pennis inſignitū, quę omnia Solis uim oſtentent: ex genitali ſiquidem obſcœnius attrectato ſignificari aiunt, quæ abdita ſunt in uiſceribus terrę ſemina, ui ſolis erumpere: per ſceptrū uerò imperiū, quod in cœleſtibus & terreſtribus gerit, cuiusq; opera & terra & mari patefacta ſeſe mortalibus exhibuere, uſusq; & cōmoditates rerū omnium

A nium subministrarūt. Discus orbem quo circunfert indicat: pennæ uerò uelocitatem, totius cœli ambitu quatuor & uiginti horarum spatio cotidie decurso. Sic illis philosophatum est temporibus, ut rem tam seriam, & omni modestia & uerecundia tractandā, ad nequitiæ turpitudinisq; imaginationes traherent. Sic Iudæi quoq; Beelphegori nonnunq; initiati sunt, ignominię quippe simulacro, quem Priapū Latini uocant, Moabitarū de more ferentes sacra, grauissima contra se numinis omnipotentis iracundia cōcitata. Sic Athenarū eruditio arcanaq; mysteria uniuersum orbem elusere. Atq; huc demum in Eleusinæ Cereris sacris tormentum illud cæremoniarū, ad occlusas portas diuturnior mora, linguæ obsignatio, & tot habituum & ornatuum, quot Apuleius enumerat, uarietas tendebat, ut posteaquā per quinquennium anxij anhelabundiq; magni alicuius oraculi cognitionem expectarant, & rei cuiuspiam diuinę maiestatem quandam, diceret Tertullianus, se uisuros concepissent, sub naturæ significatione simulacrum uirilis membri tot fascijs, tot integumentis tandiu coopertum, reuelatum tandem intuerentur, quodq; quotidie ad naturæ requisita non semel tangere co
B gerentur, uidisse se pictum aut sculptum, sub religiosissimi iusiurandi prohibitione profiteri uetarentur. quodq; longè magis ignominiosum est, huc philosophi, huc principes, huc ipsi Romanarum rerum domini Augusti, leuitate nescio qua pellecti perhibentur.

DE VMBILICO.

Voniam uerò umbilicus quædam cōmunia habet cum genitalibus, exigit locus ipse, ut quæ partis eius significata sunt, explicentur.

PATRIA.

VMbilici significata alij alio modo acceperūt: sunt enim qui Iouem, sunt qui mediū, sunt qui finem per simulacrū eius intelligant. Iouem quidem ex umbilico significare uideas apud Curtiū lib. IIII. cuius effigies smaragdo & gemmis alijs coagmentata erat. Et hoc idem indicat nummus quem apud clariss. patritium Venetum Stephanū Tepolum uidi, cuius inscriptio est, ΣΕΛΕΥΚΕΩΝ ΠΕΙΕΡΙΑΣ ΖΕΥΣ. ibi enim quædam huiusmodi species habetur. Mediū uerò, ut qui dixit Delon orbis umbilicum. Finem Martialis, cùm scripsit:

C *Iam peruenimus vsq; ad vmbilicum.*

Sed eo loco intelligendus est uoluminis terminus, qui cùm uolumen explicatur in fine omnino est: cùm uerò idem obuoluitur in spiram collectum, medium tenet locum. Sed enim Onirocritæ per umbilicum dubio procul patriam intelligunt, unde scilicet educationis auspicia suscipiuntur: & per ea quæ umbilico accidant in somnijs uideri uisa, de patria uaticinari solent.

MEDIVM.

VIdetur uerò patria unicuiq; homini orbis medium esse, cùm ab eo loco, ubi quisq; lucem auspicatus est, & terrarum situm, & mundi spatia metiri inci piat, & quoquouersum iter arripuerit, patriam semper quasi centrū statuat. Sed apertissimè Cicero umbilicū pro medio poni ostendit in Verrē actione VI. Et raptam esse Liberā, quā eandem Proserpinā uocāt, ex Ennensiū nemore, qui locus, quòd in media est insula situs, umbilicus Siciliæ nominat. In homine quoq; umbilicus medio totius corporis loco cōstituitur, siue circulū circunduxeris lacertis manibusq; exporrectis, siue ad quadræ figuram factum eum imagineris. quanq; de medio hominis diuersa est & Vitruuij & Varronis opinio: hic enim

inguen in homine masculino medium agnoscit, umbilicũ ille. Apud Martialẽ medios lambere comperias, quod ad Varronis sententiã accedit: nam fœminæ inguen esse medium, idem quoq; Vitruuius confitetur. D

FINIS.

CVm autem & finem significet umbilicus, ostendendum quid umbilicus in libro sit, de libro enim loquitur Martialis, cùm se peruenisse dicit ad umbilicum usq;, uti paulò antè dicebamus. In quo quidem multi hallucinantur, dum alij umbilicos esse putãt, defensacula ea ænea quibus librorum anguli ornantur simul & muniuntur: quandoquidem cornua etiã eodem errore uocari crediderint à poëtis, pręcipuè uerò bullam in libri medio affixã. Alij signa esse quædam arbitrantur, quibus antiqui librorum fines concludere soliti essent: ideoq; Porphyrionem citant, qui ad umbilicum, ad finem interpretetur, apud Horatium:

Deus deus nam me vetat
Incœptum celeres promissum carmen iambos
Ad vmbilicum ducere.

Alij clauos ad similitudinẽ bullæ, qui pro ornamento affigi soleant tabulis quibus libri conglutinanẽ, intelligunt. Alij, ut ex errore uno in aliũ trahantur, rati se apertè rem indicasse, locum Ciceronis ex tertio de Oratore citant: Sed tum ita solet narrare Scæuola, conchas eos & umbilicos ad Caietam & Lucrinum legere consuesse: ibi per umbilicos, lapillos intelligunt lotos & politos, ita enim scriptis prodidere, cùm hæ buccinorũ quorundam testulæ sint, quę turbinatim cõuoluuntur, in fastigiũ acuminatę, umbilici forma, qui ex lapide olim fieri consueuit, ad umbilici nostri similitudinem. Vt uerò & Martialem & Horatiũ idem dicentes, neq; non Catullum & Ouidium etiam intelligamus, qui umbilicũ hunc eodem omnes significato posuere, sciendum libros olim fieri solitos ductu plurimùm perpetuo, una quippe pagina, non ut nos illis dissectis, & in quaterniones quos dicimus consertis: & quia complicabantur adinstar spiræ conuoluti, inde uolumina dicta sunt à uoluendo. In extrema autem pagina firmitudinis ergò paruus admodũ bacillus, ex cedro quippe, aut buxo, cupressóue, uel ex ebeno, uel ex ebore adglutinabatur, ad latitudinis modũ, quà membrana præcisa erat, hunc umbilicũ appellabant, cuius quidẽ capita uolumine complicato hinc & inde prostarent: solebantq; ea ex argento, uel auro, uel etiamnum gemmis ad ornatum præmuniri: atq; ea sunt quę cornua nõnulli uocitarunt, ut Ouidius ad librum epistola Tristium prima: E F

Candida, nec nigra cornua fronte geras.

hoc est, neq; ebore, neq; argento, aut nitida ulla gemma umbilici præmuniantur, cuius facies atrata luctum præ se ferat. Martialis XI.

Explicitum nobis vsq; ad sua cornua librum.

Sic apud eundem, uti superius dictum, quod & apud Horatium, umbilicus pro fine ponitur: quia principium libri est ubi à titulo incipit explicari: finis, ubi tota reuoluta pagina peruentũ est ad umbilicũ. Huius ego generis uolumina multa uidi, eaq; uetustissima, alia ex mẽbranis, alia ex Nilotica papyro, alia Gręcis, alia Hebraicis, alia etiã Arabicis literis perscripta. Non præteribo papyracea illa monumenta, quæ in arcis Æliæ thesauris Romæ asseruantur, in quibus archetypa est Constantini Imperatoris donatio, papyraceum esse textũ, glutine quodam delibutum, mox aut aprina sana, uel uitro exæquatum ac perpolitum, ut & scripturæ patiens fuerit, neq; ulla calamum asperitate offenderit, miro quippe læuore complanatum.

CASTI-

A CASTIMONIA E CONCVPISCENTIA.

EXcisus umbilicus apud diuinarũ literarũ interpretes castimoniã significat: eo enim modo quo præcisum præputiũ circuncisionis illius est signum qua libidinem atq; nequitiam à corde resecare debemus, ita in fœminis umbilici amputatio castimoniam indicat: uirtus enim eius in umbilico est. Hinc de profanatis prostitutisq; Hierosolymis Ezechiel ita lamentatur: In qua die nata es, non est excisus umbilicus tuus, uuluæ igitur matris adhærescit: hoc est, nihil quicquam anima ab originatione separatur, sed patriæ coalita est, & applicita mollitudini, ut minimè mox mirũ sit eam, quæ omnia subsequuntur turpia perpetrare. Nam quod ex Iobe dicebamus, uirtus eius est in umbilico, sub umbilico uentris legere uidetur Eucherius, ut per hoc fœminæ significet genitalia, sicut in uiro lumbos dicimus. Nam umbilicus dubio procul est concupiscentiæ signum.

DE VENTRE.

Am Venter quoq; sua continet hieroglyphica, eaq; ab umbilico, de
B quo nunc dicebamus, non admodum aliena: quare nusquam de eo quàm post umbilicum, possumus commodius meminisse.

PRINCIPIVM.

ABsolutũ perfectumq; opus significat, uti diximus, umbilicus. Contrà uenter, in sacris præcipuè literis, nunc principij, nunc originis indiciũ est, cùm scilicet quis uel à natiuitate, uel ab eo quo sapere cœpit tẽpore, factũ incœptúm ue aliquid ostendere uoluerit, ex utero, uentréue dicet. Ita Iobes: Si non ex uentre matris meæ dux illis fui: de misericordia loquens, qua pauperes ab ætatis initio prosequi cœpisset.

MARE.

IN Serapidis descriptione figuráue, de qua plenius alibi, γαστὴρ δὲ θάλασσα legitur: uenter quippe mare est. &, uti superius notauimus, Hippocrates decumbentẽ quempiam, qui mare conturbatum in somnijs sibi sit uidere uisus, morbo eum uentris tentari conijcit, similitudine puto à mari sumpta, quod ueluti flumina fontesq; omnes in se recipit, ita uenter omnia consumat.

INSATIABILITAS.

C VNde poëtæ uentrem pro ganea, & insatiabilitate, uorationeq; parasitica ponunt, ut apud Horatium Epistolis:

Quicquid quæsierat ventri donabat auaro. Sed ibi apertius:
Scilicet vt ventres lamna candente nepotum
Diceret vrendos. Epimenidis in Cretenses obiurgationem Paulus Apostolus repetit, qui γαστέρας ἀργὺς, uentres quippe ignauos eos appellat. Versus uerò ille ita in codicibus aliquot antiquis habetur:

Κρῆτες ἀεὶ ψεῦσαι, κακὰ κέρδεα, γαστέρες ἀργοί.

Semper mendaces Cretes, cõmercia pessima, uentres ignaui. Iam &, Viuite uentres, Lucilius dixit. Et quod apud Terentiũ legit, Pugnos in uentrẽ ingere, Donatus de toto parasito uentrẽ intelligi posse dicit. Apud Sudã, & in alijs prouerbiorũ collectaneis parasiti cuiusdã responsum habet, qui uentris opprobriũ obiectum sibi ita refellit, ut probrũ id omniũ pulcherrimũ existimare se dicat: præstare enim eo uentrẽ alijs rebus, quòd plenus, leuis agilisq; sit, atq; strenuus: inanis uerò, grauis, & inutilis. De adipali sanè lautitia ganeaq; uerbũ apud Græcos γαστρίζεσθαι. In diuinis literis Psal. XVI. impletũ uentrem legas, pro insatiabilitate

atq; ingluuie. Quicq; gulæ & nequitiæ imperandum præcipit philoſophus, uentri, uti ſuperius dictum, temperandum, & his quæ ſub uentre ſunt, inquit. Sanè quidem Ægyptij mortuorum uentres eximere, & in Sole diſcindere ſoliti ſunt, ut qui ſcelerum omnium cauſa eſſent, atq; ita uel expiarent, ueluti de impulſore pœnas ſumere uiderentur. Verùm hæc pleriq; dictu quidem ſpecioſa dicant, non tamen imitanda ſibi proponent, lepidumq; orationis Catonianæ principiũ in diſſuadenda lege agraria ita exordientis obijcient: Arduũ eſſe ad uentrem uerba facere, qui careat auribus: nam & in hanc ſententiam Græcum eſt prouerbiũ, γαςὴρ οὐκ ἔχει ὦτα. D

HVMANA DELICTA.

SAnè uentres, Leuitico, modò aqua eluendi, modò extra caſtra exportandi, apto admodum hieroglyphico, reatus, maculas quippe noſtras indicant: quia fimus in diuinis literis pro delictis accipitᷣ: ea uerò uel corrigi poſſunt, atq; ideo elui: uel expiabilia ſunt, eaq; procul deportanda, ne cõtagione ulla pars, quæ ſyncera eſt, contaminetur. Qui uerò Deo uenter in diuinis literis attribuitur, ſecretam ſubſtantiæ eius originem indicat: unde illud Pſalmo: Ex utero ante lucem genui te. E Significat alibi iudicia eius incomprehenſibilia, diceret Eucherius, quę rimari nulli datum eſt, de quo Iobes: De cuius utero egreſſa eſt glacies? & gelu de cœlo quis genuit? Idem Eucherius, quod apud Abacunta legitur, Venter meus turbatus eſt in me, ita interpretatur, ut per uentrem hieroglyphicè rationis uas & receptaculum intelligat. Apud Hieremiã, ubi, Ventrem meum doleo, pro mente accipit. Quòd autem de ſpiritali, non de corporeo loqueretur, indicium eſt quod ſequitur, Senſus cordis mei conturbati ſunt. Manifeſtè autem Euangelio: Qui credit in me, flumina de uentre eius fluent aquæ uiuę. Cõtrà uerò de uentriloquis inuenias in ijſdem diuinis literis: nam ubi Leuitico legitur, Ne declines ad magos, LXX. reddiderunt, Ne ſequimini uentriloquos: per hos Theologi falſos Prophetas intelligunt, qui Deum profeſsi, à Deo aliena quæq; docent, falſasq; doctrinas & prophetias cõminiſcuntur, contra quos dixerit Ezechiel: Væ prophetis inſipientibus, qui ſpiritum non diuinũ, ſed ſuum ſequuntur. Maxima eſt enim omnino, inquit Heſychius, diabolici erroris & fraudis ſpecies, uentriloquorum inuentum, & quæ multa ſuper hoc exequitur.

F

DE PELLE.

TRahit ad ſe uenter pellem, quadam propémodum ſimilitudine, qua ſuper in diuinis literis aliquot inuenias hieroglyphica, cuiuſmodi ſunt hæc:

VEXATIO.

PElles hieroglyphicè in ſacris literis uexationes ſunt, quæ hominẽ ad mortem uſq; cõmacerant, imbecillumq; reddunt: diſtractę enim illę in uſus uarios, in uaſa, in opera multa, patiendo probatę laudem à Domino conſequuntur. Nam, ut Paulus ait, afflictio patientiã generat, patientia probationem, probatio ſpem, ſpes uirtutis firmamentum, & inconcuſſam in operibus bonis ſtabilitatem.

MORS.

SVnt qui locum ex Geneſi, Et fecit eis tunicas pelliceas, eo interpretentur hieroglyphico, ut mortalitate conueſtitos eſſe eos intelligi uelint. Nam cutis omnino eos indicat, qui ſolis exterioribus intenti, interius emarceſcunt. Apud Plutarchum lib. de Iſide & Oſiride, tympanum humanam ſapit naturam, atq; ideo mortali-

A mortalitatis hieroglyphicum eſt. Conficitur uerò tympanum ex pelle, plano latoq; circulo circumducta.

SCORTA.

INuenies & pro meretrice pelles poſitas Leuitici XV. Veſtem & pellem quã habuerit, lauabit aqua. quem locum citat Hieroſolymitanus Heſychius, ſententiæ huius interpres. Iam & apud Romanos meretrices ſcorta dicuntur, à ſcorteis pellibus, quibus pro ſtrato utebantur. Idem pellem pro diuitijs poni dicit, & pro cognatione alicubi.

CASTRA, VEL BELLICVS APPARATVS.

ALio ſignificato pellis pro tentorio & caſtris ipſis ponitur, propterea quòd uetuſti moris fuit tentoria ex conſutis pellibus configere. In Abacuntis cantico: Pro iniquitate uidi tentoria Æthiopiæ, turbabuntur pelles terræ Madian: hoc eſt, Madianitarum caſtra uertentur in fugam, & diſsipabuntur.

PIERIVS VALERIANVS AD IO. MANARDVM FERRARIENSEM, DE IIS QVÆ PER MANVS ET PEDES SIGNIFICANTVR, EX SACRIS ÆGYPTIORVM LITERIS.

B

Umma quidem ingenij amœnitas tui, raraq; admodum eruditio, iudiciumq; in omni diſciplinarũ genere exactiſsimũ acerrimumq;, quibus te præditũ ſuperioribus diebus animaduerti, cùm apud Cælium Calcagninum cœnaremus, effecere vt doctiſsimæ illius cœnæ nunquã immemor ſim euaſurus. Sed quoniã parum eſt gratum animi affectũ in corde tacitũ fouere, niſi vbi facultas datur, eum palàm feceris & in propatulum expoſueris, cùm nihil mihi cõmodius nunc ad meum erga te amorem explicandum occurrat, quàm earũ rerum cõmentariũ, de quibus plurimus ea cœna ſermo fuit, id quamprimũ ad te curaui tranſmittendum: ibi enim tu per abditiſsima philoſophorũ arcana, medicorũq; ſapientiam ingreſſus, nihil obſcurum reliquiſti, quod ſuper pulſu, venis & arterijs, quæri poſſet: quamq; neceſſarium eſſet, medici non modò cor, verùm etiam manus ipſas eruditas eſſe, manifeſtiſsime docuiſti: fruſtra enim eſſe mentis diſciplinam, & ſcientiam, niſi eam manus opere facto comprobarent. Cumq; medicamina plurima, quæ manibus tuis ipſemet confeceras, recenſuiſ-
C *ſes, opportunè Vincentius Caprilis conuiua noſter lepidiſsimus acclamauit, Manardum te deniq; eſſe à manuum ardore diuinitus appellatum: itaq; tunc manum Cælius, & alij, qui accumbebant omnes, ſuis quiſq; laudationibus in cœlum extulere. Ego verò aliam ingreſſus ſemitam, nihil à re, quæ præ manibus erat, abſcedens, eadem hæc, quæ nunc deſcripta ad te legenda miſi, ad verbum propémodum manu ſuper declamaui: quæ quidem ſi legenti tantum placuerint, quantum audienti probare videbantur, minimè putabo me oleum & operam perdidiſſe, ſperans ſcilicet inde aliquid futurum, quod initam hanc ex literis amicitiam apud poſteros faciat teſtatiſsimam. Neq; tu illa ſupprimes, ſi rectè diligentiam tuam perpendi, quæ ad humani generis vtilitatem pauciſsimis antea cognita reſeraſti. Facit hoc idem Cælius noſter, qui quotidie aliquid de Muſarum penetralibus eruit, & in promiſcuum vſum exponit, inde perpetuam ſibi laudem, & amicis nomen comparaturus. Noſtra verò hæc qualiacunq; ſint, ſi non vtilia, vti veſtra tia, certè aliqua ex parte ſpero fore delectabilia. Tu igitur quod auribus libenter haurire viſus es, oculis nunc & mente perfruere.*

DE MANV.

D

Væ fuerint manu super hieroglyphica apud Ægyptios significata, quicq; honos ei habitus ab eius nationis sacerdotibus, Manarde mi, dicebamus: ea nunc in hunc modum, uti dicta fuerant, repetemus.

OPVS.

MAnus apud Ægyptios sacerdotes operis in primis hieroglyphicum fuit, eacq; picta sculptáue, hominem ædificationis studiosum significabat, quippe qua in operibus faciundis plurimùm utimur, cuiuscq; beneficio rerũ artificia constant, & conceptæ in animo excogitationũ imagines oculis subijciuntur. Vt uerò ait Hippocrates, in unaquacq; arte manus unusquisq; ad opus, quod facere destinarit, accõmodat: natura enim, ut ait Cic. dedit homini manus multarũ artiũ ministras. Artemidorus coniector artes ex manu significari ea de causa dicit, quòd earũ opera artes exerceant. Iam & oblatæ in somnijs manus si pulchræ formosæcq; sint, felicem rerum agendarũ successum indicant, & ijs præcipuè, qui manibus opus faciũt, ut idem tradit Artemidorus. Et Pindaricũ illud Olympijs celebratur ode IIII. χεῖρες δὲ καὶ ἦτορ ἴσον, ubi per manus, opera, per cor audaciã intelligendã interpres Triclinius obseruat. In sacris quocq; nostrę pietatis libris, manus operis hieroglyphicũ habentur, eo præsertim loco ubi Deus Moysi mandat, ut serpentis caudã apprehendat manu. Actionẽ hîc per manũ significari tradit Philo: siquidem nullo fieri modo potest, ut uoluptates, quas per serpentẽ significari alio cõmentario diximus, coërceri, opprimíue ualeant, nisi prius manus, hoc est, synceros animi affectus, utpote rectorũ operũ ministros expediamus, & in omne pietatis ministeriũ promptissimas habeamus, atcq; ita demũ arreptus intrepidè serpens uirga fiat, hoc est, uoluptas in disciplinã, quę per uirgam figuratur, ut in Caduceo declaratũ est, quamprimũ abeat, atcq; ita absolutã ueritatis cognitionem partim intelligendo, partim experiundo consequatur. Apertius uerò manus opus est eo loco, Exod. XIIII. Et uiderũt Ægyptios mortuos super littus maris, & manũ magnã quã exercuerat Dominus contra eos. Huiusmodi significationem etiã Græci ueteres admisere. Nam Lacedæmonij sic inuocandos deos existimabant, ut manũ etiam admoueremus, nostrã scilicet operã addentes: necq; enim eos aliter exaudire. In quam sententiã Salustianus Cato: Non uotis, necq; supplicijs muliebribus auxilia deorũ parantur: uigilando, agendo, bene cõsulendo, prosperè omnia cedunt: ubi socordiæ te & ignauiæ tradideris, nequicq̃ deos implores, irati infestiq; sunt. Sed ut ad nostra redeamus, Psalmo LXXVIII. Deum exquisiui manibus meis nocte corã eo: quamuis apud eos qui Hebræos sequuntur, nulla hîc de manibus mentio. Verùm alij exponunt, manibus, id est, bonis operibus, quæ tamen nocte, hoc est, occultè, & in Dei tantùm cõspectu fierent. Nam & Assertor, Nesciat, inquit, læua, quid dextera agat tua. Dum attollit Moyses manus suas, uincit̃ Amaleches: hoc est, ut interpretat̃ Adamantius, opera & actus sustollit ad Deum, nõ humi iacens, obrepensq; reptiliũ instar terrę applicitus, sed ad Deũ porrectos, incq; cœlum surrectos. Quodcq; Leuitico præcipitur, Manus eius offerant hostiã Domino, Theologi per manus opera interpretantur. κατ᾽ ἐξοχὴν uerò quandam, manus Dei pro ipso accipitur Filio, per quẽ facta sunt omnia, ut Eucherius & alij plericq; interpretant̃ illud Esaiæ: Omnia hæc manus mea fecit. Sed longè manifestius alibi uates idem clamat: Brachiũ Domini cui reuelatũ est? ubi Theologi, ut apud Hesychiũ est, Filiũ dubio procul intelligi debere profitentur, Patri scilicet ὁμούσιον, quod ne cui ambiguũ relinqueretur,

E

F

labores

A labores eius pro nobis susceptos statim subijcit, uir extra omniũ aleam diuinissimus: ait enim: Labores nostros ipse tulit, & dolores nostros ipse portauit, ipse aũt uulneratus est propter iniquitates nostras, afflictusq; est propter scelera nostra. Disciplina pacis nostræ super eum, & liuore eius sanati sumus. Psalmo sanè LXX. Donec annunciem brachium tuum generationi omni, quæ uentura est. Theologi subiectam antiquitus interpretationem huic uersui memorãt, potentiam tuam, & iustitiã tuam, id esse brachium. Vbi uerò hostiæ salutaris brachiũ dextrũ separari, dariq; muneri sacerdoti præceptũ est, Cyrillus, uel Adamantius potius, per huiusmodi brachiũ à uulgo separatũ significari ait, pontificẽ debere dextera quæq;, hoc est, proba & honesta facere, ut qui tanquã lampas illucescit in atrio, exemplo reliquis esse posit, nõ opinione tantùm, uerùm etiã operibus, quam quisq; uiam ad uirtutem & pietatem ingrediatur: contrà uerò sinistra, hoc est, praua & turpia non attingat, uitaq; sit omnino integra & inculpabili.

INNOCENTIA.

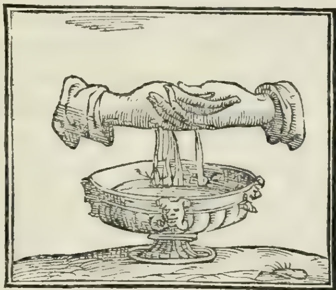

EVthymius ubi de manuũ puritate sermo fit in diuinis literis, per manus actiones operationesq; inquit significari, eò quòd per eas opera fieri soleãt. Earũ autem puritas dubio procul
B insontẽ ostendit: unde etiã abluendarũ manuũ gestus innocentiæ signũ est, quasi illas non contaminatas habere profiteamur. Antiqui enim quando cõtestari uolebant se alicuius innoxios esse sceleris, neq; impuris se facinoribus immiscuisse, assensúmue præbuisse, in multitudinis cõspectu manus abluebant, ut scilicet ex illa manuum munditia animę identidem puritatem indicarent. Inde Deut. cap. XXI. ubi cadauer in agro cæsum quis repererit ignorato cædis autore, seniores ciuitatis quæ loco ita polluto proxima fuerit, accersiri iubentur, & in deserta sterilíq; conualle uitula facere, super quam lauent manus, ut ita expientur & ipsi, & ciuitas, populusq; omnis absoluatur. Sic circundaturum se altare Domini Psalmographus uates profitetur, cùm unà cum innocentibus manus suas abluerit. Et Pilatus cùm iniquæ sententiæ crimen in Hebræos reijceret, innocentiã suã attestaturus, manus publicè lauit. Datas aũt homini manus ideo ait Athanasius, ut
C ad rerũ necessariarũ usum inseruiant, & ad preces Deo porrigendas attollant: atque uti palàm est, manus est quæ cibũ & alimenta omnia legit, cõdit, instruit, & ori admouet: manus est, quę præclara facinora in pugnæ uel discriminũ cõflictu facit: ab ea est scribẽdi cõmoditas & elegantia, quã Propheta honestauit, de Deo dicens, Calamus scribæ uelociter scribentis, quo scilicet diuinę uocis oracula exprimuntur. Manus sacra infert altaribus, & pietatis omne munus peragit, sacramẽta cœlestia nobis subministrat, & mysteria reliqua ritè perficit & operat: eam dignatus est Dei filius cõmendare cùm dixit: Dextera Domini fecit uirtutẽ, dextera Domini exaltauit me. Manus deniq; est, quæ omnia cõfecit, omnipotẽtis Dei testimonio, per prophetam dicentis: Nónne manus mea fecit hæc? Manus est totius corporis propugnaculũ, quæ dum illud totum oberrat, totũ defendit, totũ comit, totũ uestit, totum ornat, uniuersæ eius molis dominã se re ipsa profitetur.

AVTORITAS.

HInc manus autoritatemq; & potestatem signatissimè indicat, ut in sacris pietatis nostrę canimus, in manu Dei esse omnium potestates, & iura regnorũ

omniũ. quo significato dictũ à Psalmographo, Exaltetur manus tua, ut theologi D sunt interpretati. Iam apud Hieremiã: Sicut lutũ in manu figuli, sic uos in manu mea domus Israël: de summa Dei potentia. Et illud minimè dissimulandũ quod poëta Cæcilius ait: Deũ quis nõ summũ putet, cui in manu sit quẽ esse dementẽ uelit, quem sapere, quem insanire, quem in morbũ inijci, quẽ contrà amari, quẽ auersari, quem expeti? Sic ad Terentiã Cic. Verùm hęc nõ sunt in nostra manu. Et aruspices, nulla quamuis sanctiore imbuti disciplina, cùm prãdenti Vespasiano humana manus triclinio illata fuisset, & subter mensam subiecta, præsagium fuisse respondere, rerũ potestatẽ ad Vespasianũ aliquando peruenturã. In Dei uerò manu esse omnes fines terræ, sacra piorum uatum oracula testantur, quî fieri posset admirantium, ut aqua longè altior terra, ita suspenderetur, ne continentem omnem obrueret, quoquouersum circunfusa. Tametsi non defuerũt antiquorum ingenia, quæ natura fieri hoc cõmentarentur. Ptolemæus quippe Almagesto, triginta se nescio quas stellas Arctico polo affixas deprẽdisse profitetur, quæ cùm siccæ frigidæq; naturæ sint, ui sua repellant aquas: terram autem ea parte, qua illæ micant, ut sibi natura similem, & temperatura quadã à Saturni sidere E copulatam exerant, & suspensam teneant. Alij Magneti hoc attribuũt, quo lapide tota illa pars, quę ad Arcticum uersa est, incrustata quodammodo cõperitur: tantamq; illi uim dum se ad polum erigit esse dicũt, ut uniuersum terræ corpus eodẽ trahat, atq; ita bonã eius partẽ undis extare faciat. Alij alias atq; alias super hoc rationes cõminiscuntur, cõcauitates subterraneas, oualem figurã, protuberationes, & cõmenta alia ingeniose magis quàm uerè excogitata, quæ omnia si suscepti operis ratio pateretur, facilè refelli possent, utpote quę tam ualidissimis naturæ rationibus, quàm hodiernæ nauigationis exploratione, falsa deprehenduntur. Sed hæc illi uiderint. Basilius Magnus totum hoc ad architecti summi dei sapientiã, refert, admirationemq; omnem dirigere nos ad eius prouidentiam adhortatur. Nam & apud Hieremiam prophetam ipse rerũ opifex clamat: Vos igitur nõ timebitis me, qui posui arenam terminũ maris? quasi nulla alia in re magis potentiam uiresq; suas ostentarit. Ille enim cùm abyssos circumuallaret, legem imposuit aquis ne datos transiliant fines, signatisq; F terminis coërceantur.

IGNAVIA.

Expedita autẽ manus, & in propatulũ prolata, ita opus, autoritatem, atq; potestatẽ indicabat: contrà uerò, nihili hominem, ignauum & otio desidiaq; torpescentem significare si uellent, manus eius in sinum consertas effingebãt: qui porrò status ignauissimi nebulonis est, cùm præsertim Anaxagoras ideo sapientissimũ omniũ animantiũ uideri hominẽ dixerit, quia manibus instructus foret. Quod dictũ Plutarchus in moralib. repetit, neq; dissimulat Aristoteles.

FVRACITAS.

Apud autores aliquot inuenias læuã manũ pro furacitate positã. Nam Plautus, Persa, ubi Sophoclidisca lena Pechnij pueri manũ deposceret,

A poſceret, atq; ille dexterã porrexiſſet, reſpondit ea: Vbi illa altera eſt furtifica læua? Ita & Catullianũ illud intelligitur de Marrucino, qui manu ſiniſtra nõ bene utebatur, ſed in ioco atq; uino tollebat lintea negligentiorum.

PLAVSVS.

PLauſum autem, lætitiæq; & gratulationis ſignum, manibus in eum geſtum figuratis ut ſeſe complodere uiderentur, ſignificare, theatra Romana, & poëtarum pulpita ſæpius oſtenderũt. Id autem in Sardanapali ſtatua, quæ Tharſi erat, exprimebatur, cũ inſcriptione, quæ modis omnibus laſciuiendũ eſſe cõmoneret.

IMPEDIMENTVM.

COmplicatas uerò manus digitis pectinatim inſertis, adeò uetus illa religio impedimenti ſignum eſſe credidit, ut parturientiũ nixibus obſtare, ne partum ædere poſſent, quandiu manus eo geſtu tenerentur, perdita admodum ſuperſtitione perſuaſum habuerint.

LIBERTAS.

QVemadmodum uerò per manus ita complexas impedimentũ ſignificabãt,
B ſic per eas explicatas libertatem innuebãt. Nummus eſt Ti. Claudij Cæſ. in quo uidere eſt ſigillum, quod dextera pileum tenet, læuam quàm latè poteſt diſcapedinatã exporrigit, cum inſcriptione, LIBERTAS AVGVSTA. quamuis uerò pileus per ſe ſit libertatis ſignũ, manus ea tamen ita paſſa ſignificatũ adauget. Sed enim ut de parturientium faſcinatione per implexas manus dicebamus, ita contrariũ eſt in nummo Iuliæ Piæ, ubi partus felicitas explicatur, in quo Venus læua haſtæ innititur, dexteram expanſam oſtendit, cum inſcriptione, VENVS GENETRIX. Romani enim genus à Venere, propter Æneam eius filium, ſe ducere aſſeuerabant, maximè uerò gens Iulia.

VENVS GENETRIX.

QVæ quidẽ condente & dicante Iulio Cęſare, templũ exerit Veneri Genetrici, cuius rei Plinius, Trãquillus & alij meminere. Legimus & Cæſaris teſſeram fuiſſe, Venus Genetrix: ut Syllę, Apollo Delphicus: Marij, Lar deus. Obſeruandum autẽ in nummo ſcriptũ eſſe GENETRIX per E, media ſyllaba, prout ueteres grã
C matici ſcribendum monent, cùm tamen genitor per i notandum agnoſcant.

LIBERALITAS.

ESt & illud frequentiſsimo latinitatis uſu dictitatũ, Manus remittere, liberalitatis & donationis ſignificato, quo loquendi modo luſores præcipuè utunt: nam remittere manus, eſt condonare colluſori iactum, quem ſua ipſe manu damnoſum feciſſet, debueritq; ob id nummos exoluere. Hinc legere eſt in epiſtola Octauiani Auguſti ad Tiberiũ: Ego perdidi uiginti millia nummûm, ſed cùm effuſe in luſu liberalis fuiſſem, ut ſoleo plerunq;: nam ſi quas manus remiſi, cuiq; exegiſſem, aut retinuiſſem quod cuiq; donaui, uiciſſem uel quinquaginta millia: ſed hoc malo, benignitas em̃ mea me ad cœleſtem gloriã effert. Pręcipuè uerò dextrã liberalitatis & erogationis indiciũ eſſe uoluerunt, utpote quæ, uti prompta eſt, & ad capiendũ expeditiſsima, ita & ad porrigendũ erogandumq; uſitatiſsima. Vnde Græci δῶρον illud ſuũ menſuræ de manu ſumptæ uocabulũ, de quo alibi locus ſuus, deductũ uolunt, quòd ſcilicet inde dona porrigant. Sed quoniã tam liberalitatis q̃ libertatis ſignificatũ in dex-

tera ponunt, huiusmodi disciplinã longè melius sacræ nostrorũ literæ prodiderunt: ueteres enim theologi qui diuinorũ nominũ significata perscrutant̃, eam inesse uim in Dei dextera intellexere, unde pulchra, grata, lętaq́ omnia prouenirent, proprioq́ nomine Michaëlẽ uocari. at Græcorũ theologia Michaëlis uim in Deo eam esse dicunt, quã mathematici Veneri dedicarũt. Psal. decimo supra centesimũ iubetur Christus sedere à dextera Dei patris, ubi theologi per sessum requiem, & fruitionem diuini imperij, & patri & filio propriã, & honore parem intelligunt: per Dei uerò dexteram effusissimam eius benignitatem interpretantur. Læuam demũ Aramei eam in Deo uim esse dicũt, unde fortia, dura, & castigantia procedant: idq́ numinis Gabrielem appellatũ, quod Astronomi ex Græcorum theologia Martem esse dixerunt. D

VER. HYEMS. SOL.

APud Gręcos Latinosq́ poëtas pleruncq́ reperimus centimanũ Briareũ, centimanũq́ Gygẽ: quin & Homerus Solẽ ἑκατόνχειρα nuncupauit. quorũ significata cũ hieroglyphicωn instar interpretent̃, non importunũ fuerit hîc explicasse. Interpretes Hesiodi, per Briareũ uernũ tempus dici tradunt, ob herbarũ, florũ, & frondium copiã, quã affluenter adeò sumministrat. per Gygẽ uerò hyemẽ, & ipsum centimanũ, ob ea multa, quæ iandudum collecta congestaq́ in uarios mox usus distribuit, & negotijs quæq́ suis accõmodat. Quòd uerò & Sol centimanus Homero sit, multa & innumerabilia eius officia, quæ magis aperta cognitaq́ sunt, quàm recensere oporteat, effecerunt. E

OFFICIA MVTVA.

CEssit & in prouerbiũ mutui beneficij, officijq́ ab officio prouocati, Manus manũ scabit, ex Epicharmi Comici uersiculo, quẽ in ore fuisse semper Prodico Sophistę, Socrates apud Platonẽ memorat, Axiocho. Erat uerò huiusmodi:

ἧδε χεὶρ τὴν χεῖρα κνίζει   δός τι καὶ λάβοις τι.

Næ manus manum fricabit,   Da quid, auferes quid.

Sed enim illud uulgatum magis: χεὶρ χεῖρα νίπτει, δάκτυλοι δὲ δακτύλους.

sic enim manu scripti codices habent, quod alij suo freti ingenio corrigere uoluerunt, quæ trimetri esset ratio minus animaduertentes. F

Manus manũ, digiti interim digitos lauant.

OPEM FERRE.

EAdem dextera, quæ pullaria Plauto dicitur, passis digitis opis ferendæ fuit hieroglyphicum, cuiusmodi species in Opis deæ simulacro aliquot in nummis obseruatur, quasi ea opem omnibus uelle se ferre polliceatur. Quin etiã & nunc uulgò, & apud ueteres usurpatum illud, τὴν χεῖρα ἐπιβάλλειν, manum admouere, quotiens operã nostrã alicui negotio adiutricẽ adijcimus. Hinc apud Maronem Palinurus ad Æneã clamat: *Da dextram misero, & tecum me tolle per vndas.* Sanè illud sumptum à sacris, in quibus quispiam aduenien admota uictimæ manu, fiat & ipse particeps sacrificij. Sed hoc frequentius apud nostros, cũ infantes ab originali labe per sanctas aquas expiant̃, lustricusq́ eorũ dies celebratur: quicunq́ enim manus admouerint ad infantẽ, dum sacrũ id peragitur, paternis sese obligant officijs, & arctissima pietatis necessitudine & nato & parentibus coniunguntur, propemodumq́ affines fiunt. Quod uerò de manibus sacrificio admotis

A motis dicebamus, quod theologi nostri interpretant eo Leuitici loco, Quicunque illa attigerit sanctificabit, id dicunt ostendere, quòd in disputationib. quæ de Deo sunt, theologicisque mysterijs, sufficit nobis tantummodo tangere, quemadmodum qui uult igne calefieri: nam is si interius manum immittat, pro eo quòd poterat & satis erat calefieri, comburit: sic qui profundius, uel altius de Deo disputare præsumit, pro eo quòd gloriosius aliquid ostentare affectat, in blasphemiam cadit, dum diuinorum dogmatum nequit sublimitatem assequi. Ea de causa populus Israëliticus non ascendebat in montem Domini, sed iuxta radices corona ducta desidebat: quod utinam superioris seculi tempora animaduertissent, non enim sanctissima hæc doctrina tot ineptorum hominum, ne ignauorum dicam, nugis atque cœno implicata esset & contaminata. Sed Deo Max. gratia, qui nostra demum ætate tot autorum ueterum thesauros aperuit, ut in unaquaque disciplina proficere uolentibus, ueram, facilem, breuemque uiam patefacere dignatus est. Quod uerò ad hanc rem facit, monet Paulus, haud facilè cuiquam manum imponendam, de ordinibus nimirum comunicandis, quorum uis & ratio in spiritus sancti contributione consistit, iuxta ritum, quo impositis supra caput
B manibus sacerdos dicit, Accipe spiritum sanctum. Id uerò diligentius examinandum imperat Paulus, ne indigno, uel improbo, uel imperito talia conferantur.

FLAGELLVM.

SIgnificat etiam flagellum manus in diuinis literis, ut apud Sophoniam: Extendam manum meam super Iudam, & super habitantes Israël, & disperdam de loco hoc reliquias Baalis. Et beatus Iobes de calamitatibus, plagis, & infortunijs suis loquens, Manus Domini, inquit, tetigit me. Et illud, Tradentur in manum gladij, castigabuntur gladio significat, utpote qui occidione occidendi sint. Iam quod alibi legitur, Firmasti super me manum tuam, de castigatione intelligendum est.

PIETAS.

IN Antonini nummo pietas ipsa dexteram exporrigit expansam, læua donarium in subiectam aram porricit. In L. Ælij Cæsaris nummo aureo, dextera sigilli eodem est gestu, læua donum tenet, cum inscriptione, PIETAS. Quòd uerò dictum est in Cynocephalo, passas in cœlum manus adorationem significare, uideas id in Gordiani Pij nummo, in quo sigillum est passas hinc inde manus ad cœlum attollens, cuius inscriptio est, PIETAS AVGVST. Et Iarbas apud Maronem dicit

C *Multa Iouem manibus supplex orasse supinis.*

Iam & Salomon Trecensis non ignobilis sacræ scripturæ comentator, sacerdotes, inquit, cùm sanctum, BENEDICTVM pronunciant, nomen inquam id sanctum XII. literarum, extendunt manus suas.

SVPPLEX.

APud nationes aliquot inuenias, reiectas post tergum manus, easque conexas, supplicem hominem significare. Eam formam in huiusmodi significato peculiarem apud Assyrios fuisse tradit Ammianus, ubi lib. XVIII. Antonius ab Vrsicino agnitus in hostili acie, obiurgatorio sono uocis increpitus, proditor & nefarius appellatus, sublata tiara, quam capiti summo ferebat honoris insigne, desilijt equo, curuatisque membris humum uultu penè contingens, eum salutauit, patronum appellans & dominum, manum post tergum conectens, Ignosce mihi inquit: & quæ pro criminis depulsione subsequuntur.

CAPTIVITAS. D

SEdenim apud Romanos huiuſmodi ſpecies manuũ poſt terga reuinctarũ, captiuitatis nimirum indicia ſunt,& Virgiliano confirmatur carmine,

Ecce manus iuuenem interea poſt terga reuinctum,
Paſtores magno ad Regem clamore trahebant.

& multis ubiq; terrarum monumentis, ex ære & marmore dedicatis, paſsim intueri licet. Ita lib. de Amicitia Cic. de eo qui litigare ſe ſimulãs blandiat̃, atq; ad extremũ dat manus, uinciq; ſe patitur, ut is qui illuſus ſit, plus uiciſſe uideatur. Talem Aſtronomi figurare ſolent, ubi oſtendere uolunt eum ab inimicis ſuperandum, & in eorum poteſtatem redigendum, qui XIII. Sagittarij gradu lucem auſpicatus fuerit.

PACIFICATOR.

QVæ uerò ſpecies in M. Catonis Proprætoris nummo cernitur, ubi uictoria eſt ſedens, manu exporrecta, pollice ſummiſſo, quod puto uictoriã conſilio partam ſignificare, ut illud, quod alibi explicatũ eſt, Romanos ſedendo uiciſſe, huc accõmodetur. Ille porrò geſtus in manu res compoſitas oſtendit, qui habitus in ſtatuis pacificatorũ exprimi ſolet: ut in equeſtri coloſſea ex ære M. Aurelius, in area Lateranenſis baſilicæ uiſitur, de qua in Digitis. E

RESTITVTOR.

IN alio IMP. SEV. ALEXANDRI AVG. nummo ſimulacrũ eſt læua haſtæ innixũ, dexteram porrigens, uola & digitis demiſsis, pollice pendente, in quo literas eas tantùm inſpexi quæ RESTITVTOR diceret̃, reliquas diſcernere non potui. Verùm apertius in Gratiani nummo porrigitur manus mulieri altero genuflexæ genu, cum inſcriptione, REPARATIO REIPVB.

SALVTATIO.

ERat & ſalutationis indiciũ, dextera iuncta dextrę, quod apud Varronẽ, atq; etiã apud Callimachũ Ætijs habetur. Vnde Virgilius in eandem ſententiã Æneam inducit cum patre in Elyſijs loquentem ita queri: Cur dextræ iungere dextrã nõ datur. In hunc ſanè diem mos hîc perdurat, ut hoſpites & peregrinos, & quoſcunq; notos peregrè uenientes, dexterarum coniunctione ſalutemus.

ADORATIO.

NEq; uerò tantũ porrectis in cœlum manibus adoratio fieri ſolita, ſed & auerſa manus ad oſculũ expoſita, adorationis indiciũ eſt. Hinc illud apud Plinium, quandã eſſe in dextera religionẽ, quæ oſculis auerſa appetit̃. Qui adorãt, inquit Hieronymus in Ruffinũ, ſolẽt manũ deoſculari. Vnde Hebręi deoſculationem pro ueneratione uſurpãt: eiuſmodiq; loquendi forma per totã iam Italiã ex quo Hiſpanos in dominationẽ admiſimus, inoleuit, cùm prius id honoris nõ niſi Pontificibus deberet̃. Et nõnulli Catuli ſomniũ de Auguſto referũt, quaſi Iupiter cõpluribus prætextatis tutorẽ à ſe poſcentibus, unũ ex eis demonſtraſſet, ad quem omnia deſideria ſua referrent, eiuſq; oſculũ delibatũ digitis ad os ſuum retuliſſet. Alioqui, ut in Cynocephalo dictũ, ſublatæ in cœlũ manus adorationis indiciũ ſunt. Apud Ciceronẽ Quęſtionib. Academicis admirationis id ſignũ eſt, ubi dicit̃: Hortenſius autẽ uehementer admirãs, quod quidẽ perpetuò Lucullo loquente fecerat, ut etiã manus ſæpe tolleret: nec mirũ, nam nunq̃ arbitror cõtra Academiã dictũ eſſe ſubtilius. Peruulgatũ uerò eſt Catullianũ illud in hanc ſententiã: Admirans ait, hæc manuſq; tollens, Dij boni, & quę ſequunt̃. F

CONSENSVS.

IN militaribus uerò allocutionibus ſublata manus, cõſenſus & approbationis hiero-

A hieroglyphicũ est. Vnde toties apud Xenophontẽ, si, quod propositũ esset, scitũ facere se profiterentur, manus tollere iubebantur. Sed enim hoc ritu Hebræorũ prius institutũ fuit, quod plerisq; locis habetur: & Aaron Leuitico, tollens manum, populo bene precatus est. Ita nobis quoq; faciundum imperauit Paulus: Orate, inquiens, in omni loco attollentes puras manus. Et Tertullianus ubi de oratione pro salute Imperatoris agit: Illuc suspicientes (ait) Christiani, manibus expansis, quia innocuis: capite nudo, quia nõ erubescimus: deniq; sine monitore, quia de pectore oramus: & quæ sequuntur in hanc sententiam.

FOEDVS.

SEd neq; Pythagoricũ illud prætereundum, μὴ παντὶ ἐμβάλλειν δεξιὰν, nõ unicuiq; dexterã porrigendam: quippe non temerè esse quempiã in amicitiæ familiaritatisq; fœdus admittendũ. Citat hoc symbolũ in hanc sententiã Plutarchus eo cõmentario, quod de multorũ amicitia cõscripsit: & Solonis dictum illud in primis fertur, φίλους μὴ ταχὺ κτῶ, οὓς δ' ἂν κτήσῃ μὴ ἀποδοκίμαζε. Amicos ne citò cõpares, quos aũt acquisieris ne reijcias, cõtemnásue. Mos uerò adhuc est nostris præsulibus,
B in admittendis in clientelam amicis manũ porrigere exosculandam, quod firmũ quasi fœderis & conciliationis signũ habetur. Obserues etiam apud Ammianũ, rerum gestarũ lib. I. supra XX. Nebridium, qui contra Constantiũ unus omniũ iurare noluerat, metu militũ, qui ferrum in hominem strinxerãt, ad Iulianũ profugisse, suppliciterq; orasse, ut timoris leuandi causa ei dexterã porrigeret. cui Iulianus: Ecquid, ait, præcipuũ amicis seruabitur, si tu dexteram attigeris meam? Plutarchus in Catone Vticensi morẽ tangit osculandi manus Imperatoris apud Romanos: neq; id quidem omnibus, sed paucis admodũ honoris gratia concessum. Vnde etiã in diuinis literis legitur: Tua dextera me suscepit. quod ita interpretantur Theologi: Mos eorum est qui opem alicui sint allaturi, dexterã porrigere, in qua & uis, & aptitudo, agilitasq; magis promptuaria, quàm in læua. Et Psal. LXIII. Tenuisti manũ dexteram meam: id est, optimi Assertoris instar manum meam apprehendisti, meq; de terra & seruitute Babylonica eduxisti. Alij sic exponunt, ut per dexteram manum à Deo tentam, meliora ac laudabiliora opera intelligantur, quę benigno Deus animo susceperit. In sacrificijs demum manuum impositio nunc benedictionem ministrabat, nunc peccatorum remissio-
C nem, nunc sancti spiritus aduentum, nunc expiationes, quas solo percipimus intellectu, ait Hesychius.

FIDES.

QVia uerò fides in fœderibus primũ expetitur, Numa Romanorũ Rex cõstituit, ut manus eæ quæ fidei sacra facerent, ad digitos usq; inuoluerent, quod fidei tutandæ indicium esset, cuius præcipuè sedem in dextera esse docuit: uel, ut arcana in abdito habeantur. Porrò fidem in manibus Arabes adeò colebant, ut fœdus nunquã facerent, nisi sanguine ex uola iuxta maiores digitos eorum qui fœdus inirent, lapide quodam eliso, intinctoq; inde flocco ac lapidibus septem, qui forent in hunc usum comparati, illitis, suis interim Oratal & Alilat numinibus unicis inuocatis. Agnoscit & Maro fidem per dexterã significari, quare Dido apud eum exclamat:

En dextra, fidesq; Quem secum patrios aiunt portare penates.

Atq; hoc est quod Achemenidi Anchises

Dat dextram, atq; animum præsenti pignore firmat.

Velamen uerò illud, quo fidei simulacrum, uel manus ipsę obtegerentur, album

fuisse constat. Vnde Maro canam fidem appellauit, ut nonnullorum est opinio: D
quamuis & literatissimi uiri sunt, qui canam ideo fidem à Virgilio dictam putant, quòd primum omnium templum Fidei fuerit à Roma Æneæ filia conditum, ut in fragmentis Pompeij, diuino illo numine rerum opifice iam tum Romanę originis initio, quod futurũ olim erat, pręmonstrante, ut quod imperium ibi sine fine permansurum parabatur, fundamentũ pietatis in fide iecisse tot antè seculis cõstaret. Horatius tamen uelaminis albi mentionẽ facit ubi dicit: Et albo Rara fides colit uelata panno. Id enim ad synceritatẽ, quæ requiritur in fide, indicandã excogitatũ: à fide enim fucus omnis abesse debet, neq; ullo subterfugij colore candor eius uiolari. Quapropter iustè magnanimiterq; Romani fidem hostibus etiã seruandam rati, Cannensi clade accepta, cùm Hannibal quibusdã captiuis redimendi se potestatẽ fecisset, fide ab eis accepta redeundi, nisi res confici posset ea quam proposuerat conditione: dolose illi unius diei iter progressi, simulato negotio, in castra hostica redierunt: inde quasi sacramento soluti, tanquam liberi essent, securi cõfidentesq; Romã se contulerunt. Indignatus Hannibal, dum eos sibi dedi postularet, ipse etiã S. P. Q. R. factum ægerrimè tulerunt, E
neq; ullis ciuium suorum precibus aut lachrymis uinci potuerunt, quin publicè ad Hannibalem remitterentur. Sed quid uetustiorũ malè praueq; facta conquirimus, si recentioribus seculis dolosa huiusmodi fide deceptum Adelbertũ Brauemburgi Regulum legimus, turpi nostrorũ principum ignominia, quem Atto Maguntiæ archiepiscopus blanditijs pellectum, ad Ludouicũ Regem capitalem eius hostem attraxit, iuramento pollicitus se procuraturum, ut quemadmodum eum saluũ de munitissimo, ubi erat, loco educebat, incolumem identidem reduceret. Cùm itaq; paulùm extra portas prodijsset, Atto cõiectis in Solem oculis, iter longum & horam iam tardam causatus, satius fore dixit redire, cõmomodùm ut corpus aliquo cibo curarent, itineris lassitudinem ita leuaturi. Cui Adelbertus, nihil suspicatus mali, non difficulter assensit. Reuersi igitur, sumptoq; ientaculo, dant se iterum in uiam, ac simulatq; in Ludouici conspectu constitere, Adelbertus in manus Regis deditur: quo proditionis Attonẽ audacter incusante, iuramento, inquit, Atto, tunc planè satisfactũ, cùm te impransum eductum, intrò ut pranderes reduxi. Sed hæc improba barbari hominis facta prætereamus, & ad fidem reuersi, haberi eam dicamus in Hadriani nũmo quodam, læ F
ua tenentem orbem planũ: id nonnulli speculum esse contendunt, nam id quoq; significatũ habet fidei, additaq; est erecta columella, ob fidei quippe tum rectitudinem, tum firmitatẽ. Multò uerò manifestius duæ manus iunctæ, fidei sunt hieroglyphicum, quod in plerisq; nummis antiquorũ obserues, inscriptionibus etiã additis, modò FIDES EXERCITVVM, modò FIDES ROMANORVM. Sed huiusmodi manus iunctæ ad alia etiam extenduntur significata.

FELICITAS.

QVandoquidẽ alicubi simulacra duo dexteras iungentia felicitatis hieroglyphica sunt, caduceo præsertim apposito: rebus enim pacificè cõpositis, congruum est publicã priuatamq; subsequi tranquillitatẽ. In Hadriani nũmo tenet ipsa dea caduceũ manu una, altera Imperatorẽ apprehendit: inscriptio est, FELICIT. AVGVSTI. Vbi uerò idem Imp. genibus quendã procumbentẽ subleuare uidet, quid sibi uelint iunctæ dexteræ, declarat inscriptio, RESTITVTORI GALLIÆ. Quod uerò superius dexteram salutationis signũ esse diximus, in nũmo qui TRAIANVS HADRIANVS inscribit, Imperatorem ipsum uideas

A deas dexteram Dei ſedentis dexteræ iungentem, cum inſcriptione ſub baſi poſita, ADVENTVS AVG.

IVDEX.

SEd & abſciſæ manus ipſæ hieroglyphicum ſuum habuere, quod minimè fuit prætereundum. Spectari enim ſolitas Thebis iudicũ ſtatuas abſq; manibus, Plutarchus ait: & eam quæ Principem referret auerſis eſſe oculis, ut iuſtitiam & à donis alienam eſſe debere, & nulla mulceri facundia oportere ſignificarent. Nam Stratoclem & Dromoclidem quis iniquo animo nõ ferat, quorum ſermo omnis cùm de Reipublicæ negotio aliquo capeſſendo, deq; tribunalibus colloquerentur, erat, ut ſe inuicem ad auream meſſem inuitarent.

DEI VIS.

SAnè Ianum, de quo plura alibi, ueteres bicipitem, ſed abſq; manibus & pedibus effingebant, quadrato lapide ab exili baſi in latum exurgente. Indicabat id Dei uim, cui neq; pedibus neq; manibus opus eſt, ad ea quæ iuſſerit efficienda, utpote qui nutu ſolo totũ poteſt mundũ tremefacere, & ut apud Poëtã, dicto
B citius tumida æquora placare. De ſtatua uerò Iani, quæ numerum CCCLXV. dierum digitorum geſtu indicaret, ſuo loco dicetur.

PROVENTVS.

QVamuis uerò ita ueteres iuſtitiam informarint, apud coniectores tamen reperias uirum agendis cauſis nobilem, iudiciaq; & leges fama optima conſectantem, qui plures ſe habere manus ſomniauerit, proſpera expectare, quòd id portendat & clientũ, & amicorũ, atq; etiam pecuniarũ prouentũ exuberantem.

VINCVLA.

IMperitis tamen, maleficis & ſceleratis hominibus, id ſomnij uincula minitatur, multas ſcilicet manus ad eorum coërcitionem expediri. Sed quoniam incidimus in prouentũ, ſuccurrit id ex Pſalmo CXVII. Labores manuũ tuarũ comedes, apud Græcos τῶν καρπῶν ſcriptum eſſe: quare bene periti quidã, fructuũ potius quàm manuũ reddidere. καρπὸς enim tametſi non quidem manum, non palmã, ſed iuncturam palmæ cum bra
C chio ſignificat, ut apud Homerũ legas Venerem à Diomede uulneratã ἐπὶ καρπῷ, ubi nõ pars pro toto, ſed locus letalis, & conuulſioni obuius de induſtria deſignatur, ad criminis atrocitatem augendam: pro fructu tamẽ paſsim ponitur, & multa inde in huiuſmodi ſignificatũ uocabula. Erit itaq; ſenſus, fructibus ſuis ueſcetur is qui timet Dominum, nec impius hæc tam culta noualia miles habebit.

SPES IRRITA.

INuenias & operum inefficaciã per præciſas manus ſignificari, quę uanas nonnunquam irritasq; cogitationes, ſpesq; hominũ inanes indicant, quòd ita ſcilicet opus ad finem qui fuerat inſtitutus, perduci minimè poſsit. Et mathematici, nullius utilitatis & haudquaquam frugi hominem in lucem edi ſub XVII. Geminorũ gradu oſtendere cùm uellent, hominem eo loco utraq; manu mutilum pingunt, atq; eum ignauiter conſiſtentem.

MINISTERIVM.

SEd longè alia de cauſa Mycerinus Ægyptiorũ Rex uiginti coloſſos ancillarũ circa filię cadauer circunſtantium, truncis manibus, ijsq; humi ante pedes ia-

centibus erexerat: ijs enim uxor manus absciderat, quòd adulterij tam nefarij ministræ fuissent, uti scilicet pater sceleratissimo exemplo cõplexu filię abuteretur. Quòd uerò in diuinis literis primo Regũ habetur, ubi Arcã Domini Palæstini prædam abduxerãt, & in Dagonis idoli sui templo posuerãt, manè repertus Dagon prolapsus cõfractusq́, abscisis manibus: interpretes loco hoc, abscisis manibus, intelligũt, fore tunc præmonstratũ, ut cùm Domini nostri doctrina ad gentes peruenisset, idolorũ manus abscinderentur, hoc est, præstigiæ quibus mortales omnes eludebãt, desiturę essent, neq; ulla ulterius decipiendi potestas dæmonibus relinqueretur. In huiusmodi ferè significatum Leuitico legas, ubi de uictimis agitur: Si nõ poterit manus eius inuenire, hoc est, si propter egestatẽ emere non poterit, si precium erogare nequiuerit. Alioqui, sideratæ, attritæ, uel etiam abscisę manus, neq; non pedes, actiones indicant deprauatas: studiosum quippe hominem eorum tantùm quæ uel ab auaritiæ, uel superbię spiritu suggeruntur. Quare Dauid ita deprecatur: Non ueniat mihi pes superbiæ, & manus peccatoris non moueat me, diripientis scilicet aut uiolantis: superbi enim hoc est, auari illud. Eodem & brachia significato accipiuntur. Nam ubi Psal. XXVI. delin- E quentis hominis brachiũ cõteri legitur, impurorũ hominũ brachia debilitata significari ait Origenes, quandoquidem ad nullum misericordiæ aut beneficentię opus exerceantũ. Nam manus & brachiũ, inquit is, operis est indiciũ. Sed eo loco Euthymius adimi perperã agendi autoritatẽ, uiresq́ confringi interpretatur.

AVARITIA.

SVnt tamen qui hoc ad auaritiã pertinere censeant, interpretamentũq́ huiusmodi ex Theocritiano carmine mutuentur, νωίκητ᾽ δ᾽ ὑπὸ κρῄδέων πᾶς δ᾽ ὑπὸ κόλπω χεῖρας ἔχων, & quæ sequuntur in hanc sententiam. Neq; desunt qui manũ tantùm sinistram digitis cõpressis pro tenacitate & auaritia pingant: nam & coniectores læuam lucri, & augendæ rei signum ponunt, quippe quę ad custodiendũ magis idonea sit, utpote segnior, & tenacitati accõmodatior. Ad hoc facit quod Diogenes, ut nõnulli tradunt, dicere solebat, non esse tradendas amicis manus cõplicatas: quod interpretanũ, benignitatẽ addendam comitati. Auaritiã & ille gestus in manu significat, cùm exporrecta capedunculam assimilat, quo gestu Philemonis Romæ signum uidi, cùm in altera uolumen complicatũ haberet, idq́ tenaciter restrictũ, ut qui precium sibi deposceret, nõ nisi eo numerato librũ exhibiturus. F Ferũt enim eum Comœdiarũ scriptorẽ, ære graui solitũ lucubrationes suas uenundare. Inscriptio sanè erat ΦΙΛΗΜΩΜ. Apud Aristophanẽ iocus est Cõcionatricibus, ubi Phidolus deos exemplo ponit, quibus cùm supplicamus boni alicuius gratia, stare eos supinam manũ porrigentes, non ut qui dent, sed aliquid accipiãt. Hinc quoq; Atheniensium in aucupandis lucris auiditas dicterio carpitur, ἀττικὸς ὑπέχει τὴν χεῖρα κ᾽ ἀποθνήσκων. manum etiam dum moritur Atheniensis porrigit.

SERMO.

POrrò aũt orationẽ unamquanq; tradunt ex manu significari, quamuis alio loco prensam manu linguã id facere diximus. Ea tamẽ differentia habetur, quòd species illa non orationem tantùm, sed eloquentiã indicabat. Manus uerò unumquęq; sermonẽ per se ipsa significat, quòd unà cũ sermone manuũ etiã motũ expetimus, ut ait

A ait Artemidorus: histriones enim uel celebres inuenias solœcismi redargutos, quòd gestu manuũ aliquando peccassent: de quo alibi. Contrà uerò erant Hermea signa quadrata sine manibus & brachijs, solo quippe insignita capite, eaq; præcipuè apud Athenienses, sed in quorũ medio uirilia etiã adsculpebantur. Sermonis hæc erant indicia, ut in Pudendis etiã ostensum, Mercurij quippe ipsius uim ostendebant. Nam is & Cyllenius ideo uocatur, quòd κύλλους Græci uocant eos, qui sine manibus sunt. Ostendit uerò hoc sermonem suapte ui pollere, & sine manibus omnia cõficere. Cur uerò signa illa quadrata fierent, in quadra iugeris dictũ. Sed enim cùm Aristoteles duplicem sermonis ponat intellectũ, unum scilicet primæ intentionis, alterũ secundæ, ut nostri interpretantur, sermonem illũ qui per Hermea figurat̃ uirilibus arrectis, primæ dixerim intentionis, quasi mente conceptum: secundæ uerò, qui per manus significatur: is enim per uocis instrumenta expressus, opus quodammodo conficere uidetur. Hic uerò sermo plurimùm apud eruditos aut per dialecticã in angustias intruditur, aut per eloquentiam in latiores campos explicatur: unde Zeno Stoicæ disciplinæ princeps
B commentus est, per manum utrunq; diuerso gestu porrectam significare: quod quidẽ inuentũ cùm manifestũ sit hieroglyphicũ, minimè fuerat dissimulandũ.

DIALECTICA.

DIalecticam enim ostendere cùm uellet, manũ pingere solitus est digitis in pugnum cõpressis, angustias hinc scilicet & argumentorũ breuitatem, quibus illa cohibetur, ostendens, quòd simplex uniuscuiusq; rei qualitas tribus plurimum propositionibus comprehendatur, axiomate, assumpto, & illatione, uel partibus his etiam breuioribus.

ELOQVENTIA.

ELoquentia uerò latè diffusa patenti decurrens planitie, quaq; libuerit peruagata, per diductos digitos dilatatamq; manum ab eodem exponebatur. Reprehendit sanè Quintilianus eos, qui orantes ulla in causa manũ sub pallio continent, quasi res ignauiter agatur: nostri tamen instituti est, cùm apud Pontifices inter sacra sermonem habemus, manus intra pallium cohibere, frugaliq; tantùm pronunciatione uti. Quoniam uerò Theologi finiunt aliud orare esse, aliud adorare, status ad cultum, manus ita surrectæ ad adorationem facere uidebuntur.

C

PRECES.

IN Hetruscis quoq; institutis hoc gestu manuũ ad preces utebantur, neq; non in deuouendis ciuitatibus, euocandisq; dijs: cumq; Iouem dicebãt, manus ad cœlum sustollebant, ut eo etiam loco apud Virgilium est:

Multa Iouem manibus supplex orasse supinis.

Sanè, quod ad hanc rem facit, Polemonem sophistam legimus Olympicis ludis, qui Smyrnę olim celebrabantur, inepti cuiusdã actoris solœcismũ manu factũ reprehendisse, cùm in exclamatione, ὦ ζεῦ, manus ad terrã protendisset. Cùm uerò ὦ γᾶ pronunciaret, faciem ad cœlum erexisset. Sed quantũ ad Iouem pertinet, eundem morem uetustissimo ritu apud nostræ pietatis Pontifices obseruari uidemus: quotiens enim uel DEVM uel DOMINVM enunciant, gentem sanctã bonis uerbis expiaturi, prosperaq; & felicia mortalib. precaturi, manus sub eam locutionẽ supinas in cœlũ tollunt. Quin etiã ὀργιάζειν, quod sacrificare est, etymologici grãmatici nonnulli dictũ putant, quòd qui sacrificãt, precantúrue Deos, ὀρέγουσι τὼ χεῖρε, manus quippe protendunt. In nũmo Gordiani Pij simulacrum est, quod passas hinc inde manus ad cœlũ tollit, cũ inscriptione ad rem accõmodata,

PIETAS AVGVST. Illud addam, antiquũ precandi modum noctu sub dio D
Pindarum posuisse, Olympijs, ode secunda, apud quem νυκτὸς ὑπαίτεος ob hanc causam inscribitur.

DE PEDIBVS.

HÆc quidem manu super memini, Manarde, tibi disseruisse: sed quoniã Caprilis uelle se de pedibus audire similia dictitabat, quæ super his à me tunc dicta fuerunt, uisum est subiungere.

IRRITVM.

FIeri minimè posse aliquid, aut inconstans irritúmue futurũ, quod cœptum actúmue fuisset, ostendere si uellent Ægyptij sacerdotes, pedes in aquę superficie inambulantes pro hieroglyphico faciebãt. Nemo enim est qui nesciat, nulla id humana ope ingenióue fieri posse: nihil enim magis irritũ cedit, quàm si quis plantas super aquæ superficiem firmare sibi persuaserit. Ad hoc respexit Cicero, cùm libro Officiorũ tertio, fluxas, labiles & inconstantes Epicuri rationes esse differeret, quippe quæ minus in solido consistant, quòd aqua hærent, ut aiunt. E
Sunt qui elocutionẽ hanc, In hac causa mihi aqua hęret, rem nondũ peractã significare cõtendant, dubiumcꝫ aliquod superesse, quod nondũ fuerit explicatũ, aut sibi re super adhuc dicendũ esse, sumpto à clepsydris, in quibus aqua, temporis dati index, per tot horas stillatura statuebat, argumento. Et hoc esse quod ad Q. Fr. Cicero ita scribit alterius libri epistola V. Quod Idibus & postridie fuerat dictum de agro Campano, nõ est actum, in hac causa mihi aqua hæret. Vbi tamen damnat Epicurũ, cum Ægyptiorũ hieroglyphico uidetur cõuenire, utpote qui argumentorũ eius infirmitatem omnino redarguit. Nam ingredienti unicuicꝫ animali, ut palàm est, solo opus est, diceret Aristoteles, cui firmiter innitat: id aũt homini, utpote grauiori animali, necꝫ in aëre, necꝫ in aqua cõcedit, & ea de causa pedes suam habent nuncupationem, quòd τὸ πέδον, id est, solum sibi deposcunt.

VACILLATIO.

CVm Ægyptiaco consentit hieroglyphico quod Psalmo LXXIII. legitur, Mei penè moti sunt pedes. Græca lectio habet ἐσαλεύθησαν, quippe uacillarũt, siue potius fluctuarũt: maris enim turbatio, fluctuũcꝫ cõmotio, σάλος. Hîc uerò pedes pro cogitatione ponunt, quæ scilicet animi nostri pietatẽ pedum instar regit, & sustinet. Penè igit, inquit, cogitatione peruersus, ac penè lapsus sum, ut crederem Deo nullã inesse prouidentiã, incertocꝫ casu mortalia defluere, aut quid huiusmodi. Ita ibi legit psal. XXXVIII. ἐν τῷ σαλευθῆναι πόδας μου. ubi si uerbi maritimi & fluctuantis ratio est habenda, latinè dicemus, cùm fluctuare cœpissent pedes mei. F

FVNDAMENTVM.

COntrà uerò pedes in solido cõstituti, iactum ostendunt fundamentũ. Hinc apud Iuriscõsultos legas, ponere pedem, pro fundamentũ iacere. Hinc illud apud Tulliũ De finibus IIII. Quid em̃? sapientia ubi pedem poneret nõ habebat, sublatis officijs omnibus. Alibi pedem ponere significat occupare. In Deo aũt pedes uirtutis eius firmitatẽ ostendũt, & solidi fundamenti stabilitatẽ, Esaia dicente: Cœlũ mihi sedes est, terra aũt scabellũ pedum meorũ. Alibi pedes Dei hieroglyphicè accepti, humanitas Christi est: nam sicut caput Pater, ita pedes Filius, qui eò quòd terreno mixtus est, diuinitate ipsa inferior est. Quod uerò scriptum est Deuteronomio, Qui appropinquãt pedibus eius, de doctrina illius aliquid assequent: sunt qui ex mysticis hisce pedibus adeundos intelligant sanctos interpre-

A interpretes,& qui diuinã prædicant sapientiã. At quòd Psal. stantes pedes hieroglyphicè ponuntur, mentis atq; fidei stabilitatẽ significãt. Nam contrà de maleficis Propheta, Cur claudicatis utroq; pede? Et Psalmographus psal. XVII. Claudicauerũt aberrantes à semita. Porrò uitiatus pes, aut mutilus, aut intortus, in diuinis literis, hominem significat qui à recta diuinæ institutionis semita declinat: quandoquidem pedes pro actionum, ut dictum est, progressu sæpe ponuntur: Theologiq; omnes hunc uitæ nostræ cursum uiã appellare consueuerũt, de quã Dauid psal. 118. Beati immaculati in uia, qui ambulant in lege Domini: hoc est, qui dum hanc uiuunt uitam, ea faciunt quæ lex Domini præcipit atq; mandat.

PVRIFICATOR.

SI uerò pedes altius in aquam mersos effinxissent, purificatorẽ significabant. Nam & alibi aqua & ignis in defæcationis significatũ accipiunt, quòd rebus his labes omnis eluatur & eximatur. Hîc uerò de ijs sermo est, quæ leui sint macula contaminata, quibus unda satis superq; sit ad depurandum. Apud Horum legas fullonem hîc significari, quod tantundem est: nam id est fullonis officium,

B ut res depurget, & munditiem uestibus inducat. Alij cõmenti sunt γραφέα pro γναφέα apud Horum legere, ut scribam ex hac pictura cõmentarentur, propterea quòd hoc à Mercurij similitudine descriptum apud Horum uulgatum legerant: sed non animaduerterũt eo loco non ἑρμοῦ, sed ἔργου legi, quod exponi debet, ab operæ uidelicet similitudine, ut scilicet gestus ille describeret, figuraretur q;, qui fullonis est uestimenta pedibus in aqua pressantis.

DIVES AVARVS.

TAntali uerò species in aquã demersi, ramis fructiferis ad frontem usq;, & ob oculos dependentibus, quos frustra carpere & hanc haurire irrito cauet euentu, quanã meliori patescat interpretatione, q̃ luculẽtis his Petronij uersibus?

Nec bibit inter aquas, nec poma patentia carpit
Tantalus, infelix quem sua uota premunt.
Diuitis hæc magni facies erit, omnia latè
Qui tenet, & sicco concoquit ore famem.

SERVITVS.

C APud Onirocritas pedes seruorum indicia sunt, utpote qui totius corporis pondus sustineant, uti opera domi ruriq; facienda seruis incumbũt, & quæ perperã egerint compedũ supplicio puniunt.

TRIVMPHATOR.

QVoniam uerò Regum triumphantiũ mos erat captiuorũ corpora pedibus cõculcare, subiectionis signum, triumphabundũ hominem per ita positũ pedem Romana pleraq; signa significant. eoq; spectat uersiculus ex psal. LXVI. Imposuisti homines supra capita nostra, hoc est, de nobis triumphũ alijs cõcessisti.

VIA.

AB officio quoq; pedes in diuinis literis uię profectionisq; significatũ habẽt. Vnde plerunq; uideas uetustis in imaginibus Deum pingi pedibus intra nubes absconditis, quod fatidici uates nostri uolentes carnis à Deo assumptæ uiam (eam Theologi nostri aduentũ dicũt) arcanã, obscurã, & incognitã fore significare, eam præferebãt speciem. Hinc Dauides offusam ad diuinos pedes caliginem canit psal. XVIII. Sed quod idem alibi canit, Pes meus stetit in uia recta, dictũ uolunt ueteres Theologi propterea, quòd nõ solùm manus, sed etiã pedes

pro actione, progressusque negotiorũ accipiunt. Et Leuitico, ubi sacrificiũ fertur D pro sacerdotũ consecratione, pollices manuũ & dexterorum pedum, hostiæ sanguine oblinuntur: dexteras quidem partes obunctas ponunt, quia bonorũ hæ sunt operũ indices, cùm sinistræ pro prauis accipiant. Nam & Maro, dextera ait esse iter ad Elysiũ, At læua malorũ Exercet pœnas, & ad impia tartara mittit. Quòd uerò unctionis mentio facta est, ea sanè uigoris, cõseruationis, & salutis assecutionem significat. Vnde etiam apud Gentes athletæ non nisi oleo delibuti certamẽ inibant. Non ungi uerò, in diuinis ijsdem literis desolationem, ruinã, & perditionem indicat. Sic in Ægypto sublati sunt una nocte omnes, quotquot limina postesque intinctos agni sanguine non habuere, ut Hesychius.

SOLSTITIVM HYEMALE.

SOlis cursum in hyemali solstitio significare si uellent Ægyptij sacerdotes, pedes duos cõpedibus implicitos, atque ita progredientes (nisi codex impressus mendosus est) effingebãt, quòd Sol tunc lentius, & quasi pedicis coërcitus ingredi uideatur. Sed enim huius rei longè aliam picturã esse diximus in cõmentario Polypi, ubi manu scriptos Hori codices, duos Polypos inuicem colligatos, non E pedes duos, habere monuimus.

VOLVPTARII AFFECTVS.

PHilosophi antiquiores, quique doctrinam eorũ secuti sunt, pedes pro contemptissima parte ponũt: esseque in anima pedes aiunt uoluptarios affectus ueneræ mollitudini mancipatos. Quique Achillis figmentũ interpretant, fuisse illum inuiolabilem præter talos, qui Stygis aqua illini nequiuerint, quòd ea parte manu matris tentus fuerit, cùm ab ea est fatalibus undis immersus, ea aũt parte saucium perijsse, id sibi uelle fabulã dicunt, quòd fortis alioqui homo, aduersis casibus omnibus animosus, nullaque fortunę iniuria deiectus, libidini tamen ita interdum succumbere deprehendatur, ut inde sibimet exitium paret. Nam & Orpheus principem libidinis locũ talum ait, sed idem mysticè, uti suus est mos. In cœna Domini discipulorũ lauantur pedes, ut scilicet ablutis animorũ sordibus, ad Eucharistiæ donũ mundi nitidique procederent. In Iacobis & Esaus partu philosophatur Philon, firmissimęque mentis, quippe optimi luctatoris esse opus ait, tenere calcaneum: nam id animũ indicat qui uitio dominetur. Calcaneũ enim, ut alibi sæpe, infirmæ uitiosæque naturæ indicium est. F

FINIS.

EST etiam pes absoluti operis indiciũ: ad calcem enim dicimus, cùm ad finem peruentũ esse uel operis, uel negocij, uolumus indicare. Et Adamantius, ut alibi dictum, nouissimum in Deo nobis incognitum esse, apud Esaiam ostendi eo argumento dicit, quòd Seraphin duo alis inferioribus Dei pedes obtegebãt.

INIQVITAS.

ANguineos alibi diximus Gigantum pedes effingi, cruraque obtorta, & quodammodo deluxata, propterea quòd tota aberrãt uia, qui cœlo bellum inferre parant. Pedes igitur ita male affecti, iniquorũ operum indicia sunt. Nam uti recti pedes quatuor animaliũ in diuinis literis apud Ezechielem memorantur, ob eorum quę in Euangelijs habentur ueritatem, ita retorti pedes de prauis dicitur ingenijs atque maleficis: non enim rectè pedes dirigunt, diceret Ambrosius, qui posteaquàm semel in uiam rediere, ad scelera mox & iniquitatem reuertuntur, & tanquam sus lota primo quoque tempore repetunt luti uolutabrum, & ut Lucretius ait, *Insatiabiliter toti voluuntur ibidem.*

Sanè

A Sanè apud Psalmographum, impiorum ambulationes obtortas esse, ambagibusq; circumactas, inuenies.

AGGRESSIO.

IN statuis uerò pes læuus antè porrectus, aggressionis indiciũ est, quo ita firmato, gestum aiunt ad inuadendũ aptum, quòd dexteri pedis agilitas ictum, quoquouersum quis incubuerit, iuuet. Sinister enim sua quadã peculiari tarditate, totius est ueluti corporis firmamentũ, ac quasi centrũ, circa quod alterius pedis alacritas & promptitudo uersetur exerceaturq;, & quasi rotæ curuatura axi per radios innixa circumagatur, parti unicuiq; laborãti opem allatura. quod nõ ignorauit Maro noster, ubi X. Lucagus Æneã ferire parat: proiecto nam pede læuo aptat se pugnæ. Hoc etiam in nummis, ubi Martis ultoris inscriptio est, sæpe cõperias: nam & philosophi consentiũt, motũ à dexteris partibus oriri. Atq; ego Romæ in Mediceis ædibus pulcherrimi operis statuam obseruaui, quæ speciem hanc in aliquem inuadendi, læuo proiecto pede, præ se ferebat. Militaris præterea disciplinæ Magistri cõmonent, si missilibus agatur, sinistros pedes an-
B tè haberi à peditibus, ita enim uibrandis spiculis uehementiorem esse ictum. At si res, inquiunt, agatur gladio, dexter pes proferendus, ut propinquior dextera sit ad uulnus inferendũ. Sed utcunq; illi, apud Maronem tamen eodem ipso congressu, quem paulò antè dicebamus, strictum rotat acer Lucagus ensem.

REGRESSVS.

NOn ierim tamẽ inficias, regressum dextero porrecto pede figurari: quia qui loco se moueat, necesse habet à dextero pede motum auspicari. Ita signari uideas nummos FORTVNÆ REDVCI cusos.

IGNAVIA VEL REQVIES.

ET quoniã gestus ab histrionibus in primis obseruabantur, inde factũ ut hieroglyphica nõnulla inde desumpta sint: quale illud pro otio & desidia, pedẽ supra pedem statuere: qui gestus in aliquot sepulchrorum imaginibus, sed pro quiete habetur. Sanè Aristophanes cùm otiantem meditabundũq; Euripidem describeret Acharnanibus, famulus eius interrogante Dicæopoli an intus esset Euripides, respondit, Ipse intus pede supra pedem posito tragœdiã meditatur. Et Pluto, Mercurius: Nunc aũt esuriẽs pede supra pedem posito altũ requiesco.

C

DE CALCANEO.

Alcaneum quamuis sit pedis pars, à pede tamen, quantum ad hieroglyphica pertinet, separatur.

SENTENTIA PRÆPOSTERA.

CAlcaneum quidam hieroglyphicè accipere uidentur pro infirma, falsa, atq; pręposterailla ratione, qua nos uitia nostra excusamus, & nimiũ plus æquo nosmetipsi nobis indulgemus. Vnde Deus Genesi ad serpentem, qui uoluptatis est signum: Homo ipse tuum obseruabit caput, & tu illius calcaneũ, imbecillitatem scilicet mentis, quæ facilè seducatur, & quicquid adlibuerit sibi permittat. Siue, ut alibi diximus ex Philone, calcaneum ea pars animæ est, quæ terrenæ adhærescit naturæ, in sensum uoluptatesq; prona & labilis. Ideoq; Assertor noster discipulorum pedes lauisse dicitur, ut signum esset, dilutum esse maledictum illud calcanei, quò ab ipso rerum primordio serpentis morsibus patebat aditus. Nam alibi dictum inuenias, Ecce dedi uobis potestatem calcandi super serpentes & scorpiones, in hanc sententiam.

TERMINVS. D

INterdum accipitur pro actionis termino, sumpto à saltatoribus more, in quorum saltu extrema pars uestigij, quam calcaneū presserit, signat. hinc Psalmo: Ipsi calcaneum meum obseruabunt. quod proximè accedit ad id, quod inquit Ouidius: *Sed scilicet vltima semper*

Expectanda dies homini est, diciq; beatus

Ante obitum nemo supremaq; funera debet.

Latinus quoq; sermo calcem accipit pro termino. Sic uidet Cicero calcem, ad quem decursum est. & ad calcem peruenire, & similia, passim habentur.

DE GENIBVS.

ADdam & Genua, sine quorum auxilio parum aut nihil agerēt pedes, alterius sic altera poscit opem res, & coniurat amicè.

IMPEDIMENTVM.

ESt in his quoq; significatū impedimenti, si poplites alternis genibus impositi figurarentur, qui quidem gestus nullo magico susurro simpliciter inter ueneficia recensentur: eo enim partus detineri, & omnem actum impediri, maiorū religio, decretis etiam inhibitorijs, ut perhibet Plinius, testata est. E

MISERICORDIA.

CÆterùm genu misericordię sedem esse, antiqua omnis superstitio confitetur, ut memorię auris, irrisionis nasus habetur: quamuis Thebanus Crates religionem eam, uti reliqua facere solebat, eluserit. Nam cùm pro quodam Gymnasij principem supplicaret, procumbens coxā illius pro genibus attigit, principeq; præ fastu indignante, Quid, inquit, an non hæc tua sunt, ac genua? Apud Ciceronē legas oratione post reditū, ubi L. Pisonem acerbissimè compellat: Tu meum generū, propinquū tuum, tu affinem tuam, filiā meam, superbissimis & crudelissimis uerbis à genibus tuis repulisti. Iam uerò illa, Ad pedes iacere, & accidere ad pedes, eodem significato notissima sunt.

HVMILITAS. F

DEpositum genu humilitatis & superiorem agnoscentis indicium esse, nulli non innotuit. Hinc apud Horatium:

Ius, imperiumq; Phraotes

Cæsaris accepit genibus minor.

In diuinis literis, Reliqua mihi sunt septē millia uirorū, qui ante Baalem genua non curuauerūt. & alibi, Flecto genua cordis mei, & huiusmodi pleraq;, id uno uerbo dicitur procidere. atq; ita etiā nostri Psalmo LXXII. reddidere: Coram illo procident Æthiopes. Multò uerò plus procumbere, & terram lingere, ut ibidem: Inimici eius terram lingent.

PROCLIVIS AD VITIA.

NEq; negarim alicubi flectere genua esse hieroglyphicū ad terram, hoc est, ad uitia declinantiū, & humanæ cedentium fragillitati, impurisq; affectibus inseruientium, aduersus quos nisi steterimus, nullam ex hoste uictoriam sperare possumus.

A LEVATI PARIENTIVM LABORES.

VIſebantur olim in Capitolio ante Mineruę cellam ſigna tria Nixidia nuncupata, quę genibus nitebantur, ſed ea de cauſa ita dicta, quòd parientiũ nixibus pręſiderẽt: quod eo libentius retulimus, quòd uulgata exemplaria Feſti corrupta ſunt, in quibus ſcilicet pro Nixidia, Noxij dij ſcriptũ inuenias. Sunt qui ſigna hæc Antiocho Rege Syriæ ſuperato, à M. Attilio ſubtracta prodiderint, ab eoq́; Romã apportata: alij capta Corintho aduecta, quæ ibi menſæ ſubiecta fuerint. Sed iam de manu, deq́; pedibus, & genu, hęc dicta ſufficiant. Videor eñ mihi nullã neq́; tui, neq́; publici cõmodi rationẽ habuiſſe: tui, quia philoſophũ ſcio nolle deſidibus & ſuperuacaneis lectionibus detineri, eaq́; tantũ lectitare, quæ ad ſanam doctrinã facere uideantˀ. In publica uerò cõmoda me peccaſſe uereor, quia dum te his detinui nugis, boni aliquid ad alicuius ægroti ſalutem excogitaſſes. Quicquid tamen in hoc erratum eſt, totum id tua culpa factum, qui cicadæ, ut dicitur, uterum ſcabere non dubitaſti.

B PIERIVS VALERIANVS ERVDITISSIMO VIRO FRANCISCO ROBORTELLO IN ACADEMIA PATAVINA BONARVM LITERARVM PVBLICO PROFESSORI, DE DIGITIS ET MENSVRIS AD AEGYPTIORVM HIEROGLYPHICA.

Um nuper ſcripta tua omnifariæ doctrinæ pleniſsima, & vtriuſq; linguæ ornatiſsima, ſumma cum voluptate legerem, incidiſſemq; in obſeruationes eas quas doctiſsimo viro Ioanni Sico inſcripſeras, duplici ſum dolore affectus: ob amici memoriam, qui tam miſerabiliter nobis ereptus eſt, noctu in habitatione ſua clàm trucidatus: deinde cõmentario eo amiſſo, quod amicitiæ noſtræ pignus paulò antè illi recognoſcendum dederam, ſed adhuc abſq; titulo: ita duplici hac iactura & amici & libelli facta ſummopere dolere cogor, quòd potuiſſes doni eius hæres eſſe. Ne verò amplius hoc accideret, cœpi ante omnia cõmentarijs omnibus titulum inſcribere: & cùm magni nominis philoſopho Bernardino Tomitano de digitorũ numeris libellum inſcripſiſſem, ſupereſſe vidi alterũ de digitorũ menſuris, eumq;, ne amicos nimium obtunderem, tibi Franciſce Robortelle doctiſsime cõmendaui: quamuis partem C *hanc præteriturus eram, quòd ea parũ ſuauis videbatur, verebarq; ne imago ferè eadem toties repetita, ſatiaret potius quàm oblectaret. Partem tamen hanc omni iure tuam non modò legendam, verùm etiã examinandam tibi cõmendabo, quòd id in animũ induxi meum, euenturũ, vt quemadmodũ ego doctrinam tuam mihi laudi fore perſuadeo, tu quoq; pro animi tui candore putes ad rem tuam facere, vt quicquid ego ſcribere ſim aggreſſus, id tum tua, tum aliorum amicorum opera politius fiat. Veræ enim neceſsitudinis ea lex eſt, vt amicorum exiſtimationem non ſecus ac ſi eadem nobiſcum inuehatur naui, nobiſcum identidem & ſeruari, & omne periculum adire iudicemus.*

DE DIGITO COMMVNITER.

EBVERANT quidem digiti in manuũ cõmentarium inſeri: ſed quoniã tam uaria tamq́; multiplex eſt eorum materia quam comprehenderunt, ut ijdem ipſi uno nequierint cõmentario coarctari, neceſſe fuit eorum argumenta diuidere: quorũ alter liber circa numeros uerſaretur: cumq́; numeri quoq́; ipſi ſua gerant hieroglyphica, ſeparatim de numeris per digitorũ geſticulationem ſignificatis, & quorundam etiã numerorũ intellectu myſtico, differen-

dum fuit. Alter hic de digito cõmuniter, ad mera pertinet hieroglyphica. Demum, quia digitus idem dimensionem præcipuè significat, eamq; creat, addenda erunt dimensionũ & species, & significata, cùm quæ peculiariter quisq; sibi digitus comparauerit, ad calculum examinauerimus. D

ALMVS SPIRITVS.

VT uerò rem auspicatius exordiamur, ad almum conuersi spiritum, qui nos afflet, eum dicimus in diuinis literis per digiti hieroglyphicum & intelligi, & nominari. Euangelio autẽ, omni summota dubitatione, ut cùm Assertor noster dicit: Si in digito Dei eijcio dæmonia, profectò uenit in uos regnum Dei. Quo loco diuus Gregorius ex eo manifestum esse ait digitum pro sancto spiritu accipi, quòd cùm Marcus posuerit, Si in digito Dei, alius Euangelista dixerit, si ego in spiritu Dei. Porrò in precibus, quas certo anni tẽpore almo huic spiritui allegamus, dexteræ Dei digitũ eum appellamus. Præterea D. Hieron. eo opusculo cui de diuinitatis essentia titulus est, digitũ unitatis numero, pro almo eo diuinoq; spiritu accipi debere profitetur, quo lex in duabus tabulis in monte Sina scripta fuerit: Ipse enim, ut idem ait, scripsit, qui & dictauit. E

PROPHETÆ.

NVmero uerò multitudinis digiti sunt Prophetæ, per quos spiritus idem almus libros Legis afflatu suo cõscripsit. unde Dauides: Videbo cœlos tuos, opera digitorũ tuorũ: ubi per cœlos ipsam Prophetarũ incitationem accipiunt, qua correpti admiranda tot oracula de diuinis humanisq; rebus in posteros conspersere. Sunt qui Psalmographũ dicant ad historicum sensum simpliciter respexisse, per digitum tamen uirtutem Dei exponant. Vnde Magi Pharaonis cùm Moseos miraculis cederent, digitus Dei est, dicebant, ubi pars pro toto, digitus pro manu: nam omnino manus, ut loco suo dictũ, confecti operis hieroglyphicum est. In mundi uerò totius fabrica, nihil cœlo ipso admirabilius.

MEDITATIO VEL vltio.

QVòd si hominẽ digitos aut ungues suos cõmordentem pictum sculptúmue inspexeris, scias eo gestu, aliàs quidem meditationẽ, profundumq; ad ecstasin usq; cogitatũ intelligendum: aliàs uerò pœnitentiã facti, ulciscendiue minas. Illud significatũ apud Persium & Horatium habes, quorum alter dicit: F

Nec pluteum cedit, nec demorsos sapit vngues.

alter & in uersu faciendo,

Sæpe caput scaberet, viuos & roderet vngues.

Vltimum apud Propertium habes:

Ungue meam morso sæpe querêre fidem.

Sed hæc omnibus notissima præteribimus.

LASCIVA MOLLITIES.

ASpicies fortè statuam saltatorio gestu positam, ritu barbarico adornatã, digitis supra caput ueluti argutum aliquid crepitantibus: ea hieroglyphicè lasciuas mollities, & eneruatæ nequitiæ delicias indicat. Et uno digito caput scalpere, delicatæ admodum mollitiei signum est: quod Gn. Pompeio uitio datum, usq; ad inimicorum publicum cauillum, ait Plutarchus. quo super gestu Iuuenalis etiam mordaciter iocatus cùm dixit: Qui digito scalpunt uno caput.

A put. Pluribus uerò modis hæc in digitis mollities notata, gesticulatione, munditia nimia, ornatu gemmarum anulorumq́ sumptuoso, motuq́ ad mimicũ propius accedente. Quare Chilonis Lacedæmonij dictũ est, inter loquendum manũ moueri non debere. Et Hebraico prouerbio dicitur, stultum digito loqui.

SOCIETAS.

Licet in duabus consertis manibus fidei fœderumq́ hieroglyphicum locupletius habeatur, non est tamen illud dissimulandum, quod de pollicibus est à Cornelio Tacito traditum: morem quippe fuisse Regibus quorundam barbarorũ, quotiens in societatem coirent, applicare dexteras, pollicesq́ inter se uincire, nodoq́ perstringere, & ubi mox sanguis in artus extremos peruenisset, leui uulnere cruorẽ eliciebant, atq́ inuicem lambebant: idq́ fœdus arcanum, quasi mutuo cruore sa-

B cratum haberi solitum.

FVRIÆ ORESTEÆ.

QVi uerò digitus lapideus paruo olim tumulo superpositus erat inter Megapolim & Messeniam, in regione Mania nuncupata, à quo quidem digito tumulo nomen fuit, non alia de causa erectus fertur autore Pausania, nisi quia Orestes furijs agitatus unum ipsemet sibi à manu digitum abroserit, remq́ eo monumento notare uoluerit.

PACIFICATIO.

SEd quoniam ad pollicem reuersi sumus, qui aliorum dux est & dominator, super eo quædam, quæ hieroglyphicum sapiunt, apponemus. Hic inter alia significata compositæ pacis hieroglyphicum apud Romanos habitus, eo quippe gestu, ut manui porrectę subijceretur. Rem tangit Quintilianus Rhetor, ubi ait: Qui gestus in statuis pacificatorũ esse solet, qui inclinato in humerũ dextrũ capite, brachio ab aure prætenso, manum inflexo pollice extendit: quod perperàm in codicibus aliquot impressis legitur, infesto pollice, quod nihil est. Atq́

C hinc locus apud Papinium Sylua prima intelligitur, Dextera uetat pugnas: ubi de gestu hoc dubio procul accipiendum: de quo quia multa alij, rem ego breuiter substrinxi. Hunc gestum periti antiquitatum agnoscunt in Marci Aurelij statua, quæ nunc ante Lateranas ædes, ex ære, magnitudine colossea, equo insidens uisitur: dexteram enim porrigit resupinam, aliquantulum inclinatam, digitis disiunctis, pollice deorsum uerso.

FAVOR.

FAuor autem assensusq́ alienæ uictoriæ præstitus, aut cùm aliquẽ strenuè facientem laudare uellent, per sublatum pollicem exprimebatur. Hinc illud apud Horatium:

Fautor vtroq; tuum laudabit pollice ludum.

hoc est, maximè tibi fauebit. Quippe si pollicũ alter satis est ad fauorem indicandum, uterq́ in eum gestũ adhibitus, quãmaximè fauere profitebiť. Nam & qui certabãt, cùm succũbere se, & hosti uictoriã cedere fatebanť, pollicẽ sustollebãt. Vnde illa in uictos apud Grȩcos imperitatio, αἴρει δάκτυλον. quod alio de more nostri herbã dare dicere maluerũt. Nostro uerò tempore cũ uniuersa Italia, & tota

etiã Europa alterutri ex duabus factionibus damnata ſit, moris eſt, his pollicẽ, D illis indicem attollere, ſi cui faueãt factioni, atteſtari uoluerint: idꝗ utinã ſtudio non tam perdito fieret: non enim Italia omnis ſibimet aduerſaria, omnium hinc prædę expoſita, tot clades, direptiones, incendia, deſolationesꝗ ſuarum iam omnium urbium tam continenti per tot annos bello pateretur, ſeꝗ mox ob ſolam ſuorum pertinaciam, implacabileꝗ diſsidiũ, ruituram miſerabiliter deploraret.

TRVCVLENTIA.

QVem uerò uerſum pollicem apud Iuuenalem & aliquot alios legas, nihil habentem cum fauore ſimile, ſciendum eſt id tyrannorum quorundam ſignũ fuiſſe temporariũ, ut eo ſcilicet tempore ſicarij percuſſoresꝗ in cædem trucidationemꝗ populi debacchari inciperent, cùm ſignum id uerſi pollicis ab Imperatore datum obſeruaſſent. Qua de re, ſcholis omnibus nota, & nihil ad hieroglyphica pertinente, plura dicere non puto neceſſarium.

ROBVR.

ID potius referemus, robur ualidasꝗ uires per pollicem ſignificari, ſi ſurrigatur, quatuor reliquis ad uolam appreſsis. Nam ea de cauſa ἀντίχειρ à Græcis di- E citur, quòd pari cum reliqua tota manu robore cõtendat, alteriusꝗ manus uice fungatur, ut Galenus interpretatur. Apud Latinos aũt, quòd præcipuè polleat, nomen habet: is enim dominatur in manu, nec in ſiniſtra ceſſat, quamuis ea tota ſit ignaua, neꝗ minus quàm tota manus ſemper in officio eſt. Quin & ueteres hunc præſtare alijs intelligentes, hallum eum appellabant, quòd in reliquorum dorſa unus omnium inſiliret: aſpirationem enim loco S literę poſitam nõnunꝗ ab antiquis inuenias, & uice uerſa, S pro H. Sed longè ſimplicius eſt hallum ab ἅλλω uel ἅλλομαι deducere, id enim ſalire eſt.

INVTILIS BELLO.

HOminẽ bello inutilem oſtendere qui uolunt, manũ abſciſſo pollice faciant: digitus enim hic ſummotus, hominem actionibus & præſertim bello inutilem reddit. Eaꝗ de cauſa legas grauiter animaduerſum in nõnullos, qui bellũ detractandi cauſa ſpontè ſibi pollices amputaſſent, ut à Senatu in C. Voctienũ, uel ut alibi legitur, Votienũ. A Cæſare etiam Auguſto in quendam equitẽ Ro. qui duobus filijs adoleſcentibus, cauſa detrectandi ſacramenti pollices amputauerat. Marcellinus cùm Gallos militiæ ſemper obuios & expoſitos oſtendere co F netur, noſtram uerò ignauiam, quod Græcanici uir ingenij libenter admodũ facit, inceſſere, reprehenſioniꝗ obiectare, neminem unquã apud eos ait, quod in Italia plerunꝗ accidit, munus Martium pertimeſcentem pollicem ſibi præcidere. Sanè uerò Athenienſes, crudeli admodũ atꝗ immani exemplo, Æginetarũ iuuentuti pollices præciderunt, ne populus qui claſſe ualebat, deſcendere ſecũ poſſet in uirium maritimarum certamen.

DE INDICE.

POllici proximus eſt index, ita dictus, quòd eum porrigere ſolemus indicando. Sunt qui eum Salutatorium etiam appellent, ſunt qui Medicum, neꝗ deſunt qui Lichanon eſſe uelint: ſed horum proſequi controuerſias noſtri non eſt inſtituti, qui ad hieroglyphica feſtinamus. Satis igitur fuerit eum indicem Romano nomine nuncupare.

SILENTIVM.

PRæcipuũ igit̃ digiti huius hieroglyphicũ eſt, ſilentiũ indicare, ſi ori appreſſus figuret̃: quo geſtu Titi Liuij Patauini imago ſupra fores prętorij in eius urbe

A urbe patria dicata, nempe quòd is ſcribendo adeò multa complexus, ſcriptoribus alijs ſilentium indixiſſe uideatur. Hinc apud Apuleium libro primo Metamorph. legas: At ille digitum à pollice proximum ori ſuo admouens, & in ſtuporem attonitus, tace, tace inquit. Et Pontianus Pontifex epiſtola quadam: Si eſt tibi intellectus, reſponde proximo: ſin autem hæſitas, ſit manus tua ſuper os tuum. Ita & Eutychianus, quæ uerba ſunt ex Solomonis dictis. Et Damaſus epiſtola de coëpiſcopis: Digitum ori imponite: hoc eſt, nihil ulterius loquamini. Ita & apud Ioben: Principes ceſſabant loqui, & ori ſuo digitum ſuperponebant. In omnibus uerò templis, ubi colebatur Iſis & Serapis, ſimulacrum erat, digito labris impreſſo, quod multi interpretantur, tacendum eſſe, illos itidem mortales fuiſſe. Sed quę fuerit Harpocratis effigies apud Ægyptios, literarijs ludis omnibus innotuit. Figmentum hoc porrò totum Ægyptiacum fuit, quod digito labijs impreſſo, ſilentium ſignificaret de dijs immortalibus habendum: in quos ne licentioſi loquendo ſimus, à Platone etiã monemur, Legibus. Aliàs Harpocratis ſigillum in anulis geſtari ſolitum à ueteribus ea de cauſa tra-
B dit Plinius, ut ſilentium de agendis rebus indicarent. Angeronæ autem effigies obligato obſignatoq́ʒ ore fuit apud Romanos, ut ſilentio prætereundum innueret, in cuius tutela numinis Vrbs Roma eſſet, quodq́ʒ proprium illi nomen, ob eam ſcilicet ſuperſtitionem, ne tutelares dij ſacris quibuſdam auocarentur, deuouerentúrue. Hinc Valerium Soranum neci traditum conſtat, quòd arcanũ hoc propalare auſus eſſet. Eaq́ʒ de cauſa Plinius de Roma loquens ait: Cuius nomen alterum dicere arcanis cæremoniarum nefas habetur. Quod uerò ad obſignatum os facit, Alexander Macedo cùm matris epiſtolam accuſationis in Antipatrum plenam, unà cum Hephæſtione legiſſet, detractum è digito ſignatorium anulum ori illius appreſsit, ſilentij monumentum.

EX PATIENTIA VOLVPTAS.

SEd nihil ferè tam eruditè traditum à quopiam eſt, ut non ingenia inuenta ſint, quæ aliorum commentationes euertere conarentur. Inuentus eſt ſiquidem ſcriptor Maſurius nomine, qui Angeronæ ſimulacrum, quod Romæ in ſacello Volupiæ obligato, uti ſuperius, obſignatoq́ʒ ore uiſebatur, propterea
C confictum ait, quòd qui ſuos dolores anxietatesq́ʒ diſsimulat, patientiæ beneficio ad maximam perueniat uoluptatem. Nam & Verrius Flaccus Angeronam dici ait, quod angores ac animorum ſolicitudines propitiata depellat. Sed quamuis alia atque alia etiam ſuper Harpocrate commentati ſint ingenioſi uiri, illud ego minimè diſsimularim, quod ſummæ eruditionis autores approbaſſe uidentur, ſummum Deum ex eo figmento ſilentio coli debere, quod & in Piſce, & in Crocodilo, & alibi ex Iamblichi monitis aperuimus. Et in pietatis Chriſtianæ ſacris preces pleræq́ʒ ſunt, quas ad Optimum Maximumq́ʒ Deum nulla emiſſa uoce dirigere iubemur. Super Harpocrate demum Plutarchus multa, quæ quoniam multorum commentarijs uulgata ſunt, ea non exiſtimaui hîc ad commemorandum neceſſaria. Illud unum minimè prætenbo, traditum ab Ægyptijs Oron & Harpocratem digito ad labia appreſſo coalitóque in lucem editos, eodémque modo & Heraiſcum, magnæ apud eos celebritatis uiros. Iam apud Romanos ſilentij nota fuit S. prima eius nominis litera, quæ triclinijs, & diætarum foribus ſuperponi conſueuerat, ut inde ſilentium conuiuis indiceretur, quandò multa inter bibendum dici ſoleant licentius atq́ʒ

liberius, quæ palàm efferre nefas. Vnde Flaccus Torquato ad cœnam inuitato D cauturũ se pollicetur, ne fidos inter amicos sit, qui dicta foras eliminet. Et conuiuas memores odio habendos esse, Græco, quod Martialis ponit, adagio monemur: μισῶ μνήμονα συμπότην Procille. Vino enim libertas, unde Lyæi nomẽ, attributa. Apud Comicos nõnunquã inuenias ad S literã, T quoq; adiectam, ut Phormione Terentius, S T.

DE MEDIO.

MEdius à situ ipso nomen accepit, ab officio Medicus, à loquendi usu infamis & impudicus. Sunt qui hunc nõ hallum, sed Lichanon uelint, ἀπὸ τοῦ λείχειν, quod nos lambere dicimus, ut ita exploratis uniuscuiusq; rei saporibus, quid ad stomachũ faciat, quídue ab eo repudietur, intelligamus. Apud Procopiũ legimus, summo quid digito gustatum, cùm tamen in digito nulla gustandi uis esse posit: intellexit tamen ille, sublita digiti extremitate ori aliquid admotum.

STOMACHVS.

SAnè quidem Ægyptij sacerdotes, ut apud Horum habetur, ex digiti pictura stomachũ hieroglyphicè intelligebant: sed neq; certus illic digitus, neq; cur E id fecerint explicatur. Dici fortè posset ab officio, quia solent qui grauantur ex crapula, auxiliũ alleuationemq; ab eo plurimùm deposcere, quo scilicet in summum gutturis immisso, incitata nausea euomere cõpellantur, atq; ita sibi incommodi eius remedium comparant. Vel quia Medici stomachum totius corporis regem appellant, quippe qui omnibus portiones suas certa quadam dimensione impartiri uideatur. Digiti uerò præcipuum hieroglyphicũ est, mensurã præ se ferre, de qua multa paulò pòst loco suo. Ea uerò à medio potius, quàm ab alio quopiam desumitur, utpote perfectiore. Primùm enim is ab internodio medio ad extremum unguis, & ad radicem suam, æqua dimensione diuisus, alterutra pollicem & auricularẽ æquat, circino ad interiores cutis angulos appresso: mox frontem, nasum, aures, & plerasq; alias humani corporis partes dimetitur, cuius quidem rei studiũ ad pictores & statuarios delegabo. Neq; me latet, esse qui Lichani nuncupationẽ in anularem transferant, sed ipsi sententiam suam probent. quem nos medium & medicum dicimus, hic nimirũ est, qui etiam impudicus.

INFAMIA.

EXporrectus enim medius, reliquis in pugnũ attractis, uirilis pudendi spe- F cies quędã ostendit: eoq; gestu infamię est hieroglyphicũ, de quo Satyricus:

Cùm fortunæ ipse minaci Mandaret laqueum, mediumq; ostenderet unguem.

De Diogene dictum, qui hospitibus quibusdam Demosthenem uidere cognoscereq; anxiè quæritantibus, eum ostendit, medio digito, pro indice, porrecto, ut scilicet illum impudicitiæ aut ignominiæ cuiuspiam notaret. Mitto illa nota nimis: Et impudicum ostendis digitum.

DE ANVLARI.

ANulari, qui minimo proximus est, nomen dubio procul inditum ab anulo, quo digitus is insigniri solitus. Cur id institutum, uariæ sunt autorum opiniones, ex quibus nos, pluribus alijs omissis, quas in Gemmarum cõmentario recensuimus, eas quæ potiores uidebuntur afferemus.

COR.

ILlud autem primum omnium manifestũ est, anularem digitum cordis esse hieroglyphicum: eaq; de causa institutum ab Ægyptijs, ut is anulo tanquam corona honestaretur. Eundem sacerdotes cùm circa deorum suorum aras operabantur,

A bantur: confectis odoribus illinebant: eiusmodiq; honores illi ea de causa haberi solitos aiunt, quòd dissectionum periti neruulum quendam à corde natum, per dorsum ad cor tendere, & in eo desinere compertum habuere. Sanè solebant in eiusmodi anulis eorum etiam imagines fieri, quorum memoriā colerent atq; obseruarent ij, qui eas gerebant, ita eos sibi præcipuè esse cordi, cum quadam etiam ambitione, omnibus ostentantes. Vnde Cicero libro De finibus, Epicuri studiosos memorans: Epicuri imaginem, inquit, non modò in tabulis, sed etiam in poculis & in anellis habebant.

CONIVGIVM.

HIc porrò digitus anulo insignis, coniugij est hieroglyphicum, eaq; de causa sunt qui eum pronubum appellent. Hinc Maro uincla iugalia posuit pro connubio. Et in diuinis literis inditum sponsalitijs anulum, arrhabonis indiciū, nuptiarum causa legimus: eumq; morem & institutum omnes Christianorum cōuentus semper obtinuerunt. Vnde Septimius Florens digitū hunc & pronubum appellauit, & anulum quoq; pronubum, eo loco: Nam & mulieres, parcis-
B sima patrum sobrietate aurū minimè nouerant, uno excepto digito, quem anulo pronubo sponsus oppignerasset.

VINCVLVM.

IVgalia illa uincla monent, ut qua de causa anulus inter alia significata, uinculi etiam fuerit hieroglyphicum, aperiamus. Ea sic fertur: Promethea olim Saturni lege perpetuis uinculis ab Ioue damnatum, ea mox conditione liberatum, ut inde anulum lapide & ferro compactum gestaret, ne omnino exolutus pœna uideretur, indeq; anulorum usum propagatum. Indignationem autem Iouis inde ortam aiunt, quòd Prometheus Parcarū sortē de Thetidis filio, qui patre maior & clarior futurus esset, patefecisset, atq; ita Iouē ab eius congressu deterruisset, ne se præstantior filius nasceretur. Sed enim cùm eiusmodi legis silentium in Iouis perniciem euasurum esset, fabulatorū desidero prudentiā, qui uelint Iouē pro imperio & autoritate sibi conseruata, Promethea ita male multare uoluisse.

SERVITVS.

QVòd uerò anulus sit seruitutis hieroglyphicum, tam maritale signum attestatur, quod addictam esse uiro sponsam indicat, quàm Pythagoræ symbo-
C lum exponit, dum nos arctum anulum gestare uetat, quod ex diui Hieronymi interpretatione, non esse anxiè uiuendum admonet: quippe cauendum, ne nos in eam seruitutem conijciamus, quæ dura sit, & incommoda. Habet uerò secum uinculi significatum anulus, quòd tota eius nominis originatio, quantum ad etymon attinet, ab AN particula desumitur, quæ circum significat, atq; ideo uinculum, aut compedū manicarúmue oppresionem. Essent uerò super anulo plura cōmentanda, sed hîc de anulari digito, non gestamine uel ornamento, scribere institutum est meum, quare longè plura in cōmentarium id reijcimus, quo insignia pleraq; ordine locoq; suo interpretati sumus.

VENIA.

PEtitam à dijs sermonis ueniā, cum obsecratione, ne nostri memores delicti, ulcisci cogitarent, eo exprimebant hieroglyphico, ut proximum à minimo digitum ad aurem dexteram referrēt, quod tacto prius ore fieri institutū. Est enim locus ille Nemeseos, quā gestu hoc, ut in aure ostēsum, cōciliari crediderūt.

DE AVRICVLARI.

SVper auriculari nullum hactenus hieroglyphicum inueni; id tantùm apud

chiromanticos deprehendi, eum qui breuiorẽ hunc habeat quàm legitima menſura depoſcat, id eſt, ad tertium anularis nodum nõ perueniat, indiciũ eſſe eum illegitimo cõcubitu ſuſceptum: ſed quoniã ex diuinatricibus, coniecturalibusq́ꝫ diſciplinis, ſi modò diſciplina eſt talia profiteri, nulla eſt hac magis fallax, his omiſsis, ne digitus prætereatur indictus, ad ea me conuertam, quæ de numero, cuius is præcipuum eſt hieroglyphicũ, ſuperius fuerant examinanda, niſi præ uoluminis magnitudine moroſitatis notam declinare uiſum eſſet. Is igitur cùm, uti ſequenti cõmentario explicabitur, & unitatem & quaternarium alio atq; alio geſtu præ ſe ferat, ſeptenarium, quantũ fieri poteſt, in extremam uolam exporrectus oſtentat. Numeri autem huius hieroglyphicũ eſt, ut præter ea quę loco ſuo cõmemorata ſunt, multiplicitatem, aut frequentem ſignificet iterationem. D

FREQVENS ITERATIO.

HEbræi autem in primis, ut Ægyptiacæ linguæ diſcipuli, SEPTEM de re pluries repetita ponere conſueuerunt. Vnde argentum ſepties purgatum, pro ſæpius, pſalmo undecimo dictũ: hoc eſt, ut Euthymius explicat, donec quicquid in eo terreni fuerat igne abſterſum exhalarit. Et pſalmo nono ſupra ſeptuageſimum, Redde uicinis noſtris ſeptuplum: interpretes aiunt, ſeptuplum Hebræorum more poſitum pro multiplici, quemadmodũ & ſeptem, ſæpe pro multis. Nam & Regum primo Theologi ponunt illud, Sterilis ſeptem peperit: itidẽ & eccleſias ſeptem, pro multitudine. Iam Chryſoſtomus actione in Iudęos quinta, ſeptenariũ numerũ ait in diuinis literis infinitæ multitudinis ſignum habere. Et ita fortè Virgilianum illud accipiendum: E

Septem illum totos perhibent ex ordine menſes
Rupe ſub aëria deſerti ad Strimonis vndam
Fleuiſſe. & alibi. *Immania ſeptem Terga boum.*

& eodem modo pleraq;.

SANCTVS SPIRITVS.

EST & ſancti ſpiritus prærogatiua ſeptenarius: de quo, ut infinita alia prætereamus, Eſaias: Et requieſcet ſuper eo ſpiritus Domini. dein dona eius VII. enumerat: ſpiritus ſapientiæ & intellectus, ſpiritus conſilij & fortitudinis, ſpiritus ſcientiæ & pietatis. Et replebit eum ſpiritus timoris Domini.

PERFECTIO. F

QVę uerò plurima & Philon, & Hierocles, & alij ſuper ſeptenarij perfectione diſputant, nunc miſſa faciemus: illud quod noſtri temporis inuentum eſt, minimè diſsimulabo, multarũ rerũ, ne de argento ſolo dictũ hoc exiſtimemus, quæ per ignis iterationẽ depurgantur, perfectionem in ſeptima decoctione conſiſtere, ueluti quotidie cernere eſt in ſaccharo purgando: nam ubi ſepties igne id examinaueris percoxerisq́ꝫ, nihil quicquam ulterius proficit, ſed lapideſcit penitus, ne ulterius eliquari poſsit. Vnde prouerbium uulgò uſurpatum de re, quæ ſummam adepta ſit perfectionem, Septimæ decoctionis ſaccharum, ubi ſagaciſ ciſsimum quempiam atq; uaferrimum hominem deſignamus.

HVMANÆ VITÆ CVRSVS.

ADdemus & illud, ſeptenarium numerũ totius humanę uitæ curſum ſignificare, ut theologi declarant eo Leuitici loco: Septẽ diebus comedetis azyma. de quo Paulus: Epulemur non in fermento ueteri, neq; in fermento malitię, & nequitiæ, ſed in azymis ſynceritatis & ueritatis: & nõ ad tempus, ſed omni noſtra uita ab huiuſmodi prauitatis fermento mundi eſſe debemus. Nam ſi ſeptẽ

diebus

A diebus holocaustomata, ut LXX. reddunt, offerre debemus, necesse est diebus septem nos puros permanere, quia non debent qui sacra ferunt celebrantq́ue, criminis cuiuspiam sibi esse conscij.

DIMENSIO.

NOn eram autẽ super digito quicquã ulterius philosophaturus, nisi mihi uenisset in mentem, in mensuris quoq́ue multa delitescere hieroglyphica, eaq́ue plurimũ de diuinis. Mensurã uerò ipsam digitorũ esse filiã. Nam Ægyptij mensuram ex digito posito ideo significabant, quòd tota metiendi ratio à digito principium capiat. Mensura enim, ut apud Aristotelẽ, à minimis oriri debet: atqui digiti sunt omniũ membrorũ minimi. Neq́ue me præterit, nouissimos quosdã mensuræ principiũ, perinde ac etiã ponderũ, à grano tritici desumpsisse, ut scilicet cohærentia grana quatuor, digiti spatiũ expleãt, cuius ratione reliqua mox ad mensum ueniant. Cæterùm cùm ueteres ab humanis membris mensurã inchoarint, satis constat ex eorũ traditione, digitum omnium mensurarũ esse minimam. Ita apud M. Iunium Nypsum legas, qui de limitibus agrorũ luculentũ reliquit o-
B pus, cuius de digito uerba sunt: Minima pars earũ mensurarũ est digitus. quod & Iulij Frontini sententiæ consonat: si quid enim infra digitum metiamur, partibus respondemus, ut dimidiã aut tertiã partẽ digiti. Hinc illud apud omnes usurpatissimũ, Latum unguẽ, aut transuersum digitũ non secedere, cùm minimũ quodq́ue spatiolũ intelligi uolunt. & illud, Leonẽ ex unguibus æstimare, cùm ex minimo quoq́ue uel indicio, uel argumento, uel causa, rei totius summã intelligimus. Id inde sumptũ, quòd memoriæ proditũ est Phidiã ex uiso Leonis ungui totã feri faciem magnitudinemq́ue, magna artis suę cõmendatione repræsentasse. Qua uerò ratione certa digiti dimensio nationib. omnibus præscribi possit, adhuc incompertũ est mihi. Nam apud autores digitus, & quæ inde mensurę desumunt, proportionis potius regulã, modum'ue quendam, quàm certũ ullũ mensuræ terminũ ostendere uidentur. Quæq́ue Romæ atq́ue alibi uel in æs, uel in antiquis marmoribus mensurarũ exemplaria signata reperiuntur, nationibus omnibus non inseruiunt. Ad hæc, hominũ facies pro locorum & regionũ situ, perinde ac aliorũ etiam animaliũ corpora, tum exilitate, tum proceritate, tum crassitudine diuersa dissimiliaq́ue nasci manifestũ est, id quod Basilius Magnus à ue-
C teribus traditum, à se uerò diligenter obseruatũ asseuerat. Tritici quoq́ue, si mensuram inde quis maluerit exordiri, & pondere & magnitudine, non prouinciæ tantũ, sed regiones singulę, & uel modico inter se distantes interuallo, ac plerũq́ue etiam contigui agri uariant. Per q́ue ætates, & secula singula, corpora nostra imminui, Homerus, & ab eo Virgilius & Horatius unà cũ philosophis tradidere: id quod & maiorũ nostrorum ossa passim eruta testatissimũ relinquũt. Rari enim, qualia nunc hominũ producit corpora tellus, ut apud Poëtã est, uel Plinij testimonio, patribus proceriores fiunt, consumente ubertatem seminũ exustione, in cuius uices nunc uergat æuum. Quare certa exactaq́ue digiti dimensio, quæ pari sit apud omnes mensura, nusquam potest reperiri. Quoniam tamen ueteres in eam conueniunt sententiã, ut digitus sit mensuræ principium, quæ inde mox distribuuntur mensurarũ nomina loco hoc recensere libet, argumentũ quidem ab Ægyptiorũ sacerdotũ inuentis non alienum: siquidem in mensuris etiam hieroglyphica quædam inueniuntur, quæ suo se loco prodent. Mensurę autem his præcipuè capitibus discernuntur, ut loco primo sit digitus, secundo uncia, mox sextans, inde palmus, doron, dochme, spithama, pes, cubitus, gradus, passus, or-

gyia, ulna, hexapus, decempeda, plethrum, actus, iugerum, stadium, hexaplethron, diaulus, hippicum, milliarium, dolichus, parasanga, schœnus, funiculus, stathmus: quorũ omnium rationes afferre perdifficile fuerit in multa scriptorũ dissensione. Ne tamen Chrysippi Medeam penitus excribam, ea tantũ colligã, quæ à probatioribus tradita uidebuntur. D

DIGITVS.

Esto igit̃ digitus uel ex granis tritici quatuor cohærentibus spatiũ collectũ, uel mensura omniũ minima, unde rerũpublicarũ decreto reliquas astruere necesse sit. Quæ uerò super eo sint hieroglyphica, longa iam narratione suprà disseruimus.

VNCIA.

Certo autem dato spatiolo, quod digito attribuat̃, uncia sesquidigito cõstat: ea uerò octaua palmi portio, ita tamen ut palmũ hîc accipiamus pro mensura ea, quæ σπιθάμη græcè dicit̃. Sed enim ex dimensione Nypsi, uncia supra digitũ nihil plus occupat, quàm tertiam alterius digiti partẽ, dum palmũ ait quatuor constare digitis, easq; esse uncias tris: & ita Frontinus etiam tradit: quare uncia pars erit pedis duodecima, ut rectè mensores ponunt. Quòd si uncia sesquidigito fieret, pes in digitos decem & octo produceretur. De quo uerò palmo & hîc & illic intelligendum, paulò inferius explicabimus. E

SEXTANS.

Sextans sexta pars assis omnino est, unciæ quippe duæ, ut pondera ad mensuras accõmodantur: quæ quidẽ unciæ, uti propositũ ex nonnullorũ traditione, in triũ digitorũ spatiũ porriguntur: quanquã, uti dicebamus, Nypsi nõnihil uariet mensura. Nimirũ uerò loco hoc assem pro pede, ut inferius patebit, intelligendum.

PALMVS.

Palmus ex Vitruuij descriptione quatuor cõstat digitis: ex aliorũ uerò sentẽtia digitos cõtinet XII. Nypsus hunc mensuræ modũ sextã appellat, & dodrantẽ etiã uocitari asserit, quę scilicet palmos tris cõtineat, uncias quippe nouẽ, qui sunt digiti XII. Causam uerò cur ita diuersi autores ierint in assignanda palmi dimensione, eam esse crediderim, quòd Latini appellatione palmi tria dimensionũ genera complectunt̃, quę suis apud Græcos nominib. discernunt̃. Ea sunt, δῶρον, δοχμὴ, σπιθάμη.

ΔΩΡΟΝ.

Est uerò δῶρον, siue δῶρα fœm. gen. (utrunq; enim dicitur) mensura, quam alio nomine παλαιστὴν appellant, ut interpretes Hesiodi uersu illo enarrant: F

τρισπίθαμον δ᾽ ἄψιν τάμνειν δεκαδώρῳ ἀμάξῃ. *Inde apsin curru decadoro cæde tripalmum.*

Sed enim hoc Hesiodi loco quædã oboritur difficultas, quã anteq̃ ulterius progrediamur, ne quod nobis negotiũ facessat, fortè nõ importunũ fuerit explicasse. Quatuor apsidibus currulis rota conficit̃. Ad huius uerò rotæ diametrũ Hesiodus pro modulo decadorũ currũ uocat, ut unaquæq; apsis triũ sit spithamarum: atq; ita necesse est uniuscuiusq; rotæ circumferentiã, siue curuaturã dicere malimus, duodecim esse spithamarũ. Hæ uerò doræ sunt XXXVI. spithama enim doras, quippe palæstas tris cõtinet: & palæsta, uti dictũ, quatuor est digitorum: si ergo, ut ostensum est, circumferentia circuli qui rotã ambit, XXXVI doris constat, & diametrũ unũquodq; tertia pars est circumferentię, cur non dodecadorũ diametrũ posuit potius, quàm decadorũ? ne geometrię terminos excederet, ueritatiq; ipsi uideret̃ aduersari. Cui difficultati respondet̃, decem illas diametri doras ab interiore circuli parte desumendas, de quib. hîc intelligit. Duæ uerò dorę computantur ab interiore parte rotę, usq; ad circumferentiã exteriorẽ: una

quip-

A quippe dora ab utraque rotæ parte. Alij ita soluūt, ut digitos octo, qui doræ sunt duæ, expensos intelligant in ea quæ ligularia dicuntur, siue compages dicere uelimus, quibus unaquæque apsis inuicem adacta conferatur, hoc modo:

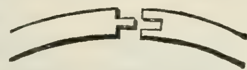

Præcipuè uerò παλαιστὴν mensurã esse quatuor digitorũ inde colligimus, ubi Nicander basilisci corporaturã describit: quē enim Plinius duodecim nõ excedere digitos affirmat, Nicander eo super τρία δῶρα φέρων μῆκος τε καὶ ἰθύν. Interpres eius, τρία δῶρα, inquit, ἤγουν παλαιστάς, δῶρον γὰρ ἡ παλαιστή. Tria itaque dora duodecim explebunt digitos, & Plinij basiliscum.

VITÆ BREVITAS.

IN diuinis literis, ut multorum theologorũ est interpretatio, παλαιστὴ uitæ breuis est quasi hieroglyphicum. Nam psalmo nono supra trigesimum, qui apud aliquos trigesimus octauus est, in græco canitur, ἰδοὺ παλαιστὰς ἔθου τὰς ἡμέρας μου. Traductione, quam Ruffinus citat, scriptũ est: Ecce ueteres posuisti dies meos. Illi enim qui ita reddiderūt, uisi mihi sunt aduerbij παλαί, quod antiquitus apud La-
B tinos est, significatũ ex uocis similitudine sequi. Ita & Romanorũ exemplar habet, quod & Cassiodorus agnoscit, & in ea locutione plurimũ immoratur. Qui Hebræos sequunt̃, alij breues, alij positos à Deo dies in mensura digitorũ IIII. aiunt: alij palmi longitudine cõstitutos dies, alij pugillares dies datos, atque ij minimę etiã mensuræ mentionem faciunt. Paraphrastici: Veluti in digitis numeratos habere paucissimos dies meos. Sed illud, uelut in digitis numeratos, nihil ad rem: de mensura enim hîc est sermo. quare uulgata traductio, cõmensurabiles habet, sed sensum nõ exprimit integrum τῆς παλαιστῆς. quare id fortè melius quod ex Adamantio cõijcere possumus, si legamus, Ecce quàm breues admodũ posuisti dies meos: quippe cùm quatuor digitorũ mensura breuis admodum sit, ac perinde uitæ nostræ breuitatē significet. Hinc clamat Iobes: Nihil enim sunt dies mei. Vt missum faciamus Hippocratē, uitam quidē breuē, artē uerò longã esse conquerentē: & quæ multa in hanc sententiã dici possent. Euthymius quoque palæstam quatuor digitorũ cõiunctione fieri, spithamæque tertiã esse partē dicit, ac perinde minimã omnino mensurã, eoque nomine paucitatē dierũ, quos uiuimus, intelligi. Sed quoniã id nomen ἀπὸ τῆς πάλης deduci possit, interpretari etiam posse
C dicit, contentiosos, seu laboriosos dies, hoc est, luctę pugnæque plenos: in lucta enim labore ac contentione multa utimur. Ideo uerò dori nomine mensurã eam appellari dicūt, quòd eorum plurima quę donantur (id enim est uocabuli significatum) ab eodem digitorũ loco amittantur quo παλαιστὴ cõstat, à quatuor quippe digitis. Plinius antiquos ait Græcos uocasse δῶρον, quem nos palmũ. Vitruuius quoque, quem nos palmum, δῶρον ait à Græcis dici, quòd munerũ datio græcè δῶρον appellatur. Id autem semper per manus geri.

ΔΟΧΜΗ.

DOchme dimensio est decem digitorũ. Sunt tamen qui δοχμὴν mensurã eandem esse putent cum doro, quatuor quippe digitorum in exporrecta manu cohærentiũ, ita ut δοχμαὶ tres, σπιθαμὴν efficiant. Atqui apud aliquos inuenias σπιθαμὴν δοχμὴν etiam appellari, atque id apud Hesiodi commentatores.

ΣΠΙΘΑΜΗ.

ΣΠιθαμὴ omnino duodecim est digitorũ, quippe quod à digiti auricularis ungue ad extremũ usque pollicem occupamus. Plinius lib. VII. cap. altero, ubi de Pygmæorum statura loquitur, ternas eos spithamas longitudine, hoc est, ter

nos dodrantes nõ excedere dicit. Dodrantem poſuit Plinius ratione pedis habi ta, ex quo ſi dematur quadrans, reliqui erunt digiti XII. eaq́ pars quæ tribus conſtat quadrantibus, dodrans nimirum appellatur. Frontinus ſpithamã etiam ſextantem dici ſcribit, habereq́ palmos tres, uncias nouem, digitos duodecim. D

DEVS.

ADducit hæc rerum ſeries in memoriam id, quod Prophetæ, qui plurimùm hieroglyphico, ſi nõ charactère, idiomate certè hieroglyphicis perquàm ſimili utuntur, Deũ appellatione Spithamæ uocitarunt, penes quẽ ſcilicet ſit rerũ omniũ facultas, ſupremaq́ autoritas, manu paſſa propémodum occupata, qua ſingula ordine tenoreq́ certo temperat ac moderatur, neq́ non fines æquis terminis diſtributos, dimenſionesq́ omnibus, quæ in uniuerſo mundo ſunt rebus lege ſua dipartitur. Moris enim eſt oblatarum rerum magnitudinem ſpithamis, quæ nobis promptuaria eſt menſura, dimetiri. Quod uerò dictum de omnipotentia Dei, ſufficiat unus ex quadrageſimo cap. Eſaiæ locus: Quis menſus eſt pugillo aquas, & cœlum palmo ponderauit? & quæ ſequuntur. Vbi Hieronymus: Quod autem pugillum uocat & palmum, humanę conſuetudinis uerbis utitur, atq́ menſuris, ut Dei potentiam per noſtra uerba diſcamus. Et paulò pòſt: σπιθαμὴ autem, hoc eſt, palmus, extenſam ſignificat manum à pollice uſq́ ad extremũ digitum. Quæ uerò ibidem poſita ſunt de lichano guſtatore, ut idem interpretatur, digito, ac perinde minimo, alij uiderint. E

VITA BREVIS.

IN Spithama autem, uti ſuperius dictũ, uitæ breuis hieroglyphicon habetur: quod à Græcis autoribus poſitum eſt, ut minimũ uitæ ſpatiolum menſuræ eiuſmodi paruitate ſignificaretur: uſurpaturq́ plurimùm ad uniuſcuiuſq́ rei breuitatem indicandam, præſertim ubi in pumiliones cauillum uertitur, uti de Pygmæis dictum, quos in deriſum triſpithamos ſcurræ uocant.

PES.

PEs nemine diſcrepante digitis conſtat ſexdecim: quare qui ſcribunt eum palmis quatuor confici, palmũ accipiunt ut Vitruuius τὸ δῶρον. Diuiditur uerò huiuſmodi dimenſio in uncias XII. & eſt ſexta pars altitudinis in humano corpore. Frontinus pedem ita deſcribit, ut eum dicat habere palmos quatuor, uncias XII. digitos XVI. F

CVBITVS.

CVbiti quoq́ ratio ideo uaria eſt, quia palmus uariè accipitur. Nam qui duobus eum conſtare palmis dicunt, digitos omnino quatuor & uiginti cõmemorant, dum cubiti ſpatium id eſſe dicunt, quod ab extremis unguibus in medium brachij angulum protenditur. Id nimirum ſeſquipedale eſt, & Græcis pygon dicĩ, unde Pygmæi Euſtathio. Ita palmi illi duo pro totidem dodrantibus accipiuntur. Neq́ diuerſus erit à Nypſo & alijs Vitruuius, qui cubitum ſenis, more ſuo, palmis dimetitur, cùm dubio procul palmos quatuor quenque digitis porrexerit. Cubitum pictores quartã corporis noſtri partem eſſe uolunt. Apud Herodotum cubitum inuenias uiginti digitorum tantùm, differreq́ ab eo qui dicitur πῆχυς, de quo uideris apud Suidam. Eſt etiam cubitus regius, qui maior eſt cõmuni tribus digitis, de quo idem Herodotus primo. Eſt & cubitus geometricus, qui dimenſione una ſex cubitos è noſtris æquat, ut Origenes & Auguſtinus retulerunt.

TEM-

A TEMPERANTIA.

HIeroglyphicum uerò cubiti unà cum fræno manu prætento, temperantiam præ se fert: unde Nemeseos simulacrum insignibus his conspicuum habebant, cuius hæc erat inscriptio:

Ἡ νέμεσις προλέγει τῷ πήχει τῷ τε χαλινῷ
Μήτ' ἄμετρόν τι ποιεῖν, μήτ' ἀχάλινα λέγειν.
Vna manus cubitum ostentat, gerit altera frænum:
Illa, modum serua: hæc admonet, os cohibe.

DELICIOSVS.

SVnt qui deliciosum molliculumq́ hominē, ne hieroglyphica hæc elabant̄, ex cubito ceruicali innixo notēt. Signū, inquit Adamantius, mihi uidet̄ uoluptatis carneę sub cubito manuū ceruical assutū: sumptū id ex Ezechiele, qui dicit: Væ ijs qui assuunt ceruicalia sub omni cubito manuū: nimirū eos intelligens, qui propter animi corporisq́ mollitiē à uirili recedunt for
B titudine, & nequiter effœminantur. Forsitan autem, addit Adamantius, sermo diuinus per istiusmodi figuram & argumentū eos culpat magistros, qui per uaniloquentiā, & falsæ beatitudinis promissiones (quod nostro, quippe corrupto tempore, supra modum inualuit) multitudinē audientium libidini, uitijs, uoluptatiq́ summittunt. Addit etiam Propheta de capitis uelamine quædam, quę quoniam his præcipuè temporibus ualde suspecta sunt, consultò præteribimus, quæ si quis curiosius appetierit, eiusdem Origenis homiliam legat in Ezechielem tertiam, deq́ temporum nostrorum proceribus dicta omnia interpretabitur.

GRADVS.

GRadus, quem alij gressum dicere malunt, quē scilicet Græci τὸ βῆμα, uno constat cubito & pede, quod spatiū tantundem est ac pedes duo ac semis, uel digiti quadraginta.

PASSVS.

C PAssus, à passis manibus dici uidetur. Alij passum quinis tantū pedibus constare putāt, quo spatio gressus duo recenseant̄, sintq́ digiti octoginta. Nam spatium quod passis manibus occupamus, in sex & nonaginta digitos exporrigitur, quæ integra est quadrati corporis proceritas.

ORGYIA.

ORgyia Herodoto sex pedum est. Mensura eadem à pedū numero hexapus dicitur. Orgyię spatiū Sudas inter expansas manus capit, quę quidē mensura cùm par sit proceritati humani corporis, nulli dubiū & Sudā & Herodotum idem sentire. Lib. Pandect. X. tit. Fin. reg. cap. ult. fodienti puteū passum à uicino limite abesse oportere, interpres Latinus posuit. Lex ea Solonis à Caio recitata, gręcè scripta est in codice Pisano, qui Florentię asseruat̄, & ὀργυίαν hic habet, quæ quidem mensura una plus pede crescit, & aliàs, uti ostensum, ἑξάπους uocatur. Theodorus ex Aristotele interdū passum uertit. Sed cùm orgyia, uti dictū uno plus pede supra passum porrigatur, nō satis rectè uidetur expositū, ut passus à passis manibus dicatur: id autem si admittatur, rectè Theodorus. Sed enim omnino uariat ipsa passuum mensura, pro regionum ritu, & institutis.

VLNA. D

VLnam Seruius & pleriq; alij eandem cum ea quam memorauimus orgyia uidetur interpretari: neq; tamen inficiatur, longè minori ſpatio ab alijs deſcribi. Sunt uerò qui ulnam orgyiæ dimidium eſſe uelint, nomenq; id, atq; ea ferè trium pedum menſura, in pleriſq; Italiæ locis permanſere. Quare quod apud Plinium legitur lib. XVI. cap. XLI. de abiete, cuius craſsitudo quatuor hominum ulnas complectentium implebat, hominibus quatuor admotis arboris ambitum ulnis octo complexum intelligendum. Si uerò ulnas altero modo maluerit quis intelligere, nihil laborauerim. Sanè huiuſmodi amplitudo mihi non eſt miraculo, qui & abietes & larices & arbores alias uaſtitatis incredibilis inſpexerim in Noricis Alpibus enatas.

DECEMPEDA.

DEcempeda, quæ græcè δεκάπους, ſuo ſe prodit nomine. Ea uerò & Acæna eſt, Theſſalorum quidem inuentum, ut apud interpretem Apollonij Argonauticis legimus. Porrigitur nimirũ ea in digitos centũ ſexaginta, qui duo paſſus eſſent, non tamen orgyiæ. Eo dimenſionis nomine ſæpe utitur Cicero, & decempedatorem, metatorẽ appellat. Eo ferè ſpatio à uicino abeſſe lege XII. tabularum iubetur is, qui ficum aut oleam in agro plantauerit: nam ſi quid aliud ſeuerit, ſatis eſt quinq; abeſſe pedes. Quanquã ſuper huiuſmodi limitatione lib. Pandectarũ X. tit. fin. reg. Solonis lex à Caio recitata, nõ ſatis ex fide Latinis reddita. Nam quod interpres reddidit, Oliuã autem aut ficum nouem pedes ab extrema regione plantet, alia autem ligna quinq; pedes: in Pandectis quæ tanta ueneratione Florentiæ cuſtodiuntur, ita græcè ſcriptũ reperi: ἐλαίαν δὲ ἢ συκῆν ἐννέα πόδας ἀπὸ τοῦ ἀλλοτρίου φυτεύειν, τὰ δὲ ἄλλα δύο πόδας. Ex quibus uerbis manifeſtum, oliuam quidem uel ficum pedes nouem procul ab alieno ſolo plantandas, cæteras autem arbores duos tantũ pedes abeſſe poſſe. Sunt & alia eadem lege, quæ aliter habent in Piſano codice ipſo, quàm paſsim in impreſsis uoluminibus pręſtitum, de quibus alibi differendum: nunc noſtrum ſequamur inſtitutum. E

ACTVS.

ACtus pedibus conſtat centũ & uiginti, qui paſſus eſſent quatuor & uiginti.

IVGERVM. F

IVgerũ, ut Varro finit, conſtat ex actibus duobus quadratis. Vnde Quintilianus ducentos & quadraginta pedes ponit in longitudinẽ, dimidium in latitudinem, quod uno iugo boum in die arari poteſt: de quo, quia pleni ſunt omnes Grammaticorum libri, non eſt ut plura inculcem.

STADIVM.

STadium dupliciter conſideratur: alibi pro ſpatio curſoribus in agone deſtinato, alibi certum eſt menſuræ genus limitibus agrorum metandis comparatum. Atq; hoc plurimũ centum uigintiquinq; paſsibus noſtris terminatur, qui pedes eſſent DCXXV. Ea ſumma octies cõputata mille facit: quę dimenſio proximè accedit ad eam, quã ponit Herodotus II. ubi de labyrintho, αἱ δ' ἑκατὸν ὀργυιαὶ δίκαιαι εἰσὶ στάδιον ἑξάπλεθρον, Orgyiæ centum iuſtæ ſtadium conficiunt hexaplethrũ. Quod uerò ad agones pertinet, Græci ſtadium ſuum ducentis pedibus metiuntur. Sed Herculeũ ducentis quantumlibet pedibus dimenſum ab Hercule, alijs omnino maius. Vnde mathematum periti herois ſtaturam ex eo ſtadio, quod ipſe ſuis pedibus metitus eſt, prodidere. Italicũ porrò pedes continet CXXV.

auto-

A autore Censorino. Erat & stadium Pythicum, quod pedibus mille constitisse tradunt: at Olympiacum, quadringentis tantùm. Sic colligimus ex his, stadium non fuisse certæ mensuræ spatiũ, sed partis illius, quę alicubi breuior, alicubi longior fuerit agonibus destinata.

PLETHRVM.

PLethrum uerò mensura est centũ pedum, sexta quippe stadij pars, ut apud autores Græcos pasim habetur, πλέθρα ἓξ στάδιον ἑξακοσίων ποδῶν ποιοῦσι. Tantundem uerò est, centum id constare orgyijs dicere, cùm, uti superius dictũ, orgyia sex occupet pedes.

DIAVLVS.

DIaulus mensura est duorum stadiorum. Cæterùm uarietas stadiorum effecit, ut diaulum nonnulli ducentis constare cubitis tradiderint. Quin & cubitus ipse, ut suo loco dictum, plurimum habet uarietatis.

HIPPICVM.

B HIppicum, quo scilicet equi ad cursum admittebantur, duplo maius diaulo fuit: nam quatuor id stadia comprehendisse Plutarchus autor est.

MILLIARIVM.

MIlliarium, ut Iunius Nypsus, octo stadijs constat: ut Vitruuius, pedibus quinquies mille: atq; ita stadium id assumitur, quod CXXV. pasibus nostris terminatur, quos pedes esse diximus sexcentos quinq; & uiginti, quinis unicuiq; passui pedibus adnumeratis.

DOLICHVS.

DOlichus, ut nonnulli ponunt, stadia continet duodecim, unum quippe milliarium & semis. Qui uerò quatuor & uiginti aut uno minus ponunt, quæ tria essent milliaria, recursus rationem habuisse mihi uidentur: erat enim locus, ubi equi sunt cursu exerceri soliti, cursu septies iterato, quare à flexu locus ita nuncupatus. Apud Pindarum inuenies, & octies & duodecies iterationem eiusmodi fieri solitam, pro equorum, qui iungebantur, modo: de quo in commentario de Metis diximus. Ita patet illud apud Chrysostomum in epistola
C ad Philippenses, homilia prima: Etenim qui postquam decem dolichos cucurrit, si pòst deficiat, omnem amisit laudem: dictum, quia scilicet duo adhuc dolichi erant decurrendi.

PARASANGA.

PArasanga, mensura Persica, in stadia triginta porrigitur. Herodoto ea essent tria milliaria & semis, qua dimensione in itinerib. transalpinæ nationes plurimùm utuntur, uulgò Leuguam appellantes. quanquam & Leuguæ spatium, pro locorum regionumq; situ plurimùm uarient, quippe quæ inter Alpes, breuiores, in Germaniæ uerò atque Galliarum campis longius protrahuntur. Deniq; eam mihi uidentur rationem habuisse, ut quantum itineris una hora obequitando confici posset, id ea nuncupatione appellarint: ideoq; cùm difficilior ac perinde tardior sit ingressus per Alpes, Leuguas identidem breuiores constituerunt.

SCHOENVS.

SChœnus duas occupat parasangas, quę septẽ essent milliaria. Hæc inter Ægyptiacas mensuras adnumeratur ab Herodoto. Nonnulli stadia cum quinqua-

ginta continere tradunt. Plinius ex Eratosthenis ratione quadraginta tantùm, D
qui passus essent quinquies millia. Aliqui stadia XXII. singulis schœnis attribuere. Atque ita mensurarum huiusmodi inconstantiam diuersitas autorum facit, siue loca, siue tempora rationem hanc omnem uariarint, quemadmodum in ponderibus tanta scriptorum dissensione omnia conturbata.

HÆREDITARIA PORTIO SORSVE.

INuitat uerò me nominis similitudo, ut quid schœni uocabulo sibi uelint diuinæ literæ, aperiamus. Apud Hebræos enim mensuræ genus erat sub funiculi nomine nuncupata, per quem portionem eam indicabant, quę in agrorum diuisione huic & illi obuenisset, transibatque uocabulũ ad hæreditates & patrimonia. Vnde Moseos cantico, Deuter. Funiculus hæreditatis suæ Israël. & Psal. 77. Et sorte diuisit eis terrã in funiculo distributionis. Et 47. Ezechielis: Ioseph duplicem funiculum habet. & passim multa huiusmodi. Ægyptijs porrò mos, ait Prodicus, ut apud Max. Tyrium est, terram metiri funibus: quod & Hieronymus agnoscit tertio Ioëlis cap. ubi Septuaginta ait transtulisse, χείμαῤῥον τῶν σχοίνων, quod alij torrentem spinarũ fecerant: funiculum ait σχοίνους, aut iuxta Ægy- E
ptios mensuram certi itineris. Vnde in Psalmis: Semitam meam & funiculum meum inuestigasti. In Nilo enim, subijcit, flumine, siue in riuis eius solent naues funibus trahere, certa habentes spatia, quæ appellant funiculos, ut labori defessorum recentia trahentium colla succedant.

VITÆ PROGRESSVS.

QVia uerò uersiculũ obiter ex tricesimonono supra centesimũ psalmo citauimus, τὴν τρίβον μου καὶ τὴν σχοῖνόν μου σὺ ἐξιχνίασας, Semitã meã & funiculũ meũ tu inuestigasti: transtulerũt quidam, examinasti, à uestigio tamen est ἐξιχνιάζω. quamuis qui Hebraicam sequuntur lectionem, grabatum ex iunco factum, non funiculum, intelligere uideantur, dum τὴν σχοῖνόν μου ἐξιχνίασας, accubitum meum euentilasti, reddunt. Quin etiã Chaldææ Arabicæque lectionis traductio in hanc ipsam sententiam habet. Sed &, quando ambulauero in uia, aut quando accubuero ad studendum, legi. Sed quoniam Græca lectio iam recepta est, quam, ut plerisque locis apud Hieronymũ uideo, eam esse arbitror quam LXX. transtulere, eam secuti, quid in ea hieroglyphici cõtineretur, exposuimus. Quam uerò schœni funicu F
liue mensuram apud Ægyptios & Persas esse Euthymius tradit, eandem ait nostri propémodum stadij longitudinem æquare.

STATHMVS.

STathmus, quod itineris diurni spatium est, produci fertur stadijs centum & quinquaginta, quæ milliaria essent undeuiginti, quadrante minus. Nam & Iurisconsultorũ tabulæ uiginti milliaria diurnis itineribus concesserunt. Iocose uerò Lucianus ἐπὶ τῆς νεφέλης ludit, οὐκοῦν τρισχίλιοι μὲν ἦσαν ἀπὸ γῆς στάδιοι πρὸς τὴν σελήνην, ὁ πρῶτος ἡμῖν σταθμός. Nunquid tria millia stadiorũ sunt à terra, ad Lunam usque, qui primus nobis stathmus, id est, quod itineris spatium uno die peregimus? Sed ut fabulas omittamus, satius fuerit tot decursis spatijs cõmodùm quiescere: quamuis adhuc digiti quoquouersum accepti quasdam habent dimensiones, quarum norma modoque reliquum totius humani corporis dimetimur, mensura in hoc uel illo membro nunc parte pari, nunc geminata, in pluribus triplici: quippe pollex expeditus, ut suprà innuimus, eiusdem mensuræ est cum infamis dimidio, aure, cum naso, cum fronte & ore, cum infima brachij latitudine, & partibus ple-
risque

A risq; alijs. Verùm cùm hæc ad pingendi sculpendiq; artem potius, quàm ad suscepti operis negotium pertineant, eam artificibus operam relinquentes, imaginum significata, non artem pingendi, exponere prosequemur.

CLARISSIMO BERNARDINO TOMITANO, PVBLICO BONARVM ARTIVM IN ACADEMIA PATAVINA PROFESSORI, DE DIGITORVM NVMERIS ET SIGNIFICATIS, EX SACRIS AEGYPTIORVM LITERIS, PER PIERIVM VALERIANVM.

Icare tecum digitis libet, TOMITANE honoratissime. Micare mecum? inquies. Nempe quantacunq; sis grauitate præditus, micare tamen libet. Quid enim aliud is, qui per digitorum motus varios, numerorum significationes explicare aggressus fuerit, facere videatur, quàm ridiculis propémodum articulorum om-
B *nium gesticulationibus, modò eos porrigendo, modò contrahendo, colluderé ne dicam, an pueriliter ineptire? & tamen ipsa rei cognitio aliquid habet, quod eruditi quantumlibet viri minimè sint aspernaturi. Quare ausim dicere, aliquid omnino in digitis meis vel ipso Tomitano non indignum, quodq; forsitan emunctissimam eius narem ad libri totius lectionem possit allicere. Multa enim ex eo tempore sunt, quæ temporibus illis beatioribus, quibus industria & ingenium in precio fuerunt, minimè contemnenda videbantur. Sed enim vt quid de huiusmodi argumento sentiam, ingenuè fatear, habet omnino aliquam rerum copiam, & varietatem. Sed exactissimam diligentiam illam, omnia perquirendi, quæ in huiusmodi sententiam dici possint, neq; me præstaturum polliceor, cui pleniorem esse, per otium, & tam frequenter infestam podagram, minimè licuerit. Neq; tu, qui omnem vitæ meæ rationem optimè nosti, id ab occupationibus meis efflagitabis, eo vno contentus, quòd hoc, qualecunq; sit, mei erga te amoris & obseruantiæ argumentũ esse voluerim. Cognosco autem ingeniũ philosophi, qui tam multa quæ minimè oculis conspicua sunt, ita spectare videatur, ac si rerum suarum imaginibus conformata, suisq; coloribus picta proponerentur. Animam nemo vidit, quam philosophus ita intuetur, & ad amussim factam agnoscit, ac si colossus ingens aliquis aut fabrica quæuis admirabili*
C *membrorum artificio elaborata esset.*

DIGITORVM DIVISIO.

ATIONI consentaneum uidetur digitos primùm diuidere, & quod illi munus singuli suscipiant explicare, ut ita mox quæ in illis significata reperiuntur, aperiamus. Illi enim alio atq; alio gestu dispositi, nunc contracti, nunc porrecti, uti profati sumus, modò hac, modò illa manu uarias habent significationes, ac omnem ferè numerorum rationem explent, cuiusmodi plurima in antiquorum statuis reperiuntur, & apud scriptores passim offeruntur, quæ non paruam inferant hæsitationem, nisi aliqua eorum ratio, quod facere proposuimus, expendatur. Tota igitur supputationis ratio in tris partes diuisa est, quarum prima digitus, articulus altera, tertia compositus numerus appellatur. Digitus est quicunq; numerus sub denario profertur: & huiusmodi puncta usque nouem, prærogatiua quadam, etiam sub numeri nomine singula

continentur. Articulus, qui nullo redundante diuiditur in decadas, è quorum D
utroq; compositus numerus resultat, quotiescunq; scilicet articuli, siue denarij numerum aut hunc aut illum sibi assumunt. Numeri sedem in inferioribus tribus digitis habent. Articuli coniunctim in indice, polliceq;. Compositi & hos & illos, prout usui uenit, aut explicant, aut inflectunt socialiter. His ita constitutis, operæpreciũ est, quos quisq; digitus, quos cuiusq; digiti gestus, numeros ostendat, aperire. Primum autem omnium illud constat, læuam manum omnia indicare puncta ab unitate, usq; nouem & nonaginta: dexterã uerò à centenario, ut ita dicam, usq; noningenta. Sed quibus digitis millenarium à centenario distinguatur, magna est inter eruditos controuersia, dum alij Bedam uirum quidem non ineruditũ sequuntur, alij probabiliorẽ quandam rationem amplectuntur. Bedas enim, si modò ille ita scripsit, centenarium à læua in dexteram ita transferri tradit, ut quo gestu, quibusq; digitis X. in læua numerauerimus, eo centum in dextera designemus: inde ad millenaria descendamus, & quibus gesticulationibus in læua numeros usq; nouem ostenderimus, iisdem in dextera totidem millenaria proferamus. Alij naturæ ordinem secuti, uti minores numeri maioribus E
subijciuntur in læua, ita minores summas maioribus in dexteras subditas agnoscunt: ea enim proportio est numerorũ ad decadas, quæ centenariorũ ad chiliadas. Congruum igitur est eorum quoq; hieroglyphicorũ figuras ad eorum regulam accõmodari. Quare perplexitate, quę in ijs quæ Bedæ attribuuntur mentes implicat & obturbat, euitata, ita manus statuendæ, ut ueluti in læua cœptum est ab auriculari pro unitate & socijs, ita in dextera ab eodem digito centenariũ exordiamur, usq; noningenta. Millenaria uerò per pollicem & indicẽ exprimamus. Atq; ut in læua à numeris per inferiores tris digitos ascensum est ad articulos, ita in dextera per eosdem inferiores à centenarijs surrigamur ad millenaria, quo scilicet gestu quibusq; digitis in læua X ostendimus, per eosdem in dextera millenaria explicare incipiamus, quæ circa pollicẽ & indicẽ longè cõmodius & conuenientius hospitantur. Cuius rei testem appello summæ multiplicisq; doctrinæ uirum Irenæum Theologũ ex antiquioribus, qui aliquot ætatibus ante Bedam claruit: apertè enim hic scribit, VNIVS numerum, quo gestu significabatur in sinistra, translatũ in dexteram centena conficere. Sed ponam eius uerba super hoc gestu, in Valent. libro primo, capite decimotertio: A numero nonagesimonono, qui fuit in læua per VNIVS significationem, transferri in dexteram, F
& ibi centena constitui. Huius sententiam Græci, & uniuersus recentiorum usus admisit, quos inter egregiè princeps Lucas Minoritanus, qui Arithmeticã & partes eius absolutissimè consummauit, eiusq; opus uno omnium ore probatissimũ, multis abhinc annis uenit in manus hominũ, & habetur in primis. Fuerunt & alij, qui manibus ad hanc seriem, quam ponit Irenæus, figuratis, libellos ad mortaliũ institutionẽ edidere. Præterea tota huius hieroglyphici ratio cum Chaldæis ad amussim congruit, mirificeq; respondet. Illi enim totam hanc computandi diligentiã per lineas expressere, ita inter se distinctas, ut apicibus solùm quibusdam additis, situ tantùm numerorum uarietatem indicarent, quaternæ tamen ita positæ, ut prima digitos, secunda articulos, tertia centena, quarta millenaria cõmonstrarent, eo quidem ordine, ut qui apex surrectus læuorsum unitatem ostenderat, dextrorsum uersus centena præ se ferret: ijdem, sed infernè uergentes, læuorsum X. dextrorsum mille signarent, in eum, quem sequenti uides pagina, modum:

A

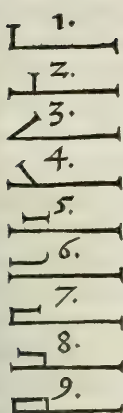

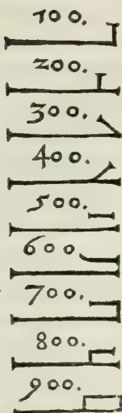

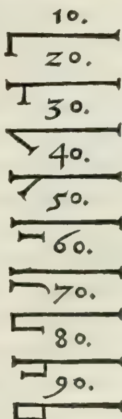

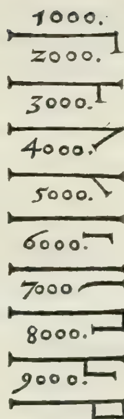

Ad Chaldæorum igitur normam, manuum digitorumq́ supputationes accom
B modabimus, earum uolis altera alterius è regione pasśis, ut unitates centenariȷs,
decades millenariȷs, ad ſuperiorum hieroglyphicorum inſtar, opponantur.

C

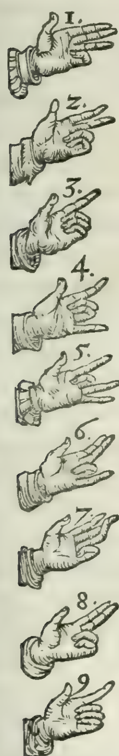

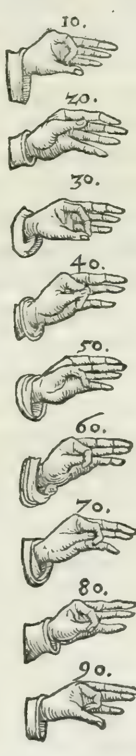

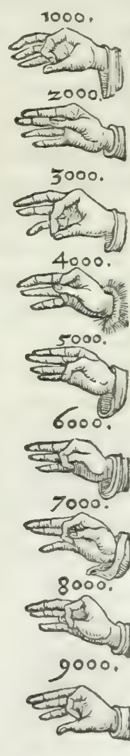

Quòd uerò Orontes Regis Artaxerxis gener, qui ob eius indignationem quandam & honoribus amotus, & ad ignominiam redactus eſſet, dixerit: Quemadmodum ſupputatorum digiti nunc myriadas, nunc unitates præ ſe ferunt, ita Regum amici nunc plurimum, nunc minimum præſtare poſſunt: non eſt ut quiſpiã hoc ad Bedæ rationes trahat, quaſi Orontes intellexerit de dexteræ læ-

uæcꝗ auricularibus, in quibus hinc unitates, inde millenaria constitui debeant: insulsa enim est imaginatio, cùm Orontes myriadas hîc confusim ad amplificationem oratorio more dixerit, non quòd myriadum hieroglyphica unitati sigillatim opponere cogitarit, sed in uniuersum hinc læuæ digitos, illinc dexteræ designauit. Obstaret Chaldæis & Persis, Irenæo & alijs, Quintilianus, quem nonnulli ex libro undecimo citant, eo loco: Gestus poculum poscentis, aut uerbera minantis, aut numerum quingentorũ pollice flexo efficientis. Quæ sunt à quibusdam scriptoribus notata, ne in rusticis quidem uidi. Sed ijdem ipsi, qui quingentorum positum uolunt, inficiari non possunt, quin eo loco eruditi pleriꝗ uiri quinquagenarium potius agnoscant. Non sum uerò nescius nonnullos esse, qui lectionẽ apud Bedam defendere aggrediantur, quippe quæ in læua denaria sunt, ijsdem digitis in dextera centena significare, atꝗ ita per eosdem pollicem & indicem per decadum aggregationem ad noningenta usꝗ procedendũ: mox cùm millenaria fuerint indicanda, ad eiusdem dexteræ inferiores digitos descendamus, quod uel natura ipsa uidetur abhorrere. Sanè Hieronymi uerba sunt: Porrò cẽtesimus numerus (diligenter quæso lector attende) de sinistra transfertur ad dexterã, & ijsdem quidem digitis, sed nõ eadem manu, quibus in læua nuptæ significantur & uiduę, circulũ faciens exprimit uirginitatis coronã. Ego, ni fallor, ex his uerbis Hieronymum puto eadem tradere, quæ docuit Irenæus, dum modo loco suo sententia cõmatis adlitis distinguat̃. Sententia quidẽ Hieronymi est, diligenter attendendũ. Quid attendamus? Centesimũ numerũ de sinistra transferri ad dexterã, & ijsdem quidem digitis, nõ eadem manu circulum facientẽ exprimere uirginitatis coronã. At explicauit se aptius, inquiunt, dicens, quibus in læua nuptæ significantur & uiduæ. Scimus quidem in læua unguem pollicis, ad unguẽ indicis, quasi ad osculum molliter applicatũ, maritalis coniunctionis hieroglyphicũ ab eo uiro doctissimo positum, quod loco suo plenius cõmentati sumus. Viduas aũt per sexagesimũ ostendi, qui numerus per indicem eiusdem læuæ, qui extremũ pollicis articulum arctè complectatur, exprimitur. Idem fatentur omnes. Sed Hieronymus, ne fallamur, admonet, trãsferri numerum centesimũ ab læua in dexteram, per digitũ & gestum scilicet, qui unitatem in læua constituit, in dextera centena cõficiat. atꝗ ita de cæteris. Atꝗ hoc est quod ait, Sed non eadem manu. quam manũ? eam intelligit qua non utimur in centenis, cuius scilicet digitis nuptæ significantur & uiduę, quarum manuum hieroglyphica superius & explicauerat, & ingeniose interpretatus erat. Sed quo modo corona hæc, dicet aliquis, circumflectetur in auriculari? Respondemus: si digitum eum ita inflexeris, ut digiti eius unguis mediæ palmæ tuberculũ appetere uideatur: id ita coronæ plexũ imitabitur, ac si arboris cuiusuis ramulum ita flexeris, ut cacumẽ eius ad locũ unde germinare cœperat, inflexeris. Nam gestus hic, ut quod necesse est identidem repetamus, in læua unum significat, centũ in dextera, ut singula copiosius suis quæꝗ locis enarrabuntur. Nunc, quoniã lectorem aspera & morosa forsitan disceptatione delassauimus, libet in huius gesticulationis sententiã lepido Nicarchi epigrãmate aures animúmue aliquantulũ delinire. Iocat̃ enim is in Cotyttarin annosam uetulã, quæ præcano cùm esset capite, multæꝗ dicacitatis, ac Nestori comparata, nondũ eum ita grandæuũ esse sineret, quæ ceruos annis superasset, ea ætatẽ suam læua manu uerã dissimulans inciperet numerare, tamen & uiueret, & luminis beneficio frueretur, & firmis ingrederet̃ pedibus, æquè ac si esset adolescẽtula. Quare maximè uerendũ ne Plutoni

sinistri

A ſiniſtri aliquid acciderit. Sed Nicarchum ipſum audiamus, quem falſo quidam Nicandrum uocant:

Ἡ πολιὴ κροτάφοισι κοτυτταεὶς ἡ πολύμυθος
γραῖα, δι' ἣν Νέστωρ οὐκ ἔτι πρεσβύτατος,
ἡ φάος ἀθρήσασ' ἐλάφου πλέον, ἡ χερὶ λαιῇ
γῆρας ἀριθμεῖσθαι δεύτερον ἀρξαμένη,
ζώει, καὶ λεύσσει, καὶ ἀρτίπος οἷά τε Νύμφη
ὥς τέ με διστάζειν μή τι πέπονθ' ἀΐδης.

Quòd ſi quis epigramma ipſum latinè ſibi cani poſtularit, id huius eſt ſententiæ:

Multùm garrula anus, caput omne Cotyttaris alba,
Propter quam Neſtor non ſit adhuc ſenior,
Quæ ceruos annis ſuperarit, quæq́; ſiniſtra
Vitæ iterum cœptet connumerare dies:
Viuit adhuc, cernit, pede firma eſt, virginis inſtar,
Plutonem vt dubitem paſſum aliquid grauius.

Et quoniam in Neſtoris ætatem incidimus, ſynepeia poſtulat, ut quatuor etiam
B Iuuenalis carmina ſubiungamus:

Rex Pylius, magno ſi quicquam credis Homero,
Exemplum vitæ fuit à cornice ſecundæ.
Felix nimirum, qui tot per ſecula vitam
Diſtulit, atq; ſuos iam dextera computat annos.

VNITAS.

SEd iam ſtrato itinere, ſopitisq; controuerſiis, ad ea quæ liquida manifeſtaq; ſunt procedamus, digitosq; ipſos erũpere geſtientes è carceribus emittamus, primiq; ſpacia corripiant auriculares, alter & alter: quorum qui in læua eſt, uno omnium conſenſu unitatis indicium eſt, ſi unguiculum ad medium uolæ tuberculum aduertat, quaſi coronã quandã flectere meditetur. Itaq; ſi faſces à dextera alicuius ſtatuæ fuerint, læua uerò eo geſtu prætendatur, primi Conſulatus hieroglyphicũ apparebit: uel ſi alia fuerint inſignia alicuius honoris indices, primùm eo potitum oſtendet, atq; ita de reliquis.

CENTVM.

C AB hoc læuę digito ad eundem dexterę conuerſi, eodem geſtu quo illic unũ, hîc centum, ut iam conſtare poteſt, ſignificari profitemur. Neq; id prætereundum, quòd centenarius numerus uirginalis, ut ſacrarum literarũ interpretes tradunt, appellatur: de quo apud Matthæum habetur cap. XIII. Quandoquidem iis qui uitam rectè, piè, ſanctèq; inſtituerunt, tria ſunt propoſita præmia, uel fructuũ prouentus, aliis tricenarius, aliis ſexagenarius, aliis cẽtenarius. Tricenarius quidem iis qui maritalem ſecuti uitã, eam coniugio minimè contaminato peregere: nam numerus ille, ut loco ſuo dicetur, aptus nuptiis. Sexagenarius iis, qui uiduitatem aut cœlibatum incorruptè atq; integrè cuſtodierunt. Et ſexagenarium annorum numerum uiduitatis eſſe identidem oſtendemus. Centenarius demũ iis, qui uirginitatẽ intaminatã incolumemq; ad ultimũ uſq; uitæ terminũ ſeruauere. Eucherius centenariũ hoc præmiũ nõ tantũ ad uirginũ merita, uerumetiã ad martyrum mercedes præmiaq; propoſita contendit. Hieroſolymitanus Heſychius, perfectiſsimũ, ait, centeſimũ ideo concipimus, quia quinquageſimus, quæ ſpiritus ſunt amplectitur, unde Pentecoſte ſpiritui ſacra. Bonorum uerò operũ fructus, qui meſſem omnem excellit, in Euangelica lectione ad

centeſimũ uſq; cumulatur. Adamantius quoq; numerũ hunc plenũ in omnibus atq; perfectũ autumat, aitq; totius rationabilis creaturæ ſacramentũ intra ſe continere. D

DVO.

AD læuam autem, unde digreſsi ſumus, reuertentes, ſi, uti de unitate dicebamus, aut Conſul, aut Imperator, aut Dictator, uel quid huiuſmodi fuerit, qui dignitatem eandem ſibi acceſsiſſe indicare uoluerit, non inſulſe ſtatuam ponet, in cuius manu læua anularis digitus eodem inflectatur modo, atq; eodem loco cum ipſo minimo applicetur. Duo enim uel bis, uel iterum, eo geſtu exprimi manifeſtum.

CORPVS VEL IMMVNDITIA.

IPſe uerò dualis numerus myſtico ſignificato corpoream indicat naturam, & pro immundis accipit̃ in ſacris, quòd is numerus ſociandis generandiſq; corporibus aptari ſolet: de quo uidendus Adamantius lib. tertio in epiſtolam Pauli ad Romanos, ubi de propitiatorio loquitur. Summonet D. Hieron. in hanc ſententiam aduerſus Iouinianũ, animaduertendum eſſe iuxta Hebraicam ueritatẽ, in primo, & tertio, & quarto, & quinto, & ſexto die, expletis operibus ſingulorũ, E ſubiectũ eſſe, Et uidit Deus quòd eſſet bonum: in ſecundo uerò die hoc omnino ſubtractum, ut admoneremur non eſſe bonum duplicem numerum, quòd ab unione diuidat: nam unitas tota Dei eſt: dualitas uerò ſignificet hieroglyphicè fœdera nuptiarum, quibus ubiq; Hieronymus paulò ſe infenſiorem oſtentat.

DVCENTA.

EOdem uerò ipſo geſtu quo in ſiniſtra DVO, in dextera digitus idem DVCENTA ſignificat.

III.

MEdius autem, quem nonnulli Medicum, plures infamem & impudicum appellant, ita penes duos inferiores adcuruatus, ac ſi citharę cuiuſpiam filo una ſerie geſtuq; apprimendi eſſent, ternarium effingũt numerum. Quodq; ſuperius de titulis & honoribus attigimus, ubi tergemini cuiuſquã notãdi eſſent, hoc aſſumi poteſt hieroglyphicum.

ANIMA, DEVS'VE.

SEd ipſe etiam numerus ſuum habet ſignificatum, quippe qui incorporeæ naturæ conſecratus, nunc animæ, nunc Dei ſimulacrũ, hieroglyphicumq; eſt: F de quo multa Pythagorici, multa etiã ueteres Theologi diſputarunt, quæ breuitatis cauſa ſunt prætereunda. Illud tamen non omittam, Propitiatorium in diuinis inſtitutionibus longitudine duorũ cubitorum & ſemis fieri demandatũ, ut id Chriſtũ hominem ſignificaret, quod & apud Paulum epiſtola ad Romanos habetur: qui quidem licet uerus eſſet homo, quem propoſuit Deus propitiatorium per fidem in ſanguine eius, aliquid tamen habuit quod humanam excederet naturã, tria tamen non exæquaret: nam pater eo maior eſt. Sed ſi quis hæc apertius declarari ſibi uoluerit, ad eius epiſtolæ interpretes accedat. Quòd uerò paulò antè binariũ malum eſſe dicebamus, ſacerdos Heli, cap. III. primi Regũ, dualem numerum peſsimi ſpiritus eſſe ſuſpicatur, uti Dei ternarium. Nam cùm angelus domini Samuelem bis uocaſſet, tertiam uocationem expectandam duxit, ut uocem diuinam eſſe cognoſceret.

CCC.

EOdem geſtu digitoq; quo tria in ſiniſtra, CCC. in dextera ſignificant̃. Sed & uocabulũ ipſum ſuas habet ſignificationes. Trecenta ſiquidẽ pro magno admo-

A admodum numero ponuntur:ut apud Catullum:Expecta hendecasyllabos trecentos. Quos simul complexa tenet trecentos. & multa huiusmodi, etiam apud alios : Et tercentenas erroribus impleat urbes. Tercentum niuei tondent dumeta iuuenci. Tercentum tonat ore deos. Sanè cùm superius centenariū plenū atq; perfectum numerum esse ostenderimus ex Adamantio, eundem triplicatū supremum quid significare nulli dubium relinquitur. Sed tercenteni in arcę longitudine cubiti, ostendunt hominem qui sit à centenario lapsus, hoc est, qui à tota rationis summa per ignorantiam deciderit, facilè posse per Patris, & Filij, Sanctiq; spiritus cognitionē in trecenta restitui. Hîc aūt animaduertendū est, posse nos gestuū conformationibus illud coniectari quod ait Plinius lib. XXXIIII. cap. VII. Ianum à Numa rege dicatū digitis ita figuratis, ut CCCLXV. dierum nota, per significationem anni, temporis, & æui se Deum indicaret.

CCCLXV.

CVm itaq; Plinius dicat, digitis ita figuratis, uerisimile nō est, quod nonnulli putant, in dextera insculptā fuisse literā T. quæ apud Græcos trecenta significat: in læua uerò Ξ & E, quæ sexagintaquinq; supputant. Dicamus igit̄ eius
B statuæ dexteram eo gestu figuratam, ut ea exporrecta tris inferiores digitos graduum in morem incuruatos haberet, qui gestus, uti dictum, trecenta signat: læuam autem, ut paulò inferius patebit, ita conformatā, ut index pollicis ungui circunductus, arctissima eum circulatione complecteretur, infamis uerò mediam palmā uersus adcuruaretur, duobus reliquis extantibus quantulumcunq; porrigi potuerint: ita enim quinq; & sexaginta describi: annum enim ad huiusmodi dierum numerū intelligi debere ciuiliter Pandect. ultimo Paulus ait. Et intercalarem, quo scilicet bis sexto calendas Martias dicimus, quarto quoq; anno nihilo secius eodem dierū numero supputari manifestū, quia duo illi dies unius uice habentur: nec interesse ait Celsus, utrū priore an posteriore die quid actū sit.

IIII.

TRium igitur numerorum gestibus ita positis, insequentium aliorum trium ridicula propémodū sese offert gesticulatio. Nam quatuor exprimere cùm uolumus, minimum sustollimus, reliquis in incuruatione sua permanentibus. Ita quartum Cos. Imp. Dict. & reliqua.

C CCCC.

EAdem ratione modoq; in dextera ijdem compositi digiti, CCBC. constituunt. Nec super hoc aliud ad negotium.

V.

QVinq; autem, aut quinquies ostendere qui uolunt, anularem & minimū exporrigunt, impudicum palmam uersus incuruant, uti in Iani statua dicebamus. Neq; quidem hoc tantū signo quinarium significabant Ægyptij, uerùm etiā per sculptæ Stellæ hieroglyphicū, propterea quòd, ut Horus ait, ex innumerabili stellarum multitudine quinq; tantū sunt ea prærogatiua præditæ, ut mundi, quod illi aiebant, curam gererent, humanis rebus omnibus consulerent, nihilq; apud mortales fieret, quod ab earum arbitrio non penderet. Ego, si mihi dicere liceat, desumptū puto à radiorum numero, quo Stella piscis insignita est, quod & naturalis historię scriptores tradunt, & ego in Anconitanum littus eiectas magno numero conspexi, & manibus meis attrectaui. Sed enim de hac plura loco suo in cœlestibus enarrabuntur.

SENSVS. D

SEd & ipse quinarius numerus quomodocunque descriptus figuratus'ue, suam habet hieroglyphicam in sacris significationem: pro quinque enim sensibus accipitur. Vnde illud Ambrosij peruulgatum de quinque uirginibus prudentibus, & totidem fatuis. In antiquioribus uerò Mosaicæ legis præceptis, qui peccasset in sanctis, tantundem reddere iubebat, & ad illud quintas adijcere, quod in exemplaribus Græcis ἐπίπεμπτον legitur, ut scilicet ita intelligamus: Si quis de sacris uel oblationibus uel muneribus in usum pauperum erogatis, aut pro templi ædificatione, alteriúsue uoti operis designatione datis, quinque interuertisset, oportere eum quinque sarta tecta reddere, mox peccati ueniā imploraturū ἐπίπεμπτον adijcere, hoc est, & altera quinque, & aliquid insuper auctarij. Quam sententiam Cyrillus examinās ita meditatur: Si quis, inquiens, quinque sensuum opus peruerterit, & debito honestoque unumquenque officio defraudauerit, oportere eum synceros illos, & integros Deo restituere, mox alios quinque interiores adijcere, & horum omnium denique summam & solidationem quandam superaddere, firmum scilicet bene agendi propositum, si Deo satis ex asse facere uoluerit. Eodem facere uidetur, quòd ab uno mense ad quintum usque annum didrachmę quinque, hoc est, ut Hierosolymitanus Hesychius interpretatur, quinque sensuum perfectio, sit oblatio, quę ideo per geminatum numerum exprimitur, ut intelligamus, ea quę puer sensibiliter audit, uidet, gustat, odoratur, & tangit, ea etiam conduplicet, dum ad intellectum ea accommodare fuerit institutus. E

QVINGENTA.

IDem gestus ex ijsdem digitis in manu dextera, quingenta supputat.

VI.

ANularis uerò in læua solus incuruatus, auriculari & alijs exporrectis, senarium ostendit: de quo multa apud Macrobium libro sexto.

SEXCENTA.

IN dextera uerò eodem depositus modo sexcenta colligit: qui numerus apud Latinos pro maximè ingenti copia, numerosissimaque multitudine, ac propémodum infinita, hieroglyphicè proferri solet. Ad Atticū Cicero: Venio ad epistolas tuas, quas ego sexcentas uno tempore accepi. Ad eundem idem: In quo multa molesta, discessus noster, belli periculum, militum improbitas, sexcenta pręterea alia. Lepideque Plautus, Captiuis, Sexcentoplago nomē fecit illi, cui plagæ innumeræ nunciabantur. Sed ne sexcenta eiusmodi proferā, ad reliqua enarranda progrediar. F

VII. DCC.

BIs iam trium digitorum spatijs decursis, tertium iterabimus, quod palmam moueat. Facta igitur ad auricularem repetitione, eum dicimus, quantulumcunque porrigi potest, ad imum usque palmæ tuberculum appressus, septenarij numeri signum esse. Et in dextera, septies centeni. Eo uerò gestu componendo medius quoque adflecti cogitur, ac ueluti gnomon horarius supra anularem prominere, ut ea sit eius digiti figura, quam trapezitæ nunc in septenario notando delineant, in hoc scilicet signum 7.

CENTVRIO.

AC, ne leue quid attigisse uideamur, eadem trapezitarum nota in plerisque ueterum monumentis adsculpta, cēturionis signū habebatur. Ostendit mihi

Romæ

A Romæ uetustum admodum monumentum ex marmore Thomas Petrosanctius, uir antiquitatū huiusmodi studiosissimus, in quo & signum id incisum erat, & uerba rem interpretantia, in hunc modum addita.

SIGNVM CENTVRIONIS, 7.

ET Bononiæ inscriptionē uidimus ad D. Petronij ædem, in qua signū idem eodem significato incisum spectatur. Romæ etiam apud Paulum Cæsium Cardinalem inscriptionem uidi eius notæ, quæ sic incipit:

M. POMPEIO. M. F. ANI ASPRO 7 LEG. XV.
APOLLINAR. 7 COH. III.

& quæ multa ibidem insculpta sunt militaria, de quibus in Armorum cōmentario abundè meminimus.

DEVS.

NOn erat autem otiosum septenarij nomen, quod hieroglyphicum esse Dei Philolaus asseuerat, quippe quòd ea sit eius numeri prærogatiua, ut ipse sibi similis, alter ab alijs sit, ueluti Deus dux & princeps uniuersorum solus semper, singularis & immobilis. Inter enim ea quæ intellectu percipiuntur, septenarius sine motu est, necꝫ quicquam patitur. Nam alij numeri partim generant non geniti: partim generantur, cùm minimè generent: alij utruncꝫ obeunt munus: solus uerò septenarius utriusꝫ conditionis immunis. Vnitas quippe à nullo prorsus genita, numeros omnes quotquot habentur generat. Octo uerò generantur à bis quatuor, nullum autem generant. Nam numeri hîc infra denarium intelliguntur. At quaternarius eorundem & parentum & liberorum ius obtinet, octonarium quippe gignit, à bis duobus ipse genitus.

B

PALLAS.

QVorum cùm nihil accidat septenario, quòd sine matre sit, quodcꝫ uirgo Palladi assimilatur, & quorundam symbolico hoc utentium idiomate mos fuit summi Dei sapientiā uocabulo signocꝫ Palladis interpretari, quanquā ubi figuras mathematicas aliquot hoc cōmentandi genere declarauimus, ternarium & æquilaterum triangulum præcipuè Palladi dicatos ostendimus. Sed quoniam alibi, quæ septenarius significata habeat in diuinis literis, dicenda sunt, hîc satis fuerit pauca hæc attigisse.

C OCTO. OCTINGENTA.

MEdius itacꝫ auriculari adiectus, ita ut unà cum eo extremam uolæ partem apprimat, octonarij numeri hieroglyphicum erit in læua: in dextera octies centena recensita indicabit.

IX. CM.

MEdius demū ad extremā palmę uolā unà cū duobus inferioribus applicatus, ita ut totā obtegāt, nouē in sinistra cōstituit, in dextra nouies centena.

MVLTITVDO.

EST etiam nouenarius ipse numerus hieroglyphicus, quippe qui se non intra cutem contineat, sed effusus plurimos significet: quod Theon obseruat in Arati carmine, ἐννεάγηρα κορώνη. non quòd nouem, inquit, ætates uiuat, sed quòd perquandiu, ut Tibullus, *Viuere cornices multos dicuntur in annos.*

Apud Nicandrum ἐννεάκεντρον legas, pro, aliquot præditum aculeis. Idem ἐννεάδεσμοις σφονδύλοις in Scorpij cauda ponit, cùm septem tantùm in ea compages enumerentur. Pro multis igitur nouē posita interpretes agnoscūt, de quo satis in Scorpij cōmentario. Quin & Alcæus hydram ἐννεακέφαλον eadem ratione dixit, cùm

Simonides eam πεντηκοντακέφαλον tradat. Quem imitatus Maro, ita super ea: D

Quinquaginta atris immanis hiatibus hydra. Ad hoc etiã facit, quòd Hesiodus nouem inquit noctes Iouem cum Mnemosyne iacuisse, unde Musarũ prolem susceperit. Oportere enim, aiũt interpretes, eum diu studiis incumbere, qui sit mox aliquod ingenij atq; doctrinæ memorabile testimonium relicturus.

Nam decem bos luca per annos
Parturit, ingentem prolem paritura, nitensq;
Dentis ebur, decora ampla uirûm, decora ampla Deorum.

D E N A.

POstquã igitur digiti tres inferiores triplici decursu ludi sui partes peregere, athletas nunc spectabimus, pollices quippe, indici unumquenq; suo cõmissos, uaria quorũ colluctatio à læua theatri parte per decadum campũ, altera uerò ad dexterã lucta per numerosissimas chiliadũ arenas exercebitur. Erit igitur conflictus primus, læuæ index in primam pollicis sui suffraginem unguem affigens, quem attractus pollex ita urgeat, ut colluctatorem strangulatione quadã elidere uideatur. Hieroglyphicũ hoc denarium, alterum uerò par ad dexteram E millenarium recensebit. De denario locus patescit apud Apuleium, Apologia: Si triginta annos pro decem dixisses, posses uideri pro computationis gestu errasse, quos circulare debueras digitos aperuisse. Quo uerò pacto digiti in tricenario aperiantur, loco suo dicemus. Apud Horum Niliacum inuenias lineã unam surrectam cum alia supernè deiecta, uel incumbente, decem linearũ, quæ in plano ducendę essent, hieroglyphicũ esse. Puto ego hunc exprimere uoluisse denarium numerum, cuius scilicet denæ unitates per lineas totidem significari, tanquam per puncta, solitæ essent, quæ apud Ægyptios eiusmodi tantùm figura comprehenderentur: compendiosam enim rationem aliquam in numerorum notis nationes omnes, quæq; suam, excogitarunt. Omnino enim codices quos inspexi, omnes eo loco mendosi sunt, præsertim impressi, qui sic habent: γραμμὴ ὀρθὴ μία ἅμα γραμμῇ ἐπικεκαμμένῃ δέκα γραμμὰς ἐπιπέδας σημαίνουσι. Sed & in manu scriptis aliquid desideratur, quorum minus corrupti ita habent, γραμμὴ ὀρθὴ μία ἅμα γραμμῇ ὑπικεκλιμένῃ, ἢ (hic uacuum relictũ) ἢ δέκα γραμμὰς ὑπιπέδους σημαίνουσι. quorum hæc est sententia: Linea una recta unà cum altera supernè sibi adscita linea, uel (hic uacuũ) uel decem lineas planas significãt. Puto aũt lineas illas ita ducendas T. F Nam aliquid simile apud nos est, cùm linea plana supernè ducta, cui puncta numeralia subijciant, quę singula unitates ostendãt, duplicatũ numeri tantundẽ significat, quot sunt signa, quæ planę illi lineæ subdita cõspiciuntur, ut IIII VIR. aut IIIII. VIR. pro Sex. uir, & Decemuir. In Ægyptiaco uero signo, superior illa linea producta ostendere uidetur, licet una tantum signata sit, X. tamen sibi unitates adsciscere. Quod uerò de duplicãdis punctis dicebamus, multis potest ueterum inscriptionibus cõfirmari, sed unam tantum exempli loco ponam, quã Venetijs apud clarissimum uirum Danielem Ranerium senatorem, antiquo lapide ita notatam inspexi. IIIII VIR. quod tantundem est, ac si DECEMVIR scriptũ esset. Intelligendũ enim est puncta illa quatuor, linea illa supernè ducta, duplicari. Quod uerò ad Horũ attinet, id ideo apposui, ut castigatiorẽ codicem quærendũ admonerẽ. Nec me latet Probũ de notis antiquorũ, eius lineę supernè ductę signum, ad millenariũ usq; prouehere, sed in eo libro multa sunt multorum arbitrio, atq; etiã errore, inculcata: neq; rei cuiuspiã sana intelligentia magis nostro tempore desideratur, quàm inscriptionũ eiusmodi uera cognitio. Ad id

uerò

A uerò quod suprà lææ pollicem indici, quippe decadas chiliadibus, responde re asserebamus, Romani quoque ad Ægyptiorũ, Chaldæorũ, Persarumque imitatione, cùm decẽ signarent, per X duplicẽ literã suã, quòd decussatio, qua insignis est, locutionem denarij saperet: Mille facturi, litera eadem in suo iure cõseruata, capita tantũ à dextera læuaque oppositis semicirculis, cuiusmodi alij apostrophos, alij, ut Victorinus, sicilicos appellauerũt (est enim sicilicus ponderis certi mensura, quæ signo hoc Ↄ figuratur) coniunxere. At ita ex X litera, ut dictum est, sua, ∞ millenarium hieroglyphicum formauere, uti quo gestu læuæ digiti decem ostendunt, eodem dexteræ mille proferunt. Quamuis Priscianus, qui nihil non arrogat græcitati, id secundum Atticos, quibus χίλια mille sunt, factum uelit: atque ideo, ueluti illi ad hunc numerum prima tantùm nominis litera usi sunt, quippe X. ita nos M pro mille posuerimus. Sed hoc nõ uincit, quin notam eam, quam suprà posuimus, à sua potius litera quàm à græcanica Romani desumpserint. Non est autem hîc prætereundus Ciceronis locus, epistola ad Tironem, quę incipit: Quid igitur? non sic oportet? ubi in uulgatis codicibus scriptũ, Hel-
B luo nequissimus sestertia C C. dabat, nullo aprico horto, nullo emissario, nulla maceria, nulla casa. In uenerandæ antiquitatis codice bibliothecæ Mediceæ, ita Florentię scriptum obseruaui: Helico nequissimus HS. ∞ dabat. Id, sestertia mille dabat, indicat. Idem hieroglyphicum in multis antiquorum memorijs animaduerti, notumque est Rauennæ marmor uetus ita inscriptum:

OB MEMORIAM PATRIS SVI DEC. VII. COLLEGII FABR. M. R. HS. ∞. N. LIBERALITATE DONAVIT. & quæ sequunt. hoc est: Decurionibus septimi collegij fabrũ municipij Rauennatis sestertia mille nummũ. Hæc uerò etiam apud antiquarũ inscriptionũ impressores ineptissimè corruptissimeque edita sunt. Idem in antiquis inscriptionibus indicant ω. & ↀ. de quibus loco suo, ubi quinquagenarij numeri hieroglyphicum prosequemur. Sunt qui millenariũ numerum, per miliariæ spicæ hieroglyphicum indicent: neque quidem autores absunt, qui genus id segetis nomen à maximo granorum numero, mille scilicet, accepisse tradant, ut in spica dictum.

IX. XII. & reliqua.

His igitur eo gestu cõstitutis, ubi accidisset ut denarijs reliqui etiam numeri
C infra X adiungendi essent, trium illi, ut ostensum est, inferiorum digitorũ flexionibus porrectionibúsue significabant: Vndenarius quippe, indice ac pollice pro decẽ circulatis, auriculari mox eo loco, ubi unũ significat, adflexo. Duodenarius, firma denarij circulatione permanente, anulari ad auricularem adiecto. Ita reliqui numeri usque ad unum de uiginti, prout per inferiores digitos ostendi, satis explicatum.

XVI.

QVoniã uerò sextodecimus numerus inter hos collocatus est, eiusque significatio magni apud Ægyptios momenti fuit, & iam constat numerũ eum per medium molliter inflexum, & indicem & pollicem circulatos significari, nunc quid ipse sibi uelit numerus, uideamus.

VOLVPTAS.

SAnè quidem Ægyptij sacerdotes per eiusmodi numerum eo, uti uerisimile est, gestu signatũ, uoluptatem, pręcipuè uenereã indicabant. Ab eo siquidem annorum numero adolescentuli ad muliebres consuetudines, & oblectamenta nequitię incœptant animum applicare: licet ad ter septimum usque annum semen

infœcundum esse dicit Aristoteles. Quod si prolificũ sit, uel exigua, uel imperfecta generari autumat. A bis septimo autem anno pruritu Veneris incitari uult: à quo etiam tempore pubescere primùm incipit, stirpesq; imitari, ut Alcmæon Crotoniata ait, quę semẽ laturę florescũt prius. Atq; hic ille est ętatis flos, de quo sæpius apud autores: ut apud Terentium: Anni ſ sexdecim, ætatis flos ipse. Et Ouid. philosophię istiusmodi nõ ignarus, cùm Narcissum ostendere uellet eius esse iam ætatis, ut amoribus dare operam posset, ait: D

Iamq; ter ad quinos vnum Cephisius annum Addiderat.

Indicium autem incœpti coitus est uox crassior & inæquabilis, quę secunda ferè omnibus hebdomade, uel saltem incipiente tertia, euenit, & subalaris odor. Aristoteles id τραγίζειν appellat. Antiqui nostri, ut Censorinus ait, hirquitillare dixerunt, & quibus corpus olere incipiat, hirquitallos. Nam annorũ quatuordecim uel παῖδα, uel φῆβον appellabant, ad sexdecim uerò ἔφηβον, ut Terentianũ illud obiter interpretemur, Postquã is excessit ex ephebis. quanquã ἐξέφηβος quoq; unica locutione Græcis dicitur de grandiore iam adolescentia. Adstipulant huic Ægyptiorum cõmento Astronomorũ traditiones super ætatum affectibus: illi E enim Lunam ad quintum usq; annum infantem propémodum ductare dicunt: decenniũ inde Mercurio adscribunt, unde illud eius ætatis studium rerum plurimarũ, & mutabilitas, & inconstantia, ut modò hoc, modò illud appetant: hinc gestiunt paribus colludere, temereq; iras colligunt atq; ponunt, & ut Horatius ait, mutantur in horas. Mox hominem sextodecimo ætatis anno in Veneris ditionem deuenire asserunt. Ad hunc usq; annorũ numerum & Seruius Tull. & Terentius Varro pueritiam protraxere. Nam Rex in Institutionibus suis pueros ad sextumdecimũ usq; ætatis annũ appellauit, ad quintumdecimũ Varro. Iuniores ille à sextodecimo ad sextum & quadragesimũ usq; dicit, adolescentes hic ad trigesimum usq;. Quod reliquũ est ætatis apud illum seniores habentur. Apud Varronem à tricesimo ad quintũ & quadragesimũ, iuniores, inde seniores, ac demum senes appellantur. Diuersa hæc aliquantulum ætatis descriptio apud Pythagorã, qui uitam hominis quatuor ætatibus dispescit, uiginti unicuiq; annos impertiens, pueritiæ quippe, adolescentiæ, iuuentuti, quam Latini uirilitatem potius appellarunt, ac senectæ demum: quas totidem anni temporibus æquiparauit, ut suo loco singula tractauimus. F

EXCESSVS.

PRæterea sciendum est, hunc quoq; numerum ex eorum esse classe, qui multitudinem excessúmue significant. Cùm enim dicimus sedecim pedibus superare, intelligimus maximo excedere interuallo. Vsurpatum ab Aristide, qui Periclem dixit ἑκκαίδεκα πόδας αἱρεῖν τοὺς ῥήτορας ἐν τοῖς λόγοις. Ab Eupoli, ut Bruto ostendit Tullius.

X X.

CVm uerò XX. significare uellent, pollicarem unguẽ infimæ indicis suffragini (ut hoc pro re utar uocabulo) adprimebant, ubi scilicet index ab infami incipit separari. Bedas uerò, cuius codicem in damno esse suspicor, non enim adduci possum uirum tam eruditum ita scripsisse, ut infamem hieroglyphico eiusmodi admisceret, quippe qui apud eum scriptũ legerim, impudici summitatem inter nodos indicis & pollicis arctè figendam esse: quod si quis facere meditetur, id subsequetur incõmodum, ut neq; quo pacto possis tria & uiginti cõmonstrare, neq; unum de triginta repræsentare, & alia multa eiusmodi, cùm in XXIII. osten-

A oſtendendis tres illi inferiores digiti arctius contracti, lineæ, quę palmæ eiuſdē flexu media fit, ita applicandi ſint, ut trium graduum ſpeciem prę ſe ferant. In nouem uerò & uiginti notandis, iidem digiti quantū exporrigi poſſunt, ad palmæ uſque radicem apprimantur. Quare neceſſe eſt decadas omnes, indicis & pollicis tantùm geſticulationibus explicari, nullo eorum in ſocietatem admiſſo digito, qui partem eam quę numerus uocatur, indicent. Ac ne quis autoritate cuiuſpiā decipiatur, Eraſmus ille multiſcius, qui ſcholiis in Hieronymū ad Iouinianum, ubi de uirginitatis agitur hieroglyphico per coronam expreſſo, inepta quædam ſomniauerat, quæ nemo unquā eruditorū cogitaſſet: cùm errorē mox recognouiſſet, dum cognitiora, ut ipſe dicit, traditurū ſe profitetur, loco hoc impegit in Bedam, imò in uitiatum Bedę codicem. Eandem iacturam fecit in quinquagenarii nota, cùm apud Bedam ſcriptum ſit corruptiſsimè de ς Græcæ literæ ſimilitudine, quod loco ſuo, ſuę dabitur luci.

VOT. XX.

CVræ precium mihi uidetur, anteaquā uicena hęc amittā, quid ſibi uelint no-
B tæ VOT. XX. in nūmis & aris, uel ut uulgus ait, triumphalibus arcubus, explicemus. Dicimus itaque fieri ſolitum id in ſalutis augurium, cùm ſcilicet S. P. Q. R. uouebat hæc uel illa ſacrificia ſe laturos, ludóſue celebraturos, aut ædes dedicaturos, ſi præſcripto annorum ſpatio Reſpub. in eodem ſtatu permanſiſſet, quo tunc florebat cùm uota ſuſcipiebant. Hinc apud Cornelium Tacitum legas, ſalutis augurium quinque & uiginti annis omiſſum repeti, ac deinde continuari placuiſſe Claudio Imperatori. Fuiſſe uerò ſalutis augurium in hunc modum ait Dion, ut ſi Deus permittat, ſalutem populo poſcerent: quaſi ne ſalutem quidem à diis petere fas ſit, niſi prius hoc ipſum dii conceſſerint. Obſeruabatur autem quotannis dies una, in qua nullus ad bellum exercitus proficiſceretur, nemo contra hoſtem ſe pararet, nemo pugnaret, quod in bellis ciuilibus haudquaquam obſeruari poterat: hoc ſalutis auguriū, cum aliis cæremoniis iam abolitis, reſtituit & Auguſtus Cæſar. Apud Liuium ſæpe reperias uota eiuſmodi facta. In ara ſiue arcu Cōſtantini Romæ VOT. XX. ſcriptū, aſpicias. In nummo Maximiani Pœni VOT. XX. in media laurea poſitum. Ita pleriſque aliis locis & nummis, VOT. X. alibi, VOT. XXX. uotis quippe decennalibus, uotis ui-
C cenalibus, tricenalibus, reatum ſcilicet uoti ſolutum, quod ita poſtea poſteritati cōmendabant, factis aut ex ære aut marmore monumentis.

MVLTITVDO.

ILlud autem ſcitu non indignum, quòd uicenalis numerus multitudinis ſignificatum habet, de quo apud Theocritum legas:

οὔθ᾽ Ἕκτωρ Ἑκάβας ὁ γεραίτερος εἴκατι παίδων.

Uiginti natorum Hecubæ neque maximus Hector.

ubi poëtam numero abuſum aiunt interpretes, pro multorum, propterea quòd ſit numerus multitudini maximè congruus, quod etiam apud Simonidem obſeruarunt. Homerus in eiuſmodi ſignificatum undeuiginti poſuit, quod Latini uno minus uiginti dicere conſuerunt.

DVO MILLIA.

VIgena ſuperius eo geſtu figurari oſtendimus, cùm pollicis læui unguem in eum indicis & infamis infimū locum, ubi digiti illi duo diuaricari incipiūt, affixerimus. Idem geſtus iiſdem digitis in dextera duorū millium eſt hieroglyphicum. Neque ultra repetemus, quæ ſuper hoc geſtu perperàm à quibuſdā aliis

excogitata ſunt: ſed ad calcem feſtinantes, triginta iam & ter millia proferemus. D

XXX.

TRiginta, uti ex Apuleio dicebamus, in denario indicabantur, indice & pollice adapertis, ita tamen ut utriuſq; ungues ad oſculum quodammodo coirent blando inquit amplexu Bedas. Hieronymus, eorum digitorum coniunctione molli.

NVPTIÆ.

EST uerò numerus tricenarius nuptiarum hieroglyphicũ, ut ſacri Euangeliorum interpretes, Matthæo, affirmant, quod non multum abeſt ab eo numero per quem Ægyptij maritalem copulam, ſiue, ut apud Horum eſt, maris & fœminæ congreſſum ſignificabant, geminæ quippe uoluptatis interuentu. Nam cùm numerus, ut paulò antè dictum eſt, XVI. uoluptatis ſignum haberetur, illi mox duo atq; triginta nuptiarum hieroglyphicũ eſſe conſtituerunt. Nuptiæ uerò coniugaliſq; coniunctio eodem hîc ſignificato accipiuntur. Qui quidem congreſſus utriq; uoluptuoſus cùm, ut Ouidius diceret, utrinq; reſoluat, geminari identidem poſcit ipſum uoluptatis ſignum. Atq; hoc illud eſt in diuinis quoq; li E
teris, quòd trigeſimus annorũ numerus pro maritali copula ponitur. Vnde fructus ille trigeſimus, qui offertur Deo, cùm coniugalis uita caſtè puriterq;, & nulla alterutrius partis iniuria cum fide peragitur. Cõmodè uerò fecerimus ſi rem huiuſmodi ſculpturi, eam nõ ex duplicatis XVI. uel ex integro XXII. fecerimus, at manum ipſam ea ſpecie compoſuerimus, ut XXXII. repræſentet, unguibus, uti dictum eſt, læuę manus duobus illis ad oſculum coëuntibus, anulariq; & auriculari in flexum palmæ appreſsis, ut duo ſignificent addita tricenis.

TERNA MILLIA.

IDem geſtus in dextera, qui XXX in læua cõmonſtrarat, tria millia ſignificat. Quę fuerint uerò apud Romanos millenariorum notę, quę paucisſimis ætate noſtra patuerunt, quæ earũ ratio, in quinquageno & quingenteno numero copioſius explicabimus.

XL.

QVòd ſi pollicis eiuſdem ſuffrago lateri uel dorſo in læua eiuſdem indicis ſuperinducta ſit, ita ut ſigno ✢ facto digiti ambo quantum fieri poteſt extendantur, indice tanquã horologij cuiuſpiam gnomone prominente, quadragin- F
ta ſignificabant. Atq; hoc illud eſt quod apud Apuleiũ habetur: Cùm uerò XL. quæ facilius cæteris porrecta palma ſignificantur, ea XL. tu dimidio auges, non potes digitorum è geſtu erraſſe, niſi fortè triginta annorum Pudentillam ratus, binos cuiuſq; anni Conſules numeraſti. Hæc ille diſputat oratione ſecunda pro ſeipſo, ubi Pudentillã quadrageſimũ annum non excedere contendit, quã Æmilianus iam ſexagenariam depoſuerat, ideoq; nefas eſſet eam ad nuptias ſolicitare: quandò, ut ſacri etiam interpretes aiunt, ſexagenarius numerus uiduitati ſacer eſt, ut paulò infrà loco ſuo plenius. Facit & ad uirum hic annorũ numerus. Nam Philon problemate propoſito, Quare Iſaac quadragenarius Rebeccã duxit? tempus id congruũ maritali copulæ ait ſapienti uiro: idq; fieri boni ominis cauſa, quia ſemen in uulua reconditum quadragenis diebus in maſculum figuratur. Eſaus quoq; quadragenarius Iudithen uxorem accepit.

IGNOMINIA.

APud Hebræos uerò in flagris quadragenarium numerum uel uno excedere infame habitum, & pro ignominię nota accipiebatur. Vnde illa in Actis

A V. Illi autem ibant gaudentes à conſpectu Concilij, quòd digni habiti eſſent qui pro nomine Ieſu contumeliam paterentur. Verbum autem græcum illud ἀτιμασθῆναι, habet in ſe aliquid, quod infamia notatum indicet, ſed & inteſtabilis ſit, & ad honores nō amplius idoneus haberi poſsit. Apud Hebræos enim lege cautū erat, ut ſi quis uel unā plagam ſupra quadragenas accepiſſet, ad honores & digni tates conſequendas non amplius idoneus haberetur. Hinc locus ille cap. XI. ſecundæ ad Corinthios epiſtolæ pateſcit: A Iudæis quinquies, quadragenas, una minus, accepi. Cur, una minus, quærit Theophylactus: atq; ea citata lege iuſsiſſe ait Iudæos tot numero plagas, una minus, infligi, ne illi cederet ad ignominiam, ſi fortè percuſſor ultra conſtitutū numerum prouectus eſſet. quod ſi errore, uel caſu aliquo accidiſſet, eam eſſe uoluerant quadragenam: cupiebant enim eum per eiuſmodi caſtigationes ad ſe trahere: quod ſi facere potuiſſent, par erat, ut hominis doctrina, ingenium, & fandi uis, honores ſibi depoſcerent, quos nequaquam deferre recuſaſſent. Cauebant uerò ne ad repulſam locus eſſe poſſet ignominiæ. Sunt qui ſimpliciter rem accipiant, quia Iudæi literæ tantùm addi-
B cti, habebant in lege, non excedendum in flagris numerū quadragenæ. Sed nos illud, una minus, penſitamus. Neq; neſcimus Moyſem illum plagarum numerum ideo non excedendum inſtituiſſe, ne fortè qui caſtigandus tantùm eſſet, nimia flagrorū repetitione exanimaretur. Cuius uerba ſunt Deut. XXV. Sin autem eum qui peccauit dignum uiderint plagis, proſternent eum, & coram ſe facient uerberari. Pro menſura peccati erit & plagarum modus, ita duntaxat ut quadragenarium numerum non excedant, ne fœdè laceratus ante oculos tuos obeat frater tuus.

REDEMPTIO.

EST & ea quadragenarij numeri conſideratio in diuinis literis, quòd à V. anno uſq; ad uigeſimū, qui ſe Deo uouerit, redimere ſeſe poteſt fructu quadragenario, ſiclis quippe XX. ſiue ut Septuaginta reddidere, didrachmis. Siclus em̄, ut ſæpe dictum, duabus æſtimatur drachmis. Illæ igitur drachmæ ſunt XL. Cuiuſce rei hieroglyphicū ſignificatum eſt, ut præter ſenſuum caſtigationem, poſſit ea ætas ieiunijs interim & orationibus uacare, donec eò perueniat, ut opulentioris doctrinæ fiat idonea. Ad operis cuius quandam ſimilitudinē Moyſes per
C XL. dies ieiunus orationi operam dedit.

QVATERNA MILLIA.

AC ne idem ſępius repetendo moroſus fiam, qui geſtus, quæ'ue digitorū col locatio in lęua fuit, cùm IIII. notaremus, eadē figura ſtatuſq; idem in dextera quatuor millia computabit. Quia uerò polliciti ſumus loco hoc rationē red dere, cur Romani millia hęc per rectā lineolā, & ſicilicos (ea eſt certi ponderis nota, ad apoſtrophi, quo nunc plurimū utimur, ſimilitudinē) hinc inde adalligatos figurarint, oſtendendū eſt. Manifeſtū eſt millenarij numeri notā, quæ tot antiquis in marmorib. inſpicit̃, hac fuiſſe figura, ↀ. duo millia uerò ſicilicis ad rectā lineolā duplicatis \ↀ/: tria millia, triplicatis \\ↀ//: quaterna millia quadruplicatis \\\ↀ///. Præteribo millenariū, quòd id ſignū & à Priſciano & alijs agnitū pleriſq; locis in cōſpicuo eſt. Duo millia, Mediolani uideas in hortis qui olim Zichi Simonetę fuerūt, porta Comēſi, ea inſcriptione, cuius initiū eſt, C. VALERIVS C. F. O. V. F. & quę ſequunt̃. Cai fil. ob uotū fecit. Deniq; HS. \ↀ/. ARBITRATV VALERIÆ C. F. SORORIS. & Rauennę apud Petrinū Sueſſanū, MONVMENTVM HS \ↀ/ EX TESTAMENTO. Sed impreſſores nonnulli

ſignum uitiarunt, utpote qui HS. C. C. T. Ɔ. Ɔ. imperitiſsimè fecerunt. Terna D
uerò millia hac ratione ſignata conſpiciuntur in antiquiſsimo codice Mediceæ bibliothecæ Florentiæ nunc, ad D. Laurentij dicatæ per Clementem VII. P. M. epiſtola ad Caniniū Salluſtiū, quæ libro II. incipit: Literas à te mihi Stator. eo loco: Quod ſcribis ad me de drachmis CCCLIII. notatū eſt. De drachmis [symbol], quod cōputat tribus millibus. Ac ne in quatuor millibus ſimiliter ſignandis immorer, ſcilicet [symbol], hæc ut ſemel dicam, demū erit regula, ut quotienſcunq; ſiue apud Plinium, ſiue Liuium, & alios, præcipuè uerò in Verrinis, L. unum inueneris duobus CC præpoſitis, totidem uerò II ſubiectis, CCLII, interdum etiam hoc modo per X. denariā notam, CCLXX, tu [symbol] facito, nulla dubitatione impeditus. Vbi CCCLIII. uel CCCLXXX, tu [symbol]. Vbi CCCCLIIII. uel CCCCLXXXX, tu [symbol]. & millena tot firmiter credas.

QVINQVAGINTA.

QVinquaginta uerò hieroglyphicè per digitos indicandis, læuę pollicem, palma tota paſſa, deorſum inflectes, & Γ tertiæ apud Græcos literę ſimilitudinē effinges: non autem, ut Eraſmus ex deprauato Bedæ codice ſcripſit, cum quinquaginta pollicem exteriore arcu inſtar græcæ literæ ϱ incuruatū ad palmam inclinabis. Sed iam ad huius numeri hieroglyphica ueniamus. E

REMISSIO VEL INDVLGENTIA.

ERat autem hic numerus remiſsioni & indulgentiæ conſecratus. In ueteri enim lege quinquageſimo anno cuiuſq; obligationis remiſsio cōdonabatur: quippe ſi quis poſſeſsionem diſtraxiſſet, recipiebat: ſi liber in ſeruitutem incidiſſet, libertatē aſſequebatur: indulgentiā debitor accipiebat, exul in patriā redibat.

EFFOETVS.

PEr eos qui alterum à quinquageſimo uitæ annum exceſsiſſent, cur nonnulli effœto iam corpore, mentis quoq; & ingenij debilitatem ſignificari dixerint, non ſat ſcio: niſi Ariſtotelis dicto freti ſint, qui Politicis ait, poſt annos LII. ingenij uigorem euaneſcere. Vnde etiam Euripides Bacchis dixerit:

τὸ γῆρας ὑμῶν εἰσορῶ, νοῦν οὐκ ἔχει.
Cerno, ſenecta veſtra mentem non habet.

Atq; alius non minus dicax ait:

πολιαὶ χρόνου μηνύσεις οὐ φρονήσεως. F
Cani indicant ætatem, haud prudentiam.

Sed enim ad hæc ampliſsimus erit alibi reſpondendi locus.

PLVRIMI.

ET hic quoq; numerus multitudinem ſignificat, quo libenter utitur Maro:

Quinquaginta intus famulæ.
Quinquaginta atris immanis hiatibus hydra.

Quam tamē & Simonides πεντηκοντακέφαλον appellauit, cùm Alcæus ἐννακέφαλον dixerit, uti ſuperius meminimus. Vtcunq; autem quinquagenarius numerus deſcribatur, ſpiritalis uitæ hieroglyphicum eſt, & animi eius qui diuinis intentus, ſublimia quæq; mente concipiat & contempletur, perinde ac duplicatus in centenariū, negotioſam ſignificat. Quinquageſimo enim poſt reſurrectionem die Sancti ſpiritus afflatus aduenit. Et operum noſtrorū fructus uberrimi atq; pinguiſsimi, ad centenarium uſq; numerum cumulantur, eorum inquam, qui uitæ integri, ſcelerumq; puri peregrinationis noſtræ curſum piè ſanctèq; peregerunt. Hic uerò numerus centenarius non ſine myſterio per quinquaginta po-

A ta potius didrachmas, quàm per drachmas centum exprimitur in significato huiusmodi: sed quinquaginta bis ideo complectitur, quia nullum bonum, integrum & perfectum opus esse potest, absq; ipsius sancti spiritus ope auxilioq;. Ad similitudinem autem quandam gestus eiusmodi, qui quinquaginta præ se fert, factum putarim, ut Latini eius numeri notam L esse uoluerint: quanquam nō desint ingenia, quæ re super ea sic philosophentur, aut ratiocinentur potius. Numeri à punctis prius originem traxerunt, sed quia erant adeò exilia, puncta ipsa aliquantulum producere cœperunt adinstar uocalis mediæ, · ⁚ ⁝ ∷ ⁙ I. II. III. IIII. Sed si ita processissent, ut usq; ad nouē lineolis totidem unumquenq; numerum notarent, molestam & inconcinnam rationem fore suspicati sunt: ad compendia igitur animum uerterunt, & pro quinario, ne quinq; lineas facerent, una signata, reliquas quatuor per obliquā unam à tergo ductam, ⋁, fecerunt. Mox usui placuit, ut expeditior esset scribendi ratio, pro nota ea V uocalem quintam statuere, moxq; usq; nouem unitates eas addere, prout numerus quisq; postulabat. Ad denariū cùm uenissent, quinq; duplicarunt, ita tamen ut secundum inuerterent, & subijcerent priori, unamq; facerent notam per
B decussationem. Tribus his notis processum est usq; ad quadraginta & nouem. Visum est inde facere ad cōmoditatem, quam ex compendio aucupabantur, quinquaginta notandis, signū illud ex una obliqua linea pro quatuor rectis & quinta adalligata surrigere, ut staret quæ pendebat in latus, quæ stabat in planum deijceretur. Ita ex L notata sunt quinquaginta. Ventum mox ad centena, quæ per primam eius nominis literam intelligi uoluere. Ad quingenta cùm uenissent, rectam lineolam quę iacebat in quinquaginta, in semicirculum adcuruatam surrexere in hunc modum, Ꝺ. quam notam imperiti superiori capiti coniunxere, quartam Alphabeti literam arbitrati. Atq; hoc illud sicilicū est, de quo facta mentio in millenarijs, quod à tergo quingentorum Ꝺ ita applicitum ↀ, mille facit, & ita reliqua, uti suprà dictum.

QVINA MILLIA.

QVina uerò millia, quo gestu L in læua, eodem in dextera composito figurantur.

SEXAGINTA.

C SI uerò pollicem eo gestu inclinatum, quo quinquaginta per se significat, toto indice circunducto diligenter à fronte præcingamus, sexaginta constituemus. Hinc errore fieri non potuisse dicit Apuleius, ut Æmilianus, contra cuius accusationem causam suam agit, sexaginta pro quadraginta protulerit, quia longè diuersus est utriusq; numeri gestus.

VIDVITAS.

PEr numerum sanè sexagenarium, uti dicebamus, uiduitatem ueteres significabant, quòd mulier id ætatis nata haudquaquā amplius idonea est ad conceptum, propterea quòd ab eo annorum numero claudi uuluam philosophi naturæ contemplatores tradunt: ideoq; ulterius illi nubere non licebat. cui legi plurimùm nititur Æmilianus contra L. Apuleium. Si qua uerò, quod aliquando accidisse ferunt, natu tam grandis concepisset, ostenti loco habitum. Quare Helisabetis conceptus grandæua ea ætate pro miraculo adducitur à diuino nuncio, ut uirgini deiparæ fidem faceret, posse Deum quæcunque naturæ uim excedunt efficere. Sara etiam cùm à summo numine sibi iam nonagenariæ promitti conceptum audisset, risit, utpote quæ id naturæ lege fieri minimè posse cogno

ſcebat. Paulus quoq;, qui ſexagenarium numerum uiduitati dicatum agnoſcebat, illi inquam uiduitati, quæ uiduitas eſt, caſtaq;, ſyncera & intaminata in ſolitudine perſeuerat, ubi probatam mulierẽ eligi mandat, quæ iunioribus præſit, Vidua, inquit, eligatur nõ minor L X. annorum: ad eum uſq; numerum ſcilicet perfectionem in muliere deſignans. & quia eſt uiro infirmior, nõ niſi ſexageſimũ fructũ colligit in diuinis literis. Ideo ſi ſe redemptura ſit mulier, Leuitico, didrachmas X X X. offert, id eſt, fructum ſexagenarium. Eruditeq; admodum D. Hieronymus cauſam, cur ſexagenarius numerus ad uiduas referatur, explicare uolens, ad numeri ipſius hieroglyphicum ſe confert, in quo ſcilicet pollex à ſuperiore digito deprimatur, arcteq; cinctus ab eo, in quantis affligatur anguſtijs ipſa uiduitas, oſtentet, quæ ita ſit undecunq; cohibita. Mox illud addit ad conſolationem: Quanto ſcilicet maior eſt difficultas expertæ quondam uoluptatis illecebris abſtinere, tanto maius propoſitum eſſe præmium. D

LXX. ET SEPTENA MILLIA.

VT uerò & reliquas tris decadas attingamus, ſeptuaginta exprimebantur, E ut Bedas tradit, indice ut ſuprà circunducto, pollice uerò ita exporrecto, ut in medium indicis artum affigatur. Neq; aliud ſuper hoc numero myſticũ adinueni. Idem geſtus in dextera, ſed nõ ex Bedæ ſententia, ſeptena millia cõputabat.

OCTOGINTA ET OCTONA MILLIA.

INdex identidem circumflexus, pollexq; protentus, ita tamen ut eius unguis extra medium indicis articulum prominens appareat, octogenarij numeri eſt hieroglyphicum in læua, in dextera octona millia ſignat.

ADORATIO.

QVi quidem geſtus ad os admotus, adorationis hieroglyphicum eſt. De quo Apuleius IIII. Metamorph. Et admouentes oribus ſuis dexteram, priore digito in erectum pollicem reſidente, ut ipſam prorſus deam Venerem religioſis adorationibus uenerabantur.

NONAGINTA, ET NOVEM MILLIA.

PEr inflexum autem læuæ indicem, ita ut eius unguis ad radicem pollicis applicetur, pollex liber extet, qui ſuperiore numero, toto extremo articulo oppreſſus erat ab indice, nonagenarius exprimitur. In dextera geſtus idem, millia nouem. Ita cùm ad nouem & nonaginta peruentum eſt, manus omnis ita claudi tur, ut pugnũ faciat, pollice ſuperextante, & ad medium infamis dorſum exporrecto. Qui ſi pugno ita includatur, ut cũ ungue ſuo totus occultetur articulus, ſexaginta nouem adſtruet. F

TACITVRNITAS.

SVpereſſet de myriadibus dicere, quæ per manum uarijs geſtibus modò ad pectus, modò ad femur applicatam indicantur, de quo apud Plautum:

Pectus digitis pultat, cor credo euocaturus foras.
Ecce autem auortit nixus læua in femore habet manum,
Dextera digitis rationem computat feriens femur.

Sed quoniam intentio noſtra fuit hieroglyphica conquirere, nõ artem omnem numerandi tradere, & argumentum id nõ indiligenter à Beda explicatum, & iam in omnium manibus

A bus uersatur, finem huic dictioni facturus, quo numero taciturnitatem Ægyptij soliti sint indicare, non est animus præterire. Erat is utique MXCV. mille scilicet & nonaginta quinque, qui partim dextera, partim læua designabatur. Mille, uti superius ostensum, dexteræ manus indice, ad primam sui pollicis suffraginem appresso, summoque eiusdem articulo super indicis ungue inclinato. Quinque uerò & nonaginta, in læuæ tribus inferioribus digitis, inflexo infami, anulari & auriculari porrectis, indicis autem ungue ad infimã pollicis suffraginem affixo. Causam uerò cur eo numero taciturnitatem Ægyptij significarent, eam afferũt, quòd compertum est eo dierum numero, qui annos tris complectitur, nisi cœperit puer effari, linguam eius præpeditam esse, neque ullam superesse spem ut amplius loquatur. Sunt qui Pythagoram triennale silentiũ dicant hinc instituisse, ut naturæ species exprimeretur in discipulis, quos, ut tunc primùm natos, alendos educandosque animi cibo suscepisset. Sed nos in taciturnitatis mentionem illapsi, eius demum memores, ne hominem grauioribus occupatum studijs & disciplinis, in leues adeò nugas auocare uideamur, dicti illius sapientissimi, MA-
B NVM DE TABVLA, non frustra uulgati, memores, nihil ulterius super digito loquemur.

PIERIVS VALERIANVS AD ILLVSTRISS. AC REVERENDISS. DN. D. HERCVLEM GONZAGAM CARD. MANTVANVM, QVA RATIONE LITERÆ ET DISCIPLINÆ HIEROGLYPHICE SIGNIFICENTVR, EX SACRIS AEGYPTIORVM LITERIS.

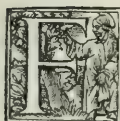

Urnius tuus, Antistes illustrissime, vir planè probus, & disciplinis optimis pereruditus, cuius tu opera nõ solùm ad doctrinã, sed ad rerum tuarũ etiam administrationem vteris, proximis hisce diebus cùm Romam aduenisset negotia tua curaturus, impendiò me rogauit, Leonem meum illum Aegyptiacũ, quem olim Amplitudini tuæ dedicare cogitassem, sibi videndum traderem. Respondi, fuisse quidem olim id consilij, sed pro re nata captum, quia scilicet clarissimus adolescens discipulus meus, Hippolytus Medices, quo tempore Florentiæ in honore erat, leænæ fœtum qui expectabatur in dies, ad Illustriss.
C *Principem Fridericum fratrem germanũ tuum mittere decreuerat, marem & fœminã orituros. Id enim frater ipse tuus propagandi seminij causa, maximè cupiebat. Ita volebam ego, dum leunculorum illud par splendidissimo fratri tuo oblatum in propatulo spectaretur, haberes & tu Leonem alterum interiorem, quem vnà cum eruditissimis, quos domi alis, amicis attrectares: multa enim insunt Leoni, quæ studiosorum omnium ingenia semper exercuerunt. Verùm accidit vt spem falleret leæna, quia vtranque fœminã edidit, quare sublata mihi quoque est mittendi Leonem meũ occasio, quia neque fœtura illa iam erat transmittenda, sine qua si meus venisset Leo, importunè accedere visus esset. Cœperã tamen cogitare, nunquid aliud inuenire possem, quod ad ingenij tui sublimitatẽ videretur accõmodatius, cùm opportunè de studijs tuis ex ipso eodem Furnio, quæ mihi mirificè placuerunt, intellexi. Aiebat enim te philosophiæ & diuinarum literarũ lectionibus incumbere, maximè uerò pietatis nostræ ignibus incensum, cogitationes omnes tuas ad eiusmodi disciplinã conuertisse: qui quidem nuncius mihi accidit iucundissimus: quandoquidem, si quid ego huiusmodi scribere instituissem, quod ad hoc ipsum, quod tibi adeò cordi est, argumentum facere videretur, sperabam me tibi rem longè iucundiorem effecturum. Erat verò mihi tunc præ manibus, De literis & disciplinis cõmentarium, quod ad expli-*

canda Aegyptiorũ, atque adeo maiorũ etiam nostrorũ quædam super his mysteria conficiebã, quibus scilicet imaginibus, per hieroglyphica sacerdotes Aegyptij, per mystica mox verba veteres Hebræorum patres literas essent indicare soliti, quibus disciplinas, quibus demum sapientiam ipsam figurassent. Interrogaui Furnium, an cõmentarium hoc, pro Leone missum, vlla tibi esset in parte placiturum. Legit, &, vt animo est egregiè candido, approbauit, suasitq; vt omni summota contatione, libellum omnino mitterem. Cuius ego iudicio fretus, nam eum palati tui optimè callentem arbitrabar, quamprimum per occupationes licuit cõmentarium absolui, tibiq; statim, quicquid id esset, dedicaui. Videbis igitur Antistes honoratissime, quæ de literarũ studijs, deq; humana diuinaq; disciplina vetustas illa sub rerum verborúmue quorundam inuolucris occultauerat, quòd peritissimi quiq; inter se hoc velut ænigmatum genere vti consueuerunt. Et nisi me suscepti operis fallit amor, spero te consensum hunc multorum eruditorum, qui per huiusmodi sculpturas Aegyptiorum inuenta secuti sunt, aliqua cum voluptate suscepturum: tuumq; tibi institutum tunc longè magis placiturum, cùm ex ijs, quæ sumus allaturi, nationum penè omnium sententiam, in eam quam sequeris studiorum rationem conuenire perspexeris. Sed anteaquàm ad illam deueniamus, de literis quædam simpliciter prius dicere necessarium est. D E

Apud Aegyptios sacerdotes librorum bibliothecarúmue facies iuncorum fasciculo, cui appensa esset sepia, cribrumq; illi subditum, hieroglyphicè signabantur. Et literatorũ hominũ memoriæ, vel marmore, vel ære conspicuæ, his ijsdem figuris insculpebantur: & quicquid ad eruditionis monumentum faceret, hoc elaboratum erat ornamento.

LITERAE AEGYPTIACAE.

EA uerò species literas, præsertim Ægyptiacas, ut apud Horum est, significabat, propterea quòd & iunco illi, & atramento huiusmodi de sepia exempto scriptitabant, neq; ad hunc usum alio utebantur instrumento. Quod autem ad sepiã attinet, quæ pro theca atramentaria poni solita sit, ac perinde literas significet, non apud Ægyptios tantùm, uerùm & apud nostros quoque habetur. Persius:

Tum queritur crassus calamo quòd pendeat humor, F
Nigra quòd infusa vanescat sepia lympha.

Atramentum sanè Græci σηπιοῦχας appellant. Sunt & alia pleraq; sepiæ significata, sed ea inter pisces cõuenientiori loco memorauimus. Cribrũ uerò sub sepia ponere ideo cõmenti sunt, quia ea prima sunt arma, quibus in pane conficiundo utimur, atq; id apud Ægyptios ex iunco contexi solitũ: nam ὁλόσχοινος, quem soloiuncũ appellare possumus, utilissimus ad nassas marinas, uitiliumq; nexus elegantium. In Ægypto uerò, uti Plinius tradit, cribrorũ longitudinem implet. Admonebat autem ea cribri cælatura, ita iunco & sepię subiecta, eum qui uictui necessaria comparasset, literis dare operã posse. Cui uerò desit prouisæ frugis in annum copia, alij dedatur arti, aliámue sequatur industriã necesse esse. In hanc Ægyptiorũ sententiam Simonides interrogatus, utrũ diuitię, an sapientia prius optari deberet, nescire se, respondit: id uerò exploratũ omnibus esse, sapientes diuitum fores frequentare. Opinionem tamen hanc interpretatione callida elusit Aristippus, qui à Dionysio illo suo interrogatus, unde fieret, quòd philosophi diuitũ limina tererent, nõ illi philosophorũ: respondit, quia philosophi norunt

quibus

A quibus egeāt, illi autē minimè. Sed ut ad Ægypti mores reuertamur, illud constat, anteaquàm pollutionum contage contaminarentur, & à pristina caderent disciplina, primariā apud eos nobilitatem dignationemq́ eorum fuisse, qui literas callerent, cùm literis non nisi locupletes operam darent. Nam & Athenienses morem hunc ab Ægyptijs acceptū aliquandiu seruauere, ut is primas in Republica partis obtineret, qui & eruditione & sapientia maximè præstaret. Et quantum ad institutionē attinet, Romani artes honestiores omnes, & quæ literarum ope comparantur, Liberales appellauerunt, quòd earum doctrina ad ingenuos spectaret. Hinc illud apud Terentiū: Fac periculum in literis, fac in palęstra, in musicis. Quæ liberum scire æquum est, solertem dabo.

INSTITVTIO.

SAnè apud Ægyptios institutio, si quos habuimus codices in damno nō sunt, SBO nuncupabatur, cuius interpretationem plerique ponunt, uictus opulentus, uel ad necessitatem idoneus: id scilicet innuentes, literarum studia rem paratam sibi deposcere. Qua in sententia fuisse etiam Aristotelem ex eo manifestum est, quòd eum nullius rei egenum esse cupit, qui philosophiæ sit operam daturus. Et Zachariæ Chimios inter Hebræos nominatissimi dictum circumfertur: Si farinam habueris, legem capessere poteris: si legem assecutus fueris, farinæ non egebis. Legis enim appellatione, literas intelligunt Hebræi, & farinā pro frumento annonaq́ omni ponunt. Quod quidem cum eo quadrat, quòd Isidem, siue Cererem malis dicere, legum inuentricem fuisse memorant, cùm eadem fruges etiam humano generi cōmonstrarit, de qua loco suo plenius. Ad huiusmodi rem Aristotelis scomma est, quo reprehendere solitus est Athenienses, qui iam à pristinis moribus & studijs deciderent, cùm tamen se frumenti perinde ac legum inuentores fuisse gloriarentur, frumento quidem plurimùm, legibus uerò minimùm uterentur. Sed enim magis facere ad Ægyptiorum sapientiam uidetur, si quæ alij de corporis cibo, deq́ rerum opulentia intellexerunt, ad animi pastum, & doctrinæ fœcunditatem referamus, cùm dubio procul illi per cribri signum ἱερογλυφικῶς institutionem interpretarentur. Nam & azymorum calathus, qui Leuitico ab Aarone & filijs eius offerendus erat, linguam, hoc est, sermonem, uel eloquentiam potius diuini numinis significasse fertur. Sicut enim panis nutrimentum est corporis, sic & lex, & doctrina Dei, nutrimentum est animi. Cùm uerò sæpe cibus pro doctrina positus sit, non apud Ægyptios solùm, sed apud nationes omnes quæ literis & disciplinis claræ habentur, cuiusnam sermo uel eloquentia pleniorem perfectioremúe doctrinā induxit, quàm is qui copiæ totius & perfectionis autor est? Ille ille cibus animi uerus, ille pastus suauissimus, ille ferculum & lautissima doctrinæ totius mensa, super mel & fauum optatissima. Et huiusmodi sensu panes illi duo primitiarum dicti, ex duabus decimis similę fermentatę, quos XXIII. Leuit. offerri sibi iubet Dominus, nouo sacrificio legem & Euangelium indicant. Panes enim hi sunt fidelium animarum cibus. Quòd uerò ex duabus similæ decimis conficiantur, admonet hęc geminata perfecti numeri designatio, condi eos ex doctrina, quæ perfectam in Christo diuinitatem, perfectamq́ humanitatem tradit: nec aliter coqui, nisi per huiusmodi doctrinam possunt. Sed ipse demum Dominus Assertor noster, hieroglyphicum hoc explicauit, cùm astuto dæmoni respondit, hominem non ali pane solo, uerùm etiā quocunq́ uerbo, quod ex diuini numinis ore procederet. Animaduertendum uerò in diuinis literis per cibum ipsum modò pecuniam,

modò rem domeſticam, modò annonam genus omne intelligi: atq; omnes has D
locutiones identidem accipi pro doctrina: ut cùm præcipit Deus, ſimulac in ter
ram Canaam ingreſsi fuerimus, eaq; & expiata, & ritè perpurgata fuerit, ne uete
res incolas expellamus, ſed cohabitare nobiſcum permittamus, quin & pecunia
noſtra eos ſubleuemus. Hieroſolymitanus Heſychius pecuniã hîc hieroglyphi-
cè pro doctrina noſtra poſitam intelligit. LXX. hîc Cibos ponunt, quod idem
eſt cum fructibus & annona. Nam cùm aliquem à ſceleribus ad uirtutem & bo-
nos mores, ab impietate ad Dei cultum atq; timorem adductũ, & in ditionem
noſtram redactum inſpexerimus, eum, quia perditus fuerit, nequaquam abo-
minabimur, ſed doctrina ſubleuabimus, & honeſti commercij, laudabilisq; con
ſuetudinis exemplo paſcere, educare, confirmareq; pernitemur. Miſſum facio
fermentum in farinæ ſata tria abſconditum, ubi Eucherius farinam pro ſcientia
poſitam tradit. Quin etiam miſſos facio non modò panes, uerùm & totam meſ-
ſem, & patentes campos in diuinis literis pro ſacræ doctrinæ hieroglyphico po-
ſitos, de quibus idem Eucherius dictum ait: Et campi tui replebuntur uber-
tate. atq; de paſcuis idem. Vnum illud minimè præterierim, quod utili admo- E
dum documento apud Maximum Tyrium habetur, ſermones ſimilitudinem
ciborum gerere, ſicuti cõcentus odorum, cùm ea ſit ciborum natura plurimùm,
ut fœcundiſsimè nutriant: odor aër ſit uaporatus, ut ſonus aër ictus, quorum
uterq; cùm in re tenuiſsima conſiſtat, aut nullam, aut minimam habeant paſcen-
di uim. Appetendas itaq; monet epulas nutrientes, ſermones quippe de uirtu-
te, atque adeo diuina in primis philoſophia: paruiq; ideo faciendam eloquen-
tiam, eam inquam quæ præter aurium oblectamentum, nullam aliam afferat u-
tilitatem: ſermonesq; illos eſſe potiores, qui animum rebus optimis cibi inſtar
enutriant. Apud Abacunta Prophetam legas boues non adſiſtere ad præſe-
pia. Boues Euthymius Iudæos intelligit hieroglyphicè poſitos, qui olim uir-
tutis cultores fuerint: per præſepia, ſacros & diuinos libros, qui pabuli nihil e-
is in poſterum allaturi eſſent. Et Pſalmo LXIII. Super oues paſcuæ tuæ. In-
terpretes per paſcuæ uocabulum ſacram intelligunt lectionem, qua illi animum
opiparè nutrire ſibi uidentur, qui ex diuina lege uiuunt. Ita nonnulli Pſalmo
LXIX. Fiat menſa eorum in laqueum. Menſam eſſe uolunt diuinæ inſpiratio
nis ſcripta, quæ Iudæis implicationem mentis afferunt, non doctrinã. Idq; ſibi F
uelle laqueum, in quem Propheta menſam huiuſmodi tranſmutari poſcit. Mox
& tormentum addit, & multam, qua caſtigati ſunt ob deſtinationem ſuam: in-
de ſcandalum, propter priſtini ſtatus diuiſionẽ, totiusq; gentis diſsipationem.
Deniq; ut à menſa demum ſaturi recedamus, Simandius Ægypti Rex biblio-
thecam inſcripſit, ANIMI ALIMENTVM, cùm id, quod cibus corpo-
ri, ſtudiũ literarũ animo ſubminiſtret. Et noſter Tullius, Tuſculanis, ubi de Ar-
chimede loquitur: Eius mens, ait, rationibus agitandis exquirendiſq; alebatur,
cum oblectatione ſolertiæ, qui eſt unus ſuauiſsimus paſtus animorum. Idem
paſci ſe Fauſti bibliotheca alibi dicit. Alibi contemplationem, animi pabulum
uocat. Alibi ſe uorare literas profitetur.

SACER SCRIBA.

VT uerò cribrum etiam expediamus, ex eius hieroglyphico Ægyptij ſacrũ
etiam ſcribam intelligi uolebant: ea enim nuncupatione eos, qui futura
præſagirent, appellabant, uti Prophetam Hebræi Videntem. Nam ueluti cri-
brum

A brum utilia ab inutilibus disiungit, ita per signa quædam sacerdotes illi mortem à uita discernebant. Et τὰ ᾽πὶ κοσκίνῳ dici solitum de ijs, quæ uera compertaq; uiderentur. Sanè librum Horus apud Ægyptios fuisse tradit, qui Ambres nuncupabatur diuinationū plenus, ex quo præcipuè decumbentem ægrotum, utrum uicturus nec ne, an moriturus esset augurabantur: idq; ex ægrotantis decubitu præcognoscebant. Nam & alij plura id genus obseruarunt, uti fimbriarum in lodice complicationes, aduenientes molestè ferre, eorum cōspectum auersari, obtutus solito toruiores, & alia, non tamen cum arcanis illis conferenda. In antiquis Hebræorum scriptis mentionem inuenias de libro quodam arcano, in quo scripta designataq; essent omnia, quæ uniuerso mortaliū generi euentura sunt: adduntq; eum & Adamo diuinitus ostensum, atq; etiā Moysi: sed hæc illi supremi numinis aspiratione accidisse crediderim, oraculumq; huiusmodi ob quandam docendi similitudinem, librum appellatum. Hinc sapientissimi uiri Maronem uolunt ad huius quasi libri formulam dixisse illa super posteritatis Æneïæ futuro successu:

B *At pater Anchises penitus conualle virenti*
Inclusas animas, superumq; ad lumen ituras
Lustrabat, studio recolens, omnemq; suorum
Fortè recensebat numerum, charosq; nepotes,
Fataq; fortunasq; virûm, moresq; manusq;.

Nam & Romani, dum à fando fatum dicunt, edicta decretaq; huiusmodi, ueluti relata in deorum acta, intelligere uisi sunt.

PERFECTÆ VIR SAPIENTIÆ.

ALij dicunt per cribrum consummatum uirum significari, sapientem quippe, qui de diuinis humanisq; rebus sciat appositè disputare, quòd ueluti eius instrumenti munus est apludas à frumento secernere, ita doctrina, rerumq; usus & experientia faciat, ut bonum à malo, rectum à curuo discernamus: ut meritò à Marone dictum sit, Mystica uannus Iacchi. Huc nonnulli trahunt Antisthenis dicterium, absurdum esse lolium à tritico non repurgare: hoc est, inutiles ciues non secernere ab utilibus, milites ignauos à strenuis: quod dictum ali-
C bi latius interpretati sumus. Apud Galenum prouerbiū est, Stulti ad cribrum, cùm illi notantur, qui rem, aut negotium, quod uires exuperat, aggrediuntur. Non enim stultorū est naturæ secreta inuestigare. Quamuis alij putant id ideo dictum, quia si Thessali uelit errores omnes corrigere, uel dictione prosequi, numero superatus in scomma prouerbij decidat, quod est, Stulti ad cribrum: hoc est, Stultorum conatum esse uelle singula totius cribri foramina obturare. Apud nostros D. Ioannes Præcursor, doctrinam cœlestem summā sapientiam in Christo præmonstraturus, in hanc sententiam clamat: Ventilabrum in eius est manu (sunt qui cribrū, eadem omnino sententia transtulerint) aream itaq; suam purgabit, ut quæ nullius sunt fructus, à fructuoso discernat, triticumq; in horreum condet, paleas uerò igni exuret inextinguibili. Cuius mysterij significatum, ne nos morosi simus, latè explicatur ab Adamantio, capite in Lucam tertio, homilia XXVI.

TERMINVS METAVE.

PEr idem quod superius posuimus hieroglyphicū, terminū etiam metámue significari proditum, propterea quòd is qui strenuè decurso spatio profece-

rit in literis, ad tranquillum iam uitæ portum applicuerit, eumque scias posse demum habere suæ uitæ modum, neque hallucinari amplius in ijs, quæ mortalium generi accidunt mala. Ita is omnium quæ sunt, quæ fuerint, quæ mox uentura trahantur, cognitionem assecutus est, ut undecunque prudentissimus effectus, neque secundis intumescat insolenter, neque aduersis perturbetur: in utranque uerò fortunam ita se compararit, ut æquum & insuperabilem ad omnes casus animum præ se ferat. D

HVMANÆ DISCIPLINÆ.

A Cribro ad panificia deuenire, non admodum importunum fuerit. In panificijs autem fermentum non ultimum habet locum. Id in sacris literis multa significat: sed nos id quod ad rem, quæ præ manibus est, facit, interim desumemus. Aiunt uerò fermentum inter alia symbola humanas etiam disciplinas indicare. Scientiarum siquidem, ut plerique diuidunt, nonnullæ humanæ, nonnullæ diuinæ perhibentur. Humanæ sunt, quæ sermonis uariationi subijciuntur, unde uulgò etiam humanitatis studia dicuntur. Diuinæ, quæ perpetuo constantique tenore quodam perseuerant, eodemque semper habent modo, E atque parte hac ipsam referunt diuinitatem. Quod enim semel iustum est (de perfecto loquor) semper iustum est. Qui semel calefacit ignis, calefacere nunquam desinit, dum ignis est. Neque diuina deficit prouidentia, neque perpetua mundi gubernatio. Ita Moralis, Physica, & Theologia, cum diuinitate consentiunt. Humanas autem disciplinas appellabant, Grammaticam, Rhetoricam, & Dialecticam. Atque hoc illud est, ut sentit Origenes, quòd fermentum in sacrificia non admittitur. Per fermentum enim, uti dicebamus, Theologi humanas has intelligunt disciplinas, quarum quidem uis & materia in locutionibus ipsis omnino consistit. Accedunt tamen ad ministerium, quia sermo purus, quem docet Grammatica, eloquentiæ splendor, uis atque copia, quam per Rhetoricam assequimur, & disputandi ratio quam indicat Dialectica, ministri sunt omnium scientiarum.

DIVINÆ DISCIPLINÆ.

QVo igitur hieroglyphico humaniora studia significentur, expositum est: superest de diuinis, quibus ea signis hieroglyphicisque figurarentur, explicare. F
Diuina uerò quod primum sibi signum poscant, nisi quod ipsam indicat diuinitatem? cuius circulus est hieroglyphicum, uti latius in figurarum mathematicarum cõmentario disseruimus: nempe quòd in ea figura neque principium, neque finem inuenire sit, quod æternitatis est propriũ. Cuiusce rei ratione habita, Ægyptij Deum ex circuli figura intelligebant. Persæ uerò cùm Iouem cœli circulum dicerent, sacrificia illi se facere putabant, ubi celsissimã speculam conscendissent, Iouemque cœli circulum nuncupassent: & quæ multa eo loco tractauimus, hîc ad repetendum minimè necessaria.

ENCYCLOPÆDIA.

NOn temerè igitur Ægypti sapientes, Græcique antiquiores, qui priusquàm sophismata mortalium mentes implicuissent, simplicius ac fortè melius philosophabantur, quarundam disciplinarum complexum Encyclopædiam uocauerunt, nempe quòd per circulorum quorundam colligationem inter se copulatæ, ab ampliori quodam circulo complecterentur, cuius nomen est Theologia, intra quem tres alij circuli centris & circumferentijs adeò inuicem compliciti

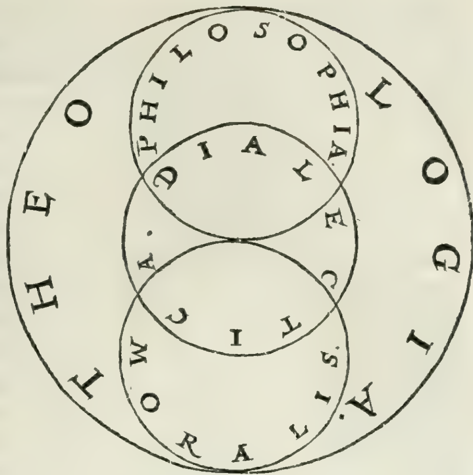

A pliciti deſignabantur, ut unius centrum alterius principiũ & circumferentia eſſet, in hunc ſcilicet modũ: per illos quidem interius ductos, alia quadam ratione quàm ſuperius dictum ſit ex Origene, humanas diſciplinas indicantes, quæ moribus, ratione rerum, quæ naturæ ui, inſtituta, conſiderata, examinataq; mortalium mentibus inſedere: per illum uerò qui latiori ambitu expatiatus, reliquorũ centra & circumferentias in ſemetipſum amplectitur, diuinam oſtendebant. Verùm eadem hæc Leuitico intelliguntur
B ex ornatu Pontificio, qui totus eſt hieroglyphicus: ibi enim Pontifex humeros primùm pręcingi iubetur, hoc eſt, moribus optimis atque caſtigatiſsimis ornari, praua ſcilicet opera cohibendo: mox logium aſſumere, quod dubio procul rationis intelligentiam ſuſcipiendã indicat: inde quam uocant manifeſtationem, quæ quidem rerum eſt diſciplina, uidelicet philoſophia, per quam naturæ ſecreta omnia perueſtigamus, & ueluti Cerberum quendam ex imis penetralibus extractum in lucem exponimus: quarto loco ueritatem, quæ dubio procul ipſa eſt Theologia. Obſeruat uerò Cyrillus ordinem in ornamentis his aſsignandis: quoniam non prius de ratione uerborum diſputare debemus, quàm mores compoſuerimus, ne nos malè imbuti animi prauitas à recto diuertat, & uero cognoſcendo minus idoneos reddat: neq; rerum cognitionem prius aggrediendam, quàm ſermonum rationem prius intellexerimus: neque Deum & cœleſtia contemplari poſſe nos manifeſtum, priuſquàm per mores, per rationem, per rerũ cognitionem, quoſdam ueluti gradus, per quos ad ueritatem in ſublimi conſidentem erigi poſsimus, nobis præparauerimus. Vt uerò alij rem copioſius tradidere, mora-
C lem in primis diſcere debemus, quæ in humanæ degendæ uitæ ratione modoq; occupata eſt, effrænis quippe excurſionibus iræ, animiſq; contundendis, ſordibuſq; omnibus excutiendis, quandò memorabile illud in diuinis literis dictum, in malignum animum non intrare ſpiritum ſapientiæ. Neque enim polluti, qui ſcilicet morali diſciplina minus inſtituti eſſent, in tabernaculum admittebantur apud Moſem, ſed cum plebe ſub dio habitabant, ſeſe interim expiantes. Præcipuè uerò hoc præſtare poſſunt oratoria & poëtica facultates, cùm Oratoris ſit proprium, bonum eſſe uirum, & Poëtica omnis laus & exemplar uirtutis habeatur, ut Magnus Baſilius inquit. Sed hæc dicimus ad eos, qui ſunt adeò imbecilli, ut diuinorum uoluminum pondera ſuſtinere nequeant, ideoq; ualidiorem cibum omnem auerſantur, quare modò per fabulas, modò per hiſtoriarum exempla deducendi ſunt. Quòd ſi eueniat ut tandem ablactati firmitatem à Deo, & à fide conſequantur, tunc hordeacei quinque panes, quinque ſcilicet Moſaicæ, diceret Cyrillus, inſtitutionis libri guſtu aſperiores, & piſces duo pro pulmentario, hoc eſt, Euangelica & Apoſtolica diſciplina, pabuli longè ſuauioris, ſatis ſupérque futuri ſunt ad omne bene inſtituti animi

robur confirmandum. Quamuis non deſint, ut uaria ſunt mortalium ingenia, qui partem hanc de moribus (hoc κατὰ πάρεργον afferemus) è diſciplinarum choro ſummoueant, tum quòd mores ad cuiuſque populi libitum componantur, exemploq; potius & uſu ipſo, quàm ratione uigeſcant: tum quòd non eadem apud omnes iuſtitia, neq; fortitudo, neq; ullum ferè uirtutis genus, quod non alibi uitium, alibi uirtus exiſtimetur, conſtaréque prorſus id in opinionibus incolarum. Nam quòd apud Athenienſes iuſtiſsima omnium eſt lex Pelargica, de parentum ſenecta renutrienda, qua etiam apud Lacedæmonios nihil ſanctius: apud Chios honeſtiſsimum atque ſanctiſsimum habitum eſt, eos qui ſexageſimum ætatis annum impleſſent, trucidandos inter ſe publicè committere: quod moris in Iulide Co inſulæ urbe Menander fuiſſe notat, ut apud Stephanum, de quo plenius in Ciconiæ commentario. Quodq; in huiuſmodi diſsimilitudinis ſententiam in Inſtitutis Theophili Græcè legi, Athenienſes aduenas & hoſpites omni officij genere proſequebantur, apud ſe permanere adhortabantur, ciuitate donabant, ad honores & Reipublicæ participatū cooptabant. Lacedæmonij contrà aduenas non admittebant, hoſpites unius tantum noctis mora receptos, urbe mox eijciebant. Vnde quod Paulus Iuriſconſultus ait de candelabro argenteo in argento relatum, ideoq; pro argento, non autem pro ſupellectili habitum, indicat nihil aliud eſſe quàm humanum placitum, totamq; Iuriſprudentiam in ſola deniq; hominum uoluntate conſiſtere roborariq;. D E

DIALECTICA.

SEd rem nos noſtram proſequamur. Addiſcenda ſtatim à morali poſtmodum eſt rationalis diſciplina, quam ipſam Dialecticen, hoc eſt, ſermocinatricem uocant, quæ rationis turbas inter orationis pugnacitates captionesq; anxiè tumultuantes pacificè componat, & clara nitidaq; ſyllogiſmi ſerenitate tranquillet. Nam etſi mores Moſaici compoſuerant, eſſentq; in ſanctuarium recepti, ſacra tamen nondum attrectabant, niſi prius dialectico famulatu ſeduli Leuitæ ſacris miniſtrarent.

NATVRALIS PHILOSOPHIA.

NAturalem inde philoſophiam aggrediebantur, quæ de mundo, aut de ijs quæ ſunt in mundo, quærit. Hæc autem diſciplina opiniones, lites & diſsidia, quæ inquietum hinc inde animum uexant, diſtrahunt, lacerantq;, molliter ſopit atque componit, ut ita demum ad ſacra admiſsi, nunc ſuperioris regiæ multicolorem, id eſt, ſidereum aureum ornatum, nunc cœleſte candelabrum ſeptem luminibus diſtinctum, nunc pellicea elementa in philoſophiæ ſacerdotio contemplemur. F

THEOLOGIA.

POſtremò Theologia eſt amplectenda, quæ, uti dictū eſt, omnes amplectitur diſciplinas, cuius munus eſt ſolidam præſtare pacem, quam neq; mores humanæ fragilitatis ſanctiſsimè quantumlibet inſtituti, neq; colloquiorum curioſa cognitio, neq; naturæ totius perueſtigatio præſtare potuerunt. Tunc uerò pax hæc firmiſsimo nobiſcū eſt fœdere ſancita, cùm motus omnino nullus aduerſus rationis imperiū diſceſsionem ullam meditatur, cùm omnia cogitationū noſtrarum diſsidia compoſita ſunt, ſopiti ſenſuum impetus, diſcuſſa oppreſſaq; penitus cupiditatum cōiuratio. Hæc illa eſt Pythagoreorum amicitia, quam totius philoſophiæ finem autumāt. Hæc nos in templi adyta & adducit & recipit, ubi

A ubi nullo imaginis intercedente uelo, diuinitatis gloria perfruamur. Per scalarũ itaq; gradus philosophantes, à centro ad centrum omnia peruadentes, & quæcunq; sunt in unum contrahentes, nunc unum quasi Osirin, admirandus diceret Picus, in frusta plurima ui Titanica discerpentes, ire pergamus, donec in sinu patris, qui supra scalas est, tandem quiescentes, Theologica felicitate cõsummemur, indiuiduaq; mox copula complexúue non modò Deo conciliemur, sed admirabili quodam modo unum penitus euadamus. Vt uerò quædam à Pici sententia non aliena subiungamus, à quatuor his doctrinæ partibus circundari Deum, Maximus Tyrius mihi uidetur intelligere. Circundatur autem is, qui coràm, retro, ad dexteram, atq; ad sinistram, aliquos habet circumfusos. Eorum uerò qui Deum circundare uidentur, illi retro esse dicuntur, qui per uirtutem illam, quæ ad actiones pertinet, Deum sequi persistunt. Ea uerò plurimũ in moribus sita est. Dedit autem is exemplum nobis, ut quæ ipse egerit imitemur. Ad sinistram illi constitui uidentur, qui naturalem secuti philosophiam, usum eius in spiritualem dirigunt intellectum, perq; inferiorem indaginem, ad superio-
B rum cognitionem peruenire connituntur. Ad dexteram illi esse intelliguntur, qui sublimium, & à materia separatarum, humanumq; uisum excedentium, rerum scientiam perscrutantur. Coram deniq; Deo eos esse dicimus, qui ob immensum diuinæ pulchritudinis amorem digni effecti sunt, ut Dei ipsius conspectu perpetuo perfruantur, facieq; quodammodo in faciem intenta, ueræ felicitatis participes facti, dij quoq; & ipsi fieri mereantur. Ea enim perfecti tetrade, ut Pythagoræ uocabulum interim usurpem, riteq; instituti, animam undecunq; puram, sanctam & immaculatam Deo uidentur asserere: atq; ita mente optima, manifestissima scientia, opinione firmissima, sensuq; absolutissimo præditi, soli hominum super hominem euecti, terq; quaterq; beati efficiuntur.

TRIAS.

QVatuor itaq; circulis huiusmodi describitur institutio, in quatuor ipsa diuisa partis. Sed enim Salomon, qui diuino afflante spiritu disciplinarum ordinem primus excogitauit, quem plerique Græcorum sapientes, qui eius inuenta sibi uendicant, non temerè secuti sunt, tris tantummodo totius disciplinæ par-
C tes agnoscit, moralem, naturalem, & contemplatiuam: quas per tria identidem uolumina pertractauit, Prouerbia, Ecclesiastem, & Canticorum canticum: mores utiq; per prouerbiorum præcepta docens, naturam rerum per Ecclesiastem, per Canticum autem speculationem. Neq; enim Logicen distinctam ab his portionẽ arbitratus est, quę in unaquaq; disciplina per se ipsa conseritur, & instar staminis ad firmitatem contexta, cuiuscunq; subtegminis laborem admittit, siue pexum, siue plumatile, siue beluatum opus intexere uolueris. Nam cùm institutio omnis per sermonem fiat, quomodo quispiã probabilem sermonẽ suum efficiat, nisi ita loquatᷣ, ut ipsius rei quæ in promptu est ratio, uerisimilitudo, ipsa deniq; ueritas deposcere uideatur? Vnumquenq; igitur sermonem dirigit Dialectica. His similia uidentur quæ de Deo Abraham, Deo Isaac, & Deo Iacob habentᷣ in sacris literis. Nam quòd Abrahã ubiq; locorũ se morigerũ & obsequentẽ Deo præbuerit, moralẽ innuit. Isaac dum scientiæ puteos fodit, profundaq; & abdita quæq; rimatur, naturæ indicat philosophiã. Cõtemplationis uerò munus Iacob ostendit, tum ex ipso nomine, quòd Israël ob diuinorũ contemplationẽ appellatus fuit, nam mentem quæ Deum intueatur, nomen id significat: tum ob inspe-

cta cœli castra Dei sedes, & angelorum uias, scalas quippe à terris in cœlum usque D surrectas, de quibus in hanc omnes sententiam tam Hebræi, quàm Græci, Latinique Theologi plurima disputarunt. Quin etiam ipsa elementorũ natura quandam istiusmodi institutionis figuram ostendere uidetur, terra scilicet unà cum aqua, inde aër & æther, quorum mutuus complexus certos in disciplinis gradus constituere perhibetur: terra quippe, & illi applicitus humor, magistram morum historiam, in his enim mundi partibus res gestæ continentur: atque illæ uel priuatæ, uel publicæ, unde œconomia, atque politica, ex eorum qui sapientiores habiti sunt exemplo describuntur. Facit uerò historia hæc ad institutionem, quoniam exempla ipsa per euentus uarios aut hortantur ad imitandum, si præclara sint: aut absterrent à perperàm factis, si malè tractata malè ceciderint. Hoc uerò amplius, aquæ uarijs uentorum flatibus agitatæ, mores in humana natura uarios & inconstantes indicant. Quo igitur pacto cogitationum procellis, & consiliorum tempestatibus obuiam ituri simus, per orationis fluxum institutio moralis edocebit: atque pars hæc illa est, quam Ethicen Græci dicunt, quam unusquisque hominum debet secum diligenter examinare, inde sibi, & suis, & pa- E triæ, & uniuerso demum mortalium generi profuturus. Terræ pariter atque humori undequaque circumfusus est aër, atque unà cum duabus quæ simul adhærescunt partibus, nascentium omnium atque morientium naturas amplectitur: atque ita aër naturalis indicium est scientiæ. Extra hæc omnia quæ uariationi sunt obnoxia, æthereus ille ardor igneus est, in empyreum usque cœlum, ut multorum sapientium est opinio, diffusus, quæ quidem est naturæ diuinæ contemplatio, quam Græci theologiam nominant, ultra quam nullus procedit intellectus. In qua quidem diuisione Dialectica non immeritò præterita est, cùm ea minimè particularis scientia esse uideatur, sed tanquam spiritus harum unicuique partium insita, coalitáue: per eam enim historiam scribimus uerisimilem, per eam morum rationes uarias edocemus, per eam naturæ uim perscrutamur, per eam demum ipsam diuinarum rerum imaginem intelligimus. Quare, uti superius dictum, etiam illi qui disciplinas ad elementorum similitudines diuiserunt, dialecticam, utpote quæ cuiuslibet institutionis ministra sit, in partem non admisere.

DE IIS QVÆ PER COELVM RORE PLVVIVM ET *aliquot aquarum genera significantur.* F

AEgyptij quidem de disciplinis hoc modo in uniuersum differere consueuerunt. Quatuor uerò illas, Arithmeticã per surrectos digitos, Geometriam per arundinem, Musicam per dentes IIII. lingua percussos, Astrologiam per maculosam hinnuli pellem, & figuras alias indicatas, nunc omittimus, quòd alijs ea cõmentarijs sunt à nobis explicata. Atque ut susceptum semel negotiũ peragamus, quamuis alia nunc circumacti uia, eandem tamẽ metã contingere procurabimus. Theologi siquidem nostri cùm antiqua Ægyptiorũ dictata conspexissent, qui cœlum imbre rorulento liquidum in doctrinę significatum pingere instituissent, Mosemque ex ea quam adolescens in Ægypto didicerat lingua, figuris huiusmodi passim usum animaduerterent, ea multa quæ de pluuijs, de fontibus, de fluminibus, de mari, deque aquis reliquis passim in diuinis literis reperiuntur, ad huiusmodi uetustatis exemplum interpretati sunt: quorũ ego commentationes prosequutus, aquarum de doctrina significationes post Ægyptiacas illas explicare congruum existimaui.

INSTI-

A INSTITVTIO.

VTi igitur profati sumus, cœlum Ægyptij rore pluuium cùm pinxissent, disciplinam institutionisque laborem & operam intelligebant: mira etenim est utriusque rei similitudo. Nam ueluti ros in herbas, frutices, plantasque omnes decidens, ea omnia quæcunque molliri apta sunt, humectat, pascit, & liberaliter educat: contrà uerò in ijs quæ natura proprietateque sua obturata, dura, solida atque repugnantia fuerint, proficere nihil quicquã potest: ita in hominibus erudiendis instituendisque euenit, quorũ ij qui prompto, acuto, & docili sunt ingenio, minimo negotio erudiunt: contrà uerò si plumbeũ & obtusum, ac honestis artibus & disciplinis auersum, instituere aggrediaris, nihil prorsus efficias: inuita siquidem Minerua nihil rectè fieri, diciue potest, ut apud Horatium. Ita demũ disciplina cõtumacem nacta naturã, frustra omnino laborabit: sed idonei fundi compos, lætissimæ frugis opulentia lætabit. Sanè Pindarus eius rei quæ plurimùm ad fœcunditatem faciat ratione habita, irrigationi similem esse laudationẽ dixit. Nam quemadmodum illa plantarum uim auget, & ut lętius proueniant efficit, B ita uirtus dignis poëtarum scriptis cõmendata mirificum suscipit incrementũ: laudatam enim uirtutem gliscere uulgò etiam dictitatũ: contrà uerò loca quę aquarũ beneficia non suscipiunt, plurimùm infœcunda sunt. Et diuinæ literæ ubi agri cuiuspiam sterilitatem, desertaque & inhospita tesqua notare uolunt, inaquosum dicunt, ut Psalmo LXXVII. Exacerbauerunt altissimũ in inaquoso. eodemque modo sæpius. Quod uerò facit ad doctrinæ sapientiæ'ue significatum, in ijsdem literis cùm Psalmographus desiturum in aduentu Christi promptuarium illud uaticinationis donũ præuideret, neque diuinationẽ ipsam quicquã amplius producturam, Psal. CVI. terram frugiferã in salsuginem uertendã oraculo haudquaquã uano præsagiuit. Marina autem aqua ἀτρυγετὶς Homero dicitur, quòd nullũ ex ea fructũ possis decerpere, propterea quòd adeò est salsuginosa.

DOCTRINA GENTIVM.

EIusdem salsedinis atque amaritudinis causa, marina aqua doctrinam gentium significabat, propterea quòd sine fructu esset, & propter rerũ quę sacris eiusmodi adhibebantur amaritudinẽ, intractabilis, dum neque quidem humanis hostijs abstinebant, & alia dictu fœda faciebant, sceleraque ac turpitudinem omnem C dijs etiam suis adscribebant, quorum exemplo lasciuire, & mollia quæque sectari mortales sibi permitterent. Tot præterea deorum marinorum lusus nihil aliud sunt, quàm mera lasciuia, profanis quippe & impuris ea dulcis & delectabilis, pijs uerò syncerisque inuisa & amarissima. Fortè autem Herculis columnæ in habitabilis terræ finibus erectæ, uirtuti documento sunt, non esse à duris terræ laboribus ad undarum mollitiem atque lasciuiam dilabendum. In has autem aquas Abacûs Propheta armentum à Deo inducendum canit, accessurum quippe cultum, & polituram: hoc est, Apostolos per omnem terrarũ orbem profecturos, qui omnia cõmitigarent, mansuefacerent, & habitabilia frugiferaque redderent, amaritudine omni dulcium aquarum corriuio delinita.

DOCTRINA COELESTIS.

PIndarus plerisque locis hieroglyphico utitur hoc dicendi genere, ut cùm canit, χαρίτων ἄρδοντι κάλλιστα δρόσῳ, hoc est, optimo pulcherrimóue Gratiarum rore irrigant: id quod odarum luculenta lepiditate dictum interpretes exponunt, ut denique per rorem eloquentiæ lepôrem intelligamus. Sed quid egemus Pindaro, cùm Mosem audimus cœlum ad audienda quæ loquitur, ac terram etiam ip-

ſam inuitantem, doctrinamq; ſuam uti pluuiam concreſcere augurantem, elo- D
quium uti rorem pluere meditantem, eſſeq; quaſi imbrem & ſtillicidia ſuper herbam & gramina, quæ manifeſta ſunt doctrinæ cœleſtis ſymbola. Quin & Angelici chori aquæ uocabulo deſignantur, ut Pſalmo: Et aquæ quæ ſuper cœlos ſunt laudent nomen Domini. Vnuſquiſq; autem Prophetarum ſimulac os adaperuit, terram irrigat uniuerſam, hoc eſt, ut interpretatur Adamantius, diſciplinam in aures & in corda hominum infundit. Dauides autem noſter per lignū propter aquarum fluenta plantatum, fœtiferum & opportuno prouentu lætum reddi hominem intelligit, qui diuina præcepta ſuſceperit, quibus ingenia non aliter quàm plantæ aquis irrigantur. Sanè Moyſi diuinitus ab aqua nomen inditum facilè crediderim, qui uberrima diuinarum humanarumq; rerum omnium doctrina mortale genus in æterna eſſet ſecula inſtituturus: moys enim Ægyptijs aqua dicitur: quamuis euentus nomini cauſam dederit, quòd à Thamura Pharaonis filia ex profluente, in quem à parentibus acerbiſsimi edicti regij metu proiectus erat, diuinæ ita prouidentiæ commendatus, in ciſtula iacens exemptus eſſet. Antiquitas demum tota diſciplinam aquis comparauit: hinc E
Pegaſeus, hinc Caſtalius fons, hinc undæ Cephiſides, hinc Permeſſus, Iliſſus, Termeſſusq; fluuij, totaq;, ut ſemel dicam, Aonia aquis irrigua: unde, ut fit in fabulis, non tamen inanibus,

Vatum Pierijs ora rigantur aquis.

Apud Virgilium cùm Damœtas & Menalcas ingenij & artis doctrinæq; ſuæ periculum alternis cantando feciſſent, Palæmon utriuſq; uirtute commendata, demum ait:

Claudite iam riuos pueri, ſat prata biberunt.

Muſicam porrò Pindari cōmentatores ex aqua fieri autumāt. Et Varro tris Muſas ponit, unam quæ mera tantum uoce conſiſtat: alteram, quam aëris icti ſonus efficit: tertiam, quæ ex aquæ motu naſcitur. Hinc percuſſa iuuant fluctu littora: hinc dulce etiam petra riuus qui ſtillat ab alta, ut Theocritianum illud imitemur: ἅδιον ὦ ποιμὰν τὸ τεὸν μέλος, ἢ τὸ καταχὲς τῆν᾽ ἀπὸ τᾶς πέτρας καταλείβεται ὑψόθεν ὕδωρ. Cùm uerò tam noſtri quàm Ægyptij pluuias plurimùm in doctrinæ cœleſtis ſignificatū acceperint, cauſa ea eſſe uideatur, quòd imbres longè fœcundiores aquis alijs eſſe, magiſq; nutrire, & celerius confici experimento compertum eſt. F
Hinc Heſiodus, Theogonia, fœcundum cœlum dixit, propterea quòd, ut interpretes eius aiunt, & Virgilius affirmat, Plurimus ut cœlo deſcendit Iuppiter imbri, omnia terra naſcentia fœcundantur. Hinc Menander:

ἐρᾷ μὲν ὄμβρον γαῖα. *Amore tellus imbrium peruritur.*

Eodem modo doctrina ea quæ cœlitus inſtillatur, longè fœcundior eſt, quàm quę ab hominū opinionibus emanauit. Huiuſmodi autem imbribus affluenter omnes alluimur, quicunq; Chriſtianā ſequimur inſtitutionem, ex quo tempore ſuper Hebręos decidere olim deſiere: quod non temerè præmonſtratū libro Iudicum eo loco legimus, ubi Gedeon Ephraimita, qui & Hierobaal, Madianitarū Amalechitarūq; & Arabū uiribus Iſraëlitas omnes opprimentibus, ſignū petijt à cœleſti numine, quo ſe populūq; adhortaretur ad uirile aliquod facinus aggrediendum, & ſe ſuoſq; de montiū ſolitudine liberaret, in quibus, patrijs expulſi finibus, extorrē uitam rerū omniū inopia laborantes agitabant: excitatus itaq; Gedeon oraculo minimè contēnendo, cui tamē haud facilè fidē adhibuerat, ob ita acciſas res, ut facilè eſſet omnia deſperare, Sequar te, inquit, ſanctiſsime,

tuæ

A tuæ erga nos propensę uoluntatis signũ id assecutus, si ros scilicet ceciderit super lanæ uellus in area stratum, & terra circùm arida perstiterit: id quod uti petierat, factum est. Subiecit mox Gedeon attestatum: Si ros, inquiens, super terram deciderit, eaq; tantũ aspersa, stratũ uellus minimè madefecerit: cui petitioni Deus cùm iterum annuisset, plenus animis negotium aggressus uictoriam est felicissimam consecutus. Hîc, ut interpretantur sapientes, uellus lanæ populum indicat Israëliticũ, terra uerò Gentes reliquas eius eo tempore pietatis ignaras. Qui uerò ros cœlitus decidit, Dei doctrinam ostendit, quæ prius Israëlitis diuinitus indulta est: hos enim solos ros diuinæ legis prius irrigabat: reliquus autem terrarum orbis nulla istiusmodi humoris gutta madefactus, arida prorsus siccitate laborabat. Postea uerò quàm secundum accidit postulatum, aruit uellus, terra irrorata est: Hebræis quippe adempta est Prophetarum pluuia, nobis uerò per Christi doctrinam diuini eloquij fontes adaperti. Tale aliquid tangit Chrysostomus Psalmo LXXI. sed rem copiose tradit Adamantius. Eodem modo Tertullianus etiam interpretatur locum illum, Et mandatum est nubibus ne
B pluerent imbrem super uineam Soreth, hoc est, cœlestibus beneficijs ne prouenirent in Israëlis domum: subtractis enim charismatum roribus, lex & Prophetæ cessauerunt, neq; ultra Ioannẽ processerunt. Quod uerò ad gentes facit, assentitur huic sententiæ Cyprianus, qui prænunciasse Deum per Prophetam ait, apud gentes in locis quæ inaquosa prius fuissent, flumina postmodum redundatura: & Christum ait, ut doceret, ostenderetq; futurum ut populus gentium succederet, & in locum quem Iudæi perdidissent, merito fidei perueniret, de aqua uinum fecisse, ut ad Christi quippe & Ecclesiæ nuptias Iudæis, qui fuerant inuitati, uenire cessantibus, euenturum ostenderet, qualiter nõ temerè, neq; con tanter plebs gentium è plateis & triuijs, ut se quisq; obtulerat, cõuocata conflueret & cõueniret: uinea enim domini sabaoth domus erat Israël. In eandem significationem aquam uino instillare institutum sacrificio nostro, quę modico temporis momento uinum fiat, ut receptos ad nos populos sentire & facere nobiscum intelligamus. Quamuis longè sublimiore significato, preces quæ huiusmodi mysterio adhibentur, humanã naturam indicent aggregari ad diuinam, uti diuina humanã ad se traxit. Hinc Irenæus de Ebionitis loquens, qui unionẽ
C Dei & hominis non recipiebant: Reprobant, inquit, hi cõmistionem uini cœlestis, & sola aqua secularis esse uolunt. Alio tamen modo sententiaq; longè seciore aquam uino mixtam aiunt ab Esaia, Caupones tui miscent uinum aqua, ut id scilicet innueret, quòd austero amarioriq; Dei præcepto iam tum Iudæi illi seniores aquæ dilutionem immiscere cœpissent, multaq; laxare, & in commodum suum indulgere sibi, legem adulterantes, cùm alioquin legem obseruare fingerent, & quæ minimi momenti essent, religiosissimè custodirent, quod eis pluribus locis obiectũ est à Domino: ut de menthæ decimatione, & cameli deuoratu. tum illud apertissimè: Quare uos transgredimini præceptum Dei propter traditionem uestram? Nam, ut inquit Irenæus, non solùm per præuaricationem frustrati sunt legem Dei, miscentes uinũ aqua, sed & suam legem contrariam statuerunt, quæ Pharisaica uocabatur, in qua quædam quidem auferebant, quædam uerò addebant, & ex libidine sua interpretabantur, & ut ait Esaias, & Psalmographus subscribit, labijs Deum honorabant, cor autem eorum à Deo procul aberat, eumq; frustra colebant, cùm doctrinas & præcepta hominum edocerent.

AQVÆ RELIQVÆ. D

QVoniam uerò uaria admodum est aquarum consideratio, operæprecium uidetur, priusquàm huic cõmentario finem imponamus, aquas distinguere, singularumque mox specierum significata pertractare. Primæ autem omnium uidentur esse pluuię, de quibus abundè est à nobis disputatum. His nubes necessariò coniunguntur: harum igitur significationes statim subijciemus. Subsequentur inde fontes, mox fluuij, in quos naturæ ipsius impulsu torrentes inferentur: dein construenda erit cataracta. Hinc se offeret mare uastum & magnũ, cuius pars nobis erit persulcanda: ijsque demum quę in conspicuo sunt enumeratis, descensus erit in abditam puteorum profunditatem. In uniuersum autem aquę singulæ uel limpidæ tranquillæque reperientur, uel turbidę atque procellosę: quo constituto, singularum hieroglyphica cõmodius exequemur.

NVBES. PROPHETÆ.

NVbes in diuinis literis Prophetarũ significato passim positæ, in quas scilicet Dei ueritas extenditur: atque hæ dicuntur mandatum domini audire, & quo tempore quóue loco pluuiæ sint effundendæ cognoscere, & à quibus etiam eas suspendere ipsa res exigat. De quibus, uti superius habetur, Esaia: Et mandabo nubibus meis ne pluant super eam imbrem. Domum enim Israël uineam appellat uates diuinissimus, mandatumque ait nubibus ne super eam pluerent, hoc est, ne Prophetæ oracula sua ulterius in Israëliticum populum conspergerent. Quod autem ad nubem facit, manifestum est eam fuisse multa obscuritatis caligine circumfusam: arcanumque illud de Christo mysterium, unde nostra omnis doctrina defluxit, per tenebrosas aquas, densissimis quippe nubibus collectas, Psal. XVII. indicari theologi monuerũt. Nam ubi, Et nebulæ puluis pedũ eius, Eucherius nebulas pro mysteriorũ uelamẽto hieroglyphicè positas ait. Nam & caligo in id accipitur significatũ, utpote quæ diuinorũ secretorũ operimentũ intelligatur, ut Psal. Caligo sub pedibus eius. atque alibi, Posuit tenebras latibulũ suum. Est & ubi significant perperàm admissorum abolitionem: ut apud Esaiã: Deleui ut nubem iniquitatẽ tuam, & quasi nebulã peccata tua. Eucherius idem, ubi legitur, Velut nubes pertransiuit salus mea, iniquorũ ait tempora significari. Quin etiã propter eandem prophetiæ duritiẽ atque difficultatem, doctrinamque solido uelut quodam corpore concretã, ac minimè diffluentem, ex grandinis metaphora signatam Psal. VII. uiri idem diuina mente præditi tradidere. Alioqui nix, glacies, & grando, in diuinis literis plurimùm ponunt pro duritia atque rigore delinquentiũ. Et quod ait Dominus, Orate ne fuga uestra fiat hyeme uel sabbato: sunt qui per hyemẽ, sordidum quippe & ignauũ tempus, intelligant hieroglyphicè humanã uitam in peccatorũ immunditijs occupatã, scelerumque uoraginibus immersam atque detentã: per Sabbatũ autem cessationis diem: innui uerò dicant, cauendum identidẽ ne cùm dies illa ingruerit, desides & à bonis operibus cessantes deprehendamur. Non enim sufficit non peccare, nisi bona etiam opera faciamus: quia tam rebellis est uetita consectari, quàm contumacis facienda relinquere. Ac de niue, & omni glacie, sentit idem Eucherius: de pruina uerò secus, quippe quã abstinentiæ symbolũ esse tradit, propterea quòd ea sit in causa ut calor corporis ad salubritatẽ refrigescat: eaque de causa dictũ, Factus sum sicut uter in pruina. Et quoniã huc incidimus, LXVII. Psal. ubi legitur, Et uirtus eius in nubibus, Theologi Apostolos identidem per nubes interpretanť, ueluti procul extantes, & supra terrena omnia negotia in altũ euectos, diuinique in

super

A ſuper ſpiritus aqua plenos, qua mox arua, campos, & uniuerſam terram inundarent, unde fœcundiſsimus bonorum fructuũ prouentus obueniret. Huiuſmodi enim pluuiam decidere, & rorulentum imbrem terram irrigare, noſtra pietas per preces poſcere conſueuit.

FONTES LIBRI.

SEquuntur fontes, de quibus pſalmo ſexageſimo ſeptimo legimus, Ex fontibus Iſraël Dei laudes in eccleſijs emanare: quod ita theologi accipiunt, ut intelligamus, ex Legis & Prophetarum libris, ueluti ex quibuſdam fontibus perennibus, Iſraëlitico olim populo Dei doctrinam atq; cognitionem affluxiſſe: ex quibus fontibus uiri illi ſanctiſsimi ac Deo pleni multa haurientes, hymnos in Dei laudem componebant. Apoſtolos etiam, primos Chriſtianæ pietatis doctores à Chriſto electos, per aquarũ fontes qui repentè apparuerint, interpretes pleriq; deſignarũt, ubi Euthymius unanimẽ ueterũ ſententiã ſecutus, ſæpenumero ait per aquã euangelicæ prædicationis doctrinã ſignificari. Iam quod Dauid ait, Inter montes tranſibunt aquæ, potabũt eas omnes beſtæ agri: oſtendere uoluit,
B nulla tam alpeſtria, tamq; inacceſsibilia loca fore, in quę doctrina diuinę legis nõ ſit penetratura: nam per beſtias pleriſq; ſacræ ſcripturæ locis impij ponuntur, & qui nullam adhuc rerũ diuinarũ doctrinã audierunt. Et quòd Leuitico legislator uaſa omnia pollui dicit, in quę pollutorũ morticinium inciderit, exceptis, inquit, fontibus aquarũ, per fontes quippe & ciſternas, & caſtella, & collectiones aquarũ, doctrinã intelligens, & Magiſtros, qui quòd prauis nonnunquã moribus polluti ſunt, nõ tamen prorſus abominandi: de quibus ſcilicet Matthæus: Omnia quæcunq; dicunt uobis, facite & cuſtodite, ſecundũ autẽ opera eorũ nolite facere. Ad hæc ſextis Hebræorũ caſtris per XII. aquæ dulcis fontes ad Elim repertos, Hieronymus Apoſtolos XII. interpretatur, de quorũ fontibus deriuatæ aquæ, totius terrarũ orbis ſiccitatẽ rigant. Cõmuni uerò ſcriptorũ omniũ cõſenſu, dulcedo aquis præcipuè fontanis attribuitur, quamuis in optima aqua neq; ſapor neq; odor ullus à Phyſicis requiratur. Quia tamen ſitientibus, cùm ſcilicet ſicco ſpuit ore uiator, aquæ potus ſuauiſsimus accidit, factũ ut poëtæ dulcis aquę ſaliente ſitim reſtinguere riuo, inter oblectamẽta ingentia poſuerint. Ita illud Deuteronomij cantico expreſsit, mel de petra dictum ſuper Moſe, hoc eſt,
C tam ſuauẽ tamq; dulcem & amabilem aquã, ut melli ſimilis eſſe uideretur. Chryſoſtomus quoq; aquæ ſuauitatem pro melle ex petra proſiliente intelligit, cùm nuſquã legatur mel à Moſe de petra unquã eductũ. Apud Dauidẽ uerò pſalmo LXXX. Educto de petra melle ſaturauit eos, interpretes ita dicunt: Pauit Chriſtus IIII. millia hominũ ſeptem panibus, quia potauit eos mellita doctrina ſua uſq; ad ſaturitatẽ. Res enim omnes ab eo geſtę, præter hiſtoriam, myſticũ etiam ſenſum ſecum trahunt. Quàm dulcia (canit pietas) faucibus meis eloquia tua, ſuper mel ori meo. Petra igitur illa unde fluebat aqua, ut Apoſtolus ait, erat Chriſtus. Atq; hic fons ille fertur de quo cecinerit Dauid: Sitiuit anima mea ad Deũ fontem uiuum. Eſaias, patentem fontem dixerit appariturum. Hieremias, fontem aquæ uiuæ derelinquendum conqueratur.

FLVVII CHRISTVS.

SEdenim in fluuiorum metaphoris longè frequentius eſt in diuinis literis Chriſti ſignificatum: ut eo loco, Fluminis impetus lætificat ciuitatẽ quã incolit Deus: ubi noſtri theologi flumen Chriſtum eſſe dicunt, propter dulciſsima eius fluenta, de quibus pſalmo primo multa diſſeruere. Hinc apud Prophe

tas legas: Ecce ego ad eos delabor quasi tranquillũ flumen. Et Ecclesiastici. 24. E- D
go sapientia effudi flumina: ego quasi trames aquę immensę de fluuio: ego quasi fluuius Dorix, & sicut aquæductus exiui de Paradiso, & quę sequuntur in hanc sententiam. Quin etiam ait Dominus, flumina aquæ uiuæ de uentre eius qui crediderit emanatura: quo sapientiam & facundiam intelligi uoluit, Ambrosio interprete, quam assecuti erant ij qui diuino afflari spiritu meruissent. Itaq; Apostolorum doctrinã & institutionẽ præuisam à Psalmographo, theologi eo loco uolunt, ubi, Extulerunt flumina Domine, extulerunt flumina uoces suas, habetur. Et per amnes qui per eosdem alueos decursuri erant, subsecutos doctores accipiunt. Non negarim uerò quod tradit Eucherius, flumina nõnunquã pro populo accipi qui nondum in fidem receptus esset: in quam sententiam corriuat ille flumina Babylonis. Iam & Apoc. 17. Aquæ quas uidisti, super quas meretrix illa sedet, populi & turbę & gentes sunt, & linguæ. Eódem tendit Esaiæ dictum, cùm beatos appellauit eos, qui super omnes aquas seminarent. Apud Abacunta prophetã legas, fluminũ terra scindetur, quod de Hierosolymis dictum Græci
tradũt, quę scilicet fuerit Prophetarũ patria, qui fluminũ instar eam irrigabant, E
sed ad Iesu Christi aduentum hiatura esset, & rimis aperienda, omnisq; humor alueo ita fatiscente defluxurus, penitusq; defecturus, futurũ scilicet ut pristina exaresceret uaticinatio, quod euentus cõprobauit. Quod uerò sexto supra centesimũ psalmo legitur, Deserta reddidit flumina, & aquarũ fluxus in sitim transmutauit, flumina scilicet exiccauit, & quę terra prius erat irrigua uliginosaq; ita desertam reddidit ut prorsus sterilesceret, & aquarum uenas abundantes ita obturauit, ne ulla inde potio, sed sitis potius prosiliret, Euthymius Græcus ipse ad Græcos philosophos referri dicit, qui scilicet cùm eloquentiæ quasi fluminibus & disciplinarum uarietate & copia redundarent, omni demum sapientia destitui uisi sunt, cùm illiterati ac piscatores homines eos represserunt.

TORRENS.

ACcedit huc torrens, cuius significatũ ita refertur ad eloquentiã, ut torrens facundia ueterũ scriptorũ sententia dicta sit ea dicendi uis, quæ magno dictionis impetu decurrit, quã in Pindari cõmendationem ita describit Horatius:

Monte decurrens velut amnis, imbres
Quem super notas aluere ripas, F
Feruet, immensusq; ruit profundo
Pindarus ore.

In diuinis uerò literis mentio fit de quodã deliciarũ torrente, Psal. supra XXX. quinto, pro quo plenissima Christianę doctrinæ fluenta intelliguntur. Torrentem autem dixit Psalmographus, ob tempestiuã doctrinam, quæ à Christi ore loco & tempore diffluebat, propterq; eius in suadendo & arguendo uehementiam, affluentissimamq; uim. Quin & propter ea multa, quæ de propheticis sermonibus collecta in unũ adducebat: fluit enim ad tempus torrens, & uehemens est ac uiolentus, & ex multiplici aquarũ cõcursu corriuatur: unde ait Eucherius, per torrentes insignium prædicatorum eloquentiã significari. Alioqui torrens in ijsdem diuinis literis pro concupiscentiæ stimulo ponitur, quæ uel difficulter superetur, uel in profundum trahat, de quo plura inferius. Nam hîc præterire nõ est animus locum in Psalmo, Sicut torrens in Austro, quã exultantis esse uocem inquit Eucherius, & ex uitiorum uinculis ad libertatem, conuersionemq; redeuntis, qua postulat ut diuinæ aspirationis auxilio atq; ope, ex peccatorũ ca-

ptiui-

A ptiuitate soluatur, sicut constricti glacie torrentes, Austri tepore soluuntur.

CATARACTA.

EST & diuinarũ literarũ proprium, uehementiã uel in sermone, uel in opere, aut alia quapiam ui, per cataractã significare: atq; hæc ea est cataractarũ uox, cuius mentio habetur Psal. LXI. Est uerò cataracta, aquatici cuiusdam aluei coarctatio, ubi aqua in angustum uel natura, uel arte collecta, aut spontè, aut artificis arbitrio, magno inde impetu atq; etiam fragore prorumpit. Sedenim quæ à natura est cataracta, nihil aliud quàm strepitum & impetum præ se fert: eaq; est naturalis eloquentia sermonisue copia, nullo studio, spontè profluens. Quæ uerò arte construitur, & uim & efficacem operum utilitatem suggerit: atq; huiusmodi est dicẽdi facultas, arte, labore, diligentia, iudicio atq; exercitatione cõparata.

MARE.

QVemadmodũ autem fontesq; fluuijq; omnes in mare decurrunt, ita nos dictionis ordo deuexit in pelagus. Vt uerò loco hoc ea prætereamus, quę multa super mari ex Ægyptiorum doctrina in Pisce disseruimus, contenti nunc erimus aliquot tantùm locis, quos ex diuinis literis eruemus.
B

PERDITIO.

ID uerò cumprimis proprium est maris significatũ, ut perditionis indiciũ sit, ob ipsam quippe profunditatẽ, utpote quæ idonea admodũ sit ad suffocandũ. quanquã alia de causa mare apud Ægyptios pro pernicie ponebatur, ut suo loco docuimus. Quod ad perditionẽ attinet, eo significato Theologi Prophetã aiunt Psal. XVII. canere, se de aquis multis eductũ. Passim uerò interpretes, exundantes fluctus pro calamitatũ excessu accipiunt: & per turbulentas aquas suprema quædã doloris ostendit̃ uehementia, quę omnẽ respirandi facultatẽ exuperat: ut Psal. LXVIII. affixũ se clamat in profundo luto, unde nulla se ui possit expedire: rapidissimis demum uorticibus deuoratũ, in imam maris sedem deiectũ esse, in quem usq; locũ tempestas etiam accedat, quæ arenas omnes æstu cõmisceat atq; perturbet: qua quidem nulla maior describi potest inquietudo: primò eñ aquarum, in quas deciderit, ponit altitudinem: mox limũ, cui affixus inhærescat: inde maris amaritudinẽ, & immensas undas: postremò eas sæuis tempestatibus agitatas: meritò itaq; paulò pòst se de profundo huiusmodi liberari supplicat, ne tanta rerum uexatus perturbatione deficiat.
C

HOSTILIS IMPETVS.

APud eundẽ hostilis impetus, & subitaria quædã oppressio, per aquã indicatur, Psal. CXXIII. Cùm exacerbatus eorũ furor in nos debacchare t̃, sanè aqua demersisset nos. quod ut magis exasperaret, addidit: Torrentẽ pertransiuit anima nostra: ubi impetuosos inexpectatosq; hostiũ insultus incursu repentino proruentes, torrenti turgido cõparauit, quẽ tamen auxilio Dei fretus tutò pertransierit. & quasi parũ adhuc dixisset, superaddidit: Sanè pertransiuit anima nostra aquam intolerabilem, ingentes quippe rerum difficultates atq; pericula. Tale aliquid apud Maronem legas: *Diluuio ex illo tot uasta per æquora uecti.*

Idemq; alibi nubem belli dixit, utrunq; desumptum ex Pindaro. Isthmijs enim ἐν πολυφθόρῳ σαλαμὶς διὸς ὄμβρῳ. & alibi: ὅσις ἐν ταύτᾳ νεφέλᾳ. Apud oratores historicosq; turbines & procellas sæpe pro bello positas inuenias. Causa uerò cur aqua uehementiores indicet ærumnas, ea est, quòd pericula casusq; reliqui corpus solean t ex una aliqua parte labefactare: aqua uerò uniuerso statim corpori circũfusa, omnibus euestigiò membris impedimento est, atq; undiq; ogge rit difficultatem atq; molestiam.

ÆRVMNÆ. D

HInc Psal. LXXXVII. ub legitur, Omnes fluctus tuos induxisti super me: interpretes per fluctus, perturbationes & ærumnas omnes intelligūt, quæcunq; affligere possunt humanū genus, quibus omnibus Christi esset humanitas obnoxia: in eius enim persona dictum id autumāt. Fluctuare autem uerbum sæpe pro perturbari ponitur. Sedenim aliquando pro timore posita fluctuatio, ut Psal. LXI. Ecce enim ipse Deus meus assertor meus, & adiutor meus est, quare non amplius fluctuabo: id est, nihil est quod ulterius pertimescam.

DILVVIVM.

ACcedit huc diluuium, de quo psalmo XXVIII. Dominus diluuiū inhabitare facit: siue ut alij reddidere, diluuiū sedat: uel, tempore diluuij regnum obtinuit. Vtcunq;, significatum ad humanam pertinet salutem: quoniā hîc gentes intelliguntur quæ in suarum inundatione cupiditatū, in uitiorum pelago & humanorū affectuū uoraginibus demersæ detinebantur, quæ mox à Domino exemptę seruatęq; sint. Alio uerò loco, psalmo quippe XXXI. habetur, Diluuiū aquarum multarū proximè ad eum nō accedet: per huiusmodi aquas supra modum exundantes, cùm scilicet excrescentia ripas flumina prętereūt, uel mare turgidum per littora spatiatur, quas suprà memorauimus calamitates intelligi uolunt. Ita Euthymius, & pleriq; alij sentiunt. E

ABYSSVS.

EOdem modo ubi fit de abysso mentio, uastū calamitatis pelagus figuratur: ut psal. XLI. Abyssus abyssum inuocat: quod ita accipiūt, profunda atq; uasta calamitas uastiorem aliam semper uocat calamitatem, quod alij dixerunt malorum hydram, cùm scilicet aduersæ res cladesq; continenter ingruunt, ac uelut unda superuenit undæ, aliæ post aliam succedunt. Sunt qui dictum ita interpretantur, ut uniuscuiuspiam rei magnitudo alterius inuocet magnitudinem: utpote, peccatorū cumulo necessarium esse ingentē cumulum misericordiæ. Alij per abyssos hos nouam & ueterem diuinarum institutionū doctrinam intelligunt, profundissima enim utraq; est, & altera alterius indiget auxilio: ita enim Eucherius, psalmi dictū huiusmodi citans, profunditatē inquit scripturarū inde colligi. Neq; illud non probat, ut uetus testamentū noui egeat auxilio, & ueteris nouum. Quin & humanam mentem unicuiq; abyssum esse dicit, quia nequeat semetipsam ipsa comprehendere, nisi superioris abyssi ope subleuetur, unde scilicet affulgeat lumen quo alti profundi tenebras discutiat. F

LAMMA FOSSAQVE.

AB abysso haud multum dissimilis est alia aquarū species lacunosa, eaq; plurimùm turbida, cœnosa atq; fæculenta, quæ nimirū pro cladibus & ærumnis accipi solet. Ita dictū Ezechielis interpretantur, ubi Dominus ad Hebræos: Aperiam sepulturas uestras, & educā uos de Babylone. frequenter enim in diuinis literis pro una eademq; re ponūtur, sepultura, uorago, infernū, abyssus, fossa, lacus, & similia. Psalmo XXVII. Similis descendentibus in lacū, nonnulli profundissimas fossarum altitudines intelligunt, unde non detur emersus: nōnulli sepulchra foueis excauata. Sedenim psal. XXIX. Seruasti me ne deciderem in lacum, quod foueam alij, alij puteū uertêre: Euthymius ineuitabile periculum exponit, quippe uoraginē, in quam qui fortè inciderit, suis ipse uiribus nequaquā possit euadere. Alibi exauditum se ait Propheta, ut de lacu profundissimo sordidissimoq; extraheretur, quod maxima uitæ discrimina, quæ diuinitus euaserat,

A rat,declarat. Et quod ibidem dicitur de luto limi, liuidissimam loci putredinem ostendit: ea uerò est quæ animas nostras eò demersas tenaci ueluti cœno implicatas detinet. Hinc Dauides orat se de luto eripi,ne affixus in palude putoreq; illo perpetuò recumbere adigatur.atq; hæc de turbidis.

LIMPIDÆ.

AQuæ uerò limpidæ perspicuæq; omnes, dubio procul pro doctrinæ symbolo,uti ostensum est,accipiuntur. Doctrina autem omnis uel in cõspicuo est,in ore quippe ipso,uel in mentis recessu. Hinc ea quę manifestè patent,perspicuis & nitidis neq; admodum altis profluentibus comparamus:quæ uerò in arcanis habentur,aut solo concipiuntur intellectu, ea uel nubiũ, uti superius, densitati, uel puteis, uel altioribus undis similia sunt. Transfertur autem commodissimè hæc aquæ claritudo atq; obscuritas ad humanum animũ: eaq; metaphora,quod syncerum,apertum,manifestumq; & perspicuum est,candidum appellamus,propterea quòd huiusmodi propémodum est aquæ puræ conditio,ut superficiem habeat claram atq; perspicuã. Hinc Pindarus Pythijs, Arcesilao can-
B dida præcordia dixit, λευκαῖς πιθήσαντι φρασίν. Contrà uerò quæ abdita,incognita, & in intima mentis penetralia recondita,ab eiusdem aquę similitudine,obscura, nigra,uel alta nuncupamus:ut quæq; enim in aquis profundiora sunt,eo uidentur obscuriora. Ita Homerus nigra inquit præcordia, φρένας quippe μέλαινας, ob taciturnitatem, & consiliorum occultationem. Et Virgilianus Æneas premit altum corde dolorem,quem nullo scilicet signo manifestabat.

PVTEI.

ET in huiusmodi significatum diuinæ literæ puteos plurimũ ponere consueuerunt. Hinc Isaac puteos tot fodit,tot purgare aggreditur,tot nouo labore aperit,quę omnia mystico sensu uitæ, quam sequi debemus, doctrinã indicant. Nam & Philo eo loco, Quæ foderant pueri patris eius,ingesto rudere obstruũt Palæstini,fossuras puteorum auspicia esse disciplinarũ ait. Eæ uerò in pacatissimo contemplatiuæ philosophiæ recessu cõmorantur,ubi tranquillæ,placidæ,leniterq; fluentes aquæ castissimè lasciuiunt. Non negarim autem puteũ in diuinis literis esse etiam uxoris hieroglyphicũ: nam eò Theologi nostri trahunt Salomonis præceptum, Bibe aquam de uasis tuis,& de puteorũ tuorum fontibus.
C Iam Bersabee nomen septimus puteus interpretatur, quæ septima fuerit Dauidis uxor. Propter aquas educatum se Dauides plurimũ gloriatur, sed perspicuas, uiuas, dulces, & placidè prolabentes aquas: quæ nobis quoq; sunt identidem adeundæ, si modò illos adeamus puteos in quos Palæstini terrã nõ ingesserint,in quos scilicet, ut hoc obiter interpretemur, inuida ac periniqua hæreticorum factio suæ turpitudinis cœnum non admiscuerunt:quicunq; enim suam uberrimis his limpidissimisq; undis sitim expleuerit, aut cœlestem exceperit rorem, fontes melle fluentes hauserit, nubium harum imbrem collegerit, inq; auctos ijsdem imbribus fluuios demersus lauet & uolutetur,æstuosos is cupiditatum ardores extinguet, membris morbos qui sensum obstupefaciunt, expellet, animiq; podagram,bonorum quippe operum impedimentũ,elidet,omniq; demum labe perpurgatus, nulla corporis fæce sordidus, situ obsitus nullo, nulla deniq; labe cõtaminatus,ipsam æthereæ puritatis claritatem induet, & superis par effectus, immortalitatis etiam conditionem diuinæ decreto liberalitatis assequetur.

PIERIVS VALERIANVS AD M. ANT. PASSEREM PATAVINVM PHILOSOPHVM PROBATISS. DE IIS QVÆ PER ISIDEM, ET IVGERIS QVADRAM, ET PICTVRAS aliquot alias significantur, ex sacris Ægyptiorum literis. D

Olim putes, eruditissime M. Antoni, dedicationem hanc meam de Iside, deq; ijs quæ similitudine quadam ad Isidis argumentũ in comitatũ sese adiunxere, ideo tibi factam, vt sperarem te aliqua hinc obligatione mihi deuincire, cùm mihi potius persuaserim, multum me acquisiturum, tibiq; plurimũ debiturum, si cõmentationes has meas, qualescũq; sint, suscipere dignatus fueris. Nam quid ego vel meditari, vel continua lectione consequi vnquam potuerim, quod eruditionis cuiuspiam nomine venditari mereatur tibi, cui totus sit calathus ille domi, vnde omnia possis largissimè depromere? Non enim te solis medicinæ philosophiæq; terminis cohibuisti, sed longè vlterius progressus, variarum insuper rerum minimè protritarum doctrinam ita tibi comparasti, vt de quacunq; re proposita, & eruditè loquaris, & eruditionem ipsam mira sermonis iucunditate noueris conuestire. Quin poëtas, historicos, polyhistorasq; omnes ita tibi familiares effecisti, vt nihil tota in encyclopædia sit, quod te lateat, quod non in promptu habeas, proq; loco & tempore vtaris quamfelicissimè. Quare nihil aut parum legendis nostris profecturus es, nisi quantum amici virtutibus tuis deditissimi nugas amas: & qui amant, Ouidianum illud obiectare solent, E

In facie næuus causa decoris erat.

Sit vtcunq;, nõ debui ego, quantulumcũq; præstare potui, quin ad te mitterem hæsitare, aut propémodum expauescere, qui scirem quantum inde lucri facturus essem, qui rem quidem imbecillam admodũ & infirmã offerrem, sed quæ apud tam peritum, tam prudentem, tam probum, eundemq; humanissimũ amicũ ita accipi possit, vt vigorẽ firmissimasq; vires sit consecutura.

DE ISIDE.

SIS dea quæ fuerit, quantocp cultu à ueteribus ueræ pietatis nescijs, sed rerum humanarum peritissimis, suscepta, quot superstitionibus celebrata, iam omnibus innotuit: quare nos circa hieroglyphica eius tantùm immorabimur. F

QVADRIENNIVM.

PEr eius effigiem inter alia significata Ægyptij annũ suum, qui scilicet quatuor annis solaribus constabat, indicabãt. Erat uerò muliebre simulacrum patrio paludamento uestitũ, ut paulò pòst dicetur, quod & anni, & ipsius Dei signum habebatur. Isis in cœlestibus astrũ est Sωthis Ægyptiaca lingua nuncupatum, ἀστροκύων Græca, quasi astrocanem dicas. corruptã eam dictionem multis in locis inuenimus. Is idem apud nos Sirius est, eademcp Canicula, quæ stella sub mento Canis est, ut Aratus obseruauit: quamuis alibi ex Eusebij obseruatione diximus, Solem & Siriũ eundem accipi. Simpliciter uerò stellam hanc in Isidis honorem Ægyptij colebant, quòd ortu suo ingentes apud ipsos pluuias concitare solet, quibus Nilus crescat, unde sibi uictui necessaria comparabant: qualem honorem & Leoni habitum eadem de causa, ipso Leonis cõmentario declarauimus. Cur uerò annũ ex hieroglyphico huiusmodi intelligerent, causa est, quòd Ægyptij annum ab istius sideris ortu auspicabantur. Oriri uerò in Ægy-

A in Ægypto ſolitus XII. circiter Calend. Auguſti. Sed hoc de uertente, de pro-
prio inferius.

LVNA.

PLutarchus uerò & Euſebius, qui ueluti Solem Oſirin, ita Iſidem Lunam ex
Ægyptiorum dictatis eſſe contendunt: eam hoc hieroglyphico deſcribunt,
ut cornua taurina, ueluti nouæ Lunæ ſpeciem geſtet, nigraq; amicta palla, per la
tebras & obſcura loca Solem appetere, atq; unum ipſum concupiſcere uideatur.
Vnde factum eſt, ait Plutarchus, ut in amatorijs, quemadmodum apud Theo
critum eſt, Lunam inuocarent. Eudoxus enim Iſin rebus amatorijs opitulari di
cit. Hinc apud Ouidium, Arte amandi, legas:

Multas illa facit quòd fuit ipſa Iouis.

Porrò Luna cùm ſit noctis domina, noxq; uoluptarijs illecebris & Veneri ſacra,
quæ, ut alibi dictum, latebris & ſpelęis gaudet, hieroglyphicè plurimùm cum ijs
quæ Veneri attribuuntur, congruit. Amatores enim apud Maronem,

Secreti celant calles, & myrtea circùm Sylua tegit.

B Hinc legas apud Euſebium, uoluptates, atq; eas quæ fortè omniũ maximæ cen
ſeantur, ſi aſpexerimus, aut quod riſu dignum, aut uiſu turpiſsimum eſt, aduerti
mus: quocirca uel erubeſcimus, uel occultare properamus. Id autem impendiò
cauemus, ut hæc omnia nocti cõcredamus. Celari enim, ut elegans poëta dixit,
uult ſua furta Venus.

MATERIA FORMAQVE.

CVm uerò Iſis materiam etiam myſticè ſignificet, Sol uerò formam, uel agen
tem uim, Lunaq; Solem ita ſuũ obſeruet, eiusq; ſemper radios excipere quę
rat, quibus illuſtretur, uideor Platonis illud intueri de ſponſa, quę ueluti proſti
tuta ſponſum expectat auidiſsima, unde rerum ſpecies, atq; nouatus concipiat,
& loco reddat, uti Luna lumen acceptũ mutuò, quo poteſt ſtudio reſtituit. Atq;
hæc ita obſcura hieroglyphicum eſt materiæ, quæ nullam adhuc formam ſuſce-
perit. Figuræ autem uariatio in Lunari globo materiam apertè ſatis common-
ſtrat, quæ ueluti cera mollis, nunc hanc nunc illam impreſsionem ex quocunq;
ſigillo ſuſcipere apta ſit. Hinc tęniæ illæ uariæ multicoloresq; Iſidi dicatæ, nõ ſe-
ptem tantùm eas Lunę facies, quas Græci φάσεις dicunt, ab Heliodoro ita nuncu
C patas, συνόδους, γένναν, ἀνατολὴν, μηνοειδῆ, διχοτόμους, ἀμφικύρτους, καὶ πανσελήνους, ſed etiã uim
eius quæ circa materiam uerſatur, indicant, qua ſcilicet gignit omnia, & omnia
concipit: lucem quippe, tenebras, diem, noctem, uitam, mortem, principium, fi-
nem. Quis enim aſsiduam in Lunari facie uarietatem non admiretur, dum eam
nunc euaneſcentem, ut Heliodori ſententiã interpretemur, nunc corniculatam,
nunc diuiduam, nunc protumidam, nunc plenam cõtemplatur? Ignium deniq;
face uaria, quanto longius faceſsit à Sole, tanto largius colluſtrari, parte luminis
compotem, parte altera caſſam, procq; oris circumuerſione fulgoris ſpeciem ua
riare, ſiue id alieno irradiata lumine faciat, ſiue proprio præpetiq; candore, ut
Chaldæi arbitrantur. Cleomedes enim libro De cœleſtium orbium contempla
tione ſcribit, inter Beroſi placita contineri, corpus Lunæ pilam eſſe dimidia par
te candidã, altera cæruleã: partemq; illã candidã proprietate quadã τῆς συμπαθείας
ad Solem ſemper cõuerti, unde quo magis illi ſuccedit, luminoſam illam partem
à nobis auerti magis: quo uerò longius abſceſſerit, eo magis oculum noſtrum in
amborum medio ſiſti, partemq; candidam nobis aduerſam fieri, ac perinde ſeſe
exhibere conſpicuam. Tangit idem Apuleius in Deo Socratis.

PRINCIPIVM. D

OSiridis uerò tæniæ nulla fucabantur umbra, sed undecunque micantissimæ splendorem nitidum præ se ferebant. Nam cùm illæ principij symbolum essent, idque uirtute sua purum nitidumque sit, neque ullius rei admistione labefactetur, nihil præter candorē ostentare par erat. Sacerdotes autem illi cùm has semel in manus suscepissent, eas euestigiò recondebant, non amplius uidendas attrectandásue. Isiacis uerò sæpius utebantur. Tænias autem græcā uocem sic interpretatur Verrius, ut dicat ornamentum esse laneum capitis honorati. Hinc Ennius Alexandro:

Volans de cœlo cum corona & tænijs.

Sed ut rei philosophiā in albis hisce tænijs explicemus, manifestum est rerū omnium principiū ab omnibus sanæ mentis hominibus ad Deum referri. Album autem est prima ueluti materia quædam, in quam colores, quotquot uolueris, perinde ac in uniuersalem illam possis omnes species inducere. Hinc ad Dei cultum alba plurimùm indumenta omnium penè nationum consensu adhiberi solent, semperque albus color sacris accōmodatus. Atque ideo ait Persius: Quāuis albata rogarit. Sed quid indigemus Persio, si Assertoris nostri indumēta, cùm gloriam suam uellet discipulis patefacere, alba sicut nix apparuere? Apud Ciceronē II. de Legibus: Color albus præcipuè decorus Deo est, tum in cæteris, tum maximè in textili. Et nostra pietas canit, ut linteas, easque purissimas induti tunicas, sacra Deo caneremus. Sed quoniam præcipua annorū, mensium, & dierum hieroglyphica tam significata quàm significantia, desumuntur à uario cœli motu, præteritis multis, quæ per figuras uarias indicabantur, nec uulgo tamen, sed solis sacerdotibus Ægyptijs innotescebant, ad cœlorum perindeque circulorū considerationem progressi, reliqua quæ de temporibus significantur per horum figuras explicabimus. E

DE CIRCVLO.

CIrculi significata non apud Ægyptios tantùm in usu fuere, sed & apud nationes alias multifariam accepta: quare separatim suum, hoc est, hunc locum sibi deposcere uisi sunt.

ÆTERNVM PERPETVVMQVE. F

NAm quod modò in Osiridis tænijs dicebamus, has utpote albas principiū indicare, unus quippe circulus descriptus, aut simpliciter, aut alteri cuipiā picturæ signóue circumductus, nunc semper, nunc perpetuū & æternum, nunc omnia, quippe τὸ πᾶν significabat, nempe quòd in ea figura neque principiū, neque finem inuenire sit, quod æternitatis est proprium: & quia omniū est figurarum capax, uniuersitatem ipsam intra se complecti uidetur. Ab huiusmodi autem circulari ambitu exactè peracto, uidelicet cùm Sol à matutino horizonte digressus, eódem redierit unde ferri cœperat, diuinæ literæ tota die pro perpetuo posuerunt: ut Psalmo LXXI. Vt cantem gloriam tuam tota die: ubi Symmachus, pro lectione quæ est, tota die, perpetuò reddidit.

DEVS.

CVius etiam principij finisque nusquam apparentis ratione habita, Ægyptij Deum ex hieroglyphico circuli intelligebant. Persæ uerò (quod non absurdum est repetere) cùm Iouem cœli dominū dicerent, sacrificia illi se facere putabant, ubi celsissimā speculam conscendissent, Iouemque cœli circulum nuncupassent.

A passent. Transijt idem mos ad Turcas. Hinc ab alta quaque turri matutinales illæ acclamationes, quarum sensus est, Deum fuisse semper, futurumque semper: neque quicquam aliud, nisi quòd suum etiam salutant Mahometum. Sarraceni quoque, & pleræque aliæ nationes Deum circulum appellabant, atque hinc sempiternum ex primi contendebant.

ADORATIO.

EA de causa Pythagoras circumactu corporis adorandum iubet, his uerbis, προσκυνεῖν περιφερόμενος. quod Plutarchus ad imitationē cœli perpetua uertigine circumacti fieri putat: quanquam nonnulli dictum ad rerum humanarum uarietatem, assiduamque mutationem, in quibus nihil stabile, perpetuumque sit, arbitrantur. Sedenim quod ad corporis conuersionem pertinet, multarum is gentium mos fuit, idque Propertiani loci aperit intellectum, libro primo:

Ante tuos quotiens verti me perfida postes, Debitaque occultis vota tuli manibus?

Quod dubio procul adoratione rite factā innuit. Tale aliquid apud Suetoniū inuenias, ubi de Lucio ait, de Vitellij progenitoribus loquens: Idem miri in adu
B lando ingenij, primus Caium Cæsarem adorari ut Deū instituit, cùm reuersus ex Syria nō aliter adire ausus esset, quàm capite uelato, circumuertensque se, deinde procumbens. Fuit uerò Numæ institutum, ut adorantes Deos, in orbem sese uerterēt, deinde uerò sederent. Præterea cōuersio illa, & totius corporis circumactio, nobis documento est, nihil ex humanis rebus firmum esse & stabile, & utcunque uertat Deus, reuoluatque uitam nostram, id iucundè ac libenter admitti oportere. De sessu autem in Cynocephali cōmentario dictum, situm huiusmodi ad diuina pertinere. Id uerò minimè prætereundum, fieri solitam eam corporis conuersionem à sinistra in dexteram, ad ipsius mundi imitationem, cuius ortus, ut & Plinius & nonnulli alij tradidere, ab læua parte est in dexteram præceps. Quare iocat Plautus, Gurgulione, dicente Phædromo: Quo me uertā nescio. subiungit Palinurus seruus: Si Deos salutas, dextrouorsum censeo. De Camillo memoriæ proditum est, cùm se ad dexteram conuertisset, ut mos erat Romanis adorantibus, subito eum lapsu cecidisse, quod omen ad damnationem, qua postea oppressus est, pertinuisse creditū, omnia eo populo superstitiosius æquo perpendente. Quodque ad huiusmodi circuitum in adoratione pertinet, notū ex
C historijs est, quàm prudenter Marcellus ad Capidium Cisalpinæ Galliæ ui cū se gesserit. Nam cùm impetū in Gallos faceret, retroactus ab equo ob hostium clamorem perterrefacto, circuitum eum adorato Sole, ut Romanis in pugnæ principio facere mos erat, de industria fecisse simulauit, ne apud suos mali ominis religionem excitaret. E cōtrario Galli sinistrorsum, & in læuā partem religiosius fieri ab adorantibus conuersionem corporis arbitrabantur, de quo ita Plinius: In adorando dexteram ad osculum referimus, totumque corpus circumagimus, quod in leuum fecisse Galliæ religiosius credunt.

PERFECTIO.

DEnique apud ueteres obseruabatur, ut facto sacrificio, circulum in ara illinerent ex hostiarum sanguine, quē phiala religiosissimè collegissent. Idque erat sacrum illud uerbum πελέσθαι, quod perfectionis indicium esse dicebant, quòd figurarum ea sit undecunque perfecta.

ANNVS.

QVi uerò per circuli designationem annum intelligi uolunt, ut manifestiora prætereamus, eius potissimū aurei circuli ratione inniti uidentur, quē de Si-

mandiſ sepulchro & Cambyses & Persæ sustulerunt: erat enim ille trecentorũ & sexaginta quinque cubitorũ ambitu, cubiti unius latitudine, singulis anni diebus in singulis cubitis exculptis, per astrorũ ortus occasusque, quidque ea secundũ Astrologos obseruata significarent: cuiusce rei quædam propémodum umbra habetur Patauij in Palatini palatij aula, ubi corona supernè circumcirca ducta, Zodiaci primùm totius figuris insignis, mox gradibus suis distincta, quorum unicuique adpictę sunt certæ rerum imagines, quę pueri gradus eius emersu nati, modò ingenium, modò sortem indicent: quarum ego testimonijs sæpe uti soleo hieroglyphicis meis fide facienda: nam Ægyptium quid omnino sapere uidentur. D

POEMATIS GENVS.

AD anni autem similitudinem poëmatis etiã genus Circulus appellatur, cuius Aristoteles Analyticis meminit. Id alij alio exposuerũt modo. Sed nimirũ poëma illud Circulus appellat, cuius finis idem est cũ principio: cuiusmodi est Catullianũ epigramma in annales Volusij, & alterũ in Noniũ Strumã, & unum etiam in Mamurrã & Cæsarem. Euthymius sanè circulares eos psalmos uocat, qui eodem finiunt uersu quo cœperãt, cuiusmodi est decimus octauus supra centesimũ: Cõfitemini Domino quoniam bonus, quoniam sempiterna est eius misericordia. Fierique solet, ubi sententiã aliquam insigniorem quærimus in audientis animo quasi aculeũ quendam è repetitione productum affigere, utque tenacius memoriæ inhærescat, affixum ita relinquere. E

CONTRARIETAS.

MOtuum uerò qui est in circulis natura considerata, in causa fuit ut periti Mathematicarũ, contrarietatem hieroglyphicè significare uolentes, duos iuxtà sese contingentes circulos describerent, quales in quibusdam machinis fieri uidemus propter unius incursationẽ aduerso motu alterũ circumagi, atque ita manifestam discordiam apparere: quam in adolescentiæ nostræ delictis, amore in indignationem conuerso, ita ex Aristotele descripsimus:

Non aliter motas concurrere ad oscula vidi
Hinc atque hinc geminæ si coiere rotæ,
Quæ simulac primis sese tetigere labellis,
Pars ea quamprimum, quæ veniebat, abit,
Fitque ex concursu facies contraria primæ, F
Machina versa meo qualis in igne fuit.

SVMPTVS PVBLICI PRIVATIQVE.

ORbiculi quidam numismatũ speciem referentes, quos in aliquot pyramidibus & obeliscis excisos uideas, pecuniã indicant in opere construendo erogatam: qui si fuerint in orbem dispositi, sumptũ eius operis significare aiunt publicum fuisse: sin parallelari quodam ordine sculpti, priuatam impensam significare contendunt: quæ tamen interpretamenta iuniorum quorundam esse nõ inficior, nam apud ueteres nihil tale interpretatũ inueni. Exigeret hic locus, ut de circulis quibusdã mutua cõplicatione cõiunctis, qui disciplinarũ hieroglyphicũ constituũt, rationem subiungerem: sed quoniam argumentũ illud alio cõmentario, quod Illustrissimo reuerendissimoque Herculi Mant. inscripsimus, latè satis explicatũ est, ad sphærã nunc, & figuras aliquot istius cogitationis cõuertemur.

DE SPHÆRICA FIGVRA.

PEr circulum superius Deũ à nonnullis intelligi docuimus. Cæterùm si qua Deo

A Deo forma similitudóue adscribi posit, longè cōuenientius sphærica illi figura accōmodabitur. Meritò itaq; Xenophanes mundum illum archetypū sphærā appellauit: ueteresq; pleriq; ueræ theologiæ scientiā nondum assecuti, nihil esse aliud Deū, nisi cœlum ipsum, & cœlestia ista arbitrabantur. Sed & Salomon ad Deum conuersus, Exaudi ô cœlum, dixit. Deos tamen, ut nostrorū interim oracula missa faciamus, neq; mensura, neq; forma ulla cōprehendi posse dicit Iamblichus, & omnes qui aliquo ueræ doctrinæ lumine irradiati fuerunt.

ÆTERNITAS.

ITaq; rectè cùm per hieroglyphicum sphærę Deum intelligerent, æternitatem quoq; eadem figura descripserunt. In nummo enim Faustinæ, quā retulerant inter diuos suos, sigillū est cū sceptro super sphærā sedens, dextera exporrecta, cum inscriptione, ÆTERNITAS. Eadem inscriptio in nummo altero, ubi dea summis læuæ digitis pallam tollit, dextera sphærulā porrigit. Cùm uerò mundi ipsius figura in orbem cōglobata perhibeatur, pleriq; ueterū eo signo credidere, mundum identidem principio caruisse: quodq; in diuinis Græci reddiderūt ἐν
B ἀρχῇ, ab ęterno hi sunt interpretati. Quibus Magnus Basilius egregiè respondet, atq; inter alia, figuræ huiuscemodi principium, quod incompertū illi putant, & scholis omnib. declamitant, à centro is esse demonstrat. Apud Romanos quoq; perpetuitas est per sphærā indicata: ut in sphæra illa quæ cū caduceo & pharetra transuersis, uirgaq; cui palliolū appensum est, dexteræq; consertæ, in nūmo quē Cæsari cudit L. Buca, in cuius altera facie inscriptio est his literis, CÆSAR DICT. PERPETVO. Sanè perpetuitas ex sphæra, autoritas uerò Dictatoria quæ illi consensu atq; concordia ciuiū demandata fuerat, per insignia reliqua significantur, de quibus sigillatim dicere non est hîc locus.

COELVM.

EAdem pila Solis & Lunæ signis cōspicua, cœlū significabat. Alij per huiusmodi speciē, CVNCTA, ueluti etiam in circulo, interpretabantur: siquidē circumflexu cœli, quē alio nomine mundum appellamus, cuncta tegi cōprehendiq; manifestū est, quippe qui totus in toto sit, imò uerò ipse totū, extra intraq; in se cuncta complexus. Quin non modò pila, sed simplex rotæ curuatura cœlū apud Ægyptios indicabat. Ita eñ apud Cyrillū legas libro nono contra Iulianū,
C quod præcipiti quidam ingenio pro apside aspidem transtulerunt. Huius picturæ eam Ægyptij tradebant causam, quòd cœlum in circuitum assiduè feratur.

FORTVNA.

VVlgatissimum illud inter hieroglyphica, Fortunā nunc rotulæ, ut uulgus, nunc sphæræ alicui, ut Cebes, insistentē pingere: siue ut eam rerū dominā ostentent, qua etiam de causa Apelles eam in sedem collocauit: siue ut eius instabilitatem inde coarguant. Quin à uolubilitate nomen etiam illi: nam quæ prius Vortuna à uorto dicebatur, digammi mox mutatione in F affinem literā, quod in plerisq; factū est locutionibus, in Fortunā abijt. Cuius pręcipuū opus est, ima summis, & summa imis cōmiscere, rerūq; omniū uicissitudinē inducere: cuius quidem uertiginis ergò φερέπολις τύχη Pindaro nuncupata. Nam si Fortuna proprium hoc habet ut uicissitudinum autor sit, quos modò claros effecerat, mox obscuret, fouereq; desinat: quos uerò premebat, iam eriget, & illustres efficiat: quęq; antiquissimus Hesiodus super his de Ioue dixit, iure ipsa suo propémodū administret, quid in rerū natura mutabilitati huic & apertissimæ rerū uicissitudini magis simile reperiatur, quàm circuli rotæ'ue motus? constant enim hæc

primùm, ſimulac fiunt, ex re ipſa, cõtrarijs ſimul manentibus, & integris, curuo D
ſcilicet & concauo, ex ſtante & moto, centro ſcilicet & circumferentia: ac ſimulac
impelli cœperint, una eademq; linea, uti ſuperius dicebamus, abit & redit; aſcen
dit atq; deſcendit, eodemq; motu, quod primum erat, ultimũ, quod ultimũ, pri-
mum euadit, ut nihil deniq; in una re quapiã uariantius excogitare poſsis. Vn-
de meritò dixerit Ariſtoteles, circulum miraculorũ omniũ eſſe principiũ. Id ue-
rò minimè prætereundum, Ægyrenſes eiuſdem mutabilitatis ergò Amorẽ atq;
Fortunam eodem in delubro uenerari conſueuiſſe. Conſtat igitur pilam atq; ro
tam uolubilitatis hieroglyphicum eſſe, & luculento apud Græcos epigramma-
te Poſidippi de Occaſione, quæ idem ferè cum Fortuna officiũ exercet. Ea enim
cur rotulæ inſiſtat interrogata, Stare loco nequeo, reſpondet. Auguralis autem
diſciplinę obſeruatione proditũ eſt, ſphęrã æream de Cæſaris Maximini ſtatua,
quæ in ueſtibulo Regię locata erat Antiochiæ, excuſſam repentè, Iouiano Impe
ratore urbem eam ingrediente, turbarum quæ ſubſecutæ ſunt in eius perniciem
portentum habitam, quòd aruſpices rerum uolubilitatem id ſignificare aſſeue-
rarent. Et Conſtantius Imp. paulò antè quàm moreretur imaginari per quietem E
uiſus eſt, cernere ſe patris effigiem quę pulchrum infantem offerebat, quem ubi
gremio ſuſcepiſſet, proiecit is longius ſphæram de manu ipſius Imperatoris ex-
cuſſam, quod temporũ permutationem portendere, euentu minimè irrito ab a-
ruſpicibus reſponſum eſt. Quod uerò dicebamus Fortunã ſphæræ inſiſtentẽ
pingi ſolitam, apud pleroſq; uariat huius argumenti ſpecies: ut in nummo P. Se
ptimij Getæ Cæſ. ſigillum ab altera parte eſt cum radio in læua, cum ſphærula
in dextera, quam exporrigit, uti coloſſea quædam manus ahenea in Capitolio
habetur. Vidi etiam Fortunæ ſimulacrum pilæ inſiſtens cum nouacula, cum na
uali clauo, & cornu copiæ: in qua, nouacula felicitatis indicat amputationem: pi
la facilem eius uolubilitatem, ut paſsim: clauus, uitæ noſtræ ſub eius ditione cur
ſum: cornu copiæ, bonorũ largitionẽ. Sanè Plutarchus cõmentario de Fortu
na Romanorũ, Fortunã ait traiecto Tybri, poſitis alis, exutis talaribus, abiecta
inſtabili & ueſtigia fallente pila, ita Romã ingreſſam: quod indiciũ eſſet eam ibi
conſtanter permanſurã, neq; aliò in poſterũ abuolaturã: illud ſcilicet Maronia-
num ſecutus, quod de Romanis ait:

His ego nec metas rerum, nec tempora pono, Imperium ſine fine dedi. F

TERRARVM ORBIS.

QVo pacto autem terrarũ orbem pila deſcripta ſignificent, rudi etiã innotuit
plebeculæ. Orbem enim linea quadam, ueluti finitore circulo diſſectũ, alte-
rum quoq; ex hemiſphęrijs, quippe ſuperiorẽ, quaſi meridiano circulo produ-
cto diuidunt: à meridiano autem quaſi coluri partem ad occidentem Solem uer-
tunt, atq; inde Aſiam, hinc Africã & Europã intelligunt, cùm tamen poëtæ terrã
ἀπείρονα dicant. Cuius uocabuli ſi uim ſimpliciter interpretemur, infinitã expone
mus. At Ioan. Grammaticus Ariſtotelis interpres accuratiſsimus, σφαιροειδῆ ma-
uult interpretari: omnino enim neq; ſphæra, neq; circulus finẽ principiũ'ue ullũ
prę ſe ferũt. De figura uerò terræ quàm uaria alijs atq; alijs credatur, uidendũ a-
pud Plutarchũ libro de philoſophorũ placitis altero. Sed nos in hoc antiquis fe-
liciores ſumus, quòd non uniuſcuiuſquã teſtimonio, ſed iam innumerabiliũ de
uiſu referentiũ, uniuerſum hunc orbis globũ terra mariq; & habitabilem & per-
meabilem accepimus, & quotidiana in hanc & illam partẽ ſuprà & infrà nauiga-
tione, manifeſtior fit in dies. Sed quod ad orbem noſtrum attinet, uidere eſt in
Fau-

A Fauſtinę nummo quodam ſphæram pro terrarum orbe poſitam: ibi enim Cybele leoninæ inſidet ſellæ, ſphæramq; inter manum atq; genu continet: inſcriptio, quę ad hanc rem facit, eſt, MATRI MAGNÆ. In nummo Germanici Imp. Cæſaris Aug. Victoria ſphæram mouere uidetur, in qua literæ, S. P. Q. R. quaſi terrarum orbem Senatui populoq; Romano adiudicatũ iam eſſe ſignificare uelit. Sanè autem Imp. Neruæ Cæſ. Aug. ſphæra S. C. adcuſa eſt, cum adiecto temone, quod orbis gubernationẽ dubio procul indicat. Et eodem ſignificato Imperatori Veſpaſiano Aug. P. M. P. P. P. COS. VI. Vtrunq; nummo æreo ſignum idem dedicatum. Grati uerò Imperatores qui Dis acceptum referrent quòd regnarent, id deorum prouidentiæ adſcribentes, rem numiſmatũ monumentis teſtati ſunt. Nam in M. Antonini Pĳ nummo ſimulacrũ muliebre uideas, quod ſtans læua contum tenet, dextera radium, quo præiacentem pilam uerſet. Inſcriptio, PROVIDENTIÆ DEORVM. In altero eiuſdem ſimulacrũ idem læua manu baculo innititur, cuius apex in lituum flectitur, læua pilam radio attingit, quaſi eam uerſaturo, aut leges illi conſiſtendi præſcripturo. Inſcriptio, PRO
B VIDENTIA. Eadem pila in manu dextera exporrecta in nũmo L. Veri Aug. cum inſcriptione, PROV. DEOR. TR. P. III. COS. At in Maximini, ſimulacrũ cum cornu copiæ, radioq; in eius manu dextera pilam à pedibus uerſante, cũ inſcriptione, PROVIDENTIA AVG. In Antonini uerò Pĳ nummo ſphæra cum cornu copiæ, FELICITATIS adſcriptionem habet. Dicata etiam eſt cum iaculo, Philippi filio. Inſcriptio, PRINCIPI IVVENTVTIS.

MVTABILITAS.

QVod autem ad rerum mutabilitatem facit, non pila tantùm, uerùm etiã rota in huiuſmodi accipitur ſignificatũ. Pſalmo enim LXXXIII. legitur: Deus meus pone eos ut rotam: hoc eſt, tam facilè felicem eorum ſtatũ conuerte, quàm uolubiliter rota ipſa conuertitur. Ita Euthymius, Eucherius, & alĳ.

DE ROTA.

ET quoniã res ipſa nos ad rotam iterum reduxit, cùm aliquot adhuc ſuper ea reliqua ſint ſignificata, quæ diſtinctio ſit in rotis primùm enar-
C rabimus, mox quæ ad ſignificatum attinent exequemur.

DEORVM ROTÆ.

SCiendum enim rotas plurifariam à radiorum numero diſtinctas eſſe. Nam quæ dĳs attribuuntur, octo radĳs inſignes figurantur, propterea quòd rerum cœleſtium motus in octauam uſq; ſphæram, quantũ humani oculi uis porrigi poteſt, obſeruantur.

HVMANÆ ROTÆ.

HOminum uerò rotæ ſex tantùm radĳs compingi debent, tot enim ſunt humanæ naturæ motus: in anticã, in poſticã ingredi, uel retrocedere, in dexterã aut in læuam ferri, ſurſum aut deorſum aſcendere, uel deſcendere.

INFERORVM ROTÆ.

QVæ uerò Ixionis rota fertur, quatuor tantùm radĳs compacta fingitur: unde Pindarus dixerit, τετράκναμον ἐὸν ὄλεθρον. In ea uerò ita diſtrictus fingit̃ Ixion, ut manus ſingulę ſingulis radĳs affixæ eſſent, totidẽq; alĳs pedes ſinguli. Qua de re apud Pindarum legas Pythĳs, Ode ad Hieronem altera. Neruæ Traiani nummus eſt, à cuius una parte ipſe pro ſuggeſtu populũ alloquitur, toga-

tus uerò populus ſublatis in cœlum dextris applaudit: inde in extremo margi- D
ne meta eſt, iuxta cuius baſim Nympha iacet humi fuſa ſiniſtro brachio ſupra rotam exporrecto. Sunt qui ex hoc Circum inſtauratum à Traiano interpretentur, quia rota circumagi uideatur.

AQVA TRAIANA.

SVnt qui, ut mihi uidetur, longè rationabilius aquam Traianam intelligant. Nympha enim humorem, humi pręſertim fuſa, dubio procul indicat: innixa uerò rotæ, aquæ curſum non incongruè ſignificare poſsit. Alibi uidi Nymphã ipſam in eiuſdem Traiani nummis cum rota ſupernè ſita, & inſcriptione, VIA TRAIANA. quorũ utrunq; artificioſe, maximeq; propriè figuratum. Nam in uia rota ſupernè uoluitur: in aqua curſus ab imo eſt. Alius item nummus eiuſdem Traiani, in quo ſignum idem penè humi proſternitur, læua ramum frondibus ueſtitum, dextera currulem rotam iuxta genu tenens, ſub baſi cuius literę ſunt, VIA TRAIANA. S. C. circumcirca uerò, S. P. Q. R. OPTIMO PRINCIPI. In alio, in quo eædem literæ circumductæ, aquæductus habetur in ſemicirculum fornicatus, idemq; ſimulacrum humi fuſum cum harundine infrà, & literis in hunc modum dipoſitis: E

VITÆ NOSTRÆ PROGRESSVS.

SEd enim VIA etiam ſua habet ſignificata in diuinis literis, quippe quæ uitã hanc quam uiuimus indicat: unde omnes à die natiuitatis ad extremũ uſq;, uiatores, hoſpites, & peregrini dicimur, utpote qui ſolum hoc extra patriam incolimus, ubi nulla conſiſtendi firmitas, perpetua uerò ſemper agitatio animi, ubi demum rerum aut ſententiæ confidendum ſit examinantis. Diſtinguũt inſuper theologi uiam à ſemita: per uiam mandata ea peragenda intelligentes, quæ uniuerſo mortalium generi data ſunt: per ſemitam uerò, quæ huic uel illi perſonæ, ordini, collegio, nationiue præcipiuntur.

THEOLOGIA.

SVnt qui per rotam currulem in diuinis literis theologicæ doctrinæ hieroglyphicum intelligant, propterea quòd rota ea terram ima tantùm attingat ſuperficie, reliquum in ſublime tollatur, & aurigam animũ ſemper terra procul ſurrigat. Idem præterea eſt officium rotæ, quod & Theologi, ut ſcilicet à terre- F
nis imiſq; rebus ad ſublimium cœleſtiumq; naturarũ ſpeculationem attollatur, inde mox à diuinis ad humana deſcendat, quoq; inter ſe uinculo colligenť oſtendat: qui quidem eſt rotæ motus. Sed quoniã proprio cõmentario multa de uniuerſo curru diximus ex diuinis literis, deq; myſticis eius rotis, nunc cùm terreſtre iter eamus, Traiana procedemus uia.

IMPERITORVM PRÆCIPITIVM.

SEd cur id diſsimulem, quòd in diuinis literis imperitorum præcipitantiam per rotam ſignificari comperimus? & in hanc ſententiam à Pſalmographo dictum citauerimus: Deus meus pone illos ut rotam. Rota quippe poſteriore parte attollitur, anteriore cadit. Poſteriora ſunt bona fortunæ, quæ quia noſtra non ſunt, ea nobiſcum tranſportare nõ poſſumus, ideoq; à tergo relinquuntur. Anteriora ſunt æterna, & quæ nos aſsiduè comitantur, imò nos præcedunt, ſeq; duces, quò progrediendum ſit, exhibent. Impurus igitur & imperitus rerum, cùm fortunæ bonis augetur, auerſus retro faciem quæ æterna ſunt obliuiſcitur, atq; ita fit ut anteriore parte neglecta, præceps eat: nam poſterioris, quæ attolli

uide-

A uidetur, admiratione captus, in quam rapiatur uoraginem animaduertere nequaquam potest, atque ita præcipitatur.

DE QVADRATO.

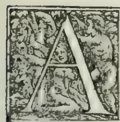

B egregiè mobili figura ad maximè stabilem transire quodam ueluti antipathiæ loco uisum est, quippe ut uario eo delassatus motu, firmitatis istius occasione quietem aliquam aucuparer. De quadrangulari igitur figura differemus, quæ multipliciter descripta, multas identidem præ se fert significationes.

ANNVS SOLARIS.

QVarum prima illa est, quam initio cõmentarij super Iside tetigimus, Ægyptios quippe duas anni rationes habuisse: unam qua uertentẽ, CCCLXV. diebus, & horis senis, agnoscebant: alteram, qua Sotheos ortum quarto quoque anno quadrantibus illis diei quatuor in unum contractis, obseruabant supputationi huiusmodi respondere. Cùm uerò iugerum centum cubitis dimetirentur, B quartam iugeris, quæ scilicet cubitis XXV. claudebatur, pro sex horis quę unoquoque anno superabãt, accipere consueuerũt, ac perinde uertentẽ annũ intelligebant, cui quarta illa diei pars addita, quarto quoque absoluto, dies etiã unus intercalaris ex quartis illis adauctus adijciebat. Sed quoniã & hæc & alia multa superius super anni ratione disseruimus, ea repetere superuacaneũ esset & importunum.

SAPIENTIA.

VEluti uerò Fortunã rotundo lapidi insidentẽ pingere ueteres instituerunt, ita Sapientiã in quadrato statuebant: ex hoc hieroglyphico uolubilẽ illam, uti paulò antè diximus, huius uerò sedem firmã & incõcussam indicantes. Et nostri quadrata ligna quæ ad arcę Noës fabricam parari diuinum iussit numen, doctores & magistros in Ecclesia significare dicunt, quorũ sapientia inclusi intus populi conseruantur, & ab incursantibus hæreticorũ procellis muniuntur. Ex quadratis enim lignis construere debere nos Bibliothecam admonet Adamantius, non ex agrestibus, rudibus, & impolitis: quippe ex Propheticis & Apostolicis uoluminibus, in quibus solis uera cõtinetur sapientia, utpote qui uitijs omnibus resectis excisisque, quadratum uitæ iustioris tenorem, & ex omni parte li- C bratum præ se ferant.

MERCVRIVS.

CVm que apud ueteres Mercurius sapientiæ Deus haberetur, Hermæa illa apud Athenienses fieri solita, quadrati quippe lapides, quos tum in priuatarum, tum in sacrarum ædium uestibulis ponere consuerãt, ut significaretur, rationem & ueritatẽ perinde ut forma quadrata rectam semper stare. Nam rationis & ueritatis Deus Mercurius antiquis erat.

IVPITER.

APud Arcadas non Mercurij tantùm, sed & Iouis, & aliorũ deorum simulacra quadrantalia fieri solita, Pausanias autor est, nempe ut eorũ inde stabilitas significaretur. Iupiter enim ipse manẽs stabilis, dat cuncta moueri, ut ueteres poëtæ canunt. Nam & Hermęis à firmitudine nomen, quòd herma fundamentũ sit.

VIR PROBVS.

QVantum uerò pertinet ad uirtutes, quadrata forma uirum ea de causa probum dicimus, quòd cubicæ figuræ species quoquouersum iacta uersataque fuerit, recta semper consistit, quatuor lineis, & totidem angulis semper insi-

gnis. Hinc illud, ἀγαθὸς ἀληθῶς καὶ τετράγωνος ἄνευ ψόγου. Quadrangulus reuera pro- D
bus, nulliq; obnoxius uituperationi, quod tangit Ariſtotel. Ethic. primo. Et ad
Theodoctem III. quadratū ſimpliciter uirum per translationem dictum autu-
mat, & perfectum ſignificare. Sanè quidem cùm tres in corporibus ſtaturæ con-
ſiderentur, rotunda, quadrata, teres, humanum corpus quod à pictoribus & ſta
tuariјs cōmendetur, ſex & ſexaginta digitos excedere non debet, quippe quod
quatuor cubitorum altitudinem æquet: & quatuor & uiginti digitos cubito
adſcribi ſuo cōmentario probatum eſt. A quatuor igitur cubitis quadratum
corpus denominatum, quod laudatiſsimæ ſtaturæ ſit. Infra horum digitorum
numerum, quos fortè ab uniuſcuiuſq; corporis proportione accipimus, quo
quis magis contrahi, ac propémodum deſidère uidetur, eo magis ad rotundam
ſpeciem accedit: & corpus illud rotundum appellari poteſt, quod digitis aliquot
eſt quadrato breuius, uel cuius altitudo extremos brachiorum quammaximè
porrectorum digitos non exæquat. Teres uerò, cuius proceritas ſupra ſex & no
naginta digitos aſcendit, altiórue ſit eo menſuræ modo, quem, uti dictum, expor
recta brachia deſignant. Staturam hanc aliј oblongam, aliј gracilem appellaue- E
re, & rotundiorem illam obeſam dixere. Cornelius Celſus corpus illud habiliſ-
mum dicit, quod quadratum eſt, neq; gracile ſcilicet, neq; obeſum. Nam longa
ſtatura ut in iuuenta decora eſt, ſic maturiore conficitur ſenectute: ſolere enim
homines huiuſmodi ſupra modum mox incuruari, tam philoſophorum ratio-
nes, quàm hiſtoriarum exempla oſtendunt, ſi quæ cotidie oculis offeruntur mi
nus animaduertimus. Et Antoninū Pium eiuſmodi fuiſſe tradit Iulius Capito
linus, uſumq; eum ad emendandū uitium tabellis ex tilia, quibus pectus ad ſu-
ſtinendum pondus adſtrictum faſciјs obligaret.

CLARI VIRI.

QVod tamen de certa hominis altitudine dictum eſt, non negarim procerio-
res ſtatuas ıјs erigi ſolitas, qui uel uictoria aliqua, uel præclaris aliјs facino-
ribus ſupra reliquorum mortalium gloriam euecti ſunt: ut Diagoræ Rhodio
Olympionicæ ſtatua decreta eſt quinq; ſupra quaterna cubita digitis. At Da-
mageto eius filio paterna minor uno, cæteris maior digitis quatuor. Sunt qui ha
bitam in his rationem putent, ut recta proportio oculis repræſentaretur, quo-
niam huiuſmodi ſtatuæ in columnas ſublatæ, dum ſuſpiciuntur, niſi naturæ lon F
gitudinē excedant, in monſtroſam quandam obeſitatis ſpeciē declinare uidean-
tur, ſpatio fallente oculum. Sed ut hoc non negarim, ita etiam plures ſtatuarum
ordines fuiſſe non ignorandum dixerim: pariles quippe, magnas, maiores, atq;
maximas: alias benemeritis & ſapientibus uiris, alias Regibus, Imperatori-
busq;, alias heroibus, Dıјs alias fieri ſolitas. Sed in ıјſdem ipſis ſtatuis nō ea men
ſuræ conſideratio, qua de nos agimus, perpenditur, cùm in illis ſua cuiq; propor
tio adiudicata eſſet, qua opus perfectiſsimum redderetur. In ratione uerò noſtra
cùm obeſum, quadratum, aut procerum corpus dicimus, rationem eam inſpici-
mus, quæ ad digitorum & numerum & proportionem quadret, ut hæc ab illa
diſtinguatur. Hinc illud apud Tranquillum intelligi poteſt de Flauıј Veſpa-
ſiani habitudine quadrata: & quod apud Palladium eſt, Sint boues nouelli, qua
dratis & grandibus membris.

MVLIEBRIS STATVRA.

QVoniā uerò decet muliebrē habitudinem graciliorē eſſe, atq; ea de cauſa ma
tronales uirginalesq; colūnæ, quarū ratio ad humani corporis ſimilitudinē
primùm

A primùm excogitata fuit, proceriores quàm Doricæ, quæ uiriles nuncupantur. Hinc fit, ut quæ uirum decet quadrata facies & habitudo, dedeceat mulierem: & qui uirum probum quadratum dicimus, mulierem quadrantem, & quadrantariam. Alia tamẽ ratione prostitutam intelligimus, de quo apud Plutarchum in M. Tullij uita, & apud Tullium oratione pro M. Cælio: quod non à corporis dimensione desumptũ, sed ab exigua ea stipe, qua parabilis habetur. Sedenim Siculi ad hæc usq; tempora meretrices uulgò quadratas dicunt: easdem Itali reliqui, uel ab obsequio, uel ironicè, bonas fœminas appellitare consueuerunt.

ROMA VETUS.

ET Roma olim quadrata, eaq; specie primùm ædificata, diuq; permansit ut quadrata Roma dicetur, præcipuè locus in palatio ante templũ Apollinis, ubi reposita erant quæ boni ominis causa in urbe condenda adhiberi solita. Saxo autẽ munitus erat in speciem quadratã. Eius loci meminit Ennius eo uersu:

Est nunc, & quis erat Romæ regnare quadratæ.

DE META.

B
IAm metarum pyramidumq; ratio nos appellat, quarum significata referamus: & quoniam & quadrangulares & triangulares metæ reperiuntur, de quadrangularibus prius dicere incipiemus, argumento eo, quod præ manibus erat, inuitati.

FINIS.

FInem hæc, aut operis consummationẽ, absolutumq; modum ostendit: siquidem myrias, qui decem milliũ numerus est, metam astruit. Numerus uerò is ab unitatibus multiplicatus, & maximus, & perfectissimus est, adeò ut sumpto ab unitate principio, fit in myriadẽ finis. Pyramidis enim basis, ut apud Philonem est, longitudine pedum centum, ac totidem latitudine constituitur, quibus iuxta quadrati naturam multiplicatis, in quem diximus numerum resultat: quem quia perfectissimũ esse dictum est, finem itidem & exactum opus meta, ex ter multipli

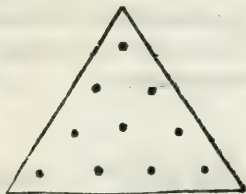

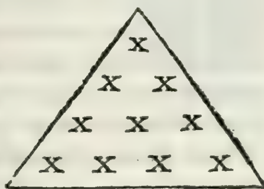

C cato denario constituta, significare dicitur. Decadis autem uis est quaternarius numerus: secundũ enim compositionem à monade ad quaternariũ punctis in unum cõtractis ac supputatis, decas fit. Decies autem decem, centum: decies centũ, mille: millia decies, summa perfectissima. Adstipulatur huic perfectioni architectorum etiam cõmensus, qui perfectionem in denario, quem antiqui τέλειους appellant, collocauerunt. Et Romulus, non ille quidem inter pastores, ut putat uulgus, educatus, sed Stabijs oppido non incelebri literis institutus, & ut Plutarchus attestatur, liberalibus artibus & disciplinis eruditus, ad eam quæ subsecuta

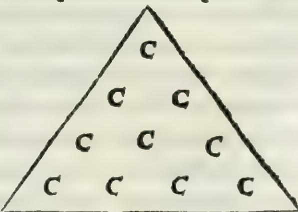

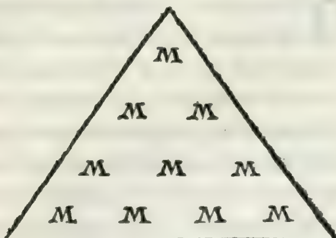

cuta est felicitatē ausu minimè temerario uia sibi adaperta, cōfirmatis iam rebus, D
regnoq; iam constituto, quæcunq; fecit & instituit, denario finiuit numero: ut puta senatores in X. decurias, urbem in curias XXX. in totidem decurias equites. Principes hastatas & peilanos denario finiuit. Annumq; demum in menses X. terminauit, quod ad nostram usq; diem tributo militibus erogando perdurauit. Addunt nonnulli, non temerè esse denarium numerū tam pedum quàm manuum digitis attributum, & os capitis à mento ad frontem summam, & manus palmam ad medij usq; digiti summū, mensura decies repetita, perfectam cuiusq; hominis altitudinem dimetiri. Quòd uerò Mathematici, qui altius philosophantur, numeri perfectionem alij in senario, alij in septenario posuerunt, alterius est considerationis, quam in digitorū cōmentario delibauimus: sed ad hos numeros illa nihil attinent. Huiusce perfectionis ergò Ægyptij, reges suos, qui mortales reliquos gloria præcessissent, honorare metis & pyramidibus, quæ sepulchris eorum superponerentur, consuerunt, de quibus cùm pleni sint historicorum libri, neq; plura super Ægypti rebus miracula celebrentur, quàm moliū
huiusmodi amplitudines, aliquot etiam ad hanc usq; diem perdurantibus, rem E
adeò notam uerbosius prosequi superfluum existimaui, si unum illud addidero, Nazianzenū minimè respuere eorum opinionem, qui pyramides eas in Ægypto celebriores ab Iosippo Hebræo exædificatas putant, ut frumenti cōditoria essent: & nomen rei consentire dicit, quòd πυρὸν triticum uocant. Nam & apud Stephanū, in ijs quæ Hermolaus Byzantinus compilauit, legas, dictas eas ἀπὸ τῶν πυρῶν. Sed fabulam subiungit, ὃς ἐκεῖ συναγαγὼν ὁ βασιλεὺς ἔνδειαν ἐποίησε σίτου, κατὰ τὴν αἴγυπτον, à tritico scilicet quod undiq; congestum Rex eò cōtulerit, penuriaq; Ægyptum affecerit, cùm Iosippi consilium salutare fuerit, ne mortales fame, quæ per tot annos futura erat, absumerentur. Illas porrò uulgus adhuc granaria Pharaonis uocat.

DE TRINO.

INter hieroglyphicas has imagines, & trinum, triangularemq; pyramidem nōnulli adnumerant, cuiusmodi obelisci bases aliquot Romæ uidi: quod mysterium enodare, etsi profundioris ingenij, altiorisq; disciplinæ opus esse non ignoro, in quo omnia ad hoc usq; tem F
pus ingenia præstantissima defatigata sunt, nō absurdè tamen me facturum existimo, si modicum quid umbræ ad cōmenti huius rationem ex philosophorum Theologorumq; uetustiorum dictatis pro re nata breuiter tetigero.

TRINITAS RERVM.

TRes aiunt hi in rebus unitates considerari, ita tamen mutuò cōnexas, ut ab unitatis simplicitate minimè discedāt. Est enim primùm ea in rebus unitas, qua unumquodq; sibi est unū, sibiq; constat atq; cohæret: cui quidam ex ueteribus adeò fauere uisi sunt, ut numerum ex natura rerum amouere cogitarint. Est ea secundò, per quam altera alteri res unitur, & per quam demum omnes mundi partes unus sunt mundus. Tertia atq; omnium princeps, est, qua totū uniuersum cum suo opifice, quasi exercitus cum suo duce, est unum. Adest tripartitò considerata unio hęc unicuiq; rei per suam unam simplicē unitatem, deriuatā ab uno illo, quod & primū unum, & trinū simul, atq; unū est, à Patre inquā, Filio, & almo Spiritu. Nam & Patris potestas omnia producēs, suā omnibus largitur unitatē. Et sapiētia Filij ritè omnia disponēs, omnia inuicē unit & copulat. Mox

Spiritus

A Spiritus amoris sui uinculo ad Deum omnia conuertens, totũ opus opifici nexu charitatis adiungit. Hinc illud Deo inditum amoris cognomentũ, quo mortales affecti, primò Deum ipsum supra nos, supraq; omnia diligere debemus: secundo loco nos ipsos: tertio proximum, sicut nos ipsos.

CVBVS.

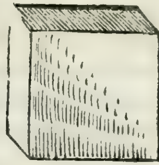

ACcedit huc Cubus ex trigonalibus figuris, quatuor compactus triangulis, cuius hieroglyphicum est SVPREMVM NVMEN. Nam cùm in Mathematicorũ datis punctum referatur ad monadem, linea ad dyadem, utpote quæ ab aliquo tendat ad aliquid: superficies uerò sit ternarius, qui figuras inter rectilineas principium habetur, ac quoddam ueluti elementum, inde si corpus solidum conficiatur, cubus erit, triangulis quippe quatuor rectilineis in corpus unum coagmentatis atq; compactis: ita prima pyramis inter solida emicat, cuius basis tres ostentat angulos. Quartus in ipsius figuræ summitate positus, ut numinis formam, ita & nomen apud Pythagoricos accepit. Addunt Ma-
B gi, simplex quoq; triangulum æquilaterũ diuinitatis indicium esse, siue rerum cœlestium effigiem, utpote quod sit sibi ipsi æquale, difficulter moueatur, & ad malum declinare non possit.

IVSTITIA.

VT uerò trini prosequamur significata, ternarium ueteres, ut alibi etiam ostendimus, iustitiæ dedicarunt, ut de Pythagoricis disciplinis Plutarchus ait. Iniuria siquidem afficere, neq; non affici, cùm extrema sint, & idcirco uitiosa, iustũ æqualiter utrinq; reductum in medio residet. Sanè Pythagorici non numeros tantùm, uerùm etiam figuras deorum nominibus dedicarunt: quippe qui triangulum æquilaterum Mineruam appellabant: Verticigenam & Tritogeniã propterea, quòd tribus perpendicularibus lineis ab angulis tribus dissecetur.

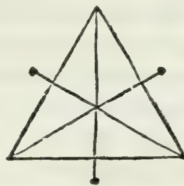

MINERVA.

QVod uerò pertinet ad Mineruam, trigeminã eam nonnulli faciunt, propter anni tempora, quæ, ut sæpe dictũ, apud Ægyptios tria
C tantùm fuere, quippe, uer, æstas, & hyems. Huic etiam tertiũ uniuscuiusq; mensis diem dedicarant, cùm à Lunæ coitu mensem auspicarentur, ut Sthenis autor est. Pallas enim ut in eorum est theologia, die tertia orta est. Et eandem & Pallada & Lunam pleriq; interpretantur. Hæc uerò nõ prius quàm tertio à coitu die se uidendam exhibet. Quanquam non desunt qui Tritogeniam ea de causa dictam afferant, quòd è Iouis capite orta prædicetur: Tritò enim Bœotiorum lingua caput appellatur. Sanè Diodorus Pallada aërem esse dicit, eumq; incorruptibilem, eaq; de causa & uirginem deam, & Iouis è uertice editam, confictũ esse. Ad hoc facit Horatianum illud:

Proximos illi tamen occupauit Pallas honores.

Nam cùm aër tertium ex elementis locum obtineat, Æthræ, quæ pro Ioue accipitur, omnino proxima est, & ternarius illi numerus rectè datur. Missa facio quæ multa & uaria de palude Tritone Græci fabulantur. Sed illud minimè dissimularim, quod Democritus dixisse fertur, Pallada Tritoniam ea de causa nuncupatam, quòd præcepta tria ad humanam uitam bene beateq; degendam necessaria proposuerit: bene quidem consulendum, rectè iudicandum, iustè

deniq; agendum. In quem terminum omnis disciplinæ sanctioris finis dirigitur. D
Meritò igitur ternarius, & triangularis figura ea, quæ lineis æqualibus describitur, & Palladi est, & iustitiæ dicata.

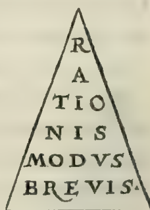

HVMANITAS.

SVnt & alia figurarum triangularium significata, quę Psellus libello De dæmonibus interpretatur. Ea libenter apponã, quia cæteris hieroglyphicis uident̃ minimè dissimilia. Æquicrurem enim humanitatis symbolum aiunt: quod quidem una breuiori linea descriptum, indicat rationis modulum contractiorem esse, ac perinde multa effugere, quæ percipi non possint.

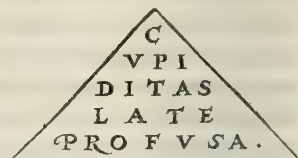

MORVM DISSOLVTIO.

VEl si una sit linea latiore productioreq;, aberrare significat ab institutis, & à recta uia, & plus æquo indulgeri quædam cupiditatibus.

CORRECTIO.

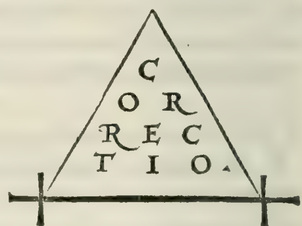

QVæ tamen lineæ si notentur contractæ ad aliarum normam, ostendit, ex perperàm actorum pœnitentia uitæq; solutioris correctione, fieri nos posse longè meliores quàm anteacta uita fuerimus. E

DÆMONIACA NATVRA.

SCalenus autem dæmonum & malarum potestatum figura dicitur, usqueadeo inæqualis est, & à bono & æquo remotus. Cõponitur autẽ ex senario numero, sed imperfecto, qui corporeis, & mundi huius inferioris rebus obnoxius est, quòd in eo circumscriptiones corporeæ sitæ sunt: per eumq; mundus hic inferior compositus esse imperito eo seculo putabatur. Ideoq; aiunt sex genera dæmonũ infra lunarem globũ inueniri, quorũ primum per sublimiorem aëra uagari tradunt, LELIVRON appellatum, quasi uelint igneũ significare. Secundum aëreum, quòd in crassiori nebulosaq; regione sedem habeat. Tertium terrenũ. Quartum aquatile uel marinũ, à locis & regionibus in quibus oberrant, & quarum curam gerunt. Quintũ uerò subterraneum, quod uel noctu, uel in puteis, & antris, & huiusmodi locis frequenter apparet: ne antrum Nursiæ fabulosum esse credamus, aut quem Diui Patricij puteum in Hybernia memorãt. Nam & Cumis & alijs plerisq; locis responsa in antris dari solita, totius antiquitatis testimonio persuasum est. Sextũ & ultimũ est lucifugum, imperscrutabile ac tenebricosum penitus, algoriq; perpetuo damnatũ. Id uerò dæmonũ genus modis omnibus mortales infestare creditur, Stygiosq; latices haustos spargere, unde calamitates, pestes, & fames cõsequantur. Adduntq; huiusmodi rerum periti nomina, Actæũ, Megalesium, Ormenon, Lycũ, Nicona, Mimona, Alastoras alios, alios Palamnæos appellatos, à quibus omnia in homines incõmoda congerant̃. Sed hæc fortè plus nimio homini sublimiũ rerum cupidissimo, cùm παρέργα futura sint omnia quę de dæmonibus loco hoc afferre uoluerimus. Multiplices tamen eorũ figuras & apparitiones, uarijs rerum & animaliũ imaginibus conspicuas, toto opere, ubi hieroglyphicum tale aliquid deposcat, minimè dissimulauimus. F

A PIERIVS VALERIANVS AD IANVM VITALEM PANORMITANVM, DE IIS QVÆ PER VESTES ALIQVOT SIGNIFICANTVR, EX SACRIS ÆGYPTIORVM LITERIS.

On parua quidem de causa, Iane mi iucundissime, Leo X. Pont. Max. quamprimum tuum de Trinitate poëma legit, ingenio & eruditione tua delectatus, pietateq; in primis cõmendata, præclara tibi munera dari iussit, in quibus fuit & Palatinæ vestis ornatus, vt inter amicos admissum esse te, virtutis & optimarũ artium ergò, omnibus innotesceret, tuq; ad disciplinarum studia in dies magis incitarere. Quæ mihi tam iucunda acciderunt, ac si omnia & iis longè maiora in me collata essent, qui tot annos amorem erga me tuum habuerim exploratissimũ, quemq; ego semper ob summum ingenium, suauissimos mores, singularem animi tui integritatem, fratris loco dilexerim. Itaq; cùm ex remuneratione huiusmodi, quæ tibi obtigisset, magnam ego lætitiam concepissem, incensus ego B *quoq; sum tanti Principis æmulatione, vt ipse quoq; grato erga te animo essem, pro voluptate ea, qua me tuo de cõmodo, addã etiã honore, affectũ sentio. Qualescũq; igitur essent opes meæ, ex iis aliquid ad te mittere decreui. Atq; vbi horrea aperuissem, vestes aliquot hinc tibi deprompsi, non eas quidem Luculliano sumptu magnificentiaq; comparatas, neq; Mileti textas, neq; vt Pontificiæ illæ vestes erant, Tyria purpura saturata, sed quales ex Aegypto me attulisse nõ ignoras, in quibus scilicet mira conspicitur parsimonia. Sunt enim vestes hæ labore omnino curaq; aliqua contextæ, sed materia admodum parca, iunco quippe omnes papyraceo, vt facilè contemni possint ab iis qui nostri temporis luxum deliciasq; consectantur, quibus nil facere videtur ad cultum, nisi quod carissimè venierit. Vtcunq; tamen, habendæ tibi sunt qualesquales fuerint: quas si foris in conspicuo vti verecundabere, certè, quæ tua est moderatio, domi tibi vsui esse poterunt. Non enim puto te ita repentè superbum euasisse, vt quamuis Pontificia in purpura tibi meritò placeas, si quid tamen manibus meis elaboratum acceperis, id sis aspernaturus. Sed iam quid hoc sit supellectilis, explicemus.*

DE PILEO.

C

VEMADMODVM in unaquaq; re nihil est capite prius, ita uestiũ aliquot significationes dicturi, à pileo, quod præcipuũ est capitis integumentum, conuenienter incipiemus.

NOBILITAS.

Nimirum uerò is apud Græcos nobilitatis indicium fuit, hicq; ea de causa Vlysis caput pileatum fieri solitum autumant, quòd magna scilicet ab utroq; parente nobilitas illi obtigisset. Nam apud Ouidium eam ita in Aiacem oggerit:

Nam genus & proauos, & quæ non fecimus ipsi,
Vix ea nostra voco: sed enim quia rettulit Aiax,
Esse Iouis pronepos, nostri quoq; sanguinis autor
Iuppiter est, totidemq; gradus distamus ab illo.
Nam mihi Laërtes pater est, Acrisius illi,

Iuppiter huic: neq; in his quisquam damnatus & exul. D
Est quoq; per matrem Cyllenius addita nobis
Altera nobilitas: deus est in vtroq; parente.

Quòd uerò Castorũ quoq; capita pileata pingerent, nil aliud sibi uelle tradunt, nisi ut indicio esset, eos fuisse Lacones. Hos uerò pileatos pugnare mos fuit, quò indomitum animũ aduersus barbaros Reges & tyrannos significatione libertatis ostentarent. Quiq; aliquot abhinc annis Venetias confugerunt Græci, extorres à Turca facti, nobilitatem suam & ingenuam libertatem unanimiter pilei illius sui gestatione profitentur.

LIBERTAS.

PAssim enim in nũmis uideas pileum ipsum cum inscriptione LIBERTATIS, ut in nummo TI. CLAVDII, in quo simulacrum est dextera pileum gestans, læuam expassam habens, cuius inscriptio est, LIBERTAS AVGVSTA. In Antonini item nummo pileus à manu dextera pendet, læua hastam tenet, inscriptio, LIBERTAS COS. IIII. Sed in Caracallæ nummo libertas ipsa præter uirgã & pileum, stellam etiam habet antè sitam. Aliter Libertatis argumentum figurabant per sigilla quatuor, expeditis pedibus gradientia, quorũ secundum & quartum fasces & secures alligatas gestarent, cum inscriptione, BRVTVS. Vnde apud Virgilium legas, E

Animamq; superbam Vltoris Bruti fascesq; videre receptos.

Ab altera parte fœmineum caput est, cum inscriptione, LIBERTAS. Sed hoc nimirum in historię memoriam, quòd exactis Regibus, partaq; libertate, Consularis magistratus annuus autore præcipuè Bruto constitutus.

LIBERATORES PATRIÆ.

QVòd uerò in alterius Bruti numismatis cernere est pugiones duos adiecto pileo, Dion ex hoc Brutum & Cassium patriæ liberatores indicari dicit. I Nam pugio cædem patratam omnino significat, pileus uerò libertatẽ. In nummo quodam argenteo uenerandæ antiquitatis obseruaui fœminea capita ab utroq; latere singula, simplici quodam modo capillos collecta, in quo nihil aliud scriptum quàm LIBERTAS. In nummo Ser. Galbæ simulacrũ est cum iaculo & pileo, cuius inscriptio est, LIBERTAS PVBLICA. Eadem in Neruæ nũmis aliquot habentur. Apud historicos legas seruos nonnunquã ad pileum uocatos, ut apud Liuiũ XXXIIII. Postero die serui ad pileum uocati: hoc est, promissa concessáue seruis libertas.

SERVILIS IMPROBITAS.

SEcus uerò intelligendum de seruo pileato. Nam cùm imposito pileo uenundabantur, nequã & improbum esse seruum innuebat: significabat enim uenditorem dominum nihil super eo polliceri uelle, quod postmodum ad præstandum cogi posset, exoluebatq; ita se ab omni uinculo, quod posset ad redhibitionem trahere: de quo uide apud Cælium Sabinum, & alios.

THEO-

A THEODOSIANI.

SPectandum etiam erat trium ordinum Theodoſianorum inſigne, ſub militum Præſentiali merentium, qui dimidium quicq; ſimulacrum humanum in clypeo geſtabant, idq; manibus ab utraq; parte porrectis, quorum dextera uinculum, ſiniſtra pileum prætendebat, quaſi uellent innuere, cõtumacibus ſe uincula iniecturos, obſequioſis libertatem donaturos. Sed enim de primis in Vulpis commentario diximus.

SECVNDI THEODOSIANI.

IN eodem Canone, quę apud inſignes Maffæos Romæ uidi, geſtamen erat luteus taurus ad uiridantis monticuli radices pictus: in ſummo uerò collis uertice dimidius Æthiops dextera manu lorũ, læua pileum prætendebat, paſsis hinc & inde manibus: id ipſi quoq; indicantes, in ſua eſſe manu captiuos facere, & libertatem indulgere. Geſtabant inſigne hoc ſecundi Theodoſiani. Ipſa uerò parmæ facies hyacinthina, quaſi cœli colorem præ ſe ferebat.

TERTII THEODOSIANI.

B ERant & tertij eiuſdem nominis, eiuſdemq; ductoris, quorũ parma in hunc modum facta præferebatur. Margo hyacinthini coloris circulo aliquantulum lato circumductus, ſub quo alter contiguus anguſtioris ſpatij: inde facies media rubra, ab ima cuius parte albus erigebatur cippus in anguſtum ſupernè deſinens, qui Lunæ ſpeciem cornibus ſurſum uerſis ſuſtentabat. In medio parmæ inſidebat Lunæ albus identidem circulus, cuius centrum latè fuſum nigri coloris erat. Supra circulum hunc albũ oſtentabatur à medio ſurſum Æthiops eodem modo quo ſuperior manibus exporrectis, eadem dextera loro, ſiniſtra pileo munitis. Illud addam, eos Imperatoris triumphantis currũ pileatos ſequi ſolitos, qui fuerant è ſeruitute manumiſsi.

TRIPLEX LIBERTAS.

ANimaduertendus apud Auſonium locus, eo uerſu:

Triplex libertas, capitisq; minutio triplex.

quod nonnulli legendum arbitrantur, capitis munitio triplex, pro tribus pilei ſpeciebus, uel triplici eorũ cõditione, qui pileũ aſſequerent. Sed enim minutio, ut inferius oſtendemus, longè caſtior eſt lectio. Quod uerò attinet ad libertates, C tris manumittendi rationes erant. Prima, qua maiorẽ & iuſtã libertatẽ conſequebantur, ita ut etiã ciues Romani fierent. Altera, qua Latini fiebant, ex lege Iulia Norbana. Poſtrema, qua in ordinem dedititiorũ ex lege Ælia Sentia adſcribebantur. Tris has manumittendi ſpecies tangit Boëtius primo Topicorũ cõmentario. Apud Tacitũ duas tantùm inſtitutas reperias. Quas uerò Boëtius enumerat, ſunt, cenſus, uindicta, teſtamentũ, de quibus apud Iuriſconſultos copioſius. de his Plautus, Caſsina: Tribus, inquit, conduci non poſſum libertatibus, quin ego hodie illis comparem magnum malum.

FLAMINES.

SAnè pileus apud Romanos ſacerdotij ſymbolũ ſemper fuit. Nam Flamines à Numa cõſtituti, quaſi pileamines dicti: quamuis nõnulli arbitrent à flãmeo, quod eſt capitis tegumentũ, appellatos. Nam & infulæ, & mitræ, & amictus alij atq; alij ſacrificulis attributi. Sed enim ut in ſacerdotio pileũ præſtare fateamur, fabij Pictoris autoritas facit, qui Flaminẽ ait nõ poſſe eſſe ſub dio ſine pileo, ſub tecto autẽ, ut libebat: quẽ quidem morẽ in ſacerdotio etiam noſtro ſeruari nemo non uidet. Domo enim prouehi præſulem ſine pileo nefas habetur.

HIPPOCRATES. D

ANte alias aũt antiquorũ ſtatuas Hippocratis imago pileata celebrať, eoq́ habitu multis locis erecta. Ex eo nonnulli hieroglyphicè interpretati ſunt partẽ eam cuſtodiendã, in qua, tanquã in domicilio, princeps animus reſideret, totaq́ intelligendi uis collocata eſſet. Alij ex Græcis ſolam hominis nobilitatẽ inde intelligi uolunt, utpote qui cognationem ab Apolline & ab Hercule traheret. Nam eum ab Æſculapio oriundum ſenatus Athenienſis teſtatus eſt publicis etiam monumentis. Id uerò ſi ad libertatẽ referamus, cui potius Liberatoris nomen accommodare debeamus, quàm illi, qui tot mortalium corpora morbis tot obnoxia liberauit, & bonę reſtituit ualetudini, ſitq́ humanæ incolumitatis autor appellandus, ſi merito eum titulo honeſtare uoluerimus? Non defuere tamẽ qui rem malignè admodum interpretarentur, & quod illi honoris cauſa datum erat, modò caluitiũ, modò imbecillitatem capitis, modò quid ijs inanius tradiderint inde ſignificari. Quod quidem de Pericle memoriæ proditum eſt, qui ea de cauſa pileo uti conſueuerit, quia capite eſſet ſupra modum acutiore, unde ab æmulis σχοινοκέφαλος appellabatur. Hinc etiã, ut alibi diximus, ſtatua eius E cum caſside poſita. Formam tamen hanc, quæ dedecori nonnullis adſcribitur, Genuenſes honorificã, & adeò ingenuam ducũt, ut obſtetrices ſtatim nato puero nihil diligentius curent, quàm infantuli caput tenerum, palmis, digitorum complexu complicatis, adſtrictum producere, & faſcijs colligatum, donec ſolidius fiat, conſeruare.

FORMA PILEI.

ANtiqua uerò forma pilei eſt, quã Lucianus in Dipſade deſcribit, dimidiũ quippe corticis alicuius oui. Nam apud Garamantas ex ſtruthiorum ouis ſingulis in æquas partes diſſectis, bini fiunt pilei. Tanta ibi eſt eius oui magnitudo, eoq́ capitis tegumento populi illi ſibi plurimùm applaudũt. Ea porrò pilei figura eſt in nummo, quem Imp. Gordianus Pius Fel. Aug. cuſit, cum ſigno ab altera parte, cuius læua haſtæ toto cubito ſurrecto innititur, dextera pileum ea qua dictũ eſt forma prætendit: inſcriptio, LIBERTAS AVG. Non negarim tamẽ in aliquot monumentis, ubi ſigna maiora ſunt, extremũ pilei marginẽ paululum ſurſum uerſus inflecti, ut in ſtatuis aliquot obſeruauimus, præſertimq́ Mercurij. Sed & numiſmata pleraq́ eam penè ſpeciem oſtendunt. Variatum au F tem apud has & illas nationes, ut alij marginem dilatarint, tam pluuijs amoliendis, quàm ſereno umbris captandis: alij cauam partem preſſerint, alij altè ſuſtulerint, eamq́ acuminatam alij produxerint, alij planam eſſe maluerint. Neq́ tamen neſcius ſum pilea apud Romanos ex lacernis cæſis conſui ſolita, quod & apud Papinium & Martialem habetur: quem morem longo antiquatum tempore, noſtra ætas reuocauit, pileaq́ elegantiſsima ex conſutis panni fruſtulis quatuor, tam ad ornatum capitis, quàm etiam ad umbellæ uſum fecit, non ea tamen oui ſingula dimidij ſpeciem referentia, ſed quatuor ueluti coſtis ad quatuor inſtar mundi cardinum aſſurgentibus diuiſa, ita tamen ut quarta deſideat in plicam, quaſi polum deſcribat, quem

Sub pedibus Styx atra videt manesq́ profundi.

argumento, nos cœli ſemper memores eſſe debere, cuius figura quadam capita contegamus. Sacerdotes uerò hoc plurimùm utuntur capitis tegumento.

A
DE INDVMENTIS.

Vantum uerò ad reliqua pertinet indumenta,cùm multi materiã eam pertractarint, nobis non eſt conſilium ſingula recenſere, ſed pauca admodum quæ uel remotiora,uel ab alijs diuerſa uidebuntur, & aliquid ſapiant hieroglyphicum.

ROMANVS.

MIſſam itaqꝫ faciemus togam, cuius figuram Quintilianus ſatis explicauit, cùm nulli non innotuerit per eam ita Romanum ciuem indicari,quemadmodum per palliũ Græcũ hominem. Vnde Latinæ Comœdiæ, in quas ſcilicet Latinę perſonæ inducuntur,togatæ uocitantur: palliatæ uerò,quæ per Græcas perſonas aguntur. Sed hoc Virgilius explicauit cùm dixit:

Romanos rerum dominos,gentemq́ꝫ togatam.

CIVILIS.

AT eum quidem Romanum per togam intelligebant,qui ciuilia negotia tra
B ctaret: ſiue, ut diceret Horatius, ciuilibus undis mergeretur. Vnde Martialis:Toga rara,mens quieta. Nam Marcellus ueſtimentũ eam eſſe tradit,quo amicimur in foro negotiaturi. Cæterùm toga non ſolùm uiri,ſed etiam fœminæ utebantur. Varro de uita populi Romani,ut apud eundem citatur, de togis loquens: Antè enim olim fuit cõmune ueſtimentum,& diurnum,& nocturnum, & muliebre,& uirile. Hinc apud Propertium legas:

Siue togis illam fulgentem incedere Cois.

Tertullianus cùm notaretur quòd indumẽta Romana faſtidiret,pallioqꝫ potius uir tantus uteretur,homo minimè ambitioſus,cauſam tuetur ſuam, euitareqꝫ ſe eo habitu & impenſam & incõmodum reſpondet,cùm toga ueſtis ſit admodum oneroſa.ait enim: Conſcientiam deniqꝫ tuam perrogabo, quid te prius in toga ſentias,indutum,an'ne onuſtum? habere ueſtem,an baiulare?

PAX.

QVoniam uerò ea quæ domi fieret reipublicæ adminiſtratio, uel ciuilis uitæ negotiatio, longè diuerſa uideretur à bellicis negotijs, inde factũ ut pro pace nonnunquã toga acciperetur, quippe cùm de ea uitæ ratione dicatur, quæ
C pertinet ad forenſia.

BELLVM.

SEd ſagum cùm militare omnino ſit indumentum, cuius ſcilicet uſus expeditiorem ad itinera & negotia hominẽ reddit, pro bello poni ſolitum. Ita arma togæ opponuntur,de quo celebre illud Ciceronis dictum: Cedant arma togæ. Nam ad hunc uſqꝫ diem nationes pleręqꝫ, prę ſertim Galli,uiros militię deditos breuis indumenti uocabulo deſignant,cùm ſacerdotes,legum profeſſores,ac negotijs ciuilibus deditos,longę ueſtis nuncupatione deſcribant,ita duplex hominum genus diſtinguentes,quemadmodũ ueteres per togam & ſagum uaria hominum ſtudia ſignificabant. Facit ad hoc Tullianũ illud ad Cæſarem iuniorem lib. Epiſtolarum primo: Pridie nonas Febr. cùm ad te literas manè dediſſem, deſcendi ad forum togatus,cùm reliqui conſulares ſagati uellent deſcendere. In Canone autem illo, ut hoc κ̀ πάρεργον, non importunè tamen inſeramus, qui apud Maffæos Romę habetur, De militũ Romanorũ ordinibus,nuncupationibus, uexillis, & geſtaminibus, ad Theodoſiũ & Valentinianũ inſcripto, lata de thoracomacho indumento laneo Libycis pellibus cooperto mentio eſt. Sed uſita-

tissimus semper fuit corij usus in militaribus tegumentis. Hinc apud Maronẽ nonnulli: D

Lupi de pelle galeros
Tegmen habent capiti: vestigia nuda sinistri
Instituere pedis, crudus tegit altera pero.

PLEBECVLA.

TVnica autem, plebeculæ signum erat, eaq; etiam serui utebantur. Vulgatissimum enim est, per tunicatum, aliquem ex Romana plebe significari. Vnde Horatius:

Vilia vendentem tunicato scruta popello.

Quæ uerò esset tunicæ species, Nonius explicauit, cùm sine manicis eam esse dixit: & plurimùm talarem sine manicis esse ostendit, indumentum aptum ad opera facienda: eaq; gens otij propémodũ nescia erat. Hinc Virgilius uulgo gratulaturus, manicatos irridet, utpote minus idoneos qui bella, negotiáue, aut artes ullas tractent. Numanum enim Latinum hominem sui generis strenuitatem iactantem, & imbelliã Phrygibus obiectantem, ita loquentem inducit:

Et tunicæ manicas, & habent redimicula mitræ. E

ILITHYIA.

SEd ut antiquiora repetamus, Atheniensium institutum fuisse Pausanias tradit, ut Ilithyiæ simulacra ad imos usq; pedes contegerentur. In diuinis uerò literis tum tunica, tum color eius hieroglyphicè consideratur. Pontifex enim præter interiorem tunicam, quæ fit ex lino, materia quippe terrestri, podere etiam uel hypodyti dicamus hyacinthino induebatur. Cœlestis enim color, dubio procul est hyacinthinus, monimentoq; est cœlestia demum meditanda, cœlestia tractanda, cœlestia discutienda, totamq; mentis agitationem circa ea quæ cœli sunt exercendam. Sunt uerò interpretes qui non hypodytin, sed epandytin edidere, quod indumentum signat quod superinducitur: nimirum enim hypodytis interior est tunica, quæ primã nostram indicat generationem, ut apud Hierosolymitanũ Hesychium. Alij exponunt, quia hominem ostendit interiorem: alij tunicam huiusmodi Iustitiam interpretantur.

DE PODERE.

EST autẽ poderes, ut Eucherius, sacerdotalis lintea corpori penitus adstricta, eademq; talaris, ἀπὸ τῶν ποδῶν appellata ποδήρης, quę & subucula dicit. Per hanc igitur, quippe quę uestimentis alijs subijciebatur, doctrinam sacratiorem intelligi ueteres theologi tradiderunt. Exodo: Et fecerũt uestimentum poderem sub umbone, opus textile, totum hyacinthinum. F

PVDICITIA.

QVòd uerò in nummis & monumentis alijs antiquis uelatę nonnunquam facies obseruantur cum inscriptione PVDICITIÆ, non tam ob flammeũ, quo nouæ nuptæ faciẽ obnubere solitæ sunt cùm ad uirũ traducerentur, unde illis nuptarũ nomen, q̃ ob historiã institutũ crediderim ut ita fieret. Ab Icario eñ Penelopes patre simulacrũ eiusmodi dedicatũ Pudori ferunt, Græciq; historiã super hac re huiusmodi cõscripsere. Cùm Icarius ab Vlysse frustra contendisset, ut Lacedæmone habitare mallet, id demum filiæ persuadere conatus est, cumq; acrius instaret, ne se desereret, Vlysses iussit ut ea spontè sequeret, aut cũ patre, si grauaretur, Lacedęmona rediret: Penelope obtecta facie, nihil quicquã respondebat: quare pater intellecta filiæ sententia, eam dimisit, & in facti monumentũ,

A eo loco Pudoris simulacrum erexit, quod in Laconia spectabatur. In nummo, cuius inscriptio est, SABINA AVGVSTA HADRIANI AVG. ab altera parte dea sedens uelo faciem cooperta, digito dexteræ indice ad iugulum admoto, conspicitur: cuius inscriptio est, PVDICITIA. In alio Herenniæ muliebre sigillum sedens cum conto in læuam ulnam iacente, dextera uelum ante faciem obducit: inscriptio est, PVDICITIA AVG. In eo quoque, cuius literæ ab una parte sunt, MARCIA OTACIL. SEVERA AVG. ab altera sigillum est, quod uelum in faciem prætendit, cum simili inscriptione, PVDICITIA AVG. In altero eiusdem Otacillæ cum eadem inscriptione & specie, quę uelum eodem modo prætendit, læua radium tenet: sed nomen ita scriptum est, MARTIA OTACIL. SEVER. AVG. cùm in altero MARCIA per C literam in ordine quarta, habeatur: quod quidem ostendit, eo quoque tempore eandem fuisse pronunciationem literæ T, quæ nunc est, cùm post I uocalis altera subsequitur. Quamuis ætate nostra fuerint publici non postremi nominis professores, qui longè aliter sentirent, blesitatemque

B eam in T litera suapte ui sonora, peruicaciter abhorruerint. Sed enim puto ego uariatum in nummis, quia alij Marciæ nomen à Marco, alij à Marte deductum existimarint. Sed ut ad flammeum redeamus, quo noua nupta olim cooperta ducebatur ad uirum, crocei coloris id plurimùm fuisse comperio, ut apud Maronem, Cyri:

Ut tibi Corycio glomerarem flammea luto.

Idem alibi pro maximo negotio habet, uenerabile matronalis ornatus donum celebrare,

Circumtextum (quippe) *croceo velamen acantho:*
Ornatus Argiuæ Helenæ, quos illa Mycenis
Pergama cùm peteret, inconcessosque hymenæos
Extulerat, matris Ledæ venerabile donum.

Neque satis semel hoc dixisse, sed paulò pòst mirari Tyrios ait,

Pallamque & pictum croceo velamen acantho.

Hoc illud est quod Cyprianus ait, continentiam & pudicitiam non in sola carnis

C nis integritate consistere, sed etiam in cultus & ornatus honore pariter & pudore. Solicitus admodum in hac re Tertullianus mihi uidetur, qui non solùm uelamen huiusmodi armaturam pudoris uocat, uerecundiæ uallum, sexus fœminei murum, qui nec suos emittat oculos, nec admittat alienos, uerùm etiam modum præscribit, ad quem uelaminis istius forma produci debeat: Quantũ, inquit, resoluti crines occupare possunt, tanta est uelaminis regio, ut ceruices quoque ambiantur. Ipsę enim sunt quas subiectas esse oportet, propter quas potestas supra caput haberi debet. Velamẽ iugũ illarũ est. Denique bonũ esse ait, ut mulier usque ad lumbos à capite ueletur. Iudicabũt nos, addit, Arabiæ fœminæ ethnicæ, quæ nõ caput, sed faciem quoque ita totam tegunt, ut uno oculo liberato contentę sint dimidiã frui lucem, quàm totam faciẽ prostituere: mauult enim fœmina uidere quàm uideri. Nam & qui flammeũ describũt, uestem alij, tegmen alij esse dicũt, quo matronæ capita tegebant: dictũque uolunt à Flaminica, quæ uxor Flaminis erat, boni ominis causa, quippe cui usqueadeo iniũcta erat pudicitia, ut uni illi diuortiũ facere non liceret. Sanctissimumque præceptũ est apud Christianos fœminis, ait Adamantius ex Paulo, ut cùm orant, habeant uelamen supra caput, pro-

pter angelos, qui sanctis assistunt, & in Ecclesijs uersari delectantur: quos quidem nos, qui sumus peccatorũ sordibus inquinati, uidere nequaquã possumus. D

ALBATÆ.

IPsi uerò colores etiam hieroglyphicum quid sapere uidentur. Nam Flamen, ut Varro tradit, cùm Ioui sacra ferebat, totus albatus erat, & pileum etiam gestabat album. Magi sanè in Perside dicebant, Deum ipsum non delectari nisi in albis uestibus: quod ego ex Salomone desumptũ crediderim, qui dum morum candorem, & animi puritatem persuadere intendit, In omni tempore, inquit, candida sint uestimenta tua, utpote qui ætatem nullam, officiũ nullum, nullum otium & negotium toto uitę tempore synceritate & innocentia uacuũ esse debere præcipiat: ita enim sacrę literę uestimenta accipere consuerunt: ita ueterem hominem exuere admonemur: ita qui nuptiali ueste non ornatus, cõuiuio nuptiali Regis discumbere ausus erat, ad cruciatum in uincula conijcitur.

VESTALES VIRGINES.

QVæ uerò suffibulo amictæ sacrificabant, uirgines Vestales erant. Fuit uerò suffibulum uestimentũ album, prætextum, quadrangulum, oblongũ, quod E illæ in capite sacrificantes habebant, idq; sub mento fibula comprehendi solebat, unde nomen. Eadem penè specie qua suffibulum erat, Romanæ matronæ nunc utuntur, cùm domo exeunt, pudicitiæ simul & pietatis, quæ duo in illis egregiè uigent, indicia & uera & manifesta.

LIBERTAS.

LIbertos manumissione accepta, alba ueste decorari solitos id ostendit, quod apud Tertullianũ legitur de famulo libertate mutato. Atqui & uestis albæ nitore, & aurei anuli honore, & patroni nomine ac tribu mensaq; honoratur. & alibi talia, ut aduersus Marcionẽ libro quinto: Et sacræ tincturæ candidatis mos fuit albam uestem induere, de quibus eleganter Pontius Paulinus:

Inde parens sacro ducit de fonte sacerdos
Infantes niueos corpore, corde, habitu.

Neq; minus luculenter Fortunatus:

Candidus egreditur nitidis exercitus vndis,
Atq; vetus vitium purgat in amne nouo.
Fulgentes animas vestis quoq; candida signat, F
Et grege de niueo gaudia pastor habet.

Et quoniã per hebdomadam Paschatis unà tingi plures consuerũt, ea de causa feriæ illæ, quę ad hoc omnes institutæ sunt, & quę subsequit̃ hebdomada, In albis adhuc appellatur. Erat uerò signũ quoddã manumissionis, de quo suprà dictũ.

MODESTIA.

ERat & modestiæ signum alba uestis, animiq; qui præsentibus æquus, nihil ulterius tentare uideatur: uti purpura ambitionis, animiq; sublimis & uasti, amplitudinis, magistratusq; summi. Sanè cùm apud Alexandrũ quidam Antipatri parsimoniã atq; modestiam cõmendaret, Foris, inquit Alexander, albo utitur pallio, intus uerò totus est purpureus: fictam notans in homine ambitiosissimo, qui maxima quæq; appeteret, parsimoniam.

LEGES, VETVS ET NOVA.

SEd ut ad nostra redeamus, Canticorũ cantico legitur, Fratruelis meus albus & rubicundus: quo loco diuinarũ literarum interpretes, per colorem album, legem ueterem intelligũt, per rubicundum, prædicationem Euangelij, utrunq; autem

A autem in Christo: ipsius est enim Lex, ipsius Euangelium. Sanè ubi Leuitico de cicatricibus agitur, albam aiunt cicatricem Legis transgressionē significare. Ita illa omnia hieroglyphicè sunt intelligenda.

DE STOLA.

STolam apud ueteres inuenias matronalis pudicitiæ signum: de qua Tertullianus plura. Ouidius amoris & impudicitię præcepta daturus, quò se tamen uerecundum assimularet, ait:

Este procul uittæ tenues, insigne pudoris,
Quæq; tegis medios instita longa pedes.

BAPTISMVS.

EVangelij uerò locum, Citò proferte stolam primā pro iuuene perdito, qui redierat in uiam: ueteres aliquot Theologi accipiunt pro baptismo, ut apud Eucherium. Suprà uerò exeuntibus à baptismatis tinctura, uestem albam parari ostendimus.

B

DE ATRATIS.

SACERDOTES ÆGYPTII.

Ontra uerò nostrorū mores, sacerdotes Ægyptij, cùm supplicabant, nigris utebantur uestibus: nec alias quàm nigras uestes eum decere arbitrabantur, qui dijs preces allegaret: quippe ut terram ipsam supplicare significarent, ex qua mortales conformati sumus. Ea uerò apud ipsos nigra figurabatur.

CERES ET FALACRALIS FLAMEN.

ET Cereri nigra uestis apud Arcadas induebatur. Et Falacralis flamen nigro utebatur pileo: erat enim Plutonis, cui cùm immolabāt uestibus utebantur nigris, quem colorem aiunt inferis dijs dedicatum. Et lugentium uestis maximè nigra erat, unde eas Varro anthracinas uocat, quasi carbonarias uelit dicere, ἄνθρακες enim Græcè, Latinè carbones appellantur.

ÆRVMNOSVS.

APud Hebræos luctus supremæq; mœstitiæ indicium uestis erat saccus, & sacciū appellata, humilis illa quidē, abiectæ uilitatis, & informis: quæ qui-
C dem induta calamitatē, qua quis oppressus esset, indicabat: cōscissa uerò lætitiā. Genesi: ὁ δὲ ἰακὼβ σακκίοις ἐζωσάμενος καὶ τῇ λύπῃ βαρὺς ἐκαθέζετο. Iacob aūt saccium indutus, magnitudineq; mœroris oppressus, humi assedit. Sunt qui ciliciū interpretentur. Sed & Græci sacci uocabulū usurpant. Vtcunq;, uestem huiusmodi induere consuerant, cùm in ærumnas, quę omnem superarent consolationem, incidissent, qua demū leuati saccum discindebant. Vnde psalmo XXXV. legas: Ego autem cùm mihi molesti essent induebar sacco, & macerabam ieiunio animam meam. Eodem autem significato color niger luctum, & quam Theologi nostri facti pœnitentiam uocant, indicare plerisq; locis manifestum. Nam atratas in luctu uestire, à rerum primordio ad hoc usq; tempus unanimi omnium consensu factum. Tum illud Leuitico celebratur, Si non capillus niger fuerit: quod exponunt, si nullum pœnitentiæ signū per lachrymas dederit, aut aliquem omnino mœrorem præ se tulerit.

MAPPA.

ET mappa ueli genus, quod mensis insternimus, quoq; abstergendis manibus utimur, hieroglyphicum suum adepta est: siquidem ea signum erat in

ludis,quo equi de carceribus excitati cursum arripiebant:mittebat enim prætor D eam cùm signum daret, quod nunc clangore tubarum significatur: de quo apud Martialem habes:

Cretatam prætor cùm vellet mittere mappam.

Nero libertos suos id facere uoluit,quod tanto apud ueteres honori ducebatur. Nam apud Liuiũ legas VIII.ab Vrbe cond.L. Plautio prætore graui morbo detento, Dictatorem creatũ fuisse, qui ludis Romanis signum daret quadrigis emittendis:qui eo ministerio functus, Dictatura se abdicauit. Hodie quoq;, mi lane, Romæ munus id ad ornatissimos uiros defertur. Nam, ut nõ ignoras, Angelus Cæsius Aduocatorũ facilè princeps, & Cardinalis pater, & nobilissimus uir Petrus Melinus, tam eruditione, quàm domestica celebritate insignis, duo S. P. Q. Romani Cancellarij (is enim titulus apud omnes Europæ Principes inter honoratiores hodie celebratur) inter alia præfecturæ tam præclaræ munera, cursorum in stadio emittendorum etiam negotio præficiuntur.

PALVDAMENTVM.

TRibunum,uel præfectũ,aut præsidem aliquem ex habitu significare qui uo E lebant, imaginem eius paludamento insignem faciebant. Erat enim paludamentum uestis militaris,quo Duces, Tribuniq;, & præfecti ad id munus electi, cùm in prouinciã proficiscebantur uti consuerunt, indeq; Paludati dicebantur, quemadmodum milites præcincti. Paludamentum Nonius chlamydem mox appellatam dicit:sed id quoq; antiquum nomen. Sedenim omnia militaria ornamenta, paludamenta dicebantur. Vnde Verrio libris auguralibus, Paludati, armati, ornatiq; sunt.

RVBICVNDA.

RVbicunda uestis, tunica uel pallium deprompta, pugnæ acieíue cõmittendæ hieroglyphicum apud Romanos habebatur: de quo in Marcello, & in Pompeio, & in M. Bruto, Plutarchus.

LÆNA.

ET læna uestimentũ militare, quod supra omnia uestimenta inducebatur: de qua Maro:

Tyrioq; ardebat murice læna.

Id uocabuli à Græcis dubio procul mutuò sumptum, qui genus id indumenti F χλαῖναν dicunt.

VERSICOLORIS.

VErsicoloris uestis adolescentiæ hieroglyphicum est. Eaq; de causa ueteres Comici adolescentis personam uersicolori ueste indutam, in scenam inducebant, ut scilicet ingenij uolubilitatẽ, cupiditatumq; uarietatẽ, in ea ætate præcipuam cõmonstrarẽt. In Iosippo uerò puero per uersicolorẽ uestem, doctrinarũ & uirtutum copiam, quæ iam ex eius indole concipiebatur, intelligit Adamantius. Quòd uerò lex nostra præcipit, uestem ex duobus textis nõ induendam, eò respicit, quòd minimè debeas Christum adorare simul & dæmonas: id enim est abominabile uestimentũ. Non uult enim hominem semel Deo dicatum, diabolicis sese immiscere negotijs, neq; simul orationibus incantationibusq; uacare, & huiusmodi alia quæ in spiritus cõtumeliam quotidie fiunt. Neq; uetat hoc lex in textis tantùm, uerùm etiam diuersi generis animalia cõmisceri prohibet, circuncisionem quippe, atq; baptismũ, ut ait Hesychius, non esse cõmiscendos.

LINTEA

A LINTEA.

LIntea uestis alba supra cæteras uestes inducta, puellaris ætatis indiciũ fuit, quòd eo genere amiculi apud ueteres puellę ante duodecimum annum utebantur. Hinc illud apud Afraniũ citatur: Puella nõ sum, supparo si induta sum. Vult uerò Nonius supparum linteũ esse femorale, usque ad talos pendens, dictũ quòd subtus appareat. Sunt etiã puellares uestes ex Varronis iussu, chlamydes, encobomata, ac parnacides, quas iubet ut puellæ habeant, potius quàm togas. Vtcunque, longa uestis omnino fœminea est, aut citharœdica: de qua Maro,

Necnon Thraicius longa cum ueste sacerdos
Obloquitur numeris septem discrimina uocum.

Ita Propertius libro II. *Pythius in longa carmina ueste sonat.*

FIDES LVBRICA.

NOnianum uerò supparũ adducit in memoriam mihi linteum alterũ, quo mulieres hodie passim utuntur domi. Id infra thoracem accingitur, & ad pedes usque propendet, anterioresque tantùm partes uelat: uulgò non impropriè
B gremialia uocantur. Habet hoc uestimenti genus hieroglyphicum suum. Nam & prouerbium est, Nec mulieri, nec gremio credi oportere, quòd & illa incerti & leuis animi sit, & in gremio posita plerunque cùm in obliuionem uenêre, illis temerè surgentibus, procidunt.

FIDEI CREDITVM.

SInũ hunc Latini mihi uidentur appellasse, quamuis eius locutionis latè patet usus, præsertimque ubi potestatem aut quid fidei creditũ significat, ut altero & uigesimo Pandect. lib. Tit. III. Scęuola: Titio C. do, lego, quę mihi pertulit: quę ideo ei non caui, quòd omnes fortunas, & substantiam, si quam à matre susceperat, in sinu meo habui, sine ulla cautione.

PRÆTEXTA.

PRætextam nonnulli putant togam fuisse, quę ad talos usque produceretur, dictam quòd in ea purpura prætexeretur. Per eam honorem intelligebãt, qui esset cuipiã habitus: honestorũ enim prætexta erat, ait Pædianus, toga uiliorũ. Alij nomine hoc purpureã quandam fasciã ualde latã intelligũt, quę tamen multipliciter plicata in angustũ contraheretur, atque ita supra alia uestimenta nunc ab
C humeris, nunc à pectore in fasciæ modũ circunduceret, nunc eius capita utrinque ab humeris in pectus demitterentur: cuius generis amicula Romæ plerisque antiquorũ statuis inducta cõspicias. Et in Veneta nobilitate qui togati incedunt, eo omnes amiculi genere utunt, eo excepto, quòd purpurea apud eos in usu nõ est, sed ex nigro panno plurimũ. Purpura eñ nõ nisi magistratibus cõceditur, hisque insignioribus. Nuptialibus quoque, & cùm primi honores, quos procuratorios uocant, alicui deferunt (sunt uerò hi sacrarũ largitionũ præfecti) tunc cõsanguineis & cognatis & affinibus licet per aliquot dies uti purpura in lætitiæ gratulationisque significatũ. Sed admonet me color purpurę, ut quid in diuinis literis manus coccino præligata sibi uelit, exponã, Zarę manus inquã Iudę filij, quæ se de matris utero porrexit: nulli eñ dubiũ, esse id hieroglyphicum, per quod theologi, ut apud Irenæũ est, Iudaicũ populũ simplicibus legis operib. & circũcisionis sanguine insignẽ, qui prius apparuerit, seque mox retraxerit, loco alteri fratri, qui & ipse in utero matris erat, dato, interpretant: & per Pharea Christianos, qui secundo loco cogniti hæreditatis primigeniæ messẽ abstulerint. Sed ut Romã repetamus, antiquissimũ apud Ro. quoque fuit, ut magistratus prætexta uterent.

Nonius quoq; ait prætextam insigne Romanũ esse, quod supra tunicas honorati quiq; sumerent. Et prætextatę fabulæ dicebantur, ut apud Festum legas, quæ res gestas Romanorũ continebant, in quibus scilicet Imperatorum negotia agebantur, Regesq; Romani uel Duces inducebantur. D

PALMATA, ET TOGA PICTA.

IOuis quoq; imago toga prætexta insignis dedicabatur, cui & palmatam tunicam, & togam pictam adijciebant, quo habitu triumphales etiam uiri conspicui incedebant, ut apud Liuium legere est lib. X. Et apud Iuuenalẽ triumphantem uides in tunica Iouis superbire.

PVDOR.

QVantum uerò pertinet ad pueros, pręcipuum prætextę significatum fuit, ut pudorem indicaret, quem scilicet ætas ea, quæ prætextata dicebatur, sibi proponere deberet: eiusq; rei indiciũ esse purpureũ colorem, unde admonerentur uerecundiam in dictis factisq; omnibus amandam. Quòd si nuptialibus, de quibus apud Catullum, ad aliqua petulantius dicenda adhiberentur, quò id facere liceret prætextę iure minimè uiolato, eam in id tempus abijciebant. Hinc pro lasciuo sermone atq; licentioso, aliqui prætextatum dixere. Sunt uerò hæc quæ tangit Seneca, Medea: E

Festa dicax fundat conuicia Fesceninus. Ita Catullus:
Nec diu taceat procax Fescenina locutio.

Ea uerò qualis sit, ad multos qui subsequuntur uersus explicatur.

MANIPVLARIS.

CAliga quoq; suum habuit hieroglyphicũ, ut scilicet eius ordinis militẽ indicaret, qui manipularibus pręfectus esset: eo enim calciamenti genere utebantur. Subiecti erant hi centurionibus, & caligati dicebantur: unde apud Tranquillũ legas de Augusti facilitate, qui uallares muralesq; coronas sæpe etiam Caligatis tribuerit. Inter hos infimæ notę milites quia & enutritus, & assiduè uersatus erat C. Cęsar, qui Tiberio successit in Imperio, ab eo calciamenti genere Caligula uocitatus est. Qui uerò esset manipularis ordo, & quo militũ numero constaret, quoq; signo turma huiusmodi cognosceretur, minimè dissimulandum. Apud Liuium enim numerus XXX. militum sub manipulo cogebatur, uno quippe uexillo. Manipulus uerò præcipuè dicitur fasciculus alicuius rei, quia manu capitur. Romulum quippe aiunt manipulos fœni pro uexillis habuisse, quòd repentino tumultu excitatus id signi genus prætulerit, req; bene gesta, boni inde ominis causa manipulos instituisse. F

PENVLA.

PEnula militaris uestis, quam cœlo pluuio gestare consuerant, quã Horatius solstitio nihil prodesse dicit. Tribunitiæ potestatis insigne fuit. Hadriano autem Tribuno facto, Imperij omen fuisse penulas amissas, quas Tribuni gestare soliti pluuiæ tempore, Imperatores uerò nunquã, ait Spartianus. Potestas uerò Tribunitia, quia sacrosancta erat, ab Imperatoribus usurpari solita, ut quæ maxima esset pars Regalis imperij, ut apud Vopiscum est.

ZONA.

VIrginitatem per zonam significare tam Gręcorũ & Latinorũ est, quàm etiã Hebræorũ. Trœzeniorũ autem uirgines zonã Palladi Apaturiæ ante nuptias dedicabant, sicuti crines Hippolyto, cui Diomedes templũ excitarat, quòd Aurigam in cœlo positum Hippolytum crederent, autor Pausanias. Sed nos ad

zonam.

A zonam. Deniq; pleriſq; locis diuinæ literę zonam pro fortitudinis hieroglyphico ponunt, eaq; Pontificem ſacra facturum præcingi iubent. Sed quòd uariari cum opere plumatili præcipitur, non rectè nonnulli pro plumatili topiario ſubſtituendum putant: multa enim adhuc huius antiquitatis ueſtigia extant, ab extremis præcipuè noui orbis nuper inuentis partibus allata, ubi tam indumenta, quàm geſtamina, ſcuta etiamnum, & diuerſi generis uaſa pleraq; omnia, pſittacorum, & phœnicopterum, & aliarũ pictarum auium plumulis intexuntur, opere tam uenuſtè uariato, ut nihil delectabilius poſsit oculis offerri. Nam quòd ſuperius dicebamus hanc pro fortitudine poni, cinctus ipſe apud Romanos ſtrenuum ſignificat, uti diſcinctus imbellem, & ignauum, ac nihili hominem notat. Tertulliano zona tormentum eſt. Hilario, efficax in omne opus bonum apparatus, ut ad omne miniſterium Chriſti uoluntatis cingulo ſimus accincti.

VINCVLA IVGALIA.

IVgalia uerò uincula quæ ſint, apud poëtas omnes uulgata ſunt. Noua ſanè nupta cingulo præcingebatur ex lana ouilla facto, quod uir prima nocte, in
B Deæ uirginalis honorem, ſponſæ accubans in lecto ſoluebat. Vnde Homerus, λῦσε δὲ παρθενίην ζώνην. Et apud Ouidium:

Caſtaq; fallaci zona recincta manu.

Eoq; ſpectat Catullianum illud:

Qui zonam ſoluit diu ligatam.

Indicabat uerò hieroglyphicum hoc, ut ſicut illa in glomos ſublata coniuncta inter ſe eſt, ſic uir ſuus ſecũ cinctus iunctusq; eſſet. Cingulumq; hoc Herculaneo nodo uinctum, uir ominis gratia ſoluebat, ut ſic & ipſe in liberis ſuſcipiendis felix eſſet, quemadmodũ Hercules fuit, qui liberos ſeptuaginta reliquiſſe fertur.

PVERPERIVM.

QVin etiam zonæ ſolutio puerperij fuit hieroglyphicum: olim ſiquidem ſoluere zonam dicebantur, quæ primò pariebant: eaq; de cauſa leuatæ partu mulieres, zonam Dianę dicabant. Vnde fanum Soluizoniæ Dianæ Athenis fuit, de quo apud Apollonium Argonauticis.

TEMPERANTIA.

HAbent & diuinæ literæ hieroglyphicum quod per zonam cingulum'ue ſi-
C gnificent, præcipuè uerò temperantiam & moderationem, qua fluxæ animorum cupiditates coërcentur, luxuriantia compeſcuntur, & modus deniq; imponitur rebus, ut quinto ſupra quadrageſimum Pſalmo legas, Regis filiam in cingulis aureis conſpicuam, quod alij in fimbrijs tranſtulere. Apoſtolus tamen præcincti circa lumbos zonis aureis dixit, quod pro cordis munditia nonnulli interpretantur: alij ueſtem auro contextam ſimpliciter accepere. Verùm Euthymius zonam agnoſcit, & pro temperantia atq; modeſtia, quæ concupiſcibilem animæ partem coërcet, interpretatur, non hoc dicturus, ſi ueſtem ſimpliciter agnouiſſet. quanquam & fimbriarum non reſpuit ornatum, & uirtutum inde multiplicitatem non auerſatur.

DE PERA.

POſita zona, uiſum eſt κατὰ πάρεργον & peram apponere: nam & zona ipſa ſæpe pera eſt, ut apud Horatium:

Ibit eò quouis qui zonam perdidit.

Hæc tam apud Græcos quàm apud Hebræos hieroglyphicũ habet

id, quòd pro cura & solicitudine uictus accipitur: unde theologi transferunt ad D
impedimenta humanæ uitæ, quæ animũ alioqui paratũ ad disciplinas intertur-bant. Græci super hoc dicunt, Diogenes cui pera penus, cui scilicet minima harũ rerum cura. Euangeliũ quoq;, Non peram in uia, cùm nec quidem solicitos esse de crastino imperauerit Dominus. Eódem facit & sacculus, quem habere nõ licet: hoc est, in hac peregrinatione minimè thesaurizandum esse. Quod ibi apertius: Facite uobis sacculos qui non ueterascunt.

HIEREMIÆ CINGVLVM.

EIusmodi est & cinguli significatũ, quod ex lino factũ, eoq; cingere se iussus est Hieremias. Quod quidem ut manifestius intelligatur, exigit locus ut de lino quædã altius repetamus. Linũ enim ex terra nascitur, satumq; prius in gramen pullulat, mox ut flore lasciuierit, uellitur, aqua immersum maceratur, exiccatum mox frangitur, & quoquouersum perdomatur, inde pectitur, atq; netur, neq; tamen prius, quàm feruenti mordaciq; subinde lixiuio perpurgatũ sit, effectumq; candidũ, texitur, ut uestes inde consuantur, quas induti ante faciẽ Domini preces allegemus. Hęc omnia nobis diligenter inspicienda sunt, huiusmodiq; E
segetis herbæ'ue cura ante oculos proponenda, quippe quæ probatioris castigatiorisq; uitæ scenam quandam pingere uideatur. Siquidem nos è terra geniti, luxuriare ineptijs stàtim incipimus: magistra igitur disciplina auellendi à terra sumus, & lachrymarũ aqua macerandi, ad sacerdotalem Solem mox exponendi, laborib. inde & perperã factorũ pœnitentia domãdi, inde per omnes cõscientiæ scrupulos q̃ diligentissimè pectendi, ut ita sordes excutiant omnes, nihilq; relinquatur, quod in filo uitæ producendo posſit officere: quod quidẽ filũ longa bonorũ operũ continuatione nendũ est, mordaciq; subinde lixiuio dealbandũ, ut eluto ita tetro illo colore, quẽ à terrena contraxeramus origine, candidissimum nobis amiculũ, puta cingulũ cõtexamus, quod tamẽ ad Euphratẽ minimè defodiamus, ne ibi computrescat, inutileq; reddatur, hoc est, Assyriorũ & Babyloniorum moribus corrumpamur, sed eo & integro, & nitido custodito, clericos, qui uerè sint per sortem electi, profiteamur. Atq; hæc est super sacerdotũ amictu ratio nulla nõ hora repetenda. In uniuersum autem linteas uestes sacerdotibus attributas habilitatem significare ueteres pleriq; Theologi dixerũt. Inde lintea tunica iustitiam, femoralia identidem lintea castitatem ostendunt: nempe id in- F
nuentes, quòd ueluti linũ res est admodum parabilis, ita uirtutes, modò eas appetierimus, minimo negotio comparantur.

PVRITAS.

HErodotus, ut Gentes quoq; nobiscum in puritate uitæ sentire cõmonstremus, nefas ait apud Ægyptios laneas uestes in ædes sacras inferre, proindeq; linteis usos: de quibus ita Martialis,

Linigeri fugiunt calui, sistrataq; turba, Inter adorantes cùm stetit Hermogenes.

Vnde apud Tertullianũ de Christo: Cùm linteo circũstringitur, propria Osiridis ueste. At Plutarchus libro de Iside & Osiride, cur eorũ sacerdotes linteis tantùm uestibus uterentur, unicam eam esse causam existimat, quòd immortalibus dijs omnia pura mundaq; conueniant: non enim esse fas, Platone teste, pura deorum numina impuris & contaminatis rebus coli: quare cùm linum ijs quas superius recitauimus causis maximè purũ fiat, sitq; ad eluendum expeditissimũ, sacrificis Deûm cultoribus ante omnia congruere censuerũt. De nigris uerò uestibus, quas tunc induerent cùm Deos precibus placare instituissent, superius dictum est.

FA-

A

FATVM.

ADdemus & illud, receptissimũ apud poëtas esse lina pro fato ponere, quod nescio quid sapit hieroglyphicũ. Nam ut Parcarum stamina prætereamus, quæq; super his alibi dicenda sunt, cur linum pro fato poëtæ ponant, causam afferunt interpretes Theocriti, quia scilicet terræ fœtus est linum, quemadmodum etiam mortales: idq; abruptum, significat hominem rursum ad terram redire.

CASTIMONIA.

SEd ut ad uitæ redeamus integritatem, moresq; castos, nihil aliud sibi diuina nostrorũ monumenta uolunt, dum sacerdotalia memorant indumenta, quibus Campestre adnumerant, quod alij femoralia dixerunt, nisi ut hinc castitatẽ etiã nos assumere cõmonerent, indumentũ quippe quo pudenda cooperiamus, & renes etiã constringamus: eo enim sacerdos præcingi iubetur, in holocausti faciendi lege, hoc est, ut Cyrillus interpretatur, fluxæ libidinis luxuriam castitatis cingulo coërcere. Sacerdos enim qui sacris assistit altaribus, id præcipuè curare debet, ut castus & intaminatus operetur.

B

PROFECTVS ORATIONIS.

TAmetsi Origenes sublimiore quadam cõtemplatione raptus, cùm octo ponantur, Exodo, sacerdotis indumenta, cur Leuitico septẽ tantũ recenseant inquirit, hoc scilicet Campestri posthabito: eoq; rem deducit, ut ueluti de Mercurio nationes reliquæ ueteres intelligebant, per genitale nos quoq; sermonem accipiamus, qui quidem tunc exerceri debet, cùm spes profectus aliqua uisa fuerit affulgere, fœturamq; minimè irritam futurã. Cùm uerò nos nulla profectus spes inuitarit, sed auersas à bono aures, auersa hominũ ingenia perspexerimus, Campestria subliganda, orationi quippe nihil quicquam profuturæ frænũ imponendum. Sunt uerò Campestria, perizomata, ut Eucherius, quibus iuuenes qui nudi exercebantur in campo, uti cõsuerunt, pudendis cooperiendis. Iam & illud continentiæ significatum est maximè proprium, & admodum hieroglyphicum, nisi oculos uerecundiorum offenderet, quo pudendum fibula cohibitũ ostentatur. Vsitatissimũ autem apud ueteres fibulam apponere, præcipuè his, quos ad Musicam educarent, ne scilicet Veneri operam dantes raucedinem contraherent. Vnde & fibulare, & eius contrarium, refibulare, uerba.

C

RERVM PROGRESSVS PER CALCEVM.

SEd neq; calceus est inter indumenta contemnendus, qui progressionis indicium est: pro uiatoribus enim excogitata sunt calceamenta: proq; expeditionum auspicijs in diuinis literis calceamentum ponitur. Inde Psalmo LX. dictum uolunt: In Idumæam extendam calceamentũ meum: hoc est, in Idumæã progressus, eam mihi subijciam. Sanè ueteres Theologi, ut Eucherius tradit, ueluti per pedes humanitatem Christi significari dicunt, ita eum aduenisse, & corpus nostrum induisse, per calceamentum ita porrectum interpretantur: & quòd positum est, in Idumæam, in plebem gentilium hanc manifestatum iri pollicentur. Quod quidem dictum, Iane mi, Ægidius noster cùm tempora, quibus hæc futura sint, dinumerasset, rem multis diuinorum uatum oraculis comprobauit. Reliquũ est, ut quæ futura ille magnus omnino uir prædixit, nos assiduis precibus, ab Optimo Maximo fatorũ Rege deposcamus, ut tu argumentum habeas ingenio tuo dignum, quod scriptis illustrare aggrediaris.

PIERIVS VALERIANVS BELLVNEN. AD ORNATISS. PATRITIVM VENETVM IO. CORNELIVM FANTINI CLARISSIMI F. DE IIS QVÆ PER BVLLAM, ANVlum, insigniores aliquot gemmas, & gestamina quædam significantur,

EX SACRIS ÆGYPTIORVM LITERIS.

CVM primùm intellexi, Magnificentissime Ioannes, te præstantissimi viri Aloisij Cornelij generum effectũ, clarissima quippe Clara eius filia in vxorem accepta, statim Venetias aduolaui, de tam felici matrimonio tibi coràm gratulaturus. Inueni verò domũ totam exultantem gaudio, & auspicatissimis nuptijs bona cõmodaq; omnia ominantẽ, te verò cum institoribus agere de muliebri mundo, de bulla aliqua pereleganti, aureoq; torque, & anulo pronubo, in quo non splendorem tantùm, sed & pulcherrimũ aliquod signum quod antiquitatem saperet quæritabas: ideoq; aduentu meo lætatus, super his multa interrogare cœpisti, quòd circa rerum huiusmodi cognitionem me diu versatum noras: E *de quibus cùm multa dicta fuissent, longeq; plurima dicenda essent, rogasti me, vt per otium ea scripta tibi traderem, vt hæc quietius examinares. Bullam autem præcipuè petebas, anulumq; cum gemma aliqua insigniori, præclaraq; antiquorum opera, quæ non temerè olim & magistratibus, & ijs qui fortiter aut sapienter se gessissent, honori fuerint condonata. Hæc igitur ego quoq; per otium in vnum tibi congessi cõmentarium. Quid enim ego antiquissimus domus tuæ cliens negare potuissem, quod tu tam honestè posceres, quodq; ad ingenij tui elegantiam facere mihi videretur? Antiquissima enim est imaginum disciplina, & gentibus omnibus quæ ingenijs & eruditione claruere, in primo semper honore habita. Idem de Regijs, de Romanorum fascibus, de sella, deq; ornamentis alijs dici posset, cuius potissimum rei ratio ab Aegyptijs primùm desumpta, reliquis mox nationibus cõmunicata. Volui itaq; vt pars hæc meum erga te studiũ, amorem, obseruantiamq; declararet: eo enim consilio scripsi, vt hæc qualiacunq; sint, istiusmodi mei erga te cultus testimonium essent manifestum. Ingrati siquidem animi esset, nõ assiduè esse memorem beneficiorum, quæ in me domumq; meam vniuersam, clarissimus patritius Fantinus pater tuus summæ vir integritatis assiduè contulit, quæ quidem è memoria vitaq; mea nunquam euellentur. Accedit ad hæc, quòd tu quoq; iure quodam hæreditario eadem benignitate patrocinium erga nos idem suscepisti, meq; præcipuè vel à teneris vtriusq; nostrûm vnguiculis in amicitiam tuam acceptùmne dicam, an in domo tua compertum, fouere, ac omni officiorum genere prosequi nunquã destitisti, disciplinam liberalitatemq; eam quam à patre sapientissimo atq; optimo viro acceperas, egregiè consecutus. Auxerunt autem tot merita summum ingenium tuum, suauissimiq; mores, probitas dubio procul singularis, quæ vt te semper mirabiliter & amarem & colerem, effecerunt: nam & tu aliquid dignum maiorum tuorum gloria cogitas, futurumq; est, vt inde virtutis etiam tuæ lumen elucescat. Sed quoniam tam claræ sunt laudes tuæ, vt meo non indigeant testimonio, eæq; suapte vi omnibus innotescunt, ijs nunc dimissis, ad negotium quod explicari quæris, accingamur.* F

DE

A

DE BVLLA.

VLLAM apud Romanos cordis effigiẽ habuiſſe, multi profitentur. Hetruſcorũ ſanè geſtamen illud ab Lucumone Hetruſco duce, quẽ Romulus tam cõdendæ quàm inſtituendæ urbis ſociũ habuit, acceptũ. Eum uerò Pythagoricũ fuiſſe Auſonius oſtendit, ubi Samij Lucumonis acumẽ celebrat. Sedenim Pythagorã Tyrrhenũ fuiſſe, Ariſtoxenus, Ariſtarchus, & Theopompus aſſeuerant, quos Theodoritus id ipſum ſentiens autores habet: quamuis unus Neanthes eum Tyriũ fuiſſe ſuſpicetur. Multa uerò huiuſmodi excogitata ſunt à Pythagora, quia non ſolùm originatione motus, quòd multę olim in Hetruria ciuitates ab Ægyptijs fundatæ conſtitutæq; dicuntur, ſed quòd ipſos etiam Ægyptios adierit, à quibus ſacri ſermonis rationem, obſcuritatem in loquendo ſymbolicam, & diſciplinas alias reportauit. Cur uerò Samium nõnulli eum fuiſſe dixerint, alibi diſputatum.

B Erat uerò apud Romanos geſtaminis huius hieroglyphicũ ſignificatum, ut ingenui pueri figurã huiuſmodi de collo ſuſpenſam ante pectus inſpicientes, ſe tum demũ homines futuros cogitarẽt, ſi corde præſtarent. Ideoq; Tarquinij Priſci filium, quatuordecim nõ amplius annos natũ, uirili edito facinore, hoſte quippe in acie cæſo, Bulla primũ omniũ ea ætatula donatum aiunt. quamuis & Herſilię filiũ adhuc infantulũ, quòd primus ex raptis coniugibus ortus eſſet, eo geſtamine decoratum, proditũ ſit: puerumq; Papyrium ob tacendi ſimulandiq; peritiam, qua in eludenda matris importunitate, quæ ſenatus ab eo ſecreta perſcrutabatur, uſus eſt, ea maximè nobilitatum. Sunt autem qui uocis ſecuti ſignificatum, ἀπὸ τῆς βουλῆς, id eſt, à conſilio Bullam dici uoluerint, ideoq; datam pueris geſtandam, quòd ætas ea alterius ſit conſilio regenda. Puerile enim omnino geſtamen fuiſſe Perſiani ad Cornutum

CORDE PRAESTANDVM.

C uerſus oſtendunt:

Cùm primùm pauido cuſtos mihi purpura ceſſit,
Bullaq; ſuccinctis laribus donata pependit.

Apertius uerò Tullius Verrinis: Bulla in toga prætexta erat ornamentum pueritiæ, indicium atq; inſigne fortunæ.

CONSILIVM.

ALij ſignificare uoluiſſe dicunt, conſilium à pectore proficiſci, ideoq; Bullæ hieroglyphicũ in eam partem reſidere. De conſilio uerò per figurã cordis à gutture pendentis expreſſo, in Cordis ipſius commentario ſatis diſputatum.

VERITAS.

AEgyptij ſanè cùm ueritatẽ ex humano corde gutturi appenſo ἱερογλυφικῶς indicari dicunt, Bullã hanc intelligunt: inſignemq; ſanè hoc geſtamine prædicant iudicem illum, quem in Simandij monumentis fuiſſe tradunt, cuius à collo ſuſpenſa ueritas penderet, oculiſq; eſſet in ſinum deiectis, octo legum libris circunſtantibus: quod nos admonere dicunt, Iudices integros eſſe debere, & ſolam inſpicere ueritatem. Quòd uerò eſſet compendioſum ueritatis hieroglyphicum

nullũ corde ipſo cõmodius inuenimus. Adamantius ubi Ezechielis dictũ illud interpretatur, Et catena circa collum tuum: ſi me, inquit, poſteaq̃ iuſtitiæ opus adimpleuero, intellectu ornauerit ueritatis, tũc mihi ornamentũ nuptiale, tunc catena collo decora circundatur. Nam & Platonici, qui iuſtitiã uolunt actionẽ eſſe quandam animæ propriam, ei locum etiam circa pectus attribuunt. Nos uerò cùm ueritatẽ eſſe quid ingenuũ, & mendaciũ ſeruile quiddã addidicerimus, ἐλευθέρου γὰρ ἀνδρὸς τ' ἀληθῆ λέγειν, Ingenui opus uiri eſt ut uera proferat, eamcꝫ Bullã ingenuos tantùm geſtare ſolitos, quid illud fuerit geſtaminis, quod ueritatis indicium à collo penderet, præterquã Bullam hanc, ſuſpicari nequimus. Sanè Diodorus ſignum id uarijs ornatũ gemmis fuiſſe profitetur. Leuitico etiam, ubi de pontificis ornatu agitur, ueritatis ſignũ inuenias in pectus incubuiſſe: de quo alibi ſuo loco diximus. Sed & Salomonis dicterijs cap. III. ueritatem gutturi circundare commonemur. D

INVIDIAE AMVLETVM.

ERat & triumphantiũ geſtamen Bulla, quã in triumphis prę ſe geſtabãt, incluſis in eam remedijs, quæ aduerſus inuidiam pollere credebantur. Illud adnotandum ex Aſconio, Bullã ſuſpendi in collo infantibus, ingenuis aureã, inuenio etiã apud alios argenteã, libertinis uerò ſcorteam, eſſe ſolitum, ut illud apud Iuuenalem aperiatur, Signũ de paupere loro. Sanè noſtræ etiã ætatis mos eſt, ut ſi quis torquem aureum, catellam'ue geſtare uoluerit, necꝫ tamẽ equeſtri, uel, ut aiunt, militari, aut alia quapiam dignitate, cui geſtamen illud competat, ſit inſignitus, ligulam ex loro geſtamini eiuſmodi alligare compellatur. E

GLORIOSVS.

NEque tamen ubicꝫ Bullę nomen pro geſtamine accipiendum, ſed & pro baltheorum, & forium, & aliarum plurimarum rerum ornamentis: unde pars hæc pro gloria faſtucꝫ ponitˀ, ubi quis non aliter gloria turgeſcere uideatˀ, quàm Bullę ipſæ inturgeſcentis cuiuſdã figurę ſpeciẽ præ ſe ferũt. Vnde dixit Perſius:

Non equidem hoc ſtudio bullatis vt mihi nugis Pagina turgeſcat. F

Id quod alia metaphora alibi dixit, Ad populum phaleras. Bullæ autem in zonarum ornamentis tanquã claui affixæ, baltheis dedere nomẽ, quaſi bullatei uocitentur. Et clauorum capita tumentiora, qualia templorũ, & priuatarũ aliquot ædium ualuis ornamenti cauſa affigi ſolent, Bullę nuncupantur, quas Cicero ait Verrem, quæcuncꝫ aureę eſſent, omnes auferre non dubitaſſe. Et apud Plautũ, Aſinaria, Leonida ſeruus in Atriani Saurię perſona, Iuſsin', inquit, in ſplendorẽ dari Bullas has foribus noſtris? Idcꝫ nominis eſt ſimilitudine inde ſumpta, quòd perquàm ſimilia ſunt bullis, quas aqua in aquam decidua ſuſcitat.

HVMANA FRAGILITAS.

QVoniam uerò tumorculi illi perexigui, qui ſtillicidijs in aqua fiunt, citò prætereunt, ad humanæ uitæ fragilitatem oſtendendam hieroglyphicũ factum eſt prouerbium, Homo bulla: cuius meminit Varro libro De re ruſtica primo: quamuis nonnulli de ijs tantùm dictum uolunt, qui iam ſaturi annis propè caſuri ſunt, & morituri.

A DE ANVLO. FIDES.

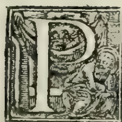
PRæcipuum anuli significatū, hieroglyphicumq́ uerum est, ingenui hominis fidem indicare: quandoquidem anulum ueteres non ornatus, sed signandi causa circumferebant, nec plus habere quàm unum licebat: quamuis laudatissimū eiusmodi morem, succrescente postmodum luxu, & diuitiarū ostentatione, deliciosi populi labes uiolarit. Scimus enim inuidiosum Sergio cuidam, nobili alioqui uiro, cognomen additū, ut Orata diceret, propterea quòd duobus anulis aureis & grandibus uteretur: uulgus enim aurū, orum, ut nunc passim dicitur, enunciabat. Sed erat hoc ad gemmarū etiam ostentationē, quarum mox luxus creuit in immensum. Nam signū in uno tantū habere permittebatur, nec cuiquā nisi libero, quos solos fides decerneret, quę signaculo cōtineretur. In diuinis quoq; literis anulus est fidei signū: quò spectare Euangelicū illud Theologi aiunt, Date anulū in manū eius. & quod Psal. legitur: Signatū est super nos lumen uultus tui Domine. Nam & Paulus ultimo Digestorū, anulum huiusmodi signatoriū inter ornamenta recenseri negat.
B De hoc Cic. ad Q. fratrem: Sit, inquit, anulus tuus nō minister alienæ uolūtatis, sed testis tuæ. Sanè apud ueteres testamentorū tabulæ, septem testiū signis anularibus muniebantur, quæ facti testamenti fidem facerēt. Quòd uerò seruis atq; libertis ius anulorū negaretur, quo tamē impetrato, ingenuitas simul impetrata intelligeretur, XL. Digestorū lib. Papinianus, Neratius, Paulus, & Vlpianus ostendère. Hîc uerò quæsiuisti à me, quid sibi uellet in scenis anuli aurei legatus usus, quo nō alibi, q̄ in scena liceret uti. Respondi, locū eum ex Pandectis desumptū esse, sed fœdissimè uitiatū eorū imperitia qui literas nunquā attigerūt. Nam quòd uulgata habent exemplaria: Proinde etsi scenicæ uestis ususfructus legetˀ, aut anuli aurei, uel alterius apparatus, alibi quàm in scena nō utetur: legendū ex antiquissimo Pisano codice qui Florentiæ custoditˀ: Proinde si scenicæ uestis usus fructus legetˀ, uel aulæi, uel alterius apparatus, alibi quàm in scena nō utetur. Habes em̄ uestem scenicā, habes aulæa, habes reliquū apparatū. Ac de aulæis huiusmodi apud Horatiū legas, Auditoris egent aulæa manentis, in huiusmodi ornatus scenici significatū.

COR.

SEd hæc utcunq; habeant, illud manifestū est, digito qui minimo læuæ proximus est, anuli gestandi munus demandatū, eaq́; de causa nomen illi inditū
C anulari: erat enim is cordis indiciū, ideoq; institutū ab Ægyptijs, ut anulo tanquā corona honestaretˀ. Eundem sacerdotes ad deorū aras operantes confectis odoribus illinebant: idq́; propterea fieri solitum aiunt, quòd dissectionū periti neruulum quendam à corde natum per dorsum ad eum tendere, & in eo desinere compererint. Sanè solebant in huiusmodi anulis eorum etiam imagines fieri, quorū memoriā colerent & obseruarent, quòd eos sibi præcipuè cordi esse, qui eas gerebant, cum quadam etiam ambitione omnibus ostentarent. Vnde Cicero lib. de Finibus, Epicuri studiosos memorans: Epicuri imaginem, inquit, non modò in tabulis, sed etiam in poculis & in anellis habebant.

IGNAVIA HONORATA.

ALij putant anulum in hunc digitū immissum, ne aurū tam facilè obtereretˀ. Ignauissimū em̄ esse eum inter omnes digitos, manifestū est, ideoq; ad auri & gemmarū incolumitatē aptior uidetˀ. Non em̄ exporrigi sine aliorū comitatu potest, unde minus attritui obnoxius est. Itaq; nō desunt qui per eum digitū anulo honestatū, honores ignauo cuipiā habitos interpretari uelint. Sed quantū

pertinet ad locum, ſubſecuta ætas nihil intereſſe iudicauit, quo geſtaretur articu D lo, ſed ut quiſq; uellet, quacunq; manu, quóue libêret digito, ferre permiſſum eſt.

NOBILITAS.

SEd utcunq; illi philoſophentur, apud Romanos anulus omnino ſignũ nobilitatis fuit: nam ut apud Liuium libro ſecundi belli Punici tertio, Mago, qui Cannenſis uictoriæ nuncius Carthaginem miſſus erat poſt rerum geſtarum ſeriem enarratam, ad rerum tam lætarum fidem, effundi iuſsit in ueſtibulo Curiæ ingentem illum anulorum aureorum aceruum: deinde uerbis adiecit, quò maioris cladis indicium eſſet, neminem niſi equitem, atq; ipſorũ primores, inſigne id geſtare. Et in calce noni ab Vrbe cõdita, Tantùm, inquit, Flauij comitia indignitatis habuere, ut pleriq; nobilium anulos aureos & phaleras deponerent. Et ubi Cicero oratione quarta obijcit Verri, quòd indigniſsimos in cõcione anulis aureis donaſſet, Honori, ait Aſconius, & lucro ſunt, ut haſtæ, uexilla, phaleræ, coronę ciuicæ, item anuli aurei ingenuitatis ſigna.

DE DIADEMATE. E

AB anulis & gemmis, caſu neſcio quo, ad diadema progreſsũ eſt: quo in ſermone, quòd faſciam eſſe diadema dicerem, & in nũmis aliquot eam gemmatã oſtenderem, admirari uidebare: cuius rei fidem afferebam, Ægyptios ſacerdotes ſi principẽ hominẽ oſtendere uoluiſſent, hieroglyphicè canẽ ſolitos facere faſcia uelatũ: de quo ad Floriũ loco ſuo plura.

REGIA POTESTAS.

IDem Regiæ poteſtatis ſignificatum à faſcia etiam apud Romanos acceptum, exemplis tibi plurimis confirmaui. Apud Ammianũ enim Pompeio legimus obiectum ab obtrectatoribus, quòd eſſet rerum nouarũ cupidus, & Regię maieſtatis affectaret inſignia, quia crus faſciola candida obligatũ, tegendi ulceris cauſa, geſtauerit aliquandiu: nihil enim intereſſe, iactitabant illi, quam quis partem corporis redimiret Regię maieſtatis inſigni. Nam & Fauonius, ut Valerius ait, dicere ſolebat, nihil referre, qua in parte corporis ſit diadema, cùm ita Pompeiũ eundem carperet. Eoq; Senecæ ſententia nimirũ ſpectat, ubi dicit: Faſciã ſolue, multum enim mali ſub illa latet. Libro de Alexandri uirtute Plutarchus ait, Tigranem Armeniũ candidam faſciam, quod inſigne regni eſt, ad Pompeij pedes F abieciſſe, regnumq; fœdiſsimè depoſitum in prædam cõceſsiſſe. Cuiuſmodi uerò eſſet ornamentũ hoc in nũmis uidimus, in quibus eius Regis caput impreſſum eſt, cum inſcriptione, ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΤΙΓΡΑΝΟΥ. ab cuius altera parte hoſtem ipſe proſtratũ calcat, palmamq; dextera prætendens, hoſtis ſceptrũ ſuſtollere uidetur. Ibi urrò diadema ita figuratũ eſt, ut præalta faſcia opere Phrygio, floribus & alitibus ſuperadditis, elaborata, à fronte ad occipitium circundatur, duæq; à temporibus hinc inde tæniæ, ipſæ quoq; à medio deorſum ſciſſæ in humeros uſq; dependeãt, gemmis per omnẽ marginem bacchantibus. Et Cidarin Regis Perſarum inſigne, quod Darius capite geſtabat, cærulea faſcia albo diſtincta circumibat. Ad diadema uerò facere faſciam, Antigoni dicteriũ indicat, uſurpatum à Seneca. Ille enim uetulæ cuidam felicitatem eius admiranti reſpondit: Si noſces, ô mater, quanta quótue mala panni fruſtũ hoc obtegat, diadema commonſtrans, illud quidem uel è fimo tollere minimè dignareris. Sanè cùm Cæſaris imagini quidam ex adulatorum numero, ut Appiani more loquar, coronam lauream candida faſcia præligatam impoſuiſſet, Tribuni Epidius Myrillus Ceſetiusq;

A setiusq; Flauus, ut apud Tranquillum est, coronæ fasciam detrahi iusserunt, hominemq; qui id fecerat, duci in uincula mandarunt, simulantes & in hoc Cæsari rem gratam facere, qui ad Regni mentionem subirasci consueuerat, atq; ijs qui aliquando eum circa portas regem salutassent, cùm populũ uocem eam indignè ferre atq; ingemiscere animaduertisset, responderit, se Cæsarem esse, non Regẽ, quasi illi ad nomen eius aberrassent: cùm tamen Myrilli factum adeò ægrè tulerit, ut in Senatu grauiter conquestus insidias sibi strui per Myrillum, qui calumniam affectatę ab se tyrannidis astutè cõmentus esset, cùm eum morte dignũ censeret, id demũ obtinuit, ut magistratu priuaretur, senatuq; summoueret. Quòd si quis adhuc dubitet diadema fasciam fuisse, qua principatus insigni Reges uti soliti sunt, si quæ retulimus ambiguũ quidpiam habent, illud apertè dilucideq; declararit, quod super Alexandro Macedone fert, olim eum diadema sibi dempsisse, causa uulneris alligandi, quo Lysimachus in fronte uulneratus fuerat: quod auspiciũ regalis potestatis Lysimacho fuisse rerum scriptores prodidere. Tradunt uerò Græci, fasciam huiusmodi candidam pro insigni Regum esse, &
B à Libero patre fuisse primùm institutum.

VICTORIA.

Eadem fascia in uictoriæ significatũ nonnunquã adhibita: ut quæ Corinnæ puellę poëticis studijs clarissimę data capiti fascia tradit, quòd Pindarũ Thebis melico certamine superauerit: eius em̃ picturã capite tænia uincto, hieroglyphicum dubio procul huiusmodi uictoriæ argumentũ, in Tanagræorũ gymnasio fuisse Pausanias autor est. In quo tamen, uti illi uictoriam, ita nos principatũ interpretari possumus. Nimirũ fuit hęc Corinna illa, de qua Propertius noster,

Et sua cum antiquæ committit scripta Corinnæ.

Et in uulgatis à Io. Lascari antiquorum epigrammatis:

καὶ σὲ κόριννα θοῦριν ἀθηναίης ἀσπίδα μελψαμένην.

Vnde nos in nugis nostris puerilibus: *Inclytæ, quæ Mineruæ clypeũ canit, Corinnæ.*

Quòd uerò gestaminis huius inuentũ Libero patri Græci adscribere uoluerũt, manifestum est Ægyptios eo multò antè usos, neq; in Cane tantùm, sed in alijs quoq; simulacris, ut in Isidis tænijs, alio commentario latius declarauimus.

C

DE TITVLO.

Erat & amiculi, siue redimiculi species, cui nomẽ Tutulo prius, mox Titulo fecerunt: ornamentũ quippe capitis in sublime surgens, purpurea uitta redimitum, instar coni, galeri'ue rosarum.

SACERDOS.

Eo sacerdotiũ hieroglyphicè significabant. Quin & uxores, & ministræ Flaminis, eo erant gestamine insignes. Petronius ait Titulũ à Numa Rege factum, fuisseq; palliolũ ex lino, quo sacerdotes in sacris uterentur. Alij per Titulũ mitras siue fascias accipiũt, quorũ usus esset sacerdotibus ad ornamentũ, nõ illæ tamẽ otiosæ, neq; temerè appositę, cùm sua præ se ferãt significata. Κίδαριν Eucherius pileũ sacerdotalem ait ex bysso, quẽ Græci & nostri tiarã dicunt: quidam etiã mitrã uocant: eamq; incorruptã dicit Apollonius, cùm integrã & incolumẽ intelligit pudicitiã, propter fascias scilicet quib. id gestaminis prælígat. Vtcuq;, ornamentũ hoc capitis, ut Hierosolymitanus Hesychius interpretat, sapientiæ signum est, propterea quòd in capite cerebrũ sapientię organũ. Sed antiquioris illius Tituli species hodie quoq; in usu est sub regni nomine, quo quidẽ Pont.

maximi caput, maximis quibusque sacrorũ solennitatibus insignitur: & ut summa D
eius potestas eo gestamine significetur, triplici fascia, auro, gemmisque ditissima, ornamentum illud redimitum conspicitur. Sed apud Hebræos nullum uenerabilius gestamen erat, quàm Petalũ, aurea lamina in fronte Pontificis, quæ Dei nomẽ illud, quod nulla lingua mortali enunciari potest, quatuor hebræis literis scriptum præferebat, quod Tetragrammaton adhuc appellant.

REGIA CLARITAS.

IN antiquissimis Ægyptiorum monumentis cernere est mulierem quandam tribus regijs caput insignitam. Significare aiunt id, eam regis filiam, regis uxorem, ac regis matrem fuisse. Ea uerò Simandij clarissimi Regis mater fuit, de qua scriptores rerum plurima: quorũ si nos diligentiam sequeremur, tale aliquid in Blancã Philippi magni Mediolanensium Ducis filiam decerneremus, quæ Francisco Duci nupsit, quæ Galeatium Ducem genuit, de qua cultissimum extat epitaphiũ à doctissimo eius temporis uiro Bartholomæo Lampridio Lyrici nostri clarissimi patruo editum. Id est huiusmodi: E

Tres Italos proceres terris ego Blanca Latinis
Regnantes vidi, filia, nupta, parens.

In alijs Ægyptiorum Regijs uarias gestaminũ formas inspicias, quæ Regum capitibus imponerentur, Leonis quippe, aut Tauri, aut Lupi, aut alterius cuiusque feræ priores partes, draconũ etiam capita, insignia principatus, pro uirtutis, aut operum cõditione, quo quisque in argumento clarum aliquod facinus edidisset, quóue rerum studio teneretur: quorũ quidem significata de simplicibus eorum cõmentarijs, quæ conscripsimus, requirenda sunt. Neque uerò sum nescius, coria serpentum plerisque populis tegumentorum bellicorũ usum præstitisse, quibus plurimùm Amazones in Libya uti solitæ, unde, quod nonnulli tradunt, Medusæ figmentum emanarit.

PALLAS.

SAnè Phidias draconem Palladi apposuisse perhibetur: quod cùm optimè calleret Maro, dracones illos geminos à Tenedo in terram elapsos, post facinus in Laocoonta & eius liberos perpetratũ, ad summa Palladis delubra confugisse dicit, sub pedibusque deæ, clypeique sub orbe locum tutelæ sibi delegisse. Quod ut manifestius intelligatur, operæpreciũ est quæ Pausanias de simulacro Palladis tradidit explicare. Ait enim simulacrũ Mineruæ Athenis fuisse talari ueste, Medusæ capite eburno pectus obtegente, cum uictoria, cubitorũ quatuor, & hasta in manu: ad pedes uerò clypeus appositus erat: iuxta hastam draco obuolutus cernebatur, quem ipse Erichthoniũ suspicabatur esse. In basi, quę statuam sustentabat, Pandoræ historia sculpta erat, quę mulierũ omnium prima fuisse traditur ab Hesiodo, & in ultionem surrepti ignis, in humani generis perditionẽ emissa. F

PROTEVS.

INter insignia reliqua spectare est nonnunquã arborem, nonnunquã ignem flammulis promicantẽ, quandoque flores, quandoque plumas in uarias cristarũ species dispositas, quæ modò ad decorẽ, modò ad stuporẽ comparabantur. Quibus cùm Proteus Ægyptij Rex nominatissimus uariè uteretur, datus est fabulę

locus

A locus,ut in tot se uultus cõmutaret. Quamuis non sum nescius Protei figmentũ in longè seciorem intellectum ab antiquis interpretibus acceptum.

VERITAS.

QVippe qui per eiusmodi fabulam, si quis hieroglyphici locutionem abhorreat, difficultatẽ eam ostendi dicant, quam in assequenda ueritate rerum experimur, tot sunt quæ nos eludunt species, sophistarum decipulæ, atq; subterfugia dialecticorum posita, quæ ueritatis speciem præ se ferant, oratorum inductiones atq; soritæ multis argumentorum aceruis in immensum congestæ, ut multùm diuq; laborandum sit, anteaquàm Proteus ipse humana, hoc est, uera se facie spectandum exhibeat.

INSIGNIVM CAVSÆ.

AIunt uerò nonnulli, insignia hæc ideo prius olim excogitata, ut Principis & ductoris sui ordinem milites in bello seruarent: quibus uerò res prosperè successerat, animal cõsecrasse, cuius auspicijs uictor euasisset, cùm animalia singula singulis genijs & cœlorum uirtutibus credita, persuasum haberent, quos
B omni cultu sibi propitios reddere, & seruare curabant, cuius aliquando numen uoti compotes explorassent. Quam opinionẽ magnus etiam Iamblichus, ac plerìq; alij Platonicæ factionis proceres enixissimè fouere contendunt, esse quandam in rebus inferioribus congruentiam, ut nunc ita dicam, cum superis asserentes, ideoq; ad sacrificiorũ efficacitatẽ cõferre. Neq; animata tantùm id præstare, uerùm etiam inanima, colores, figuras, numeros: ueluti hexagonarius numerus cum Sole congruit in Crocodilo, in Cane rursus, & canicipite Simia. Quędam à natura profectæ rationes, & uires, pari cum Luna temperatura deprehendunt: ita demũ colores, figuras, formasq; omnes, cuipiam superiorũ cõuenire, uel animaliũ membra singula, ut galli cor, ad solares genios cõciliandos efficacissimũ.

ANIMALIVM CVRANDORVM CAVSA.

ANimalia uerò apud Ægyptios ideo dicit Iamblichus alebantur, quia dum conseruarentur tenerenturq;, familiarem proprietatem ad deos augerent, uimq; cõmunionis inter homines deosq; conseruarent. Quare Mathematici super hoc multa tradiderunt: ac nostris quoq; temporibus pleriq; non postremæ eruditionis uiri, certis quibusdam siderũ momentis imagunculas huiusmodi si-
C gnant afflatu captato, ut astri genij'ue illius tutela, quib. se uel à genesi, uel à professione, uel etiã ab euentu aliquo cõmendatos credunt, fortunatiores simul ac beatiores fiant. Sed enim omnia hæc irrita fiunt, ac penitus summouentur, cùm sanctissimũ Christi nomẽ in omnes huiusmodi delusiones opponit: inde enim omne bonũ, inde felicitas uera, & incasura beatitudo. Sed ut susceptũ prosequamur negotiũ, in honore plantæ etiã fuerunt, ne legumina tantũ, ex ijs quæ terra nascerentur, cultu suscepta existimemus. Phœnices enim plantas diuinis honoribus coluere, ut apud Eusebiũ: & casu aliquo auulsas terra, aut alio quopiã euentu intermortuas, miseratione, luctu & deploratione, ex patrio sacrorũ ritu prosecuti sunt. Ad horũ ferè imitationẽ nõ arborum tantũ, uerùm herbarũ atq; florũ obseruationes alias alia de causa excogitauit terra Græcia: uti laureã pro triumphantibus, & ijs qui immortalitate dignũ aliquid perpetrassent: quernã pro ijs qui ciuem seruassent: oleaginã & alia quædam pro Gymnicis, de quibus multa passim Gręci tradidere. Nanq; hi Pandorę primũ caput ponunt coronatũ à Charitibus. Saturnũ Pherecydes ante omnes coronatũ ait. Iouẽ Diodorus post euictos Titanas. Idẽ Priapo tænias dat, & Ariadnę sertũ. Iunoni uitẽ Callimachus,

de quo alibi ex Tertulliano. Hercules nunc populum, nunc oleaſtrum, nunc a- D
pium capite præfert. Suam Apollo lauream, poſt Delphicũ draconem interfe-
ctum, de quo Pindarus, atq; Callimachus. Liber hederam: cuius rei cauſam lo-
co ſuo, ex Harpocratione recitauimus: quãuis idem India triumphata lauream
tulit: nanq; is, ut Saturninus, triumphorũ Deus habitus. Milites idem ait etiam
myrto, quæ propria Veneris eſt, coronari ſolitos: quanquã & olea, quæ Miner-
uæ debetur in primis, redimiti aliquando proceſſere. Prætereo caſtrenſes, mu-
rales, & nauales ex auro dari ſolitas, & quæ latè habentur apud Gellium, Sueto-
nium, & alios, & quæ uulgatiſsima ſunt de inſignioribus Græciȩ certaminibus,
Olympijs, Iſthmicis, Argiuis, & Pythijs, quorũ præmia oleaſter, pinus, apium,
& malum. Vnde illud apud Max. Tyrium: Minimè fas eſt oleaſtro malóue co
ronari, qui ſecum ipſe decertet: ut uictor præconio declareris, opus eſt æmulo.
Sed ne uideamur immemores Ægyptiorum, Iſis prima repertas ſpicas capite cir
cuntulit, quod Leo ſcriptor Ægyptius tradit. Et ut noſtrarum quoq; literarum
monumenta proſequamur, Eua omnium prima, diceret Tertullianus, pudenda
ſua folijs coronauit. Sed qui plura ſuper his petierit, Claudij Saturnini librum E
quem de coronis edidit, inquirat, qui, Tertulliano teſte, & origines, & cauſas, &
ſpecies, & ſolennitates earum ita ediſſeruit, ut nullam gratiam floris, nullam læti
tiam frondis, nullum ceſpitẽ aut palmitem nõ alicui capiti inuenias conſecratũ.

LEGES.

AD coronarũ demum hieroglyphica reuerſi, coronam dicimus legum indi-
cium eſſe, propterea quòd certis eſt uinculis cõplicata, quibus uita noſtra
ueluti religata coërcetur. Atq; hæc diui Hieronymi ſententia eſt, qui στέφανον μὴ δρέ-
πτειν, Pythagoræ ſymbolum interpretatur, leges non eſſe dilacerandas, ſed in ui-
gore & incolumitate ſua conſeruandas. Et quoniã ſepes complicatione quadam
ambituq; certo coronis quodammodo ſimiles habentur, eadem ratione factum,
ut in diuinis literis ipſæ quoq; ſepes ſint legum hieroglyphicum.

HILARITAS.

ROſeam tamen & florulentam præterire noluimus, quȩ quidem corona hila
ritatis erat indicium: ueteres ſiquidem conuiuia celebrantes ornare ſe coro-
nis conſueuerunt, cuius rei principium à diademate ſimplici fuit, ut ſcilicet fron
tem faſcia conſtringerent, quod inſtitutum eſt ſalubritatis cauſa, ut tradit Athe- F
næus, propterea quòd conuiuiorum mos ſit ſeſe ad bibendum liberius inuitare.
Ne igitur uinum æquo largius ſumptum moleſtos ad caput uapores attolleret,
experimento compererũt plurimùm prodeſſe frontem ita colligare. Poſteritas
uerò ſalubri huic inuento decus & ornamentũ adiecit, atq; ideo faſcias illas flo-
ribus perueſtire cœperunt, quȩ res procliuiter admodum in effuſiſsimum mox
luxum euagata eſt.

CORNVA.

QVæ uerò corona Regiũ eſt geſtamen, eam à cornu dictam uolunt: paſsimq;
in diuinis literis cornu pro Rege poſitum inuenias: conueniuntq; ſimilitu-
dine quadam inter ſe, cornu, radius, & corona. Vnde Moſes cornuta pingitur
facie, quæ radiata eſſe deberet. Diuini enim Solis afflata lumine, radijs quibuſ-
dam igneis promicare uidebatur: quem ſplendorẽ cùm Iſraëliticus populus fer-
re non poſſet, precibus ab eo contendit, ut uelata ad eos facie loqueretur. Coro-
næ porrò Regiæ ex inſtituto ueteri radiorũ referunt ſimilitudinem, ut nõ teme
rè olim inſtitutum ſit eas in Apollineo capite XII. precioſis lapillis confici, qui
ſplen-

A ſplendore ſuo fulgentes caput uniuerſum radijs illuſtrarent: atq;, ut in Ceruo rem hanc totã latius explicauimus, uetuſti nummi, marmoreæ aheneæq; Regũ ſtatuæ plerę; duodecim conſpicuæ radijs oſtenduntur. Hinc apud Virgilium Latinus rex fœdera certaminis inter Æneam & Turnum ſancturus,

Quadriiugo vehitur curru, cui tempora circum
Aurati bis ſex radijs fulgentia cingunt, *Solis aui ſpecimen.*

MVRI.

ET frequentiſsimus autorũ uſus coronam pro muris urbiũ uſurpauit. Pindarus Alcimedonti Olympijs, ἐπιστέφανον τεῖχος, metaphoricè aiunt interpretes mœnia: muri enim urbium tanquam coronæ ſunt. Hinc Anacreon:

Νῦν δ᾽ ἀπὸ μὲν πόλεως στέφανος ὄλωλεν.
Nunc diſsipatæ ſunt coronæ ab oppido. Vel, *Urbis at iamiam perijt corona.*

Quòd uerò coronas Regias non eſſe diſcerpendas Pythagorã admonuiſſe dicebamus, ſunt qui eodem argumento dictũ exiſtimant, quo ignem nõ eſſe gladio fodicandum edixit: quippe non eſſe ut quiſquã principibus negotiũ faceſſeret.

B Quod uerò de regno dicebamus per cornu ſignificari, cùm id paſsim in diuinis literis habeat, ſuperfluũ eſt ijs diutius immorari: ut, Exaltauit cornu Chriſti ſui. & quæ huiuſmodi dicta ſunt in Cerui cõmentario. Illud hieroglyphicũ ante omnia uidet, quod apud Ezechielem Cherubin humano primùm capite pingitur, eoq; quatuor cornibus bubulis inſigni: humeris inde alatis, & pectore leonino: qua in ſpecie theologi noſtri, ut apud Hieroſolymitanũ Heſychium legere eſt, inſigniores uirtutes quatuor, per totidem uituli cornua intelligunt. Humana quippe facies ſapientiam indicat, quã philoſophi aliquot prudentiam dixerunt, ſed ſublimius atq; diuinius quid in ſapientiæ nomine. Leonina nimirũ fortitudinem. Per partem eam quæ uitulum excribit, iuſtitiam interpretantur, de qua nõnulla in Bouis cõmentario. Aquilæ ſpecies caſtitatem præ ſe fert, quæ ſublimi uolatu in cœlum ſeſe erigit: nam Ioannes, qui omnino aquila eſt, ſcriptorum omnium conſenſu intaminata fuiſſe caſtitate perhibetur. Animaduertendũ tamen eſt in Heſychiano codice uulgato deſiderari quædam, & perperàm eſſe poſitum, In perſona leonis ſapientia, nulla de perſona hominis facta mentione.

VIRES.

C IAm quòd alibi per cornua uires ſignificari diximus, antiquũ inſuper dicteriũ eſt, πρὸ τούτου σ᾽ ᾤμην κέρατ᾽ ἔχειν, olim putaſſem te habuiſſe cornua, cùm quis fortis antea habitus, ſpem mox per ignauiã fefelliſſet. Et Horat. de Baccho: En addis cornua pauperi. Quẽ ſecutus Ouid. ait: *Tunc veniũt riſus, tunc pauper cornua ſumit.* Alibi uerò ſuper eodem dixerat, In prælia trudit inermem. Et Dialectici ſyllogiſmi ſpeciem, dilemma dictum, quòd hinc & inde feriat, cornutum appellant.

DE SCEPTRO.

SCeptrum Regium diademati & coronę addere res ipſamet poſtulat, de quo tamen toto opere, uti uarijs imaginibus inſigne apud hos uel illos haberi ſolitum, pro loco, & ſigno, quod occurrebat, multa diſſeruimus: nunc uerò ſuper eo quædam generatim ediſſerenda ſunt.

REGNVM.

APertiſsimè quidem ſceptrũ ſiue uirgã, hieroglyphicũ eſſe regni, illud in diuinis literis oſtendit, quòd ſceptrum de manu Iudæ non auferendum pollicetur Dominus, donec ueniretqui mittendus erat. Regiũ quippe nomen in Iu-

dçis tandiu duraturũ, dum ueniret Christus. Nam & Psal. uirga regni tui habet, D
& huiusmodi multa passim. Ponũt uerò Theologi differentiã inter uirgã & baculũ, quod uirga in diuinis literis plerisque locis sit castigationis, correctionis, & disciplinæ signũ, ut uirga ęquitatis, baculus cõsolationis, auxilij, sustentationisque: ut eo loco, Virga tua & baculus tuus ipsa me cõsolata sunt. Pro sustentaculo, Thob. Baculũ senectutis meę. Latini in huiusmodi significatũ scipionẽ protulere. Inuenitur & pro defensione, ut de Cleomene Atheniensiũ duce fert, qui cũ propter omniũ in se odiũ effectus esset insanus, baculo se aduersus insultãtes muniuerit.

DE TORQVIBVS ET PHALERIS.

Vbsecutus hinc sermo est de torquibus, phaleris, armillis, quæ præmia fuisse militaris uirtutis Plinius, Gellius, & quidã alij tradiderunt: quippe Siciniũ Dentatũ donatũ torquib. ter & sexagies, phaleris uicies quinquies.

VIRTVS SOLIDA.

TOrquem aureum solidæ uirtutis præmium fuisse traditum à Vegetio, quẽ qui meruisset, præter laudem duplas consequebatur annonas. Species tor- E
quium in marmore incisas Brixiæ uideris cum inscriptione huiusmodi:

L. ANTONIVS L. F. FAB.
QVADRATVS DONATVS TORQVIBVS ET ARMILLIS AB T. CÆSARE.

BIS
LEG. XX.

Bini enim hinc, & inde alteri torques cum literis, quæ uigesimæ eum legionis fuisse declarant: inde duo signa militaria quadrata, ad cognomentum eius exprimendum, aut fortè legionis nomen. Et species quædam candelabri in tridentis modum figurati, in medio sita, de quibus in Armis.

OPERA LAVDABILIA.

TOrquis quidem significatũ aperuit Vegetius, de armillis nihil meminit: eas laudabiliũ operũ præmiũ esse indicat Adamãtius, dum in ea Ezechielis uerba, Et imposui tibi armillas circa manus tuas, paraphrasim huiusmodi subiungit: Cùm mihi dederit Deus occasionem bonorũ operũ, armillas circundat manibus meis. Diffundebantur ad posteros gestamina hęc, quò minores ad imi- F
tandas maiorũ suorũ uirtutes inuitarentur. Hinc apud Tranquillum legas, C. Caligulã uetera familiarũ insignia nobilissimo cuique ademptisse, Torquato torquem, Cincinnato crinem, Gn. Pompeio, Magni cognomen.

ARMILLAE.

Rmillæ nõ humeris tantùm decus afferebant, uerùm & brachia decorabant. Eas uerò ita dictas uolũt ueteres etymologici, quòd antiqui humeros cũ brachijs armos uocabant: inde arma, quæcũque ab illis dependent uel ijs alligata sustinent. De armillarũ donis habetur apud Liuium X. ab Vrbe cond. post uictoriã è Samnitibus ad Aquiloniã, à Papyrio quippe Sp. Nautiũ, Sp. Papyriũ fratris F. & quatuor centuriones manipulũque hastatorũ armillis aureisque coronis donatos. Idem ibi centuriones, militesque, atque equites, corniculis armillisque argẽteis donat. Et Decius tribunus ob seruatũ ex obsidione præsidiũ Romanũ, dissipataque Samnitiũ castra, aurea corona ab A. Cornelio Cosso donatus. Aurea uerò corona erat quæ castrensis, ex auro quippe in ualli speciẽ fabrefacto, quæ dabatur ei qui hostium castra pugnando primus introisset.

DE

A DE ADAMANTE.

HInc ſermonẽ tranſtulimus ad Adamantem, quo ſuper multa ultro citroꝗ dicta ſunt, dum tu ea quæ paſsim prædicantur, quæꝗ lectione laboreꝗ tuis ſuper acquiſieras, cõmemorares. Verũ ea quę tu meminiſti, quæꝗ tuopte ſtudio conſecutus es, hîc repetere ſuperfluum iudicaui, quare ea tantùm quæ paucíſsima illis ego addideram recenſebo.

FORTITVDO.

NOn temerè ſcilicet Adamantẽ pro fortitudine proponi, cui robur indomitũ, uisꝗ inſuperabilis, nomẽ meritò feciſſet, quippe qui limę, ſcalpro, & malleo duritia inenarrabili reſiſtat: quodꝗ omnium maximè admirandũ eſt, contra etiã ignis uiolentiã incolumis lapillus euadat, neꝗ calore quidem admiſſo: unde Græci ex ipſo nomine à re impoſito, gemmam indomitam intelligi uoluere. Per hanc uerò ea fortitudinis uirtus oſtentatur, qua quis ea quæ aduerſa acciderint ferendo peruincat, ſecundis nihil quicquã immutet, atꝗ ut apud Horatiũ eſt, rebus anguſtis animoſus atꝗ fortis appareat, idemꝗ uento ſecundiſsimo turgentia
B uela contrahere ſapientia duce didicerit. Quin etiam id inſitum diuinitus habere fertur Adamas, ut mentẽ animumꝗ geſtantis uano metu liberet, ut ſuperbæ etiam fortunæ reſponſare ſuadeat.

INEXPVGNABILIS.

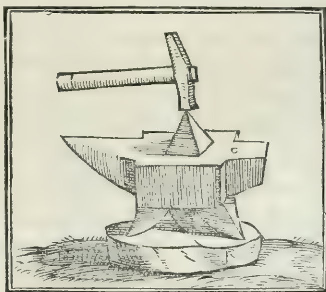

TRanſit & in cõmunem locũ ſignificatũ huiuſmodi, ut tam de animi fortitudine, quæ uirtus ſit, hoc eſt, honeſti iuſtiꝗ cauſa cõcepta, quàm etiã de obturata aliqua mentis deſtinatione, quæ nulla queat ratione loco dimoueri, poſſit intelligi: eaꝗ de cauſa Ditis pectora adamantina fingi, & apud inferos ſolido ex Adamante portas & columnas eſſe, atꝗ ita demum omnia dura & implacabilia, eius lapilli elogio ſignificari. Adamanta quidem Plutonẽ Theocritus manifeſtè nuncupauit, Pharmaceutria:

Τύδ᾽ ἄρτεμι καὶ τὸν ἐν ἅδᾳ Κινήσαις ῥ᾽ ἀδάμαντα.

Propterea enim dictũ hoc nomine aiunt interpretes, quòd durus ſit & inexora-
C bilis: aiunt enim loco hoc ῥα particulã intenſionis eſſe, atꝗ ita Plutonem mirum in modum inexorabilem exponunt. Sed ut ad eam partem quę uirtutis eſt redeamus, qua ſcilicet quis munitus ærũnoſiſsima quæꝗ patientiſsimè perferat, nulliꝗ calamitatũ generi ſuccũbat, Adamantius ubi cauſam quærit, cur corpus etiam Iobis uiri iuſti piiꝗ, Deus in poteſtatẽ dæmoni conceſſerit affligendum, comparationẽ ab eo deſumit, qui boni Adamantis dominus, eum cuiuis periculis omnibus cõcedat explorandũ, dicatꝗ, tolle, proba, experire, tormentisꝗ omnibus examina: ſic omniũ cognitor atꝗ præſcius, qui optimè noſſet Iobem Adamantum inuiolabilem, poſcenti diabolo eum dedit in poteſtatẽ, ſibi quidem ſatis cõſcius Iobem uerũ Adamantẽ eſſe. Mox illa de Chriſto ſubiecit: Sic nanꝗ & ſingularis ille & diuinus, cęleſtis atꝗ incorruptibilis Adamas unigenitus Deus à Patre ad terras miſſus, de quo dicit Deus Pater: Ecce ego ponam Adamantem in medio populi mei, quẽ neꝗ ignis tentationũ in deſerto cõminuet, quẽ ictus, uerbera plagęꝗ impiorũ in cruce nõ atterent cõminuẽtue, quẽ neꝗ ſepultura, neꝗ deſcenſus ad inferos uel minimùm uiolare poterũt, ſedenim omnia ſuperabit, ſeꝗ diuinũ & incorruptibilẽ probabit Adamantẽ. Et ne quis fabuloſa putet

quę de hircino sanguine, cui rerū uni cedat Adamas, memorię produnt, memoratu digna sunt quæ super hoc D. Cyprianus lib. de duplici martyrio differit, cùm efferas nationes quas Romani nunquam frangere uel domare potuerint, Christi sanguine indicat emollitas. Qui naturę causas scrutant, ait, narrant Adamantē nulli chalybis duritiei cedentem, hircino sanguine maceratum, ictu mox malleorū dissilire. Nullus autem Adamas corde saxeo peccatorū durior. Hoc igitur cor ferreum, cor saxeum, cor plusquàm Adamantinum emollit sanguis Christi. D

LITATIO.

IN Hebræorū sacris Adamas litationis signum habebatur: quia quę foret summi numinis de mortaliū reb. sententia, manifestabat. Gestabat enim eorū Pontifex ornamentū quoddā ante pectus opere pulcherrimo elaboratū ex auro, nō ultra palmi magnitudinē, in cuius medio ueluti stella quædā aurea elucescebat, duo utrinque Smaragdi, quorū unus tribubus sex, totidem alter ex XII. Israëliticis insigniti erant. Inter Smaragdos medius Adamas erat. Sacerdos igitur Deū de re quapiā cōsulturus, precib. ritè prolatis, supinis in cœlū manibus porrectis, oculos in id operis conijciebat, deque proposita re Deū interrogabat: qui si prospera secūdaque polliceretur, Adamas ardentissimo splendore promicabat, radijsque fulgentissimis coruscare quodāmodo uidebat. Sin aūt ex uoto nihil promittebatur, lapillus nihil quicquā immutatus, sua se specie cōtinebat. At si Deus populū cædi destinasset, sanguineus apparebat. Si mors cuiquā impendebat, nigro obfuscari conspiciebatur: idque gestaminis EPHVD illi appellitabant, de quo tota sacra historia plurima. Sedenim & genus uestis sacerdotalis erat Ephud, quæ aliter superindumentū, uel superhumerale appellat: cuius uestimenti duo erāt genera: unū lineū & simplex, quod sacerdotes habebant: alterū diuersis coloribus, ex auro, purpura, & bysso, hyacintho gemmisque suprapositis ornatum, quo soli Pontifices utebant. Logiū quoque inter ornamenta Pontificia celebre, nostri Rationale appellitarunt, de cuius significato alio cōmentario diximus, contenti hîc formam eius ex Eucherio prodere. Erat uerò pannus exiguus, ex gemmis & auro coloribusque uarijs, qui superhumerali cōtra pectus Pontificis adnectebatur. E

SAPPHIRVS.

IMPERIVM, AVT SVMMVM SACERDOTIVM.

SApphirus & apud ueteres & apud iuniores, omni ætate, magna semper in celebritate fuit: siquidem per eum imperium, aut summū sacerdotium significari manifestū est. Causam nōnulli eam cōminiscunt, quòd lapillus is cœlitus à Ioue & à Saturno uim quandam cōtrahat, ut ad eiusmodi euenta uiā præparet, & faciliora hęc affectantibus omnia reddat: ita ab Ioue regnum, ab Saturno sacerdotiū impetrari. Sedenim pietas nostra sanctiora patrū documenta prosequens, Sapphirū in similitudine Throni figuratū apud Ezechielē agnoscit, idque Dei Opt. Max. sedem significare cōtendit. Eucherius hinc cœlestes formas, ipsosque angelos intelligit, ita per serenū cœlū electorū conuentus ostendi. Neque dissimilia Hesychius super tunica coloris hyacinthini. F

COELVM DECIMVM.

SPecies tamē ea Sapphirei throni, ut ab Isaache philosopho explicat, decimum cœlorū orbē designat, empyreū ab alijs uocitatū: ex colore siquidē sapphiri nitorē intelligūt illius lucis, quæ omnē supereminet lucē. Throni uerò similitudo immobilitatē eius indicat: siquidē orbis ille fixus manēs, & quietus esse perhibet. In diuinis sanè literis legere est, Intuebūt pij quæ sub pedib. Dei sunt, quasi opus

lapidis

A lapidis sapphirei. Quin etiam profanæ religionis autores Iouem in throno sta-
tuebant, quod firmæ apud eum perennitatis indicium esset,

Qui stabilis cùm permaneat, dat cuncta moueri.

SMARAGDVS. VIRGINITAS.

SVnt qui perpetuo claroq; Smaragdi uirore considerato, signũ id es-
se uirginitatis uelint: idq; insuper argumento addunt, in patranda re
uenerea, quod experimento compertum est, si quis lapidem attingat
eum spontè frangi. Cæterùm Astronomi Smaragdũ Veneri cœlesti
dedicarunt, & ad impetrandũ eius numinis afflatum perquàm idoneũ esse pro-
fitentur. Nihil autem cœlitus non undecunq; purum, honestum, & candidum,
mortalium animis, si Platoni & ueritati credimus, inspiratur.

IASPIS. GRATIA.

IAspidem pro gratia poni autores tradunt. Sumptũ ab eius ui, quòd
B mortalibus persuasum est gemmã eam hominum gratiam concilia-
re erga gestantem. Vnde non otiose dictum à Virgilio uolunt,

Illi stellatus Iaspide fulua Ensis erat.

quo præcipuè tempore Didûs gratia expetebatur, cuius amore detentus,

Carthaginis fundabat arces, ac tecta nouabat.

VENVSTAS.

SVnt qui gemmas omnes in ornatu Veneri deberi putent, quòd scilicet eam
maximè comptã esse deceat, & delicijs omnibus affluentẽ. Operęprecium uerò
est apud Tertullianũ legere, quę de morosa gemmarũ cura disserit, dum nostras
miserat̃ ineptias, qui tam anxiè in re tam inani occupemur: Tarde (ait) terunt̃ ut
niteãt, subdole substruunt̃ ut floreãt, anxiè forant̃ ut pendeãt: & alia in hanc sen
tentiã. Vniones tamẽ cùm ad ornatũ præcipuè cõparentur, uenustatis significa-
tum sibi ante alias usurparũt: lapilli enim reliqui nõ de pulchritudine tantũ, sed
de dotibus etiã alijs censent̃: in unione nitor & læuor tantũ expetitur. Quòd ue
rò fuerint qui eos etiã deuorare magnificũ existimarint, id improbitati potius,
quàm ulli sit liberalitatis splendori tribuendũ. Diuinæ literę per hieroglyphicũ
C margariti, præmiũ ostentãt quod rectè facientibus offertur. Euangelista: Inuen
to aũt uno precioso margarito abijt, & uẽdidit omnia quæ habuit, ut id emeret.

VNIONES. LACHRYMÆ.

ILlud magis receptũ, unionem esse lachrymarũ indicium, sumptum
quidem à coniectoribus, qui uisos in somnis uniones lachrymarum
profluuiũ portendere tradiderũt: aiunt enim, δηλοῦσι μαργαρεῖται δακρύων
ῥόον, ut apud Sudã est, Artemidorũ, & alios. cuiusmodi somniũ cùm
nobis aliquando contigisset, resq; postmodum subsecuta esset, ita meminimus:

Visus eram niueos manibus tractare lapillos,
Vnio in his, lætis gemma inimica uiris.

AMETHYSTVS. SOBRIETAS.

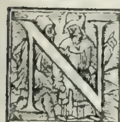

NEque desunt qui Amethystũ pro sobrietate poni dicãt, quòd eiusmo
di lapidem contra ebrietatem stare compertũ est: non enim uino ten-
tari, qui eum gestet: in quo præter nomen, quod eius est significatio-

nis, nihil certi habeo, plerisque tamen, qualecunque sit, commentum placet. D

DE PECTINE.

ERam hîc finem facturus, cùm tu ut prosequerer ita hortatus es: Mulierem nobilem gemmis aliquot ornauimus, sed ea nisi caput cõpserit, parum profecerimus: addamus igitur & pectinem, & speculum, ut si qua eo uti uelit, non aliunde quæsitum eat. Subieci ego:

VENVS.

VEneri quidem præcipuè sacer est pecten, eiusque Deæ statua cum pectine aliquando Romæ dicata est, soluto quippe uoto, quod mulieres Romanæ uouerãt, comis propter insuperabilẽ pruriginis ardorẽ abrasis: quo quidẽ incõmodo atque cruciatu liberatæ, statuã huiusmodi Veneri erexere, quæ comas restitueret. Eandem etiã barbatã statuerunt, quòd utroque sexu prædita sit Venus, quã à lumbis ad superiora, marẽ, ad inferiora fœminã esse dictitabãt. Atque huc spectat Maronianũ illud, Discedo, ac ducente Deo. quamuis nõ contemnendi autores utrunque sexũ dijs attribuãt. Sed super hoc alibi. Sanè quod ad pectinem attinet, E
Naso eum Cytheriacum dixit:

Sæpe Cytheriaco deducit pectine crines. Metamorph. ubi de Salmaci.

Ea enim propria est muliebris curæ uanitas, ut in comendo ornandoque capillo, studiũ omne suum exerceant. Quare in numismatis uideas Faustinæ caput multis & diuersis capillorum concinnitatibus sæpe uariatum. Sanè Seleucus meritò duodecim eos uersus sustulit, quibus Hesiodus inducit Palladem, Theogonia, Pandoræ satagentem, comendo eam & ornando: indignũ ratus sapientiæ deam tanto studio circa muliebris ornatus curam occupari. Versus illi XII. hi sunt:

Ζῶσε δὲ καὶ κόσμησε θεὰ γλαυκῶπις Ἀθήνη,
Ἀργυφέῃ ἐσθῆτι, κατὰ κρῆθεν δὲ καλύπτρην
Δαιδαλέην χείρεσσι κατέσχεθε, θαῦμα ἰδέσθαι,
Ἀμφὶ δέ οἱ στεφάνους νεοθηλέας ἄνθεσι ποίης
Ἱμερτοὺς παρέθηκε καρήατι Παλλὰς Ἀθήνη·
Ἀμφὶ δέ οἱ στεφάνην χρυσέην κεφαλῆφιν ἔθηκε,
Τὴν αὐτὸς ποίησε περικλυτὸς ἀμφιγυήεις
Ἀσκήσας παλάμῃσι χαριζόμενος Διὶ πατρὶ,
Τῇ δ' ἐνὶ δαίδαλα πολλὰ τετεύχατο, θαῦμα ἰδέσθαι,
Κνώδαλα ὅσ' ἤπειρος τρέφει, ἠδὲ θάλασσα.
Τῶν ὅγε πόλλ' ἐνέθηκε, χάρις δ' ἀπελάμπετο πολλὴ
Θαυμασίη ζώοισιν ἐοικότα φωνήεσσιν. F

DE SPECVLO.

EXPLORATIO.

SVnt autem qui speculum explorationis signũ esse uelint, propterea quòd & næui & rugæ, & uniuscuiusque color, & alia quæ forent incognita, indice speculo deprehenduntur.

FALSVM.

SEdenim sapientius illi rem expendisse mihi uidentur, qui falsum ex speculo significari tradiderunt, in quo scilicet quamuis similitudo quædam appareat, eò tamen falsa est, quòd in speculo quæ læua sunt, dextera: quę dextera, læua referantur, atque ita ueritati fucus fiat.

HYMNVS.

ALioqui speculum Pindaro est hymnus, in quo scilicet res præclarè gestas, uirtutesque cuiuspiam celebres possimus intueri.

AD

A AD ILLVSTRISS. PRINCIPEM D. NICOLAVM RODIVILVM OLICÆ ET NESVESII DVCEM, PALATINVM VILNENSEM, AC MAGNI DVCATVS LITVANIÆ summum Marescalcum & Archicancellariū, Bresfensem, Saulensem, Borissouiensemq; Capitaneum, De ijs quæ per arma significantur,

EX SACRIS AEGYPTIORVM LITERIS,
PIERIVS VALERIANVS.

*VM iam varios cōmentariolos diuersis misissem amicis, dedissemq; operam vt
argumenti ratio vnicuiq; nō inconueniens esset, diligenter dispiciendum mihi pu-
taui, cui nam hanc nostram de Armis elucubratiunculam inscriberem. Verùm
cùm arma acri mittenda viro nō ignorarem, tu certè Nicolae Rodiuille Magna
nime princeps animo statim obuersabare meo: teq; vnum è multis delegi, in cuius patrocinio ac
B tutela noster qualis is cunq; esset in hac re insumptus labor, conquiescere deberet. Nam cùm
multæ sese offerrent causæ, quæ quemuis ad te vel amandum, vel suspiciendum allicere possint,
vt animi tui celsitudo cum summa coniuncta clementia & moderatione, ingenium facile &
apertum, nulla maleuolentia suffusum, nullaq; auaritia inquinatum, bellicæ laudis militarisq;
gloriæ flagrans studium: tum illa in primis Caroli V. Imp. Sigismundiq; Sarmatiæ regis (quos
maiestatis causa nomino) de insigni tua virtute testimonia tot tantaq; fuere, vt alter te Ducem
renunciaret, ab altero multis maximisq; Lituaniæ imperijs & administrationibus ornatus lon
gè clarissimus esses, dignusq; habitus qui in fortium bellicosorumq; populorum vel flore vel robo-
re summam potestatem haberes, & in quo omnes rebus secundis animi æquabilitatem & reli-
gionis propagationem agnoscerent, aduersis inuictum robur cernerent, & disciplinā militarem
prudentiamq; in administrandis disponendisq; singulis sequerentur, & autoritatem amplissi-
mam libenter retinerent. Hæc cùm in te sint dona, conerisq; tam pulchro laudabiliq; exemplo
ad eorundem lucem alios multos adducere, & quasi normam boni gubernatoris dirigere, meri
tò te omnes strenuium istic hominū florem, ditionum istarum firmamentum, boniq; principis
ornamentū existimant: meritò quoq; nos T. Excellentiæ hosce nostros de Armis cōmentarios
C nuncupamus & consecramus. Arma certè huiuscemodi mittimus ad bellum ita delectabilia,
vt eadem vel domi sedens, in alto contrectare possis otio, cùm in ijs ipsis & disciplinarum cultū,
& variæ eruditionis totiusq; antiquitatis imaginem honoratissimā sis agniturus. Hæc qualia-
cunq; à me conscripta, meæ in te perpetuæ obseruantiæ testes, probata ad alios venire patieris: e-
quidem nec dubito, quin tuo patrocinio defensa, gratiora omnibus futura sint. Faxit Deus Opt.
Max. vt potestas & voluntas quas tibi dedit, eos exitus habeat, qui & illi maximè gloriæ sint,
& Christianis vtilitati, & tibi dignitati. Vale.*

IVS IN ARMIS.

EORVM, ut hinc exordiamur, simulacra armis ornata, autoritatem, uimq; armorum indicāt. Nam Græci præcipuè deos omnes in uniuersum ferro accinctos fingere consuerunt, ex eo scilicet innuere uolentes, armis omnia parêre, in armis ius esse: cùm tamen Phœnices, utpote mercatores, & assiduis dediti negotiationibus, deos cum loculis & crumenis bene pecuniosos omnes

effingerẽt, nempe quòd rerũ omniũ uim penes aurũ & diuitias esse arbitrarent. D

MVLIEBRIS VIRTVS.

QVod uerò Lacedæmonij Veneris armatæ simulacrum dedicarint, uirtutis id hieroglyphicum, quæ prænituit in mulieribus. Nam cùm Lacedæmonij bello cum Messenijs cõgressi eorũ impetũ sustinere nõ possent, pedesq; sensim retroferrent, uxores eorum hoc animaduerso, repentè arma corripiunt, impetuq; in hostes facto non tantùm lapsam maritorum aciem restituêre, uerùm & Messenios ipsos fugauerunt. Eas inde amplexi Lacedæmonij, prout erant armati, cum armatis promiscuè, ut Lactantius ait, concubuere. Atq; ita mox armatã Venerem colere cœperunt. Neq; tamen Venerem tantùm, quam μορφώ uocitabant, sed deos, deasq; omnes cum lancea figurabant, ut eas ita redderent honestiores. Nihil enim apud eos ignauia turpius, nihil bellica uirtute præstantius habebatur. Alia uerò ratione armatæ uirgines in sacrificijs adhibentur: eas enim in nummis aliquot, atq; etiam in lapideis signis atq; memorijs uideas lacinia toga in humerum reiecta figuratas. Hæ sunt uirgines quæ Armatæ dicebantur, quòd in armum ita uestes conijcere sacrificij ritus deposceret. Vnde etiam poma ex alieno in armum legere, legibus prohibemur, tanto scilicet numero asportare, quantum humerorum onus sit. Hoc quidem ἐν παρόδῳ fatemur, sed hoc hoc loco necessarium. E

MARS VLTOR.

VIdere autem est plerisq; locis, atq; etiam in nũmis, signa Martis Vltoris cum scuto & hasta, quæ nimirum belli indicia sunt, cùm omnis eius ornatus in eo uersetur, ut arceat à se cladem, & hostibus inferat calamitatem. Hinc prouerbiũ illud emanauit, σὺν δόρυ, σὺν ἀσπίδι, cùm quid omni conatu aggrediendum innuimus. Huiusmodi uerò statuã sibi Sesostris erigi curauit supra quatuor cubitorum magnitudinem, ut ita mortales reliquos superasse gestarũ rerum gloria testaretur. Nam eorum quæ præclara gesserit Rex hic Ægypti, pleni sunt omnes antiquitatis libri.

BELLVM INDICTVM. F

APud Romanos indicti belli signũ erat hasta ferrata præustaq;, fecialis manu prætenta, quam ubi primùm in hostium fines emisisset, tribus puberibus præsentibus, causa prius exposita, bellum iustum indictũ, fieriq; cœptum intelligebatur. Hinc apud Maronem Turnus primus iaculum intorquẽs emittit in auras Principium pugnæ.

ARCVS ET SAGITTAE.

TVMVLTVS.

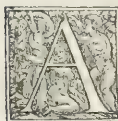

AEgyptij sanè sacerdotes tumultum, aut belli principiũ esse factũ significare cùm uellent, armatũ hominem figurabant, qui telum arcu cõtenderet, & ad feriendũ paratus uideretur. In diuinis tamen literis per arcum & sagittas ab improbis hominibus paratas, interpretes totũ belli apparatũ accipiũt: & huiusmodi significatione Psal. LIX.

A LIX. Dedisti metuentibus refugium, ut declinare ualeant arcum. quamuis in Hebraicis codicibus LX. longè alia lectio reperiatur. Ita tamen legit Euthymius, & hîc arcum recipit Ecclesia.

SOLARES RADII.

IN Apollinis uerò Dianæq; simulacris arcus & sagittæ uibratilem radiorum uim ostendunt. Vnde Lucretius hieroglyphicè ita eos expresit:

Non radij Solis, neq; lucida tela diei.

Eædem in Sagittario cœlesti signo, uim eius à remotissimis etiam locis in plantas & herbas permeare, quæ quidem ubiubi sunt, solari omnino ui uiuidæ, & incolumes conseruantur. In Gallieni sanè nummis Sagittarij signũ est quale cœleste illud fingitur, cum inscriptione, APOLLINI CONS. AVG.

DE PHARETRA.

MInimè uerò prætermittendus est locus in carminibus diuinis Psalmo X. siquidem impij arcum sæpius intenderunt, promptuarijs sagittis pharetrã impleuerunt, quas in quempiã probi cordis hominem immitterent. Nonnul-
B li Paraphrastæ, dum nouitati forsan plus æquo student, pro eo quod apud Græcos est ἡτοίμασαν βέλη εἰς φαρέτραν, sagittas ad neruum accõmodarunt, ponere maluerunt, nempe quòd ita id exponendum codex Hebraicus admoneat.

COR, CONSILIVMQVE.

ADamantius tamen Græcam secutus lectionem, ita pharetram agnoscit, ut quid habeat hieroglyphici, etiã interpretetur: per eam enim cor intelligit: per sagittas, consilia, & cogitationes: per arcum, os & labia. Nam & alibi dicitur, Cor impij repletum est ueluti pharetra sagittis uenenatis. Consilia enim cogitationesq; pessimæ, impiorum sagittæ sunt: arcus uerò, os & labia: quo distento, quippe adaperto, uirulenti cordis spicula depromuntur ad uulnera. Quòd uerò dictum est è latebris, nõ otiose appositum: siquidem hi cùm lucem odio prosequantur, in tenebris delitescunt, & in cæca malignitatis atq; ignorantiæ latibula sese abdunt. Iam uerò apud Lucianum legas, περὶ τὴν ὠδῖ μισθοφ ζωόντων, stare aliquem in insidijs incognitum, qui arcu semper intento speculetur, qua latus exeras, ut ea te quamprimum parte conficiat. Vbi nimirum delatorum intelligas malignitatem, qui dicta factaq; explorant tua, ac simul aliquid exciderit impru-
C denti, collectum statim ad dominum deferunt, ut aliquod inde tibi detrimentum accedat. Olympijs quoq; Ode secunda, tela pro uerbis, pharetram pro sententijs à Pindaro positas inuenias, in hunc modum: πολλά μοι ὑπ' ἀγκῶνος ὠκέα βέλη ἔνδον ἐντὶ φαρέτρας φωνᾶντα συνετοῖσιν. Multa mihi tela uelocia sub cubito in pharetra sonantia exaudiuntur, propter orationis acumen, & laudationum opportunitatem, inquiunt interpretes. Præclara enim esse debent, neq; ab obtuso ignauoq; ingenio prolata, quæ dicuntur, sed ea opportuno etiam loco disposita. Alibi diximus, mysticæ philosophiæ interpretes Plutonis cor ab Herculea sagitta uulneratum, hieroglyphicè significare uelle, nullum esse tam abditum in rerum natura locum, quò non peruenerit philosophia: eius enim scientiæ latebras multi memorant. Nam & Nazianzenus Basilium ait philosophiæ latebras omnes penetrasse.

VVLNERA AMORIS.

AMori uerò arcus in primis dedicatur, propterea quòd eo uulnere saucij, semper eminus feriuntur, ueluti sagitta quadam ab amatis oculis emissa, & in amantium oculos recepta. Sunt uerò illi, ut philosophatur Plato, radij

quidam tenuiſsimi, qui ex intimo cordis expirant, ubi uitalis ſanguis dulciſsimus calidiſsimusq; ſedem habet, uiaq; ſibi, ut Muſæus ait, per oculos patefacta, per amantis identidem oculos illapſi, ad intimum eius cor penetrant, accenſoq; interim magis ac magis ſanguine, bilis etiam inflammatur: unde ille ſequitur dolor, quem affixum eſſe cordi amantes omnes profitentur, quicunq; illos euentus, aut durus, aut facilis ſequatur. Hinc etiam adiectæ ad amorem faces, de quibus alio loco diſſeruimus. D

AMOR.

APud cõiectores ſanè, ſi quis ætate florida uir aut fœmina pectus ſibi transfixum imaginatus fuerit, amorem ſignificat. Non æquè id in grandæuo, ſiquidem huic id ſomnij triſte aliquid, & illetabile nuncium affert.

POENITERE.

IN diuinis uerò literis ſagittæ ſæpiſsimè ponuntur pro doloribus, qui ex rerũ perperàm actarũ conſcientia cor ſtimulant, compungũt, exulcerantq;. Ita Pſalmo octauo ſupra XXX. Quoniam ſagittæ tuæ infixæ ſunt mihi. attigerunt me tranſtulit Symmachus. E

COELVM.

SEdenim philoſophi cùm amoris cognomento cœlum intelligant, nõ otioſe cõmenti ſunt & alas & ſagittas uelocitatis indicia figurare, ſimulq; faces, utputa ignem, quo cœlum ipſum maximè ſpectabile eſt: ac puerũ deniq;, cùm ſenium auferant à cœlo. Amorem inſuper primùm omniũ genitum autumant, & cœlum initiò creatum à Deo ſacræ teſtantur literæ.

VELOCITAS.

ESto igitur ſagitta uelocitatis etiam hieroglyphicũ, cuius ergò Virgilius iuuenibus curſu pedum certaturis cùm equum primò præmiũ propoſuiſſet, alteri Amazoniam pharetrã, plenamq; ſagittis pollicetur. Et Armenij ſagittam Tigrin uocant, unde & uelociſsimũ animal Tigris, & fluuius rapidiſsimus, qui ex Armenia in Meſopotamiam labitur. Ibi enim ſagitta Tigris dicitur. Et Pſal. ſeptimo, quòd minatur propheta futurũ ut Deus gladium ſuum expediat, & arcum intendat: interpretes per gladium acerbitatem, per arcum celeritatem mortis indicari tradunt. Ab hac ſagittarum uelocitate uulgus totius Italiæ hodie cùm quid properandum eſſe innuit, uocabulum formauit Affrezzare, ex quo F ſagittã frezã uocant. Sanè Abarin genere Hyperboreũ apud Scythas tantę uelocitatis hominẽ fuiſſe tradit Nazianzenus, ut cùm ſagittã, ueluti fabulantur, accepiſſet ab Apolline, emiſſam eam pari curſus pernicitate conſequeretur: quo ſigno populos circumiens reſponſa dabat, inde ſibi fidem acquirẽs, quòd conatus ille longè ſupra humanas uires eſſe putabatur. Sed nõ fabuloſe apud nos dictũ, Sicut ſagittæ in manu potentis, ita filij excuſſorum: per quas Eucherius Apoſtolos hieroglyphicè ſignificari tradit, qui orbem terræ uolatu perniciſsimo peragrantes, doctrina ſua mortaliũ, qui nondum Deum norant, corda penetrarunt. Filij uerò excuſſorum, quia de prius excuſsis telis, hoc eſt, Prophetis, Apoſtoli geniti ſunt. De ijs Pſalmographus ait: Miſit ſagittas ſuas, & alios aliò delegauit. Pleriſq; enim locis ſagittæ uerba diuina ſunt, quę penetrabili charitate corda noſtra configunt. Hic arcus ille erat, quem tetenderat, paratumq; ad feriendum aſſeruabat: quamuis hoc nonnulli ad minas referant, quòd arcus inter alia ſignificata, minarum etiam ſignum ſit. Vnde Horatius:

Nec ſemper feriet quodcunq; minabitur arcus.

CON-

A CONTRARIETAS.

VBi tamẽ sagittę duæ parallelari positu iacentes animaduersæ fuerint, quarũ cuspides altera ad alterius pinnas uicissim conuertantur, præsentaneę contrarietatis signũ esse uolunt.

FRACTA BELLI FEROCIA.

QVemadmodum uerò arcus intentus belli signum est, ita fractus sublatã belli ferociam ostendit. Et in ostentis eodem accipitur significato: ueluti quod in recentiorum historijs legitur, ea nocte qua Rex Attila sanguinis eruptione, quæ profluuio effusissimo de naribus emissa est, suffocatus & extinctus est, supremũ numen Martiano Imperatori apud Constantinopolim agenti apparuit in somnis, arcumq; Regis defuncti relaxatũ, ut alij, fractum, ostentare uisus est, quod de bellica eius ferocia iam extincta signum fuit. Et in diuinis literis scriptũ est, Deum eorum conterere arcum, & arma confringere, qui pietate posthabita spem omnem in ferocitate sua posuere.

PERSÆ.

B AB eo uerò armorum genere, quo Persæ plurimùm utuntur, sagittas nummis Darius impressit, siue ita gentem suam significare uoluerit, siue potentiam suam latè diffusam indicare. Nam & in Artoxerxe sagittarius miles cusus erat, eaq; de causa nũmi illi Sagittarij uocitabant, ut Plutarchus Apohthegmatis. Vnde nõ infacetè dixerit Agesilaus, triginta se millibus Sagittariorum Asia pulsum, cùm ea summa Rex corruptis per Timocratem Atheniensibus effecisset, ut bello aduersus Lacedæmonios concitato is prouincia decederet. Quod quidem dicterium proximè accedit ad Gylippi Noctuas, de quibus loco suo.

PESTILENTIA.

SAgittas autem Apollinis in Græcos immissas, pestilentiã manifestissimè significasse nulli dubium: de quibus latè apud Homerum. Hæ uerò hieroglyphicè solares radios indicãt corrupto cœli tractu contagem illam dispergentes. Et Christiana pietas è diuorum numero Sebastianum sagittis impetitũ, dum Christo fidei testimonium præstat, aduersus pestilentiam sibi tute C larem proposuit.

DAMNATIO.

SVnt qui telum in sagittæ cuspidem ita ⟶ figuratũ, damnationis signum esse autument, aut explodendum summouendúmue aliquod ineptè dictum in scriptis, id quod Aristarchi summi Grammatici iudicio inter hieroglyphica receptum est, quòd eo ille signo usus sit in adulterinis apud Homerũ carminibus summouendis.

DE HASTA.

SAPIENTIÆ VIS.

QVòd Palladem armatam ubiq; conspiciamus, indicat, arma parum proficere, nisi quæ per sapientiam administrantur. Nam stulto præcipitiq; ingenio Imperatores, quot & quantas & sibi & Reipublicæ calamitates attraxerint, ut alia dissimulẽ, clades illę insignes ad Trebiam, ad Thrasymenum, ad Cannas acceptæ, facilè ostenderunt. Porrò autem hasta in manu Palladis, ingenij uim atq; promptitudinem ostendit. Vnde apud Martianum legas: *Hasta etiam vibrans penetrabile monstrat acumen.*

FAMA. D

AD hæc lancea in quacunq; uideatur imagine, præter militiam ipsam famæ etiam celebritatem indicat. Quare Lysippus, ut Plutarchus ait, eam in Alexandri manu posuit, fulmen quod alij fecerant, aspernatus, utpote qui celebrem eum una uix ætate existimaret, dummodo quis ueritatis studiosus, ea tantũ quę re uera gesta fuissent ab Alexandro collegisset. Quod uerò ad extensionẽ in longinquũ facit, telum appellant quicquid à manu iacitur, quòd τηλε̃ & τηλόθι procul apud nos sonat. Quanquam apud Caium Iurisconsultũ telum uulgò appellaretur, quod ab arcu tantùm mitteretur.

HOSTIS INFENSISSIMVS.

INfestißimũ hostem, qui omnes, quò maximè lædat, uias exploret, nõnulli significare cùm uolunt, iaculum terræ appressum cuspide in eius læua statuunt, dexteram uerò ori obijciũt, eo gestu, ut in eam inspuat, nempe quòd persuasum sit, ictus aggrauari saliua in manum ante conatum ingesta. Id uerò ea de causa fit, quia manus ita magis solidescit, & maior in uibrando uis accedit, non aũt quòd ea quædam sit fascinatio, ut Magi putant. E

OFFENSIONIS ILLATÆ POENITENTIA.

NAm illud forsan pertineat ad Magiam, quòd à iactu, si quem inferendæ iam iniuriæ pœnituerit, in mediam expuendo manum, qua uibrauerit, leuari percussum à pœna prodiderunt. Alioqui pleraq; alia expuere, contra omnes fascinationes & pericula amuletum esse creditur. Vnde apud Theocritũ, τρὶς ἐς ἐμὸν ἔπτυσα κόλπον, ter in sinum meum inspui. Meminere huius rei & Plinius, & autores alij pleriq;.

SVMMVS HONOR.

SEd enim ne Lysippum adeò malignũ aut inuidum in Regem suum, ut paulò antè dictum, fuisse suspicemur, sciendum hastæ gestamen haudquaquã inter uulgares honores habitũ, tantæq; apud ueteres uenerationis fuisse, ut loco diadematis pro insigni Regio haberetur. Neq; temerè Virgilianus Æneas,

Bina manu lato crispans hastilia ferro, Ingreditur. Et Regis filius Pallas apud eundem, telo rapto uolat obuius ipse Æneæ. Neq; quidem ea solùm donari solitos tradunt qui fortiter in bello fecissent, uerùm & Iunonẽ Curitin ab ea nuncupauerunt: Curis enim hasta Sabinis erat, quod iam apud omnes peruulgatũ est. F

STRENVVS.

EOrum qui fortiter fecissent insignia, more quodam hieroglyphico apud ueteres fuisse reperio hastas puras, quibus milites ab Imperatoribus donari soliti: eaq; de causa Sicinium Dentatum, Plinio referente, hastis puris duodeuiginti donatũ. Hastas uerò puras, Donatus & Seruius interpretantur, sine ferro, eo præsertim Maroniano uersu:

Ille, vides, pura iuuenis qui nititur hasta.

Qui quidem futurus erat Rex, multorumq; Regum parens.

BELLVM.

APud Carthaginenses, genus intractabile bello, belli hasta erat indiciũ. Hinc cùm bellum uelle se cum Romanis professuri essent, Romã ad eos hastam suæ uoluntatis signum miserunt. Sed enim apud Macronas, dare acciperéq; lanceam, sanciti fœderis signum fuit: cuius rei meminit Xenophon De reditu Græcorum IIII.

SVMMA

A EA uerò de causa uiros fortes hasta donari putat Festus Pompeius, quòd hasta summa armorum & Imperij esset: captiuosque sub ea uendi morem fuisse: proindeque rei fortiter gestę signũ erat. Et sub iugum mittere, qui superati essent, quique per uim sub Imperiũ deuenissent, apud historicos frequentissimũ. Constabat uerò iugũ ex hastis tribus, duab. quidẽ fixis, & alia in transuersum ad eas alligata: sub his enim discinctos trãsire cogebãt, inquit Festus, ubi discinctos intelligendũ, armis spoliatos. Hinc etiã mos apud Romanos fuit, ut nuptarũ capita cœlibari hasta comerent, propterea quòd quæ nuberet, imperio uiri subijceret. Cœlibarẽ autem hastam uocabant, quæ in corpore gladiatoris abiecti occisique stetisset.

SVMMA IMPERII.

CONIVNCTIO MARITALIS.

B AIunt uerò nonnulli coniunctionẽ maritalem hieroglyphicum id significasse, ut quemadmodũ hasta ipsa in corpore gladiatoris hæsisset, coniunctaque fuisset, ita debere sponsam uiro coniungi, ut, quod nostræ monent diuinę literę, duo sint in carne una. Alij boni tantùm ominis causa factum autumant, ut uota hinc ostenderentur, fore ut uiros fortes genituræ essent.

DII.

PRæterea, ut Iustinus ex Trogo memorat, ab origine rerum pro dis immortalibus ueteres hastas coluere, ob cuius religionis memoriam hastæ adhuc, ait ille, Deorũ simulacris adderentur. Quin etiam simplex baculus surrectus apud Ægyptios diuinitatis hieroglyphicum fuit. Atque hoc illud est quod Pædianus ait in Diuinationum commentario, non placere sibi eorum opinionem, qui delubra existimant ligna delibrata, id est, decoriata, pro simulacris deorum more ueterum posita. Id fieri solitum à ueteribus Cyrillus inquit, quòd natura diuina nullo modo neque deijci, neque labefactari potest, sed inconcussa firmaque suo se robore communiat, sustinereque omnia, & omnium fundamentum esse perhibetur. Sed ut ea etiam quæ ad ineptias usque facta sunt in hoc genere commemore-
C mus, Alexander Phereus hastam, qua Polyphranem auunculum interemerat, consecrauit, additis etiam corollis, eique tanquam Deo rem diuinam fecit. Tantum uerò hastę à ueteribus tributum est, ut sceptrum illud Agamemnonis, multorum Regum successione apud Homerum celebre, Chæronei Bœotiæ populi diuinos illi honores meditati, quò cultus eius fieret augustior, hastam appellitarent. Colebant uerò illud uti numen, singulis diebus hostijs à sacrorum antistiti immolatis. Cui etiam (tanta fuit hominum uesania) mensa uarijs instructa carnibus parabatur, omniformiumque placentarum libis referta semper adstabat. Iam & Cenea illum, quem ex fœmina in uirum à Neptuno cõmutatum Græci fabulantur, primum omnium aiunt comites suos iussisse per hastam suam iurare. Vnde mox prouerbium, Hasta Cenei: de quo apud interpretem Apollonij, & alios, Argonauticis, plura reperias.

DII PENATES.

ET Penates, qui apud Romanos tanta religione colebantur, armatos, hastatos quippe fuisse, memoriæ proditũ est. Dionysius enim duos ait adolescentes fuisse militari habitu, & uetusto opere, qui sederent, & peila in manibus tene

rent, cuius rei testimoniũ titulus subesset, DII PENATES. Eos Nigidius putat esse Apollinem & Neptunũ, quòd in Apolline calor & aritudo, in Neptuno humor & frigus intelligatur, quæ nostræ cõpositionis principia perhibent. Et quoniã Penatibus Magnorũ Deorũ cognomentum attributũ est, unde Maronianũ illud: D

Cum socijs natoq; Penatibus & Magnis dijs.

eruditiores particulam, &, ad expositionẽ positam uolunt. Alij eos Iouẽ & Iunonẽ esse uoluerunt: horum enim præcipuum esse munus, iuuare mortales, atq; inde utriq; nomen. Alij Castorẽ & Pollucem Deos Magnos uocari persuasum habuere. Sed quoniam in nullo Deorũ magis, quàm in his Penatibus & poëtę & historici occupantur, tum ipsa uetus Romanorũ religio tam multa, tam sæpe de his in medium protulit, haudquaquã ab instituto negotio alienum fecero, si super his aliquid ex remotiore uetustate repetiero. Pallantis filiã legimus, cùm Dardano E in Arcadia nuberet, dotis nomine munera Palladis attulisse, scutum quippe breue cœlo lapsum, quod Palladium appellarunt, cumq; huiusmodi scuto Magnorum Deorum simulacra. Orta autem seditione in Peloponneso, Dardanum inde cum uxore & magna Arcadum manu uertisse solum, atq; in Samothraciã nauigasse, ubi dotalibus muneribus templum erexit, quibus occultas instituit cæremonias, ut sacra ea separaret à uulgi cognitione. Simulacra itaq; in subterraneo specu condidit, quæ mox cùm inde in Asiam transmigraret, secum abuexit, & in Dardania à se nuncupata collocauit. Ilus cùm Ilion ædificasset, eò Deos ipsos transtulit. Æneas ex incendio Troiano ablatos in Italiam uexit, eosq; Lauinij posuit. Ascanius in suam Albam traduxit, pulcherrimo illis templo ædificato. Verùm aiunt sequenti nocte Penates, nullo ferente, Lauinium redijsse, ostia clausa inuenta, parietes integros, & tectum nulla in parte uiolatum: quo miraculo motum Ascanium, aiunt sexcentos curatores Lauiniũ misisse, qui sacra custodirent, præfectumq; his antistitem Egestum nomine. Iidem demum Romam translati cùm urbem approbassent, nequaquam abierunt. Cumq; eos Romani in urbis imperijq; sui custodes admisissent, ne per uim aut dolum auferri possent, eos in subterraneo, ut Dardanus fecerat, specu, templo ibi dedicato, posuerunt. In quo quidem templo id præcipuè religionis obseruabatur, ut spuere nefas esset. Ad hoc specu, & pristinum Dardani institutum, Virgilius allusit, cùm scripsit: F

Aeternumq; adytis effert penetralibus ignem.

Nam sacra Penatibus sine Vesta nunquã fieri solita, sed unà cum Vesta semper illi colebantur. Quid uerò Vesta foret, declarat Naso:

Nec tu aliud Vestam, quàm viuam intellige flammam.

Et Sinon apud Virgilium ubi se Penatũ offensam uereri simulat, si patriæ secreta hostibus prodat, cuius cura Penatibus credita:

Vos æterni ignes, & non violabile vestrum Testor numen ait.

Sed quoniam de Vestali igne, & dis Penatibus, alibi etiam disseruimus, hæc pro loco commemorasse sufficiat.

DII TVTELARES.

A ID uerò tutelares eos esse ostendebat, quòd sederēt, quòd peila gestarēt, quòd adolescentes essent. Nam sessio hieroglyphicè firmitatis & constitutæ rei consiliique signum habetur. Peila propulsationem malorum, incōmodorumq; significant. Adolescentia incrementū, quod Imperio esset in dies accessurum. Quod uerò genus teli peilum sit, à Vegetio ita describitur: Missilia pedestris exercitus peila uocabantur, ferro subtili præfixa trigono nouem unciarū, siue pedali, quæ scutis infixa non possent abscindi, & loricam facile perrumperent.

DE FRAMEA.

Rameæ uocabulum, & id genus teli, Germanicum est, de quo Cornelius Tacitus in Germanorū moribus in hunc modum scribit: Hastas, uel ipsorum uocabulo frameas, gerunt, angusto & breui ferro, sed ita acri, & ad usum habili, ut eodem telo prout ratio poscit, uel co-
B minus uel eminus pugnent. Ita eques scuto frameaq; contentus est.

MORS.

IN diuinis literis Framea, ut & alia telorum genera, mortis hieroglyphicū habetur. Ita Theologi eo Psalmi loco: Erue à framea Deus animam meam.

DE SCVTIS.

Ocus exigit ut hastis scuta etiā adijciantur, quorum uaria sunt hieroglyphica, quia uariæ sunt eorū species, uarij etiam usus, neq; facilè est omnium rationes exquirere in tam uaria tamq; frequenti armorum penè omnium mutatione, quę unaquaq; ætate facta est: eas tamen nos formas amplectemur, quas in nummis, aut ueterum monumentis figuratas obseruauimus.

STRENVVS II.

PAri honore cum hasta scutū fuit, quo inter præmia reliqua militaria donari soliti sunt qui strenuè fecissent, cuius rei exempla passim apud historicos.
C Et apud Virgilium Æneas clypeū efferri iussit, quo iuuenem egregium Nisum præstanti munere donaret. Præcipuum uerò honorificum apud Argiuos fuit scutum Enhippi, puero, qui tale aliquid meruisset, gestandū tradere, eoq; inserto pompam ducere. Argiui porrò primi omnium scutis ligneis usi, eo prælio quod inter Prœtū & Acresium fratrem gestum est, pro tyrannide occupanda. Sed enim de honoribus inferius.

SALVS.

CVm Palladium superius cœlo lapsum, scutum fuisse diceremus, significatū eius ad Imperij tutelam spectare interpretati sumus. At identidē obseruatū est peltæ quoq; significatū salutis esse, quod ab interpretatione Numæ desumptum est: is enim delapsam cœlo peltā salutē Vrbi immissam interpretatus est, cùm octauo eius anno pestilentia per uniuersam Italiā debacchata, Romā quoq; urbem inuasisset. Vtrum uerò grauis alioquin autor peltam propriè necne dixerit, quod scutum Numæ tempore cœlo delapsum fertur, & lapsa ancilia cœlo Maro dixerit, alij uiderint. Legi tamen de Saliorum ornatu, consuesse illos capite gestare pileum instar coni, non obrotundum, ut uulgò; thoraca aheneum in-

duere, dextera manu ancile, læua peltam aheneam circumtulisse: quamuis, uti di- D
ctum, & læua ancile gerebat, legamus.

PELTÆ FORMA.

QVoniam uerò pelta Maroni lunata dicitur, operæprecium me facturum cre diderim, si figuram eius ex antiquis monumentis descripsero. Nam ea Romæ multis locis aspicitur, nusquam tamen speciosius quàm in marmoreo quodam conditorio, quod nunc in hortis Pontificio palatio subiectis pro aquæ temporariæ alueo ab Leoniana porticu spectat. Ibi pugna quædã Amazonũ incisa mira quidem arte, siue ea Troiana sit, siue, quod potius reor, quę ab id genus erraticis in Scythia commissa est. Ita uiri mulieribus parcere, inuitiq; obuias sauciare uidentur, cupereq; eas potius captiuas facere, quàm lędere. Omnes illę peltis armatę sunt, quarum species in hunc modum describi potest, ut scilicet circulus descriptus linea diametrali dissecetur, pars altera quantum cubiti manusq; ministerio inseruiat, relinquatur, altera duobus à lateribus excauetur, ita ut in eorum medio spatium sit insertando brachio, cuius hoc sit propugnaculum. Extrema ad scuti marginem lunentur in cornua. Orbes illi duo hinc inde exempti, insertandæ si opus sit hastæ, alter commodus, alter ad inspectandum inseruiat. E

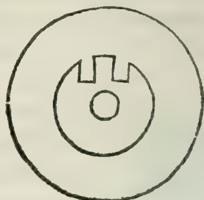

PRIMA ARMENICA.

VAriabat uerò peltarum forma qua parte manus erat inserenda: ut in prima Armenica, incisura erat rectangularis.

SECVNDA ARMENICA.

QVæ in secunda, orbicularis fieri consuerat. Tum etiã coloribus, cùm pelta primę cæruleo colore est, in alba parma: secundæ uerò purpurea, in parma ipsa cærulea: in utraq; uerò pelta aureus umbilicus.

F

MENAPII.

MEnapiorum autẽ pelta rubra erat in alba parma. Sed infra in eo albo sub pelta canis lutei coloris, pedibus ad cursum quantum fieri posit exporrectis, utero ad peltam uerso, dorso parmæ superficiem spectante.

VESONTES.

VEsontes, qui sub illustri uiro Magistro peditũ militabant, parmam habebant peltis quatuor cæruleis insignem, quadrangulari situ intra parmæ marginem & centrum dispositis: centrum autem in partis quatuor decussatum, quarum duę albæ, cæruleę duæ. Circa centrum coloris rubri circulus, & in parmæ ambitu alter itidem ruber conspicitur.

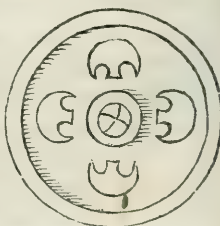

ANCILIA.

EIusdem omnino significati Ancile est, cuius figura, ut ex ueterum nummis habe

A habetur, oualis est, ductu quidem oblongiore, quod, ne cui dubium relinquamus, ex Antonini pij nummo didicimus, ab cuius altera facie scuta tria una serie disposita, ea qua diximus figura cōspiciuntur, quibus inscriptio subiecta est, ANCILIA.

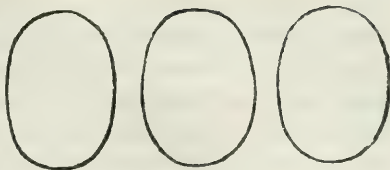

In altero Antonini eiusdem nummo scuta sex habentur anciliorum specie, ut paria duo, uno super alterū sublato, partem interiorem ostentent, qua scilicet brachium insertatur: mox singula utrinque pari appensa, quę umbonem spectandum obijciant, in eum quem uides modum. Literæ nonnullæ in eo quem attrectaui nummo detritæ sunt, una excepta locutione, SVPERATO. ubi etiam duo prima elementa ita curta sunt, ut uix discerni ab oculatissimo quoque possint.

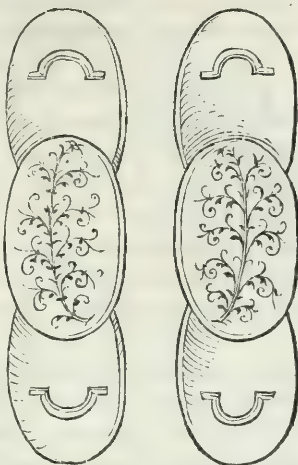

B SAPIENTIA.

EA plurimùm forma scuta sunt, quæ Palladi dedicantur: quamuis non negarim orbiculari etiā specie nonnunquā facta, cuiusmodi est Argolicus clypeus, quem Maro cum Phœbea confert lampade. Hieroglyphicum uerò id esse plerique uolunt, ut orbem indicare uideatur, qui sub clypei specie regatur à sapientia. Quare Martianus Capella, qualisqualis autor est, ita de Pallade:

Hinc tibi dat clypeum sapientia, quod regat orbem.

PAVITATIO.

DE Medusa uerò, quę sit in umbone medio figurata, idē sentit, quod in Serpentis cōmentario diximus, ubi de Domitiano loqueremur, qui Medusæ signum gestare solitus est ad stuporē, quem affectabat de se inter mortales concitari. Martiani uersus de Medusa:

C *Quod pauidum stupidet sapiens sollertia vulgus.*

DEFENSIO.

ITa uerò scutum pro defensione ponitur, ut milites eos ignominiose notari passim uideas, qui plus salutis & spei in scuto quàm in gladio posuissent, Scipionis præcipuè dicterio notū, cùm militi, qui clypeum elegantius ornauerat, dixit: Non miror quòd clypeum tanta ornaris cura, in quo plus præsidij statuas, quàm in gladio. Scuto uerò nos coronatos ait Psalmographus, pro tuto circūseptos munimine: munitiones enim plurimū in orbem circunduci consuerunt.

DEDITIO.

EST & deditionis signum clypeus, si caput ei summittatur, quod apud Appianum legas, ubi Afranij & Petreij turmę quædam à Cæsare circumuentæ, capita clypeis subiecere deditionis indicio. Alibi scuta supra caput sublata, & huiusmodi iunctis umbonibus progressus, oppugnationē ostendit, qualia Romæ passim in columnis & triumphalibus arcubus, aris, clypeisque conspiciuntur.

INITIVM PVGNÆ.

SCuta uerò hastis illisa pugnæ initiū significabant; siquidem moris erat cum

primum hoſtes collatis ſignis in propinquũ ita proceſsiſſent, ut iamiam pugna D
eſſet ineunda, ad concitandos militum animos, uno eodemq́ tempore ſub datũ
ſignum ſcuta percutere haſtis, ſtrepitu quammaximo poſſent excitato: quẽ mo-
rem apud Marcellinũ inuenias. Eundem morem hunc à Græcis obſeruatũ tra-
dit Xenophon, ſed ad equos incitandos fieri ſolitũ. Apud Philoſtratũ etiã, ubi
de expiationibus ad Achillis tumulum agitur, legere eſt, milites qui ad tumulũ
ſuccederent, poſt hymnũ, quem ceciniſſent, ſcuta haſtis ſolitos incutere, quem-
admodum in bello fieri ſoleret, cuius hæc ſunt uerba: προσελθόντων δὲ περὶ σήματι μετὰ
τὸν ὕμνον ἀσπὶς μὲν ὥσπερ ἐν πολέμῳ προσεδούπει.

PLAVSVS.

QVod uerò milites initio pugnæ facere conſuerunt, togati, fabula uel concio-
ne, quam ſpectatum uel auditum ueniſſent, abſoluta, ſcabellorum crepitu fa
ciebant, eo ſcilicet plauſu actoribus gratulati. Hinc apud M. Tullium oratione
pro Cælio legas: Deinde ſcabella cõcrepant, aulæũ tollitur. Dictũq́ illud de Ca
ligula apud Suetoniũ: Et quondam tres conſulares ſecunda uigilia in palatium
accitos, multaq́ & extrema metuentes ſuper pulpitũ collocauit: deinde repentè E
magno tibiarum & ſcabellorũ crepitu, cum palla tunicaq́ talari proſilijt, & de-
cantato cantico abijt.

HONORES.

CLypeis, unde nomen, incîdi deſcribiue facta pulchra moris fuit: unde qui ni
hil adhuc ſtrenuè in bello geſsiſſent, alba utebanť parma, de quo Virgilius:
Parmaq́ inglorius alba. Donabantur ab Imperatoribus honori militibus, atq́
etiã dijs: quare ſæpius apud Liuium legas, argentea clypea templis illata, ac dijs
dicata. Hinc nonnulli uocabulum à ſculptura factum uoluere, quòd in his om
nino imagines haberentur, in qua quidem ſententia Plinius eſt: ſcutis enim, ait
ille, qualibus apud Troiam pugnatum eſt, continebantur imagines, unde & no
men habuerunt clypeorum, non, ut peruerſa Grammaticorũ ſubtilitas uoluit, à
cluendo deduci. Sed quoniam in Grammaticos incidimus, inter clipeum per I,
& clupeum per V, differentiam ponit Cornelius Fronto, clupeumq́ per V, quæ
omnino Y pſilon græca eſt, imaginis eſſe dicit, per I uerò armorum. Apud Vir-
gilium tamẽ, Mutemus clypeos legas, ubi de armis dubio procul intelligendũ.
Sed & in ijs imagines fuiſſe Seruius atteſtatur, qui Græcorũ in clypeis Neptu- F
num, in Troianorum Mineruam pictam fuiſſe dicit. Sed nihil ſit horum, quo-
modo ſe pro Troianis uenditaſſent, niſi Troianorũ inſignia in clypeis apparuiſ-
ſent? Sed enim alij ſunt, qui genus, non ſcriptionẽ, differentiam facere putarint:
ait enim Labienus, clypeum neutro genere imaginem ſignificare, uirili uerò in-
ter arma poni. A quo diuerſus eſt Pomponius dubij ſermonis libro ſecundo, u-
bi Clypeus & Clypeum indiſtincto genere dici ait, ſed litera differre, ut pugna
torium per I, clipeũ dicamus, imaginem uerò per V, clupeũ, ut etiã ex Cornelio
dicebamus. Eam uerò differentiã improbat Chariſius, qui clipeus per I, & clu
peus per V, non alia ratione dici aſſeuerat, quàm Maxumus & Maximus, Opti-
mus & Optumus, propter cõmunionem I & V literarũ. Sanè clypeũ utroq́ ge
nere pro ſcuto Virgiliũ poſuiſſe agnoſcit Nonius Marcellus, non malus autor:
Ardentes quippe clypeos. & ita alibi. & nono: Clypeũ ſuperintonat ingens. Cly
peum ingens recto caſu indubitatò legit Nonius, cui Seruius aſſentiť, dum per
hoc expreſſum ait illud Homericũ, ἀράβησε δὲ τεύχε᾽ ἐπ᾽ αὐτῷ. quod etiã alibi Virgil.
expreſsit, Sonitum ſuper arma dedere. Sed ut has Grammaticorũ altercationes
omit-

A omittamus, quãuis hæ tibi doctissime Nicolaë nunquã displicuere, de significato rei potius agamus. Dedicabatur sanè Clypeus ijs, qui graue aliquod periculum à Rep. propulsassent, sustulissentq; penitus propugnationis defensionisq; memoriã: isq; rem gestam imaginibus explicabat. Deniq; hoc non tantũ de militaris clypei forma intelligendũ est, quantũ de quacũq; dedicatione in alicuius pręclari uiri memoriã posita, & uel sculpta uel inscripta ad posterorũ memoriã: cuiusmodi marmoreæ æneæq; tabulæ & Romæ & alibi adhuc superãt, quæ omnia clypei cognomentũ usurparũt. Trahit uerò me gestæ rei tam præclaræ magnitudo, ut κατὰ πάρεργον, sed forsitan nõ importunè dicam, qualia nam essent, quæ clypeos huiusmodi mererentur. In longa sanè tempora spectatus est clypeus aureus in Romana Curia collocatus, qui senatus totius iudicio in D. Claudij honorem affixus erat, quòd ille ut primùm Imperator salutatus est, tricena XX. millia barbarorum, qui aduersus Imperium Romanum arma sumpserant, nauiumq;, si Pollioni credimus, duo millia felicissimo successu deleuit, adeoq; attriuit, ut paucos ad solum patriũ redire permiserit. Extat adhuc exemplum eius
B epistolæ, quæ ita scribitur. Claudius Broccho: Deleuimus trecenta XX. millia, duo millia nauium mersimus, & quę sequuntur. Adducit hoc in memoriã quod duodecimo de bello Macedonico apud Liuium legitur: clypea ærata ab ÆDD. CVR. P. Claudio, & P. Sulpitio Galba posita. In codicibus uetustis manu scriptis clypea aurata legi. Quod uerò ad arma pertinet, Pœni quoq; clypeos ex auro factitauere, sculptis imaginibus, & secum in castris tulere.

LACONES.

ET literæ nõnunquam singulæ, hieroglyphicorum munus expleuere. Apud Romanos id frequentissimum, in omnibus ferè familijs appellandis. Sed enim de his dicere, tam longum quàm superfluũ esset. Id unũ, quod ad arma pertinet, dicam, Λ literã in Lacedæmoniorũ scutis notatã, populum eum significasse.

MESSENII.

AT in Messeniorum clypeis, qui & ipsi clarissimi olim extitere τὸ M descriptum erat, sui & ipsum populi significatione.

MOROSITAS.

QVod ideo non sum referre grauatus, quia arrepta hinc occasio est in argutũ
C Dionysij dictum illabendi. Erat in antiquorum sortibus M litera morositatis & stoliditatis signum, unde prouerbium ἔλαχες τὸ M. obuenit tibi M. obiectumq; aliquando Dionysio cauilli uice, cui sors obuenerat M. μωρολογεῖς Διόνυσε. cui tamen & uafrè, & uero de se præsagio respondit ille, μοναρχήσω μὲν οὖν. Quanquã ex eo quòd res optimè successit Dionysio, prouerbium illud, Sortitus es M. de callidis, & longè maiora quàm in hominum spe aut opinione fuerint attentantibus, dici mox cœptum.

DE Σ ET Κ.

ADdemus illud, Σ signum in equos impressum apud Græcos curiosiores, indicasse eius generis equos, qui Samphoræ uocabantur. Imò quia Σ illis inustum fuerat, eo sunt nomine nuncupati, uocabulo ipso notæ huiusmodi signum præ se ferente: uti Koppatiæ, quibus Κ generis erat signum. Fuerũt enim, ait Eustathius, qui κάππα literã κόππα nominarent, uti nunc Theutones pleriq; omnes Papa scribunt, & Popa enunciant. Ita Dorienses Σιγμα, σαν dicebant, ut apud Athenæum. Samphora igitur à ferendo Σιγμα.

NEFASTVS. D

ET ne singulas literarum notas alieno loco cõmemorem, subsequentis in ordine literæ N significatum in Pontificum libris tantùm liceat addidisse: per eam siquidem nefasti dies notabantur. Notum illud, N. L. pro non liquere, positum in iudicijs. Et N. D. neci datũ interpretari, quod mihi nõ satis constat. Verùm illud nõ importunè addiderim, neci datum intelligi, sine uulnere mortuũ, utputa ueneno, aut fame: sed hæc tamen autores confudere.

SALII.

DE Salijs, quorum insigne esset thorax aheneus, & ancile in dextera manu, in læua uerò pelta, cùm historia sit scholis omnibus notissima, superuacaneum iudicaui plura repetere.

DE GLADIO.

POst arcum & sagittas, iacula, peilaq; & scuta demum, Gladius locum habeat, cuius plurimus ex omnibus armis usus.

CRVDELITAS.

ID uerò præcipuum eius erat hieroglyphicum ut pro crudelitate poneretur, cuiusmodi nuncupatione Ægyptij Ochum appellare soliti sunt, qui quidem Persarum Rex omnium crudelissimus, ac maximè formidabilis, cæde omnia fœdauit, quacunq; per Ægyptum progrederetur: quodq; apud eos inexpiabile facinus habebatur, Apin ipsum iugulauit, & amicis epulandum apposuit: atq; ita uniuersam Ægyptum unius animalis cæde luctuosam fecit, tanto is odio gentem eam prosecutus est.

SCELVS.

PRæsectũ gladio sinciput, scelestum indicabat facinus: ita enim ἀνοσιότητα interpretabimur ex Hori Niliaci dictatis.

OCHVS PERSARVM REX.

QVare apud Ægyptios machęræ nomen imagóue, in Regum nomenclatura pro nomine Ochi hieroglyphicè exponebatur, atq; ita recensebatur, ab instrumento eo tam letali sumpta similitudine. In Asino sanè dictum, quonam argumento Persarum Magi crudelitatem in eo ab initi Regni principio præsagiuerint: quia scilicet Artaxerxe patre defuncto, in ingressu regni lautiori, ut fit, mensa ex pluribus eduliorum condimentis apposita, Ochum animaduerterunt manus primùm ad cultrum iniecisse, mox ad panem, & carnes, quas auidè & immoderatè comedit. F

VERBA.

DIogenes uerba gladio comparauit, cùm adolescentẽ formosum admodum turpia quædam fabulantem audiuisset: Non te, inquit, pudet ex eburnea uagina plumbeum gladium exerere? Inuenies uerò passim de maledicis, uerbis proscindere: & eloquentiam ipsam esse gladium: & gladium in ore aliquem gestare, qui, ut ait Horatius, sit

Quælibet in quemuis opprobria fingere sæuus.

Et sacræ nostrorũ literæ linguam gladio sæpe comparant, ut Psal. LVIII. Lingua eorum gladius acutus. & subsequenti: Exacuerunt ut gladios linguas suas. ubi quidem de calumnijs & insidijs sermo est, quæ ab hostibus parabantur. Aliter

ter

A ter apud Paulum, cùm ait, uiuum esse Dei sermonem, & efficacem, & omni gladio ancipiti acutiorem, penetrabilioremque.

PERICVLOSVS.

QVòd uerò declinandum subterfugio acutum gladiũ Pythagoras monuerit, dicens, ὀξεῖαν μάχαιραν ἀποστρέφου, plerique symbolicum sensum secuti, à periculosis negotijs abstinendum interpretantur.

IVSTITIA.

IVniorum autem inuentum est, iustitiæ seueritatem atque rigorem, per exertum ensem manu uirginea prætentum significare: cui ad æquitatis indicium, trutinam etiam addidere. Sedenim apud ueteres aliter traditum inueni, qui iustitiam cũm libratis omnino lancibus in læua figurabant, sed in dextera non ensem, sed fasces cum adalligata securi statuebant, merita æquaque ex huiusmodi hieroglyphico præmia merenti-
B bus impendi atque distribui, hinc scelerum conuictis castigationem impendêre significantes. Sedenim species hæc duas secum mulieres captiuas trahit, unam quæ fractum ensem manu prætendit, alteram quæ conto innititur, duo ex hoc figmento uitia domita indicantes, ut ex utriusque medio uirtutem ipsam adstruerent, per fractum scilicet ensem seueritatem nimiam retusam cohibitámue intelligentes: per contum, lentitudinem ad ferulam reuocatã, qua iudicia plus æquo producebantur. Inde enim contatio, quæ retardationem significat. Lenti uerò sunt, qui nullo atroci quantũlibet scelere concitantur, neque publicis neque priuatis iniurijs cõmouentur. Sunt tamen & alia iustitiæ hieroglyphica, quæ locis suis, prout res exigit, exponuntur. Apostolus tamen ait, iudicẽ esse Dei ministrum, ideoque nõ sine causa portare gladiũ, uindex enim in iram ei qui male operatur. Et quoniam satis constat gladium seueritatis animaduersionisque indicium esse, prætereundum non est quòd in diuinis literis sæpe mentio fit ancipitis gladij, cuius hieroglyphicũ est, quòd in iudicio corpus atque animã punire simul potest: uel, quod & supplicio præsentis pœnæ, & futuræ metu puniat.
C Ita accipi ancipites gladios in sanctorũ manibus. Nam ut & Eucherius ait, qui mundi peripsemata, quisquiliæ credunt, de nationibus ac Regibus iudicabũt.

IRRITATIO.

IGnem uerò gladio dissecare, quid sibi uelit apud Pythagorã, non facilè fuerit augurari, cùm in eiusmodi symboli enarratione diuersi abeant præclari admodum uiri. Nam D. Hieronymus, atque etiã Cyrillus, impudentẽ, ac ira percitũ animum, asperitate uerborũ (is enim gladius est) non esse lacessendũ exponũt. Diogenes, potentiorũ iracundiam nõ incitandã interpretatur: cui sententiæ subscribit etiã Plutarchus. Et Flaccus Horatius cùm in Sermonibus dixit, atque ignem gladio scrutare, nihil aliud prorsus sibi uoluit, nisi admonere nos, ne magnorum hominum indignationem aduersus nos prouocaremus, lacesserémúsue.

NVLLIVS FRVGIS OPVS.

REm quæ neque usui, neque efficaciæ respondere posit, non solicitandam attendendámue, Lucianus, Basilius, & Plato, hinc significari arbitrati sunt: quorum si qua est autoritas, aptè admodum, qui studium in nullius frugis opere insumptum significari uoluerit, hominem pinget flammam gladio disse-

cantem. Cui simile dicterium illud, Aquam in mortario tundere: necp non, Laterem lauare. D

C Æ S A R.

QVòd uerò fabulantur Cæsarem per cultrum significari, iuniorũ inuentum est, non infelix tamen. Nam cultrum pro dissoluendi, incidendiue significato poni apud Iamblichum reperias, in ijs quę scripsit ad Porphyrium.

PONTIFEX.

IAm & inter insignia Pontificum Flaminúmue, cultri species aspicitur oblonga, manubrio, quod ex ebore fieri solebat, & ex auro uel ex argento, rotundo, solido, ad capulum iuncto, fixo clauis æreis, ære Cyprio, ut apud Pompeium legitur, cui à secando secespita nomen fuit.

SPIRITVS SIBI REDDITVS.

QVin etiam Pontificis nostri IESV CHRISTI gladius celebratur, qui ut celebri pentametro fertur,

Non venit pacem mittere, sed gladium.

quod apud Marcum præcipuè legitur. Apud Esaiam uerò Dominus intentato E gladio nos uisitare fertur. Per hunc Adamantius dissectionem spiritus à carne uidetur intelligere. Carnis enim sunt, fornicatio, immunditia, adulteria, ueneficia, idolorum seruitus, & quæcũqp dictu factúue fœda perhibentur, quæ omnia Dominicp Deicp nostri secespita abscidit abstulitcp. Antea enim quàm ille nos inuiseret cœlo delapsus, non erat ensis hic inter mortales, necp caro quicq̃ aduersus spiritum concupiscebat, necp spiritus aduersus carnem. Aduentu uerò eius edocti sumus, quæ carnis essent propria, quæcp spiritus: doctrinacp eius quasi gladius uibratus carnem à spiritu dissecuit, disseparauitcp, ut inde uiueremus in spiritu, necp rerum nostrarum summam in carne, sed in spiritu statueremus, non corruptionem à carne, sed beatorum uitam à spiritu in lucro repositurі.

M O R S.

APud Scythas, qui multa Ægyptiorum more confinxerũt, à quibus, ut ueteres quidam autores tradunt, etiã instituti sunt, gladius mortis erat symbolum: fuitcp maximũ omnium illis iuramentũ, uentum & acinacem attestari: (acinaces enim ut Medorũ, ita eorum gladius est) per hunc quidem interitum, aut salutem: in eo enim salutis suæ præsidia statuebant: per uentum autem animam, hoc est, uitam interpretantes, quòd scilicet tandiu uiuamus, quoad uitales auras carpere permissum est. Pari modo in ostentis mali hominis & cædem minitantis habitus: ut Heluidio Pertinaci accidit, qui ante triduum quàm occideretur, in piscina sibi uisus est uidere hominem, à quo gladio infestaretur. Eodem significato formidabilis minabunduscp Galba, cognita Neronis nece, susceptacp Cæsaris appellatione, iter ingressus est paludatus, pugione ante pectus à ceruicibus dependente, usu togę non prius recuperato, quàm omnes qui res nouas moliebantur oppresisset. Quid uerò libelli duo, qui reperti sunt in secretis C. Caligulæ post eius necem, in quibus notæ nominacp continebant morti destinatorum? præscripti eñ erãt diuerso titulo, altericp Gladius, alteri Pugio nomẽ erat: per hunc eos qui clàm opprimendi essent, intelligebat: per gladiũ, quos palàm cædere destinassent. Moliebatur enim Princeps carnificinę deditus, electissimũ quencp utriuscp ordinis interimere, mox Antiũ, inde Alexandream cõmigrare. F

IMPERIVM.

IAm & potestatem & imperiũ ex gladio significari, à nostræ pietatis fundatoribus

A ribus accepimus. Nam quod responsum à pio discipulo est, Ecce duo gladij, sacræ Legis interpretes humanarum diuinarumque rerum potestatem sub Christianæ Reipublicæ principem peruenturam præmonstratum aiunt. Apud Chaldæos idem indicatum, cùm Darius uaginam acinacis, quem gestabat, Persico ornatu conspicuam haberet, longè antè quàm Alexander è Græcia moueret in Asiam, eam ornatu græcanico cõmuniri iussit, quo facto Chaldæi responderunt, Imperium, quod Darius obtinebat, in eorum ius uenturum, quorum arma imitatus esset.

DE SECVRI.

ESt & Securi à secandò nómen: quare Demosthenes Phocionem orationum suarum securim appellabat, breui enim ille, sed acuta oratione, Demostheni plurimũ aduersabatur. Et Hieremias, sermones Domini sicut securim ait, quæ uel petras incidat.

B

LYDIÆ REX.

EA non Romanos tantùm Consules insignes faciebat, uerùm & Lydiæ Reges, quorum gestamen erat. Inde Iouis Labradei simulacrum, quòd securis labrys Lydorum uocabulo dicebatur.

ROM. COSS.

ROmanarũ uerò securũ significata cùm scholis sint omnibus admodum uulgata, plurimique unà cum Plutarcho rem interpretati sint, eas ad scelus, quod emendationem non reciperet, excidendum comparatas, ulterius ego de his quicquam in medium afferre supersedebo.

ANIMADVERSIO.

NEque enim apud Romanos tantùm, sed etiam apud aliquot Græcorum gentes securis seuerissimæ fuit animaduersionis hieroglyphicũ, ut in Tenedio nummo, de quo Pollux, cernere est. Tenediorum enim Rex cùm legem eam tulisset, ut in adulterio deprehensi mas & fœmina eodem supplicio securi subijcerentur, neque filio pepercisset suo, rem eo monumento iussit insigniri, quo Tene-
C dius nũmus signatus est: de quo Aristoteles in Tenediorum Repub. una quippe parte securis est cusa, altera capita duo.

DVRATVRA MEMORIA.

IN antiquorum memorijs plerisque securim & asciam, sed hanc frequentius, uideas adsculptam, addito etiam elogio, Sub asciam dedi uetuit, quotiens defunctus non obliterandam de sepulchro memoriã cauet, auersaque ideo scalpitur ferri acies. Sed in diuinis literis per asciam simpliciter prauorũ hominũ in insectandis abolendisque proborum operibus studium & conatum intelligimus, ut Psalmo: In securi & ascia deiecerunt eam.

DE FALCE.

FAlx præcipuè in Saturni manu, temporis, quod uniuscuiusque rei maturitatem attulerit, hieroglyphicum est, quod & nomen ipsum δρέπανος prę se fert. Nam apud Græcos δρέπτειν uindemiare est, atque metere. Tempus autem edax rerum, omnia demetit.

AGRICVLTVRA.

VT uerò Cyprianus sentit, rei rusticæ, quam Saturnus docuisse fertur, signum fuit. Nam finis eius industriæ est, metere, fructusq; colligere.

CASTIGATIO.

QVam uerò falcem in custodis hortorum manu ueteres posuerunt, ad fures arcendos, auesq; ne fructus læderent deterrendas, antiquum inuentum est, castigationis quippe hieroglyphicum. Apud Zachariam Prophetam siquidem legas cap. IIII. Falcem quam uidere uisus est, longitudinis cubitorũ uiginti, latitudinis decem, contra fures eam, & contra periuros exacutam, inferriq; eam in domum furis, atq; periuri.

DE SERRA.

INter instrumenta secandi & Serra est, eadem militare uocabulum. Ea sanè in Ægyptiorum obeliscis frequens habetur: cæterùm apud eorum autores, quos uiderim, quid ea sibi uelit, traditum non inueni.

MALEDICENTIA.

PLaciades maledicentiam, siue ut ipse scribit, maliloquium, per Serram significari obseruauit, siue id ob dentium seriem, quæ mordacitatem innuere uideatur, siue ob inuisum stridorẽ, maximeq; auribus infensum, quem in nodos præsertim illapsa reddit, acerbo, ut inquit Lucretius, horrore concitato.

ANCEPS PVGNA.

ANcipitem uerò pugnam, uictoriam alternatim modò in hanc, modò in illam partẽ, uicissitudine sæpius uariata, inclinantem, significare qui uolunt, Serra pugnare dicũt, aut præliari. Id esse tunc, Festus ait, cùm frequẽs est consertæ pugnæ uicissitudo, cumq; assiduè acceditur & receditur, neq; ullo consistitur tempore: quod quidem ab secandi gestu desumitur, serra quippe modò in hanc, modò in illam partem assiduè tracta.

SVBSIDIVM.

IN militari disciplina serra subsidium significat, de qua apud Fl. Vegetium. Si ducenda sit serra, ex abundantibus ducendam esse, propterea quòd si de loco suo ordinatum militem transferre cœperis, uniuersa turbabis. Serra enim à strenuis directa, ante frontem hostibus opponitur, ut turbata acies reparetur: fitq; ad similitudinem A literæ, uel libellæ fabrilis. Fuit etiam Serra Germanici nummi nota, de quo apud Tacitum legas, eaq; de causa Serratus dictus.

DE GALEA.

QVoniam de armis ad offensionem comparatis est dictum satis, nunc de galea & thorace, quæ ad defensionem accipiunt, dicendũ aliquid.

PRINCIPIA OCCVLTA.

GAlea, qua Plutonis caput in primis tegitur, significat occulta esse principia generationis. Plutonem autem Solem interpretantur, eo tempore quo per hyemem remotas à nobis mundi partes circuit; unde etiam Proserpinam

A nam rapuisse confinxere, de cuius rei significato passim habetur. Illud addam, sceptrum illi & breue & aduncum figurari, quod inferioris regni indiciũ habeatur.

ROMA.

ROmæ quoque caput galeatum in nummis passim, & alijs ueterum monumentis. Id quanam alia de causa fieri dixerimus, nisi ut fuisse eam omnino Martiam intelligamus?

THELESILLA.

ET Thelesillæ Argiuæ poëticis studijs claræ statuã se uidisse Pausanias affirmat, quę una manu galeam, altera uelitarem hastam teneret, libris circa pedes appositis, ob præclarum scilicet facinus, quòd illa cæsis acie ad unum Argiuis à Cleomene Spartano, senes & pueros armatos mœnia tueri iusserit, ipsa cum ualida mulierum manu hostem ad urbis direptionem incursantẽ exceperit, fuderit, fugaueritq́;.

B PERICLES.

CVr uerò Periclis statuæ casside tegerentur, si quæsierit quis, sciendum id à sculptoribus ea de causa excogitatum, ut eo remedio capitis uitium emendaretur: capite enim is fuisse traditur oblongiore, nec cæteris partibus respondente, quod deformiorem hominem reddebat. Constat eum ab obtrectatoribus ea de causa σχοινοκέφαλον appellatum, utpote qui caput iunci instar acutũ notarent. Quo uocabulo nõnulli decepti, κυνοκέφαλον apud Plutarchum legi credidere, cõmenti etiam causam, sed ineptam & importunã, id ei nominis datum ob agendi fandiq́; libertatem, quam is, ut ijdem aiunt, ad impudentiam usq́; uendicasset.

DE THORACE.

MVNIMENTVM.

THorax porrò munimenti signum ponebatur: uitalia enim defendit uniuerso pectori circumfusus. Deq́; hoc Antisthenes Philosophus dicere solebat, ἀναφαίρετον ὅπλον εἶναι τὴν ἀρετὴν, uirtutem, quòd auferri mi-

C nimè posset, munimentum esse. Nam & ensis & clypeus excuti, amittiq́; possunt: sapientiæ arma, quæ quis accinctus fuerit, firma sunt & stabilia. In pectore autem ita habere sedem sapientiam, ut pro sapientia pectus ipsum aliquando ponatur, ostendit Horatius, ubi dicit Epistolis:

Non tu corpus eras sine pectore.

PVGIONES.

QVæsierit aliquis, quid in nummis Bruti pugiones duo significent, adiecto pileo. Sed quoniã inter uestimenta ubi de pileo agitur explicatum est ex Dione, pugiones cædem, pileum uerò libertatem significare, proindeq́; ex nummo illo, Brutum & Cassium per cædem patratam patriæ liberatores indicari, non esse hæc duximus ulterius repetenda.

D

DE CASTRIS.

INter castrensia ornamenta honoresq́ue, inuenias plerisque locis non tantùm signa, uerùm etiã & arcas pullarias, & castrorũ ipsorum modulos, & signorum tum loculos & coronas: quæ quoniam obseruatione digna sunt, & eruditis iucunda, minimè grauatus sum quædam subtexere, qualia uno marmore apud Paulum Cardinalem Cæsium animaduerti.

Castra quidem huiusmodi quam adpinximus contignatione fabricata erant, tignis octo pro parte qualibet ita compactis, ut tribus quæq́ue locis in transuersum conserta, clauis siue fibulis leonina capita præ se ferentibus coniungerentur: quorum quidem clauorum hieroglyphicum in primis erat, ut in Leone suo loco dictum, Vigilandum esse. Supra huiusmodi castrorum speciem capita duo adsculpta erant, uelo quodam à dextero usq́ue in læuum protento, & super insidente. Supra utrunq́ue caput singulæ laureæ. A Castrorum angulis, inferiore parte, loculi duo, unus hinc, inde alter, qui quadrata forma, intus uacui, in acutam cuspidem desinebant. Hi terræ impingebantur pro theca, mox signi pars ima in eum inserebatur. E Ibidem erat & pullaria cauea cum duobus pullis pascentibus: inter quam & castra signum Aquilæ conto præfixum. Idq́ue manifestè ostendit, qua ratione fieret, cùm exemptus loculo contus suspensus uideatur, loculo uacuo apparente. A lateribus longissimi conti duo, signis, præmijs, & gestaminibus militaribus instructi: in quorum summo cuspis ad loculorũ formam: ima pars ferro præmunita, capulisq́ue prædita, ut cõmodè sisti & auelli possent. Sed iam & inscriptionem harum rerum indicem, & faciem ipsam marmoris repræsentemus.

M. POM-

M. POMPEIO. M. F. ANI ASPRO ↄ.
LEG. XV. APOLLINAR. ↄ. COH. III. PR.
PRIMOP. LEG. III. CIREN. PRAEF. CASTR.
LEG. XX. VICTR.

ATIMETVS LIB. PVLLARIVS
FECIT ET SIBI ET

M. POMPEIO. M. F. ET CINCIAE
COL. ASPRO SATVRNINAE

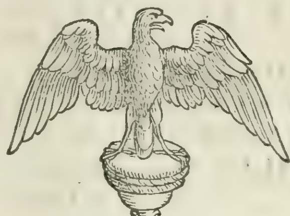

FILIO SVO ET
M. POMPEIO.
ASPRO FIL.

VXORI SVAE
M. F. COL.
MINORI.

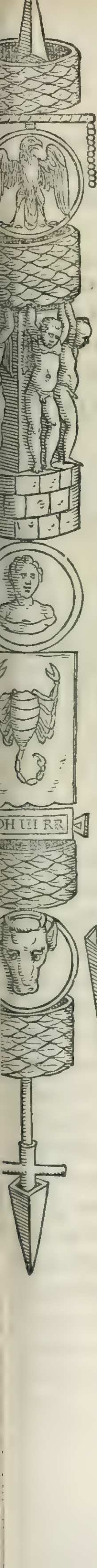

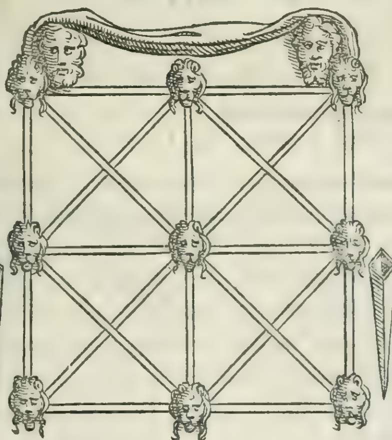

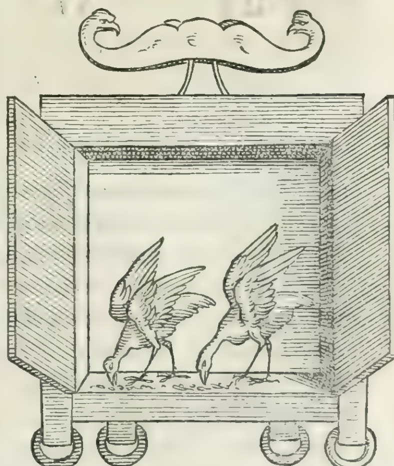

Apud Dionem leges de loculo paruo, in quo Aquila aurea collocaretur, eum longiſsimo conto præfixum in exercitu à ſigniferis geſtari, qui ut facilius impingi terræ poſſet, in acutam cuſpidem deſineret. De quo uidendus etiam Cornelius Tacitus, in expeditione Germanici, ubi de hoc loculo, ſiue de ſiſtendis ſignis loquitur.

Sed quoniã superioris marmoris inscriptio quædam habet quę interpretatione indigeant, ut ۲. Centurionis signum apud ueteres usitatissimum, & alia in dictionibus concisa, operæprecium uisum est, ne quid à quoquam desideretur, totam eam explicare. D

MARCO POMPEIO, MARCI FILIO, ANISIO ASPRO CENTVRIONI LEGIONIS DECIMÆ QVINTÆ APOLLINARIS, CENTVRIONI COHORTIS TERTIÆ PRÆTORIÆ, PRIMOPILARI LEGIONIS TERTIÆ CYRENENSIS, PRÆFECTO CASTRORVM LEGIONIS VIGESIMÆ VICTRICIS,

ATIMETVS LIBERTVS PVLLARIVS FECIT ET SIBI ET MARCO POMPEIO MARCI FILIO, ET CINCIÆ COLLIBERTÆ ASPRO SATVRNINÆ FILIO SVO ET VXORI SVÆ MARCO POMPEIO MARCI FILIO COLLIBERTO ASPRO FILIO MINORI. E

PIERIVS VALERIANVS AD REVERENDISS. PATREM NICOLAVM SCOMBERGVM CARD. CAMPANVM, DE IIS QVÆ PER SELLAM, CVRRVM, ET fulmen significantur,

EX SACRIS AEGYPTIORVM LITERIS,

Aximè vereor, sapientissime Pater, ne aliquando me tacito cogitationis conuicio verberaris, quòd tuæ erga me beneficentiæ tibi cõscius, totq; insuper meritorũ, quæ à te summa semper alacritate profecta sunt, nullum adhuc grati animi signum in me conspexeris elucere. Scias tamen accidisse, non negligentia, non rusticitate, non vlla tuorum erga me meritorum obliuione, sed ob eximiam cõmodorum, quæ abs te sum assiduè consecutus, magnitudinem. Ea quippe vel singula, pro quibus immortales tibi agere gratias debuissem, ingenium ita meum obruere videbantur, ne potuerim vlla vnquam meditatione parem verborũ copiam excogitare, aut vlla mihi in parte satisfacere. Dicendum enim erat, quanta me semper humanitate vir tantus amplecti perseueraueris, vt mearum omnium rerum patronus extiteris officiosissimus: vt vitæ dignitatisq; meæ rationem omnem fauore præsidioq; tuo tuendam, iuuandam, sustentandam, ornandamq; etiam susceperis: deniq; autor fueris vt illustris adolescens Hippolytus, quem à summo Pontifice eius patruo mihi regendũ, instituendumq; mandari procuraueras, me tandem egere vetuerit, vnde factum, vt aliquando me mihi asserere, & intermissa per tot annos studia repetere licuerit, quodq; parturiebam opus absoluere demum sperem, quod omnium meritorum maximũ semper appellabo. Nam etsi alia periucunda sæpe mihi fuerant, nullũ tamen hoc neq; opportunius accidit, neq; cõmodius. Cuius quidẽ consilij mei maiorem in dies singulos fructũ, voluptatemq; percipio. Hinc enim euenit, vt multa in amicos, quos mihi paria literarum cõmercia conciliauerant, non obscura forsitan extarent officia, dareturq; interim occasio, vt meum summum erga te studium inciperem omnino patefacere, F

quod

A *quod omniũ maximè cupiebam. Parum enim existimabam talia mecum cogitasse, quæ menti semper firmiter inhæserant, nisi res ipsa aliquo, vtut fieri poterat, signo cæteris omnibus innotesceret. Visum itaq; est vnũ è comentarijs, quæ per datum à te mihi otium conscripsi, de mysticis Aegyptiorũ literis tibi, si quid hoc ad rem facit, dedicare. In eo continentur, Currus, Sella, & Fulmen. Sella, vt quies demũ aliqua laboribus detur tuis, quos vt rempub. Christianã plerisq; locis conuulsam firmares, bonam orbis partem ambiendo, quæq; vbiq; labefactata cerneres, prudentia consilioq; tuo resarciendo tolerasti. Currus, in quo doctrinæ sapientiæq; tuæ sublimitas prouehatur. Fulmen, quod tuæ sit indicium claritatis & famæ. Dicent aliqui, impudenter à me factum, qui de picturis, de signis, de artificum operibus instituerim cum eo fabulari, quem consiliariũ, quem sociũ, vbi arduæ quæq; res inciderint deliberandæ, maximi quiq; principes sibi adsciscere contendant: agnosco quidem hanc culpam, & ineptè fecisse profiteor, qui te nugis his obtundere cogitarim: sed malui & à te & ab alijs desiderari prudentiam meam, quàm nisi hoc qualecunq; est, fecissem, memoriam, fidem, amorem, cultum & obseruantiam, officium deniq; ipsum forsitan exquiri.*

B

DE SEDE.

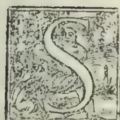

SVmmorũ Principum ornamenta, insigniaq; & multa & uaria fuisse alibi recensuimus, sed nullum unquam sella sublimius, neq; augustius, neq; uenerabilius habitum. Reliqua enim ad humanæ tantùm amplitudinis decus facere uident̃, hoc ad diuinæ propémodũ maiestatis honores proximùm accedit. Quare minimè arbitror me operam elusurum, si multa quæ de sellæ dignitate tradita sunt à ueteribus, in cõmentarium hoc collecta, si quis huiusmodi rerũ cognitione delectetur, in promiscuo usu fecero, measq; super his lucubrationes studiosis omnibus cõmunicauero.

PERENNITAS.

POrrò perennitatis, æternæq; quietis hieroglyphicum esse sellam, plerisq; locis toto opere disputatum est ex Ægyptiorum sacerdotum institutis, eoq; præsertim loco, ubi sedentis Cynocephali significata percurrimus: sic enim eum statuebant, cùm æquinoctij quietem æqualitatemq; describebant: quæ quidem necesse est ibi sit, ubi nihil subsultat quod alterum inquietet, sed omnia firma stabiliaq; in æquilibrio conquiescant. Quin etiam ueteres Deum infantili ætate, utpote unicum atq; perpetuũ rerum omnium principium, nullo conficiendum senio, inter loti arboris ramos conquiescere profitebantur, utpote qui diuinitatẽ ex ipso sedentis habitu internoscebant, quem nulla unquam posset inquietatio solicitare. Numa Pompilius Ioui flaminem asſiduum sacerdotem instituit, cui præter alia ornamenta sellam etiam decreuit, & duos illi comites Martialem & Quirinalem. Quod uerò ad firmitatẽ attinet, eiusdem Numæ præceptũ fuit, ut post adorationem sederent, boni ominis causa, ut Plutarchus arbitratur, quò scilicet preces esse ratas augurarentur. Religionem hanc sella super, secuti plurimũ sunt Romani principes. Hinc Macrinus Imp. cùm Basſianum Antoninũ inter diuos referri procuraret, tum multa alia, tum præcipuè duas etiam statuas sedentes ciuili habitu illi decreuit, diuos eos, ex eo quòd sederent, interpretatus. Nasamones autem, quòd ab obitu ad Deos euolare se arbitrabantur, quò fierent dijs ipsis propiores, cùm morituri erant, inter expirandum sedere, ac sedentes etiam sepeliri uolebant.

C

ÆTERNITAS. D

SEllam hanc æternitatis signũ oculata fide perspicimus in nummo quodam, in quo Romæ simulacrum est in sede cum ancili & inscriptione, ROMAE AETERNITAS. cui scilicet Iupiter apud Virgiliũ fateatur nec metas rerum nec tempora posuisse, sed imperium sine fine decreuisse. Nam & ipsum Romæ uocabulum, nationes nonnullæ ex patriæ linguæ significatione æternitatem interpretantur. In nũmo cuius inscriptio est CLOD. SEPT. ALB. AVG. idem simulacrum est sedens, dextera genium porrigens, læua uerò iaculum terræ affigens, cum eadem Æternitatis inscriptione.

VESTA.

EAdem æternitatis significatio effecit, ut & Vesta per sedem exprimeretur, uel sella illi ante omnia dedicaretur. Itaq; dijs reliquis apud Platonem, Phædro, duodecim ordinibus domo digressis, ac alatum Iouis currum subsequentibus, sola Vesta residet domi, eaq; ubique sedens sculpi & pingi solita. Nam in Caligulæ nummo gemmata sella sedens, dextera pateram porrigit, sinistra contum terræ affigit, cum eadem inscriptione, VESTA. In alio Titi Vespasiani, E ipsa eadem sedens cum conto, dextera genium sustentat: literæ, VESTA. In nummo hoc inscriptio infernè, in altero supernè posita est.

DIVVS.

EAdem species, uti superius de Bassiano dictum, relatum quempiam in Deorum numerum ostendit, quod ex inscriptione, quæ est, DIVVS, intelligitur. Nummus est cuius inscriptio DIVVS AVGVSTVS. ab altera facie, DIVA AVGVSTA, ipsa sella sedens conto innixa, dextera duas spicas porrigit. In Iuliæ Augustæ nummo Dea signata est sella sedens, pinũ dextera prætendens, leone accumbente: inscriptio, MATER DEVM. In diuæ Faustinæ Piæ simulacrum muliebre est sedens cum lancea, signis antè affixis, quod pilam cui aquila insidet porrigit: inscriptio, MATRI CASTRORVM. Nam M. Antoninus eius maritus Faustinam subito morbo exanimatã, diuam à Senatu appellatã gratulatus est. Matrem uerò castrorum ideo ipse uocitare solitus, quòd eam secum & in æstiuis habuerat.

SECVRITAS.

CVm uerò proprium Deorum sit perpetua frui quiete, neq; ullos humanæ uicissitudinis casus in posterum expauescere, securitatem inuenias hieroglyphicè plurimùm sella compositam. In M. Aurelij Antonini Brit. nummo dea sedens caput manu suffulcit, dextera radiũ tenet: quæ uerò manus caput sustentat, eadem sellæ innititur. Inscriptio est, SECVRITATI PERPETVAE. In altero Imp. M. Iul. Philippi Augusti, dea sedens est, quæ dextera sagittam tenet, læuam supra caput tollit innixam sellæ. Inscriptio, SECVRIT. ORBIS. In nummo quodam Imp. Neronis Cæsaris Aug. P. M. TR. P. P. P. dea sedens ara apposita, radium læua tenet, dextera caput ab occipitio sustentat, cum inscriptione, SECVRITAS AVGVSTI. quod mihi reducit in memoriã dictum illud, In utranq; aurem quiescere. F

CON-

A CONGIARIVM.

IAm & congiarium dari solitum simulacris tribus pro tribunali sedentibus, in nummo Clodij Pupieni cernitur. Et in nummo Domitiani COS. XIII. congiarium ipse sedens populo elargitur, cum inscriptione, LVD. SAEC. Ædes uerò iuxtà sita est, & in tribunalis facie literæ appositæ sunt, S. V. F. P. D. Quarum sententiam ita reperi à nonnullis interpretatam: Sedem uouit firmam primo decennali.

ÆDITVMVS.

AEditumũ quoq; significaturi sacerdotes ijdem Ægyptij, hominẽ pro templi foribus in sede statuebant, eo amictum indumento, ijsq; gestaminibus ornatum, quæ latè Eusebius libro undecimo de præp. Euang. recenset, ubi templum Serapidis describit, & custodes hos ipsos pastophoros enumerat, ab sacerdotali scilicet habitu sic cognominatos, à Latinis aliàs æditumos quasi ædium intumos, aliàs æedituos à tuendis ædibus appellatos, ut apud Charisium est. Præuidit Dauides principes sacerdotum è Iudæis futuros, qui aduersus Christum insurgerent, cùm dixit: Aduersum me loquebantur qui sedebant in porta. B Nam & idem mos pro templo sessitandi, apud Hebræos etiam fuit. Sed cur ab Ægyptijs, à gentibúsue alijs exempla quærimus, cùm diuinæ ubiq; literæ de throno Dei tam multa protulerint? Vidit enim Michæas Deum Israël sedentẽ in sede sua. & Esaias, Dominum sedentem super thronum excelsum atq; sublimem. & apud Hieremiã, thronus gloriæ, exaltatus ab initio locus, sanctificatio nostra, sustentatio Israël: quæ quidem omnia firmum & stabile Dei significant imperiũ: & ut inquit Adamantius, siue de Christo uolueris ista intelligere, non peccabis: siue de Patre, non impiè senseris: est enim thronus gloriæ excelsus, & à principio, Assertor noster: propterea regnũ eius & sanctificatio nostra Christus est, quia & ille sanctificans, & nos sanctificati ex uno omnes sumus. Ideo uerò eum sedere dicimus, ait Euthymius, quòd hinc Regiam eius dignitatem, stabilitatemq;, & uenerabilem iudicis autoritatem imaginamur. Ita sedere super sedem suam dicitur Deus, qui latè Dominus super omnes gentes regnat. Quin & malignus cùm Scythas, Turcas, & plerosq; alios à Septentrione barbaros, alios impios, alios hæreticos sibi addicendos præsagisset, ponã, inquit, thronũ meum C ad Aquilonẽ, inde enim mali genus omne, per tot ætates, per tot secula, in quietioris uitæ prouincias cõtinenter effluxit. Cùm uerò super Cherubin sedere ponitur Deus, intelligitur de summa scientiæ plenitudine, quę tum angelis, tum uiris insigni pietate præditis superastitit, de qua Salomon Prouerbijs: anima eius sedes sapientiæ. At scabellum à scamno sede deminutum, humilitatis & subiectionis, inquit Eucherius, indiciũ est: ut Psalmo, Donec ponam inimicos tuos scabellum pedum tuorum. Accipitur & pro Christi humanitate: ut, Adorate scabellum pedum eius. Nam & pedes pro Filio ponuntur in diuinis, sicut caput Pater, de quo loco suo.

DOCTRINA.

PLerisq; uerò hieroglyphicis cathedra doctrinæ significatũ habet: atq; ita diuus Hieronymus & pleriq; omnes interpretantur locũ Euangelicũ: Super cathedrã Moysi sederunt scribæ & Pharisæi. Ita illud Psal. primo: Et in cathedra pestilentiæ nõ sedit. quod pro doctrina nõ sana interpretatur Euthymius, hæreticorũ ait Eucherius: beatiq; porrò illi habentur, qui pro sceleratis nõ steterint, & cũ impijs atq; peruersis minimè sederint. Quãuis pro pestilentia nõnulli

accipiant, derisores: & pro cathedra, societatem ponant: ut sit, neque cõmercium D
habuit cum iis quorum ingenium & doctrina omnis, eludendis decipiendisque mortaliũ animis exercetur. Quòd uerò Paraphrastæ nonnulli scripserint, neque socius fuit eorum qui studio faciunt malè, multò minus eò dementiæ peruenit, ut impostorum illi uita placuerit. Latinũ est omnino, Assidere cuipiam, pro socium esse, uel similem, uel imitatorem. Hinc Horatius Epistolis:

Parcus ob hæredis curam, nimiumque seuerus

Assidet insano. hoc est, par, uel socius, aut similis est insano. Sunt qui cum superiore significato cõsentientes, per cathedram hoc loco perseuerantiam & firmitatem in malis operibus significare uelint. Nam desidere, unde deses & desidia, contationem indicat huiusmodi.

CONSVLTATIO.

QVin & consultationem per sessum ex Ægyptiaca doctrina significari manifestum. Vulgatumque apud nos illud de Romanis, sedendo eos uicisse: quod ad consilia referunt eruditi, ut apud Plautũ is qui nimio plus sapere se sedentem asserit. & quod apud Maronem, Turnus sacrata ualle sedebat, legitur, exponit E
Seruius, sedere, est consilium capere. Multaque apud alios etiam in hanc sententiam. Non otiose positum est in sacris concentibus Psalmo XLIX. Sedens aduersum fratrem tuum obloqueris: id enim καπιλάλης indicat. Sedens, hoc est, consultò, non subita ira aliqua percitus, nõ dolore concitatus, non repentina aliqua re commotus, sed animo conquiescente, & sponte de calumniis agitante, uel aliquid, quod obesse posset excogitante.

CESSATIO.

NEque desunt, qui sedere pro cessare ponunt, Horatium secuti, qui de pusilla nimo dixit:

Sedet qui timuit, ne non succederet.

Vti stare, ad expeditionem paratum esse, interpretantur. Ita Maro:

Stat ferri acies mucrone corusco, Stricta, parata neci.

Ita pro deside sedentem, uel qui nihil attentet, intelligunt.

OPIS IMPLORATIO.

ILlud non omiserim, implorantium opem fuisse morem apud hospites, quos adiissent, in foro sessitare: quod apud Alcinoũ fecisse Vlyssem Homerus scri- F
bit, neque dissimulauit Apollonius. Et Martium Coriolanum patria profugũ, Actii Tullii Volscorum principis supplicem factum, ad focum sedentem scribit Dionysius Halicarnasseus. De Themistocle quoque in exilium abacto, talia inuenies apud Græcos historicos.

ÆDILIS CVRVLIS.

ERat uerò sella eburnea propriũ Ædilium Curulium hieroglyphicũ, quod quidem quoniam aliis aliquot magistratibus debebatur, animaduertendũ apud Plutarchum, Mario, duos apud Romanos Ædilium ordines fuisse, quorum alter sella, quæ curuos pedes haberet, utebatur, in qua sedentes ius dicebant: huicque honori aderat magistratus nomẽ. Inferiorem alterũ popularem uocabant. Quòd si quis à maiori honore decidisset, rursus ad alterius petitionẽ accedere cõsuerat. Pauloque infrà, Marius cùm ad Herenniũ responderet, huiusmodi sellã ἀγκυλοπόδα memorat, quę cuiusmodi esset in numismatis intueri licet: duę enim huiusmodi cusę habentur super tribunali, in M. Plętorii Aed. Cur. nũmo, ut omnino inde qua fieri specie solerent sellę illæ, conspicuũ sit. Magna autẽ ambitio

A bitio Romanis fuit eburneis huiuſmodi ſellis ad clariſsimos quoſq; Reges, quorum amicitiam ſibi conciliaſſent, dono miſsitandis. Inter ampla quippe dona, quæ Maſsiniſſæ Numidarum Regi miſſa ſunt, ſella etiam Curulis fuit. Ad Syphacem quoq; cum donis alijs ſella miſſa, cùm is ſe Carthaginenſibus inimicū, Romanis amicum per legatos profeſſus eſſet. Et Ptolemæo Ægypti Regi cùm legati ad commemorandam renouandamq; amicitiam miſsi ſunt, tulere dona, togam, & tunicam purpuream, cum ſella eburnea. Et conſules cùm magiſtratū inibant, in ſella eburnea ſedere ſolebant. Vnde apud Ouid. Faſtis,

Et noua conſpicuum pondera ſentit ebur.

Sed hæc miſſa faciamus, quæ omnium ſunt hiſtorijs peruulgata, in currumq; protinus à ſella ipſa inſiliamus.

DE CVRRV.

Roximus ad ſedem accedit currus, multis & ipſe hieroglyphicis inſignis, quæ commemorare infiniti propémodum operis labor eſſet: B ſedenim ea tantùm recenſebimus, quæ uel in nummis, uel autorū de uetuſtate libris comperiuntur, & ſi qua facient ad pietatē, ea nequaquam diſsimulabimus.

TRIVMPHVS.

SAnè conſtat apud Romanos & gentes alias currum triumphi ſignificatum habuiſſe, cuiuſmodi uictoriarum monumenta paſsim in nummis, in aris, in arcubus conſpiciuntur. Iis autē qui triumphaſſent, ſtatuę in curribus ponebantur, quæ ob id triumphales appellatæ ſunt. Earum uerò ſtatuarum ornamenta erant, quæ Liuius enumerat, corona aurea, ſella Curulis eburnea, eburneus ſcipio, toga picta, & palmata tunica. Sellam autē Curulem ea de cauſa dictā uolunt, quòd curru honoris gratia ſoliti erant in Curiam uehi Senatores qui Curulem magiſtratū, hoc eſt, maiorem honorem geſsiſſent, in quo curru ſella eſſet, ſupra quam conſiderent.

AMPLIATOR IMPERII.

TRiumphalis autem effigies Romæ ijs omnibus decreta eſt, qui fines Imperij ampliaſſent. Auguſtus uerò memoriæ ducum, qui populi Romani Im- C perium ex minimo maximum reddidiſſent, proximum à dijs immortalibus honorem præſtitit, itaq; & opera cuiuſq; manentibus titulis reſtituit, & ſtatuas omniū triumphali effigie in utraq; fori ſui porticu dedicauit, profeſſus edicto, commentum id ſe, ut illorum ueluti exemplar & ipſe dum uiueret, & inſequentium ætatum principes exigerent à ciuibus.

MARITIMA VICTORIA.

IN nūmo M. AGRIPPÆ COS. III. ab altera facie Neptunus eſt, equos agens flagello ſublato, ipſe currui cymbæ ſpeciē præ ſe ferenti inſiſtens. Cymba inter utrunq; equū ſita. In puppi eius nauigij auis eſt alis ſurrectis, quę aquilæ ſpeciem refert. Literæ, HIC OMNIPOTENS AECORIS. Vnde apud Horatium illud, Suſpendiſſe potenti Veſtimenta maris deo. Vbi animaduertendum eſt, C literam apud nos ordine tertiam, pro Q poſitam more maiorum, qui Q literam olim excluſere, ut Velius Longus atteſtatur, neq; à Nigidio Figulo in cōmentarijs ſuis unquam poſita eſt, teſte Victorino. Nummi uerò huius ſpecies nimirum uictoriam ab Agrippa contra Sex. Pompeium partā oſtendit, quam Maro etiam celebrauit in Scuto:

Parte alia ventis & dijs Agrippa secundis D
Arduus agmen agens, cui belli insigne superbum
Tempora nauali fulgent rostrata corona.

Sunt etiam nummi alij in uictorię huius memoriam cusi, in quibus triremes tridentalibus rostris præditæ conspiciuntur, ut tandem aliquando Virgilianum illud incolumitati suæ restituatur, Rostrisq; tridentibus: de quo in ijs quæ circa Virgilianę lectionis castigationem olim elucubrauimus, pleriq; dubitant.

IMPERIVM.

IMperium autem, aut summam rerum, speciosioresq; magistratus, aruspicina quoq; per currum significauit. Nam Tarquinius cognomento Superbus cùm adhuc Romæ regnaret, & Iouis Capitolini templũ penè absoluisset, currũ quendam fictilem Thuscis quibusdam ex Veiorum gente fingendum locauerat, quem cùm iam confectũ figuli in fornacem intulissent, nõ ut reliqua fictilia humore expresso exilior euasit quàm impositus esset, sed fermentati panis instar intumuit, eoq; magnitudinis cõcepto robore duritiaq; increuit, ut uix sublato fornacis culmine, parietibusq; disiectis, educi potuerit. Consulti super hoc E aruspices responderunt, apud quos eiusmodi currus asseruaretur, felicitatem & imperium ijs portendi.

NVPTIÆ.

EIusdem boni ominis causa, & aucupandæ felicitatis affectatione institutũ apud ueteres erat, ut noua nupta curru uecta traduceretur, quod Hesiodus, siue is Aristophanes Grammaticus fuit, Scuto Herculis ita describit:

Τοὶ μὲν γὰρ εὐσώτρου ἐπ' ἀπήνης ἦγον
Τ' ἀνδρὶ γυναῖκα πολὺς δ' ὑμέναιος ὀρώρει.
Hi curru inuectam geniali virginem amanti
Traduxere viro, passimq; hymen hymenæus *Excitus cantu.*

Et ligneum sponsæ simulacrum Citheronis cõsilio fabrefactum, pro Asopi filia suppositum, & in curru constitutum ab Ioue reperias, quò Iunonem, quæ diuortium fecerat, illuderet. Eo uerò nuptiali curru tris tantùm uectari solitos, sponsam quæ sederet in medio, sponsum & parochum, Pausanias tradit. Parochum eum nimirum intelligens, quem nos hodie anuli maritalis compatrem appellamus. πάροχοι γὰρ παραβάται παράπομποι, καὶ οἱ συμπορευόντες τῇ νύμφῃ ὠδὶ τοῦ ζεύγους καὶ παράνυμφοι. F

TERRA.

QVòd uerò Cybelem curru inuehi finxerũt, cùm eadem & tellus sit, terræ ipsius libramentum in aëre pendentis indicare Lucretius putat:

Hanc veteres Graiûm docti cecinere Poëtæ,
Sedibus in curru biiugos agitare Leones,
Aëris in spatio magnam pendêre docentes *Tellurem.*

Illud addam, ex ijs quas rerum natura partes habet, uni illi ueteres maternæ uenerationis merito cognomen indidisse, quandò ita hominũ illa mater, ut cœlum deorum, habita est. Hæc nos nascentes excipit, natos alit, semelq; editos sustinet semper, nouissimè complexa gremio iam à reliqua natura abdicatos, tum maximè ut mater operiens. Quòd si quis & causam quæsierit, cur turrito capite conspicua sit, eam Lucretius rationem in hunc modum expressit:

Muraliq; caput summum cinxere corona,
Eximijs munita locis quòd sustinet vrbes,

Quo

A *Quo nunc inſignis per magnas prædita terras*
Horrificè fertur diuinæ matris imago.

In editis enim & excelſis locis urbes ponere antiquis mos erat, non tam alterius diluuij metu, qui diu mortalium mentibus inſedit, quàm ut difficilior hoſtibus acceſſus foret.

BATTI NAVIGATIO.

ERat Delphis Batti effigies in curru, quem Cyrenenſes dedicarunt, poſteaquàm is nauibus in Libyam traiecit. Auriga erat Cyrene: Libyæ uerò capiti coronã imponebat. De Batto autem qui Thera inſula pulſus, Apollinis oraculo in Libyam profectus, Cyrenaicis rebus originem auſpicatiſsimè dederit, alio loco diximus copioſiſsimè.

CIRCENSES.

LVdos Circenſes per bigas & quadrigas, quæ tot nummis ſignatæ ſunt, ſignificari, ſatis omnibus innotuit, uniuerſa Græcia cum Romanis eo ſpectaculorum genere per multa ſecula detentis. Id autem honoris habitum aurigarum
B factionibus, ut in uictoriarum eorum memoriam nummi ipſi & bigati & quadrigati cuderentur, de quibus in uita Veri apud Iulium Capitolinũ legas, poſtu latum interdum à populo Praſinianorũ aureorũ modiũ propter equũ ex factione Praſina, cui Verus impotenter fauit. Vbi cauendum ne, ut aliquot habent codices, Parſimanorum legas, aut quid hac locutione corruptius: ſed ueluti Capitolinus à Veneto, Venetianum fecit, ita Praſinianum à Praſino deduxit.

AVRIGA COELESTIS QVIS.

IN cœlo quoq; Aurigæ ſpecies oſtenditur, de quo ita Theon in commentarijs Arati: Fabularum ſcriptores, inquit, Aurigam eum, qui cœlo adſcriptus eſt, imaginem eſſe dicunt Bellerophontis, uel Trochili, qui Callitheæ filius fuit: ſolenniaq; huius rei ſacra in Argis primũ inſtituta, quòd primus iunxerit currũ. Sunt tamen qui putent Myrtili, ſunt qui Cillantis, qui Pelopis auriga fuit, ſunt qui Oenomai figuram eſſe contendunt. Atq; ita Græcia demum eſt in unaquaque re contentioſa.

DIVINA MAIESTAS.

C SEdenim cur nos mortaliũ fabulas æquo curioſius proſequamur, cùm Deus Opt. Max. ſua ſe conſpicuum autoritate nobis exhibeat: cuius ſumma maieſtas, qualiſq; uideri cœlicolis & quanta ſolet, inuehitur curru, non eo inquam Platonico, in quo ὁ μὲν μέγας ἡγεμὼν ἐν οὐρανῷ ζεὺς πετεινὸν ἄγων ἅρμα πορεύεται, ſed de curru loquor quem Hetruſcorum monumenta obſeruanda nobis uetuſtate oſtendêre, quem ex Arameorum arcanis profundiſsimæ doctrinæ uir Ægidius Viterbienſis in Circum ætate noſtra primus induxit. Verùm ſuper hoc quædam altius repetenda ſunt. Aramei unum eundemq; librum duas eſſe leges dixerũt: alteram ſcriptam, alteram à Deo Moyſi traditam: illam populis, hanc ſapientibus: illam prouerbij rerum humanarũ, hanc lucis rerum diuinarum formam gerentem: in illa hiſtoriam orbis conditi atq; adminiſtrandi, in hac formulam adumbratæ, atq; ad effigiem expreſſę diuinitatis oſtendi. Duo itidem Plato regna cõmemorat, Iouis & Saturni, regnumq; Saturni regno Iouis tanquã felicius anteponit: ſiquidem ſub Ioue actio uitaq; humana, ſub Saturno uerò cõtemplatio diuinorũ ſignificatur. De quorũ temporũ felicitate Platonicã ita ſententiã Maro mihi uidetur expreſsiſſe, ut cum Platone currum agitet ad palmã. Ait enim:

Ante Iouem nulli subigebant arua coloni, D
Nec signare quidem aut partiri limite campum
Fas erat, in medium quærebant, ipsaq́ue tellus
Omnia liberius nullo poscente ferebat. Mox de Ioue:
Ille malum virus serpentibus addidit atris,
Prædariq́ue lupos iussit, pontumq́ue moueri,
Mellaq́ue decussit folijs, ignemq́ue remouit,
Et passim riuis currentia vina repressit,
Ut varias vsus meditando extunderet artes
Paulatim, & sulcis frumenti quæreret herbam,
Et silicis venis abstrusum excuderet ignem.
Tunc alnos fluuij. & quæ plurima de humanis ferè omnibus negotijs subsequuntur. Hunc imitatus Naso, utriusque regnum ita describit:

Aurea prima sata est ætas, quæ vindice nullo,
Sponte sua sine lege fidem, rectumq́ue colebat. E
Pœna, metusq́ue aberant, nec verba minantia fixo
Aere ligabantur, nec supplex turba timebat
Iudicis ora sui, sed erant sine iudice tuti. & quæ multa prosequitur.

Sed ut ad rem nostram conuertamur, utrunque duobus nominibus appellat Hebræus, illud opus BRESCIT, ac creationis, hoc opus CVRRVS, & arcanæ intellectionis. Legis igitur secundæ huius, quæ arcana est, per Messiã & suos aperienda, per speciẽ Currus apud eos conscribitur ἱερογλυφικῶς. Currũ hunc Ezechiel quatuor ex imaginibus excogitauit: uidit enim in diuina luce tanquã ideas quatuor, atque ijs ueluti gemmis ac sigillis, formati à Deo sunt angeli quatuor, omnium cœlestium mentium & duces & principes. A dextera Dei gemma ea prima est, unde pulchra, grata, lætaque omnia proueniũt: eamque uim Michaëlem uocant. A læua gemma altera est, unde fortia, dura, castigataque manant: ea Gabriel nuncupata. Mixtum ex ijs medicina & temperamentũ Raphaël. Quarto denique loco Vriel terrę proximus, horum trium ueluti dispensator. Ita Michaël & Gabriel pro duabus rotis, Raphaël pro sella quę sit media inter rotas posita. Quarta Vriel pro axe, circa quem fabricæ huius est totius fundamentũ. Duo illa priora nonnulli brachia uocant: tertium & pectus & zonam: quartum tanquam uel pedes, uel pedum scabellum. Idcirco dictum aiunt de Imperio Romano Hierosolymæ euersore, Donec ponam inimicos tuos scabellum pedum tuorũ. Græca Theologia Michaëlis uim in Deo uocat Venerem, Gabrielem Martẽ, Raphaëlem Iouem, cui sella propriè dicata est: & Solem quartum, fœminæ marisque uim habentem, omnis planè generationis initiũ, & Vrielem nominat & Adonin Hebræus. Orpheus ea quatuor uno refert uersu, quòd mas, quòd fœmina, quòd rerum genitura, quòd Adonis: F

Κούρη καὶ κούρε σὺ πᾶσι θάλος αἰὲν ἄδωνι.

Vt non ita cõmentitia esse uideantur ea quæ Plutarchus de Bacchi cultu apud Iudæos obseruauit, & Symposiacis latè disputauit. Eorum enim scenopegia in Bacchi celebritatem fieri putat, Adonimque & Bacchũ eundem esse. Rotis quatuor, siue gemmas, siue currus ipsius partes, aut membra libeat appellare, quinto adijciunt loco Nurielem tanquam temonem, cui alligatus trahitur currus. Atque quinque hæc diuini currus nomina alto mysterio una locutione scribuntur

in Can

A in Canticis, eam nostri ascensum purpureum interpretati sunt. Salomon scribit currum hoc modo, A R G A M A N. Prima litera fit Vriel: per A enim illi scribunt. Sequenti R, Raphaël. Tertia G, Gabriel. Quarta M, Michaël. Quinta N, Nuriel. Neq; sum nescius, Hebræorum quorundam iuniorum super angelis, Planetisq; & signis, quibus imperitent, cõmentationes longè diuersas esse, aliterq; tradi in diurnis illis supplicationibus, quæ secundum doctrinam Cabalisticã institutę dicunt: cæterũ Astrologos hi potius quàm Theologos secuti mihi uidentur, qui Michaëlis in Deo uim ita interpretant, ut numẽ incomparabile significare dicãt. Vnde illud in Psal. citant: Deus quis est similis tibi? Mercuriũ è Planetis huic ministrum esse, fandi & agendi potentem, diuinæq; & humanæ naturæ totius interpretem: cuius lætiores receptus sint, siue ut Græci dicunt, οἰκοδεσπόται, è cœlestibus signis Gemini atq; Virgo: huiusmodiq; genio die quarta preces allegandas. Et nostri Michaëli munus illud attribuunt, quod Mercurio Græci ueteres, qui scilicet animas cœlo inferat, atq; alias sub tristia Tartara mittat. Ad hæc trutinam in manu eius statuunt uirgæ loco, utpote qui merita B inquirat, bona malaq; compenset, proindeq; utut quisq; apud superos uixerit, aut pœnis, aut præmijs afficiatur. Sed anteaquàm à Michaële discedamus, quamuis cuipiam τὸ πάρεργον dictum uideatur, præterire nolo id quod Rabi Tedacus Leui lib. de duodecim numerationibus ait, Michaëlem occidentali uento præpositum, ut magna mihi de causa institutum à Gallorum pietate uideatur, quod ad nostra tempora magno cultu perdurat, honoratissimum ordinem cohortis Regiæ diuo Michaëli dicatum esse. Sed ut reuertamur, Gabrielem isti Deum fortem interpretantur, minoris tamen cuiusdam fortitudinis esse. Lunã è Planetis huic ministrare, cuius gratissimum hospitium Cancer esse perhibetur, secundaq; illi die supplicandum. Ex Raphaëlis nomine atq; ui, rerum aiunt omnium medicinã emanare. Esse hunc Solem ipsum, qui & Phœbus. Nam is apud Ouidium dicit: Inuentũ medicina meum est. Leonis unius domicilio gaudere: prima illi die uota concipienda, nuncupandaq;. Ac, ne Apollinis & Æsculapij fabulas irrideamus, Iouis filius Apollo censetur, huius uerò Æsculapius: ipsa nimirũ Theoretice, quæ intellectum illuminat, Apollo est, Æsculapius ars ipsa. Vnde Maro:

C *Tum pater omnipotens aliquem indignatus ab vmbris*
Mortalem infernis ad lumina surgere vitæ,
Ipse repertorem medicinæ talis & artis
Fulmine Phœbigenam Stygias detrusit ad vndas.

Ars igitur Æsculapio attributa, per quã bona comparatur ualetudo, utpote quę in curatione ipsa uersetur. Est & Zamaël, cuius munus ulciscendi, uenenaq; dispergendi esse perhibent, uberrimæ illi bonorũ omnium largitioni semper oppositus. Martem hunc esse Græci uolunt, Arieti & Scorpio præfectum: tertia illi die preces faciendas. Nanaëlem mox enumerant, in nomineq; id esse significatum autumant, ut Deum benignè nobis omnia respondere, ac omnia ipso horreo mortalibus elargiri interpretentur. Esse hunc Venerẽ, qui Tauro Libraq; delectetur: sexta illi die supplicandum. Zadchielem inde deprehendêre, qui Dei iustitiam, & quintæ diei sacrificia, precesq; procuraret: unde nonnulli quinarium iustitiæ dedicarint. Esse hunc Iouem: nam ut Maro, Rex Iupiter omnibus idem. Isq;, ut illi commenti sunt, Sagittario atq; Piscibus præficitur. Caphzielem demum septimæ lucis curam gerere, eaq; mortalium preces sibi deposcere.

Ab eo uim frigidam emanare, qua ſcilicet ſingula in inferiori mundo concreta D cōdenſentur. Nam uti calidi eſt diſſoluere atq; rarefacere, ita frigoris eſt ſolidare coagulareq;. Saturnū hunc noſtri uocant, qui Capricornū & Aquariū ſedes habet. Sed enim ut in curru ſatis expatiati, metamq; ipſam ritè circumuecti, eòdem unde curſum auſpicati ſumus reuertamur. Id aliqua egere uidetur elocutione, quòd à Platone regna duo poſita diximus. Is ſiquidem multò antè tempore præſagiſſe uidetur, quæ nunc demum ſperamus euentura. Mundi circuitum is ab Oriente ad Occidentem Iouis eſſe, ac perinde fatalem dici. Appariturum uerò olim alterum ſub Saturno huic oppoſitum, ab Occidente ſcilicet Orientē uerſus, in quo ſponte naſcantur homines, & à ſenio in iuuentutem regrediantur. Id ita Platonici interpretantur, ut Iouem mundi animam intelligi uelint, cuius lege fatali manifeſtus hic manifeſti mundi ordo diſponatur. Præterea animorum uitam in corporibus concretis ab Ioue eſſe, ſenſibusq; & rerum agendarū ſtudio deditam. Saturnum uerò ſupremum inter angelos intellectum, cuius radijs animi etiam ultra angelos illuſtrentur accendanturq;, & ad intellectu pollentem uitam continuè pro uiribus erigantur. Quæ quoties ad uitam huiuſmodi con- E uertuntur, ſub regno Saturni agere creduntur. Sub Ioue uerò, cùm rerum humanarum negotijs implicantur. Plotinusq; regnare nos ait ſub hoc uel illo, prout ſecundum hunc uel illum egerimus. In hac autem uita ſponte regenerari dicimur, rurſumq; iuueneſcere, ac in dies magis effloreſcere, cùm ſana bene inſtitutę mentis optione ad meliora contendimus, de quo Paulus Apoſtolus: Homo interior renouatur in dies. Atq; paſsim in diuinis literis de iuuentute noſtra, quæ ſit ut Aquilæ renouanda. Quòd ſi ullo unquam tempore ſpes affulſit ut mortales hæc eſſent conſecuturi, nunc ſperandum maximè, cùm eorum omnium ingenia, quæ aliquem ueræ lucis fulgorem conſecuta ſunt, maiorum noſtrorum errores, qui tot annos uni tantū ſenſui adhæſere, deprehendere iam inceptarunt, omnemq; ſtudiorum ſuorum conatum ad ueritatem ipſam conuertere, ſanctioresq; diſciplinas adamare. Adiuuant inſuper hanc proborum hominū uoluntatem, ſanctiſsimorū autorum ſcripta, lucubrationesq; & documenta, quæ de uetuſtatis eruta uoraginibus cotidie prodeunt in lucem. Et iam ille minimè cenſetur eruditus, quantumlibet Græcè Latineq; ſciat, qui Iouem ſcrutaturus cœleſtem non inſiliat in currum, qui ſacra non attigit, qui diuina non eſt imbutus di- F ſciplina, qui Chriſtum, atque adeo Chriſtianæ inſtitutionis uolumina non affectatur: quid myſteria ſibi uelint, non exquiſierit, quaq; ratione Deo animum aſſerere poſsit, inſpicere neglexerit. Verùm ille omnium optimè peritus, qui lutoſas, fæceq; conglutinatas alas in profluente puriter abluerit, perpurgaueritq;, à terraq; ſublatus cœleſtium Circenſiū pompam comitatus eò peruenerit, ubi ſparſas manu ueri Iouis fruges donariaq; percipiat, opipareq; & ipſe & iugales excepti, amœniſsimi lautiſsimiq; diuerſorij otio perfruantur: quod qui fecerit, dubio procul intelliget reliquas doctrinas omnes, ſtudiaq; omnium reliqua, nihil aliud niſi ſummam eſſe uanitatem.

DE FVLMINE.

Ouē igitͤ in alta ſede conſpicuū alato inuecti curru cōſecuti ſumus. Quò uerò eum eſſe Iouē agnoſceremus, nullum manifeſtius ſignū fuit, q̄ fulmen eius manu prętentū: quare cū id geſtaminis ad Iouē pręcipuè pertineat,

A neat, non ſecus ac ſella, de fulmine dicere minimè alienum eſt ab inſtituto negocio futurum.

IVPITER.

OMnibus utiq; uulgatum eſt hieroglyphicũ illud, Fulmen ſupremi Iouis geſtamen eſſe. Sed ut nunc fabulas diſsimulemus, ueram figmenti cauſam afferamus, ſiquidem hoc ipſius fulminis naturã exprimere uidetur: quod quidem ita fit. Calor interdum per refrigeratum à uentis aëra conſperſus, ubi contrariæ naturæ uiribus ſolicitari cœpit, ſeſe in globum colligit, & aduerſus algorem ualidiſsimè reluctatur: urget algor uentis ingruentibus, ille ſeſe magis ac magis adſtringit, quoq; anguſtius premitur, eo ualidior euadit, ac ſimulac extremam intentari ſibi uim intelligit, totis erumpit uiribus, craſsioreq; aëre, qui circumfuſus eſt, diſrupto, uiam ſibi cum ſtrepitu & incendio patefacit. Suprema uerò illa pars elementorum, unde calor emanat, cùm Ioui ſit attributa, idèo illum uetuſtas fulgura & fulmina ciere confinxit. Signaq; Iouis paſsim cum fulmine fieri conſuerũt, cum uno quidem frequentiſsimè: ſed & cum duobus fulminibus aliquando Ioui ſtatua poſita eſt, ut apud Elidem Olympiæ Iouis Horcij nuncupata: ea quidem ſeuera minaciq; effigie, utraq; intenta manu fulmina tenebat, iuxta quam pugiles in certamen deſcenſuri ſuper mactati porci exta iurabant, nihil ſe dolo malo facturos, aut ſecus quàm Olympiæ leges paterentur auſuros.

B

FAMA LONGE LATEQVE PROPAGATA.

ILlud uerò præcipuum fulminis ſignificatum eſt, ut uocem procul auditam, hoc eſt, famam rerum geſtarum longè lateq; per immenſa terrarum ſpatia diffuſam expatiatamq; præ ſe ferat. Tranſit & illuſtrem præclari facinoris memoriam, in longam annorum ſeriem propagatam. Ægyptij enim ſacerdotes huiuſmodi gloriæ amplitudinem oſtendere ſi uellent, uocem, ut ipſi dicunt, aëris, quippe tonitrum, hoc eſt, ipſius fulminis imaginem deſcribebant. Nihil enim magis, nihil ualidius nec terribilius tonitru ſonare conſtat. Eaq; de cauſa Apelles pictor, uti in Armorum commentario diximus, cùm Alexandri effigiẽ pingeret, fulmen in eius manu poſuit, quo nominis eius amplitudinem ex rebus ab eo geſtis longè lateq; propagatam, & memoria nunquam intermoritura celebrem indicaret. Poſita ea tabula, ut Plinius ait, in templo Dianæ Epheſiæ, XX. talentis auri picta. Eo uerò artificio fuit, ut digiti eminere uiderentur, fulmen extra tabulam eſſe. Sedenim Lyſippus ſtatuarius factum ut adulationis plenum improbauit, quare haſtam ipſe in manu Regis poſuit: qui quidem, ſi uera quis de Alexandro, non fabulas conſcripſiſſet, famam eius ne una quidem ætate ſuperfuturam iudicaret, nedum id aſſequi meritus ſit, ut diuini honores ei decernerentur, datis ad Græciæ ciuitates literis, ut ſe decreto publico Deum inſtituerent. Ea res cùm matrem Olympiam etiam offendiſſet magnę integritatis fœminam, Rex ipſe ut incœptum excuſaret, & inſtitutum ſuum approbaret, inſigne uolumen ad matrem ſuam conſcripſit, ut apud Cyprianum legi, quo rationes multas oſtendit, Regibus ſuis Apotheoſin decernere, atque hinc maiorum Regum memoriam ſeruari, indeq; colendi & ſacrificandi ritum inoleuiſſe. Sanè quidem Athenienſes ipſi, qui doctrina & ſapientia ſemper inſignes habiti ſunt, cùm XII. tantùm deos antea colerent, Alexandrum tertiumdecimum appellauere, honoresq; illi adhuc uiuenti inſtituère, qui tamen uulneribus ſæpe confoſſus, morbiſq; tentatus, ac poſtremò uita functus, ſe

C

mortalem oſtendit,qui deorũ interim cõcilio adiectus erat. Quare Lacedæmo-D
nÿ literis acceptis,argutè libereq; admodum more ſuo reſponderunt, ἐπειδὴ ἀλέξανδρος βούλεται θεὸς ἔιναι, ἔστω θεός. Alexander quandoquidem uult eſſe Deus, eſto Deus. quo decreto id declaratũ uoluere, nullam aliam fuiſſe cauſam, neq; meritũ aliud cur deificatio eſſet Alexandro decernenda, niſi quòd ipſe ita uellet. Cęterũ is qui adhuc uiuens diuinis honoribus inhiabat, ne cõmunibus quidem poſt obitum iuſtis honeſtabatur, ad grauiſsimã uſq; Olympiæ matris lamentationẽ. Peruulgatum tamen apud multos populos & nationes fuit, Reges ſuos, ut nuper dicebamus, pro dÿs colere. Nam & Romani nõ tantũ Reges pleroſq; ſuos, uerũ etiã eorum uxores diuinis honoribus honeſtarunt, & nonnullis templa, et ſacra etiã inſtituerunt. Quantum uerò pertinet ad fulmen, eo tolerabilius id Alexandro concedendum, quo inſolentius Lyſimachus ab Alexandri morte particulam eius regni ſortitus, non quam armis uirtutéue ulla ſua ſubegiſſet, ſed ex Regis tabulis adeptus eſſet, lancea cœlum tangere ſe iactabat: quod tantundem erat, ac ſi famam aſtris terminare ſe diceret. Qua de cauſa Paſiades Byzantinus hominis uanitatem irridens, ad ſuos conuerſus ait: Cauendum ne is lanceæ mu E
crone cœlum medium pertundat. Quodq; impatientius aliquis ferat, Clearchus Heracliæ Tyrannus fulmen geſtauit, & ex liberis unum Tonitrum appellauit. Quanta uerò Cliti, quanta Demetrÿ fuit inſolentia, quorum iſte non magna admodum regni parte ab Alexandro accepta, Iouem ſe uocari paſſus eſt, reſponſa ſua pro oraculis haberi gauiſus: ille quatuor ad ſummum nauibus demerſis, Neptunus uocitari uoluit, tridentemq; geſtauit. Vt minus iam Salmonea miremur eò prouectum inſaniæ, ut flammas Iouis, & Olympi ſonitus imitaretur. Nam ut apud Maronem:

Quatuor is inuectus equis, & lampada quaſſans,
Per Graiûm populos, mediæq; per Elidis vrbem
Ibat ouans, diuûmq; ſibi poſcebat honores
Demens, qui nimbos, & non imitabile fulmen
Aere, & cornipedum curſu ſimularet equorum.

Longè uerò felicius atq; tutius Numa Pompilius eliciendorum fulminum rationem inuenit. Nam cùm quædam occulta ſacra ad fulmina expianda noſcere F
cuperet, Egeriam conſuluit, quæ reſpondiſſe fertur, ut Auentinũ peteret, & fontem qui in antro quodam erat, melle & uino generoſiore inficeret, quò ſolebant hora certa dęmones duo ſitibundi cõuenire. Hi erant Picus & Faunus. Curaret uerò ille ſibi latebras, in quas abditus ab aduenientib. illis nõ conſpiceretur, ipſe tamen fontẽ intuereť, diſponeretq; per fontis marginẽ retia, prout opportunum ſibi uidereť. His peractis dÿ uenerũt, & potus allecti ſuauitate multũ ebiberunt: tandẽ ſopore grauati, ibidem, ubi conſtiterant, ſomno ſe proſtrauere, quos ita grauatos Numa implicuit in rete, qui uidentes ſe captos, in uarias ſe formas transformabant. Sed cùm nihil quicq̃ proficerẽt, ad ueras tandẽ effigies rediere, Numamq; ut retia ſolueret orauerunt. Rex ſe non prius retia ſoluturum dixit, quàm de placando Ioue docerẽt. Illi & hoc docuerũt, qua ſcilicet ratione cœlo Iupiter eliceret, quoq; modo fulmen expiareť. Vnde Ioui Elicio nomẽ datũ, cuius templũ in Auentino poſitũ, ubi res hęc contigerat. Scio fabulã importuno loco poſitã, ſed quia nõ ita uulgata eſt, minimè fuit diſsimulanda. Ne uerò nos alienę gloriæ detractoribus fauere uideamur, Alexandro fulmen meritò attributũ

dixe

A dixerim, ea de cauſa, quòd annos uix tres & triginta natus, celeritate mira Orientales ferè omnes nationes ſubegerat, & Oceanum ipſum enauigauerat, ut non immeritò Cæſar, qui pari ſaltem animo ad eam rerum amplitudinem adſpirabat, cùm Gades ueniſſet, animaduerſa apud Herculis templum Magni Alexandri imagine, ingemuerit, atq; ut Tranquillus ait, pertæſus ſit ignauiã ſuam, quòd nihil tum à ſe memorabile actum eſſet in ætate qua iam Alexander orbem terrarum ſubegiſſet.

CELERITAS.

EST enim fulmen ante omnia uelociſsimæ omnino celeritatis indicium, quam poëtę cùm uolunt exprimere, dicunt, fulminis ocyor alis. Idem ex antiquorũ nummis manifeſtũ eſt: ut in eo cuius inſcriptio eſt, Q. PILIPVS, equus habetur in pernicem curſum admiſſus, cauda exporrecta, fulmine ſubſequente, lancea protenta: quod innuere uidetur, prouinciã ſuſceptam ſumma celeritate peragratam, negotiumq; quamocyſsimè confectum. Nam & Ptolemæus, unus ex Ægypti regibus, promptitudinis & audaciæ cauſa κεραυνὸς appellatus, ait Pauſa-
B nias. Facit huic rei fidem nummus alius, in quo caput humanũ eſt, capreæ coopertum ſpolio, ſub cuius iugulo fulmen eſt, & arcus ab occipitio: ab altera uerò parte Pegaſus, cum ſagitta ſubiacente, omnia, uti palàm eſt, uelocitatis indicia, cùm præſertim inſcriptio ſit, L. PAPI. De quo quidẽ Papirio, qui ob mirificã in agendis rebus feſtinationem atq; celeritatem, Curſoris cognomentũ meruit, multa rerũ ſcriptores memorię prodidere. Equorũ porrò uelocitatem in curruli certamine fulguri comparat Heſiodus Herculis ſcuto, ubi dicit:

ἐπὶ δ' ἱππέες θόρε δίφρου ἴκελος ἀστεροπῇ πατρὸς Διὸς αἰγιόχοιο.

Quem Statius ſecutus ait:

Ilicet igne Iouis lapſisq; citatior aſtris.

Et inferius idem Heſiodus de equis in curſum à Pallade concitatis:

Τοὶ δ' ἄμυδις προγένοντ' ἴκελοι πυρὶ ἠὲ θυέλλῃ.

quod proximè accedit ad Papinianam ſententiam.

CELEBRITAS.

IN augurali diſciplina fulmen tam in publica quàm in priuata opera uibratũ, atq; etiam per nocturnam imaginem in ſomnijs uiſum, celebritatem nominis,
C & magnarum rerum auſpicia facit. Nam Olympiæ Alexandri matri fulmen per ſomnium oblatum, futuræ in filio claritatis indicium fuit. Illa enim priori nocte qua ſe uiro adiunxit, exiſtimauit facto tonitru in uterum ſibi fulmen illabi, ex cuius ictu magno excitato incendio, in flammas inde latè diffuſas abire uiſum. Quid uerò hîc memorem Iuliæ filiæ Cæſaris monumentum ictum fulmine? quid Euripidis poëtę Tragici, atq; Lycurgi ſepulchra de cœlo tacta? Quid Veliternũ murum? quid Eutimi Pictę, aut Horatij Coclitis, aut Probi Imperatoris, aut Taciti & Floriani ſtatuas eodem modo afflatas? quæq; huiuſmodi exempla plurima declamatione, quam olim de fulminũ ſignificationibus edidimus, explicata ſunt, quorũ ſignificata in hanc nominis amplitudinem accepta, tam Aruſpicum reſponſis, quàm euentis poſtea comprobata reperiuntur.

ELOQVENTIÆ VIS.

QVod uerò de claris eloquentia uiris dictum, ut de Pericle & alijs reperimus apud antiquos, eos ciere tonitrus, & fulgura diſpergere ſolitos, cùm orarent, tanta erat animorum perculſio & in dicentium ſententia motus, tanta uerborũ autoritas, de ſacra dubio procul lectione metaphoram ſumpſere. Pſalmo enim

centesimo supra quartum & trigesimum canitur: Educit nubes ab extrema terra, fulgura uertit in pluuiam. Vbi per nubes uiri sancti intelliguntur, per fulgura uerò persuadendi uis, per pluuiam eloquentia: de quo plura alibi. Et quòd alibi Dauid, Vox, ait, tonitrui tui in rota, eo hieroglyphico significat Euangelij uoces, quæ de cœlo diuinitus intonaturæ essent, & uniuersum terrarum orbem (id enim rota est) cōmoturæ, attonitumq; reddituræ. Eodem modo per fulgura uerba Christi signari tradit Eucherius: eoq; spectare psalmi dictum, Et fulgura multiplicauit, & conturbauit eos, de Iudæorum confusione, qui ei nulla in re unquam resistere potuerunt. Et Hieronymus primis Hebræorum castris, Ramesem, tonitrui gaudium interpretatus, diuina uerba, & quæ uoces sunt in sacris literis, per tonitrum accipi docet, quòd cœlitus editæ excipiantur. Fulminis uerò radij descripti, quæ ipsæ coruscationes sunt, ad eiusdem Euangelij pertinent claritatem & famam, de quibus Psalmo: Illuxerunt coruscationes tuæ orbi terrarum. D

CLEMENTIA.

IN Antonini Pij, atq; etiā in aliquot Neruæ nummis cernere est fulmen in toro collocatum, quod manifestum & pulchrum admodum est clementię signū: arguit enim offendendi potestatem penes ipsum Imperatorem esse, uerùm ob eius clementiam quiescere: quod perinde est atq; illud, quòd apum regem aiunt aculeo quidem præditum esse, uerùm eum in uulnus nunquam exeri. Primā uerò huius uirtutis laudem ætate nostra tulit Iulius Medices princeps noster, qui simulac bonorū in eum studijs inclinatis Pont. Max. electus atq; salutatus est, omnium statim, & earum quidem atrocissimarū iniuriarum oblitus, ijs omnibus euestigiò pepercit, quos aduersarios habuerat iniquissimos, quos hostes totæ uitæ cursu perpessus erat infensissimos, quiq; non bonis tantùm & fortunis eius, sed & uitæ modis omnibus insidiati sæpius fuerant. Quare Clementis nomen, ut tantæ mansuetudinis pignus, perpetuumq; monumentū, assumpsit: ita summa totius uitæ moderatione conseruauit, req; probauit, ut Christianum demum Pontificē mortales intueri se profiterentur. Sedenim cùm nobis de tanti principis laudibus loqui nō liceat, qui eius auspicijs annos aliquot in hominū luce uersati sumus, negotium alijs relinquemus, eam fuisse nostri principis clementiam professi, ut uel hostes ad eam æternis literarū monumentis celebrandam impulsura sit. E F

PIERIVS VALERIANVS AD IO. BAPTISTAM MONTANVM, DE IIS QVÆ PER SOLEM, LVNAM, ET STELLAS SIGNIFICANTVR

EX SACRIS AEGYPTIORVM LITERIS,

Scribis, Clarissime vir, vidisse te lemmata quædam mea in breue admodū compendium redacta, de Hieroglyphicis quæ per Stellā apud Aegyptios sacerdotes in doctrinarum suarum arcanis habentur: quod vt ad se mitterem, Reuerendissimus Cardinalis vtriusque nostrûm alumnus Hippolytus Medices tantopere flagitauerat. Addis insuper, cognouisse te rei istiusmodi argumentū non in ea tantùm schedula contineri, sed à me longè copiosius conscriptum. Rogas itaque, vt rei totius commentarium ad te mittam. Nam quicquid illud erat, ad figurarum tantummodo formam spectabat, quibus pictor

A *pictor vteretur in Iulio illo sidere adornando, cuius celebritatem Hippolytus ipse tanto studio fouet. Nimirũ video te, Montane eruditissime, leonẽ ex vnguibus æstimare voluisse: sed in re mea non leo, sed musculus continetur, qui se olim apud mythologos pro leone ausus est venditare. Quantulumcũq; tamẽ id sit quod ego præstare potuerim, officij mei fuit, omni posthabita contatione, obsequi viro tum à primis studiorum nostrorũ annis amico, tum ætatis totius demũ cursu mihi semper admirando, tam in philosophia quàm artis Medicæ peritia, quàm etiam in cultioris eruditionis elegantia, seu Græca seu Latina quis poscat, politissimo. Accipies igitur stellarum hieroglyphica prout à me fuerunt interpretata. Sed nosti stellas sine Luna desolatas quodammodo videri. Nam quò illæ rerum quæq; suarũ semina conspergant, nisi in Lunaris orbis paratissimũ, vt ita dicam, horreũ condantur, quæ postmodum illa quasi sequestra terris demũ indulgeat, aut potius vberrimè largiatur? Sed neq; Luna neq; stellæ sine Sole sui cõpotes esse possunt: quare Sol quoq; his adnumerandus, imò anteponendus. Ridebis, scio, non erubescere me, quòd ausus sim de Sole, de Luna, de stellis apud talem tantũq; virũ totius Encyclopædiæ decus et ornamentũ verba facere: sed id me cõsolatur, quòd tu, vt hæc ad te darem, iusseris: quare si quid*
B *hæc attulerint tædij vel molestiæ, vni tibi qui crabrones irritaris imputato. Vtcũq;, si leges hæc quæ sunt per nos in vnũ veluti corpus hinc inde collecta, opto non ea tantũ quæ me longè accuratius legeris, in memoriã tibi reducãt, verũ etiã te Pierij tibi deditissimi memorẽ assiduè faciant.*

DE SOLE.

COELESTIVM corporũ quæ die noctecꝫ micant significationes dicturi, rationi consentaneũ esse duximus à Sole ipso dictionem auspicari: quandò, nisi Sol esset, necꝫ Luna, necꝫ stellæ ullę cõspicuæ essent, ut & doctrina est Astronomorũ, & res ipsa indicat. Cùm itacꝫ Sol reliqua huiusmodi corpora lumine illustret suo, nostriscꝫ uidenda oculis offerat, ab eo utpote lucis arbitro initium meritò faciemus.

DEVS OPT. MAX.

THeologi tam uetustę religionis, quàm nostræ pietatis interpretes, Deũ opt. max. & unum, & lumen, & bonum appellauerunt. Eacꝫ ratione Sol cùm sit unus, unde illi nomen, quippe à solitudine: sit lumen, ut sensu manifestum est: sit
C bonus, ut quotidiano cernitur experimento, Dei ipsius hieroglyphicum, nullo alio signo addito, perhibetur. E profano uerò cultu ante omnes Persæ, reliqua deorum omniũ, quam gentes ipsæ uenerabantur, caterua reiecta, Solem Deum esse unicũ arbitrabantur, ita ut nulla dijs templa condenda esse crederent, ea inducti ratione, quòd uni Soli, quem colerent, uix mundus ipse sufficeret. Pythagoras tanta eum ueneratione prosecutus est, ut aduersus eum nefas esse dixerit lotium effundere, utpote quem omni cultu dignum arbitraretur. Et Hesiodus præceptum hoc summa religione obseruandum adhortatur. Omnino autem Gregorius theologus id esse Deum dicit inter intellectuales creaturas (his enim locutionibus utuntur qui diuina tractant) quod Sol inter sensibiles. Quæ uerò de Solis similitudine cum Deo referuntur ab Ioanne, à Paulo, ab Hierotheo, absolutissimè uerò à Dionysio, qui horum documenta literarum monumentis quamdiligentissimè cõmendauit, cùm ea quotidie per templa scholascꝫ omnes cõmemorata recitentur, ea hîc ego duxi prætereunda, Phœnicum interim & Ægyptiorum inuentis gratulatus, qui primi omnium, ut Eusebius memoriæ proditum ait, Solem & Lunam & stellas ita esse deos intellexere, ut eos

tantùm gignendarum abolendarumque rerum omniũ causam affirmarent: quod D iis congruit, quæ Plato Legum XII. de Parcis philosophatur. Nam & Anaxagoras Solem μυδρὸν esse, hoc est, ferrum candefactum arbitratus est, atque ita omnia ex eo gigni conformarique affirmabat. Ferrum enim ita dispositũ, in quod uoleris opus informabis. Magnificentius Euripides Anaxagoræ discipulus cum eodem sentiens, Solem auream glebam appellauit. At Socrates apud eruditissimum optimumque Xenophontem eos reprehendit, qui Solem Deum posuere, lumenque eius & formã ad Deum Opt. Max. refert, quòd omnis eius potestas & magnitudo à Deo sit, à quo unà cum Luna fuerit creatus. Eaque ratione reprehendit & Homerum, & cæteros omnes, qui Solem unicum esse Deum crediderũt.

VNITAS.

SI quid autem est in rebus, quæ nostris obiiciuntur oculis, quod unitatẽ significare possit, nempe Sol is est: id quod, uti dicebamus, locutionis etiã etymon attestatur à solitudine deductum, siue potius à Sole ipso fiat solitudo. Sapienter itaque Alexander Macedo Dario amicitiã petenti respondit, nec mundum duobus Solibus posse regi, nec duo summa regna saluo statu terrarum haberi posse. E quam sententiã ex Aristoteleis Ethicis sibi desumpserat, qui discipulo adulaturus, tum hæc, tum illam præcipuè Homeri sententiam prætexerat:

Οὐκ ἀγαθὸν πολυκοιρανίη, εἷς κοίρανος ἔστω, εἷς βασιλεύς.

Quòd uerò Solem in rebus egregiè unũ esse dicebamus, extra res Deus quoque unus, & μόνος cognomento ab Orpheo, à Platone, & à nostris agnoscitur.

VERITAS.

ET qua ratione Sol unus est, eadem est ueritatis hieroglyphicum: duplicia enim & multiplicia sunt ueritati cõtraria. Simplex igitur sit necesse est, quod uerum censeri debeat. Hinc nudum effingitur ipsius ueritatis signũ: & quia omnia habet in cõspicuo, ex eo præcipuè ueritas est. Hinc Pythagoras πρὸς τὸν ἥλιον τετραμμένον quempiam loqui non debere monuit, facie scilicet contra Solem uersa, quod non esse manifestis repugnandum significare contendunt: neque hominem loqui ferè posse, quod undecunque uerum sit, cùm omnem hominem diuinæ literæ mendacem esse dicant. Sanè de iis quæ liquidò patent, apertamque in se continent ueritatem, dici solet, Meridiana esse luce clariora.

CHRISTVS.

F AT sacræ passim literæ CHRISTVM per Solem imaginari tradunt: ut illud, In Sole posuit tabernaculum suum. Et: Exiit de tribu Iuda cuius signũ est leo solare animal. Plato in Repub. ut solet mysteriis suis inhærescens, & Prophetarũ quos adiit, & audiuit, oracula depromens, Solem uisibilem Dei filium appellat, quippe qui Deum ipsum excribere non audeat, & à quoquã fieri posse diffidat. Atque identidem intelligendum, quòd ubique Christus ipse profitetur hominem imaginem esse inuisibilis filii: qui si lux est uera, quæ mentem omnem illustrat, expressissimũ habet simulacrum hunc Solem, qui est lux imaginaria illuminans omne corpus. Hic patiente Christo aduersa Luna deficiens, consensum nobis suæ naturæ perspicuè cõmonstrauit: nosque iure optimo diem, qui Soli à Mathematicis adscribitur, eum domini uocitamus, & eius cultui sacrũ dedicamus, uel hinc ostendentes, nõ esse cur amplius corporeũ Solem, ut olim Gentes, colamus, quasi Regem cœli, & dominum, atque moderatorem, posteaquàm Sol inuisibilis, coæternus Patri & coæqualis, per quem & cœlum & terra condita sunt, sitos in umbra mortis homines illuminauit, estque, ut cum Simeone absoluam,

A uam,lumen,quod è gentium oculis tenebras discutiat,& electo populo gloriam afferat nullo unquam tempore defuturam. In aliquot antiquorũ nummis cernere est humanũ caput radijs circũquaq; diffusis, cuius inscriptio est, ORIENS. Siue igitur pro Sole,siue pro regione,unde Sol oritur, imago ea recipiat, utroq; hieroglyphico Christũ referre uidebitur,de quo Zacharias Propheta: Ecce uir, ORIENS nomen eius,qui dominaturus esset super solio suo. Alter quoq; Zacharias antiquũ hoc dictũ atte staturus,In quibus nos uisitauit,ait,Oriens ex alto,ut eos qui sedent in tenebris & in umbra mortis,illuminaret. Ideoq; tam uox, quàm imago Orientis, Assertorem nostrũ significat,ait Eucherius. Exorientis autem Solis imago altera erat apud Ægyptios sacerdotes,Lotos quippe arbor aquatica,ubi infantem in ea considentẽ figurassent. Hinc utiq; uapores illos matutinos,qui à Sole mouentur, strictiori quadã aura refrigerantes potius quàm adurentes intelligi uolebant. Cæterùm ego significatũ hoc, ut exortũ lotos indicet,inde sumptũ crediderim,quòd ea ante Solis emersum implicata folia habeat, quæ quidem ita sensim exsinuantur aperiunturq;, uti magis ac magis tollitur iubar Solis. Maximè uerò panduntur, ubi mediũ is iter emensus est. Eodem uerò decedente,folia ipsa uicissim cõtrahuntur, complicariq; incipiũt ac insinuari, ue luti nulli patere uelint præterquàm numini quod uenerantur: atq; ita quibus liceat modis,eo abeunte,sese intra claustra cohibeant. Quod,ut Proclus ait,obseruatum à Magis,ut sacram omnino eam Apollini crederent,effecit.

B

RESIPISCENS.

HAbet & Aurora suum hieroglyphicum,quod aperire non pigeat. Per eam siquidem uir ostenditur, qui de uoraginibus emergens prauorũ operum, & erroris cæcitatem derelinquat,& ad iustitiã & lucis puritatem euehatur: quæ sententia eiusdem est,quem suprà citauimus,Eucherij.

CLARITAS.

A Solis uerò claritate, uiros omnes insignes, qui uel rebus præclarè gestis patriã illustrarunt,siue sublimiori aliqua doctrina mortale genus (quod egregiè tu facis) instituerunt,aut uitę sanctioris exemplo reliquis fuere documento, quò uerã possent assequi beatitudinem, LVMINA nuncupare mos est. D. Ambrosius Luminaria,sanctos inquã homines,inter mortales uersatos ait. Illi enim C ueræ participes lucis,eas animas quas erudiebant ab ignorationis tenebris educentes,luminaria non iniuria nuncupati sunt. Ita gentes reliquæ uiros qui præclari nominis essent,nomine Luminis appellarunt,ut Latinus Rex apud Maronem queritur,Lumina tot cecidisse ducum.

IMPERII MAIESTAS SVMMA.

APud eosdem, quos paulò antè nominauimus, Persas,quorum quidem disciplina recentior omnino fuit, deducta ad res humanas similitudine, Sol eum,penes quem summa esset imperij maiestas,indicabat, Solemq; in eius sublimitatis homines signa dare persuasum habebant. Vnde etiam apud Maronem:

Ille etiam extincto miseratus Cæsare Romã Tum caput obscura nitidum ferrugine texit.

Et ultimo Domitiani tempore corona quædã iridi similis Solem circundedit, quæ lumen eius ac radios obscurabat: quod portendebat, ut Arioli interpretabantur,fore ut is Imperator à Stephano iugularetur.

HVMANA VITA.

TAntus uerò est Soli cum humana uita consensus, ut is claritate sua insignis, uitę identidem nostrę tranquillitatẽ: obscurus autem obnubilatusq;, rerum

noſtrarum perturbationem oſtentet. Hinc apud coniectores inuenias, quòd etiam ueſter Hippocrates Medicis nõ otioſe obſeruandum præcipit: Si uiſus Sol in ſomniјs obſcurari, occultaríue, aut nuſquam apparere, periculum inſtare ut ægrotus uitam amittat. Si uerò uim alicuius inſequentis ipſe Sol aufugiat, decumbentem in furorem agi præcipitẽ: mentis enim lumen eo ſigno labefactari, inquietari, ac loco exturbari ſuo. Quæ cùm quis imaginatus fuerit, ſolicitus admodum eſt Hippocrates, ut ægroto certa uictus ratione obuiam eatur. Tantam uerò Sol prærogatiuã in iјs quæ ad nutriendi rationem ſpectant, habet, ut Phyſici omnes ex calore & humore noſtrum conſtare incrementũ aſſerant. Nam & Heſiodus poſteaquàm fluuiorum quorundam nomenclaturam abſoluit, ſubiecit mox, hos eſſe qui mortale genus enutrirent, unà cum Sole. Interpres addit: Aquæ enim & Sol nutriendi uim habent, eorumq́ beneficio res aluntur & gliſcunt. Inde Catullus de flore quodam uiuido: D

Dum mulcent auræ, firmat Sol, educat imber.

ANNVS.

APud aruſpices Sol annorum ſignificatũ habet, quorum ipſe Dominus eſt. Quodq́ ad hanc rem facit, Cyri ſomniũ memoratur, qui ſcilicet imaginatus per quietẽ ſit Solem ter manibus apprehendere fruſtra appetiјſſe, ſiquidem conuoluebat ſe Sol, & elapſus abire uidebatur: hinc Magi dixerunt, eum triginta annos regnaturum, quo ſcilicet tempore Saturnus Solem eodem aſſequitur puncto, unde ſimul deferri cœperat. Id utcunq́ interpretatũ fuerit, tamen ipſis commentum placuit. E

GRÆCI.

AEgyptiј uates per Solis imaginem Græcos in prodigiјs intelligi tradidere, cuiuſmodi rei nota eſt hiſtoria. Cùm Alexander Macedo Tigrin fluuium ſuperaſſet, paulò pòſt Luna prima uigilia defecit, deinde ſanguinis colore ſuffuſo, lumen omne fœdare uiſa eſt: quod Macedones laborum pertæſi dirum arbitrabantur, resq́ ad omniũ deſperationem proceſsiſſet, niſi uates Ægyptiј, quorum doctrina omnis per rerũ imagines explicabatur, affirmaſſent, bene ſperandum eſſe, quòd Sol Græcorum, Luna Perſarum indicium eſſet, ideoq́ ruinam ſtragemq́ eo oſtento illis gentibus portendi, quorũ ſignum laborare uiſum eſſet, quod effectus poſtmodum comprobauit. Interſerere autem hieroglyphicis prodigia, ſomnia & oſtenta licet, quia manifeſta inter ſe congruũt germanitate. F

PATER, MATER, LIBERI.

SEd ut ad hieroglyphica noſtra redeamus, cùm Sol generationis arbiter exiſtat, Luna ueluti lac humorem ſufficiat ad nutrimentum, liberi uitæ lumen à patre ſortiantur, nõ temerè apud Hebræos Ioſippus puer imaginatus eſt ſopore preſſus ſe à Sole Lunaq́ & ſtellis undecim adorari: nam quòd patrem ſimul & matrem, ac fratres totidem id olim facturos, tunc oſtenſum, euentu poſtea comprobatum, cùm illi annonæ præfecto, & maxima quæq́ negotia Regis in Ægypto adminiſtranti, cùm nondum eum agnoſcerent, procubuerunt.

PRÆGNANTIA.

SEd quod ad partus attinet, manifeſtiſsimo hieroglyphico id Ægyptiј figurare conſuerunt, apud quos bipartitus Solis orbis, in media cuius ſciſſura ſtella impoſita eſſet, humanum fœtum in prægnantis mulieris utero ſignificabat, non ea tantùm de cauſa, quòd uterũ in corpore medio ſitum ſolari corpori ob rotunditatem æquipararent, ſed quia Sol cõceptus omnes irradiatione ſua uiuificat, à

quo

A quo uitalis uirtus præcipuè demanat, quod quidem Aristoteles Physicæ auscultationis secundo affirmat, gigni hominem ex homine & Sole professus. Veluti uerò stella lumen à Sole mutuatur, ita fœtus in utero alimentum à matre consequitur. Neque huius eruditionis imperitus Lucretius, cùm Epicurũ illum suum mortalibus uitæ tranquillæ initia dedisse conaretur ostendere, mortales reliquos stellas dixit, Epicurum uerò Solem appellauit, his uersibus:

Ipse Epicurus obit decurso lumine vitæ,
Qui genus humanum ingenio superauit, & omnes
Restinxit stellas, exortus vti aërius Sol.

At dicet aliquis: Si Sol exortu suo stellas omnes extinguit, quomodo illis lumẽ mutuatur? Quibus responsum facio, accidere id ex oculi nostri imbecillitate, qui luce illa omnium maxima perstricti, minora nequeant lumina conspicari.

DE LVNA.

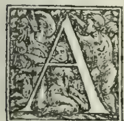

AT que hæc de Sole dicta sufficiant: nõ enim omnia prosequi uolui,
B quę super eo dici potuissent ab instituto hoc non aliena, sed occupationum tuarũ ratio mihi habenda fuit, publicę quippe professionis, lucubrationũ tuarũ peculiariũ, solicitudinis quã pro laborantibus, quotquot opem implorãt tuam, benignissimè suscipis atque accuratissimè: à quibus si longiore sermone auertere te uoluissem, in alicuius omnino commodum peccassem. Ad Lunam igitur breuiter examinandam aggrediamur.

NATVRA HVMANA.

SOle pro sublimioris naturæ imagine constituto, fuere qui per Lunæ hieroglyphicum naturam humanã exprimi dissererent. Nam quòd hæc è limo terráue constat, terra etiam lunaris globus esse perhibetur. Pythagoras enim Lunam modò terrã cœlestem, modò terrestre cœlum appellabat: ac terræ similem eam dicit Aristoteles. Varia est præterea Lunæ facies, diebusque singulis immutata conspicitur: neque uariantię quicquam magis obnoxium, quàm rerum humanarum conditio. Quinetiam si uniuscuiusque hominis uultum intueamur, nunquã aut rarissimè hac & illa uice eundem esse conspiciemus, modò enim iratũ, modò lenem, modò tristem, modò hilarem, modò hoc, modò illo affectu per-
C turbatum comperiemus, ac prout diuersæ rerum imagines animũ perculerint, ita uarias in uultu figuras conformabunt. Hinc inter magna naturæ miracula de Socrate fertur, eum eodem semper uultu conspectum. Ad hæc, ut quæ tam manifesta sunt missa faciamus, cupida lucis Luna, cupidum intelligendi (ea enim lux est) mortale genus. Eam modò Soli suo adiunctam, modò abeuntem, modò redeuntẽ aspicias. Animus quoque noster nunc ipsius ueritatis lumini copulatur, nunc longè recedit, nunc ad ueræ rationis intellectũ facta repetitione reuertitur. Aberrare enim hominum est, & septies in die uel iustus cadit. Luna ea semper parte clara, conspicua, & illustris est, qua Solem aspicit: obscura uerò, caua & inanis parte ea qua diuertit à Sole. Homo qua se parte conuertit ad Solem suum, micantissimis radijs uelut alter Moses illustratur: ab eo uerò auersus aliò, turbulentissimis omnium errorum tenebris obfuscatur. Hinc dies à Deo dictus Neomeniæ, nouæ quippe Lunę, quem festum celebrare debeamus. Quod eò spectat, ut intelligit Adamantius, quandò lex uetus umbra futurorum est, quod Apostolus Paulus ait, eandem ipsam memorans Neomeniam, ut intelligamus iustitię Solem Christum esse, Lunam uerò Ecclesiam, quæ lumine ipsius

repletur, ac cùm Soli suo iuncta fuerit, eiq; penitus adhæserit, tum festum diem agit Neomeniæ. D

PIORVM COETVS.

IGitur Theologi, qui Christum Soli æquiparant, in quo sit sensibilis humanitas, & diuini luminis imago, ijdem per Lunam piorum, uti dictum, uniuersitatem intelligunt, cùm nulla sit gens, nulla natio, nulla sectæ cuiuslibet congregatio illustrata lumine, nisi quæ, ut in Sole Luna, Christi radio uerberat. Eucherius quoq; Lunam Ecclesiæ dicit hieroglyphicum, nempe quòd in hac mundi nocte resplendeat. Et quoniã defectibus menstruis imminuitur, & faciem quotidie uariat, nostræ sit etiam symbolum imbecillitatis, de qua superius.

ÆTERNITAS.

APud Gentes præcipuum erat Lunæ significatũ, æternitatis hieroglyphicũ haberi, propterea quòd, cùm defecisse uidetur, noua iterũ fit, sæpiusq; anno toto iuuenescit. Quare scitè admodum Horatius, cùm breuem & imbecillam humanæ uitæ conditionem lamentatur, ait:

Damna tamen celeres reparant cœlestia Lunæ. E

In Faustinæ nummis aliquot simulacrum est, quod læua pallam sustinet, dextera auiculam cum Luna superſidente porrigit: inscriptio, ÆTERNITAS. Alibi enim diximus eam in Marci adulationem relatam inter diuos à Senatu. In nummis etiam aliquot Seueri Alexandri Aug. simulacrũ uidere est, quod dextera nouam Lunam attollit in sublime, inscriptione addita, PERPETVITATI AVG. Ægyptius autor Horus ad huius hieroglyphici supplementũ & Solem adiecit. Et Catullus noster, quæ de Luna dixit Horatius, ipse de Sole dixit:

Soles occidere & redire possunt.
Nobis cùm semel occidit breuis lux,
Nox est perpetuò vna dormienda.

Causa uerò cur per hieroglyphicũ Solis & Lunæ Ægyptij sacerdotes perpetuitatem significarent, ea perhibetur, quòd eos perpetua esse rerum elementa arbitrabantur, quippe quę uirtute propria inferiora omnia generarent, cõseruarent, & perennare facerent. Huius ergo perpetuitatis, quæ semper fuit, est, & futura est in Christo, Psalmographus memor, futurũ scripsit, ut Christum populi omnes reuereantur per generationes omnes, quandiu Sol & Luna circuitu se conuoluerint. Et Cabalistæ uigesimã illam intelligentiam agnoscunt à perpetuitate desumptam, quæ per meatum Solis & Lunæ quotidie continuatur. Vita porrò nostra (ut id identidem repetamus) eorũ regimine ducitur, cuius cùm duæ præcipuè partes sint, eæq; maximè propriæ, sentire, & crescere, quorum alterũ Græci αἰσθητικὸν, alterũ φυτικὸν dixere, sentiendi uim à Sole, crescendi à Lunari globo sortimur: atq; ita utriusq; luminis beneficio hæc nobis constat uita qua fruimur. Deniq; humore unius, & alterius calore sustentatæ rerũ species prorogantur, æternæq; fiunt. Ad hoc faciunt pleriq; Corneliæ Saloninæ Augustæ nummi, cuius caput ex noua Luna prodire uidetur, à quorum tergo modò FOECVNDITAS, ob id quod modo dicebamus: modò IVNO, quòd eadem Lucina est: modò PVDICITIA, quòd Iuno, Luna, Diana, & idem Proserpina numen. Horum omnium summam Catullus ita breuiter colligit: F

Tu Lucina dolentibus
Iuno dicta puerperis,
Tu potens Triuia & notho
Dicta lumine Luna.
Tu cursu dea menstruo
Metiens iter annuum,

A *Rustica agricolæ bonis Tecta frugibus exples.*

Quod uerò ad huiusmodi fœcunditatem facit, pleriq; cœlum omnium terra nascentium patrem arbitrati sunt, terram uerò matrem. Ipsum autem æthera propterea patrem, quòd aquarum lapsus inde cadentium seminis uicem præbeant: terrãq; matrẽ, quòd matris uice has excipiat, & inde pariat. Eadem de causa Lunam, quippe quæ totius humoris domina perhibeatur, quasi uirilem operam in eo subministrando præstet, à multis Lunum uirili genere uocitatum reperias, quod professus est etiam Tertullianus. Et Cornelius Seuerus, quem Charisius citat, Phœben epitheto generis masculini adiecto dixit:

Ignea iam cœlo lucebant sidera, Phœbe Fraternis successor equis.

Quamuis nõ desint Grãmatici, qui eruditionis fortè istius ignari, putent SVCCESSOR fœminino etiã sexu dictũ ab antiquis: ut, Autor ego audendi, de Iunone. Verùm illud probabilius est, quod aliquam sapit eruditionem. Sanè inueteratum esse constat apud Carrenos Mesopotamię populos, eum qui Lunã muliebri nomine ac sexu nuncupandam putasset, eo supplicij genere damnatum iri B à Natura rerum omniũ arbitro, ut is mulieribus addictus eis semper seruire cogeretur. Qui uerò marem eam esse credidissent, futurũ ut uxori semper suæ dominaretur, neq; ullas unquam muliebres insidias pateretur. In Hebræorum arcanis, quæ Cabalistica uocant, omnes siderum idearumq; cœlestium uirtutes lunari corpore suscipiuntur, à quo postea, uti diximus, in inferiorẽ materiã ut genitale semen immittuntur, rerum species, fructus, animantia, nouatusq; omnes per elementa singula progeneraturæ. Alibi simulacrum Panis, quod Panopoli uisebatur, attigimus, eo gestu factum, ut Lunam à dextera sitam flagello uerberare uideretur, quippe ut quę apud eam quasi in penũ quandam reposita essent, rerum semina loco & tempore depromi flagitaret.

MENSIS.

QVòd si Lunam Ægyptij deiectis infrà cornibus pinxissent, hieroglyphico eo mensem significari prædicabant, cùm palàm sit eam in ortu cornua surrigere sursum uersus, eo pręcipuè tempore, quo signa Zodiaci uel recta cadũt, uel oriuntur, quòd pars inferior tantùm, eaq; oculis nostris minima, propinquo occidente Sole cõspicua sit. Ad coitũ uerò properantem, sub septimũ & uigesimũ C itineris decursi diem planè mane conspectã deorsum cornua demittere: duobus enim reliquis, quos in assequendo Sole, eoq; mox prætereundo cõsumit, omnino latet, tertio sese incipit ostentare. Hoc eodẽ significato poëtæ quoq; mensem intelligunt, ut illud: Luna quater latuit. atq; eodem modo apud alios passim.

ÆGYPTVS.

IN T. Antonini Aug. Pij P P. nummo, qua parte inscriptio est, ALEXANDRIA, uidere est humanæ figuræ signum, quod ambabus manibus Lunã affectet apprehendere, siue sit is adorationis gestus. Ea autem cornibus infrà deiectis sita est, tribus in conuexo tuberculis, duobus infernè, quæ ueluti guttulæ pendentes sunt. A pedibus postica parte spicę tres fructu prægrauidę cõspiciuntur: ab antica crocodilus humi repit, capite in simulacrũ id reflexo. Quæ omnia, ut hæ partes alibi declaratæ sunt suis quæq; locis, Ægyptum ipsam significare, etiamsi non adesset inscriptio, Alexandriæ, nulli dubium relinquitur.

SOPHISTÆ.

VArietas autem Lunæ, mutatis quotidie faciebus, adeò conspicua, ansam dedit, ut nonnulli sophistas per Lunæ hieroglyphicum intellexerint: & Ægy

ptij sophistæ, quandò Luna Ægypti symbolum est, cuius prouinciæ Isis domi- D
na perhibetur, toto opere notantur. Alia tamen ratione Clitomachus, ut apud Stobæum legere est, Dialecticam Lunæ æquiparauit, quæ nunquam eadem facie sese mortalibus ostentet, nunc accretione, nunc diminutione luminis assiduè uariante, nunquam interquiescat.

INSIPIENTIA.

NOstri huiusmodi uarietatis ergò insipientiam per Lunæ simulacrum indicarunt, quippe cùm propter uniformitatis effigiem, ueritatem, & propter lumen in Solis corpore, ratione firma præditum intellectum innuerent. Contrà per Lunæ uarietatem, & nothum lumen, inconstantiã mentis accipiebant. Vnde Salomon, Sapientia: Sapiens sicut Sol permanet, insipiens autem sicut Luna mutatur. Et Matthæi locus de iuuene lunatico, qui nõnunquam in ignem, nonnunquã in aquam cadere consueuerat. Quod si trahas ad spiritum, animaduertas in talibus impetus quosdam quasi bonorum operum surrepentes, ita ut laudandi uideantur, ab ijs tamen qui dilucida in eis interualla non agnouerunt: rursus enim eos minui uideas, quodq; uidebatur in eis lumen, non est diurnum, E
sed nocturnum lumen, quod quidem usqueadeo imminuitur, ut iam penitus deficiat. Atq; ij nonnunquam in ignem cadunt, id est, in ardorem concupiscentiæ, in ueteres excandescentias, ulciscendiq; cupiditatem, in pecuniarum amorem, & uitia reliqua. Nonnunquam in aquam, hoc est, in lubricas mortalium curas, in perseuerandi desperationem, in ambitionis fluctus, ciuilesq; undas perpetua instabilitate exagitatas. Humana enim uita, ut alibi ostensum, marinæ instabilitati plurimùm assimilatur.

PERSAE.

QVod uerò Luna Persarum hieroglyphicũ esset, superius ex ostento dictũ, & quid super eo senserint Ægyptiorum Magi.

NOBILITAS.

PEruulgatum & illud est, Lunæ gestamen apud Arcadas nobilitatis hieroglyphicum fuisse: qui quidem Proselenes ea de causa nuncupati sunt, quòd ab Deucalioneo diluuio primi ipsi Lunã inspexisse nascentẽ se credidere: quodq; putarent uniuersum humanum genus aquis obrutum perisse, & à se rursus originem propagationis emanasse. Erat uerò gestamen id, quo uti soliti Arcades, F
fibula in Lunæ cornua porrigentis speciem, qua calceamenta connectebantur: de qua scommaticum Herodis dictum fertur in Bradeam uxoris fratrem, qui cùm generis sui nobilitatẽ æquo uerbosius apud Romanos ostentaret, Næ tu, inquit Herodes, generis tui nobilitatem in astragalis gestitas. Quin & Romanis, qui nobilitate præstarent, gestandi lunulas morem fuisse Plutarchus tradit: nisi satis sit Martialis dictum, lunatam pellem appellantis calceum in hanc sententiam. Et de Quintiliano Rhetore apud Iuuenalem habetur:

Et nobilis, & generosus
Appositam nigræ Lunam subtexit alutæ.

Sunt qui causam huius gestaminis eam commenti sunt, ut sic admonerentur considerandam esse rerum uicissitudinem, quæ præsertim in Luna spectabilis est, ne solo nobilitatis nomine nimium turgescerent.

A

DE STELLA.

Ed iam locus exigit ut ſtellas tuas aggrediamur, quarum ſignificata
recenſere, rationemq́ reddere, noſtræ potius fuerit indaginis, quàm
alterius cuiuſpiam inuentum, cùm prȩſertim in reſtituendo contextu
paucisſimorum admodum uerborum, quȩ ſtella ſuper apud Horum
Ægyptium tradita inueniuntur, cura laborq́ non defuerit. Sed eſt omnino in
damno libellus ille tam in uulgatis Aldina impresſione, quàm etiã in manu ſcri-
ptis exemplaribus, quorum nobis copia fuerit. Sed iam ad rem ipſam.

VNIVERSI DEVS.

APud Horum igitur legas ſtellam hieroglyphicum eſſe Dei, neq́ ferè quid
amplius: quare neceſſe eſt rem ipſam, paucis his incluſam uerbis, manife-
ſtius & latius aperire. Etenim cùm Ægyptij luctamen & concertationem, quam
Deus Opt. Max. in cœleſtibus orbibus, aduerſo motu atq́ eo etiam uario con-
citatis, inſtituit, contemplarentur, neq́ id alia quapiã ratione deprehendiſſent, ꝗ
B ſtellarum motu, earumq́ præcipuè, quas uices aſsiduè uariare manifeſtum, ra-
piq́ uniuerſam mundi ſuperioris machinam ab exortu occaſum uerſus, uertigi
ne ſupra mentis captũ citatiſsima, ac niſi res ipſa quotidie fidem faceret, prorſus
incredibili: obniti uerò cõtrà ab occaſu exortũ uerſus ſphȩras octo ex ijs, quȩ no
bis innoteſcere potuerunt, easq́ prout magis minus'ue à centro diſtant, pro ra-
tione ſua eo ſegnius aut uelocius ad metam properare, nimirum fieri hæc abſq́
Deo minimè poſſe crediderunt. Quis enim tantarum molium rector conſtitue-
retur, qui certo temporum ſpatio omnia gubernaret, niſi mens ſuprema omniũ
arbiter haberetur? Cùm igitur per ſtellas potiſsimũ in Dei ipſius cognitionem
perueniſſent, ipſius uniuerſi Deum, per ſignum idem ipſum, quo rem deprehen
derant, ſignificare inſtituerũt. Ideoq́ ſtellæ hieroglyphicum pro mundi totius
Deo ponere uoluerunt. Sententiam uerò hanc Romanis etiam placuiſſe poſſu-
mus ex eo conijcere, quòd in Pertinacis nummo ſimulacrũ eſt, manibus uerſus
ingentem ſtellam ad cœlum ſublatis, cum inſcriptione, PROVID. DEOR.
COS. II. Ita ille dijs gratias agere profeſſus, quorum prouidentia rerum po-
titus eſſet.

C

PAN.

ATque ea potiſsimũ ratio eſt, cur Pana Deum ex hieroglyphico ſtellarum
intelligi cõtendebant: quin & pectus eius uarijs inſigne ſtellis effingebant,
cùm omnino per Pana totam rerum naturam interpretarentur: qua de cauſa
& fiſtulam ſeptem calamis compactam, propter erronum totidem concentum,
ori eius apprimebant: de quo apud Orpheum plura. Probo autem idem & Pan
& Iupiter eſt, quòd πᾶν omne, uniuerſam quippe, ut dictum eſt, naturam ſigni-
ficet. Propterea uerò & hinuleæ pellis uarietate tegi ſolitum aiunt, ut ex macu-
lis referri ſtellæ uideantur, de quo in Serpentis commentario plura: quod qui-
dem iſti forſan de ſacris noſtrorum literis deſumpſere, in quibus legitur, Exten-
dit cœlum ut pellem: quamuis Adamantius dictũ de ſapienti anima interpreta
tur. Nimirum illa extenſio in modum pellis, tanquam literis inſcriptæ luminari
bus & ſtellis, dicitur Rakia: & ῥακὸς Græcis corium eſt. Nos uerò tentorium il-
lud, firmamentum appellamus: & aulæa picturata uulgus etiam ubiq́ hodie Ra
cia nuncupat. Porrò cœlum propter micantes ſtellas à cælatura appellatũ Pro-
bus idem putat, unde ſcilicet Luna bigis ferri incipit, in ſuperiorẽ uſq́ cœleſtiũ

orbiũ partem, quæcunq; continentur, ea Græcè ab ornatu κόσμος, à puritia Latinè mundus uocatur, ait Varro. D

CELEBRITAS.

NOn temerè itaq; in somnijs, ut apud Philistum legere est, Satyriscus est celebritatis hieroglyphicum. Nam Dionysij mater, eius qui Syracusanorum tyrannus fuit, cùm prægnans eum ipsum aluo contineret, per nocturnã imaginẽ uisa sibi est Satyriscum peperisse. Ex quo galeatæ Siculi coniectores interpretati sunt, eum quem illa peperisset, clarissimũ Græciæ sidus, ac diuturnum cum Fortuna fore. Hinc Naso etiã sidus pro nobili claritate generis posuit, ubi Maximũ, ad quem de Ponto scribit, sidus Fabiæ gentis appellat. In diuinis quoq; literis, doctorum & pietate insignium uirorũ lumina per stellas significantur: ut apud Danielem, Docti tanquã stellæ fulgebunt. Et quæ progenies Abrahæ promissa diuinitus est, tanquam stellæ, non tam ad numerum innumerabilem refertur, quàm etiam ad rerum, quibus posteri eius illustrandi essent, claritatem. Præcipuè uerò Hyades in huiusmodi celebritatis hieroglyphicum delectæ, ut admonet Eucherius: siquidem ortu suo solent pluuiã inducere, atq; ideo per id sidus sacræ disciplinæ doctores interpretantur. Cur uerò pluuia diuinæ sit institutionis hieroglyphicum, suo commentario est abundè disputatum. E

PROSPERITAS.

ARuspicum autem obseruationes stellam asserunt prosperitatis, ac læti alicuius euenti signum esse, ab Atteio Capitone traditũ, quod, ut Festus ait, acceperat à P. Seruilio augure. Hinc locis inaugurandis stella ex lamella ærea, qua specie reliquæ spectantur in cœlo stellæ, præfigebatur. Disciplinam hanc secutus Virgilius, felicissimum Troianę posteritatis successum Anchisę ita præmonstratum ait:

Subitoq; fragore Intonuit læuum, & de cœlo lapsa per umbras
Stella facem ducens multa cum luce cucurrit.

Neq; immeritò Cæsar Augustus crinitam stellam uisendæ magnitudinis, quæ Iulio Cæsare sublato statim apparuit, cum paucis admodum sententiam suam professus, felicitatis, quæ se deposceret, ostentum interpretatus est. quamuis palàm Iulij Cæsaris animam in eam stellam commigrasse dictitare solitus esset, remq; testatus sit numismatum monumentis, stella scilicet impressa in eo nummo, cuius inscriptio est, CÆSAR AVGVSTVS. Ab altera uerò facie, DIVOS IVLIVS. Adiectum etiam est id insigne capiti statuæ eius in foro positæ. Et alij pleriq; nummi Cæsaris caput stella supra frontem præfixa conspicuum ostendunt. Et Dionei Cæsaris astrum Virgilius hac de causa celebrauit. Veluti etiam Horatius micare dixit Iulium sidus, uelut inter ignes Luna minores. In nummis uerò quos Metius Macer in honorem Cæsaris cusit, Cometa ab occipitio Cæsariani capitis apposita est, ut ab eius obitu signum id subsecutum innuat. Fuerunt autem ex iunioribus nonnulli, qui per stellam tantum, Iulium Cæsarem intelligi uoluerint, picturis publicatis. Verùm hæc cõsignificat, non autem simpliciter significat. F

FATVM.

ADiecere sacerdotes Ægyptij, Fatum per stellam significari, quoniam id ex siderali dispositione consistere uulgata doctorũ opinione creditur. Per motum enim stellarũ negotia transiguntur, ut Hesiodi interpres ait super Asterie. Nam & Parcę illę, Clotho, Lachesis, & Atropos, ut alibi ex XII. Legũ Platonis osten-

A ostendimus,nihil aliud sibi uolunt, quàm tardum in primis Saturni motũ,quo singula maturantur: & multitudinem uirtutum, quæ in firmamento sunt, per quas tanta rerum uarietas in inferioribus generatur:ac reliquorum denique erronum motũ,quo suo quæque tempore perficiuntur. Quamuis enim à Solis & Lunæ beneficio uita constet qua fruimur,nostra tamen negotiatio tam ad ipsa duo lumina,quàm ad quinque uagas stellas refertur, ut uulgus Astrologorum putat. Quin etiam nullum in cœlo sidus, lumen nullũ, otiosum uolunt. Et Cabalistæ, nullam esse herbam plantámue in orbe hoc dicunt, quæ non ab aliqua firmamenti stella irradietur,foueatur,& ad incrementum adiuuetur. Erronum uerò uarijs coniunctionibus & aspectibus, ut uocant, ea rerum uicissitudo in humanis rebus esse perhibetur, quæ Fati cognomento à plerisque nuncupatur. Tametsi clarissimi ætate nostra fuere uiri, qui acriter in Mathematicos inuecti, huiusmodi ueterum commentationes plurimas euertere conati sunt. Cæterùm ut diuos Augustinum & Ambrosium ac plerosque è nostris alios missos faciam, qui lapidem hunc uoluêre, Plotinus è ueteribus nihil ui & potestate siderũ hominibus euenire contendit, sed ea quæ decreti necessitas, quam nostri prædestinationem uocant, in singulos sancit, ita per horum septem transitum, stationem,recessum'ue monstrari: ut aues seu præteruolando, seu stando, futura pennis uel uoce significare dicebantur, ipsæ tamen rerum indociles, ac quid agant prorsus ignaræ: quarum uolatus, aut status,aut garritus,prout fausta infaustáue, commoda uel incommoda portendere existimabantur,ita salutares aut terribiles habitos,cùm à se ipsæ neque salutem, neque terrorem ullum afferant.

B

DE SIRIO.

QVam tamen præ se fert stella Sirius præsagituram, non leui de causa, sed ex grauissimis Philosophorũ obseruationibus adinuenta est. Aiunt enim Ætæos ortum Caniculæ diligenter quotannis obseruare solitos, cõiecturamque inde capere, salubrísne, an pestilens annus futurus esset. Ea enim stella si obscurior ac caliginosa propémodum extitisset, pingue, ac concretum esse cœlum, ac perinde afflatum eius grauem & pestilentem futurũ ominabantur: sin illustris atque pellucida apparuisset,cœlum identidem tenue purumque conijciebant,futuramque inde salubritatem præsagibant.

C

COELESTES SPIRITVS.

CÆterùm nos cum piè simus instituti,cur nõ etiam piè loquamur? Sanè constat apud Theologos, & Dionysium præcipuè, tris angelorum esse hierarchias, quibus in firmamento sedes præcipuè constituta. Harum suprema soli contemplationi uacat, Deumque perenni sono, continuaque assiduitate nullo unquam tempore defutura collaudat. Medius autem ordo cùm sit cœlestibus officijs atque muneribus delegatus,per firmamentum,quod ab excellentia Cœlum appellãt,significatur. Postrema uerò hierarchia, etsi natura supra omne corpus est, supraque cœlum,curat tamen ea quæ sub cœlo sunt. Et cùm diuidatur in principatus,archangelos & angelos, omnium horum munus circa ea tantùm uersatur, quæ sub Luna sunt. Principatuum cura circa respublicas,principes,ac Reges, ut ex Dauide cognoscimus. Archangelorum circa mysteria, & sacras cæremonias. Angeli priuatis student rebus, & singuli singulis hominibus adhibentur. Euthymius porrò Iudæorum fuisse custodem Michaëlem nominat,ubi uerba citat ex oratione Azariæ, libro Danielis: Angelus autem Domini descendit simul cum Azaria & socijs in fornacem: cùm tamen archangelus sit. Sed enim

ſæpe admodum in quotidiano ſermone omnes ordines Angeli nuncupatio- D
nem uſurpant. Cùm igitur tertius ordo huiuſmodi res humanas tueatur, & ad incorruptibile ſuperioris dominij decretum dirigat, cuinam potius quàm huic ordinij Fati cognomentum dabimus? Qui demum cùm octauæ ſphæræ, hoc eſt, ſtellato inſideat orbi, à ſoli eius excellentia ſtellæ ſignificatum Fato cõgruere meritò uidetur. Neq; tamen abſurdum eſt Angelos per ſtellas intelligi, qui ſtellarum præſides habeantur: ueluti cùm apud Salomonem pro cœlo Deum intelligimus. Scriptum eſt enim hiſtoria Regum, Exaudi ô cœlum: ubi non cœlum tamen, ſed cœli, & terræ rectorem ac Dominum, ex Theologorum interpretatione, Deum appellat. In Moſeos etiam traditionibus, ut ſummi uiri locum interpretantur, per ſtellas Angeli ſignificantur. Demum Angelorum munera cùm ſint, purgare, illuminare, perfectum reddere: ſi Parcis hæc, ut fortè nõ incongruũ uideatur, adſcribere uoluerimus, ne penitiora hæc documenta ſublimius æquo perſcrutemur, Fatum id omnino eſſe conſtabit. Cui quidem opinioni ſubſcribit Chryſippus (hos enim autores citare cõpellor, propter noſtrorum quorundam literatorũ peruicaciam, qui profanis autoribus maiorem adhi E
bent fidem, quàm Chriſto, & à Chriſto patreq; eius omnipotente Deo illuminatis.) Igitur ſi Græcis philoſophis magis quàm Paulo uel Apoſtolis alijs credũt, Chryſippum præcipuũ ex antiquioribus audiant ita dicentem: Fatũ eſſe potentiam ſpiritalem, certa quadam ratione uniuerſi conſtitutricẽ. Atq; alibi: Fatũ, inquit, eſt mundi ratio: uel, lex eorum quæ in mundo prouidentia conſtituuntur: aut, ratio ad quã omnia quę fuere, facta ſunt. Quin & Poſsidonius, dum Deum Iouem primum appellat, ſecundum Naturã, tertium Fatum, ſi quæ de Angelis retulimus, & alia theologorũ ſcripta cõſiderare uoluerimus, idem hoc, aut non multùm diſsimilia ſentire deprehendetur.

TEMPVS.

AD hæc ſtella temporis etiam eſt hieroglyphicum, quia nihil in mundo toto ſtatam temporis legem magis obſeruat, quàm cœleſtia corpora, quæ ſua quadam lege iterũ ac ſæpius mota, eodem ſemper temporis interuallo, certisq; periodis eò redeunt, unde ferri cœperant.

EXPLORATIO.

STella eadem apud Ægyptios circuitionis indicium habetur: quod ſiue ad or- F
bicularem motum, ſiue ad cœli ipſius figuram, ſiue ad ea quæ de temporũ repetitionibus modò dicebamus, quis retulerit, omnia quadrabunt. Sed enim quã hi circuitionem ponũt, explorationem potius ego dixerim, propterea quòd ſtellæ peruigiles facta conſiliaq; noſtra omnia uidentur explorare. Vnde apud Catullum legas:

Aut quàm ſidera multa cùm tacet nox,
Furtiuos hominum uident amores.

Apertiſsimè uerò apud Plautum exploratores per ſtellas intelliguntur, ſi cui nõ ſatis eſt Chriſti ipſius teſtimonium dicentis, uel puerulorum Angelos facta eorum omnia referre coram patre ſuo. Nam ſtellas paulò antè Angelorum hieroglyphicum agnoſcebamus. Apud Plautũ igitur Arcturo ſtella in ſcenam introducto, hæc, Rudente, recitantur:

Qui eſt imperator diuûm atq; hominum Iupiter,
Is nos per gentes alios alia diſparat,

Qui

A *Qui facta hominum, mores, pietatem, & fidem*
Noscamus, vt quenque adiuuet opulentia,
Qui falsas lites falsis testimonijs
Petunt, quique in iure abiurant pecuniam,
Eorum referimus nomina excripta ad Iouem,
Cotidie ille scit quis hîc quærat malum.

Romani enim ueteres hæc de stellis opinabantur, quæ nos officia Angelis attributa noscimus, cùm animi illi, olim iam electi ad pietatem, & religionem, cultumque Dei, in rerum diuinarum curam, qua poterant, ante omnes propensi essent: quare hi de stellis, quæ nos superius de Angelis ex sapientissimorum hominum sententia retulimus, intelligebant. Huiuscemodi autem explorationis ergò C. Caligula nouum quod excogitauit coronarum genus, Solis & Lunę, siderumque specie distinxit, easque coronas nouo etiam nomine exploratorias appellauit, utpote qui per Solem diurnos, per Lunam & stellas nocturnos exploratores intelligeret. Cur uerò noctem sacerdotes ijdem ex stella picta significarēt, ma-
B nifestius est, quàm reddi causam ullam oporteat.

CVSTODIA.

Videre est in nummo quodam cuius inscriptio est, VRBS ROMA, specum in arcum productum, cum lupa & geminis infantibus circum ubera in medio sitis. Ab utroque autem specus latere assurgunt pueri duo colludentes: supernè stellæ totidem, siue pro genijs illæ sint, quorum auspicijs infantes qui fuerant in fluuium abiecti, sospitati sint, mox famelicam lupæ rabiem non effugerint modò, sed ab ea perhumaniter etiam fuerint educati: atque ita argumentum hoc omne CVSTODIÆ sit hieroglyphicum, quæ diuinitus fuerit infantibus præparata. Nam & apud nos certæ sunt preces, quibus Angelum nobis custodem dari deposcimus. Siue celebritatis, neque non apotheoseos, quę subsecutę sunt, stellæ illæ signa sint. Siquidem Romulus fratris nomē, etiam post mortem eius publicis actis adscribebat. Vnde Virgilius dixit, Cum fratre Quirinus iura dabant, cōmentus quidem id Romulus, ut Remi fratris manes placaret, quibus terrificis imaginibus sæpius infestabatur.

C ANIMA.

Est etiam id apud Ægyptios stellæ significatum, ut defuncti iam hominis animam ostendat, quod in manu scriptis codicibus habetur: quod dubio procul animæ immortalitatē indicabat, quæ scilicet deficiente corpore uim atque uigorem suum efficacissimè conseruaret. Atqui uim luminis manifestam anima ipsa uidetur obtinuisse, quam scintillam massæ stellaris Heraclitus Physicus asseuerabat. Timæus uerò Locrus unicuique animæ collegam esse siue consertam stellarum aliquam tradidit, quod nō dissimile est à genio sospitali atque custode, quo de superius differebamus.

MORBVS GRAVIS.

Hippocrates medicus obseruauit, stellas per somnium in mare, uel in terram cadere, atque euanescere uisas, graues indicare morbos ei apparatos qui sibi uidere id uisus fuerit: cùm contrà, claræ, & exortum uersus currentes, sanitatis affuturæ indicia sint.

CREPVSCVLVM

D

ADdunt Ægyptij sacerdotes (quod in impreßis codicib. nõ habetur) crepusculum ex micantißimę stellæ simulacro significari, propter Hesperi Phosphoriq; notabilem fulgorẽ, ut puto: quæ quidem eadem Veneris stella est, nonnunquam Solem præcedens, nonnunquã subsequens: itaq; per aliquot dies ante Solis exortum stellarum omnium maximè splendescit, aliàs occidente eo, luce sua alijs præmonstrata, atq; his quasi ualere iußis, ipsum mox Solem subsequitur. Vel quia tota stellarum ratio inter utrunq; crepusculum, uespertinũ scilicet & matutinũ, munus peragit suum. Vespertino siquidem excitatæ crepusculo, simulac matutinũ aduenerit, suo quasi perfunctæ excubiarũ munere, Soli sua data uice stellæ recedunt omnes. Et ut tandem stellarum cõmentationem cum utroq; crepusculo absoluamus, earumq; principiũ & finis terminetur, pauca quędam subiungam ex diuinis literis, in quibus nox suum habet hieroglyphicum, cùm præsentis uitæ tenebras, & hallucinationem significet: matutinũ uerò tempus pro futuro seculo ponatur: de quo Paulus, Nox præceßit, dies autẽ appropinquabit. Eoq; spectare dicit Hesychius Hierosolymitanus præceptũ illud Leuitici, Ne de carnibus sacrificij salutaris quicquam in matutinum relinquatur, E
quippe ne uitam nostram deprehendi sinamus imperfectam, quo scilicet tempore intercipiatur agendi facultas, quippe ubi misericordiæ opus nullũ cuiuspiam alterius uirtutis aggredi poteris, uel exercere. Quare quinq; illę uirgines parum prudentes, ante oculos nobis proponendæ sunt, quæ dum lampadum suarum oleum comparaturę retrocedunt, aduentu interim sponsi clausa ianua excludun tur, non amplius admittendę. Idem admonemur ex Prouerbijs à Salomone: Ne dicas amico tuo, uade, & reuertere, nam crastinò tibi dabo, cùm statim poßis dare: nescis enim quid pariat superuentura dies. Ad hoc ita Hesychius: Festina, neque quicquã differas, ne fortè in eas coarcteris angustias, unde expedire te nequeas, eoq; difficultatis adigaris, ut e uestigiò rerum omniũ, quas tractaueris, rationes reddere cogaris. Epicurus qui plerisq; in alijs, res alias agere deprehenditur, in eo uersu prudentißimè se geßit, cùm dixit:

Ἕκαστος ἡμῶν ἀσχολούμενος ἀποθνήσκει.

Nemo hominum est, qui non inter agendum obeat.

Quòd si quis ætate nostra, præter bonorum omniũ spem oppressus, inter agendum obijt, quis unquam maiore totius Romæ luctu desideratus quàm noster F
Hippolytus? qui parata ære suo priuata triremi, fortiq; militum manu ad Carolum Imperatorem, qui Libyam debellabat, Christoq; asserebat, priusquàm instructam nauem, explicataq; uexilla illa Iulij sideris uidere posset, medio itineris ueneno letali, quo perditißimus minister ferculum infecerat, nobis tam iuuenis, tam Cæsari charus, tam eius gloriæ cupidus, miserabiliter interceptus est. Paucisq; pòst mensibus, nepos eius Alexander Florentię Dux, Imperatoris ipsius gener, à cõsanguineo sibi coniunctißimo nõ minori scelere mucrone crudelißimè dum dormiret trucidatus. Sed nolo uulnera tam atrocia refricare, potiusq; tibi næniam, qua infelicißimum utriusq; casum, iacturamq; & luctum nostrum deploraui, pro libelli huius Coronide subiungam.

HIPPO-

HIPPOLYTI MEDICEI CARD. ET NEPOTIS EIVS ALEXANDRI FLORENTIÆ DVCIS MISERABILES EXITVS deplorantur.

VT cùm potenti deciderit Iouis
Dextra, superbæ insigne latus domus,
Et strage & ingenti fragore
Corda hominum attonita obstupescunt:
Mox, dum misertum est puluere grandia
Cæmenta solui, parte alia latens
Erumpat improuisa flammæ
Vis, reliquumq́ operis ruina
Inuoluat oppressum, cinis omnia
Puluisq́ fiant, prætereuntium
Honore & admiratione
Tecta prius celebrata, puncto
Uno auferantur temporis, omnium
Mortalium per corda pauor meat,
Considerantum quàm caduca
Sint ea quæ asserimus beata:
Sic duplicato concidimus malo
Quicunq́ claras Mediceæ domus
Stellas colebamus, fideli
Obsequio, officijsq́ chari.
Nam vix cicatrix illa coiuerat
In altum adacti vulneris, intima
Per ossa lapsi, cùm peremptum
Eximium Hippolytum abstulit mors.
Qui dum cohortes cogeret impigras,
Arma & triremes ære parans suo,
Hanc vltro opem allaturus oræ
Cæsari opes Libycæ prementi,
Roma profectus Parthenopeium
Nauale iturus, de media via
Improuidè interceptus atro
Fraude dato opprimitur veneno.
Hinc mille & illinc mille per auia
Sparsi locorum, siue domi in situ
Fletuq́ lugebamus, ægra
Pectora per, lachrymis profusis.
Cùm fœda clades huic superaddita
Oppresit incursu subito omnium
Mentes, & vnda vndæ niuosis
Alpibus incubuit refusa.
Maiora aperto vulnere vulnera
Nunc facta sunt, consanguinea vt manu
Confossum Alexandrum in cubili
Fama tulit, medioq́ noctis.
Sic heu misella hæc vita hominum omnibus
Iniuriarum obiecta periculis,
Quouis dieq́ horaq́ nostro
Assiduè capiti ingruentum.
Mens nulla prudens est adeò, vt queat
Obstare fatis, vel petulantias
Ictusq́ fortunæ cauere,
Aut varios subitosq́ casus.
Sed magna Regum ô progenies, Ducem
Quæ Petrũ Athenis magnanimũ inclytis
Olim dedisti, totq́ honorum
Muneribus titulisq́ fulges.
Quàm clari eratis, quàm prius improba
Turcæ tyrannis & Scythicum genus
In Græciam inuasisset, alta
Vi superûm imperio potita.
Fato Quiritum scilicet Ilium
Euersa, Romanum Imperium extulit.
Gens vestra Athenis pulsa, vt orbis
Consuleret statui vniuersi.
Atq́ hinc duorum Pontificum decus,
Amplum Leonis, mox venerabile
Clementis: idq́ ijsdem tiaris
Continuis propè colligatum.
At non potentes dicere Cosmidas,
Laurentiumq́, & nobilium virûm
Prouentum honoratum, Camœnis
Lugubribus licet, atq́ mœstis,
Sed flere ademptorum miserabiles
Uices, in ipso limite gloriæ, &
Primo rudimento inuidendi
Nominis, egregiæq́ laudis.
Heu quò iuuentus, & validus vigor,
Et promptitudo mentis, & ingeni
Atq́ indoles illa educata
Auspicijs sapientum auorum.
Quò purpuratus Hippolyto decor

Splendorq́ rerum, seu patruo comes
Puer senem adiuuaret, ingens
Pondus & imperij subiret.
Quem Cæsar alto in puluere Pannonum
Vidit paratum cernere principem,
Contra superbarum cateruas
Gentium, & horribiles phalangas,
Cùm Turca nunquam pluribus antea
Instructus armis, crederet Italas
Vires Iberumq́ robur
Et Tamesin domitare, & Albin,
Quem tota circùm vis Asiatica
Niliq́ latè gens vaga turgidi,
Et Græciæ totius arma,
Atq; Scythæ, atq; Arabes obibant.
Verùm explicatos vidit vt ordines
Nostrorum ita acri prælia spiritu
Poscentium, aufugit, reductis
Retro equitum peditumq́ turmis.
At qui virum se præstiterat foris,
Haudquaquam inerti pectore erat domi,
Quem multo abundantem Senatus
Consilio iuuenem probabat.
Qui sæpe Romam seditionibus
Tumultuantem, irasq́ Quiritium
Pacasset, irrumpens in arma
Fronte hilaro, eloquioq́ dulci.
Qui splendidas tot diuitias, opes
Tantas, amicis atq; clientibus
Vellet paratas, se exhiberet
Ditem alijs, sibi pauper vni.
Siue apparatu Regifico penum
Elaboratum apponeret omnibus
Aequaliter, parcissimo ipse,
Et tenui & facili vteretur.
Sed quis modum vitæ omnis, & integram
Synceritatem narret? Hic omnibus
In posterum exemplo futurus,
Tam viridi excipitur iuuenta.
Immitis aufert Parca eadem Ducem
Illustrem Alexandrum iuuenem inclytũ,
Florentiæ, Hetrusciq́ regni
Omne decus, columenq́ summum,
Quo iustum & æquum Principe floruit,
Seruata morum est integritas, fides
Intaminata. At vis scelesta
Pulsa procul, pudor ipse tutus.
Hic gloriosi Caroli erat gener
Selectus omni de grege. Filio
Hic Regio Henrico sororem
Coniugio celebri elocarat.
Hæc obfuerunt, perniciem hæc bonis
Traxere, vestræ nomina gloriæ
Vos abstulerunt. Hæc amarum
Inuidiæ stimulum incitarunt.
Laboriosum scilicet est opus,
Tutum esse Regem, qui violentiæ
Obstet suorum, vllumq́ fraudi
Esse locum vetet, & rapinis.
Sic Pertinacis mens bona: Seruij
Sic victa virtus cæde nefaria.
Sic multa vbiq; exempla, quorum
Iam numerum hoc etiam obtinebit.
At vos meum vnum præsidium ac decus,
Si quid clientis Musa erit, ibitis
Nunquam vel ignotis, vel vllis
Illachrymabilibus recensi.
Non vos ego inquam perpetiar mori,
Dum vis mihi assit, perpetuum quibus
Debetur excelsa in columna
Nomen, honos, statuæ, æsq́ fusum.

NÆNIÆ FINIS.

A PIERIVS VALERIANVS AD REVERENDISSIMVM D. THOMAM CAMPEGIVM EPISCOPVM FELTRENSEM, DE IIS QVÆ PER NAVEM ET ALIQVOT eius partes significantur

EX SACRIS AEGYPTIORVM LITERIS,

Unquam putassem, Colendissime Præsul, accidere posse vt mihi de Iure tecũ disserendum esset, quod nunc casus tulit, & necessitas poscere visa est. Nam cùm mecum cogitarem aliquod tibi cõmentarium de significatis Aegyptiorum, pro meo erga te cultu & obseruantia, dedicare (nõ enim vir tantus prætereundus eras, qui ætatem omnẽ et Iure publicè profitendo, sententijs Romæ dicendis, sacrosancto Concilio præsidendo, & in principum negotijs procurandis, insumpseris) argumentũ quærebam quod ad huiusmodi personæ nomen accõmodari posset: opportuneq; piscium meorũ hieroglyphica cõmentaria præ manibus habebã, quæ præsulibus quibusdã, quos præcipuè colo, honoratissime Antistes, cœperã distribuere: atq; cùm nõ tam ipsi pisces, q̃ etiã instrumenta quædam nautica interserenda B *essent, Anchora tibi deberi visa est, quæ quòd firmatæ Christianæ Reip. præsidio aliquando fuerit, antiquæ clarissimæq; nobilitatis Campegiæ domui pro insignibus argentea hinc & inde gestare concessum est iam ex illo, quo Ugolinus ipse Campegius Pisanæ classis Imp. maris imperiũ ab impijs infidelibus inquinatũ, pacificum reddidit. Sed priusquã de Anchora dicere incipiamus, ex re me facturũ puto, si animaduertendum dixero locũ libro Pandectarũ xiiij. titulo, de exercitoria actione, capite statim primo, altero mox paragrapho, perperã interpositã esse Anchoræ locutionem. Accursium hallucinari puto, quia corruptũ sit codicem nactus: ibi enim Ulpiani ex libro ad edictum verba ita notata sunt: Magistrum nauis accipere debemus eum cui totius nauis anchora mandata est, scilicet à domino. Nusquã verò legi ego Anchorã pro gubernatione poni, quod quidem munus pertinet ad clauum: vsitatissimaq; omnium autorum metaphora, temonẽ aut clauũ aut gubernaculum regiminis loco poni passim obseruaui. Sed enim in Ulpiani verbis nulla erit ambiguitas, si veluti in Pisano habetur codice antiquissimo illo qui Florentiæ asseruatur, ita legerimus, Cui totius nauis cura mandata est. Castigatissimãq; lectionem hanc & in meo perueteri, & in aliquot codicibus manuscriptis, in quos nemo manus iniecerit, deprehendi. Elegi itaq; te iudicem, vt quæ aliena essent, legitimos agnoscerent possessores,* C *resq; omnis nautica legitimè tractaretur. Tu quod Iuris est videris: nos Anchora iam ablegata, quandò hîc standum minimè necessum fuerit, ad iter institutum peragendum nauim iam ipsam ascendamus.*

DE NAVI.

NAVIS, atq; eius partes aliquot, armamentaq; ipsa multis locis in ueterũ monumentis sculpta, & in nummis cusa, nõ leue cogitationis argumentũ spectantibus exhibuere, dum quid hæc sibi uelint pleriq; omnes inuestigant, quorũ bonam explicaturi partem à nummo omnium antiquissimo exordiendum duximus. Quid igitur sibi Iani nummus uelit examinemus.

ADVENTVS VEL MIGRATIO.

ROstrum nauis, aliàs autem puppis, uel interdum integrum nauigium in æs signatum, Iani nauigationem in Italiam ostendit: ex altera enim nummi parte Ianus geminus, ex altera rostrũ nauis, inquit Plinius, & nos inspeximus. Ouidius etiam ita interpretatur:

At bona posteritas puppim signauit in ære,

Hospitis aduentum testificata Dei. D

Quin etiam Onirocritæ obseruant, quotiescunque quis uel nauem uel ratem imaginatus fuerit se uidere per quietem, nuncium ex longinquo peregrè confestim affuturū. Antiquissima uerò est illa nummi species, quadrās scilicet Ratitus nomine, in quo ratis. Mosque inde durauit, ut pueri in aleæ lusum denarios in sublime iactantes exclamarēt, aut capita, aut nauim, quorū altero post firmatū nummum cōspicuo, eius esset uictoria, qui diuinasset, lusu teste uetustatis. Quanquā & altero usi sunt nummo, ouem bouemque insculptos habente: quod nummi genus documento erat ueteres gregibus & armentis abundasse, quippe quorū omnis res in ouibus & bubus collocata erat, ut autor est Plutarchus, Problematis.

FELICITAS.

AD hæc nauis in aliquot ueterum monumentis felicitatis hieroglyphicum est, ut in Hadriani nūmo, quę remigio uecta, pulcherrimeque elaborata uisitur, cum inscriptione, FELICITATI AVG. Sub naui uerò S. C. COS. III. PP. In nummo etiam Augusti cernere est nauim longam cum remigio, cuius eadem inscriptio, FELICITATI AVG. E

SALVS.

QVæ uerò nauis apud Athenienses erat SALVTIS indicium, in Thesei memoriam coli consueuerat, singulisque annis Delon mittebatur Apollini cultū allatura, suscepto olim à Theseo uoto huiusmodi, si ciuibus suis unà secū saluis reuersus esset. Eoque interim tempore, quo sacerdos Apollinis nauis eius puppim coronauerat, & Delon ea profecta esset, pelagoque remenso in patriam rediisset, cautum erat Atheniensium lege, ne quenquam publicè interficerēt. Eaque de causa scribit Plato in Phædone, longum temporis interuallum interiectum esse inter iudicium Socratis, & mortem eius, quòd sententia pridie quàm spectaculi auspicium fieret, lata erat.

CHRISTIANÆ PIETATIS SVCCESSVS.

HAbet & Christiana pietas felicissimi successus sui signū, nauem cum piscatore Petro, tam in familiari summi Pontificis anulo, quàm in aureis Apostolici fisci nummis expressam, manifestissima eius quæ subsecuta est felicitatis indicia, tot annis antea præmonstrata. Nam quod Ouidius dixit, Hospitis aduentū testificata Dei, sumptum omnino est ex altiori disciplina, qua prisci Romani diuinitus admoniti essent, hospitem aduenturū, qui uerum Dei cultum afferret, siue Noam nauigio ereptum undis, siue Ianum salutaria tot præcepta Italiæ daturum, naui ad nos uectum, ac naui mox insignē in nummis, siue ipsum nostræ pietatis autorem fluctuanti nauiculę affuisse meminerimus. Hoc uerum ac unicum est aduersus sæuientis maris rabiem sospitamentum: hic unicus salutis nostræ portus, quem eiusmodi nauis auxilio occupare festinauerimus. Sapientissimè Ioan. Scholasticus uigesimosexto scalarum suarum gradu pericula recenset, in quæ per mare hoc magnū & spatiosum nauigantes incidimus, scopulos, uertigines, inundationes, piratas, belluas, siphones, procellas uentis fluctibusque commistas, singulorumque adiicit interpretationes: ut, per scopulos, feram præcipitemque iracundiam intelligamus. Per uertiginem, res eas, quæ præter spem oblatæ mentem circumsistunt, delirioque agitant, & in desperationis profundum rapidè de- F

A dè deuoratos trahunt. Per inundationum tumores, ignorantiam, quæ boni ſpe cie decipit. Malus enim & egregiè ſuperbus eſt, ſibiq́ omnia arrogat, quicunq́ eſt imperitus. Per piratas, gloriarũ ſatellites, qui noſtras opes omnibus uitæ incommodis partas, interuentu ſubito diripiunt. Per belluas, noſtrũ hoc corpus graue, brutũ, & efferatũ, ac perdifficile cicuratu, utpote quod uentri tantũmodo deditũ, ſolam ſibi finem conſtituit uoluptatẽ. Per ſiphones, elationis noſtræ impetus, per quos ad cœlũ uſq́ ſuſtollimur, unde mox deturbati, in profundiſsimã tartari uoraginem præcipitamur. Huius inquam pelagi cauſa nauis illa tot olim nũmis cuſa, diuinitus aduenturã miſeris mortalibus ſalutẽ indicauit. Ac ne de præſagio dubitemus, in ipſius Iani nummis, tam gemino capite barbato, ꝗ etiã imberbi, uti habetur in argenteo, in quo etiam nauis cum rectore, literæ supernè C. FONT. Neq́ nõ in alijs uidere paſsim eſt inſcriptionem, ROMA. Romæ enim pietatis noſtræ principatum, & in togata præcipuè gente conſtituendum, ut euangelicã interim ueritatẽ prætereamus, uel Maro ipſe ſupremæ intelligentiæ actus ſpiritu diuinauit, dum Iouem inducit, aſſerentem,

B *Romanos rerum dominos gentemq́ togatam.*

Cui quidem imperium ſine fine conceſsiſſet, quippe quòd eorum inſtitutiones eſſent in omnem terrarum orbem, ut Theophylacti urbis utar, exituræ, neq́ ullo unquã tempore defuturæ. Neq́ uerò mirum in Marone homine diuini muneris experte, & qui uerũ pietatis ritum adhuc abditũ ignoraret, diuinationis lumen illuxiſſe, quia ueriſimile eſt eum in huiuſmodi uaticinio, ex ueterũ arcanis aut Marci, aut Sibyllæ, aut Hetruſcorũ, prædictionẽ illam excerpſiſſe. Vel, quoniam ſummus ille ſpiritus nullum hominũ genus, nullam unquam nationem aſpernari compertus eſt: quare Balaana legimus, hominem & alienigenã, & piorum hoſtem, præclara tot ſuper Iſraëlitarum ſucceſſu diuinaſſe.

SOSPITAMENTVM.

IN Q. Naſidij nũmo nauis eſt cum uelo, & ſtella in antenna, & ab altero latere caput cũ tridente, & inſcriptione, NEPTVNI, ſubaudiendũ, ope uel auxilio ſeruatos. Hoc enim ſtella ſignificat in antẽna ſita, de qua loco ſuo inter cœleſtia.

QVoniam uerò obiter in uelum incidimus, minimè prætereundum uidetur quod dici C ſolet, uelificatione plena in quempiã ferri, quod eſt aperto marte, inimicitijs minimè diſsimulatis, rem aggredi, hoſtemq́ laceſſere.

MANIFESTA OPPVGNATIO.

OCCVLTA OPPVGNATIO.

HVic contrarium eſt, conto, remulcoúe nauigare, cum tacitè quiſpiam inſidiatur, atq́ ut uulgò etiam dici ſolet, ſubaquanea uti opera. Locũ hunc ad hanc propémodum ſententiã interpretat̃ Ammianus rerũ geſtarũ lib. XVIII. dicens: Nõ conto, neq́ remulco, ut aiunt: id eſt, non flexiloquis ambagibus, uel obſcuris, ſed uelificatione plena in rempub. ferebatur. quamuis aliter expoſitum ſit in collectaneis Suidæ, prouerbio κοντῷ πλεῖν, quod quiſquis ille fuerit exponit, ἤγουν προσηκόντως ζῆν.

LVNÆ VECTATIO.

QVòd nauigiũ in Iſidis honorẽ Ægyptij coluerint, ſunt qui raptã eam ab Ioue naui, cuius inſigne uacca eſſet, arbitrentur: ſed cõmentitium hoc mihi ui-

detur. Magis autem ad Ægyptiorũ eruditionem quadrat quod Plutarchus ait, Lunam apud eos nauigio uehi fictam. Hanc Isidis nauem Apuleius multis donarijs ornat. Diodorus fabricatam à Sesostri nauim ex cedro octuaginta cubitorum ait longitudine, deauratam exterius, interius uerò deargentatam, quam dono obtulit Deo qui Thebis Ægyptijs colebatur. Is Isis erat. D

NAVIGATIONIS AVTORES.

IN Tyriorũ nũmo nauis est cusa, nimirũ ea de causa, quòd ipsis Tyrijs cõmentum placet nauigationis primæ se autores haberi. In huiusmodi eorũ nũmo legitur ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΤΥΡΙΩΝ. Est & alius cũ eadẽ naui longa nũmus, in cuius altera facie caput est cũ corona irradiata: inscriptio, ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΑΝΤΙΟΧΟΥ ΣΙΔΩΝΙΩΝ. Ita demũ Phœnices inuentę nauigationis laudẽ asciscunt sibi.

VICTORIA NAVALIS.

IN Agrippæ nummis nauis illa tridentali rostro insignis, qualem scilicet Maro sæpe describit dum non uno loco ait, rostrisq́ue tridentibus, partam ab eo uictoriã indicat maritimo prælio, quod aduersus Sex. Pompeiũ cõmisit: id quod Maro in Augusti gratiam ita immortalitati commendauit: E

Parte alia uentis, & dis Agrippa secundis
Arduus agmen agens, cui belli insigne superbum
Tempora nauali fulgent rostrata corona.

Aliquot in monumentis uideas & Varronis insignia naualia, qui Proprætore sub Pompeio Piratico bello militauit, à quo ob res bene gestas nauali corona donatus est.

DE ANCHORA.

Hieroglyphicum anchoræ non Ægyptiorũ tantùm est, sed & à Græcis & à Romanis principibus usurpatum: ut minimè importunum sit rem à plerisq́ue tractatam repetere, ut quæ sectamur significata loco suo manifestentur.

MATVRANDVM.

CIrcumuolutus anchoræ delphinus, quod signum in aliquot Titi Vespasiani nummis obseruauimus, maturandum, ut Latini una locutione dixerũt, omnino significat. Sed quoniã rei causam in Delphino satis explicuimus, & res iam æuo nostro lippis & tonsoribus innotuit, plura super eo dicere supersedebimus. Id pro pictura animaduertendum est, anchorã quæ in nummo Titi habetur, extrema dentiũ in uomeris speciem dilatare, cuiusmodi figurã Aldus noster imitatus est in omnibus quos impressit libris. Alia uerò forma esse, dentibus quippe in acutũ recto ductu mucronatis, quã in nũmo ueteri apud eruditissimũ uirũ Romulũ Amasæũ uidimus. F

TVTELA REFVgiumq́;.

HOminẽ qui rebus suis tutelã præsidiúmue parauerit opportunũ, per nauem & anchoram significabant. Quòd si sola anchora manu prætenta figuraretur, refugium indicabat, quasi uellet innuere pictura hæc, si aduersa ingruerit tempestas, resq́ue nostræ fluctuare cœperint, paratum esse profugiũ ut possimus ita seruari.

Estq́ue

A Eſtq́ dicteriũ apud Græcos in hanc ſententiam celebre, quo Demoſthenes utitur oratione pro Cteſiphonte. Et Propertius eruditionis elegiacæ columen, ad hoc innuens ait: Anchora iacta mihi. Idem ſermo apud Paulum, rei nullius ignarum, epiſtola ad Hebræos, cap. VI. Qui confugimus ut ſpem propoſitam teneremus, quam ueluti anchorã habemus animæ cùm tutam, tum firmam. Et Chryſoſtomus de ſupremo firmoq́ profugio, concione in Lazarũ IIII. hęc ait: Sunt diuinæ ſapientiæ opera, hæc maxima illius prudentiæ ſunt argumenta. Cõſcientiæ increpatio ſacra eſt anchora, quę nos nequaquã ſinit in peccatorũ profundũ abſorberi.

STABILIMENTVM.

QVòd ſi firmitatem, ac immobile ſtabilimentũ rei cuiuſpiam ſignificare uellent, anchoras duas adpingebant, ſimilitudine ſumpta à nauibus, quæ tunc

Ventorum temnunt rabiem fluctusq́ ſonantes,

cùm duabus anchoris innituntur. Qua ſimilitudine utitur Ariſtides Panathenaicis. Sed enim Pindarus duabus innixũ anchoris dicit, qui duas habet patrias: unde prouerbium, οἴκοθεν οἴκαδε, Domo domum, de commodè peregrinantibus,
B quippe de ijs qui arrepto itinere quotidie apud amicos aut neceſſarios diuertũt. Nam pro firmitate Pindarus idem una etiam utitur anchora, Iſthmijs, ἤδη πρὸς ὄλβου βάλλετ᾽ ἄγκυραν. Iam anchorã ad felicitatem iecit: hoc eſt, firmitatem iam ad uitæ tranquillitatem aſſecutus eſt. Vitæ porrò noſtræ tumultus, perturbationes, cladesq́ omnes, marinis fluctibus, tempeſtatibus uorticoſisq́ æſtibus ſolemus æquiparare, quemadmodũ Archilochus facit, qui cùm in Thracenſes calamitates incidiſſet, bellum marinis fluctibus ita comparauit:

Γλαῦχ᾽ ὅρα, βαθὺς γὰρ ἤδη
Κύμασι ταράσσεται πόντος
Ἀμφὶ δ᾽ ἄκρα γύρεον ὄρτηξ
Ἵσταται νέφος, σῦμα χειμῶνος
Κιχάνει δ᾽ ἐξ ἀελπτίης φόβος.

Myrſilus quoq́ Mitylenæorũ infortunia tyrannicasq́ procellas ita deſcribit:

Τόδ᾽ αὖ τε κῦμα τῶ προτέρω νέμω στίχει
Παρέξει δ᾽ ἄμμι πόνων πολλὼ ἄντλω.

Atq́ ijs urgentibus infortunijs ad ſacram, ut aiunt, anchoram confugiendum. Sapientes enim ferè omnes hieroglyphico utunť anchoræ, tam ſcribendo quàm
C loquendo: ut Pythagoras, quem Phocion ait ſuper humana uita ita diſſerere ſolitum, ὅτι χρὴ βίον αἱρεῖσθαι ἄριστον. quæ ſi primùm amaritudine aliqua prædita uideatur, ſuauem ipſam redditura ſit conſuetudo. Diuitiæ ſi optentur, ſciendum eas infirmam admodum eſſe anchoram. Gloriam, etiamnũ infirmiorem. Quæ corporis ſunt, eiuſdem eſſe tenoris. Principatus, honores, omnia hæc imbecillia, & nullo robore ſuffulta. Quę firmæ igitur anchoræ? prudentia, magnanimitas, fortitudo, quas nulla procella diſcutiat. Nam diuina lex eſt, uirtutem ſolam atq́ unicam habere robur, reliqua omnia nugas eſſe.

INTERPRES.

APud nationes aliquot anchora fuit interpretationis ſignum, quo ſcilicet caduceatores & internuncij pro geſtamine uterentur. Præcipuè uerò Indi anchoram pro caduceo habuere, propterea inquit Philoſtratus, quòd omnia tentet, ac perueſtiget. Eaq́ de cauſa cùm Apollonius ad locum, quẽ Indi ſapientes incolebant, appuliſſet, ſeq́ cum comitibus intra ſtadium cohibuiſſet, adoleſcens eum adijt à ſapientibus miſſus, qui auream anchoram pro caduceo manu geſtabat, perq́ eum in colloquium adductus eſt.

FRÆNVM. D

AD hæc anchora moderandi cõpeſcendiq́ ſignũ eſt, frænũq́ indicat, quod quidẽ ex Pindaro deſumit. Ille enim πυθιῶν, ode quę inſcribit, Ἀρκεσιλάῳ κυρηναίῳ ἅρματι, frænum Argûs nauis dixit, ubi interpres ait, Anchorã ἀπὸ μεταφορᾶς τῶν ἵππων διὰ τὸ ἐπέχειν τὰς ναῦς δίκην χαλινοῦ, ſumpta ab equis translatione, quòd ea naues compeſcat fræni inſtar.

SELEVCI GENVS.

EXtant Seleuci nummi anchora ſignati, propterea quòd is anchora ſignatũ femur habuit ab ipſa origine: filijq́ & nepotes eius eodem inſigniti modo, anchorã in femore ueluti notã generis naturalem habuere. Et ut Græci ſunt ad figmenta promptiſsimi, fabulã etiã adijciũt, Laodicen Antiochi nuptã Apollinis cõgreſſum per quietẽ pati uiſam, qui anulum ei quendã ueluti concubitus præmium donarit, iuſſeritq́ ut mox filio eundem redonaret, futurũ eum aliquando feliciſsimi euentus auſpiciũ: repertumq́ prima luce anulũ in lecto, cuius ſignum anchora erat, admirationi fuiſſe, Seleucumq́ mox natu grandem, tradito anulo à matre, de origine ſua, deq́ futura felicitate edoctũ, cùm mortuo iam Alexandro, quẽ in Perſicã militiã ſecutus fuerat, regnum ipſe Orientis occupaſſet, gemmæ iſtiuſmodi memoriã cõſecraſſe. Nam & cùm urbẽ Antiochiã patris nomine cõdidiſſet, cãpos uicinos urbi Apollini uti originis autori dicauit. Hęc Trogus. E Appianus indignũ ratus fabulas hiſtorijs admiſcere, rem aliter tradit in Syro, Apollinẽ quippe Laodicæ per ſomniũ mandaſſe, ut quẽ anulũ aliquando repeririſſet, filio ſtatim geſtandũ daret, fore nanq́ ut quibus in orbis locis Seleucus anulũ eum amiſiſſet, eam ipſe poſtmodũ regionẽ imperio ſuo ſubijceret. Is igitur cùm Alexandrũ ſequeret, anulũ iuxta Euphratẽ fluuiũ amiſit, factusq́ eius prouinciæ præfectus in diuiſione regni poſt Alexandri mortẽ, moxq́ inde deturbatus ab Antigono, Ptolemęi, cui Ægyptus obuenerat, auxilio in regnũ reſtituit.

POSSESSIO.

EST & obtinendæ poſſeſsionis ſignum anchora, cuiuſmodi eiuſdem Seleuci fuit interpretatio, reperto quẽ iam amiſerat anulo, in quẽ anchora inciſa fuerat. Cuius quidẽ rei huiuſmodi fert hiſtoria, quę ad futurũ auguriũ ab Apolline promiſſum facit. Seleucus cùm eiectus Babylone, Ptolemęi mox copijs adiutus poſſet quidẽ uti ui, ex amiſſo tamẽ anulo in ſpem regni omnino erectus, omnia prius ꝙ armis experiri cõſtituit, ne populũ, quẽ per benignitatẽ ſibi allexerat, belli metu exacerbaret. Internũcijs ad rem uſus, ciuiũ cõperit ſtudia erga ſe propenſiſsima, itaq́ feſtinatione opus eſſe admonitus, paucis admodũ, ſed ijs impigris F & fideliſsimis electis, Babylona uerſus quanta poteſt celeritate proficiſcit. Accidit uerò ut inter gradiendũ pede lapidẽ offenderet, euelleretq́, ex cuius impulſu tãto dolore affectus ſit, ut ibidẽ e ueſtigiò ſubſiſtere, ac humi reſidere cogeret. Ecce uerò tibi amicis pedẽ demulcentibus, & euulſum lapidẽ inſpectantibus, anulus ille affulſit, qui ſublatus attrectatusq́, magnę inter ſocios mœſtitię argumentum fuit. Id quid rei eſſet cùm Seleucus ſciſcitaret, ſignatã illi anchorã in anulo reperto mœſtitiæ cauſam dediſſe reſponderũt, ex qua captiuitatẽ portendi interpretabant. Tum Seleucus, Bono, inquit, animo eſtote omnes, nam quã terrã calcamus, & retenturi ſumus, & firmiter poſſeſſuri: & cum dicto doloris immemor proſilit, iterq́ arripit alacriter. Cui paululũ progreſſo adfuere obuiam qui tuta & pacata omnia nunciarent, exceptusq́ ita omniũ ſtudijs, dignitatẽ priſtinã & regnũ illud obtinuit. Mox Indiã & Aſiã omnẽ ſubiugauit. Anuli uerò memor, urbem in Oriente condidit, & gemmam originis memoriam conſecrauit.

DE

A
DE TEMONE.

N naui autem primas omnino partes tenet temo, de quo multa ſunt apud ueteres ſignificata, quæ tamen omnia in unũ coëunt intellectũ.

REGIMEN.

NAm regimen per figuram eius ſignificari manifeſtũ: & cuius arbitrio res aguntur, is gubernare, & gubernaculum temo ipſe dicitur. Hinc Iuuenalis, Aut de temone Britanno decidet Aruiragus, dixit, cùm Domitianum Britannia potiturum præſagit adulator ille Veiento, expulſo inde Aruirago, qui totius inſulæ imperium obtinebat. Nam ad ea tempora Britannia nondum uenerat in ditionem Romanorum, tentata bello ſæpius, licet cum eorum aliquot Imperatoribus fœdera iunxiſſet, quæ noſtri plus æquo forſitan extulerũt. Contrà uerò Nero, paucos antè dies quàm moreretur, uidit per quietem eum ſibi nauẽ regenti extortum, trahiq́ ſe ab Octauia in arctiſsimas tenebras, quod aruſpices reſpondere, eum adminiſtratione deiectum mortem infeliciſsimã moriturum.

FORTVNA.

B QVapropter ueteres cùm Fortunæ plurimũ tribuerent, eamq́ negotiorũ penè omniũ, quęcunq́ mortales gererent, arbitrũ opinarentur, ſimulacrũ eius dextera clauũ, ſiniſtra cornu copiæ tenere finxerũt, quòd bona & cõmoda ab eadem omnia proficiſci crediderunt: unde diuitias & opulentiam, fortunas appellauere, uni illi regendi elargiendiq́ facultatem conceſſam arbitrati.

INCONSTANTIA.

VT uerò inconſtantiã eius notarent, utpote quæ, ut Horatius ait, poſsit imo tollere de gradu mortale genus, uel ſuperbos uertere funerib. triumphos, & ualet ima ſummis mutare, ſedentem eam in pila ſculpebant, quod tum in marmoreis monumentis, tum in numiſmatis antiquis obſeruauimus. Talis eius ſpecies eſt in nummo Neruæ Traiani, cum inſcriptione, FORT. RED. S. C. ubi etiam legas, SENATVS POPVLVSQVE ROMANVS, literis omnibus expreſsis, quod raro inuenitur.

FORTVNA REDVX.

EIuſdem Fortunæ Reducis ſimulacrũ eſt in altero eiuſdem Imperatoris nummo, ubi dea ipſa ſede ſedens temonẽ manu regit, qui à pedib. ſurrigit: inſcri-
C ptio eſt, FORTVNÆ REDVCI. Atq́ hac eadẽ ſpecie & inſcriptione literisq́ habetur in Hadriani nummo, ubi temo inſidet pilæ: in nõnullis abeſt pila. Eadẽ uerò ſedens cum temone & cornu copiæ eſt in nummo Septimij Getæ, cum inſcriptione, FORT. RED. Sed illud obſeruatione dignũ, quòd eadẽ ſpecies cum temone & cornu copiæ in Domitiani nummo, quem apud Bembum uidimus, FVRTVNA AVGVSTI ſcriptum eſt, prima ſyllaba per V uocalem ultimam, quæ paſsim in ea locutione per O uocalẽ quartã enunciari ſolet. Eadem penè inſcriptio ſpeciesq́ cornu corpię & temonis pilæ inſiſtentis in manu Fortunę ſtantis habetur in nũmo Antonini Pij. De pila uerò atq́ rotula alibi erit locus ſuus, ubi Fortunæ ipſius ornamenta copioſius explicabimus.

DE RETIBVS.

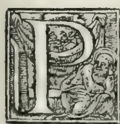
Etrum in naui ſuperius inſpeximus: ſed habebat idem retia quæ tractaret. Huius rei memoria nos quoq́ traxit ad ſagenam, ad hamos & tridentes: quare priuſquàm exiliamus è naui, an poſsimus aliquid expiſcari uideamus.

SILENTIVM. D

PEr retia ſilentium ſignificari tradunt, ea quidem ratione, quòd præcipuũ eſt præceptũ piſcatoribus, ut dum gregem circundant, ſilentio quammaximo nauigẽt. Piſces prӕterea altiſsimo ſilentio prӕditos eſſe compertiſsimũ eſt, pau ciſsimis exceptis, ac præcipuè Cane marino: unde etiam prouerbium emanarit, ἀφωνότερ⊙ τῶν ἰχθύων. Sic eruditus Horatius eos mutos uocat. Sic Lucretius mutas natantes appellauit.

PERSVASIO.

IN diuinis autem literis retia ſunt perſuaſionis hieroglyphicũ, qua ſcilicet homines in ueritatis cognitionem inducuntur, atq; ita capi uidentur. Ad hoc facere Euangelicum illud ait Eucherius, Mittite retia in capturam.

INSIDIÆ.

ANtiquiſsimum eſſe reperio, inſidias per rete ſignificari, neq; ea tantùm de cauſa quòd eius opus omne ad inſidias comparatur, quantũ etiam ex hiſtoria deſumptũ eſt. Nam Pittacũ memorant, unum ex ſeptem ſapientibus, aduerſus Phrynonem Athenienſium ducem ualidiſsimi corporis hominem, Pancratiaſtem ſcilicet & Olympionicã, de finiũ cõtrouerſia, quę inter Atticos & Mytilenęos erat, ſingulari certamine dimicaturũ, rete ſecũ in occulto ſub clypeo abditũ tuliſſe, quo, cùm tempus uiſum eſt, iacto Phrynonem impedierit. Hiſtoria eſt apud Verriũ, in ijs quæ Feſtus defloravit: neq; ea tamen in uulgatis codicibus, ſed antiquo manu ſcripto, cuius partem ultimam Romæ comperi. Hinc ſanè ludus à Pittaco inſtitutus, quo Retiarius Mirmillonem in certamen prouocabat: cui adcantabatur, Piſcem peto, non te peto, quid me fugis Galle? Erat autem eodem autore Feſto, Mirmillonicum genus armaturæ Gallicum: ipſiq; Mirmillones antea Galli appellabantur, in quorum galeis piſcis erat effigies. E

DESOLATIO.

EST & deſolationis ſignum retis genus, quod uerriculum appellatur: ad multa ſiquidem id ſpatia in mare demiſſum, reſtibusq; longiſsimis hinc atq; inde attractum, quantumcunq; ſpatij complexum fuerit, totum abuerrit, neq; ulli piſciũ exitum patêre permittit. Tranſijtq; miſerabile genus hoc uenationis in urbium & agrorum deſolationes. Accidit enim plerunq;, ut edicto uniuerſali oppreſſorum exitio agri ſint euerriculati. Fiebat autem euerriculatio in hunc modum. Viri manus ſibi mutuò tenentes, quaſi reſtim unam texunt, occupatiſq; terræ, quam deſolatam uolunt, extremis finibus, ita latè extenſi progrediuntur, latentesq; paſsim incolas uenando excipiũt, nihilq; reliqui faciunt, quoquouerſum peragrantes. Quod olim exemplum à Darianis militibus editum in Chio, Lesbo, Tenedoq; inſulis ui captis, atq; euerriculatis. Eretrienſes quoq; legas à militibus Xerxis eadem euerriculatione omnes abductos. F

DE HAMO.

HAbet Hamus cum Anchora ſimilitudinem quandam, ſi figuram inſpectes. Sed quantum eſt in Anchora officij, tantum in hamo malignitatis atq; perfidæ: quæ cuiuſmodi ſit, hinc apparebit.

DECEPTIO.

SVnt qui non imperitè, neque impropriè, deceptionem per hamum pictum ſignificari tradant: ſiquidem decipere, eſt unum oſtentare, & aliud præter opinionem inferre. Ita hamus eſcam eſurienti offerre porrigereq; uidetur, ſaturita-

A ritatemque polliceri, mox apprehendit, alligatque, & captiuū facit eum, qui escam illam appetierit. Hoc habemus apud Horatium de cœnipeta:

Hic vbi sæpe Occultum visus decurrere piscis ad hamum.

Et hunc secutus Lucianus eo opusculo quod in Romanorū inuidiam de Aulicorum uita conscripsit, in hac plurimū similitudine immoratur, dum spes illas clientiū, qui admissi ad principum amicitias, montes statim aureos sibi pollicentur, hami istiusmodi uorationi similes esse cōtendit. Et de lenone in fraudē prolabente, Meus est, hamum uorat, apud Plautum. Longè uerò aliter in diuinis literis hamum accipi uideas, per quem sanctissimū Christi corpus significatur, de quo apud Ezechielem Theologi dictum aiunt, Et extraham te in hamo meo, & extendam te super terrā, campos implebis, & à uolucribus omnibus impetêris, perindeque omnes terræ bestias tuo pastu saturabo. Sicuti enim si hamū esca coopertum piscis rapiat, non solùm escam ab hamo non sustollit, sed ipse de profundo esca aliis futurus educitur: ita mundi Princeps, penes quem erat mortis imperium, rapuit quidem in mortem corpus Adamiaci Iesu, cùm sub eo hamum diui B nitatis inclusum minimè sentiret, quo deuorato hæsit ipse continuò, deque profundo tractus, eductus est ut esca fieret iis, quibus calcandi super serpentes & scorpiones potestas à Deo data fuerat. Idem apud Iobem XL. reperias: Aut adduces draconem in hamo, aut capistrum circa nares eius appones.

DE TRIDENTE.

ET Tridens inter piscationis arma connumeratur, sed cum hamo parum congruit.

APERTA VIS.

HAmus enim per fallaciam quicquid acquirit aucupatur, sed tridens aperto marte, medio ueluti campo aduenientē hostem excipiens, eum aggreditur, solaque fretus agilitate, conficit. Sed quid is in Neptuni manu, quid in Trœzeniorum nummis, & in Mantineensium scutis sibi uellet, alio cōmentario docuimus. Hæc uerò plus quàm satis esse, quæ ad occupatissimū uirum & otii nescium mitterentur existimaui. Vale.

C PIERIVS VALERIANVS BOLZANIVS AD MAGNIFICVM VIRVM BENED. AGNELLVM, DE VRNIS NILI, LVCERNA ET FACIBVS, TVRIBVLO, ET phiala, demum igne & aquis.

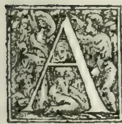

ANtonius Agnellus patruus, Vir magnifice, tuus, cùm esset olim Venetiis apud clarissimum eruditissimumque Io. Lascarin, ea tunc in ciuitate Ludouici Galliarum Regis oratorem, tanta mihi familiaritate deuinctus erat, vt amicitia nulla coniunctior esse posset, quàm ea, quam communia studia inter nos conciliauerant. Incumbebam ego tunc in prima literarum tyrocinia, audiebamque in arte dicendi Prunulum, in eloquentia Sabellicum, in varia rerum eruditione Georgium Vallam: sed rarissimum Lascarin obseruabam in primis, in quo magna optimarum artium scientia, summa vetustatis inuestigatio, reconditarumque rerum studium atque cognitio non vulgaris, atque vt semel dicam, vir erat omni liberali doctrina politissimus. Hunc itaque frequens inuisebam, probatissima eius consuetudine melior in dies euasurus. Quòd si Lascarin occupationes

distinebant, aderat illic Patruus tuus, qui diem sine linea præterire minimè permittebat: semper enim noui aliquid de Musarum penu depromebat, nunc epigrammatū, quæ faciebat, argutias, nunc hendecasyllaborū amœnitates, nunc huius vel illius numeri poëmata, in quibus multum inerat lepôris & elegantiæ. In eo verò præcipuè conueniebamus, quòd ille numismatū antiquorum signis mirificè delectabatur, quorū festiuam copiam habebat à Lascari: ad quem quicquid in huiusmodi rebus venerandam saperet antiquitatem, id à nobilitate illa spontè conferebatur. Idem propémodum studium ab Urbano patruo meo erat mihi quodammodo hæreditarium, qui cùm magnam orbis partem pererrasset, multorumq; nosset hominum mores, de peregrinationibus suis, Aegyptijs, Arabicis, Palæstinis, semper habebat noui aliquid, quod scitu dignum & vtile cōmunicaret mecum. Quotidie igitur cùm simul esse dabatur, Agnellus aliquid habebat, quod super numismatis alicuius gestaminibus aut titulis disputaret. Ego si quid diceret quod ad Aegyptiaca faceret hieroglyphica, in eo summo opere delectabar. Quodā verò die tuus hic Patruus imaguncula̅ quandam ex orichalco protulit, cuius gestus erat, vt corpore reliquo decumbente, caput manu dextera sustineret, cubito ad basim appresso: manu altera aquā ex tribus vrnis vna tantùm ansa cōiunctis effunderet: ad hæc pueruli minutissimi operis numero sexdecim circumfusi, pueriliter hac & illac per vniuersum corpus lusitare videbantur. Super hoc Agnellus, qui argumentum huiusmodi haudquaquam temerè factum arbitrabatur, quid hoc sibi vellet curiosissimè percontabatur. Respondi ego, imaguncula m esse Nilum amnem: tris vrnas, causas itidem tres incrementi: puerulos XVI. *totidem cubitos, quibus cresceret ad fertilitatem. Uix hæc summatim dixerā, & horum omniū rationem reddere parabam, cùm affuit tabellarius à Gallijs, quo cum literis ad Lascarin ingresso, Agnellus quoq; accersitus est euestigiò. Ego eo digresso domum redij, ac triduo pòst Patauium à Patruo missus, vbi Leonicū audirem: neq; ex eo amplius Agnellum videndi facultas fuit, qui Principum negotijs addictus, statim ipse quoq; aliò migrauit. Tantùm id, nō multò pòst tempore, eum diem suum obijsse renunciatum est. Postea verò quàm calamitosissimis totius Venetiæ temporibus Romam me recepi, vbi locupletior mihi copia facta est huiusmodi rerum, quas alibi difficulter inueniebam: ibi verò tum publicè tum priuatim toto calatho suggerebantur, incubui alacrius in idem studiū, quo me semper oblectauerā, &* ἱερογλυφικῶς *plura ad amicos cōmentaria conscripsi: cumq; in Roma media vidissem effodi marmoreū Nili Colossum cum* XVI *illis puerulis circùm lasciuientibus, de quibus in imaguncula Patrui tui meminimus, subijt statim Agnelli memoria, præq; hominis mihi suauissimi desiderio lachrymas cohibere non potui, quòd ereptam mihi videbam occasionem, ne huiusmodi rerum cōmentarium ei dedicare possem, qui si fuisset in humanis, nihil illi optatius accidere potuisset, neq; ego quicquā libentius fecissem. Uenit autem in mentem mihi, posse me saltem renouare memoriā eius, quem vnicè adhuc colerem, si rem omnem ad te conuerterem, qui nepos eius esses, in quo præsertim non alienam ab ipsius Patrui genio vigere mentem animaduertissem, viderem q; si memoriam eius apud te suscitarem, id iucundum mihi, tibi verò gratissimum fore, cùm hoc à me deposcere viderentur integritas humanitasq; tua dubio procul singularis, & reliquæ virtutes tuæ, quibus apud omnes clarus es & insignis, et quarū ergò coluerim ego te semper, & obseruarim. Habe igitur & antiquæ amicitiæ meæ cum Patruo tuo monumentū, & meæ erga te obseruantiæ signum, vt ipsemet spero confiteberis, manifestum.*

DE TRI-

A DE TRIBVS VRNIS.

FLuuiorũ ſanè fontiumq́ simulacra cum urnis dedicari ſolita, magis apertum & obuiũ unicuiq́ eſt, quàm ulla indigeat interpretatione. Cur uerò Nilus cum tribus urnis figurari ſoleat, non otioſe quærendum eſt. Nam Ægyptij illi ſacerdotes cùm incrementum Nili tribus præcipuè de cauſis fieri putarent, reliquis aliorũ opinionibus abiectis, quæ propémodum eſſent innumerabiles, quò ſententiã ipſi ſuam perpetuis teſtarentur monumentis, tris urnas Nilo attribuerũt, cùm reliquis fluminibus ſingulæ ſingulis adhiberentur: ut illud apud Maronem,

Cælatáq; amnem fundens pater Inachus vrna.

Harũ uerò trium cauſarũ primã illam aſſerebãt, quòd tellus ipſa Ægyptia aquã ex ſe ipſa progigneret, uberrimeq́ proferret, ſui ipſa humoris altrix. Vnde Timæus Mathematicus Nili fontẽ phialam appellarit, quaſi ipſa intra ſe cõtineret eam aquę uim, neq́ aliunde mutuaretur. Eſt tamen eodem uocabulo in Nilo locus à figura ſic appellatus, quod nihil facit ad Timæi phialam. Phidias inter ſculptores celeberrimus, uel ipſe rerum peritus, uel ab ijs qui ætate illa peritiſsimi erant admonitus, cùm Victoriæ ſignũ in Marathone ſub Nemeſeos uelamento confingeret, in dextera eius ſtatuæ phialam exculpſit, in qua Æthiopes cælati uidebantur, propter Oceanũ, qui Nemeſeos pater habitus eſt: & Nilum Oceanũ uocari multa ueterũ dictata monuerunt. Quòd uerò gignat Ægyptus aquas, ex eo, aiebant ipſi, facilè conijci poſſe, quòd in quouis alio climate fluuiorũ exundationes circa hyemem plurimũ accidunt, nunc imbribus coactis, nunc niuibus liquefactis: ſola uerò terra Ægyptiaca in medio terrę habitabilis conſtituta, quẽadmodum in oculo pupilla, peculiari quodam aquarũ profluuio æſtatem mediam irrigat. Alteram Oceano cauſam adſcripſere, à quo aquam in Ægyptum exundare incrementi tempore fama eſt, quę quidem præcipua fuit Euthymenis opinio, Ægyptiorumq́ in primis ſacerdotum, ut Diodorus atteſtatur, qui rei fidem non aliam faciunt, niſi quòd ſatis ſit eorũ autoritas, ut ſibi fides adhibeatur, qui rerum ſcientiam per manus à parentibus traditam, longa annorũ ſerie obtinerent. Iuniorum inde diligentia exploratum eſt, Nilum ab Oceano ex Atlante monte primùm emanare, ibiq́ Dyrin appellari: Heptabolum inde lacũ ſtagnare, inde cognomento Nigrin effluere, mox Coloëm paludem efficere, inde Aſtaſobam & Aſtaboram flumina, donec ad cataractã perueniens erumpat, ac per Ægypti campos diffluens, Nili demum cognomentũ accipiat. Tertiã cauſam imbrium eſſe dicunt, qui auſtralibus in Ægypti regionibus, Eteſijs nubila, ut ait etiam Democritus, illò ferentibus ex orbe reliquo, eo maximè effunduntur tempore, quo Fertilis æſtiua Nilus abundat aqua. Atq́ uti tradit Eudoxus, Ægyptij ſacerdotes imbres eos ibi fieri ob antiperiſtaſin arbitrantur: cùm enim æſtus nobis eſt qui uiciniora Cancro loca incolimus, tunc hyems ijs qui Capricorno propinquiora habitãt. Addit ad hæc Thales, mare in ora agi ultro, Eteſiarum ex aduerſo fluminis flantium repercuſſu, de quibus ita Lucretius:

Aut quia ſunt æſtate Aquilones oſtia contra
Anni tempore eo, quo Eteſiæ eſſe feruntur,
Et contra fluuium flantes remorantur, & vndas
Cogentes rurſus replent, coguntq; manere.

Nam dubio procul hæc aduerso flabra feruntur D
Flumine, quæ gelidis ab stellis axis aguntur.

Incipit uerò crescere Luna noua, quæcunque post Solstitium est, sensim modiceque, Sole Cancrũ transeunte: abundantissimè autẽ dum in Leone progreditur: mox residet in Virgine ijsdem quibus accreuit modis. Quanta uerò feracitate uniuersam Ægyptum beet alluuione fœcunda, multi prodidere: unde eum Poëtæ modò fertilem, modò pinguem, modò potu fœtiferum dicunt, quòd animalia, quę ex eo bibunt, & pinguiora, & obesiora fieri compertũ est: quare suũ illum Apim tanta cura cultuque nutritum, ex Nilo bibere q̃religiosissimè uetuerũt: siquidem & macilentiã & gracilitatem omni pondere uacuã, diuinitati propiorẽ arbitrantur, ut Plutarchus asseuerat. Quinetiã sacerdotes eadem causa plurimo uti ieiunio & abstinentia consuesse, Porphyrius attestatur, ut eorum copia liberati, eorumque pondere leuati, quæ intromittuntur in corpus, animi oculus à fumo fluctuque corporeo foras emicaret, neque cõmemoratione, neque demonstratione iam indigeret, sui compos, uique pollens sua, ob naturalem sui solertiam otij nesciam.

AGRICVLTVRA. E

VEteres aũt legimus agriculturã hieroglyphicè per Nili simulacrũ indicasse. Cuiusmodi uerò eius esset effigies, lepida descriptione Philostratus indicauit. Lasciuire enim eum cubitulis ait circunludentibus: huic enim sese ab undis attollenti, magnitudinis quippe istiusmodi pueri ridibundo adblandunt̃ occursu, sexdecim numero, quot itidem cubitis ad fertilitatem facit exundatio: infantilisque ætas ea crescendi est hieroglyphicũ. Circumsistũt uerò Nilum huiusmodi pueri propémodum garrientes, quorũ alij humeris insident, alij de cruribus pendent implicati, in ulnis alij cubitãt, lusitant circa pectus alij: ipse uerò pater flores suaueolentesque herbas de sinu depromit, & in eos spargit: ex ijs alij coronas cõtexunt, alij sese illis obuoluũt, stratique per flores somnũ captant: sistra quatiũt alij, alij subijcientes alteri cuipiam humeros, scalarũ uicem officiose subministrant, alterique alteris catena ueluti iuncta sustollunt̃: neque absunt qui plausum sonitumque ab aquis excitẽt, applosis manibus. Crocodili uerò & fluuiales equi procul hinc summoti, imo se condunt fluuio, ne puerulos perterrefaciant, & numinis sui lusum interturbent. Hanc speciem Philostratus, & agriculturæ fœcunditatem, & rei nauticæ lucrum, & cõmunicatam longinquis regionibus & prouincijs opulentiam significare testatur. Sexdecim uerò ponuntur cubiti, quia si infra XV. F subsederit auctus, bona Ægypti pars non irrigatur, ac perinde redditur ad serendum inutilis. Si supra sexdecim attollatur, quanto altius inturgescit, eo magis fames expectatur: quia diutius aquis immorantibus, serendi præterit tempus, neque sata possunt ad frugem maturitatémue peruenire. Auctu demum intra XV. & XVI. consistente, omnia ex uoto succedunt, seminibus latè iactis, & opportuno tempore maturatis.

NILVS.

ILlud etiam adnotatu dignum, quòd simulacra fluminibus reliquis ex lapide candido fieri solita, ut undarum nitorem exprimerent, Nilo uerò ex nigro, ut Pausanias ait, propterea quòd ex Æthiopia delabitur.

Vsque coloratis amnis deuectus ab Indis, ait Poëta.

Et ipse fluuius à nigrore Melonis olim cognomentum habuit. Vnde Catullus eum ait æquora colorare, latè enim longeque inficit mare, quia limosus est, & unda turbidiore, quare in mare delapsus aquam nactus nitidiorem, per longa spatia colorem

A colorem ſeruans expatiatur. Qui tamen Nili coloſſus antiquus Romæ à Leone X. in Citriorum ſpecula dicatus, ex Pario marmore factus eſt.

DE LVCERNA.

SEd ut reliqua prætereamus, quę plurima Nilo ſuper dici poſſent, ad igniaria iam deueniamus, quæ quidem hieroglyphica multa ſecũ trahunt, quę tam à lumine, quàm ab ignis ipſius natura deſumuntur: ea quę & qualia ſint, explicare iam cura fuerit: proindeq́ lucernã, fidam ſtudiorum uigiliarumq́ noſtrarum comitem, ſeligamus.

VITA ANIMVSQVE.

PRimum quidem lucernę ſignificatum eſt, ut pro uita figuretur, cui oleum ad luminis uiuacitatẽ infuſum, uitalem eum humorem oſtendit, quo paſcitur calor, ut corpus uiuificet: quo deficiente, & calorẽ ſimul & corpus extingui neceſſe eſt. Inde apud Euripidem pleriſq́ fabulis uitam relicturi dicũt, χαῖρε φίλον φῶς. Quam opinionẽ Plutarchus ſequitur, dum lucernã corpori, animæ quippe receptaculo, ſimilem dicit, lumen uerò animo. Nam & ſacerdotes in captandis augu- B rijs lumine minimè cooperto clauſóue ideo uti ſoliti, ſummaq́ aëris tranquillitate frui, quòd animũ, qui certi aliquid conijcere uelit, tranquillũ ab omni uentorum turbine, hoc eſt, ab impuris affectibus liberũ eſſe deceat, ne ueluti aues aërię tranſuerſæ plerunq́ ui uentorũ aguntur, ita internæ mundi noſtri aues, quippe mentis agitatio ſolertiaq́, & huiuſmodi pleraq́, errore perplexo diſturbentur.

ANIMAM SPONTE NON EXTVRBANDAM.

HInc illa apud ueteres ſuper igne religio, ut eum porrò extinguere nefas eſſet, quem potius per ſeſe languentẽ deficere ſinebãt. Tale quid in nobis, ueluti per hieroglyphicum, indicantes, ne ui animã exturbaremus, nobiſmetipſis mortem cõſciſcentes: animam enim, inquit Plato, nobis cuſtodię creditã tandiu obſeruare debemus, quoad à Principe repetatur, ne ſi fractis ergaſtulis, perfoſſisq́ carceribus effugerimus, diuinas leges quotquot ſunt in nos, nullo relicto defenſioni loco, conuertamus.

LIBERORVM PROPAGATIO.

C LOngè uerò apertius ſexto de Legibus animam lumini comparauit, ubi ciues ait oportere liberis generandis atq́ educandis operã dare, ut uitam quã ipſi à maioribus accepiſſent, uiciſsim quaſi tædas ardentes poſteris tradãt. Hunc ſecutus Lucretius, ubi de animantibus agit quę ſucceſsione propagant̃, uita per uices alijs in alia transfuſa, huiuſmodi hieroglyphico rem oculis ſubijcere uiſus eſt: *Et quaſi curſores vitai lampada tradant.*

De ludo uerò lampadum, quem dicunt à Prometheo inſtitutũ, legendum apud interpretes Ariſtophanis, Ranis: apud Platonẽ lib. primo de Repub. apud Pauſaniam, Atticis: apud Herodotum, Vrania: & in Rhetoricis ad Herennium.

HOMO.

EOdem argumento Hercules humanas uictimas in lumina totidem Saturnalitijs ſacris cõmutauit, impietate oraculi per hunc modum perhumaniter emendata: nam Pelaſgos tradit Varro poſt longos errores perueniſſe in Italiam, ibiq́ ex oraculi Dodonęi monitis decumatos homines Diti atq́ Saturno ſacrificaſſe. Oraculum fuit, ut L. Manius ſe uidiſſe dicit ſuper tripode quodam in templo Iouis priſcis characteribus,

ΚΑΙ ΚΕΦΑΛΑΣ ΑΪΔΕΙ ΚΑΙ ΤΩΙ ΠΑΤΡΙ ΠΕΜΠΕΤΕ ΦΩΤΑ: q̊d ita Latinũ fiet:

Plutoni capita, ast hominem sacra mittite patri. D

Sedenim Hercules ex Hispania rediens, rei non sacræ, sed execrabilis immanitate offensus, cùm deos hos lumina, non homines sibi deposcere docuisset, quòd φῶς cõmune utriq; nomen, & lumen & hominẽ significaret, oraculumq; ita inter pretandũ,

Plutoni capita, at genitori lumina dentur.

obtinuit ut Diti oscilla, & Saturno lampades dedicarentur: atq; ita Saturnalia instituta, in quibus præter sigillaria mos fuit cereos etiam misitare. Sanè humanas hostias Saturno immolare multarũ gentium mos fuit, sed immanius apud nullas, quàm apud Carthaginenses, qui, ut Diodorus tradit, præstantiores ex filijs suis sacrificare consuerant. Cæterùm cùm aliquando exuta feritate humanitatem demum induissent, aliorum filios aut clàm surreptos, aut emptos, pro suis educare, sacrificioq; supponere cœperũt. Euenit uerò ut ab Agathocle Siciliæ tyranno post Alexandri Magni interitũ grauissima obsidione premerentur, atq; uti mos est in calamitatibus, aut ad Deos, aut ad pietatẽ, nõnunquã etiam ad superstitionẽ confugere, suspicari cœperunt Saturnũ iratũ, quòd honore sacrificij, quod fuisset à patribus institutũ, fraudaretur, tot in eos clades immisisse: cumq; E res palàm facta esset, multiq; inuenti essent, qui pro nobilibus & ingenuis sacrificabantur, antiquũ ritum instaurandũ censuerũt, quoq; deos placarẽt, ducentos ex nobilissimis adolescentibus publicè sacrificarunt: quãuis, ut in Porco scripsimus, apud Diodorum & aliquot alios uariat hic sacrificatorũ numerus adusq; CCC. Sed hoc parui refert, historia reliqua cõcorde. Plutarchus lib. de superstitione, ubi de huiusmodi religione meminit, eos ait qui sine liberis forẽt, pueros à pauperibus in hunc usum emptitasse. Id genus sacrificij tangit Plautus, cùm dicit: Faxo ut bubulis corijs onustus sis Saturni hostia. Q. Curtius id à Tyrijs usq; ad urbis excidium seruatũ tradit. D. Augustinus iuuenes Saturno sacrificari etiam apud Gallos morem fuisse dicit. Carthaginenses tamen Gelon Sicilię tyrannus legibus adscribere coëgit, ut ab infanticidio desisterẽt, cùm eos apud Himeram debellasset. autor Plutarchus Apophthegmatis. quodq; alij tradidere, immanem hunc morem Cambyses rex Persarũ abolere aggressus, mox & Alexander Macedo, nihil quicquam profecerunt, sed Hadrianus demum sustulit.

VITA DIVINA.

AT Vestalis ignis ille, quem tanta diligentia Romanæ uirgines nutriebant, F sublimiorẽ diuinioremq; uitam præ se ferre uidebatur: hunc itaq; & custodia, & nutrimento adiuuabant, quòd superioris illius uitæ symbolum æternum uideretur. Atq; inter portenta, ut & Dionysius & alij referunt, Vrbis perituræ præsagium habebatur, si casu aliquo accidisset eum extingui. Hinc Camillus ad Quirites ait: Quid de æternis Vestæ ignibus, signoq; quod Imperij pignus custodia eius templi tenetur, loquar? & Maro:

Aeternumq; adytis effert penetralibus ignem.

Cernere est nonnunquam lucernam in basi alicuius simulacri, id æternitatem significare nonnulli interpretantur.

INSIGNE AVGVSTALE.

OBtinebat sanè primas ignis inter insignia augustalia, ut ex Herodiano cõijci potest, ita in Cõmodo scribente, quòd consilium suum ad Marciam retulit, unam è suis concubinis, cui scilicet plurimùm deferebat, ac propè uxoris eam loco habebat, sic ut præter ignem omnes honores illi uelut Augustæ tribuerentur. Extant quædã Theodosianæ militiæ, & eorum qui Theodosiũ aliquot antè annis

A annis præcesserunt, monumenta, prouinciarumque, & præfectorum, & ordinũ, & manipulorum omnium, qui tunc Romano Imperatori parebãt, quodam ueluti rationario nomina & insignia descripta. In his uideas præfectorum abacos pasim cum candelabris superimpositis figuratos: in plerisque etiam ara est in magni proceriique tripodis speciem ex ære fabrefacta: quod nimirum ad huiusmodi dignitatis participationem referri debet.

DOCTORES.

IN diuinis literis sæpe inuenias disciplinarum professores, mysteriorumque interpretes, morumque moderatores, per lucernam intelligi, quam Assertor noster hieroglyphicè monet super candelabrum statuendam, ut domesticis omnibus illucescat, discussisque tenebris ad obeunda munera cuique sua lumen subministret. Addit & alibi, nõ occultandam esse lucem hanc, sed in frequenti quouis hominũ cœtu proferendã. Quicunque igitur lucẽ de se daturus est, debet prius omnium uitiorũ sordes perpurgare: neque enim unquã clarũ præstabit lumen fæculenta materia. Quòd si lux uertatur in tenebras, ut rectè Climace sua Scholasti-
B cus, tenebræ ipsæ, hoc est, homines ij qui sacris initiati non sunt, in quantã tenebrarum profunditatem coniecti cæcutient atque hallucinabuntur?

SPLENDOR NOMINIS.

ANtiqui omnes lumen pro homine, qui uel ingenij uel corporis uiribus fretus præclara facinora edidisset, hieroglyphicè ponere consueuerũt. Vnde Maro, lumina tot cecidisse uirũ dolet. Et eadẽ synepeia, Geminos terrarũ lumina Reges, uir, quẽ citare minimè pigeat, eloquentissimus Pontanus posuit. Sed nostra potius afferamus. Paraui lucernã Christo meo, legas psalmo CXXXII. ibi interpretes per lucernam, gloriam exponunt, hoc est, splendorem nominis, præclaramque famam, & uicturam in illustri luce posteritatis suæ celebritatem. Alij tamen per lucernam Euangeliũ intelligunt, alij Io. Baptistam, qui etiam lucerna ardens dictus est. Lucernæ quippe erant & alij Prophetæ, sed illunes propémodũ, quia ænigmaticè ferè omnes loquebantur. At Ioannes manifestissima declaratione Christum ipsum intento digito cõmonstrauit. Eucherius plerũque bona opera per lucernam in diuinis literis accipi tradit: unde dictum sit Euangelio: Sic luceat lumen uestrum, ut uideant bona opera uestra.

C MORTES DVÆ.

CVm uerò in hominibus duæ sint occumbendi rationes, una quæ ui fit, altera quæ natura ipsa contingit: extinctum identidem ignem ui, uiolentam mortem significare dicebant, cùm scilicet quis, uti superius dicebamus, manus sibimet inferret. Quantum uerò pertinet ad mortis rationem quæ natura fieret, esse huius simulacrũ uolebant ignem, quem ita spontè deficere permisissent: cautum enim erat lege, ne cui prorsus ignẽ extinguere liceret: neque quidem alimenta adijciebant, ne frustra nutriretur: extinctum porrò nulli ex mulieribus licebat intueri. Sed qui ueterum instituta eludunt, non alia de causa cultum apud Romanos ignem asserũt, quàm apud Ægyptios uel Canis, uel Crocodilus, uel Lupus enutriretur.

PIETAS.

PLerisque uerò monumentis ignis est pietatis hieroglyphicum. Quòd si inferiora hæc ulla nos superioribus conciliare possunt, nihil est quod maiore sit cum animo similitudine, cùm lumine polleat, & illustret omnia, ac perinde genios ac Deum ipsum nobis repræsentare uideatur. Adde quod nihil aliud uiuen

ti magis congruit animali, animal & ipse à nonnullis existimatus, non ea tantùm D causa quòd ut animalia cætera nutriatur, imò etiam omniuorus sit & insatiabilis, sed quòd etiam sensu pollere uideatur, quod tunc præcipuè cùm extinguitur apparet, quippe qui ueluti principij uitalis expers minimè sit, inclamat, excandescit, ulcisci studet, reluctabundusque resistit, ueluti reliqua faciunt animantia, quę uiolenta morte perimuntur.

PERDITIO.

IGnem alioqui belluam animatam esse Ægyptij ferebant, quæ quidem omnia absumeret, omnia depasceretur. Hinc apud aliquos uideas ignem symbolum esse perditionis, cùm ita omnia consumat. Animal uerò esse indicio est, mori eum deficiente pabulo: quare, ut alibi dictum, cadauera apud illos cremare nefas, utpote quæ ita belluis deuoranda tradi uiderentur: ideoque in ignominiam combustum Amasios cadauer à Cambyse.

BELLVM.

VSitatissimum etiam est ignem pro bellorum significato ponere. Hinc Hieremias ollam succensam uidet ad Aquilonẽ, unde scilicet tot in uniuersum E terrarũ orbem bellorũ essent incendia motibus assiduis effundenda. Hinc tanti incendia belli legas apud Maronem: &, Italiam ardere bello, apud Ciceronem. Hecuba uerò face prægnãs, ignes enixa iugales est, in futuri belli, quo patria caperetur concremareturque, significatum. Aruspices enim ignem in huiusmodi sæpe portentum accepere. Cuius non ignarus disciplinę Virgilius, de Lauinia, cuius causa bellum adeò funestum excitandum erat, ita cecinit:

Præterea castis adolet dum altaria flammis,
Et iuxta genitorem adstat Lauinia virgo,
Visa (nefas) longis comprendere crinibus ignem,
Atque omnem ornatum flamma crepitante cremari,
Regalesque accensa comas, accensa coronam
Insignem gemmis, tum fumida lumine fuluo
Inuolui, ac totis Vulcanum spargere tectis.
Id vero horrendum, ac visu mirabile ferri:
Nanque fore illustrem fama, fatisque canebant F
Ipsam, sed populo magnum portendere bellum.

SIGNA MILITARIA.

APud Romanos inter alia militaria signa nõnunquam & flammulas ruffas inuenio gestari solitas: fuisseque flammã prosperi euentus signũ ubique legas: ueluti pugna quã Romani cum Sabinis ad Heretũ cõmisere, ubi ferunt militares Romanorũ hastas ad altã noctem pertinaciter ardere uisas, nec, cùm omnia consumat flamma, ex ijs quicquã esse detritũ: quo facti audentiores, ueluti Deorum aliquis uictoriam pollicitus esset, ubi primùm illuxit in Sabinos illati, qui multitudine longè præstabant, insigni eos uictoria profligarunt.

VMBRÆ.

HInc etiam superstitibus animis umbrarum nomen, quia fumus adhuc uel torri, uel carbonibus pertinaciter inhærescens, diutius uaporat, nutrimento adhuc residuo. Vulgò enim creditur eorum diutius errare animas, qui ante diem uiolenter occubuerint. Quare ita Dido Maroniana minitatur:

Sequar atris ignibus absens

A *Et cùm frigida mors anima seduxerit artus*
Omnibus vmbra locis adero.

MVLIERIS AMOR.

APud Onirocritas legere est lucernam ardentem esse mulieris signũ, quæ sit amore capta, propterea quòd leuis, inconstans, & infirmus admodũ sit earum amor, qui lucernæ instar, minimi flatus impulsu extingui potest.

LVCVBRATIO.

VVlgatissimum uerò est lucernã pro lucubrationibus ponere: unde Demosthenis illæ, ac Aristophanis Grammatici, & Cleanthis lucernæ celebratissimæ, atq; illa Epicteti tam frequenter à nostris & à Græcis autoribus decantata, ut nulla apud omnes celebrior, nulla preciosior habeatur. Sanè quidem à Pythea obiectum Demostheni, quòd eius enthymemata lucernã olerent, quippe quòd is nihil ex tempore diceret, sed meditatione & uigilijs singula elucubraret: neq; segnis in respondendo Demosthenes, qui non eodem precio sibi & illi constare lucernam subiecerit, nocturna scilicet illi conuiuia exprobrans, quibus ille
B plus indulgeret, quàm Demosthenes studio. Æschines quoq; nimiam hanc hominis diligentiam incessens, λογογράφον eum appellat, siue quòd semper, uti dictum, ex scripto diceret: siue quòd, ut nonnulli aiunt, in utriusq; partis fauorẽ aliquando scriptitarit. Vnde iocus ille apud Aristoph. Erine, de lucernarũ fabro, & quòd omnia iam consilia sint ad lucernam consultaturi. Sed ut ad lucernam redeamus, Plato cùm summi boni quà poterat cognitionem peruestigaret, id minimè explicari posse contendit, sed ex diutino contubernio, tanquam ex igne statim prosiliente, succensum ait lumen animam irrepere. Sed longè ante Platonẽ magnus dixerat Propheta: Lucerna pedibus meis lex tua, & lumẽ semitis meis. Et: Signatum est super nos lumen uultus tui Domine. Et: In lumine tuo uidebimus lumen. Hinc illa Esaiæ celebris adhortatio: Illuminare, illuminare Hierusalem, quia uenit lumen tuũ. & pleraq; huiusmodi de aduentu Iesu, qui uerũ & unicum est lumen. Passim uerò apud hos ignis fidei symbolum est, lucerna scientię, quas in manibus habendas diuina institutione cõmonemur. Et Psalmo XVIII. illuminandam à Deo lucernam prædicitur, ubi nonnulli interpretes per lucernam intellectum, per tenebras corpus exponunt. Cedunt uerò tenebrę
C ubi uerę scientiæ lumen effulserit. Quòd uerò pro lucubratione lucerna accipiatur, in causa sunt nocturnæ uigiliæ, quæ meditationi maximè cõmodæ sunt, & ad excogitandum propter silentium aptissimæ. Vnde illud, plus olei, quàm uini quosdã absumpsisse. qua de causa poëtæ noctem εὐφρόνην, à meditationis promptitudine uocitant. Epicharmi dictum est, si quid scitu dignum quæras, nocte meditandum: & ut semel dicam, nihil ad studia nocte cõmodius. Quare non incongruum lucubrationis symbolum est lucerna, cùm præcipuè frequens Ægyptiorum mos fuerit, per instrumenta sæpius eorum usum significare.

DE FACIBVS.

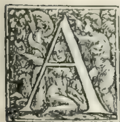

ADdemus lucernæ faces, utpote quę in eundem cum lucerna ueniant usum: nam & Cicero aliquid se ad ligneum lychnũ non sine delectatione scripsisse profitetur.

AMOR.

AEgyptij sacerdotes, qui odium per aquas intelligebant, sub hoc tamen nomine mare ipsum accipientes, per ignem amorẽ exprimi uoluerũt, ideoq;

faces paſsim Cupidini dedicarunt: notum enim illud de amore captis, uri eos intimis medullis. Et apud Maronem: Regina cæco carpitur igni. Alibi: Eſt mollis flamma medullas. Atq; eadem Vritur infelix Dido: ardet amans Dido. Cyrus apud Xenophontem, ignem ait urere homines, qui eum tangant: amorem uerò non præſentes tantùm, uerùm etiã longè abſentes inflammare. Meritoq; Portius Licinius dixit hominẽ ob amorẽ nõ eſſe ignitum, ſed ipſum ignẽ, cùm ait: Quęritis ignem, ite huc: quęritis, ignis homo eſt. Vulgatum & Iſidori dictũ autoris Gręci de amore loquentis, ea de cauſa cũ facibus & alis amorẽ pingi ſolitum, quòd nonnunquã cupiditate impatientius exurat, nonnunquã uerò præ ſatietate abuolet. Nam & Propertius alas illi in huiuſmodi uſum traditas arbitratur, ut eius oſtendat inſtabilitatem, dicens: D

Idem non fruſtra ventoſas addidit alas,
Fecit & humano corde volare Deum,
Scilicet alterna quoniam iactamur in vnda,
Noſtraq; non vllis permanet aura locis.

Sed cùm amorem firmiſsimam in ſe uno tantum poſuiſſe ſedem indicare uelit, ita ſubiungit: E

Sed certè pennas perdidit ille ſuas,
Euolat is noſtro quoniam de pectore nuſquam,
Aſsiduusq; meo ſanguine bella gerit.

Sed quod ad faces pertinet, Heſiodus cùm terrã, aquã & aërẽ genitos poſuiſſet, quarto loco amorem genitũ ſubiecit, per quem interpretes hieroglyphicè igneũ elementum intelligunt.

AMOR MVTVVS.

DVæ faces uinculo conſtrictæ diuaricatæq;, nimirum indicia ſunt amoris mutui, quem Græci ἀντέρωτα dixerunt, uti ἀντίθεον πολύφημον Homerus. Pinguntur uerò hæ accenſa parte ſurſum uerſus erecta.

AMATORES MORTVI.

QVæ ſi pingantur inuerſæ, amatorũ funera indicant, ut in elegia, qua Tibulli mortem deflet Naſo, legere eſt:

Ecce puer Veneris fert euerſamq; pharetram,
Et fractos arcus, & ſine luce faces. F

Sed rem Ægyptiacã, qua ratione quis euaſiſſe de amoris ergaſtulis indicare poſſit, in Erycinæ Veneris templo ſculptã idem admonuit, II. de Amoris remedio:

Eſt prope Collinam templum venerabile portam,
Impoſuit templo nomina celſus Eryx.
Eſt illic lethæus amor qui pectora ſanat,
Inq; ſuas gelidam lampadas addit aquam.
Illic & iuuenes votis obliuia poſcunt,
Et ſi qua eſt duro capta puella viro.

Erycinæ uerò Veneris templũ non tantũ loco hoc ad Erycis filĳ memoriã reſpicere uidet, quàm uerũ tacitè innuit Gręci nominis ſignificatũ, hoc eſt, aſſertricis, quippe ab ἐρύκω τὸ ἐρύομαι, aſſero, libero, defendo: unde ἔρυμα, munitio, propugnaculum. Inde etiam Eryci epitheton celſus, q; æditiorib. locis arces olim fieri ſolitæ.

NVPTIÆ.

ERat & nuptiarum index fax illa, quam prætextatus puer apud Romanos patrimus

A trimus matrimusque præferebat, duobus alijs eiusdẽ ordinis & cõditionis nuptã deducentibus. Noctu autem, prima aut secunda hora ducere mos erat, ominis causa, quòd ita optima ac secundissima euentura sibi proponebant: quod nõnulli tradunt in honorẽ Cereris institutum. In hoc autem sacro ea superstitio accesserat, ut fax ea ab utriusque amicis raperetur, perfuncto munere, quòd ea incesserat religio, ne aut uxor eam sub lecto uiri ea nocte poneret, aut uir in sepulchro comburendã curaret, siquidem utroque mors propinqua alterutrius captari, putabatur. Addemus, tametsi πάρεργον, institutũ apud Romanos fuisse ut uirgo, cũ ad uirũ tradebatur, de matris gremio, aut aliqua, quæ proxima necessitudine esset, rapi simularetur, eo scilicet omine, quòd ea res feliciter Romulo cessisset. Hinc illa apud Catullum:

Hespere qui cœlo lucet crudelior ignis,
Qui natam possis complexu auellere matris,
Complexu matris retinentem auellere natam,
Et iuueni ardenti castam donare puellam,
B *Quid faciunt hostes capta crudelius vrbe?*

Sed ut ad facẽ reuertamur, apud Græcos ad id ministerij ancillæ adhibebantur, uti cernere est in Herculis Scuto apud Hesiodũ: opus enim id antiqui illius esse Apollonius & Stesichorus agnoscunt. Ibi nouam nuptã plaustro uectã uideas:

Τῆλε δ᾽ ἀπ᾽ αἰθομένων δαΐδων σέλας εἰλύφαζε. χερσὶν ἐνὶ δμώων.
Ardentes latè spargebant lumina tedæ, Quas manibus famulæ gestabant.

Quanquã moris etiam inuenio apud eosdem Græcos fuisse, ut mater nuptiales eas faces prætenderet: unde apud Euripidem,

ἐγὼ δὲ οὔτε σοι πυρὸς ἀνῆψα φῶς
Νόμιμον ἐν γάμοις ὡς πρέπει μητέρι μακαρίᾳ.
Atqui nec ignis prætuli lumen tibi,
Nempe vt beatam in nuptijs leges monent Decere matrem.

Æneas apud Virgilium cùm se maritali coniugio deuinctum abnegaret, ait:

Nec coniugis vnquam prætendi tedas,

CERES.

ESt etiã Cereris gestamen fax, in eius enim manu alicubi cernitur, quã aiunt
C ab ea incensam in Ætna, cùm filiam perquirere instituisset.

ILITHYIA.

QVin etiam Ilithyiæ hieroglyphicũ est, cum face in una manu, altera passa & exporrecta, à capite ad pedes tenuissimo panno contectum, prout apud Æginenses fuisse Pausanias meminit. Fax uerò illa, uel partũ, ob dolorẽ, ignis uiolentiæ assimilari ostendit, uel lucis illius quã nascentes indipiscimur, indiciũ est. Exporrecta discapedinataque manus eo significato ponitur, quòd solui grauidã partu dicimus. Amictus per se patet.

DE TVRIBVLO ET PHIALA.

QVoniam uerò multa super Vrna prius & Phiala dicta fuerunt, contrariaque his addita Lucerna & Faces, consentaneũ est uisum, ut quid utrunque simul iunctum significet, uideamus. Proposita autem sunt pro hieroglyphico Turibulum & Phiala.

DISCORDIA.

SVnt enim qui turibulum, aut aliquod aliud uas igniariũ cum aquario pictũ,

unde ſcilicet ignem & aquam ineſſe perſpiceretur, quippe ſi ex uno ignis promi D
caret, in altero aqua deſideret, diſcordię ſignum eſſe tradant, quòd ea naturę ſint maximè contrariæ. Vnde ignem aquæ permiſcere dictum de ijs, qui ſe ea præſtituros pollicentur, quæ fieri nequaquam poſsint.

PVRITAS.

SEdenim Ægyptij ſacerdotes per ignem & aquam, quippe turibulum & phialam, labes maculáſue deterſas elutasq; optimè ſignificari uolebant: quin etiã ignorationẽ hallucinationẽq; doctrinæ ope ſummotã, ubi præſertim ita illæ offecerẽt, ne quis diſcernere aut internoſcere potis eſſet, ubi ueritas latitaret, quòd per huiuſmodi elementa rerũ omniũ defæcatio peragaẽ, ac puritati ſuæ reſtituatur, ut qualis ſit appareat: aqua enim maculas eluit: quę uerò aqua efficere nõ poteſt, ignis exequiẽ. Hinc illa apud ueteres aliarũ quoq; gentiũ appellata ſuffitio, quotiens qui funus proſecuti fuerãt, quòd polluti haberenẽ, ignẽ aqua ſparſi ſuperingredi conſuerũt, purgationẽ ſcilicet hinc fieri perſuaſum habentes, & quauis pollutione infectos ita liberari. Vnde nonnulli per aquas quæ ſuper cœlos ſunt, purificatorias uirtutes, ut ait Ambroſius, interpretati ſunt. Aquas uerò ſu- E
per orbes ætheris eſſe, idem die ſecunda ualidiſsimè cõtendit. Doctè autẽ Catullus, cùm in aqua puritatẽ hanc intelligeret, dixit: Aut quilibet qui puriter lauit dentes, hoc eſt, aqua ſola lauit, unã eam allutionibus aptã nõ ignarus, humores uerò reliquos aut inficere, aut medicamentũ eſſe. Ignis autẽ, ut noſtri ueteres tradidere, purgat, aqua expiat, luſtratq;. Hinc ille Plautinus iocus Aulularia:

Quid impurate, quanquam Volcano ſtudes,
Cœnæ ne cauſa, aut mercedis gratia
Nos noſtras ædes poſtulas comburere?

Et apud Lycophronem legas Thetin indignatã, ſe deam mortali Peleo in matrimonium collocatã, filios quotquot oriebantur in ignem exurendos conijcere ſolitã, quòd ita rebatur mortalitatẽ exuri, & quod immortale eſſet perpurgatũ conſeruari, ueluti aurũ ære cõfuſum ignis ope purgatur, poſteaquàm quicquid admixtum erat æris, in fumum & ſcoriam uerterit. Atq; ita ſex iam filios abſumpſerat, donec ad Achillem uentũ, quem pater ſuperueniens ab igne exemit, Chironiq; curandum cõmendauit. Sacræ uerò literę apud nos Deum eſſe ignem F
conſumentẽ aſſerunt, igneosq; fluuios hunc præcedere: quin & eundẽ ipſum inſtar ignis omnia cõflantis incedere: in quo nimirũ nequitia intelligiẽ, quę à Deo cõſumatur, cùm omnis ab eo ſit purificatio, nempe unumquodq; opus quale ſit probat ignis. Referta autem eſt natura humana tum plumbo, quo animi noſtri pergrauati ad terrã inclinãt: tum alijs impurioribus metallis, quę rubiginẽ inducunt, uel auri & argenti naturã adulterant, ut ait Adamantius: quare diuino illo igne opus eſt, ut quę undequaq; immixta eſt animi nequitia deleatur. In quã ſententiam peccanti populo dictum in ſacris literis: Habes carbones ignis, quibus inſideas, hi erunt tibi in auxiliũ. Sed nuſquã apertius q̃ in Eſaię uiſione purgatio hæc oſtendiẽ, ubi unus de Seraphin à Deo mittiẽ, qui pruna de altari incenſo forcipe apprehenſa, Eſaię labra tetigit dicens: Ecce abſtuli iniquitates tuas, & peccata tua circũpurgaui: labia enim immunda ſe habere profatus erat, & in medio populi labia immunda habentis habitare. Transferẽ nimirũ ignis ad turibulũ, per quod in diuinis literis linguam dominicam intelligũt: lingua uerò ignis, in quo ſpiritus. Vnde Dauid: Carbones ſuccenſi ſunt à Deo, qui ſcilicet nos calefaciant

ad

A ad pietatem, impellantque mentis nostræ impetum ad doctrinã Dei, ut oratio nostra in conspectu eius tanquã thymiamatis odor ascendat. Aromata enim super ignem imposita, hieroglyphicè orationem spiritalis doctrinæ significant, ut traditũ à Theologis ostendit Hierosolymitanus Hesychius. Præcipuè uerò thus gratiarum actiones & oblationẽ significat, non solùm quia dicatum est Deo, sed quia, ut Medici dicunt, multas oculorũ sanat ęgritudines. Quòd uerò thus, idque lucidissimũ, super XII. propositionis panibus XXIIII. Leuitici poni iubetur, LXX. Sal reddiderunt, quod Apostolorũ doctrinã significaret: illi enim sal terræ. Hebraica tamen lectio Lebone habet, hoc est, thus. In ijsdem diuinis literis mentio fit de carbonibus desolatorijs: eos esse dicit Eucherius, qui peccata dissoluunt: huiusmodique fuisse illũ, qui ad labia Esaiæ prophetæ appressus est, ut quæ is cõtraxerat uitia, perpurgaret. Ponuntur etiã pro igne charitatis, aut exemplorum, aut pœnitentiæ. quanquã de carbonibus his aliter in Iunipero traditũ. Facit ad hunc locũ id etiã quod apud Ezechielem legimus, Deũ uti corpus uisum, à cuius lumbis usque ad pedes membra omnia igne conflagrabant, à lumbis uerò
B usque ad caput electri species erat, quo nihil magis est hieroglyphicũ. Nimirũ indicat hoc, renes lumbosque, & quæ partes ad terrã tendunt, exurendas esse, illecebras quippe, nequitiam, & uoluptarios affectus omnes perpurgandos: ita enim quæ à renibus supernè existũt, supraque mollitudinis & nequitiæ opera attolluntur, in purissimam electri materiam euadere: electrum enim auro preciosius esse contendunt. Si nostrũ igitur corpus, Dei corpus esse uolumus, uitia eius igne percrememus, eo quippe quẽ Deus immittit, ut ita sordibus exuti, loti, perpurgatique, electri speciem, per ea quæ ad sapientiam pertinent exhibeamus.

VESTA.

DVplex uerò apud ueteres erat ignis consideratio, quippe qui materialem hunc nostrũ longè diuersum à superiore illo dictitabant. Eum sanè in sublimi positum, Volcanum appellantes, quasi Volicanũ dicere uoluissent. Vestam uerò aiebant domesticũ hunc nostrũ esse, ut alibi dictũ autore Varrone: quamuis Ægyptij translucidum & purum illum ignem Palladem esse uolebãt, hunc uerò qui materiæ applicitus est, Vulcanum intelligebant. Sed huius argumenti consideratio examinatur in Vulture locupletius. Quantum autem pertinet ad
C Vestam, simulacrũ eius strongilari figura, obrotunda quidem, & in acutũ prominente, quæ circa medios humeros resideret, cuiusmodi est coagmentatæ figura terræ. Eadem & sedentis habitu statuebatur, & apud Græcos ἑστίαν παρὰ τὸ ἵστασθαι, τὸ ἱδρύσασθαι, quod sedes ponere significat, appellatam aiunt. Sessum uerò ad diuinitatis perpetuitatem spectare, alibi cõmodius differendum est. Quòd uerò παρὰ τὸ ἱδρύσασθαι dicebamus, qui uulgi dicta consectantur, ab ea tradunt ædificationis principium esse. Scriptores enim rerum affirmant artes nullas à mortalibus inuentas, priusquam ignis repertus esset, quo deprehenso, eiusque usu cognito, reliquæ omnes artes inde in dies magis ac magis profecere, cùm unusquisque ignis cõmoditate adiutus noui aliquid semper excogitarit, & modò hoc, modò illud opus mortalium usui proposuerit.

NVPTIALIA VEL PVRITAS MARITALIS.

QVod uerò purificatione super dicebamus, nõnulli aiunt inde sacris nuptialibus ignem & aquã pręferri solitam: nam & huiusmodi donaria nouæ nuptę apponebantur, quæ scilicet uxorẽ puram & castã permanere oportere docerent. Qui uerò instituti huiusmodi rationẽ altius rimantur, naturæ uicem hinc intel-

ligi interpretantur. Ignem ſiquidem aiunt actionis uim obtinere, & agendi ele- D
mentum eſſe,aquam uerò patiendi. Hinc philoſophi non defuere,qui rerum for
mas ex aqua, per admixtionem ignis, produci exiſtimarint, atꝗ ita auſpicatiſsi-
mè ignis & aquæ ſacramento nuptiarū fœdera ſanciri. Apponebantur uerò hæc
in limine domus,quà ſponſus & ſponſa intraturi eſſent,ut ea oblata ſpecies,me-
mores eos redderet quorſum eſſent huiuſmodi ſacris initiati.

ÆRVMNÆ.

SEdenim Grecus poëta quidam acerbè nimium rem huiuſmodi interpretatus
eſt,cùm dixit:

θάλασσα, καὶ πῦρ, καὶ γυνὴ, κακὰ τρία.

Tria quippe accidere mortalibus ærumnoſa,mare,ignem,& fœminā. Et Theo-
logi noſtri ignē in diuinis literis pro ærumnis & calamitatibus,quæ probent ho
minis fortitudinē,poni dicunt:in eamꝗ ſententiā dictum autumāt Pſal. LXV.
Igne nos examinaſti, ſicut examinatᷣ argentū. quodꝗ ibidem eſt, Tranſiuimus
per ignē & aquā,calamitates quaquauerſum ingruentes, omneꝗ genus ærum-
narū uno impetu effuſum intelligi uolunt,quaſi nihil iam atrocius,neꝗ miſera- E
bilius eſſe poſsit, in ullo malorū genere, quod exantlatū non eſſet: alterū enim
horū atrociſsimo cruciatu cōficit, alterū inimiciſsimo animæ mortis genere ſuf-
focat,quippe quæ cùm ignea ſit,nihil indignius pati ſe poſſe putat,ꝙ per aduerſa
rij ſui uiolentiā exturbari. Ita & illud Euangelio: Frequenter eum & in ignē & in
aquā miſit,ut eum perderet: quod pro periculoſis euentis poſitū ait Eucherius.

NECESSITAS.

SEd ut ad nuptias reuertamur,longè honeſtius Metellus, qui de uxore ducen
da ſententiam interrogatus, uxorem eſſe malum haudquaquā inficiatus eſt,
malum tamen id eſſe neceſſarium: igitur per ignem & aquam neceſsitatem in-
terpretabimur, quæ ducere uxores iubet, non tantùm ob ſobolem, quæ præci-
pua cauſa eſt, uerùm etiam ut ſit, quæ domus & familiæ totius curam ſuſcipiat,
& quodam ueluti gubernaculo adminiſtret ac regat.

VITA.

VTcunꝗ uerò ſenſerint alij,ſcimus ignem &aquā uitę prius auſpicia dediſſe,
uitamꝗ quandiu uitales auras carpimus, conſeruare. Quis uerò ignorat, F
ſine maritali copula breui periturū eſſe humanū genus omne, cæterorumꝗ ani
maliū ſpecies defuturas? Quare exules,qui uita cenſebantᷣ indigni, aqua & igni
priuabantur. Sanè poëtæ cùm fingunt Saturnum amputaſſe genitalia patri Cœ-
lo,eaꝗ in mare abieciſſe, indeꝗ natam Venerem,id ſignificare uolunt, igneū ſe-
men admixtum cum humore,generationis fuiſſe principium.

CONIVGII COMMODA.

NOn abſurdè etiam uoluptatem,& uſum,quæ ſoleant ex uxoria conſuetudi-
ne, unanimiꝗ concordia percipi, qualem Homerus mirificè commendat,
per huiuſmodi ignis & aquę fercula interpretabimur,cùm nihil ferè ſit in rerum
natura igne iucundius,nihil utilius aqua,quæ ſola ex rebus omnibus, neceſsita-
tibus innumeris opem affert. quare aquam Pindarus optimā, Ariſtotele etiam
comprobante,nuncupauit, igneum etiam ardorem auri pari elogio proſecutus.

MAIORIS LVMINIS VIOLENTIA.

ET ne longius à Pindaro recedamus,argumentū is pulcherrimo hieroglyphi
co ſumminiſtrauit,ode Olympiorū prima,ubi fulgorem ignis celebraturus
inquit, αἰθόμενον πῦρ ἅτε διαπρέπει νυκτί. non ignarus ſcilicet, ignem ſoli expoſitum
amittere

A amittere omnem splendoris gratiam, quæ noctu suam habet cõmendationem. Elegantia igitur ingenia uirtutem cuiuspiam, præstantioris alicuius interuentu obnubilatam labefactatámue, significare cùm uellent, ignem Soli expositum pingere cogitarunt: siquidem ignis splendor, ut palàm est, Soli expositus, uim amittit suam, noctu uerò præualet, & ut in suo regno peruigescit. Atq; hoc est quod Pindarus ait, διαπρέπει νυκτί.

NVMEN.

CVm tot igitur sint ex igne utilitates, totq; magnarum & admirabiliũ rerum similitudines habeat, non immeritò à Persis in primis, & sacer, & æternus uocabatur, quem quacũq; rex exercitũ duceret, magni numinis instar argenteis altaribus impositũ præferebant. Super hoc Maximus Tyrius: Persę diariũ ignẽ adorant, nimirũ diuinitatis signũ, insatiabilem, uoracem. Huic cùm sacrificãt, illi alimentũ præbentes his uerbis utuntur: Ede ignis domine. Neq; Persarũ tantũ est ignem colere, ut idem Tyrius, sed Lyciorũ etiam, apud quos Olympus ignẽ emittit, hunc sacrũ habẽt. Ferũt aũt ignis, quo Zoroaster cõflagrauit, reliquias, B tanquã ignis diuini à cœlo delapsi, à quodã susceptas, ad Persas, ut perpetuis excubijs seruaretur, esse delatas: atq; hinc apud eos ignis cultũ habuisse principiũ. Fuit uerò Zoroaster is, ut à ueterib. accepimus, Chamis filius Mezraim nomine, qui Magia per manus à patre accepta, signa quædam ueluti stellarũ scintillas de cœlo deducere, & alia huiusmodi ostentare solitus, diuinitatis sibi nomen asserebat, donec fulmine tandem ictus interijt: mortalium tamen imperitia, qui tunc erant, ita raptũ eum fulmine & cœlo illatũ credidit, mutatoq; nomine Zoroastrum, quasi uiuũ astrum appellauit, subsecutaq; deinde ætas omnia quæ fulmine tacta essent, sacra existimauit. Sanè Orpheus, à quo noctem alibi diximus luminis parentem appellatã, æthera πύριπνουν uocat, quippe igneum spiraculũ. Euripides aũt: Vides excelsum, qui illum infinitũ ætherem & terrã undequaq; circumplectitᷓ humentibus ulnis, hunc crede Iouẽ, hunc arbitrare Deũ. Quem secutus Ennius: Aspice, inquit, hoc sublime candens, quẽ inuocãt omnes Iouem. Veteres hunc Diespitrem, & Luceteiũ dixere, Græci ζῶα à ζῶ, quod uiuere est. Vnde Ioannes: Vita erat. Plato Cratylo δία dum uocat, transfert ad prępositionis uim, ut Ioannes idem, Per quẽ omnia facta sunt. De splendore uerò: Et erat C facies eius sicut Sol. ut apud Malachiã: Orietᷓ uobis timentibus sol iustitiæ. Sed quæ plurima pertinent ad Solis hieroglyphicũ, cùm ea cõmodiore loco plenius dicta sint in cœlestiũ corporũ cõmentario, breuiter hęc tacta sufficiãt. Quàm uerò attonita propémodũ ueneratione apud Persas colereťᷓ ignis, ex eo manifestũ est, quòd grauissimus apud eos mos supplicandi fuit, cùm quis igne in manus accepto supplex interminabatur, eum se in aquam iniecturum si uoto excidisset: non esse illi fas ducebant eum reijcere, qui sic preces allegasset. Sedenim ut impudentiæ nonnullorũ modus imponeretur, neq; ulli uiolandi ignis occasio permitteretur, lege inde sanxerũt, ut qui eo supplicandi genere usus esset, supplicio multaretur. Autor Plutarchus.

TENTAMENTVM.

FVit & apud quosdam è nostris populos, iuramenti atq; iudicij species super ferro candenti, superstitiose potius quàm piè per æditumos tẽpli in Liuonia pręsertim obseruata. Nam sceleris alicuius accusati, ad ferri candentis iudiciũ uocabantur, & id subire nonnunquã uel inuiti cõpellebantur. Id erat eiusmodi, ut criminis reus ferrum candens è medijs prunis exemptum, in manus caperet,

accusatoribusque & iudicibus ostentaret, sicque adustione nulla subsecuta illæsus D
esset, absolueretur: si uim eam pati non posset, obiecti criminis ita conuictus damnaret. Purgabãt uerò se prius ieiunijs, confessione, & Eucharistia, mox ad horrificum illud experimentum accedebant: id, quia periculosum erat, & insontes aliquando ex eo condemnabantur, præcipuè uerò contra Christianę pietatis mores erat, Deusque tentari uidebatur, Honorius III. fieri per grauissimũ edictum uetuit, ut Decretalium lib. V. tit. XXXVI. de iniurijs, cap. III. habetur.

DE FVMO.

AC, ne fumum etiam prætereamus, postquam super igne multa diximus, quod fumi significatum esset iam aperiemus.

IGNIS.

ORtus à terra fumus, & in cœlum sese attollens, ignem, ait Horus, significare perhibet. Porrò ignis Aristoteli nihil aliud est, quàm fumus incensus: & apud Homerũ totiens fumus expetitur, unde ignem ac mox habitabilem esse regionem cõijcere detur. Eò uerò hieroglyphicũ fumi tendere uidetur, ut suspicionem aliquã non temerè obortam esse intelligamus. Nam cùm rumor aliquis E
in uulgus emanat, dici solet, absque igne fumum nullum oboriri. Et Petrus apud Clementem: Fieri minimè potest, inquit, ut consurgat fumus, ubi non sit ignis. Quin etiam ubi Pindarus, Nemeis, inquit, ὕδωρ καπνῷ φέρειν ἀντίον, certet aquã apposuisse fumo: fumum, ait interpres, pro igne posuit, ex sequela scilicet signum quod præcedit indicans. Et Psalmo XVII. legas, fumum ascendisse in ira Dei, & e uestigiò ignem exarsisse: ubi quidam aiunt interpretes, inuectũ quidem primò in dæmonis peruicacia comprimenda, mox ad uitia reliqua extirpanda aggressum. Alij fumum hoc loco initia futuræ compunctionis intelligi uolunt, & ita sentit Eucherius, quod ad Ægyptiacum accedit hieroglyphicũ: quanquam & Dei cõminationes significare posse non inficiatur. Nam, ut etiam apud Plautum, flamma fumo est proxima. Quæ omnia nostri multò antè literarum monumentis mandauere. Sic Ecclesiastici XXII. legas: Vaporem fumumque emanare in altum ante ignem, ita & contumelias & minas sanguinis esse præuias.

PERDITIO.

PErditionem multi per fumũ intellexere: & mos est, opes diuitiasque magnas, Regna, & unamquanque rerum amplitudinẽ in fumũ abijsse dictitare, cùm ita F
consumpta fuerint, aut ita collapsa defecerint, ut ne uestigium quidem pristinæ maiestatis relinquatur. Iocatur in hanc sententiã Horatius, ubi Menniũ paternorum maternorumque bonorũ abliguritorem omnia in fumũ ac cinerẽ uertisse dicit. Ad hoc succurrit Demonactis philosophorũ omnium festiuissimi dictũ, qui à quodam interrogatus eludendi causa, ut plerique literatos ita tentare solent, quot fumi minæ ex mille lignorum minis combustis educi possent: cineres expendendos esse, respondit, reliquum in fumum abijsse. quod ea ratione supputatur, qua Archimedes detractũ fraude aurum à redemptore ex uotiua Hieronis corona deprehendit, qua de latè apud Vitruuium. Quod uerò ait Hesiodus.

αἶψα καὶ πηδάλιον μὲν ὑπὲρ καπνοῦ καταθεῖο.

Quamprimum fumo properes clauum imposuisse.

præclari admodũ interpretes, posteaquã combusseris, exponunt, utpote qui nolit fratrem ulterius rei maritimæ dare operam, sed solam exercere agricolationẽ.

SOLICITVDINES.

SVnt tamẽ qui loco hoc Hesiodiano philosophari malint, et pro fumo uitę nostræ

A ſtræ ſolicitudines accipiant, quæ intellectũ ac rationem ipſam obtenebrãt. Difficulter enim poſſe nos pura ſenſuum claritate, hoc eſt, tranquillitate frui, ubi illa ingruerint quæ mentis oculos lancinent, & cæcutire faciant.

BONA VOLVNTAS PER ERROREM OBFVSCATA.

SVnt qui per fumum bonam proficiendi uoluntatẽ, quæ tamen ſit erroris tenebris obfuſcata, interpretentur: cui ſi fomes adhibeatur, hoc eſt, ſi recta accedat inſtitutio, flatuq; uerborum adiuuetur, ignem promicaturum, hoc eſt, rectorum operum effigiem apparituram. Hinc Eſaias, lignum à quo uel tenuis admodum fumus exhalet, minimè extingui debere præcipit: ubi fumus, tantillæ illius pietatis quæ ſit in delicioſo diuite, ſignum eſſe uidetur. quam ſententiam acutiſſimus etiam Scotus claro fretus lumine cognouit.

IMPERITIA.

SAnè fumus eſt etiam imperitiæ ſymbolum, cùm lumen ſit doctrinę ſignum: cuius contrarium eſt caligo ipſa: unde caligare errantes dicimus: fumus uerò eſt, qui caliginem inducit. Transfertur & ad uitia, ut Alexandrinus Clemens, ui-
B tia, ait, ueluti fumum immenſum eſſe, qui uniuerſam mundi huius domũ repleuerit, atq; hæc inſtitutionẽ malam, ſodalitates peſsimas, conſuetudinem improbam, colloquia praua, opinationes haudquaquã rectas inuexiſſe, unde primùm error, inde contemptus, tum infidelitas, atq; malitia, parataq; ſemper ad nocendum uerſutia, auaritia, uana iactantia, atq; alia huiuſmodi exoriantur.

PIERIVS VALERIANVS AD MARCVM MANTOVM IVRISCONS. PRÆSTANTISS. DE IIS QVÆ PER LYRAM, ET ARMA QVÆDAM ALIA muſica ſignificantur,

EX SACRIS AEGYPTIORVM LITERIS.

Cribonius Libo magnæ olim apud Romanos celebritatis, inter opera multa quæ magnifica & præclara poſteris reliquit, nummũ eum argenteum ſignauit, in quo putealis, quod pro foro iudiciali fecerat, exemplum expreſsit, victurũ operis à ſe in-
C *ſtituti monumentũ. In eo verò multi non incurioſe quæritare ſolent, quid ſibi velint lyræ, ad ſingulos putealis angulos adſculptæ: quorſum enim, aiunt, lyra ad litigioſa diſsidia, diſcordeſq; contentiones? aut quid putealis aquæ ſilentiũ & quies, ad vllam facit harmoniã, aut clamoſi ſtrepitum fori? Quibus ego reſpondere ſoleo, ſapienter à Libone ornamentũ illud eo loco excogitatum, vtpote qui ob oculos ea poſuerit, quæ his, qui locum eum frequentarẽt, & vtilia & ſalutaria viderentur. Litigantibus quidem, vt concordiæ memores, ad pulcherrimũ ſuauiſsimumq; eius fructum oculos intenderẽt, quo quidem nihil humano generi accidere poſsit vtilius, neq; comodius. Cauſidicis, ſi clientibus conſultũ vellent, congruentia ſuſceptæ materiæ dicerent, ab ijs quæ incõgrua & diſcrepantia eſſent, abſtinerent. Qui autẽ iudicaturi conſediſſent, rationum & argumentorũ, quæ allata eſſent, conſenſum, veritatem, aut non leuem ſaltem veriſimilitudinem acriter inſpicerent. In cuiuſmodi ſermonem cùm proximis diebus apud cõmunes amicos incidiſſem, euenit vt iucundiſsima tui recordatio è re nata ſurreperet, quòd antea diu multumq; cogitauerã aliquod ex hieroglyphicis meis cõmentarium tibi Marce præſtantiſsime deberi, quando te potiſsimũ impulſore labor hic omnis ſuſceptus eſt & exantlatus. Ipſa autem Lyra magis conueniens viſa eſt, quàm res alia quæpiam, quæ tibi donaretur, quam tu ſcilicet ſuauiter adeò, ſeu linguã cauſis acuas, ſeu ciuica iura reſpondere paras, concentu tam mirifico re-*

ſonare facis, vt omnium mentes tanquam Amphion alter quoquo velis trahas, neq; ſaxa tantùm moueas, ſed vel adamantina deſtinatorum hominum corda quotiens adlibuerit arbitrio verſes tuo, ſiue diſertiſsimè diſcutiendo de cathedra intones, ſiue in foro agendo fulmines, ſiue mare terrasq; publica vel priuata tempeſtate perturbatas, clariſsima ingenij tui ſerenitate tranquilles. Sed quoniam multi longè quàm ego ſim facundiores in laudes incumbunt tuas, ego ne decus tuum culpa deteram ingenij, ab aliorum me prouincia cohibebo, & quod tibi deſtinaui cõmentarium procurabo. D

CONCORDIA.

GITVR, ut palàm eſt, Romani ueteres per Lyræ hieroglyphicum concordiã figurarunt: cuius tamen alia quoq; ſunt ſignificata, eaq; multis antiquorum tum poëtarum, tum philoſophorum præconijs celebrata: ſed nos ea tantùm ſeligemus, quæ ad hieroglyphicum inſtitutum facere uidebuntur: tamẽ, uti meus eſt mos, ſi res exigere uideatur, nummũ quo de meminimus, diligentius examinabimus. Eius inſcriptio eſt, PAVLLVS LEPIDVS CONCORD. à cuius altera parte legitur, PVTEAL SCRI∞ON. LIBO. Ibi figuram Putealis uideas, de quo ſcriptores pleriq; meminere. Huic autem à ſingulis angulis lyræ appenſæ ſunt, corymbis & ſertis medio interuallo dependentibus. Aiunt uerò Libonem primùm tribunal & ſubſellia prope Arcum Fabianum collocaſſe. Hinc Horatius: Forũ putealq; Libonis mandabo ſiccis, quia ſcilicet forenſia negotia pręcipuè ſibi depoſcũt ſobrietatẽ. Et Ouid. de Remedio: E

Qui puteal Ianumq; timet celeresq; calendas.

hoc eſt, qui ſe rapi timet in ius, & qui alienum paſcit æs, quod ſcilicet calendis ſingulis efflagitatur. Neq; illud diſsimulandum fuerit, in nummi ipſius inſcriptione duo eſſe obſeruatione non indigna: in Scribonij nomine ∞ literam iacentem atq; ſupinatã, & PAVLLVS gemino LL notatum ex Terentij Scauri ſententia atq; præcepto, neq; nõ ex antiquorũ uſu, quod in pleriſq; monumentis obſeruaui: neq; propriũ tantùm nomẽ, uerùm & aduerbiũ PAVLLVM eadem lege ſcribendũ Grãmatici ueteres cenſuere, ut illud Romæ, HOSPES QVOD DEICO PAVLLVM EST ASTA ET PELLIGE. Et huiuſmodi pleraq;. F

IVDICIVM COMPOSITVM.

ATq; illud in Lyra præcipuũ, quòd hominem compoſiti iudicij, quiq; aures eruditas haberet, ſignificabat: ea ſiquidem diuerſas componit uoces, & concordi omnes tono temperat: quod munus in diuerſæ rationis affectibus componendis uidetur homo præſtare, ut non immeritò Diogenes Cynicus carpere ſit ſolitus Muſicos, qui cùm Lyræ chordas congruenter temperarent, animi mores inconcinnos haberent. Eadem mordacitate Iſidorus Cynicus Neronẽ tranſeuntem in publico clara uoce corripuit, quòd Nauplij mala bene cantitaret, ſua bona male diſponeret, neq; ullum in uitæ tenorem temperamentum adhiberet.

INAEQVALIVM CONcordia.

A STatuebatẽ & in Mercurij manibus lyra, idq; hieroglyphicũ ostendebat, concentũ omnẽ ex uocũ inæqualitate cõstare: cõcentus uerò hominũ est, cũ uariæ uoluntates in cõsensum unũ contrahunt. In singulis uerò mortaliũ cõcentus ille est, quo quis beatitudinem assequit, ubi scilicet res & congruenter temperarit, & ad amussim explorarit. Plato animam in Timæo cõcentum, & concordiam uocat. Aristoxenus & Dicæarchus harmoniã dixerunt. Lyræ igitur meritò dominus Mercurius,

Qui animas nunc euocet orco Pallentes, alias sub tristia tartara mittat, ut Maro.

BONA DISCIPLINA.

EST & Musarũ insigne lyra. Musas Eusebius à μυέω dictas arbitratur, quod significat honesta bonaq; disciplina instituere: easq; Orpheus
B & Proclus in hymnis religionẽ hominibus cõmonstrasse dicunt. quemadmodũ & Orpheo id attribuũt, ut suauisonæ testudinis cõcentu, hoc est, placidis & aptè cõpositis uerbis fera hominũ corda mitigarit, agrestes mores expoliuerit, & dispersos uagosq; mortales in cœtum unũ congregarit. Apud Aristophanẽ legas, per citharæ callentẽ, hominẽ sapientem, & Gratijs omnibus ornatum, à ueteribus iudicatũ. Diuinæ quoq; literæ citharã pro morali uirtute acceperunt, utpote quæ in actione consistat. Et in huiusmodi significatum theologi dictum uolunt Psal. XLIII. In cithara tibi confitebor.

RATIO.

ATHanasius in ijs quæ contra gentiles scripsit, rationem lyræ comparauit, ubi de anima mente & sensu disserit: quippe id lyræ haud dissimile uideri ait, quæ rectè temperata sit, & Musico, qui eam resonare faciat, nõ imperito. Est e-
C nim in lyræ neruis suus cuiq; sonus, grauis, acutus, medius, argutus, atq; alius alijs. Concentus autẽ nullus discerni aut internosci potest, nisi fidicinis ars accedat. Tunc uerò modulatio & uaria soni suauitas ostendit, cùm qui Lyrã tenet, neruis increpuerit, singulosq; aptè percurrerit. Eodem modo, cùm sensus in corpore sint tanq̃ lyra compositi, si docta mens illis imperauerit, discernet animus, quid absonũ, quid cõcinnũ sit, quale sit unicuiq; rei temperamentũ adhibendũ, ut nihil deniq; facere, aut meditari aggrediat, quod modulis & tonis nõ respondeat, unde cõcors cõcentus exaudiatur. Et nõnulli cõchordiam inde dici putãt, quòd chordę uariæ in unã conueniunt harmoniã: tametsi alij concordiã à corde deductã malũt, qui Tullio innitunt Tusculanarũ primo dicẽti: Alijs cor ipsum animus uidetur, ex quo excordes, uecordes, cõcordesq; dicuntur, ut in Cordis cõmentario disputatum: eamq; afferunt rationem, quòd id locutionis in monumentis antiquis aspiratione careat. Qui chordis insistunt, cõchordem à Græcis ζώαωλον dici opponunt, consuesseq; aiunt ueteres è locutionibus plerisq; in latinitatis usum receptis, adiectam consonantibus aspirationem summouere, quatuor tantum admissis, quæ Scaurus enumerat.

MATRIMONIVM CONCORS. D

SEd nos ut ad cõcordiæ significata redeamus, illud ex Onirocritarũ disciplina deprompsimus, ut si quis nuptiarũ tempore lyram per somnium uidere imaginatus fuerit, concordiam id inter maritum & uxorem futuram significare.

MVSICA.

QVæ uerò lyra est in Neronis nũmo, studium eius in arte Musica, & uictoriã ex certamine eo partã significare crediderim. Fidibus enim eum oblectatũ ad insaniam usq;, & in theatris Musica decertasse non sine maiestatis Imperatoriæ dedecore atq; ignominia, scriptores eorũ temporũ omnes prodiderũt. Nam is præter nummos ea nota percussos, statuas etiã sibi citharœdico habitu posuit.

POMP. MVSA.

ESt & Pomponij Musæ nummus, à cuius altera parte muliebre signum est cum lyra & plectro: id quid sibi aliud uelit, quàm eius cognomentum, nõ uideo, siue is Pomponius poëta fuerit, de quo apud Pliniũ: siue qui bello Mithridatico captus, cùm multis uulneribus saucius ad Mithridatẽ adductus interrogatus ab eo esset, an amicus futurus esset, si opera iussu Regio daret, ut curaret: E
respõdens, Si tu, inquit, populo Romano amicus fueris, aliter me quoq; semper inimicum habebis.

AMOR.

QVoniam uerò uoluntatũ, studiorumq; cõsensus atq; similitudo amorẽ parit, celebrat à Platone lyra inter amatoria monumenta, libro de anima. Proclusq; ubi Venerẽ Cythereã ab Homero & Hesiodo appellatã exponit, aduersatur Hesiodo, neq; dictã ὅτι προσέκυρσε κυθήροις, οἶδε μὲν γὰρ τὰ κύθηρα, κυθερείαν δὲ ἡ κευθομένην ἔχουσα ἐν ἑαυτῇ πάσης τῆς ἐρωτικῆς φιλίας. Nõ assentitur, inquã, Proclus ut Cytherea dicta sit à Cytheris, ubi illi templũ, aræq; tot frequentissimo mortaliũ cõuentu colebant: quia, inquit, κύθηρα uocantur insulæ illæ, & alta Cythera etiam apud Maronẽ, cuius scilicet uocabuli syllaba media per η uocalem longam perscribat. Dictã uerò Cythereã ait, quòd uniuersæ cõsuetudinis amatoriæ uim intra se occulat. Nam & alij Cythereã ab occultanda turpitudine dictã uoluere: & illi in abdito templũ fuisse alibi diximus. Lyra autẽ cùm omnẽ in se suauitatẽ complectatur, quandã cum Amore, cum Venere, cũ Gratijs similitudinẽ præ se ferre uidet, pariq; cum ijs illecebra homines illectare. Demumq; hæc illa uidetur Amphionis lyra, cui sponte saxa etiam paruisse perhibentur: cuius rei mentionẽ facit Apollonius Ar F
gonauticis, & Antimenidas primo, donatamq; Amphioni lyrã eam dicit à Musis, quamuis Dioscorides ab Apolline, à Musis tamen etiã Pherecydes historiarum libro decimo.

SEDATVS ANIMVS.

RIdiculum fortè nostris uideatur, si quis non unum hominem tantùm armis instructum, quippe Achillem cithara canentem pinxerit, uerùm & uniuersum exercitum in aciem descendentem, ad citharæ modulos progredientẽ fecerit, quoniam neq; citharœdi quicquã cõmune cum armis habere iudicant, neq; milites, ferocesq; homines ullam hodie liberalium artium disciplinã assequi dignantur. Verùm si Lacedæmoniarũ disciplinam & instituta respiciamus, inueniemus eos ad lyram citharęq; sonum acies instruxisse, reiectisq; tubis, & classicis alijs, ad eiusmodi modulationis sonum pugnam inire solitos, id quod indicat illos sedatiori quodam animo prælium aggredi cõsuesse. Nam & Homerus strepitum & tumultum in congressu primo barbaris dedit, cùm Græcos sensim & taciturnos progredi dixerit. Hanc tamen in Pompeio contationem reprehendit Cæsar, cùm in Pharsalia uictor euasisset.

HV-

A HVMANA VITA.

QVi uerò per lyram humanæ uitæ rationem exprimi dixerunt, tam eorum quæ ſuperius de ſenſibus, atq; anima, deq; mortalium inſtitutis attulimus, rationem habuiſſe mihi uidentur, quàm etiã de naturæ noſtræ conditione rem ipſam perpendiſſe. Nam cùm in lyra ſeptem diſcrimina uocum celebrari comperiſſent, humanæ uitæ tenorem eadem aſsiduè agitari uarietate animaduerterũt: ſeptima enim hebdomada mas in utero fabricatus exiſtit: ſeptima poſt partum hora manifeſtum aut uitæ aut mortis argumentum affert: ſeptimo pòſt die umbilicus aſtringitur, ac ſolideſcit: poſt bis ſeptem manifeſtum eſt luminis indiciũ: poſt ſepties ſeptem obtutus firmitas, atq; cognitio. Videmus mox à menſe ſeptimo dentes pullulare, poſt bis ſeptem ſeſsionem eſſe tutam, poſt ter ſeptem uerborum articulationẽ, poſt quater ſeptem inceſſum, poſt quinquies ſeptem lactis horrorẽ ſuboriri, poſt annos demũ ſeptem primoribus dentibus expulſis ualidiores enaſci, ac perinde uocis ſonũ integrum fieri: ſecundo uerò ſeptenario pubeſcentiã, ac emittendæ geniture facultatẽ, roburq; iam ad uirilitatem ſpectare:
B tertio lanuginẽ, & creſcendi finem: quarto robur, & membrorũ plenitudinem. Quinta uerò hebdomade cùm uiriũ augmentũ quantum unicuiq; eſſe datur, abſolutum ſit, congruũ nuptiarũ tempus à Platone conſcribi, quod ſeptimo Legum habetur. Sexta autẽ partas collectasq; uires incolumes ſeruat, ac prudentię uigorẽ affatim ſubminiſtrat. Septima diminutionem quippe uiriũ, ſed perfectũ intellectus & rationis incrementũ habet: quare ſoliti ſunt milites ea ætate rude donari, & cõſilijs rebusq; pub. adhiberi. Atq; hac de ratione Horatius ad Mecœnatem ſcribit, ſe iam donatũ rude: nam qui undenos Decembres quater iam, ut ipſe de ſe dicit, expleuerat, per ſeptimã hebdomadã deferri iam occeperat. Octauo mox ſeptenario perfectionẽ & in intellectu, & in ratione uidere eſt, qualis maior in unoquoq; iam ſperari debeat. Nonus humanitatẽ ac manſuetudinem adducit. Decimus uitã finiendi plerunq; deſideriũ: quæ omnia uerſibus elegiacis Solon luculentiſsimè complexus eſt, lyramq; ſuã ita temperauit, ut humanę uitæ concentũ ſonoramq; uocalitatem anno ſeptuageſimo terminaret, quem ubi mortales exceſſerint, deſipere iam, & chorda modò hac, modò illa ſubinde uidentur aberrare. Neq; multum alienũ ab huiuſmodi conſideratione, quòd Magnus
C Baſilius per citharã corpus interpretatur: nam & alij Theologi Pſalmo LVII. Exurge pſalterium & cithara, per pſalterium animã, per citharam corpus intelligi uolunt, quod ita pluribus eſſe locis acceptum Euthymius obſeruauit.

LYRÆ FORMA.

SI quis uerò lyram, qua fuerit apud antiquos ſpecie, intueri uelit, non ignoret cõſtare illã ex binis cornibus, iugo, teſtudineaq; teſta: talem enim, ut in Amphione Philoſtrati eſt, Mercurius excogitauit, cõpegitq;: qua poſteaq̃, ut aiunt, Apollinẽ & Muſas honeſtauit, Amphionẽ etiam, uti dictum ſuperius, donauit. Cornua uerò illa ſublimipetæ capreæ fuiſſe uolunt, quibus Muſici, anteq̃ ligni uſus ad hoc cõmodus haberetur, ad lyras conficiendas uterentur. Ex lignis uerò quæ lyræ apta cenſeantur, buxum maximè laudant, utpote quę ſolida ſit materia, & ad polituram aptiſsima. Potentiores huc ebenum adhibuerunt. Rhæti atq; Norici acerem arborem egregiè criſpatã exhibuere, utpote quæ mirificè colorum uarietate delectet, quæq; fiſſa non fallat, neq; excauata diſsiliat. Elephas, ait Philoſtratus, nihil ad lyrã: quocirca ſciti uiri neq; animal ipſum magni quicq̃ faciunt, neq; cornibus eius utuntur: quanquã noſtri, pectine pulſat eburno, li-

bentiſsimè dixerint. Videtur uerò natura ipſa opera perquã diligentiſsimè dedita, teſtudinis teſtã, ut huic inſeruiret uſui, fabricaſſe, ita illam excauauit, & uas ueluti quoddam uocum repercuſsioni collectioniq; præparauit: uacua quædã foramina hinc inde fecit, in quæ umbilici inſeri poſſent, atq; alter alteri apprimi: chordæ enim ex una parte, quippe in imo, quadræ ſuæ applicantur, ex altera umbilicis obuoluntur. Atq; hæc in illis ratio potiſsima cõſideratur, ut rectè in lyrã ductæ æquis inter ſe diſtent interuallis, & parallelos binæ quæq; efficiant: quæ quidem ſpecies in hodiernis adhuc quodammodo refertur, quamuis cornua nõ in uacuũ, ut olim, ſed in ipſum lyrę corpus inflectantur. Atq; hæc ea quidem ſpecies, de qua Græci ſcriptores, & Romani Græcos ſecuti, inuentionis laudem partim in Mercurium, partim in alios conferũt. Sed Hebræorũ literæ Tubalem appellant, qui primus omniũ & huiuſmodi inſtrumenti, & Muſicæ inuentor fuit. Sedenim quã lyram à Mercurio inuentã tradunt, trium tantùm chordarũ fuiſſe dicunt: uoces enim ab eo tris, trium inſtar temporũ inuentas aiunt, acutã quippe, grauem, & mediã, prout tria tantùm apud Ægyptios fuere tempora, æſtas, hyems, & uer, ſingula quadrimeſtria. Sic æſtati acutus ſonus attributus, hyemi grauis, ueri medius. Thebarũ tamen portas ea ratione ſeptem inſtitutas Græci dicunt, ut totidem in lyra tonos repræſentarent. Et memorabile illud Emerepis Lacedæmonij factũ celebratꝰ, qui cùm Ephorus eſſet, cuius ſcilicet magiſtratus cenſurę Græcia uniuerſa olim acquieſcebat, Phrynidi Muſico duas è nouẽ chordas bipenni excîdit, dicẽs, Muſicã ne deprau es: de quo nono Sympoſiacôn apud Plutarchũ. Ad hæc ipſa hominis conſtitutio cùm ſit quatuor ex elementis, & anima, & quaternarius numerus multis de cauſis corpori competat, ternarius uerò animæ, de quo alibi copioſius, iuncta hæc, & in concentum excitata omnem reddunt harmoniã, quæ tam ex operibus quàm ex cogitationibus noſtris percipitꝰ: ut nõ immeritò humanã uitã tot ſeptenarijs uariari paulò antè diſputauerimus.

DE FISTVLA.

Facit ad hoc & fiſtula, ut chordis lyra ſeptẽ, ipſa quoq; ſeptẽ cõpacta cicutis: cuius forma cõſpicua eſt paſsim in Panos & Satyrorũ manib.

RESIPISCENTIA.

Hominem Ægyptij diu quidem mente captũ, poſtea uerò quaſi ſomno excitatum, ad intellectus officia redeuntem, & uitæ ſuæ iam modum imponentem, ſignificare ſi uellent, fiſtulam, inquit Horus, pingere conſuerunt: huius enim munus, animum ab odioſis & grauibus atq; etiam impuris cogitationibus auertere, & curarum obliuionem, ut diceret Heſiodus, inducere, & ut exemplo Pythagoræ comprobatum eſt, impotentiores etiam laſciuientis animi ſedare motus, dum compoſita ſoni ſuauitate animum arbitrio ſuo uerſat & moderatur. Facit hoc ad illud Antiphanis, ſiue ut alij, Bionis, qui Bucolica ſcripſit, ἀλλὰ καὶ αὐτὸς τεχνᾶσθαι σύριγγα πέλει δέ τοι οὔ μέγα ἔργον, Tu tibi fiſtulã ames cera coniungere, quandò non labor aut opus hoc magnum.

ADVLATIO.

Eadem uerò, uti alibi dictũ, cum ceruo picta, pernicioſam indicat adulationem, ob hiſtoriã ſcilicet quę ſuper ea & ceruo fertur, animal id eius ſuauitate modulisq; mulceri, & ad ſtuporẽ uſq; delectari: unde accidat, ut dum ceruus intentior in eam incumbit, incauto illi abalienatoq; mors inferatur.

A

DE TVBA.

Sed iam altius insonemus, neque semper in molli lyra aut fistulis immoremur, sed & tubam strepitu procul ære canoro exauditã, ad musica instrumenta reliqua adijciamus.

CELEBRITAS.

Significat tuba famam & celebritatem: unde Romani in Saturniæ ædis fastigio Tritonas tubicines imponebant, caudis abditis & absconditis, id scilicet eo hieroglyphico significantes, quòd historia gestarum rerum ab Saturni commemoratione ad nostram usq; ætatem in obliteranda celebritate, nota, clara, & quasi uocalis esset: quæ uerò ante Saturnum gesta fuerint, obscura & incognita in tenebris delitescere: idq; sibi uelle Tritonũ caudas ad humum inclinatas, absconditasq;. Erãt uerò tubę Marti dicatę, uti etiã nunc sunt: in acie enim mos est,

Aere ciere viros, Martemq; accendere cantu.

ERIGENDÆ MENTIS SIGNVM.

IN sacris uerò literis tuba suum habet intellectum. Nam quæ memoria tubarum celebranda mandat̃ à Deo prima septimi mensis die, nihil aliud sibi uult, ut interpretantur theologi, nisi debere nos Prophetarum oracula memoria repetere, euangelicas uoces omnino recogitare, Apostolorũ prædicationes cœlestiũ tubarũ instar, quarũ sonus in omnes terræ fines exire destinatũ erat, reminisci: & ita initio mensis tuba canamus, & in psalmis Deo iubilemus.

B

DE TIBIIS.

Sed tibiæ Veneri sacræ ferebantur, eaq; de causa in ouatione tibijs & myrto Romanos uti solitos Plutarchus ait, Marcello.

SENSVS.

Et Ædem Pani, perinde ac etiã fistula, attributæ, quippe quẽ sensilis mundi rectorẽ intelligebant: sonus enim nõ nisi sensu percipitur. Atqui Apollinem etiam aiunt à Pallade doctũ libenter tibijs cecinisse: & in altera simulacri eius, quod Deli erat, manu, tres insidebant Gratiæ, quarum una lyram, alia tibias, fistulam, quę inter has media erat, gestabat. & dona legas ab Hyperborijs Delum missa, Cithara, tibijs, & fistula comitantibus.

C

SACRORVM TEMPVS.

Tibia sanè rei sacræ signum erat, precationumq; faciendarum tempus indicabat, quasi adesse iam Deũ per eam admonerentur, qui sacris adsistebant. Nos quoq; cùm in sanctis ędibus sacra facimus, æris tinnuli sono diuini libũ mysterij adorandum innuimus. Sed quod ad tibiã spectat, minimè recens, neq; imperitæ plebeculæ dicteriũ est de cessantibus, tibicinem expectare, sed antiquum & nobile, quippe quo Scipio minor usus est in Pompeiũ, qui tibicinis filius credebatur. Pompeius enim C. Lælio Consulatum ambiente, cui Scipio maximè fauebat, negauerat Scipioni se petiturum, adfuturum uerò Lælio, eumq; deducturum: quem dum expectarent, auditum est eum iam candidatum prehensare obuios. Tum Scipio ridens, Næ, inquit, nos egregiè stulti sumus, qui perinde ac Deos, non homines precaturi simus, tempus terimus tibicines expectantes.

Hinc anſam arripuit Cornelius Tacitus, ubi libro XIIII. de Octauia Meſſali D
næ filia loquens: An quia, ait, ueram progeniem penatibus Cæſarum datura ſit, malle populum Romanũ tibicinis Ægyptij ſobolem imperatorio faſtigio induci? Nempe propter Pompeiũ, qui, uti dicebamus, tibicen à Scipione uocatus eſt, Octauia uerò à Scribonia Auguſti uxore deſcendebat.

DE TYMPANO.

TYmpano etiam & choro laudari gaudet Deus. Per tympanũ Gregorius lib. Epiſt. ſexto ad Anaſtaſiũ, abſtinentię tenuitatem ἱερογλυφικῶς interpretatur, à materia ſcilicet ipſa, qua conſtat tympanũ: nam id dubio procul coriũ eſt ex pelle iam arefacta, quæ tamen prius diu fuerit macerata: ita uir ieiunio confectus, ab omni luxu alienus, parcè & duriter uiuẽs, qui laudes Deo canat.

DE TITINNABVLO.

CIere ad ſe nos uidetur etiã tintinnabulũ, quod Moſaicus ſacerdos, de quo XXVIII. Exodi, ornatu Pontificio geſtare iubebatur: ad imas E
enim tunicę fimbrias aurea titinnabula, malaq; punica alterna appendebantur, ut eorũ ſonitus quotieſcunq; Pontifex ingrederetur egrederetúrue Sanctuariũ, exaudiri poſſet. Significabat id, oportere ſacerdotẽ, ut etiã in Cane dictum, aſsiduè uocalem eſſe, nunc docendo, nunc arguendo, nunc exhortando, ſæpiſsimè uerò cõſolando, quod noſtra ſibi fragilitas depoſcit, opportuna remedia conquirendo. Itaq; tintinnabulũ prędicationis eſt & inſtitutionis hieroglyphicũ, de quo plura Gregorius idẽ lib. primo, epiſtola XXIIII. Tintinnabula huiuſmodi antiqui operis domi habemus: ſunt autẽ ex orichalco, meſpili caui forma, cũ fibula ſupernè ad appenſum apta. Intra concauũ ęrea immiſſa pilula eſt, quæ motata ſonum impulſu reddit argutũ, atq; admodum ſuauem.

DE LITERIS SEPTEM.

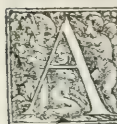

ATq; ut ad Muſicã redeamus, alijs quoq; ſignis ea pingi ſolita eſt, nõ ijs tantũ, quæ propria ſunt illius inſtrumenta: quare ſupereſt ut quid Ægyptij per uocales numero VII. ſignificarẽt, afferamus, & ita muſicos hos numeros abſoluamus. F

MVSA.

ILli ſiquidem digitos duos literis ſeptẽ inſignitos præferentes, Muſam, ut Horus ait, ſignificabãt. In quo aduertendum, uulgatos Hori codices fœdè deprauatos circumferri, qui πράγματα ſeptem, non γράμματα habent. Cur uerò nos Vaticanæ bibliothecæ codicẽ in quo γράμματα ἑπτὰ, non πράγματα, ſcriptum eſt, caſtiorem iudicauerimus, ea in cauſa ſunt, quæ apud ueteres tradita reperimus ſuper ſeptem uocalium ſignificato, quibus Muſica omnis exprimi ſolita. Nam Demetrius Phalerẹus in cõmentarijs περὶ ἑρμηνείας, Ægyptiorum fuiſſe morem ait, ſeptẽ uocalium modulata enunciatione Deos collaudare. Septem porrò uocales Plutarchus Muſicæ totidem uocibus accommodat. Et Phurnutus ex ueterum dictatis obſeruat, ſeptẽ eſſe diuerſos tonos, quibus olim tota modulatio conſtaret. Vox uerò ipſa ſeptem patitur qualitates, acutã, grauem, circumflexã, denſam, tenuem, longam, breuẽ. Ac ueluti eſt apud Philonem, ſeptenarij numeri proportio eſt ualde muſica, quippe qui ſex ad unũ ſexcuplarẽ habeat: ſexcuplaris uerò ratio maximũ in re propoſita interuallũ facit, quo quidem acutiſsimũ à grauiſſimo ſeparatur. Cęterũ & quinq; ad duo uim plurimã in harmonia demonſtrãt,

ipſi

A ipsi τῆς διαπάσων ferè æmulam. Et ut semel dicam, hebdomada cùm ex ternario quaternarioq; constet, harmoniā omnem amplexatur, quippe διατεσσάρων, διαπέντε, & διαπασῶν. Omnes quoq; proportiones, arithmeticam, geometricā, & Musicam. Quod uerò diximus ex Plutarcho, uocales eas fuisse literas quibus fortè uterentur Ægyptij, ne qui græcè nesciunt dictū mirentur, sciendū apud Latinos uocales duas, E scilicet & O, figura unāquanq; eadem, ui tamē & tēpore & enunciatione diuersas esse: quarū unaquæq; apud Græcos suo insignis est charactêre, atq; ita septē omnino esse, ad humanę ipsius uocis conditionē excogitatas. Ex his notū est A sedem habere in imo barathro pectoris, quam enunciatam palma ad pectus admota ibidem trepidare sentimus. E in faucibus, quam manu itidem deprehendimus. atq; illa duplex, acuta, & grauis. Grauis enim (nam eam sono E latinæ literæ ueteres enunciasse, paulò pòst in B litera ostendemus) uocalis hæc tunc exauditur, cùm spiritus aliquanto inferius contrahi uidetur, & suppresso quodammodo sono enunciatur. Acuta uerò sub signo ε apud Græcos, E uel e apud Latinos, cùm ad aperta usq; labra porrigitur, & uocaliore sono se
B prodit. I tanquam columna quædam, ad cuius imaginem figuratur, palatum medium inhabitat, idq; sustentare quodammodo uidetur. O item duplex, acuta, & grauis. Acuta, cùm emissum ab imo pectore spiritum circa dentes sistit, & expedito eum ore resonare facit. Grauis, cùm usq; ad dentes emissum interius reuocat, & aliquantulum remoratur, quod ex ipsa etiam figura quodammodo replicata, ω uel Ω Græci constare uoluerunt. V dubio procul in labijs tota conquiescit. Vocalis ea apud Græcos non habetur, sed eius soni uice diphthongum ponunt ου. quam Latini cùm uno charactere ȣ sæpe scribi obseruassent, contracta in acutum parte inferiori, V suam fecere, per quam suum illum usitatissimū peculiaremq; sonum exprimerent. Verùm multa etiam quæ Græci per υ scriptitant, ipsi per uocalem hanc suam signare instituerunt, ut δύο, duo: πύῤῥος, Purrus (ita ueteres scribebant, ut antiquæ indicant inscriptiones aliquot) nos ad Græcos redimus, & Pyrrhus facimus. Quod ne dictu leue adeò uideatur, Verrius Flaccus ita cōmentatur: Quod illi dicunt κύμινον, nos cuminum: quam illi κυπάρισσον, nos cupressum: illi κυβερνήτην, nos gubernatorem. Neq; negarim cum Scau
C ro, Græca nomina plurima in nostrū sermonē admissa, τοῦ υ ψιλοῦ sonum & figurā cōseruasse, ut, hymnus, hyacinthus, Satyrus, de quo plura Victorinus. Sed ut argumentū susceptū prosequamur, ex literis mutę nouē (tot enim Græci ponunt) eodem autore Plutarcho Musis totidē dicatę. Octo inde semiuocales, uoces musicas reliquas absoluunt unà cum uocalibus septem, quas natura ipsa cōmodè uariare potest, ad quintumdecimū usq; gradum ascendendo. Neq; uerò hîc Sophistas audio, neq; superstitiosa multorū conamina in hoc albo reposuerim, qui ad unū & uigesimū usq; gradū ascensum dari disputant, qui quidem stridor potius est, q̃ humanæ uocis sonus. Verū ego satis habiturus sum, si cū Iusquino Musico ætate nostra clarissimo senserim, qui materiā hanc in Theoreticis lucubrationib. ab Ægyptijs, à Plutarcho, & à Marone minimè diuersas, accuratissimè pertractauit.

MVSÆ CVM APOLLINE.

VErùm hæc alij uiderint, nos ad Musarū hieroglyphica reuertamur, quorū illud pręcipuū, ut si lingua dentes quatuor è regione oppositos incutiat, eo gestu Musæ cum Apolline significentur: dentes enim Musarum instar sunt: per linguā uerò, quæ illos pultet, Apollinem uti plectrū aliquod intelligimus. Nam & Romani linguam similem plectri, dentes chordarum dicere solebāt, ut lib. de

Natura Deorum Cicero. Et Ambrosius hexamero, linguam ueluti plectrum D
esse dicit. Tranquillus de Claudio: Plectra linguæ titubantia. Sed enim cur qua-
tuor tantùm Musæ positæ sint, altior inquisitio est, cùm semper multiplices ha-
bitæ sint apud eruditos. Cur autem eas nonnulli nouem posuerint, non lingua
tantùm, aut dentes quatuor, sed tota oris facies discutienda: quia sic eas per toti-
dem oris instrumenta repræsentari tradidere, quæ sunt dentes, quos nominaui
mus, quatuor: labia mox duo, quæ cymbalorum usum ad augendum sonitum
præbent: inde palatus, in cuius cōcauitate sonus inturgescit: gutturis fistula, quę
spiritum immittit: pulmo denique, qui ueluti æternus follis spiritum concipit, &
pro usu rei temperatissimè remittit: denique in medio residens Phœbus omnia
complectatur. Singula hæc cōtarentur, nihilque proficerent, ignauia ueluti qua-
dam torpescentia, nisi sedulæ linguæ plectra excitarentur, & ad solicitam operis
properationem accenderentur: quorum omniū rationem Anaximander Lam-
psacenus, Leophantes Heracliopolita, Pisander Physicus, & Euximenes latius
explicuerunt. Neque tamen desunt qui nonarium numerū pro pluralitate posi-
tum contendant, ut apud Nicandrū, ubi de Scorpij cauda σφόνδυλοι ἐννεάδεσμοι, qua- E
si cauda eius nouem esset spondylis compacta, quæ nodis septē tantùm insignis
est. Quin etiam Nicander idem ἐννεάκεντρον dixit de eo, qui duos tantùm aculeos
haberet: obseruatum ab Apollodoro. Sic apud Maronem, nouies Styx interfu-
sa, & porrecta nouem per iugera corpus: & quod obseruat Theon in Arati carmi
ne, ἐννεάγηρα κορώνη, nō quòd nouem, inquit, ætates uiuat, sed perquàm diu. Et apud
Alcæum hydra ἐννεακέφαλος, quæ πεντηκοντακέφαλος est apud Simonidem, quem
imitatur Maro:

Quinquaginta atris immanis hiatibus hydra.

Itaque qui Musarū numerū supra nouem augent, eo nituntur argumento, quòd
scientiæ plurimæ sunt, non autem nouem tantùm: unicuique enim scientiæ suam
esse Musam præsidem oportere. Ex eorum uerò numero qui tres tantùm Mu-
sas ponunt, est Eumilus Corinthius, qui etiam earum nomina hæc prodidit, Ce
phiona, Apollonida, & Eurysthenida, quas Apollinis fuisse filias fabulatur. Ara
tus quinto de astris quatuor enumerat, Argen, Meleteam, Thelyonem, Aæten.
Qui has quinque posuere, nomina his à quinque sensibus indidere. Epicharmus in
Hebes nuptijs septem ait, & filias Pieri Pimpleidosque Nymphæ, quarū nomi- F
na, Nilûs, Tritone, Asopûs, Heptoporta, Achelois, Titoplûs, & Rhodia. Apud
Hesiodum Theogonia nouem sunt, hæcque Latinis iam celebres, quarum inuenta
sunt toni tres, ἁδρὸς, μέσος, ἰσχνός, plenus, medius, tenuis. Accentus totidem, acutus,
grauis, circumflexus. Tempora itidem tria, præsens, præteritum, & futurū. quæ
si ad Musicam referantur, præteritum longi temporis instar erit, quod ab eo co-
tidie longius abscedamus: futurū pro breui accipietur, quòd illi cotidie propin-
quiores efficimur: præsens uerò cōmunis, quam Græci μέσην uocant, instar erit
syllabæ: instantis enim temporis natura est, uno eodemque momento prætereun-
tia uenientibus coniungere. Alij hunc Musarum numerum alio atque alio modo
interpretantur: atque ex his qui quatuor statuunt, nōnulli linguarū quatuor diffe
rentiam excogitarunt, utpote quòd Musarum inuentum fuerit, Ionicam, Atti-
cam, Doricā, & Aeolicam linguā à cōmuni distinguere: & pleraque insuper qua-
terna ad ostentationem usque dinumerant. Qui quinarium earum numerū recen
sent, quinque, uti dicebamus, sensus ab eis animaduersos, distinctæque cognitioni
traditos prædicāt. Qui septem, septichordem lyram, septemque compactā cicutis
fistulam

A fiſtulam, climata ſeptem & Planetas totidem, uocalesq́ꝫ, uti initio cõmonſtrauimus, memorant. Qui nouem eſſe contendunt, hiſtoriam Cliûs inuentũ aiunt, plantandi rationẽ Thaliæ, coniugalia & ſaltationem Euterpes, agriculturã Polymniæ, Aſtrologiã Vraniæ, Calliopes Poëticam, atq́ꝫ ita demũ unicuiq́ꝫ inuento, quod ad mortaliũ uſus faceret, ſua eſt cuiq́ꝫ Muſa excogitata, unde neceſſe eſt infinitum earum numerum conſtituere. Sed hæc nullo apud Græcos fine diſputantur. Apud Ægyptios, uti palàm fecimus, cõpendioſius colliguntur, ambagibusq́ꝫ euitatis, rectà per planiſsima toto conſtrato itinere traducuntur.

A.

CVIuſmodi uerò eſſent literarum charactêres apud Ægyptios, ſi quæſierit quiſpiã, putarim ego partim inſtrumentorũ aliquot, plurimũ uerò animalium effigies fuiſſe. Illud enim ex Plutarcho conſtat, Mercuriũ, qui primus literas Ægyptijs cõmunicauit, Ibin primã eſſe literã uoluiſſe. Refert quidẽ ea in ingreſſu triangularẽ effigiem, cruribus ita diſpoſitis, ut loco ſuo dictũ. & quæ prima apud nos, & Græcos litera eſt, ad iſoſcelis trianguli faciẽ accõmodatur. Atq́ꝫ
B ita cõijcere poſſumus, reliquas quoq́ꝫ literas, uel XV. uel quotquot fuerint, alicuius animalis effigie membróue figuratas, quæ tam longa inde annorũ ſerie ſint abolitę, atq́ꝫ ab eo præſertim tempore quo Ptolemæi Græcas literas in Ægyptũ deduxere. Ægyptiacorũ porrò characterũ formæ, una hac excepta, ferè omnes obſoleuere.

B.

QVòd ſi eiuſmodi exemplis inſiſtendũ eſſet, fortè B per pictam pecudem figurari poſsit, aut membrũ ſtatumq́ꝫ eius aliquem qui ouem ſaperet, quòd proprium eſt illi literam eiuſmodi articulato proferre ſono. Agnoſcũt hoc interpretes etymologici, Cratinumq́ꝫ citant διονυσαλεξάνδρῳ, eo uerſu:

ὁ δ᾽ ἠλίθιος ὥσπερ πρόβατον βῆ βῆ λέγων βαδίζει.

Stolidus tanquam pecus, be be dicens ambulat.

Atq́ꝫ ita nonnulli, uti paulò antè monuimus, η tertiæ apud Græcos uocalis ſonum per E grauem pronunciant, quod Latini receperunt, Penelope, Anchiſes, Ariſtoteles, naturæ quidem in oue ſonum imitati.

Γ.

QVin etiam Γ aliquid habet quod hieroglyphicè notari poſsit: ſiquidem au-
C tores Græci literę huiuſmodi etymon παρὰ τὸ ἀμᾶν, quod metere eſt, deduci uolunt, & ſimulacrum eius falcem ponunt.

Δ.

DElta dubio procul per ſtellas tris ęquidiſtantes ferè, easq́ꝫ in trigonum ſitas notãt: & ea de cauſa ſignũ cœleſte inter æſtiuũ & æquinoctialem circulũ ſupra caput Arietis δέλτωτον uocãt: & Ægyptũ Græci à triangulari forma nuncuparũt. Verũ hęc curioſioribus relinquemus: id unũ dicã, ſignũ id æquis eſſe lateribus duobus, uno breuiore, ſed propè reliquis æquali.

DE PENTALPHA.

QVoniam uerò incidimus in literarũ notas, & cunctarum rationes reddere difficillimũ, & inexhauſti laboris opus eſt, & quod fortaſſe faſtidiũ potius quàm delectationem ullam ſit allaturũ, πεντάλφα inter has minimè præteribimus, ex qua præter delectationẽ, uſum etiã & utilitatem aliquã percepturi ſumus. Signum id ex alpha quinq́ꝫ numero complicitum: lineis enim à pentagoni

recti punctis alternatim ductis ea proſilit figura, de qua multa ſcitu digna minimè ſunt diſsimulanda. Antiochum ferunt cognomento Soterem, antiquũ illum, à quo reliqui Syrię Reges Antiochi mox dicti, cùm aduerſus Galatas acie decertaturus eſſet, per nocturnã imaginem uidere uiſum adſtitiſſe ſibi Alexandrum, qui mandaret ut militibus teſſerã daret ὑγιαίνειν. cuius dicti hieroglyphicum olim iam adinuentũ erat triplex triangulus inter ſe complicitus, ex quinque paribus lineis ſeſe inuicem in puncto cõtingentibus: quo non cunctanter à ſe facto, pentagrammoque huiuſmodi tum in uexillis impoſito, tum & ſingulis, & reliquis militaribus indumentis ſuperaddito aſſutoque, admirabilem mox eſt à Galatis uictoriam conſecutus. D

Antiochi porrò nummus argenteus paſsim habetur, iſtius rei memoria ſempiterna, in quo nota ea impreſſa eſt, additis ſingulis per angulorum interualla literis ΥΓΕΙΑ, in eum quem hîc uides modum. In militia uerò Imperatorum, qui præcipuè Byzantij claruerunt, ordo qui ſub illuſtri uiro Magiſtro peditum merebat, propugnatores nomine, cæruleam præferebant parmã, cuius margo purpureus erat, uiridis autem umbilicus intra πεντάλφα huiuſmodi contentus. quicquid autem erat ſpatij reliquum inter umbilicum & lineas quæ pentalpha illud deſcribebãt, purpureo erat colore illitum. Meritò autem propugnatorum ijs nomen datum, quorum opera ſalus exercitui comparabatur. Sed quoniã hæc parum fortè ſuauia uideantur, multa huiuſmodi præterire conſilium fuit: tum etiam, quia non æquum erat uirum grauioribus deditũ rebus, exilibus his legendis occupare. Sed illud minimè diſsimulare poſſum, poſſe nos in ueræ ſalutis ſignificatũ accipere quinque CHRISTI uulnera, pectoris unum, manuũ duo, totidem pedum, E

quæ in propatulo poſita, pentalpha ipſum cõmodè conſtituũt: patefactis enim manibus, quæ deorſum à lateribus porrigantur, pedibusque ipſis modicum diuaricatis, puncta æquidiſtantia quatuor aſsignantur, quintũ uerò in ipſo pectore coſtas inter: à quibus punctis lineæ quinque numero æquales omnes, quæ altera in alterius punctis ſe contingant, πεντάγραμμον faciunt, duæ quippe à pectore ad utrunque pedem, duæ alteræ in chiaſmi ferè modum decuſſatæ à dextera manu ad pedem læuũ, atque læua ad dexterum, quinta ab alterutra manu ad alteram. Neque πάρεργον id fuerit, ſi quæ de ſalutatione Lucianus collegit, ſaluti ſubiecerimus. χαίρειν ait ille, hoc eſt, gaudere, antiquam fuiſſe ſalutationem, cuius exempla complura ponit. Platoni demum uiſum eſſe amicabilem hanc compellationem in εὖ πράττειν, quod bene agere eſt, conuertere: unde noſter Horatius utrunque complexus morem, epiſtolam ad Celſum ita exorditur: F

Celſo gaudere, & bene rem gerere Albinouano,

Muſa rogata refer. Verùm Archytas Pythagorã ſecutus unà cum pleriſque alijs eiuſdem ſectæ, χαίρειν atque εὖ πράττειν repudiatis, ὑγιαίνειν induxere, quod mox alter alteri ſcribentes uſurparunt. Latini horum ſententiam approbantes, SALVTEM, ut apud Tullium & alios frequentiſsimũ, perſcripſere. Exiſtimarunt

A runt uerò sapientissimi uiri compellationem huiusmodi & animæ & corpori esse maximè cõgruentem, & simul omnia intra se mortaliũ bona complecti. Quin etiam Epicurum ferunt, qui uoluptatem maximè omniũ adamauit, in quibusdam doctis admodum epistolis non χαίρειν, sed ὑγιαίνειν præscripsisse.

INFINITVM.

SEd ut iam ad priores illas uocales redeamus, earundẽ literarũ numerus infinitum significat, si quem sequimur codicem fidelis est, quod alij uulgata exemplaria secuti, rudem, alij inexpertum traduxere, quod ἄπειρον apud Horum habetur. Neq; sum nescius ἄπειρον dici posse παρὰ τὸ μὴ ἔχειν πεῖραν: uerùm ijsdem autoribus etymologicis dicitur etiam παρὰ τὸ μὴ ἔχειν πέρας, quòd finem aut terminum non habeat. Hori uerò autoritate dicunt ἄπειρον significare tunicam quæ non habeat exitum, eoq; significato Sophoclem in Polyxena dixisse:

χιτῶνι σ' ἄπειρος ἐνδυτήριος κακῶν.

Malorum amictus tunica te exitu carens.

subintelligendum, perdet. Et apud Euripidem Oreste:

B ἡ πόσιν ἀπείρῳ περιβαλοῦσ' ὑφάσματι.

Texto maritum impermeabili induens.

Est & alia ratio cur hîc infinitum significare locutionem eam contendamus, quã ex ipsius numeri ratione desumimus, quẽ Pythagoras immobilem dixit, suaq; firmitate solidum, adeoq; plenum, ut quod infinitũ in rebus est, ipse comprehendat. Sed enim super hoc loco suo in numerorum hieroglyphicis locupletius.

PRINCIPIVM ET FINIS.

ET ne ab infinitate hac discedamus, quę germana est æternitati, minimè prætereundũ uidet quòd hieroglyphicũ primæ huius apud omnes literę significatum, quod in diuinis habetur literis, principiũ exprimit, ueluti Ω apud Græcos ultima, finis est indiciũ: unde illud iam omnibus cognitũ, Ego sum alpha & Ω. Apostolus autem epistola quam ad Ephesios scribit, Deum proposuisse dicit in semetipso, ad dispensationem adimpletionis temporum, ad caput, id est, ad initium reciprocare uniuersa in Christo quæ sunt super cœlos & super terras in ipso. Et duas Græciæ literas, primã scilicet & ultimã, sibi induit Dominus, initij & finis concurrentiũ in se figuras, uti quemadmodũ A ad Ω replicatur, ita ostenderet in se esse, & initij decursum ad finem, & finis recursum ad initiũ, ut omnis
C dispositio in Ω desinens, per quem cœpta sunt, per uerbum scilicet Dei, quia caro factum est, proinde desinat quemadmodũ & cœpit, & à Deo in Christo omnia reuocarentur ad initiũ. Repetuntur hæc à Tertulliano lib. de Monogamia, ubi secundas impugnat nuptias. Apud Hebræos, quorũ tam multa cum Ægyptijs cõmunia sunt, magna est significationũ sylua singulis in literarũ characteribus: sed enim hæc quia latissimè apud Cabalistas explicantur, ne actũ agerem prætereire consilium fuit: ea siquidem nos tractanda desumpsimus, quę per rerum figuras, non per literas scribi consuerunt.

FATVM.

ADdunt & Fatum, siue Parcas, per eandem uocalium designationẽ intelligi, non tam ob Planetas septem, qui Fatorum ministri sunt, uti latius in Stella disseruimus, quàm ob id quòd imago Dei habetur Septenarius, dux idem & princeps uniuersorum, immobilis, indomitus, omniũ uictor, gubernator omnium, de quo plura eo loco habentur ubi de numerorum significationibus ordine suo disputatum est.

DE LIBRO.

D

A Literis ad librum transire ipsa rei natura compellit: literæ siquidem locutiones adstruunt, locutiones orationem, librum oratio.

ANTIQVITAS.

DEscripta folia, codicilli, uel liber quomodocunque compaginatus obsignatúsue, antiquitatis hieroglyphicum esse perhibetur. In manu enim scriptis Hori codicibus παλαιότητα δηλοῖ legitur, nō παλαιότατος. Folia quidem codicillique, propterea quòd antiquorum mos fuit in foliis & quarundam arborum corticibus scribere, unde & codicis & libri cognomenta permansere. Et apud Maronem Æneas orat, ne Sibylla foliis mandet nomina,

Ne turbata volent rapidis ludibria ventis.

Ideo uerò obsignatus liber, ut superius, quòd in eo uel ueteres sapientū disciplinæ, uel res gestæ, longæ posteritatis memoriæ cōmendentur, atque ita liber, ut diceret Horatius, Longū scriptori prorogat æuum. Stesichori poëtę statuam senilem, incuruā, cum libro, temporibus suis fuisse in Sicilia tradit Tullius Verrinis. Et nos Romæ apud Raphaëlem Vrbinatem marmoream Philemonis statuam ualidæ senectutis uidimus, qui una manu uolumen replicatum cōtinebat, alteram ad mercedem operis passam porrigebat: de cuius auaritia in scriptis suis uenundandis alibi meminimus. Sed quoniā de literis sermo fuit, quæ Musicam significant, Musica uerò tam animi quàm morum concordiam & concinnitatem ostendit, ut in Lyra cōmonstrauimus, succurrit mihi q̄ memorabile sit cōmentum illud Athenodori philosophi, qui Augustum Octauianum docuit philosophiam. Nam cùm uideret hunc ad iracundiam facilè cōmoueri, ne asperum aliquid statueret ex quo postea pœnitentia subsecutura esset, eum monuit, ut ubi irasci cœpisset, quatuor & uiginti illas Græcas literas memoria recenseret, ut illa concitatio, quæ momentanea est ac breuis (ut Horatius ait) furor, aliò traducta parui temporis interiectu languesceret: quod & alii Augustum imitati non sine fruge factitarunt. Saluete igitur literæ uerè sacræ, uerè cœleste donum beneficio summo mortalibus elargitum, siue uos Musicam, siue concordiam, siue animi concitatioris impetum componatis. At quanta mox in dictionibus, quanta in orationibus uirtus, si pura ipsa, nuda, simplicia, & inania propémodū elementa tantùm habent uiriū, ut soni, quē singulæ reddunt, cōmemoratione saltem, à perperàm factis incœptisque abstinere compellunt?

E
F

PIERIVS VALERIANVS AD ERVDITISSIMVM ARNOLDVM ARLENIVM, DE IIS QVÆ PER INCVDEM, MALLEVM, ARATRVM, FLAGELLVM, FRÆNVM, Laqueū, Catenas, Iuga, & Vncum, significant, EX SACRIS ÆGYPTIORVM LITERIS.

NOn sum nescius, Arnolde eruditissime, vbi cōmentarii huius tibi dedicati titulū inspexeris, animo te cōcitatiore ac subirato forsitan dicturū esse, quorsum mihi incudes has & malleos, aratra, flagella, fræna, laqueos, catenas, iuga, & odiosum vbique nomen vncum, id genus? an ego veluti Vulcanus alter fabrilem facere iubeor? an alia quæris vincula mihi superinyicere, quàm quibus opprimor, tot Aegyptiorum nugis, vt recta & castigata prodire possint, procurandis? Tolle tolle ista, & exquire aliquid & excude quod

A *quod me deceat, vel vnde optatißimum mihi poßim otium comparare. Responsurus sum, Bona verba quæso Arnolde mi, nullũ hinc tibi bellum intentatur, nullũ paratur incõmodum: mea hæc instrumenta sunt eius generis, vt vel sedens, vel stratus, nullo labore singula poßis attrectare: quòd si quid in his laboris desumendum fuerat, id à me iam exhaustum tibi persuadeas. Memineris tantùm Pieriũ tui memorem esse, nihilq́ cogitasse quod tibi vel molestum, vel iniucundum accideret, aut minimè liberale: voluisse verò in hac cõmentariorum suorum diuisione, te sibi vnanimi amicitia necessarium, in adoptionem ad rerum suarum participationem admittere hercißcundæ familiæ iure. Quod verò instrumenti tibi euenisset, ne vlla hæredum cauillatione auferri posset, donationis etiam nomine censeri: sed quæ simplex donatio sit, nulla eius Homeriaci carminis additione facta,*

δή ποτε μοι χαίρουσα φέρῃς πρὸς δώματα.

Sed hæc plus nimio, cùm amicitiæ nostræ simplicitas omnia boni consulere debeat, nullaq́ indigeat ratiocinatione quicquid dictum factumq́ sit. Quid verò sibi velint instrumenta tot, facile disces ex eorum vnoquoq́ quod in manum sumpseris.

B DE INCVDE.

NTER instrumenta primum nõ iniuria locum occupant Incus & Malleus, quorum quidem opera ea fiunt instrumenta quæ faciundis reliquis ministerium præbent. Ab incude igitur prius exordiamur.

DVRANDVM.

IVniorum inuentũ esse putaram olim, ut ad casuum damna ferendo uindicanda, Incudem quis proponeret, sed posteaquàm in Græcum distichon incidi, luculentum quidem, sed incerti autoris, figmentũ hoc antiquum quid sapere perspexi. Est id huiusmodi:

ἄγμων μέγιστος οὐ φοβεῖται τὸν ψόφος,
καὶ νοῦς ἐχέφρων πᾶσαν ἕλκουσαν βίαν.
Strepitus nec incus maxima horrescit, neq́
Mens firma quaqua traxeris, violentiam.

Incus igitur hieroglyphicum fortißimi ponatur animi, siue pro præcepto, quo in aduersis durandum admoneamur, neq; ullis procellarum sæuientium tempe
C statibus moueamur, sed contra Fortunæ quantũlibet iniuriosæ ictus enitamur, ne ullus labefactandi locus illi relinquatur. Neq; aspernatus est Cicero hieroglyphicam huiusmodi similitudinem lib. de Orat. secundo, ubi dicit, Asiduis uno opere eandem incudem diem noctemq; tundentibus, de ijs qui perstante, ut Lucretius ait, labore uincunt, quod designarunt facere.

TERRA ET AQVA.

SEd quæsierit hîc fortè aliquis, quid sibi uoluerit Homerus per incudes duas, quas Iupiter se Iunonis pedibus appendisse dicit, quam prius aureo funiculo suspenderat. Atqui fabularũ ubiq; aërem per Iunonẽ intelligimus. Funiculus autem aureus æthram stellarum globis conspicuam ostendit. Incudes uerò duæ terram & aquam, inter quæ Iuno ipsa suspensa confingitur. Hinc Fulgentius ex autoritate Theopompi in Cypriaco carmine, & ex Hellanico οἱ τῇ τοῦ διὸς φιλολογίᾳ, Iunonem ait ab Ioue uinctam catenis au-

reis, & incudibus ferreis degrauatam. quamuis praue quidam, deprauatam legunt: sed longè fœdius interpretantur, dum exponunt deuirginatã: & quod magis rideas (animaduerte hominis phrasin, & impudentiam) depudicatam, imminutam, incudibus ueluti stragulis & lecto geniali præpositis, ob nimij tendoris & libidinis impatientiã (sic ille stolidus insanit, & enormia longè magis sibi confingit super angelis.) Nec tamẽ me præterit, alicubi legi angelos quosdam deprauari, & compedibus coërceri: sed ibi deprauari non significat depudicari, ut stupor iste putat, sed gratia luminecꝫ Dei priuari. Homeri autẽ carmina, unde hæc à Theopompo & Hellanico desumpta sunt, habentur Iliad. o. D

ἦ οὐ μέμνῃ ὅτε κρέμω ὑψόθεν ἐκ δὲ ποδοῖιν
ἄκμονας ἧκα δύο, περὶ χερσὶν δὲ δεσμὸν ἴηλα
χρύσεον ἄρρηκτον, σὺ δ' ἐν αἰθέρι καὶ νεφέλῃσι
ἐκκρέμω ἠλάστεον δὲ θεοὶ κατὰ μακρὸν ὄλυμπον λῦσαι δ' οὐκ ἐδύναντο.

Non memor es cùm te de summo pensilem Olympo
Demisi, vtq; pedes geminas graue pondus ad imos
Appendi incudes, manibusq; tenacia vincla E
Ex auro inieci: aëreis tu in nubibus altè
Pendebas, fremuere Dei per ahenea cœli
Templa indignantes, neq; te dissoluere quisquam Eualuit.

DE MALLEO.

INcudi Malleus, uti diximus, non indecenter adiungitur: de quo quidem apud Ægyptios nihil habetur, apud diuinarum literarum autores multa reperiuntur.

MALORVM IRRITAMENTUM.

VIdetur uerò Malleus pro malorũ irritamento accipi: arma siquidem, pugiones, cuspides, & cultros malleus excudit, unde mala tot in mortales oboriunť. Eo etiã fiunt tubæ ductiles, per quarũ clangorem animemur in bellum. Eo franguntur opera, & quæ solida sunt conteruntť. Quare nõnulli diuinarũ literarũ interpretes Zabulum per mallei figurã intelligunt, à quo malæ omnes procedunt cogitationes, prauacꝫ cõsilia, & bonorũ operum perturbationes. Hunc malleum hieroglyphicὼs uniuersæ terræ confractũ cõtritumcꝫ intelligit Hieremias aduentu Christi, subindecꝫ confringi quotienscuncꝫ prauis posthabitis operibus, ad rectã uiuendi rationẽ cõuertimur. Vnde ait Apostolus: Deus autem conterat satanam sub pedibus uestris quamocyssimè. Sed super hoc plura legas homilia tertia in Hieremiã apud Adamantiũ. Zabuli uerò nomen, quo Theologi ueteres plurimũ utuntur, idem est quod diabolus, uti Zacynthus per resolutionẽ Diacynthus. Theocritus, καλὰ πόλις ἁ Διάκυνθος, quod & alibi notauimus. F

DE SISTRO.

SIstrum in Cleopatræ manu Virgilius statuit. Idem in Isidis sacerdotũcꝫ & Regũ aliorũ manibus spectatur, mysticũ quidẽ instrumentũ, sed quo crepitum admodum sonorũ prociebant, de quo apud Maronem legas:

Regi-

A *Regina in medijs patrio vocat agmina ſiſtro.*

Interpretes quidem ſitulam & ſiſtrum Niliaci acceſſus & receſſus hieroglyphicã fuiſſe dicunt. Sed enim neceſſe eſt hoc altius atq; diffuſius explicare.

RERVM VICISSITVDO.

SIſtrum itaq;, cuius uſus totus erat in motu, eam rerum uiciſsitudinem, quã iuniores alterationem uocant, continuumq; formandi deformandiq; motũ indicabat: nam eius quaſſatio aſsiduũ rerũ motũ oſtendebat. Cæterũ quia quæri ſolitum à pleriſq;, ſiſtri ſpecies quænam eſſet: pro re fecerim, ſi priuſquàm partium eius ſignificata tractare aggrediamur, formam inſtrumenti eius à Plutarcho traditam deſcripſero. Erat ſiſtri ſpecies orbicularis & æquè caua, in cuius circumferentia mobilia quatuor ueluti tintinnabula appendebantur. Portio ſiquidem ea, quæ generationi corruptioniq; obnoxia eſt, lunari ſubijcitur globo, infra quem omnia commutantur, alternantq; uices uariabilis æui, quippe quæ ſint ex elementis quatuor, igne, terra, aqua & aëre conflata, & in hanc uel illam ſpeciem cõformata. In apſide uerò, ſummo uerticis loco, felem effingebant, quę
B faciẽ humanã haberet: infrà uerò ſub motabilibus illis orbiculis, hinc Iſidis, inde Nephthyos effigiem: quibus quidem figuris ortũ & obitũ indicabant, cuiuſmodi ſunt elementorum quas uocant alterationes & motus. Quid uerò ſibi feles uellet, ſuo commentario dictum, ut ſcilicet Lunæ ſymbolum eſſet, quòd animal id temperaturam cum Luna perquã ſimilem habeat, ſiue coloris uarietatẽ, ſiue aſtum, ſiue nocturnam potius quàm diurnam exercitationem, ſiue procacẽ admodum ſalacitatem conſideremus. Quid uerò illud quod aiunt, felem unũ primo partu edere, ſecũdo duos, ac ſingulis ita uicibus uſq; ad ſeptenos unũ addere, ut tot deniq; tota uita pariat natos, quot in Luna dies cõnumerantur? Iam uerò pupillarum incrementa decrementaq; pari cum Luna cõſenſu omnibus innoteſcũt. Humana uerò facies nihil aliud ſibi uolebat, ait Plutarchus, niſi ut intelligeremus animal id peritiam & rationem mutationũ quæ lunari globo accidunt, habere, quandò uni homini per rationem intelligere datum eſt.

XXVIII.
• • • • • • •
• • • • • •
• • • • •
• • • •
• • •
• •
•

C DE TRIDENTE.

EX ſiſtri figura igitur elementarem omnem plagam intelligimus: ex incude, terrã & mare. Si uerò quis mare tantùm hieroglyphicè ſignare uoluerit, habebit ex nummis unde figuram ſibi deſumat.

MARE.

IN promptu ſiquidem eſt tridens, qui in Neptuni manu poſitus, ſymbolum, uti Plutarchus ait, erat tertiæ regionis ab igne: qua de cauſa ita & Amphitritẽ & Tritonas appellant. In nummis ſanè paſsim pro ſymbolo Maris ponitur, ut multis eſt locis cernere.

TROEZENII.

ALiquot uerò nummi tridentis nota ſignati, Trœzeniorum indicant rempub. Siquidem cùm illi Neptunum religioſiſsimè colerent, hieroglyphicũ tridentis in nummis cultus ſui teſtimonium imprimebant. autor Plutarchus idem. Et ποσειδωνιὰς aliquando Trœzen ipſa dicta, hoc eſt, Neptunia, ut apud Stephanum habetur: tametſi ea ſit olim alijs atq; alijs nominibus appellata, quippe

nunc Aphrodiſias, nunc Saronia, nunc Apollonias, & Anthanis. Peloponneſiacam autem hîc intelligo, nam alia eſt omnino Trœzen iuxta Maſsiliam, quæ pertinet ad Italiam, à qua prouincia etiam ipſa Trœzenis olim nuncupata. Sed ut ad priorem reuertamur, Pauſanias Palladem & Neptunum de regione ea certamen iniſſe tradit: pugnam Iouis ſententia diremptam, qui regionem communem utriq; eorũ eſſe ſanxerit: eaq; de cauſa Palladem apud ipſos πολιάδα καὶ σθενιάδα nuncupatam, Neptunum uerò βασιλέα, eſſeq; in eorum nummis una parte tridentem, in altera autem Palladis ipſius caput. D

MANTINEA.

IN Mantineenſium etiam ſcutis tridens ſignatus erat, quare eius urbis ciuis per geſtamen id cognoſcebatur, ut apud Pindarum.

LEGIO VIGESIMA.

SPectare eſt Brixiæ antiquo in monumento tridentem in inſignium quorundam militarium medio poſitum, in candelabri quodammodo ſpeciem figuratum, ſupra quem literæ ſunt, LEG. XX. Inſcriptio eſt, quæ Lucium Antonium Fab. Quadratum in torquibus & armillis ab Tito Cæſare bis donatum indicet. E

DE ARATRO.

TAnta fuit olim agriculturæ reuerentia, tantusq; honos illi ſemper habitus, ut ueteres ſceptra Regia in Aratri formam effigiarent, quo & ipſi quoq; ſacerdotes perinde ac Reges utebantur.

SCEPTRVM REgium.

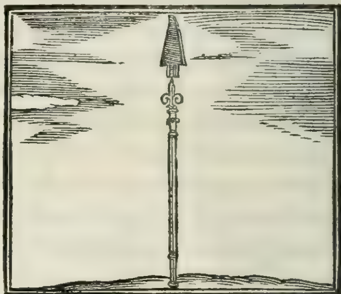

DEMOLITIO.

CIrcunducendi uerò aratri obſeruatio nõ in cõdendis tantùm urbibus reperitur, uerùm etiam in euertendis delendisq;. Quare illud apud Modeſtinũ Digeſtis lib. VII. tit. Quibus modis, &c. obſeruandum: Aratro in ciuitatẽ inducto, ciuitas eſſe deſinit, ut paſſa eſt Carthago. F
Eoq; ſpectat Horatianum illud primo Carminum:

Imprimeretq; muris
Hoſtile aratrum exercitus inſolens.

Et ſecunda Philippica M. Tullius: Vt uexillum uideres, & aratrum circumduceres, cuius quidem uomere portam Capuæ penè perſtrinxiſti.

AGRICVLTVRA.

NImirum etiã eſt aratrũ agriculturæ frumentariiq; prouentus ſignum, ut in nummo argenteo cernere eſt, cuius inſcriptio eſt ab occipitio, SCIPIO IMP. cuius caput elephantino eſt inſigne capite, quod dubio procul Africanũ ſignat: infernè aratrũ pulcherrimè factũ. Ante faciem ſpica, inde literæ, Q. METELLVS. Ab altera facie ſigillũ nudũ, cuius dextera innitit̃ femori: læua ſupra magnã ſpicã toto brachio exporrigitur: literę hinc, REG. F. C. inde, EPIVS. De frumentaria uerò Africæ feracitate alibi ſæpe dictum. Quòd uerò Prophetæ olim dixerunt, ex Sion procedet lex, & uerbum Domini de Hieruſalem, corrigetq;

A rigetq; uim magnam populorum, ut cõcidant gladios suos in aratra, & frameas suas in falces: Irenæus lib. in Valentinũ quarto, pacificum Christi dogma præmonstrasse tradit. Christiana igitur institutio ad pacem, ad concordiã, ad unanimitatem comparata est. At quò nos decidimus? quæ nobis tempora destinata sunt? quibus quę plurima tam publicè quàm priuatim Christianis accidunt mala, non aliunde sint, quàm ab ipsis Christianis.

DE FLAGELLO.

AVGVSTVS MENSIS.

IVniorum inuentũ est, per flagella duo frumentaria in transuersum alterius alterum posita, Augustum mensem indicare, quòd eo potissimum tempore tritura peragatur, inter messem scilicet & uindemiã, nisi hoc fiat, agricolis uix, quod agant, habentibus. Sedenim cùm nõ eadem sit regionibus omnibus triturandi ratio, hieroglyphicũ hoc ijs tantùm inseruiet, quibus id instrumenti usui est.

B

IMPERIVM.

ID receptius apud ueteres est, ut per flagellum imperium significetur, quod sæpe in Consularibus nummis cusum obserues. Quin etiam in coniecturali disciplina nihil ab hoc diuersum notat, quod uel ipsius M. Tullij Ciceronis somnio satis innotuit, cùm is C. Cæsarem in Capitolium prosecutus, Augusto uiso, affirmauit ipsum esse, cuius imago sibi secundum quietem obuersata, cœlitus aurea catena demissa, cui Iupiter flagellum obtulisset.

TOLERANTIA.

EST & tolerantiæ symbolum per se manifestum satis flagellum ipsum, quo uno signo Laconum patientia uerberibus tolerandis assueta, clara & illustris habebatur. De qua Tertullianus: Certè Laconum flagella, sub oculis etiam hortantium propinquorum acerbata, tantum honorem tolerantiæ domui conferũt quantum sanguinis fuderint.

DE FRAENO. REX.

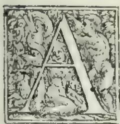

AB officio uerò gubernandi regendiq;, habenæ quoq; in Regis significatum ueniũt. Hinc frænum nonnulli in Fortunæ manu statuunt.
C Hinc plerisq; locis eadem clauum tenet nauigij gubernaculũ. Sed habenas tenere, pro regere, passim apud autores usurpatũ. Quia uerò funẽ ex corio primũ fuisse cõstat, ut naues apud Homerũ στρεπτοῖσι βόεσι ligant̃, funes interdũ habenas uocitari cõperias. Et nostri Bellunenses, toto agro, ualidissimos funes ex crudo corio in ligulas longas secto, in tricasq; mox arctè complicato conficiunt, quos etiã rusticorũ uulgus funes appellitat. Quin & Virgil. uetustatis amator dixit, classiq; immittit habenas, cùm funes intelligeret uelo regẽdo aptos, ut Cælius Vrbanus antiquus grãmaticus interpretat̃. Quanq̃ eruditissimi nostro tẽpore sint, qui eo loco habenas metaphoricè pro clauo positas arbitrentur.

TEMPERANTIA.

EAdem porrò ratione qua clauus in naui moderationem significat, frænum tum moderationem, tum quam Theologi nostri temperantiam appellant, significare dicunt. Nam quod temo nauibus, id equis frænũ est. locatur in hanc sententiã Plautus, Rudente, nauem pro equo intelligens, ubi sacerdos ad puellas eiectas ait: Nempe equo ligneo per undas cæruleas estis uectæ. Camus &

frænum idem sunt, quamuis camus ad inflectendam ceruicem comparatur, fræ- D
num ad oris, ac perinde totius corporis regimen. Horum significatum est, malarum incitationum coërcitio, ut exponunt Theologi eo loco, In camo & fræno maxillas eorum constringe qui non approximant ad te. Dicitur autem κάμος ab inflexione παρὰ τὸ κάμπτω, quod domare est. Huiusmodi enim fræni genere desultores utuntur ad pullorum ceruices intactas edomandas. Nemeseos porrò signũ ab antiquis celebratũ, insigne cubiti mensura manu prætenta, necq; nõ fræno, in hunc scilicet modum:

Ἡ Νέμεσις προλέγει τῷ πήχει τῷ τε χαλινῷ
μήτ' ἄμετρόν τι ποιεῖν, μήτ' ἀχάλινα λέγειν. De qua ita nos:

Una manus cubitum ostentat, gerit altera frænum:
Illa, modum serua, hæc admonet, os cohibe.

DE TVRBINE PVERILI.

HAbenarum mentio turbinem in memoriam attraxit, quia turbinis concitatio ab habena est. De hoc autẽ Græci Latiniq; potius, quàm Ægyptij, quantum inuestigare potui, meminerunt. Quoniam uerò clari admodum uiri simili- E
tudinem à rhombo, qui turben est, desumpsere, quid in eo lateat hieroglyphicũ exponere, uisum est operæprecium.

VEHEMENS MENTIS AGITATIO.

EST autem rhombus, ut hinc exordiamur, lignum buxeũ, uel ex solidiore aliqua arbore tornatum, plana lataq; primùm basi, cono sensim in angustũ abeunte, cuius apex clauo armatur ferreo. Vsus eius in puerilibus ludis cùm antiquissimus fuerit, Florentini, apud quos plurimùm exercet, eum uulgò Palæon appellant, uocabulo ipso uetustatẽ indicante. Implicatur is à cuspide prælongo loro, atq; ita ludo puerili, quanta ui fieri potest excussus, basi supernè, cuspide infernè uersa solo alliditur: dum uerò ab intorto se loro explicat, in rapidissimã concitatur uertiginẽ, atq; ita uolubiliter rotatus, spatijs ampliter curuatis hac illac fertur: pueri superinstantes flagello illum exagitant, acriq; intorta plaga impetum uehementiorẽ adijciunt. Turben hic à Tibullo, à Marone autem turbo, ut Sosipater Charisius obseruauit, dicitur. Ob eam igitur cõcitatissimã uertiginem agitationemq;, poëtæ mentis uolubilitatem, quæ nullo posit loco consistere, rationéue sedari, quod plurimũ in furore accidit, expressere. Atq; ita Tibul-
lus amatorio furore exagitatus, de se dicit: F

Nanq; agor ut per plana citus sola verbere turbo,
Quem celer assueta versat ab arte puer.

Ludum hunc Maro dilucidius pinxit, ubi correptam furijs amatã reginã nusquam cõsistere posse, ita luculenter ostendit, ut uersus hi, uel decies repetiti, nullius unquam tædio recitentur:

Ceu quondam torto volitans sub verbere turbo,
Quem pueri magno in gyro vacua atria circum
Intenti ludo exercent: ille actus habena
Curuatis fertur spatijs, super inscia turba
Impubesq; manus mirata volubile buxum
Dant animos plagæ. Non cursu segnior illo
Per medias vrbes agitur, populosq; feroces.

Quoniam uerò inter furoris species quinq; à Platone memoratas amatorius locum obtinet, rhombum Magi alliciendis amatoribus aptum ueneficijs adhibuere:

A hibuere: de quo apud Theocritum, Pharmaceutria.

DE COLV ET FVSO.

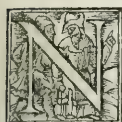

Neque quidem in mystico hoc scribendi genere contemnendæ sunt colus & fusus, cùm ex ijs antiquissima quædam referantur significata.

FATVM.

PEr colum autem & fusum significari fatũ, longè manifestius est, quàm ulla debeat cõmentatione ulterius explicari: plena siquidem sunt poëtarũ uolumina, fatũ ipsum per stamina, per fusum, per colum, per fila ubique significantium. Tris uerò Parcas illas huius negotij arbitras, qua de causa uetustas finxerit, Platonem latissimè interpretatum alibi diximus. Tris autem illas esse, quarũ una colum sustineat, altera neat, tertia adactis in fila forcipibus modò hæc, modò illa occet: ita rebus quotquot in mundo sunt, ortum, auctum, interitum esse proprium, ignorare neminem crediderim. Si uerò tabulæ huius seriem quis deliniari sibi cupierit, ita picturam digeramus, ut Cloto uestem induta uersicolo-
B rem, cum corona septem stellis insignita colum teneat ingentem admodum. Lachesis ueste passim stellata insignis, manibus in pendentium magno numero fusorum fila immissis, modò hunc, modò illum torquere uideatur, utraque palma ad torturam composita. Atropos atrata insultet filis forfice detruncandis. Fusi solo passim iaceant, alij modico, alij plurimo obuoluti stamine. Fila uarijs sint picta coloribus. Minimè uerò dissimulanda sunt, quæ filo super ex diuinis literis tradit Hesychius: subtegmen quidem mortalium intentionem indicare, stamen uerò Dei nutum, utpote firmius, eaque gratia quæ stabilis atque incõmutabilis in nobis permanet, quæ nostræ intentionis subtegmen admittit, ut boni operis indumentum contexatur.

NVPTIAE.

QVòd uerò colus & fusus nouam nuptã indicet, aliquis fortè dubitarit. Sciendum autem id inde sumptũ boni ominis causa, quòd. Ↄ Cæciliæ, quæ alio nomine Tanaquil Tarquinij Prisci uxor fuit, lana cum colo & fuso in templo M. Anci diutissimè adseruata perdurarit, cuius rei
C mentionem facit Varro. Et quoniam res Tanaquili feliciter cessit, institutũ ut nubentes uirgines comitaret colus compta, & fusus cum stamine. Hinc gratulari libet antiquitati patriæ meæ, ubi toto territorio mos adhuc huiusmodi obseruatur, ut postero die quo noua nupta traducta fuerit, mane prę stò sunt domestici cõiunctiores sponso, cum colo & fuso, quos nouę nuptæ offerant, armaque alia, quibus opus aliquod domesticum fieri soleat. quanquã uulgus interpretatur id ea de causa fieri, quasi subinnuere uelint, hesternum quidem diem & genialem & festum fuisse, postero autem ad officia muliebria redeundũ. Nam & alibi de olla meminimus, quam noua nupta postero à nuptijs die iubebatur à socru petere, quam illa peracerbè cõuicijs etiam superadditis abnegaret. Sedenim tam peruulgatus de colo fusoque mos, antiquitatem illam sapere mihi uidetur.

PAVLATIM QVID EFFECTVM.

SEparatim autem per fusum glomo obuolutũ, sunt qui paulatim quid effectũ intelligant, quod apud ueteres nusquam inueni. Nam fila ipsa dum nentur,

paulatim coëunt, sensimq; torquentur, & ex molli uellere linóue per patientissimam contationem in eam soliditatem ac firmitudinem, quæ operibus faciendis apta sit & idonea, coalescunt. D

MORS.

AT colus atq; pensa tantùm, staminibus abruptis, mortis habere significationem tradunt, uulgata quam citauimus Parcarum fabula, quarum munus esse diximus, suum unicuiq; rei finem præscribere, inde etiam ficto nomine, quòd, ubi fatalis aduenerit dies, nemini parcãt. De ui autem earum, quam ἀμετάστροφους esse dicit Plato, nos inconuertibilem dicere possumus, quoq; pacto non circa stabilem corporis sanitatem tantùm, uerùm etiam ad animos in legum cultum & obseruantiã inducendos munus exerceant suum, quin legibus & sanctionibus firmam præstent incolumitatẽ, duodecimo legum libro circa finem Plato differit: ibidemq; interpretes de fixarũ stellarum orbe multa. Lachesin quippe firmamentum esse (ut superiorem fabulam apertius interpretemur) in cuius stellis uires sortesq; inferiorũ omniũ contineantur. Clotho uerò Planetarum cœtum, in euoluendis rerum sortibus firmamento subministrantem. Atropon deniq; Saturnũ, qui stabilitate sua eductas in effectum sortes immutabiliter confirmet: quæ quoniam latè apud eos disputantur, à me nunc prætereuntur. E

DE LAQVEO.

HÆc uerò Parcarum lina in opus deducta, laqueum neuêre, artificiq; astu composuerunt: de quo dicere non fuerit importunum.

AMOR.

LAqueus uel uinculũ, nunc rete, nunc decipula quælibet, amorem hieroglyphicè significat, quippe qui artibus his homines cõuenetur, taciteq; aggressus incautos in insidias trahat. Addunt etiam nonnulli hamum, de quo loco suo dictum. Quod ad laqueum facit, aliqua spe proposita uoluptatis ita decipimur, ueluti feras quoq; apposita esca, spe boni capere moris est. Neminem enim facilius decipias, & arbitrio colligaris tuo, quàm amantẽ: unde etiam uinculum, & uinciendi, & captiuum reddendi, significatum habet. F

VENVS.

IPsi uerò Veneri amoris genitrici à uinculo nomen inditum: siquidem à uiere, quod ligare est, dictã ait Varro. Quod uerò apud Lacedæmonios Venus cognomento Morphῶ, pedicis circa pedes obuolutis ostendebatur: nam Tyndarum ferunt coniecisse Venerem in uincula, quò filiarum opprobria, quæ impulsu eius acciderant, ulcisceretur. Sed enim Pausanias figmentũ hoc à uulgi fabula summouet, remq; eruditius hieroglyphicè interpretatus, ea specie significari tradit, quòd debeant mulieres erga uiros suos in fide firmiter & constanter permanere. Nostri in uniuersum castitatem & sobrietatem ita comparandam monuere, si tali utamur hieroglyphico, dum aiunt,

Compedibus Venerem, vinclis constringe Lyæum.

DIANA.

APud eosdem Lacedæmonios Dianæ simulacrum, quod Iphigenia & Orestes

A ſtes ex Taurica regione detulerunt, uitice colligatũ colebatur, nempe quòd eam auferentes uiticũ faſciculo obuolutã occultauerint. Huic quondã homines ſorte ductos immolabãt, quod ſacrificij genus Lycurgus in Epheborũ flagra cõmutauit, ſimul ut aram Dianæ, quod ipſa oraculo ſibi depoſcere uiſa erat, humano ſanguine conſpergeret, ſimul ut plagarũ cõtemptu fortiorẽ redderet iuuentutẽ.

DIANA STRANGULATA.

APud Caphyatas Arcadiæ populos Dianæ ſtrangulatæ ſimulacrum, atq; eidem templum erat. Significabat id, non hieroglyphicè, ſed hiſtoricè, rem ſuper ea geſtam, propterea quòd pueri quidam circa templum ludentes funiculum repertum ſimulacri collo iniecerũt, ſe Dianã ſuſpendiſſe dicentes, quos Caphyatæ lapidibus obruerunt, oraculo inde moniti eos ſepelire, & ſacra quotannis facere, cùm eorum uxores omnes abortiuos partus ederent, autor
B Pauſanias.

FIRMITAS.

SVum uerò ἐνυάλιον Lacedæmonij pedibus uinctũ colebant, cuiuſmodi uetuſtiſsimã apud eos ſtatuam fuiſſe Pauſanias atteſtatur, ne ſcilicet aliorſum ab urbe ſua ſecederet, ſed in ea firmus ſtabilisq; permaneret. Cuiuſmodi inſania Tyrios etiam uexauit, quo tempore ab Alexandro Macedone obſidebantur: nam & Apollinis ipſi ſui baſin aurea catena religarunt, cùm quidam in concionem progreſſus affirmaſſet, uiſum ſibi per nocturnam quietem Apollinem dicere, uelle ſe tranſire ad Alexandrum: poſt quod uinculum iniectum, eum inſuper Tyrij Alexandrinum cognominarunt. Sedenim aliorum quoq; deorum ſtatuis, Plutarchus ait Problematis Tyrios uincula ſolitos inijcere, id ſcilicet indicantes, quòd lento gradu in ſcelerum caſtigationem ferantur. Et Horatij locum de pœna quæ claudo incedit pede, in hanc eandem ſententiam Porphyrio interpretatur.

IVNONIVS.

C ET ahenea Milonis ſtatua in Olympia fuit, quæ ſuper diſcum poſita uinctis ſimul pedibus inniti uidebatur. Malum aũt Punicũ ſiniſtra tenebat. Dexteræ digiti recti, & rigentibus ſimiles apparebant: uittaq; caput habebat redimitum. Rem ita interpretatus eſt Philoſophus Tyaneus, ut Milonem athletã dixerit Iunonis ſacerdotem à Crotoniatis inſtitutum, idq; mitram & redimiculum indicare. Arborẽ uerò malum Punicã ſolam in Iunonis honorem plantari.

FORTITVDO ATQVE TEMPERANTIA.

QVanquã alij eruditionis hieroglyphicæ non ignari, dicunt pedes colligatos id ſignificare, quòd fortiſsimus is athleta nullius uiribus ex eo loco, ubi ſemel conſtitiſſet, dimoueri poſſet. Malum manu comprehenſum, digitorũ eius fortitudinem indicare, quod identidem nullius conatu auelli poſſet. Porrectionem uerò digitorum eodem roboris argumento ſignificaſſe, quantũ illi uirium ineſſet, quòd à quoquam uel robuſtiſsimo, neq; inflecti, neq; dimoueri potuerint. Per uittã uerò temperantiã hominis aiunt indicari: athletæ enim uires ſuas ea potiſsimum ratione cuſtodibant, quòd ab ijs quæ corpus eneruant libidinibus ſtudioſe admodum abſtinebant.

MINERVA ARCADICA. D

NEq; quidem Dianæ tantùm ſimulacrũ obligatum erat apud Arcadas, uerùm etiã Mineruę ſignum obligato crure oſtendebat. Significabat id uulnus, quod ipſa à Teuthi Arcadũ duce acceperat, dum illi ſuadere, & obſtare conatur, ne Gręcorũ ſocietatem deſereret, quam ipſe ob ſimultatem in Agamemnonem repudiauerat. Teuthis autem apud Arcadas colebatur, & certamen id cum Minerua illi laudi adſcribebatur. De ſtupore uerò & imperitia Arcadũ, qui nihil cum Minerua cõmune aut ſociale habuerint, in Quercu, atq; etiam in Aſino, ſatis dictum.

SEMEN IN VTERO.

SAturnum Apollodorus alligari ait per annum laneo uinculo, & ſolui ante diem ſibi feſtum menſe Decembri: atq; inde prouerbiũ, Deos habere pedes laneos. Hinc uerò ſignificari ſemen in utero animatum (nam à ſatu Saturno nomen) in uitã grandeſcere, ac donec erumpat in lucem, quod decimo fieri menſe, E & Virgilij & aliorũ teſtimonio, ijs quæ rectè ferunt, comprobatur, mollibus interim naturæ uinculis detineri. Sunt uerò qui referant id ad tempora, quæ certa naturæ lege connexa ſunt: uel quòd fruges omnes uinculis nodiſq; quibuſdam alternentur: uel quòd in Tartara coniectus, propter loci, in quo uerſatur, profunditatem, quaſi quibuſdam ibi uinculis detineatur, ut deportatus. Alij fictum uolunt ob motus tarditatem, de quo alibi.

ARTIFICIOSVM OPVS.

QVæ uerò uincula ſtatuis, quas Dædalus elaboraſſet, inijci ſolita ſunt, id ſibi uolunt, artificioſe adeò fuiſſe fabrefactas, ut abire uiderentur, quocirca uinculis compeſcendæ eſſent. Meminit huius rei Plato in Menone: Dædali ſigna, inquiens, ni religata fuerint, abire & fugam arripere: ubi uerò reuincta ſunt, conſiſtere. Proinde ſi quis aliquod eius habeat, & ſolutum eſſe ſinat, incertam eam eſſe poſſeſsionem, perinde ac ſi quis ſeruum habeat fugitiuum. Et primo Politicorum Ariſtoteles Dædali ſtatuas memorat, quas uulgus ſpontè moueri, & opus facere dictitaſſet. Neq; deſunt qui ligneam Venerem à Dædalo fabricatam F autument, quæ argento uiuo infuſo moueretur. Hinc quotiens opera huiuſmodi & pulcherrima & abſolutiſsima eſſe oſtendere uoluerimus, ſi Platonis ſententiam approbemus, eorum pedibus, aut quæ opportunior fuerit parti aliquid adalligabimus.

NEQVITIA.

IVniorum inceptum eſſe uolunt nonnulli quantiuis precij uiri, amorem obligatis oculis pingi: neq; id antiquam ſapere eruditionem, cùm eum ipſi dicant oculatiſsimũ. Pleriq; tamen ueterũ, ut Theocritus, Menander, Archilochus, & è noſtris præcipuè Virgilius, amori cæcitatem attribuerunt, eum ſcilicet amorem intelligentes, cui aſsidua eſt comes nequitia. Affectum enim in turpitudinẽ cæcum eſſe nemo non dixerit. Appetentia enim quæ ab oculorũ ſenſu eſt, intellectum concitat ad uoluptatem: ea uerò tali orta principio, quæ putat in conſpectu eſſe bona, ea tantùm concupiſcit, addictaq; ſenſui à cõtemplatione auertitur, neq; ſui compos eſt ut poſsit eligere. Impetu igitur raptatur, & in furorẽ fertur. Furor dubio procul intellectum obcæcat: quiq; ita affectus eſt, is cæco carpitur igni.

A igni. Qui uerò electionis est compos, auream colit Venerẽ, nihilq́ prius curat, quàm cæci stimulos auertere amoris: cęci, quia dubio procul affectus ille à sensu rectus, aut exoculatus est, aut ita oculos habet obligatos, ut nec quæ attingũt ad rem, nec sumptus uideat. Quòd uerò sint qui, Cęco carpitur igni, exponãt, cęco, ualidiore, quia dixerit Ouidius, Quoq́ magis tegit̃, tanto magis æstuat ignis: cur nõ dixere potius, cęco, intellectus & rationis lumine priuato? id tamẽ actiuè, quia non uidebat omnino Dido quò rueret, quò raperetur, in quantã ærumnarum tragœdiã se præcipitaret. Amat Scyllã Glaucus: Scylla lupis est canibusq́ succincta, quod meretriciã proteruitatẽ & impudentiã ostendit. Glaucus idem uel cæcus, uel ut significantius loquamur, luscitiosus, & glaucoma cæcitas Latinis est. Sed cur nõ ea etiam de causa laqueum amoris insigne dixerimus, quòd ubi quis perditè insanire cœperit, extremo sibi aufugio, & miseriarum liberationi laqueum agnoscat? ut elegantissimus ille monet senariolus:

ἔρωτα παύει λιμὸς, εἰ δὲ μὴ, χρόνος,
ἐὰν δὲ μηδὲ ταῦτα τὴν φλόγα σβέσῃ,
θεραπεία σοι τὸ λοιπὸν ἀρτήσθω βρόχος.

B Quod ita latinè reddere possumus:

Fames amorem sedat, hæc si non potest,
Non grande saltem tempus efficit: nisi
Præstare tempus hoc queat, reliqua salus
Est laqueus, aptes quem tibi.

Passim uerò poëtę amoris retia decantãt, quę statim declinare studeamus. Nam ut sapientissimè admonet Lucretius:

Uitare plagas in amoris ne iaciamur,
Non ita difficile est, quàm captum retibus ipsis
Exire, & validos Ueneris perrumpere nodos.

VENATOR.

SEd enim cùm uenationis pręses Diana fingatur, iurè illi & laquei & retia sunt attributa, utpote præcipua uenatorum arma. Vnde Psalmo XC. scriptum: Libera me de laqueo uenantiũ. Et CXXV. canitur: Anima nostra sicut passer erepta est de laqueo uenantiũ. Vbi animaduertendũ est, apud Græcos quidem C θηρευόντων legi, quam literam nostri secuti sunt: sed apud Hebræos uocabulũ esse, quod aiunt significare Sidonios, populum Iudęis semper infestissimum: uenatores enim Sidonij, inquit Adamantius. Neq́ ignorauit hoc Maro noster, apud quem Venus mater Æneæ filio *Media se fert obuia sylua*

Uirginis os habitumq́ gerens & virginis arma Spartanæ.
Nanq́ humeris de more habilem suspenderat arcum
Uenatrix, dederatq́ comam diffundere ventis,
Nuda genu, nodoq́ sinus collecta fluentis.

Curq́ hoc uenatricis habitu incederet, causam mox infert:

Uirginibus Tyrijs mos est gestare pharetram,
Purpureoq́ altè suras vincire cothurno.

ANNONA.

QVin etiam ipsa uenationis locutio aliquid prę se fert hieroglyphicũ: siquidem uenatio tum uictũ, tum annonã, & quicquid in humanę uitæ usum cõparat̃, significare dicit̃. Venatu eñ primę ciborũ delicię cõparatæ. Quare uideas locũ Psalmographi, Viduã eius præcipuè benedicã, quod in antiquis Græcorũ

exemplaribus θήραν, non χήραν legitur, quod uenationem significaret: ex qua locutione Theologi omne ciborum genus quod ad pulpamenta comparatur, accipiendum dicunt. Nam & qui Hebraicā lectionem sequuntur, aliquid simile deprehendêre, cùm pro, uiduam eius benedicens benedicam, annonam illius: alij, præcipuè benedicam: alij, amplificabo, copiosissimamq; faciam, reddiderunt. D

DOLI OCCVLTI.

SEd ut ad laqueū reuertamur, id instrumenti occultos dolos & calliditatē insidiarūq; indicat cogitationes. In occulto em̄ tendi solent insidiæ, quēadmodū & laquei: & in eiusmodi sententia à fatidico uate Dauide positū inuenias. Idem alibi mortis laqueum memorat, pro morte per insidias intentata. Nam quod laquei uenatoribus aduersus feras, id insidiæ in hostes præstant. Dubio procul enim ubi Psalmo legitur, Laqueum parauerunt, dolos omnino significat. Eucherius. Atq; alibi in ijsdem sacris literis de meretrice legas, uinculum in manibus eius. De uitijs: Dirumpamus uincula eorū, & proijciamus à nobis iugū ipsorū, ut cōtrito laqueo liberemur. Nam hæc quandiu rupit Sampson, inimicos uicit. E

DE CATENA. APERTA VIS.

Atena uerò uim apertā significat, quia uictis palàm inijciuntur, neq; ullam exigunt occultationem.

VITIA.

THeologi nostri ueteres, catenas uitia significare contendunt, quòd uitia se inuicem gignere, atq; arctissimè complecti consueuere. Nam qui de moribus disputant, necesse aiunt multa illi inesse uitia, in quo uel unum tantùm fuerit in conspicuo: usqueadeo peccatū esse, transire lineam, finiuere. Sic à manibus Petri Apostolorum principis catenæ ceciderunt: sic illi soluendi ius diuinitus attributum. Hoc tamen significato iuniores laqueos libentius dixere.

CONIVGIVM.

SVnt tamen & maritalis uitæ indicia, propriæq; similitudines catenę, quę pedibus, quæq; manibus inijciuntur. Nam pedicæ uitæ liberioris progressum impediūt, hominemq; intra certæ rationis ergastula cohibent, neq; licentius euagari permittunt. Manicæ uerò sunt negotiorum impedimenta, quibus implicari necesse est familiæ patrem, si rem, liberos, domūq; suam rectè administratā, institutā, conseruatamq; uelit. F

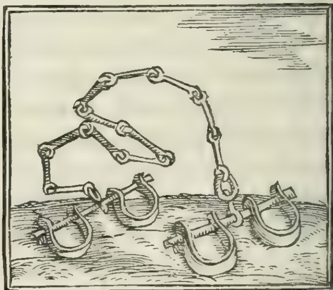

DE IVGO.

Nter uinculorū genera & iugū est, cuius uaria omnino sunt significata. Sed q̄niā de maritali uinculo loqui cœpimus, eidē hoc adijciemus.

PAR COPVLA.

PRo uita coniugali, uel ipso nomine rem indicante, honestiori argumento iugum accipi. Ea siquidem est cōiugatio & copula maximè maritalis, unde cōiugium, & uincula iugalia, & parem deniq; conatum, curam, amoremq;, & studium in consortibus esse debere indicat. atq; hoc est quod apud eruditos dictum inuenias, Pari iugo.

SVB-

A SVBIVGATIO.

APud Horatium iugum aheneum pro uiolenta ſubiugatione poſitum reperias, ut eo loco:

Sic viſum Veneri, cui placet impares
Formas atq; animos ſub iuga ahenea
Sæuo mittere cum ioco.

Nam & ſubiugare, militare uerbum, & ſub iugum mittere, paſsim apud hiſtoriæ ſcriptores inuenias. Erat uerò huiuſmodi iugi ſpecies, ut in Armorũ cõmentario diximus, ad ſimilitudinem Π græcę literę, duabus ſcilicet haſtis in terra defixis, tertiaq; ad ſummum earum deligata, ſub qua uicti hoſtes omnibus armis exuti, ſubeuntes tranſire per ignominiam iubebantur.

SERVITVS.

INuenias & pro ſeruitute iugũ poni, ac perinde pro fatigatione: unde ſubdere colla iugo, pro trahi in ſeruitutem & labores, paſsim apud poëtas, à bobus nimirũ ſumpta metaphora qui
B ad hoc iunguntur ut laboribus exerceant. Hoc ſignificato Aſſertor noſter, qui calicis amaritudinem ſuis alibi pollicetur, de promptæ uoluntatis alacritate loquens, ſuaue eſſe iugum ſuum & onus leue profitetur.

LEGES.

SVnt qui per eiuſmodi dictum leges intelligi putent, quòd appellatione iugi legũ onus fuerit etiam à Dauide nuncupatũ. Omnino uerò leges pro ſubiugatione & imperio uicisſim à Marone dictũ: Legesq; uiris & mœnia ponet. Nam qui legibus parent, ſimilitudine quadam colla iugo ſubdere uidentur: & qui potentiorum arbitrio ſubijciuntur, ſubire iugũ identidem.

PATIENTIA.

SVnt qui iugũ ſignificato patientiæ præferant, quo plurimũ inſigni gauiſus eſt LEO. X. P. M. Cùm enim ab ineunte ætate Virgilianũ illud admirari cœpiſſet, quòd ſolitus ille, ut aiunt, dicere, nullam homini uirtutẽ patientia cõmodiorem eſſe, eam ſententiam ita carmini mox inſeruit:

C *Superanda omnis fortuna ferendo eſt.*

Nullum unquã is opus neq; publicũ, neq; priuatũ, etiã cùm ad pontificatũ euectus eſſet, faciundum locauit, cui iugorũ inſignia nõ appoſuerit, cum inſcriptione, SVAVE, ut ſcilicet ad uirtutis eius fructũ percipiendum alacrem eſſe neceſſariam uoluntatem innueret, iugumq; id ſuaue futurũ, quod libenti animo toleraretur. At cõtrà nihil tam facile, quin difficile appareat, quod inuitus facias. Poſtea uerò, cùm is rerum potitus eſſet, ad inſigne id ea accommodata eſt interpretatio, quæ orta eſt ex re ipſa, eo ſcilicet principe iuſtã & clementẽ atque adeo ſuauem humano generi ſeruitutem obtigiſſe.

IVPITER.

SEd quid illud, quod ipſius Iouis ſymbolum eſt, iugum? Iugare ſiquidẽ Iouis inuentũ eſſe ueteres tradiderunt, & à Iouis nomine Græci ζεῦξαι deduxerũt. Ipſum autem aiunt primùm iumenta iunxiſſe, ut ea in frugũ ſatu frugalem nobis operã præſtarent. Nam *Ante Iouem nulli ſubigebant arua coloni.*

Nec ignorauit hoc Naſo, cùm ſcripſit de Ioue ipſo:

Semina tum primùm longis cerealia ſulcis

Obruta sunt, presiiq; iugo gemuere iuuenci, D
Postquam Saturno tenebrosa in Tartara misso,
Sub Ioue mundus erat.

DE CLAVO.

Abet quid simile cum iugo, cumq; laqueo, clauus, quantum pertinet ad colligationem, applicationem, unionem: quare locus exigit, ut super eo quoq; aliquid differamus.

SISTERE.

CLauus utiq; sistendi firmandiq; signum habitus apud antiquos. Et dea ipsa Necessitas adamantino clauo insignis fingebatur, quę ubi quid faciundum decreuisset, non licere uel dijs ipsis intercedere, Homerus ait. Hinc apud Horatium Fortunã ipsam, quæ rerum humanarũ domina fingitur, semper anteit sæua Necessitas, siue, quod in antiquissimis codicibus obseruaui, serua Necessitas,

Clauos trabales, & cuneos manu E
Gestans ahena, nec seuerus
Uncus abest, liquidumq; plumbum.

Eodem utitur hieroglyphico Tullius Verrinis, ubi ait: Et ut hoc beneficium, quemadmodum dicitur, trabali clauo figeret, cum consilio causam Mamertinorum cognoscit, & de consilij sententia Mamertinis se frumentum non imperasse pronunciat.

SOSPITAMENTVM.

QVi uerò clauus aheneus, nonnunquam & ferreus in postico pariete templi, quod Mineruæ dicatũ erat, in Capitolio uisebatur, præsentanei remedij ad mala quæ impendêre uiderentur, signum habebatur, atq; amuletum erat præcipuè cõtra pestilentiam, eoq; uim morbi sisti persuasum fuit. Figebat eum Consul solenni sacro. Et aliquando Dictator solius figendi claui causa creatus est: quo in albo Cincius Manlius, Gn. Quintilius, & alij nomen habent apud rerum scriptores. Cuiusmodi rei adhuc Romæ extat monumentum hoc:

M. ORATIVS CONSVL EX LEGE F
TEMPLVM IOVIS OPT. MAX. DEDICAVIT ANNO POST REGES EXACTOS.
A CONSVLIBVS POSTEA AD DICTATORES, QVIA MAIVS IMPERIVM ERAT, SOLENNE CLAVI FIGENDI TRANSLATVM EST.

ANNVS.

ERat & alterius generis clauus, qui Septembribus Idibus figebatur per annos singulos in sacrarum ædium parietibus, ad annorum numerũ colligendum, quia paruus tunc erat literarum usus: isq; clauus annalis appellabatur.

A DE CVNEO.

COntrà uerò Cuneus, quæ uel natura ſunt ſolida, uel arte compacta, cõglutinata & applicita ſunt, diſcutit atq; diſſoluit, diſciſſaq; ſeparat, & à clauo totus diuerſus abit. Ideoq; inter inſtrumenta neceſsitatis, quæ fortunę operam ſuam ſubminiſtrat, adpingitur. Super eo eſt igitur diſſerendum.

DISSOLVTIO.

POſito ſiquidem firmandi ſigno, quod per clauum indicatur, ubi ſcilicet fortuna quippiam ſtabiliuiſſe uideatur, cùm & eiuſdem munus ſit, ea quę firmiſsima iudicentur, in humanarũ rerum ludibriũ diſſoluere, loco dimouere, diſcutere, atq; diſijcere, additus eſt ad neceſsitatis inſignia cuneus, qui nimirum, uti dictum, diſſoluendi, diſcindendi, atq; ſeparandi ſymbolũ eſt. Et ueluti per clauũ firmatũ aliquid oſtendimus, ita per cuneũ, infirmatũ aut loco dimotũ indicamus. Additũ & ahenea hęc geſtari manu, ut uiciſsitudinis huius perpetuitas nunquã defutura cõmonſtretur: ſiquidem, ut ſæpe alibi docuimus, perpetuitatẽ indicat
B æs, propterea quòd rubigine non abſumitur: ideoq; Vegetius probat æreos clauos cõfigendis nauibus, quos ferreis anteponit, quòd eos tẽpore & humore celeriter rubigo cõſumat. Illos etiã in fluctibus permanere incolumes manifeſtũ ſit.

DE VNCO.

QVæ uerò de Vnco & Plumbo ſubſequuntur apud Horatium, ad eandem faciunt ſententiã: ſiquidem unco trahi, qui loco deiecti fuerint, læſæ præſertim maieſtatis rei, ſolitum, apud rerum ſcriptores ſæpe legimus: quare congruit uncus cuneo.

DE PLVMBO.

PLumbũ uerò clauo perquã ſimile eſt, propterea quòd eo infuſo, & ſtatuæ, & aliæ operũ ædificiorumq; moles cohæreſcunt, & firmitate ſtabiliuntur: & ſuapte natura eſt adeò ponderoſum, ut etiam ſi non ad operis adhibeatur firmitatẽ, quàm difficulter loco dimoueas, per ſe ualeat ſignificare.

HEBETVDO.

C ALioqui plumbum hebetudinis indiciũ eſt. Nam cùm uelociſsima eſſe debeat mentis agitatio in eo qui acutioris ingenij laude cõmendandus ſit, ubi quẽ tardiorẽ ad ea excogitanda, cõſulenda, cõſtituenda, adeunda, peragendáue, quæ uſu ueniũt, inſpexerimus, à contatione ipſa, uel ab immobilitate, plumbeũ ingeniũ per cauillũ exprobramus. Vnde Tuſculanis Cicero: Niſi ſanè in Phyſicis plumbei ſumus. Et pro inefficaci, & inutili, atq; inani ſermone, plumbeũ gladiũ aut pugionem plumbeũ apud eundem Tulliũ inuenias.

INIQVITAS.

ILlud etiã in diuinis literis obſeruatur, quòd iniquitas per plumbũ intelligitur. Iniquitas enim ſecundum Zachariæ Prophetæ uiſum, ſuper plumbi talentũ ſedet. Vetus enim ponderis modus eſt talentũ. Ideoq; Pharaonis exercitus, utpote qui in iniquitate permanſit, tanq plumbum in imas aquas peſſũ ijt, ibiq; ſupinus in cauo profundi alueo recubuit, ut ait Adamãtius.

DE VECTE.

D

Vid pondus significaret indicauimus: sed reliquũ est instrumentũ ponere, quo magna quantumlibet pondera facilè moueantur.

ARS NATVRÆ VICTRIX.

IS uectis est, per quem, artem humana industria comparatã, quæ naturam longè uincat, indicamus, negotiáue perdifficilia minimo conatu confecta. De uecte sanè, deq; alijs machinis Antipho poëta senariolo eo, quem citat Aristoteles Mechanicis, arte nos ea superare docet, quibus rei natura ipsa repugnare uidebatur. Magnas enim rerum moles loco dimouemus adacto uecte, hypomochlio, quẽ nostri Suppressam uulgò uocant, centri loco summisso, pondera supra omniũ, qui rem non inspexere, fidem tollimus, & eorum qui inspexere, sed causam non intellexere, admiratione, huc illuc arbitrio nostro promouemus. Atq; hoc est quod in primis admirabile dicit Philosophus, quod quispiã pondus uirium imbecillitate loco mouere non potest, id ipsum facilè cõmouere, & hac illacq; ducere, adiuncto uectis pondere tam exiguo, si reliquæ molis E motæ magnitudinem contempleris.

DE CLAVI.

Ræstat utrunq; clauis, quod & cuneus & clauus: eadem enim aperit & claudit, hoc est, ligat & soluit, & in manu Iani præcipuè statuebaẽ.

PVDOR.

DE qua quidem multa poëtæ nostri. Sed ut figmẽta, ubi agitur seriò, prætereamus, Fabij Pictoris, si modò legitimum est id opusculi, interpretationem afferemus, qui Ianũ dicit ad pudorẽ & sanctimoniã, domorũ primùm ualuas, seras & claues excogitasse, ab eoq; ianuas appellatas: unde claues in simulacris, in beneficij huius memoriã gestet.

SECVRITAS.

ALij dicunt securitatis eius signũ esse, quæ paßim eo regnante fuit: domos enim omnium religione ac sanctitate munitas fuisse prædicant. Alij à cludendi aperiendiq; anni officio, quod munus eius esse Dei putabant, claues additas arbitrantur: eaq; de causa Clusium & Patultiũ appellatum. F Ad huius instar Apollo cognomento θυραῖος colebatur apud Græcos, quòd ineuntis & exeuntis anni arbiter haberetur. Ianum uerò eundem esse ac Solem, à multis ubiq; disputatum.

PORTVNVS.

NEq; tamen Ianus tantùm cum clauibus, uerùm & Portunus cum claui figurabatur in manu: nam & portarum Deus esse putabatur.

PARTVS.

ERat etiam olim ritus, ut nuptialibus inter alia clauis quoq; mulieribus traderetur. Id aiunt boni ominis causa fieri solitũ, ad partus scilicet facilitatem illis comprecandam. Et hoc significato in sacris literis sæpe inuenies, Vuluam aperire.

A PIERIVS VALERIANVS AD MAGNIFICENTISS. VIRVM ALOISIVM CORNELIVM, DE IIS QVÆ PER LAPIDEM, ET ALIQVOT ÆDIFICIORVM partes significantur,

EX SACRIS AEGYPTIORVM LITERIS.

VM mecum reputo, Vir Magnificentissime, nulla verò non hora reputo, quantus sit tuus erga me amor, quæ beneficentia semper extiterit, suffundi me verecundia necesse est, quòd tibi nunquā alia ratione respondere cogitarim, quàm redamando, beneficentiæ verò hactenus immemor mihi fuisse videar. Nam quod ad amorem attinet, cōmune id est cum plurimis, cùm tu innumeros alios, imò quotquot semel allocutus fueris, ad te amandū, colendumq; trahas, & iucundissimo suauis naturæ tuæ blandimento nouos quotidie amicos pares: adeò singularis est integritas illa tua dubio procul incomparabilis. Sedenim quamuis hoc maximi faciendū sit, longè maioris ponderis apud me est benignitas,
B *qua me semper es tam liberaliter prosecutus: cui si parem referre gratiam nō poterā, saltem eius prædicatione liberarē me à dissimulationis suspicione, quæ meritò suboriri poterat, nisi aliquando eam confessus essem. Nunc igitur cùm labores meos in Aegyptiorum hieroglyphica, qualiacunq; sint, publicare constituerim, pro amicorū moribus & ingenijs conuenientis materiæ commentaria in hunc & illum distribuere consilium fuit, atq; ita hoc de Lapide & fabricis nōnullis, tibi deberi existimaui, quando hodie nemo priuatorum hominū fabricæ rationem, pulchritudinem & elegantiā te vno melius intellexit, intellectamq; in vsum & artem euexit. Quòd si digna magnanimitatis tuæ sors fato aliquo tibi obtigisset, ætas nostra nulli veterum in rei tam praclaræ amplificatione cedere iudicaretur. Accipies igitur lapides meos primā ædificiorū omnium materiam, eosq; ita tractabiles, vt vel in aëre mansurum opus ædificare possis, quod contra fulminū casus incolume resistat, nullam fluuiorū illuuiem pertimescat, terræ motus, hiatus, eructationesq; omnes aspernetur: quæ si tibi aliqua parte arriserint, magno ego beneficio affectus mihi videbor, qui multis olim à te cōmodis acceptis, per nugarum mearum distributionem obligationis illius meæ partem aliquam tibi depensam existimaueris.*

DE LAPIDE.

C

NTEAQVAM ad ædificia aggrediamur, de lapide prius dicere consentaneum est: nō enim quispiam nisi materia prius comparata fabricare incipit. Sedenim & rudis lapis sua apud antiquitatem omnem habuit significata. Neq; fortè Romani temerè Iouem lapidem iurabant, apud quos futurū erat ut ueræ pietatis fundamentum ex petra solida iaceretur. Petra enim erat Christus, de quo paulò inferius dicturi sumus: nunc enim à Gentibus incipere uisum est. Multipliciter siquidem apud hos & illos lapis in cultu fuit: ut apud Thraces colebatur saxum, in quo uestigiū Herculis impressum esse persuasum habuere. Et Arabes, ut legere est apud Maximū Tyrium, tetragonum colebant lapidem. Apud Romanos lapis alter extra portam Capenam erat, qui cùm siccitas temporis frugibus officeret, intra urbem solenni pompa ferebatur, & statim pluuia, ut memoriæ proditum est, cadebat: proptereaq; Manalis appellabatur, quòd eius beneficio impetraretur, ut aquæ è cœlo manarent.

PERPETVITAS.

APud eosdẽ lapideus Terminus in Capitolio diuinis est honoribus celebratus: autoresq; sunt, saxum illud fuisse, quod Saturnus deuorare non potuerit propter magnitudinẽ, cùm Iouem deglutire se crederet. Nam uetusta illa superstitio omnis, cõminiscendis fabulis implicabatur. Casiodorus, ut quæ recepta sunt ponam, meminit aruspicem interrogatũ, quando imperium Romanũ casurum esset: respondisse, quando saxum Capitolij cadet: addidisseq; insuper, si eueniret ut unquam caderet, futurũ ut post XXX. annorum millia iterum resurgeret: tanta eius artis fuit impudentia: nisi aruspex is per tantæ multitudinis numerum perpetuitatem intellexerit, quam apertius explicuit Maro: D

His ego nec metas rerum, nec tempora pono, Imperium sine fine dedi.

Atq; alibi: *Capitoli immobile saxum.* Nam & serpens apud Homerũ post nouẽ passeres deuoratos in lapidem mutatus, significasse dicitur, captę euersæq; Troiæ gloriam nullo unquam tempore perituram, ut scilicet Calchas attestatus erat, οὔ κλέ☉ οὔποτ᾽ ὀλεῖται. quanquam super hoc aliter alibi.

FIRMITAS FOEderum.

SEd ut significationes, quod nostrum est institutum, prosequamur, illud omnibus constat, lapidem fœderum firmitatis hieroglyphicũ fuisse, quòd teste lapide apud ueteres fœdera sint firmari solita, quæ ut homines rata scirent fore, Fecialis agnum læua manu, dextera silicem retinens, si falleret, Iouem cæterosq; precatus Deos, ita se mactaret, quemadmodum ipse agnum: & secundum imprecationem saxo caput pecudis elidebat: quę latius explicata sunt apud Polybium libro tertio in fœdere cum Carthaginensibus primùm icto, quod æneis tabulis inscriptum in æde Capitolini Iouis diutisśimè permansit. Et tale aliquid VII. Epistolarum, quas uulgus Familiares uocat, apud Tullium, epistola eius libri prima, ubi de histrione Æsopo loquitur. Erat & iuramenti species per lapidem simpliciter, ut Athenienses iurare soliti, quod Aristoteles & Philochorus subinnuunt: & Demosthenes contra Cononem, τῶν τε παρόντων καθ᾽ ἕνα ἡμῶν ἐπὶ τὸν λίθον ἀγόντων, καὶ ἐξορκούντων. Id quod sacratissimum intra se continet ueræ diuinitatis arcanum: nam apud Hebræos, AB, pater: BEN, filius: ABEN, lapis. Hic uerò lapis ille est, si mysticum sensum introspicias, quem non temerè Propheta memorat, & Petrus principibus populi & senioribus obiectat, quòd eum reprobauerint ædificantes, atq; mox constitutus fuerit in anguli caput. E F

FIRMA PROSPERITAS.

NOn præteribo illud, lapidem è cœlo lapsum felicissimi constantisq; successus in gerendis rebus aliquando fuisse signũ: ut qui ad Ægos flumen uisendę magnitudinis è cœlo delatus traditur paulò antequã Lysander angustissimo temporis spatio, tam magna, tam continua felicitate, tam gloriose faceret aduersus Athenienses. quamuis perniciosum auguriũ Aristotimo Æliensium tyranno præstitit saxũ è sublimi loco ab aquila demissum in eam tecti partem sub qua tyrannus cum uxore cœnam, quę instruebatur, opperiebantur: nam paulò pòst ab Hellanico & alijs ciuibus fœdissimè trucidatus est.

PIETATIS NOSTRÆ STABILITAS.

SEd quod ad saxum ab ea uolucre demissum facit, in Aquilæ commentario statu-

A ſtatutam firmiter ſedem per lapidem in nido ab ea alite poſitum ſignificari docuimus: quicq́ & cuiuſmodi ille lapis eſſet, quæque ex eo utilitates haberentur, antiquorum ſecuti opiniones, cõmemorauimus. Vt uerò nunc Ægyptiorum cõmentum magis approbemus, quidnam aliud Petra quàm firmamentũ & ſtabilitatem affert? Vnde Pſalmo XXX. qui apud Hebræos XXXI. eſt, habetur: Quia petra mea & munitio mea, quippe ueluti arx in rupe ſita, & turribus munita. In uulgatis, robur legitur: interpretes alij, fortitudo mea: Romanus firmamentum habet. Nam cùm nos paſsim Chriſtũ aſſertorẽ noſtum petræ nomine accipi legamus, per petram nimirum pietatis noſtræ ſtabilimentum intelligimus, ſuper qua Eccleſiam ipſe ſuam ædificauerit, quòd uerè ſit diuinitus decantatum paſsim, Capitoli immobile ſaxum. Romano enim Pontifici hæc promiſſa ſunt, quippe Petro, qui Romę (nemo hoc inficiari, niſi imperitus, auſit) ſedem fixit: cui, ut Euangelia teſtantur, poteſtas data eſt in orbem uniuerſum: quem locum etiam Theophylactus diligenter examinans, non unius inquit Eccleſiæ, nõ unius prouinciæ imperium eſt Petro & ſucceſſoribus eius demandatum, ἀλλὰ
B πάσης τῆς οἰκουμένης, ſed uniuerſi, ait, terrarum orbis. Ad hanc ſententiam facit Nabuchodonoſoris ſomniũ, quem ναυοκοδόστρον appellat Strabo, qui per quietem imaginatus eſt, ſe ſtatuam cernere uiſendæ magnitudinis, cuius caput aureum eſſet, humeri & brachia argentea, ex ære uenter, & femora: crura & pedes ferrei, luto ferruminati: ac ſaxum mox ingens, impulſore nullo, repentè iugo montis auulſum in ſtatuam procubuiſſe, eamq́ incurſu eius proſtratam & attritam in puluerem abijſſe, qui uentorum mox flatu diſsipatus eſt: ſaxum mox adeò creuiſſe, ut totam ſua magnitudine terrã occuparet. Cuius quidem ita conſpectæ ſtatuæ ſignificatum Daniel, qui & Azarias, Propheta potius quàm coniector, ita explicauit, ut per caput aureum diceret Aſſyrium regnum demonſtrari. Brachia & humeros argenteos, duos eſſe Reges, qui imperium illud euerſuri eſſent, atque horum alterum æramento ſimilem, moturũ ab Occidente in huiuſmodi regni perniciem & euerſionem. Mox rerum ſummam ferreum excepturum, lateq́ omnia obtenturum. Alij poſt rem geſtam faciliore coniectura, imò animaduerſione potius oblata, ex ſubſecuto rerum euentu ita ſtatuæ rationem accepere, ut dicerent aureum illud caput Aſſyrium quidem regnum ſignificaſſe, quod pri-
C mum omnium fuit in terris conſtitutum. Sed per argentea brachia, hinc Arbacem Medum, illinc Cyrum intelligunt, quorum alter Aſſyrio ſublato imperio, regnum Medicum, alter Perſicum conſtituerit. Per uentrem & femora ahenea Alexandrum Macedonem, qui rubicundo colore fuit, ſignificari, qui ab occaſu profectus Orientem ſubegit: cuius regnum poſt eius mortem à ſucceſſoribus, quos per femora poſsis intelligere, ſciſſum eſt. Per ferreos pedes Romanos interpretantur, qui magis adhuc occidui quàm Macedones fuere, Macedonũq́ opibus euerſis, latè ſunt terris omnibus dominati. Hæc quidem illi tam uerè, q̃ etiam ingenioſe, omnibus dubio procul approbanda protulere.

CHRISTVS.

SEd quod ad ſaxum pertinet, neq́ hi exequuntur, neque Ioſephus explicare uoluit, conſultò ſe interpretamentum illud præterire ſilentio profeſſus, quoniam ex hiſtorica lege, præterita ſcriberet, non futura. Quod quidem homo Iudæus ideo mihi uidetur ſubticuiſſe, ne quæ de Chriſto ſubſecutura manifeſtè conſpicere poterat, prodere cogeretur. Cui enim dubium ſit, per ſaxum illud, quod uniuerſam ſtatuã, atqueadeo totum uniuſcuiuſq́ ſtatuæ cultum ſu-

ſtulit atque diſsipauit, Chriſtianã intelligi pietatẽ, cuius ſonus, peruulgata quippe doctrina, in omnem terram eſſet exiturus, pontificemque ſummum Petrum, & ſucceſſores, non uni tantùm prouinciæ imperaturũ, ſed, ut Theophylacti uerba repetamus, uniuerſo terrarum orbi leges & ſalutifera præcepta præſcripturum: quod etiam tradit Cyprianus lib. cõtra Iudæos altero, cap. 15. 16. 17. Quod uerò dictum eſt à Daniele, lapidem ſine ullius manibus impulſum, id porrò eò ſpectare ait Heſychius Hieroſolymitanus, quòd ſine congreſſu uiri & mulieris conceptus eius proceſsit, & partus. Ita alibi: Quòd ſi altare lapideum feceris mihi, non excitabis illud de ſectis lapidibus: ſi enim cultrum admoueris ei, polluetur: neque enim ſecta, neque dolata eſt Chriſti caro ab ulla hominis manu. Apud Eſaiam quoque celebre eſt, Chriſtum hieroglyphicè per lapidem intelligi: ut eo loco, Ecce ego mitto in fundamenta Sion lapidem precioſum, electum, ſummum, angularem, honorificum: quæ omnia agnoſcit & Petrus epiſtola prima, addito, futurum ut qui crediderit in eum, minimè ſit aberraturus. Ipſa ad Eſaiæ uerba ait Irenæus, uti non ex uoluntate uiri, ſed ex uoluntate Dei aduentum eius, qui ſecundum hominem eſt, intelligamus. Nam & quòd Daniel lapidem ſine manibus exciſum ait, hoc idem ſignificat: id enim ſine manibus eſt, quod nõ operantibus humanis manibus, hoc eſt, uirorum illorum qui ſolent lapides cædere, nulla ſcilicet uiri opera, eius in hunc mundum aduentus futurus erat: hic enim lapis à terra ex uirtute & arte cõſtat Dei. Et apud Hebræos pſal. XXVII. primo ſtatim uerſu: Clamo ad te Domine, qui petra, arx, & præſidiũ meum es, quò ſcilicet hoſtes nunquã accedere potuerũt. De petra hac Tertullianus, ubi circumciſionem utranque comparat: Circumciſis, ait, nobis petrina acie, id eſt, Chriſti præceptis: petra enim Chriſtus, multis modis & figuris prædicatus eſt.

PRAVARVM COGITATIONUM excuſsio.

QVoniam uerò, ut Theologi cõſentiunt, petra Chriſtus eſt, animaduertendum in pſalmis, ubi de paruulorum alliſione ad petram ſermo eſt, id nobis omnibus ita faciendum, ut ſcilicet cogitationes affectuum prauorum plenas, pueriles & fatuas, priuſquàm adoleſcant firmitatemque conſequantur, deliberationique adhæreſcant, eſſe quamprimũ ad Chriſti petrã allidendas. ita ſentit Euthymius, idemque prius dixerat Adamantius. Hic ille omnino lapis eſt, ut ſæpe dictum, qui ad anguli ſtatuitur caput, quem ij reprobauerunt, qui uſum eius non agnouerunt. Repudiabant enim eum inter Iudæos ſacerdotum principes, & ut Samaritanum explodebant, ſeductoremque, & nouarũ rerum autorem criminabantur: cùm ecce in ædificij angulum à Deo translatus eſt, ibique poſitus, & firmiter ſtabilitus, duos coniunxit parietes, Iudæorum unum, eorum inquam qui pietatem hanc ſecuti ſunt, & Gentium alterum, qui baptiſmum ſuſcepere.

SENSVVM EXPERS.

PLerunque autẽ per lapidem expertẽ ſenſus hominẽ intelligimus: unde illud apud Comicũ, Quid ſtas lapis? Et Amaryllis à Theocritiano paſtore tota lapis dicit, quòd nullis amiculi, ut idẽ ait, precibus moueat. In hanc uerò ſententiã uir ſanctitate ante alios mortales omẽs inſignis, uatesque ſummus, clamat in deſerto, ſolitarioque ſeceſſu: Poteſt deus è lapidib. iſtis ſuſcitare filios Abrahamo: quippe de ſtu-

A de stupidis, peneq; brutis hominibus, qui nihil adhuc diuinum sapiũt, proptereaq; tanquã lapides sine sensu sunt. Nam qui lapides adorabant, lapidibus similes, ut in Psalmo est, euadebant. In Exodi cantico scribitur, Vertantur in lapides donec pertranseat populus tuus Domine: quem locum ita interpretatur Adamantius, ut intelligat de gentibus dictũ, quas tantisper lapidescere supplicetur, donec pertranseat populus Iudæorũ, cùm illud subsecuturũ esset, ut de-

letis illis, & à Deo recedentibus, gentes lapidem exuturæ essent, proq; duro & stupido corde, uiuentem, sensusq; & intelligentiæ participem rationem, per Christum suscepturæ. Nam & Cyprianus, epistola libri secundi tertia, Euangelium illud, ex lapidibus excitari filios Abraæ, de gentibus colligi ex Ioannis ipsius uerbis interpretatur. Græcis quidem, qui lapides totiens in populos mutari fabulantur, ansam dedit uocabulorum uicinitas & similitudo, quibus λάας
B λᾶος & λάος, lapis est, λαός uerò populus, cùm fortè existimarent tam facilem esse mutationem ex lapidibus in populos, quàm paruo momento λᾶος paroxytonus in λαόν oxytonum transire potest. Sed ioci satis. Sanè apud Esaiam primo supra quinquagesimũ capite in huiusmodi similitudinẽ legas, Attendite ad petram unde excisi estis: quod paulò pòst explicat, attendite ad Abraham patrem uestrum. Vt uerò ad Euangelium redeamus, Eucherius secutus Origenem, ipse quoque de insipientibus dictum intelligit, cùm præsertim alibi dicant diuinæ literæ, Auferam cor lapideum de carne uestra. Irenæus ita suscitari filios Abrahæ ex lapidibus, cùm nos à lapidum religione remouit, à durisq; & infructuosis cogitationibus transtulit ad potiora, & fidem Abrahæ similem in nobis constituit atq; firmauit.

DE MOLA.

ET Mola lapis est, unde molares lapides pro ingenti massa & pondere. Ipsa uerò in diuinis literis hieroglyphicum habet suum minimè
C contemnendum.

HVMANÆ VITÆ COMMERCIA.

SVnt enim qui per molam humanæ uitæ cõmercia significari uelint, propterea quòd molæ semper duæ, atque alterius altera ita ope indiget, ut singulæ opus nullum faciant: unde amicitiæ nostræ necessitudines appellantur, quòd unicuiq; necesse sit habere amicum, cum quo sua consilia conferat, qui se mutuò adiuuent, & alter alterius officijs subleuetur. Vnde rectè, Væ soli, dictum. Eucherius locũ Euangelij, Duæ molentes in mola, eò trahit, ut per molas utrunq; intelligatur testamentum (utar enim eius uerbis quæ per annorum millia in disciplinæ nostræ traditione receptissima sunt, & maximè propria) quarum scilicet molarum opera, labore quippe differentium, ueteris testamenti triticum in farinam, quippe pastum Euangelij, conuertatur.

DE ARIS, AEDIBVSQVE ET IANIS.

SEd enim ædificationem iam incœpturi, nihil prius quàm aras excitare uidemur admoneri, ut quod auspicatum esse cupimus, à diuûm immor-

talium cultu principium assumat, D

DEI SAPIENTIA.

SI tamen prius id explicuerimus, cur in diuinis Hebræorum literis aquæ de petra prosiliunt. Petra, inquit Philo, firmam Dei sapientiam demonstrat, unde firma identidem exhauritur doctrina. Nam aquæ passim in diuinis literis, ut suo docuimus cõmentario, ita pro disciplina accipiuntur, ut apud Ægyptios ros pluuius, id quod etiam de manna pluuio in solitudine affatim redundante possumus interpretari. Sed hæc alibi, nos ad Aram.

PIETAS.

EA uerò præcipua est aræ significatio, ut nostræ erga Deum pietatis indiciũ sit, precesq; nostras igne, ut ueteres opinabantur, internuncio ad Deum deferat. Vnde apud Maronem, Tango aras, mediosq; ignes, dictum, quòd inter humanam naturam & cœlestem, ignis medium ita obtineat, ut meritò dici possit internuncius. Materiæ autem adhærescit, & in sublime semper fertur, tanquã rerum omnium nostrarum conscius, inferiora hæc cœlicolis manifestare uideatur. Hinc sacrificiorum ritus eo tempore quo naturæ tantùm leges obseruabantur, non temerè instituti sunt, & posteaquàm clarior illuxit ueritas, ignis ita sacris nostris adhibitus, ut si absq; igne Deo preces allegemus, uix litare posse nos persuasum habeamus. Quòd si, ut alibi latius disseruimus, inferiora hæc ulla nos superioribus conciliare possunt, nihil est quod maiore sit cum animo similitudine, utpote qui & lumine pollet, & illustrat omnia, ac perinde genios, ac Deum ipsum nobis repræsentare uideatur. Quamuis impia improbaq; perditorũ Anabaptistarũ factio tempore hoc, nõ ignes modò, ritusq; sacros omnes in pietatis nostræ signum exhibitos, extinguere perdereq; conentur, sed & etiam bonos mores, ipsumq; Dei cultum profanare aggrediantur. Dedicata uerò nimirum ara sacrificiis faciendis, & precibus allegandis, quibus diuûm animi nobis concilientur. Qui tamen esset apud ueteres probatus sacrificandi ritus, pauci admodum prodidere. Deo siquidem Deorum omnium supremo, mente & intellectu solo, sine sermone, sine sono sacrificabãt. Vnde Crocodilus, quòd elinguis est, diuini silentii ratione habita, cultus apud Ægyptios. Spiritibus & beatorum animis laudes adhibebant. Cœlestibus materia constantia, quæ scilicet similitudine aliqua ad eos facere uiderentur, ut ignem Soli, & huiusmodi pleraque toto hoc hieroglyphicõn opere perquisita: malis uerò dæmonibus ne nocerent, uel ut eorum impuritas arceretur, libaminibus & nidore carnium faciebãt. Cęterùm Ægyptii ueteres pecudibus aut sanguine placare Deos semper abhorruerunt, precibus & thure solo contenti. Adegerũt uerò eos Ptolemæi, sacra Saturni Serapidisq; suscipere, quod facere coacti, fana eorum extra pomœria posuerunt, quibus hostiæ de more mactari debebant. Quanquam illaudato Busiridis exemplo, homines postea immolari occeptum, cùm is apud proxima Nilo loca tyrannidem occupasset. Sed quod ad aras & pietatem attinet, in nummis T. Ælii Cæsaris Antonini simulacrum est utraq; manu passa, ara apposita, cum inscriptione, PIETAS. Manus porrò passæ, ut in Cynocephali commentario docuimus, adorationem significant. In Hadriani Aug. idem simulacrum eodem habitu, ab cuius uno latere ciconia adsistit, de qua loco suo: ab altero ara est corymbis ornata: inscriptio, PIETAS AVG. In nummo Diuæ Augustæ Faustinę simulacrum est, quod læua pallam sustentat,

alte

A altera in ignẽ, qui de pulcherrimè facta ara promicat, libamina porricit, cum inſcriptione, PIETAS. Eſt & ara poſita ante ſignum, in cuius manu patera eſt libationi parata in nũmo Lucillæ: inſcriptio, PIETAS. Eadem inſcriptione pietas ipſa in Antonini nummo dexterã exporrigit paſſam, læua in ſubiectã aram libat. Illa porrò paſſa dextera, adorationis, ut alibi loco ſuo declarauimus, indicium eſt. Supplicationes porrò fieri ſolitæ, aut cùm uota facimus, aut cùm damnati uotis, gratias agimus. Hinc aliæ atque aliæ inſcriptiones in nummis inueniuntur, omnes tamen ad pietatem ipſam referuntur, ſiue diuini numinis auxilium imploremus, ſiue uota perſoluamus. In Iuliæ Piæ Felicis Aug. nummo ſignum eſt lęua pallam in ulnã ſuſtollens, dextera in aram porriciens: inſcriptio, VOTA PVBLICA. At in Hadriani nũmo cernere eſt duo ſimulacra, quorum ſtat unum ipſius Imperatoris effigie, alterum læua palmæ ſurculum tenet, dextera pateram offert Principi: inſcriptio, ADVENTVI AVG. Eſt & Domitiani nũmus cum ara & igne ſuperaccenſo, cuius inſcriptio eſt, PRINCEPS IVVENTVTIS. Pulcherrima uerò omnium quas uiderim ara eſt in ipſius B Cæſaris Domitiani nummis, in quo anſas illas, unde aræ nomen nonnulli uolunt, apertiſsimè licet intueri.

PROFVGIVM.

FViſſe uerò aras apud ueteres, uti etiam nunc ſunt, ſanctioris aſyli loco, nulli nõ exploratum eſt. Hinc apud Maronem Priamus, omni alia ſalutis ſpe abiecta, ad aram confugit, cui dixerat uxor, Hæc ara tuebitur omnis. Et M. Tullij dictum pro Roſcio Comœdo: Sicut in aram confugit ad huius domum. Et apud Terentium: Nemo te accuſat Syre, ne tu aram tibi, aut deprecatorem pararis. Et Ouidius de Triſtibus:

Unica fortunis ara reperta meis.

MISERATIO.

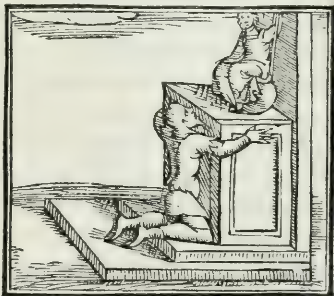

APud Athenienſes ara peculiaris fuit miſerationi ſacra, de qua Papinius poëta, & Lactantius grammaticus, necꝫ nõ Apſinis in Rhetoricis meminere: & Plutarchus lib. de ſuperſtitione, φύξιμον βωμὸν eam appellat. In profugij ſanè ſignificato Veſtam pro ara poni apud Xeno C phontem inuenias rerum Græcarum libro ſecundo: ἀκούσας ταῦτα ὁ Θηραμένης ἀνεπήδησεν ἐπὶ τὴν ἑστίαν. Hæc cùm Theramenes audiſſet, ad Veſtam ſibi profugium parauit. Et ſacrificalis ara Veſta eſt Polluci, præcipuè uerò quæ in Prytaneo fuit, ubi inextinctus ignis aſſeruabatur. Et triginta curiarum Veſta collocata apud Dionyſium Halicarnaſſeum antiquitatũ ſecundo. Tale quiddam & apud Tranquillum in Tiberio.

XII. IANI COLONIÆ.

QVòd uerò aræ XII. Iani ſimulacro adſculpi ſolitæ ſint, ſunt qui ob id factũ putent, quòd Ianus pomœria & aras duodecim Hetrurię colonijs ſacraſſet. Alij aras illas XII. ad menſium numerum dedicatas aiunt, quòd Ianus pro anni tempore ſit Romanorum religione pingi ſolitus. Nam de CCCLXV. diebus, quos geſtu manuum referret, alibi diſſeruimus.

TERRA.

ROtundam ædem Vestę Numa Pompilius Romanorum Rex cõsecrasse fertur, quòd eandem esse terrã, qua uita hominũ sustentaret, crediderit. Eam pilę formã esse, ut sui simili templo Dea coleretur. Pro eorũ uerò sententia, qui per Vestam nil aliud quàm puram flammã intelligebant, de strongilari lapide, qui deam figuræ similitudine referret, alibi diximus. D

MVNDVS.

ET mundo ædem ueteres ea qua conspicitur forma posuerunt, mundumq; eam appellauere, ab eo mundo, inquit Cato in cõmentarijs Iuris ciuilis, quę Festus citat, qui supra & infra nos est. Eius inferiorem partem ueluti Dis manibus consecratã, clausam omni tempore custodiebant, neq;, nisi ter in anno, patefaciebant, ut ait Atteius Capito, quippe diebus his, postridie Volcanalia, & ante diem sextum Idus Nouembris, & ante diem tertium Non. Octobris: quos dies, ait Festus, E etiam religiosos iudicauerunt, propterea quòd eo tempore, quæ occulta & abdita religionis deorũ Manium essent, ueluti in lucem adducerentur, & nihil eo tempore in Repub. geri uoluere. Itaq; per eos dies non cum hoste manus conserebant, non exercitus scribebatur, non comitia habebantur, nõ aliud quicquam in Repub. nisi quod ultima necessitas admittebat, administrabatur. Volcanalia autẽ antiqua monumenta in Circo Flaminio X. Cal. Sept. celebrare solita cõperimus. In alijs, Fer. Volca. N. X. Calend. Iunias. Ibiq; N litera diem nefastum notat, apud Ouidium. Tubilustria Volcano XIII. Calend. Iun.

DII OMNES.

OMnibus uerò Dijs, Agrippa templum rotundo ambitu Romæ dedicauit, eaq; de causa Pantheon appellauit: in quod quidem minus quàm in alia ueterum monumenta sæuijt ipsa uetustatis iniuria: idq; nunc Virgini Deiparæ dedicatũ, magno mortaliũ concursu inuisit, & ab ea qua factũ est forma, nomen habet. Sanè Augustus Cæsar, qui templum id excitauit, licet Agrippæ inscribi dedicatione ipsa uoluerit, nulla cõmodiori forma deos omnes complecti poterat quàm orbiculari: de qua quoniam alibi dicturi sumus, ulterius nunc de figu- F ra huiusmodi loqui supersedebimus, si tamen id dixero, Aristotelis dictum esse, ueteres gauisos dijs templa rotunda specie dedicare, cuiusmodi sanè multa Romæ superesse adhuc, uel magna ex parte diruta, uel nostræ pietatis dijs instaurata conspeximus.

IANVS.

IAno contrà, templa quadrata specie dedicari solita, quatuor quippe pilis, quæ totidem fornicibus iungerentur, peruiosq; à frontibus quatuor aditus patefacerent, qui tamen in primario Iani templo solenni sacro pacis tẽpore claudebantur.

MENSARII.

ERant autem & alij Iani, in quibus trapezitarum mensæ, ubi mercatorũ conuentus, & omnium quæ ad rem pecuniariam pertinent negotia tractabantur: de quibus Horatius:

O ciues ciues quærenda pecunia primùm,
Virtus post nummos, hoc Ianus summus ab imo

Perdo-

A *Perdocet, hæc recinunt iuuenes dictata, senesq;,*
Læuo suspensi loculos, tabulamq; lacerto.

Huiusmodi generis ædificia plurima Romæ erant, nunc unum minus dirutum in Velabro perdurauit iuxta ædem quæ D. Georgio dedicata est.

PAX. BELLVM.

QVod uerò Iani templum in nummis habetur, quadrata & ipsum specie, sed clatris, repagulis, & foribus præmunitum, ipsi tantùm Deo dedicabatur. Clausum hoc, pacem indicare: adapertum, belli tempus, nõ tam ex Virgilij carmine cantatissimo, quàm etiam ex nummis passim in conspicuo est. Sed illud præcipuum numisma tum opere tum etiam inscriptione spectabile, in quo legitur, PACE P. R. TERRA MARIQ. PARTA IANVM CLVSIT. Fuit uerò is, ut ex altera nummi parte habetur, IMP. NERO CLAVD. CÆSAR AVG. GERM. TR. P. P. P.

PROVIDENTIA.

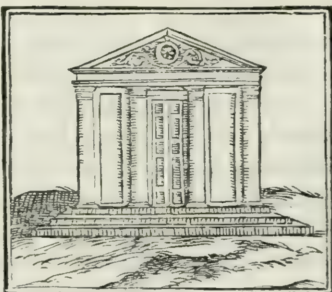

ALia etiã atq; alia templorũ exempla multifariam in nummis habentur, quæ prosequi ad fastidium potius, quàm ad delectationẽ
B inclinaret. Illud dicam, in nummo cuius inscriptio est, DIVVS AVGVSTVS PATER, ab altera parte legi PROVIDENT. Idem templum est in Imperatoris Constantij nũmo, cuius inscriptio est, PROVIDENTIA AVG.

SALVS. IVNO. DIVVS.

IN Domitiani nũmis templũ est SALVTI AVGVSTI inscriptũ. In Volusiani, Dea in delubro sedens cum inscriptione, IVNONI MARTIALI. de quibus dicere hîc nullum est operæpreciũ. Neq; uerò ueteribus tantũ Dis, sed & ijs quos apotheosi consecrabant, templum etiam dicare mos erat, ut uidere est in Antonini nummo, in quo templum est cum inscriptione, DIVO PIO.

SVBDIALES QVIBVS.

TOta uerò ædium sacrarum forma antiquitus pro conditione numinis ædificari solita, quare ex ipsa statim ædis facie numinis qualitas intelligebatur: Io
C ui siquidẽ, fulguri, cœlo, Soli, & Lunę, subdiales, ut Vitruuius monet, ædes, quę græcè ὕπαιθρα dicuntur, ædificabantur, quorum numina, potestates, uimq; ac effectus omnes sub dio spectamus.

DORICÆ QVIBVS.

MInerux autem, Marti & Herculi numinibus, ut idem ait, uirtute ipsa memorandis, ædes opere Dorico erigebantur, nullis quippe delicijs, neq; lasciuioribus florum ac foliorum ornamentis, neq; denticulatis coronis, ac guttulatis metopis, sed rudi ac hispido potius aspectu, qualis dignitas in uiris expetitur, à peregrino omni cultu aliena.

CORINTHIACÆ QVIBVS.

AT Veneri, Floræ, Proserpinæ, & fontanilibus Nymphis, numinibus quippe delicatioribus, ob mollitiem atq; nequitiam Corinthiacæ cõstituebantur, genus quidem ædificij tum gracilitate operis, tum florum ac foliorum lasciuia, uolutarumq; multiplici perplexitate, triglyphorum, ac aliorum ornamentorum uarietate uisu admodum delectabile.

IONICÆ QVIBVS.

IVnoni uerò, Dianę, ac Libero Patri, cęterisq; eiusdem ordinis numinibus Ionicũ adhibebant opus, medio quodã inter Doricũ & Corinthiũ temperamento, quippe quod neq; horrorẽ & austeritatẽ ipsa operis simplicitate præ se ferat, neq; quidẽ eneruatã illam mollitiẽ ex tot ornamentorũ luxuria cõmonstraret. D

DE COLVMNIS.

NEque quidem templa tantùm, uerùm etiã columnæ nõ sine mystico aliquo intellectu fieri consuerunt, quarum & causas & rationes retulisse nõ incongruũ uideatur: siquidem hæc haudquaq̃ sunt ab Ægyptiacis inuentis dissimilia, dum aliæ firmitudinis, alię rei præclarè gestæ, famæq; supra mortalium conditionem adusq; cœlum attollendæ, aliæ captiuitatis, aliæ profligationis, aliæ opprobrij sint indicia.

TERMINVS.

CÆterùm antiquissimũ fuit per columnã terminum significare, quòd columellas in terminis ponere mos fuerit. Hinc regionũ multarum fines terminosq; columnas appellamus, ut in Hispania Herculis: eo enim usq; & imperium & labores ille suos extendisse fertur. Eodem modo in Africa sub Atlante monte, & in Asia ad Euphratem fluuiũ, & supra Armeniam terminos Romani Imperij columnas dixerũt: & eo significato Atrides Protei Menelaus adusq; columnas exulat, apud Virgiliũ legas, quod pro Ægypti finibus positum notat Seruius. E

GLORIAE SVBLIMITAS.

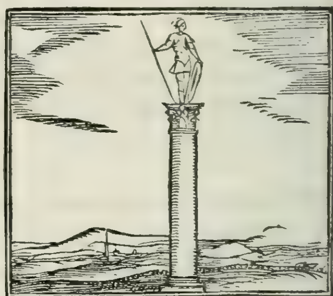

IN sepulchris uerò, neq; non monumentis reliquis columnarũ ratio fuit, ut cuius nomini dicatæ essent, gloria supra cæteros mortales attolleretur. Hinc illa Ennij de Scipione uerba: Quantã statuã faciet populus Romanus, quantam columnam, quæ res tuas gestas loquatur. Hinc in argenteo nummo uideas columnã, cui medię ancile affixum est, urna in summo superposita, duabus hinc & inde laureis appensis, quã Senatus Diuo Augusto Vespasiano decreuit. Sed ut reliquas prætereã, duæ adhuc Romæ uisuntur, quæ Romanæ potentiæ atq; splendoris testimonium faciunt, Traiano una, altera Hadriano erecta, ad summam quarũ altitudinẽ, quæ admodum excelsa est, per interiores gradus coclitis in modum circunductos cõmodissimus est ascensus: nõ enim in re tam omnibus obuia nobis immorandum est. Decretæ autem in columnis statuæ à Senatu plerisq; fuerunt, quos enumerare nostri nõ est instituti: rerum enim quę tractandæ sunt multiplicitas, breues nos esse cogit. Illud admonuero, quod apud Plinium legitur, senatum Galbæ ut primùm licitum fuit statuam decreuisse rostratæ columnæ superstantem, placere nonnullis ut striatæ legatur. Antiquam autem esse celebritatem statuarum in columnis, ex eo manifestum, quòd C. Menenio supra columnã statua dicata est, qui Latinos priscos deiecerat unà cum Camillo collega, quæ res, inquit Liuius, rara illa ætate fuit. Et illa adeò celebris Traiani columna colossum habuit superimpositum, cuius rei fidem faciunt eius nummi. F

A DE OBELISCIS.

Orum loco Ægyptij ſuos erexerunt obeliſcos, & Græci ἄξιον ὀβελίσκου dixerunt, cui maximi quiq; honores deberentur. Non ineptum autem fuerit animaduertere, Ægyptiorum ſtatuas, quæ antiquitatẽ ſapiunt, graciliores eſſe, & truncis oblongis propémodũ ſimiles, quod quidem non eſt artificum uel ſtupori uel imperitiæ imputandũ, ſed eorũ potius diligentia ſtudiumq; conſiderandũ, quippe qui ita facerent, ut diuinitatem minimè corporatam eſſe oſtenderent. Quare Euphranor pictor, idemq; fictor nominatiſsimus, quem in omni ſpecie admirandum perhibent, nõ ita fortè reprehenſioni obnoxius, propterea quòd in uniuerſitate corporum exilior fuerit, capitibus articuliſq; grandior, cùm is præſertim primus dignitates, ac heroum inſignia dicatur expreſsiſſe.

HEROES.

SEd quoniam in Heroas incidimus, id minimè diſsimulabo, quòd Romani Græcos potius quàm Ægyptios imitati, heroũ ſtatuas, & eorũ qui bene de
B repub. meriti eſſent, eo maiores faciebant, prout eos maiori honore dignos arbitrabantur: de quo apud Macrobium. Hinc iocoſum illud M. Tullij dictũ in fratris ſtatuam: nam cùm in Prouincia, quam ille rexerat, clypeatam eius imaginẽ conſpexiſſet ingentibus lineamentis uſq; ad pectus de more pictam, erat autẽ Quintus ſtaturæ paruæ, Frater, ait, meus dimidius maior eſt, quàm totus. Apud Virgiliũ uerò Dido cùm uoluntariam mortem excuſat, quaſi ea omnia abſoluiſſet officia quæ à ſe exigi potuerint, nihilq; à ſe ulterius expectari poſſe, quod ad apotheoſeos gloriam pertineret, ita ſecum ratiocinatur:

Vixi, & quem dederat curſum fortuna, peregi,
Et nunc magna mei ſub terras ibit imago.

Cur uerò magnam ſperet, enumerat merita:

Vrbem præclaram ſtatui, mea mœnia vidi,
Vlta virum pœnas inimico à fratre recepi.

Oppida autem condere, inter ingentia ea facta recenſetur, propter quæ Romulus & Liber pater, & cum Caſtore Pollux, Deorum in templa recipi meruerunt, ut apud Horatium. Cùm itaq; maiores iuſto ſtatuæ uita functis fieri ſolitæ eſ-
C ſent, Onirocritæ, qui, ut ſæpius oſtendimus, hieroglyphicis adhæreſcunt, ubi quis ſupra humani modi ſtaturam fieri ſe magnum conſpexerit per quietem, mortem illi præſagiunt affuturam: & qui filium paruulum ad uirilem magnitudinem imaginatus fuerit excreuiſſe, eius identidem mortem expectandam. Hinc Virgilianum illud ſuper oblata uiſui defuncti corporis anima, Et nota maior imago: nempe quòd corporeis clauſtris ueluti prælis exoluta anima poſt mortem latius dilatari uideatur. Sed enim illa de honoribus opinio & uerior eſt, & probabilior.

CHRISTI VICTORIA.

ILlud minimè prætereundum, ſextidecimi pſalmi inſcriptionem apud Grçcos eſſe στηλογραφία: alibi aureum inſigne Dauidis, ubi interpretes antiquorũ repetunt morem, qui columnas, imagines, aut ſtatuas ijs qui ſtrenuè feliciterq; militiam exercuiſſent, erigere conſuerant. Id uerò laudis uictori Chriſto attributum, eo pſalmo declarari.

PRO PATRIA OCCISI. D

Apud autores Gręcos locum Athenis fuisse legas Ceramicũ appellatũ, columnis undecunq; frequentem, quæ in eorum memoriam erectę erant qui pro patria pugnando cecidissent, inscriptione adiecta quo quis prelio oppetijsset.

CLARITAS EX POETARVM SCRIPTIS.

Pindarus Timarcho Æginetæ Nemeis:

στάλαν θέμιν παρίου λίθου λευκοτέραν.

Ponatur altè structa saxo Candidior pario columna.

Vbi interpretes per columnam poëma intelligunt. Nam statim subdit ipsemet poëta, quantum claritatis addant poëmata in præstantis alicuius uiri laudem elucubrata.

TELESILLA.

Telesillæ Argiuæ poëtica facultate celebri, galeata statua erecta est in columna, libris circa pedes adiectis, ut alibi diximus, quod maribus Argiuorum, E qui prodierant ad bellum, ad unum cæsis, fœminas armarit, & contra hostes eduxerit, eosq; urbis diripiendæ spe profectos retrocedere coëgerit. Exemplum muliebris uirtutis inter paucissima sæpe cõmemorandum.

ISOCRATES.

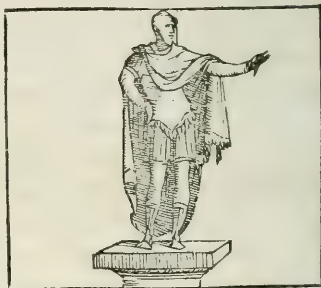

Isocrati uerò eloquentię magistro statua in columna decreta est ab Atheniensibus, quòd octo iam & nonaginta natus annos, ab institutione nunquam cessauisset.

APOLLO AGYIEVS.

Conspicuæ fuerant apud Græcos columnæ quædã in coni formã desinentes, quas ante fores erigebãt Apollini sacras, ut uerò quidã dicunt, Baccho, ut pleriq; alij, utriq;: nam idem utriusq; numen esse, ostensum alibi. Hinc Apollinem Horatius Agyieũ nuncupauit. Eas nonnulli aras uocauerunt, sed columnarũ omnino habere speciem non inficiantur. De his apud Sophoclem:

Ignibus odoris aræ Agyienæ nitent, *Suffitu halantes myrrhæ lachrymas barbaro.*

Sed cur non Græcos potius uersus apponimus? F

λάμπει δ' ἀγυιεὺς βωμὸς ἀτμίζων πυρὶ σμύρνης σταλαγμοὺς βαρβάρους εὐοσμίας.

Ea uerò de causa Agyieus dicebatur, quòd huiusmodi columnę in cõpitalibus uicaneisq; uijs erigi consuerunt: ἀγυιαὶ enim uiæ quæ ab utraq; parte exitus habent.

VICTORIA DE PERSIS.

Excogitatæ etiam sunt columnę trophæorũ uice, quæ uictoriã ostenderent, cuiusmodi porticus cognomento Persica Lacedæmone uisebatur, uictorię illius index, quã Pausanias Agesipolidos filius cõsecutus est Platæo prælio, ubi parua manu ingentes hostiũ copias profligauit, in cuius præclari facinoris memoriã statuas habitu Persico pro columnis porticu subiecere.

A CARYATARVM OPPROBRIVM.

SImile in Caryatas Peloponnesi populos exemplum editum, quorũ mulieres matronali habitu, stola quippe ad pedes usq; demissa, in captiuitatem abductę sunt, uiris prius ad unũ cæsis, totius Gręciæ in eos conspiratione facta, quòd Persicas partes aduersus Græciam secuti essent. Historiã in exemplo posuit Vitruuius.

BELLVM.

ALiqua etiam columna belli significatum habuit, ut quæ Romæ olim erat ante Bellonæ templum, super quam, quotiescunq; bellum cuipiam indiceretur, hastam iaciebant, eius scilicet ominis causa, quòd spes esset per huiusmodi susceptum bellum aut hostes à finibus summouendi, aut ultra præscriptos fines imperium proferendi. Ea autem columna Bellica dicebatur.

SECVRITAS.

INuenire est in nummis aliquot columnã ad securitatẽ additã, ut in eo quem IMP. CÆS. VAL. HOS. MES. QVINTVS AVGVSTVS cusit. Ibi enim muliebre signũ molli & B eneruato habitu stans, læua columellæ innititꝰ, dextera palmæ surculum tenet supra uerticẽ exporrectum: inscriptio, SECVRITAS AVG. Quæ quidem species cùm fortè antiquitus fieri soleret, facilè credendum purpureos Tyrannos hinc ab Horatio dictos,

Metuere Fortunam Iniurioso ne pede proruat,
Stantem columnam, Atq; ita sublimi deijciantur loco.

FIRMITAS.

NAm uetustissimũ omnino columnarum inuentum ad firmitatem fuit, quę præsertim uiriles appellatæ sunt, quas alio mox uocabulo, uti superius dictum, Doricas uocauerunt. Nam cùm Græci olim in colonias missi per Asiæ loca Caribus finitima regionibus quibusdam occupatis ædem Apollini Panionio ædificare statuissent, nullaq; adhuc esset symmetriæ proportio, nulla dimensionis norma, cõmenti tamen sunt à pedis mensura, quæ sexta pars est uirilis corporis, columnas dimetiri, rati sic firmitatem ædificijs duraturã apposuisse: easq; C columnas nudas, sine ullo prorsus ornatu, ut uirilem omnino speciem prę se ferrent, erexere, autor Vitruuius. Sed enim & in diuinis literis colũna pro firmitate accepta, ubi prophetico ore dicit Dominus, Ego cõfirmaui columnas eius, de terra loquens, non utiq; quòd eam columnis subnixam esse diceret, sed uirtutẽ, quæ terram in medio rerum omnium sitam suffulcit sustinetq;, per eam loquendi figuram symbolicam, seu dicere mauis hieroglyphicam, nobis indicauit. Eam utiq; firmitatem columnas appellari Basilius etiam interpretatur, & alijs sæpe locis instrumenti ueteris eodem significato columnæ accipiuntur.

MVLIEBRES COLVMNÆ.

CVm uerò Dianę etiã ædem construere uellent, gracilitatem in columnis ad muliebris corporis effigiem cõmenti sunt, easq; octaua parte crassitudinis produxere, spira etiam pro calceo supposita, capitulo uolutisq; uti capillamento concrispatis, atq; alijs muliebrem mundum referentibus ornamentis additis.

VIRGINALES COLVMNÆ.

ADditæ his uirginales etiamnũ columnæ, quæ Corinthiæ nuncupatæ sunt, & gracilitate & ornatu propter ætatis teneritatẽ, & hilariores, & uenustio-

res. Puellæ ſiquidem & ſumptuoſius, & magnificentius ornari ſolent, quàm ma- D
tronæ, quas cum uittis ſtola ſatis deceat ad honeſtatem. Neq; negarim, ſuccreſcente in dies hominum diligentia, aliis atq; aliis dimenſionibus columnas excîdi cœptas.

CALATHVS CERERIS.

OBſeruatio calathi, qui locorum ubiq; Cereris capiti ſuperponitur, de quo multa in alio cõmentario, cur id facere conſueſſent Ægyptii, diſſeruimus. Effecit itidem ut capitula in calathiſcorum effigiem columnis præſertim Corinthiacis ſuperaddi placuerit, quamuis Græci omnia ſuis inuentis libenter adſcribunt, & Callimachũ quendã cognomento Catatechnon prædicãt, qui genus id capituli primus excogitauerit, ueriſimili etiã fabula, ut ad confingendũ feliciſsimi ſunt, adinuenta: Mulierem quippe Corinthiã quandã, amiſſa filia corpus ſepulturæ mandaſſe, ac ſuper tumulum calathum rebus iis oppletum, quibus maximè nata dum uiueret, oblectabatur, ſtatuiſſe, atq; demum teſta ſuperimpoſita coopertũ reliquiſſe: accidiſſe uerò ut calathus ille caſu ſuper acanthi radice ibi nata inſideret, quare uerno adueniente tempore gramen id pullularet, & calathũ E
foliis primùm amiciuerit, mox & floribus ornarit, cumq; cauliculi procreſcerẽt, obſtaculo ſuperſtratæ teſtæ concuruati, capreolos in uolutarũ ſpeciem complicarunt: quo quidem obſeruato, ingenioſus faber uenuſtam eam capitulorũ ſpeciem meditatus ſit omnium applauſu conformare. Cõmentum quidem hoc eo fauore legentium exceptum eſt, ut architecturæ magiſtri ſine ulla prorſus contatione illi aſſenſiſſe uideantur.

DE MVTILIS.

OBſeruare etiam eſt in omnibus ferè ueterum ædificiis imagunculas quaſdam nunc uirili, nunc bouilla, nunc alterius animalis facie, quæ uel mutilos, uel coronas ſuſtentant. Id ab Ægyptiacis inuentis non omnino alienum ſuo legitur ſignificato.

ATLAS.

NAm quantum ad humanã pertinet effigiem, Atlantem, totius quippe ponderis patientem, id ſignificare dicunt: & huiuſmodi ſuſtentacula nimirum à
Grȩcis Atlantis nomine nũcupant, quæ cur à Latinis telamonas uocari nõnulli F
dicunt, & antiquis architectoribus, & nobis incompertum eſt: ſi quid tamen ariolari licet, τελαμῶνας ſcimus eſſe lora, quibus ſuſtinetur clypeus, quibusq; brachium inſertatur, atq; etiam uinculum, quo enſis uel appenditur, uel manui nõnunquã, ne uehementiori aliquo excutiatur ictu, adalligatur: quare crediderim à ſuſtentando deſumptum nomen: τλάσαι enim, τολμήσαι καὶ τλῆναι eſt, quod pati, & tolerari Latini dicunt. Illud ſuper Atlante uulgatũ, geſtare eum humeris uniuerſam mundi machinam, de quo Maro:

Ubi cœlifer Atlas Axem humero torquet ſtellis ardentibus aptum.

Inde ſcilicet fabula cõficta, quòd is omnium primus Solis & Lunæ curſus, ſyderumq; omniũ motus, ortus & occaſus, certa quadam moueri lege deprehendiſſe creditus, eaq; diligenter obſeruata, mortaliũ uſui promulgaſſe. Quòd uerò pro Atlantibus bouilla etiam capita fieri ſolita dicebamus, uidimus id apud Melinos Romæ: habet enim Petrus compater meus bouillũ caput aheneũ quatuor circiter unciarum magnitudine, pulcherrimè fabrefactum, eo geſtu ut aliquid omnino ſuſtentaſſe uideatur, de quo tamen alibi diximus.

A

DE PERPENDICVLO.

Vandò uerò in hæc ædificiorũ opera prouecti ſumus, quid ſibi uelit etiam Perpendiculum explicemus.

ÆDIFICATIO, VEL POSITVM.

AEdificationẽ, uel poſitũ aut cõſtructum opus,per id appenſum linea,libratumq́;,denotabant.Nullo enim pacto erigi poſſent ædificia, niſi facierum angulorumq́; rectitudo per perpendiculorum indaginem exploraretur: eaq́; præcipua eſt obſeruatio in ædificijs moliendis, ut ſtructuræ omnes perpendiculo reſpondeant, neq́; proclinationes, ut uocabulo utar Vitruuiano, in partem ullam habeant.

RECTVS TENOR.

TRanſit & ad res alias id ſignificatũ, & ad perpendiculum amuſsim adijciũt, cùm quid undecunq́; & quoquouerſum delibratum directúmue ſignificare uoluerint:utriuſq́; enim munus eſt, ut iuſtus tenor, ipſaq́; rectitudo adinueniatur. Sed perpendiculum in ijs deſeruit,quæ ſurrigenda ſunt:amuſsis,& planis &
B obliquis, & omnibus deniq́; uniuſcuiuſq́; corporis lateribus, per quæ recta linea fuerit deducenda.

DE CARDINE.

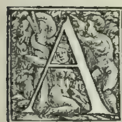
D fabricam omnino pertinet cardo: quare ſi quid ſuper eo dicendũ ſit,hoc potiſsimum loco differendum.

AVTORITAS VEL SVMMA.

HAbet uerò ſignificatum ab eo munere, quòd in ualuis, oſtijsq́; ſuſtinendis præſtat, ita ut nunc dignationem, nunc autoritatem, nunc rei ſummam ſignificet, ex arbitrio ſcilicet aut miniſterio cuius res unaquæq́; pendeat, cuiq́; rerum pondera innitantur. Hinc in litibus & cauſis tale aliquid appellatur cardo, à quo ſcilicet tota perſuadendi ratio pendêre uideatur, quóue omnia congeruntur argumenta, ſitq́; ſtatus is, circa quem tam rei quàm accuſatoris conatus omnis undecunq́; exerceatur.

CARDINALES SACERDOTES.

C HAbet & pietas noſtra dignationis gradum à cardine nuncupatum. Nam ueluti cardines in oſtijs admittendi excludendiq́; arbitri uidentur, ita illi admittendorum exigendorumq́; operum, quæ ad Chriſtianam faciãt pietatem, conceſſamq́; ſummo Pontifici autoritatem poteſtatemq́; tuendam, autores honorificentiſsimi perhibentur. Fratres hos appellat Pontifex M. decretaq́; omnia, legesq́; in comitijs iſtius ordinis perlatæ, de conſultatione eorum, tametſi omnia per ſe poſsit, ſancire ſe profitetur. Is enim honos eis habetur, ut huiuſmodi ſententiarum rogationes in acta ſumma cum fide referantur.

PIERIVS VALERIANVS AD HIERONYMVM FRACASTORIVM, DE IIS QVÆ PER PALMAM ET Laurum significantur, D

EX SACRIS ÆGYPTIORVM LITERIS.

Vamuis parua admodũ inter nos consuetudo fuerit, eoq; secessu Oliuetano Veronensis agri, quo mihi per continuum triennium frui temporum eorum permisit quies, dum tu Veronæ tuis, ego ibi meis tum studijs tum negotijs incumbebamus, vix ter facultas data, vt esse vnà possemus. Neq; antea te Patauij, quò me ad Philosophiæ studia contuleram, videre licuerat, quòd inde paulò antè discesseras, quàm ego aduenissem: tua tamen te virtus ita mihi ex eo tempore conciliauerat, vt quem ob summum ingenium, summamq; doctrinam plus te vno diligerem, certè neminem haberem: omnium enim voce cõmendationeq; politissimis literis, & liberalium omniũ artium studijs florebas, clarusq; & celebris habebare, vnde meus erga te, quem adhuc ex facie non agnoscebam, cœpit cultus, qui mox cum ætate accreuit simul, maioribus scilicet in dies ad virtutem profectumq; tuum additis incrementis. Ab eo vero tempore quo bella illa calamitosissima, tam aspera, tam continua, me non modò ex tranquillo eo secessu exturbauerunt, verùm tota etiam patria expulerunt, quandiu foris profugus, errabundus, inops vixi, tui semper memor, atq; solicitus fui, quòd vicem etiam tuam, & bonorum omnium ingemiscebam, & vbicunq; locorum ciues tuos dispersos etiam ipsos comperissem, nunc per Aligeros fratres Petrum & Ludouicum, nunc per Althæum, Zauarisium, Turranios, nunc per alios amicos tuos, quos doctrinæ nomine veneror, curabam vt meus erga te amor tibi fieret perspectissimus: idq; officij ab aliquibus ex his mihi non indiligenter præstitum confido. Sed quoniam vel his testibus tam locupletibus mihi nondum satisfaciebam, decreui tandem quaqua ratione possem, aliquod huiusmodi mei erga te animi signum manifestius exhibere. Igitur cùm labores meos in Aegyptiorum hieroglyphica explicanda recenserem, pluraq; id genus cõmentaria in amicos distribuerem, tuq; non in postremis esses, plantas duas insigniores elegi, Palmam, & Laurum, easq; à nostratibus longè diuersas, ex Aegyptiorum quippe lucis à me primùm in Italiam translatas, quas tibi dono mitterem. Palmam quidem, ob sublime illud ingeniũ tuum, quod ad excelsa quæq; prospero euentu sese attollere contendit: cuius euectus pennis toto primùm cœlo Epicyclos summouisti, totq; priorum Astrologorum machinas demolitus, facilem & permeabilem Planetis viam complanasti. Laurum autem, quia tu re optimè in cœlo gesta, ad infima mox terræ loca descendisti, tanquam Hercules alter triumphabundus: sed qui in superiorem orbem nõ, vt ille, de visceribus terræ Cerberum traxeris, qui aconitum ad mortalium perniciem euomeret, sed ab Antipodibus Siphylum illam tuã admirandi vigoris plantã asportares, quæ morbis omnibus, tam cognitis, quàm incognitis, præsentanea remedia, & incolumitatem efficacissimè conferret. Quod verò ad plantas attinet, spero eas à te benignè suscipiendas, deq; earum surculis amicitiæ nostræ firmitatem colligari posse, quam diuturnam perpetuamq; fore mihi persuadeo: quia meus erga te amor, cultus, & obseruantia, talia mihi pollicentur: tuq; vt ameris ab omnibus, ingenij, doctrinæq; tuæ monumenta, vno doctorum omniũ ore celebrata deposcunt: quorum quidem operum, studiorumq; tuorum omnium felicitatem agnoscimus, & omnium posteritati celebrem & illustrem fore plurimùm & ex animo gratulamur.

E and F appear as marginal section letters.

A

DE PALMA.

ALMÆ significata plurima traduntur, quorũ præcipuè quatuor ex grauissimis autoribus seligere uisum est: quippe annũ, mensem, iustitiam siue æqualitatem, atq; uictoriam: quorum significatuũ causæ diligentius examinandæ sunt. Reliqua, utpote manifestiora, spontè, nulla solicitata cura, prouenient.

ANNVS MENSISQVE.

CAusæ uerò cur annũ Palma significaret, tris esse perhibentur, eaq; omnium prima, quòd sola omniũ arborum per ortus Lunæ singulos, ramos singulos progenerat. Atq; ita etiam significatum mensis obseruauerunt, ut per singulos Palmæ surculos, menses totidem adnumerarẽt. Par itaq; ut si annus exprimi debeat, Palma duodecim ramis prædita figuretur. Sedenim, etiam si hæc nõ adfuerit curiositas, annum omnino significabit, uel quantum ad mensem attinet, quòd in ossiculis eius ea maximè figura expeteretur quæ lunata esset, quã contra fascinationes pollere plurimùm arbitrabantur. Lunam aũt maximè cauam,
B qualis est cùm octo & uiginti dierum numerũ expleuit, cornibus scilicet infernè deiectis, mensis indiciũ esse in cœlestibus loco suo dictũ. Dianaq; ipsa apud Homerũ Apollinis hymno, mensis & anni arbitros paritura, Palmã amplexata describitur. Altera causa est, quòd Palma, uti Babylonij tradunt, referente Plutarcho, trecentas & sexaginta utilitates mortalibus elargitur, ideoq; anni simulacrũ & insigne: tot enim diebus annus constat, intercalaribus quinq;, de quibus in Vulture, subductis. Alia ratio est, quòd Palmę satus quatuor ex lignis, siue ossa ea maluerimus appellare, quę, uti paulò antè dictũ, in eius fructibus insunt, fieri solet, quę bina iuxtà cõposita subter, binaq; supernè colligant, pronaq; omnia seruntur, quorum inde radices amplexu mutuo cõnectuntur, atq; ita primi ortus promiscui coalescunt, & unus ex cunctis caudex cõficitur.

Annus quoq; solaris quatuor qualitatibus constat, quę tamen ita mutuò connecti uidentur, ut fallente de die in diem qualitatis ipsius mutatione, unus quasi caudex fieri uideatur.

TEMPORIS DIVTVRNITAS.

NOn dissimulabo quasi ἐν παρόδῳ, quod Quintius Græcus autor asperum
C quendam locũ, & admodum editũ, superatuq; perdifficilem ponit, in cuius uertice Palma consurgat, cuius in cacumine insideat uirtus: ex montis utiq; asperitate labores uarios, ex Palma temporis, ut Hesiodi interpres ait, diuturnitatẽ innuens. Non enim putabat quempiam ad perfectam aliquam uirtutem peruenire posse, nisi per labores, quos diu tolerasset. Temporis autem diuturnitas quo conuenientius signo figuretur, quàm per id, quod anni & mensis habetur hieroglyphicum adeò manifestum? Sententiã hanc ita sibi desumpsit Quintilianus: Desinit in aduersa niti qui peruenit ad summum, scandenti circa ima labor est. Quod nos in adolescentia ita retulimus:

Incipit oppositam pedibus qui repere molem,
Eximio superat grande labore iugum.
Ut tenet aërei placidissima culmina montis,
Languida felici membra quiete leuat.
Pastus amaritiem rigidæ radicis acerbam,
Molliculi glutit dulcia mella faui.

Hoc sophiæ asperioris iter Superantule pergas, D
Dummodo post fellis pocula nectar habes.

ÆQVALITAS.

AEqualitatē uerò ea de causa significabat, quòd cùm initio Soli dicata fuerit ante laurum, grauissimi autores asserunt, & Phœbum & uictores hac, non alia quapiam arbore coronari solitos. Quę cùm æquale esset uictorum omnium præmium, æqualitatis inde symbolum assecuta est. Sanè Plutarchus & Pausanias autores sunt, Palmę precium, qua multis in certaminibus uictores æquè coronarentur, à Theseo primùm institutum, cùm à Creta reuersus in Delum appulisset, & Apollini ludos edidisset. Siue ea de causa sit excogitatum, quòd arbor ea folijs sit maximè æqualibus, ideoq; uictoribus cōueniret, quòd æqua eorum laus atq; præmium esset.

IVSTITIA.

FRuctum præterea reddit pari cum folijs æquilibrio, atq; hinc iustitiā significari uoluerūt. Præter hæc incorrupta est Palmæ materies, ac propémodum senij nescia, perinde ac decet incorruptos esse, neq; unquā temerè flecti aliorum E quorunquā arbitrio, iustitiæ administratores. Folia demū, nisi ui tollantur, nunquam amittit, quare illam congruenti epitheto ἀείφυλλους, atq; etiam ἐμπεδόφυλλους appellauerunt, cùm & laurus, & oliua, & myrtus, ac aliæ quædam, quibus est perennis foliorum uiror, succrescentibus alijs priora decutiant. Eademq; immobilitas expetitur in iustitia. Quòd uerò ponderibus resistat, & in aduersum incuruet, facere idē Iudices debēt, atq; reluctabundi, seductores pellacesq; omnes detrectare, neq; muneribus, neq; uiolentiæ cedere. In hanc sententiā Leuitico celebrandis ferijs XV. mensis septimi, Palmarū surculos, quos Græci spathalas à gladij forma uocāt, legislator sumendos præcipit. Theologi per eos iuuenescentia iustitiæ germina interpretantur. Iustus enim, ait Psalmographus, sicut Palma germinabit, propterea quòd nihil est in uniuersa Palma, quod respui debeat, ita tota ab intima medulla ad extremū usq; folium humanæ necessitatis usibus est commoda, idq; multipliciter, perinde ac in ijs qui iustè uiuunt nihil reperias, quod non undecunq; utile sit ac cōmendabile.

SOL.

NEque quidem ea de causa tantùm Palma Solis hieroglyphicum est, quòd F anni uicissitudines referat, quantum quòd figuram solarium radiorum imitari quodammodo uideatur. Vnde sacerdotij ueteris autores, qui, ut Proclus ait, à rebus apparentibus superiorum uirium cultum adinuenerunt, ab hac similitudine solare quid in Palma esse arbitrati sunt. Et apud L. Apuleium legas, mystico eo sacro quo initiabantur Isidi, caput, ad solarium radiorū similitudinem ostendendam, Palmæ candidæ folijs in modum radiorum prosistentibus redimitum.

VICTORIA.

VIctoriæ demū in Palma significatū, ex nummis, picturis, sculpturisq; omnibus uniuersæ iam plebeculę manifestū est. Eaq; elocutio toties usurpata Ciceroni: Docto Oratori Palma danda est. In quadrigis qui Palmā primus acceperit. Quā Palmā utinam dij immortales tibi Scipio reseruēt. & similia. Et causam multi prodidere, præcipuè uerò Plutarchus Symposiacôn octauo, quā etiā posuerat Aristot. nempe si super arboris eius lignū, magnū quantumlibet pondus imponas, Palma minimè deorsum cedit, nec infrà flectit, sed aduersus pōdus resurgit

A surgit, & sursum nitit in contrariũ fornicata. Eaq; de causa in certaminibus Palmam signum esse placuit uictoriæ, quoniam, uti dictum est, ingenium eiusmodi ligno est, ut urgentibus prementibusq; non cedat. Videre uerò est Palmam caudicibus sursum uersus collectis in nummo Neroniano, ubi idem ipse aprum impetit ueru, uictoriæ nimirum, quam de confecta fera consecutus esset, hieroglyphicum. Et felicis augurij causa Augustus Palmam inter iuncturas lapidum enatam ante domum suam, in compluuium deorum Penatium transtulit, utq; coalesceret magno opere curauit, Cæsaris factum secutus, qui castris locum capiens, inter syluas, quas cædebat, repertam Palmam conseruari ut omen uictoriæ iussit. Ad hæc Cæsarianæ uictoriæ aduersus Pompeium in Pharsalia prælio cõmisso Trallibus Palma ostentum dedit, exorta repentè eodem fermè tempore, quo hæc gesta sunt, penes Cæsarianæ statuæ basin, quæ in templo Victoriæ dicata erat: quamuis omnis circa statuam locus natura solidus, & durissimo lapide instratus esset. atq; huius generis ostenta multa apud ueteres memorantur. Minimè uerò prætereundus est nummus æreus cum ingenti Palma, eaq; dacty
B lis fœcunda, cuius inscriptio est, AL. Æ. quæ dubio procul uictoriam Alexandriæ Ægyptiacæ significat: quod ut magis explicetur, ab altera facie spica est cũ inscriptione, ΚΑΙΣΑΡΟΣ.

IVDÆA.

DEsumuntur hieroglyphica plerũq; à rebus quas egregiè aliqua regio ferat: ut Cyrenaica per silphium, quod in Batti nummis cusum uideas. A Palmarũ uerò feracitate Iudæa eius arboris pictura significatur. Sanè in Titi nummis passim uidere est eius prouinciæ simulacrum arbori Palmę adalligatũ, cum inscriptione, IVD. CAP. Vbi uerò inscriptio est Cæsaris Vespasiani, atq; ibidem IVDÆA CAPTA, mœsta sedet ipsa manu quasi faciem complodens, adstat ipse iuxta Palmam. In alio cum eadem inscriptione signũ est, quod dextera altè innititur pilo, læua sceptrũ gestat, læuumq; pedẽ iacenti galeæ superponit.

IACTVRA.

COntrà uerò, uel deiecta, uel casu aliquo uitiata, iacturæ imminentis prodigium habebatur: ueluti ænea illa quam Athenienses in Delphici Apollinis templo dedicarant, rei aduersus Medos feliciter gestæ monumentũ. Paulò ante
C quàm aduersus Syracusanos mouerent, infaustæ signũ expeditionis fuit, quòd eius fructus, qui ex auro constabãt, corui alites inauspicatæ pluribus diebus impetierunt, eosq; partim deuorarunt, partim deiecerunt.

NVPTIÆ.

SSed cur nuptiarum etiam significatum in palma dissimulemus? qui picturam huiusce rei tam elegantem legerimus apud Philostratum, Imaginibus, qui paludibus & fluuijs hoc superaddit ornamentũ, Palmarũ quippe ueluti fornicibus ductũ, pontem fluuio superiniectum. Nam cùm Palmarũ alia mas, alia fœmina sit, inuicemq; maritali quadam copula coniugentur, maresq; attrahant ad sese fœminas, neq; illæ congressum, quantumcunq; adniti possunt, aufugiant, sed ultro ramis ab utraq; uicissim contrà ad osculum quodammodo exporrectis, manifesta dent mutui desiderij signa, is duas, & huius scilicet & illius sexus Palmas in ripis fluuij oppositas è regione statuit. Hîc uerò mas amore correptus plurimùm incuruatur, alteq; sese supra fluuium protendit. Fœmina uerò, quantumlibet procul sita sit, neq; apprehendi possit, inclinat se tamen, & obsequij quoddam & ipsa studiũ præ se fert. Aquã itaq; quodam ueluti ponte

coniungunt, difficili tamen & inaccesso transitu, propter foliorum asperitatem. D Hanc utique speciem ex Philostrato qui pinxerit, nuptiarum & cõiugalis amoris hieroglyphicum, ex ipsius naturæ gremio desumptum, summa etiam cum uenustate descripserit. Quò uerò maior huic argumento sit fides, eam palmarij diligentiã adhibent, ut mares eo saltem interuallo à fœminis distent, ut puluis uentorum flatibus à folijs sublatus in fœminarũ folia incidat, quod satis ad fœcunditatem facere compertũ est. Sed mirũ dictu, quòd si qua procul à mare abstiterit, ut neque puluis, neque aura, odórue eius ad eam permeare posit, excogitauerũt coloni funem à mare religatũ ad fœminã usque producere, atque ita quasi maritali uinculo copulatam, masculo uiru clanculum per funem irrepente fœcundam fieri, quæ prius in ea sterilescebat solitudine. Diophanes autor Græcus Florentinum citat, qui suis in Georgicis multa de Palmæ amore conscripsit, contabescere eam maris desiderio, quod nulla dissimulatione profiteatur, modò radices uersus eum porrigens, modò uerticis in eum proclinatione, fructũ ferre pernegando, agricolamque demum cogi amantem huic inuestigare, qui multas Palmas mares manu amplexuque contingat, mox ad amore perditam rediens, eam amplexe- E tur, attrectetque manibus. Flores quoque mari prius impositos tollat, & supra fœminæ uerticem imponat. Quæ ne quis fabulosa suspicetur, istiusmodi amoris exemplum atque coniugij nostro dedere tempore. Siquidem uir clariss. Iouianus Pontanus, homo minimè futilis, & quẽ fabulas pro historia, de re maximè suo tempore omnibus conspicua, scribere puduisset, duas celebrat Palmas, marem unum Brundusij, fœminam alteram Hydrunti, quæ diu steriles permanserint, donec scilicet paulatim succrescentes, nondum alteram altera contueri poterat: ubi uerò tantum adoleuere, ut sese inuicẽ conspicere potuerint, longo quantumlibet multorum stadiorum tractu dissidentes, fœtificare cœperint. Sed cur non ipsum audiamus?

Brundisij latis longè viret ardua terris
Arbor, Idumæis usque petita locis.
Altera Hidruntinis in saltibus æmula Palma,
Illa virum referens, hæc muliebre decus.
Non vno creuere solo, distantibus agris, F
Nulla loci facies, nec socialis amor.
Permansit sine prole diu, sine fructibus arbor
Utraque, frondosis & sine fruge comis.
Ast postquam patulos fuderunt brachia ramos,
Cœpere & cœlo liberiore frui,
Frondosique apices se conspexere, virique
Illa sui vultus, coniugis ille suæ,
Hausere & blandum venis sitientibus ignem,
Optatos fœtus sponte tulere sua.
Ornarunt ramos gemmis, mirabile dictu,
Impleuere suos melle liquente fauos.

Est idem amor in Pistacijs, ex quibus semina cùm panguntur, mas & fœmina cõmitti debent coniunctis naturis, ita tamen ut mas ad Fauonium dorsum uertat, ut monet Demageron.

INNO

A INNOCENTIA.

NE uerò noſtratia prætereamus, in ſacris noſtrorum literis eo loco ubi, Statura tua ſimilis facta eſt Palmæ,legitur, Ambroſius ſignificari ait uiriditatẽ pueritiæ, atq; naturalem eius innocentiã, quam à uitæ primordio receperimus, ſeruandam eſſe, & ut fructũ nullo foliorum defluuio ſuo tempore maturemus, admoneri. Idq; de Aſſertore noſtro piorum conuentus canere, Iuſtus ut Palma florebit. Tardè uerò proficit Palma, ſed diu in uiriditate perſiſtit, ait Eucherius: ita Eccleſia ſancta per multas difficultates ad firmum fidei ſtatum uenit, auctaq; iam & propagata, ſtatura nimirum diu.

PIORVM VITA.

SIgnificat & piorũ uitã Palmæ ſpecies, propterea quòd ſicut interior eius caudex & tenuis eſt, & corticũ ſcabritie perplexitateq; uiſu minimè iucundus: ſuperior uerò pars uiſenda, tum trunci tum ramorum amplitudine, amœnaq; pulchritudine uiriditatis expanditur, ita piorum conditio prima facie contemptibilis uidetur, ſed in mirificã demum exit morum uirtutumq; pulchritudinẽ. B Sed cur nõ ipſa Eucherij ſanctiſsimi doctiſsimiq; uiri uerba ſubtexã, in hanc ſententiam? Habet quiddã aliud Palma, quo à cunctis arborũ generibus differat. Omnis enim arbor quæ in ſuo robore iuxta terrã uaſta ſubſiſtit, creſcendo ſuperius anguſtior euadit, & quantũ pauliſper ſublimior, tanto in altũ redditur ſubtilior. Palma uerò tenuis ab imo inchoat, & iuxta ramos aut fructus ampliori robore cõturgeſcit. Quibus itaq; alia arbuſta niſi terrenis mentib. aſsimiliari poſſunt, inferius uaſta, ſuperius anguſta? quia nimirũ omnes mortaliũ in hoc ſeculo degentiũ delectationes in terrenis rebus ſunt fortes, in cœleſtib. debiles. Pro temporali enim gloria uſq; ad mortẽ appetunt deſudare: pro ſpe uerò perpetua ne parum quidem in labore ſubſiſtũt. Pro terrenis lucris quaslibet iniurias tolerant, & pro cœleſti mercede uel tenuiſsimas unius uerbi contumelias ferre non poſſunt. Vt terreno iudici totos dies aſsiſtant fortes ſunt: in oratione uerò corã Domino, uel unius horæ momento laſſantur. Sæpe nuditatẽ, uigilias, famẽ pro acquirendis diuitijs & honoribus tolerãt, & multa ſe abſtinentia cruciant: quod bis aut ſemel in hebdomada pati pro ſalute animi, grauiſsimũ ducũt. At contrà ex æqualitate Palmarũ deſignant iuſti, qui uita proficiunt, qui nequaq̃ in terre-C nis ſtudijs ſunt fortes, & in cœleſtibus debiles, ſed longius atq; diſtãtius ſtudioſos ſe Deo exhibent, quàm ſeculo fuiſſe meminerũt. Rectè itaq;, uti ſuprà dictũ, Iuſtus ut Palma florebit. Illud addam ex ſextis Hebræorũ caſtris apud Hieronymũ: Veluti XII. dulcis aquæ fontes ad Elim reperti, XII. indicarũt Apoſtolos, de quorũ fontibus aquæ deriuatæ, uniuerſi terrarum orbis ariditatẽ affluenter irrigarunt, ita Palmę numero ſeptuaginta cibum oſtenderunt, quẽ mortales à totidẽ ſecundis Apoſtolis appoſitũ eſſent accepturi. Cibus enim doctrina, uti ſæpius dictũ. Quoniã uerò Crux Domini, quę Palma ea eſt, in quã aſcenſurũ eſſe Dominũ Prophetæ prædixerant, longo ſtipite & in altũ ſurrecto, in tranſuerſumq; latè porrecto fuiſſe fert, ſignificaſſe etiã uidet illud antea dictũ, Cùm exaltatus fuero omnia trahã ad me: ipſa eñ manuũ extenſio duos populos Iſraëliticũ & Gentilẽ ad Deũ trahere, & in unũ cõgregare uidebat, ut ſeniores dixiſſe ſcribit Irenæus: non ab re fuerit, ut pijs quacunq; ratione poſſumus ſatisfacere ſtudeamus, ſignũ id & uictorię & ſalutis, quo pacto pij ueteres figurarint, adſcribere. Cõtus erat prælongus, cuius apex in ρ Græcæ literæ ſimilitudinẽ incuruabatur: inde paulò infra X Græca identidẽ litera ſua inſignis decuſſatione addita

erat, id Christi nomen ostentat. Inde qui Crucis signũ faceret bacillus trãsuersus, cui uelũ aut mappula solebat appendi uexilli loco. Hæc duo significabant apud Græcos, quorum characteribus signata erant, CHRITVS PASSVS, aut CRVCIFIXVS. Inde pro delubro pedamentoq́ aliquo, uasis alicuius forma, orbiculis, aut ouis, aut alijs gestaminib. castrensi more altero super alterũ suffixis subijciebant, in hunc scilicet modulũ. Quod ultimo loco subiecimus, forma loculi est, in quẽ uexilla figebant, de quo alibi plenius. Agitè uerò qui signum hoc sequimini, & in eius imperiũ iurastis, salutẽ uobis atq; uictoriã inde certissimã pollicemini. Nõ enim tumultuarium hoc, aut temerè cõcitatæ cuiuspiã multitudinis fortuitũ est signũ, quod elementa porrò omnia, quod humana omnis natura, quod bruta, quà licet, exprimere conant. Dissecat terra punctis quatuor, à quib. ductæ lineę crucẽ figurãt. Puncta, Oriens & Occidens, Septentrio, Meridies. Sanctius in ea animal Homo, brachia cùm precat in crucẽ extendit, uel saltẽ pectus signat à fronte ad umbilicũ, ut descensum à cœlo in terras nostri numinis indicet, mox ab læua, à corde quippe ad dexterã papillã (in dextera em̃ bonorũ operũ motus) crucẽ delineat. Per mare uerò quę uolitãt nauigia, si optatũ cursum arreptura sint, antennas malo in crucis effigiẽ applicãt: quæq́ cœlum alites secant, passis alis crucẽ ostentant. Nos igitur faciẽ & pectus cruce signati, tutius & animosius unumquodq; uirtutis opus aggrediamur, fluxarum cogitationũ inundationes transeamus incolumes, præpetiq́ uolatu supra cœlũ attollamur, adminiculo signoq́ crucis omnia feliciter executuri, stratisq́ & superatis dolosissimi hostis insidijs, eiusq́ conatibus euersis, in Domini nostri cruce tantũ gloriati, trophæa, more ueterum, uictoriarumq́ triumphos ipsa cruce designata suspendamus.

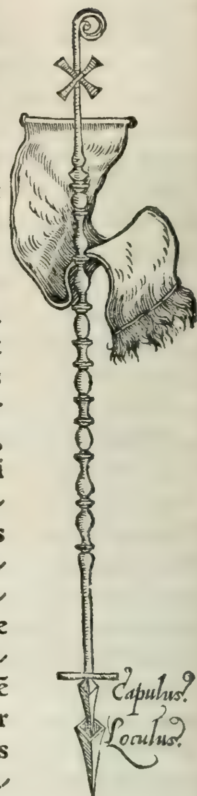

D E L A V R O.

VLgatum illud est, Laurum Apollinis insigne perhiberi, eiusq́ fronde, Palma iam posthabita, eius simulacra coronari. Neq; tantùm ea de causa, quòd Laurus in ore palumbi uim medicã indicet, quæ plerisq; uolucribus præsentaneo est remedio, quantum quia sit, ut Eusebius ait, ignea, ideoq; à dæmonibus maximè odio habetur. Vsta præterea resonat, quod quandã prædicendi uim habet. Ignispiciũ enim nõ tantũ splendore, uerùm etiã crepitu portendit, frequentissimo poëtarũ omniũ assensu. Ferunt uerò Empedoclem, qui animã esse igneã statuebat, Lauri natura cõsiderata dicere solitũ, si homini sit in animaliũ quodpiã transmigrandũ, optandũ maximè ut in leonẽ transiret, cõmodissimum enim id animę quæ hominẽ incoluisset hospitiũ futurũ. Sin uerò arbor esset subeunda, in nullã cõmodius q̃ in Laurũ fieri transmigrationẽ. Pindarus atq; Callimachus Apollinẽ memorãt interfecto Delphico dracone Laureã induisse quasi supplicẽ: erant enim supplices coronati apud Veteres. Aristophanes dominũ & seruũ oracula cõsulturos coronatos inducit, Pluto. Quin & Liber Lauro coronabatur, in qua ex Indis triumphasse fertur: diesq́

A diesq; in illum solennes, magna olim corona dicebantur, ut tradit Tertullia-
nus. Laurea itaque Apollini & Baccho sacra, illi ut Deo telorum, huic ut Deo
triumphorum. Quanquam & Myrto milites redimiri soliti: ita Claudius Sa-
turninus, qui librum edidit de coronis. Est & alia ratio cur Laurus Apollini
sacra dicatur: legimus enim apud Serapionē Ascalonitā, Lauro ad dormientiū
caput apposita, uera uideri somnia. Id ipsum Antiphonē, Philocrū, & Artemo-
nem, qui de somniorū interpretatione scripserūt, asseuerasse comperimus. Neq;
quidem Eustathij interpretamentum super hoc, parui fecerimus, qui Daphnen
ideo dictam ait, quod δα sit intensionis particula, & φωνεῖν, quod loqui & canere
est, in compositionem accedant. Apud Hesiodū interpres Theogoniæ Laurū
ait ἀνεγείρειν πρὸς τὸν ἐνθουσιασμόν. Hinc uaticinantes Lauro coronari solitos ait inter-
pres Aristophanis. Et qui bella sequebantur uates, in summa galea Lauri co-
num gestabant.

VATICINIVM.

QVo circa non imperitè Aphthonius Laurum uaticinij symbolum esse dicit,
B quā μαντικὸν φυτὸν Dionysius in præceptis de Panegyricis scribendis appellat.
Nam quòd uates δαφνηφάγοι uocitarentur, non ex eo tantùm, quòd ille dixerit,
Laurumq; momordit: & Sibylla apud Tibullum, Sic usq; sacras innoxia Lau-
ros uescar, desumptum est, uerùm etiam ex Sophoclis Cassandra dicentis, δά-
φνην φαγὼν ὀδόντι πιέζετο στόμα. Eodem modo Lycophron, δάφνην φαγὼν φοίβαζεν ἐκ λαιμῶν
ὄπα. Porrò Daphnem puellam, ut Plutarchus scribit in Agide, Pasiphaës no-
mine Spartani coluerunt, quæ oracula, ut aiunt, certissima sit dare solita.

CVSTODIA.

PRo custodia uerò Laurū poni, & incolumitatis esse symbolum ex Proclo di-
dicimus, qui ueteres ait Laurum tutelæ consecrasse, & in sacrificijs, & in lo-
cis ubicunq; uel sata, uel affixa fuerit, incolumitatem præbere. cuius rei nō igna-
rus Ouidius, tutelæ huius ergò illud de Lauro dixit: Mediamq; tuebere quer-
cum. Quod ita mihi libet interpretari, ut ad ciuicæ coronæ sospitamentum &
tutelam statueretur: id quod ex nummis quibusdam intellexi, in quibus ciuica
posita est, quam duo laurei rami circumplectuntur, non ipsi in coronam dedu-
cti, sed ad osculum quodammodo adcuruati. Literæ, OB CIVIS SERVA-
C TOS. Duo huiusmodi sunt apud me, in quorum uno literæ circumductæ, C.
GALLIVS. C. F. LVPERCVS. III. VIR. AAA. FF. In altero, L.
NEVIVS SVRDINVS. III. VIR. AAA. FF. Quid uerò sibi uelint elemen
ta illa, quippe A triplex, & F geminum, si quis quæsierit, sciat id significare, Au-
ro, Argento, Ære, Flando, Faciundo. Inueniuntur uerò & in Augusti nummis,
& alibi. Eadem uerò specie ciuicam eam fuisse crediderim, quam Augusti fori-
bus affixam Ouidius scribit, quamuis nonnulli arbores ipsas satas putant, quia
ita scriptum à poëta sit:

Postibus Augustis eadem fidissima custos
Ante fores stabis, mediamq; tuebere quercum.

Idem sibi uult nummus argenteus in quo duo Lauri surculi cum radicibus, in
quorum medio erecta est columna Ionica, supra cuius capitulum carchesium
est, in medio parma affixa, cum literis S. C. Nam ab utraq; columnæ parte in al-
bo singulatim literæ E. X. adscriptæ. Altera inscriptio est, DIVVS AVGV-
STVS VESPASIANVS. quod apotheosin ipsam sapit. Sed ex his satis su-
perq; est ostensum, Laurū pro custodia & tutela poni, & eorum quæ perpetuò

ſoſpitari, conſeruari, ac uiuere uolumus, ſignum. Accedit & illud ad ſoſpitamentum, quòd eius arboris folia fulmen non icit: eaq; de cauſa Tiberius cùm fulmina coruſcationesq; ſupra modum expaueſceret, cœlo turbido Laureã ſibi ſolitus eſt imponere, non ſecus ac eadem de cauſa Auguſtus ex uituli marini pelle cingulum geſtare. D

POETICA VIS.

QVæ quidẽ perennitatis aut diuturni temporis uita cũ à nullo magis, quàm à poëtis ipſis expetatur, meritò Laurus unà cum hedera, cuius circa uetuſtatem opus omne, poëtis dedicatæ ſunt: aliorum enim ſcriptorum autoribus non tam fama quàm utilitas etiam quæſita, ſola poëtis gloria, & uicturi nominis cupiditas inſita eſt, nec, ut eleganter & uerè dixit Ouidius, petitur ſacris niſi tantũ fama poëtis. Quòd uerò datum ſibi laureum ſceptrum à Muſis canit Heſiodus, laborem & diligentiam ſcribentis indicat, propterea quòd ueluti ſunt amara lauri folia, ita uirtutis ſudor, uel ipſo eodem teſte laborioſus. Vnde chartas Cornelij laborioſas Catullus pro magna laude celebrat. Nam cùm Heſiodus pauperibus fuerit parentibus genitus, ueriſimile eſt eum non ſine magna difficultate proficere potuiſſe. Ita enim Zezes, quòd Muſę nouem eum Lauro coronarint, labores & amaritudinem eius in doctrina comparanda commonſtrant. E

AVTORITAS IMPERATORIA ET TRIVMPHALIS HONOS.

ESſe uerò Laurum inſigne triumphantium, nõ ex eo tantùm quod apud Ouidium legitur,

Tu ducibus lætis aderis cùm læta triumphum
Vox canet, & longas viſent Capitolia pompas.

quantum ex multis ueterum monumentis innoteſcit. Illud quoq; ſatis conſtat, Imperatores triumphi Lauream ad Iouem Capitolinum ferre ſolitos, atq; eam in eius gremio relinquere. Laureata uerò Imperatorum capita in nummis paſſim habentur. Atq; hîc non incongruum fuerit ea quæ de Laureto, unde triumphaturi laureas ſibi decerpere conſuerant, memoriæ prodita ſunt, repetere. Liuiam quippe olim poſt Auguſti ſtatim nuptias Veientanũ ſuum reuiſiſſe, ibiq; tum illi gallinã albã, quæ ramulũ Lauri roſtro tenebat, à præteruolanti aquila, quæ illam rapuerat, in gremiũ demiſſam, cumq; nutriri alitem pangiq; ramulũ placuiſſet, tantã pullorũ ſobolẽ prouenìſſe, ut Tranquillus ad ſua uſq; tempora uillã eam Ad gallinas uocitatã atteſtet. Tale uerò Lauretũ fuit, ut triumphaturi Cæſares inde Laureas boni ominis gratia decerperent. Fuitq; mos triumphantibus, alias cõfeſtim eodẽ loco pangere. Adeò uerò Laurus triumphantiũ propria fuiſſe uidet, ut obſeruatũ ſit in huiuſmodi Laureto ſub cuiuſq; obitũ arborẽ ab ipſo inſtitutã elanguiſſe. Ex quo etiã prodigij cauſam intelligas, quod Iulij Cæſaris cædẽ pręmonſtrauit, cùm pridie Idus Martias auis Regaliolus cũ laureo ramulo Pompeianę Curiæ ſeſe inferẽs, à uarij generis uolucrib. ex proximo nemore perſequentibus ibidẽ diſcerpta eſt. Nouiſsimo uerò Neronis anno in quo Cæſarũ progenies defecit, ſylua illa Veientana radicitus omnis exaruit, & quicquid ibi gallinarũ erat, interijt. Tali portento fuit Alexãdro Seuero Laurus alia ingens & antiqua, quę in palatio cuiuſdã ciuitatis, à qua proficiſcebatẽ ad bellũ quod contra Germanos parauerat, ſubitò collapſa, mortis itidẽ eius indiciũ habita. Contrà nõ temerè boni ominis Lauri folia, quę circa Pompeij faſces F

illigata

A illigata fuerãt, cùm longo itinere per arida & inculta loca iam exaruissent, eo tempore quo in uico quodam Galatiæ cum Lucullo in colloquium descendit, detracta, & à Lucullianis lictoribus recẽtia & uiridia, quæ penes eos plurima erãt, liberaliter suffecta: quod summã gloriæ, rerum à Lucullo gestarũ ad Pompeiũ transituram interpretatum est, ut paulò pòst subsecutũ. Et Romæ lamentabunda Luculli uox audita, Pompeius res meas in Asia gestas eleuauit.

PVRGAMENTVM.

SExtus ait laureatos milites currum triumphantis sequi solitos, ut quasi purgati à cæde humana intrarent urbem: proindeq; suffitionibus omnibus Laurum adhiberi solitã fuisse, uel quòd medicamento siccissima sit, uel quòd omni tempore uiret, boni ominis causa perpetua reipublicę uiriditas hinc optabatur.

VICTORIA.

QVantum ad aruspicinam pertinet, Laurus uictoriã aliquando præmonstrauit: ut ea quæ in domo Alexandri Seueri iam infantuli nata iuxta Persicum arborẽ, intra unũ annũ Persicũ ipsam incremento mirabili superauit: unde aru-
B spices futurũ prædixere, ut puer is olim Persas euinceret, quod euentu postea comprobatũ est: sub eo enim primò Persę serui apud Romanos fuere. Quare apud Virgilium ex ea desumptũ doctrina legas de uictore: Viridiq; aduelat tempora lauro. Notũ illud est, solitos esse imperatores Romanos, re bene gesta literas Lauro reuinctas mittere, uictoriarum & lætitiæ nuncios, quæ Laureatæ dicebantur, quod Epistolis ad Atticum, & alibi habetur. Hinc Ouidius:

Non ego victrices Lauro redimire tabellas,
Nec Veneris media ponere in æde morer.

Apud Marcellinũ, ubi de uanitate Constantij loquitur, suorũ ducum uictorias sibi adsciscẽtis, laureatas literas missitatas inuenies. Quare Plinius XV. Laurus Romanis præcipuæ lætitiæ uictoriarumq; nuncia, additur literis, & militum lanceis, pilisq;. Vnde legere est in Pompeij gestis, cùm is in Arcadia equestre certamen ageret, ludi gratia aduenisse tabellarios ex Ponto, gestantes iaculorũ cuspides Lauro coronatas, ex quo læta nunciare antequam literas redderẽt cogniti sunt. Mithridatem enim sibi mortẽ consciuisse nunciaturi uenerant. Victores Delphis Pythijs certaminibus ea peculiariter lauro coronabantur quę Del-
C phica nominabatur, cuiusmodi genere & triumphantes Romæ: ea enim longè uiridior est, maximis baccis, atq; ex uiridi rubescentibus: unde nonnulli cõmentati sunt, in quatuor certaminũ præmijs quæ recensentur ab Archia, per malum grandiores has Pythiæ Laurus baccas intelligi, de quo apud Lucianum uideas de pomis in templo Apollinis decerptis.

IVRGIOSVS.

QVòd uerò iurgiosum notari per Lauri ramũ alicuius manu prætentũ nonnulli dicunt, Græcorum cõmentum est, non Ægyptiorum: idq; desumptũ ex historia. Nam Bebrycia Laurus erat in Amyci portu, à qua ramũ quicunq; decerpsisset, tandiu fieri iurgia solebant, quoad abijceretur: quod traditũ est ab Apollodoro libro primo de Ponticis heroibus. Sed enim particularia hæc inter hieroglyphica locũ non habent, quia necesse est, quod rectè sit exprimendum, id uniuerso generi competere, unde ipsa desumitur significatio.

REMEDIVM.

QVæ uerò de scipione laureo memorantur, significare id remedium contra pericula & insidias, quæ à quopiam intententur, ut apud Sudam legitur, nõ

ea tantùm causa est, quòd contra uenena pollere Laurus creditur, sed huc faciũt D
ea omnia quæ superius recitauimus, ubi tutelam & custodiam per Laurum significari docuimus. Quin & Æsculapij caput Laurea redimitũ non alia de causa dicunt, nisi quia ea arbor plurimorum sit remediorum. De medicina uerò diuinitus reuelata, quæ per Lauri ramum, aut folium in columbæ rostro ostenderetur, in alitis eius cõmentario diximus. Præstant & hordeo condito incolumitatem Lauri folia, si sicca grumis immisceantur, aut supernè sternantur, diuq; à uitio cõseruant, ut Demagerontis præcepto admonemur, in ijs quę à Constantino Cæsare selecta sunt. Quin Romani, ut apud eundem Cæsarem, Laurum boni genij plantam sunt appellare soliti: persuasumq; habuere, locum, ubi Laurus esset, neque à sacro ullo morbo, neq; à dæmone infestari. Et salutaris ominis gratia, folia ipsius à populo Calendis Ianuarij magistratibus offerebantur, unà cum caricis.

DE CEDRO.

AD Palmam & Laurum pro poëtis & Cedrum & Myrtum adiungere gloriosum est, cùm de præstantibus insigne dictũ illud proferri so- E
leat, Et Cedro digna locutus. Ante alias enim arbores Cedrus æternitatis hieroglyphicum est, quia materia eius neq; putrescit, neq; cariem patitur. Hinc Arca fœderis ex Cedro fabrefacta est. Et Cedro digna loqui dicuntur illi, qui ea scribunt quæ nulla temporis iniuria sit abolitura.

EXCELLENS.

ALibi diuinis in literis excelsioris potentiæ uiros indicat, Psalmo: Sicut Cedrus Libani multiplicabitur. Et alibi, Confringet Dominus Cedros Libani, hoc est, potentiores. De medulla uerò Libani ablata à Rege barbaro, pro nobilitate protrita, dictum in Aquilæ cõmentario. Sed iam ad Myrtum.

DE MYRTO.

GENIVS ET VOLVPTAS.

SAtis quidem exploratum est ex omnium ferè poëtarum lectione, Genium & Voluptatem ex Myrto significari. Arbusculam eam omnium delicatissimam aiunt, perpetuo tam uirore spectandam, quàm F
foliorum specie, suauissimoq; odore præstantem: ut non immeritò sit Veneri Deæ omnium delicatissimæ dedicata, unde meruerit Pelops Hippodamiæ nuptijs potiri certaminis uictor auxilio Veneris, quòd ei simulacrũ ex pullulante Myrto fecisset.

VENVS.

NAm, qui Venerem pingunt, libenter illi myrteam coronam imponũt, quo coronatam eam in iudicio Paridis astitisse Nicander ait Alexipharmacis, atq; ea de causa huiusmodi arbusculam & Iunoni & Palladi odio habitam in posterum. Apud quem animaduertas Dictynnam Palladem appellari, quamuis glossemata quædam aliter exponant. Neque uerò dissimulandum, Myrtum pudendi muliebris habere significatum, unde apud Aristophanem legas, οὐδὲ τῶ μύρτω θίγειν ἐῶντι, πρὶν ἐξ ἑνός λόγω σπονδὰς ποιησόμεθα ποτὶ τὰν ἑλλάδα. quod ita reddemus: Neque rem aggredi ueneream, priusquam Græciam fœdere iunxerimus. Sed Myrtum Pollux carunculam intra pudendum muliebre ponit lasciuo quodam motu interim subsultantem: quò forsitan spectat Aristophanicus ille io-

cus

A cus, ubi chorus ſenum Lyſiſtrate ait: Enſem poſthac geſtabo in Myrti ramo. In commentario Serpentis Hecates fabulam recitauimus, quam multis modis Faunus pater ſolicitauerit ad ſtuprum, cùm eam paternæ petulantiæ reluctantem modò uirga myrtea uerberaret, modò uini tormentum adhiberet, mox in anguem conuerſus ſpiris totam implicuerit, atq; ita uoti compos euaſerit. Ibiq; uirgam myrteam, nequitiæ imaginationẽ, uinum mentis hilaritatem, anguem multiplices uoluptatis nodos hieroglyphicè ſignificare oſtẽdimus. Nam quod ad Myrtum attinet, apud Maronem,

Quos durus amor crudeli tabe peredit
Secreti celant calles, & myrtea circum Sylua tegit.

OVATIO.

MYrtea uerò corona triumphantiũ militum capiti geſtata, rem bellicam ſine ſanguine confectam ſignificabat: uel cùm quid bello non indicto per occaſionem captum fuerat: tunc enim ouatio decernebatur, nõ triumphus, atq; ita myrtea utebantur corona, facilitatis indicio, cùm in triumpho ob uictoriã cum B labore partam laurea geſtari ſolita eſſet, de qua ſuperius.

HILARITAS.

ERat & hilaritatis indicium ramus myrti, quem ueteres inter uina alter alteri porrigebant. Mos enim fuit in conuiuijs eo circumlato ramo unumquenq; diſcumbentiũ ad cantandum excitare. Singuli enim conuiuarum accepto in manus myrti ramo, partes canebant ſuas: quem morem Sympoſiacis Plutarchus latè diſputauit. Et Horatius adueniente uerno tempore, quo ſe undecunq; patefacit hilaritas, dum Cytherea choros ducit Venus, decere ait uiridi nitidum caput impedire myrto. Atq; ubicunq; conuiuiorum lætitiam celebrat, coronas è myrto inferri iubet.

ARMA BELLICA.

IN prodigio autem, quod ad Polydori tumulum Æneæ ſeſe obtulit, corneis uirgultis, & Myrti denſis haſtilibus, ad euulſionem ſanguinem ſtillantibus, Tib. Claud. Donatus per id genus uirgulta hoſtilem illic eſſe locum ſignificari dicit, quippe quòd duo ea genera lignorum haſtilibus bellicis apta ſint, proindeq; pacis auſpiciũ nullum illic eſſe potuiſſe. Ac per hoc ſacrificanti in nouæ ciui C tatis cauſa, portendi, id quod accidit, crudele illic hominum genus, & humano infeſtum ſanguini. Sed enim crediderim ego potius Maronem noſtrum locum hunc de ſepulchrali myrto mutuatum ab Elpenoris tumulo: quandoquidem Theophraſtus ait ad Circeum in Italia locum eſſe eminenti quodam ſitu, denſiſſimo uariarũ arborum nemore, ſed arboroſis præcipuè myrtis denſum, ubi paruus uiſitur locus, quem incolę Elpenoris tumulum perhiberent. In eo, qui ſupini hominis menſuram non excederet, myrtos coronarias naſci, minutis quippe folijs, & odoratioribus quàm latifolię ſint, neq; alibi toto tractu eas, quàm anguſto eo ſpatio reperiri. Sanè Myrtus corona quoq; funebris eſt, de qua Pindarus Iſthmijs, ut in Cupreſſo diximus,

ἔνθα λευκωθεὶς κάρα μύρτοις ὅ δ' ἀνήρ.

Thebis enim qui uicerant Iolea, Myrto coronabantur, ea de cauſa, inquit interpres, quia funebris eſt. Iolaũ enim heroëm Thebani colunt, ad cuius tumulum Iolea celebrabant.

AMORIS VVLNERA.

ESt Myrti genus, quæ folia habet perforata, ea Trœzenijs latiſsimè proue-

nit:per hanc amoris uulnera, mœroremq́ ipsum, quo plurimùm amantes ex desiderio conficiuntur, significari tradiderunt celebres doctrina uiri. Alij (dicenda enim omnia sunt) fabulantur ab acu, quæ Phædræ capillos coërcebat, ea foramina processisse: de quo, ut nullam esse fabulam tam ineptam quæ apud Græcos autore careat, admoneamur, apud Pausaniam libro primo uidendum. D

GANYMEDES.

SVnt qui per myrtũ Ganymedem referri putent, quòd persuasum sit eam ibi lætissimè natam, ubi puer is pedum uestigia pressisset. Argumento esse locũ in Chalcide Harpagium à re ipsa nuncupatũ, quòd ibi Ganymedem ab Ioue raptum fabulantur, ibidemq́ Myrtos pulcherrimas, atq; admodum copiosas nasci. Quod ea de causa à Chalcidensibus confictũ aiunt, quòd insulares illi impurum genus fuerint, puerilium amorum turpitudini quamdeditissimi, pudore omni posthabito. Id quoq; apud Pausaniam.

PAPYRII VICTORIA.

IN nummis aliquot aspicere est Papyrij caput myrtea corona redimitũ. Significat id Sardos ab eo in campis Myrteis superatos, ob cuius rei memoriã myrtea ipse corona usus est. E

AD ILLVSTREM HIERONYMVM ROBOREVM VICINOVI DOMINVM, DE IIS QVÆ PER QVERCVM, HEDERAM, FERVLAM, MILACEM ET AMYGdalam significantur

EX SACRIS AEGYPTIORVM LITERIS,
PIERIVS VALERIANVS.

Ecce verò tibi Quercus tua, honoratissime Hieronyme, quã ex Aegypto aduectã tibi dari tantopere cupiebas: neq; id immeritò, neq; temerè: nam cùm ea arborũ validissima vulgò à robore nomen consecuta sit, siue potius vires ipsæ ab arbore Quercu, quæ robur ipsa est, nomen acquisierint, cui potius dari debuerat, quàm illi, qui de clarissima Roborea stirpe prognatus, duorũ ætate nostra maximorũ Pontificũ, Sixti IIII. & Iulij II. illustris gloria, clarissimum quenq; eorum decorare videatur? Nam Sixtus Saonæ ortus cùm veluti postliminio Taurinum veterem patriam studijs florentem reuisisset, maiorum tuorum, quos agnatos habebat, liberalitate adiutus, paratam sibi ad Pontificatum viam inuenit: tantùm enim virtute & disciplinis optimis profecit, vt vel ante ætatem primos in congregatione sua titulos sit honorificè cõsecutus: mox doctrinæ & præstantis ingenij nomine sacerdos Card. factus, integritate hominis cognita nullo negotio fuerit ad summũ Pontificatũ euectus: ac tum ipse, tum Iulius II. qui ei paulò pòst successit, progeniem vnde fuerant oriundi, honestissimis titulis & honoribus ornauerũt. Sed ne singula referam quæ & aliàs à me dicta sunt, & paucis explicari non possunt, quid magni illi Gallorum Reges, nónne Roboreos semper magni fecerunt, & eorum aliquem apud se fouerũt? teq; adeò ipsum sapientissimus Rex Franciscus, ac deinde Henricus eius filius singulari humanitate sunt amplexi? quibus tu bonarum disciplinarum studio, politiorisq; eruditionis nomine gratus in primis extitisti, eiq; opinioni, quam omnes de te concepimus, in hac ipsa adolescentia nõ auarè cœpisti respondere: vnde ipse etiam Rex Henricus tua ad res gerendas opera atq; industria vti in animum induxerit. Itaq; non plus tibi familia tua splendoris adiungit, quàm abs te illa accipiat, eiq; in dies magis ac magis accessurũ esse videtur. Quod autem ad Quercum attinet, Hedera quoq; se illi applicuit ad ornamentum, proq; septo F

Myrtus,

A *Myrtus, & Ferula, Milaxq; cum Amygdalis accessere, quibus venuste ædium tuarum hypæthron poteris conuestire, amœnioribusq; vmbris festiue admodum opacare. Vale.*

DE QVERCV.

CIVIVM SERVATOR.

INTER coronarũ genera querna in primis celebrat̃, quæ ciuis in bello seruati signum magno apud ueteres in honore semper habita. Cur uerò ciuicas ex Quercu fieri sit institutũ, plures enumerant̃ causę. Alij enim dicunt honorẽ hunc Arcadibus attributum, quos oracula solita sint ob uetustatis honorẽ glandiphagos appellare. Alij ea de causa, quòd facilem & promptuarium cibum Quercus sit militibus afferre solita. Alij, quia Ioui sacra sit, in cuius tutela sunt ciuitates: congruensq; haberi, ut qui ciuem seruasset, ea coronaretur fronde, quæ ciuitatũ omnium tutelari Deo dicata esset. Apud Celtas autem, ut Max. Tyrius tradit, altissima Quercus deligebat̃, eaq; erat Iouis signũ. Sunt qui
B eam tradant primã plantarũ omniũ genitam, atq; ita populorũ altricem fuisse, & primariam oraculorum autorem. In nummo quodam, cuius Dorica inscriptio est ΑΠΕΙΡΩΤΑΝ, aquila habetur fulmine subter pedes deiecto, & rami duo querni in coronã flexi, quæ dubio procul Epirotarũ moneta glandes Chaonias, & oracula Dodonæa significat. Quantũ uerò pertinet ad seruatos ciues, quamuis in Lauro de C. Gallij & L. Næuij Surdini nummis rem explicuisse satis esse possit, non importunè tamen loco hoc repetetur quod Ouidius de Quercu ad Laurũ dixit, cùm in arborem eam Daphne transmutaretur: Mediamq; tuebere quercum. In nummis quippe aliquot coronam ciuicam esse positam, quam duo laurei rami circumplectuntur, non ipsi in coronam deducti, sed ad osculum quodammodo incuruati: literæ, OB CIVIS SERVATOS, quorum duo huiusmodi apud me sunt. Qua specie ciuicam eam fuisse crediderim, quam pro Augusti foribus affixam scripsit Ouidius:

Postibus Augustis eadem fidissima custos
Ante fores stabis, mediamq; tuebere quercum.

Quamuis nõnulli arbores ipsas eo gestu satas fuisse putant. Libet aũt & aliorũ
C quorundã addere monumenta. In nummo C. Caligulæ ciuica tantũ cum glandibus spectat̃, in quo literæ sunt huiusmodi, S. P. Q. R. PP. OB CIVES SERVATOS. In Sergij uerò Galbæ Aug. nũmo ciuica eadem est cum inscriptione, S.P.Q.R. OB C.S. Eadẽ in Vitellij Germanici, in cuius medio hæ literę sunt, S.P.Q.R. OB CIV. SER. In nũmo etiã quodam aureo, & alijs plerisq; obseruaui, ciuicam hanc Neroni etiam ex S. C. dedicatã, quamuis alia non adsit descriptio, idem tamen est significatũ. Eodemq; S. C. Antonino nũmus datus est cum porca fœta & natis sub ubere, quibus imminet quercus, quòd animal id dubio procul glande plurimũ pascatur, unde antiqui omnino cibi admoneamur: quã causam Plutarchus præcipuã putat in ciuicæ coronæ dono: quãuis primas Ioui partes tribuat, cui sacra sit arbor, & in cuius tutela, uti dicebamus, sunt ciuitates. Videas & in nũmo quodã Augusti Cęsaris, quercus arbores duas cũ ingenti patina in medio earũ sita, circa quã literæ sunt ad quadrati positurã S P Q R. Neq; sum nescius ciuicã etiã ex ilice fieri solitã nã & ipsa glandifera est: Cæciliũq; Comicũ poëtã coronã ciuicã iligneã appellasse: omnino em̃ ilignea primò fuit. Rationẽ Festus tradit, q frondẽ præ se perennẽ ferat. Postea uerò magis placuit ex esculo

Ioui sacra, ubiq; custodito honore gladis, ut Plinius autor est. Nota sunt quę & quãta tribui solita sunt ijs qui ciuicã meruissent. Ea quippe uti licebat perpetuò in ludis. Induenti assurgi etiã à Senatu moris erat, senatuiq; proximus erat locus assignatus. Vacatio munerũ ipsi, patriq; & auo paterno dabať, quòd filiũ adeò publicæ rei utilẽ genuissent. Ne uerò temerè daretur, arctiores additæ sunt leges, ut quippe ciuis qui seruatus esset, seruatum se esse fatereť, aliter testes in eo negotio nihil proderãt, neq; si quempiã alium quàm Romanũ ciuem seruasset, quantumuis Regem. Ciceronem ciuica donandum L. Gellius censuit, quòd eius opera esset atrocissima Catilinę coniuratio detecta, uindicataq;, atq; ita non ciuis unus, sed uniuersa Romana ciuitas seruata, meritoq;, ut ait ille, D

Roma patrem patriæ Ciceronem libera dixit.

AMVLETVM.

HEcate quoq; quercu coronari solita est, in cuius manum hasta imponebať, & humeros multis draconum spiris implicabatur. Huiusmodiq; deæ simulcrum ante ianuam dedicari solitum Æschylus tradit, idq; incantationum amuletum habebatur. E

VIRTVS.

HErculeam uerò clauam illam ualido plurimùm de robore fieri solitã, uirtutis simulacrum esse optimi quiq; autores tradunt. Tum etiam nũmus Gordiani Pij declarat, in quo Hercules nudus cum claua spectatur, cum inscriptione, VIRTVS AVGVSTI. Neruæ autem Traiano ex S. C. quod in nummis apparet, decretũ est leonis caput claua supererecta, cum inscriptione uni illi maximè attributa, quę est, OPTIMO PRINCIPI. Nec prætéribo Cõmodi uanitatem, in cuius nummo uidimus ingentem clauã cum inscriptione, HERCVLI ROMANO AVG. S. C. & ad hæc coronam ciuicam circumductam. In alijs ad adulationem huiusmodi cusis, Hercules est facie ad ipsius Cõmodi similitudinem informata, cum spolio & claua in læua, dextera coronam trophæo superimponens: literę, HERCVLI ROMANO AVG. Accepit enim is statuas Herculis habitu, eiq; immolatũ est ut Deo. Harum unam adhuc integram cum claua & Hyla, Iulius II. restituit pro foribus aulæ superioris palatij Pontificij, ubi nunc porticus Leoniana. Sed enim Leo X. statuã amoueri iussit, neglectãq; in angulum rejci. Neq; uerò clauam Herculi semper ex robore fuisse perhibent, uerùm & ex oleastro, cuiusmodi ea fuit quam Mercurio πολυγίῳ dicauit, quam iterum pullulasse fama est. Nam Trœzenij oleastrum ex ea claua natum ostentare olim consueuerunt. Pisander & aheneam Herculi clauam fuisse dicit. F

FORTITVDO.

IAm uerò fortitudinem, ualidasq; uires per quercum significare mos est multorum, siue nomen ipsum sequantur, quæ roboris elogio censetur: uiribus enim præstantes uiri, ut Festus ait, robusti à robore nuncupantur: robur uerò à robo colore rufo, quòd ea materia plurimas eius coloris uenas habet, siue insitã illi uim admirentur, quòd incorrupta materies, & ad ædiũ perennitatẽ facere, magnis inde acceptis utilitatibus, comperiatur.

DIVTVRNITAS.

EAdem autem de causa diuturnitatẽ etiam significat quercus, quòd eiusmodi sit eius uis, ut in seros usq; annos prorogetur, præcipuè cùm uel defossa, uel aquis macerata per tempus aliquod fuerit. Quare augures non iniuria auo Galbæ fulgur procuranti, cùm exta de manibus Aquila rapuisset, & in frugiferam

A ram quercum contulisset, summum, sed serum imperium portendi familiæ, responderunt, quod euentus mox comprobauit.

IMPERIVM FIRMVM.

IMperij firmitatem per sceptrum ex querno trunco significatum inuenio. Sceptrum aūt cum folijs quernis in columna quadam ex alabastrite Viterbij spectare licet, inferioribus quippe ramis amputatis, superioribus autem ita mutuò complexis, ut oculi speciē reddant. Plutarchus Osirim huiusmodi signo redditum arbitratur, qui, ut nōnulli prodidere, non Ægypti solùm, uerùm & Italię, & totius ferè terrarū orbis imperiū obtinuerit. Aiunt uerò sceptra huiusmodi ita pluribus ramis ornari solita, ut plures erāt prouinciæ quibus is imperitaret, cuius honori & nomini dicatū esset id monumenti. Quercus enim Rheæ, quæ terra est, sacra, ut Apollodorus III. de Dijs ait. Quin eos omnes quernis coronari tradit, ob utilitates quas arbor ea tam in ædificijs, quàm in primo uictu prębuit.

OSIRIS.

MAcrobius in hac oculi specie, quæ ab incuruatis ad complexū hinc inde ramis, ut in nobilitatis uestræ gestaminibus spectare est, cùm Osiridis nomen agnoscit, tum Solis id esse signum cōtendit. Oculi uerò similitudinem ideo poni, quia Sol regali potestate cuncta despiciat, unde illi oculi cognomentum apud antiquos. Sed enim de oculo eo cōmentario disputatū, quo per singulas humani capitis partes, quæ aliquid significant, decurritur.

B

PRINCIPATVS.

CÆterùm & in Aruspicū disciplina quercus principatū ostendit, quod multis olim augurijs obseruatū est: ex quibus illud præcipuè referendū uidet, quòd in suburbano Flauiorū quercus antiqua, quæ Marti sacrata erat, per tres Vespasię partus singulos repentè ramos à frutice dedit, haud dubia signa futuri cuiusq; fati. Primum quidē exilem, & haud ita multò pòst arefactū: ideoq; puella nata non perennauit. Secundum præualidum ac prolixū, & qui magnam portenderet felicitatem. Tertium uerò instar arboris: quare patrem Sabinū ferunt aruspicio insuper confirmatum renunciasse matri, nepotem ei Cæsarem natum. Contrà uerò sceptrū nouissimo Neronis anno de Augusti manibus excussum fulmine, imperium Cæsaribus diuinitus abrogatum indicauit.

C

FERITAS.

QVorundam etiam inuentū fuit animi feritatem ex quercu significare, quòd etiam non ignobiles poëtæ agrestes homines, immites atq; sæuos, nullisq; humanis moribus expolitos, duro ex robore natos dictitabāt: de quo interpres Hesiodi, Veteres, ait, filios in quercubus aut petris exponere solitos, urbium tectorúmue cōmoditate nondum adinuenta, datamq; hinc ansam ut ex petris aut roboribus geniti uiderentur.

OBSCOENITAS.

HAbet & glans ipsa suum significatum, idq; obscœno satis intellectu, ob eam scilicet qua prædita est figurā, pudendi uirilis mucroni penè similem, atq; hinc Arcadū obscœnitatē incessi reperias, quòd βαλανοφάγοι essent. Vnde Diogenes eiusmodi notæ adolescentē Arcadem dixit, is cuiusmodi uideret esse interrogatus: intelligebat enim Arcadiā infamē esse, utpote quæ luxu delicijsq; barbaricis corrupta esset. Alij referūt ad stuporem: unde dixerit etiā Iuuenalis, Læua in parte mamillę nihil Arcadico iuueni subsultare. Sed cum priore sententia facit alterū eiusdē Cynici dictū, apud quē cùm mentio fieret de puero quodā qui male

pudicitiam tutabatur, Diogenes cuiusnã is esset interrogatus, Tegeates respon- D
dit, ludens scilicet ex ambiguo: nam Tegea ciuitas est Arcadię, Tegos autem interdum pro lupanari ponitur.

IRA DELINITA.

IPsa deniqꝫ arbor quercus, ea insignis asperitate, quæ omnibus conspicua est, non immeritò fertur usqueadeo inimica oleæ, ut eam iuxta se positam extinguat. Olea uerò cùm sit pacis, mansuetudinis ac lenitatis indicium, excogitatum est quercum olea complicare, cùm iracundiam atqꝫ inexorabilem animi asperitatem sese ad lenitatem dedisse significandum fuerit. Contrà addam κατ̀ ϖαρόφγοις & ea quæ beneficium à quercu consequuntur: scriptores enim naturalium rerum, hederam quercinã, uiscum quercinũ, & polypodium quercinũ optimũ dicunt.

DE HEDERA.

HEdera autem non quercina tantùm, sed qualiscunqꝫ esset, haudquaquam obscurę celebritatis erat apud Ægyptios, quippe quę propter continuum uirorem uitibus etiam præferebatur in sacris, quòd illæ E
à fructu folia identidem amittant.

BACCHVS.

EA uerò in primis quæ corymbos nigros fert: sed & sine delectu coronamentis accepta Dionysio sacra, quod æquè est ac apud Ægyptios Osiridi, à quo etiam isti nomen: chenosiris enim eorum lingua nominatur, quod Osiridis planta interpretatur. Pręterea Dionysius, Nysa urbe à se posita in extrema ferè India, hederam quam seuit, æternum nominis sui monumentum esse iussit.

NOCVMENTVM ABSCONDITVM.

THyrsis uerò, quod telum est ligneũ, circumfusa hedera coopertum uini nocumentum hieroglyphicè indicat sub ipsius suauitate latitare. Hinc Macrobius Liberum Patrem ait ferire per obliquum, circunfusæ hederæ latitante mucrone. Neqꝫ aliud sibi uult uitis supra caput Hecates prætendi solita, quæ nimirum ostendit Fauni patris insidias, quas in natam uini opera construxit, de quo latius in Serpente.

TENACITAS.

VSqueadeo uerò adhæsit hederæ tenacitatis nomẽ, ut illigandi complecten- F
diqꝫ significatum, ut olim apud nostros flamini Diali non modò eam tangere ominosum esset, uerùm etiam nominare, ne inde illigatus aliquo modo uel re, uel cogitatione deprehenderetur. Eaqꝫ de causa neqꝫ anulũ quidem gestare ei licebat, libera siquidẽ omnia esse uolebant sacrificulis. Vnde sacrũ factura Dido apud Maronẽ, unum exuta pedem uinclis in ueste recincta, legitur. Manifestũ autem est hederam uincire quicquid fuerit, ad quod se applicuerit. Hinc Horatius lasciuis hederis ambitiosior dixit. Hinc Catullus mentẽ amore reuinciens, ut tenax hedera hac & illac arborem implicat errans. Et Gallienus Imperator:

Brachia non hederæ, non vincat oscula conchæ.

Ea deniqꝫ siue ab hærendo, siue ab eo quòd edita petat, siue potius ab edendo ea, quibus adhæserit, nomẽ habeat, Libero Patri dedicata est, ut initio dictũ, quòd ita semper uireat, ut & ille semper iuuenis. Nam solis æterna est Baccho Phœboqꝫ iuuenta. uel quia mentes hominũ ita Liber liget, uti ea quæcunqꝫ tetigerit impedit: ebrius enim quamuis solutũ eum uel in angusta paupertate dicat Horatius, & Lyæus à soluendo nomen acceperit, irretitam tamẽ habet mentem, neqꝫ sui compos est.

ASSER-

A ASSERTOR.

IN nummis plerisq; caput hedera redimitum aspicias cum Assertoris inscriptione: ut illud cum cornibus, ab cuius altera parte sigillum est cum racemo in dextera, in læua spolium gerit: literæ quæ legi possunt, ΔΙΟΝΥΣΟΥ ΣΩΤΗΡΟΣ. In aliquot aliis caput identidem hedera redimitũ, ab altera uerò facie Hercules cum claua & spolio: literæ sunt, ΗΡΑΚΛΕΟΥΣ ΣΩΤΗΡΟΣ. infrà uerò ΘΑΣΙΩΝ. Sed dicerem ego populeam potius esse frondem, nisi flexuosus uiticulæ ambitus hederã potius referret. Sunt uerò Thasij ab insula, quæ Thraciæ adiacet, unde Herculis progenitores oriundi, quo nomine illi sibi plurimùm plaudentes, imaginem eius nummis exprimere instituerunt.

BACCHEIA SVPPELLEX.

VInaria uerò uascula, quæ Cissibia plurimùm appellãt, orificiũ ad hederacij folij speciem informatũ habent: κίσσος enim hedera: cuiusmodi uasa quamplurima, quæ longam sapiunt uetustatem, ubiq; Romæ uideas. Et quæ nũc etiã è luto formantur, ad eandem penè formam rediguntur, à folijsq; uulgò nomen

B habent, nam Folietæ nuncupantur. At bona pars Italiæ uasa uinaria quotidiani usus Boccalia, quasi, ut puto, Bacchalia dicere uelint, appellant. quamuis βαυκάλιον pro uase uinario sit apud Homerum. Qui κισσύβια dicta putarunt, quòd uasa olim ex hedera fieri solerent, hallucinari mihi uidentur: nam neq; quidem lignũ satis idoneum, neq; materia commoda est, cùm satis constet, si poculo hederaceo mixtum infundatur, uina transfluere. Neq; ego nunc poculorũ genera perquiram, quæ copiose satis ab alijs enumerata fuerunt: illud ostendisse satis fuerit, qua de causa bona eorũ pars hederam supremo margine assimularent. quin etiã in nonnullis iuxta ansam impressum hederæ foliũ obserues: & apud Maronẽ pastoralibus quibusdã poculis superaddita uitis, Diffusos hedera uestit pallente corymbos. Qua uerò specie esset cantharus qui Baccho dedicabatᷓ, uti scyphus Herculi, si quæsierit quis, picturatione cõmodius q̃ uerbis explicabitur. Pedem enim habet à latiori ambitu in angustũ flexuoso interius ductu se contrahentem, ita ut ea pars tota desidentibus incuruis costulis describatur: mox intumescit in calicem, quod

C nomen nostris in sacrificijs tot iam abhinc annis, specie nihil quicquã immutata, receptum est. hinc iterũ angustari incipit, totoq; ambitu introuersus incuruari, quo ductu ubi aliquantulum processerit, rursum aperitᷓ, & cratera in summo patefacit. Adduntᷓ hinc atq; inde ansæ, quas aures Græci libentius appellarũt: sed aures ego eas alia quàm ansæ sint forma factas intelligo, utpote quę quidem prostarent à summo uase, sed minimè ad inferiora flecterentur. In morẽ autem Delphinorũ aliàs ansæ, aliàs anguium figuras, plerunq; uolutarũ in modum fieri solitæ. Sed & una tantũ ansa præditos plerisq; locis cantharos in antiquorum monumentis aspicias, cuiusmodi apud Virgilium est Silenianus ille,

Qui grauis attrita pendebat cantharus ansa.

POETA.

QVòd uerò poëtis hedera decerneretur, ut unà cum lauro coronam eorũ perficeret, non tam perpetuus utriusq; uiror, qui diuturna eorũ opera significaret, in causa fuit, quàm ut ostenderetᷓ, eos, qui digni hederis euasissent, Laureâq;

meruissent, & ingenio & arte præcelluisse: per Laurũ enim insitã in ingenio uim, D
ac uenæ fœcunditatẽ Apollinis irradiatione locupletẽ intelligebant: per hederã uerò artẽ & industriã peruigili labore partam. Cuius rei id est indiciũ, quòd hedera suapte ui admodũ imbecilla humi semper reperet, neq; se unquã attolleret: pertinaci tamen labore artificiosoq; conatu peruincit, ut uel arboribus uel parietibus adhærescens, paulatim irrepens supra omniũ fastigia uictrix euadat, & supremo in uertice dominetur: utroq; enim opus est si quis uelit excellere: nisi uerò excelluerit nihil quicquam profecit, quia Mediocribus esse poëtis, non homines, non Dij, non concessere columnæ. quare sapienter ait Horatius,

Ego quid studium sine diuite vena,
Nec rude quid posit video ingenium, alterius sic
Altera poscit opem res, & coniurat amicè.

In eandem sententiã apud Pindarũ legas, ut in Ape diximus, poëtas lacte simul & melle pasci: quorum lac naturam facundiæ ubertate affluentem, mel artem, laboriosumq; proficiendi conatum ostendit. Non enim mel sine magno labore, industria & artificio comparat. Apud Athenæũ, quod minimè dissimulandũ est, E legas, ex Seno Eliensi Grãmatico desumptũ, Autocabalos, qui postea Iamborũ poëtæ nuncupati sunt, hederacea corona uti solitos, Ithyphallos uerò talari tunica manicatos, ebriosorũ personas ridiculũ in morẽ gestasse. Hinc apud Virgil.

Threicius longa cum veste sacerdos
Obloquitur numeris sepem discrimina vocum.

Et quod ad manicatos facit elusum alibi:

Et tunicæ manicas, & habent redimicula mitræ.

Sed ut ad Athenæum reuertamur, Phallophoros demum ait (ideæ sunt hæ impudentioris Musicæ, lasciuæq; apud ueteres cæremoniæ) serpyllo & pæderotæ herbis faciem occultasse, sertaq; sibi ex uiola & hedera nexuisse.

VETVSTAS.

PRæter hæc uetustatis symbolũ est hedera, cùm semper circa uel arbores, uel ædificia uetustate cõsumpta ruinosaq; saxa maximè uersetur: quin etiã ex eo Baccho sacra, ueluti uina etiã de uetustate cõmendantur. Pindaricum porrò est uinũ à uetustate cõmendare, ut Epharmosto Olympijs, αἴνει δὲ παλαιὸν μὲν οἶνον. Ita F
Horatius passim: *O natam mecum consule Manlio testa.*

Sic Tibullus, ut corrupta obiter lectio corrigat, lib. Amorũ secũdo, elegia prima:

Nunc mihi fumosi veteres afferte Phalernos
Consulis, & Chio soluite vincla cado.

Fumosi enim Consulis, non fumosos Phalernos, ut imperiti nonnulli putant, eadem synepeia apud Iuuenalem habetur:

Fumosos equitum cum Dictatore Magistro.

Notum enim quemadmodum Romani studiosissimè curarint ut atria sua maiorum illustrium imaginibus complerentur, ad excitandam scilicet posteritatẽ, ut quod sibi ad imitandum proponerent, assiduè cõspicerent. Fumosos igitur, præ uetustate quadam ueluti fuligine coloratos. Hedera aũt cogere in seniũ arbores creditur, ipsaq; nõ nisi senescentibus libenter adhærescit. Extãt super hoc luculentissima Laberij carmina, quorũ ea duo tantũ afferã, quæ ad sententiã, qua de nunc agitur, congruere uidentur:

Ut hedera serpens arborum vires necas, Ita vetustas ambitu annorum necat.

Neq;

A Necq̃ quidem ea tantùm de causa, quia uetustas uinum cõmendet, & hedera sit uetustatis indicium, ea Baccho sacra perhibetur, sed quoniã, ut super eius ui Plutarchus disserit, cõmanducata hederæ folia ebrietatis speciem quandã repræsentant, & procliues ad furorem mentes incitant.

FVROR POETICVS.

ATque hinc demum existimant eruditissimi uiri coronas hederaceas poëtis attributas, siquidem motus ille diuinitus fit, ut autor est Plato, quo poëtarum mens concita, imagines rerum tot supra naturã concipit, & ea interdũ mysteria scriptis mandet, quę paulò pòst ipsi abeunte furore uix intelligunt. Vnde nõ immeritò excludit sanos Helicone poëtas Democritus, eosq̃ tantũ admittit,

Quos cantor Apollo
Non patitur versare lutum, sed ad aurea cœli
Limina sublimes Iouis omnipotentis in aula
Sistit, & ætherei monstrat cõmercia cœtus,
B *Ambrosiamq́ libens nectarq́ propinat, & illi*
Magna canunt afflante Deo, mortalia ponunt
Nubila, quæq́ Deûm in penetralibus abdita cernunt.
Adq́ vbi iam sese rediere insomnia mente
Attonita repetunt, & quæ inspexere reposcunt,
Et plerunq́ suas non percepere Camœnas,
Usqueadeo humanis præstant cœlestia rebus.

DE SMILACE.

Voniam uerò Milax, ut uocabulo utar Æginitę, quadã cum hederę foliorũ uiticisq̃ similitudine ita congruit, ut ea multi magno cæremoniarũ errore pro hedera usi sint, ignorantes funestam esse, & omnibus sacris & coronis infaustam, ideo uisum est in hoc hederæ commentario eam dissoluere ambiguitatẽ. Quatuor enim distinguitur speciebus: arborea una, quæ nostris taxus est: uirgulto assimilis altera, sed aspera & spinosa, surculis, ramis, pediculis, & folijs paliuri instar hamatis, labruscæ propémodũ racemis prædita, quã Venetijs in semotioribus Lignipedũ hortis in pergula sur-
C rectam aspexi. Hederæ aliæ duę propriores, quarũ una læuis, altera hortensis appellat̃, sed usqueadeo sibi inuicẽ assimilatæ, ut utranq̃ pleriq̃ unã tantũ speciem existimarint. Siliquis hæ lupinorũ tunicas magnitudine adæquantibus fœcundissimæ, in quibus grana ad faseolorũ similitudinẽ renunculorũ figurã referentia delitescunt, pressiora in alijs, in alijs torosiora. Colorum multa uarietas, in aliquibus lutea, in aliquibus purpurea, nigra alia, alia uariegata ex nigro & albo, surculo in omnibus iunceo ad admirandam altitudinẽ excrescente: folijs propémodum hederaceis, nisi quòd hederis unicuiq̃ singula, his passim trina: hederæ tenacia, & perpetua, & læuore quodã placida, his asperiora debiliaq̃, & cum uento simul interdum abeuntia, autumno prorsus decidua.

FVNESTVM.

FLos harum coronis intextus funestũ habet hieroglyphicũ. Florẽ uerò ferũt uiolis admodum similem, colore in alijs candido, in alijs puniceo, in alijs etiã subpallido, ex quibus lugubres coronas fieri Plinius attestat̃, infaustosq̃ esse dicit omnibus sacris & coronis: causamq̃ affert, ob crocũ in eam herbã amore smi-

lacis conuerſum: quã quidem fabulam Naſo IIII. Transmutationũ libro unico eo uerſu tangit: *Et crocon in paruos verſum cum ſmilace flores.* D
De qua quidem fabula cùm nihil aliud extaret, nos olim de cultu eius herbæ uiticulíue iuſtum opuſculũ hexametris cecinimus, fabulæq́ totius argumentũ explicuimus. Idem Plinius ait: Vulgus ignorando, hancq́ hederã exiſtimando, feſta ſua polluêre. Nam & poëtis, & Libero Patri, aut Sileno, Smilax iam pro hedera ſacrabat̃ ab ijs, qui omnino quib. coronandi eſſent ignorabãt. Legumẽ hoc diu noſtris regionib. ignotũ, nunc nuper allatũ è Sicilia Romã, multorũ hortos tota iam Italia cœpit multiplici fruge fœcundare. Oblectat mirificè fructus tum lepida colorũ uarietate, nitoreq́ gemmarũ inſtar arridentiũ, tum opere topiario ſurculus, qui foliorũ ſylua denſiſsima in metas erigitur altiſsimas, & muris applicata paucorũ dierũ ſpatio ad celſa quãtumlibet ædiũ faſtigia prorepit, turres exuperat, nullius arboris proceritate ſuperatus. Ideoq́ in ſpatioſas ſcenas latiſsimaq́ tentoria, quo præcipuè anni tempore magis expetunt̃, mirabili pampinorum feracitate contexitur. Tum cibus leguminis nõ, ut multi tradunt, abominabilis, ſed guſtu gratus atq́ ſuauis: nam & diſcluſus à tunicis, & cum teneris adhuc ſiliquis aqua incoctum, lautis etiam cœnis apponitur. Quam uerò Medici damnant, fortè trachea illa eſt, paliuri ſpinis prædita, quæ racemulos quoſdã ad inſtar labruſcæ producit. E

DE AMYGDALA.

Voniam uerò, nobiliſsime Hieronyme, ſpem eam quàm de præclara iſta indole tua optimã omnes conceperant, uel ante tempus explere, tam in bonarũ artiũ ſtudijs, quàm in inſigniũ morũ elegãtia iam dudum occœpiſti, Amygdalũ tuã eſſe hieroglyphicũ animaduerti: ea enim arbos ante alias omnes floribus induta, nõ ſuę tantũ ſpem oſtentat opulentiæ, ſed & aliarũ frugũ annũ feracẽ pollicetur. Vnde Maro cùm uideret eam primã omniũ florere, nihil uel Ianuarij rigore deterritam, ex florũ eius multitudine lætæ identidem fœturæ ſpem in frumentis concipere nos poſſe monet his uerſibus:

Contemplator item cùm ſe nux plurima ſyluis
Induet in florem, & ramos curuabit olentes,
Si ſuperant fœtus pariter frumenta ſequentur, F
Magnaq́ cum magno veniet tritura calore.

Quòd ſi ſpes, ut Speuſippus Platonicus definit, eſt expectatio boni, uelut è conuerſo metus animi concitatio in expectatione mali, ſicq́ floribus inſpectis uſum inde fructuũ expectare ſolemus, nulli dubium erit quin flos ſit futuri boni prænuncius, & frugem paulò pòſt ſuccreſcentẽ polliceatur: nam & Themiſtius iucundiſsimam floris ſpeciem fructuum prænunciam eſſe dicit.

IVVENTVS.

AD hæc flos omnis iuuentutis habet̃ hieroglyphicũ: iuuẽtus aũt omnis ſemper ſpei plena, cùm ſenectus cõtrà omnia deſperet: ſiue hoc accidit iuuenib. ex exiguo rerũ uſu, ſenib. uerò ex irrita multorũ uotorũ experientia: ſiue quia iuuenes natura uegetiore, quæ cupiũt ardentius futura etiã ſibi proponũt, ſpemq́ impendiò paſcũt, ſenes debilitate cõfecti, præ timore etiã cùm aſſecuti ſunt diffidere uidentur, ideoq́ bonis minus gaudent. Alij dicunt æquius ideo ſperare iuuenes quàm timere, quia ſpes eſt de futuro tempore: in ſenibus autem multa memoria reſidet, ac earum præcipuè, quæ ſpem plurimam eluſere, tum autem memoria

A moria ipſa ſpei quodammodo contraria conſtituitur.

SENECTVS.

POrrò ſenectus, quę ſeſe hîc obtulit, facit ut ad amygdalã rurſum reuertamur: eius ſiquidem hieroglyphicũ in diuinis literis accipitur pro canitie, quæ manifeſtum eſt ſenectutis indicium. Amygdala autem potius quàm alia quæpiã ex plantis, quia, ut etiam ex Maronis deſcriptione uidimus, arbor nulla denſiorem florum ubertatem reddit quàm amygdala. Locus autem eſt in hanc ſententiã apud Solomonem ad calcem Eccleſiaſtæ: Florebit amygdalum, & pingueſcet locuſta, & diſsipabitur capparis, atq; hæc incœptabunt, homine iam in domum æternitatis ſuæ profecturo: hoc eſt, ut apud Eucherium, caneſcet homo, tumebunt pedes, & concupiſcentia frigeſcet: nam hęc plurimùm homini in poſtremo uitæ tempore accidere conſueuerunt, ut inde in terram, quaſi in æternitatis ſuæ domũ redeat. Proculdubio autem indicium appropinquantis mortis eſt, cùm canis caput albicat capillis. Mitto illud quod D. Hieronymus notat, quoſdam interpretari per amygdali florem ſacram ſpinam, quòd decreſcentibus natium
B carnibus ſpina ſuccreſcat, & floreat: nam & hoc & illud ſenij eſt.

CONTINENTIÆ FRVCTVS.

APud Hieremiã primo capite, ubi ſe is uirgã uigilantẽ uidere aſſerit, Theodotio reddit amygdalinã. Vnde colligitur, amygdalum caſtioris hieroglyphicum eſſe temperantiæ: nucẽ enim eam uidemus amariſsimũ habere putaminis corticem, teſtaq; lignea, eaq; duriſsima cingi, amaritie corticis difficultatẽ indicante, integumenti duritia uirtutẽ ipſam: fieri autem ut cùm putamina illa & amara & dura ſummoueris, fructu fruare ſuaui admodum & delicato. Sic continentiæ caſtigata coërcitaq; cuſtodia, amara primùm uidetur, perdifficilis & ab omni delectatione remotiſsima, ſed ex qua fructum colligas dulciſsimũ ſuauiſsimũq;: ait enĩ Heſiodus, uirtutis radices amaras eſſe, fructus uerò ſuauiſsimos.

DE NVCE IVGLANDE.

NVPTIÆ.

AB amygdalo ad nucem iuglandem tranſire non incongruũ, cuius eſt hieroglyphicũ, ut nuptias præ ſe ferat. Credidere multi, ait Plinius,
C quia nuces cadendo tripudiũ ſonumq; faciant, qua de cauſa dictũ illud, Sparge marite nuces. Sed ueriſimilior cauſa eſt, quam ipſe cõminiſcitur, ob integumentũ duplex, puluinati primùm calicis, mox lignei putaminis, quali propémodum operimento fœtus muniantur.

CAPPARIS.

T uerò & Capparim abſoluamus, ſuper eo multa & uaria tam Hebraici interpretes, quàm Latini & Grępci cõmenti ſunt, dum Hebraicam uocem quã nos Capparim dicimus, illi AVIONA, modò amorem, modò deſideriũ, modò concupiſcentiã, & his ſimilia elocutionibus ſuis circumſcribũt. Sed qui diebus noſtris ſcripſere Capparim libidinẽ perfrigerare, hoc loco, teſte eo, decepti uidentur, quòd minus animaduerterunt Solomonem id notare uoluiſſe, ceſſare tunc libidinis ardorẽ, cùm Capparis nulla eſſe cœperit: id enim apertè ſignat, Diſsipata fuerit: perinde ac ſi Græci per fabulas ſuas philoſophentur, tunc ardorem Leandri gelidis aquarum fluctibus ſuperari, cùm primùm Herûs lucerna fuerit extincta.

PIERIVS VALERIANVS DE FVNESTIS ARBORIBVS, ET CORONIS ALIQVOT, EX SACRIS ÆGYPTIORVM LITERIS, AD LAVRENTIVM GRANAM. D

Luctuosissimo illo die, quo Celsi Melini iusta, Academia vniuersa deposcente, peruetusto maiorum ritu celebrauimus, memini te, facundissime Grana, dum funeris apparatus instruebatur, multa de me quærere super funestarũ arborum significationibus, quòd nonnullam huiusmodi rerum inquisitioni operam dare me nõ ignorabas. Tuq; meminisse debes pauca admodum ea fuisse, quæ mihi tunc, tanti ac talis amici casu cõsternato, memoriæ succurrissent, tum quòd eò totus cõuersus eram, vt quæ multa in prærepti iuuenis desiderium à doctissimo quoq; conscribebantur, sedulò colligerem, collectaq; publicarem, tum quòd nolebam eo tempore te nugis meis occupare, studiorũ tuorum socium laudare meditantem. Quem quidem tu non laudasse tantùm, sed diuturniori, vel æternæ potius vitæ visus es mihi restituisse. Dignus quidem Celsus, qui tam eruditum, tamq; elegantẽ funeris sui laudatorẽ sortiretur. Dignus tu quoq;, qui de iuuene tam præstanti, tam docto, tam probo verba faceres, quamuis id lætiori argumento factum omnes maluissemus. De qua quidem oratione tua multa alij præclarè prædicant: nos exuperasse te & nostram, & omniũ expectationem, qui de te optima quæq; conceperamus, verissimè profitemur. Tibi verò an ego responsurus sim in ijs quæ percontatus eras, adhuc ambiguum est mihi, curaui tamen vt si quid per diligentiam assequi possem, tuæ me flagitationis memorẽ fuisse comprobarem. Itaq; Cupressum, & Pinum, & Populum, & pro corona Smilacem, & quædam alia quæ funesta sunt perquisiui, de quorum significatis cõmentariolum hoc ad te conscripsi. Illa verò meminisse debes, cùm de coronis quæreretur, quibus cenotaphium cingeremus, respondisse me, ex Salice, ex Moro, ex Caprifico, & Loto demum serta contexenda. Ex Moro, quoniam senilem prudentiam tam iuuenili ætate præ se ferebat. Ex Caprifico, quia cupiditatibus omnibus, quas innumeras ea ætas afferre solet, ipse iugũ imposuerat. Ex Salice propterea, quòd summa erat adolescens cõtinentia præditus. Ex Loto, ad diuinum eius ingeniũ, & omnifariæ doctrinæ studium: quorum quoq; omnium rationes poteris ex hoc libello nostro cognoscere. Sed enim in his nihil fortè nouum tibi, gratã tamen futuram spero industriam, quæcunq; esse potuit, meam, quòd non contanter satis amico facere procurarim. Esto igitur apud te nostri hoc amoris qualecunq; monumentum: neq; id horrori sit quòd feralia donamus, vtpote qui philosophus non minus rerum fines, quàm ortus progressusq; sis contemplari solitus. Sed iam quid hæc sibi lignorum strues velit, inspiciamus. E F

DE CVPRESSO.

CVPRESSI significata apud Horum nulla sunt, apud Latinos & Græcos pleraq; memorantur.

POLLVTVS MORTE LOCVS.

ATq; illud in primis, quòd pollutionis, aut incestati de alicuius morte loci, aut funeris signum fuit, feraliq; illi apud omnes cognomentum: quia cùm minimè recidiua sit, humanæ conditionis sortem referre uideatur. Quanquam Herodotus unam solamq; pinũ ex arboribus recisam minimè repullulare tradit, esseq;, ut ipse ait, πανόλεθρον Nimirum animaduerterat homo multæ diligentiæ, recisam cupressum in Creta bea-

A ta beatiore insula repullulare, quod de pinu nusquam obseruarat.

CRETA.

QVoniam uerò Cretæ id præcipuè concessum, ut renascentes, quæ præsectæ fuerint, cupressos uideat, nonnulli Cretam per eiusmodi arborem significari tradiderunt, nō aliter quàm Palmam pro Iudæa poni in Vespasianorū nummis obseruatum: Palmę siquidem & lætius & frequentius in Iudæa proueniūt, quàm usquā alibi. Cupresseta porrò Gnosiorum celebrat Plato, in quibus æstiuo die de legibus cōmentatum à Megillo & socijs tradit. Non immeritò autem magno habitum ostento, cùm arbor Cupressus altitudine conspicua in Vespasiani agro auito sine ulla ui tempestatis euulsa radicitus repentè procidit, ac insequenti die uiridior atque firmior eodem uestigio resurrexit, grande, ut inquit Tacitus, prosperumq́;, assensu aruspicum, & summa claritas iuueni admodum Vespasiano promissa. Apud Plinium legas, ubi de prodigiosis arboribus differit, arbores multas, sine tempestate, ulláue causa alia, quàm prodigij cecidisse, ac sua mox sponte resurrexisse, quæ fuerunt fausti ominis & ostenti. Sed-
B enim ne nostra negligamus, uetustis rebus nimium applaudentes, in Mediceis ædibus, quę thermis Alexandrinis dirutis incumbūt, hoc Romæ uidimus, quod huc inseruisse minimè fuerit importunum. Paucis admodum antè diebus quàm Leo Pont. Max. moreretur, Medicam arborem proceræ admodum magnitudinis, sed magna sui parte in latitudinem ramos ad parietem affixam, ut perpetuo uirore aulæa quæ dicuntur facere uiderentur, casu nescio quo, noctu solutis pergulæ compagibus ita concidisse, ut cacumine terram attingeret, & à porticu in xystum prodeuntibus prealtæ curuaturæ arcum exhiberet. Subsecuta mox clarissimi Principis mors. Neglecta arbor, omni tunc familia alijs negotijs occupata. Creatur interim Hadrianus VI. PONT. MAX. ab extremis usq; Morinis in Italiæ ludibrium perquisitus. Insequitur statim ab electione, maxima hyemis inclementia: niues iuges, & in multos dies terræ, pertinacia Romano solo insolita, inhæsitantes, qualem tempestatem & niuiū altitudinē, asperitatemq́; aëris nemo quantūlibet natu maximus Romæ se uidisse profitebat. Sæuijt ea hyems in citrios, lucos, & uiridia omnia Medicis arboribus cōsita perstringit, & ad radicē usq; adurit: omnesq́; illæ huiusmodi arborum deliciæ, quæ
C Romæ plurimę frequentissimæq́; erant, auferuntur: sola è nostris illa seruata incolumis, quæ ante Leonis obitū prociderat: ac omnis ille ordo, qui ad eundem parietem adhærescebat, minima iactura læsus, cæteris omnibus ad repullulationem succisis ad imum caudicē. Quòd si altero uix anno cōpleto Clementē VII. Leonis præmortui fratrē patruelē ad Pontificatus fastigiū euectū uidimus, cur Medicam illam arborem in eius ædibus, & inclinatæ fortunæ deiectam, & felicissimi successus, ab hyemis tam horridæ sæuitia seruatam, fuisse prænunciam affirmare uereamur?

SEPVLCHRA NOBILITATIS.

SVnt qui cupressum funus quidem & sepulchra, sed non nisi nobilitatis significasse contendant: quod & Lucani testimonio confirmatur, ita dicentis:

Et non plebeios luctus testata cupressus.

Sanè Thucydides libro historiarū secundo, arcas fuisse dicit ex cupresso, in quibus eorum efferrentur ossa, qui pro salute patriæ mortem oppetere non dubitassent. Huius autem instituti, ut cupressus defunctis accommodaretur, principium nonnulli ad historiam referunt: aiunt enim Asclepiadis autoris gra-

uiſsimi teſtimonio, Boream Celtarum Regem cùm filiam Cypariſſam nomine D amiſiſſet, arborem hanc in eius tumulo ſeuiſſe, à qua inde nomen inditum Cypariſſo: mox à ſatu illo luctuoſam feralemq; haberi cœptam.

MORS.

NAm & in oſtentis mortis indicium fuit, quod tum aliis euentis, tum Imp. Seueri caſu comprobatum eſt, cùm Æthiops quidam claræ inter ſcurras famæ, cum corona è cupreſſo facta illi obuiam proceſsiſſet: quem cùm ille iratus remoueri ab oculis præcepiſſet, coloris tactus omine, reſpondiſſe ille dicitur, totum fuiſti, totũ uiciſti, iam Deus eſto uictor. Paucis uerò pòſt diebus Seuerus eſt uita functus. Quod uerò pertinet ad colorẽ, fertur & Hadrianus Imp. ex Mauri occurſu extrema ſibi iam ingruere concepiſſe.

DIS.

CVpreſſus porrò in tutela Ditis Patris: & eius arboris rami ſepulchris affixi, adſculptiue, Dis Manib. cõmendari defunctos indicant. Atq; hoc eſt quod apud Horatium legas, arborem nullam hominem ad inferos ſequi, præter inuiſas cupreſſos. E

IVNO.

EX ea autẽ arbore ſimulacra Iunoni Reginę fieri iuſſa, in pleriſq; prodigiorũ expiationibus obſeruatum: ut Gn. Cornelio Lentulo, P. Licinio Coss. Cupreſſea ſimulacra Iunonis Reginæ poſita per uirgines uiginti ſeptem, quæ Vrbem luſtrauerunt.

ORPHEVS.

ET in Lebethris Orphei ſimulacrum ex cupreſſo cultum, quod cùm Alexandri temporibus ſudorem multum emiſiſſet, omnibus eo prodigio perterrefactis, reſponſum eſt ab Ariſtandro uiro ſapiente, bene ſperandum, ſiquidem quod nunc opus Alexander aggrederetur, ob rerum geſtarum magnitudinem maximum eſſet ſudorem & laborem Poëtis & Muſarum cultoribus allaturum.

PVLCHRITVDO SINE FRVGE.

INdicat etiam Cupreſſus rei cuiuſpiam ſublimitatem atq; pulchritudinem, ex qua tamẽ nullus percipiatur fructus. Quare Phocion, cùm Leoſthenes Athenienſes in bellum impuliſſet, magnaq; ſpe ad libertatis & principatus nomen erexiſſet, illius uerba dicebat cupreſsis eſſe ſimilia, quę cùm proceræ admodũ ſint F & pulchræ, fructum tamen non habent. Ceſsit inde res in prouerbium, κυπαρίττου καρπός, de re ſpecioſa quidem uiſu, ſed prorſus inutili. Spectatu quidem iucunda eſt cupreſsi proceritas, effigieſq; illa metas imitata, fructu tamen ſuperuacua eſt, bacciſq; torua, diceret Plinius.

PERPETVITAS.

CVr uerò Diis ſimulacra ex cupreſſo fieri ſolerent, in cauſa eſt materiæ perpetuitas, odoriſq; ſuauitas, quæ perpetui thymiamatis loco eſſe uideretur. Cupreſſum enim neq; cariem, neq; uetuſtatem ſentire tradunt, neq; temerè rimam aperire, ulláue parte fatiſcere. Smulacrũ Iouis in Arce ex Cupreſſo à condita Vrbe ſexcenteſimo ſexageſimo primo anno dicatũ, tempore adhuc ſuo durare Plinius atteſtatur, qui quidem anni eſſent circiter CC. Plato leges publicas, acta decretaq; ſacris monuit inferendas tabulis cupreſsinis, quòd eam materiem ære perenniorem arbitraretur. Quantũ uerò pertinet ad odorem, Indi Cupreſſum inter aromata propémodum uenerantur.

A
DE PINO.

ET Pinum, mi Grana, non paruam habere cum cupreſſo ſimilitudi-
nem exploratum eſt.

MORS.

NAm mortis ipſa quoq; indicium eſt, de qua idem obſeruatum
ubiq;, arborem exciſam ſemel minimè ſuppullulaſcere. Vnde Staphylus poëta
πεύκης τρόπον, hoc eſt, in morem piceæ dixit. Et apud Homerum βέλος ἐχεπευκὲς, le
tale telum exponunt interpretes uetuſtiſsimi, quamuis alij ad ſolam referant a-
maritudinem & acerbitatem, qua ſit arbor ea præcipuè prædita: quandoqui-
dem amaritudo ipſa ita eſt morti affinis, ut uiceuerſa mors interdum pro amari-
tudine uſitatiſsimo mortalium ſermone proferatur: neq; hodie tantùm, uerùm
& apud uetuſtiſsimos hominum ita fieri ſolitum inueniamus. Nam IIII.
Regum, cùm Prophetarum grex apud Eliſeum eſſet, & eorum unus egreſſus in
agrum colocynthidas agreſtes legiſſet, easq; conſciſſas in ollam pulmentariam
paraſſet, neq; eorum quiſquam propter amaritudinem guſtare poſſet, clamaue-
B runt ad Eliſeū dicentes, mors in olla eſt: hoc eſt, tanta eſt pulmentarij amarities,
quanta mortis eſt. Eodem modo, paucis antè diebus, cùm poſt raptū in cœlum
Heliam, Hierichonta ſe recepiſſet, queſti ſunt eius loci ciues, aquas eſſe apud ſe
peſsimas, quas diuinitus cùm dulces reddidiſſet, numinis dictum citauerat: Sa-
naui aquas has, & non erit ultra mors in eis. Sed ut ad piceam reuertamur, Hero
dotum nonnulli carpunt, quòd ſolam piceam præſectam non repullulare dixe-
rit, cùm & cupreſſum, & alias quaſdam plantas ipſi agnoſcant, quæ idem patian
tur. Sed quantum ad cupreſſum attinet, diximus nos Herodotum ad Creticam
reſpexiſſe, quas repullulare cōſtans fama eſt. De pinu uerò, quòd Staphylus Pi-
ni more dixit, pro abolitione, excidioq; ſupremo, in memoriam adducit terribi-
lem eam Crœſi denunciationē, qua per caduceatorem Lampſacenis intermina-
tus eſt, eos ut pinum exterere, niſi Miltiadem, quem per inſidias ceperāt, miſſum
facerent. Cumq; Lampſaceni inter ſe quærerēt, quid illud eſſet, quòd Rex ſe ut
pinum diceret extriturū, à grandiore natu ciue edocti ſunt, eam arborem ſemel
exciſam nunquam amplius ſuppullulaſcere. Quod illi excidiū ueriti, Miltiadem
confeſtim è uinculis exemptum liberum abire permiſerunt.

C
ISTHMIA.

ISthmiaci quoq; certaminis præmium pinus erat. Neq; uerò pino tantùm, ue
rùm etiam arido olim apio ſacri eius uictores coronabantur. Funeſtum enim
eſſe etiam apium ſuo loco docebimus. Quæ uerò apij corona Nemeorum uicto
ribus dabatur, ex eo uiridi texebatur apio, ut interpretes Pindari monuerunt.
Erant uerò Iſthmia in Melicertæ memoriam inſtituta. Et Pauſaniæ adhuc tem-
poribus pinus apud aram Melicertæ germinabat, quem puerum à Delphino de
latum expoſitumq;, Siſyphus rei miraculo motus in Iſthmo ſepeliſſe fertur, &
certamen illud inſtituiſſe.

NATVRA.

NAturæ imaginem eſſe pinum dicit D. Ambroſius, quippe quæ ſemina à pri
mo illo diuino cœleſtiq; priuilegio accepta cuſtodiat, partusq; ſuos qua-
dam ueluti annorum uice & ordine referat, neq; niſi ui caloris admota excludat.
Atq; eadem ipſa nux flammæ ſpeciem imitatur, lacunatis in turbinem toris reti
culato opere circunductis.

CYBELE. D

EOdem argumento & cauſa Cybeles deæ ſymbolum erat pinus: nam & ipſa dea rerum omnium mater habebatur. Videre uerò eſt nummum in quo caput Cybeleium eſt de more turritum, ab altera cuius parte corolla impreſſa eſt ex duobus ramis pineis, intra quos literæ ſunt ΞΜΥΡΝΑΙΩΝ. Vbi illud quoq; adnotatione dignum, quòd litera Σ in eo nummo figuram habet Latinæ aſpirationis in latus proſtratæ, ac ſolo proiectæ, ⌶. Hinc enim crediderim multa ea Græcorum uocabula, quæ apud eos à uocali incipiunt aſpirata, per S à Latinis enunciata, utpote qui aſpirationem S literam eſſe arbitrati ſint. Sic ἑπτὰ, ſeptem. ἕρπω, ſerpo. ὗς, ſus. Siue ea literæ Z nota fuerit, quòd ueteres inſcriptiones plurimæ Z pro S litera ponũt: ut, ZMYRNA Romæ in Diuæ Anaſtaſiæ, & in Campo Floræ: in Veientibus arce caſtri noui, OSSVIS ZMARAGDI: in foro Traiani, ÆMILIVS ZMARAGDVS, & innumera alia, de quibus Grãmatici uiderint. Per Hetruriam uetuſta pleraq; conditoria pinum inſculptã habent, ſiue funerali argumento, ſiue quòd apud eos Cybele olim unicè coleretur.

ÆSCVLAPIVS. E

APud Sicyonios pinea nux Æſculapij ſymbolum habebatur. Nam & Pauſanias autor eſt, eum Deum cum ſceptro, & nuce pinea in manu altera, ſculptum eſſe.

DE POPVLO.

Ccedit his Populus, multæ & ipſa apud antiquos uenerationis, quãuis inter infelices damnataſq; religione recenſeatur: quo in numero ſunt omnes quæ neq; ſeruntur, neq; fructum ferunt.

FVNVS.

EA quoq; apud aliquos inter ferales habita. Nam apud Rhodios ludi funebres in honorem Tlepolemi celebrabantur ab impuberibus pueris Populo coronatis.

TEMPVS.

PEr eam tempus etiã indicabant, propterea quòd arbor ea bicoloribus ſit folijs prædita, ex quo præcipuas ipſius temporis partes, quippe diem ac noctẽ referre uideatur. Ideoq; Probus Herculi dicatam ait, quòd phyſici tempus per F Herculem interpretantur. Quin etiam hoc habet Populus cõmune cum tempore, quòd eius folia poſt ſolſtitium circumaguntur: nec alio argumento certius intelligitur ſidus confectum, ait Plinius. Sunt uerò & aliæ arbores, quæ folijs bicoloribus uariæ conſpiciuntur, ut ſalices, oleæ, citri: in illis tamen color penè idem, licet ab una parte dilutior, altera denſior atq; coloratior habeatur. In Populo uerò, hac præſertim quæ alba nuncupatur, nam ea eſt Alcidæ gratiſsima, ut Maro, & in eiuſmodi accipitur ſignificatum, candor ex una parte penè niueus ac ceruſſatus, ex altera porracei folij inſtar uiridiſsimus. Narrant nonnulli fabulam: Herculem cùm ad inferos deſcendit, eius arboris coronam geſtaſſe, atq; eam foliorum partem quę foris conſpicua erat, fuligine tetri chaũs obſcuratam, quæ interius condebatur ſudore ablutam candidiorem euaſiſſe, inde cùm ſurculos eos in Acherontis ripa ſæuiſſet, ſeminium id latè propagatũ. Sed enim ut apud Pauſaniã eſt, Hercules Populum albam ex Theſprotide regione iuxta Acherontem fluuium genitam ad Græcos tranſtulit, atq; hinc locus fabulæ datus. Acheron enim Theſprotidis fluuius leucen, quæ alba eſt Populus, paſsim fert,

A fert, perinde ac Alpheus oleastrum, Asopus Bœotiæ iuncos, Menander myricas, Perseam Nilus.

DE APIO.

X herbis uerò ante alias omnes maximè ferale est apium. Neque tamē hîc ego contenderim, utrum Selinon atque Petroselinon idem sint, an aliquid inter se dissideant, quam prouinciam sibi doctissimi hac ætate uiri suscepere, satis habiturus si quæ ad hieroglyphica quomodocunque pertineant significata cōmemorauero.

NEMEEVS VICTOR.

HOminem apio, uerùm eo uiridi, coronatum, Nemeeorum uictorem significare magis uulgatum est, quàm ulla indigeat repetitione. Quodque ea certamina in Archemori, ita ab Amphiarao uocitati, celebritatem instituta essent, quamuis nonnulli dicant Herculem Nemeeo Leone domito certamen id sacrauisse, cuius precium apium esse uoluerit. Ideoque leonis herbam apium appel- B latum, de qua Pindarus Nemeis Alcimedę Æginetæ, βοτάνα τίνιας τοῦ ἀ λέοντος νικάσαις. Historia tradit herbulam huiusmodi ex Archemori sanguine progenitam. Alij uolunt inde leonis herbam dictā, quòd apium in Nemea lætissimè uulgoque proueniret, qua leo ibi uersatus affluenter admodum pasceretur.

LVCTVS.

NImirum igitur apium luctus indicium est, quandoquidem herba ea, ut Pindari interpretes aiunt, est inferis sacra, luctuique dedicata. Nam, ut Græci autores prodidere, terrestre admodum est: effunditur enim libenter humi, plurimumque occari gaudet, ut solo propinquius adhęrescat. Satū eius semen, ut aniculæ nostræ fabulantur, ad inferos proficiscitur prius quàm enascatur. Orta inde fabula, quòd ob soliditatem atque duritiem, qua præditum est, aliquanto diutius quàm alia intra terræ uiscera morari uideatur. Itaque mortalis Opheltes, qui mox Archemorus terreno fuit honore decorandus, ex quatuor enim illis insignioribus certaminibus, Olympijs, Pythijs, Isthmijs, Nemeis, ut Archias:

οἱ δύο μὲν θνητῶν, οἱ δύο δ' ἀθανάτων.

C *Sunt duo mortali, sunt duo sacra Deo.*

Mortales Archemorus, & Melicerta, qui & Palæmon. Dij, Iupiter & Apollo. Præmia, Apollini Laurus, quæ pomi etiam nomine nuncupatur, ob grandiores baccas, quas Laurus Delphica producebat, unde coronæ illæ decerpebantur, de quo uide apud Lucianum. Ioui oleaster, Palæmoni pinus, aut aridum apium, uiride uerò Archemoro, olimque olea. Minimè uerò prætereundus hic locus est, ad utrunque significatum funeris & uictoriæ optimè accōmodatus: quippe cùm Timoleon copiarum Græcarum dux, audito Bomilcaris & Asdrubalis Carthaginensium aduentu, qui classe bene magna comparata missi fuerant ad Græcos tota Sicilia pellendos, ipse cum quinque tantùm peditum millibus, & equitibus mille, hostibus occurrere statuisset, profectusque Syracusis cùm ad Crinisium amnem, quò sciebat hostem uenturum, processisset, factus est obuiam mulis apium ferentibus: perterrefactis omine militibus, qui apio sepulchra coronari non ignorabant, quem morem Plutarchus Symposiacis enarrat: uulgatumque erat inter Græcos adagium, incurabilem ualetudinem apio indigere: Imò, inquit Timoleon, Coronæ uobis uel ante uictoriam offeruntur,

ad id ſcilicet alludens, quòd Iſthmijs uictores apio coronabantur: dictumq; e- D
uentus comprobauit, Carthaginenſibus poſtridie uictis profligatisq; maiore ſuorum ciuium ſtrage, quàm unquam antea paſsi eſſent, inſigniq; ac memorabili uictoria Timoleonti acquiſita. Sanè pleriſq; in antiquorum monumentis, & in adſculptis cantharis atq; carcheſijs apium obſerues, quippe mortis atq; luctus indicium. Eo autem ſepulchra, & alia mortuorum conditoria ſubſterni ſolita priuſquàm cadauera inferrentur: eaq; de cauſa cùm ueteres in conuiuijs omnibus ferè alijs coronamentorum generibus uterentur, flores & herbas omnes huc admiſcerent, uno in primis apio, utpote quod nihil ad hilaritatem faceret, abſtinebant.

DE MYRTO.

St & Myrtus inter funeſtas arbores adnumerata, qua Thebis qui uincerent Iolea, coronabantur: de qua Pindarus Iſthmijs, ἔνθα λευκωθεῖ κάρα μύρτοις ὅδ' ἀνήρ. Fuit autem Iolaus heros apud Thebanos diuinis cultus honoribus, ad cuius tumulum Iolea ludos celebrabant, & hu- E
iuſmodi coronam ex Myrto præmium inſtituerant, propterea quòd, inquiunt interpretes, funebris eſſet arbor. Verùm cùm longè plura ſint ab ea & genij & uoluptatis ſignificata, inter funeſtas has Myrtũ prorſus inſerere noluimus, ſed eam cum lætioribus, roſa, hedera, & quibuſdam alijs, conuenientiori loco pangendam exiſtimauimus.

DE SALICE.

Oſtea uerò quàm iuſta ijs qui præclaro fuerũt ingenio, ritè perſoluimus, tempus eſt ut ad lætiora cõuertamur argumenta. Promiſeram enim ſuperioribus diebus Grana tibi, priuſquã funus hoc incideret, de Salice, de Moro, de Caprifico, de Loto, quæ deducta eſſent hieroglyphica perſcribere. Ea igitur in hunc modum diſponemus.

VINCVLVM.

SAlicem in primis eſſe uinculorũ ſymbolum, tum ex quotidiano eius uirgulti uſu manifeſtum, ad id enim plurimùm comparatur, tum diuinæ etiam literæ atteſtantur, cùm Iudæos dicunt patrijs abductos ſedibus, miſerrimo Babylo- F
nis incolatu organa ſua in ſalicibus ſuſpendiſſe, de quo paulò pòſt.

CASTITAS.

QVòd autem nonnulli aiunt ſalicem caſtitatis indicium eſſe, tametſi de ea nihil Ægyptij, non incongruè tamen confictũ eſt, ſiue ſit propter uinculi ſignificatũ, quòd eius materia ſit plurimùm apta uinculis, atq; ideo coërcitionis indicium ſit: & caſtitas ipſa modò zona, modò campeſtri, modò alio atq; alio uinculo coërcenda præcipitur. Siue ſumptũ ab Amerina ſalice, quæ lectis accubitisq; impoſita, caſtitatem, inducit. Siue ab eo quod pleriq; autores tradunt, folia huius arboris cõtrita & pota, intemperantiam libidinis efficaciter frænare: ſæpius uerò ſumpta, uſum in totũ auferre. Vnde Homerus ſapienter ſalices ὠλεσικάρπους, noſtri ueteres frugiperdas appellarunt, uel infructuoſas, cuius ſcilicet ſemen in potu acceptum efficit ne conceptus ſubſequatur. Sanè Porphyrius in ijs quæ circa Homerica philoſophatur, ſalicem ab eo ὠλεσίκαρπος uocari tradit, quòd ſemen prius quàm matureſcat abijcit. Sed idem ea potius de cauſa dictum putat ὠλεσίκαρπος, quòd ſemen illud, ſiue fructum appellare quis malit, ex uino propinatum

A natum ſterilitatem faciat, ſeminali omni ui protinus labefactata. In diuinis porrò literis ubi iubetur populus Dei tabernaculorum feſta celebrare, quippe in tentorijs omnes habitantes palmarum ramos ac frondes ſalicis manibus prætendere, nimirum per ſalicem continentiam intelligimus. Idcꝫ uolumus admonitum, apud Origenem homilia nona ſuper Exodum, in qua de tabernaculo agitur, eo loco in damno eſſe impreſſos codices, ubi legitur: Arbor autē populi & ſalix, uirgulta ſunt caſtratis: ubi dubio procul legendum eſt, uirgulta ſunt caſtitatis. Fortè autem non temerè id ſcripſere aliqui, credentes ſaligna corona coronandos eos qui, iuxta Eſaiæ dictū, quaſi ſalix ſuper fluentem aquam oriuntur. Necꝫ alia de cauſa crediderim apud gentes laſciuiſsimo, quem fingunt, hortorū cuſtodi ſalignam falcem adhibitam, niſi ut Veneris pruritum, & impudicas cogitationes caſtitatis falce reſecandas admoneremur.

STERILITAS.

SAlicem porrò ſterilitatis hieroglyphicum intelligi uoluerunt, Maronem ſecuti, qui ſalicē inter infœcundas memorat plantas: ubi Seruius ſemen ſalicis B eſum infœcunditatem ait mulieribus gignere, quippe qui apud Pliniū legerat, ſemen ſalicis mulieri ſterilitatis medicamentum eſſe. Sed enim qui Maronem aiunt eam infœcundam appellaſſe, quia ſemen non habeat, norint ſalices habere in folijs grana quædam, quibus uis ſeminis ineſt, ut eo cōmiſſo terris arbor ſurgat tanquā ſurculo defoſſo, uel æquè ac ſi de ſemine pullularet. Sciendum tamē eam ocyſsimè ſemen perdere, quippe quod ante maturitatem in araneam abeat. In Creta tamen inſula fructum ad maturitatem ferre perhibetur.

OTIVM.

EVthymius ubi, quod ſuperius attigimus, legitur, In ſalicibus ſuſpendimus organa noſtra, per ſalices otium interpretatur, propterea quòd arbores hæ ſunt infœcundę, quippe ſine ullo utili, ut dictum eſt, ſemine. Nam cùm Iudæi in eam tracti captiuitatem propter Babylonis flumina deſediſſent, captiuitatemcꝫ ſuam tantùm deplorarent, nihil habebant quod eos ad cantus hilaritatem inuitaret. Ignauam igitur per otia uitam trahere cogebantur.

PRÆMATVRVM INCREMENTVM.

SVnt qui per integram hanc & adultam iam arborem præmaturū incremen-C tum, adoleſcentiamcꝫ ante annos mira auctam proceritate, ſignificari uelint. Manifeſtū enim unicuicꝫ eſt, quàm citò, quantacꝫ ramorum denſitate conſtipata creſcat ſalix. Hinc Verrius eam ita dictā interpretatur, quòd ea celeritate creſcat ut ſalire uideatur. Quamuis non ignoro ſententiam hanc à Feſto Pompeio irriſam, qui etiam id damnat, quòd non uirgulti genus potius quàm arborem eam appellarit. Sed hæc auſtera nimis eſt Grāmatici cenſura. Leuitico ferijs, quæ XV ſeptimi menſis colligendis fructibus celebrantur, ſalices de torrente ſumi præcipiuntur. Theologi plericꝫ omnes hîc quocꝫ per ſalicem caſtitatē interpretantur, moderaticꝫ coniugij continentiam, ſiue, uti ſuperius dictum, propter uinculorum ex ea uſum, ſiue quia fructum non facit, ueluti Eunuchi, quos uiros uocat Euangeliū, de quibus apud Eſaiam: Nō dicat Eunuchus aridum ſe lignū eſſe, quia in domo mea dabo eis locum nominatum à filijs filiabuſcꝫ. Mox atteſtationis loco ſubiungit: Dabo inquam eis ſempiternum nomen. Quòd uerò loco hoc poſitum eſt, ſalicem de torrente, ſunt qui orationis & pœnitentiæ hieroglyphicum eſſe uelint, ut eo identidem loco Pſalmographi: Super flumina Babylonis, illic ſedimus & fleuimus cùm recordaremur tui Sion. In ſalicibus, in me

dio eius suspendimus organa nostra. Orationes enim & quę pœnitendo lachry D
mæ oboriuntur, indigent inuicem commisceri: de quibus Esaias: Sicut salices su
per præterfluentes aquas. Alij torrentem loco hoc pro præsentis uitæ decursu
capiunt, in quo subita tot incommoda quotidie nobis ex improuiso ingruunt,
qualibus Christus noster exerceri uoluit, qui & ipse de torrente, qui secus hanc
uiam præterfluit, bibere non recusauit.

DE MORO.

IN quibusdam arborum uariarum cõmentarijs, in amicorũ quorundam gratiã conscriptis, fortitudinẽ ex quercu, iustitiã ex palma, temperantiã nuper ex salice significari ostendimus. Nunc autẽ, Grana, quartam etiã his addemus Heroinam, quæ quidem prudentia est.

PRVDENTIA.

EAm per Morũ ex arboribus significari ex eo compertum est, quòd una omnium prædicatione prudentissima censetur, utpote quę nõ ut multę, properat, quæ ubi primùm lenioris mitiorisq; aliquantulũ auræ spirauerit, erumpũt E in germina, & flores exsinuant magna interdum strage, ob temporis inconstantiam. At morus, ne pruina lædi possit, quam hostem sibi perniciosum agnoscit, non antè germinat quàm frigus penitus fugatum esse cognouerit, atq; ad amœnissima adulti ueris tempora peruentum omnino sit. Addit hoc, quòd rem properè conficit, & quod sapientis illius præcepto mandatur, τὸ παρὸν εὖ ποιεῖ. Vna enim ferè nocte tota germinat, fœtum celerrimè grandit & maturat, ne caloris etiam aduentantis iniuria lædi possit.

DE CAPRIFICO.

TEMPERANTIA.

SEd enim cùm salicem pro castitate posuerimus, quæ bonæ mentis uinculo uti zona coërcita sese probet, eamq; temperantiã etiã esse interpretati simus, cùm uirtus hæc ad alias quoq; cupiditates coërcendas, frænisq; atq; catenis compescendas progrediatͬ, sitq; omnino temperantia ex Ciceronis finitione, moderatio cupiditatum rationi obediens, optimè uidentͬ Ægyptij fecisse, qui uirtutem hanc per Caprificũ F expressere: ea siquidem collo tauri quantumlibet lasciuientis alligata, animal ferocire minimè permittit, sed lasciuia eius atq; petulantia omni cohibita, eum obtemperantem reddit, neq; quicquã sinit immodestius facere.

IVNO.

QVod uerò alicubi uideas caprifici ramũ simulacro Iunonis appositũ, ea de causa factũ, quòd Nonæ apud Romanos erãt Caprotinæ nuncupatę, quibus, ut autor Varro est, matronę sub ficu Iunoni sacra faciebant, & ex caprifico uirgã adhibebãt, nempe ob memoriã pudicitiæ seruatę, cùm Philotis ancilla Senatui suasit, ut pro matronis & uirginibus, quas hostes dari sibi obsides petebant, ipsa cum ancillis alijs habitu matronali cultæ sub mitterentur: cuius laudata sententia cùm omnes hæ secũ potiones meracas in læ

titiæ

A titię ſignum attuliſſent, conuiuiumcꝫ ſimulaſſent, hoſtes lætabundi, comeſſatione & potu grauidi, poſt iocos quieti ſe dederũt. Hîc Philotis ſignũ dedit ex caprifico, per quã de mœnibus, ubi nata erat, propendentẽ irrepſerat. Romani exciti impetũ in dormientes faciunt, eoscꝫ cædunt, & clade fœdiſsima fugant, potiticꝫ uictoria, ſacrũ id inſtituêre, ut ancillæ matronis æquatæ, Iunoni, quã à caprifico Caprotinam appellauere, ſacrificarẽt. Ad hoc ſacrum reſpexit Ouidius, cùm in Arte dixit: *Porrige & ancillæ qua pœnas luce pependit,*
Luſa maritali gallica veſte manus.

DE LOTO.

INter arborũ ſignificata nulli apud Ægyptios maior honos habitus quàm Loto, mirificæ omnino arbori, & quæ magnũ cum cœleſtib. cõſenſum habeat, ſitcꝫ ueluti noſtrarũ rerũ ad ſuperos internuncia.

ORTVS SOLIS.

ERat uerò Lotos apud Ægyptios ſacerdotes exorientis primũ Solis imago B quædã, ubi infantẽ in ea reſidentẽ appoſuiſſent: hinc uticꝫ uapores illos matutinos, qui à Sole mouenť, ſtrictiori quadam aura refrigerantes potius quàm adurentes intelligi uolebãt. Cæterũ Solis ipſius ſignificatũ, exortũ quippe, Lotos indicat: idcꝫ inde ſumptũ crediderim, quòd ea ante Solis emerſum implicata folia habeat, quę quidẽ ita ſenſim exſinuanť aperiũturcꝫ, uti magis & magis tollitur iubar Solis: maximè uerò pandunť, ubi mediũ Deus iter emenſus eſt. Eodẽ uerò decedente, folia ipſa uiciſsim contrahunť, complicaricꝫ incipiũt, ac inſinuari, ueluti nulli patêre uelint quàm numini quod ueneranť: atcꝫ ita quibus liceat modis, eo abeunte ſeſe intra clauſtra cohibeant. Quod, ut Proclus ait, obſeruatũ à Magis, ut nulla prorſus contatione ſacram eam eſſe Apollini crederent, effecit.

VESTALIVM INITIA.

ERat & Romæ maxima in celebritate Lotos capillata, cui Veſtaliũ uirginũ capilli cæſi deferebanť, ueluti puberũ adoleſcentiũ Apollini, uel Æſculapio eius filio. Græci uerò fluminibus patrijs cæſariem offerebant, illis eam dicabãt, offerebãtcꝫ, quod quandã omnino cum Loto rationẽ alimoniæ præ ſe ferebat, perinde ac arbor ipſa felix cognominata, tum ea quã ſuperius attulimus ratione, C quòd Deo tam familiaris habeatur, ut ſedes eius ſtatuať, tum quòd irriguo ſemper ſolo pullulet. Necꝫ me fugit quas arbores Verranius dixerit felices: ſed quæ ille ſcripſit, ad auguralem diſciplinam retulit. Nobis hęc Ægyptiaca de ipſius naturæ ui ſatis fuerit deſumpſiſſe.

DEI ADVENTVS.

VT uerò ad Solis ortũ reuertamur, minimè prætereunda eſt Memnonis ſtatua ſedens, nigro è lapide, quę magna religionis celebritate in Æthiopia uiſebatur, in quã ducem ipſum poſteaquã ab Achille cõfoſſus fuit, tranſmutatũ fabulantur. Erat ea diei aduenientis indicium, ut Auroræ filius maternũ officiũ imitaretur. Eo autẽ artificio fabricata erat, ut Sol primo ſtatim ortu radios ſuos in os eius eiacularetur, ac ueluti plectrum aliquod ibi ſonum excitaret, uocalicꝫ ſignificatione iam adeſſe Deum annunciaret.

MVNDI MOLES PLENA DEO.

ALij mundi molem ex ea ſpecie, Deumcꝫ in eius medio compoſitũ reſidentemcꝫ intelligere maluerunt. Interpretatur hoc Iamblichus ad Porphyriũ ſcribens, cõmentumcꝫ hoc ideo ab Ægyptijs excogitatũ ait, quòd Lotos limo-

ſis præcipuè locis fruticet, ſitq; in primis aquatica, quod ueteres illi præcipuum D generationis argumentũ contendebant, qui Oceanũ rerum parentem omnium dictitarent. Obſeruauerãt autem in ea demũ omnia orbiculata & rotunda, quippe folia atq; poma, ex qua quidem effigie perfectiſsimaq; forma mentis actionẽ perfectioni intentam oſtendi profitebantur. Deum uerò infantili ætate, utpote unicum atq; perpetuũ rerum omniũ principium, nullo conficiendũ ſenio, neq; ipſum ulli ætatum uariantię obnoxiũ, ſuper actionem eiuſmodi in ſeipſo totum conſiſtere, ac principatus reliquos exuperantem, ſanctum, incorruptũ, & ubiq; uenerandum cõquieſcere. Nam diuinitatẽ ex ipſo etiã ſedentis habitu internoſcebant. Seſſum enim Deo in primis accõmodabant, quem nulla unquã poteſt inquietatio ſolicitare, cõmouereue. Quin & ſedentem Cynocephalum ſtatuebant, cùm æquinoctij quietem æqualitatemq; deſcriberent, quę quidem neceſſe eſt ibi ſit, ubi nihil ſubſultat quod alterum inquietet, ſed omnia firma, ſtabiliaq; in æquilibrio conquieſcant. Quòd uerò initio diximus infantem inſidentem in medio Loti poni ſolitũ, obſeruata ſunt etiam ab Ouidio, apud quem mater ita loquitur IX. Metamorph. E

Hunc tamen infantem maternis demite ramis,
Et date nutrici, noſtraq; ſub arbore ſæpe
Lac facitote bibat, noſtraq; ſub arbore ludat.

Sic infantem hunc uidemus apud poëtam in Loto ſedentem figurari.

PIERIVS VALERIANVS AD ILLVSTRISS. ET REVERENDISS. REGINALDVM POLVM CARD. DE ijs quæ per oleam, uitem, & ficum ſignificantur, EX SACRIS ÆGYPTIORVM LITERIS.

Familiaris mihi tota vita mos fuit, Optime Clariſsimeq; Reginalde, vt clarorũ hominum quos præcipuè colerẽ, moribus cõtemplandis nõ parũ adhiberẽ ſtudij atq; diligentiæ, vt ſcilicet qua quiſq; parte excelleret, ea præcipuè cõmendaretur. Nam vt optimè noſti, Deos hominesq; à partibus laudare Homerus inſtituit. Cùm itaq; qua tu in primis laude præſtares mecum examinarẽ, perſpiciebam Vir rariſsime tria eſſe, quæ F *de laudum tuarũ principatu inter ſe contendere videbantur. Hinc enim bonarũ literarũ, optimarumq; artiũ doctrina primũ ſibi locum aſſerebat: inde admirabilis ea morũ ſuauitas, quam & ſumma benignitas, & ſingularis humanitas comitabantur, doctrinã ſibi cedere imperitabat. Vrgebat tertio loco pietas integerrima, vitæ moderatione conſpicua, diuinarũ rerũ ſtudio feruida, omnibusq; probitatis numeris abſoluta: quæ licet ab omni eſſet ambitione alieniſsima, nihilq; ſpecioſum in propatulo iactaret, ſuaq; ſe virtute inuoluens, alienæ nihil opis indiga, ſi vni ſibi pretium eſſet, ſatis habere videbatur: quo tamen magis ab oſtentatione aliena erat, eo admirabilior illuſtriorq; apud omnes euadebat. Quocunq; me igitur animo & cogitatione conuertebam, ambiguus quam tibi præcipuè partem attribuerem mecum aliquandiu dubitaui. Nam ſi tu cum reliquis & probis & literatis viris, quos tu ſemper vnicè liberaliterq; fouiſti, ad menſam meam Aegyptiacã adhibendus eras, conſentaneũ videbatur, vt quam tu ſymbolam in talium conuiuarũ ſodalitiũ conferres agnoſceretur, quiq; tuus eſſet nuptialis ornatus appareret. Sedenim animaduerti demũ nullam earum, quæ in te conſpicuæ ſunt, virtutũ partem ab alterutrius ſocietate poſſe diſiungi. Quorſum enim doctrina, niſi qui per doctrinam mores comparantur, ita præſto ſint, vt & doctrinæ laus moribus optimis adiuuetur, & mores ipſi doctrinæ firmamento*

A *mento innixi stabilitiq; fulciantur. Diuina verò illa pars vix apud vllos vnquã illustris habita, nisi & mores & eruditio fidissimi comites accessissent: ad ruminationẽ enim bisulcæ etiam vngulæ quærebantur. Quæ cùm in te omnia ita nimirũ elucescerent, vt vel regiã ipsam sanguinis tui sublimitatẽ facilè superare putarentur, cognoui demũ te non à partibus, sed à toto celebrandum: quæ quidem omnia in vno apud te coniuncta eo nunc acciderunt illustriora, quòd hac fama impulsus Paulus III. P. M. sponte, te nihil tale cogitantẽ, in sacrosancti Senatus collegiũ adsciuit, non modò vt virtutem ornaret tuam, sed vt tu quoq; non paruo patribus esses ornamento: qui quidem nostræ pietatis partes, hoc præcipuè tempore labefactatas, tam acriter defendendas susceperis, vt multas seculi nostri infectas labes tum autoritate, tum eruditione tua deterseris elueris q;, tum exemplo vitæ laudatissimo optimi atq; integerrimi Præsulis formã præbueris ad imitandũ. Quoniã verò clientiũ mos est vt patronis ad huiuscemodi honores euectis, eorum nomina gentilitiaq; insignia corymbis, sertis, floribus, folijsq; honoratioribus redimita postibus quisq; suis affigant, horũ ego secutus ambitionẽ, sertum insignibus tuis ex olea, vite, atq; ficu circundducendũ institui: ex olea, vt tuæ ea esset mansuetudinis & serenitatis indiciũ: ex vite, vt & meam & literatorũ omniũ lætitiam indicarem: ex ficu, vt tuorum inde suauitas morũ ostende-*
B *retur. Sed enim quid hoc rerum sit, ex ipso iam cõmentario apertius inspicias licet.*

PAX.

PACIFICVM in primis Oleæ hieroglyphicum esse tam apud poëtas quàm oratores uulgatissimum est, cuiusmodi illud est Maronianum: *Paciferæq; manu ramum prætendit oliuæ.* Et Aristophanes Auibus, ubi Hercules legationem exponit à deis se uenisse cõciliandę pacis gratia: atqui, respondet Pistotherus, ἔλαιον οὐκ ἔνεστι ἐν ληκύθῳ, oliui in lecytho prorsus nihil. ὁ γὰρ ἔλεος, misericordia dicitur, quæ quia cõtingit ijs quibus pax datur, olea apud Probum pacis est hieroglyphicũ. Sed enim non à Græcorũ fabulis, neq; ab alienigenarũ gentium cõmentis, sed diuinitus, uel ab ipso ferè noui mundi primordio inesse oleæ pacificationis uim nobis demonstratũ est. Diluuio enim cessante ab Noë columba emissa, quæ præpeti uolatu regionis aliquantulum circumlata, paulò pòst oliuæ surculum habens in arcã reuersa est: eoq; argumento lætatus Noës, sensit tempestatem diluuij iam tranquillatã, terramq; ipsam pacatã, & remitten-
C te inundatione iandudũ in emersu esse. Sed quid illud? Cùm ferrũ, ferriq; usus bello in primis inseruiat, & symbolicè pro bello ponatur, tantã inesse oleo uim, ut id emolliat, & ad feriendi usum ineptũ & inutile reddat: siquidẽ fabri, qui ferrum lentescere & emolliri uolunt, candefactum id oleo intinguere cõsueuerunt.

DVRITIES EMOLLITA.

QVare nonnulli mollitã esse duritiem hieroglyphicè significare si uellent, cultrum in aliquot oleæ baccas impactũ facere instituerunt. Quod illi nõ secio-re significato propémodum simile est, quòd oleæ surculum querno ramo quidam implicare excogitarunt, immortalis odij dissidium compositum esse significantes, propterea quòd quercus & olea tam pertinaci odio dissideant, ut altera in alterius scrobe depactæ moriantur.

AGRICVLTVRA.

SVnt qui oleæ ramusculũ in Mercurij manu propter agriculturę studium poni dicant, cùm ipse mitium & fructiferarũ arborũ sospitator habeatur: eumq; honorem oliuæ potius quàm alteri cuipiã arbori habitum ut pro agricolatione poneretur, quia longè plures utilitates ex olea desumuntur, quàm ex quauis alia

fructiferarum arborũ. Necꝙ tamen desunt qui rem ad pacis significatũ deferãt, D quòd ille rerum internuncius pacem feratur cõciliare, de quo multa diximus in Caducei cõmentario. Operæpreciũ uerò est uidere ueterũ monumenta, in quibus Olea insigne pacis ubiꝙ prætenditur. Nam in Hadriani nummo quodã simulacrũ habetur flexo genu, quod dexterã ipsi Hadriano stanti porrigit, læua oleæ ramũ humero demissum tenet: inscriptio, RESTITVTORI HISPANIAE. In alio Imperatoris eiusdem, prouincia eadẽ humi sedens lęuo cubito lapidum tumulo innitit̃, dextera ramũ oleæ habet: inscriptio, HISPANIA. quo ex argumento pacata quietaꝙ prouincia subintelligitur. In eiusdem alio signũ est cum olea in læua, cum genio in dextera, quod fortè refertur ad augurium ex oliua, sorte sibi oblatum, unde aspirare cœpit ad Imperium, sortibus Virgilianis fretus, cùm ei uersus illi obuenissent: *Quis procul ille autẽ ramis insignis oliuæ*

Sacra ferens, nosco crines incanaꝗ menta
Regis Romani, primam qui legibus vrbem
Fundabit, curibus paruis, et paupere terra
Missus in imperium magnum.

Quibus quidẽ ramis oliuæ insignem Maro fingit Numã ab Anchise præcognitum, cui ob iustitiã & integritatẽ nemo unquã bellum intulit, ipse ultro pacem E semper fouit. Quocirca Hadrianus Imperio potitus æquè pacis studiosus fuit: expeditiones enim sub eo graues nullæ fuerũt, bella etiã silentio penè transacta. In nummo uerò Seueri Pij Aug. togatum est simulacrũ cum oleæ ramo, cuius inscriptio, FVNDATORI PACIS. Eisdẽ penè figuris in eiusdẽ Seueri Parth. max. nummo inscriptio est, FVNDATOR PACIS. Quamuis uerò uidisse iuuet in Maximiani nũmo simulacrũ quod oleam prætendit, cum inscriptione, PAX AVGVSTI: illud tamẽ mihi magis arridet quòd in numismate Philippi patris sigillũ illud est oliuæ ramũ tollens, cũ inscriptione, PAX AETERNA.

FELICITAS.

QVod uerò olea adiecto caduceo felicitatis hieroglyphicum habeatur, multa ueterum numismata indicio sunt, quæ in ipsius Caducei cõmentario continentur. Apud Pausaniã legas, Pacem gestare in ulnis Plutonẽ puerũ pectori appressum, eo quidem significato quòd pax opulentiam alit, educatꝙ: ubi uerò opulentia, ibidem & maxima felicitatis pars, eaꝙ nimirum omnibus expetita.

CONDONATIO.

IN diuinis Hebraicæ uetustatis monumentis oleũ condonationis, uenię, ac misericordiæ signũ habet̃. Et in Euangelica historia Assertor noster condonaturus adulterij pœnã mulieri, quę rea agebat̃ à Pharisęis, ex oliueto in templũ perrexerat. Et apud Athæneũ nõ absimile, βωμὸς ἐλέου. Quæ tamẽ omnia ex Hebręorum sacris deprompta sunt, quibus iubemur crustulũ absꝙ fermẽto, quod oleo sit irroratũ, offerre Deo. Et alibi: Vbi anima donũ affert, simila erit eius oblatio, fundetꝙ super eam oleũ, & panes absꝙ fermẽto cõspersos oleo. Et alibi oleũ esse pro peccato legas, & huiusmodi pleraꝙ, quæ omnia delictorũ huiusmodi cõdonationẽ indicãt: siquidẽ, ut Adamãtius ait, omnis anima eget oleo diuinæ misericordię, ut sospitari possit. Hinc Hilarius ait Matthæo, oleũ fructũ misericordiæ cœlestis esse propheticus quoꝙ sermo profitet̃. Ergo cùm ieiunamus, oleo caput nostrum inungemus, bonis quippe operibus caput nostrum, id est, uitæ nostræ sensus ornabimus, quia intelligentia omnis in capite est. Iam, ut Hierosol. Hesychius interpretatur, ferè passim Leuitico superfusum oleum pro eleemosynis accipitur, uti thus orationes & preces interpretantur. Quod uerò scriptum est, animã quæ peccauerit, offerre donũ similam cum oleo, uirum nulla uel ingenij subli-

A sublimioris uel doctrinæ gratia perditũ, sed uita tantũ hominẽ professũ, alioqui uel mercaturę, uel agricolationi, uel piscatui, aut militię, aut sellularijs artib. dedi tum Cyrillus intelligit, qui simplicitatẽ suã, cuius simila est indiciũ, quærat Deo per oleũ diuinæ misericordiæ cõmendare. Necꝗ prætereundũ quod aliquorũ hi storię prodiderũt, Augusti temporibus è taberna meritoria trans Tyberim oleũ erupisse terra, totacꝗ die nulla intermissione fluxisse: quod forsitan ad ortũ Chri sti, & eam quæ subsecuta est mortaliũ, quæ summa eius fuit misericordia, redem ptionem, & gratiã per omnẽ terrarũ orbem longè latecꝗ diffusam, referri potest. Sunt qui defossi in terrã cadi defluuiũ illud olei fuisse dicãt, cumcꝗ apotheca, ubi uas conditũ fuerat, in ripæ Tyberinæ summo margine sita esset, amphora casu aliquo uitiata liquorẽ inde sibi uiam aperuisse. Vtcũcꝗ, maximi omnino ostenti loco habitũ, eiuscꝗ rei monumenta longa annorum serie posteritati cõmendata. Epopæus Thessalus qui Coraci Sicyoniorũ Regi successit in imperio, à Nicteo Thebanorũ Rege bello impetitus, cõmissacꝗ pugna graui accepto uulnere cùm uictor euasisset, Palladi templum erexit, qua rogata ut signum aliquod ostende-
B ret, ex quo an id gratũ deę donum fore conijcere posset, aiunt oleum spontè ante templum fluxisse, simulcꝗ Epopæum haud ita multò pòst uulnere negligentius curato perijsse. Ex gentilium enim religione obseruatũ est, deos tunc suæ in nos misericordiæ signa exhibuisse, cùm ex carcere corporis migrare iussi essent, id quod aliquot exemplis declaratũ est. Simile fuit in Cleobe atcꝗ Bythone fratri- bus iuuenibus, qui pientissimi erga matrẽ Iunonis deæ sacra petiturã, iumentis alijs deficientibus ultro ipsi iugum subiere, pro quorũ pietate merita à Iunone fi lijs dona mater cùm poposcisset, manè ambo inuenti sunt animã efflasse. Quod uerò ad misericordiã & ueniam imploratã attinet, quæ multis ueterũ exemplis per oleum significata fuerint, interpretari libet Ælij Lampridij locum Helioga- bali uita: Sybaritas eo anno perijsse, quo missum ex oleo & garo cõmenti sunt. quòd si quis ad cibi genus id & ganeæ delicias referat, subfrigida admodũ causa uideatur: sin ad oraculũ, cuius mentionẽ ex Stephano Hermolaus Byzantius fa cit, Ægyptiacũ aliquid, hoc est, eruditius oleat. Tunc quidẽ Sybaritas perituros oraculũ nunciauit, cùm maior olim honor mortali cuipiã quàm dijs habitus es- set: fortecꝗ euenit ut seruus heri sæuitiã subfugitans, ad aras deorũ cõfugiens ni-
C hil profecerit. Vt uerò ad patris herilis monumentũ se recepit, ueniã implorarit, atcꝗ ita oleũ garo, pisculẽto quippe ac perinde profano, ut in Piscibus habeť, pul mẽtario cõmixtũ: cõdonatũ quippe crimẽ profanę rei gratia, posthabita diuina.

ELEEMOSYNA.

PLuribus uerò locis olea in diuinis literis uirũ probum indicat, qui misericor dię præcipuè fructibus abundet, de quo habetur in Psal. Oliua fructifera est in domo domini. Cõtrà oleaster minimę frugis hominẽ, uel idololatrã ostendit. Paulus: Si autẽ tu ex naturali excisus es oleastro. Tum lucernas in tabernaculo testimonij à uespere uscꝗ mane illucescere iubet Dñs, hoc est, iuge esse cõmisera- tionis opus. Nam Salomon, Oleũ, ait, de capite tuo nõ deficiat. Corã Dño aũt il la accendi debet, quia in abscõdito fieri debet eleemosyna, & uni Deo tantũ inno tescere, ut ignara sinistra sit quid fecerit dextera. Quòd mundissimũ esse uult can delabrũ, ostendit opus hoc tam piũ à colluuie ostẽtationis & hypocriseos abster sum esse debere. Aliter lucerna super candelabro mundissimo posita semper in cõspectu Dñi, candelabrũ Euãgelica est doctrina, in qua Christus uirtutes lucer næ instar splendere præcipit, absurdũ esse dicẽs sub modio eam occultari: oleum

uerò quod his lucernis infunditur, ipſa eſt eleemoſyna, unde ieiunium, uirginitas, oratio iuſtitia, & alia uitæ noſtræ lumina irrigantur, & ut perpetua inextinguibiliq; flamma uigeant cuſtodiuntur. D

SVPPLICATIO.

IAm uerò notũ eſt illud, imbellem oliuam à Valerio Flacco quinto Argonauticôn appellatam, de qua Statius non alia de cauſa dixit,

Ramumq; precantis oliuæ. atq; alibi: *Vittatæ laurus & ſupplicis arbor oliuæ.*

Ramus enim oleæ lauríue lana circumuolutus, manibus legatorum ſupplicantium geſtari ſolitus erat: quo de more Probus Æmilius in Pauſania. Id poſtquã Lacedæmonij reſciuerunt, legatos ad eos cum lana miſerunt. Maro quoq; morẽ hunc tangit:

Optime Graiugenûm cui me fortuna precari,
Et vitta comptos voluit prætendere ramos.

Quod quidem hieroglyphicum Seruius ad imbecillitatem indicandam inſtitutum putat: nam qui precantur, & ſupplicant, ſuam arguunt imbecillitatem. Ex lana uerò uelamentũ id accipi ſolitum, quòd oues alieno ſemper auxilio egeant. E
Hinc ſacra illa ἱκετήρια, de quibus in Theſeo Plutarchus: nam Theſeus oleæ ramum ſertis coronatum uouit Apollini, ſi Minotauro interfecto incolumis rediјſſet. Hinc ὀσχοφορία, πυανεψία, κυαμεψία.

MANSVETVDO.

QVantum autem pertinet ad manſuetudinem, ſunt qui illius ergò Deorum ſimulacra fabricari ex olea contendant, quaſi benignitatem illam qua ſuperi ſunt præcipuè præditi, ita ad unguem referre uideantur. Hinc apud Herodotum Terpſichore, orta in Epidaurijs ſterilitate, conſultum ab ijs oraculum reſpondit, Damiæ & Auxeſiæ ſimulacra ex olea erigenda. Non immeritò itaq; ſacra oleæ ſtirps apud Mileſios tunc ſponte ſua conflagraſſe dicitur, cùm illi inter ſe omne crudelitatis & immanſuetudinis genus truculenter exercuiſſent. Aiũt uerò oleo contra furorẽ tantam ineſſe uim, ut effuſum in perturbatos uęſanientis maris fluctus, tempeſtatẽ efficaciſsimè tranquillet. Hinc Ioannes Synę monachus: Velut uter oleo repletus fluctuũ rabiẽ in ſerenitatis tranquillitatẽ cõmutabit.

ÆTERNITAS.

ALij, qui ligni naturã & ſoliditatem exploratam habebant, æternitatis ratione habita id fieri crediderunt: ea ſiquidem materies æterna eſt, quam neq; F
tempeſtas, neq; caries, neq; uetuſtas labefactat. Eadem non in muro tantùm obſtruſa, ſed & in ſubſtructionibus, & in terra obruta, & in aqua defixa, collocatáue, ſempiterno propémodum officio perſeuerat incorrupta. Cumq; Maro dicat ſolũ ignem inimiciſsimũ oleæ, quo ſi cõprehenſa ſemel fuerit, nõ à ſtirpe ualere, non cæſam reuerti poſſe, atq; ima ſimilem reuireſcere terra, illud Athenis admiratione dignum olim euenit, quòd eo tempore quo urbs Medorum incendio conflagrauit, ea ſimul arſit olea, qua de lis illa inter Palladem & Neptunum orta fingitur: ſed eandem aiunt eodem die in duorum cubitorum menſuram excreuiſſe: autor Pauſanias, à quo nonnihil diuerſus abit Herodotus, Vrania. Atq; hoc illud eſt, quod lib. de legibus ait Tullius: Niſi fortè Athenę tuæ ſempiternã in arce oleam tenere potuerunt.

GYMNASIVM.

COrporis autẽ exercitationes & gymnaſij labores per oleũ ſignificari paſsim inuenies, quanq; nõ ſum neſcius Anacharſin Scythã oleũ cõcitandæ inſanię pharma-

A pharmacum appellaſſe, quòd Athletæ eo perunctí magis ac magis inſaniret: putabat enim, aut putare ſe fingebat, eam oleo ineſſe uim, ut eo qui delibutus eſſet, inde ad certandi furorem concitaretur. Sed hæc ut philoſophus Anacharſis, qui tecto gauderet & umbra, quiq; olei uſum apud Scythas ſuos nullum eſſe uiderat. Contrà uerò Epaminondas permoleſtè tuliſſe fertur multũ olei ſe intra corpus recepiſſe, cùm eius coquus impenſarũ redderet rationem: maluiſſem em̃ inquit, id extrà conſumpſiſſe, nempe ad exercitationes alludens. Idem apud Horatium ſignificatum, ubi libro Carminũ primo Sybarim dicit amore perditum deliqueſcere: quærit enim cur is oliuum ſanguine uiperino cautius uitet. Et Attis Catulli galliambico ait: *Ego gymnaſi fui flos, ego eram decus olei.*

Neq; quidem ad corpus tantũ, uerùm ad mentis etiã labores & exercitationes, propter uigilias & lucubrationes refertur: unde dictum de ſtudioſiſsimis nonnullis, plus olei quàm uini eos inſumpſiſſe. Et ad alicuius ueteris & præclari uiri lucernam aliquid elucubratum, cùm eius imitationem exprimere uoluerint.

NITORES.

B QVos uerò ληκύθους uel Marci noſtri, uel alterius cuiuſpiã celebrari uidemus, inde nitores quoſdam, & inſperſa lucubrationibus fulgura quædam intelligendum, quæ ſplendidiorẽ orationem reddant. Id à balinearũ uſu, ſunt qui depromptum putent, quòd lecythi uſus eo potiſsimũ loco inſeruiat, in quo oleum ad huiuſmodi nitores & elegantias comparatum, infuſum ſit. Qui uerò ad lucubrationes & uigilias rem deducunt, eas aiunt meditationi maximè cõmodas, & ad excogitandum propter ſilentiũ aptiſsimas. Epicharmi enim dictũ eſt, ſi quid ſcitu dignum quæras, nocte meditandum: ἐν νυκτὶ γὰρ βουλὴ τοῖς σοφοῖσι γίγνεται.

VICTORIA.

AN uerò ea de cauſa uictoriæ hieroglyphicum per oleam indicari nonnulli prodiderint, quòd ex ea ueteres trophæa cõſtituere conſuerint, an quia uictoribus ex oleaſtro corona plurimũ pararetur, in ambiguo eſt: dubio procul enim Olympionicę oleaſtro coronabant, ut Ariſtoteles, oleæ ſpecie, quæ quidem ea de cauſa φιλοστέφανος appellatur: folia enim coronis huiuſmodi dedicata, contrario quodã modo habent cum reliquis folijs: alia ſiquidem quod albicat interius claudunt, uirori forinſecus patefacto: hæc uerò intra ſe quod uiride eſt inſi-

C nuant, quod candidum habent foras ſpectandũ exponunt. Aiunt uerò Herculẽ Pæoneũ, Epimedẽ, Iaſiumq; & Idã fratres, ex Ida Cretenſi in Elidẽ delatos, ibiq; Herculẽ, qui natu maximus erat, reliquis certamen fratribus propoſuiſſe, uictoremq; oleaſtro coronaſſe, quã plantã ipſe ex Hyperboreis regionib. in Græciã detuliſſet: cuius rei meminit Pauſanias, Olympia. Et apud Pindarũ eũ legas ex oleaſtro lucũ ſeuiſſe, quẽ uictoribus dedicarit. Nam & Ariſtander Alexãdri Magni uates oleum uictoriæ, ſed laborioſæ, ſignũ eſſe interpretatus eſt. Cùm enim Rex ad Oxũ flumen applicuiſſet in Sogdianos mouẽs, caſtris poſitis nõ procul ab eius tabernaculo, gemini fontes repentè exorti, alter aqua, alter oleo fluxere. Conſultis uatibus Ariſtander reſpondit, olei fontẽ, laborẽ quidẽ, ſed & uictoriã promittere: unguntur em̃ athletę, & olea uictores coronant. Vnde in antiquorũ memorijs nõnunq; legas legatũ oleũ, ut Reate, T. Fundilius Gemilius VI. Auguſtalis HS XX. dedit, ut ex reddítu eius ſummæ, die natali ſuo IIII. K. Febr. pręſentes ueſcerent, & ob dedicationẽ ſtatuę decurionib. & ſeuiris, & iuuenibus ſportulas, & populo epulũ & oleũ eadẽ die dedit, oleũ nimirũ ad gymnica certamina quę funeralib. celebrari cõſuerũt. Neq; uerò prætereundũ Panathenaicis,

quę in Palladis gratiã celebrabantur, olei uas plenũ uictoribus dari solitũ, quòd D
oliuum inuenerit Minerua. quamuis non desint, qui oleam inuentã à Mercurio tradant, nõ à Pallade. Sedenim cur oleæ ramus in Mercurij manu poneretur, superius exposuimus. Sanè quidem nõ ignoramus ministros triumphantiũ oleagineis coronis uti solitos in honorẽ Mineruæ, quæ belli dea putabatur, & hinc illi Bellonæ nomẽ. Vnde illud apud Maronẽ, Præses Tritonia belli. Xerxen tamẽ fefellit insomniũ, quo sibi uisus est coronã oleaginã gestare, ex arbore, cuius ramis terra tota occuparet, id quod eum maximè impulit ut tanto belli apparatu in Gręciã traijceret, ubi postmodũ magna uictus clade, turpissimã fugã arripuit.

PINGVEDO.

Sacræ nostrorũ literæ ubertatem interdũ per hieroglyphicũ oleę acceperunt: nam eam pinguedinis & lætioris cuiusdam ubertatis signũ esse ex eo perspicias, quòd libro Iudicũ cùm à sterilibus arboribus olea ad imperiũ accerseretur, respondit ea, nolle se pinguedinẽ suam derelinquere, quæ usui & dijs & hominibus haberet. Apud Horatiũ, lecta de pinguissimis oliua ramis arborũ, habetur.

HILARITAS. E

Et pro hilaritate oleũ poni in ijsdem diuinis literis inuenias: ut Psal. XCII. Senectus mea in oleo pingui: ubi interpretes per oleum hilaritatẽ exponũt, citantq; ex paulò pòst sequenti Psalmo locũ, ut exhilaret faciẽ in oleo. In ijsdem diuinis literis inuenitur cibus panis non fermentati, collyridũq; oleo conspersarũ, & obunctorũ oleo laganorũ: per quæ, ut Hierosolymitanus Hesychius interpretatur, Apostolorũ doctrina, legis eloquiũ, & mystica Prophetarũ uerba intelliguntur. Obuncti Prophetæ, quia res nõ ita liquidò, neq; tam opulenter explicuere. Cõspersę collyrides, quia passim doctrina Christi, legis utitur testimonijs: de Christo enim Moyses locutus est. Panes uerò nulli nõ adijciunt obsonio, plenissimeq; hominẽ pascunt, magisq; omnino nutriũt, ueluti Apostolorũ traditiones, quæ eædem & Christi documenta sunt, in omni uitę tenore coloreq; usui ueniunt, & opulentissimè sufficiũt.

SPES.

Est & spei simulacrũ olea, propter continuã uiriditatem: nam nostro etiã tempore uirorem multi pro spe ponunt. Hinc similes nos esse oleę Basilius cuperet, quò grauidi refertiq; fructibus, nunquã spe denudaremur: & quia miseratio nis etiã indiciũ eam esse ostendimus, omni, ut idem inquit, tẽpore misericordiæ F
munus exercẽtes, fœcunditatis ac ubertatis eius, quæ semper uberrima est, æmuli euademus. Quod uerò proditũ est Iouẽ olea coronari solitũ, id ea de causa factũ Phurnutus putat, quòd in ea uiriditatis perennitatẽ & pinguedinẽ animaduerterãt: itaq; Deum omniũ bonorũ autorẽ, fœcundissima utilissimaq; omniũ arbore insigniri placuit. Alij dicũt propter glaucedinẽ, quę sit cœlo propémodũ similis: nam & id ad historiã additur, ut à Pallade, quæ Glaucopis dicitur, producta credatur, de qua quidem fabellã ex Marco Varrone recitare nõ pigeat. Enata forte in Athenarũ arce oliua arbore, sed & aquarũ scaturigine mox emanãte, Cecropem per id temporis Regẽ animo ad hæc prodigia obnoxio, saneq; territũ, & ne futurarũ fortè calamitatũ hæc portenta forent prænuncia, sciscitatũ Apollinis oraculũ missos certos homines, qui & ostenti causam perquirerent, & auerruncandæ deorũ iræ, si quid illi minitarentur ostento, rationẽ discerent. Legatis uerò post sciscitationẽ respondisse Pythiã, iussisseq; interim illis bono essent animo, neq; enim ostentũ id hominũ malo aliquo factũ, sed deorũ duorũ contentione certantium inter se, uter eorũ Athenis imponendi nominis autor esse debeat: per oleã enim Mineruam

A neruam, per undam Neptunũ significari, & quæ sequuntur ad hoc pleraq; alia, quę de industria missa facio. Porrò de deorũ cõcilio, ut apud Ouidiũ est, pleriq; omnes tradidere, decreuisse eos, ut is imponendi nominis autor esset, qui rem humano generi utiliorẽ protulisset. Oliua quidem quantas habeat utilitates nemo nõ nouit. Vnda uerò quanto sit mortalibus usui, loco suo declaratũ à nobis est. Sed enim oleam ideo prælatam aiunt, pronunciatũq; pro Pallade, quia arbor ea pacis indiciũ haberetur. Pacem uerò bonorum omniũ opulentiam & ubertatem secum afferre, parentes nostri forsitan experimento cognouere. Nos, Italia uniuersa per tot annos assiduo continentiq; bello afflicta, uix eius felicitatis famam, ut diceret Homerus, audiuimus.

FRVGALITAS.

QVamuis aũt tanta sit læta pinguedine, est tamẽ & frugalitatis indiciũ oliua, de qua sępe legas, eiusmodi baccas apud ueteres parsimonię causa appositas, & à Platone lauto etiã conuiuio delicijs cõtemptis esitatas. Eundemq; cõstat in conuiuio quodã oleis uescentẽ, irrisum à Diogene, qui dixerit, Si sic prandisses,
B non ita cœnares: qui scilicet sentiret, non esse id frugalitatis, sed stomachi lauto prandio grauati. Quod uerò pertinet ad Mineruã, quæ innupta, quæ uirgo perhibetũ, meritò ea sibi oleã asciscit, cùm puritate pudicitiaq; non minus olea quàm Minerua delectetur: Græci enim, ut Rutilius Taurus ait, iubent oliuã, cùm plantatur & legitur, à mundis pueris atq; uirginibus operandũ, credo, inquit, recordati, arbori huic esse præsidẽ castitatẽ. Florentinus quoq; lib. de re rustica, adeò puram esse oleã tradit, ut collectores etiã non nisi puros amet, qui cùm ad oliuationem accedunt, iurant se nõ aliunde quàm ab uxore sua uenire: ita fieri ut anno insequenti uberiorem prouentũ exhibeãt. Præcipuè uerò aiunt Anazarbi, quæ Cilicię est ciuitas, oleas esse fœcundissimas, quoniã à castis tantummodo pueris colantur. Sed neq; illud dissimulandũ, tametsi ridiculũ, quod apud autores Græcos, qui nihil non ausi sunt mandare literis, inuenias, amuletum præsentaneũ ad capitis dolorem esse, si deæ folio Mineruæ nomen, ΑΘΗΝΗ scilicet, inscribatur, ipsumq; folium filo religetur ad caput in coronæ modum.

DE VITE.

C OFfert uerò se post oleã Vitis, neq; minoris ipsa utilitatis, ut nõ immeritò multis & his insignib. atq; præclaris sit hieroglyphicis decorata.

LÆTITIA.

QVorum illud præcipuũ, & omnium præconio celebratũ, ut per eam lætitia intelligatur: id non Ægyptij tantùm, uerùm & philosophi & poëtæ Latini Græciq; omnes eodem admisere cõsensu. Sed ut plurima super hoc à Platone & ab Homero dicta dissimulem, nónne diuinæ etiam literæ sententiã hanc eandem plerisq; locis prosequuntur? cuiusmodi illud est, quòd requisita uitis ad aliarum arborum imperium, respondit, non posse se deserere uinum suum, quo Deus atq; homines læti redderentur. Quare Socrates apud Xenophontẽ, Symposio, uinum ait non aliter mœrori mederi, quàm mandragora hominibus: lætitiamq; nõ aliter excitare, quàm oleum inspersum igni flammã adauget. Et cõiectores, uel modici uini haustu in somnijs attẽtari uiso, læti alicuius euenti signũ arbitrantur. Apud Philostratũ uinitor sub uite considendum Phœnici suadet, quòd ex ea spirare soleat lętitia. Epigrãmatarius poëta quidam nõ inelegans nec infacetus, acerbè in eum inuehitur qui racemũ immaturũ aspernatus humi abie

cerat, & insuper pedibus conculcauerat: non immeritò quidem indignatus, propterea quòd primo eo gustu deceptus, uitem omnem male acceperit, & in præciso racemo succrescentem lætitiam extinxerit. Ita enim dicit: D

Τίς ποτ' ἀκηδὴς οἰνοτρόφον ὄμφακα βάκχου
  Ἀνὴρ, ἀμπελίνου κλήματος ἐξέταμεν,
Χείλεα δὲ στυφθεὶς ἀπόμικρον βάλεν, ὡς ἂν ὁδίταις
  Εἴη νισσομένοις ἡμιδαὲς σκύβαλον,
Εἴη οἱ διόνυσος ἀνάρσιος οἷα λυκούργῳ,
  Ὅττι μιν αὐξομένην ἔσβεσεν εὐφροσύνην:
Τοῦδε γὰρ ἂν τάχα τις διὰ πώματος, ἢ πρὸς ἀοιδὰς
  Ἤλυθεν, ἢ γοεροῦ κήδεος ἔσχε λύσιν.

Cuius hæc propémodum est sententia:

Quæ feritas? quisquis dona immatura Lyæi
  Ante diem è vitis palmite sustulerat,
Labraq; perstrictus vecors abiecit, vt esset
  In pedibus trita vile putamen humo,
Huic pater instauret Lenæus digna Lycurgo, E
  Quandò ita nascentem sustulit Euphrosynen.
Nanq; aliquis vino hoc hilaris cantasset, amasset,
  Aut poterat curas dememinisse graues.

Nos uerò adolescentes iocati contrà ita respondimus:

Κεῖνος ἀριστεύσας κ' οἰνοτρόφον ὄμφακα μισῶν,
  Ὃς βάλε τὸ σκύβαλον ἡμιδαὲς χαμάδις,
Κλήματά τ' ἐξέταμεν καὶ ὅλους βλαστοὺς ἀπὸ ῥίζης,
  Ὃς τὴν αὐξομένην ἔσβεσεν ἀφροσύνην,
Τοῦδε τις οἰνοβαρὴς διὰ πώματος, ἢ πρὸς ἄρηα
  Ἤλυθ' ἂν, ἤγ' αὑτοῦ τάχα λέληθε πρέπους.

Quorum sensum ita latinè reddemus:

Macte animis quisquis vinum hoc immite perosus,
  Allisit putri vile putamen humo,
Ramosq; & plantam totam ab radice recîdit,
  Atq; ita gliscentem sustulit Aphrosinen.
Nanq; aliquis poto hoc vino grauis isset ad arma,
  Aut decoris poterat dememinisse sui. F

Sed ut lætitiæ huic modum imponamus, Salomon ait: Exultatio animæ & cordis uinum moderatè sumptum: ad iucunditatem enim creatum est, non ad ebrietatem, quæ te uita defraudet.

ACERBITAS.

AT non in omni uua suauitas, neq; quidem in ulla, nisi maturuerit, nisi aëris clementia, lociq; & situs opportunitate adiuta fuerit. Nam uuæ pleræq; neq; tempore, neq; loco suo decerptæ, amaritudinem potius quàm suauitatem ullam præ se ferunt: quare suum est omphacio significatum, ut scilicet insuaue, acerbum, & intolerabile aliquod damnum per immaturā uuam indicetur. Hinc illud in sacris literis: Patres nostri comederunt uuam acerbam, & dentes nostri obstupuerunt. quam sententiam diuinitus Cicero mihi uidetur explicuisse ubi ad Brutum scribit: Nec uerò me fugit quàm sit acerbum parentum scelera filiorum pœnis lui. Sed hoc pręclarè legibus comparatum est, ut charitas liberorum amiciores parentes reipublicæ redderet: & quæ mox de Lepidi crudelitate in liberos subsequuntur, quæ omnia in parentis scelus oggeruntur.

HILA-

A HILARITAS.

EAdem ratione qua lætitiam ſignificat uitis, publicam etiam hilaritatẽ oſten-
dere uidetur: quare apud Maronẽ Troiani longa nauigatione & ſæuiſsima
mox tempeſtate fatigati, Dei Bacchi lætitia exhilarantur. atque alio etiam loco,
adeſſe eiſdem lætitiæ datorem Bacchum uotis precari uidemus. Tum apud Ho
ratium, ſi qua celebratur hilaritas, uel ipſa pauimenta uino natant. Triſti uerò &
perturbato homini Plautus propinandum monet, qui bilem diluat. Cui ſimile
id quod apud Ciceronem III. Tuſcul. habetur: Huic calix mulſi impingendus
eſt, ut plorare deſinat. Quin & ipſa Muſica, quæ tota ad hilaritatem comparata
eſt, non alio magis ſtimulo concitatur quàm ſuauis uini guſtu. Hinc apud Oui-
dium legas: *Necnon & carmina vino Ingenium faciente canunt.*
quod ex Tibulli ſynepeia dictũ. Ille enim cùm Oſirim uitiſatorem laudaret, ita
de uino cecinit:

Ille liquor docuit voces inflectere cantu,
Mouit & ad certos neſcia membra modos.

B Hinc Æſchylus quaſi nimiũ oblaſciuiens, dictus eſt tragœdias ſuas potando ſcri
ptitaſſe, de quo Plutarchus Sympoſiacis. Cõtrà reprehenſus eſt Gorgias, qui tra
gœdiam ſuam Marti dedicauit, cùm Baccho potius tribuenda fuerit: nam ea de
cauſa dictum, οὐκ ἔςι διθύραμβος ἂν ὕδωρ πίνῃ, nullam quippe adeſſe hilaritatem ei qui a-
quam bibat. Quam ſententiã ſibi deſumpſit Horatius eo Epiſtolarum loco, ubi
feſtiuè admodum bibacitatem hanc eludit ad Mecœnatem:

Priſco ſi credas Mecœnas docte Cratino,
Nulla placere diu, neq; viuere carmina poſſunt,
Quæ ſcribuntur aquæ potoribus. Mox & illa per iocum acriter demorſa:
Ennius ipſe pater nunquam niſi potus, ad arma
Proſilijt dicenda, forum putealq; Libonis
Mandabo ſiccis, adimam cantare ſeueris.

Agnouit & hoc Anacharſis Scytha, quamuis uino ſuper ſeuerè nimis iudicaret,
quippe qui cùm in cõuiuio quodam uibriſatores quoſdam cantilenam admodũ
uariam criſpata uoce cum ſibilo ſimul emodulantes auſcultaret, interrogatus
an in Scythia tales eſſent modulatores, reſpondit illicò, neq; quidem uitis: utpo-
C te qui innuere uellet, non aliam eſſe cauſam emodulationis eiuſmodi, quàm epo
tum uinum. atq; hinc dicteriũ, Nemo cantat ſobrius. De his queritur Dauides
Pſal. LXVIII. Vini potores contra ſe canere. Anacharſis dictum ab Ariſtotele
cõmemoratur eo loco ἀναλυτικῶν, ubi argumentorũ quædã genera à cauſa deſumi
ſolere oſtendit. Idem Anacharſis tris in unaquaq; uite racemos inueniri dictita
bat, qui diuerſa inter ſe ui pollerent: primũ enim uoluptatẽ afferre, ebrietatẽ alte
rum, tertiũ moleſtiã. Sed utcunq; Scytharũ ſuorũ ſobrietatẽ prętendat Anachar
ſis, Cleomenẽ tamen Spartanorũ Regẽ apud Scythas, ut alibi diximus, uino uer
ſum in inſaniã accepimus, quòd ſcilicet cum eis meripotationibus cõtendere uo
luiſſet. Meritò autẽ Plato, ubi ſecũdo de legũ ferendarũ ratione diſſerit, optimũ
futurũ exiſtimat ſi Carthaginenſium more miles in caſtris nunquam uinum gu
ſtet, ſed toto expeditionis tempore aquam biberit. Seruis ne uinum unquã con
cedatur. Magiſtratus, quandiu munere funguntur, abſtemij ſint. Præſides & iu
dices, eo tempore quo negotia cauſarum tractantur, uinum penitus non attin-
gant. Et qui magnis de Reip. rebus conſilio adhibentur, remq; publicã admini-
ſtrant, aquam omnino bibant. quam ſententiam philoſophus ille ſummus ex

Tt

XXXI. Prouerbiorum Salomonis capite sibi desumpsit. Sanè Romanorum in hoc quoque prudentiam, qui sobrietatem in imbecillo fœminarũ genere accuratissimè custodirent, multi cõmendauere. Sed Tertullianus egregiè, qui mulieres Romanas ait olim usqueadeo uino abstinere ciuitatis eius instituto iussas, ut matronam ob resignatos cellæ uinariæ loculos sui inedia necarint. Sub Romulo uerò quæ uinũ attigerat, impunè à Mecenio marito trucidata sit: idcirco & osculа propinquis offerre necessitas erat, ut spiritu indicaretur, exploratumque inde esset, an temetum olerent. D

LIBERTAS.

Quòd uerò & libertatis indicium sit uitis, ipsa Bacchi nuncupatio, quæ apud Græcos Lyæus est, apud Latinos Liber, argumẽto esse potest. Tum apud Platonem inuenias, explorandis adolescentiũ ingenijs conuiuia nõnunquam indulta, quo illi ad pocula se benignius inuitarent, eoque tormento coacti, ab intimis se præcordijs expectorarent, utpote qui nihil tunc simularent, sed cupiditates omnes suas, studiaque omnia propalarent. Vnde sapienter Horatius:

Quid non ebrietas designat? operta recludit. & quæ sequuntur. Idem alibi: E
Fœcundi calices quem non fecere disertum?
Contracta quem non in paupertate solutum?

Meritò itaque apud Spartanos Dionysius cognomento ψίλας dicitur idiomate Dorico, quod pennatũ significat: uinũ siquidem mentem, nõ secus ac alæ corpus, attollit, & modò huc, modò illuc uolitare facit perquã agiliter: cuius rei meminit Pausanias tertio. Facit ad hanc libertatis significationem quod ab Heliogabalo profectum est, ut uindemiarũ festiuo liceret unicuique multa in dominos iocosa atque scurrilia, petulantissima quadam licentia ipsis etiã audientibus dominis iactare, quem morem adhuc in agro Neapolitano uigere passim uidi, cùm eo fortè tempore ad uisendum eius honoratissimæ ciuitatis Academiam illò me cõtulissem. Et quoniã uinũ in lætitiæ libertatisque significatum abijt, libet ex Moseos historia quod ad rem facit exemplũ recitare. Cùm Pharaonis pincerna, qui eodem custodiebatur loco, quo & Iosippus ob custoditã innocentiã ut nocentissimus detinebatur, per quietem existimasset se triplicem uidere palmitem ternis præditum racemis, qui cùm tempestiuè maturuissent, essentque à se resecti & expressi, subitò Regi mustum propinasset: ex quo Iosippus bono eum esse animo iussit, futurum sanè ut triduo liberatus eo situ quo intabescebat, in pristinam dignitatem restitueretur: atque ita uti à Iosippo prædictum fuerat, tertio pòst die liberatus, & honori suo redditus, coniectorẽ haudquaquam uana nunciasse cõperijt. F

FELICITAS.

Eius enim scientiæ periti scribunt, ubi significata uitis examinant, uuam insomnijs uisam, etiam extra tempus, felicis esse præsagij. Cuiusmodi etiam uitis fuit, quæ uisa est Astyagi per quietem nocturnam de Mandanes gnatæ suæ genitalibus oboriri, uniuersamque Asiam palmitibus inumbrare: quod de Cyro nepote eius euentu adeò felici postmodum comprobatum est: terrarũ enim latitudinem id significabat quæ Cyri esset imperio subiuganda. Reæ siquidem uitis sacra est, & eiusmodi deæ de uite fieri simulacrũ tradit Euphorion. Fuit autẽ hoc attestatum ostentũ ad alterũ, quo prius imaginatus fuerat Astyages idem uidere se micturientem filiam, quæ Regiam urbem cum uniuersa Asia inundaret. Et quamuis Rex quid utrunque sibi somnium uellet à Magis edoctus cõtra filiam & infantẽ natũ multa esset machinatus, fatalem tamen necessitatẽ euincere

non

A non potuit. Euerſo enim Medorum regno, Perſicoq́ cõſtituto, Cyrus mirum in modum creuit.

LABOR.

NEque tamen ita felix tranquillumq́ eſt hieroglyphicum uitis, ut non & laboris plurimi ſit etiam argumentum: ſiquidem arborum nulla maiori indiget cura. Vſqueadeo imbecilla eſt, ut niſi humana diligentia excolatur, pergulis ſuſtentetur, uel arboribus maritetur, falce comprimatur, ac annis ſingulis præcidatur, multo deniq́ labore cuſtodiatur, breui admodũ tempore uel pereat, uel in labruſcam degeneret. Quare nõ imperitè dixit Heſiodus, ſiue is Apollonius fuit qui ſcutum Herculis doctiſsimis carminibus celebrauit:

οἷα Διόνυσος δῶκ' ἀνδράσι χάρμα, καὶ ἄχθος.

ut & lætitiã & laborem ſimul hominibus à Baccho datos affirmaret. Neq́ ſum neſcius, τὸ ἄχθος ad animi etiam anxietatem atq́ mœſtitiam referri poſſe: ſiquidem compertũ eſt eos qui meraco plurimùm utuntur, melancholicos fieri, atq́ inde triſtiori eſſe corde: tum obliuioſos, ut Florẽtinus in re ruſtica ait, in primis B fieri, ut ea taceam quæ per ebrietatis furorẽ infanda pleraq́ perpetrantur: quorum omnium memor Maro noſter, ne uinum plus æquo laudaret, ita cecinit:

Bacchus & ad culpam cauſas dedit, ille furentes
Centauros leto domuit, Rhæcumq́, Pholumq́,
Et magno Hyleum Lapithis cratere minantem.

Habet & illud incõmodi, quòd linguam uinũ præpedire ſolet, eaq́ de cauſa Mercurio, non uino, ſed lacte ſupplicabatur, ad ipſam etiam eloquentiæ dulcedinem indicandam: idq́ Romæ, uico etiam ſobrio nuncupato fieri ſolitum.

TITILLATIO.

ET quod aiunt, ſine Cerere & Baccho Venerem frigere, adducit in memoriã, Lampſacum ea de cauſa ſalaci Deo ſacram olim dictitatam, quòd optima generoſiſsimaq́ uina proferebat: ludibrium enim illud Veneris & Bacchi filium fuiſſe antiquitas fabulatur. Citat Stephanus Demoſthenem, qui rei iſtiuſmodi cauſam memoriæ prodiderit. Cùm itaque uinum præcipuum ſit nequitiæ fomentum, meritò ſignũ Virginis uitem auerſatur: cauendũ enim, ut Orpheus C monet, ne Luna ſignum Virginis præcurrente uitem ſeramus: eam enim Virgo odio proſequitur. Atq́ ne ullus unquam ſit fabulis modus, alij dicunt propter Icarium patrem, qui ab ebrijs colonis fuerit interfectus.

SANGVIS.

FVit & ſanguinis ſignum oblatum in ſacris uinum, atque eo nonnunquam cognomento nuncupatũ. quare quod apud Maronem

Vidit Thuricremis cùm dona imponeret aris,
Horrendum dictu, latices nigreſcere ſacros,
Fuſaq́ in obſcœnum ſe vertere vina cruorem.

non tantùm oſtenti loco poſitum, ſed antiquum uidetur ſignificatum attigiſſe, quòd & pro uino ſanguis, & pro ſanguine uinum acciperetur. Nam Moſe ſecundo Deuteronomij cantico: Et ſanguinem uuæ biberet meraciſsimũ. & Pſalmographo dictũ, Sanguinem, inquit, uuæ biberũt. Sanè quidem Ægyptij ſacerdotes uino pertinaciſsimè abſtinebant, & antiquiſsimi eorũ reges: nam & illi tunc non niſi ſacerdotes erant, ut tradit Hecatæus. In deorũ tamen cæremonijs uino utebantur, eoq́ libabant, ut idem aùtor ſcribit, non gratam quidem rem cœleſti

bus oblaturi, ſed eorum ſanguinem qui cõtra deos pugnaſſent propinaturi, inde〈que〉 ſibi numina conciliari arbitrabantur: perſuaſum enim habebant Ægyptij, uitem ex fuſo in terram gigantum ſanguine pullulaſſe, unde & amentia, & furor ineſſe uino. Quanquam poſteriores Reges, Pſammeticho in primis autore, uinum, ſed certa menſura, menſis adhibuere. Ponit uerò & Heſiodus menſuram qua ſit ad ſalubritatem bibendum: D

τρίς δ' ὕδατος προχέειν, τὸ δὲ τέτρατον ἱέμεν οἴνου.

Tris miſcebis aquæ partis, ſit quarta Lyæi.

Et uenuſtũ admodum eſt epigramma Meleagri, quo à meraco ſalubriter exterreremur:

αἱ νύμφαι τὸν Βάκχον ὅτ' ἐκ πυρὸς ἥλατ' ὁ κοῦρος
νίψαν ὑπὲρ τέφρης ἄρτι κυλιόμενον,
τοὔνεκα σὺν νύμφαις Βρόμιος φίλος, ἢν δέ νιν εἴργῃς
μίσγεσθαι, δέξῃ πῦρ ἔτι καιόμενον.

Ardentem ex vtero Semeles lauere Lyæum
Naides, extincto fulminis igne ſacri.
Cum Nymphis itaq; eſt tractabilis, at ſine Nymphis
Candenti rurſum fulmine corripitur. E

Hęc autem miſcendi meri admonitio, adducit in memoriam mihi locum in diuinis literis, quem nefas eſt prǽterire: Calix in manu Domini uini meri, plenus mixto. Calix Domini mixto plenus, idem eſt, ut ſentit Eucherius, ac ſi diceretur, miſericordia & iudiciũ. Inclinatur uerò ex hoc in hoc, cùm de miſericordia in iudicium diuina ſeueritate tranſitur. Fæx autẽ non exinanitur, quia adhuc ultimũ iudicij reſeruatur: ea ſiquidem erit uindemia, quę ipſis in diuinis literis hieroglyphicè ponitur, ſignificat〈que〉 rerum finem, quam theologi ſeculi conſummationẽ uocãt, aliquando depopulationẽ, ut Pſalmo: Vindemiant eam omnes qui tranſgrediuntur uiam. Pro fine uerò rerũ, Ioël: Mittite falces & uindemiate uineã terræ, quia maturę ſunt uuæ eius. Et ne hoc imprudentib. excidat, uindemię ipſius inſtrumentũ torcular, nomẽ in ſacris literis hieroglyphicũ, per quod ſcilicet tum alia quædã, tum præcipuè tempora ærumnoſa, preſſurę uexationes〈que〉 ſignificantur: quã in ſententiã totus ferè Pſalmus euagatˉ, cuius inſcriptio eſt, In finem pro torcularibus.

FERACITAS.

NOn ineptè uerò quiſpiam feracitatem hieroglyphicè ſignificaturus, uitem cum racemis pinxerit: inter enim fœcundiores plantas principatum obtinere uitem nemini dubium, ſi arbuſculæ uniuſcuiuſ〈que〉 ratione habita, uini copiã expenderimus. Addam etiã eam alicubi eſſe racemorũ magnitudinẽ, ut racemi ſinguli ſingulos expleãt currus, cuiuſmodi fertilitas eſt Eucarpiæ minoris Phrygiæ urbe. Quin etiã currũ medium ibi diffractũ defeciſſe unici racemi pondere Metrophanes tradit. Ita rectè Plinius, nullum apud Græcos mendacium eſſe dicit, quod teſte careat. utcun〈que〉 tamen, hæc & alia ſuper huiuſmodi urbe à Stephano memorantur, in ijs quæ deflorauit Hermolaus Byzantius. F

PIORVM CONVENTVS.

SEd ut de uite ſimpliciter ſermo ſit, debere nos, ait Baſilius, rationẽ eius cõtemplari, qua Dominus ſeſe uitẽ, & Patrẽ agricolã eſſe, uinitorem〈que〉 dixit, nos〈que〉 ſingulos in piorũ cõuentu per fidẽ ſatos, palmites appellauit: hinc nos ad uberrimi fructus feracitatẽ inuitat, ne ut inutiles at〈que〉 ſuperflui ludibrio ſimus, & à fœcundorũ palmitũ cõſortio reciſi amputati〈que〉, igni deſtinemur. Aſſertor uerò noſter nuſquã ceſſat animas noſtras uitib. cõparare: Vinea nan〈que〉 facta eſt dilecto,

dicit,

A dicit,in cornu,in loco pingui,&uineam seui,septumq́ circumposui. Animas humanas planè uineas dicit,quas circũdedit septo,tum ea securitate atq; tutela,quę resultat ex præceptis, tum ipsa gemmarũ custodia. Dictũ est enim: Versabitur angelus Domini in circuitu metuentium eum.Deinde quasi ualla nobis defixit positos in Ecclesia primũ Apostolos,mox Prophetas, mox doctores alios: inde animum nostrum,ne deiectus despectusq́ humi reperet, & prætereuntium pedibus conculcaretur, maiorum nostrorum exemplis,qui per summam innocentiam & probitatẽ clari & illustres habent̃, in altũ erexit, eorumq́ uestigia sequi iussit,qui per uirtutẽ & integritatẽ ad summũ euasere. Ad hæc uitẽ Ambrosius plebem Ecclesię significare contendit,quę ueluti quadam fidei radice plantatur, propagineq́ humilitatis reprimitur:ubi uerò circumfossa fuerit,religatur,erigiturq́,ne reflectatur in terram. E sarmentis alia reciduntur, propagantur alia. Reciduntur quidem ea quæ inani sylua luxuriant,de quibus Pythagoras symbolicè dixit, μὴ σπένδειν θεοῖς ἐξ ἀμπέλων ἀτμήτων, pura purgataq́ omnia esse uolens quæ Dijs offerantur. Ea uerò propagantur, quæ bonus agricola fructifera iudicarit.
B Adminiculorum uerò ordines iugationisq́ concinnitas uerè atq; manifestè docent æqualitatem in Ecclesia seruari debere,ut sese nemo,quantumlibet diues & honoratus,extollat,nemo pauper animũ despondeat, seq́ despectũ atq; contemptum esse uereatur: ignobilis nemo desperet,uerũ ęqua sit omniũ conditio,pariterq́ omniũ mens ad superiora sustollatur,suamq́ in cœlis futurã consuetudinẽ atq; cõmercia sibi proponãt. Ne uerò ullis ingruentiũ tempestatũ procellis uexari, locóue deturbari deijcíue possit, clauiculis quasi charitatis amplexib. proximos quosq; complectit̃,& in eorũ coniunctione requiescit. Appellat nos IESVS uitis suę palmites,propterea quòd,inquit Origenes,palmes arbore connectit̃,& clauiculis tanquã manibus freta cõfirmat̃ à lapsu, quo fretus adminiculo uentos turbinesq́ cõtemnat. Futurorũ id bonorũ indicat spem,quia fideles quique nõ solùm in ijs quæ gerunt,sed etiã in ijs quæ sperant & credunt,perfectum salutis statũ expectant: quapropter quasi ad quendã patientiæ ardorẽ spe iuncti atq; cõfirmati,naturaliũ motuũ procellas,cupiditatũq́ turbines insultusq́ perferunt atq; cõtemnunt. Hæc & huiusmodi pleraq; cõmentationibus in hieroglyphica nostris libenter inseruimus,quò mihi sint æquiores ij,qui studiũ in hac re
C meũ acrius incessunt, quorsum id tendat ignari,cùm uiderint similitudinariam hanc loquendi figuram non tantùm ab Ægyptijs, quos immeritò contra Dei præceptum abominantur,inuentã,uerùm etiã ab antiqua & noua lege receptã, quin etiã ab ipso nostræ institutionis cõditore CHRISTO IESV frequentissimè in usum deductã: nihil eñ aliud est hieroglyphicè loqui, q̃ diuinarũ humanarũq́ rerũ naturã aperire. Addenda uerò huc fuerant ea quoq; de Iuda Israëlis dicta: Lauabit in uino stolã suam,& in sanguine uuę amictũ suũ. Sed quoniã hæc copiose sunt à sacrorũ interpretibus discussa,pręsertimq́ ab Adamantio,ad ultimã eius homiliã in Genesim,unũquenq; pietatis studiosum accedere cohortamur.

DE FICV.

INchoauit, honoratissime Domine, oliua apparatũ nostrũ: accessit uua,quę plurimũ fortè attulit saturitatis: pro bellarijs addere ficus libuit,ut si quid amaritudinis in oliua fuit,si accerbior uua,quòd nostri quippe Bellunensis cœli rigor,eam plerunq; maturescere non sinit,errorem omnem missus tertij suauitas emendet.

DVLCEDO.

D

DE Ficu ſanè quicquam, quod magnam mihi affert admirationem, apud Horum Ægyptium, Caprifico excepto, nõ inuenimus: paucißima enim admodum eius autoris fragmenta temporis iniuriam euicerunt. Apud autores alios inter arbores primas celebratã paßim comperimus: atq; illud præcipuũ eius eſt hieroglyphicũ, ut per eam dulcedo intelligatur, eaq; tam in grata hominũ cõſuetudine, ac morũ ſuauitate, quàm in cæteris rebus quæ iucundæ amabilesq; ſint, ac uoluptatis plenæ. Hinc illud apud Theocritũ de ſuauiter canente, καὶ ἀπ᾽ αἰγίλω ἰσχάδα τρώγοις, è medijsq; cibus tibi ficus Athenis. Ab Ægilo uerò dictũ, quòd ea ſit ex Athenienſiũ tribubus. & ſuauißimas Athenis ficus eſſe Dion etiam teſtatur. Ita uerò ficus ad uictus humani cõmoditatem nata, ut Hipponax Poëta uetus, eam auro prætulerit, dum ſcazonte illo ſuo licentioſo dicit:

Εἴτις κατέρξει χρυσὸν ἐν δόμοις πολλὸν,
Καὶ σῦκα βαιὰ, καὶ δύο ἢ τρεῖς ἀνθρώπους
Γνώῃ χ᾽ ὅσῳ τὰ σῦκα τοῦ χρυσοῦ κρείσσω.

Si quis domi recondat auri plurimum,
Ficusq; paucas, comparetq; ſeruulos E
Duósue trisue, iudicabit illicò
Auro domi præſtare ficum plurimo.

Sanè φιλοσύκους nonnulli appellant purioris manſuetiorisq; uitæ duces. Harũ uerò cõmendationem auget ſummo opere Artaxerxis cognomento Mnemonis teſtimoniũ, qui iunioris Cyri frater fuiſſe fertur: is cùm aliquando arrepta fuga cõmeatuq; direpto coactus eſſet ficus & hordeaceũ panem eſitare, indoluiſſe fertur, ob regalem affluentiã apparatioresq; lautitias tantę ſe uoluptatis expertem tandiu fuiſſe. Quid uerò quòd ruta ſua ſatis inſignis amaritudine, ſi iuxta ficũ ſeratur, mitior euadit? Meritò itaq; ficus apud Iſraëliticos iudices nequaquã uelle ſe ait dulcedinẽ ſuã derelinquere, ut reliquis arboribus, à quibus in imperiũ adſciſcebatur, dominaretˉ. Vt uerò alibi legimus in ijſdem diuinis libris, iuſtos & ſanctos homines ſub ficu requieſcere perhibent, hoc eſt, tranquillã atq; ſuauem uitam agere. In ueterum etiam nummis ſuauitatis iſtiuſmodi ſignificatũ obſerues. Nam in quodam ficus eſt interˉ duos tumulos ſita: unius tumuli inſcriptio eſt ΑΜΒΡΟΣΙΑ. Alterius ita detritæ literę ſunt, ut legere non potuerim: puto tamen ex nota Ν literæ, quæ uix dimidia diſcernitur, ΝΕΚΤΑΡ eſſe debere, quaſi ficus utriuſq; uicem gerat. Sanè coniectores inſpectam in ſomnijs ficum, albam F præcipuè, atq; ſuo tempore, bonorum multorum præſagium habent.

SVAVITAS SVBLATA.

NEq; caruit ominibus ficus, quę ſublatam ſuauitatẽ extirpata ſignificaret, eo præſertim tempore quo publica ciuiũ Ro. ſuauitas & dulce cõmercium, extincto Alexandro Seuero adempta eſt. Paulò enim antè quàm is fatis cõcederet, arbores fici tres, quibus tentoria imperatoria adnexa erant, quæq; ficus eas ferebant quibus Alexandrinarũ nomen eſt, ſubitò ante illius tentoriũ prociderunt. Idem in Caprifico portentũ in Meſſenios accidiſſe memoriæ proditũ eſt. Nam cùm illi ſylueſtrẽ ficum τράγους appellarent, quos nos imitati ſumus Caprificũ appellantes, oraculũ ſuper excidio ſuo huiuſmodi habuerunt:

Ἔστε τράγος πίνῃσι νέδης ἑλικόρροον ὕδωρ
Οὐκέτι μεσσήνην ῥύομαι, σχεδόθεν γὰρ ὄλεθρος.

Nanq; Nedes ſimulac curuas caper hauſerit vndas,
Tunc Meſſena vale, tibi enim grauis exitus inſtat.

Accidit uerò ut Caprificus in Nedes fluuij ripa nata, ramos eouſq; declinarit, ut

aquis

A aquis profluentibus rami allueréntur: quod cùm Theolcus uates animaduertiſſet, inſtare dixit Meſſeniorum exitium, ut oraculo Pythio prędictum fuerat. Rem tangit Pauſanias quarto. Sed cur ficum Idumæã dicere contamur, ad quã Aſſertor noſter à Bethania rediens, fructum ex ea capturus acceſsit? fameſcebat enim: uerùm cùm fructum in ea nullum inueniſſet, arborem deuouit, ne ullo unquam tempore fructum ferret. Sanè myſticè factum hoc, ut tam multa alia: nimirumq; ficus hæc populus Iudaicus erat, ad quem famelicus Dominus uenit, in quo cùm nihil pręter quandã ſpeciem uitalem ſine ullo profectu comperiſſet, eum in æternã perfidiam execratus eſt. Fructũ enim ipſe è ſynagoga quæſierat, quem nullũ inuenit, quia ea, ut inquit Gregorius, folia legis habuit, ſed fructũ operis nõ habebat, de qua dictum ait Euthymius ab Abacunte, ficum fructũ nõ allaturam. Quòd uerò per tres annos fruſtra quæſitus fuerit hic fructus, Eucherius tria uult tẽpora intelligi, ante legẽ, ſub lege, & gratiæ tẽpore, quibus Iudæi ipſi fuerint ſemper à Domini præceptionibus alieni, & nullũ boni operis fructũ protulerint. Eodẽ facit quod ait Dominus Nathanaëli: Cùm eſſes ſub ficu, uidi
B te: quippe cùm in originali labe Iudæorũ ritu cõſiſteres, adieci animũ ut te redimerem.

FATVITAS.

ET ſycomorus aliquid habet hieroglyphicũ, quã Zacheus inſcendit: nam arbor ea cùm ſit ficus fatua, indicat eos qui, ut Eucherius refert, mundi ſapientiam humiliter ſectati, eligũt mox Dei ſapientiã ſubtiliter aſpicere. Prudenter enim ait is, ſycomorum aſcendimus, ſi prouidè eam quę diuinitus præcipitur, laudabilem & ſapientem fatuitatẽ tenuerimus. Quid enim inter mortales inſipientius, q̃ amiſſa nõ quærere, poſſeſſa largiri, rapientibus relaxare, nullam pro acceptis iniurijs iniuriã reddere, ſed iuxta præceptũ Dominicũ, in omnib. præſtare patientiam?

CONTEMPTIBILIS.

CÆterùm quod ad opera ex ficu facta pertinet, Græci ficulnum pro imbecillo & contemnendo ponunt: quo ſignificato Sermonibus apud Horatium:

Olim truncus eram ficulnus inutile lignum.

hoc eſt, minimi precij minimiq; uſus, de quo ſcilicet faber meritò ambigeret, faceret ne ſcamnum, an ſimulacrum pudendum, deum omnino deſpicatiſsimum: nam fici materia paucíſsimis eſt, & ijs admodum exiguis fabricis idonea. Eoq;
C ſpectat prouerbium de Mandronis naui, quæ ficulna fuerit, cùm is notatur qui tenuiſsima olim re, anguſtoq; patrimonio deſpicabilis, ad ampliſsimos honores emerſerit, nihilo tamen uenerabilior habitus ob inſolentiam importunamq; ſuperbiam, qua ſeſe intemperantius efferat. Nam Mandro, ut pleriq; alij, à remis ad imperium uenit, neq; ob id tamen ullam aſſecutus eſt autoritatem. Ita deniq; ueteres per fici nomen nullius frugis hominem, imbecillum & abiectum ſignificabant: nam & Græci olim hunc ἄνδρα σύκινον dixere, ut apud Theocritum Ergatinis, & apud Ariſtophanẽ ſæpius inuenias. Et nunc quoq; uulgus ſtupidos & ineptos, ficones appellat.

BACCHVS SYCITES.

LAcedæmonij ficum à Baccho inuentã opinantur, eaq; de cauſa eum Sycitem nomine, ut Soſibius tradit, coluere. Apud Naxios ſimulacra eius nũc ex uite, nunc ex ficu fieri ſolita ſunt. Milichius à nonnullis appellatus Bacchus, quòd Milica pro ficis nõnunquam accipiuntur. Et Dionyſijs, præter uini amphoram, & uitem, quæ præferebatur, & præter hircum qui trahebatur, cophinum etiam geſtare mos erat, in quo caricæ forent, autor Moralibus Plutarchus.

PROGRESSIO.

D

VT uerò ad foliũ reuertamur, quod thrion appellatur, progreſsionis olim ſignũ fuit. Veteres aliquò profecturi ficulna folia ſuſpendebãt progreſsionis cæremonia, atq; ita ſibi auſpicatũ iter fore augurabantur. Ea autem de cauſa thrion dicitur huius arboris folium, ut interpretes Theocritiani uolũt, quòd in tris partes diuiſum eſt, uiſendo inter utraſq; partes interuallo: ſcribiq; & trion, tenui, & thrion aſpirata, atq; etiam thriambon. quin & θειάζειν dicunt huiuſmodi folia colligere, & in aliquem uſum parare.

SEPTENTRIO.

PArabatur aũt thrion religioſe admodũ Serapidis Oſiridisq; ſacris, geſtamen ſcilicet foliaceũ, quod capiti ſuperponeret̃ geſtandis hydrijs aut calathis commodum, eratq; illi ſuũ etiã ſignificatũ: ſiquidẽ & Regẽ, & ſeptentrionalẽ regionẽ, polum quippe Arcticũ, per intortile geſtamen huiuſmodi intelligebant. Regẽ, quia polus cœlorũ omniũ rotatũ regere uidet̃: & circulus ille foliaceus in geruli capite orbiculum Arcticũ excribit, ab axis illius qui præ oculis eſt ſimilitudine.

GENITALE.

E

QVin etiam præter motum, cuius primarias partes illi tribuebant, rerum etiam omnium ſemina inde demitti pleriq; ueterũ magno ex argumento arbitrati ſunt: inde enim actionis eſſe principium, quæ Mathematici ueteres latiſsimè diſſeruerunt. quocirca thrium, cùm & humoris redundantiam, ob uiridis craſsiq; folij uuiditatem, & motum omnium, ob conuolubilem texturam ſignificaret, pari quadam natura cum genitali æſtimabatur, atq; eius eſſe ſimulacrum uidebatur, ubertate ſcilicet humoris & motu ad prociendæ geniturae principia conuenientibus. Sed hæc in Serapidis calatho locupletius.

DELECTATIO.

HVius generis fuiſſe prædicãt Adami pomũ, præter ipſius Dei pręceptũ nimis expetitũ: id enim delectationẽ & uoluptatem, quæ ſenſu percipitur, ſignificaſſe pleriq; theologorũ docuerunt. Nihil enim mentem noſtrã è tranquilla Paradiſi ſtatione facilius exturbat, quàm nimia uoluptatũ cõſectatio. Is tamẽ ſuæ præuaricationis amaritudine exacerbatus, fici folijs ſemet uelare pudorẽq; obtegere properauit. Ficum enim fuiſſe tradit Irenæus. Tertullianus autem ea re ſuper ait: quod in nouo corpore indebitum adhuc pudori erat, protegere feſtinans, ficulneis folijs interim circũdat. Ad hoc addit Irenæus, nõ alterius arboris aut herbæ, quæ molliori tactu eſſet, ad indicandũ pœnitentiæ duritiem atq; cruciatũ, propter ſcabritiẽ ſcilicet & aſperitatẽ, qua foliũ huiuſmodi præditũ eſt. Et quia cingulũ id & ſibi & uxori ſuæ circumligauit, nõnulli exponũt, ut petulantẽ carnis impetũ retundere ſe polliceret̃, id ueluti cõtinentię frænũ adhibuiſſe, quoniã ſcilicet ſtolã eam, quã habuerat à ſpiritu ſanctitatis, amiſerat, eo tegumento, quod nullam prorſus delectationẽ afferre poſſet, ſed morderet potius ac pungeret, uteret̃. F

FOLIA RELIQVA.

FOlia uerò reliqua diuinis in literis pro ipſa, ut ita dicamus, legis litera hieroglyphicè accipiuntur: quia quemadmodum arborum fructus folijs uelatur ac tegitur, ita ſub legis litera ſpiritus occultatur. Idcirco nos, ait Heſychius, literæ folium aperimus, ut qui latet interius fructum ſpiritus inueniamus, de quo Hieremias: Si uindemiatores ingreſsi fuiſſent in te, ſaltem reliquiſſent racemum tibi. Et Virgilianus Æneas apud Sibyllam, cùm ambages & uerborum inuolucra cupiat euitare, & rerum euenta apertè ſibi declarari compre-

A comprecetur, quòd folia omnia conturbarent, id unũ orat: Folijs tantùm ne nomina manda. Sed enim quantum pertinet ad uoluptatem, de qua satis, cùm hoc ipsum argumentum sequeremur, in Serpentis cõmentario disputatũ. Illud hîc potius memorabo, ficum non eo tantùm rerum primordio humano generi calamitatem, & assiduos labores attulisse, uerùm annis uoluentibus in causa fuisse, cur potentissima opulentissimaq; regna duo ad internecionem usq; corruerint, Carthaginis imperiũ, & Romana potentia. Carthago quidẽ, quia ficũ ex hortis suis decerptũ uelocissima festinatione tertio pòst die Romæ repræsentauit: doluitq; Cato, & in Senatu cõquestus est, hostes non triduo magis procul Roma proprias habere sedes. Romana uerò potentia, ac uniuersum Italiæ robur à trãsalpinis gentibus sese nobis totiẽs superfundentibus, ea de causa quassari cõfringiq; cœpta, quòd, ut Plinius inquit, Hellico quidã Heluetius, qui Romæ ob fabrilem artem aliquandiu cõmoratus fuerat, in Galliam remeans ficum siccam & uuam, oleiq; & uini præmissa secum tulit, quorum usu delicato suauiq; cõcitati feroces populi, ad hanc usq; diem assiduis nos calamitatibus affligere nunquam
B destitere, quamuis natura ipsa Alpibus, & tam inexuperabili munimento, Italia procul Gallias atq; Germanias coërcuerit: quorũ feritas si quando grauis Italiæ fuit, nullo certè unquã tẽpore calamitosior extitit, q̃ quinto iam & uigesimo ab hinc anno, quibus uniuersa Italia cædibus, rapinis, incendijsq; desolata peruastatur, hinc Germanis, hinc Gallis, hinc Hispanis extremũ eius excidiũ assiduè meditantibus.

ALIMONIA.

SEd ut querelæ facessant, adeò ficum alimentis idoneum esse compertũ est, ut eam Cereris donũ dictitarint, procq; alimoniæ symbolo susceperint. Quantũ enim ficus humanæ prosit alimoniæ, uel ex eo manifestũ esse potest, quòd athletas siccis ficubus pascere moris fuerit, autor Plinius: experimento enim comprobatum est, eo cibo frequentius sumpto, corpora & uires mirum in modum adiuuari. Quòd uerò Attica eo fructuũ genere magnam est nobilitatem assecuta, Pausanias ait Cererem primùm in ea regione ficum Phytalo cuidam hospitalitatis præmium donasse, eiusq; rei monumentũ extare his uersibus celebratũ:

ἐνθάδ' ἄναξ ἥρως Φύταλός ποτε δέξατο σεμνὴν
Δήμητραν, ὅτε πρῶτον ὀπώρας καρπὸν ἔφηνεν,
ἣν ἱερὰν συκῆν θνητῶν γένος ἐξονομάζει,
C ἐξ οὗ δὴ τιμὰς Φυτάλου γένος ἔσχεν ἀγήρως.

Hic quondam hospitij Phytalus suscepit honore
Legiferam Cererem, quæ molli cortice poma
Prima dedit, dixere sacram mortalia ficum
Ora, genus Phytali decus hinc insigne secutum est.

ADVLATIONIBVS DEDITVS.

DIuitem hominem adulatoribus deditũ Thebanus Crates per ficũ arborem in prærupta asperaq; rupe satã describebat, quippe quò sit hominibus difficilis accessus. Eius uerò fructus à coruis & miluijs tantùm decerpi: ita horũ opes ab impuris tantùm & adulatoribus depasci. Idem de reliquis etiam arboribus quotquot fructiferæ essent, Diogenes dicere solebat.

DVLCEDO VERITATIS.

ET Mercurius sibi ficũ uendicauit, cui undeuigesimo primi mensis die Ægyptij sacra faciebãt melle & ficu, quæ sacra eo clamore prosequebant̃, ut quod hieroglyphicè in eis latitaret exponentes, identidem clamitarent, γλυκὺ ἡ ἀλήθεια,

quod dulcem esse ueritatem significabat. D

CYRENENSIVM PIETAS IN SATVRNVM.

STatuæ uerò pleræq; ficis coronatæ, Cyrenensium religionē indicabant, quia & Saturnus decus in agricultura suum meruit, quem agri colendi autorē, & insitionis putationisq; & stercorationis repertorē memorāt, neq; minore quàm Cererem honore honestandum existimabant. Huic Cyrenenses cùm rem diuinam faciebant, ficis recentibus coronari consueuerāt, quòd & alimonia in ijs, & gustus suauitas egregiè uigerēt. Hæ sunt, honoratissime Princeps, arbores illę ad ingenij tui naturam accōmodatæ, quas desumpsi ex hortis meis ductilibus, limoq; Nilotico in arcas ingesto, mecū quaqua iter est circumuecto. Neq; uerò folia his arboribus ulla unquā decidunt tempestate: licebitq; perinde tibi, si plantis his delectari cœperis, eas hoc terreno pactas in Britannias usq; tuas asportare: quæ mundi pars cùm olea, uite & ficu careat, illas aspiciant nō modò suo tempore frondescentes, sed toto etiā anno, folio nunquā deciduo, perpetuò uirides admirentur. Sed enim ut seriò loquar, eas tu si pertractabis, earumq; uim diligenter inspexeris, cordi ita insitas tuo comperies, ut nihil tui similius esse, etsi modestissimus es, confiteri necesse habeas. Nam boni quicquid in diuinis illæ significant, ea omnia tuæ congruunt pietati. E

PIERIVS VALERIANVS AD ERVDITISS. ALOISIVM PRIVLLVM PATRITIVM VENETVM, DE IIS QVÆ PER POMVM ITALVM, PERSICVM, ET Punicum significantur,

EX SACRIS ÆGYPTIORVM LITERIS.

HERI Priulle doctissime, cùm veterum signa quædam singulari opere artificioq; perfecta hîc & illic inspecturi per vrbem equitaremus, multisq; præteritis Capitolium demū inscendissemus, Herculis ibi signum summæ nobilitatis ex ære conspectum est, quo nō facile quicquā tota vrbe dixerim me vidisse pulchrius, neq; præclarius, siue hæc ea fuerit statua, quam Q. Max. capta Tarento, opus Lysippi, obtulit Capitolio, siue quam Fabius Verrucosus eò transtulit, siue aliorū fuerit dedicatio: vtcunq;, antiquissimum omnino opus est, & Græcis scriptoribus honorificè celebratū. Nam præter leoninū spoliū lævo iniectū brachio, clauā manu dextera retinet, læua tria poma cydonia præfert. Quæ cùm comites, qui te multi sequebantur, eruditi viri animaduertissent, de spolio & claua dixerūt, cognoscere se mentis præstantiā, et generosum animi robur, quibus virū, qui veram virtutis gloriā affectet, præditū esse debere cōmonemur. Herculē verò positū à veteribus, quia quicquid præclarè geri potest, id totū Herculi attributū. Nam et Arrianus vbi petram ἄορνον memorat, difficillima quæq; & maximè ardua, quæ humano quopiā conatu vinci minimè posse videantur, Herculi attribui solere dicit. De pomis, quid ea sibi vellent, dubitari cœptū, nisi ea Hesperidum esse quis arbitraretur. Tuq; ad me conuersus, Aegyptiacum quidpiam poma hæc nimirum sapiunt addidisti: tuum igitur Pierie fuerit id explicare, qui studijs istiusmodi delectaris. Respondi, vt res erat, esse ibi etiam alios eruditos, qui me forsitan eruditius rem, quam petebas, explicare possent: sed quoniam me appellaueras, ne rusticus viderer, quid ego sentirem non dissimulaturum. Græcos quidem per tria illa mala manu cōtenta, virtutes tris, quibus vir quiq; probus & sapiens insignitus esse debeat, interpretari, quarū vnam esse volunt, nō excandescere: alterā, nō esse deditū auaritiæ: tertiā, liberū à voluptatibus animū sibi cōparasse. Incidit hinc, vti fit, de Pomorū significationibus alius atq; alius sermo, quem cùm tu auide admodū excipere visus esses, in eam F

spem

A *spem adductus sum, vt si quid huiusmodi tibi destinassem, quicquid id esset nugarum, gratum tamen acceptumq; esses habiturus. Domum itaq; reuersus, selegi statim ex pomario meo Aegyptiaco plantas tris, quas tibi dono mittero: Italam vnã, alterã Persicã, tertiã vero Punicam, ob tris scilicet virtutes, quas identidem in te sitas optime nouerã, insignem quippe humanitatem, miram in omnes beneficentiam, & singularem quandam animi moderationem, quibus semper fuisti egregie clarus, siue tu adolescentiam temperares tuam, siue amicis præsidio atq; ornamento esses, vltra etiam quàm ætas tua deposcere videretur, siue bonarum omnium artium, & veræ pietatis doctrinam tanto sis studio complexus, vt nihil in humanis diuinisq; rebus esse velis, quod tibi nõ cognitum & perspicuũ fiat. Quare bene ominor pomis meis, quibus ad te transferri contigerit, apud quem culturam mea longe fructuosiorem sint consecuturæ. Tu modo pro tuo prompto alacriq; animo ad arborum, quæ tuæ iam sunt, polituram aggredere.*

DE MALO.

B INTER fructiferas arbores malo nulla uoluptuosior, pulchrior nulla, nulla delicatior. Sed quoniã pleraq; sunt quæ ad alia quoq; fructuũ genera accõmodari possunt, multasq; intra se malus species complectitur, hîc malũ eam intelligimus, quæ plerisq; Italiæ locis nomen suum tutata est: nisi uulgus syllaba prima fructũ ipsum græcę potius enunciationis uocẽ, quàm latinæ sequeret. Melũ enim dicunt, atq; ita omnes ultra citraq; Apenninũ gentes. At circa Padũ, ad ipsum usq; Timauũ, pomi uocẽ sibi unice usurpauit. Horũ uero pomorũ cùm iucundus sit nõ gustatus solũ, diceret Cicero, sed odoratus etiã & aspectus, amoris in primis hieroglyphicũ ex eius simulacro excogitatum est.

AMOR.

QVicq; amorum agmina pingere delectantur, lusitare eos malis, & inter arbores eiusmodi lasciuire, poma decerpere, abrodere, iactareq; confingũt. Hinc apud Theocritum βωκολιάσταις, βάλλοι τοι πολύφαμε τὸ ποίμνιον ἁ γαλάτεια μάλοισι. Et, Malo me Galatea petit, Menalcas ait apud Vergiliũ. Malo Cydippen Acontius uenatur. Mala nõ temere Hippomani Venus elargitur, quæ usqueadeo grata fuerunt Atalantæ, ut zonam abstulerint diu ligatã: de quo Theocriti carmen non indiligenter animaduertendum:

C μᾶλα μὲν ἐν κόλποισι διονύσοιο φυλάσσοισα.

Mala sinu condens Bacchi de tempore sumpta. quod interpretes exponũt amabilia, amorem quippe facientia. Mala enim illa Philetas ait de coronatis Bacchi temporibus decerpta: nõ enim quispiã in amorẽ ferretur, nisi prius lætitiæ titillatione concitaretur: lætitiæ uero datorẽ Bacchũ poëtæ passim celebrãt, ut in Vitis cõmentario latissime declaratũ. Apud Lucianũ dialogo qui Toxaris inscribit, legas, καὶ στεφάνους ἡμιμαράνθους, καὶ μῆλα τινὰ ἀποδεδηγμένα. Corollas quippe magna ex parte flaccidas, & ambesa quædã mala, morsúue tacta, in amoris indiciũ à Chariclea matrona nobili Diniæ cuidã dono missitata. Et missũ sponsi furtiuo munere malũ memorat Catullus, quod aduentu matris excussum e castæ uirginis gremio prosilierit. Iam & apud Onirocritas mala uenerearũ illecebrarũ plurimũ indicia sunt, præcipue uero ijs, quorũ cogitationes ad amicas suas tendũt. Et mala demũ, prętertim dulcia, Veneri esse dedicata autumãt. Philo insuper in hanc sententiã primã illam malũ, cuius fructib. nostri generis autorib. interdictũ fuerat, ex mystico sensu ab ijs quę posuimus nõ admodũ alieno deducit, quæ Theologi tam Gręci q̃ Latini multis & magnis uoluminib. tractauere: nobis id afferre nũc

ſatis fuerit, parentes illos noſtros Dei Opt. Max. manibus informatos, uitã primò beatiſsimam egiſſe, calamitatum & ærumnarũ omnium expertem, terra ſua ſponte omnia ferente. Cæterũ lege aberrantes, quia qua fuerat eis arbore interdictum, nõ abſtinuiſſent, amœniſsimo incolatu pulſos ſolum flebiliter uertiſſe: atq; hinc conſtare, mali eius guſtum omniũ ferè malorũ cauſam mortalibus extitiſſe. Quæ quoniam ex ueterum ſententijs in Serpente noſtro fuſe lateq; diſputata ſunt, minimè mihi uidentur hîc ad repetendum neceſſaria. D

AMORIS PROGRESSVS.

EA uerò de cauſa malus potius quàm arbor alia eſt amori dedicata, quòd eius facies omnem rerum amatoriarum progreſſum oſtendere uideatur: earum enim arborum trunci coërciti primùm recti ſurgunt: à medio uerò, ubi dilatari cœperint, in ſpatia diffunduntur: cuiuſmodi etiam in amatore ratio eſt, qui munus ſuũ ſemper ab ingenuo pudore quodã cohibitus auſpicatur, inde ubi paululum proceſſerit frontẽ perfricat, ac uerecundiæ compedibus expeditus, quaqua uoluerit liberè peruagatur. Fructus pręterea fert aureos & rubicundos, palloris eadem & erubeſcentiæ, ut ita dicam, ſigna. Nam apud Horatium tinctus uiola pallor amantiũ: & apud Catullum quidam inaurata eſt pallidior ſtatua. Poma uerò ita magis rubeſcũt, uti magis expoſita Soli ab eo continguntur: perinde ac amator eo magis erubeſcit, quo nequitia palàm magis proferẽ, aut in aperto deprehenditur. Sub ipſa malo Amores ludo dediti confinguntur, ſub qua illi curſitantes, uarijs mollium herbarũ inuolucris impediuntur: quiq; ita ſunt implicati ut ſeſe nequeant exoluere, labore conatuq; quodammodo delaſſati, ſomno ſe dedunt, cuiuſmodi laſciuia greſſus amatorios occupat, & in ergaſtula cohibet: mox luxu inhæſitantes ſoporat, profundiſsimoq; opprimit ueterno. Auro inſignes eorum pharetræ, aurea quæ inde promuntur tela, auro Danaë capta, auro comparatur, auro detinetur amor. Nudi illi omnes, lætiq; ac alacres obuolitant magno numero circum unamquanq; malum. Amicula eorum uarijs texta coloribus, multipliciq; arte laborata, in herbis neglecta iacent, multitudine florũ inuoluta: quorũ uis magna circumquaq; toto eo agro pullulat, neq; tamen illi capita coronant, utpote quibus comæ illæ flaueſcentes, nitidæ, criſpulæ, ſatis afferant ornamenti. Alarum pinnulas habent cæruleas & puniceas, nonnulli etiam aureas Pſittacorum, pauonumq; inſtar, quibus quodam ueluti concentu, ſonoroq; ſtrepitu aëra diuerberant. Sed quid ego de calathiſcis, in quos mala congerunt, dicam? quanta illos gemmarũ Sardonicarum, quanta Smaragdorũ, quanta margaritarũ uis debacchatur? Vulcanũ id opus effinxiſſe putes. Iucundũ uerò uiſu eſt, ut ſponte ſua, ac ſuapte ui, ad quantumuis alta, ſummotaq; mala prouolant, ut nulla illis ſcalarum neceſsitas ſit ad ſcandendum. Sed ne interim alios ſaltitantes, alios curſitantes, alios quieſcentes memorem, uel qualem in abrodendis malis lætitiam prę ſe ferunt, illud ſpectatu præcipuè dignũ, quod ex his quatuor omniũ ſpecioſiſsimi certamen ineunt, quorũ duo malis inuicem ſe petunt, alij duo ſeſe confodiunt telis, alternis ſeſe ictibus laceſſentes, neq; dum mutuis uulneribus cõfodiuntur, uulnera depellere, prohibere, uel declinare quicquam curãt, uerũ ultrò alter alteri pectus obiectat, ipſiſq; uulneribus exponit, eo quidem conſilio, ut in medio omnes pectore inſideant ſagittæ. E F

AMOR MVTVVS.

EX ijs autem certatorũ paribus duos illos qui malo luſitant, uoti compotes eſſe dicas. Nam qui iaculatur, exoſculatum prius malum emittit, quod alter

ſublatis

A sublatis supinisque manibus excipit: neque ulla cōtatio futura uidetur, quin idem comprehenso malo sit oscula relibaturus, atque ita in socium pari certamine remissurus.

AMOR PERDITVS.

EX illo uerò sagittariorum pari unus alteri uincula iniicit penè moribundo, insultatque ferocius, ut captiuum faciat. Ille contrà nihil molitur, nihil reluctatur, sed tanquam perdita re, manus uinculis obiectat: proinde qui lusitant, amorem auspicari: qui se feriūt sagittis, nullum amori finem appetere uidentur.

INIQVVS AMOR.

SVnt & alij ad quos innumeri spectatores confluunt: hi manus in palæstram conferunt animosiores, ac Athletarum alter, manibus ad alterius humeros appresśis, cōplexus hostem quodam ueluti suffocandi studio collidit, subditque crura astu artificioso complicata, ut pede post colluctatoris calcem obfirmato, unà ipsum protrudat, & in lapsabundum super & ipse corruat: neque tamen
B alter animum despondet, at erectus contrà instat & obluctatur, quaque maximè angitur parte colluctatoris manum soluere conatur, uno digitorum obtorto, quo ita alijs facultatem eripiat firmiter apprehendendi. Qui uerò digito obtorto læditur, dolore percitus hostis aurem admordet: quo animaduerso Amores cæteri grauiter indignati in perperàm & insolenter facientem, ac luctatorij certaminis leges, iura, fas, atque mores transgredientem feruntur, malisque illum certatim impetentes, toto in unum agmine concitato eum in fugam auertunt, totisque hortis eijciunt eliminantque. Atque ita demum ludi Amorū omnes circa mala uersantur.

PVELLARES INEPTIÆ.

ET mala puellarum ludicrum uocat Nicander Alexipharmacis:

Τοῖά περ ὧραι Εἰαριναὶ φαρέεσσι ἐν ἑψιήματα κούραις.

ἑψιήματα τὰ παίγνια, exponit interpres: ludunt enim puellæ, oblectanturque malis. Multa uerò huiusmodi quæ ad insaniam propémodum tendunt, inter ineptientes amatores fieri uidemus, ut meritò nōnulli dicant ἀφροδίτην dictam, παρὰ τὸ ἀφραίνειν, id est, à desipiendo, cùm præsertim Euripides dicat, τὰ μωρὰ γὰρ πάντ᾽ ἐστὶ ἀφροδίτης
C βροτοῖς. Mortaliū esse ineptias quæcūque Veneris causa fierent. Atque ob hoc ipsum Catullus amicum Flauium ueretur ne quid ineptiarum faciat.

VENVS.

IPsa etiam Venus malo insignis est. Nam apud Sicyonios statua ei erecta erat cum malo in manu una, cum papauere in altera: ex malo quidem amorem, ex papauere uim prolificam, ac seminij copiam significantes. Nam & lepus illi ob fœcunditatem dedicatus, id quod Amoribus Philostratus, ut eius animalis commentario alibi explicuimus, summa narrationis lasciuia percurrit. Idem autor Venerem in antro statuit molliter in stratis floribus recubantem, iuxta quam fons irriguus uitrea perspicuus claritate prosilit. Ibi amatoriam Veneris suppellectilē, pyxidas, pectines, specula, cymbala cum crotalis, omniaque arma pruriginis, amœnitatumque & illecebrarum alia atque alia illectamenta recensere posśis, quibus collustrandis oculos quidem delassari sentias, satiari uerò nunquam. Quòd uerò in antro cubitet Venus, apud Græcos est μυχεία ἡ ἀφροδίτη, Mychea Venus, quòd secessu & abdito loco gaudeat. μυχοὶ γὰρ οἱ ἐνδότατοι καὶ ἀπόκρυφοι τόποι, interiores, maximeque remoti, & occulti obscurique loci. Tum ipsius

Deæ munera Latini furta nuncupauere, quia celari uult ſua furta Venus. Qua- D
re Daphnis apud Theocritum in Venerem indignatus, eam in Idam montem remittit ad Anchiſem, ubi quercetum eſt, in quo ſcilicet occultari poſsit, nulloq; rubore in molli cyperi prato laſciuire.

NEMESIS.

ERat & mali arboris ramus in manu læua Nemeſeos, quam Marathoniæ pugnæ monumentum Phidias lapide Pario dicitur excidiſſe Athenis, corona cuius & ceruis, & paruis quibuſdam uictorijs inſignita: dextera uerò phialam tenebat cum Æthiopibus inſculptis, propter Oceanum fluuium, quem Æthiopes accolunt. Ea uerò de cauſa mali ramus Nemeſi geſtandus dedicatur, quòd Veneris habitu Nemeſis Dea ſit primùm ſolita figurari, ut habetur in Sudæ collectaneis: nam alterum illud de ſtatua Phidiaca, apud Pauſaniam eſt.

SACRVM HERCVLIS.

NEque tamen ierim inficias, alijs quoque dijs malum fuiſſe gratam, ut uicti-
marum loco nonnunquam acciperetur, ac feliciſsimè litaret. Nam ſi quan- E
do bos, quam Herculi ſacerdotes immolare uoluerant, aufugiſſet, malum illi ramis quatuor compoſitis, quadrupedis illius inſtar ſacrificabant. Huius rei mentio eſt apud Suidam, neq; non apud Pollucem. Narraturq; re ſuper hiſtoria de Bœotorum hoſtia, quæ fluuio Aſopo ita aucto, ut tranſire non poſſet, eo loco unde uictima erat adducenda, ne qua ſacrificio mora fieret, pueros aiũt malum quatuor ſtipulis uice pedum ſuſtentaſſe, duasq; loco cornuum addidiſſe, atq; ita Herculi obtuliſſe, cumq; ita litare uiſi eſſent, rem in cõſuetudinẽ proceſſiſſe, atq; μήλιον inde Herculem appellatũ, quaſi Pomonũ dicamus. Alij euentũ huius pomi pro boue oblati ad Athenienſes transferunt: nam Bœoticum ſacrum loco arietis fuiſſe uolunt, Apollodoro hæc apud Zenodotũ tradente.

APOLLO.

QVin & Apollo mali coronam, priuſquam laurum ſeligeret, adamauit, eaq; uictores in certaminibus coronari uoluit, ut in luculento Archiæ tetraſticho legitur: Τέσσαρες εἰσὶν ἀγῶνες. quod epigramma in omnium iam manibus uerſatur. Apud Pauſaniam legas ſtatuam Apollini μηλιάτῃ erectam, ſiue à malo quo
gauderet, ſiue ob paſtoralem, quam per aliquot annos uitam egit. Nam μῆλα F
propriè πρόβατα τὰ τετράποδα. Vnde uniuſcuiuſq; quadrupedis tergus melote dicitur, ut obiter Pauli locus animaduertatur ex epiſtola ad Hebræos capite XI. Circumierunt in melotis. Sed & μῆλον πᾶς καρπός, quippe, ut etiam apud nos, unumquenq; denotat fructum. Ab ea uerò æquiuocatione factum ut in Herculis ſacro, quo de paulò antè dictũ, æquipollere malus pro boue iudicaretur, cùm & minimè redargui poſſet, quin & quadrupes, & eodem nomine uictima cenſeretur. Fructiferarum autem arborum plantatio hieroglyphicè in diuinis literis accipitur pro diſciplina Doctorũ, ut ſentit Heſychius. Hinc Dauid: In lege eius meditabitur die ac nocte, & erit tanquã lignum quod plantatũ eſt ſecus decurſus aquarum, quod fructum ſuum dabit in tempore ſuo. Et, ego plantaui, Apollo rigauit, ait ad Corinthios Paulus. Ad hoc pertinet quod de plantatis arboribus lex iubet primo, ſecundo & tertio anno decerpi nihil: quarto, quæ leguntur, offerri Deo: quinto etiã reliquis uſus permittit. Ex quo tẽpora quatuor ſignificantur, à tempore legis uſq; ad Dauidẽ, à Dauide uſq; ad tranſmigrationẽ Babylonis, à tranſmigratione uſq; ad aduentum Chriſti, quibus annis fructus inu-

tilis

A tilis omnis fuit, sed spes tantùm promissa bonæ frugis. Christi autem tempus prouentum Deo dicauit, annusque sanctus appellatus. Anno autem quinto facta omnibus copia, permissusque fructuum usus, tam Iudæis, quàm gentibus, Apostolis eos liberalissimè effusissimeque distribuentibus. Sed quod ad Pythia spectat, quamuis uictores lauro mox coronari cœperint, mala tamen ex Apollinis templo decerpta, ut Lucianus ait, coronis inserebantur. Hinc illud apud Apuleium de Paride: Tunc animo uolenti Phrygius iuuenis malũ quod tenebat aureum uelut uictoriæ calculum puellæ tradit. Sunt qui, uti superius suo loco dictum, Delphicam laurum baccas tantæ magnitudinis habuisse dicant, ut poma dici meruerint. Plinius maximis quidem eam baccis fuisse memorat, sed nihil ad pomũ. Et Archiam in ea sermonis puritate quicquam impropriè posuisse, mihi persuadere nõ possum. Si cui tamen de baccis illis grandioribus cõmentum placet, contrà ego haud sanè multum contenderim: nam & hodie uniuscuiusque arbores fruticisue baccas pomella uocitamus.

TRES HERCVLIS VIRTVTES.

B QVod uerò ad Herculem pertinet, initio diximus statuam eius esse in Capitolio egregiè factam ex ære, leonino insignem spolio, & claua, quæque tria læua manu poma contineat: ea significare tris in Heroë uirtutes insigniores, quarum una esset excandescentiæ moderatio, altera auaritiæ temperamentum, tertia generosus uoluptatum contemptus. Verùm quòd fabulantur illum, quò mala hæc ab hortis Hesperidum auferret, draconem extinxisse, qui peruigili custodia hortos eos tuebatur, significat illum concupiscentiæ modum imposuisse, ut alibi per draconem uoluptuosam libidinis mollitudinem intelligi declarauimus ex Philone. Spolium uerò leonis dubio procul generosum animi robur, mentisque præstantiam ostendit. Quid uerò claua sibi uelit, alibi explicuimus, cùm illam & rationem & disciplinam significare cõtenderemus: quoque pręstantius hæc in Hercule uigescunt, eo illi ex firmiori ualidiorique trunco, quippe ex quercu materia incorrupta clauam attribuunt. Firmitatem enim & uires indicari ex quercu superius ostensum. Nodosa uerò fingitur claua, propter scrupulos & difficultates, quæ uirtutem indagantibus, qua duce ueram uirtutem agnoscere posimus, sese contrà magno errorum agmine contracto frequenter C obijciunt, ac omnibus occursant locis.

ASTRA SOLQVE.

QVæ quamuis ita habeant, non desunt tamen qui aliter philosophentur, & prout quisque huic uel illi deditus est disciplinæ, fabularum sensum in eam trahit sententiam, quam professionis studiorúmue suorum conditio suggerit. Nam qui moralem sequuntur philosophiam, ea de malis, quæ superius recitauimus, cõmenti sunt. Qui Astronomia delectantur, per aurea mala, astra significari contendunt, præsertim apud Hesiodum, ubi Hesperides Noctis filiæ cõmemorantur. Herculem uerò Solem esse dicunt, quo decedente preciosa illa messis passim oboriatur, & mortalium oculis offeratur.

VERI AMORIS FRVCTVS.

SEd ut ad amorem, unde digressi sumus, reuertamur, ipsa etiam numismata omnium ætatum testimonio, pomum Veneri dedicatum ostendunt: sed ei Veneri de qua fructus expetitur, propter quem rerum natura amoris uim uniuerso animantium generi elargita est, nempe ut satis ritè seminibus, rerum om-

nium ſpecies prorogentur, æternæq; fiant, quatenus rerum opifex hanc mundi molem durare permiſerit. Ad hanc igitur fœcunditatem numiſmata nos inuitant, in quibus ipſa prolis ſuſceptio monumentis celebrata eſt. Nam in Iuliæ Piæ Aug. nummo Dea ipſa cum pomo ſeſe oſtentat, cuius inſcriptio eſt, VENVS FELIX. In alio ab una facie, FAVSTINA AVG. ANTONINI AVG. FIL. Ab altera ſignum molliter ſtat læua conto innixum, dextera pomum exporrigens, cum inſcriptione, VENVS S. C. Quoniam uerò plurimæ ſunt huiuſmodi ſpecies, quotidieq; hominum manibus attrectantur, his modum imponemus. D

DE PERSICO.

PERSIGA MILITIA.

ILlud addam, molles Perſarũ reges ſelectorum ſuorum mille numero thoraces malis inſignire cõſueſſe, qua de cauſa Mellophori appellabantur. Sed quoniam hoc fortè Perſicum erat malum, patriæq; nomen ſecum afferebat, inuitat nos nominis recordatio, ut de Perſico pomo dictionem noſtram proſequamur, rei quidem ſerie id ipſum depoſcente. E

ACVTVS.

SVnt qui pomi huius acore conſiderato, qui guſtus appetentiã mirificè, quantumlibet etiam maturi, expergefaciat, acutum hominem ex Perſici uocabulo ſignificari putent, cùm præſertim apud Plautum legerint, Qui Perſicus ſapis. Cæterùm hoc non à pomo, ſed à gente deducitur, quam tali præditam ingenio autores tradũt. Quibus enim purius eſt cœlum, eo acutiore ſunt ingenio: &, ut inquit Cicero, perſpicaciores ſunt qui ad Orientem, quàm qui ad Septentrionẽ habitant: quod nulla alia de cauſa prouenit, niſi quòd actus mentis ex calore naſcitur, & uigorem inde ſuſcipit. Quare multò maiora & ueriora contemplamur æſtate, quàm hyeme, quoniam brumali tempore ex craſsitudine aëris hebetiores ſumus, & frigore pigriores: uis enim ipſa mentis ab igni, id eſt, à cœlo eſt: tametſi quod uerìſsimum eſt Iuuenalis ait:

Summos poſſe viros & magna exempla daturos,
Veruecum in patria, craſſoq; ſub aëre naſci. F

IN ALIENO COELO MELIOR.

ALij hominem qui domi uel ſeditioſus, uel tetro aliquo flagitio inſignis fuerit, in alieno tamen cœlo, aut patria profecerit, in uiamq; redierit, omni animi depoſita prauitate, per Perſicum oſtentant, propterea quòd aiunt pomum id in Perſide, unde translatum eſt, ueneni uice fungi, eaq; de cauſa tranſmiſſum, ut nobis uenenum eſſet, in Italia tamen mutato ſolo naturam etiam mutauerit, & ſalubre repertum ſit: quam quidem opinionem admittit Columella dum ſcribit:

Pomis quæ barbara Perſis
Miſerat, vt fama eſt, patrijs armata venenis,
At nunc expoſiti paruo diſcrimine leti,
Ambroſios præbent ſuccos oblita nocendi.

Hinc pomum eius innocuum ægris expeti, ait Plinius, neque alium eo pomo innocentiorem eſſe cibum. Dioſcorides ſtomacho Perſica tradit accommodata, quæ ſi matura comedantur, aluum leniant: ſi acerba, ſiſtant: quorum

A rum alterutro pro tempore & loco opus est. Et nos Romæ aliquando letali correpti morbo, quo stomachus nihil cibi prorsus admittebat, & immissum euomebat euestigiò, post diuturnam inediam non alio cibo adiuti per tres continuas hebdomadas, quàm singulis pomis huiusmodi in singulos dies ex uino acceptis, hac una opella præter amicorum omnium, atque adeo Medicorum etiam spem, reuiuiscere potius, quàm conualescere uisi sumus. Sed enim quod de fructus huius transmigratione à Persis fertur, uel, ut plures tradunt, ab Æthiopibus in Ægyptum malo animo transmissi, naturam soli benignitate commutasse, aliter sentire Callimachus uidetur, qui Persicum in Ægypto primùm satam inquit à Perseo, uerbis his: καὶ τριτάτη περσῆος ἐπώνυμος, ἧς ὀρόδαμνος αἰγύπτῳ κατέπηξεν. Nicander uerò Mycenis primùm satam contendit his uersibus:

Περσεὺς ἥν ποτε ποσσὶ λιπὼν κηφηΐδα γαῖαν
αὐχέν' ἀποτμήξας ἅρπῃ γενόντα μεδούσης
ῥεῖα μυκηναίοισιν ἐνέξησεν ἀρούρης.
Quam quondam Perseus, postquam Cepheia liquit
B *Littora, præfecta clarus ceruice Medusæ*
Dona Micenææ telluri tradidit.

Et eruditiores negare Plinius inquit, eam ex Perside propter supplicia translatam, sed à Perseo Memphi satam, & ob id Alexandrũ illa coronari uictores ibi instituisse, in honorem ataui sui. Fabulantur autem eam semper folia & poma subnascentibus aliis habuisse, cuiusmodi est citriorum natura. Qui uerò pomum hoc uenenatum in Persis gigni putauerunt, decepti fortè sunt nominis uicinitate: nam id de Persea diligentiores tradunt, quę omnino alia est, myxis rubescentibus similis (pruna ea sunt sorbis insita) in Æthiopia letalis, in Ægypto salubris. quamuis Columella poëtica licentia utranque confundere uideatur, quę tamen ille ex Nicandro mutuatur, apud quem uidenda commentaria, ubi de phalangis agit.

SILENTIVM.

INter picturas omnino multas, quibus Ægyptii silentium significabant, Persicum etiam his admiscuere, eaque de causa arborem eam Harpocrati dedicarũt: fructum enim habet cordi, folium linguæ simile, quasi sermonem, qui fructus
C est intelligentię, sedem in corde, non in lingua, habere deceat.

COR.

SAnè cor per id pomum ostendi ita uulgo innotuit, ut id repetere superfluũ uideatur, cùm nostro præsertim æuo iuuenes puellæque passim Persica telo transfossa missitent, quæ cordis ita exulcerati indicia sint. Quin & Medici pomum id cordi tradunt mirificè conferre, naturamque aiunt ei cordis figuram impressisse, ut cui esset genitum parti, uel ex ipsa specie patefaceret. Ea quoque manifesta sunt quæ Plutarchus libro de Iside & Osiride conscripsit, arborem hanc Isidi fuisse sacram, quòd pomum eius humani cordis figuram, folium uerò linguæ præ se ferat. Nam cùm Isis παρὰ τὸ εἰδῶ sit, sapientiam hoc indicat intellectu primũ concipi, sed parum hoc prodesse, nisi etiam in mortalium usum enuncietur.

VERITAS.

QVòd si pomũ adhærescente folio uno tantùm pinxissent, ueritatis id signũ erat, quippe quòd ea species linguam cordi coniunctam ostendit, ac perinde sermo cordis ipsius penetralia adaperiat, non aliud quippe sentiat, aliud pro-

loquatur: cuiuſmodi orationem ingenuè & citra fucum loquentis eſſe debere D
diximus in Bulla. Quare Gregorius ad Ioannem Epiſcopum Rauennatem ſcribens, Chriſtiani uiri officium eſſe monet, ne aliud ore loquatur, aliud in corde habeat.

CÆDES MVLTIPLEX.

SVnt qui cædem multiplicem, omni truculentia perpetratam, ſtragemq; multa editam occiſione, ſignificare ſi uelint, nucem ipſam Perſicam carne ſpoliatã præferant: nempe quòd in ea teſta, uel oſſeo malumus dicere integumento, omnium telorum quæ punctim cæſimq; feriant, & quibuſcunq; modis lædant, ſigna uulneraq; impreſſa cõſpiciuntur, ut in nulla propémodum re magis quàm in eo cortice multipliciter dilaniando natura laſciuire geſtiuerit.

CVRÆ VARIÆ.

ALij ſignificatũ ad animam transferunt, qui uarijs curis ſolicitudinibusq; ſit undecunque exulceratus, ut nullum ſit ærumnarum anxietatumq; genus, quo ſe non afflictatum ſentiat, uicemq; ſuam miſerrimè deploret.

BONA CITO LABENTIA. E

FVerunt & qui uel ætatis florem, uel unumquodq; bonum quod celerrimè deficere uideretur, atqueadeo humanæ ipſius uitæ imbecillitatem per decerptum Perſicum & in lance poſitum, non ineptum dicerent hieroglyphicum. Pomum enim nullũ aliud fugacius, longiſsimaq; decerpto bidui mora ſit, cogatq; ſe quamprimum uenundari: quod non immeritò mirantur rerum naturalium ſcriptores, cùm ad eius precia reſpiciunt: nullius unquã maiora, cùm memoria proditum ſit tricenis nummis ſingula nõnunquã æſtimata. Quare huc fortè illud accommodabitur, quod altiore quodam ſenſu non temerè aures uellicet, à Philodemo, uel ut alij tradũt, ab Epigrãmatario Platone dictũ nobili diſticho:

μῆλον ἐγὼ, βάλλει με φιλῶν σέ τις, ἀλλ' ἐπίνευσον
Ξανθίππη, κἀγὼ καὶ σὺ μαραινόμεθα.

Quam ſententiam nos iure noſtro ita reddidimus:

Pomum ego, quiq; tibi me dat, te deperit, audin'
Flauia, marceſcam nempe ego, tuq; etiam.

F

DE MALO PVNICO.

MAli Punici apud Ægyptios nulla reperi ſignificata: Græcorum nonnulla ſunt, ſed longè plura quæ in diuinis habentur literis.

POPVLOSITAS.

ERat uerò illud præcipuũ eius mali ſymbolum, ut populos genteſq; uarias una collegio congregatas ſignificaret. Id ea de cauſa factum, quòd grana illa ſua folliculis quibuſdam aliquo numero ab alijs ſegregata, prouinciarum ueluti limites quoſdam præ ſe ferre uideantur, & ſingula hominum uel collegia uel nationes potius ab alijs diſtinguere. Varij enim loculi, cicco quippe ſuo dirempti, cum granis ſuis, uarias itidem gentes, ſuis quaſq; finibus terminatas indicant.

IVNO.

CVm uerò Iuno regnorum præſes haberetur, malum illi Punicum dedicarant, quod in eius manu Mycenis ſpectabatur, cùm ſceptrum altera teneret,

A neret, eo opere quod Polycleti fuisse ferebatur, de quo apud Pausaniam. In Iunonis itaque gratiam reginæ cùm sacrificabant, incuruatam ex malo Punico uirgulam in capite gestabant, quam à ueteribus Inarculum appellari reperias. Sed enim cùm satis constet Carthaginē Punici regni sedem in Iunonis tutela fuisse, facilè potuit insigne illud ei accōmodari, quo res ipsa significaretur.

POENI.

NAm in aliis quoque ueterū monumentis animaduerti fercula Punicis malis ornata præferri, in eorum celebritatem, qui de Pœnis uictoriam consecuti essent. Et Africam ipsam muliebri specie apud Pactios Florentiæ uidi, in cuius manu altera, læua quippe, quæ decumbentis molliter capiti sustinendo subiecta est, malum Punicum habetur. In altera flabellum, ad regionis ardores indicandos. Pro puluillo undæ duæ, utrunque mare significant, Oceanum & Mediterraneum, quorum circa se ambitum ut ostenderet, anulos etiam duos in extremos digitos induxit.

MVLTARVM GENTIVM SOCIETAS.

B PVnicum malum tintinnabulo adiectū, cuius species apud Hebræos potissimum reperias, ut olim Eucherius, mox Gregorius Pontifex interpretatur, unitatem Ecclesiæ ex multis gentibus in eundem sonum, hoc est, in eadem præcepta conuenientiū indicat. Sicut enim, ut ille inquit, in malo Punico uno exterius cortice multa interius grana uniuntur, sic innumeros sanctæ Ecclesiæ populos unitas fidei contegit, quos intus diuersitas meritorum tenet. Quod uerò piorum conuentus canit, Et cortex mali Punici genæ tuæ, & floruit uitis, floruerunt mala granata: Ecclesia, ut Ambrosius ait, bonum fidei fulgorem, confessionisque prætendit, tot martyrum sanguine preciosa, & quod est amplius, Christi cruore dotata, simul plurimos intra se fructus usu istius pomi sub una munitione seruat, & uirtutum negotia multa complectitur. Sentit idem Hieronymus, ubi sextodecima Hebræorum castra Remon Phares dicta tradit, quod ῥοιᾶς ἀποκοπὴν Græci reddidere: Latini, mali Punici dissepimenta. Arboris enim huius fructum, granorum numerositate refertum, indicare aiunt pii omnem turbam credentium, in Ecclesiæ gremio uno quasi cortice contentam. Addemus id, eo magis unitatem hanc in Christianis malogranato conuenire, quòd Pomum id hoc habet præcipuum, ut quot in uno grana sunt, tot in reliquis
C reperiantur. Nam ut Africanus ait, parua & magna granata non eo inter se dissident, quòd hæc plures, illa pauciores habeant acinos, sed quòd parua minores, magna grandiores nutriat: ita Christianæ pietatis opera non quàm multiplicia sint considerantur, sed quatenus uno eodemque numero, cum fide, spe & charitate in unoquoque deprehendantur, & fine terminóue uno conclusa, uno quippe cortice diuinæ gratiæ comprehensa, pro uniuscuiusque uirtutis magnitudine uel exiguitate præmia consequantur.

NAEVVS.

QVoniam uerò nullum malum Punicum inuenitur in quo non sit aliquod granum subputre, indicium est nullum humanum corpus esse absque næuo aliquo uel cicatrice: nullum quippe hominē reperiri, qui uitio sine nascatur, cùm uel iustus homo septies in die prolabatur. Ita neque collegium ullum est in quo non aliquis sit præuaricator. Vsurpabat similitudinem hanc Thebanus Crates secta Cynicus.

SIMVLATOR. D

Sedenim quia plurimùm ita homines sunt, ut apparere potius quàm esse studeant, malumq; Punicum emptorem egregiè ante omnia poma ludificetur, & se probantibus imponat, purpureo scilicet, rubicũdo lepidoq; cortice spectantibus adblandiendo, mox interiora aperientibus plerunq; situm, putorem marcoremq; patefaciendo, hinc factum est ut pleriq; ueterum simulationẽ probitatis per id genus pomum significari dixerint. Vnde Scholasticus ille seuerioris doctrinæ magister, Superbus, inquit, malum Punicum est, quod interius putridum sit, exterius uerò mirabilem prę se decorem ferat. Hoc hominum genus ita notat Horatius: *Vir bonus est quis?*

Qui consulta patrum, qui leges, iuraq; seruat,
Quo multæ magnæq; secantur iudice lites:
Quo responsore, & quo causæ teste tenentur.
Sed videt hunc omnis domus & vicinia tota
Introrsum turpem, speciosum pelle decora.

Lucianus hos tragœdiarum codicibus auro purpuraq; uestitis æquiparat, qui E miram ipso compaginationis ornatu pulchritudinem ostentent, adaperti uerò nõ nisi parricidia, incestus, stupra, furores, ęrumnas, luctus, familiarũ urbiumq; excidia, & atrocissima profligatissimaq; scelera quæq; contineant.

VITIVM EMENDATVM.

EVm deniq; hominem qui uel morum asperitatẽ, uel uitium aliquod in melius uerterit, ac uirtute cõmutarit, significare qui uolunt, cuneũ ex pino per mediam arborem Punici mali adactum pingunt. Siquidem euenire ait Basilius, ut si cuneus eiusmodi in acidas Punicas impingatur, ita ut per mediam medullam adigatur, mala saporẽ ex acido & austero in dulcem atq; suauem cõmutent. Id autem fieri solet ima in parte radici propinqua stipite perforato. Ac perinde magnus ille uir docet, posse unumquenq; sibi uitij medelam enancisci, quandò agricultura stirpium qualitates commutare potest: curam autem & studium in animi uirtutibus consequendis morbos omnes euincere. Nam si modò quis, ut inquit Horatius, culturæ patientem accõmodet aurem,

Nemo adeò ferus est vt non mitescere possit.

AMICITIA. F

AMicitiam modis plurimis hieroglyphicè pingi sculpiue posse, toto opere diximus: ut in Palma mari & fœmina, quæ quamuis mira sit, in suo tamen genere est. maius nescio quid in hedera cum uite, maximum in Punica cum myrto: amant enim se inuicẽ & myrtus & Punica, ideoq;, ut obseruauit Florentinus, & asserit etiam Dydimus, ad Punicorum feracitatem myrtus iuxtà serenda est. Quin, ut ait Democritus, ita se amant, ut etiam aliquanto procul positæ radices mutuò complicent: ideoq; mutua earum insitio mirificè fœtificat. Si quis igitur fructiferam amicitiam Ægyptiorum in morem scribere uoluerit, aptè coronam myrteam malis Punicis ornatã faciet. Coronę enim ipsius forma, amicitiam qua quis mutuò deuinctus est, poma illa fructũ & utilitatem inde susceptam indicabunt.

A REVERENDISSIMO ILLVSTRISSIMOQVE CARDINALI DOMINO MEO IVLIO MEDICI, FLORENTINÆ REIPVB. PRÆSIDIO SINGVLARI, DE IIS QVÆ per Rosam & flores aliquot senticetaq́ significantur

EX SACRIS ÆGYPTIORVM LITERIS,

Nterrogasti me superioribus diebus, Reuerendiss. & Illustriss. Domine, quo exprimi possit hieroglyphico sententia illa, quã toto vitæ tuæ cursu vnicè adamasti, quæ nulla moribus integritatiq́ proprior conuenientiorq́ excogitari possit, ALIORVM *quippe* PRAVITATEM BONORVM OPERVM OPE PERVINCENDAM. *Cuius quidem argumenti apud Ægyptios figuræ, apud Græcos symbola, apud nostros documenta innumera comperiuntur, quæ nunc ineptæ admodum esset morositatis enumerare, cùm tu breue quid, Laconicum scilicet di*
B *ctum aliquod, si fieri possit, monosyllabum, figuræ vnius compendio elaboratum deposcere visus fueris. Ego verò, si in huiusmodi breuitatis angustias includor, à vobis potius, hoc est, à Clarissimo patre tuo Iuliano, Magni Laurentij fratre, argumentum quod in promptu est, mutuabor. Animaduerti siquidem in manu dextera imaginis eius, quam Florentiæ magno in honore habetis, Rosam candore niueo insignem adpictam, quam pollice folijs superimposito continere videatur. Hoc est mihi breue & expeditum illud hieroglyphicũ, quod quæris,* MALA BONITATIS OPE SVPERARE. *Nam Rosa quid aliud præ se ferat, dum pulcherrimam floris speciem ex calycibus explicat, depulsa spinarum asperitate, quæ floris tam elegantis amœnitatem opprimebant, eamq́ quodammodo strangulare videbantur, nisi illa virtute, conatuq́ suo semetipsam expediuisset, cõmodissimeq́ patefecisset, indicareq́ ita voluerit, nullum esse tam pertinacem in prauitate conatum, nullam tam grauem difficultatem, quam bonitas nõ possit euincere, dissipare, & imperio suo subijcere. Quoniã verò, præstantissime Domine, in theatrum me iam induxisti, vbi Rosam agerem, quæ flores etiam secum aliquot alios trahit, reliquos eorũ actus prosequar, ita tamen digestos, vt vbicunq́ volueris fabula desinat. Nam verè esset in publica peccare cõmoda, eum principem nugis longioribus implicare, qui tot tantaq́ magnarum rerum negotia sustineat. Sed enim qua modestia, quoq́ temperamento tua &*
C *publica omnia moderaris, parua etiam hæc & exilia quæ nos præstare possumus, per otium inuisere non aspernaberis.*

IMBECILLITAS HVMANA.

C de bono quidem quod suapte ui prauitatẽ euincat, satis superq́ suffecerit Patris tui gestamẽ pro hieroglyphico tam congruo, tam proprio. Subsequitur alterum nõ minoris efficaciæ, quòd flos is tam uenustus, tam suaueolens, tam pulcher uisu, tam suaui odore delectabilis, humanæ sit imbecillitatis hieroglyphicum, ac boni momentanei signum, tam breuis illi uita, tam caducus decor, ut quo die florens uigensq́ enituerit, eodem ipso defloreat & elanguescat. Hinc elegantissimus poëta, quicũq́ ille fuit, qui Rosam, quę Maroni adscribitur, celebrauit, uel deplorauit potius, repentinam hanc iucunditatis rapinam ita lamentatur:

Mirabar celerem fugitiua ætate rapinam,
Et dum nascuntur consenuisse rosas,

Quantum uerò illud habet inuidiæ, & acerbæ in rerum naturam querimoniæ? D

Quàm longa vna dies, ætas tam longa Rosarum,
Quas pubescentes iuncta senecta premit.

In uniuersum autem flores penè omnes decerpti, sine folijs conspecti, fragilitatis humanæ, aut fugientis boni indicia sunt. Vnde apud infelicem amatorē Theocritus rosam euestigiò tabescere, uiolam citò senescere, lilium paruo pòst tempore marcescere, & ueluti albam niuē illicò liquescentē effluere lamentatur. Quòd uerò in antiquorum memorijs aliquot obserues lilia & rosas & flores alios adhiberi in sepulchrorū ornatū, uetustū esse morē multa huius generis dona Manibus mitti solita indicant. Imò quosdam testamento etiam cauisse legas, ut ijs uel illis floribus quotannis sibi parentaretur, cuiusmodi memoria Rauennæ lapis ita inscriptus:

OB MEMORIAM PATRIS SVI DEC. VII.
COLLEGII FABR. M. R. HS. ∞. N. LI
BERALITATE DONAVIT SVB HAC CON
DITIONE VT QVOTANNIS ROSAS AD E
MONIMENTVM EIVS DEFERANT, ET
IBI EPVLENTVR DVMTAXIT IN V.
ID. IVLIAS. QVOD SI NEGLEXERINT,
TVNC AD VIII. EIVSDEM COLLEGII
PERTINERE DEBEBIT CONDITIONE
SVPRA DICTA.

Et Comi in æde D. Benedicti lapis est stratus memorijs cuiusdam Valerianę, & Appi Valeriani filij eius, in quo mandatum est ut PER OFFIC. TESSERARIOR. QVODANNIS (ita enim per D. scriptum) LECTISTERNIVM PONATVR ET PARENTETVR. ITEM CORONAE MYRT. TERNAE, ET TEMPORE ROSAE IVLIO TERNAE EIS PONANTVR. Item Appius Eutychianus maritus eiusdem Valerianæ, scholæ uexillariorum largitus est magnam pecuniæ uim, ut quæ ibi notata sunt, fiant: demū OLEVM ET PROPITIATIONEM PER ROSAM PRÆBEANT.

Como Mediolanum proficisci, inuitat breuitas itineris, rosas huiusmodi decerpturos. Nam in propyleo D. Ambrosij porta Vercellensi legas, F

PETRONIO IVCVN. VI. VIR.
SENI
PETRONIA MIRA L. F.
PATRONO QVAE HS
CCCC. LEG. POSSESSORIB.
VICI BERDOMAG. IN HERM.
TVEND. ET ROSA QVOTANNIS
ORNANDVM.

Vbi Adria Tuscorum, pars inscriptionis cuiusdam est, in qua sestertia numero quadringenta data ad rosas & escas ducendas cuidam Ottitio Scroniano omnibus annis. Est etiam monumentum, de quo alibi, P. Corneliæ Anniæ, quę ne in desolata orbitate superuiueret, uiuā se ultro in arcam cum uiro defuncto damnauit, ubi scriptum est mandasse illam, sacrificio super arcam Plutoni & Proserpinæ peracto rosis eam exornari. Hinc mendum corrigere possumus in appendicibus

A cibus Virgilio adſcriptis, ubi eleganti admodum in Coppã elegia, poſtquã ſuaſum eſt aureo redimiculo caput nectere, & indulgere genio, quippe ubi omnia comparata eſſent ad uoluptatem, tum croceo uiolæ de flore corollæ, ſertaq́ purpurea lutea mixta roſa, ſubiungitur demum:

Quid cineri ingrato ſeruas beneolentia ſerta?
An'ne coronato vis lapide iſta tegi?

Hîc tegi mendoſe legit, quia legendum, Coronatò uis lapide iſta legi. Interrogat enim Poëta, an ſeuerus is, & priſcorum in morem ſuperciliosſus, uelit ideo roſas ſpargere, ut in eius defuncti memorijs legatur teſtamento cautũ, ut quotannis roſæ ad monumentum ei deferantur? Hæc fateor ἐκ παρέργου, non tamen bonis ingenijs inutilia. Nunc ad hieroglyphica redeundum.

BONVM DE MALO DELIGERE. uel,
BONVM MALO CIRCVMSEPTVM.

ILlud etiam memoratu dignũ, quòd roſæ ſimulacrũ, bonum ſignificat, quod undiq́ circumſeptum ſit malis, ac perinde uoluptates noſtras amaritudinis &
B aſperitatis plenas. Nam, ut Ambroſius Hexamero philoſophatur, roſam ſpina ſepſit, tanquam humanæ uitæ ſpeculum oſtentaret, quæ quod eſſe potuit ſuauitatis, finitimis curarum ſtimulis ſæpe compunctũ, amareſcere uideatur: uallata enim eſt elegantia uitæ noſtræ, & quibuſdam ſolicitudinibus obſepta, ut triſtitia ſemper adiuncta ſit hilaritati. quare non illepide Catullus Venerem, quæ iucunditatis hilaritatisq́ autor pręcipuus habetur, ſpinoſas ait in pectore curas ſerere. Quòd autem roſa & rubet & pungit, affectus amatorij ſignũ eſſe Placiades affirmat, utpote qui ſine uerecundiæ rubore, & facinoroſi criminis exulceratione eſſe nõ poſsit. Roſam primitus ſpinis caruiſſe Baſilius tradit, poſtea uerò pulchritudini floris additos eſſe aculeos, ut quod ex uoluptate oblectamentũ perceperimus, propinquo inde dolore exulcerati, qui ex delicti recordatione emergit, ſtatim amittamus. Cuius rei monumentum ſpinas tribuloſq́ tellus ipſa nobis paſsim oſtentat.

DE VEPRIBVS.

SCELERA.

C ATque adeò uepres omne genus hieroglyplicè ad delicta noſtra referuntur, eaq́ de cauſa CHRISTI caput ſpinis coronatum, ut indiciũ hoc eſſet noſtrorum ſcelerum, quæ ſupra caput ſuum expianda ſuſcepit. Spinas terra germinat Adamo, quia propter eius pręuaricationẽ peccata pullularunt. Apud Solomonem ſpinæ naſcuntur in manu temulenti, actiones eius ſceleribus, & perperàm quibuſq́ factis plenas eſſe cõmonſtrantem. Eſaiæ cantico legitur, expectatum uti uinea uuas daret, eamq́ ſpinas protuliſſe: ſpinæ, ait Eucherius loco hoc, hieroglyphicũ ſunt iniquitatis, ut uua iuſtitiæ. Sanè ager, ut Heſychius, in diuinis literis pro diuina accipit inſtitutione, quã Prophetæ, Ieſus, & Apoſtoli tradidere, cuius uitis Chriſtus, agricola Pater, in quo abſconditur theſaurus, id eſt, ſalutaris prædicatio. Semẽ, uerba doctrinæ. Poma, bonorũ operũ prouentus. Spinę, ſcelera, prauæq́ cõſuetudines, atq́ peſtilentes.

ODIVM.

NAm & SIN apud Hebræos, apud nos rubus eſt, cuius id eſt hieroglyphicum, ut odium ſignificet, ut octauis apud Hieronymum Hebræorum 'caſtris habetur.

ASPERITAS. D

VSqueadeo uerò rubus in asperitatis significationem abijt, ut homines ingenio moroso & difficillimo præditos, qui præ suo uiuendi instituto omnes aliorum mores impendiò fastidirent, per rubum siccam indicaret: eam enim ita affectam frangas potius, quàm minimum flectas. Denique rhamnus, urtica, carduus, sentes, paliurus, & herbæ reliquæ aculeis armatæ, in sacris literis significant homines immites, dolosos, insolentes, & omnino improbos, quos nemo ex probis & mansuetis attrectare potest, contingere uel castigare, sine doloris compunctione, diceret Eucherius.

PERTVRBATIONES ANXIETATESQVE.

SVnt præterea omnia hæc perturbationum, quæ menti nostræ accidunt, hieroglyphica. Rubus, ut sentit Hesychius Hierosolymitanus presbyter, afflictatio ea est, quam nostri tentationem uocant, asperum quippe uirgultum, & quod difficulter manibus attrectare possis. Hinc uerò curæ, oppressiones, aduersi casus omnes intelliguntur, quibus corda nostra uellicantur, lacerantur, & ærumnosa fiunt, de quibus Paulus ad Timoth. Omnes qui uolunt piè uiuere Christo E
Iesu dediti, persecutionem patiuntur. Ita apud Græcos dicterium, βίος ἀκανθώδης, pro incommoda atque perdifficili.

DIVITIARVM CVRÆ.

HIeroglyphicè passim loquitur Euangelium: ut ad hanc sententiam semen ait inter spinas concidisse, unde anxiæ diuitiarum curæ significantur. Sed durum fortasse uideatur, diuitias per Spinarum uocabulum intelligi, nisi Dominus noster Iesus Christus, qui eo usus est hieroglyphico, dictum ipse suum explicuisset. Quis enim mihi crederet, ait summus Pontifex Gregorius, si spinas diuitias interpretari uoluissem, maximè cùm illæ pungant, istæ delectent, & tamen spinæ sunt, quia cogitationum suarum punctione mentes lacerant: & cùm usque ad peccatum pertrahunt, quasi inflicto uulnere cruentant, & quæ plurima in hanc sententiam disputat. Expectet uerò aliquis ut huc citem locum ex XXXI. Psalmo: Conuersus sum in ærumna mea dum configitur spina. Sed loco hoc satis fuerit lectorem admonuisse, in Hebræo codice nullam esse hîc de spina mentionem, sed de aristarum spiculis, quæ per æstatem torrefactæ facilè confringuntur. Hebraicæ prorsus literæ sensus est, ut paulò altius repetam, conuersum esse humorem, quod a- F
lij pinguedinem reddidere, in eam iam ariditatem, quæ spicis accidit eo præsertim tempore quo aristæ triturantur. Nam tritura cum magno plurimùm calore uenit, ut Maro diceret. Dicendum igitur, humor omnis meus ita exaruit ut aristæ (nam hæ ab ariditate nomen habent) eo æstatis tempore quo tritura feruescit. Et hoc sibi uult illud, Dum confringitur spica. Nisi fortè spina in linguis aliquot alijs spicæ etiam significatum habet.

GRATIA.

VT uerò diu per senticeta tot peregrinati, postliminio tandem ad rosam redeamus, ea sine spinis considerata, tum uenustatis, tum amoris, in primis autem gratiæ eius signum est, qua quis præditus omnium in se amorem contrahat, omnium sibi animos conciliet. Inde factum est, ut purpureum rosæ colorem Veneris sanguinem esse poëtæ dixerint, qui quidem ex icto eius pede defluxerit, & rosam, quæ prius ubique alba erat, aspergine sua continxerit.

Illa quidem studiosa suum defendere Adonin,
Gradiuus stricto quem petit ense ferox,

Affixit

A *Affixit duris vestigia cæca rosetis, Albaq; diuino picta cruore rosa est.*

Et Europa, Theocritus: Dum regiæ puellæ alios aliæ flores legunt, ipsa Regis filia purpuream manu rosam legerat, qualis Venus inter Gratias excellens. Inde Rosas loqui prouerbium, de re gratissima iucundissimaq;. Et Persianum illud, dum nutricula gratiam omniũ alumnulo comprecatur, Deos uotis onerando ait, Quicquid calcauerit hic rosa fiat. Sed quod alij fabulose dicunt, philosophi illi ueteres, qui rerum omniũ originem altius perscrutati sunt, odorem coloremq; illum à Veneris ipsius stella proficisci autumnat. Hinc Maro Venerem roseo semper ore loqui dicit. Quod deniq; ad afflatum pertinet, nemo luculentius expresit, quàm idem explicuerit: eius enim id de Rosa opusculum, de cuius autore dubitatum diximus, Charisius agnoscit. Ait uerò Poëta:

Vidi Pestano gaudere rosaria cultu,
Exoriente nouo rosida Lucifero.
Rara pruinosis canebat gemma frutetis,
Ad primos radios interitura die.
B *Ambigeres, raperét ne rosis tunc aura ruborem,*
An daret, & flores tingueret orta dies.
Ros vnus, color vnus, & vnum mane, duorum
Sideris & floris est domina vna Venus.
Forsan & vnus odor: sed celsior illi per auras
Difflatur, spirat proximus iste magis.
Communis Paphiæ Dea sideris & Dea floris,
Præcipit vnius muricis esse habitum.

Quòd uerò Gratiæ significatũ inesse rosis apertius intelligamus, Indorũ etiam monumenta cõquiremus: siquidẽ eorũ Magi rosam tanti fecerũt, ut ad cõcilian dos magnorũ principũ animos nõ alia re quapiã libentius q̃ rosis uterentnr. Libet uerò ex eorũ dictatis unũ hoc, quod ad argumentum facit, recitare. Aiunt illi, si Princeps quispiam sacer profanúsue sit adeundus, quẽ tibi conciliatũ uelis, ut & te amet, & uotis tuis faueat, atq; benignè respondeat, obseruandũ esse cœli sitũ, cùm Sol uel in Ariete uel in Leone gradu eo ascendente fertur, quem Luna
C læto feliciq; aliquo aspectu intueat̃. Hîc tu phialam rosaceo nitidissimo plenã in manũ dexterã sumens, facie aduersus Solem cõuersa, summis pedibus insistens, & phialam prætendens, in hæc uerba duodecies repetitione facta, uoce clara orationẽ habeas: Saluere te iubeat Deus ô Planeta tuo potens lumine, ac omnigenæ felicitatis fœcundissime, qui tam formosus, tamq; omnib. exoptatus, tam beneficus oriris radiorum difflatione micantissimus. Tu sol ille es, qui luce, spiritu & uigore tuo mundum uniuersum regis: tu cœli lampas, tu rerum omnium lumen, tu eorũ quæ ubiq; gignuntur autor: tu per uim quã tibi Deus Opt. Max. infundit, tibi omnia deuincis: tu quatuor mundi cardines continuo infatigabiliq; cursu peruestigas: tu lumen & pulchritudinem ex ipsa diuinitatis facie mutuaris: tu uitam luminosam, & perpetuę usum lucis nullo interposito uelamento Lunæ liberaliter elargiris: tu reliquos stellarum globos luminis tui lampadibus accendis. Quæ si ita habẽt, exoratũ te uelim, ut amicitiã, beneuolentiã, amplexum, & affectum erga me omnium beneuolentię in hoc oleo mihi concedas, ita ut me omnes appetant, & amicitiam meam ultro concupiscãt, ac perinde maximos minoresq; Pontifices, Reges, principes, reliquosq; potentiores, Senatũ,

populum, infimumque gregem mihi amore atque charitate conciliem. Hîc quo illi ap- D
pellarentur nomine profitebantur, rogabantque insuper & adiurabāt, obsecratio-
nibusque adigebant per eius potestatē, ut amicitia hæc & amor & pietas ita in ho-
rum cordibus & linguis & operibus insideret, ut magno se affici gaudio expe-
rirentur, quotiescunque hominē eiusmodi intueri atque alloqui facultas esset. Pro-
inde Sol uirtute & potestate sua, ut mores etiam cōgruerent, hominisque præsen-
tiam illi omnes admirarentur, honorarent, & esse quantumuis precij existima-
rent, efficeret. Ad hęc quædam geniorum nomina intermiscebant, quorū inter-
uentu eadem fieri supplicabant, præcipueque nomen illud quod amores & amici-
tias uiuificat, & amantū corda in unum conflat, insolubilique copula coniungit.
Ea uerò tum quia uidebantur absurda, sunt enim ut Lucianus ait, βαρβαρικά τινα καὶ
ἄσημα ὀνόματα καὶ πολυσύλλαβα, tum quia ex Christianę pietatis instituto profana iam
habentur, de industria prætermisi. Id ritè cùm exegissent, oleum summa uenera-
tione susceptum obseruabant, quo faciem obungerent, quotiescunque principē a-
liquem adituri essent. Quò minimè ridiculum uideatur, Vlyssi in Phœniciā ap-
pulso, fracta quippe naui, mari eiecto, & omniū egeno, Deam Pallada oleum at- E
tulisse, quo ille perunctus, omni abiecto squallore, quem ex maris salsugine ine-
diaque per quatriduū tolerata contraxerat, κάλλει καὶ χάρισι στίλβων dignior & uenera-
bilior effectus est. Rosaceum uerò Homero fuisse cognitū ex eo conijcimus ar-
gumento, quòd ῥοδινῷ ἐλαίῳ Venus Hectoris cadauer obunxerat, quod à canū in-
iuria, quibus id Achilles obiecerat, inoffensum pręstitit. Tantā inesse Rosæ uim
Homerus persuasum habuit. An nos autem oleum aliud à Venere quàm ex ro-
sa sua comparatū existimemus? aut alia quapiam ope usam eam crediderimus,
quàm ea ipsa ui quam rosis ipsamet infudit, cùm in Carthaginis templo

Restitit Aeneas, claraque in luce refulsit,
Os humerosque Deo similis? Nanque ipsa decoram
Cæsariem nato genetrix, lumenque iuuentæ
Purpureum, & lætos oculis afflarat honores.

Sed quoniam rosa super satis superque iam prouecti sumus, prætcribo Ælij Veri
Imperatoris lectulum, minutulumque reticulum folijs rosæ repletum, quem sibi
substerni iubebat, in quo Persicis odoribus perunctus recubare cōsueuerat, ma-
iorem inde sibi gratiam adepturus. Dissimulaboque fabulas Apuleianas, in qui- F
bus Lucius ipse prius in asinū ex homine cōuersus, rosis toto terrarū orbe per-
quisitis tam multa pertulit incōmoda, donec demū oblata earum copia, quas de-
cerperet, humanæ formæ restitutus, pristino decori est & uenustati redditus.
Quod autē pertinet ad odorē, rosa sordidissimum animal scarabeū, cui res pluri-
mùm est cum stercore, ut alibi diximus, odore enecat suo. ῥόδον autē eam idcirco
appellatā Plutarchus ait, ὅτι ῥεῦμα πολὺ τῆς ὀδμῆς ἀφίησι, quòd ingenti odoris redun-
dantia diffluat. Diuinę literæ, ut Cyprianus ait, gloriosam famā appellare solent
odoramēta. unde Paulus, Christi bonus odor sumus. Et quod unguentū in Aa-
ronis Pontificis barbā diffluebat, bonæ index est famæ, quā sibi sacerdos quili-
bet comparare debet. Et pro martyribus hieroglyphicè poni rosas, à rubore san-
guinis, ait Eucherius.

DE LILIO.

T uerò coronā ipsi nostram elegantius contexamus, purpureis aderunt
lilia mista rosis. Sciendum autē in primis, unumquenque florē hierogly-
phicum esse spei. Nam si spes, ut Speusippus Platonicus finit, est expe-
ctatio

A ctatio boni: uelut è cõuerso, metus, animi concussio in expectatione mali: sicq; floribus inspectis, usum inde fructuũ sperare solemus, nulli dubium erit quin flos sit futuri boni prænuncius, & frugem paulò pòst succrescentẽ polliceatur. Nam & Themistius ait, per florẽ, ubi præuius apparuerit, in frugis inde nos spem surrigi. Sed quamuis sit hæc florum omnium prærogatiua, ut nos bene sperare iubeant, unus tamen præcipuus, quippe lilium uno omnium consensu hieroglyphici huius primas obtinet. Hic in antiquorum monumentis cum inscriptione SPEI, liliј potius figuram, quàm alterius cuiusquam floris speciem ostentat. Nam in nummo Imp. Alexandri Piј Aug. ab altera facie dea liliũ dextera prætendit, cuius inscriptio est, SPES PVBLICA. Eadem inscriptio cum lilio manu Deæ prætento in Imp. Æmiliani nummis habetur. Nusquam uerò frequentius neq; manifestius hæc liliј facies pro spe ponitur, quàm in Imp. Claudiј P.T. Aug. nummis, quorũ uis magna proximis annis in Bellunensi agro effossa est, in quibus Dea ipsa pallam læua sustinet, dextera liliũ prætendit, cum inscriptione, SPES PVBLICA. Et in Ti. Claudiј nummis eodem gestu Dea, palla quip-
B pe sublata, lilioq; dextera porrecto, cum literis, SPES AVGVSTA. Eodem statu habituq; in Hadriani nummo dea liliũ prætendit cum inscriptione, SPES P.R. Ac ne tædio sit horum multiplicitas & numerus, hieroglyphici huius non ignarus Maro noster, cùm spem de Marcello conceptam significare uellet, tacita quadam ad clarissimum illum allusione, eruditius sanè quàm fronte prima polliceatur, hæc scripsit: *Nec puer Iliaca quisquam de gente Latinos*

In tantum spe tollet auos, nec Romula quondam
Ullo se tantum tellus iactabit alumno.

Et quæ sequuntur, usq; ad uersum illum:

Si quà fata aspera rumpas Tu Marcellus eris, manibus date lilia plenis.

Lilia poscit Anchises, quibus donis nepotis animam cumulet, ut inde præreptã iri spem publicam Populi Romani, prout ex superioribus nummis ostensum, indicaret. Hinc Flaccus cùm spes nostras sæpe fallere animaduertisset, indolisq; bona de manibus sæpe rapi cõspexisset, postquã uiuax apium dixit, breue mox lilium subiecit.

C
CHRISTVS. ANGELI.

IN diuinis literis liliũ, præcipuè album, nunc Christi, nunc angelorum hieroglyphicũ est, à candore quippe iustitiæ. ad quod spectasse uolunt Solomonẽ cùm dixit: Flos campi, & lilium conuallium. Hilarius, Mattheo, præcipuũ angelorum hieroglyphicũ ponit lilia, de quibus dictũ Euangelio, nõ laborant, neq; nent, quibus scilicet extra humanę scientiæ eruditionem, suiq; operis mercedẽ, à Deo gloriæ candor indultus atq; indutus est, ne quid ex principio, labore & arte existimarentur habuisse. Ea autẽ est istius germinis natura, ut cœlestibus angelorum substantiјs aptissimè compararetur: hoc enim efflorescens, cùm à stirpe detentæ humi radicis auellitur, naturæ suæ uirtutẽ, licet aruisse uideatur, occultat, & redeunte tempore rursum liliј sui honore uestitur. Ex se igitur reflorescit, sibiq; redditur: quòd fit, quòd uigeat, nec radici nec terrę debet, cùm ille qui se suggerit succus ex se demanet & suffundatur, atq; ita annuæ huius uiriditatis exemplo, uirtutem cœlestis substantiæ æmulatur, cùm tamen ex eo tantum quod intra se diuinitus accceptum habet, alatur in florem. Ideo ergo lilia non laborant, neq; nent, quia uirtutes angelorum ex ea quã adeptæ sunt originis suæ sorte, ut

ſint ſemper, accipiunt. Generatim uerò florem Eucherius hieroglyphicũ eſſe dicit eorũ operum quæ bene ritecꝫ fuerint inchoata: & Canticorũ cantico ea de cauſa ſponſum dicere, Fulcite me floribus. D

PVLCHRITVDO.

EST & pulchritudinis ſignum lilium, ſiue formam, ſiue colores eius cõtemplere. Suſaſcꝫ mollem delicatamcꝫ Perſarũ urbẽ, ubi Regum erant hyberna, ob mitiſsimã cœli plagã, & amœnitates alias, inde cognominatã tradunt, quòd Suſa Perſarũ lingua lilium ſit. Volentes itacꝫ loci pulchritudinem ſignare, nomen à lilio fecerunt. quamuis Stephanus à multitudine potius liliorũ, quæ paſsim illic & feraciſsimè proueniunt, cognomentum urbi inditum ſcripſerit. Vtuncꝫ uerò, uelut à lilijs Suſæ, non immeritò inter Italicas urbes à flore Florentia nuncupata, utpote quæ, Domine mi præſtantiſsime, patria hæc tua, quam tam libenter incolimus, tam forma quàm ſitu, & incomparabili rerum omnium amœnitate, totius ſit Italiæ flos: ut inuidè mihi facere uideantur, qui Fluentiam antiquũ urbis nomen ſibi ſomniant.

PVDICITIA. E

PVdicitiæ uirginitatiſcꝫ florem eſſe lilium Hieronymus aduerſus Iouinianũ interpretatur, dum Canticorũ cantico ſponſa illa cœleſtis fratruelem ſuũ inter lilia paſci canit, hoc eſt, inter candidiſsimos uirginũ choros. Illa enim tota ſpecioſa, nulla notabatur macula, necꝫ etiam ruga, ut Apoſtolus addidit. Et quod à Libano accerſitur, λευκασμός, id eſt, candor interpretatũ. Sanè Nymphis qui faciebant, etiam Gentium ſacerdotes, lilia pręſertim candida offerre ſoliti erant. Ita apud Propertium Tarpeia:

Sæpe tulit blandis argentea lilia Nymphis
Romula ne faciem læderet haſta Taci.

Sciendum tamen in uniuerſum flores λείρια dici ab Apollonio, ut Argonauticωn primo:

ὡς δ᾽ ὅτε λείρια καλὰ περιβρομέουσι μέλισσαι.
Pulchra fremunt vt apes paſcentes lilia circum.

Quamuis propriè flos eſt qui liriũ appellatur, quẽ Theophraſtus libro de Plantis, narciſſum eſſe dicit, alij autem lilium. Et licet & pulchra & delicata lilia ſint, ea tamẽ inuiſa Veneri ait Nicander Alexipharmacis, quòd olim de candore cũ dea certare uoluerint, eamcꝫ indignatam lilia in aſinini pudendi formam tranſmutaſſe: adeò nihil tam ridiculum, tam ineptũ, quod ſibi Græci nõ permittant. F

IVNO.

VErùm odiũ hoc in lilium, inde potius proceſsiſſe uideri poteſt, quòd flos Iunonius lilium eſſe dicitur, ut ex Deæ lacte progenitũ, cùm ſubiecto clàm Herculi ubera admouiſſet, dolocꝫ ſtatim cognito ſe retraxiſſet: guttas uerò lactis aiunt aliquot in terram decidiſſe, ex quibus mox lilia pullularint. Meritocꝫ flos Regius etiam appellatur, non à Iunone regina tantùm denominatione ſumpta, ſed à Regia qua præſtat celſitudine, quòd tanta proceritate ſuper flores alios attollitur, ut ad tria interdum cubita ſurrigatur.

DE

A

DE CARDVI SCOLYMO.

ET quoniã hodierna dictio per flores uolutatur, bonaq; eorũ pars, boni parũ admodum pollicetur, ut conditionem quisq; perpendat suã, de cardui scolymo, deq; Fremio quædam minimè dissimulanda.

IMBECILLITAS HVMANA.

IMbecillitatẽ humanę uitæ sacerdotes Ægyptij nullo significantiore ostendebant hieroglyphico, quàm cardui flore figurato, quem Græci Scolymon uocant. Vnicaulis enim carduus simulac scolymon in calycẽ apparuerit, florẽ purpureum mittit inter medios aculeos celeriter canescentem, & abeuntem cum aura, perinde ac spes nostræ plurimùm euanescunt, & minima quaq; de causa homines plerunq; exanimantur.

MORBI.

SI uerò morbos, quibus plurimùm tentatur affligiturq; humanũ genus, significare uoluissent, Fremij fecissent flores, uel quia rerũ natura flores odoresq;
B de die in diem gignit, magna hominũ admonitione, quæ spectatissimè florent e uestigiò marcescere, & ut apud Esaiam est, Omnis caro fœnum, & omnis gloria eius flos agri: siue, ut Cyprianus reddit, omnis eius claritas ut flos fœni: simulac enim fœnũ aruit, decidit & flos: id quod fatidicus etiã Rex lamentatur, cùm ossa sicut fremiũ aruisse clamat. Vel quia tradunt Magi, colligi anemonas (sic enim Græci uocant) tertianis & quartanis remedio, postea alligari florẽ panno roseo, & in umbra asseruari, ita cùm opus sit adalligari. Florẽ hæc habet aut phœniceũ, aut purpureũ, aut lacteũ, qui se nunquã aperit, nisi uento spirante, unde & nomẽ accepit, ἀπὸ τῶ ἀνέμου scilicet. Quamuis non sum nescius, eruditos esse autores, qui hoc nomine flores omnes intelligant in huiusmodi significatum, quòd floribus omnibus contingat spirante uento aperiri. Ad eorũ uerò quæ pulchra, grata, & amabilia putamus, imbecillitatẽ indicandam, Catullus affectus aliquot accidere ait, uelut prati ultimi flos prætereunte postquã tactus aratro. Quam sententiã dixisse semel non sat habuit, quare alibi eandem repetit:

Vt flos in septis secretus nascitur hortis
Ignotus pecori, nulli contusus aratro,
C *Quem mulcent auræ, firmat Sol, educat imber,*
Multi illum pueri, multæ optauere puellæ.
Idem cùm tenui carptus defloruit vngui,
Nulli illum pueri, nullæ optauere puellæ. Quem Maro imitatus ait:
Purpureus veluti cùm flos succisus aratro Languescit moriens.

Neq; fortè importunè dixerim, loco hoc herbam in diuinis literis, ut apud Eucherium, hieroglyphicũ esse iucunditatis: nonnunquã indicare quædam animæ proficientis rudimenta, quæ mox florẽ, hoc est, spem, inde semen, hoc est, fructũ datura sit. Ad superiorem uerò sententiam Hilarius, Matthæo, sub hieroglyphico fœni nomine gentes à Deo sæpe nuncupatas ait: Germen, inquit hic, illud est quod uirtutis suæ flore dilapso, ad calorem Solis arescit. Igitur requies nulla gentibus: neque mortis, ut uolunt, compendio quies dabitur, sed ipsis corporis etiam æternitas destinabitur, ut ignis æterni in ipsis sit æterna materies, & in uniuersis sempiternis exerceatur ultio sempiterna. Et hoc illud est quod Paulus ait: Omnes quidem resurgemus, sed non omnes immutabimur.

DE AMARANTHO.

D

E humanæ uitæ imbecillitate, bonisq́ caducis & ante diem ereptis, hæc per florum imagines Ægyptij afferre consueuerunt.

INOFFENSA VALETVDO.

COntrà uerò si quē inoffensa ualetudine uixisse corporis ad extremum usq́ dignitate uiribusq́ seruatis, hieroglyphicè ostendere uoluissent, amaranthi corollam capiti eius imponere mos erat. Est autem amaranthus spica purpurea uerius quàm flos aliquis, asseruaturq́ decerpta, ac postquam defecere cuncti flores, madefactus aqua reuiuiscit, & hybernas coronas facit: summaq́ eius hæc natura nomen inuenit ἀπὸ τοῦ μὴ μαραίνεσθαι, id est, propterea quòd minimè marcescat, Amaranthum sit appellatum. Hinc Thessali ad tumulum Achillis libamina & expiationes quotānis oraculi Dodonæi admonitione ferre iussi, cùm omnia quæ sacrificio ritè operando necessaria essent ex solo patrio asportare cōsuessent, duos quippe tauros, album unum, nigrum alterum, utrunq́ uerò mansuetum: syluam ex monte Pelio cæsam, ignem ex Thessalia, molamq́ & aquam ex Sperchio haustam. Coronas insuper amaranthinas primi omnium excogitauerunt, easq́ ad sacrum eiusmodi ferri sanxerunt, ut si fortè uenti nauem repulissent, aut alia quapiam de causa mora iniecta esset, coronæ tamen neq́ flaccidę, neq́ deformes suspenderentur. E

DE FERVLA.

CASTIGATIO INGENVA.

Vam Baccho sacram, & inde ναρθηκοφόρους ministros eius multi tradidere. Sed quòd ea de causa Baccho dedicetur, quia asini ea uescantur auidius, cùm animalibus reliquis, ut tradit Plinius, præsentaneum sit remedium, leue commentum forsan uideatur, quamuis nō ignoremus animal id gratissimā fuisse Libero patri uictimam. Id uerò magis arridet quod à Plutarcho accepimus libro de instituendis mulieribus: hic em̄ & ferulā & obliuionem Baccho dedicatas ait. Ferulam quidem propterea, quòd uirga ea admonitionem significat, qua pueros castigare soliti sunt ueteres, ut se quoq́ subduxisse manū ferulæ profitetur Iuuenalis, itaq́ innuere uoluerint, quæ per ebrietatem admissa sunt, puerili tantùm indigeāt castigatione. Obliuionem addidere, puto, per lyncis eiusdem Bacchi simulacrum, quę, pascendo si casu aliquo auertat oculos, propositi cibi obliuiscatur, ut aiunt, & alium quærat. Aiebant uerò eorū recordari non oportere, quæ inter uina dicta factáue essent: notū enim illud est, μισῶ μνήμονα συμπόταν. Quòd si quid est cuius meminisse debeat ebrius, ea dubio procul omnia, ut Pythagoræ sententia est, non tantùm reminisci, sed identidem etiam animo repetere debet, quæ in ebrietate ridicula aut perniciosa dixerit feceritue: id enim unum esse euitandæ ebrietatis remediū. Nam & Anacharsis ita nos docuit ebrietatem cauere, si quæ ebrij faciant inspexerimus. Quòd uerò Plutarchus admonendis mulieribus ferulam adhibet, aurem nobis uellere uidetur ne distichi illius immemores simus, quod toto terrarum orbe cantatissimum est: F

Nux, asinus, mulier, simili sunt lege ligati,
Hæc tria nil rectè faciunt si verbera cessent.

Sed ioco iam satis.

A PIERIVS VALERIANVS AD IOANNEM ANTONIVM POLLIONEM GELOVM PRIMATEM, DE IIS QVÆ PER SPICAM, ET CEREALIA QVÆDAM ARMA SIGNIFICANTVR EX SACRIS ÆGYPTIORVM LITERIS.

Ui verò libentius Spicas & Cerealia quædā arma donarim, quàm tibi tam præstanti viro, tam frugi, tam probo, tam benigno, tam liberali? qui præsertim spicam habes in gemma domesticæ nobilitatis insigne: addam etiam, qui Siculus es, magnoq; ingenij acumine præditus, verùm quo non nisi modestè vtaris, atq; sapienter. Ero enim ego semper huius rei testis, qui prudentiam moderationemq; tuam tandiu expertus sum, cùm in eodem conuiuebamus contubernio, ad idem munus tecum à Clemente P. M. delegati, qui Nepotes suos adolescentulos nobis cōmendarat, quos tanta rerum perturbatione ve
B *xatos, infelicissimo illo tempore huc & illuc peregrè circumduximus, cùm hostica essent omnia, aduersa omnia, omnia suspecta. Tot illæ erant insidiæ, quæ illi etiam ætatulæ parabantur. Nos tamen per tot rerum omniū difficultates euicimus, vt sospites eos Clementi tandem restituto redderemus, atq; ita moribus excultos, quantum in vtroq; nostrûm fuit, vt nihil iam ad nobilissimæ indolis institutionem desiderari posset. Neq; verò Legationes tuas illas memorabo, Germanicas, Noricas, Pannonicas, Bohemicas, Gallicas, Britannicas, & alia tibi sæpe munera demandata, quibus gerendis talem te præstitisti, vt ob sapientiam & probitatem omnibus esses admirationi. Quòd si consilijs tuis faciliores accessissent aures, in tot, quæ mox perpesi sumus, calamitates minimè incidissemus: tot erant ea, quæ desperata ab alijs, tua tu dexteritate restitueras, nisi obstitissent fata, quæ prudentiæ tuæ sese opposuerunt aduersaria, vel, cùm te vera loqui, optima sentire, salutaria consulere homines cognoscerent, quod plerunq; accidere solet, optima videntes, ad deteriora tamen sponte non declinassent. Sed hæc missa faciamus. Id vnum profiteri nunquam desistam, quàm iucundum, quàm suaue mihi tum fuerit totum id vitæ tempus, quod in ea non nostra tantùm, sed Italiæ totius communi calamitate vnà conuiximus: quantumq; me tibi debere intelligam, qui non minorem mei cons[illegible] idi, cùm despera*
C *rem omnia, rationem habueris, quàm eorundem, qui nobis commendati erant, principum. Quæ verò vtriq; nostrûm res præter omnium acciderint expectationem, quamq; varia fuerit rerum fortuna, longè magis quàm vellemus insident memoriæ, neque quidem si obliuisci velimus vllo modo possumus. At dices: Quorsum hæc rerum publicarum commemoratio, si de Spica & Cerealibus futurus est sermo? nempe quòd eò me trahit earum rerum recordatio, quæ toties deambulando, sedendo, obequitando, super ijs quæ ad nos & principes nostros attinebant, fuere sæpius à nobis nō modò præuisæ, verùm etiam deploratæ. Idcirco nequeo ad Pollionem scribere, neq; cum eo loqui, neq; quicquam meditari, quod mihi nō suggerat eorum sermonum memoriam, qui tam frequentes, tam necessarij quotidie intercidebāt. At effluxere omnia hæc: effluxerint. Ut te igitur audiam, nobis quid nunc agendum, posteaquàm studium, fides, industria, conatusq; noster omnis ijs nihil profuit, quibus omnia prospera, felicia, faustaq; cupiebamus, sed euersa omnia sunt, fató ne dicam, an eorum culpa, qui recta cōsulentes aspernabantur? Velimús ne nos aliorū causa in perpetuo esse mærore, an nostri studij, nostri officij memores ea meditari, quæ aliquam ærumnarum obliuionē afferre possint? Ego nempe post rem certa iam desperatione conclamatam, ad studia me mea retuli, commentationibusq; illis hieroglyphicis*

de quibus sæpe tecum, nunc totus incubui, quas cùm per sua quæq; segmenta disponerem, visæ mihi sunt polliceri, fore vt huius industria mea aliquis fructus ijs, qui politiores has literas affectantur, acquiri posſit: quare labori nihil quicquam peperci, donec rem omnem digeſsiſſem. Ea verò quoniam in partes diuidenda fuit, quæ ad te pertinere arbitratus ſum, tibi dedicaui. Vtinam eo tu atq; alij animo hæc ſuſcipiatis, quo à me ſtudio atq; beneuolentia conſcripta ſunt. D

DE SPICA.

ONYX ille tuus, Antoni Pollio, modiolo, qui ſpicas duas continet, inſignis, ab cuius utraq; parte copiæ cornua arte admodum eleganti inciſa conſpiciuntur, uetuſtatis omnino uenerandæ monumentũ, ſignum olim aut Ædilium fuiſſe, aut eorum qui rei frumentariæ præerant, facilè credere poſſumus.

CERES.

VIdere enim eſt Iuliæ Piæ nummũ, ab cuius altera facie ſigillum eſt, læua con to innixum, dextera ſpicam gerens, calatho ante pedes propoſito, cuius inſcriptio eſt, quarto caſu, CEREREM. E

ANNONA.

EST & T. Cæſaris Veſpaſiani nummus, in quo ſimulacrum eſt, quod dextera ſigillum exporrigit, in cuius una manu libella eſt, in altera cornu copiæ, appoſita naui, & calatho cum ſpicis: inſcriptio, ANNONA. In eiuſdem aliquot alijs eadem omnia ſunt præter cornu copiæ: eius loco caduceum ſpectes: nam & is, ut alibi diximus, in felicitatis ſignificatũ accedit, quòd pax ipſa, cuius ſymbolum eſt caduceus, rerum omnium copiam & affluentiam inducit.

AFRICA.

SPectare uerò eſt Africæ picturam eo libro, quem de Imperio, magiſtratibus, & militiæ ordinibus Theodoſianis temporibus conſcriptum uidimus. Ibi enim, ubi de Proconſule Africæ legitur, urbesq; & officia & magiſtratus tota ea prouincia diſtributa continentur, mulier quædã inſpicitur, pileo in primis cooperta caput, cærulea palla hinc inde ab utroq; humero reiecta, eaq; ad humum uſq; fuſa, interiore uerò tunica rubra, imo limbo ad pedis unius altitudinem albo, cuius ſuperiorem inferioremq; marginem aureæ fibræ duæ circumeunt. Bra F chia nuda utrinq; exporriguntur, binas utraque manu ſpicas oſtentantia. Sub pedibus naues duæ frumento onuſtæ, adpictæ ſunt. Literæ ſupernè ſunt, PROCOS. AFRICÆ. Apud Horatium ſanè de terræ huius feracitate frumentaria legas:

Quicquid de Libycis verritur areis.

Deſumptum quidem ex Pindaro, qui πυροφόρους Λιβύαν Iſthmijs dixit.

BRACCATI MILITES.

IN ijſdem monumentis obſeruaui geſtamen cæruleo colore ſubobſcuro pictum, circulo nigro iuxta marginem circumducto, à ſumma cuius parte ſtella adpicta eſt radijs octo prædita: in medio orbiculus eſt cum umbilico, utroque coloris aurei: ab eo orbiculo uſq; ad circulum qui iuxta marginem eſt, columella ſummiſſa coloris rubri: à lateribus columellæ ſpicæ duæ utrinque ſurgunt ſingulæ, quas auiculæ totidem uolatu ſuſpenſæ impetunt. Inſigne hoc erat

A erat eorũ militũ, qui BRACCATI IVNIORES appellantur, militabantq́;
sub militum Præsentiali tunc nuncupato, qui titulus eorum erat notæ qui uiri il
lustres uocabantur. Sed ut ad annonam reuertamur, in Hadriani quoq; num-
mis corbes est cum spicis: & in Antonini, spicæ & Cornu copiæ, cũ eadem AN-
NONÆ inscriptione.

PROVENTVS.

QVæ uerò spicæ duæ, dolio uuis pleno in earum medio constituto, spectan-
tur in nummo L. Liuinei Reguli, prouentum bonorum, fructuumq́; co-
piam, & feracitatem eius uiri magistratu uberem ostendit: nam ubi consultum
est ijs quæ cibo potuq́; inseruiunt, annona omnis largè populo uidetur eroga-
ta. Vsqueadeo uerò spicæ prouentus indicia sunt, ut & apud Coniectores repe-
rias eum, qui natas in aure spicas per nocturnam imaginem uidere uisus fuerat,
& delapsa inde grana manibus collegerat, fratris mox demortui hæreditate lo-
cupletatum: spicis quippe prouentum, aurem uerò fraternitatem ostendenti-
bus: germanas enim inuicem esse aures manifestum. In diuinis quoq; literis spi-
B cæ, hoc est, messis eodem modo prouentum hieroglyphicè significant, dicente
domino, Messis quidem plurima, operarij autem pauci admodum. Humanam
enim messem uredini procellisq́; obiectã, cupiebat ille in horrea æternitatis suæ
transferre. Hesychius Hierosolymitanus pro messe accipit uirtutes, quæ ex diui
ni uerbi semine oriuntur. At stipula pro nullius boni operis fructu ponitur. un-
de Propheta lamentatur: Hei mihi, ut factus sum sicut qui colligit stipulam in
messe. Idem paleæ, ut illud: Paleas autem uret igni.

AESTAS, ET FRVGVM inuentor.

SAnè plerunque inuenias æstatem ipsam per
spicarum fasciculum significari. Vnde apud
Maronem:

Stabat nuda æstas, & spicea serta ferebat.

Nonnunquam uerò messem ipsam, aliàs & fru-
gum inuentorem.

MESSIS.

SEd enim Hesiodus Theogonia, falcem pro
messe posuit, ubi dicit, τεῦξε μέγα δρέπανον. subij
C ciunt interpretes, Drepanon messis tempus.
Hinc iuniores spicas duas, manipulos spicarum
interdum duos in transuersum adclinatos, pro
mense Iulio ponere excogitarunt, quòd nimirũ
eo mense messis omnis triticea demetatur.

TEMPVS.

ET quod pertinet ad falcem, quoniã tempus omnia metit execatq́; & aufert,
ideo falcem Saturno attributam nonnulli uolunt: κρόνος enim Saturnus, cui
tempora subijciuntur, quæ uoce eadem Græci sola adiecta aspiratione pronun-
ciant, quippe κ in χ uersa. In hanc sententiam Maro: Omnia fert ætas.

AGRICVLTVRA.

ALij falcem agricolationis totius signum arbitrantur, quod insigne Ianus
Saturno dederit à messe & fertilitate, cui posteritas rationem etiam inse-
rendi, & artem faciendi surculos fert acceptas: unde Saturnum
à satu Latini uocitarint.

FRATRES ARVALES. D

ALioqui ſpicea corona fratres aruales indicabat,quam primùm Acca Larentia Romulo ſacrificanti dedit.

SACERDOTES ARVORVM.

SI uerò ſpicea corona uitta alba illigata eſſet, ſacerdotes aruorum ſignificabat, quorum illud erat inſigne. At Cereris caput ſpicis redimitũ ſpectauimus in nummis quibuſdam, ab altera quorum parte ſpica magna eſt nõnunquam ſola, nõnunquam cum caduceo & lituo,eo quod retulimus ſignificato.

PAX.

QVin & pacis ſimulacrum cum ſpicis figuratur:unde Tibullus,

At nobis pax alma veni,ſpicamq; teneto,
Profluat & pomis candidus ante ſinus. *Pax enim candida primùm*
Duxit araturos ſub iuga panda boues.
Pax aluit vites,& ſuccos condidit vuæ,
Funderet vt nato teſta paterna merum.
Pace bidens vomerq; vigent,ac triſtia duri E
Militis in tenebris occupat arma ſitus.

DIANÆ TRICLARIÆ SACRVM.

ERat & ſpicea corona inſigne atq; geſtamen eorum adoleſcentum qui Dianę Triclariæ ſunt immolari ſoliti apud Patrenſes,mollienda numinis indignatione, quam Menalippus atq; Comætho templo deæ turpiter uiolato in ciues contraxere.

DE LOLIO.

TRiticeæ coronę geſtaminíue cõtrarium eſt lolium, quòd quantũ ſeges illa felicitatis affert, tantum hoc infelicitatis, & incõmodi: ſecum enim inuidiam,& quandam animi prauitatem trahit.

PRAVI MORES.

MOrum enim corruptorum id omnino indiciũ eſt: quare Antiſthenes non temerè dicere ſolebat,abſurdum eſſe triticum à lolio nõ repurgare, qui ſentiret ex hoc inuidos à republica ſummouẽdos, ut Plutarchus interpretatur:tam enim inutiles inuidi ſunt ciuitati, quàm lolium eſt tritico. qui uerò inuidus eſt, F ſuam ipſe ſibi fouet infelicitatem: quandoquidem Horatius ex Phalaridis ſententia dicto ſumpto,

Inuidia Siculi non inuenere tyranni *Maius tormentum,* ait.

Et quod ad corruptos degenereſq; mores facit,ita Virgilianus paſtor lamentat̃:

Grandia ſæpe quibus mandauimus hordea ſulcis,
Infelix lolium,& ſteriles dominantur auenæ.

DE MILIO.

VIrtus ideo humano generi utilis atq; cõmoda,qua miliũ egregiè pollet,efficit ne ab hieroglyphicis expelli debeat.Nam ſi quis hominem qui declinare ſciat infortunia, hoc ſcripturæ genere oſtentare uoluerit,aptè ſerpentẽ pinxerit milij ſurculo circumuolutũ, anguis ipſius capite deorſum deiecto, cauda ſupernè ſita: quandoquidem ex milio panis præſumptus,incolumẽ ſoſpitemq; præſtat à ueneno, naturæ beneficentia, quæ mortale genus remedio tam parabili,atq; omnibus obuio,præmunire uoluerit con-

tra

A tra peste adeò perniciosam. Idq; tradit Didymus in ijs, quæ de re rustica scripsit.

INNVMERA.

SVnt etiam qui spicã milij hieroglyphicè pro millenario numero ponant, ac perinde pro innumeris, quia tale etiam est millenarijs significatum. Neq; desunt qui numerum ipsum mille à milio dictum uelint.

DE MODIO.

SEd ut ad onycem reuertamur, modius in ea incisus est: is quid sibi uelit explicemus. Sed quoniã in nummis, in picturis, in sculpturis, atq; alijs antiquorum monumentis spectare est alibi modium, alibi latè patentem urnulam, nonnunquã & cyathum, sæpius uerò calathum, & quicquid uel humoris, uel solidorum est corporum capax, in Serapidis capite superpositũ (illi enim plurimùm uasa hæc dedicabantur, quòd diuitiarũ, & omnium prouentuum numen haberetur) necesse erit hæc omnia colligere, ac ueluti uetustas fecit, in unum cõmiscere.

B FRVGVM OPVLENTIA.

SIue igitur modius, siue calathus, siue quid huiusmodi figuretur, frugum id opulentiam indicabit, quas ipse siue Serapis, siue Osiris, siue quocunq; nomine δοτὴρ ἐάων nuncupari placeat humano generi, satu inuento, & aratione cõmonstrata, comparasse dicitur, de quo multa alibi, & quo pacto Osiris quoq; in huius inuenti participatum admitteretur, disseruimus. Illud uerò constat, cibarias opes & donaria in canistris offerre, & antiquorum fuisse morem, & nunc palàm omnibus esse. quin etiam ubi liberalius, opipariusq; aliquid erogatum significare uolumus, αὐτῷ κανῷ dicere consueuimus. Hinc apud Maronẽ ferunt nymphæ calathis pallentes uiolas, & alia dona. Alibi Cererem canistris expediunt ministri. Osirin quoq;, neq; non Cererem eodem insignitos gestamine Diodorus attestatur, & antiqua pleraq; signa ostendêre. Neq; uerò hîc repetenda sunt ea, quæ plurima docuimus eo cõmentario quo de Capitis atque adeo Tricipitij significationibus agitur, utrũ scilicet Serapis pro Sole, an pro Ioue, an pro mundi totius machina, ut Nicocreonti Cyprio Regi ipso est oraculo proditum, accipiendus sit, quoniam eo loco hæc omnia sunt explicata.

C AQVA.

SEdenim urnam potius Osiridi dedicatam uideas, idq; ea de causa factum, quòd eum non uini tantùm, uerùm totius humoris dominum intelligebant, eumq; Oceanum, perinde ac Isidem Thetin. Præferri enim urnam in sacrificijs, qua Deum colerent, mos erat. Hydriam enim quandam ingentem summo cultu, & attonita penè ueneratione prosequebantur, quam obtectam, & casta religione susceptam, in sacram ædem solenni pompa gestabant, quò cùm peruenissent terrę procumbentes manibus ad cœlum sublatis ijs gratias agebant, qui primi diuinę benignitatis munera mortaliũ usui cõmunicassent, utpote qui ex humore oriri omnia persuasum haberent.

CANOPVS.

ALij, qui philosophiam eam eludebant, quorum è numero Ruffinus est, Canopum quendã apud Ægyptios in hydriæ speciem figurari solitũ aiebant, quòd inuento callido, cùm in certamẽ cõtra Persas deuentũ esset, uictorẽ ignem euicerit. Persæ enim, ut alibi sæpe ostendimus, ignem numinibus omnibus anteponunt. Is itaq; minutioribus quibusdam foraminibus hydriam, quam cõtra

ignem in periculum adducturus erat, à fundo perterebrauerat, ceraque diligenter D
obturauerat, qua super ignē solenni certamine posita, ui caloris soluta, ignis extinctus expirauit. Quoniā uerò de urnis locupletius alibi dictum, reliqua nunc uasa persequemur.

NON CESSANDVM IGNAVITER.

SEd id quoque nescio quid Ægyptiacum sapit, quòd Pythagoras super modio sedere nos uetat: quippe rationis portionem eam, qua anima ipsa metitur, explorat, atque examinat omnia, non esse otiosa desidia remittendam, habendámue negligenter, uerùm omni exercitatione modoque & regula dirigendam, assiduéque per cogitationis spatia agitandam. Cæterùm diuus Hieronymus hoc subindicare dicit, non debere nos de uictu solicitos esse in diem crastinum, prout etiam dominicis pręceptis admonemur. quanquā Cyrillus priorem sequitur sententiam. Plutarchus Symposiacis symbolum ita exponit, ut ex præsenti mensa semper aliquid in futurū relinquamus, & crastini diei hodierno meminerimus. Re siquidem parata non erit ulterius consultandum, ut nudipes ille Phrator hospitem elusit, cùm satur recederet, & ex reliquijs capum integrū coctum in manicā conie E
cisset: interrogante hospite quid eo facturus esset, in crastinū se asportare dixit: cui cùm subiecisset hospes, atqui lex nobis descripta est, ne de crastino cogitemus: suscepit ille Phrator, Pareo igitur legi, qui hoc mihi prandio destinato, nihil quicquam ero super crastino solicitus. Sed ut in re seria facessant ioci, Plutarchus ad eorum morem, quibus mensas inanes tollere magna erat religio, symbolum uidetur accōmodare. Nam chœnicem pro diurno uictu capi, quam Latini sportulam appellarunt, tum ex eo manifestum est quod apud Herodotū legitur, Regibus Spartæ ad cœnam non euntibus binas farinæ chœnices mitti solitas, tum quòd Alexarchus chœnica uocat ἡμεροτρόφιδα. Significaret igitur symbolum, non debere nos in sportulis uitæ nostræ totius ita spem collocare, ut sede in eis statuta totum uitæ tempus ignauiter desideamus, sed aliquā ineamus rationem, consiliumque capiamus, ut nobis aliquando uiuere possimus, opesque nostrę tandem in nobis ipsis, nō in alieno arbitrio sitæ sint. In diuinis literis modius hieroglyphicum est dogmatis atque doctrinæ, quam Iudæi profitebantur, ueritatis lumen sub eo recondentes: quam sententiam explicat Hilarius Matthęo: ideoque proferendā esse lucernā IESVS admonet Apostolos, & quę apud eum copiose. F

DIALECTICA.

ZEno multipliciter solitus Dialecticorum argutias eludere, sed eo præcipuè dicto, quòd eam iustis quidem mensuris æquiparauit, quibus tamen non frumentum, sed paleas, fimumque quis dimetiretur. Ita hieroglyphicum Zeno faciebat, Dialecticam ostensurus paleas modio demensas.

ANIMVS.

VAs obturatum plerunque animi significatum habere perhibetur. Vnde Lacenæ mulieres ollas in Regum suorum iustis pulsitabant per urbem discurrentes, ut ita ciuitatem orbam Rege, animo carere significarent, quemadmodum ollæ illæ inanes erant. In diuinis uerò literis ubi Psalmo LXXII. legitur, Penè effusi sunt gressus mei, de rupti aut inuersi uasis similitudine sumptū aiunt interpretes: uti enim liquor è uase in terram effusus perditur & euanescit, ita cogitationes suas & animi sententias dicit penè effusas, in uanas scilicet & inanes rerum fabulas euagatas: quod fortè de nobis nugas has scribentibus dici possit. In quo tamen illud me consolatur, quòd multa omnino in his nugis disciplinæ ueteris

A teris arcana, quę hactenus sepulta iacuere, nemine ante me lapidē hunc mouente, industria nunc primū mea cœpere in lucem proferri, & tibi similibus, quod satis est mihi, & alijs oblectamentū aliquod afferre. In Chaldæorū quoq; scriptis, animus appellatione uasis accipitur: ut illud, Vas tuum inhabitant bestię terræ, ira uidelicet & libido, cupiditatesq; aliæ, quos affectus cōmunes cum belluis habemus, & quod infelicius est, tantæ interdum apud nos autoritatis, ut ad brutalem sæpe nos uitam impellant. Hoc illud est quod Plato ait Repub. alere nos domi diuersa brutorū genera, quæ Deus ad hominē, ut in diuinis literis habetur, accersiuit adiumento futura, ea tamē omnia interturbant, omnia subruunt, cùm fræni impatientia nullo possunt regimine, nulla castigatione coërceri: id quod tunc accidit, cùm nostri uigoris, nostrę immemores ingenuitatis, ijs spontè nosmet dedimus in seruitutem. Concitatus enim animus, nisi parêre cogatur, imperium sibi arripit, & dominationem exercet. Vas animæ uocat Paulus carnem nostram, quam etiam honorificè tractandam monet. Nonnunquā tamen eandem exteriorem uocat hominem. Vas uerò capacitatis nomine dicta est, qua ip-
B sam capit animā & continet. Homo uerò de communione naturæ, ut Tertullianus diceret, quæ eam non instrumentum in operationibus præstat, sed ministerium. Apud Hieronymum septimis supra tricesima Hebræorum castra, inuenias nos mortales hieroglyphicè pro fictilibus uasis intelligi, in quibus preciosissimum thesaurum conditum habeamus, quæ cùm ita fragilia sint ut uel minutissimè confringi possint, omni studio, cura atq; diligentia cauendum ut cor nostrū rectè muniamus, sepimentisq; ualidioribus circundemus, ut ad ictus quoslibet firmum integrumq; seruetur. Olla, ait Eucherius, cùm sit condimentorū, quæ ad humanū uictum pertinent, receptaculū, in diuinis literis pro sobole uel progenie solet accipi: nam ueluti ex olla desumitur quod ad uictū facit, cuius beneficio humana uita sustinetr, ita de humano uasculo genitura depromitur, quæ in multas hominum ætates propagatur. Ideo Psalmo LX. legas, Moab olla spei meæ: hoc est, Ruth, quæ Moabitis fuit, progenies illa est, quam spe concepi: nam Christi generatio, quantum ad humanitatem, per Ruth ipsam in posteros propagata est. Eòdem spectat Apostoli dictum: In domo magna non sunt tantùm uasa aurea & argentea, sed & lignea & fictilia, alia quidem in honorem, alia
C porrò in contumeliam. Et inhonoratus est Iechonias, quasi uas cuius nulla esset utilitas: quoniam cùm in domo Dei ex numero esset familiarium, se turpitudinibus sceleribusq; summisit, ideoq; ea super homine scripta sunt: Nunquid uas fictile, curtumq; uel attritum uir iste Iechonias? At bone Deus, quid aliud clamat Oedipus apud Sophoclem? Ita me turpibus bellum educastis uas repletum sordibus. Alibi adapertis thesauris uasa indignationis à Deo prolata comperias, hoc est, reiectos animos, in quibus & ira, & praui affectus reliqui concluderentur, de quibus plura apud theologos. Hesiodi quoq; interpretes dolium uas allegoricè pro uitæ animiq; nostri sustentaculo accipiunt, eo Agriculturæ loco:

Ἀρχομένου δὲ πίθου καὶ λήγοντος κορέσασθαι Μεσσόθι φείδεσθαι.
De summo satiere cado, & cùm cœpit ad imum
Deficere, at medio memor esto parcius uti.

Vbi dictum aiunt de pueritia, uirilitate, & senectute, quippe pueros & senes iucundiorem uitam agere debere, genioq; liberius indulgere: uiros uerò, ætatem quippe firmiorē, parcè omnia sibi permittere, modumq; uoluptatibus omnibus

adhibere, uitamq; undecunq; laboriosam adamare. Vtrum uerò Hesiodum hoc D sensisse dicamus, an quod Alexander Aphrodiseus interpretat, de uini parte media meliori, uiderint alij: nam ad Alexandri sententiam accedit etiam prouerbiũ uulgò dictatum, seram esse in fundo parsimoniam.

PERSVASIBILITAS.

APud Platonem, Gorgia, legas Socratem ex Itali cuiusdam uiri elegantis cõmento, eam animæ partem in qua uigescunt cupiditates, propter persuasionem credulitatemq; lubricam dolium appellatam, quòd Græci nominis uox πίθος non à πίω, sed à πείθομαι deduci uideatur. At quæsierit fortasse aliquis, quid sibi uoluerint dolia duo, quæ olim in sacello quodam Romæ ad cloacam maximam, uia quæ ad Carinas ducit, habebantur: quo quidem in loco spuere nephas erat: quod porrò sacellum Doliola Plutarchus uocatum ait. Nempe nihil aliud, ut nonnulli tradunt, nisi duo fuisse dolia, alterum in quo Numæ sacra quædam olim reposita fuerint, alterum inane, sed in quo Gallorum Senonum irruptione sacra quædam à Vestalibus uirginibus abscondita seruataq; fuerint, cùm ipsæ metu perculsæ, deserta Vrbe fuga sibi cõsuluissent. Ibidem aiunt simulacra duo E fuisse militari habitu, quæ sedebant, & peila manibus tenebant, quibus titulus suberat DI PENATES. Significabat uerò sessus, firmatã Imperij sedem: peila, hostes summotos procul: arma reliqua, Romani populi uirtutem, & munimentum, ut apertius alibi singula pertractauimus.

LIBIDINES.

SEd ut ad Platonem redeamus, eam animi partem quæ libidinibus agitaretur, Italus uir ille pro sapiente citatus à Socrate, perforatum dolium existimabat, cuiusmodi essent dementes, profani, & iudicio damnati uiri inexplebili incontinentia præditi, qui propter infidam animi compagem, obliuionemq; fluxam eorum quæ honesta iustaq; percepissent, nihil quicquã infusum continere possent. Ideoq; Lucretius hunc secutus ait:

Deniq; animi ingratam naturam pascere semper
Atq; explere bonis rebus, satiareq; nunquam,
Quod faciunt nobis annorum tempora, circùm
Cùm redeunt, fœtusq; ferunt, variosq; lepôres, F
Nec tamen explentur uitai fructibus unquam:
Hoc, vt opinor, id est, æuo florente puellas
Quod memorant laticem pertusum congerere in vas,
Quod tamen expleri nulla ratione potestur.

HVMANI AFFECTVS.

PHilosophi, qui sacras literas ad morum tantùm rationem trahunt, cùm in arcam Noes omnes ferarum species introductas legerent, arbitrati sunt intelligi debere ex huiusmodi historia in humanum corpus ferinos omnes affectus, cupiditates & appetentias introductas. Sunt uerò ex ijs, quę difficulter exarmari, cicurariúe, aut mansuescere posint. Quare clamat Horatius, regendum animum, qui nisi paret, imperat: hunc frænis igitur, hunc catenis compescendũ. Rerũ itaq; opifex terrã affluentibus aquis expurgaturus, hoc est, ut Philo ait, animũ ab iniquitatibus expurgaturus, Noam in arcam, animi quippe uas, septẽ ex puris iumentis deferre iubet, uisum scilicet, auditum, olfactum, gustatum, tactum, sermonem ac concupiscentiam, quos defæcatos habere decet sapientem, cùm

A cùm mala innumera ab exlegibus & rationis expertibus animæ portionibus erumpant, à quibus maximum aſsiduumq; bellum inſurgit, eo præcipuè tempore, quo mortale genus otio deſidiaq; torpeſcit. Quare Perſius, udum & molle lutum ne obdureſcat, & ad opus fiat inhabile, properandũ, & acri fingendum ſine fine rota monet.

INANIS ANIMVS.

IDem animum fideliæ comparat, percuſſamq; ſonare uitium ait, malignecq; reſpondere, quæ uiridi informata limo non ſatis excocta ſit. Et futile illud & apertile uas animum prorſus inanem oſtendere profitetur, cùm dicit, Effluis amens, contemnere. Apud noſtros etiam uas corpus eſt: Paulus enim corpus tabernaculum uocat: nam dubio procul corpus animæ receptaculum eſt.

SERMO.

QVod uerò monuit Pythagoras, σιτίον εἰς ἀμίδα μὴ ἐμβάλλειν, Plutarchus ſermonem urbanum, qui cibus eſt animi, in improbi hominis animum non immittendum eſſe interpretat̃. Epictetus quoq; cùm ſermonẽ Ægyptiorũ more pro
B liquore, aut rore pluuio, uel unda profluente accipiat, in minimè ſyncerum uas, ne aceſcat computreſcátue, infundendum uetat. Ad quod nimirum reſpexit Horatius cùm dixit: *Syncerum eſt niſi vas, quodcunq; infundis, aceſcit.*

OBLITERANDA MALI MEMORIA.

ILlud etiam ad animi ſignificatum facit, quòd ubi ollam à cinere ſuſtuleris, ueſtigium turbandum Pythagoras cenſet: hoc eſt, ſimulatq; deferbuerit, atque reſederit animi tumor, mali præteriti memoriam obliterandam, & iracundię ueſtigium omne penitus tollendũ, ut Plutarchus ſympoſiacis interpretatur. Eocq; diuinum præceptum facit, ſol non occidat ſuper iram tuam.

FERENDA MAIORVM DIFFICVLTAS.

QVam uerò ollam nuptæ nouæ poſtridie nuptias à matre ſponſi petere iubebantur, quam illa & iurgiis & conuiciis aſperius intortis abnegaret, inſtitutum ferunt apud Leptitanos Libyæ populos, ut ſponſa uel ab ipſo primordio ſocrus difficultatem patienter ferre conſueſceret.

SERVITIA.

AMiniſterio aũt uaſa ſeruitutis indicia ſunt: unde apud Plautũ legas de in-
C ſolentiſsimo adoleſcente, qui omnes pro ſolutis ſcopis habebat: Niſi mihi matulam dederitis, uos habebo pro matula. Inter enim uaſa uiliſsimi uſus lotiaria ſunt. Et tale aliquid apud Lucianũ olfacies, περὶ τῶν ἐπὶ μισθῷ συνόντων, ubi potentiorum faſtum tangit εἰς ἀμίδα mingentium. Id utcunq;, in diuinis quoq; literis uaſa pro ſeruitiis ponuntur, propterea quòd ea non niſi in miniſterium aliquod comparantur. Hinc nonnulli quem pſalmi LX. locum ex Eucherio citauimus, Moab lebes ſpei meæ, ſimplicius intelligentes exponunt, Moabitæ ad ſeruitium meum ſiſtendi ſunt. Iam illud de Paulo uulgatiſsimum eſt, quem pro uaſe, uerùm eo precioſo, Dominus noſter Ieſus Chriſtus ſe profeſſus eſt elegiſſe. Ita plurimũ calathus hieroglyphicũ eſt ſeruitutis, ſiue corbes, ſiue cophinus appelletur. Vnde illud de Ioſippo ex Pſal. citat Eucherius: Manus eius ad cophinum ſeruierunt. Nam & geruli dicuntur uiri geſtandis oneribus conductitii: & Venetiis paſsim foro plurimùm cetario, olitorio & boario, qui operã hanc præſtant, Ciſtæ nuncupatione accerſuntur. Et quoniã cibum alibi referri ad animi paſtum oſtendimus, panemq; eſſe doctrinæ ſymbolũ, duodecim illæ fragmentorum corbes quæ de profuſa Chriſti liberalitate ſuperfuere, duodecim Apo-

ſtolorum doctrinam, ut idem Eucherius ſentit, indicaſſe uidentur, quæ ne perirent accuratiſsimè procuratum. D

AMICITIÆ CONFIRMATIO.

POcula uerò uiciſsim porrecta, inuitationesq́ue ad compotandũ, amicitiæ confirmationẽ eſſe, tam noſtri temporis mos eſt, quàm antiquorũ omniũ inſtitutum. Hinc apud Maronem Dido cùm Hoſpitali Ioui libaſſet, mox Bitiæ dedit, inde alij proceres ad poculũ inuitati. Sed nihil pigeat temporariæ hilaritatis ergò Virgilianum ſuper hoc carmen repetiſſe:

Hic Regina grauem gemmis auroq́ue popoſcit,
Impleuitq́ue mero pateram, quam Belus & omnes
A Belo ſoliti, tum facta ſilentia tectis.
Iuppiter (hoſpitibus nam te dare iura loquuntur)
Hunc lætum Tyrijsq́ue diem Troiaq́ue profectis
Eſſe uelis, noſtrosq́ue huius meminiſſe minores.
Adſit lætitiæ Bacchus dator, & bona Iuno, E
Et vos ô cœtum Tyrij celebrate fauentes,
Dixit, & in menſam laticum libauit honorem,
Primaq́ue libato ſummo tenus attigit ore,
Tum Bitiæ dedit increpitans, ille impiger hauſit
Spumantem pateram, & pleno ſe proluit auro. *Poſt alij proceres.*

In huiuſmodi ſignificatum trahunt Tantali phialam, ex qua Brachmanæ philoſophi prius bibere ſoliti eſſent, quàm ſomno indulgerẽt, humore per ſe nunquã deficiente. Philoſtratus enim amicitiæ confirmandæ cauſa eiuſmodi compotationem apud eos inſtitutam autumat. Moris huius meminit diuus Hieronymus, in ueteris inſtrumenti liminari pagina, ſed pro phiala fontẽ ponit, eodem omnino ſignificato, quo ſuper quidã Grãmaticorũ proceres diutiſsimè concertarũt. Mihi uerò uidetur fontem dixiſſe Hieronymus, ad uim illam uberẽ & inexhauſtam oſtendendam, cùm liquor ille ueluti ex perenni fonte manare quotidie uideretur. De myſtico autẽ eius liquoris ſignificato in Roris pluuij cõmentario eſt abundè diſputatum.

CONCORDIA. F

AD amicitiæ confirmandæ ſignificatum ſigna etiam ueterũ nummorũ accedunt, in quibus frequentiſsimè pateram exporrigi uideas: ut in Orbianæ nũmis, quorũ inſcriptio eſt, CONCORDIA AVGVSTORVM. Sedet ipſa Dea ſella, patera per dexterã porrecta: læua duo copiæ cornua tenet. Hæc eadem ſunt in nummo Iuliæ Paulæ Aug. cum inſcriptione CONCORDIA. Sed in Sabinæ Auguſtæ nummis, ſigillum id quod ſella ſedet, læua innititur lanceæ, dextera pateram porrigit: inſcriptio, CONCORDIA AVG.

CLEMENTIA.

HÆc eadem habentur in nummo Antonini Auguſti Pij, cuius inſcriptio eſt CLEMENTIA AVG.

LIBERALITAS.

SVnt qui patinam expanſam inter hæc Ægyptiorum cõmenta liberalitatis indicium eſſe dicant, quod ego nuſquã apud ueteres, quod meminerim, obſeruaui: feliciter tamen excogitatum nõ negarim, habereq́ue cum calatho ſimilitudinem, de quo multa ſuperius ubi de modio diſſeruimus.

VBER

A

VBERTAS.

ALij peluim & guttum eodem penè significato, uel etiam ubertatis significatione describunt: quæque defunctorum cippis signa huiusmodi hinc inde passim apposita conspiciuntur, nimirum indicant iusta ritè atque liberaliter persoluta, neque esse ut manes quidpiam aliud à pietate nostra desiderent. Speciem uerò hanc antiquã esse ex plerisque ueterum monumentis asserimus, sed ex ea præcipuè sculptura, quæ mihi omniũ in hoc genere pulcherrima uisa est Romæ in Æsculapij pronao, ubi sepulchrum est, à fronte cuius prima patinam & guttũ, & corymbos omnibus fructuũ generibus, cum pediculis & folijs suis artificiosissimè laboratis suspensos uideas, à capite uerò speciosissimum candelabrum duabus lauris hinc inde adsitis, cum baccis & folijs suis subtili adeò arte factis, ut ad obtutum tremere & crepitũ ciere uideantur. In diuinis uerò literis multa super calice proponuntur, quæ si omnia complecti uelim, nullus unquam erit operi finis: quare paucissimis contentus, satis habebo locum alijs intento digito commonstrasse. Argumentum enim hoc totum pertinet ad Theologos.

B

SVPPLICIVM CAPITALE.

FRequentissimum est in diuinis literis poculum aut calicem pro capitali supplicio ponere, quod inter sanctiones suas Athenienses pręcipuè susceperunt. Iudicijs enim capitalibus uel cicutæ succum, uel uenenum aliud sontibus propinabant, ut ex Socrate & alijs manifestũ est. Et Psal. XV. calix pro mortis cruciatu ponitur. Et Euangelijs eodem significato: Calicem quẽ ego bibo, uos'ne potestis bibere? Et: Pater, si fieri potest, summoueatur à me calix iste. Apertissimè quoque eo uersu psal. LXIIII. Quoniã calix in manu domini uini meri mixtione plenus: ubi de pœnarum dispensatione sermo est, ut Græci Theologi disputant: Dominus enim uno calice merum propinat, hoc est, amaritudinem suppliciorum. Amariora enim uino tum Catullo, tum alijs dicuntur, quæ meraciora sunt. Altero mistum, hoc est, aquam misericordię ad pœnarum temperamentũ, quod subsequentia statim uerba declarãt: Et effudit ex hoc in hoc. quamuis qui literam hebraicam sequi se profitentur, longè aliter rem exposuerint. Illud autẽ, Calicem salutaris accipiam, Euthymius ita interpretatur, ut dicat: Quoniã tot & tam magna sunt beneficia quæ Dominus in me contulit, ut nullo possim modo C parem illi gratiam referre, ita me comparabo, ut si usu ueniat, animam propter amorem eius sim audacter effusurus, quippe quouis martyrij cruciatu emoriturus. Hinc nulla tormentorũ atrocitate territus clamat heros Rotatus meus, quẽ tu libenter adeò legebas:

Ne me effuse cruor, neu me terrete minaces
Mucrones, radijq;. Mox,
Dum carnis grando, dum sanguinis imber inundat, ita precabatur:
Cape prima cruoris
Libamenta pater, viuo hoc me flumine ab omni
Labe, & ab incestu mortali perlue, vt inde
Hostia pura tuas feriar mactandus ad aras.

Non igitur temerè prius in tyrannum dixerat:

Ut libet hos artus lacera, suspende, trucida,
Et meus est hæc passus amor. & huiusmodi alia.

Quanquam salutaris calicem & Chrysostomus & plerique alij aliter acceperunt, quod breuitatis causa prætereo.

SAPIENTIA. D

QVem uerò tripodem aureũ Græci Apollini dedicarunt, eiusq; capiti gestandum superimposuere, sapientiæ hieroglyphicũ esse nemo dubitarit, qui norit historiã super eo traditam: extractũ quippe tripodem aureum è mari sapientissimo adiudicatũ Apollinis ipsius oraculo: cumq; mortales ad Socratẽ munus id detulissent, quod ei deberi publico omnium iudicio decretum esset, remisit is tripodem, & Apollini deberi, non cuipiam alteri, respondit.

DE CORNV COPIAE.

REliqua sunt in Onyce tuo Cornua copiæ duo, de quorum significationibus disputare superfluũ uideatur, propterea quòd nihil his uel uniuerso uulgo notius, quia tamẽ antiquorũ nummûm cõmemoratio, quæ plurimùm ad hoc negocium facit, nõ iniucunda futura est, hanc quoq; partem nihil grauati tractare aggrediemur.

LIBERALISSIMA BENIGNITAS. E

ILlud sanè & antiquum, & maximè celebratum est, in liberalissimæ benignitatis & largitionis effusissimæ signum Cornu copiæ figurari, quod tum in fluuiorum, præsertim nauigabilium, tum in aliorum numinum manibus, ubi larga significanda sit opulentia, spectatur. Multa uerò passim in numismatis eiusmodi cornua uideas, nunc liberalitatis, nunc felicitatis, nunc concordiæ, nunc pacis, nunc annonæ, nunc hilaritatis, nunc huius uel illius indicia commoditatis & boni, ut quicquid deniq; lætum aut opportunum humano generi sit, inde nobis afferri uideatur. In nummo enim Antonini Aug. Germ. simulacrũ est læua cornu copiæ tenens, dextera uerò uentilabrum cereale, cuius inscriptio est, LIBERALITAS AVG. Eadem insignia cum eadem inscriptione habentur etiam in Hadriani nummis aliquot. Quem uero L. Septimius Geta Cæsar cusit, sigillum habet cum caduceo in dextera, in læua uerò Cornu copiæ, cum inscriptione, FELICITATIS TEMPORVM. Duo uerò cornua semicirculum facientia uasculis sursum uersus erectis, iuxta uerò mucronem inuicem colligata, habentur in Antonini Pij nummis: inscriptio, FELICITAS. In alio eiusdem Antonini simulacrum est læua Cornu copiæ gestans, F dextera uerò intenta face arma à pedibus strata incendit ac perdit, cũ inscriptione, PAX ÆTERNA AVG. Sed enim & clarissimæ fœminæ nõ dissimili ferè argumento numismata meruere, ueluti Iulia Paula, cuius nummũ in Patera citauimus, cum inscriptione, Cõcordiæ. Et Marcia Otacilla Seuera Aug. in nũmo pateram, & copiæ cornua duo præfert, cũ inscriptione CONCORDIA AVGG. Eadem inscriptio in Orbianæ Aug. nũmo, de quo paulò antè. Sunt uerò cornua hæc nõ aduersa, ut quę in superiore Antonini nummo pro felicitate posita sunt, sed inuicem cohærentia.

HILARITAS.

COncordiã nõ immeritò sequitur hilaritas, quare uenit in mentẽ mihi nummus Faustinæ, in quo sigillum est quod læua Cornu copiæ, dextera thyrsum à solo ad caput usq; frondibus & corollis ornatum tenet, unde sumpta inscriptionis occasio, quæ huiusmodi est, HILARITAS. In alio quodã surculũ palmæ uideas à solo supra caput assurgentem, quem medium dextera Dea ipsa comprehendit, læua Cornu copiæ gestat: inscriptio est, HILARITAS. Non te

merè

A merè uerò ubi pax æterna, ibi concordia: ubi concordia, ibidem hilaritas: ex his autem oritur felicitas, quam in Vespasiani nummo caduceo insignem, & Cornu copiæ ornatam uideas, cum inscriptione, FELICITAS PVBLICA. Caduceusq; idem, atq; idem Cornu copiæ in Traiani nummo est, cũ inscriptione, FELICITAS AVGVST. Horatius quoq; hilaritatem & felicitatem huiusmodi eo tempore uniuersæ Italiæ scribit obtigisse, quo tempore rebus ab Agrippa cõtra Cantabros, à Claudio Nerone contra Armenios optimè gestis, eo loco erat res Romana, ut ex uoto omnia succederent: ideoq; ut ille ad Iccium ait,

Aurea fruges Italiæ pleno diffudit copia cornu.

FORTVNA AMATORIA.

ERat olim Ægiræ, ea Achaię ciuitas est, Fortunæ idolum cum cornu copiæ, iuxta quam Amor alatus assidebat, indicio, ut Pausanias arbitratur, ea quoque quæ ad amorem pertinent, fortuna magis quàm pulchritudine secundari. Quòd uerò diuitias fortunas appellant, neq; incongruè, neq; nouo inuento factum. Pausanias enim Bubalum ait omnium primum Fortunæ simulacrum
B Smyrneis effinxisse, in cuius capite polum statuerit, in altera ex manibus τὸ τῆς ἀμαλθείας κεκαλημένοις κέρας, quæ nunc uulgò diuitiarum cornua nuncupamus. De polo Pindarus, qui τύχην φερεπόλοις appellauit. Huc facere uidentur καταχύσματα illa, de quibus meminit Aristophanes, Pluto, quæ seruorum nouitiorum, cùm primùm domum ingrederentur, capitibus ante focum profundebantur, dactyli quippe palmarum, nummuli, legumina, carycæ, nuces, & huiusmodi bellaria conseruis omnibus impunè diripienda, quæ quidem in annuæ ubertatis omen fieri consueuerunt, uel ut ipsi frugi esse meminissent. Institutum mox idem ex Theopompo didicimus fuisse, boni auspicij causa, in sponsi caput.

POCVLA.

PRæbuerunt autem olim cornua poculorum usum, cùm nondum uasa excogitata essent, ut apud Nicandri interpretes legimus: indeq; κεράσαι, quod miscere est, à cornu deductum. Siue quòd potatores taurinum quiddam assequantur, quippe animos, ferocitatem, & pugnacitatem, neque dicto neque facto parcant, sed ut animalia quæ cornibus prædita sunt, ad feriendum sese paratiores ostendãt. Vnde Horatius dixit, ebrietatem ad prȩlia uel inermem trudere: eaq;
C de causa Bacchum taurinis cornibus insignitum aiunt. Atq; hoc illud est quod conuiuas coronari mos fuit. Nam coronam à cornu fluxisse commentario suo, & quæ plurima ad hanc rem faciunt, ostendimus. Apud Xenophontem tamen de Græcorum reditu plerisq; locis inuenias, eos non nisi corneis poculis acceptos, quòd apud Gentes innumeras cornua uasculorum usum subministrarent: quare Nicandri dictum ad historiam potius, quàm ad philosophiam referendum.

CLEMENS ANIMVS.

VIdere uerò est Cornua illa copiæ nuncupata & uasa reliqua, uariorum modò fructuum, modò arborum, modò herbarum plena. Quale igitur significatum habet id quod ex uase pullulat, tale aliquid insidere animo intelligendum: quippe si fructiferæ oleæ ramusculos inspicias, clementem animum interpreteris: si Palmam, inuictũ, & uictoriæ compotem: si Laurum, ab humilibus negotijs, caducisq; rebus alienum, cœlestiaq; & permansura semper attentantem.

ARTES DISCIPLINÆQVE INANES. D

PAri modo uasa sterilibus arboribus, & inutilibus fructibus oppleta, hieroglyphicè inanes artes, uanasq; disciplinas ostendunt. Per steriles enim & inutiles fructus in diuinis literis artes illæ intelliguntur, interprete Philone, quæ contra ueritatem iustitiamq; comparantur. In quibus Medicinam in primis enumerat, ubi non ad sanitatē, sed ad lucrum comparata sit. Cui mox oratoriā adiungit, aduocatoriam scilicet illam & mercenariam, non ad iustitiam, sed ad decipiendos fallacibus suasiunculis auditores intentam. Iis Dialecticam illam comitem adhibet, quæ nihil ad mores, hoc est, ad ueros animi fructus facit, utpote quæ nugarum tantùm argutijs & subtilitatibus gallinaceum lac ex illo suo copiæ cornu propinare se polliceatur, cùm tamē sit rerum omnium inanis, ollasq; tantùm, ut Plutarchus de ijsdem ipsis ait, ostentet. Inuehitur & Origenes in hos ipsos, ubi eos piscibus squama pinnisq; carentibus similes esse dicit, hæsitareq; semper in luto, nec ad aquarum superficiem, aërisq; participatum unquam attolli: esseq; hoc genus illud piscium profanum, quod à sacris omnino repellitur.

VERA FOECVNDITAS. E

COrnu uerò copiæ uerum illud est, quod ab animo qui ueram profiteatur agriculturam impletur. Ea uerò est quæ ab agro suo insipientię, intemperantiæ, iniquitatis ac formidinis arbores exciderit, ac ab radice penitus extirparit: uoluptatis insuper, cupiditatis, iræ, furoris, & uenenorū aliorum plantas ad cœlum usq; porrectas ita eradicarit, ut neq; pars, neq; uestigium earum ullum relinquatur, aut quicquam aliud quod occulta tacitaq; propagine prorepens aliquando suppullulare contendat. Cuiusmodi uerò sint arbores quæ prauos indicent affectus, ostendit Horatius, cùm de spinis pluribus exemptā unam, nihil aut parum iuuare differit. Atq; alibi:

Certemus (inquit) *spinas animó ne ego fortius an tu*
Euellas agro, & melior sit Horatius, an res.

His inquā euulsis, earum mox loco suppullulent pangantúrue plantæ, quarum fructibus repletū cornu offeramus Deo, ut illud, Ecce odor filij mei sicut odor agri pleni, quem Deus numinis sui rore fœcundarit, & ad optimam frugem iusserit peruenire, de nobis dici mereamur. F

PIERIVS VALERIANVS BELLVNENSIS AD MAXIME REVERENDVM PATREM LVDOVICVM BECCADELLVM ARCHIEPISCOPVM RAGVSINVM, DE IIS quæ per Papyrum, Fabam, Cicerem, Arundinem, Sinapim significantur,

EX SACRIS AEGYPTIORVM LITERIS.

Um ea plurimùm de causa, honoratißime Pater, Venetijs, omni Bellunensiū hortorum meorū amœnitate posthabita, subsliterim, quòd & tua, & aliquot aliorū præstantiū amicorum iucundißima consuetudine frui posse mihi pollicebar, accidit vt (quod ætas iam plusquā septuagenaria sponte afferre solet) modò pedū, modò stomachi imbecillitate laborare cœperim, vnde coactus sum me domi, tanquā intra caueam continere, non ita tamen vt non omnis mea cogitatio ad vos tenderet, & qua ratione congreßu

A *gressu vestro frui possem, assiduè cogitarem. Habebam autem ante oculos labores meos in Aegyptiacæ disciplinæ non iniucundam forsitan interpretationem, quam inter amicos impartiebar, meæ erga illos obseruantiæ futurum internuncium. Cumq; dies aliquot, quodnam ex his cōmentarijs (id enim operi nomen) Beccadello tam præstanti viro mitterem, examinassem, visum deniq; est, Papyrum illi, Fabam, Cicerem, Arundinem, & Sinapim dedicare, quòd ad eius frugalissimos mores ex amussi facere viderentur. Memineram enim sermonū eorum, qui nobiscum Patauij olim cum infelicissimo illo adolescente, tam multum fleto, ad superos, Cosmo Gerio Phanensi, iam Præsule habiti fuerant, cùm iuuenis ille non tam Græcarum Latinarumq; literarū eruditione dubio procul admirandus, quàm sanctissimorū morum & pietatis in primis nostræ propugnator acerrimus, tam doctè, tam copiosè disserere cōsuerat. Nam cùm de frugalitate sermo è re nata inter nos incidisset, egoq; Papyrū in exemplū ab Aegyptijs desumpsissem, per quā illi victus parsimoniā frugalitatemq; significare soliti essent: Atqui, Cosmus inquit, quàm multa ea quoq; sunt in hanc sententiā tum nostrorū, tum exterorū ducum, Regum & Imperatorū responsa, factaq; scitè & sapienter, quæ victus queant petulantiā castigare: cuiusmodi est nostri*
B *illius, qui militibus frustra vinū peti respondit, quibus à vicina Nili ripa liceret aquari. Quem secutus Pescenius Niger, militibus vinū identidem efflagitantibus, respondit, Nilum habetis & vinum quæritis? Idemq; tumultuantibus his qui à Sarracenis victi fuerāt, & dicentibus, vinū nō accepimus, pugnare nō possumus: erubescite, inquit, illi qui nos vincunt, aquā tantū bibunt. Cumq; nos taciti eum libenter auscultaremus, ardore ille iuuenili, honestissimaq; ambitione concitatus, prosecutus est. Quid aūt Alexander Macedo? cùm illi Regina Carum Ada, obsonia quædā exquisitissima, magnaq; impensa, nec minori arte & diligentia cōdita missitaret, quàm sapienter eam illusit, quæ coquos etiā se missurā offerret, obsonia lautiora, & peritiores coquos habere se domi respondens: nocturnū quippe iter, quod prandiū pararet: matutinā frugalitatē, quæ cœnam instrueret. Unde philosophi clarissimi dictū, nullum obsoniū fame melius. Apud Max. Tyrium legas Mithecū quendam ganeæ magistrū Sparta eiectū, quòd illi labore potius, quàm per cōdimentorū lenocinia edendi desideriū quæritaret. Illud præcipua memoria dignū, quod Guefacto Aegyptiorū regi Bacchoris filio accidisse memorant, qui licet & ipse inductis à Rege Meni delicijs & imbutus & educatus esset, & ferè eneruatus, generosi tamen animi specimē præbuit, cùm exercitū per Arabiæ solitudines ductaret: deficiente cōmeatu, coactus cibū despicatissimū quenq; mendicare, humanæ necessitatis cōmoda locorū vbiq; satis opulenter sug-*
C *geri perspexit, ac Regijs demū apparatibus, luxu & opulentia posthabitis, nullo vnquā exquisitiori cōdimento ex eo usus est, victu eo contentus qui pro locorum natura suppeteret, parcissimè peruixit, remq; sacris annalibus describendam Thebis in templo non incuriosè demandauit, vt reliqui ad frugalem hanc rectè viuendi normā exemplo subinuitati quietius degerēt. Huiusmodi frugalitatis Cyrus Rex etiam fuisse traditur, qui, vt apud Ammianū legitur, rogatus ab hospite quidnam ad prandiū sibi iuberet apparari, nihil, inquit, quàm panē. Hic tamen tam parcus sibi, à Platone reprehenditur Legū III. quòd non & Cambysem filiū in eadem parsimonia educandū curauerit: perinde ac Dariū etiā appellat, qui se tantū defraudans, filiū negligenter educari permiserit. De Artaxerxe cognomento Mnemone, memorabile illud cōstat, cuius direpto in fuga quadam cōmeatu, cùm aridis ficubus & hordeaceo pane vesci coactus esset, Dij boni, inquit, cuiusmodi voluptatis hactenus expers fui? Hæc, inquā, vt tu quoq; meminisse potes, Cosmus noster ex antiquorū historijs referebat, cùm ego circa Aegyptiaca tantùm insisterem, & quā ipsi sententiā ex rerū suarū vsu sequerentur cōmemorarem. Declamauerā enim vt cibum illi per Papyri figuram significarent, cùm priscis illis herbæ quæq; palustres, caules, & radices, quas gustu mites experti essent, victum largè subministrarent, sed omnium maximè Papyrus.*

DE PAPYRO. VICTVS. D

Eritò quidem pro uictu Papyrus poni ſolita eſt, tam ob cibi copiam, quàm etiam ob raram quandam eius herbę naturam. Licet enim fructus habeat infœcundos, radicem tamen eam fert, quæ, præter quòd ignis gratia uellitur, ſummam tamen frequentiſsimamꝗ opem in re cibaria præſtat. Omnes quidem incolæ, & crudam, & aſſam manducant, & elixa etiam utuntur, ſucco tantùm deuorato, cùm alioqui manducamentũ expuant. Frugaliſsimis enim uiris, & tenui cibo contentis, ſatis ad alimoniam ſuccus ille facere uidebatur.

PARVO CONTENTVS.

CVm itaꝗ tam larga Papyrus cibi cõmoda ſubminiſtraret, inde factum ut quotiens hominem paruo contentum innuere uellent, ſimplici quippe naturaliꝗ cibo utentem, quiꝗ in medio poſitorũ, ut diceret Horatius, abſtemius herbis uiueret, illud dictitarent:

βίβλου δὲ καρπὸς οὐκ αἰτεῖ μέγαν στάχυν. E

hoc eſt, non eſſe ut grauiorem plenioremꝗ ariſtam diſquirat is, cui papyri fructus uictui neceſſaria ſuppeditare poteſt. Neꝗ enim Heliſæus in præbendis epulis uilis habitus, quanquam oleribus ſylueſtribus amicos exciperet. Inuenio traditum à Chæremone Stoico, quem Martialis, ut factionis ſuæ maximè contrarium, eludit eo epigrammate:

Quod nimium laudas Chæremon Stoice mortem,
Vis animum mirer, ſuſpiciamꝗ tuum.
Hanc tibi virtutem fracta facit vrceus anſa,
Et triſtis nullo qui tepet igne focus.

& quæ ſequunt calumnioſa omnia. Ægyptios olim omnibus negotijs curisꝗ reiectis, ſemper in templo perſtitiſſe, rerumꝗ naturas, cauſasꝗ & rationes ſiderum contemplari aſsiduè ſolitos, mulieribus nunquam ſe miſcuiſſe, nunquã cognatos & propinquos, ne liberos quidem uidiſſe, ex eo tempore quo cœpiſſent diuino cultui famulari: carnibus item & uino ſemper abſtinuiſſe, imò etiam pane raro ueſci ſolitos, ne ſtomachũ onerarent, quæ ſi quando comederent, tunſum pariter hyſſopũ ſumebant, ut eſcam grauiorem illius calore decoquerent: oleum tantùm in oleribus nouerant. F
Ecquid loquar, inquit Chæremon idem, de uolatilibus, cùm ouũ quoꝗ pro carnibus uitauerint, neꝗ non lac, quorum alterũ carnes liquidas, alterũ ſanguinem eſſe dicebant, colore tantùm mutato? Cubile eiſdem ex folijs palmarũ quas βαΐας uocant, fuiſſe, aſſuetosꝗ bidui atꝗ etiam tridui inediã ſuſtinere. Quare minimè mirum eſt in tanta uictus parſimonia, eorum corpora, quod pleriꝗ autores tradunt, uel nullis odoribus delibuta, ſponte auram ſuaueolentem emiſiſſe, odoratasꝗ tranſeuntium umbras miram inſpiraſſe fragrantiam. Quanquam & Alexandri Macedonis corpus ſuapte ui aromaticum quid oboluiſſe Theophraſtus aſſeuerat: ſed forſitan in Rege cura, quod in illis negligentia, præſtabat. Quid uerò Chæremon ſcripturus, ſi noſtri generis eremitas per deſerta Thebaidos, & montẽ Sinam inſpexiſſet? Quid ſi uniuerſa interdum collegia ad duriſsimã corporum maceratione ſpontanea etiam ſupplicia, flagra, labores addidiſſe cognouiſſet, nullumꝗ neꝗ nocte cruciatus alicuius uacuum tempus ſibi permiſiſſet? Sed enim multa Ægyptijs attribuuntur, quę noſtrę pietatis proceres præſtitere, præclaraꝗ illa patientiæ documenta, diſsimulatis noſtrorum nominibus, in re-

gionis

A gionis tantùm, quam incolebant, laudem transtulerunt. Neq; tamen Ægyptij solùm, de quibus Chæremon Stoicus tam multa disseruit, herbis & arborũ tantùm fructibus uictitarunt, uerùm & gentes reliquæ, ut Porphyrius attestatur, hoc cibi genere usæ sunt aliquandiu: primiq; sacrificantes, non animalia, sed herbas floresq;, deinde arbores sacrificarunt, atq; aromatum suffitu operati sunt, cuiusmodi sunt thymiamata apud Orpheum. Qui uerò primi animalibus uesci cœperunt, penuria frugum id facere coacti perhibentur. quare luculenter simul ac eruditè Ouidius:

At vetus illa ætas cui fecimus aurea nomen,
Fœtibus arboreis, & quas humus educat herbis
Fortunata fuit, nec polluit ora cruore.

Quantũ uerò illa delectant, quę tam eleganter Pythagoras apud eundẽ disserit:

Parcite mortales dapibus temerare nefandis
Corpora, sunt fruges, sunt deducentia ramos
Pondere poma suo, tumidæq; in vitibus vuæ:
B *Sunt herbæ dulces, sunt quæ mitescere flamma*
Molliriue queant: nec nobis lacteus humor
Eripitur, nec mella thymi redolentia florem.

& quæ plurima in hanc sententiã modulatur. Quin & Græcos illos ueteres, tanquam proximè Deo genitos, optimos fuisse natura, Dicæarchus Peripateticus asseuerat, nullumq; animal occidisse. Vetus autem Atheniensiũ cibus, ficus: Arcadum, glans: Indorũ, calami: Carmanorũ, palmæ: Mæotiorũ Sauromatumq;, milium: Persarũ, cardamũ ac terminthus, ut obseruauit Ælianus. At Eusebius homines ferino ita uictu prius ali solitos, rerũ imperitiæ uidetur adscribere, ubi dicit: τοὺς δὲ ἐξ ἀρχῆς γεννηθέντας τῶν ἀνθρώπων φασὶν ἐν ἀτάκτῳ, καὶ θηριώδει βίῳ καθεστῶτας σποράδην ἐπὶ τὰς νομὰς ἐξιέναι, καὶ προσφέρεσθαι τῆς τε βοτάνης τὴν προσηνεστάτην, καὶ τοὺς αὐτομάτους ἀπὸ τῶν δένδρων καρπούς. Homines quippe rerũ principio genitos, aiunt parabili ferinoq; uictu pasci solitos, sparsimq; in pascua prodijsse, deq; graminibus quæ mitiora uiderent, cibum sibi cõparasse, atq; etiã fructus qui spontè, nulla mortaliũ cura culti, nascerentur. Sedenim utcunq; senserit Eusebius, fuit tamen Theologorũ ueterũ præceptum, animantiũ nullum sacrificandum, sed usq; ad farinã & mel, terræq; fru-
C ctus atq; flores. Nouit enim Deus (aiebant illi) uirum pietatis ueræ cultorem, etiã si minimũ quodq; folium altaribus intulisset, atq; ipsum, quantũ quisq; animo, nõ quantũ manibus afferat, intueri. Quod uerò ad carnes attinet, earum usum Porphyrius libro de Abstinentia, dicit ad salubritatẽ minimè cõferre, sed ei potius impedimento esse, eo argumento, quòd per quæ recuperatur bona ualetudo, per eadem cõseruatur: eam si quando amiserimus, per uictum tenuissimũ, & præsertim à carnibus alienũ, recipimus: per eundem igitur salubritas in incolumitate perseuerat sua. Sed ne tam multa quę ille conscripsit in hanc sententiam compilem, & Chrysippi Medeam repetã, ad nostra regrediendo, quæ apud pios domi nascuntur apponã, qui quidem ipsius Dei summi prouidentia simplicẽ uictum, & natura ipsa prouenientẽ, reliquis cibis antelatũ autumãt, & perinde debere nos idem approbare. Terra enim antequã Sol creatus esset, germinare iussa, cibũ sobrietatis prius eduxit, q̃ reliquos, deliciarũ atq; luxuriæ, quibus quãuis humana improbitas sit nunc usqueadeo dedita, ut iam unusquisq; supra etiã uires & censum, exquisitiores uberioresq; epulas disquirat, ille tamẽ cibus diuino primũ effusus munere, sine satu, sine semine productus, tam dulcis & gratus per-

mansit, ut etiam repletis distentisq́;, uoluptati atq; usui sit, & auidius appetatur, D primis deniq; mensis appositus, secundis minimè fastidiatur, atq; ita simplex diuinitatis opus humanā omnem exuperat industriam. Nostri uerò temporis helluones institutum ieiunij sacrosanctū ad pietatem nihil facere arbitrantur, totq; iam uoluminibus in sanctos mores inuecti, nostrā hanc uiuendi temperantiam nihil antiquum sapere contendunt, muliercularumq; superstitiones esse, cùm tamen & illi ipsi ueteres qui nondum ueritatis lumine fuerant irradiati, ieiunia tam multis cæremonijs indixerint. Pręcipuè uero Romani ieiunia Cereri feruntur instituisse, M. Acilio Glabrione, P. Cornelio Scipione COSS. post uictum Antiochum Syriæ regem. Reliquum esset sanctissima tot nostræ pietatis collegia recensere, quæ ut sanctius atq; castius Deo famulentur, perpetuò sibi carniū usu interdixere: sed quoniā hęc in omniū oculis uersantur, satisq; omnibus innotuere, ijs nunc præteritis, ad reliqua Papyri significata stylū direxisse pręstiterit.

ANTIQVA PROGENIES.

CVm uerò apud Ægyptios nihil eo cibo antiquius haberetur, factum est ut si progeniem antiquam describere uellent, papyraceū fascem pingerēt: tametsi nobilitatis nullum inter ipsos discrimen habebatur, sed omnes pariter nobiles censebantur. Herbam uerò illam magna ueneratione susceptam in manus, E quotiescunq; dijs supplicaturi essent prætendebant, quòd è limo se quoq; genitos profitebantur, atq; unà cum ipso caule se identidem esse palustria propémodum animalia. Eoq; spectare uidebatur præclarum Romanorū institutum, qui multis in rebus, tum in ea præcipuè prudentes, cùm hominē re bene gesta summis honoribus decorare instituissent, triūphales illos currus in tunica Iouis decernebant, idq; sapientissimè cauerant, ut ne supra modum insolescerent, à tergo esset qui, hominē memento te esse, identidem succlamaret. ita Tertullianus. Sanè Plinius maximū esse dicit uictoriæ signum cùm herba traditur, quia per eam se indicant esse de terra altrice, atq; humatione cedere. quamuis Seruius eo carmine Virgiliano,

Et vitta comptos voluit prætendere ramos,

aliter ex Varronis Ætijs dare herbam exponat. Sanè Virgilius terream & ipse progeniem hominum agnouit, Lactantio ita uersum eius referente:

Terrea progenies duris caput extulit aruis. F

quod in uulgatis exemplaribus habetur Ferrea, id quod nihil ad ea primordia quæ Maro tangit. Tollenda tamen ex Lactantij codice uerba sunt illa, *procreata ex lapidibus*, quæ quidem ex Seruij commentario, importunè sunt eò translata. Sed ut ad Papyrum reuertamur, uel ob eam, quam retulimus causam, uel ob humilem naturalemq; ortum, ut Diodorus ait, uel quòd magis humidis quàm siccis cibis uictus humani constet alimonia, parem sibi cum Papyro generationem existimabant.

SACERDOTIVM.

IPsos uerò sacerdotes suos huius nobilitatis gratia papyraceis calceis insignibant, necq; eos ijs ex alia quapiam materia contextos ferre licebat, usqueadeo illa omnia euitabant, quæ uel minimam impuritatis suspicionem afferre possent. Hinc etiam apud Romanos nostros, huius puritatis ergò, Flaminicis mortuæ per se pecudis corio calceos aut soleas fieri nefas habebatur, sed aut occisæ alioqui, ut illud Homericum, ἰφι κταμένοιο, aut immolatæ, quoniā hæc macta essent: sua uerò morte extincta omnia, uetus illa superstitio funesta esse decreuerat. Atqui

A qui etiã Assertor noster præcepit Apostolis suis, ne calceamenta pedibus induceret: quod ita interpretatur Adamantius, ut ipsorũ pedes, qui ad annunciandã felicissimæ uitæ perpetuitatem properabant, omni carerent mortalitatis indicio. Nam & Moses cùm exiret è terra Ægypto, calceamenta ex mortuis pellibus induxerat, quibus ueluti quadam mortalitate constrictus erat: cùm uerò cœpit per uirtutem proficere, & ad montem Dei conscendere, ibiq; immortalibus ministrare mysterijs, tunc ei præcipit ut lora calceamenti soluat, quia locus in quo cõsisteret, sanctus esset: hoc est, ut indicia mortalitatis, quę in pelliceis calceis designatur, abijceret. Quantũ uerò ad papyracea Ægyptiorum calceamenta pertinet, nonnulli nihil aliud inde quæsitum autumant, quàm puritatis argumentũ. Nam eadem de causa pietas nostra indumenta ex lino sacerdotibus imperauit, in quibus omnium ferè gentium & nationum consensus fuit: & eo uestis genere Apollonius Tyaneus semper usus est, quoniam illa uestis purior & syncerior uideretur, quàm uestes ex lanarum aut uellerum pollutione contextæ. Papyrus autem non tantùm calceis conficiundis commoda, uerùm & ad multa utensilia
B uasorum aptissima: quin & ad nauigia texenda, uelaq; & tegetes, necnon uestem stragulam, ad funes è libro conficiendos: & nulla deniq; herba sit, quæ tot & tam uarijs modis humano consulat usui, & maiores pluresq; afferat utilitates.

DE FABA.

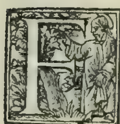

FAba Ægyptijs instar uenerandi numinis fuit, tantæq; religionis, ut eam neq; sererent, neq; comederent, quin etiam aspicere uererentur: quod Theon Grãmaticus apud Plutarchum Symposiacis enarrat, & alij pleriq; tradidere.

IMPROFANABILE NVMEN.

PEr eam uelo coopertam improfanabile numen intelligi uolebant. quamuis Herodotus uulgi opinionem secutus, id ea de causa factitari solitum dicat, quòd impurum adeò legumen id existimarent, ut non tactu gustúue tantùm, uerùm etiam uisu profanum haberetur.

FVNVS LVCTVS'VE.

NAm & apud Romanos faba inter funesta recensebat̃, neq; Diali fas erat eam
C tangere, neq; quidem nominare, putabantq; omnino ad mortuos pertinere: nam & lemuralibus iaciebatur laruis, & parentalibus adhibebatur sacrificijs: in flore enim eius luctus quędam inesse literę uidentur, ut Festus Pompeius attestatur. & quod ad parentalia pertinet, fabacium epulum in funeralibus ad nostra usq; tempora perseuerat. Sanè Varro ea de causa Flaminem ait ea non uesci, quòd in eius flore literæ illæ luctus indices inueniantur. Aliorum fuit opinio, mortuorũ animas in fabis habitare: inde Pythagoras cùm percussores fugeret, & in aruum fabis consitum incidisset, quà tutus ei dabatur exitus si se in eam segetem immisisset, ab inimicis potius trucidari, quàm fabas animarum conceptacula conculcare maluit.

NEQVITIÆ FRÆNVM.

SVnt qui fabam eam uelo coopertam nihil aliud sibi uelle disputent, quàm amouendas à manibus oculisq; nostris omnes nequitiæ causas, ut castiorem agamus uitam: eoq; spectare Pythagoricum præceptum, ut à fabulo abstineamus. quam sententiam Empedocles ita pronunciauit:

Δειλοί πως δειλοὶ κυάμων ἀπὸ χεῖρας ἐλέσθαι.

Ah miseri à fabulo miseri seducite dextras. D

Cyamon uerò, ut inquit Gellius, multi fabam intelligi uoluerunt, peritiores tamen pro testiculis accipiũt, quos ita opertè ac symbolicè Pythagoras appellarit, quia scilicet fabæ mollitudine sua, & ingenita quadam tumoris efficacia, humanæ genituræ uim suggerant, atq; insuper facillimę sint corruptionis, & deniq; testiculis ipsis forma quamsimillima. Idcirco Empedoclem uersu illo, nõ à fabulo edendo, sed à rei ueneræ proluuio uoluisse homines auertere, quibus ueluti animi ergastulis liberati, posśimus ingenio expeditiorem nauare operam.

NEGOTIA PVBLICA DECLINANDA.

SEdenim Plutarchus cõmentario de liberis instituendis, Aristotelẽ secutus, abstinendum ex hoc monet à tractandis rerũ pub. muneribus, quòd in creandis magistratibus fabæ calculorum uice usui essent: quem morem pleræq; ciuitates adhuc obtinent. Romani calculis usi uidentur, ijsq; albis aut nigris, quorũ niger in comitio funestũ significabat, ut aliàs Romuli morti destinatus, sed non usu obuenit. Aristoteles hinc opinatus est ciuiles administrationes à Pythagora improbatas, ut ex eius libro de Fabis Laërtius obseruauit, usqueadeo omnes E aliorum dictata sententiasq; suis studijs accõmodare cõtendunt. In Sudæ collectaneis ubi prouerbium est, neq; fabas neq; allium comedendum, fuisse morem apud antiquos legitur, ut in iudicijs fabas esitarent, ne obdormiscerent: id hodie Romæ ludis testaceis ad moræ tædium leniendum, in lupinos aqua maceratos, uiliq; per gradus omnes à solis Iudæis institoribus ueditatos, conuersum est. Quòd uerò allium admiscent adagio, notum est & allia & cæpe cibum esse militarem, dicterioq; nos admonitos, si tranquillam agere uitam uelimus, neq; bellica neq; ciuilia negotia attingenda.

CASTIMONIA.

IDem tamen Plutarchus dictũ Problematibus aliter q̃ in educatione puerorũ exponit: facere enim ad castimoniã leguminũ abstinentiã docet, quòd eos qui sanctè & immaculatè uiuere curãt, pura & tenuia corpora habere oporteat, legumina uerò maximè uires corporis coroborant. Vnde institutum ut Carnæ deę, quam uitalibus humanis præesse ueteres confinxerunt, pulte fabacia & larido sacrificaretur, quòd eo ciborũ genere uires corporis egregiè roborentur. Cõstatq; calendas Iunias ea de causa Fabarias uulgò uocitatas, quod sacrũ institutũ est à F Iunio Bruto, à quo etiã mensi nomen. Eadem præterea tum ob uentositatẽ, tum ob plenioris cuiusdã nutrimenti redundantiã, plurima itidem purgatione indiget, atq; ita Venerẽ ciere perhibet̃. Atqui iubet Plato sic ad somnũ proficisci corporibus affectis, ut nihil sit quod errorẽ animis perturbationemq; afferat. Didymus Amphiaraũ ait primũ omniũ fabis abstinuisse, quòd is uaticinio per somnium uteret̃: impediũt em̃ aut obturbãt fabæ somnia: ex quo etiã Pythagoricis interdictũ putat̃, ait Cicero primo de Diuinatione, ne faba uescerentur, quæ res habet inflationẽ magnã, ac perinde cibus is tranquillitati mentis uera quærentis omnino cõtrarius est. Idem Didymus ait, fabas corda eorũ qui eis uescantur hebetare: sed ea primùm de causa prohibitas à Pythagora suspicatur, quòd lugubres illæ literæ in earũ floribus obseruentur, de quibus suprà dictũ. Quantũ uerò ad Ægyptios pertinet, deuitabãt illi ea omnia quę animã corpori pertinacius affigere possent, néue sensu uoluptateq; inualescentibus eam profundius in corpus immergerẽt, ut Porphyrius atte stat̃: idq; operã dabant impensisśimã, ut nõ uitiorũ tantũ effectus, uerũ & affectus ipsos radicitus extirparẽt. Hac eadem de

cau

A causa D. Ioannes Nazaræus locustis tantùm & agresti melle toto uitæ tempore nutritus, eo simplici tenuiq; cibo contentus, ne corpus ipsius crassiorib. pulmentis pinguefieret, & exquisitarum dapum copia grauaretur. Huiusmodi quippe naturæ corpora nostra sunt, ut escis superfluis grauia reddantur, cumq; ita corpus aggrauatũ fuerit, animã quoq; ipsam, quæ per totũ diffusa corpus, eius tentatur motibus, identidem onerari segnioremq; fieri necesse est. Nanq; ut Sammonicus poëta dictitare solitus, à comessationũ cruditate uitiato stomacho rectos à cerebro sensus auerti manifestũ est. Est & Plotini sententia, qui uentri penitus obediunt, periculum esse ne senticescãt. Sed undenam uerius sententiã huiusmodi cõquiramus, quàm à diuinis literis, ubi de crassitudine animæ tam multa traduntur? Illa nimirũ à Deo uerba emanarũt: Nõ permanebit spiritus meus in hominibus istis, quia caro sunt. Porrò anima quę peccat crassior efficitur, contrà uerò uirtute attenuari, graciliorq; reddi fertur: uirtus siquidem quicquid in ea corporeũ est, abstergit & perimit, illaq;, sublata ita fæce, uelut igne examinata purior efficitur. Quare Protogenis pictoris continentiã nunquã satis laudaueris, qui in Ialyso pingendo parcè adeò & duriter uitam duxit, ut nõ nisi lupinis frigida maceratis uictitarit, qui simul famem sustinerent & sitim, neq; sensus nimia dulcedine obstruerent. Dignus ille quidem propter quem Demetrius Rex Ialysum ciuitatem, cùm ab ea parte sola posset Rhodon capere, ne tabulas cremaret, non incenderit, dumq; picturæ parcit, uictorię occasionem amiserit. Inuenies apud nostrę pietatis proceres, & fabas, & legumina reliqua tantùm aqua macerata, in continentioris uitæ usum sumpta. Extat Eutychiani Pontificis ad Bæticos epistola, ubi legas, fabas tantùm, & uuas, & quædam huiuscemodi ab Apostolis instituta, super altare offerri solitas.

DE CICERE.

NEque illud est contra hieroglyphicam legem, si quis uel legumen, uel fructum aliquem nomini suo cõsonum, pro nomine ipso usurparit, lentem quippe pro Lentulo, fabam pro Fabio.

CICERO.

FEcit enim idem Cicero, qui cùm poculum argenteũ Dis esset dicaturus, prænomen ac nomẽ literis signauit: sed pro Ciceronis, ciceris figurã insculpsit, nihil ueritus quòd iam id cognomenti uerterat in cauillum, ad grauem usq; amicorum expostulationẽ monentiũ, ut ad ludibriũ euitandũ aliud sibi cognomẽ adscisceret, quod nunquã impetrare potuerũt. Cur enim ipse leguminis honorati, maximeq; utilis nuncupationẽ abhorreret, quod honestissimis familiis olim esset summa cum laude datum, ut quisq; scilicet aliquod optimè genus sereret? ita Piso, Lentulus, Fabius uocabatur.

INCOLVMITAS.

SVnt qui per ciceris imaginem rerum indicent perennitatẽ, siquidẽ ciceri tantùm nullæ bestiolæ in horreis innascuntur. quin etiã ad olerũ incolumitatẽ excogitatũ sit cicerem unà seri, propterea quòd erucas eum arcere experimento compertum est.

ARIES.

A Figuræ uerò similitudine pro arietino capite ponit, cui ferè nihil similius uideas, siue eius pecoris rictum, siue tortuosam in eo cornuum reciprocationem cõtemplere: unde optimo eius generi nomen etiam arietino, ut Plinius tradit, idq; religio peruigilio solita est adhibere.

MVNIFICENTIA. D

INuenies & inter Romanæ munificentiæ partis cicerum largitionem ab Ædilibus populo erogatam, cuius rei mentionem apud Ciceronem inuenias, ubi Quæstores magnificentius facere potuisse dicit, si quantum in cicere expensum est, in aliis, quæ rempublicam adiuuarent, insumptum esset. Vnde Horatius de largitionibus ambitiosis:

In cicere atque faba bona tu perdasque lupinis,
Lætus vt in circo spatiere, aut æneus vt stes
Nudus agris, nudus nummis insane paternis.

Quanquam rem omnem alii referunt ad suffragia, quæ per legumina ferrentur. In Florentina ciuitate, utpote antiquissima Romanorũ colonia, utrunque obseruaui, fabis quippe ferri suffragia, & festo D. Præcursoris die, qui apud eos maximè omnium sanctus atque uenerabilis est, ciceres à popularibus in siliquis suis publicè tota urbe perfunduntur, ut omnibus esitare uolentibus usui sint.

DE ARVNDINE. E

AD papyrũ addere libuit arundinem, propterea quòd maximã cum ea originis habet similitudinẽ: utraque enim palustris est terrenoque gaudet plurimũ limoso, multasque & uarias afferũt mortalibus utilitates.

LITERÆ.

SVnt uerò plures arundinis species, ac perinde diuersa significata: sed quemadmodum iuncus literas significabat, propterea quòd apud Ægyptios eo uterentur in scribendo, ita calamorum fasciculus, quibus nos utimur, eadem ratione literas indicat: ut apud Persium,

Inque manus chartæ nodosaque venit arundo.

SAGITTÆ.

ALii calami sunt longioribus internodiis, læuore, proceritate, rectitudine, & soliditate præstantes: per hos sagittas innui, ob usum, quem his cõficiendis præbent, poëtarum ferè omnium testimoniis comprobatur.

RESIPISCENS. F

QVoniam uerò ex latioribus arundinibus fistulæ plurimùm fieri consuerũt, cicutis aliquot cera compactis, Ægyptii sacerdotes fistulæ conditione considerata, per eam hominẽ mente olim captũ, postmodũ tamen & mentẽ & rationẽ adeptũ, quique uitę suę modũ imposuisset, significabant: inanis enim arundo mentis identidem uanitatẽ indicat, uerùm ubi iuncta spirituque animata concentũ harmonicis numeris reddere cœperit, rationis se quodammodo participem effectã ostendit. Ad hæc, tanta illi uis, ut furibundum hominẽ composita modulatione posit in meliorem sedatioremque mentẽ restituere, cuius exemplum rei à Pythagora editum in omniũ iam ore uersatur: neque alia de causa Mercurio adscul pebatur, quem etiam harmoniæ inuentorem fuisse tradunt, nisi quòd propriũ est caduceatoris munus, in diuersum abeuntes animos, atque dissonas uoluntates, ad concordiam & concentum reuocare.

FRAGILITAS.

ALioqui arũdo humanę fragilitatis indiciũ habebatur. Hinc illud apud Esaiã, Arundinẽ quassatam nõ confringes. quã sententiã acutissimus Scotus ita dilu-

A dilucidat, ut ex eo debere nos miseratione prosequi peccatores admoneat. Interdum & auxilium infirmũ. Esaias: Quid confidis in baculo isto arundineo Ægyptio? cui si quis incubuerit, conquassabitur, & perforabit manum eius.

CALAMITAS.

AB eiusdem calamitatis significato illud etiam deducitur, ut per diffractas prostratasq; arundines, ærumnæ, damna, iacturæ, & quæ miseris mortalibus accidunt mala significentur, uocabulo inde etiam apud Latinos facto, ut huiusmodi incommoda calamitates appellentur.

INANITAS.

VVlgatissimum uerò illud est, per arundinem inane aliquid significare: cuius rei causa magis re ipsa patet, quàm uerbis explicare necesse sit. Illud minimè prętereundum, quòd arundo in Assertoris nostri pro Rege salutati manũ tradita, mysteriũ fuit uani fragilisq; sceptri, super quod Gentes omnes prius innitebantur, de quo Esaias XXXVI. Ezech. XXIX. Regum IIII. 18. confidebamus enim in arundinea uirga, uel Ægypti, uel Babylonis, uel cuiuscũq; alterius
B principatus, qui Deo contraria sentiret. Eum igitur calamum Iesus de manibus nostris accepit, ut de illo triumphãs, pro uano & inani, infirmo fragiliq; bacillo, ualidissimũ firmissimumq; nobis sceptrum compararet. Idem Assertor noster ad inanitatem huiusmodi respexit, ubi dixit: Nunquid spectatũ exiuistis arundinem uento agitatam? Psalmo LXVIII. legas: Extimula feras ex arundineto: feras aiunt interpretes, leones intelligendum, propterea quòd apud Ioben legitur, sub omni arbore dormire leonem, iuxta quã densent arundineta: esseq; leones illos rugientes, hoc est, dæmones, qui cubile sibi sternũt in arundineto: quippe inter eos homines dæmonem habitare, qui leues inanesq; sint, atq; etiam steriles, quos scilicet in petra firmare nequeas, utpote qui uento uel leuissimo expositi, cõtinuò huc & illuc agitentur dissipenturq;. Deq; eadem instabilitate dictũ Psalmo altero supra LXXX. Vt arundinem uento expositam.

MENSVRA.

IN nummo argenteo C. Mamilij, ab una facie Mercurius cũ pileo & caduceo, ab altera Mamilius ipse cũ arundine & cane, qui à pedibus illi allatrat. Supra canem literæ, LI. MEÆN. quæ omnia magistratũ eius indicant, qui limitibus
C metandis præfectus fuerit. Arundo enim propter internodia, quæ modò pedũ, modò palmorum speciem præ se quandam refert, mensuræ signum habetur. Canis fidei, quam præstare debet is, qui eiusmodi negotio præficiatur. Et à tergo Mercurius concordiam ostendit, quæ ex ipsa limitatione subsequi debeat. De arundine id insuper animaduertendũ est, in hanc usq; diem aliquot Italiæ locis usitatissimam mensuram pedum circiter senum uulgò Cannam uocitari. Id etiam animaduertas in literis nummo impressis, MEÆN. ubi figura Æ græcæ literæ, pro TA posita est.

SVRDITAS.

SVnt qui surditatem ostendi uelint per arundinis panniculam illam densam, oblongam, teretem, grauem, uillo uti sericeo præditam, ac arctissimè cõstipatam: eius enim flos, siue potius floccus, si aurẽ intrauerit, exurdat: ideoq; plerisq; locis surdones uocitantur. Lanugines eas Latini pollulas appellarunt, ex quibus strata fieri consueuerunt, sed quæ nihilo secius auribus noceant.

DE SINAPI.

D

Ed iam quid ſibi Sinapis uelit inſpiciamus: quanquã, ut uerũ fatear, eram partem hanc prætermiſſurus, quaſi ſuperfluam: quia poſtquã ſuper Sinapi ea collegeram quę noſtra præſtare poterat imbecillitas, uenit in mentẽ mihi uidere, ſi quid theologi noſtri, præter, quos ſequimur, Græcos, ea ſuper philoſophati eſſent, cùm ecce primo atque ſecundo ſtatim ſermone, qui Ambroſio attribuuntur, comperi, & copioſe & eruditè, utile ſalutiferũque ex ſinapi condimentũ eſſe confectũ: quod quidem ſiue Ambroſij ſit, ſiue cuiuſquã alterius, dubitare cœpi meum hoc, extãte illo, & fatuũ & inſipidũ fortè omnibus appariturũ. Poſtea cùm me collegiſſem, & alia me condiendi ratione uſum animaduertiſſem, multasque in domo Domini manſiones eſſe recordarer, & nullius generis uaſa in ea eſſe, quæ non alicui apta uſui eſſent, reſumpſi animũ, porrigente mihi manũ Origene, & pudenter, ut decebat, uiridia hæc ingreſſus, alia quædam ſuper Sinapi, quæ Papyro tuo, Clariſsime Beccadelle, ſubiungeres, tanquam ſpicilegus in unum eundemque manipulum congeſta colligaui. Sed illud præmonebo, ſinapin ab Ægyptijs poſitam me nõ inueniſſe. Sacras E
uerò noſtrorum literas, Græcorumque ueterum monumenta habere multa, quæ noſtra ex eo locupletare poſſunt hieroglyphica. Quare non temerè feciſſe uiſus fuero, ſi huius quoque graminis ſignificationes explicuero.

FOECVNDITAS.

PRæcipuum aũt eius eſt ſignificatũ, ut ex tenui admodũ principio lætiſsimæ ſit feracitatis indicium. Vnde illud Aſſertoris noſtri dictum, Si quis habeat fidem quantum eſt ſinapis granum unum, iuſſu illius montes transferri, eaque omnia fieri, quæ nullius conatu imaginationéue effici poſſe uideantur. Exiguũ eſt enim ſinapis ſemen, & puſillo illud corpore ſcribit Athenæus: id tamen fœcundæ terrę demandatum, quam diligens & laborioſus agricola poliuerit, omnium olerum maximum euadit, demumque abit in arborem uel uolucribus ſuſtinendis idoneam. Talis quippe fœcunditas rerum ex antiquæ theologiæ noſtræ lectione feracißimè prouenit, cuius quidem ſemina primo aſpectu puſilla admodum uidentur, uerũ ubi à perito agricola ſata fuerint, in immenſum coaleſcunt, augenturque in arborem, in ramos, & in uirgulta undequaque prorumpentia, in F
quibus aues cœli congregentur, ut in ſacris habetur inſtitutionibus. Aues igitur, hoc eſt, diſputatores, quod interpretatur Adamantius, quippe Rhetores, qui uelut aues cœli leuibus pennis, uerborum duntaxat elegantium nitore freti, diſciplinarum excelſa prius ſectari, & ardua quæque appetere uidebantur. Pennata enim Homero uerba. Et per bracteatas argento columbæ pennas, ſermones Dei Theologi aiunt intelligendos. Huiuſmodi igitur Rhetorum alites, ſimulac noſtram in ſinapin inciderint, ipſis denique rationibus, & rei ipſius ueritate allectæ, non ingratam ſibi ſedem in ea delegerunt. Ex cuius quidem ramis nõ admodum delicatè frondeſcentibus, ui tamen ſua conſiſtentibus, nullus fortè loquendi decor, ſed optimæ uitæ tantùm ratio, quæ ſola ſit appetenda, decerpitur. Quanquam Heſychius aues loco hoc Euangelico accipi contendit pro hominibus cõtemplationi deditis, qui ſi terrena aliqua tractare neceſſe habuerint, hoc eſt, ſi ſuper ſinapis ramo quieſcere contigerit, paulò pòſt tamen uolatu repetito, non ignauiter in ſublime tollantur.

A INTELLECTVS EFFICACIA.

INdicat uerò ſemen ipſum (ut nos quoq; de puteo noſtro aliquid hauriamus) magnam altiſsimi intellectus efficaciam, quę ſub exili ac propèmodũ contemptibili ſemine lectionis, ut multi putant, etiam fatuæ, deliteſcebat. Nam ſimulac ſemen id ori ingeſtum eſt, ac mandi cœptũ, acutiſsimi ui ſaporis os omne incendit, omnemq; reliquorũ ciborũ fatuitatem temperat, condimentũq; omne, cui admixtũ fuerit, mirificè cõmendat, cõmanducatum pituitã capitis purgat, perq; os egerit. Sic ſacra lectio grauedinẽ intellectus emendat, abſtergitq;, ut purificatus per os, quippe per doctorũ uerba, diuina poſsit myſteria deguſtare. Nam, ut ait Horatius, *Nemo adeò ferus eſt, vt non miteſcere poſsit,*
Si modò culturæ patientem commodet aurem.

Sed quid indigemus Horatio? cùm Dominus noſter dicat, Scrutamini ſcripturas: quas ne faſtidiamus, utpote quæ nonnullis guſtu aſperiores uideantur (fuerunt enim qui dicerent, durus eſt hic ſermo) ſinapis huius condimentũ efficiet. At lachrymas ciet, quod illi obĳcit Poëta quidam, dicens:

B *Seq; laceſſenti fletum factura ſinapis.*

Sed ô dulces lachrymas, nulla ſalſuginis amaritudine uitiatas. O amœniſsimã lachrymarum uallem, ô iucundas, ô amabiles, ô ſemper appetendas lachrymas, ſi quis ita ſit felix, ut lectulũ ubiq; ſuum lachrymis irroret, eas inſtar panis ducat, & ad ſurrectæ Crucis cõſpectum, confixiq; in ea Seruatoris noſtri lachrymulam ſaltem unam aliquam expreſſerit, quam uideat Dominus erumpentem. Quid uerò ſi uberiores fuerint, & donec omnis totius corporis inareſcat humor, emanare nõ deſinãt? Quicunq; enim ita ſeminarit in lachrymis, lętiſsimã frugẽ poſtmodum eſt in exultatione demeſſurus. At inde nomen ſinapis habet, quòd olfactu luminibus officiat. Nam etymon illi παρὰ τὸ σίνεσθαι τὰς ὦπας, ut medicorũ tradit diſciplina. Vnde acrem & incõmodam eius naturã inceſsit Græcus Athenæus. Fac olus id infeſtũ oculis, & pernicioſum: noſtrũ, quod ex agro Domini colligimus, cor in primis exhilarat, cerebrũ illuſtrat, oculos aperit, ut uideãt ſicut Agar fontem aquæ uiuæ: paulatim lenit, & ad ambroſĳ uereq; cœleſtis cibi guſtũ reddit idoneũ: fauciũ aſperitatem emollit, ut nullius unquã uuæ afficiatur incõmodo. Prodeſt etiam ſine ficu adhibitũ auribus, ut illæ angelicæ etiam fiant harmo-
C niæ capaces. Alopecias emendat, omnemq; pruritũ extinguit, ut nullo prorſus uitio contaminatũ corpus offerre Deo properemus. Contra lepras inungitur. Quid enim aliud lepra in ſacris monumentis, quàm uitiorũ ſordes, malæq; conſuetudinis contagiones?

FIRMITAS DOCTRINÆ.

QVid autem illud, quòd ſemel ſatum difficulter extirpari poteſt? Nam ſemina ſimulac decidère, haud ita multò pòſt & uirent, & feraciſsimè pullulant: unde doctrinæ ſtabilitatem, & propagationẽ ex eo poſſumus interpretari. Nam qui ſemel noſtræ huius ſinapis ſuauitatem guſtare cœperit, ab ea nunquam amplius, tanquam Vlyſsis comites à loto, auelli poterit. Pullulabit in corde quotidie caulis amœniſsimus, totaq; ſpiritus conceptacula ſeminibus his confarcientur, neq; hunc proculcabit lupus, aut urſus, aut rugiens leo: non effrænis equus, non taurus ferox, non doloſa uulpes in pabulum abſumet: non frigus aduret, non æſtus deſiccabit, non aratrũ deniq; contundet: uirebit in dies magis, & ad procellas & conculcationes omnium tanquam inſuperabile crocum lætius proueniet.

EXPERGEFACTIO. D

AD hæc sinapis expergefactum ac minimè somno grauatum significat intellectum: siquidem terrestris illa contra lethargos, deraso prius capite, illinitur. Noster hic sinapismus deraso circumcisoq; cordi cōtra huiusmodi morbum admouetur. Quid enim aliud lethargus est, nisi somnus inexpugnabilis? Atqui quotidie ut uigilemus, ut Deo preces allegemus, suaui huius nostri pungimur acrimonia. Gustu eius scimus quando hora est de somno surgere, ne grauati eo, longæ scilicet desidiæ indormientes, obtorpeamus ignauiter. Non galli cantu, non æris tinnuli strepitu, non ullius ortu sideris indigemus, ut mane, sed planè mane excitati corpus strato corripiamus, atq; tunc, & in dies, septies laudes Deo concinamus.

SVBLIMIVM APPETITOR.

QVid uerò quòd per sinapis ramusculum, quem quis ore decerpat, mentem & cogitationem in sublime sese attollentem accipimus? propter præsentaneam excitandi uirtutem, quam in eo semine Pythagoras maximè omnium admirabatur, qui uix illius terrestris folia degustauerat, præcipuo tamen unum E illud amore prosequebatur, quòd uim eius in sublime ferri conspiciebat, perinde ac si in cœlū niteretur, cùm per nares in cerebrū penetraret, omniaq; hinc purgatiora, & ad uisum mentis uegetiora fieri asseueraret. Maximè itaq; studendū, ut cibos omnes oleris huius intinguamus pulmentario, cùm præsertim modico eius in ollā iniecto, legumina omnia, ut Democritus ait, facillimè decoquantur. Agitè igitur, agitè ferculis omnibus, tam æstate quàm hyeme, tam mane quàm uesperi, uel grana, uel succum eius admisceamus. Vtuntur hoc libenter probi omnes, hoc Pontificijs cœnis adhibuit assiduè Clemens VII. Nulla enim unquam uel publica uel priuata cœna est ab eo instituta, quin nostræ huius sinapis agricolæ politoresq; plenis adstarent calathiscis: iucundumq; inter eos certamen oriretur, quis eorum id melius uel serere, uel condire didicisset. Idem nobis faciundum, ut noster exemplum nobis Pontifex dedit, ut ita nos neq; fames occupet, neq; sitis etiam molestet: supra enim nectar, supra omnem, quod aiunt, ambrosiam cibus hic, & melle & fauo suauior, mortalibus ad uitam est omnibus profuturus.

F

FRANCISCO FANTONO BIDIZOIENSI MEDICO SALODIANO, DE IIS QVÆ PER CÆPE ET HORtensia quædam alia significantur

EX SACRIS AEGYPTIORVM LITERIS, PIERIVS VALERIANVS.

Quantum risurus sis, Fantone doctissime, super apophoreto nostro, non sum nescius, quippe qui odoratissima suauissimaq; citria, Salodiana scilicet, quibus nusquam preciosiora nascuntur, à te dono acceperim: ego contrà Cæpe, alliumq;, tam olida, tam insuauia tibi & Medico Salodiano redonare cogitarim, reliquorūq; olerum corbes, quorum tu istic vel hortos integros vno asse comparare posis. Sed quid facias? nō eadem sunt omnibus ingenia. Attamen si quanti hæc, qualiacunq; sint, mihi steterint noueris, fortè non ita vilia esse dona æstimabis. Non enim cœlo nostro hæc nascuntur, sed ex Aegypto intima hucusq; magno portorio trāsferuntur. Neq; sperandum vt hîc sata his similia renascantur, quia talia sunt, vt in alieno solo semina corrumpantur, vel omnino degenerent. Dices: At malo

A *malo ego nostratia, sapores quorum & cognouimus, & quibus apta condimentis sint, toties experti sumus. Sed vide ne fallaris, priusquàm nostrorum experimentũ facias. Memineris Aegyptios olim & doctrina, & ingenio plurimũ claruisse, neq; temerè ex tota Graecia viros summos doctrinae nomine ad eos transmeasse, cùm tamen ij caepe tanti facerent, vt id numinis loco coluerint: quod à tam celebri natione factum nos minimè ridiculum existimare debeamus. Vtcunq; autẽ, ne hîc totam cõmentarij rationem alieno loco explicandam suscipiã, ex ipso omnia loco suo videnda tibi proposui, quorũ multa licet antiquitate iam obsoleuerint, solent tamen vel eruditis aliquã afferre delectationẽ, quae veteres quomodocunq; tradiderint, propterea quòd exquisitioribus iuniorum inuentis magis ex comparatione gaudere consuerimus.*

CAEPE.

Olera igitur & sagminea quaedam collecturus, ordiar à Caepe, propterea, quòd inter herbarum, bulborum, caudicum, surculorumq; genera memoriam sibi primam caepe apud Ægyptios uendicauit: quin etiam inter hortensia eorum numina principatum prorsus obtinuit.
B

LVNA.

EA enim tota lunaris est: cumq; nullum apud nationem eam numen uesanio re cultu habitum fuerit quàm Luna ipsa, in unius Lunae honorem caepe coluerunt. Nam ut taceam quòd ea dissecta multiplicem Lunae ipsius effigiem, & quas Graeci φάσεις nuncupãt, omnes ostentat, siue ea curuata in cornua, siue aequa portione diuisa, siue protuberet, siue quotidiana facie uaria sinuet, nunc immensa sit orbe pleno, ac repentè nulla. Habet autem caepe hoc peculiare, quod Plutarchus quarto in Hesiodum cõmentario tradit, ut reuirescat & congerminet decedente paulatimq; deficiente Luna, contrà autem inarescat, adolescente, quasi ipsa pro alimento corpus exponat suum. Quamuis rem longè aliter acceperint Pelusiotae, qui caepe profanum adeò existimarint, ut cibum eius pollutũ esse crediderint, ideoq; mensis inferri uetuerint, propterea quòd solum olerũ omniũ contra Lunae aucta atq; damna uices minuendi & augendi habeat cõtrarias. Quòd uerò cibus tam acris tamq; uehemens in mensarũ etiam delicias uenerit, Socrates apud Xenophontẽ philosophorũ symposio, bellatorũ uires acriter eam excitare dicit, & eius esu uino cõmendationem augeri, ibidem legas. Laudat eas etiã
C quisquis ille est Apitius, quòd ad omnia cõdimenta optima sit & idonea. Quanquã Morus ille Florentinus, cognomento Nobilis, parasitorũ omnium, quot sunt, quotq; fuerunt, festiuissimus, cùm caepas Pontificij Leonis X. coenis auidius appeti, trucidariq; indignissimè ferret, aspera declamatione contra oleris eiusmodi esitationẽ inuehi solitus est, impios, impuros, intestabiles eos omnes dictitare atq; reprehẽdere, qui humanũ corpus tam puro elementorũ cãdore munditiaq; compactũ ab optimo maximo numine, dignitate, facieq; sibi perq; simili fabrefactũ, quod idẽ ipse rerũ opifex spiritu afflasset suo, flãmeisq; stellarũ scintillis animasset, isti per spurcissimũ caeparũ allij'ue cibũ, maleolenti & usqueadeo foetido putore cõtaminare, faece tam sordida, tam profana polluere, ipsius demũ sanctioris animalis animã reddere dijs hominibusq; abominabilem cõniterent.

PROFANVM.

SEd ut ad Ægyptiaca nostra reuertamur, alia insuper afferũt causa, cur profanũ hoc apud aliquos olus haberet: sed ea fabulosa, atq; ex uulgo sumpta, forsitan à calũniatorib. in eius gẽtis irrisionẽ excogitata. Aiũt enĩ caepis ideo nõ uesci Ægy

ptios, quia Dictys Isidis alumnus, dum has in Nili ripa enatas auellere conaretur, in amnem decidisset, extinctusque hac inde sit memoria coli cœptus, ut olus id, quasi necis patratæ causa, profanum haberetur. Alij rem in religionẽ conuertêre, quòd numen ultione ea sese improfanabile esse cõmonstrarit. D

LACHRYMÆ.

ID non omiserim, apud quosdam cæpe lachrymarum hieroglyphicum fuisse, eaque de causa imperatum esse à Biante philosopho Alyatti Regi eum ad amicitiæ suę fructum amicè beneuoleque accersenti, ut cæpe uesceretur. Ita enim tetricũ eius philosophi dictũ ferunt: ἐγὼ ἀλυάττῃ κελεύω κρόμμυα ἐσθίειν. Nam quòd cæpe oculos acriter mordeãt, lachrymasque uel sola cõtrectatione cieant, omnibus exploratum: apteque Columella lachrymosam eam uocat. Iam & Dionysius apud Aristophanem interrogatus, cur ita fleret, cæpe olfacere se respondit, & ea de causa κρόμμυον Græcis dicitur, ὅτι κόρας μύειν τοὺς ἐσθίοντας, quòd comedentes iubeat oculorum pupillas occludere. Dantur uerò remedio contra caliginẽ oculorum, quòd eam uel olfactu purgent.

PER INIMICITIAS ILLVSTRATVS. E

SI quis uerò uelit quempiam indicare, qui ex inimicorum obtrectationibus & iniurijs creuerit, longeque illustrior atque potentior euaserit, quo aduersaria magis uis in eum incubuerit, pro hieroglyphico surculum rosæ flore præditum, emergentem è cæpe figurabit. Experimento siquidem comprobatũ est, rosas uiolasque iuxta cæpe uel allium satas, fragrantiores fieri: ita unius fœtorẽ ad alterius beneuolentiã conferre. Tangit rem Plutarchus, ubi ea recenset cõmoda & utilitates, quas consequi possumus ex susceptis inimicitijs: fieri quippe nos uigilantiores ad uitia declinanda, & ad uirtutẽ capessendam ardentiores, atque in his omnibus maiori conatu laborare, ut quæ ueram gloriam paritura sint omni studio solicitudineque complectamur.

ALLIVM. MILITIA.

VNum tantùm ex allio hieroglyphicum inueni, ut per id militiam intelligamus, propterea quòd & allium & cæpe cibum esse militarem constat. Atque hinc prouerbiũ apud Sudam, neque allium, ne fabas esitandas, ijs qui tranquillum sibi uitę statum proposuere: per summo- F
tum allium, bellica negotia dimittenda: per fabas, ciuilia non attingenda, quæ latius in Fabæ cõmentario explicuimus. Sed quod ad militarem cibum attinet, Aristophanes, Equitibus, milites memorat, qui coëmptis allijs & cæpis naues inscendissent. Et chorus iam antea Alantopolam incitans dixerat, Vt inalliatus strenuè magis pugnes. Neque rem tantùm bellicam adiuuat allium, sed rusticæ etiam opem affert. Siquidem, ut Africanus ait, oleum in quo allium contritũ fuerit, mirè prodest uitibus eo obunctis, ne pediculos gignant: & absque oleo tritũ oblitumque arborum truncis, ne ab erucis infestentur, opitulatur.

RAPVM. SOL.

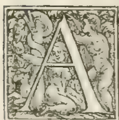

APud Ægyptios sacerdotes ueluti cæpe Lunæ, ita rapum Solis erat hieroglyphicũ, numinibusque alterum & alterum suis dedicabantur: corpus enim rapi solidũ, immutabilẽ Solis effigiem refert: ueluti cæpæ, uti dicebamus, multiplicitas illa tam multiformis tunicarũ, Lunæ uarietates ostendit. Sanè aùtores sunt rapum è plumbo dicatum olim fuisse in tem-

A in templo Apollinis Delphici, quod Phœbei corporis soliditatem ostenderet.

FVNGVS.

T fungus nescio quid sapit hieroglyphicũ, qui tametsi apud Ægyptios, quos sequimur, nusquam apparet, apud Græcos tamen & Latinos non illepido celebratur significato.

REPENTE QVID ET INSPERATO FACTVM.

NAm id præcipuum fuit, estq; adhuc apud omnes hieroglyphicum fungi, ut quotiens noui aliquid præter expectationem repentè factũ apparuerit, fungum id dictitemus. Poëtas quippe funginos, oratores, historicos, philosophos, Iurisconsultos unius tridui studio autoritatẽ indeptos, & quę plurima sub Leone X. P. M. miracula uidimus, nocte una præstantes aliquot, tanquã in Parnaso somniassent, haberi cœptos, eoq; processum temeritatis, ut ex ijs nõnulli milites etiã sibi compararint, qui non applaudentibus mortem minitarentur.

At rerum natura parens nil edere magnum,
B *Spectandumq; solet, longo nisi tempore adultum.*
Ipsa etiam maiora suos animalia partus
Iussa diu gestare: decem bos Luca per annos
Parturit, ingentem prolem paritura, nitensq;
Dentis ebur, decora ampla virûm, decora ampla Deorum.

Sed ut ad funginos reuertamur, prouerbiũ est, quod de re subitaria & insperata fertur in primis, nocte una fungum nasci. Quare apud Dionem legas, Traiani uita, fungũ quendam magnũ in Decebalis castris à barbaris circumlatũ, Latinis etiam literis inscriptũ. Literas non ponit autor, sed ex ijs quæ subsecuta sunt, manifestè percipitur, admonitionis aliquid id fuisse, cauendũ scilicet Traiano, ne se tantis tamq; ferocibus copijs cõmitteret: repentè enim oriri solere, quod nemo unus unquam expectasset. Quod ut existimem id admonet, quòd in eo exercitu uociferationes etiã exaudiebantur à Buris pręcipuè, atq; alijs gentibus cum Romanis societate coniunctis, Traianum ad pacem hortantibus, & ut saluis rebus retro domum abiret admonentibus.

C

FATVITAS.

APud Plautum, Bacchidibus, fungus fatuitatis, & stupidæ admodum credulitatis hieroglyphicum est.

Adeon' me fuisse fungum, vt illi crederem?

Quod quidem significatũ Nicobolus eadem fabula manifestius declarat, dum se omnes quicunq; ubiubi sunt, qui fuere, quiq; futuri sunt posthac stulti, stolidi, fatui, fungi, bardi, buccones, blenni, anteire longè stultitia & indoctis moribus profitetur. Et prius de re nihili Chrysalus:

Tanti est, quanti est fungus putridus.

DE CVCVRBITA.

Vcurbitam apud Ægyptios non inueni in suas literas receptã, apud alios tamen in hoc genere minimè præteritam.

SPES INANES.

NAm apud Onirocritas cucurbita spes inanes præsagit, utpote quæ cùm uentricosam admodum speciem præ se ferat, multumq; identidem nu

trimenti polliceri uideatur, illud tamen & tenue, & nisi condimento aliquo iuuetur, egregiè fatuum est. D

SALVBRITAS.

NEq; tamen cucurbitæ fautores desunt, ut qui pro salubritate poni eam contendūt, ansa, ut puto, capta ex prouerbio, κολοκύνθης ὑγιέστερος. quod ex Epicharmo sumptum memorat Athenæus.

DE PAPAVERE.

Apauer nonnulli inter segetes enumerant, propterea quòd Maro id Cereale dixerit: quasi non & olera, & edulia omnia terra nascentia, Cereris esse munera cognoscant. Ab hac igitur parte significata eius exordiemur.

CERES.

PApauer quidem Cererem, atqueadeo terram omnem humano cōmercio habitatam, hieroglyphico suo referebat: neq; quidem hoc una tantùm de causa: orbicularis enim figura eius perinde ac terræ, protuberat undecunq;, conuallibus quibusdam ueluti subsidentibus, montium quodammodo iugorumq; specie, locorumq; reductorū effigie: interiora deniq; folliculis quibusdam distincta gerit, ueluti etiam nationes hominum & fluuijs, & montibus, & urbibus disperti-untur. Innumera præter hæc includit semina, est & hoc terræ benignæ propriū. Neq; quidem hoc cibū, nisi concutiatur, obtundatur, & uentiletur, emittit: neq; terra, nisi exaretur, sarriatur, uertatur, obteratur, multisq; modis excutiatur agiteturq;, quicquam proficit. E

IVSTITIA.

PRopter uerò receptacula æquis inter se interuallis disgregata, iustitiam, ac legumlationem, quæ Cereri attribuuntur in primis, hieroglyphicè commonstrat: eaq; de causa dea ipsa & legifera, & iustitiæ autor appellata est: siue, ut arbitrantur quidā, propterea quòd sementia penes se deposita magno cum fœnore reddere consuerit. Sanè Virgilius & his & quæ superius dicta sunt consideratis, nō immeritò Cereale papauer appellauit. Sunt qui nihil, quod ad eruditionem faciat, inuestigantes, Cereale papauer à Poëta dictum autument, quòd Cererem in Proserpina filia conquirenda cibos sibi ex papauere confecisse tradant, quasi per somnium ea fuerit inuestiganda, quæ meræ sunt nugæ. F

VENVS.

APud Sicyonios Venus, ut autor est Pausanias, cum papauere in altera ex manibus contento figurabatur, quod dubio procul ad seminij copiam referendum est. Nam quantum ad amorem pertinet, in altera manu malum habebatur, quo de cōmentario suo dictum. Erat uerò eius deæ statua auro eboreq; fabrefacta, in summo cuius uertice poculum insidebat: quod hieroglyphicum eò spectat, quòd maritū Græci, uel dicere uelimus amatorem, potionis nomine nuncupabant, πόσις enim utriusq; nomen, & πόθος Platoni amor.

AMOR.

NImirum autem papauer florens amoris indicium habetur apud sortilegos, cuius quidem folium qui amoris periculum facere uolunt, pugno superponunt, alteraq; passa manu illud allidentes, ex crepitu coniiciūt quod quærebant. Explorant enim an amantes redamentur: nam quo clamosius insonuerit, eo se magis amari putant: quòd si sonus oblanguerit, contemptui se habitos arbitrantur: cuius rei tum alibi, tum eo loco meminit Theocritus:

A οὐδὲ τὸ τηλέφιλον ποτὶ μαξάμενος πλατάγησεν ἀλλ' αὔτως ἁπαλῷ ποτὶ πάχεϊ ἐξεμαράνθη.
Quod uno dici poteſt uerſu: *Nec ſupercuſſo crepuere papauera pugno.*

GENTES.

HVmani uerò generis hieroglyphicũ præ ſe ferre uidetur, non ex ijs tantùm quę ſuperius de granorũ diſſepimẽtis dicta ſunt, ſed ex eo etiã cõſtat, quòd compitalibus, quę in compitis Laræ, ſiue Larundæ, uel Manię Larum matri fiebant, humana capita ſacrificabant. Sed Iunius Brutus conſul ſacrificij genus abominabile & abhorrendum, ſuppoſitis puerorum loco, allij papaueriſq; capitibus, celebrandum inſtituit.

CAPITA.

EST enim illud haud obſcurum papaueris ſignificatum, ut omnino capitis hieroglyphicum habeatur, adeò nullus olerũ fœtus inſigniore capitis honore conſpicuus eſt: fortè uaſtior fructus cinarę, ſed aut ſpinarũ, aut integumentorũ, quibus confertim circumuallatur, aſperitate horridior, cùm papaueris & læuore delicatus, & Regia corona redimitus, maieſtatem quandã præ ſe ferat. Iam &
B apud interpretes Theocriti μήκωνες λέγεται ἡ κεφαλή. Sed mihi uidetur locus potius ex hiſtoria deſumptus, ubi Tarquinius cognomento Superbus per hortũ inambulans, nullo reſponſo dato ei nuncio quem Sextus eius filius, quid ſibi agendũ in Gabios eſſet ſciſcitatum miſerat, tantùm baculo eminentiora papauerum capita decutiebat. Ex quo Sextus intellexit, proceres populi paulatim ſummouendos. Sed hoc uetus fuit Corinthiorum exemplum, à quibus oriundi Tarquinij. Siquidem ferunt Periandrũ, qui Corinthi tyrannidem exercuit, cùm per fidum nunciũ Thraſibulũ Mileſiũ cõſuluiſſet, quanã arte, quáue ui ſibi principatũ ſtabilire poſſet, nullũ ab eo reſponſum accepiſſe: uidiſſe eñ ſe tantũ nũcius memorabat, eum in campũ triticeæ ſegetis ingreſſum, eminentiores ſpicas baculo decuſsiſſe, atq; ita Periandrum inſtructũ, capitibus ciuitatis cęde & exilio ſublatis, tyrannidem occupaſſe.

DE VERBENA.

CApitis, q̃d in papauere eſt, ſignificatũ, uerbenę reminiſci facit, in qua de capite identidẽ nõ incurioſa & nunc eſt, & olim fuit inueſtigatio.

CAPITA DEORVM.

C VErbenarũ faſciculi puluinaribus dicati, Deos apud ueteres ſignificabant. Struppos eos uocitabant. Erat uerò mos olim dona eiuſmodi Deorum capita nuncupare. Sanè apud Tuſculanos faſciculus, uel corona herbacea impoſita puluinari Caſtoris, ſtruppũ uocabat. Alij ſtruppũ idẽ quod ſtrophiũ intellexerunt. Vnde apud Faliſcos ſtruppearia nuncupabant feſta, quibus ambulabant coronati. Atteius Philologus Græcũ eſſe uocabulum ſtruppũ putat, quippe στρόφιον, & inſigne fuiſſe, quod ſacerdotes in capite ornando geſtarẽt, ſiue ea corona eſſet, ſiue aliud geſtaminis pro corona: de quo uidendus Feſtus, ſed in codicibus emendatis.

DIVI PRÆCVRSORIS CAPVT.

NOn temerè uerò in noſtram uſq; diem mos pleriſq; Italiæ ciuitatibus perdurauit, unã è uerbenis ſpeciẽ, eamq; & grandiorẽ & odoratiorẽ in D. Ioannis Præcurſoris memoriã celebrare. Herba enim ea lato folio eſt, criſpatoq;, aſpera admodũ lanugine, coloris cineritij, multis ſciſſuris corrugato, acutiſsimi odoris ac periucũdi, caule præalto, ramoſo, quadrangulari, puniceis floribus ad bugloſſæ propémodũ ſimilitudinẽ condenſatis, intra quorũ calyces grana qua-

tuor ſingulis, ueluti panici papaueris'ue reperiunt, quib. excuſsis pediculo pars D
adiuncta remanet, quaſi quędam macilenti capitis effigies, idq; D. Ioannis caput uulgus dictitat, herbamq; eius nomini dicatã, nõ ſine pietatis oſtentatione puluinaribus imponit, eademq; priuatarũ ędium ianuas parietesq; ornat, tanquam amuletũ ſit minimè cõtemnendũ. Nec me latet uerbenas pro quibuſcũq; ſagminibus in ſacris acceptas, & coronationũ ritibus herbas quaſcũq; è Capitolio decerptas, pro uerbenis habitas: ipſam autẽ uerbenã multis à Dioſcoride nominibus appellatã, & quæ ſuper ea plurimi ætate noſtra cõſcripſere, quæ hîc repetere ſuperfluũ eſſet.

NOVA NVPTA.

QVi uerò puellam pingunt uerbenam ſub amiculũ occultantẽ, hieroglyphicum huiuſmodi nouam nuptam ſignificare tradunt. Siquidem mos erat nuptiarũ ſacro faciendo, ut noua nupta corollã de uerbenæ floribus à ſe lectis ſub amiculo geſtaret. Sunt & alij uerbenæ ſiue uerbenacæ uſus, alijs atq; alijs antiquorum cæremonijs, magicis etiam eluſionibus accommodati: ſed nos ea tantũ delibamus, quæ ad alicuius hieroglyphici ſignificationem pertinent. E

DE FILICE. VOLATVS.

FIlix quoniã Struthiocameli pennis aſsimilatur, ſunt qui uolatũ per herbam eam figurare cœperint, quod mihi non uſquequaq; approbatur. Nam licet unaquæq; penna uolatus hieroglyphicũ ſit, inſtrumentumq; eius rei proprium, cùm tamen manifeſtum ſit Struthiocamelũ ex omnibus alitib. unũ, ob uaſti corporis molẽ, uix poſſe ſeſe humo attollere, alis uerò uti ad curſum tantũ adiuuandũ, congruũ mihi nõ uidetꝛ ab eo ſignificatũ id deſumere, quod ipſe ſibi natura repugnante præſtare minimè poſsit. Sed de Struthiocamelo ſatis inter alitũ ſignificata. Id de filice proditũ, non Struthiocameli tantũ cauſa herbã eam Pteryga uocari à Græcis, ſed quòd in uniuerſum folium eius ſit pennis alitum ſimile: de quo & Dioſcorides & alij plura.

SECVRITAS.

MAgis aũt placet illud quòd ſecuritatẽ per filicis hieroglyphicũ indicari quidam memoriæ prodiderũt, propterea quòd eius herbæ odor ſerpentes fugat, animantiũ quippe genus omnino pernicioſum: eaq; pręcipuè de cauſa ruſtici eiuſmodi folijs grabatos ſuos farcire conſueſſe, ut interpretes Theocriti tradiderunt. F

ODIA CAPITALIA.

ID etiã eſt filicis hieroglyphicũ, ut arundini adalligata capitales indicet inimicitias: adeò em̃ inter ſe diſsidẽt, ut altera alterã enecet, coronæ modo circundu cta, uulneribusq; alterius ſtirpe factis, cõtuſa altera & impoſita efficaciſsimè medeatur. De quibus ita Celſus: Peſsima ex ſurculis arundo eſt, quia aſpera: eadẽq; offenſa etiã in filice eſt: ſed uſu cognitũ eſt, utranq; aduerſus alterã medicamentũ eſſe, ſi cõtrita ſuperimponatꝛ. De diſſenſione ita Plinius: Filices aiunt nõ renaſci arundine ſectas, aut exaratas arundine uomeri impoſita: ſimiliter & arundinem exarari uomeri impoſita filice præcipiunt. Quod uerò ad ſupradictam pertinet medicinam, apud eundem lib. XXIIII. cap. XI. eadem quę Celſus tradit, legas.

DE ABSINTHIO.

QVid ſibi uellet Abſinthiũ de fauo mellis enatum, in Apis cõmentario Lucretianum ſecuti carmen indicauimus: nunc quid ſimplex ſibi uelit exponamus.

A SALVTIFERA CASTIGATIO.

SIgnificat enim graminis huius hieroglyphicum obiurgationẽ, quæ cuipiã salutem attulerit, qua scilicet increpitus qui tota aberrabat uia, prolapsus in scelerum uoraginẽ, in meliorẽ mox regressus semitã, abiectis à se uitijs, uitã inde degat inculpabilem. Amarissimũ est enim absinthium gustu, perinde ac obiurgationes unicuiq; uidentur acerbæ, sed si haustũ non reuomatur, omnẽ perpurgat intestinorũ fæcem: contrà uerò mel, quæ placidæ sunt adulationes, bilem auget. Dicit enim Horatius ex medicorũ dictatis, Dulcia se in bilem uertũt, ideoq; hominẽ in morbi alicuius incõmodum trahũt: qua de re satis in Ceruo, qui fistulæ sonantis adulatione deceptus, uenatoris iaculum in se directũ minus aduertit.

SACERDOTIVM.

ERat uerò absinthium marinum, quod quidam Seriphium uocant, sacerdotum Isiacorum gestamen: huius enim ramum illi præferre solenne habebant oleaginorũ ramorum loco, ut apud Dioscoridem lib. III. Quod uerò Seriphiũ absinthiũ, quod & marinum dicitur, autor idem neq; non Plinius aiunt Tapho
B siri in Ægypto lætissimè prouenire. Taphosirin urbem Stephanus ideo dictam ait, quòd ibi sepultus sit Osiris.

SANITAS.

QVòd uerò poculum absinthij quadrigarum agitatoribus propinatũ legas, indicat id Latinarum uictorem: his enim ferijs qui quadrigis uicerat, absinthiũ in Capitolio bibebat: idq; maiores nostri sanitatẽ interpretabantur, quod magni satis præmij loco dare se profitebantur.

HYSSOPVS. ELVTIO.

YSsopus in diuinis literis hieroglyphicum est gratiæ spiritalis, per quã inquinati labe aliqua eluimur. Eius aspergine mundatur quoddam lepræ genus. Lepra passim humana delicta significat, siue peccatorum maculas appellare libeat. Hinc apud Psalmographum, Asperges me domine hyssopo, & mundabor, habetur. Eucherius eam pro humilitatis patientiæq; hieroglyphico ponit, propterea quòd humilis admodum herba est, & lapidi, cui nascendo adhærescit, adstricta: cuius radices saxum etiam dicuntur
C penetrare. Ipsa uerò præcipuè pulmones curat. In pulmone sedẽ habere dicitur superbia, in quo scilicet tumor, & anhelitus. Cicero de natura Deorũ: In pulmonibus inest raritas ad hauriendũ spiritum aptissima. Quòd uerò spiritus pro superbia uel animi elatione ponatur, idem oratione pro P. Sylla: Res gestæ credo meę me nimis extulerũt, & mihi nescio quos spiritus attulerunt. Ibi autem apertius: Nunc Capuæ Campano præsidio ac regio spiritu cùm uiderem, Blosios illos mihi uidebar uidere, ac Iubellios.

DE ASPARAGO.

EX ASPERITATE SVAVITAS.

MIte aliquid & lene, quod ex aspera duraq; re proueniret, significare qui uellent, hieroglyphicum Asparagi faciebant, surculum quippe iam maturum & seminibus instructum. Nam spina est, quæ semen illud fert, quo sato molles inde asparagi succidantur. In Bœotia sanè qui nouam nuptam comebant ornabantq;, eam spinoso asparagi frutice coronabant, quoniam ut apud Plutarchum est de Coniugali uita, suauissimũ ille fructum de asperrima spina producit. Sic uxor uiro primã illius asperitatẽ ac duri-

tiam minus aspernanti, dulcem postmodo & suauem conuictum præbet. Qui D
uerò, ut idem Plutarchus, primas uirginum rixas ferre nequeunt, similes profe
ctò sunt ijs, qui prima uuarum acerbitate offensi, eas etiam cùm maturuerint, abhorrent.

CITO CONFECTVM.

ATque hæc de spina. Teneriores uerò coliculi significatum habent rei quamocysimè paratæ, uel ipsius Augusti dicterio, cui frequentissimũ illud erat dicere, Citius quàm asparagi coquantur, cùm quid momento minimo properatum innuere uolebat. Ita illud apud Dioscoridem animaduertendum, ἐπ' ὀλίγοις ἑψηθὲν, quod in antiquissimæ traductionis codice, latina quidem phrasi, sed literis Longobardicis scripto, quẽ perlegi Florentiæ, quemque Marcellus translationis suæ ducem habuit, breui coctura elixum, legitur. Philemon Comicus, uictitantibus asparago, perinde ac thymo etiam ac cappari, extenuationem corporũ uidetur exprobrare, ubi ruralis parsimoniæ pœnitentem uirum in scenam producit, querentem scilicet quòd rus, ut medici, conuenientia ægrotis tantùm esculenta subministret. Addit illud: καὶ νὴ τὸν Δία E

τὰ πετραγενῆ ταῦτ' ὀψάρια, κάππαριν,
θύμοις, ἀσπαράγοις, αὐτὰ ταῦτά γε δέδοικα
μὴ λίαν ἐπισχναίνων με ποιήσῃ νεκρόις.

Quorum uersuum hic est sensus: *Atque per Iouem*

Innata petris obsoniola capparin,
Thymumque & asparagum, & alia huiusmodi,
Quàm vereor, extenuatione præ nimia
Ne me cadauer exanimum humi deserant.

Quòd uerò Philemon τὰ πετραγενῆ dicit, uide apud Dioscoridẽ quoque in petrosis nasci asparagum, nulla facta de satiuo, quo nunc plurimũ utimur, mentione.

DE CAPPARI.

Ed quod ad Capparin attinet, ad hãc Philemonis sententiã facit Dioscoridis locus, qui eam nulli rei dixit esse utilem, nempe adeò tenue esse nutrimentum eius, ut nullam afferat utilitatem.

F

DE MANDRAGORA.

Vlta super Mandragora dicenda essent, sed ea uel insuauia, uel abhorrenda: quare in ijs quæ humano generi perniciem afferunt, temperamento utendum est, quoniam etiam nescire quædam inter uirtutes reponi solet.

SOMNICVLOSVS.

ID omnino nõ dissimulabimus, somniculosum hominẽ per id genus herbã significari, propterea quòd uis eius media est inter uenenum & soporẽ. Nam si quis uinũ ea medicauerit, bibentẽ in profundũ adeò somnũ inijciet, ut expirasse credat, memorabili Annibalis exemplo, qui missus à Carthaginensib. in Afros qui rebellauerãt, non ignarus ille gentẽ esse uini auidã, magnũ eius modũ mandragora permiscuit, mox leui cũ eis cõmisso prælio ex industria cessit, nocte inde intẽpesta relictis intra castra quibusdã sarcinis, & eo uino quod infecerat, fugã simulauit: cumque Barbari occupatis castris gaudio effusi medicatũ uinũ hausissent, iacerentque strati defunctorũ in modũ, reuersus Annibal nullo negotio eos truci-

A trucidauit. Rem Fronto exemplis suis adiecit. Quòd uerò ponit historia uinosos Afros, Cyprianus quoq; de Afrorum suorum bibacitate multa cõqueritur, quæ propémodum iam, ut nunc apud Germanos, in ciuilium laudum locum irrępsisset. De soporifera uerò Mandragoræ ui Medici multa tradidere, idq; pręcipuè, quòd plurimus & efficacissimus est eius usus in soporandis ijs qui uel inurendi uel secandi sunt: altissimum enim per quatuor fermè horas somnum, potione ita medicata exhausta, perseuerare, ut neq; ignem neq; ferrum sentiant.

AMATORIVM.

PRoposui de ueneficijs à mandragora nihil me dicturum, præsertim ea quæ pertinẽt ad amatoria, de quibus aliquid omnino habetur in sacris literis: sed nunc maioris illud curæ precium esse duco, ut radicis eius figuram, non temerè tam insignem à Deo, siue à natura, ducente Deo, conformatam, enarrem: cuius altera est uirili specie, capite capillamento ueluti quodam undecunque cooperto, pube etiam densissimis radicularum filis pudenda uirilia cooperiente. Altera fœminina, ijsdem uelamentis, si quis curiosius rem ipsam inspectare uo-
B luerit, naturæ miraculum occultantibus, quotidianis testimonijs ueritatem ipsam comprobantibus. Quod miror à quibusdam tam pertinaciter negari, cùm præsertim uulgatum sit, Pythagorã herbam hanc ἀνθρωπόμορφον appellasse, quo uocabulo nihil manifestius ad humani corporis formam exprimendam. Sed, si Deo placet, Pythagoram isti dicunt mysticum aliquid per id nominis intellexisse, eam quippe Philosophi locutionem ad poma ea spectare, quæ putant nõnulli Melenzanas esse, quòd oualis figurę sint, ac perinde testibus assimilentur. Leuis hæc est coniectura, siquidem ἄνθρωπος utriusq; generis uocabulum est, testiculi uerò forma ad marem tantùm pertinet. Sed quod arbitrari uideatur Hermolaus Barbarus uir undecunq; doctissimus, Melenzana apud Ligures quasi mala insana dici, quam quidem coniecturam, ut inferius apparebit, puto eum ex Columella desumpsisse, cur nõ ab amarore potius, quo, nisi condiantur, egregiè prædita sunt, dici ea arbitremur? quod quidem propius ad Ligustici uocabuli simplicitatem accedit, qui Marezanas eas uocant. Cæterùm cùm Dioscorides & reliqui medici hanc & aliam Mandragoræ speciem frequenti usu sumptam inter uenena connumerent, Marezana uerò, quę totius littoralis Liguriæ
C tractu modò recentia in iusculentis, modò condita aceto fœniculoq; superinsperso, in acetarijs & frequenter & copiose anno toto estur, nihil afferunt incommodi, sed & grata gustui, & corpori salubria sunt, nullo mihi pacto uidentur inter mandragoras recensenda. Ad hæc cùm Dioscorides mandragoræ poma oui uitelli similia dicat, auellanæ nucis alij, Marezana nihil habent quo uel ouorum uitellis, uel id genus nucibus æquiparari possint, imò totius oui speciem & magnitudinem præ se ferunt, plerunq; ijs etiam grandiora, eò dissimilia, quòd punicei coloris fimbrijs, ab ea parte quæ Soli exposita est, non sine spectantium applausu & oblectatione dispescuntur, cumq; ualde maturuerint, totę puniceæ fiunt, parte à Sole tacta semper densius colorata. Sed ut ad formam radicis quæ uerè mandragora dicitur, reuertamur, id etiam miror, cur unà cum Pythagora Columellam etiam nihilipendant, qui Pythagoricã secutus nuncupationem, ita super ea canit:

Quamuis semihominis uesano gramine fœta
Mandragoræ pariat flores, mœstamq; cicutam.

Quòd uerò Columella uesano gramine posuit, ad herbæ uim respexit, quæ ali-

ter & morion dicitur: ea enim, ut Medici tradidere, drachmæ unius pondere, D uel in polenta, uel esculentis aliis data, fatuitatem inducit. Eucherius super hac, Genesi, nihil aliud dicit, nisi mandragoram genus pomi esse paruo peponi simillimum, quę quidem forma ad Ligustica, quæ dicebamus Amarezana, proximè accederet, nisi obstarent reliqua ueneno super tradita.

LÆTITIA.

SEd ut mandragorã ab omni absoluamus ignominia, Xenophon eam pro lætitiæ argumento citat, apud quem Symposio Socrates ait, uinum non aliter mœrori mederi, quàm mandragora hominibus: lætitiamq; non aliter excitare, quàm oleum insperſum igni flammã. Porrò si mandragora uenenum esset, aut mansa incõmodum aliquod afferret, cur XXX. Geneseos Ruben triticeę messis tempore in agrum exierit mandragoras reperturus, quas ad Liam matrem suã deferret, & Rachel explorata re petierit à sorore, ut in eiusmodi plantæ participatum admitteretur: cui Lia responderit, parum'ne tibi uidetur, quòd maritum mihi præripueris, nisi mandragoras etiam filii mei industria cõquisitas tibi uendicare cogites? & quæ de nocte mox pacta sequuntur mandragoræ precio concessa. Vnde suspicari possum, apud scriptores nostros parum de mandragora liquere, antiquissimumq; eius usum & utilitatem esse temporibus nostris incognitam. Quod uerò manifestissimũ est, prisco illi seculo, ex historia sacra, cibum omnium preciosissimum fuisse apparet: nostro autem tempore, si ea Ligustica Amarezana est, cùm tot cõdimentis inseruiat, & olerum omniũ per uniuersum annũ sit usitatissima, facessere iusserim eos qui eam infamem imaginantur. Sed qui plura super ea quęsierit, ad Plinium se conferat, lib. XXV. cap. XI. E

DE BVLBIS. NVPTIÆ.

SVnt qui nuptias, atq; maritalem copulam (ita enim Græci γάμους intelligunt) per hieroglyphicum Bulbi significari uelint: eo enim plurimùm ueteres utebantur ad languentem Venerem excitandam. Et uiri in nouis nuptiis prima die, autore Varrone de uita patrum, bulbos comedebant. Hinc illud apud Martialem facetè dictum:

Cùm sit anus coniux, & sint tibi mortua membra,
Nil aliud bulbis quàm satur esse potes. F

Sed hoc Martialis ex Aristophane desumpsisse uidet͂, ubi iuuenis, Concionatricibus, à duabus uetulis distractus, quærit ab eis, quanam posit ratione duo eodem tempore nauigia agitare: respondet una, Postquã bulborum ollam deuoraueris. Docet uerò M. Varro bulbos aqua decoquere ad usum Veneris. Apitius addit nucleos pineos, & semen erucæ cum pipere.

CICVTA.

SEd quoniam nequitiæ satis ubiq; est, longè utilius fore existimo, si quæ ad ardorem Veneris potius extinguendum proponantur, quàm quæ lasciuiã fouere doceant, commemoremus.

CASTIMONIA.

CIcutam nonnulli pro hieroglyphico castimoniæ posuere. Causam ego eam esse crediderim, quòd si eius herbæ succo testes illinantur, Venus cohibetur, præcipueq; κατονείρωγμοί, quæ scilicet per somnium accidunt Veneris imaginationes compescuntur.

A SVPPLICIVM.

VBi uasa quædam, quid sibi quæque uelint, recensuimus, incidimus in calicẽ, eumque non alia de causa supplicij de aliquo sumpti hieroglyphicum esse docuimus, nisi ob cicutæ succũ, qui sontibus capite damnatis propinari solitus esset, idque præcipuè Atheniensium instituto: ibique de calice in sacris etiam literis disseruimus.

DE RVTA. CASTIMONIA.

Adem ratione Ruta quoque hieroglyphicum est castimoniæ, qua cicuta, diuersa tamen naturæ ui: illa, quia plurimùm refrigerat: hæc, quia supra modum exiccat: atque ut Dioscorides tradit, genituram in potu ciboque extinguit ruta. Theophrastus ob siccitatem indurare, & ob caliditatem exurere dicit. Vtcunque, ita Ouidius:

Utilius summas acuentes lumina rutas,
Et quicquid Ueneri corpora nostra negat.

B Est & magis arcana causa, quàm siccitas caliditásue nimia, quæ rutam continentioris uitæ hieroglyphicum esse iusserit. Nam cùm serpens, ut suo loco dictum, uoluptariæ nequitiæ signum sit, ruta nimirum cùm tota sit serpentibus aduersaria, eosque uel odore fuget suo, ut plerique ueterum tradidere, quanquam uim eam inesse uni syluestri tradunt, meritò pro castimonia ponitur. Ad id porrò quod acuere lumina dicit Ouidius, Apuleius rorem eius herbæ matutinum prodesse tradit, uel cùm matutinò maduerit succos in hunc usum colligendos. Atque alibi, roscidę folia decocta in uasculo uitreo decoquenda, uino ueteri admixto, atque ita inungendum. Cur uerò serpentes rutam exhorrescant, causam eam philosophi comminiscuntur, quòd serpentes frigiditate siccitateque sint præcipua præditi, unde nõ immeritò terrarum orbis per serpentis effigiem ostendatur. Siccum enim & frigidum est elementum terræ, & Saturno anguis, ut alibi dictum, in manu statuitur, cuius sidus & frigiditate & siccitate censeri autumant Astronomi. Ruta uerò quamuis calida admodum, ipsa tamen siccitate longè præstat, adeò ut affluentiori quadam ariditatis ui apta sit ad simile corrumpendũ, eodem modo quo Proclus non aliam ob causam galli cantum leonibus horrori esse putat,
C nisi quia solaris uirtus utrique insita sit animali, sed longè præstantius gallo, quàm leoni. Neque dissimulanda est uis rutæ prorsus admiranda, quæ non serpentes tantùm fuget, uerùm etiam feles (ita foinas nonnulli uocant, de qua loco suo in Æluro) prohibeat ne adrepant, si eius herbę ramuli in columbarij fenestris & ingressibus alijs suspensi fuerint, traditũ à Florentino in Constantini Cęsaris collectaneis. Quòd uerò uenenis ruta resistat, mustelæ sunt documento, quę cum serpentibus dimicaturæ, cibo eius armantur, unde eam à nõnullis uiperalem appellari tradidit Apuleius. Et Mithridaticũ illud aduersus uenena medicamentum nulli iam non innotuit: regem quippe Ponti Mithridatem cùm fratris sui timeret insidias, rutæ folia XX. cum duabus nucibus iuglandibus, & totidẽ carycis, admixto salis grano, ieiunum quotidie accepisse.

DE CONIZA.

ABLIGVRITOR.

Egyptij sacerdotes hominem qui bona sua abligurisset, &, ut Horatius diceret, paternas maternasque res fortiter absumpsisset, significare si uel-

lent pecudes caprásue conizam depascentes, pro hieroglyphico facere consue- D runt: siquidem constat animalia ea quæ coniza uescuntur, insatiabili inde siti confecta deficere. Quoniam uerò peculium Ægyptiorum ferè omne in gregibus constabat, unde uniuersa ea gens pastores à nonnullis in opprobrium uocitati (quanquam, ut alibi diximus, sacerdotes eorum, quicꝗ sacro cuipiam initiati essent, pastores ita abominabantur, ut ne alloqui quidem eos fas putarent) notum ex historia sacra, cùm Pharao coloniam Iosippi parentibus & fratribus indulgere meditaretur, nō admittendos in Ægyptiorum cōmercia censuit, quia Iosippus industriam eorum omnem in armentis esse cōfessus erat, eos tamen & cōmodè & liberaliter, opportuno feracissimocꝗ loco, seorsum à suorum consortio habitare iussit. Vtuncꝗ autem, censum Ægyptiorū per oues aut capras exprimere moris erat.

AMATÆ REI DESERTOR.

SEd enim quę uis herbæ eius esset in polypos, curcꝗ hominem amata relinquere pernicem, subito tamen euentu aliquo abalienatum, per conizam admo- E tam Polypo, sacerdotes ipsi cōmonstrare soliti essent, in Polypi cōmentario inter pisces enarratum est. Exigere uerò res mihi uidetur, ut quoniam de coniza sæpe mentionem facere continget, super ea loco hoc quædam aperire, quæ apud autores tam Græcos quàm Latinos uariè tradita sunt, atcꝗ ea quidem perplexè admodum. Origanum herba est uulgò nota Romæ, atcꝗ alijs uniuersæ Italiæ locis, κόνιζα Græcè, Cunila plurimùm Latinè dicta, quam, utpote pręcipuè suam, Ligures littorales Cornabuliam uocant, putri, ut prouerbio fertur, aptissimam salsamento: nomen ab ea specie sumptum, quæ Cunila bubula appellatur. Cæterùm cùm permultæ eius species ab autoribus referant, eademcꝗ uarijs cognomentis appellet, diligētiori cura ad Medicos delegata, satis nos habituri sumus, si Cunilam bubulam eam acceperimus, quæ Origani species est, quam à testudine cùm ea uiperam ederit, ad incolumitatem carpi dicit Aristoteles, & ab eo Plutarchus. Apud Pliniū legas, contra serpentes priuatim in uino bibi, quæ Cunila bubula appellatur. Apud Aristotelem, ciconiæ cùm uulnus acceperint (eas enim cum serpentibus assiduè dimicare cognitum) origanum plagę imponunt. Theodorus Gaza uir accuratissimus, origanum libenter cunilam uocat: alicubi pulicarem, quia pulices necat, stratis supposita, stratacꝗ sub lecticis. Cunilam F hanc nostratem Satureiam à rusticis uocari tradit libro X. Columella. Horum testimonia fuerunt adducenda, quia sunt nonnulli, qui Cunilam bubulam eandem & origanum esse pertinacius negant. Addam & illud, cùm inter tres præcipuas origani species Onites connumeretur, doctissimos ætate nostra uiros de hac non parum dubitare, eamcꝗ sibi incognitam ingenuè profiteri. Nostri Bellunenses agrestem quandam origani speciem uulgò prouenientem, caule, folijs & floribus grandioribus, odore tantum nō usquequacꝗ suaui, sed uastiore, pulelium asininū uocant, quæ nimirum Cunila bubula est, quæ in Liguribus Cornabulia, & eodem apud nos usu, quo apud Ligures, salsamentis insperia. Putarim uerò Onitis uocabulum ἀπὸ τῶ ὄνυ, qui asinus est, cōmodissimè deductum. De formicis uerò nostræ huius odore fugatis experimentum ipse feci, quod ad biduum post inspersionem efficaciter successit, ut locum omnino desererent. Ne uerò cuipiam mirum adeò uideatur gramini huic eam inesse uim, Ambrosius herbam quandam memorat, Gillam appellatam, cuius folia turtur nidis suis exclusо

A clauso fœtu superiaciat, eoque pacto pullos à luporum incursu deprædationeque tutetur: lupus enim folium eiusmodi usque ad fugam abhorret. Leopardus uerò allium ita sibi sentit abominabile atque contrarium, ut si quis eo locū, ubi ille morari sit solitus, confricuerit, exilire cogatur, & aufugere. Ælianus primo de animalium naturis scribit, noctuas à ciconijs, suo nido procul summoueri, platani eò folijs importatis, quorum contactum noctuæ ferre nequeant, ex eo in torporem dilabentes, ciconiasque ita pullorum suorum incolumitati prospicere, quibus assiduè noctuæ inimicabiliter insidiantur: de quarum alitum inimicitijs suo loco dictum. Neque uerò ciconiæ tantùm, turturésue, aut testudines medelam sibi nanciscuntur naturæ ductu, uerùm etiam & canes, & sues, & ex brutis pleraque alia. Canes quidem cùm fellis uitio laborant, gramen illud suum depascuntur. Sues si cephalalgia crucientur, fluuiales cancros inuestigant. Mustelæ rutam, si uenenatum quid comederint, carpunt. Angues marathro lippientes oculos depurgant. Huiusce rei quænam sit causa, non otiose quæritur à quibusdam, quippe cùm animalia hæc neque talia didicerint ab alijs, neque quidem doceri potuerint, cur ita norint quæ suis sint ægritudinibus utilia. Putant igitur ità accidere: quemadmodū faui odore solo apes ad sese alliciunt, & cadauera uultures, uel procul absentes, sic etiam cancri sues illectent, origanum testudines, ursam formicæ, de qua loco suo diximus: id uerò nulla ratione fieri, neque quòd sensus, & facultatis eius qua uel intelligere uel cognoscere queāt, participes habeantur, cōmentique sunt corporum conflaturas, diceret Plinius, in causam adducere, quæ huiusmodi appetitus in animalibus concitent, quæ humorum mutatione uarios, dum laborant, appetant uel acores, uel dulcitudines, uel alias, uti usui uenerit, qualitates: fierique plerunque id importunè, ac præter morem, & indecenter, id quod in mulieribus præcipuè uidere est, quæ dum prægnantes sunt, & lapidem, & terram, & sordes alias, & humanam interdum carnem appetunt ad uescendū: quod superioribus annis in Insubria accidit, ubi matrona quædam nobilis, cùm oculos in coloni sui torosiores musculos, qui de coxendicibus protuberabant, iniecisset, tanta arrepta est auiditate carnis eius frustulum gustandi, ut nisi compos fieret, defecturam se profiteretur, aut abortiuum facturam: quo metu coniux eius commotus, maxima mercede cum colono conuenit, ut abscindi

C sibi musculi partem pateretur, ne patrona sua exanimaretur: ille precij lenocinio ductus, conditionem accepit, succisumque est frustum, modicoque insperso sale prunis tostum, quo illa deuorato incolumis quamprimùm euasit. Quocirca Medici cùm in effrænatas huiusmodi appetentias incidunt, quæ salubria, quæ minus, nouisse debent: nam aliquid huiusmodi omnibus ferè grauiter decumbentibus accidere interdum solet. Scribit Mnesitheus medicus in pneumonicæ principio, quendam qui cæpe cōcupierat, eualuisse: quendam uerò qui ficus appetierat, perijsse, propterea quòd appetitio corporis qualitati, qualitas uerò texturaque ipsa, ut quæque est, morbis obsequitur. Ex quo manifestum esse autumant, feras quoque cùm in perniciosas & letales ægritudines inciderint, non alia de causa in huiusmodi appetentias ferri, quàm ob naturæ ipsius (utar Lucretiano uocabulo) cōposituras, quę illas ad ea spontè incitāt, quę saluti futura uideantur. In hunc modum disputant hi, qui nihil aliud brutis animalibus concessum uolūt, quàm sentire & pasci. Antiquiores tamen philosophi plerique bruta etiā in mentis & intelligentiæ participatum admittūt, quorū nos argumenta ualidiora alibi, & in Elephanti, & in Formicæ cōmentarijs recitauimus. Iis uerò hîc cōten-

ti,quæ ad ueterum hieroglyphica facere uideantur,proſequamur. D

DE HELIOTROPIO ET SELENOTROPIO.

TERRENORVM CVM COELESTIBVS TEMPERATVRA.

Vòd ſi cognationē,conſenſúm ue,aut temperaturā, quam inferioris naturę iſtius res cum cœleſtibus habent, infimis quippe ſuprema,& ſupremis infima, occultis quibuſdā uiribus colligata eſſe oſtendere uoluiſſent, nullo euidētiori ſigno,proprioréue hieroglyphico id exprimere conſueuerunt,q̄ cùm herbas duas,Soliſequā & Luniſequā figuraſſent. Liceat uerò mihi ἡλιοτρόπιον & σεληνοτρόπιον ita latina facere:illa enim ad Solis motū Solem uerſus mouetur,hæc uerò ad Lunā uertitur. Sunt uerò & alij flores tam arborum quàm herbarum,qui hoc imitari uidentur,ſed his duobus nulli manifeſtius. Proinde Ægyptij eandem rerum omnium rationem eſſe contendebant, ut intellectu alia,ui rationis alia, alia natura, alia ſenſu ſuperioribus deuincirentur,& ſuam quæq; concordiam affectarentur.

DE LVPINO. E

Rahit ſimilis quodammodo natura, ut Heliotropio Lupinū ſubijciam:nam id quoq; ad Solis curſum uertitur.

HORÆ.

PEr eius autem figuram temporis dimenſio, uel horæ ipſæ hieroglyphicè ſignificantur:quę quidem ab eo ſurculo tam manifeſtè diſtinguuntur, ut agricolæ peritiores diurnas horas,aëre etiam nubiloſo, ex eius motu conuerſioneq; deprehendant. Traditum ab Apuleio lib.de re ruſtica.

SVIS VIRIBVS POLLENS.

ET quoniam id ingenium eſt lupino ut coli nolit, ſitq; negligentia ipſa fertilis,aptè quis fecerit,ſi hominem qui ſuapte ingenio uel induſtria ſibi neceſſaria comparet,eiuſmodi ſurculi geſtamine inſigniuerit.

DE NYCTERETO.

I uerò hominem occurſum cuiuſpiam rei natura expauentē oſtendere curaſſent Ægyptij, Nyctereton herbam & anſerem faciebant. Ferunt enim anſerem ad primū conſpectum eius expaueſcere, unde & χηνάμυκον uocatur. Herba eſt coloris ignei, folijs ſpinæ, nec à terra ſe attollens,noctibus interlucens,& quoniam è longinquo etiam noctibus fulget, νυκτιπόλον appellatur. F

DE BLITTO. FATVVS ET INSVLSVS.

Atuum & inſulſum, turpiq; deditū inertiæ hominem,per Blittū herbam ſignificare mos erat. Stupidi eñ ſaporis herba omnino eſt,neq; ullam habet acrimoniā: unde conuicium in fœminas mariti faciunt apud Menandrū, βλίτα eas appellantes. Et Truculento Plautus non infacetè dixit blitteam meretricē, quæ non ſaperet in uino ad rem ſuam: qui locus imperitè ſatis à nōnullis inuertitur, qui Bletetā & Bletem neſcio quod incōmodi calceamenti genus exquiſiuere in eiuſmodi contemptū. Laberius dixit bipedem blitteā belluam. Et Empedocles,ut apud Varronē eſt,humilem humani generis conditionē oſtenſurus,natos homines ex terra ait ut Blittū. Sanè illi nomen herbæ à ſtupore eſt: βλάξ enim ſtupidus Græcis,ſtolidusq; & ignauus.

DE

A
DE BETA.

Vnt qui betam & blittum idem esse sentiant, Martialis, puto, carmine decepti, qui scripserit:

Ut sapiant fatuæ fabrorum prandia betæ,
O quàm sæpe petet vina piperq; coquus.

quas aliter paratas nihil sapere exquisitioris ganeæ proceres profitent. Sed enim Dioscorides blittũ à beta secernit, & blittũ quidẽ apud Ægyptios Æclotoripem, apud alios Eriplem, apud Romanos pariter & Græcos blittũ appellari: edi oleris modo, uentrẽ tantùm deijcere, medicas uires habere nullas: cùm beta ea sit, quæ Atticis σεῦτλον, Thessalis, propter odiũ in σ literam, τεῦτλον nuncupet, olus ubiq; locorũ celeberrimũ usitatissimũq;, alicuius omnino suauitatis, quodq; à ciuilibus mensis minimè reijciatur, quæ pluribus apta medicinis, multas humano generi conferat utilitates, quas qui nosse uoluerit, Dioscoridem legat lib. altero, cap. CX. Theophrastum VIII. Æginetam VI. Plinium XIX. & item alios.

MOLLITIES.

B PEr eius uerò hieroglyphicũ cinædica petulantia, mollisq; & eneruis lasciuia notatur, peruulgato illo Cynici Diogenis dicto, qui cùm à petulcioribus quibusdam pueris conuicio incesseretur, quòd canis esset, ac subinde fugitarẽt, quærente eo cur fugerent, ne mordeas, respondentibus: bono estote, inquit, animo, canes non edunt betulas.

DE CAPILLO VENERIS.

EBRIOSITATIS REMEDIVM.

Vi significare hieroglyphicè uolũt hominẽ ebriositate laborantẽ, ac sibi remedium cõminiscentem, ut præmonstrarunt Ægyptij, Vpupam & Capillum Veneris herbam faciebãt. Vpupa siquidem uuis uescitur immodicè, ita ut plerunq; inde ebria fiat: uerùm simulac se tentari senserit, Capillo Veneris decerpto, efficacissimè sibi medicatur. Herbam hanc Adianton Græci uocant, ἀπὸ τοῦ μὴ διαίνεσθαι, hoc est, à nõ marcescendo: neq; enim bruma, ut herbæ reliquæ, marcescit, neq; aqua perfusum mersúmue. καλλίτριχον multi, hoc est, pulchricomum, alij πολύκομον, id est, multicomũ, utrunq; ab effectu uocant, licet πολύκομον, C nonnulli canocomũ interpretentur. quin etiam ab effectu saxifragũ appellarũt. Capillũ uerò Veneris ideo Latini dicunt, quia capillũ præcipuè tinguit: ad hoc decoquitur in uino cum semine apij, adiecto oleo copioso, ut crispum densumq; faciat. Defluere uerò prorsus prohibet, ursino adipe & ladano admixtis.

DE APIASTRO.

POPVLVS LEGE COERCITVS.

Pem suo cõmentario populum inter alia significare diximus. Eum uerò legibus coërcitum hieroglyphico aliquo figurare qui uellent, apem & apiastrum herbam proponebant: qua si perungantur aluearia, non fugere apes tradunt: nullo enim magis gaudent flore, eaq; de causa μελισσόφυλλον, & melitænã appellatam constat, quæ marrubium est nõnullis.

DE BRASSICA.

Vod autem ad modò memoratam upupam & adiantum facit, auxilio etiam esse aiunt brassicã, ubi quis ebrietate tentetur. Nam ante cibum sumpta, largiores potationes ne lædant, efficit, ut autores pleriq; tradunt, præsertim Græci.

INTERTVRBATA LÆTITIA. D

VNde qui lætitiam interturbatã importunitate cuiuſpiam hieroglyphicè notatam uolunt, Braſsicã inter duos uitium ſurculos adſitam conſtituunt. Vino enim, quod præcipuũ eſt lætitiæ hieroglyphicũ, ea, ut apud Plinium eſt, auerſatur, in primiſq; eſt uitibus inimica, uiteſq; illi, ut perniciosa alterutri foueant inter ſeſe odia. Nam uites, ut ſecundo de Diuinatione Tullius, à caulibus Braſsicis, ſi propter ſati ſint, ut à peſtiferis & nocentibus refugere dicuntur: & quãuis rei cuiuſcunq; adminicula clauiculis perueſtigẽt, quæ tanquã manibus apprehendant, atq; ita ſe erigãt, hos tamen, utcunq; propè adſint, nulla ex parte cõtingunt. Ad hæc Beritius, ubi & ſua, & Tarentini ſententia, nihil in uinetis ſeminandũ cenſet, Braſsicã præcipuè ſummouendã præcipit, utpote quæ uitibus egregiè cõtraria ſit: & cùm propter naturæ ſuæ ſiccitatẽ multo indigeat humore, euenit ut iuxtà adſita uitibus alimentũ ſubtrahat. Tanta uerò inter uitem & braſsicã diſſenſio eſt, ut ſi quis uinũ dum ea coquitur inſtillauerit, ne poſtmodũ coquatur efficiat, & oleris colorem uitiet. Quiq; prius crudam braſsicã ederit, uino quantumuis largiter hauſto tentari nõ poterit, quia uis eius occurſu braſsicæ hebetat, fractaq; labaſcit. Hinc pleriſq; Italiæ regionibus, & totius etiamnũ Europæ prouincijs mos inoleuit, ut cùm calendæ Auguſti uulgò Baccho dicatæ habeantur, permiſſa eo die unicuiq; uolenti largius epotandi licentia, ſympoſijſq; ad hoc inſtitutis, & curioſiſsimè celebratis, in quibus Auguſtũ ſe capeſſere glorient, braſsicas identidem ut ebrietatis antidotũ in ferculis præſumant. Affirmat & illud Beritius, quod ex Cicerone retulimus, ſi iuxtà depoſita uitis ſit, ultro eam effugere, & in contrariã partem ſarmenta conuertere: id quod nos in hortis noſtris Caſtalioneis fieri uidimus, extra quorũ ſeptum excitata pergula, quam iuxtà poſitæ uites inſcenderẽt ad meridiem, accidit ut hortulani incuria differtim braſsicæ ſubſeminarentur: tum uites cumprimũ pampinos emittere cœperũt, braſsicarũ iuxtà ſurgentiũ odore offenſæ ſurculos conuerterunt, omiſſaq; percõmodè parata pergula, ultra ſeptũ ad ſeptentriones ſeſe porrexere. Abfuerã ego tris menſes, dum hæc nulla curantur diligentia. Reuerſus aũt auulſis inde caulibus coactus ſum bonam earũ partem pedamentis ac ridicis alijs alieno loco ſuſtentare, quod præter ſpem feliciter ceſsit, pergula intra & extra hortos duplicata. Citat Varro Neſtoris Alexicepon, elegiaco numero conſcriptũ, in quo harum inimicitiarũ cauſa decantatur, Bacchũ quippe furibundi Lycurgi timore perculſum in mare ſe proripuiſſe, in eoq; delituiſſe, mox ab emerſu clandeſtino Lycurgũ ex inſidijs inuaſiſſe, quem uite deuinxerit: illum indignabundum cùm improuiſam capturam ferret impatienter, lachrymas emiſiſſe, ex quibus enata ſit braſsica: atq; hinc orta diſsidia, & implacabilis plantarũ earum contrarietas. Tabeſcere enim eam neceſſe eſt, ſi fortiori uiti proxima fuerit: uel uitem, ſi tenella ſit, ipſa tabefaciat. Vſqueadeo uerò odia hæc in uuæ nomen exercentur, ut (quod idem Varro tradit) quod incõmodum uua in humano gutture appellatur, odioſum admodũ, ſi nimia deſtillatione laxata fuerit, cohiberi, retrahiq; facillimè poſſe credat, ſi crudæ braſsicæ ſuccus capiti ſuperfundatur. Sed mirũ eſt admodum has folijs & pampinis inſitas eſſe aduerſus uinũ inimicitias, radici uerò conciliationẽ ineſſe. Nam qui uinum in acetum trium horarũ ſpatio uerti docent, inter quos Varro ipſe eſt, radicẽ betæ contuſam in doliũ conijciendam monent: ſin uerò reſtituere uinum malueris, braſſicæ radicem eodem modo præcipiunt immittendam.

E (margin, beside "hebetat, fracta")

F (margin, beside "inimicitiarũ")

HIEROGLYPHICORVM PIER. VAL. FINIS.

INDEX RERVM ET VERBORVM MEMORABILium locupletißimus.

A.

Almæ

præconium

C.

collegium

I

Iambli-

litera-

M

O litera

O

parricidæ

S

Sirius

T

Tarquinius

V

GRAECARVM VOCVM QVÆ TOTO OPERE OCCVRrunt, Index.

Index.

ΤΕΛΟΣ.

ERRATA SIC CORRIGITO.

Pag. 63. *poſt* E. *uerſu* 13. καὶ πολυειδεῖ. 64 E. *uerſ.* 14. *continere.* 67. C. 9. χοιροπωλεῖν. 76. B. *uerſ.* 3. *colore fuerit: quod* 172. A. 3. DIVITIARVM. 177. D 15. *Coturnicem.* 187. E 6. *conſiſtere uideatur, ſed.* 223. C. 12. *Oxyrynchitæ.* 233. F. 7. δίκης καθαρᾶ. 243. E. 11. *quod ardentes prunæ.* 272. B. 15. XI. XII. *& reliqua* 273. E 5. *uel ex integro* XXXII. 308. E. 10. σὺν δόρει 314. C. 2. ἔλαχεν. 334. D. 4. *Raticus.* 337. F. 13. *perfidiæ.* 356. A. 16. *Clotho.* 386. A. *uerſu.* 1. *gratia præditum.* 388. B. 13. *eſſe, ſi oleæ folio.* 389. F. 11. *Rheæ ſiquidem.* 397. F. 8. *uno collegio.* 417. E. 16. *allium, neq; fabas.*

Caroli Vtenhouij Iunioris Gandaui ad clariss. uiros, Arnoldum Arleniũ Peraxylum, & Michaelem Isingrinium, in Ioannis Pierij Valeriani Hieroglyphicõn libros quinquagintaocto, Epigramma.

Δεῦτ' ἄγε Πιερίδες, τίς μοι λόγος ἔπλετο μοῦσαι,
    Ἀρχῖος εὖ μέλπεσθαι ἔσσεται, οἷα μέλη;
Θείων ὅπως σφετέρων τέκος ὑψώθημεν ἐπαίνοις
    Πιερίων, χαρίτων φῶς τε κλεός τε τεῶν,
Πιερίων γαίης ὕπατον κράτος Αὐσονίων,
    Πιερίων γλώττης ἥλιον Αὐσονίης.
Δεῦτ' ἄγε, Πιερίδων κλέος ἀθανάτων μουσάων
    Κλείετε, Πιερίου Πιερὶς ἔσκε τροφός,
Πιερὶς οὐκ ἑτέρων τροφὸς ἔσκεν οἱ, ἀλλά γε μήτηρ,
    Ἥν υἱῶν ἔτικτε, πατὴρ Φοῖβος ὁ μάντις ἔην.
Πιερὶς εὐνηθεῖσα γὰρ Ἀπόλλωνι τοκῆι
    Γένατο μιν ζαθέῳ σπέρματ' ἀειρομένων.
Οὐδὲν θαυμαστὸν καί περ πολὺ φέρτατος ἐστὶ
    Πιέριος κ' ἄλλων περὶ γραψέμεν, ἠδὲ λαλεῖν.
Οὔτε τόσον Μεγάλου ταῖς χιλιάδεσσιν Ἐράσμου,
    Ἢ ταῖς Βουδαίου χαλκογράφοισι τύποις
Ἀρχῇ χαρασσομέναις μερόπων εἷς ἐτέρπετο τόσσον,
    Ἠὲ Μελαχθονίαις τόσσον ἔχαιρε βίβλοις.
Ὅσσον ἰδὼν, ἐχάρην, τόδε Πιερίοιο πόνημα
    Ἀμφ' ἱεροῖς λογίων γράμμασι Μεμφιτίων.
Ἐνθάδε Νειλιακῶν γνῶσῃ μυστήρια λαῶν,
    Ἐνθάδ' ἀπορρήτων εἰκόνας ἱστορίων,
Ἐνθάδε μαστεύσεις παλιγγενέων στίχα μύθων,
    Παντοίων Γραικῶν, παντοδαπῶν Λατίων.
Τὸν πάρος ἀγνώστων, πρώτους νυνὶ ξυνὸν ἔθηκας
    Χαλκογράφων πολλῶν ἔξοχ' Ἰσιγγρίνιε,
Χαλκογράφων ὄντων Βασιλείας ἐν ἄστει πάντων,
    (Καί περ ἔχει πολλοὺς ἡ Βασίλεια κλυτούς)
Μήτε τεῶν δαπανῶν ὃς φείδεο, μήτε πόνοιο,
    Εἰς τὸ φάος βίβλους κρείσσονας ὄφρα βάλοις.
Τίνετε Πιερίῳ πρῶτον χάριν, εἶτα καὶ αὐτῷ
    Ἀρλενίῳ πάντων κύδεϊ Φλανδρογενῶν.
Ἀρλενίῳ πολλῶν περὶ ἐρευνητῆρι παλαιῶν
    Ἠδὲ νέων, Γραικῶν Ῥωμαϊκῶν τε βίβλων.
Ὕστατ' Ἰσιγγρινίῳ περὶ χαλκογράφων ὄχ' ἀείσω,
    Ὃς τάδε λαμπροτάτοις σοφοῖς ἐχάραξε τύποις.
Τὸν λάβε θησαυρὸν, τοιαύτην βιβλιοθήκην
    Οὐ Πτολεμαῖος ἄναξ πρίν ποτ' ἔχεσκεν, ἑών.
πρὸς Πιέριον   Οὗ λέγε καλῶς, τούτοις καὶ ὁμοῖα πλείονα γράψων
    Βιβλία, καὶ σὺ γράφῃ βίβλοις εὖ οὐρανίην,
Ῥεῖα κεν ὦσκεν ἀτὰρ τελέσσας ταῦτά γε, δώσει
    Σοὶ βιότοιο θεὸς τέρμα πολυχρόνιον.
        Ἔρρωσθε, καὶ ἑκάστοτε εὐτυχεῖτε.